Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
X
D
34
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCISCI
ANNATI
SOCIET. IESV
OPVSCVLORVM
THEOLOGICORVM
AD GRATIAM SPECTANTIVM
TOMVS SECVNDVS.

AVGVSTINVS
A BAIANIS VINDICATVS,
HOC EST, IANSENIANIS.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, & SEBASTIANVM MABRE-CRAMOISY, Regios Typographos, ſub Ciconiis.

M. DC. LXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

AVCTOR LECTORI.

CVM cautum eſſet, Optime Lector, decreto Vrbani VIII. contra Ianſenium, ne quis Ianſenianas controuerſias editis in lucem diſputationibus tractaret; & Ianſenianorum obfirmata ad non parendum voluntas caſſam reddidiſſet ſanctæ Sedis expectationem illam quâ putabatur, poſt adeò perſpicuam Noui Auguſtini condemnationem, vlteriorem antiquæ perenniſque fidei confirmationem ac defenſionem fore ſuperfluam; plerique veræ doctrinæ propugnatores hinc impellente neceſſitate reſpondendi multiplicatis ſine modo ac ſine fine Ianſenianorum libris, illinc retrahente præuaricationis metu & Pontificij decreti reuerentiâ, coacti ſunt tractatus aliquos edere vel nullo vel alieno aſſumpto nomine. Quòd quia & malè acceptum à pleriſque fuit, & de huiuſmodi opuſculorum authoritate ac fide non parum detraxit; tentandum fuit vt liberè apertéque ac ſine larua cum Nou-Augu-

ſtinianis agere liceret. Et viſum eſt Eminentiſſimis Cardinalibus ſanctæ Inquiſitionis faciendam eſſe huiuſce rei copiam petentibus: & primò quidem R. Patri Sibille, Belgæ, Ordinis S. Dominici, cuius lucubrationem in dies expectamus, tum etiam mihi, vti conſtat ex ſubiecto paulò poſt decreto.

Hinc verò colligitur hoc commodum, quòd eâ ratione diſſipatur inanis vmbra, quâ Nou-Auguſtiniani ſimplicium animos confundebant, cùm dicerent parem eſſe cauſam eorum, qui pro vel contra Ianſenium ſtarent: perinde enim prohibitos eſſe iſtorum atque illorum libros. Id enimverò tum demum credi poterit quando conſtabit datam illis eſſe facultatem ab Eccleſia doctrinam Ianſenij propugnandi, ſicuti datur nobis facultas impugnandi.

Conſequitur etiam, quàm ſit inane quod ab aliquo tempore inculcare non ceſſant, eamdem hanc eſſe controuerſiam cum eâ, quæ verſatur inter Thomiſtas & Moliniſtas. Equidem Moliniſtæ qui ſint mihi non ſatis liquet: ſed controuerſiam quæ verſatur inter Thomiſtas & Theologos Societatis IESV *diuerſiſſimam ab ea eſſe, quam fecit Nouus Auguſtinus Ianſenij, vel ex eo percipi poteſt, quòd Thomiſtis & Theologis Societatis per-*

æquè non licet de ſuis controuerſiis libros in lucem edere, & peræquè liberum eſt ſuam quibuſque ſententiam dictando, docendo, diſputando aſſerere ac tueri. Quo priuilegio Nou-Auguſtiniani ſi gaudere cupiunt, ab ijs nihil poſtulatur aliud, niſi vt eius ab Ianſenio, qui ad huiuſmodi concordiam reduci non poteſt, id admittant quod Thomiſtæ ac Ieſuitæ communi conſenſu conſtanter admiſerunt, & de quo nulla vnquam inter eos fuit controuerſia: id negent quod ijdem communi pariter & conſtanti conſenſu ac ſine vllâ vnquam controuerſiâ negauerunt. Hoc ſi fecerint, cum illis non ſecus ac cum Thomiſtis diſputabimus, ſaluâ fidei compage, illæſóque caritatis vinculo; ſi facere noluerint, ſpero confectum iri ſequentibus diſputationibus, vt illi patrocinium apud Antiquum Auguſtinum, quod hactenus conati ſunt, inuenire nunquam poſſint. Vale.

Approbatio Reuerendiſſimi Magiſtri Modeſti à Ferrariâ Procuratoris Generalis Minorum Conuentualium, & Conſultoris Sancti Officij Vrbis.

OPVS, cui titulus eſt : *Auguſtinus à Baianus vindicatus*, ab admodum Reuerendo P. Franciſco Annato Aſſiſtente Galliæ Societatis IESV ſummo mentis acumine ſtrenuè elaboratum, maxima animi voluptate perlegi. Præclarum ſanè eximiúmque opus ſum perſcrutatus, in quo nedum nihil Catholicæ Fidei contrarium, nihil à veritate alienum aut bonis moribus repugnans inueni; quin potius miram ingenij profunditatem, doctrinæ copioſam exuberantiam, ſanctorum Patrum ac ſacrorum Conciliorum ſubtilem & non ita penetrabilem intelligentiam. In eo ſiquidem veram ac germanam D. Auguſtini ſententiam circa liberum arbitrium ac eius indifferentiam, ſtatum puræ naturæ, mandatorũ poſſibilitatem, gratiam ſufficientem, ſacramentorum efficaciâm, aliáque multa noſtræ fidei dogmata, intactis ijs, quæ inter PP. Dominicanos & Societatis IESV vertuntur, controuerſijs, non minori ingenij profunditate ac dexteritate, quàm doctrinæ vbertate ac ſoliditate elucidat, ac à Baianorum obiectionibus admirabili felicitate ac facilitate tuetur: eorumdem effugia ac obiecta contra Bullas ſummorũ Pontificum Pij V. Greg. XIII. ac Vrbani VIII. inania & omnino nulla oſtendit. Quare abſque vlla animi hæſitatione affirmo nedum opus digniſſimum eſſe quod in lucem prodeat, ſed ſummopere expetendum ac procurandum vt quàm citiùs prælo mandetur. Datum Romæ 14. Iulij 1652.

FR. MODESTVS à Ferrariâ Procurator Generalis Ordinis Minorum Conuentualium; ac ſanctæ Romanæ & Vniuerſalis Inquiſitionis Conſultor.

Locus † ſigilli.

FACVLTAS SACRÆ CONGREGATIONIS SANCTI OFFICII.

Fer. 4. die 3. Maij 1651.

IN Congregatione Generali S. Romanæ & Vniuerſalis Inquiſitionis habitâ in Conuentu S. Mariæ ſupra Mineruam, coram Eminentiſsimis & Reuerendiſsimis Dominis S. R. E. Cardinalibus, in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus à S. Sede Apoſtolicâ ſpecialiter deputatis.

P. Franciſco Annato Societatis IESV *Aſsiſtenti Galliæ petenti ſibi concedi licentiam imprimendi aliquot Tractatus, in quibus conatur oſtendere doctrinam Janſenianam longè diſtare à doctrina S. Auguſtini, intactis penitus controuerſiis quæ ſunt inter Theologos Ordinis ſancti Dominici & Theologos Societatis; Sacra Congregatio conceſsit Oratori licentiam petitam, viſo priùs per P. Hilarionem Ordinis Ciſtercienſis libro prædicto, ſiue à Magiſtro Modeſto à Ferrariâ Minorum Conuentualium, Conſultore Sancti Officii Vrbis.*

IOAN. ANTONIVS THOMASVS
ſanctæ Rom. & Vniuerſalis
Inquiſitionis Notarius.

Locus † ſigilli.

Digitized by Google

SVMMA PRIVILEGII.

C*AVTVM eſt auctoritate Regis, ne quis in Regno ejus, aliiſve locis ejus ditioni ſubditis, librum, qui ſic inſcribitur,* FRANCISCI ANNATI Societatis IESV Opuſcula Theologica ad Gratiam ſpectantia, in tres digeſta tomos; *quouis charactere aut formâ excudere, aut alibi excuſum vendere, alióve quolibet modo diſtrahere poſſit, intra decem annos, computandos à die abſolutæ hujus editionis, præter Sebaſtianum Cramoiſy, Regis & Reginæ Architypographum, Regiæ Typographiæ Gubernatorem, necnon vrbis Exconſulem. Qui ſecus fecerit, mulcta eſt indicta, prout fuſiùs in diplomate Regio continetur, dato Pariſiis, die* 10. *Maii* 1666. *& ſignato de mandato Regis,* BEGVIN.

Digitized by Google

AVGVSTINVS A BAIANIS VINDICATVS LIBRIS OCTO.

LIBER PRIMVS.

Quo monſtratur malè meritos eſſe de S. Auguſtino qui cum antiquioribus Patribus illum committunt. Sed neque committendum eſſe cum Doctoribus Scholaſticis. 3

Cap. 1. *Auguſtino contradicere qui Patres Antiquos Semipelagianiſmi accuſant.* 5

Cap. 2. *Ex præiudicio Auguſtini de ingenio, ſanctitate, doctrina & aliis SS. PP. prærogatiuis.* 7

Cap. 3. *Idem probatur ex ea quam S. Auguſtinus accuſat nouitate doctrinæ Pelagianorum, & Semipelagianorum.* 11

Cap. 4. *Confirmatur ex ea quam laudat antiquitate doctrinæ Pelagianis & Semipelagianis oppoſitæ.* 13

Cap. 5. *Nec Patres Græci Auguſtini iudicio Pelagianis aut Semipelagianis præluſerunt.* 21

Cap. 6. *Suppoſitione illa Baianorum, Semipelagianos abſolui.* 26

Cap. 7. *Ex eadem ſuppoſitione ſequi, vel condemnandum Auguſtinum cum hæreticis, vel cæteros hæreticos cum Auguſtino abſoluendos.* 38

Cap. 8. *Eos qui S. Auguſtinũ commendant poſtulare ne ab aliis PP. ſeparetur.* 47

Digitized by Google

Cap.9. *Quid ſentiant Baiani de Scholaſticis Doctoribus.* 63

Cap. 10. *Conſpirare Baianos cum hæreticis in illo Scholaſticorũ odio.* 65

Cap. 11. *Ab Eccleſia damnatum eſſe illud odiũ in Scholaſticos.* 69

Cap.12. *Quare Scholaſticos oderint hæretici, quare caros habeat Eccleſia.* 71

Cap. 13. *Baiani Eccleſiæ infallibilitatem petunt dum Scholaſticos inſectantur.* 75

Cap.14. *Soluuntur quæ Scholaſticis obiecta ſunt.* 79

Cap. 15. *Iudicium S. Caroli Borrhomæi de Scholaſticis Doctoribus, & eorum doctrina.* 80

Cap.16. *Nec ipſam S.Thomæ Theologiam excipi à ſuſpicionibus Baianorum.* 87

LIBER II.

Quo monſtratur multo minus opponendam eſſe Auguſtini ſententiam Conciliorum definitionibus. 94

Cap. 1. *Suſpectæ Baianorum cogitationes de authoritate Eccleſiæ & Conciliorum.* ibid.

Cap.2. *Primum exemplum de timore pœnæ.* 98

§.1.Quid Non-Auguſtinianis, quid Tridentinũ ſẽtiat de timore pœnæ. ib.

§.2. Non-Auguſtiniani Tridentinum perverſè interpretantur. 100

§.3. Non-Auguſtiniani ab Auguſtino diſſentiunt timorem pœnæ approbante. 106

§.4. Confuſa eorum Theologia & ſecum pugnans circa timorẽ pœnarũ. 109

§.5. Pergunt Non-Auguſtiniani de timore pœnæ pugnantia dicere. 120

§.6. Pelagianis conſentiunt & naturæ vires contra gratiæ neceſſitatem extollunt. 126

§.7. Compendio ſoluuntur eorum argumenta.. 131

Cap.3. *De efficacia ſacramenti pœnitentiæ.* 133

Cap.4. *De mandatorum diuinorum impoſſibilitate.* 140

§.1. Quid Tridentinum, quid Baiani de poſſibilitate diuinorum mandatorum. ibid.

§.2. Baiani verba Tridentini truncant, ſententiam diſſimulant & contrariam affingunt. 142

§.3. Baiani ſententiam Auguſtini ſicut & Tridentini deprauant. 148

§.4. Perſpicua D. Auguſtini teſtimonia ex libro de natura & gratia pro gratia ſufficiente, ad adimplenda mandata in iis qui ea trãſgrediuntur. 151

§.5. Idem probatur ex alijs S. Auguſtini locis. 157

§.6. Vrgetur illud S. Auguſtini, tranſgredientem mandata Dei poſſe illa ſeruare ſi velit. 161

§.7. Nihil iuuare Baianos quod primi parẽtis culpa factum ſit, vt eius

Digitized by Google

poſteri gratia ſufficienti deſtituerẽtur. 164

§.8. Ex diſcipulis S. Auguſtini poſſe intelligi quæ fuerit Magiſtri ſentẽtia. 169

Cap. 5. *De Deo omnes ſaluare volente.* 175

§.1. Quid Tridentinum, quid Nou-Auguſtiniani de Deo omnes ſaluare volente. ibid.

§.2. Baianos Auguſtino contradicere colligitur primùm ex Proſpero. 178

§.3. Idem colligitur ex pluribus ipſiuſmet Auguſtini teſtimonijs. 181

§.4. Idem colligitur à pari ex argumento quo ſolet vti Auguſtinus contra Donatiſtas. 186

Cap. 6. *De indifferentia liberi arbitrij.* 189

§.1. Quid Baiani, quid Tridẽtinum ſentiat de indifferentia liberi arbitrij. ibid.

§.2. Falſum eſſe quod dicunt Nou-Auguſtiniani, quæſtionem Philoſophicam de indifferentia liberi arbitrij à Tridentino prætermiſſam. 193

§.3. Negare illos eam ipſam indifferentiam quam adſtruit Tridentinum: nec poſſe retinere cum potentia conſentiendi gratiæ diuinæ potentiam diſſentiendi, aut etiã non cõſentiendi. 196

§.4. Nec cum gratiæ defectu ſtare poſſe potentiam benè agendi: ſeu non agendi malè in eorum ſententia. Doctrinæ Baianorum contradictiones. 202

§.5. Vrgentur Baiani authoritate Tridentini. 206

§.6. Auguſtinus pro Tridentino contra Baianos circa indifferentiam liberi arbitrij. 212

§.7. Expenditur Auguſtini doctrina in libro de ſpiritu & litera. 220

§.8. Idem probatur ex doctrina Auguſtini neceſſitatem excludentis à libero arbitrio. 225

§.9. Alia S. Auguſtini teſtimonia pro indifferentia liberi arbitrij: deque illius vertibilitate non ſolum in Adamo, ſed etiam in poſteris: & de potentia non peccandi. 234

§.10. Probatur indifferentia voluntatis ex eligendi facultate iuxta mentem S. Auguſtini. 140

§.11. Etiam in voluntate obſtinatorũ indifferentiam agnoſcite Auguſtinus. 245

§.12. Idem probatur ex Proſpero. 248

§.13. Breuis ſolutio longarum obiectionum. 250

§.14. Alia ſolutio minimè quidem neceſſaria, ſed tamen ſufficiens. 255

LIBER III.

Quo monſtratur non eſſe opponendum Auguſtinum decretis Pontificum. 263

Cap. 1. *Opponunt Baiani.* ibid.

Cap. 2. *Reſiſtere Baianis ipſummet Auguſtinum.* 265

Cap. 3. *Fidem fallere Baianos dum approbant damnatas à Romanis Pontificibus propoſitiones.* 271

Cap. 4. *Inania Baianorum effu-*

gia contra Bullam duorum Pontificum Pij V. & Greg. XIII. 277

Cap. 5. *Inania eorumdem obiecta contra Bullam Vrbani VIII.* 294

LIBER IV.

Quo monſtratur repræſentari à Baianis S. Auguſtinum hodiernis hæreticis conſentientem: 213

Cap. 1. *Inſtantia prima. De Attritione.* 314

Cap. 2. *De amore cõcupiſcentiæ.* 322.

Cap. 3. *De Auctore peccati.* 326

Cap. 4. *De ſacramentorum efficacia.* 330

Cap. 5. *De Deo omnes ſaluare nolente, & de Chriſto mortuo tantùm pro prædeſtinatis.* 338

Cap. 6. *De mandatorum impoſſibilitate.* 344

Cap. 7. *De gratia ſufficiente.* 351

Cap. 8. *De libero arbitrio.* 361

§. 1. Quid Caluinus, quid Tridentinum de libero arbitrio. ibid.

§. 2. Suſpecta Baianorum preambula in gratiam Caluini contra Tridentinum. 366

§. 3. Baianos à Caluino nihil differre circa facultatem liberi arbitrij ad eligendum inter bonum & malum. 367

§. 4. Tertia Baianorum reſponſio conuincitur ob multiplicem cum eorum principijs repugnantiam. 369

§. 5. Caluino imponunt, nec ſuam ab illius doctrina diſtinguere poſſe circa voluntatem gratiæ pediſſequam. 372

§. 6. Virtus & vitium nihilo magis ſunt in noſtra poteſtate iuxta Baianos quàm iuxta Caluinum. 374

§. 7. Vberius oſtenditur liberum arbitrium nihilo magis à Caluino deſtrui quàm à Nou-Auguſtinianis. 381

§. 8. Baiani redeunt ad primas cogitationes, & de Caluini doctrina bene ſentire coguntur. 384

§. 9. Baiani negatam ab hæreticis indifferentiam pariter negant & ſecum pugnant. 388

§. 10. Baianorum & Caluini conformitas in doctrina ſubſtantia magis inculcatur. 391

§. 11. Eorumdem conformitas etiam in modo philoſophandi. 393

LIBER V.

De ſtatu puræ naturæ. 398

Cap. 1. *Negant hæretici poſſibilem eſſe ſtatum puræ naturæ.* ibid.

Cap. 2. *Hæretici hæreticè negant ſtatum puræ naturæ poſſibilem eſſe.* 401

Cap. 3. *Baiani hæreticis con-*

Digitized by Google

ſentiunt in propoſita quæſtione. 404

Cap. 4. *Probatur illam Baianorum doctrinam deſtruere conceptum gratiæ ſupernaturalis à S. Auguſtino expreſſum.* 414

§. 1. *Baiani malè coniungunt rationes ſupernaturalis & naturalis in eadem forma, & Pelagianis ſuffragantur.* ibid.

§. 2. *Oſtenditur nullam ſupereſſe veram & propriam rationem entis ſupernaturalis in tota originali iuſtitia iuxta poſitiones Baianorum.* 419

§. 3. *Ad veram rationem ſupernaturalis deni requiri vt ſit gratuitum & indebitum ex Auguſtino contra Baianos.* 423

§. 4. *Reiicitur quod opponunt Baiani, S. Auguſtinus ſemper credidit gratiam ſupernaturalem alia ratione gratuitam eſſe, quàm quia ſequitur ad gratuitam creationem naturæ intelligentis, nec excluſit tantùm debitum in merito boni operis fundatum.* 426

§. 5. *Baianorum anguſtia ſub hoc argumento laborantium.* 436

Cap. 5. *Nou-Auguſtiniani quæ ſunt apud Auguſtinum dubia pro certis exploratiſque proponunt.* 441

Cap. 6. *Plus probare Nou-Auguſtinianos quàm velit Auguſtinus.* 452

Cap. 7. *Repugnare illos Auguſtini ſententiæ manifeſtæ de poſſibilitate medij ſtatus inter ſapientiam & ſtultitiam.* 464

Cap. 8. *Baianorum labor, & deſperatio in altero Auguſtini teſtimonio exponendo.* 471

§. 1. *Proponitur Auguſtini locus ex tertio de libero arbitrio nuſquam ab eo retractatus, ſed potius confirmatus contra Baianos.* ibid.

§. 2. *Auguſtinus in Epiſtola ad Hieronymum, vel ſine attentione lectus à Baianis, vel non intellectus.* 477

§. 3. *Baiani quàm infeliciter explicent Auguſtini locum ex primo Retract. de ignorantia & difficultate naturalibus primordiis.* 481

Cap. 9. *Expenditur locus Auguſtini in Pſal. 70.* 497

§. 1. *Reſponſio Nou-Auguſtinianorum & Auguſtino, & Conciliorum definitionibus contraria.* ibid.

§. 2. *Reiicitur altera eorum reſponſio corruptum eſſe locum Auguſtini diuinantium.* 506

Cap. 10. *Preludium ad ſolutionem argumentorum quæ Baiani obiiciunt, contra nuperum ſcriptorem.* 510

Cap. 11. *Primum argumentum diluitur.* 516

§. 1. *Bonum naturæ conueniens poſſe differri ad tempus ſalua prouidentiæ æquitate.* ibid.

§. 2. *Dari naturale virtutis exer-*

citium. 518

§. 3. *Dari etiam naturalis ordinis adiutorium.* 525

Cap. 12. *Diluitur ſecundum argumentum.* 527

Cap. 13. *Tertij argumenti ſolutio.* 532

Cap. 14. *Quartum argumentum ſoluitur.* 533

§. 1. *Oſtenditur mala naturalia non repugnare innocenti naturæ in adultis, ex mente Auguſtini.* ibid.

§. 2. *Idem oſtenditur in paruulis.* 541

§. 3. *Qua ratione Auguſtinus ex naturalibus malis puerorum inferre potuerit peccatum originale.* 546

§. 4. *Iterum oſtenditur ex Auguſtino aliqua mala poſſe innocentibus pueris infligi.* 552

§. 5. *Hallucinari Baianos dum tanti referre putant hanc controuerſiam ad ſcopum Auguſtini.* 555

LIBER VI.

De ignorantia inuincibili iuris naturæ. An excuſet peccatum. 558

Cap. 1. *Lutheri ſententia de ignorantia inuincibili Eccleſiæ contraria.* ibid.

Cap. 2. *Non-Auguſtiniani Luthero ſuffragantur contra Catholicam doctrinam.* 561

§. 1. *Generalia Catholicarum ſcholarum pronuntiata erroris in fide accuſant.* ibid.

§. 2. *Eadem accuſatio Eccleſiam ipſam petit.* 563

Cap. 3. *Non-Auguſtiniani ſecum pugnant quando generale pronuntiatum Scholaſticorum deſerunt.* 568

Cap. 4. *Auguſtinus generale pronũciatum Scholaſticorum amplectitur contra Baianos.* 571

§. 1. *Auguſtinus omne peccatum cenſet eſſe debere voluntarium peccanti.* ibid.

§. 2. *Impropria tantum peccata vocat quæ non ſunt voluntaria committenti.* 574

§. 3. *Chimerica Baianorum philoſophia Auguſtino nequaquam repugnante.* 579

Cap. 5. *Idem confirmatur ex libro primo operis imperfecti contra Iulianum, numero 48.* 581

Cap. 6. *Confirmatur iterum ex iis quæ docet Auguſtinus de infantium, & puerorum ignorantia, & de improuiſis adultorum motibus.* 562

Cap. 7. *Soluuntur aduerſariorum argumenta.* 590

§. 1. *Non-Auguſtiniani ad accuſandam iuris naturalis ignorantiam teſtimoniis vtuntur, quæ deſi-*

gnant ignorantiam facti, vel iuris poſitiui. ibid.

§. 2. *Auguſtinus peccatum ex ignorantia ſequutum, & peccandi neceſſitatem impropriè nonnunquam accipit.* 593

§. 3. *Auguſtinus ſæpe etiam intelligendus de ignorantia quæ adhibita diligentia ſuperari poteſt.* 595

§. 4. *Ignorantiam ſæpe ſumit pro illa quæ non tollit omnem mali notitiam, ſed tantùm minuit: omnem peccatorem ex Auguſtino eſſe etiam prævaricatorem.* 596

§. 5. *Baiani nimis probant, ex religioſa conſuetudine petendi veniam eorum quæ quis per inaduertentiam, vel ignorantiam commiſit, non ſequi peccatum eſſe culpabiliter.* 612

Cap. 8. *Exponitur locus Palæſtinæ Synodi, de ignorantia ſecundùm neceſſitatem, & non ſolùm ſecundùm voluntatem.* 614

Cap. 9. *Expenditur Auguſtini teſtimonium ex libro de natura & gratia, cap. 67.* 623

§. 1. *Ex citato loco ſeptem notatu digna contra Nou-Auguſtinianos colliguntur.* ibid.

§. 2. *Reiicitur Apologiſtæ Ianſenij inanis cogitatio. Auguſtinum citato loco indiſtinctè negare, & ignorantiam & quæ fiunt ex ignorantia eſſe peccata.* 628

Cap. 10. *Quid ſentiat S. Hieronymus de ignorantia iuris naturalis in epiſtola ad Algaſiam.* 635

LIBER VII.

De gratia Semipelagianorum: quo quæritur an illi gratiam internam admiſerint.

Præfatio. 639.

Cap. 1. *Primum argumentum Baianorum petitum ex comparatione hominis lapſi cum homine ſtante, refertur & reiicitur.* 641

§. 1. *Doctrina Maſſilienſium de gratiæ neceſſitate in vtroque ſtatu, iuxta Baianorum interpretationem.* ibid.

§. 2. *Ex admiſſa in Adamo à Maſſilienſibus gratia ad perſeuerandum, malè inferri admiſſam quoque ad initium fidei in eius poſteris.* 643

§. 3. *Baianos peruersè interpretari quod illi dicebant Adamum integris viribus adiutum à gratia* volentem.

§. 4. *Donum perſeuerantiæ in quo conſiſtat, & cur maiorem in homine lapſo gratiam quàm in ſtante requirat.* 647

§. 5. *Baiani Pelagianos cum Semipelagianis confundunt. Proſperi verſus nihil iuuant eorum cauſam, nec facilè ab illis explicari poſſunt,*

conuincuntur eo quod citant ex eodem Proſpero ad 8. capitulum Gallorum. 649

Cap. 2. Secundum argumentum petitum ex doctrina Gennadii, & Caſſiani proponitur & ſoluitur. 651

§. 1. Nou. Auguſtiniani propoſiti ſui immemores. ibid.

§. 2. Non quaeritur vtrũ Maſſilienſes admiſerint gratiam internam ad initium fidei, ſed vtrum eam quoque negauerint, aut dixerint non eſſe neceſſariam. 652

§. 3. Nou-Auguſtiniani doctrinam Gennadij reformant ad typos Caluinianae. 655

§. 4. Tridentino manifeſtè contradicunt. 657

§. 5. Damnant quòd Louanienſes olim abſoluerant. 660

§. 6. Quid cauendum in interpretanda Gennadij ſententia. 661

Cap. 3. Tertium argumentum petitum ex iis quae docuit Auguſtinus ante Epiſcopatum reiicitur. 665

§. 1. Nou-Auguſtiniani antiquum Auguſtini errorem ibi quaerunt vbi non eſt. ibid.

§. 2. Auguſtini opuſcula hactenus approbata damnant. 671

§. 3. Conſequenter damnant eorum approbatores atque adeo Eccleſiam ipſam. 675

§. 4. Eadem damnatione inuolui ea quae ſcripſit Epiſcopus & cum Pelagianis & Semipelagianis diſputans. 676

§. 5. Auguſtinum in his poſtremis operibus approbare quae dixerat in prioribus illis. 683

§. 6. In iiſdem prioribus operibus ſancti Auguſtini contineri quaecumque Baiani deſiderant ad veram diuinae gratiae confeſſionem. 686

§. 7. Pugnare ſecum Baianos & veram gratiam quaerere vbi eam reperiri negant. 669

Cap. 4. Quartum argumentum, petitum ex odio Auguſtinianae ac Medicinalis gratiae, quo Maſſilienſes laborabant, refutatur. 703

§. 1. Expoſitam ab Auguſtino fuiſſe Medicinalis gratiae indifferentiam quantum ſatis erat, & Baianos de Maſſilienſium ingenio atque virtute nimium bene ſentire. ibid.

§. 2. Maſſilienſes diuinae gratiae neceſſitatem auerſatos eſſe praeſcindendo ab eius efficacia. 707

§. 3. Etiam ingenioſi & probi queruntur de praedeſtinatione antecedente quae per gratiam indifferentem exequenda eſt. 715

Cap. 5. Semipelagianos negaſſe internam gratiam ad initium fidei, & credendi voluntatem neceſſariam probatur manifeſtis teſtimoniis SS. Auguſtini, Proſperi

Digitized by Google

Proſperi atque Hilarij. 717

§. 1. *Affirmare ſufficientiam naturæ vel liberi arbitrij eſt negare neceſſitatem diuinæ gratiæ.* ibid.

§. 2. *Hoc ipſum negatur dum aſſeritur gratiam dari ſecundùm merita.* 721

§. 3. *Item dum prioritas & præuentio noſtræ operationis ad eandem gratiam adſtruitur.* 722

§. 4. *Maſſilienſes apertè negant neceſſitatem diuinæ gratiæ ad initium fidei.* 723

Cap. 6. *Subterfugium Baianorum præcluditur de triplici gratia à Maſsilienſibus admiſſa citra gratiam Auguſtinianam.* 728

§. 1. *Ex conſenſu Semipelagianorum cum Pelagianis ſequitur nullam omnino internam gratiam ad initium fidei neceſſariam ab illis agnitam.* ibid.

§. 2. *Idem ſequitur ex præſumpta apud illos naturæ ſufficientia.* 731

§. 3. *Initialis gratia quam admittunt, in beneficio creationis includitur.* 732

§. 4. *Idipſum probatur ex æqualitate facultatis ad bonum & malum quam tuentur.* 734

§. 5. *Non fuiſſe omiſſuros hanc reſponſionem vt purgarent accuſationem diuinæ gratiæ reiectæ toties intentatam.* 735

§. 6. *Baiani dum Auguſtiniana gratia Caluinianam ſubſtituunt, Maſſilienſes abſoluunt.* 739

§. 7. *Gratiam, quam vocant Auguſtinianam, nullo vſquam loco apud Auguſtinum reperiri.* 741

§. 8. *De auxilio quo, & auxilio ſine quo non: abuti Nou-Auguſtinianos illa diſtinctione, & minimè conſequi quod intendunt.* 747

Cap. 7. *Naturalem tantùm gratiam à Semipelagianis, ſupernaturalem ab* Orthodoxis *tanquam neceſſariam ſemper admiſſam.* 754

§. 1. *Nou-Auguſtiniani cur audire nolunt in hac diſputatione diſtinctionem naturalis & ſupernaturalis gratiæ.* ibid.

§. 2. *Certiſſimis teſtimoniis conuinci naturalem tantùm gratiam à Maſſilienſibus ad initium fidei admiſſam.* 757

§. 3. *Idem probatur ex eo quòd Maſſilienſes eiuſmodi gratiam referunt ad reliquias naturæ integræ.* 760

§. 4. *Idipſum colligitur ex confeſſione ipſorummet Baianorum, qui ſecum ipſi pugnant.* 764

§. 5. *S. Proſperi ſententiam corrumpunt.* 766

§. 6. *A controuerſiæ cardinibus aberrant.* 768

Cap. 8. *Vindicantur Auguſtini teſtimonia quædam antea producta, & primò quidem quod eſt in libro de ſpiritu & litera cap. 31. & ſeq.* 776

§. 1. *Baiani triumphant dum ſecum pugnant, & pro Caluino.* ibid.

§. 2. *Nec in Pelagianos, nec in Semipelagianos quadrare poſſe expreſſam ab Auguſtino ſententiam loco citato.* 778

§. 3. *Auguſtinus nec reiicit illam ſententiam, nec de illa dubitat, Non-Auguſtiniani malæ fidei conuincuntur in referenda eius ſententia.* 780

§. 4. *Probatur eſſe illam germanam Auguſtini doctrinam ex ſolutione obiectionum, & eiuſdem Auguſtini confirmatione.* 784

§. 5. *Inanis ſubtilitas Baianorum diſtinguentium inter id quod eſt proprium voluntatis, & quod eſt propria voluntatis.* 786

Cap. 9. *Vindicatur etiam quod habetur libro primo quæſtione ſecunda ad Simplicianum.* 791

§. 1. *Auguſtinus ex propria, quam tum habebat cùm hæc ſcriberet, ſententia, loquitur.* ibid.

§. 2. *Idem conuincitur hac ſententia cum ſententia Maſſilienſium collata.* 793

§. 3. *Nec emendari doctrinam illam ab Auguſtino, nec retractari.* 794

§. 4. *Non eſſe idem quod dicebant Semipelagiani :* Quod bonum operamur Dei eſt, & *quod dicit Auguſtinus,* ſolus præſtat poſſe bene agere, & ſemper bene viuere. 796

§. 5. *Sæpe dictum, nunquam autem probatum, Semipelagianos admiſiſſe gratiam illam quæ tollit indifferentiam liberi arbitrij ad opera fidem conſequentia.* 799

Cap. 10. *Eiuſdem Auguſtini doctrina de congrua & incongrua vocatione in eadem quæſt. 2. lib. 1. ad Simplicianum, vindicatur à falſa Baianorum interpretatione.* 800

§. 1. *Auguſtini ſententia de congrua & incongrua vocatione.* ibid.

§. 2. *Agere Auguſtinum de congruitate interna ac vera gratiæ.* 802

§. 3. *Implicata Baianorum doctrina & confuſa de congruitate externa tantum vocationis.* 810

§. 4. *Abhorrere non ſolùm à communi Eccleſiæ ſenſu, ſed etiam à mente Auguſtini quod dicunt, ſi dicenda ſit congrua vera per Chriſtum gratia, nullam eſſe incongruam.* 812

Cap. 11. *Vindicatur etiam*

Digitized by Google

illud quod ſumitur ex lib. 12. *de Ciu. Dei cap.* 6. *de duobus hominibus æqualiter affectis corpore & animo, æqualiterque tentatis.* 815

§. 1. *Prima Baianorum interpretatio repugnat Auguſtini verbis atque ſententiæ.* ibid.

§. 2. *Secunda etiam reſponſio manifeſtè falſum aſſumit, Auguſtinus loquitur de hominibus in ſtatu naturæ lapſæ conſtitutis.* 819

Cap. 12. *S. Hieronymus à calumnia Non-Auguſtinianorum liberatur.* 825

§. 1. *Quod Baiani damnant in Hieronymo, Catholicam admittit interpretationem, & Caluini tantum regulis aduerſatur.* ibid.

§. 2. *Iniuria Hieronymo illata contradicit Apoſtolica ſedes & Concilium Romanum ſub Gelaſio.* 828

§. 3. *Contradicunt & Auguſtinus & Proſper.* 833

§. 4. *Contradicit perpetuus ad hunc vſque diem Eccleſiæ ſenſus.* 837

§. 5. *Contradicunt ipſimet Baiani, ſecúmque pugnant.* 838

Cap. 13. *Reſpondetur immeritiſſimo Sacerdoti.* 840

§. 1. *Immeritiſſimus Sacerdos iudicio Sorbonæ opponit imaginaria teſtimonia.* ibid.

§. 2. *Sancti Thomæ ſcholam offendit graui impoſtura.* 841

§. 3. *Eius imperitia in rebus Theologicis.* 844

§. 4. *Rationes friuolæ quibus conatur probare quod intendit de gratia Semipelagianorum.* 846

LIBER VIII.

In quo agitur de authoritate Sancti Auguſtini, præſertim in iis quæ ad diuinam circa homines prouidentiam ſpectant: oſtenditurque hactenus creditum à pleriſque Sanctis eruditiſque viris certa tantum capita doctrinæ Auguſtinianæ tenenda eſſe neceſſariò. 851

Cap. 1. *Cæleſtinus ſummus Pontifex.* 852

Cap. 2. *Inſigniores aliquot Cardinales.* 859

Cap. 3. *Præſules alij omnium nationum celeberrimi.* 864

Cap. 4. *Præcipui Doctores diuerſorum Ordinum & Nationum.* 871

Cap. 5. *Idem eſt ſenſus ipſiuſmet Auguſtini.* 888

Cap. 6. *Baianorum reſponſio refellitur.* 900

FINIS.

AVGVSTINVS

Digitized by Google

AVGVSTINVS A BAIANIS VINDICATVS.

AD tribunal S. Auguſtini prouocare non ceſſant Nou-Auguſtiniani, eoque, ſeu præſidio, ſeu prætextu conantur eludere omnem aliam veritatis inueniendæ rationem. Ego verò vadimoniũ vltro promitto, certus tota iſta diſputatione non alio quàm Auguſtino iudice diſceptare: nec ipſis repugnare ſi Auguſtinus conſenſerit, ſi non damnauerit etiam conſentire: ſperoque fore vt æquus Lector minimè vanam fuiſſe promiſſionem certò comperiat. Sed ſpero quoque comperturum velamen hoc eſſe, quod obtendunt ſuis erroribus, & præter inanem Auguſtini titulum nihil admodum in eorum Theologia re-

Digitized by Google

periri quod reuera ſit Auguſtinianum. Inſita nimirum eſt illa humanis mentibus aſtutia, vt cogitationum ſuarum nouitatem tegere conentur antiquis nominibus: & vt poſteriores Philoſophi ſua ſomnia prius fuiſſe ſomniata contendunt à Zenone vel Socrate, ab Ariſtotele vel Platone; ita & inter Chriſtianos qui exorbitant, opinionibus ſuis inſcribunt ſancta & veneranda nomina, ne ſine auctore mentiri videantur. Caluino ſi creditur, quidquid eructat, Euangelium eſt, Luthero nullum excidit niſi verbum Dei. Ita nunc quoque Hipponenſis & Iprenſis non duo ſed vnus idemque Auguſtinus eſt, vt non ita pridem nouorum Dogmatiſtarum quidam obiiciebat. Sed detrahenda hæc larua eſt, doctrinaque ita diſtinguenda vt conſtare poſſit ſaluo & incolumi Hipponenſi Auguſtino Iprenſem merito fuiſſe damnatum.

LIBER PRIMVS.

In quo monſtratur malè meritos eſſe de S. Auguſtino qui cum antiquioribus Patribus illum committunt: Sed neque committendum eſſe cum Doctoribus Scholaſticis.

INTELLIGO potiſſimum eos, qui cùm rectam putent antiqui Auguſtini ſententiam, ex ea emendari volunt veluti falſam quæ fuerat communis PP. Antiquiorum. Fatentur enim ab Origene ad Auguſtinum vſque, cæteros Patres, Græcos præſertim, ſtrauiſſe viam Semipelagianis: & demptâ pertinaciâ, quæ nulla eſſe potuit, Eccleſia nondum reclamante vel per oracula Summorum Pontificum, vel per decreta Conciliorum, eodem illos errore correptos. Auguſtini doctrinam, qua parte Semipelagianos reſpicit, fuiſſe *nouam & opinioni Patrum contrariam*, ita enim habet titulus capitis 17. libri 7. de hæreſi Pelagiana: Rationem illos petiiſſe contra S. Auguſtinum *ex antiquorum Patrum doctrina & Eccleſiæ ſenſu*, perturbatos fuiſſe, *nouitate doctrinæ ipſius & ab antiquorum ſenſu diſſonantiâ*, atque hanc querimoniam veritate nixam fuiſſe deinde ſignificant. Quæ qui dicunt, nec verum dicere, & malè meritos eſſe de S. Auguſtino, ſequentibus argumentis demonſtratur: atque hoc deinde ad cauſam Scholaſticorum perſimilem extenditur.

Ianſ. lib. 7. de hæreſi Pelagiana cap. 4. & 17.

Sed ne ſibi quidquam imponi Baiani conquerantur, hic exſcribenda viſa ſunt noui Auguſtini verba, qui dum cauſas quærit, propter quas Maſſilienſes tantopere ab-

Digitized by Google

horruere propoſitum prædeſtinationis ab Auguſtino cõſtitutum, ſic loquitur. *Decima horroris ratio, quia ſententia noua eſt, & opinioni Patrum contraria.* Et mox. *Decima denique ratio cur tantopere diuinæ prædeſtinationis conſtitutionem quæ humanas præuenit voluntates abhorruerint ex antiquorum PP. doctrina*, Ex Ecclesiæ sensv petitvr. *Quotquot enim Auguſtini ætatem antegreſſi ſunt, videntur prædeſtinationem hominum, non ſecundùm illud beneplacitum voluntatis Dei, ſed ſecundùm præſcientiam alicuius operis aut voluntatis ex parte hominis antecedentis, vnanimi penè conſenſione docuiſſe*, & deinde. *Ecce primum, quod Maſſilienſes in Auguſtini doctrina perturbauit, nouitas fuit, & ab* Antiqvorvm sensv dissonantia. Et ne quis putaret falſam hac in parte fuiſſe Maſſilienſium perſuaſionem, addunt. *Quid quod non modò Maſſilienſes, quorum in hac re poteſt eſſe ſuſpecta fides, iſtam exaggerant querimoniam; ſed etiam ipſe Proſper idem ſenſiſſe videatur. Sic enim in fine litterarum, &c.* Allatiſque Proſperi verbis ad Auguſtinum, *Quæ quidem Proſperi verba totáque Maſſilienſium de nouitate querimonia, quantâ veritate nitantur ex ijs vtcumque æſtimari poteſt quæ de Origenis epiſtola ad Romanos commentantis, adeóque ipſius Auguſtini ſententia ante ſuſceptum Epiſcopatum ſupra ſuis locis diximus.* Vtraqve qvippe qvantvm ad hvnc articvlvm perfecte Semipelagiana fvit. Vt non mirvm sit alios inferioris notæ et perspicaciæ scriptores inter vtrivsqve ætatem interiectos ad evndem scopvlvm impegisse. *Nam vt Auguſtini doctrinam inter Latinos in Occidente; ita inter Græcos in Oriente Origenis plerique in ſcripturarum explicatione ſectati ſunt.* Concludunt *hanc eſſe humanæ mentis infirmitatem* vt error *non ita perſpectu facilis, nullo Eccleſiæ adhuc damnatus anathemate, corruptæ naturæ conceptibus valde conſentaneus*, scriptvris instrvctvs, *multiſque veritatibus intertextus, ab auidis incautiſque Lectoribus hauriatur.*

Lib. 7. de hæreſ. Pelag. c. 17.

Ex his habes 1. doctrinam de prædeſtinatione ſupponente præſcientiam alicuius meriti ex parte homi-

num eſſe *perfectè Semipelagianam & erroneam.* 2. Contrariam S. Auguſtini doctrinam fuiſſe nouam, non ſolùm Maſſilienſibus, ſed ipſi etiam Proſpero. 3. Meritò viſam eſſe nouam, quod & Origenes, & ipſemet Auguſtinus ante Epiſcopatum contrariam, hoc eſt illam *perfectè Semipelagianam* tenuiſſent, & conſequenter alij inferioris notæ SS. Patres inter vtrumque interiecti. Vnde intel- Cap. 4. ligi poteſt quamobrem dixerint antea D. Auguſtinum *non potuiſſe aliter extricari* ab errore illo, niſi *Deo reuelante*, quia nimirum traditio, & ſcripta Patrum non ſuccurrebant, imò potius repugnabant, poſtquam erat error ille, vt dicunt, *Scripturis inſtructus*, & conformis *Eccleſiæ ſenſui*, ſeu, vt antea quoque dixerunt, *Eccleſiaſtico ſenſui*. Quod dici non poſſet ſi tantùm vnus aut alter ex antiquioribus illis Patribus, & non vel omnis vel maior pars in illo errore fuiſſet: hoc eſt, vt dicunt, *quotquot Auguſtini ætatem anteгreſſi ſunt.*

CAPVT I.

Auguſtino contradicere, qui PP. Antiquos Semipelagianiſmi accuſant.

PRIMVM argumentum petitur ab auctoritate ipſius Auguſtini, quam Nou-Auguſtiniani deſtruunt, dum ſtabilire illam ac firmare ſe fingunt; cùm ſit euidentiſſimum, Auguſtinum errare, ſi Baiani non fallantur, id quod multis modis iam demonſtrabimus. Et primò poſtquam tanta eſt, quantam prætexunt, inter omnia dogmata iſta connexio, vt vno ſubtracto totam machinam ſubrui neceſſe ſit: ideóque nemo poſſit eſſe niſi voce tenus Semipelagianus; conſequens eſt, vt Auguſtinus, qui maximè omnium intellexit arcanas illas, & inſcrutabiles vulgo commiſſuras, crediderit non potuiſſe rectam eſſe SS. PP. in vna iſtarum controuerſiarum parte doctrinam, quam ſciret erroneam eſſe in alterâ; ipſóſque dum de gratiâ, & prædeſtinatione malè ſentiunt, deſtruere

Digitized by Google

quod videri poterant rectè docuiſſe de peccato originali & communi damnatione generis humani. Quid igitur cogitabat Auguſtinus, quando duobus prioribus libris contra Iulianum, Pelagianos prouocat ad tribunalia Sanctorum Patrum qui præceſſerant, tum Latinorum, tum Græcorum, eorúmque catenam texit, & verba recitat ad firmandam peccati originalis fidem? Adeóne imprudentem cenſent, vt non intelligeret reſpondere poſſe Iulianum pugnare ſecum ipſos Patres: & quod dicerent de peccato Originali, ab illis ſolui, dum de gratia & prædeſtinatione diſputant?

Secundò, relicto illo arcanæ connexionis prætextu ſiue inter omnia placita Pelagianorum, ſiue inter contrarias omnes Catholicæ doctrinæ partes; poſitóque, quod certiſſimum eſt, atque etiam, vt deinde monſtratur, Auguſtinianum; ſeparabiles eſſe pleraſque quæſtiones has, neque vlla neceſſitudine colligatas; perſpicuum nihilominus eſt, ſequi ex aduerſariorum ſententia Auguſtinum diſputatorem eſſe ineptum, quando iudices optat Sanctos Patres, à quibus ſi damnentur Pelagiani in vna controuerſiæ parte, damnandus ſit ipſe viciſſim in alia, quæ pluris etiam referat ad laudem gratiæ Chriſti, & cùm debeat Auguſtinus hoc iudicium repudiare quâ parte fidei ſuæ contrarium eſt; quis non videt immeritò ipſum poſtulaturum ab aduerſariis vt acquieſcant in eo etiam, quod ipſorum ſententiæ iam conſtitutæ repugnabit? Age, Iulianus Pelagianus negat *vllam eſſe hæreditariam hominum damnationem*: affirmat, *hominum prædeſtinationem poſteriorem eſſe præſcientiâ meritorum*, pugnante contra vtrumque Auguſtino. In primo Iulianus Patres experitur aduerſarios, patronos in ſecundo, vt tute cenſes: Auguſtinus è contrario contra Patres, vt dicis, pugnat in ſecundo, quos in primo ſequitur. Quid igitur iam faciet? Quando ita iubent Sancti Patres, inquit Auguſtinus, neceſſe eſt fateri primum: Et quando ita iubent, inquit Iulianus, neceſſe eſt fateri ſecundum.

Infrà lib. vltimo.

In ſecundo, inquit Auguſtinus, decepti ſunt: In primo quoque, inquit Iulianus, decipi potuere. Quòd ſi vrgeat Auguſtinus conſtare aliunde non fuiſſe deceptos in primo, viderit Iulianus num etiam conſtet aliunde non fuiſſe deceptos in ſecundo: atque ita Patrum auctoritate derelictâ, iam ad alia vtrique argumenta tranſibunt, nec quia Patres aliquid dixere, rectum putabitur; ſed quia illud aliunde probabitur rectè fuiſſe conſtitutum, conſequens erit vt & Patres rectè ſenſiſſe concludantur. Et ita Patrum auctoritas quâ ſperabat Auguſtinus ſe vſurum eſſe tanquam principio, concluſio fiet, ſubibitque ipſa quoque aleam diſputationis modò proſperam modò iniquam, proüt aliunde conſtiterit rectum eſſe aut non eſſe quod Patres docuerint. Quo pacto quis non videt affingi puerilem Auguſtino diſcurſum?

CAPVT II.

Idem probatur ex præiudicio Auguſtini de Ingenio, Sanctitate, Doctrina & aliis Sanctorum Patrum prærogatiuis.

SED eſt vnde tertiò conuincamus Auguſtinum neq̄uaquam ita ratiocinando progreſſum: nec crediſſe Patres veluti caſu quodammodò incurriſſe in vnam veritatem quam Pelagiani non viderant, modò cum iiſdem ab alia errauiſſe. Quod ex eo euidenter conſtat, quòd totum huius probationis momentum ponat, non in eo quod aliunde conſtet SS. Patres in eo rectè ſenſiſſe in quo Pelagiani errabant, qui eſſet ineptus quidam, vt dixi, atque inutilis diſcurſus; ſed in eorum quos citat *Ingenio*, *Sanctitate*, *Doctrina*, & ſenſuum Eccleſiaſticorum cognitione quæ non magis probant eſſe illis credendum affirmantibus originale peccatum, quàm negantibus prædeſtinationem præſcientiæ meritorum præuiam. Quo fit vt Auguſtinus nihil pro ſe contra Pelagianos ex

Patribus poſſit concludere, quod à Pelagianis non poſſit contra ipſummet Auguſtinum retorqueri. Et hoc experiendo fiet manifeſtum.

Videtur Auguſtino intolerabile Manichæiſmum impingi SS. Patribus, dum dicunt Pelagiani errorem eſſe Manichæorum id quod illi dixerant de peccato origina-
lib. 1. con. Iul. c. 1. li. *Nunc ergo*, inquit Auguſtinus ad Iulianum, *quia video „ te à veritate deſertum ad maledicta eſſe conuerſum, ita di- „ ſtribuam diſputationem meam, vt oſtendam prius, quantis, „ & qualibus Eccleſiæ Doctoribus Catholicæ nomine Mani- „ chæorum intolerabilem facere non cunctis iniuriam: & „ cùm me appetis, in quos tela ſacrilega iaculeris.* Dicant Baiani, ſit ne minùs intolerabilis iniuria, quæ Sanctis Patribus infertur nomine Pelagianorum, quàm quæ illis fit nomine Manichæorum? Atque auctore, vt ipſi putant, Auguſtino, tam illi Pelagiani fuere circa quæſtionem de prædeſtinatione, quam fuiſſe putantur à Pelagianis Manichæi circa quæſtionem de peccato originali. Et ſi eam ob cauſam Sacrilega ſunt eorum tela, nonne ſequitur euidenter Auguſtinum quoque in eos ſacrilegè iaculatum, dum hæreticam vocat quam dicunt ab iis approbatam eſſe doctrinam? Vnde quod poſtea dicit
Cap. 2. Auguſtinus de Ambroſio, *Si hæc ibi verba reuerendi Ambroſij non legiſti, quo modo redarguendum librum in quo „ ea ſunt poſita ſuſcepiſti? Si autem legiſti, cur aduerſum me „ furis, & Ambroſium facis tacito eius nomine Manichæum?* „ & paulò poſt, *ſit operæ pretium; quæſo te, aſpicere illos quo- „ dammodò aſpicientes te, & manſuetò ac leniter dicentes ti- „ bi, itane nos, fili Iuliane, Manichæi ſumus? Rogo quid re- „ ſpondebis? Quibus eos oculis intueberis?* & iterum *Rogo te „ aſpice tot ac tales Eccleſiæ Catholicæ defenſores atque recto- „ res. Vide quibus tam grauem tamque nefariam irrogaris in- „ iuriam.* Et ſi hoc *qui dicit Manichæus abs te dicitur, iſtos „ aſpice, iſtos erubeſce, iſtis parce, vel tibi potiùs, ne rector & „ habitator illorum tibi fortè non parcat ..... Si mihi per eos „ amicus fieri non vis, ſaltem peto ne per me illorum efficiaris* inimicus

inimicus, & obliuiſcere huius erroris & propemodum furoris quo in tot & tales Patres Manichæum iaculabaris opprobrium. Si neſciens, hoc feciſti, cur non miſeram reſpuis imperitiam? Si ſciens, cur non ſacrilegam deponis audaciam? Conuinceris vndique, luce clariora ſunt teſtimonia tanta Sanctorum, in quorum conuentum te introduxerim aſpice. Et abſit vt audeam cæcos iſtos viros vel cogitare vel dicere. Et vſque adeò permiſcuit imis ſumma longus dies, vſque adeò tenebræ lux & lux tenebræ eſſe dicuntur, vt videant Pelagius, Celeſtius, Iulianus; & cæci ſint Hilarius, Gregorius, Ambroſius, & libro ſecundo Iulianum dicit, dum cœpit ipſum *apud imperitorum decolorare iudicia eos qui Catholicam fidem contra hæreticos defenderunt, hæreſis nefariæ nomine accuſare.* Et lib. 3. *Iam verò Manichæorum crimine quæ Catholica lumina audeas, vel neſcias, vel te neſcire fingas infamare, non opus eſt ea hîc dicere.* Et lib. 5. *tuas etiam calumnioſiſſimas contumelias non eſt neceſſe ſæpius refutare, quibus me vnum nominatim videris appetere, & in tot ac tanta Catholica lumina tacitis eorum nominibus vel inſanus inſilis, vel cæcus offendis.* Et iterum lib. 1. contra Iul. c. 4. *Cernis quàm tibi pernicioſum ſit tam horribile crimen obiicere talibus, & quàm mihi glorioſum ſit quodlibet crimen audire cum talibus? ſi cernis cerne, & tandem tace, Pelagianam linguam tot linguis Catholicis deprime, tot venerandis oribus proterua ora ſubmitte.* Hæc inquam omnia quæ iure meritiſſimo Auguſtinus obiicit Iuliano, quis non videt totidem verbis eodémque omnino iure à Iuliano regeri poſſe in Auguſtinum, ſi verum eſſet Sanctos Patres tam docuiſſe quod Auguſtinus impugnat tanquam hæreticum, & Pelagianum, de ordine inter prædeſtinationem & præſcientiam, quàm docuiſſe conſtat quod Iuliano videtur Manichæum, de peccato originali & hæreditaria generis humani corruptione? Quid, inquam, diceret Auguſtinus, ſi vera eſſet aduerſariorum ſententia, obiicienti Iuliano. Si non legiſſet Ambroſium, imperitiam: & ſi legiſſet, quærenti cur aduerſus ipſum fureret & Am-

broſium faceret tacito eius nomine hæreticum Pelagianum? An non id etiam in Auguſtinum rectiſſimè quadraret, *ſit operæ pretium, quæſo te, aſpicere* (illos Sanctos Patres) *quodammodo aſpicientes te, & manſuetè ac leniter dicentes tibi, ita ne nos tibi, Auguſtine, Pelagiani ſumus?* Et hoc dicẽtes quibus oculis intueretur Auguſtinus, quibus non audeat intueri & Iulianus? num & iſtud quoque Auguſtino congrueret, *ſi hoc qui dicit* de ordine præſcientiæ ac prædeſtinationis, *Pelagianus abs te dicitur, iſtos erubeſce, iſtis parce, vel tibi potiùs ne Rector & habitator illorum tibi fortè non parcat, & ſi mihi per eos amicus fieri non vis, ſaltem peto ne per me illorum efficiaris inimicus?* Num & illud, *Obliuiſcere huius erroris, & propemodum furoris, quo in tot ac tales Patres* quot floruere *à tempore Origenis*, ad ætatem Auguſtini, *Pelagianum iaculeris opprobrium. Si neſciens hoc feciſti; cur non miſeram reſpuis imperitiam? Si ſciens, cur non ſacrilegam deponis audaciam? Conuinceris vndique, luce clariora ſunt teſtimonia tanta Sanctorum*, de præſuppoſita quam damnas prædeſtinationi præſcientia meritorum, *in quorum conuentum te introduxerim aſpice*, num denique illud etiam. *Iam verò Pelagianorum crimine quæ Catholica lumina audeas vel neſcias, vel te neſcire fingas infamare: non opus eſt & hic dicere, non eſt neceſſe calumnioſiſſimas contumelias ſæpius refutare*, quibus Pelagianos videris appetere tanquam de ordine prædeſtinationis atque præſcientiæ malè ſentientes, *& contra tot ac tanta Catholica lumina, tacitis eorum nominibus, vel inſanus inſilis, vel cæcus offendis.*

Hic ego ſanos omnes appello, & quibus ſuperſunt aliquæ ſenſus minimè perturbati reliquiæ, an non ſit manifeſtum eos qui SS. Patrum Auguſtino antiquorum doctrinam ita faciunt aliqua ex parte Pelagianam, & ab eodem Auguſtino damnatam ſicuti aliqua etiam ex parte Manichæam fecerat Iulianus; & irritum reddere hunc Auguſtini contra Iulianum impetum: & in eundem Auguſtinum retorquere omnia, quibus ille Iulianum im-

petebat maledicta, videlicet *cæcitatem*, *inſaniam*, *calumnioſiſſimas contumelias*, *criminationes*, *audaciam ſacrilegam*, *miſeram imperitiam*, *errorem*, *furorem*, *impudentiam*, *quæ neſciat erubeſcere ad conſpectum talium & tantorum hominum*. Quæ quia eſt indigniſſima cogitatio, quid ſupereſt niſi vt dicamus affectatos iſtos Auguſtini ſectatores, qui luſtra numerant in operum eius meditatione conſumpta, & de trigeſima lectione gloriantur; non aliter eum legiſſe quàm quomodo Moyſen à Iudæis legi dicit Apoſtolus, nempe ita *vt obtuſi ſint ſenſus eorum & velamen poſitum ſit ſuper cor eorum vſque in hodiernum diem?* Nec eſt quo ſe illi ſperent his caſibus exoluendos, niſi fateantur Orthodoxam eſſe Sanctorum Patrum doctrinam, neque magis Semipelagianam dici poſſe, quàm quo ſenſu dici poteſt Semipelagianum quidquid Semipelagiani, qui non erant in multis hæretici, cum orthodoxis communi conſenſu tuerentur. Sed iuuat hoc adhuc oſtendere vno aut altero argumento ex eadem Auguſtini auctoritate.

CAPVT III.

Idem probatur ex ea quam Auguſtinus accuſat nouitate Doctrinæ Pelagianorum, & Semipelagianorum.

PROBATVR ergo 4. ex eo quod Sanctus Auguſtinus nouam eſſe ſignificat Pelagianorum doctrinam, etiam qua parte diuinam gratiam & prædeſtinationem attingit. Patet ex lib. 2. contra duas Epiſtolas Pelagianorum ad Bonifacium, vbi dicit Pelagianos *inducere hæreſim* NOVI *erroris*. Et deinde cap. 6. ſic loquitur. *Itane vero filij ſuperbiæ inimici gratiæ Dei.* O NOVI *hæretici Pelagiani, quiſquis dicit gratia Dei omnia hominis bona merita præueniri, nec gratiam Dei meritis dari, ne non ſit gratia ſi non gratis datur, ſed debita merentibus redditur, fatum vobis videtur aſſerere?* ex lib. 4. *his ita ſe habentibus quid prodeſt* NOVELLIS *hæreticis inimicis Crucis Chriſti, & diuinæ oppu-* « « « « « «

,, *gnatoribus gratiæ, quod à Manichæorum errore ſani viden-*
,, *tur & aliâ ſuâ peſtilentiâ moriuntur.* Item cap.8. *Eorum pro-*
,, *fanas* NOVITATES *Eccleſiam Chriſti & Orientalem & Occi-*
,, *dentalem* horruiſſe dicit, & NOVA *iſtorum hæreticorum va-*
cap.9. ,, *niloquia* vocat. Item. *Reſpondeant certè hæretici* NOVI *quid*
,, *bonorum meritorum præcedat in hominibus inimicis nomini*
,, Chriſtiano. *Non ſolum enim non habent bonum, ſed habent etiam*
cap.10. ,, *peſſimũ meritũ.* Item puto quod *concedant* NOVI HÆRETICI
,, *huic homini Catholico Cypriano, ſcire ſpiritum Sanctum men-*
,, *tes bonas etiam antiquis temporibus adiuuiſſe primò etiam quod*
,, *ipſi nolunt, nec mentes bonas eas niſi per Spiritum Sanctum*
cap.13. lib.5. ,, *habere potuiſſe.* Addit *Catholicas aures horruiſſe profanas Pe-*
,, *lagianorum* NOVITATES, & hinc oſtendi antiquam eſſe do-
contra Iul lib.3. ,, ctrinam quam impugnant. iterũ contra Iulianum, NOVI
Ibid.lib.5. ,, *denique hæretici vos eſtis.* Item. *Sed quamuis tergiuerſeris, o*
,, *hæreſis Pelagiana, quæ contra muros* ANTIQVÆ *veritatis*
,, NOVAS *conſtruis machinas.* Item, *ſentiſne iam tandem gra-*
,, *tiæ huius inimici quanto ſint fonte lacbrymarum plangendi, &*
,, *ne alios ad interitum ſecum trahant quantâ paſtoralis curæ ob-*
,, *ſeruatione vitandi? Vos enim augetis* ISTA NOVITATE *eam,*
,, *quæ in omnibus eſt hæreticis, occidui temporis prauitatem. Vos*
Ibid lib. 6. ,, *eſtis ruina morum* &c. Item, *multi quippe ſunt in eis* (SS. Pa-
,, *tribus) qui non ſolùm præter me, verum etiam priores me, iſta*
,, *dixerunt, quæ veſter* NOVVS ERROR *oppugnat.* Adde rur-
,, ſus ex lib 2. ex Ambroſio intelligi *Quid Catholicas veritas*
,, *ſoleat prædicare, quid* PROFANA NOVITAS *conetur euerte-*
,, *re.* Interque Catholicas illas veritates ponit, *hominem eſſe*
,, *capacem virtutis & perfectionis per Dei gratiam.* Et in libro
cap.2. de bono perſeu. Vbi potiſſimùm contra Semipelagianos
diſputat, poſtquam enumerauit tria illa controuerſiarum
capita, in quorum vno aut alterò Semipelagiani adhuc
errabant, iterum vocat illos NOVOS HÆRETICOS *inimicos*
c.19.& 23. *gratiæ Chriſti, longè ante conuictos quàm natos*, eandémque
ſæpius repetit nouitatis obiectionem. Et in Epiſt.157. ad
Optatum: *Te autem ſi libenter vel patienter admittis, chariſ-*
ſime Pater, admoneo, ne hæreſim NOVAM *minus cautus in-*

Digitized by Google

curras, quæ ANTIQVISSIMÆ *fidei ſtabilita molitur fundamenta conuellere aduerſus gratiam Dei diſputando, quam Dominus Chriſtus puſillis, & magnis ineffabili bonitate largitur.*

Ex quibus omnibus ſic argumentor. Si quid eſt in doctrina SS. Patrum Auguſtino antiquorum in quo illi cenſeri poſſint Semipelagiani, ſpectabit hoc ad illam quæſtionem, an gratia detur ſecundùm merita, & an ſit neceſſarium aliquam præſcientiam prælucere prædeſtinationi ad ſoluendum liberum arbitrium & vitandum fatum: Atqui doctrina SS. Patrum Auguſtino antiquiorum ex eo capite ſana eſt & erroris expers: Ergo illi nihil habent in quo cenſeri poſſint Semipelagiani. Maior ſupponitur ex conſenſu aduerſariorum. Minor conſtat ex Auguſtino locis citatis, dum vocat *nouum errorem & nouam ſeu nouellam hæreſim, & profanas nouitates* id quod Semipelagiani ſuper hac quæſtione docuerunt. Quis enim non meritò rideret Auguſtinum, qui nouum diceret id quod eſſet à multis ſæculis traditum? Quis non illi imperitiam obiiceret atque ignorantiam antiquæ doctrinæ? Quis non retorqueret nouum potiùs id dicendum, quod vel inuentum ab ipſo eſſet, vel certè interpolatum, cæteris Patribus iam inde ab Origenis tempore contrarium docentibus?

CAPVT IV.

Idem probatur ex ea quam S. Auguſtinus laudat antiquitate Doctrinæ Pelagianis, & Semipelagianis oppoſitæ.

CONFIRMATVR & probatur 5. Quia non ſolùm Auguſtinus nouam eſſe dicit illam Pelagianorum ſeu Semipelagianorum ſententiam, ſed ſuam inſuper affirmat eſſe antiquam atque ab iis Patribus acceptam qui perperam fuiſſe dicuntur Semipelagiani. Iam produxi locum ex lib. 6. contra Iulianum, vbi dicit multos eſſe ex

Digitized by Google

SS. Patribus præter ipſum, & priores ipſo qui docuere quæ nouus error oppugnabat. Sed ſunt pleraque alia teſtimonia quibus conſtat Auguſtinum ſuæ ſententiæ contra Pelagianos & Semipelagianos etiam quâ parte gratiam attingit & prædeſtinationem, auctoritatem conciliare ex cõ-ſenſu SS. Patrum qui iam vixerant. Libro 4. contra duas epiſtolas Pelagianorum, quia dicebant Pelagiani turbatũ
cap. 8. in Occidẽte tanquam ad nouam quam Auguſtinus ſpargebat doctrinam,
,, *Ad curam noſtram*, inquit Auguſtinus,
,, *exiſtimo pertinere, non ſolùm ſcripturas Sanctas Canonicas,*
,, *aduerſus eos teſtes adhibere, quod iam ſatis fecimus; verum*
,, *etiam de Sanctorum litteris qui eas ante nos famâ celeberrimâ*
,, *& ingenti gloriâ tractauerunt aliqua documenta proferre, vt*
,, *admoneantur qui putant iſtos aliquid dicere, quemadmodum*
,, *de his rebus ante noua iſtorum vaniloquia Catholici Antiſti-*
,, *tes eloquia diuina ſequuti ſint: vt ſciant à nobis rectam & an-*
,, *tiquitus fundatam Catholicam fidem, aduerſus Pelagianorum*
,, *hæreticorum præſumptionem perniciemque defendi.* Et cum
cap. 9. Cypriani teſtimonium retuliſſet de peccato originali, ſubdit. *Iam verò gratiam Dei quemadmodum aduerſus iſtos*
,, *prædicit Cyprianus, vbi de oratione Dominica diſputat, euiden-*
,, *ter apparet.* ait enim &c. ac recitatis illius teſtimoniis,
,, *Nunquid iſte Sanctus tam memorabilis Eccleſiarum in verbo*
,, *veritatis inſtructor liberum arbitrium negat eſſe in hominibus*
,, *quia Deo totum tribuit quod rectè viuimus?..... Nunquid ſub*
,, *nomine gratiæ fatum aſſerit, quamuis dicat in nullo glorian-*
,, *dum quando noſtrum nihil ſit? Nunquid ſicut iſte Spiritum*
,, *Sanctum adiutorem ita credit eſſe virtutis, tanquam ipſa vir-*
,, *tus quæ ad hoc adiuuatur, oriatur ex nobis, quando noſtrum*
,, *nihil aſſerens hoc Apoſtolum dixiſſe commemorat, quid habes*
,, *quod non accepiſti? virtutemque excellentiſſimam hoc eſt pa-*
,, *tientiam, non à nobis dicit incipere ac deinde adiuuari ſpiritu*
,, *Dei, ſed ab ipſo caput, ab ipſo originem ſumere? Poſtremò nec*
,, *propoſitum bonum, nec ſtudium virtutis, nec mentes bonas ſi-*
,, *ne gratia Dei incipere & eſſe in hominibus confitetur cùm dicit, in nullo gloriandum quando noſtrum nihil ſit*, & mox, *Reſ-*

Digitized by Google

pondeant certè hæretici noui quid bonorum meritorum præcedat "
in hominibus inimicis nomini Chriſtiano; non ſolùm enim non "
habent bonum, ſed habent etiam peſſimum meritum, & tamen "
etiam ſic Cyprianus intelligit, & quaſi poſt hanc doctri- "
nam nihil reſtaret ad exhauriendum funditus Pelagiano-
rum errorem, concludit Auguſtinus. *Diſcant ergo eſſe Ca-* "
tholici qui dedignantur ſi quid mali non faciunt & ſi quid bo- "
ni faciunt non in ſe ipſis ſed in Domino gloriari. Vide Lector
an non hæc Auguſtini corollaria contineant, quidquid
etiam Semipelagiani oppugnabant, adeò vt nihil reli-
quum ſit quod impedire poſſit ne Catholici cenſeantur,
ſi hæc admiſerint, & tamen totam doctrinam hanc, om-
nino Catholicam, & nihil retinentem Pelagianæ prauita-
tis, ac proinde nec Semipelagianam, colligit Auguſtinus
ex Cypriano: atque hoc teſtimonio cogi vult & anti-
quam eſſe doctrinam Semipelagianæ contrariam, & Au-
ctores habere *Catholicos Antiſtites*. An ergo credidit fuiſ-
ſe illos Semipelagianos?

Confirmat hoc ipſum Auguſtinus ex Ambroſio *Pe-* ib. cap. 11.
lagiani dicunt, inquit, *ab homine incipere meritum per libe-* "
rum arbitrium cui Deus ſubſequens gratiæ tribuat adiumentum "
(hoc etiam dicebant Semipelagiani) *etiam hic eos refellat* "
venerandus Ambroſius dicens. Et poſt recitatam Ambro- "
ſij ſententiam *Quid apertiùs, quid ſufficientiùs dici poteſt.*
Et mox cùm excluſiſſet Ambroſij teſtimonio id in quo
Semipelagiani reſiſtebant, nempe nos ex nobis poſſe pe-
tere, pulſare, orare, atque ita incipere aliquo noſtro me-
rito, *Nunquid quoniam hæc dicit vir tantus Ambroſius, &* "
gratiam Dei ſicut filio promiſſionis congruit gratâ pietate "
commendat; ideo deſtruit liberum arbitrium? & poſtea, *nimis* cap. 12.
longum eſſet ſi omnia velim commemorare quæ S. Ambroſius "
aduerſus hanc hæreſim Pelagianorum tanto poſt exorturam, non "
quidem reſpondens, ſed prædicans Catholicam fidem, atque "
in ea homines ædificans dixit & ſcripſit. omnia commemorare "
potui quæ glorioſiſſimus in domino Cyprianus poſuit in Epiſto- "
lis ſuis, quibus demonſtratur, quomodo ſit hæc quam tenemus "

Digitized by Google

„ *fides vera vereque Chriſtiana atque Catholica, ſicut per ſcri-*
„ *pturas ſanctas antiquitus tradita, ſic à Patribus noſtris & vſ-*
„ *que ad tempus quo iſti eam conuellere tentarunt retenta atque ſeruata.* En vt ex duobus his Patribus iudicium de cæteris ferri vult, colligique quam contra Pelagianos & Semipelagianos defendit de diuina gratia ſententiam à Patribus traditam, ſeruatamque ad ſuam vſque ætatem. Confer hoc nunc, amice Lector, cum eo quod Baiani dicunt, cæteros Patres ab Origene ad Auguſtinum vſque, fuiſſe Semipelagianos.

Eandem iterum gratiæ neceſſitatem probat Auguſtinus lib. 2. contra Iulianum aliis eorundem Sanctorum Cypriani atque Ambroſij teſtimoniis, additque illis Gregorium atque Hilarium Pictauienſem. Et quia dicebant Pelagiani id quod eorum etiam reliquiæ obiecerunt, vt conſtat ex Epiſtolis Proſperi atque Hilarij ad Auguſtinum, ſuam ſententiam tantùm eſſe idoneam hominibus ad virtutem accendendis, quos contraria, hoc eſt Catholica, in deſperationem ageret; vide quid dicat
„ *Itane in corde veſtro dicere audetis, quod cùm vos audiunt ac-*
„ *cenduntur homines ad virtutem, cùm autem iſtos audiunt tan-*
„ *tos ac tales viros Cyprianum, Hilarium, Gregorium, Ambro-*
„ *ſium, cæteroſque Sacerdotes Domini deſperatione franguntur ac*
„ *renuntiant ſtudiis perfectionis? hæccine monſtra cogitationum*
„ *aſcendunt in cor veſtrum, & non elidunt frontem veſtram?*
En vt Sanctis Patribus attribuit Auguſtinus doctrinam illam ſuam, quam eâ ratione Semipelagiani oppugnabant quòd homines ageret in deſperationem, & ſtudium virtutis extingueret, redderetque inutilem prædicationem: hoc eſt doctrinam de neceſſitate gratiæ, deque prædeſtinatione à præſcientia independente. Ergo vel in eo non fuere SS. Patres Semipelagiani, vel Semipelagianus fuit ipſe Auguſtinus.

Idem colligitur ex initio libri tertij contra Iulianum, vbi Auguſtinus illum premit repudiantem Iudices qui Pelagium damnauerant eo nomine, quod oporteat

æquum

Digitized by Google

æquum iudicem. ira, odio & amicitia vacuum eſſe. Premit, inquam, illum auctoritate Ambroſij & Coepiſcoporum eius, qui nec iram aut odium, in nondum natos Pelagianos habere potuerant, nec cum eorum aduerſarijs amicitiam: & ſtatim diſtinguit tria illa capita hæreſis Pelagianæ, quorum ſecundum eſt, *gratiam dari ſecundum merita noſtra*, qui fuit proprius error Semipelagianorum, atque ita ſupponit hunc etiam errorem à Sanctis Patribus damnatum.

Et quia duellum Auguſtino Iulianus offerebat, vide quid reſpondeat. *Ego autem abſit vt ad monomachiam vos prouocem, quos vbicumque apparueritis*, VBIQVE DIFFVSVS CHRISTI *debellat exercitus*. exercitum autem illum non ex viuentibus tantùm conflat, ſed ex mortuis, vnde & addit, *Oblato, ſicut loqueris, placuit componi fœdere bellum, vt pugnas omnium contentio noſtra derimeret? abſit vt apud mihi Catholicos arrogem quod tibi apud Pelagianos arrogare non pudet, vnus sũ è multis qui profanas veſtras nouitates vt poſſumus refutamus .... Antequam eſſem natus huic mundo, & antequam eſſem renatus Deo, multa Catholica lumina veſtras futuras tenebras redarguendo præuenerunt. De quibus iam duobus ſuperioribus libris meis quanta potui manifeſtatione diſſerui.* Et mox, *quippe ſunt in eis qui non ſolùm præter me verum etiam priores me, iſta didicerunt, quæ veſter nouus error oppugnat. Cùm ergo non eos ipſe fecerim, ſed inuenerim huius quam negatis ſocios veritatis, quomodo eis ego ſum auctor huius quem putatis erroris?* Et alia plura dicit quæ oſtendunt euidenter voluntariâ cæcitate laboraſſe qui Auguſtinum tamdiu ſpeculati non intellexerunt teſtantem ipſum quam contra Pelagianos & Semipelagianos doctrinam defenderet, ab ijs Patribus acceptam qui ab Origene ad Auguſtinum vſque floruerunt: ac proinde non tantùm SS. Patribus iniurioſum, ſed falſiſſimum inſuper atque Auguſtino contrarium eſſe quod dicunt, Semipelagianam fuiſſe Sanctorum Patrum doctrinam qui Origenem inter & Auguſtinum vixere.

lib. 3. lib. 6.

cap. 3. Quid quod in lib. de Prædeſtinatione SS. ſignificat ſe cùm ita erraret ante initum Epiſcopatum, quemadmodum errare poſtea viſi ſunt Semipelagiani, ſcripturis videlicet & SS. Patrum libris nondum examinatis, conuictum eſte teſtimonio Cypriani quo dicit, *In nullo gloriandum quando noſtrum nihil ſit. Quo præcipuè teſtimonio, inquit, etiam conuictus ſum cum ſimiliter errarem, putans fidem quâ in Deum credimus non eſſe donum Dei, ſed à nobis eſſe in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona quibus temperanter & iuſtè & piè viuamus in hoc ſæculo, neque enim putabam fidem Dei gratia præueniri, &c.* Gratiam Dei dari ſecundum merita vel fidei vel cuiuſlibet alterius bonæ voluntatis: &, Prædeſtinationem quæ Auguſtino eſt gratiæ præparatio, eſſe ex præſcientia alicuius meriti, idem ſunt; & hic eſt proprius error Semipelagianorum, in quem cum Auguſtinus initio imprudenter incidiſſet, emendauit illum intellecta Sanctorum Patrum qui præceſſerant contrariâ ſententiâ. Et tamen Sancti Patres illi fuerunt Semipelagiani? ô eximios interpretes Auguſtini!

Nam quod non ſolius Cypriani cognitâ ſententiâ ſed aliorũ quoque Patrum, adductus ſit vt illam cogitationem emendaret; oſtendit ipſe deinde in libro de bono perſeu. contra Semipelagianos etiam propriè ſcripto,
cap. 2. & 4. vbi non ſolùm repetit Cypriani teſtimonium vt oſtendat multis ante annis præparatum contra ea *quæ futura erant Pelagianorum venena antidotum*, & prædictos hæreticos, *longè ante conuictos eſſe quàm natos & confoſſos lingua* Cypriani tanquam *telo inuictiſſimæ veritatis*. Sed addit
cap. 19. etiam teſtimonium Ambroſij. Ac ne quis diceret Latinos eſſe Patres illos, aliter autem ſentire Græcos; adducit Nazianzenum, & quaſi non dubitaret quin ex tribus iſtis facile intelligeretur quænam eſſet opinio cæterorũ obiectionem aduerſariorum quâ dicebant impediri fru-
cap. 20. ctum prædicationis & exhortationis perſuaſione Prædeſtinationis illius Auguſtinianæ quæ fatalis videbatur, ita ſolvit: *Quamobrem ſi & Apoſtoli & Doctores Eccleſiæ*

Digitized by Google

qui eis ſucceſſerunt eoſque imitati ſunt, vtrumque faciebant, "
id eſt & Dei gratiam quæ non ſecundùm merita datur veraciter "
prædicabant, & piam obedientiam præceptis ſalubribus iuſtrue- "
bant, quid eſt quod inuictâ concluſi violentia veritatis rectè ſe cap 19.
iſti noſtri(Semipelagiani) *dicere exiſtimant, & ſi verum eſt* "
quod dicitur de Prædeſtinatione beneficiorum Dei, non eſt ta- "
men populis prædicandum? Et paulò ante, *vnde ſupradicti* "
tractatores excellentiſſimi diuinorum eloquiorum, & gratiam "
Dei veram ſicut prædicanda eſt prædicarunt, id eſt, quam nulla "
humana merita præcedunt, & ad facienda diuina præcepta in- "
ſtanter hortati ſunt.

Atque ita ſoluit quæſtionem quam Proſper propoſuerat de auctoritate omnium ferè Patrum antiquorum, qui Prædeſtinationem docuerant ex præſcientia dependentem. *Illud etiam*, inquit Proſpet, *qualiter*, diluatur " *quæſumus upatienter inſipientiam noſtram ferendo demon-* " *ſtres, quòd retractatis priorum de hac re opinionibus, penè om-* " *nium par inuenitur & vna ſententia, quâ propoſitum &* " *Prædeſtinationem Dei ſecundùm præſcientiam receperunt, vt* " *ob hoc Deus alios vaſa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia* " *finem vniuſcuiuſque præuiderit, & ſub ipſo gratiæ adiutorio in* " *qua futurus eſſet voluntate & actione præſciuit.* Vbi vides " Auguſtino proponi quæſtionem de Prædeſtinatione ad gloriam, quæ præſupponeret Prædeſtinationem ad gratiam, & præſcientiam meritorum ex illa gratia dependentium, tanquàm à Patribus ferè omnibus aſſertam, hoc enim ſignificant illa potiſſimum verba, *& ſub ipſo gratiæ adiutorio, &c.* Auguſtinus autem quia magis propendebat in eam partem quæ admittit Prædeſtinationem ad gloriam antecedentem Præſcientiam meritorum etiam dependentium à diuina gratia: atque adeo antecedentem prædeſtinationem ad eandem gratiam, aut certè in ea incluſam; ne dubia certis miſceret, & quorum libera eſt definitio, iis quæ neceſſariò ſunt credenda, ita illi obiectioni reſpondet, vt oſtendat Sanctos illos Patres id docuiſſe quod vnum & neceſſarium erat &

ſufficiebat damnandis Semipelagianis. Et ideo eorum teſtimonio probat Dei Gratiam non dari ſecundùm merita noſtra, ſed omne meritum præcedere, ex quo ſequitur Prædeſtinationem, quæ eſt gratiæ præparatio, non eſſe ex præſcientia meritorum. Quidquid ſit de alia illa diſtinctione à Sanctis Patribus inſinuata, quâ ex præparatione gratiæ ſeu ex Prædeſtinatione ad gratiã, ſequitur præſcientia boni vſus huiuſmodi gratiæ, quæ eſt præſcientia meritorum, & ex illa præſcientia ſequitur vlterius Prædeſtinatio ad gloriam, quam à Proſpero, vt dixi, propoſitam Auguſtinus ſcitè declinat in hoc intentus vt gratiæ neceſſitatem eorumdem Patrum auctoritate probet. Vnde infert Prædeſtinationem ad gratiam independentem à præſcientia meritorum quam contra nouos hæreticos Semipelagianos deffendit, agnitam fuiſſe atque approbatam à SS. Patribus, ex illis itaque hoc tantum ſumit quod & neceſſarium eſt & ad confutandos hæreticos ſufficit, cætera relinquit. Et ideò poſt allatum eorumdem Patrum teſtimonium de neceſſitate gratiæ; *Quid euidentius*, inquit, *quid illuſtrius à Dei Tractatoribus quærimus, &c.* Et mox. *Iſti tales tantique Doctores dicentes non eſſe aliquid de quo tanquam de noſtro quod Deus nobis non dederit gloriemur, &c.* quibus probat illos & præſcientiam agnouiſſe, & prædeſtinationem illam quam ipſe per Apoſtolos prædicatam contra nouos hæreticos operoſius deffenderat. Ex quibus omnibus euidenter conſtat, meridie caligare Baianos recentiores exiſtimantes Auguſtinum in ipſis reuixiſſe Eccleſiæ Dei tot ſæculis incognitum: quando dicunt Sanctos Patres Semipelagianis præluxiſſe illos, quorum teſtimonijs Auguſtinus vſus eſt, vt quam tuebatur contra Semipelagianos de præſcientia & Prædeſtinatione ſententiam confirmaret. Spero æquum Lectorem ſuis omnia momentis penſaturum: neque paſſurum ſibi fucos fieri præiudicio vigiliarum & diuturnæ in Auguſtino voluendo meditandoque diligentiæ, quando conſtet

cap. 19.

adeò expoſitis, adeóque obuijs apud Auguſtinum locis approbaſſe illum, quos illi damnatos volunt.

CAPVT V.

Nec Patres Græci Auguſtini iudicio Pelagianis aut Semipelagianis præluſerunt.

NEc eſt quod illa ſe limitatione tueantur quod dixerint Sanctos Patres, *præſertim Græcos*, quaſi verò Latinos Cyprianum, Ambroſium, aliosque non adeò ſuſpectos putent; quia vt iam dixi, Gregorius illis annumeratur, etiam vbi contra Semipelagianos propriè diſputatur: & quia in libris contra Iulianum Auguſtinus partem illam de neceſſitate gratiæ quæ ſola reſtabat cum Semipelagianis diſputanda, vtriuſque Eccleſiæ Orientalis & Occidentalis conſenſu & communi conſpiratione tum Latinorum tum Græcorum Patrum etiam defendit. Audiamus Auguſtinum, *Numquid Irenæus, Cyprianus, Reticius, Olympius, Hilarius, Gregorius, Baſilius, Ambroſius, & Ioannes de plebeia fece ſellulariorum ſicut Tulliane iocaris in veſtram perniciem concitati ſunt? Numquid milites? numquid Scholaſtici auditoriales? .... Epiſcopi ſunt, docti, graues, ſancti, Veritatis acerrimi defenſores aduerſus garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quæ tria bona indici tribuiſti, non potes inuenire quod ſpernas. Si Epiſcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum ſi tales poſſent illic facilè ſedere tot, quia nec iſti vno tempore fuerunt ...... Hos itaque de alijs atque alijs temporibus atque regionibus, ab Oriente, & Occidente congregatos vides.... Quantò tibi eſſent iſti iudices optabiliores, ſi teneres Catholicam fidem, tantò tibi ſunt terribiliores, quia oppugnas Catholicam fidem. Quam in lacte ſuxerunt, quam in cibo ſumpſerunt, cuius lac & cibum paruis magniſque miniſtrauerunt, quam contra inimicos etiam vos, tunc nondum natos, vnde nunc reuelamini, apertiſſimè ac fortiſſimè defenderunt. Talibus poſt Apoſtolos ſancta Eccleſia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, paſtoribus, nutritoribus creuit. Ideo profanas voces veſtræ nouitatis*

de hæreſ. Pelag. l. 7. c. 4.

lib. 1. con. Iul. ſub fin.

„ *exhorruit, & tanquam caput colubri calcauit, obtriuit, obiecit.*
„ *His igitur eloquiis & tanta auctoritate Sanctorum profectò aut*
„ *ſanaberis Dei miſericordiâ donante.... Aut ſi, quod abominor, in*
„ *eâdem, quæ tibi videtur ſapientia, & eſt magna ſtultitia, perdu-*
„ *raueris; non tu iudices quæſiturus es vbi cauſam tuam purges; ſed*
„ *vbi tot ſanctos Doctores egregios, atque memorabiles Catholicæ*
„ *veritatis accuſes, Irenæum, &c. Cæteroſque ſocios ac participes*
„ *eorum, inſuper & vniuerſam Chriſti Eccleſiæ cui diuinæ fami-*
„ *liæ dominica cibaria fideliter miniſtrantes ingenti in domino gloria*
„ *claruerunt. Aduerſus hanc autem miſerabilem quam Deus*
„ *avertat inſaniam ſic reſpondendum eſſe video libris tuis, vt fides*
„ *quoque aduerſus te defendatur iſtorum, ſicut contra impios &*
„ *Chriſti profeſſos inimicos etiam ipſum defenditur Euangelium.*

Hic ego amabo te, Lector, intuere ſub qua ſpecie Auguſtinus Sanctos illos Patres aſpiciat, & an opinio de illis concepta quam præ ſe fert, vllâ ratione pati poſſit vt magna eorum pars Nazianzenus, Baſilius, Chryſoſtomus, & tota cum illis Orientalis Eccleſia conſenſiſſe putetur Iuliano, & ab Auguſtino diſſenſiſſe circa illud caput erroris Pelagiani quod præcipuum eſt, de ſufficientia liberi arbitrij & gratiæ neceſſitate? An ita errauerint *Epiſcopi docti, graues, Sancti.* An fuerint *veritatis acerrimi defenſores*, qui fuere Auctores periculoſiſſimi contra Dei gratiam erroris. An poſſint *terrere oppugnantes* Catholicam fidem, qui eam ipſi corruperunt? An contra Pelagianos tanquam *inimicos nondum natos fortiſſimè pugnauerint*, qui arma ſuppeditauere? An illos *Plantatores, Rigatores, Nutritores* iactare debeat Eccleſia, qui zizania Semipelagianiſmi ſuperſeminarunt? An eorum informatione fieri potuerit vt *exhorreret* nouos hæreticos, qui eodem ipſi eſſent horrore digni? An eorum *eloquia* dici poſſint ad *ſanandum* apta, quæ virus inſpirant. An non meritò ſint accuſandi quantumuis Sancti ſi præeant *hæreticis*, & an ſint *Doctores egregij*, qui hæreſes tradunt? Si accuſare illos, *vniuerſam Chriſti Eccleſiam* accuſare eſt, an non eam igitur accuſarit Auguſtinus. An *Dominica cibaria*

Digitized by Google

fideliter miniſtrauerint qui miniſtrauere infecta veneno? An eorum fides contra hæreticos *ſicut Euangelium* ipſum defendenda ſit, quæ prius eſt ab hæreſi purganda? Atque vt videas non vnius tantùm partis ſed totius Catholicæ veritatis contra Pelagianos & Semipelagianos fieri auctores ac defenſores ſanctos illos Patres, vide quid dicat Auguſtinus initio libi tertij poſt ea, quæ retulimus verba ex fine libri ſecundi, *De iudicibus apud quos dicis non potuiſſe vos agere cauſam veſtram, quia nemo de rebus dubiis bene conſultat, niſi qui ab odio, ira, & amicitia vacuum pectus attulerit; iam quidem ſuperiore libro reſpondi, quia ſi tales iudices.... ſalubrius quæreretis ſancto Ambroſio & Coepiſcopis eius vtique cederetis.* Et mox, dum explicat quæ ſint ea in quibus cedere debeant, totum errorem Pelagianorum his tribus capitibus comprehendit. *Sed obſecro te quomodo cauſam veſtram* ante *cœperant odiſſe quàm noſſe,* Epiſcopi qui Pelagium damnauerant in Oriente, *quia eam proculdubio nouerant, oderant. Nouerant enim vos dicere nihil mali paruulos habere naſcendo quod purgari debeat renaſcendo. Nouerant vos dicere gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari, vt iam gratia non eſſet gratia, quia non gratis daretur, ſed ſecundùm debitum redderetur: nouerant vos dicere hominem in hac vita poſſe nullum habere peccatum, vt non ei ſit neceſſarium quod in oratione dominica tota dicit Eccleſia, dimitte nobis.* Vbi vides quamuis Auguſtinus, contra Iulianum de peccato originali potiſſimum diſputet, cæteras tamen inuoluere controuerſias, & eandem eſſe ſupponere omnium rationem, quod attinet ad iudicium Sanctorum Patrum.

Confirmatur, quia Auguſtinus capita hæc ita damnata eſſe dicit in Oriente, nimirum, Conſtantinopoli & in Paleſtina, vt ipſe in eo iudicio partem nullam habuerit aut habere potuerit. vnde ita loquitur. *Quam verò tanta & lepida eſt gratulatio, quod vnum dicis egreſſum qui in ſe ſummam prælii ſitam optat intelligi, videlicet vt Pelagianis, tu videaris Dauid, ego autem Goliath. Videris ſi tu hoc indixiſti pactum & placitum cum Pelagianis, vt ſi victus fueris nihil vlte-* (lib. 3. contra Iulianum initio.)

„ *rius illi audeant. Ego autem abſit vt ad Monomachiam vos pro-*
„ *uocem, quos vbicumque apparueritis, vbique diffuſus Chriſti debel-*
„ *lat exercitus, qui debellauit apud Carthaginem Celeſtinum quan-*
„ *do illic ipſe non eram, & rurſus Conſtantinopoli tam longè à re-*
„ *gionibus Africanis, qui debellauit in Paleſtina Pelagium, vbi cau-*
„ *ſam veſtram ſuæ damnationis timore damnauit. Ibi enim omnino*
„ *cecidit hæreſis veſtra.* Auguſtino procul ſtante ac nihil agẽte, Orientalis Eccleſia, hoc eſt Græca, ipſa per ſe vniuerſum errorem Pelagij damnauit, etiam illam partem quâ putabatur gratia dari ſecundũ merita: & tamen Eccleſia illa in eodem errore verſabatur iam inde à tempore Origenis, donec eam Auguſtinus dedocuit? hæc quæſo quomodo cohærent? vel in illa Eccleſia vigebat tunc cognitio veritatis oppoſitæ Pelagianiſmo, vel non; ſi non vigebat, quomodo potuere illi Epiſcopi qui tum in Paleſtina, tum Conſtantinopoli conuenere, damnare Pelagium quin ſe ipſi quoque damnarent atque ſuam Eccleſiam? ſi vigebat; quibus auctoribus atque informatoribus, ſi qui hactenus in ea floruerant ſancti Patres, Pelagianiſmo infecti erant ſaltem ex parte? videri potuit nouum Conſtantinopoli, dignumque anathematiſmo quod & obuia Chryſoſtomi ſcripta, & recens traditio atque memoria prædicationum illius confirmarent? vide, Lector, quæ ſint Baianorum commenta, quámque negligenter ab illis & lectus & examinatus ſit Auguſtinus.

lib. 1. contra Iul. Eodem pertinet quod antea retulit Auguſtinus, 14. Epiſcopos Orientis vno loco congregatos ideo Catholicum pronuntiaſſe Pelagium, quia ille coram eis quamuis fictè, ſuos errores damnauit, quibus continebatur etiam ille, qui ſpectat ad gratiæ neceſſitatem. Et dum refert condẽnationem Innocentij contra eoſdem errores, hoc dicit reſpondiſſe virum Sanctum Africanis Con-
„ cilijs, *Quod antiquitus Apoſtolica ſedes & Romana cum cæteris,*
„ atque adeo cum Orientali, *tenet perſeueranter Eccleſia*, &,
„ *Non eſt ergo cur prouoces ad Orientis Antiſtites quia & ipſi vti-*
„ *que Chriſtiani ſunt, & vtriuſque partis terrarum fides vna eſt,*

quia

quia & fides iſta Chriſtiana eſt: Quod poſtea ſubbtiliter " notat contra Iulianum, Baſilium non dixiſſe ipſam voluntatem hominis ſiue ſubſtantiam vel naturam, *malum* " *à ſe poſſe facilè ſeparare: ſed ab ea poſſe facilè ſeparari, ſic verba ſua librantem, vt & Manichæos, contra quos agebat, refelleret, & contra diuinam gratiam humanam ſuperbiam non extolleret.* Et quod refert ex Chryſoſtomo Chriſti gratiam non vnum illud primi hominis peccatum, *ſed etiam poſt illud introeuntia peccata interfeciſſe.*

Denique cum ex quinque argumentis quibus Pelagiani impugnabant peccatum Originale, hoc eſſet vnum, quod ſequeretur inde *virtutem in homine non poſſe perfici, quòd ingenerata vitia incredibile eſſet poſſe conſumi*, Auguſtinus libro ſecundo contra Iulianum probandum ſuſcipit ex Patribus, nulla eſſe quinque argumenta illa, atque adeò, nec iſtud quintum: & contrariam aſſumit poſitionem, contenditque ſtante veritate peccati Originalis *non ideo perfectionem eſſe deſperandam virtutis, per eius gratiam qui ex origine vitiatam mutare poteſt & ſanare naturam*, hoc autem probat, quia Patres quos recenſet, & quibus Græcos annumerat Gregorium, Baſilium, Ioannem, ſcilicet Chryſoſtomum, vtrumque poſuerunt, & peccatum Originale & ſperabilem ex Dei gratia virtutis perfectionem, vnde concludit. *Tales quippe ac tanti viri* " *ſecundùm Catholicam fidem quæ vbique toto orbe diffunditur* " *& hoc.* 1. peccatum originale, *& illa* quinque quæ conſequenter neganda eſſe putabant Pelagiani, *confirmant,* " *vt veſtra fragilis & quaſi arguta nouitas, ſolâ auctoritate* " *conteratur illorum, præterquam quòd ea dicunt, vt ſe per eos loqui veritas ipſa teſtetur. Sed nunc auctoritate primitus eorum* " *veſtra eſt contumacia comprimenda, vt à præſumptionis impetu repercuſſi, & quodammodo ſauciati, dum tales homines* " *Dei ſic in fide Catholica errare potuiſſe non creditis, vt aliquid* " *dicerent, vnde eſſet conſequens Deum non eſſe hominum creatorem, nuptias eſſe damnandas, in baptiſmo non omnium remiſſionem fieri peccatorum, Deum eſſe iniuſtum, nullam ſpem* "

„ *nobis remanſiſſe virtutis proficiendæ*, (hæc ſunt quinque „ illa Pelagianorum argumenta,) *quæ omnia vel aliquid eorum nefas eſt opinari; auſus præcipites refrenetis, & tanquam ex furore reſipiſcentes, incipiatis, in qua nutriti eſtis, recolere & aduertere ac reſumere veritatem.* Si tales ac tãti viri *ſecundùm Catholicam fidem, quæ toto orbe diffunditur*, tractarunt hoc etiam caput, quod eſt de ſperanda per Dei gratiam virtutis perfectione & ſi eâ ratione illud tractarunt, vt *argutula nouitas* Pelagianorum & *contumacia* in ijs etiam quæ ad hoc caput ſpectant *ſola eorum auctoritate* conteratur: ſi per eos loquitur veritas ipſa dum hæc tractant; quis locus relinqui poteſt cogitationi illi quâ putantur doctrinam fermento Semipelagianiſmi corruptam in hac parte tradidiſſe? & quæ maior eſt repugnantia, *vt tales homines Dei ſic in fide Catholica errare potuerint*, vt negarent, *ſpem nobis remanſiſſe virtutis perficiendæ*, ex ſuppoſitione peccati Originalis, quàm vt dicerent illius ſpei primordia in nobis atque in libero arbitrio noſtro independenter à gratia eſſe ſita? Eant nunc Baiani, & ſanctos Patres, præſertim Græcos, auctore Auguſtino calumnientur tanquam Semipelagianos.

CAPVT VI.

Suppoſitione illa Baianorum Semipelagianos abſolui.

SECVNDVM argumentum poſitionem illam Semipelagianiſmi Sanctorum Patrum eo nomine oppugnat, quòd ſit ſancto Auguſtino iniurioſa, quando ſequitur inde Semipelagianos ab eo iniquè vexatos, quippe quorum cauſa ſi diſceptetur, apud æquos rerum æſtimatores ex illa hypotheſi iure nitatur. Age enim, Fauſtum Rhegienſem quamuis ætate poſteriorem, exempli causâ cum Auguſtino committamus: ſedeatque certaminis arbiter, qui nec imperitus ſit, nec ſtudio partium aliave vlla perturbatione ſuſpectus, Quæſtio quæ diſceptanda proponitur, hæc eſt, vtrũ gratia detur ſecundùm

aliquod meritum noſtrum, hoc eſt, vtrum danda decernatur ex alicuius meriti noſtri præſcientia? Affirmat Fauſtus: negat Auguſt. nec tantũ negat, ſed arcet etiã aduerſariũ communione Catholicorum, & hæreticum vocat.

Dicet Fauſtus hæreticum in primis denotari doctrinæ nouitate, Catholicum antiquitate vel ipſo Auctore Auguſtino; qui *nouitiæ præſumptioni* Pelagianorum opponit *Catholicam antiquitatem*, qui Catholicæ fidei *veritatem & antiquitatem*, perpetuo coniungit, qui *nouitiam peſtem* vocat Iuliani doctrinam, & *nouas machinas contra muros antiquiſſimæ veritatis conſtructas*. Ego verò, inquit Fauſtus, quid innouo, qui ducentorum circiter annorum fidem ſeruo? Addetque quod dixerat antea Baſilius aduerſus calumniantes quod tres Deos diceret. *Si Patrum fidem proſequor, cur omiſſis Patribus me bellò impetis*; & illud, *ſi ex me ipſo loquor, ne audias me; ſi vero quæ ſcripta ſunt lego; ſuccumbe veritati.* Quin ex ipſius quoque Auguſtini verbis tuebitur ſeſe contra Auguſtinum in hunc modum, *ſi hoc qui dicit*, Dei gratiam ex præſcientia meritorum decerni, *hæreticus abs te dicitur; iſtos aſpice, iſtos erubeſce, iſtis parce* qui à temporibus Origenis in Eccleſia Catholica ſanctitate & doctrina floruerunt ...... *Si autem iſtos* hæreticos *eſſe non dicis: nec me poteris inuenire cur dicas. Neque enim ob aliud eſſe dicis, niſi quia* de diuina circa homines prouidentia, *quod credunt credo, quod tenent teneo, quod docent doceo, quod prædicant prædico. Tantumne apud te poteſt opinio præiudicata, vt à ſolis ortu vſque ad occaſum tot ac tantos Catholicæ fidei Doctores & defenſores antiquos & noſtræ ætati contiguos, dormientes & manentes non ſolùm deſerere, verùm etiam hereticos audeas appellare?* Quid reſponderet Auguſtinus Fauſto ita vrgẽti, ſi verum eſſet quod Baiani confingunt SS. Patres, præſertim Græcos, ducentis circiter annis hoc credidiſſe, quod ipſe in Semipelagianis damnauit?

1. cont Iul.

lib. 1. contr. Iul.

Nam ſi temperamentum illud obtendant *præſertim Græcos*, erit adhuc quod Fauſtus Auguſtino, ex Auguſti- lib. 1. contra Iul.

Digitized by Google

„ no reponat. *Non eſt ergo cur reijcias Orientis Antiſtites, quia*
„ *& ipſi Chriſtiani ſunt, & vtriuſque partis terrarum fides iſta*
„ *vna eſt, quia & fides iſta Chriſtiana eſt.* Et cùm Nazianze-
„ num produxerit, dicet eſſe *magni nominis & famâ celeber-*
„ *rima illuſtrem Epiſcopum. Cuius eloquia ingentis merito gra-*
„ *tiæ etiam in linguam Latinam tranſlata vſquequaque clarue-*
„ *runt. . . . . Numquid & iſtum* Pelagij *ſapere vel iacere venenâ*
„ *dicturus es? . . . . An tibi parva in vno Gregorio Epiſcopo-*
„ *rum Orientalium videtur authoritas? eſt quidem tanta perſona,*
„ *vt neque ille* hoc quod dicit de diuina Gratia & præſcien-
„ tia meritorum, *niſi ex fide Chriſtiana omnibus notiſſimâ di-*
„ *ceret : nec illi eum tam clarum haberent atque venerandum,*
„ *niſi hæc ab illo dicta ex regula notiſſimæ veritatis agnoſ-*
„ *cerent.* Cum Baſilium Nazianzeno ſubiunxerit, addet,
„ *vide iam an non ſufficiant ad defenſandam fidem meam ex*
„ *Orientis partibus duo iſti tam inſignes viri, & tam clara præ-*
„ *diti ſanctitate, & ſicut fertur etiam carne germani*, in quo
„ quidem Auguſtinus deceptus eſt, ſed nihil ad rem, &
„ cùm addiderit Chryſoſtomum, *ita ne verba S. Ioannis E-*
„ *piſcopi audes tanquam è contrario ſententiis* Orthodoxorum
„ *opponere, & eis aduerſarium conſtituere? abſit; abſit hoc ma-*
„ *lum de tanto viro credere aut dicere, abſit, inquam, vt Conſtan-*
„ *tinopolitanus Ioannes*, de Gratia & Prædeſtinatione Dei,
„ *tot ac tantis Coëpiſcopis ſuis, maximéque Romano Innocentio,*
„ *Carthaginenſi Cypriano, Gallo Hilario, Mediolanenſi reſiſtat*
„ *Ambroſio . . . . ingredere, ingredere: ſancte Ioannes ingredere*
„ *& conſide cum Patribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tenta-*
„ *tio te ſeparauit . . . . . abſit vt tu aliud ſaperes*, quàm quòd ſa-
„ pit Eccleſia Catholica, *& in ea tam præcipuus emineres.* Ite-
„ rumque ad Auguſtinum conuerſus. *Audis ne hominem in*
„ *fide Catholica & eruditum & erudientem?* Iterumque, *Nunc*
„ *primum perſpicis hoc didiciſſe & docuiſſe tot ſanctos quod &*
„ *nos didicimus & docemus, muta iam iſtam mentem . . . . . in*
„ *quorum conuentum te initio duxerim conſpice, hic eſt Con-*
„ *ſtantinopolitanus Ioannes, quem tu in numero eruditorum ac*
„ *Sanctorum excellentiſſimum in hâc ipſâ tua* contra Pelagia-

Digitized by Google

nos *diſputatione poſuiſti. Hic eſt Baſilius, cuius te verbis .... putaſti aliquid adiuuari, hinc ſunt & cæteri, quorum te mouere debet tanta conſenſio......* Non eſt iſta in Semipelagianis conſpiratio. *In Eccleſia Catholica doctrinæ ſanæ ſtudijs claruerunt, ſpiritalibus armis muniti, & accincti ſtrenua contra hæreticos bella geſſerunt, perfuncti fideliter ſuæ diſpenſationis laboribus in pacis gremio dormierunt.* " " " " " " " "

Bajani quid hîc dicent, & quid hîc facient? Non vident niſi fateantur id quod tantopere refugiunt, nec Semipelagianos ſibi ſatis fuiſſe cognitos, nec antiquos Patres, præſertim Græcos, ſed vſque ipſum poſt ſextam & trigeſimam lectionem Auguſtinum? Non intelligunt Fauſtum Rhegienſem & omnes cum eo Maſſilienſes ac Semipelagianos de tanto Pelagianiſmi domitore triumphaturos?

Sed non hic deſinet Fauſti defenſio: Purgabit hæretici crimen ipſo *hæreſis* nomine quam Tertullianus Græca voce dictam putat ex *interpretatione electionis, quâ quis ſiue ad eam inſtituendam, ſiue ad ſuſcipiendam* vtitur. Ego verò dicet Fauſtus, nullam electionem doctrinæ, aut optionem facio: non examino quod Patres tradiderunt, ſed bonâ fide recipio nulla penitus re vel detractâ vel additâ, vel mutatâ, memini fidei doctrinam ab Apoſtolo *depoſitum* dictam. *Quid eſt autem depoſitum? ideſt quod tibi creditum eſt, non quod à te inuentum: quod accepiſti, non quod excogitaſti: rem non ingenij, ſed doctrinæ: non vſurpationis priuatæ, ſed publicæ traditionis: rem ad te perductam, non à te prolatam: in qua non auctor debes eſſe, ſed cuſtos: non inſtitutor, ſed ſectator: non ducens, ſed ſequens.* " " " " " " " Quidni enim Fauſtus eâ ſe ratione diſtinguat ab hæreticis, quam ſuggerit eorumdem temporum ſcriptor & hæreticorum inſectator acerrimus, Vincentius Lirinenſis.

de præſcript. cap. 6.

1. Tim. 6.

3. Eodem pertinet ſeceſſio à doctrina iam conſtituta, quæ cum ſit etiam neceſſaria hæreſis nota, minimè tamen in Fauſtum cadet. Sunt inquam hæretici omnes

lib 1. Retract. etiam Schiſmatici, de quibus illud quod eſt in Epiſtola Iudæ. *Segregantes ſemetipſos* Auguſtinus interpretandum cenſet. Nemo autem ſegregat ſe niſi à toto præexiſtente, atque ita prior eſt vera doctrina, hæreſis autem poſterior; vnde illud Tertulliani. de præſcr. cap. 29. *In omnibus veritas imaginem antecedit, poſtremò ſimilitudo ſuccedit. Cæterùm ſatis ineptum vt prior in doctrina hæreſis habeatur;* & illud, ib. c. 31. *ita ex ipſo ordine manifeſtatur id eſſe dominicum & verum, quod ſit prius traditum, id autem extraneum & falſum, quod ſit poſterius immiſſum;* & illud, ib c.35. *Poſterior noſtra res non eſt, immò omnibus prior eſt; hoc erit teſtimonium veritatis vbique occupantis principatum.* Item illud. *Solemus hæreticis compendij gratia de poſteritate præſcribere.* Eodem ſpectat quod Tertullianus, Aduerſus Hermog. De præſcript c 6, *adulterinam* & *adulteram*, vocat hæreticorum doctrinam, ſtylum etiam *adulterum*, & hæreſim ipſam *adulterium*, vt ſit conſequens, quemadmodum adulterio matrimonium neceſſariò præuium eſt: ita & hæreſi veram doctrinam. Id quod idem Tertullianus exprimit cùm dicit: *Quid denique fuit antequam à vobis interpolarentur Scripturæ? cum autem omnis interpolatio poſterior credẽda ſit, veniens vtique ex cauſa æmulationis, quæ neque prior, neque domeſtica eſt eius vnquam quod æmulatur, tam incredibile eſt ſapienti cuique vt nos adulterum ſtylum intuliſſe videamur ſcripturis, qui ſumus à principio & primi, quàm illos non intuliſſe qui ſunt & poſteri & aduerſi.* Quâ oratione quis non videt, ſi vera ſupponetent aduerſarij, Fauſtum ſic armari, vt Auguſtini tela omnia aduerſus ipſum inania ſint. Ego, inquiet, in doctrina prior ſum, qui ducentorum annorum fidem ſequor, ib. cap 38. non eſt poſterior mea res Auguſtine, ſed tuâ prior: ac proinde dominicum & verum quod doceo, quia prius. Tu vero vide num ſequare extraneum aliquid & falſum, quia poſterius immiſſum. Adulterium verò quale aut quomodo nobis obijcias, quod tuis nuptijs anterius eſt? Nec erit Auguſtinus quod reponat præter hoc vnum, Origenem videlicet huius adulterij primitus reum eſſe, legitimam autem ac veram

fuiſſe quæ inter illum & Apoſtolos doctrina viguerat; ac proinde adulterinum quidquid ex adulterio illo ſequẽtibus annis eſt propagatum: ſe igitur Origene ac ſequentibus Patribus duorum ſæculorum ſaltu prætermiſſis, connectere fidem ſuam cum vera illa quam Origenes corrupit, atque ſecundas veluti nuptias contrahere diſſoluto quod prius initum fuerat matrimonio. Verum vt omittam germanam eſſe illam hodiernorum hæreticorum cogitationem, dum fidei ſuæ nouitatem purgare conantur; Item aduerſarios ad id quod præſtare non poſſunt obligare ſeipſos; nempe vt oſtendant aliud ſenſiſſe Patres Origene antiquiores quàm ſenſerint qui deinde ſequuti ſunt; ex dictis manifeſtò conſtat ſuſpicionem hanc cum Auguſtini de Sanctis Patribus iudicio è diametro pugnare. Relegantur quæ tum hoc, tum ſuperiori capite retulimus ex Auguſtino in commendationem Patrum etiam Græcorum; & ſole clarius conſtabit ſtare non poſſe vllam adulterinæ doctrinæ ſuſpicionem cum ea ſanctitatis, eruditionis, Eccleſiaſticæ notitiæ, dignitatis, atque auctoritatis opinione, quam de illis vbique præ ſe fert. Et vide an Origenis illos & non potius Eccleſiæ atque aliorum Patrum diſcipulos faciat: *Quod inuenerunt in Eccleſia*, inquit, *tenuerunt, quod didicerunt docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt .... Dicis me ſi ſub poteſtate iudicum premerer, non habiturum fuiſſe quid facerem, quò confugerem, cum tuis argumentationibus vnde occurrerem reperire non poſſem. Ego planè haberem quod facerem, quò confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina prouocarem* Qui hæc dicit an ſuſpicatur vllum in illis Patribus Origenis fermentum? Pergit: *Epiſcopi ſunt docti, graues, ſancti, veritatis acerrimi defenſores aduerſus garrulas nouitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quæ tria bona iudici tribuiſti, non potes inuenire quod ſpernas. Si Epiſcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum ſi tales poſſent illic facilè ſedere ac tot, quia nec iſti vno tempore fuerunt.*

lib. 2. contra Iul.

En vt hos Patres œcumenicæ Synodo comparat; & tamen ſi Baianis placet, cæci fuere cæcum ducem ſequuti Origenem in materia de Gratia & libero arbitrio. Pergit Auguſtinus. *Hos itaque de alijs atque alijs temporibus atque regionibus ab Oriente & ab Occidente congregatos vides .... qui Catholicam fidem* (non Origenis venenum) *in lacte ſuxerunt, in cibo ſumpſerunt, cuius lac & cibũ paruis, magniſque miniſtrauerunt, quam contra inimicos etiam vos* (Pelagianos) *tunc nondum natos, vnde nunc reuelamini, apertiſſimè ac fortiſſimè defenderunt.* Illi igitur ſunt qui ducentorum annorum parentheſi veram de diuina Gratia doctrinam continuato Semipelagianiſmo diſpunxerunt? ſed adhuc pergit. *Talibus poſt Apoſtolos ſancta Eccleſia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, paſtoribus, nutritoribus creuit. Ideo profanas voces veſtræ nouitatis expauit.* Quin imò talibus corrupta eſt, ſuntque alij *poſt Apoſtolos* vſque ad Origenem quærendi plantatores, nutritores, rigatores, paſtores, cum quibus Auguſtinus cæteris prætermiſſis ſtamen fidei Catholicæ tanto tempore interruptum iterum connectat. Nimirum hoc ex Auguſtino didicerunt Baiani, poſt ſecundam & vigeſimam hyemem in eo commentando conſumptam, illuminati.

Aug contra Creſcon c 31. & contra ep. fundamenti c. 5. Euangelio non crederem niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoueret auctoritas.

Illo ſe quoque ſigno Catholicum Fauſtus probabit, quòd hauſerit ex illa Eccleſia quæ conuincitur eſſe Apoſtolica, vel continua ſucceſſione, vel conſortio & communicatione doctrinæ. Cùm enim conſtet inter omnes Catholicos, ipſo etiam auctore Auguſtino, eſſe aliquam Eccleſiam à Chriſto per Apoſtolos inſtitutam, quæ ſit columna & firmamentum veritatis, quâ non præſtante, nec ſacram à profana Scripturam poſſimus certò diſcernere, nec quod pluris intereſt, verũ illius ſẽſum à ſpurio & peregrino; certè illa eſſe potiſſimùm credenda eſt, quæ originem ſuam continuâ & legitimâ ſucceſſione probare poteſt, ductam eſſe à fundatoribus Apoſtolis, vt etiam ipſe explicat Auguſtinus, *Vides*, inquit, *in hac re quid Eccle-*

con. Fauſtũ lib. 1. cap. 2.

ſiæ

cleſiæ Catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipſis fundatiſſimis "
Apoſtolorum ſedibus, vſque ad hodiernum diem ſucceden- "
tium ſibimet Epiſcoporum ſerie, & tot populorum conſenſio- "
ne firmatur. Quod ipſum quoque dici debet de cæteris "
omnibus quæ *in eadem fide conſpirantes non minus Apoſto-* "
licæ deputantur, pro conſanguinitate doctrinæ, vt loquitur "
Tertullianus, etiam ſi nec Apoſtolum vllum, nec Apo- de præſcr. cap. 32.
ſtolicum virum auctorem habeant, vt pote poſterius in-
ſtitutæ. Quæ enim vera eſt Eccleſia erranti contradicit,
& vel emendat illam vel præcidit: ergo cui non contra-
dicitur à vera, ipſa quoque vera cenſenda eſt, in eo in
quo illi non contradicitur. Vnde idem Tertullianus, *Si* ib. cap 21.
hæc ita ſunt, conſtat proinde omnem doctrinam quæ cum il- "
lis Eccleſiis Apoſtolicis matricibus & originalibus fidei con- "
ſpiret, veritati deputandam, id ſine dubio tenentem quod Ec- "
cleſiæ ab Apoſtolis, Apoſtoli à Chriſto, Chriſtus a Deo ſuſcepit, "
reliquam verò omnem doctrinam de mendacio præiudican- "
dam, quæ ſapiat contra veritatem Eccleſiarum & Apoſtolo- "
rum & Chriſti, & Dei. Et mox, *communicamus cum Eccle-* "
ſiis Apoſtolicis, quòd nulla doctrina diuerſa, hoc eſt teſtimo- "
nium veritatis.

Atqui Fauſtus affirmare meritò poteſt ſe in eo in quo reprehenditur ab Auguſtino, communicare Apoſtolicis Eccleſiis, ſi verum eſt fuiſſe hanc eandem ſententiam Sanctorum Patrum Auguſtino antiquiorum. Fuerunt enim illi in Eccleſia Apoſtolica, nec vlli magis ſciuerunt quid illa ſentiret; nec illa per vllos quid ſentiret melius expreſſit, quorum ore loquebatur cum præſentibus, quorum ſtylo ſeipſa futuris repræſentabat, vt dubium eſſe non poſſit, quin eadem fuerit & Eccleſiæ, quæ fuit Apoſtolica & vera à tempore Origenis ad ætatem Auguſtini, & Patrum qui toto illo ſpatio floruerunt vnanimis ſententia. Ergo Fauſtus qui nihil aliud ſenſit, vt aduerſarij volunt, quàm quod ſenſerant priùs illi Patres; conſequenter nihil aliud ſentire putandus eſt, quàm quod ſenſit Eccleſia quæ toto illo tempore Apo-

Digitized by Google

ſtolica erat & vera. Neque obiicias quod toties reiectum eſt, ſuppoſitionem illam Semipelagianiſmi Sanctorum Patrum intelligi, *præſertim de Græcis*. Quia Eccleſia Græca, quam illi ſancti Patres repræſentabant, fuit etiam ipſa toto illo tempore, *Communicatione, conſortio, conteſſeratione, conſanguinitate doctrinæ*, qui ſunt omnes modi quibus Tertullianus hanc conſenſionem exprimit, *Apoſtolica*: rectéque illi conueniebat cum Latina, atque adeò cum Romana, vt conſtat. Et cùm non neſciretur apud Latinos quid Græci ſentirent, cùm eorum ſcripta Latinâ interpretatione vulgata vſquequaque clareſcerent, vt dicit Auguſtinus de ſcriptis Naziãzeni & de Baſilij etiam indicat, cum Chryſoſtomum appellarent inter Latinos & hæretici, vt Iulianus, & Catholici, vt Auguſtinus, vt patet ex primo & ſecundo libro Auguſtini contra Iulianum, poterit quiſpiam dubitare, an fuerit Latinis perſpecta Græcorum ſententia? Oſtendant igitur vbi fuerit etiam reprehenſa; & quia id monſtrare non poſſũnt, fateantur aut perfidiæ accuſandam eam quæ vera erat, & Apoſtolica Eccleſia, ſcilicet Latina & Romana, quippe quæ diſſimularet errorem adhærentis ſibi Græcæ: aut chimæricam fuiſſe adhæſionem hanc; quod vera eſſe non poſſit inter Eccleſias quæ in materia fidei ſcienter diſſentiunt; aut certè quia neutrum eorum dici poteſt, Fauſtum, quem volunt ſequutum Græcam; ſequutum pariter & Romanam, cui tunc Græca cohærebat; atque adeò vtriuſque auctoritate abſoluendum. Et quis prętérea non videt ab his auctoribus Eccleſiam veram iniquæ acceptionis perſonarum fieri ream, dum quod diſſimularat in Chryſoſtomo, v. g. cęteriſque quondam Patribus Græcis, poſtea damnauit in Fauſto atque alijs Semipelagianis Patres Græcos ſequutis?

lib. 1. contra Iulian.

5. Solemne eſt Sanctis Patribus contra hęreticos argumentari à ſanctitate illius Eccleſiæ, cui iſti repugnant: à conſtantia in perſecutionibus: à fœcunditate in adlegenda ſemper ex gentibus noua prole; à miraculis in

fidei confirmationem editis; quòd putent hæc omnia incurrere non poſſe in Eccleſiam niſi veram; ac proinde vt tutum eſt illi conſentire, ita in aliquo diſſentire meritiſſimò ſuſpectum eſſe debere. Illâ ſe igitur ratione Fauſtus contra Auguſtinum tuebitur, ſi Baiani vera narrãt, imitabiturque illud Tertulliani: *Quoquomodo ſit erratum,* (à Patribus præſertim Græcis) *tam diu vtique regnauit error quam diu hæreſes non erant, liberanda veritas* Auguſtinum expectabat, *interea perperam euangelizabatur, perperam credebatur, tot millia millium perperam adminiſtrata, tot virtutes, tot chariſmata perperam operata, tot denique martyria perperam coronata.* Quomodo enim miniſteria illa omnia non perperam obita ſint ab iis qui Dei Gratiam neſciebant, ex qua vim omnem & efficaciam & pretium trahunt? Occurret illud Paciani; *Quid? parua nobis de Apoſtolicis viris, parua de primis Sacerdotibus, parua de Beatiſſimo* (Athanaſio, Chryſoſtomo, Baſilio, vtroque Gregorio) *currit auctoritas? An volumus docere Doctores? an ſapientiores illis ſumus? ..... Quid tot earum partium Sacerdotes quos per totum orbem cum illis Patribus pax vna ſolidauit? Quid tot annoſi Epiſcopi, tot Martyres,* quot fecere quinque aut ſex perſecutiones ſæuiſſimæ Maximini, Decij, Valeriani, Gallieni, Aureliani, Diocletiani, & Apoſtatæ Iuliani: *tot Confeſſores,* quot Eccleſia præſertim Græca, tum in vrbibus, tum in deſertis produxit, ducentis illis annis qui Origenem ab Auguſtino diſtingunt? *Quid? nulli,* toto illo ſpatio fuere *Confeſſores,* qui de diuina Gratia vt par eſt ſentirent? *Martyres nulli,* qui ſcirent ecquis eſſet qui manus ipſorum doceret ad prælium? *Nulli immaculati atque integri Sacerdotes, quos catenæ, quos ignes, quos gladij probauerunt,* qui ſuæ illius innocentiæ, & patientiæ cauſam, atque originem dignoſcerent?

[de præſcr. cap. 29.] [Ep. 1 ad Sympr.] [Ep. 3.]

Sed quid Tertullianum vel Pacianum commemoro? mutuabitur Fauſtus ab Auguſtino tela quibus eum conficiat: ac poſtquam ex antiquis Patribus ſumpſerit illa quæ Semipelagianiſmum continent, vt Bajani ſibi per- [lib. 1. con. Iul.]

„ ſuadent, teſtimonia, *I. nunc*, dicet, Auguſtine, *& mihi Se-*
„ *mipelagianiſmum obijce, diſſimula ab iſtis, finge te neſci-*
„ *re quid dicant, & ſanctæ Eccleſiæ tot tantoſque doctores qui*
„ *vita optime geſta debellatiſque ſuorum temporum erroribus glo-*
„ *rioſiſſimè de hoc ſæculo antequam vos ebulliretis exierunt, ve-*
„ *lut eis non viſis in me impetum faciens & velut neſciens quod*
„ *illi ſub meo nomine lacerentur, tanquam ſecurus inſulta.....*
„ *hæc lumina ciuitatis Dei audes hoſtiliter inſectari, quæ ſecta-*
„ *ri fideliter debuiſti.*

lib. 1. contra Iul. Item, *At ego vbicumque ſis, vbicumque legere iſta poteris,*
te ante iſtos, (Sanctos Patres, præſertim Græcos,) *in tuo*
„ *corde conſtituo, quos non amicos meos, & inimicos tuos.....*
„ *conſtitui cognitores. Nec eos qui numquam fuerunt aut non*
„ *ſunt, aut quorum ſententiæ de hoc quod inter nos diſceptatur in-*
„ *certæ ſunt, inani cogitatione confinxi, ſed ſanctos & in ſancta*
„ *Eccleſia illuſtres antiſtites Dei..... omnes ſacris litteris eru-*
„ *ditos nominatim ſicut oportebat expreſſi....., vt in eis ti-*
„ *meas non ipſos, ſed illum qui ſibi eos vtilia vaſa formauit, &*
„ *ſancta templa conſtruxit.* Quid diceret Auguſtinus hæc re-
gerenti Fauſto, & auctoritatem SS. Patrum qui floruerunt à tempore Origenis ſuis erroribus obtendenti?

6. Demum. Cùm tria ſint doctrinæ Catholicæ argumenta certiſſima illa quæ Vincentius Lirinenſis enumerat, antiquitas, vniuerſitas, conſenſio; Catholicum Fauſtus probabit quod hereticum eſt, ſi eſt à Patribus antiquis creditum; erit enim eo ipſo *antiquum*, vti iam monſtrauimus, *vniuerſum*, quoque, ſi eſt aſſertum à Patribus Græcis, tum cum erat, vt dicit Auguſtinus, *vtriuſ-*
lib. 1 contra Iul. *que partis terrarum fides vna*, & cùm fieri non poterat vt Conſtantinopolitanus Ioannes (eſt autem illius & Baſilij, & Gregorij vtriuſque, vel potius Gregoriorum trium, & Athanaſij & aliorum eadem ratio) *tot ac tantis Coepiſcopis ſuis*, MAXIMEQVE ROMANO INNOCENTIO, *Carthaginenſi Cypriano, Gallo Hilario, Mediolanenſi reſiſteret Ambroſio.* Indidem etiam conſenſio probatur, ſpectabitque ad aduerſarios ſi eam negent oſtendere, quinam

Digitized by Google

vel Latinorum inter ſe, vel Græcorum etiam inter ſe, vel Latinorum cum Græcis ante Auguſtini tempora ea de re contenderint. Fauſto igitur in Auguſtinum occurret illud Tertulliani. *Et quid veriſimile eſt, vt tot ac tantæ in vnam fidem errauerint Eccleſiæ? Nullus inter multos euentus eſt vnus exitus: variaſſe debuerat error doctrinæ Eccleſiarum. Cæterùm quod apud multos vnum inuenitur, non eſt erratum, ſed traditum.* Et illud Vincentij Lirinenſis Catholicum illum eſſe, *qui quidquid vniuerſaliter, antiquitus Eccleſiam Catholicam tenuiſſe cognouerit, id ſolum ſibi tenendum, credendumque decernit. Quidquid verò* AB ALIQVO DEINCEPS VNO PRÆTER OMNES, VEL CONTRA OMNES SANCTOS *nouum & inauditum ſubinduci ſenſerit, id non ad religionem, ſed ad tentationem potiùs intelligit pertinere.* Et illud Paciani, *& noſtram potius auctoritatem Patres ſequentur, & emendanda Sanctorum cedet antiquitas? & iam putreſcentia vitijs tempora, canos Apoſtolicæ auctoritatis eradent?* Quin & Auguſtinum ipſum iiſdem verbis alloquetur, quibus ille alloquitur Chryſoſtomum, *quod ſi verè tale aliquid inueniſſet in tuis litteris is qui ſe inueniſſe putat vnde tot tantorumque Coepiſcoporum tuorum ſe arbitratur percellere & euacuare ſententias; & quod ipſe ſentit te ſentire claruiſſet,* NVMQVAM TE VNVM, PACE TVA DIXERIM, TOT ET TALIBVS PRÆFERRE IN EA CAVSA POSSEMVS; *de qua numquam fides Chriſtiana & Eccleſia Catholica variauit.* Deinique illud etiam opponet, *oportet vt populi Chriſtiani eloquia Sanctorum profanis nouitatibus anteponant, eiſque potiùs eligant adhærere quàm vobis.*

de præſ. cap. 28.

ep. 1. ad Symp.

lib. 1. cont. Iul.

lib. 2. cont. Iul.

Ad hæc Auguſtinus quid diceret qui tantopere refugit videri ſolus ac ſeorſim à Patribus hanc cauſam tueri? *Abſit,* inquit, *vt audeam cæcos iſtos viros vel cogitare vel dicere;* Item, *Abſit à me iſta quã mihi obijcis arrogantia, vt me iſtam cauſam contra vos vnum pro omnibus agere pollicerer.* Et antea, *vanum dicis egreſſum ..... ecce non ego vnus, ſed tot ac tanti ſancti eruditique Doctores tibi pro me vel mecum, pro quæ omnium noſtrûm & tua ipſius ſi ſapis ſalute reſpõdent.* Hoc quæſo

quis rectius obiiceret, Auguſtinus Fauſto, an Fauſtus Auguſtino, ſi eſſet Auguſtini ſententia cæteris Patribus, præſertim Græcis contraria? Si eſſet vt fert inſcriptio capitis decimi ſeptimi libri ſeptimi de hæreſi Pelagiana NOVA ET OPINIONI PATRVM CONTRARIA?

Ex his ergo liquidò conſtat, ſi verum eſt quod dicunt Baiani, cęteros Patres præſertim Gręcos ducentis annis idem ſenſiſſe quod Semipelagiani, eoſdem Semipelagianos vel ipſo Auguſtino iudice abſoluendos eſſe, quod erat probandum.

CAPVT VII.

Ex eadem ſuppoſitione ſequi vel condemnandum Auguſtinum cum cæteris hæreticis, vel cæteros hæreticos cum Auguſtino abſoluendos.

QVEMADMODVM Auguſtinus contigiſſe dicit Iuliano Manichæam vocanti doctrinam quam cõſtabat eſſe à Sanctis Patribus traditam, ipſum videlicet non modo Patribus iniurioſum, ſed eſſe inſuper nimis propitium Manichæis, ita & nos aſſerentibus Baianis Semipelagianam fuiſſe Antiquiorum Patrum ſententiam ab Origene ad Auguſtinum, obiicimus ipſos & de Patribus, quos debent, & de Auguſtino, quem ſimulant ſe colere, malè meritos: erga Semipelagianos verò quos videri volunt abominari, ac cæteros etiam hæreticos, officioſiſſimos extitiſſe. Iniuriâ Patribus illatam, officiumque Semipelagianis præſtitum conſtat ex dictis; vnde ſequitur etiam & Auguſtinum ab illis peſſimè habitum & cæteros omnes hæreticos mirum quantum adiutos. Etenim quâ ratione probatur recta eſſe Fauſti, & aliorum Semipelagianorum ſententia, eâdem probatur quæ contraria eſt Auguſtini, eſſe damnanda. Si docuere Semipelagianiſmum cæteri Patres, antiquum eſt, quod Fauſtus credit atque adeo Catholicum; nouum igitur quod Auguſtinus opponit, ac proinde hæreticum. Di-

Digitized by Google

cetque Fauſtus Auguſtino, quod Auguſtinus dicebat Iuliano, *Vſque adeo contra vetuſtam pulchritudinem Saræ, non inuenit quod nouitia deformitas mentiatur, vt tot Epiſcoporum glorioſorum, Catholicorum, in tanta ſuarum ſententiarum manifeſtatione conſenſum, in quibus ſunt, qui Pelagii nec nomen audierunt,* Semipelagianorum, *blaſphemia criminetur.*

Item ſi traditam à maioribus doctrinam hæreditariã poſſeſſione Fauſtus retinet, electio igitur quæ Græca voce dicitur hæreſis, vt ex Tertulliano retulimus, in Auguſtinum cadet: fueritque ille ſequutus contra quam velit Vincentius Lirinenſis; *Quod ab ipſo inuentum eſt, non quod creditum ipſi; quod excogitauit, non quod accepit; rem vſurpationis priuatæ, non publicæ traditionis: cuius ipſe auctor non cuſtos ſit, inſtitutor non ſectator.*

Item, ſi Fauſtus communionem ſeruat cum Patribus, retinetque poſſeſſionem doctrinæ ducentis iam annis in Eccleſia receptæ; Auguſtinus igitur eſt, qui ſeipſum ſegregat, & ab Eccleſiæ ſenſu recedit, quod hæretici faciunt: diceturque illi à Paciano. *Adultera mulier hæretica congregatio eſt, Catholica enim ab initio de viri ſui thoro & thalamo non receſſit: nec alienos amatores aut extraneos concupiuit. Vos exulem formam nouo colore pinxiſtis. Vos torum veſtrum à coniugio ſeparaſtis antiquo. Vos à matris vnicubæ corpore receſſiſtis, nouo placendi genere nouis corruptelarum illecebris expoliti.* ep. 3. ad Symp.

Item illud, *Eccleſia* quæ Semipelagianiſmum docet, ſi ante te *credidit, ſi à fundamentis prioribus non receſſit, ſi non illa migrauit, ſi non à reliquo corpore ſeparata ſuos ſibi magiſtros & propria inſtrumenta quæſiuit, quid supereſt* niſi vt Catholica dicatur? *Tua verò quæ quid inſolitum argumentata eſt,* dum Semipelagianiſmum impugnat, *quæ quid noui iuris inuenit, quæ corpori ſuo repudium pacis indixit, planè tunc à Chriſto receſſiſſe videatur, tunc extra Prophetas & Apoſtolos conſtitiſſe.*

Item ſi Fauſtus adhæret Eccleſiæ Apoſtolicæ dum eam doctrinam defendit quam volunt eſſe à proceribus & præcipuis illius Doctoribus Paſtoribuſque traditam,

propagatione continuâ iam inde à temporibus Apoſtolicis: ergo Auguſtinus qui contraria ſentit, eidem Eccleſiæ repugnabit, *deſeretque fidei matricem & apoſtolici ſeminis traducem*, vt loquitur Tertullianus, nec fieri poterit vt qui extra ſucceſſionem eſſe dicitur, extra hæreditatem etiam eſſe non cenſeatur. *De mendacio*, inquit Tertullianus, *præiudicanda eſt omnis doctrina quæ ſapiat contra veritatem Eccleſiæ Apoſtolicæ*, Apoſtolica verò eſt Eccleſia quæ originem ſuam ab Apoſtolis ſucceſſione probat & conſpiratione, qualis fuit proculdubio Eccleſia Sanctorum Patrum illorum, quos Baiani Semipelagianos calumniantur.

Item ſi Fauſtus ſe ſatis tutum iure putat, eorum pietate laboribus & miraculis, quos ſequitur Auguſtinus; qui repugnat; quid faciet vt hominibus perſuadeat Chriſtianiſmi veritatem à ſanctitate ſeparandam, & illam non neceſſariò eſſe veram Eccleſiam quæ ſancta ſit? quod ſi hoc perſuadere non poterit, quid vetabit quo minus dicatur Auguſtinus à vera diſſentire, quem diſſentire conſtet à ſancta?

Denique ſi Fauſtus Semipelagianiſmum propugnat, non antiquitate tantùm, ſed & vniuerſalitate, & conſenſione; reſtat vt Auguſtino qui eundem impugnat, inurantur notæ omnino contrariæ, tum nouitatis, de qua iam dictum eſt, tum ſingularitatis, atque illius præſumptionis, quâ quis ſe vnum omnibus præfert; quod vt eſt hæreticorum propriiſſimum, ita & alieniſſimum à ſumma Auguſtini modeſtia, qui cum ſperauerit ſe Pelagianos poſſe *confodere conſenſione* Sanctorum Patrum & Eccleſiarum illis adhærentium; numquam expoſuerit ſeſe ſimili etiam conſenſione à Semipelagianis viciſſim confodiendum? Abſit vt de ſe ipſe tale aliquid ſenſerit, quale Tertullianus hæreticis tribuit, vt expectatum ſe diceret à Spiritu ſancto *nullam interea Eccleſiam reſpiciente; negligente officium ſuum Dei villico, Chriſti vicario Eccleſias interim ſinente aliter credere, aliter intelligere quàm ipſe*

Tertul de præſcr. cap. 28.

ipſe per Apoſtolos prædicaſſet. An igitur ſe anathematizandum præbuerit, qui Chriſtianos hortatur *ad anathematiſandos eos qui euangelizant præter id quod acceperunt in Eccleſia?* Quomodo enim accepit ipſe in Eccleſia quod dixit contra Semipelagianos, ſi Eccleſia non id tradebat? Eccleſia vero quomodo traderet, ſi Patres per quos ea loquitur aliud ſentirent, eſſentque ante Semipelagianos exortos, eorum tamen erroribus imbuti? & qui reiiciendam putat Cypriani ſententiam de baptizandis hæreticis & ſchiſmaticis, *Quia hoc Eccleſia non accepit, pro qua Cyprianus ſanguinem fudit,* non crediderit etiam reijciendum quod ipſe dixit de damnandis Semipelagianis ſi fuiſſet eorum ſententia in Eccleſia prius recepta? Accepta vero quomodo non fuiſſet, ſi fuiſſet vnanimi conſenſu cæterorum Patrum comprobata? videant igitur Baiani quid faciant: & quàm inepto Auguſtinum officio proſequantur, dum hæreticum faciunt quem vnum eſſe volebant orthodoxiæ inſtauratorem.

con Fauſtū Man. ch. lib. 15. cap 3.

2. con. Creſcon. cap. 31.

Quod ſi deteſtantur vt debent tam nefariam de tanto Doctore opinionem, iam è contrario ſequitur cæteros cum illo hæreticos, recentiores præſertim, abſoluendos; quippe quos exemplo atque auctoritate Auguſtini muniunt contra præcipuas Eccleſiæ Catholicæ machinas, de cætero inuictas.

Nam in primis præiudicium illud ſingularis ſententiæ à communi Chriſtianorum conſenſu diuerſæ, quo ſolemus hæreticos premere, quid proderit obtendentibus Auguſtinum, cũ cæteri retro Patres Semipelagianiſmum tradidiſſent, *extitiſſe* PRIMVM *qui rectam de diuina prædeſtinatione,* deque Dei gratia fidem ducentis annis extinctam accenderet? Quòd ſi Baiani reſpondeant non fuiſſe ſolum Auguſtinum, ſed cum eo tum Orientis tum Occidentis Epiſcopos, atque adeo Innocentium, Zoſimum, Cæleſtinum, hoc eſt Romanam Eccleſiam conſpiraſſe.

Tum verò ſecundò corruit alia item machina, quâ

potiſſimum labefactare ſolemus hæreſes, ab Eccleſiæ infallibilitate petita. Interrogo enim quid aliud ſentiret Eccleſia quæ floruit toto illo tempore quod fluxit ab Origene ad Auguſtinum, quàm quod ſentiebant Patres qui eam regebant, & informabant, & contra ingruentes hæreſes tutabantur, tum viuâ voce, tum ſcriptis? Quòd ſi eſt ſatis idonea collectio communis ſenſus Eccleſiæ, *ex communi ſenſu SS. Patrum tanquam eorum quibus Eccleſia doctrinam ſuam* credit & ſenſorum ſuorum interpretationem committit; quis non videt conſequens eſſe, vt ſi Semipelagianiſmum redolebāt ſancti Patres poſt Origenem vſque ad Auguſtinum, Eccleſia quoque Semipelagianiſmum exhalarit toto illo temporis ſpatio? Et quia contrariam deinde ſub Auguſtino doctrinam eſt amplexa, quis non videt, neceſſariâ deductione fieri, vt Eccleſia alterutro tempore deluſa ſit, damnaritque ſub Auguſtino quod ante Auguſtinum ſenſerat? Quale igitur hoc crimen erit, quod Lutheranis objicimus dum affirmare non verentur Eccleſiam poſt Auguſtini ætatem in errorem lapſam, qui fateamur lapſam quoque poſt ætatem Origenis.

Scio fieri poſſe vt aliqua interdum ſententia liberæ Chriſtianorum diſputationi permittatur, quæ deinde accedente Eccleſiæ definitione fit neceſſaria: vnde contingat vt aliquid vno tempore à multis aſſeratur in Eccleſia, quod tempore conſequenti damnatum ſit. Sed quod eſt huiuſmodi, tum cum liberum eſt, liberū etiam eſſe cognoſcitur, ac minimè neceſſarium; & quæ humanarum mentium varietas eſt & inconſtantia, numquam eſt in magna philoſophantium multitudine in controuerſum. Vnde neque poteſt neque debet dici pertinere ad ſenſum Eccleſiæ, cuius tantùm in eiuſmodi controuerſijs ſilentium eſt. Atqui Baiani doctrinam illam Patrum quam dicunt Semipelagianam, *Eccleſiæ ſenſum* & *Eccleſiaſticum ſenſum* interpretantur, & non ſolùm ſilentium. Vnde ſequitur quod dicebam, *Eccleſiæ*

Ianſ tom. 1. lib. 7. de hæreſi Pelagiana cap. 4. & 17.

Digitized by Google

ſenſum, ſeu *ſenſum Eccleſiaſticum* apud ipſos ab Eccleſia damnatum eſſe.

Accedit quod non aliquos tantum Patres ita ſenſiſſe, ſed communiter omnes dicunt, *Quot juot*, inquiunt, *Auguſtini ætatem antegreſſi ſunt*, idque, *vnanimi penè conſenſu*: vt hic locum habere non poſſit illud Auguſtini. *Alia ſunt in quibus inter ſe aliquando etiam doctiſſimi atque optimi regulæ Catholicæ defenſores ſaluâ fidei compage non conſonant, & alius alio de vna re melius aliquid dicit & verius*; habet verò locum quod ſequitur: *hoc autem vnde nunc agimus, ad ipſa fidei pertinet fundamenta.* Vnde infert, nec Chryſoſtomum potuiſſe ab alijs diſſentire. Quare verò magis pertinet ad fidei fundamenta, quæſtio de peccato Originali, de qua loquitur Auguſtinus, quàm quæſtio de neceſſitate gratiæ, antecedentis omne meritum & ſecundùm propoſitum prædefinitæ? Quod ſi propter eam rationem fieri non poſſe putauit Auguſtinus, vt Patres inter ſe non *conſonarent*, in aſſerenda veritate Originalis peccati contra Pelagianos; quomodo factum fuerit, vt non conſonarent in aſſerenda neceſſitate illius gratiæ contra Semipelagianos? Ianſ. ibid. con. Iul. lib. 1.

Hinc ſequitur tertiò, Nullum eſſe argumentum quod ex continua & non interrupta Epiſcoporum ſucceſſione, in Eccleſia præſertim Romana, contra hæreticos ſumitur; quo tamen, inquit Irenæus, *confundimus omnes eos qui quoquo modo præterquam oportet colligunt*: & quo ſe *in Eccleſia Catholica retineri iuſtiſſimè* Auguſtinus ipſe profitetur. In tantum enim valet hoc argumentum, in quantum ſupponitur, *per illam ſucceſſionem eadem fides currere*; vt loquitur Liberius Papa in Epiſtola ad Conſtantium Auguſtum. Quod ſi non *currit* eadem fides, ſed quod eſt acceptum ab Apoſtolis Origenis tempore mutatum eſt, ſucceſſio quid faciet ad exigendam cum ſuccedentibus in fide conſenſionem? atque in hac parte Baiani videntur Eccleſiæ Romanæ ipſo Caluino iniquiores. Fatetur enim Caluinus prioribus quinque lib. 3. con. hæreſ. c. 3. con. ep. fund. c. 4.

ſæculis idoneum fuiſſe argumentum illud: & quia nulla Inſt. 4. c. 2. §. 3. facta fuerat doctrinæ mutatio, *nec Romæ nec alibi*, Patres meritò vſos illa ratione ad coarguendos errores omnes. Baiani verò ne hoc quidem dant, cum alium fuiſſe fateantur *Eccleſiæ ſenſum*, poſt Origenem quàm ſub Apoſtolis fuiſſet, & quam futurus eſſet ſub Auguſtino.

Vnde ſequitur quartò, Neque reos traditionis reiectæ hæreticos dici poſſe, vtpote qui ea in parte Auguſtinum ducem ſequantur. Quid enim aliud Eccleſia illi tradere potuit quàm quod ſentiebat? Erat autem communis illius ſenſus, vt dicunt, Semipelagianus, hunc ergo tantum Auguſtino Eccleſia tradiderit, reiecit autem Auguſtinus & contrarium ſequutus eſt. Ergo traditionem Eccleſiæ reiecit. Quod ſi hoc rectè fecit Auguſtinus, Caluino cur crimini ſit?

Quintò hinc fit eodem Auguſtini exemplo hæreticos purgare poſſe quem ſolemus obiicere legitimæ vocationis ſeu miſſionis defectum. Nam ſi Semipelagianus erat *communis ſenſus* Eccleſiæ, antequam illam Auguſtinus illuſtraret, quæro, num Auguſtinum Eccleſia vocarit & miſerit ad docendum & prædicandum, necne? ſi neque vocauit neque miſit; non eſt igitur neceſſaria illa ſeu vocatio, ſeu miſſio; ſi & vocauit & miſit; ergo Eccleſia mittit & vocat ad prædicandum *contra ſuum ſenſum*, & doctrinam in eâ & ab eâ receptam, quo nihil optatius accidere poterat Molinæo & Geneuenſibus Theologis, contendentibus Lutherum Caluinumque ac ſequaces ab Eccleſia contra ſeipſam & vocatos & miſſos.

Atque hinc tandem ſextò concluditur, ex eodem principio ſequi iuſtam eſſe quam hæretici præſcribunt fidei regulam, dum poſtulant vt controuerſiæ omnes ad ſcripturam ſolam exigantur, Eccleſiæ ſenſu, Patrum definitionibus, & communi conſenſu, ſucceſſione, ac traditione prætermiſſis. Quippe cùm Auguſtinum ita feciſſe iam ſignificent, interrogo enim quid ſequutus ſit vt quam inuenit Semipelagianam hęreſim emendaret?

Digitized by Google

Eccleſiam? atqui communis illius ſenſus erat Semipela-
gianus. Patres? at illi vel erant ipſa Eccleſia, vel diuer-
ſum ab ea ſenſum non habebant. Succeſſionem Pontifi-
cum? illi vero eſto dignitatis patrimonium ſeruauerint
hæreditaria ſucceſſione, ſed non veritatis. Traditionem?
infidelis illa fuit, mutauitque quod per manus tranſmit-
tebatur depoſitũ doctrinæ. Concilia? ſed ante Auguſti-
nũ nulla fuere cõtra Semipelagianos collecta. Quid igi-
tur Auguſtinus ſequutus eſt, vt quã didicerat in Eccleſia
& ab Eccleſia doctrina Semipelagianorũ mutaret? Neque
enim in ea mutatione Innocentium Papam & Africana
Concilia ſequutus dicitur Auguſtinus, ſed e conuerſo
& Innocentius & Concilia dicuntur Auguſtinũ ſequuta.
Quid igitur ſequutus eſt Auguſtinus? Patres, inquies,
Origine antiquiores. Tu verò rem magnam præſtiteris,
ſi fuerit à te demonſtratum anteriorum Origene ſen-
tentiam fuiſſe à poſterioribus diuerſam: Et quia hoc præ-
ſtare non potes, ſupereſt vt quod ſibi licere poſtulant
Caluiniſtæ, id ipſum dicas factitatum ab Auguſtino, nem-
pe vt ſcripturæ ſenſum acceperit, non ab Eccleſiæ ſen-
ſu, non à traditione, non à legitimis Apoſtolorum ſuc-
ceſſoribus, non à Patrum conſenſione, non à Concilijs,
ſed ab omnia illa repudiante ſpiritu particulari: Et hoc
eſt omnino quod Baiani dicunt, Auguſtinum non po- de hæreſ.
tuiſſe ab errore illo extricari, *niſi Deo reuelante*. Quo po- prol. l. 7.
ſito reſtat vt iniuſtam dicamus atque inanem qua ſem- c. 4. & 17.
per Eccleſia in hæreticos vſa eſt vexationem, cùm ſit cer-
tiſſimum, ſi ſcripturam adire ſolam permittantur; in
eius obſcuritate, ambiguitate, multifaria interpretatio-
ne numquam defuturas errorum latebras, vt ideo ſa-
pientiſſimè Tertullianus monuerit, *non admittendos hære-* cap. 15. de præſc. & 17.
ticos ad vllam de Scripturis diſputationem ..... Quod etiam & 19.
vbi integras præſtant, diuerſas expoſitiones commentati con- «
uertant, & tantùm veritati obſtrepat adulter ſenſus, quantum «
& corruptor ſtylus ..... Non eſſe igitur in Scripturis conſti- «
tuendum certamen, in quibus aut nulla, aut incerta victoria «

F iij

lib.7.ſtrom. *eſt: aut parum certa.* Et ideo Clemens Alex. qui aduerſus Eccleſiaſticam traditionem Scripturas interpretantur, *regulam veritatis amiſiſſe dicit.* Et Hieronymus, *non in* in cap. 1. ep. ad Gal. *verbis ſcripturarum eſſe Euangelium, ſed in ſenſu, non in ſermonum folijs, ſed in radice rationis.* Vnde fit illum minimè ſcripturam accipere ab Eccleſia, vel habere, qui verba tantùm accipit, ſenſum verò & radicem rationis aliunde ipſe inducit. Videant igitur Baiani quàm ſapienter faciant qui eiuſce rei exemplum ab Auguſtino petunt.

Gratiſſimo videlicet Caluinum beneficio cumulant, qui cùm placita ſua in communi antiquorum Patrum 4. Inſt. cap. 14. §. 26. conſenſu intelligeret eſſe damnata, ne fateri cogeretur omni ſe patrono deſtitui, Auguſtinum quod iſti faciunt, vel inuitum excepit: cum diceret, *eſſe illum optimum ex tota antiquitate ac fideliſſimum teſtem, ideoque à ſe* ſicuti, & à Baianis modò *ſæpius citatum.* Atque hoc potiſſimum obſeruat Caluinus in ea quæ cum Semipelagianis diſputatur quæſtione de Gratia, & libero arbitrio, vbi audacter pronuntiat Chryſoſtomi atque Hieronymi ſententias *eſſe falſiſſimas,* cæterorum verò Patrum perplexas, ambi- 2. Inſt. c. 3. guas, & fluctuantes, *excepto,* inquit *Auguſtino.* Ac deinde, *Audiamus nunc Auguſtinum ſuis verbis loquentem, ne ætatis noſtræ Pelagiani, hoc eſt Sorbonici Sophiſtæ totam vetuſtatem nobis aduerſam, pro ſuo more criminentur.* Vt hinc iam perſpicere liceat, cum Caluino apprimè conſpirare Pſeudo-Auguſtinianos iſtos, qui cùm totam antiquitatem prioribus ſæculis ſibi aduerſam eſſe fateantur, Auguſtinum à cæteris Patribus ſeductum trahere conantur in partes ſuas: ſed quia fusè iam monſtratum eſt, nihil aliud obtinere illos iſto conatu, quàm vt iniqui videantur & Patribus, quos aberraſſe calumniantur, & Auguſtino, quem dicunt reliquiſſe Patrum fidem, contra manifeſtam ipſius conteſtationem quâ ſe illis adhærere palam fatetur: impensè verò fauere contrariis etiam hæreſibus, dum aliàs muniunt auctoritate Sanctorum Patrum, aliàs exemplo conſilioque Auguſtini, reſtat vt

Digitized by Google

illum reducamus iiſdem verbis quibus ille Chryſoſtomum quoque reduxit eandem paſſum calumniam à Pelagianis, *Ecce etiam* Auguſtinum *numero illi adiungo Sanctorum, ecce inter meos teſtes, vel inter noſtros conſtituo iudices, quem putaſti patronum, ecce & ipſum dicturi ſunt* Baiani Semipelagianum. *Ingredere ſancte* Auguſtine, *ingredere & conſide cum Patribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te ſeparauit. Opus eſt & tuâ & maximè tuâ ſententiâ, quoniam in tuis litteris iſti* Baiani *inueniſſe ſe putant, vnde tot tantorumque Coëpiſcoporum tuorum ſe arbitrantur percellere & euacuare ſententias. Quod ſi verè tale aliquid inueniſſent, & quod ipſi ſentiunt te ſentire claruiſſet; numquam te vnum, pace tua dixerim, tot & talibus præferre in ea cauſa poſſemus, de qua numquam fides Chriſtiana & Eccleſia Catholica variauit,* (quando talis fuiſſe dicitur communis illius ſenſus,) *ſed abſit vt tu aliud ſaperes, & in ea tam præcipuus emineres.* Quæ ſi Baiani ea qua par eſt æquitate animi penſauerint, ſpero fore vt illos pœniteat & illatæ Patribus iniuriæ; & inhoneſti erga ipſum Auguſtinum officij, & pudendæ quam præſtant hæreticis omnibus tutelæ, ſatiuſque ducant illud de Patribus in poſterum vſurpare quod Tertullianus de Apoſtolis. *Non mihi tam benè eſt, imò non mihi tam malè eſt, vt Patres committam.*

lib. 1. contra Iul.

de præſcript cap. 24.

CAPVT VIII.

Eos qui ſanctum Auguſtinum commendant poſtulare ne ab alijs Patribus ſeparetur.

NOv-Auguſtiniani vt æquitatem conditionis illius quam proponunt, de ſequenda in omnibus doctrina ſancti Auguſtini auctoritate fulcirent, ſollicitè collegerunt omnia quæ vel à Concilijs, vel à ſummis Pontificibus in commendationem ſancti Doctoris dicta repeṛiuntur. Ex quibus dico manifeſtè confici, eſſe illum in vnitate atque conſenſu cæterorum Patrum ſequendum,

Digitized by Google

hoc eſt, in tantum ſequendum in quantum cum alijs conſentit: & ſi diſſentiret, deſerendum. Nempe ijs qui eum commendant & ſequendum alijs proponunt perſuaſum omnino facit, ipſius doctrinam non eſſe à cæteris Patribus diuerſam, in iis quæ neceſſaria ſunt ad conſeruandam fidem & errores vitandos; eſto vberius quædam expoſuerit, ſubtilius diſtinxerit, efficacius probarit; creditum tamen eſt, hæc illa ipſa fuiſſe quæ in fide atque doctrina cæterorum ſanctorum Patrum continebantur. Vnde ſequitur eos qui Auguſtinum ab alijs ſeparant, in eo in quo ſeparant totam illam commendationem deſtruere, itáque ſancti Doctoris authoritatem euacuare. Hoc autem faciunt qui dicunt ſanctum Auguſtinum initio conſentientem Patribus antegreſſis, & ipſum inter atque Origenem interiectis, in ſententia perfectè Semipelagiana, poſtea diſſenſiſſe. Quod ſi verum eſſet, nec illa ſententia rectè diceretur Semipelagiana: nec Auguſtinus debuiſſet illam deſerere; nec ſequi deſerentem qui ſucceſſere. hoc autem probatur

Primò ex Cæleſtino in Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, vbi tametſi & Auguſtinum nominatim laudet, propterea quòd ipſum etiam nominatim Maſſilienſes calumniarentur; doctrinam tamen, quam proponit ſequendam, non Auguſtini tãtum, ſed aliorũ Patrum eſſe ſignificat, dum de illo ſic loquitur. *Quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter Magiſtros optimos etiam à meis deceſſoribus haberetur.* Non dicit eſſe Patrem Patrũ, doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Epiſcopos, inter omnes excellentiſſimum verè irrefragabilem & ineffabiliter mirabilem: habitum eſſe dicit à ſuis prædeceſſoribus Innocentio, Zozimo, Bonifacio *inter magiſtros optimos*, atque ita putabantur quidam alij ſancti Patres eſſe quoque *optimi magiſtri*, à quibus ſi diſſenſiſſet Auguſtinus, quid putamus Cæleſtinum fuiſſe nobis præcepturum? vt optimos optimo poſtponeremus, & multos vni, quonam id iure? vel qua ratione?

Eodem

Digitized by Google

Eodem pertinet quod addit poſtea Cæleſtinus, dum arguit imperitiam & prauitatem eorum qui *pijſſimis diſputatoribus obuiare præſumerent, & tanquam Magiſtri noſtri neceſſarium modum exceſſiſſent* obloquebantur. Et notandum eſt dicta hæc eſſe in Maſſilienſes & Semipelagianos, qui de cætero Pelagium atque Cæleſtium anathematizabant, vt Pontifex loquitur, ſed errabant circa gratiam ad initium fidei neceſſariam ex horrore, vt dicunt Nou-Auguſtiniani, *antecedentis propoſiti & prædeſtinationis*; hos ergo dicit Celeſtinus obuiaſſe non Auguſtino ſoli, ſed *piiſſimis diſputatoribus & magiſtris*, quibus verbis non eſt dubium quin comprehenderetur etiam Hieronymus, qui, vt ait Auguſtinus, contra Pelagianos quoque acerrimè diſputarat. Ergo qui erat proprius error Maſſilienſium, non erat ſolum contrarius Auguſtini doctrinæ, ſi credimus Cæleſtino, ſed aliorum etiam, maxime Hieronymi. Et tamen hic eſt error quo Nouus Auguſtinus implicatos fuiſſe contendit reliquos Patres Auguſtinum antegreſſos, & à quo *excuſari non poſſit* Hieronymus. negari igitur non poteſt, quin ille Patres diuidat, vbi Cæleſtinus coniungit,

ep. 92. ad Inno.

lib. 7. de hæreſ Pelag. cap. 7.

Quod probatur ſecundò ex Gelaſio Papa, qui Epiſtola ſecunda ad Picenos Epiſcopos, de Seneca quodam decrepito Pelagiano ſic ſcribit: *Adhuc maius ſcelus accreſcit: & ſub conſpectu & præſentia ſacerdotum, beatæ memoriæ Hieronymum atque Auguſtinum Eccleſiaſticorum lumina magiſtrorum muſca moribunda, ſicut ſcriptum eſt, exterminans olei ſuauitatem, lacerare contendit.* Ecce Hieronymus quoque *lumen eſt magiſtrorum*, ſicut Auguſtinus teſtimonio Romani Pontificis; nimirum quia ſicut multæ faces vnum producunt lumen indiſtinctum, quo circumpoſiti colores videantur; ita & Hieronymi atque Auguſtini aliorumque Patrum vna eademque doctrina fuiſſe ſupponitur, ad cuius ſplendorem hæreticorum tenebræ diſſiparentur. Quid igitur, Baianos putabimus magni facere teſtimonia Romanorum Pontificum, dum has faces

Digitized by Google

ita diſtingunt, vt excuſari non poſſit Hieronymus, quominus ſparſiſſe putetur Semipelagianiſmi fumos, cùm Auguſtinus puram veritatis lucem diffunderet?

Adde quod eſt in decreto eiuſdem Gelaſij in Concilio Romano, quod refertur diſtinct. 15. cap. Sancta Romana, vbi cùm inter apocrypha recenſeat Opera Caſſiani & Fauſti Regienſis, propterea quod contineant errorem Semipelagianum; abſolutè recipi in Eccleſia, & recipienda ſignificat Opuſcula ſanctorum Cypriani, Athanaſij, Nazianzeni, Baſilij, Chryſoſtomi, Theophili Alexandrini, Cyrilli Alexandrini, Hilarij, Ambroſij, Hieronymi, ſicut & ipſius Auguſtini: atqui hi ſunt illi Patres qui Origenem inter & Auguſtinum vixere: qui ſi doctrinam habuere perfectè Semipelagianam, vt aiunt Nou-Auguſtiniani, quare Gelaſius, qui eo nomine Caſſianum & Fauſtum configit, illos admittit? Quare ſaltem de periculo lectores non admonet? quâ conſcientiâ *legendos decernit*? & vide quo præiudicio decernit legendos; nempe *quod in nullo à ſanctæ Romanæ Eccleſiæ conſortio deuiauerint: nec ab eius fide & prædicatione ſeiuncti ſint*. Si diuerſa fuit ipſorum & Auguſtini fides & prædicatio, nonne ſequitur vel ipſorum, vel Auguſtini fidem & prædicationem ab Eccleſiæ fide ac prædicatione fuiſſe diuerſam? Baiani quid dicitis?

Probatur tertiò, ex Cõcilio Arauſicano, vbi cũ definiãtur quæcũque id temporis viſa ſunt eſſe neceſſaria confutãdis erroribus Pelagianorũ & Semipelagianorũ; ea tamen quæ definiũtur *ab Apoſtolica ſede trãſmiſſa*, hoc eſt à Felice quarto Romano Pontifice, dicuntur in Præfatione *collecta eſſe*, non ab vno aliquo, verbi gratia ab Auguſtino, ſed *ab antiquis Patribus, de Sanctarum Scripturarum voluminibus*, Et in concluſione iterum dicitur eſſe *definitiones*, non Auguſtini, ſed *antiquorum Patrum*. Et tamen, inquiunt Baiani, hęc omnia ſunt ex Auguſtino deſumpta. Ita eſt. Hæc omnia ex Auguſtino fere verbatim & ſyllabatim ſunt deſcripta: & hoc ipſum eſt quod vrgeo ma-

Digitized by Google

ximè contra Baianos diuidentes inter Auguſtinum & cęteros Patres. Quid enim cauſæ putamus eſſe, cur & Felix Papa, qui Capitula miſit Arauſica ab Epiſcopis ibi congregatis approbanda, & iidem ipſi Epiſcopi qui ea receperunt & approbarunt, quamuis ſcirent eſſe Auguſtiniana, non tamen ea vt Auguſtini, ſed vt antiquorum Patrum decreta promulgarint? An non eſt illud manifeſtum quoddam & demonſtratiuum argumentum, quo conuincitur illos cenſuiſſe non eſſe doctrinam hanc Auguſtini propriam, ſed illi cum cæteris antiquis Patribus communem? atqui hac doctrina continetur propriſſimè damnatio Semipelagianorum circa initium fidei & prædeſtinationem errantium: ergo creditum eſt à Felice & ab Arauſicano, doctrinam qua damnatur error ille, non eſſe Auguſtini propriam, ſed illi cùm cæteris antiquis Patribus communem. Quomodo autem potuere Patres illi antiqui, & doctrinam tradere de initio fidei, déque prædeſtinatione perfectè Semipelagianam, ſimul & eam cum Auguſtino condemnare?

Confirmatur ex Bonifacio ſecundo Epiſtola ad Cæſarium Arelatẽſem qua Synodum Arauſicanam cõfirmat, ea potiſſimum parte qua fidem quoque nos non habere definierat, niſi ex præcedenti gratia per Chriſtum, ſicuti doctrinam *à multis Patribus, & præ cæteris à Beatæ recordationis Auguſtino traditam & conſentaneam Catholicis Patrum regulis*? Vbi vides hîc iterum Auguſtinum cæteris Patribus ita coniungi, vt præ cæteris quidem quæſtionem tractaſſe dicatur, non tamen contra cæteros. Falſum eſt igitur illorum ſententiam fuiſſe perfectè Semipelagianam.

Probatur quarto, ex Concilio Conſtantinopolitano Generali quinto, quod ſic loquitur collatione tertia: *Super hæc ſequimur per omnia ſanctos Patres & Doctores Eccleſiæ Athanaſium, Hilarium, Baſilium, Gregorium Theologum, & Gregorium Nyſſenum, Ambroſium, Auguſtinum, Theophilum, Ioannem Conſtantinopolitanum, Cyrillum, Leo-*

Digitized by Google

nem, Proculum: & ſuſcipimus omnia quæ de recta fide & condemnatione hæreticorum expoſuerint. Hîc ego peto à Baianis vt dent gloriam Deo, & candidè fateantur an non hi ſancti Patres, Athanaſius, Hilarius, Baſilius, ambo Gregorij, Theophilus, Chryſoſtomus, Cyrilius, ſint Patres illi *præſertim Græci*, quos dicunt Origenem inter & Auguſtinum habuiſſe doctrinam *perfectè Semipelagianam*, circa prędeſtinationem, & gratiæ neceſſitatem ad initium fidei: & à quorum ſententia volunt Auguſtinum, *Deo reuelante*, diſceſſiſſe? ſi non ſunt illi, nominent alios. Quomodo igitur Concilium dicit ſe illos per omnia ſequi? per omnia ſequitur habentes doctrinam perfectè Semipelagianam? per omnia ſequitur diſſentientes inter ſe? per omnia ſequitur bonos & malos, hoc eſt errantes & rectè ſentientes? de recta fide, id eſt, de neceſſitate gratiæ ad credendum, & de prædeſtinatione falſa expoſuerunt eorum plerique, vt dicitis; vnus Auguſtinus veritatem inuenit; Cõcilium tamen omnes illos per omnia ſequitur, & ſuſcipit omnia quæ de recta fide expoſuerunt? Non putauerunt plerique doctrinam Semipelagianorum eſſe damnandam, vni Auguſtino contrarium reuelatum eſt, Concilium tamen ſuſcipit omnia quæ de condemnatione hæreticorum ſcripſerunt? Quid eſt omnia quæ illi ſcripſerunt? omnia quæ ſcripſit Auguſtinus, & omnia quæ alij ſcripſere? atqui ſunt contraria, vt dicitis. Nonne hinc manifeſtè colligitur, communem conſenſum, id eſſe, quod in Patribus illis approbatur; ac proinde Auguſtinum in eo approbari quod illi commune cum aliis eſt; in eo quod eſt proprium, ſi eſt aliquid tale, non approbari? Nonne igitur illi qui ſeparant, & qui ſeducto ac diſſidenti adhærendum contendũt, & Conciliis, hoc eſt Eccleſiæ, contradicunt: & de ipſo peſſimè merentur Auguſtino?

de hæreſ. Pelag lib. 7. cap. 4. & 8.

Et quia illi gloriari ſolent de authoritate Concilij Valentini, & Eccleſiæ Lugdunenſis, eorumque authorum qui reſtitere Hincmaro in cauſa Goteſcalci, videa-

mus quid eorum quoque ſuffragiis conſequi poſſint.

Probatur igitur quintò, ex Concilio Valentino tertio Canone, vbi contra Semipelagianos potiſſimum, qui germanos, vt Baiani contendunt, Auguſtini diſcipulos ſub nomine Prædeſtinatianorum hæreticorum traducebant; ſic loquitur. *Nouitates vocum & præſumptiuas garrulitates, vnde potius inter fratres ſcandalorum & contentionum fomes excitari poteſt, quàm ædificatio vlla timoris Dei ſuccreſcere, cum ſtudio omni deuitamus. Indubitanter autem Doctoribus piè & rectè tractantibus verbum veritatis, ipſiſque ſacræ Scripturæ lucidiſſimis expoſitoribus, id eſt, Cypriano, Hilario, Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, cæteriſque in Catholica pace quieſcentibus, reuerenter auditum & obtemperanter ſubmittimus: & pro viribus quæ ad ſalutem noſtram ſcripſerunt, amplectimur.* Et Canone quarto. *Item de Gratia per quam ſaluantur credentes, & ſine qua rationalis creatura numquam bene vixit: & de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, ſed per gratiam Domini Ieſu fidelibus eius redintegrato & ſanato, id ipſum conſtantiſſimè & fide plena fatemur quod ſanctiſsimi Patres authoritate ſacrarum Sripturarum nobis tenendum reliquerunt?* Quid dicitis Baiani? Valentina Synodus Auguſtinum ſibi ſequendum proponit, contra alios Patres, an cum aliis? cum Valentino vero Lingonenſis iungenda eſt, atque etiam Tullenſis, quæ Valentinæ ſanctiones comprobarunt. Et hæc erat mens vt dicitis Epiſcoporum trium Prouinciarum Arelatenſis, Viennenſis, & Lugdunenſis.

de hæreſ. Pelag. lib. 8, cap. 23.

Probatur ſextò, ex Prudentio Trecenſi Epiſcopo, qui præ cæteris reſtitiſſe dicitur Hincmaro Rhemenſi & Rabano Moguntinenſi, aliiſque Epiſcopis in Concil. Cariſiaco cōgregatis, quos Baiani ſuſpectos eſſe volunt hæreſis Maſſilienſium. Ergo Prudentius ille apprimè, vt ſupponunt orthodoxus, apprimèque Auguſtinianus, in Epiſtola Tractoria quam per Vicarium miſit ad Ordinationem Æneæ Pariſienſis Epiſcopi, nihil aliud exigit vt

conſentire poſſit illi ordinationi, quam vt qui ordinandus eſt, *Apoſtolicæ ſedis omnibus inſtitutis, & Beatorum Patrum Innocentij, Zozimi, Bonifacij, Xiſti, Leonis, Gelaſii, Cæleſtini, Gregorij, Hilarij, Ambroſii, Auguſtini, Iſidori, Primaſii, Fulgentij, Gregorij, Hieronymi, Caſsiodori, Bedæ, aliorumque æque Catholicorum atque orthodoxorum virorum ſcriptis & dictis: ac ſpecialiter ſuper quatuor Capitulis, quibus omnis Eccleſia Catholica aduerſus Pelagiũ eiuſque hæreſeos ſequaces pugnauit ac vicit, atque ad poſterorum memoriam litteris authoritate & veritate pleniſsimis mandauit, confitendo ſubſcribere & ſubſcribendo confiteri velit.* Quatuor illa Capitula ſunt, *de libero Arbitrio, de gemina prædeſtinatione, de morte Chriſti pro ſalute hominum, de voluntate Dei circa eorumdem hominum ſalutem.* Fac ab Æneâ interrogari Prudentium, quid vis vt faciam? quomodo ſequar iſtos Patres, ſigillatim vnumquemque? Atqui ſequendo Hieronymum & anteriores Auguſtino; fio perfectè Semipelagianus; ſimul omnes? ſed illi contraria dicunt; & quis ſequatur diuerſis atque oppoſitis gradientes itineribus?

Adde, quod mirabilius eſt, hunc eumdem Prudentium, in hac ipſa controuerſia ſcribentem contra Ioannem Scotum Erigenam, pręfari ſe *reuolutis Patrum conſonis per omnia paginis quid quiſque eorum antidoti contra venena eiuſdem Scoti confecerit decerpere fideliter curaſſe, præfixo cuiuſque Doctoris nomine libroque pariter intimato*: ac deinde catenam nectere toto libro teſtimoniorum collectorum ex Auguſtino, Proſpero, Fulgentio, item ex Hieronymo; & paſſim ex Ambroſio in Commentarijs Epiſtolarum ſancti Pauli. Conſonant igitur per omnia illi authores contra reliquias illas Pelagianorum, quas trahebat Erigena, & ex conſona illa & conſpirante doctrina ſuppeditant quidquid neceſſarium eſt conficiendo antidoto quo vincatur Maſſilienſium venenum; ſunt orthodoxi Patres & Catholici, quorum ſcriptis & dictis omnis Eccleſia Catholica aduerſus Pelagium eiuſque

Digitized by Google

hæreſeos ſequaces pugnauit & vicit, ſuper quatuor illis Capitibus, & quorum doctrinam litteris mandauit authoritate ac veritate pleniſſimis. Bene habet. Interrogo autem modò, quis ſit ille Ambroſius cum Auguſtino, & Hieronymo, *per omnia conſonus*, præſertim in Commentario Paulinarum Epiſtolarum? Reſpondet Nouus-Auguſtinus, non eſſe Ambroſium, ſed *Ambroſiaſtrum* aliquem, qui ſcripſit ante Auguſtinum ſicut Tyconius & Hieronymus; ideóque *apertiſſimè* docuit eundem errorem de initio fidei à diuina gratia independente; *neque fidem ſolum in naturali poteſtate conſtituit, ſed etiam, vt Maſſilienſes, ipſam boni complacentiam*; & cum iiſdem *centies repetita ſententia prædeſtinationem ex præſcientia ſiue ex præuiſa hominis fide ſuſpendit.* Ex quibus erroribus facile intelligatur quantum illi Commentario tantopere à recentioribus nonnullis prædicato tribui debeat, *quo Deum velle dicit omnes homines ſaluos fieri, ſi & ipſi volunt.* Nihil aliud ſpirare ſcripta hæc, quàm id quod omnes Maſſilienſes, *de credendo & inquirendo medico vno ore tradiderunt.* Vnde pateat, *quàm procul abſit à vera intelligentia diuinæ Gratiæ*, Suares, *qui in tam perſpicuis hærentem erroribus grauem, & Catholicum authorem cenſeri vult. Cauendum iis qui tantum ſubſidij ſitum eſſe putant in huius & ſimilium authorum verbis pro illa quam docent gratia poſsibilitatis & voluntate ſalutis omnium quam Deus habet, ne imprudentes Semipelagianam ſententiam tenere, tradere, ac defendere conuincantur.*

lib. 7. de hæreſ. Pelag. cap. 4.

Itaque Ambroſiaſter ille in perpetuis hæret Semipelagianorum erroribus, circa prædeſtinationem ex præſ. ſcientia ſuſpenſam, circa gratiam poſſibilitatis, hoc eſt, cuius vſus vel non vſus libero relinquatur arbitrio, *circa voluntatem ſalutis omnium* quam putatur Deus habere, & falluntur, & quidem *periculosè*, qui putant eſſe *grauem*, & *Catholicum authorem*: & tamen Prudentius dum eoſdem confutat errores, adeò grauem adeóque Catholicum eſſe putat hunc Ambroſiaſtrum, vt non dubitet eſſe

ipſummet Ambroſium; adeóque parũ ſuſpectam habe de Semipelagianiſmo illius doctrinam, & per omnia *conſonam* putet cum Auguſtini doctrina & circa vim liberi arbitrij, & circa prædeſtinationem, & circa voluntatem Dei de ſalute omnium, & circa gratiam indifferentem: & antidotum reperit, vbi Nouus-Auguſtinus venenum eſſe calumniatur. Eligite Baiani, & vel Prudentium reiicite, quem nuper inſcripſiſtis vniuerſali ſanctorum Calendario, pro ſuprema quam ambitis in ritus Eccleſiaſticos poteſtate: vel eiurate Nouum-Auguſtinum, qui Patres committit vbi Prudentius conciliat: & ſingularem facit antiquum Auguſtinum, vbi viſus eſt Prudentio & concinere aliis, & conſonare.

Probatur ſeptimo ex beato Remigio Archiepiſcopo Lugdunenſi, in libello *de tenenda vnitate Scripturæ*, cap. 2. vbi conqueſtus de ijs quos ſuſpicabatur redolere Pelagianiſmi reliquias, quod impugnarent, *Beatiſsimorum Patrum* præcipuéque *ſancti Auguſtini reuerendam, & in omni Eccleſia Catholica receptiſsimam authoritatem*, præfatur, ſe quæ ſcribit in hac controuerſia, *non ſuo ſenſu aut præſumptione, ſed manifeſtiſsimis ſcripturarum teſtimoniis, & præfatorum ſanctorum Patrum venerabili authoritate firmare, à quorum veſtigiis*, inquit, *& vnitate abſit, vt vel nos, vel illi, quorum charitate compulſi hæc dicimus, vllatenus recedamus, ne ab ipſis diuiſi, ab ipſo Domino diuidamur.* Ac deinde citat in decurſu Cyprianum, Athanaſium, Hilarium, Ambroſium, Hieronymum, Auguſtinum. Supponit ergo & eſſe vnitatem inter illos Patres, & vnanimem conſenſum in ea doctrina, quæ ad vitandum Semipelagianiſmum neceſſaria eſt; & quamuis emineat Auguſtinus, antiquiorũ tamen terere veſtigia, quod ſi exorbitaret ab aliorum ſemita, quippe quorum ſententia eſſet, vt volunt Nou-Auguſtiniani, perfectè Semipelagiana, quid facturum putamus Remigium, qui vult eorum *veſtigia* premere in hiſce controuerſiis, & *vnitati* adhærere? quid inquam faceret in illo biuio, in quo volunt

Hieronymum

Digitized by Google

Hieronymum cum alijs Patribus ſiniſtrorſum aberraſſe: Auguſtinum verò *Dei reuelatione* monitum dextram tenuiſſe? poteſt Remigius nolle diuidi ab ijs qui diuiſi ſunt? ſeipſum aut ſecet medium, aut multiplicet neceſſe eſt ſi tales ſunt Patres, quales Baiani volunt, vt omnibus adhæreat.

Confirmatur ex eo quod etiam præfatur idem B. Remigius & eius nomine Eccleſia Lugdunenſis in libello de tribus Epiſtolis, vbi pariter promittit ſe *non ex ſuò ſenſu, ſed ex ſcripturarum ſanctarum immobili veritate, & Beatiſsimorum Eccleſiaſticorum Patrum fundatiſsima authoritate loqui*. Et deinde tradit ſeptem quaſdam regulas fidei, ex diuinarum ſcripturarum authoritate orientes, *& à ſanctis atque orthodoxis Patribus diligentiſsimè commendatas*, de præſcientia ſcilicet & prædeſtinatione diuina, quas *Catholicus quiſque fideliſsimè tenere debeat, & quicumque iis contraria ſapiat non Catholicè ſentire probetur*, vnde poſtea in fine libri concludit omnia quæ ſcripſit: *ex fideliſsimorum & clariſsimorum Patrum diſputationibus ſumpta eſſe*: Patres autem quos laudat, ſunt omnes illi quos iam dixi, & in abſolutione quæſtionis annexæ citat inſuper Pacianum Barcinonenſem, & B. Ambroſium in expoſitione Epiſtolæ ad Epheſios, hoc eſt, vt Baiani volunt, *Ambroſiaſtrum*. Huic choro Patrum antiquorum iungit Remigius Auguſtinum, & ab iis ſimul cantari putat anathema Semipelagianis. Qualis autem erit hæc muſica, ſi diſſonæ ſunt voces? & quomodo iungi poteſt Auguſtinus Hieronymo & Ambroſio, vel Ambroſiaſtro, vt quod rectum eſt pronunciet contra Semipelagianos, ſi eorum doctrina Semipelagiana eſt? Num pronunciabunt contra ſe ipſos?

Inter eos qui nono ſæculo pro doctrina ſancti Auguſtini contra reliquias Pelagianorum fortius pugnarunt, præter Remigium Lugdunenſem, & Prudentium Trecenſem, producunt Baiani duos Lupos, ſed qui non alios habentdentes, quàm quibus ipſimet Baiani mordeantur.

Digitized by Google

Alter eſt Lupus Seruatus Moguntinenſis, vt dicunt, Preſbyter, alter Lupus Ferrarienſis Abbas, ex Ordine ſancti Benedicti.

Probo igitur octauò, eundem eſſe illorum authorum ſenſum de Auguſtino, non ſeorſim, ſed cum alijs Patribus antiquioribus ſequendo, in huiuſmodi controuerſijs, & primo Lupus Seruatus in prima quæſtione quam tractat, quæ eſt de libero arbitrio, ſic loquitur. *Noſtri autem authores facilè ſapientia ſuperiores* profanis ſcilicet authoribus, *quia Diuina eloquentia pares, quam cùm volunt exerunt, cùm volunt abſcondunt, Cyprianum loquor, Auguſtinum, Hieronymum, & Ambroſium, & quoſdam alios, & mentem Diuinorum eloquiorum penitus inſpexerũt, & nobis ſalubriter expreſſerunt, ſcilicet egere nos in bonum arbitrio liberando: & Dei gratiam non ſecundùm merita noſtra dari*: & deinde Hieronymum citans; *Hieronymus*, inquit, *Diuina & ſeculari doctrina præcipuus, & velut quidam parens cum Auguſtino Eccleſiaſticæ Philoſophiæ, quæ humanam nec multum appetit, neque in omnibus contemnit, Pelagianam hæreſim potenter debellans*, ſi, inquit, &c. Atque hi ſunt illi Patres, quos hic author in Præfatione vocauit harum quæſtionum *tractatores clariſsimos*, & *deffenſores inuictiſsimos veritatis.* quorum ſenſa, *anxiè diùque ſcrutatus ſit, quorum ſole clariora ſint opera, Diuinis irradiata eloquiis, ex quibus hauſerit doctrinam quam hic tradit.* Ergo non ex Auguſtino ſolo, ſed ex alijs quoque Patribus Cypriano, Ambroſio, Hieronymo, colligitur orthodoxa de tribus quas tractat quæſtionibus doctrina, hoc eſt de libero Arbitrio, de Prædeſtinatione, de Redemptione Sanguinis Chriſti, pro quibus ſcilicet fuſus ſit. Omnes illi mentem diuinorum eloquiorum *penitus inſpexerunt*, & nobis *ſalubriter expreſſerunt*, omnes ſunt *clariſsimi tractatores*, & *inuictiſſimi defenſores veritatis*, quæ tribus iſtis quæſtionibus quæritur: omnium ſcripta *ſole clariora* & *diuinis eloquiis irradiata.*

Hieronymus præ cæteris vides quomodo laudetur,

tanquam *alter cum Auguſtino Eccleſiaſticæ Philoſophiæ parens*, tanquam *præcipuus* in diuina & ſeculari doctrina, tanquam *potens debellator* hæreſeos Pelagianæ. His verò nequicquam obſtantibus, Hieronymum in'ijs quæſtionibus & Lupo, & Auguſtino eſſe contrarium, & dum contra Pelagianum errorem fortiùs pugnat, fallente veſtigio lapſum eſſe ſordidumque ac lutoſum ex eo lapſu ſic remanſiſſe, vt lauari, hoc eſt excuſari non poſſit, affirmare non verentur. Quod autem dicunt, Auguſtinum eſſe *Patrem Patrum*, &c. viderint quomodo concilient cum eo quod dicit Lupus hic, Hieronymum eſſe præcipuum in diuina & ſeculari doctrina, & eſſe alterum cum Auguſtino Eccleſiaſticæ Philoſophiæ parentem.

Neſcio an Baiani ſatis attentè legerint quod eſt in quæſtione ſecunda de Prædeſtinatione, vbi poſt allatum Cæleſtini Papæ teſtimonium in commendationem ſancti Auguſtini, *verùm*, inquit Seruatus, *ne, quod cauendum etiam ſecularibus litteris dum imbueremur cognouimus, amore Doctorum amplecti iudicemur errores eorum; vnde probè idem Auguſtinus dehortatur in memorato de dono perſeuerantiæ libro his verbis, quamquam neminem velim ſic amplecti omnia mea, vt me ſequatur niſi in his in quibus me non errare perſpexerit; ac non potius vnde potiſsimum quærendum eſt veſtigare veritatem: procedat Paulus in medium, &c.* Nolo hîc vllum adhibere commentarium. Rogo tantum Baianos, vti verba hæc Lupi Servati paulò attentiùs expendant, videantque vtrum ita Cæleſtinum intellexerit vt inde ſequatur Auguſtinum eſſe *vnum inſtar omnium & ſupra omnes*, quem ſolum & ab aliis ſeiunctum tutò ac ſine vllo errandi periculo ſequi poſſimus.

Denique in tertia quæſtione quæ eſt de Chriſti Sanguine pro omnibus fuſo permittit Lupus, vt ſequatur quiſque quod Chryſoſtomus dixit, & quod Nouus-Auguſtinus in Ambroſiaſtro tanquam *Semipelagianum* reprehendit, Chriſtum ſcilicet pro omnibus omnino mortuum; verba illius ſunt, *Verùm ne me irridendum & reſpuē-*

dum pronuncient quibus placet omnes ſiue bonos ſiue malos indifferenter à Chriſto redemptos, ponam vnum quod cum eis faciat teſtimonium: & eos omnes vt opinor in gratiam reduxero. Ioannes Conſtātinopolitanus doctrina & ſanctitate iuxta inſignis Epiſpcous gratia Dei pro omnibus guſtauerit mortem, quod

Heb. 3. *ſupra poſui, ſic expoſuit; Qualiter gratia Dei pro omnibus guſtauerit mortem, non pro fidelibus tantum, ſed pro vniuerſo mundo, & ipſe quidem pro omnibus mortuus eſt? quid autem ſi non omnes credant? id quod ſuum erat impleuit.* Ergo etiam Chryſoſtomum nobis ſequendum Seruatus proponit, etiam in ea quæſtione, in qua maximè ſuſpectus Baianis eſt, eiuſque ſententiam idoneam putat conciliandæ inter diſſidentes paci, vnde ſequitur & non eſſe ipſum Auguſtino contrarium in hac quæſtione; & Auguſtinum ſolum non eſſe huiuſce controuerſiæ arbitrum, ſed cum aliis, etiam cum Chryſoſtomo.

At, inquies. Lupus alter, nempe Ferrarienſis, non approbat illam ſancti Chryſoſtomi doctrinam, vt patet ex Epiſtola ad Carolum Regem, & ex tertia quæſtione collectanei. Ita inquam eſt, neque id ego iam ago, vt duos Lupos conciliem, quod tamen eſt factu facillimum, ſi illi bene capiant, de quo fortè aliquid poſtea Hoc tantùm intendo quod iam monſtratum eſt, Lupum Seruatū eximium doctrinæ Auguſtinianæ defenſorem, vt Baiani volunt, id tantum probare, quod illi putat eſſe cōmune cum cæteris Patribus, à quibus illum Baiani ſeparant: & eandem dico fuiſſe mentem alterius Lupi, hoc eſt, Ferrarienſis; quod ſit oſtendo. Nam hoc etiam in citato iam collectaneo ſuper iiſdem tribus quæſtionibus quas Seruatus tractat, cùm dicit ſe hauſiſſe, non ex Auguſtino ſo-

in Præf. qu. 1. & 3. in ep. ad Carolum & quæſt. 3. lo, ſed ex aliis etiam Patribus; *Non aſpernabitur*, inquit, *lector, ſi deferam per quos profeci & proficio Doctores, vel ſi in obſcurioribus ſententijs aliquid lucis infundam*, ac deinde Auguſtini, Ambroſii, Hieronymi loca colligit, & Hieronymum vocat *clariſſimum & celeberrimum Doctorem*, agnoſcit ſingulares illius laudes à Gelaſio Papa & Se-

Digitized by Google

ptuaginta Epiſcopis, à quibus receptā agnoſcit eius doctrinam, ſicuti & Auguſtini. Et allatis Auguſtini teſtimoniis, additurus teſtimonia Hieronymi, ſic orditur, *Alterū lumen tractatorum Hieronymus*, ac tandem *duo clariſſima lumina* Doctorum vocat Auguſtinum & Hieronymum, quorum vnus, vt Baianis placet, tenebras ſpargit, vbi alius veritatem illuſtrat. Non poſſunt negare Nouo-Auguſtiniani, quin liberaliter agamus cum illis. Iubent nos in inueſtiganda doctrina quam Eccleſia tenuit nono ſeculo fidem abrogare Hincmaro & Concilio Rhemenſi, ſuſpectum habere Rabanum & Concilium Moguntinenſe, Cariſiacum multorum Epiſcoporum vocare *conuenticulum*, in quo indiſcuſſæ quæſtiones præcipiti ſententia fuerint definitæ. Paremus iniquæ conditioni, & eorum quos ſubſtituunt iudicium ſequimur, hoc eſt Concilij Valentini, Prudentij Trecenſis Epiſcopi, Remigii Archiepiſcopi Lugdunenſis, Lupi Seruati, & Lupi Ferrarienſis. Illi autem proponunt nobis ſanctum Auguſtinum non ſeorſim, ſed cum antiquioribus Patribus Græcis & Latinis ſequendum. Paratis hoc conſilium amplecti ſuperuenit Nouus Auguſtinus ex improuiſo, & clamat, ne facite. Patres illi alii ſententiam ſequuti ſunt *perfectè Semipelagianam*: & Hieronymus *excuſari non poteſt*, Vnus Auguſtinus ſit inſtar omnium, quippe qui prius cum aliis erranti reuelatum eſt, vt doctrinæ ſocietatem deſereret, & contrariam ſententiam ſequeretur. Baiani quis eſt iſte ludus? Ludum autem cur dico? fraus erat fortaſſe potius vocanda. Intellexerunt nimirum ſi ſua dogmata examinarentur in communi ſanctorum Patrum conſeſſu, reiiciendos à Latinis quos Græci damnaſſent, nec admiſſurum Ambroſium quem Baſilius non probaſſet; & vapulaturos apud Hieronymum quos Chryſoſtomus dixiſſet reos: vnde vt hanc tempeſtatem effugerent ſatius viſum eſt, venerandum illum cœtum ſanctorum Patrum in ſuſpicionem vocare Semipelagianiſmi, vnumque inde, ne pupilli omnino viderētur,

Digitized by Google

Auguſtinum detrahere, cuius verba quædam in ſuos errores ſperarent detorquenda, faciliùs eſſe imponere vni quàm multis, quòd multorum coniuncta vox intentiùs ac fortiùs ſonet: nec ſucceſſuram anticipatarum opinionum probationem, ſi vbi obſcurior videtur Auguſtini ſententia ex perſpicuis cæterorum Patrum verbis eruere illam cogerentur. Cæterùm ne in hominum offenſionem incurrerent, & publicum odium, exaggerandas eſſe Auguſtini laudes, & prædicandum *Patrem Patrum*, *Doctorem Doctorum*, verè *irrefragabilem*, verè *ſolem*, verè *Angelum* inter homines, *qui naturalis & gratuiti luminis abundantia* omnes ſcriptores Græcos & Latinos ſuperarit, & cum D. Paulo *matricem* & *fontem* omnium concluſionum, quæ de gratia educi poſſunt, inuenerit, ac proinde vnum illum eſſe debere *inſtar omnium*, *loco omnium*, *ſupra omnes*. Caluinus hanc inire viam cœperat, eidem inſtitit Nouus-Auguſtinus. Nobis verò ſancti Auguſtini laudes placent quàm maxime; ſed magnam putamus iniuriam eſſe, in rebus fidei laudem quempiam à ſingularitate doctrinæ ac proprietate, atque à diſſenſione à cæteris Patribus, quippe cùm id tantum Catholicum ſit, quod ſententiæ communio conſenſuſque commendat. Auguſtinum igitur in vnitate ac conſenſione cæterorum Patrum ſequendum eſſe. Quòd ſi quid afferretur ab alijs diſſonum, vel non fore illud Auguſtinianum, vel non fore ad tuendam fidem, & vitandos errores neceſſarium. Et hoc dico iam probatum eſſe per Concilia generalia, particularia, per Romanos Pontifices, per Epiſcopos, quotquot Auguſtinum commendant, pérque Auguſtinum ipſum, quem Nouo-Auguſtiniani ſequentes fugiunt.

CAPVT IX.

Quid ſentiant Baiani de Scholaſticis Doctoribus.

BAiani quia non ſolùm antiquorum Patrum præſidio ſe deſtitutos vident, ſed inſuper Scholaſticorum Doctorum confertim irruentium impetus experiũtur, eadem vtroſque ratione repellere conantur, Auguſtini videlicet authoritate, quæ vt videtur illis eſſe tanta, quantam æquare cæterorum omnium Patrum multitudo non poſſit: ita & Scholaſticorum præ illo vilem turbam deſpicari ſe poſſe confidunt. *Multum videlicet illos ab Auguſtino, atque adeò à veritate aberraniſſe amore philoſophiæ naturalis ebrios, & de Schola Babylonem quandam feciſſe Cymmeriis tenebris ac confuſione turbatam: ſtrigoſas eſſe quæſtiones quibus vniuerſa Scholaſtica nunc ab omni parte plena eſt: neque id mirum. Eſſe enim Theologiam recentem ad humanæ rationis modulum & gentilis Philoſophiæ regulas concinnatam: deſperatum eſſe profectum eorum qui legere Auguſtinum volent animo philoſophiæ Ariſtotelicæ vel Scholaſticæ recentioris opinionibus præoccupato.* Vnde facilè intelligas quantum vel ipſe ſanctus Thomas in eo ſtudio proficere potuerit. Pergunt, *Auguſtinum vel in grauiſſimis rebus quantum hallucinari potuit hallucinatum*; quod dictu temerarium eſt; vel recentiores *ab oſtio veræ Philoſophiæ fide ſaluâ tantùm aberraſſe, vt neque fidem Chriſtianam, neque ſpem, neque cupiditatem, neque charitatem, neque naturam, neque gratiam, neque vitium, neque virtutem, neque opus bonum, neque peccatum, neque meritum, neque mercedem, neque præmium, neque ſupplicium, neque beatitudinem, neque miſeriam, neque timorem, neque amorem, neque miſericordiam, neque iuſtitiam, denique neque vetus, neque nouum teſtamentum intelligere videantur.* Vide, amabo te, amice Lector, vllæ-ne beſtiæ reperiri poſſint, & Doctoribus, & Auditoribus Scholaſticis abſurdiores.

Ianſen. tom. 2. lib. 1. cap. 3. 8. p. 28. 29. 30.

Digitized by Google

Et ne aliquis putet huius tantùm ætatis aut Ordinis vnius ſcholaſticos peti, malum hoc à quingentis circiter annis cœpiſſe putant, vnde negant *vlla opinationum Scholaſticarum vetuſtate, quantocumque patrocinantium numero roboratam, quibuſcumque locis diffuſam, quotcumque ætatibus propagatam, fidem Eccleſiæ maculare; quæ nulla opinionum vetuſtate terreri debet aut impediri, quin opiniones huiuſmodi ad incudem reuocet. Non ideò irreprehenſibilem eſſe doctrinam, quia eſt inueterata, & in ſcholarum pulpitis familiaris: ſi conſtet toties probatis ab Eccleſia Auguſtini placitis aduerſari: plus illi vim tribuendum quàm Theologorum quantumlibet numeroſæ multitudini: eſſe vnum illum inſtar omnium, loco omnium, ſupra omnes: ad illum prouocandum ab omnibus quantumuis numeroſis, &c.*

Ianſen. loco cit. cap. 30.

Quod ſi quis contenderet exceptum ſaltem eſſe Diuum Thomam ab illa cæterorum aberratione, præter quàm quod conſtat, vt dixi, & Ariſtotelicis illum principiis maximè addictum fuiſſe, &, quæ dicuntur ſtrigoſæ, quæſtiones ſectatum; disertè fatentur Baiani non ſine magnâ ratione dici, *Difficillimè aut nullo pacto fieri poſſe, vt qui in Scholaſtica Theologia præcelluerit, in Poſitiua quam vocant ſimul primas ferat, & hoc in ſancto Thoma & Caietano demonſtratum eſſe: ſiſtendum tamen eſſe intra terminos Poſitiuæ illius, ſi quis exorbitare nolit, & contentum eſſe oportere Scripturis ſacris, antiquorum Patrum ſcriptis & Conciliis; reiectâ cæterarum quæſtionum, & quæ inde poſſunt deduci concluſionum, non neceſſariarum ad confutandos Hæreticos inani multitudine.* Ita ſe illuminatos poſt aſſiduum multorum annorum laborem & ternam vicenamque librorum Auguſtini lectionem.

Ianſ. ib.

Ego tria tantum habeo, quæ reponam hiſce ſcholarum & Scholaſticorum accuſatoribus. Primum, illos cum Libertinis, & de fide Catholica male ſentientibus conſpirare. Secundum cenſuram illam ab Eccleſia fuiſſe repudiatam Scholaſticis patrocinante. Tertiò aſſignare conabor idoneas tum illius odii, tum huius patrocinii rationes:

rationes: vnde conſtabit Auguſtinum ab Scholaſticis immerito diuelli.

CAPVT X.

Conſpirare Baianos cum Hæreticis & Libertinis in illo Scholaſticorum odio atque contemptu.

HÆRETICIS & dubiæ fidei hominibus inuiſam ſemper Scholaſticam fuiſſe vt probemus, non longè quærenda ſunt argumenta. Occurrit ſtatim in Concilio Conſtanſienſi Articulus Vvicleffi vigeſimus nonus his verbis conceptus, *Vniuerſitates, ſtudia, Collegia, Graduationes, & Magiſteria in eiſdem, ſunt vanâ gentilitate introducta, & tantùm proſunt Eccleſiæ ſicut Diabolus.* Deſignantur hoc loco ſine dubio potiſſimum Theologi Scholaſtici; neque enim crediderit Vvicleffus, Iuriſperitos, Medicos, Mathematicos Eccleſiæ nocere *ſicut Diabolum.*

Eraſmus in hoc argumento, vt aliàs ſemper, diſertus eſt. *Iam,* inquit, *ars eſſe cœpit Theologia potiùs quàm ſapientia: theatrica veriùs quàm ad veram pietatem accommoda. Hanc præter ambitionem & auaritiam vitiarunt & aliæ peſtes, adulatio, contentio, ſuperſtitio. Quibus rebus tandem eò ventum eſt vt Chriſtus ille purus, propemodum eſſet obrutus humanis cogitationibus, limpidiſsimi quondam Euangelicæ doctrinæ fontes Philiſtæorum ſcrobe oppleti, diuinæque Scripturæ regula nunc huc, nunc illuc dètortâ, noſtris ſeruit affectibus potiùs quàm gloriæ Chriſti.* Eodem pertinent quæ idem habet præfatione in Hilarium, vbi Scholaſticos *Rabinos* vocat, *quos pudeat nihil habere quod reſpondeant;* vbi *plus quæſtionum, & atrociores tumultus ab illis excitatos orbi putat, quàm olim à temeritate Arrianorum,* vbi, *curioſas & propemodum impias ab iis moueri quæſtiones, & definiri quæ citra ſalutis diſpendium vel ignorari à nobis poterant, vel in ambiguo relinqui,* vbi *quæ illi tractant adeo ad vitæ pietatem nihil facere, vt nuſquam* magis locum *habeat illud Pauli, ſcientia inflat.* Præf. in Paraphraſ. ep. ad Epheſ.

Nimirum bonus iſte rerum perditarum inſtaurator Scholaſticorum ſtudia reducit omnia, *ad ſolam ſacræ Scripturæ meditationem, linguarum bonarum, vt vocant, literarum cognitione adiutam*, vt ipſe dicit præfatione citata in Paraphraſim Epiſtolæ ad Epheſios. Dialogo verò, qui *Pietas Puerilis* ab eo inſcribitur, diſputãdi modum Theologorum eo nomine reprehendit, quòd eo ad dubitandum de ijs quæ ad fidem pertinent ingenia hominum aſſueſcant: magnopere autem referret ſcire quis fuerit ille diſputandi modus, qui Eraſmum adeo fecit procliuem ad dubitandum de iis quæ ad fidem pertinent, vt vulgo inter Chriſtianæ atque Catholicæ religionis amphibia numeretur.

Sequitur Lutherus, cui familiaris fuit inter conuiuia, & poſt menſam in Scholaſticos ludus, vt conſtat ex ſecundo operum illius volumine, vbi cenſuram fingit Apologiæ Melanchthonis aduerſus *furioſum decretum Theologaſtrorum*; ſicut idoneam ſuarum nugarum materiam. Theologaſtros autem vocat Sorbonicos Doctores, qui inter aliàs multas Lutheri propoſitiones, has etiam condemnarunt.

» Propoſitio tertia, *Theologia Scholaſtica eſt falſa ſcripturæ*
» *& Sacramentorum intelligentia, & exulem nobis fecit veram*
» *& ſinceram Theologiam.*

» Propoſitio quarta. *In ſermonibus Ioannis Tauleri lingua*
» *Teutonica, plus reperio Theologiæ ſolidæ & ſinceræ, quam in*
» *vniuerſis omnium Vniuerſitatum Scholaſticis Doctoribus re-*
» *pertum eſt, aut reperiri poſſit in omnibus ſuis ſententiis.*

» Propoſitio quinta, *Quo tempore cæpit Theologia Scho-*
» *laſtica, id eſt illuſoria, eodem euacuata eſt Theologia Crucis,*
» *ſuntque omnia plane peruerſa.*

» Propoſitio ſexta, *Libidinem corrumpendæ ſcripturæ iam*
» *fermè trecentis annis patitur Eccleſia incomparabili damno*
» *ſuo à Doctoribus Scolaſticis.*

» Propoſitio ſeptima. *Theologi Scholaſtici Ariſtotelis mo-*
» *ralia prorſus conuenire mentiti ſunt cum Chriſti Paulique do-*

ctrinâ. His adde quas refert Melchior Canus ex Lutheri libro contra Latomum, *Theologiam Scholaſticam eſſe aliud nihil quàm ignorantiam veritatis inanémque fallaciam, quam ad Coloſſ. cap. 2. Apoſtolus præcauet.* Et ex libro de Abroganda Miſſa priuata: *Academias eſſe Antichriſti Lupanaria.* De locis Theol lib. 8. cap. 1.

Philippus Melancthon, apud eundem Canum, *Lutetiæ natam eſſe dicit prophanam Scholaſticem, quâ admiſſâ Euangelium obſcuratum, ac fides extincta ſit.*

Caluinus quid de Scholaſticis ſenſerit ſatis ipſe prodit in controuerſia de libero Arbitrio. Vbi & omnes in vniuerſum, & nominatim Sorbonicos *Sophiſtas*, vocat, vt antea retulimus; *nouoſque Pelagianos*, additque ſe quamuis non conſentiat omnino antiquis Scholaſticis, *multo magis tamen à recentioribus diſſentire, qui Lombardum ſequuti ſunt, quippe quos putat ab Auguſtino longiùs receſſiſſe.* Dum verò de Iuſtificatione diſputat, *ineptire*, illos, *garrire*, impudentes, vt eſt ingenio ad conuitia & maledicta proiectiſſimo, ſæpius pronunciat.

Nec diffitentur aduerſarij iniquam hanc Hæreticorum in Scholaſticos cenſuram, quàm ſe quoque jmprobare fingunt, confeſſi Theologiam Scholaſticam ad pellendam tyronum ignorantiam methodi ſuæ luce, ac breuitate ſaluberrimè tradi, & vecordes eſſe blaterones illos, & tenebriones qui doctrinam Scholaſticam vniuerſam reſpuunt, quæ non eſt aliud quam methodica diuinarum rerum tractandarum via. Ianſ. lib. Procem. cap 8. & 9.

Sed ex ijs quæ iam dicta ſunt facilè intelligi poteſt, huiuſmodi homines, aut, quod dicitur, eodem ore ſpirare calidum & frigidum: aut ludere in Hæreticos ſpecioſa expoſtulatione, commentitii nimirum criminis reos. Interrogo enim quem ipſi modum Scholaſticæ intelligant ac probent? Illum ne qui iam in vſu eſt in omnibus Catholicorũ academijs à tẽporibus Magiſtri ſententiarũ, quẽ Pariſienſes, quem Louanienſes, quem Salmanticenſes retinent? In quo Thomiſtæ, Scotiſtæ, Nominales & Mixti cõueniunt? Per Galliam, Hiſpaniam, Germaniam,

Digitized by Google

Italiamque diſperſi? An alium quendam poſſibilem nondum expreſſum, ſed expectandum ex illius, qui iam eſt, reformatione? ſi alium quendam, quid peccatunt Hæretici qui Scholaſticos inſectantur eos tantùm qui iam ſunt, quique à tempore Lombardi floruerunt. Nam quod poſſit eſſe bonus quidam atque vtilis Scholaſticæ Theologiæ modus, illi non negant? quin etiam à ſe inuentum putant ac Geneuæ expoſitum & Leydæ Scholaſticam nimirum ita cenſent à ſe reformatam ſicut & Eccleſiam. Si vero intelligant Baiani modum illum qui hactenus in vſu eſt; *lucidum*, ergo putant quem dicunt eſſe *Cimmeriis tenebris* confuſum; & ſalutem inde petunt, vnde putant importari perniciem. Quis enim ferat eo *ſaluberrimè* ingenia exerceri, vnde oritur perturbatio *Babylonica*? quis honeſtam ſtudioſe rerum diuinarum, Philoſophiæ gentilis *ebrietatem*? quis vtile impedimentum illud quod ſit neceſſario *deponendum*? ſi quis velit Auguſtini ſenſa penetrare, hoc eſt verum ipſum attingere? Quid? num volunt hominibus *ſaluberrimum* eſſe *hallucinari*? & ita *hallucinari*, vt ſint ſtipitibus ſimiliores & fungis, quàm Theologis, neque bonum ſcientes, neque malum: nec præmium, nec meritum, nec virtutem, nec vitium, nec vetus, nec nouum teſtamentum? *vniuerſa Scholaſtica* inquiunt, *nunc ab omni parte plena eſt ſtrigoſis quæſtionibus, ideóque illius veritates non pertinent ad ſecundum modum diuina penetrandi, qui eſt tutus & Chriſtianorum proprius, ſed ad primum qui eſt periculoſus & proprius Philoſophorum*; Et tamen nemo putare debet ab eo qui hoc dicit *ſugillatam*? & *ſaluberrime* traditur quæ traditur cum periculo? & eſt tantùm *aliquorum abuſus* quando conſtat *vniuerſam in omni parte*, eo modo depravatam? Fateantur ergo id quod res eſt, ſe in Scholaſticis inſectandis in ſpeciem diſſentire, re autem ipſâ blateronibus conſentire Hæreticis que ſuffragari, & luxatæ fidei hominibus.

lib. Proœm. cap. 9.

CAPVT XI.

Ab Eccleſiâ damnatum eſſe illud odium in Scholaſticos.

ET ideo ſuſpectum ſemper Eccleſiæ fuit libertinorum illud in Scholaſticos odium, vt intelligi poteſt ex Concilio Conſtantienſi, vbi articulus ille Vviclefi inter damnatos numeratur. Quem ſenſum, vt par erat, Sorbona ſequuta eſt, cùm cenſuit *manifeſtè falſum eſſe* quod Eraſmus dixerat, & *perperam aſſertum*, & *improba procacitate enunciatum*, *erroneè ac temerariè detrahere illum Scholaſticæ doctrinæ, & ab eius ſtudio peruersè homines retrahere, generalibus Concilijs contumelioſum eſſe illius de Scholaſticis iudicium, temerariè, ignoranter, ſeditioſè, viam illum aperire diſſoluendæ vnitati fidelium, nec non diſſeminandis pernicioſis erroribus.* Eadem & in Lutherum Sorbonæ cenſura, *manifeſtè falſum eſſe*, quod dixerat de ſcientijs ſpeculatiuis & Theologia Scholaſtica, *temerariè ac ſuperbè aſſertum, ac ſanæ doctrinæ inimicum, præſumptuoſum, erroneum, errori Bohemorum damnato vicinum, ſtultum, malitioſum, impudens.* Ita Sorbona anno 1521. die 15. Aprilis. Tit. 21 cenſur. Eraſm. prop. Tit. 19. cenſ. Luth. prop.

Quod ſi cui eo nomine ſuſpecta videatur Sorbonæ Cenſura, quod in propria cauſa iudicium vſurpare nemo debeat, libenter aſſentior confitenti propriam hâc eſſe Sorbonæ cauſam, & qui Scholaſticos vniuerſim pungunt eſſe illos Sorbonæ potiſſimum iniurioſos, cùm eadem eſſe vtriuſque exordia, Sorbonæ ſcilicet & Scholaſticæ, hoc eſt methodicæ huius Theologiæ, eademque incrementa, inficiari nemo poſſit, qui aliquam habeat ſuperiorum temporum notitiam, vt ingratos eſſe neceſſe ſit, atque degeneres, ſi vlli vſquam reperiantur eius alumni, quibus probentur nuperi Scholaſticæ Theologiæ obtrectatores.

Sed ne videar Scholaſticos defendere iudicio tantum Scholaſticorum, redeo ad Eccleſiæ tribunal & ora-

cula ſummorum Pontificum qui hactenus fere omnes Theologiæ Scholaſticæ Academias vel inſtituerunt ipſi, vel iuuarunt ſtipendijs, vel priuilegiis munierunt, vel teſtimonijs honorificentiſſimis decorarunt. Infinitum ſit, ſi velim hoc argumentum ſigillatim exponere, ac recenſere minutius quæ dixerint, quæ fecerint Romani Pontifices in gratiam Scholaſticorum. In promptu ſunt ſua cuique Academiæ diplomata & encomijs & hortationibus ad hoc ſtudium capeſſendum referta, vt omittam ea quæ de Diui Bonauenturæ, deque Diui Thomæ non ſanctitate modò, ſed & ſtudijs & doctrinâ celebrarunt? Nec Pontificibus tantum; Concilijs quoque curæ fuit hæc magiſteria promouere, commendare, tueri: hinc præclariſſima illa inſtituta quibus cautum, ne ſacerdotia quædam alijs conferrentur, quàm ijs qui gradum aliquem in ijs ſtudijs eſſent conſequuti, quibus Eccleſiaſticorum redditũ penſiones deſtinãtur alijs ad Theologiam docendam, alijs ad diſcendã; quibus gratiarum multiplex genus atque immunitatũ vtriſque conceduntur. Hic ego Bayſtas interrogo, velint ne Dei Eccleſiã hactenus neſcimiſſe, quid agerent Scholaſtici, quidve detrimẽti importarent in doctrinam fidei, necne? Si neſciuit, quis ei reuelauit quod Eccleſiam vniuerſam celatum eſt, cùm eſſet ad tuendam fidem perneceſſarium? ſi non neſciuit, fidem ergo prodidit Eccleſia, deſeruitque officium ſuum quando *Cimmerijs* Doctoribus *Babyloniciſque*, fideles inſtituendos commiſit, à quibus ſciret *inebriandos* Ariſtotelicis principijs, implicandos *ſtrigoſis quæſtionibus*, ludificandos placitis *ad humanæ rationis modulum & regulas Gentilis Philoſophiæ concinnatis*, informãdos ijs imaginibus quæ omnem in Auguſtinianæ doctrinæ ſtudio profectum impediant exponentes continuis hallucinationibus, ad tantum denique ſtuporem adducendos. *vt neque bonum, neque malum, neque nouum, neque vetus teſtamentum* diſtinguerent. An ergò dicenda erit columna & firmamentum veritatis, quæ veritatis

corruptores & deprauatores tanto redemit, dum Scholaſticos tot laudibus excitat, tot præmijs allicit, tot beneficijs remuneratur?

CAPVT XII.

Quare Scholaſticos oderint Hæretici, quare caros habeat Eccleſia.

SED tempus eſt vt veram cauſam aperiamus, propter quam Scholaſtici, & hoſtibus fidei adeò ſunt inuiſi, & Eccleſiæ ipſi, hoc eſt ſummis Pontificibus adeò cari; illa nimirum eſt, quam Sorbona deſignat in cenſura Eraſmicarum propoſitionum. Quod fidei Catholicæ impugnatores *delirare clarè oſtendant*, ideòque *Lutherani*, & idem eſto de cæteris iudicium, *vix audeant congredi, aut pedem propiùs figere. Verentur enim ne ſi propiùs manus conſerere contingat, dum non habent quid rationabiliter reſpondere queant, confundantur, & ſua orbi inſcitia ac ignorantia propaletur.* Duo enim maximè Scholaſticis in vſu ſunt, Dialectica methodus differendi: & Methaphyſica ratio concipiendi ac diſtinguendi res illas quæ ſub diſputationem cadunt; Altero rationum vis, & argumentorum nerui manifeſtantur; altero tollitur ſermonis ambiguitas, & implicatarum notionum impedimenta, vt neceſſe ſit & abire in fumos erroneas verarum ſententiarum impugnationes: & earumdem probationes irritas reddi, dum ſtringũtur nudæque ad hançamuſſim exiguntur. E contrario vbi liberum eſt ſpatiari differendo & populares rerum imagines adhibere cum pigmentis Oratorum ac fucis, mendacium in tuto eſt, indiſertæque illudit veritati. Hæc igitur cauſa eſt cur Hæretici, & fidei laxiores homines, quos nihil vetat eſſe facundos gnauoſque plauſibilium orationum artifices, Scholaſticorum hanc limam non aliter abhorreant quàm pecuniæ adulterinæ fabri Lydium lapidem. Tit. 32.

Neque verò amare illos poſſunt quandiu Eccleſiam

oderunt, cuius authoritas ita eſt cum Scholaſticorum cauſa coniuncta vt alterutrâ concuſſâ idem vtraque ſubeat ruinæ periculum. Conſtat enim eo nunc loco res eſſe, vt quæ Scholaſticorum eſt communis & conſtans & indubitata ſententia, eadem eſſe cenſenda ſit & totius Eccleſiæ, quæ iam à quadringentis circiter annis per Scholaſticos ita inſtituit in ſcholis, ita docet in pulpitis, in congreſſibus ita diſputat, in concilijs ita decernit, vt nullos alios Doctores, quàm aut Scholaſticos, aut Scholaſticis conſentientes habere videatur. Ac proinde quæ Scholaſtica dicitur doctrina, vel approbatione manifeſtâ, vel tacitâ conſenſione, ita fit Eccleſiaſtica, vt ſi eam Scholæ communi conſenſu neceſſariam pronuntiant, Eccleſiæ quoque neceſſariam putare: ſi Scholæ indifferentem ſignificant; Eccleſia ſimiliter relinquere indefinitam, & hominum arbitrio ad diſputandum expoſitam: ſi Scholæ veluti falſam abſolutè condemnant; Eccleſia eandem veluti falſam rejicere cenſenda ſit. Neque enim vlli ſunt alij iam, quorum ore loquatur Eccleſia, quàm qui ſunt vel poſſeſſionis, vel doctrinæ communione Scholaſtici: ac proinde ſicut ex communi antiquorum Patrum ſententia, quis ſenſus eſſet Eccleſiæ antiquæ certò colligimus; quòd eorum ore, ac ſcriptis ſuam illa fidem proderet, ita quis ſit ſenſus Eccleſiæ hodiernæ, & nobis ab eorum ore, & poſteris ab eorum ſcriptis innoteſcere certò putandum eſt: & ſicut ob eam cauſam qui recedit à communi antiquorum Patrum ſententia, alienus eſſe putatur à fide antiquæ Eccleſiæ, ita & qui receptæ vnanimiter à Scholaſticis doctrinæ refragatur, fieri non poteſt vt ſenſui Eccleſiæ hodiernæ conformis ſit. Atque hæc cauſa eſt, cur Eccleſia Scholaſticos & amplectatur, & protegat, quod ſcilicet deſerere non poſſit quos experitur ad omnes vſus propugnandæ fidei erroreſque debellandi paratiſſimos: ſentiatque ſuam, dum conſtitutæ in Scholis ſententiæ conuelluntur, infallibilitatem peti.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT XIII.

Baiani Eccleſiæ infallibilitatem petunt dum Scholaſticos inſectantur.

VNDE intelligas quàm vanum ſit quòd Baiani ſolent opponere Scholaſticis, aut vnum, aut multos ex antiquis Patribus. Cur enim recurrunt ad Eccleſiam antiquam, ſi credunt in hodiernam? Ita nimirum ſentiendum eſt, aut nullam eſſe fidem, quam profitemur, aut tam eſſe infallibilem Eccleſiam hodie ſub Vrbano, quàm fuit ſub Lino, vel ſub Clemēte: ac proinde tam ſecuros eſſe qui ei conſentiunt, vel quibus ea hodie conſentit, quàm fuiſſe putandi ſunt qui quondam in eius gremio ſunt verſati. Vnde manifeſtum conficitur argumentum; quod repugnat conſtitutæ in Scholis doctrinæ, repugnat & Eccleſiæ hodiernæ quæ Scholaſticis conſentit eoſque approbat, adhibetque ad ſua ipſius ſenſa interpretanda. Sed Patres, vt Baiani volunt, aut vnus, aut multi, repugnant conſtitutæ in Scholis doctrinæ: ergo ijdem Eccleſiæ hodiernæ repugnare cenſendi ſunt: & quia illorum Patrum teſtimonio contineri volunt Eccleſiæ antiquæ ſententiam, conſequens eſt vt ex iſtorum Doctorum ſententia, hodierna Eccleſia degenerarit ab antiqua, ſitque alterius fides alteri contraria.

Ex quo ſequitur vlterius admodum inconſultò Baianos confiteri, & ab Auguſtino diſcrepare doctrinam Scholaſticorum, & Eccleſiæ authoritatem oppigneratam eſſe tuendis illis ipſis Auguſtini placitis à quibus Ianſ tom. 2 l. 1 pro[illegible]. can. 30. Scholaſtici diſcrepant: ac proinde prouocandum ad Auguſtinum *ab omnibus quantumlibet numeroſis, eſſe illum in-* « *ſtar omnium, loco omnium, ſupra omnes, non debere quemquam terreri Scholaſticarum opinationum vetuſtate, quantuſcumque ſit numerus & authorum qui patrocinantur, & locorum quibus diſſeminatæ ſunt, & ætatum queis ſunt confir-*

K

mata. Nempe pari ratione ſequitur inuertenda eſſe illa principia, & cùm Eccleſiæ hodiernæ authoritas ſit etiam oppignerata tuendis Scholaſticorum placitis illis quæ ſunt communiter conſtanterque recepta, rejiciendis quæ communiter conſtanterque reiecta ſunt, medijs vero ſic acceptandis, vt quamuis in poſterum in alteram partem definiri poſſint, concedatur tamen ſine noxa fuiſſe hactenus dubitabilia; cùm hæc inquam, ita ſe habere monſtratum ſit; ſequitur aut prouocandum eſſe ab Auguſtini placitis ad placita Scholaſticorum, aut non eſſe iuſtam ad Eccleſię hodiernæ placita prouocationem. Sed quid volunt, dum contendunt reuocandam eſſe ad incudem ab Eccleſia doctrinam ab *omnibus*, *vbique*, & *à multis ſæculis* receptam? Quid inquam eſt eſſe receptam ab omnibus, vbique, & multjs ætatibus, quàm eſſe vniuerſalem? & quod alio nomine dicitur, Catholicam? illa porro Eccleſia quæ huiuſmodi doctrinam reformabit, quid aliud dicet, quàm ſe iam aliquot ſæculis omnibus locis erraſſe? Nam ſi per aliquot ætates locis omnibus id opinabatur quod falſum eſt, fideique antiquę repugnat, quæ igitur tunc erat Eccleſia quæ veritatem conſeruabat?

Vide autem quàm ſint inania huiuſmodi Doctorum commenta. Putant non eſſe contra fidem, quòd quis opinando tantùm contraria ſentiat reuelatis. Quod quidem verum eſt, ſi neſciat eſſe reuelata, vel ſi non ſunt adhuc ſufficienter propoſita, ſed quæſtio eſt de illis Auguſtini, vt ipſi volunt, placitis, quibus tuendis ſuam olim Eccleſia authoritatem oppignerauit, quæ à Concilijs recepta probatáque ſunt, quæ ſunt neceſſaria vitandis erroribus Pelagianorum: ac proinde de quorum reuelatione ac ſufficienti propoſitione nulla ſupereſt controuerſia. Quo poſito ſi nihilominus Eccleſia recentior contrarias communiter opinationes admiſit, vel ſciens fecit, vel ignorans: ſi ſciens, fidem perdidit opinatione illa contraria, quippe quam etiam perderet voluntariâ

tantùm hæſitatione : ſi ignorans, poteſt igitur Eccleſia eſſe ſui ipſius immemor, & hodie neſcire quid heri conſtituerit, atque hâc neſcientiâ innocenter quidem, ſed verè tamen deflectere ab eo quod olim conſtituerat. An igitur Baijſtæ concedere hoc audebunt? an eatenus gratificari Lutheranis & Caluiniſtis, & omnibus omnium temporum Hæreticis? & quid fiet tot pollicitationibus Spiritus veritatis, qui ſe omnia in tempore ſuggeſturum, omnem docturum veritatem, Eccleſiæ numquam defuturum nos certò credere præcepit?

Baijſtæ ſcilicet non aduertunt de rebus ab Eccleſia priùs definitis, aliter eſſe ac de definiendis aliquando ſentiendum. Poteſt Eccleſia priori tempore opiniones habere contrarias ijs quæ porro definientur diuerſis diuerſa ſentientibus. Quo tempore neque ignorantiam habere vllam dicenda eſt, nec contrariam fidei ſententiam. Non ignorantiam, ſcit enim quod verum eſt, rem illam nondum eſſe definitam, nec plenè ac diſtinctè ſatis reuelatam : ac proinde eſſe ad arbitrium diſputabilem; non contrariam fidei ſententiam, quia nemo fidei contradicit, id opinando quod non eſt de fide: non eſt autem de fide quod nondum eſt diſtinctè reuelatum, atque ad credendũ propoſitum. Et ideò non obſtante illa opinandi libertate, *ſenſus Eccleſiæ*, ſeu *ſenſus Eccleſiaſticus* veriſſimus eſt atque certiſſimus, quo nimirum creditur liberum eſſe pro tempore quod quiſque velit opinari, dum aliquid certius ſtatuatur, aut diſtinctius proponatur. Sed poſtquam aliquid eo modo vel ſtatutum, vel propoſitum eſt, ſi quis vel opinando tantum reiiciat, eſto inculpabiliter erret, quia fortè ignoranter, errat tamen, & errat in fide. Quod ſi cadere in Eccleſiam, poſſe putant, quid morantur? Geneuam petant, ſtipendia recepturi quæ commeruere. Deſtruunt enim Eccleſiæ Romanæ infallibilitatem, quæ non eſt in eo tantum poſita quòd nequeat ſcienter & voluntariè contradicere reuelatis, quod eſt eſſe pertinacem & hæreticam, ſed

quod nequeat abſolutè contradicere. Quis enim ſuam illi fidem obligare tutò poſſit, aut velit, quem ſciat, eſto non malo animo, poſſe tamen & falli & fallere? an erit columna veritatis quæ bona fide errorem & hauriet & propinabit? hoc autem fecerit Eccleſia Romana, ſi poſtremis ſeculis opinationes admiſit ijs contrarias quæ olim tamquam certa & ad fidem pertinentia definierat, ſuâ etiam vt dicunt authoritate, atque adeo infallibilitate oppigneratâ. Et quod opinationes tantum vocant quibus Eccleſiæ antiquæ contradicitur, quid quæſo intendunt? Num negant erraturum in fide qui diceret opinando & animo minimè malo, eſſe probabile nullum eſſe Chriſtum, nullam Trinitatem, nullam hominum vitam æternam? quaſi verò vllus eſſe poſſit error, qui non ſit opinatio quædam. Nam quod opinantes plerumque cogitant non eſſe admodum certum id de quo iudicant, errant in eo maxime, ſi eiuſmodi res ad fidem pertinent: affingunt enim credendi libertatem ijs obiectis quæ ſubſunt neceſſitati.

Sed addunt in Canonibus & Orthodoxis loquendi formulis queis Eccleſia ſemper vſa eſt, atque adeo in ipſa Oratione Dominica comprehendi quidquid ſenſit Auguſtinus de prædeſtinatione & gratia iuxta ipſorum interpretationem, eatenus ergo rectam fidem ab Eccleſia fuiſſe retentam, quòd autem ſubtractâ eorum verâ germanâque intelligentiâ Scholaſtici aliud, atque aliud humanâ ſuſpicione ſenſerint, non ideo tamen Eccleſiam ſeu partem eius in ipſa fide præiudicij aliquid paſſam. Adhibentque illud quòd dici ſolet de Sacramentorum adminiſtratione, ac ſuſceptione, vbi intentio faciendi, aut recipiendi quod facit Eccleſia, corrigit priuatas intentiones quantumuis contrarias ac repugnantes. Nos verò non agimus hîc de partibus Scholaſticorum aliud atque aliud ſentientium, ſupponimus eorũ communem cõcordémque ſententiam, Eccleſia ſciente, ac nuſquam refragante vbique traditam & explicatam, dicimuſque

Ianſ. tom. 1 lib. proœm. cap. 30.

Ianſen. ib.

præter Scholaſticos illos & conſentiẽtes illis fideles omnium ordinum, nullam inſuper Eccleſiam ſupereſſe? Ergo quæ ipſorum eſt intelligentia Canonũ, Orthodoxarumque loquendi formularum, & precum, eſſe illam ipſam Eccleſiæ intelligentiam. Quàm proinde ſi falſam eſſe poſſe credant, Eccleſiam quoque falli poſſe fateantur neceſſe eſt.

Et quod addunt de intentione in vſu Sacramentorum, eò pertinet, vt concedant Eccleſiæ fidem implicitam eſſe incorruptam, explicitam verò erroribus deprauatam, ſapere igitur Eccleſiam in occulto, in aperto inſanire. O Catholici, veſtram fidem! quid enim? an ea ratione alia Eccleſiæ conceditur infallibilitas quàm ea quam neque Caluiniſmo negamus ipſi, nec Caluiniſmus negat Papiſmo? An negant illi de nobis, aut nos de illis negare poſſumus, ſumma ipſa principia, ſcripturæ ſcilicet, vtrobique tradi, queis contineantur ea de quibus poſtea diſputamus? An non concedimus vtrique, credenda eſſe illa omnia quæ à Deo reuelata vel eius nomine ſunt ad credendum propoſita? Tota ſcilicet deſcendentibus controuerſia occurrit, dum illi hoc negant, illud affirmant eſſe ad credendum propoſitum, contra quàm ipſi ſentiamus. Quod ſi pariter Eccleſia Romana cum ſuis Scholaſticis quamuis teneat commune principium illud de gratiæ neceſſitate ac prædeſtinatione, dum poſtea deſcendit ad hunc & illum gratiæ aut prædeſtinationis modum, aberrat ab eo quod fuerat prius Catholicè definitum & creditum, quid ſupereſt niſi vt dicamus eſſe illam infallibilem ſicut Caluiniſmum?

Quanto igitur ſapientiùs Baiani facerent ſi ex perſpecta Scholaſticorum communi conſtantique ſententia; Eccleſiæ hodiernæ ſenſum agnoſcentes: ita interpretarentur Auguſtinum, vt nullum eius placitum, quod quidem veteri Eccleſiæ probatum eſſet, recentiori contrarium aſſererent? ea verò ratione maximè ſe illi probarent Auguſtinianos dum imitarentur Auguſti-

num, cuius ille mos perpetuus fuit, vt omnia ex communi Eccleſiæ ſenſu metiretur, quique hoc in hiſce controuerſijs in primis cauit, ne ſingulares ſenſus habere videretur, hoc potiſſimùm conatus eſt vt conſentiret fidelium multitudini; *Et cum vbique diffuſo Chriſti exercitu debellaret* inimicos gratiæ Chriſti, eſſetque *vnus è multis* idem præſtantibus, qui Iuliano oſtentabat, *tantam conſenſionem Sacerdotum Catholicorum*, qui Chryſoſtomum appellans, ſequuturum ſe illum negabat, ſi diſſentiret à cæteris. Qui *anathematizandum* clamat, quiſquis euangelizaſſet *præter id quod accepit in Eccleſia*, Qui ſe obligari putabat *conſenſione populorum & gentium, ſucceſſione Sacerdotum in ſede Petri, vſque ad præſentem Epiſcopatum* titulo *Catholicæ*, quem & *Peregrini* approbent & Hæretici vſurpare non audeant: quorum nihil deeſt Eccleſiæ quæ iam eſt. Qui profitebatur *ſe non crediturum Euangelio*, niſi Eccleſia credendum ſuaderet.
„ *Qui de Scripturæ ambiguitate conſulendum putabat Eccleſiam*
„ *à ſcriptura ipſa ſine ambiguitate demonſtratam. Qui fiduciâ*
„ *ſecuræ vocis aſſerendum dicebat quod vniuerſali Eccleſiæ conſenſione roboratum.* Sed hoc, inquiunt, dicebat de Eccleſia ſui tẽporis: immò verò, inquam, hoc dicebat de Eccleſia omnis tẽporis, Eccleſiam enim ille ſui tẽporis, *Ciuitatem*, interpretabatur in monte ſitam, *numquam euertendam*, *in æternũ fundatam*, ac proinde perpetuam, quod eſt omnis, & conſequenter huius temporis Eccleſiam. Nec adeò aberrabat ſanctus Doctor vt Eccleſiam aliàs fallibilem, fortè fortuna ſuo tempore putaret nondum eſſe deceptam: hoc enim quid profuiſſet contra Hæreticos, ſuppoſitionem hanc fortuitæ integritatis in Eccleſia negantes? ſed in ſcriptura *ſine ambiguitate demonſtratam Eccleſiam*, cùm cerneret, infallibili nimirum protectionis promiſſione, quæ non vnum aut alterum ſæculum ſpectaret, ſed quotquot reſtant vſque ad conſummationem: tum verò ſe illos arbitrabatur efficaciter premere huius conſenſionis authoritate, quæ proinde nihilo minor

lib. 6. con. Iul.

lib. 15. contra Fauſt. c. 3.

con. Creſc. cap. 53.

con. Donat. l. 4. cap. 24. in Pſal. 47.

eſſe poteſt hodiéque contra quoſcumque diſſentientes ab eo quod eſt in Eccleſiâ communiter receptum, & conſequenter in Scholis, vel expreſſâ vel tacitâ Eccleſiæ conſenſione, vt dictum eſt, confirmatum?

CAPVT XIV.

Soluuntur quæ Scholaſticis obiecta ſunt.

IAM quod obiiciunt Scholaſticos occupari tractandis inutilibus, ac curioſis; nihil nos mouere debet, qui tantùm contendimus illis eſſe credendum vbi conſentiunt in neceſſarijs. Hoc etiam addo, non putandas inutiles eas quæſtiones quarum ſolutione neceſſaria doctrina confirmatur, dum ea quæ curioſi poſſent opponere præciduntur.

Vnde reſpondetur etiam ad id quod dicunt, Scholaſticis quæſtionibus aſſueſcere hominum ingenia dubitationibus atque opinationibus certitudini fidei contrarijs. Manca enim foret Theologia, ſi ſua tantum probaret, & non refutaret aliena. Refutare autem non poteſt niſi proponat. Quod cùm facit, perſonatæ ſunt quas contra res fidei proponit dubitationes, ac rationes, nullo ſcilicet iudicio, ſed meris tantum apprehenſionibus informatas, quarum tamen explicatione confirmatur fides eorum deſtructione, quæ vel objiciuntur vel objici poſſent ab infidelibus,

Hoc etiam Theologis exprobratur rarò admodum illos in locis Theologicis verſari, cuiuſmodi ſunt Scriptura ſacra, Concilia, & ſancti Patres, naturalibus fere rationibus ſemper intentos: vnde contingat in Philoſophos degenerare qui ſe Theologos fore ſperauerãt. Nec Theologiæ tantùm timendam eſſe iacturam, ſed & fidei, quæ nulla eſt, ſi ratione nitatur & non potiùs authoritate. Reſpõdeo imprimis nullos eſſe qui naturalem rationẽ meliùs reiiciant quàm Theologos Scholaſticos, ſi quãdo id expetierit obedientia fidei. Teſtantur hoc quæ ab illis dicuntur in myſterio Trinitatis de multitudine per-

ſonarum in eadem natura, vt in Myſterio Incarnationis de multitudine naturarum in eadem perſona, de immutabilitate diuinæ voluntatis dum de actibus eius liberis, de diſtinctione ac ſeparatione accidentium à ſubſtantia, dum de Euchariſtiæ Sacramento, & alia id genus multa in quibus omnem illi Philoſophiam ad obedientiam exercent, & fidei iugo ſubijciunt.

Scripturam, Concilia & Patres vt crebrius verſarent eorum aliqui, optandum omnino foret; ſed & plerique non patiuntur ſuam in hâc parte diligentiam requiri, & qui minus ea de re ſunt ſolliciti, dum tamen hauriunt Catholicum aërem, pendentque ab vberibus Eccleſiæ, non poſſunt diuerſum aliquid vel contrarium ſentire. Neque ſequitur ſi non omnes de fonte bibunt, aliam illis aquam occurrere, qui circum fluenta commorantur, Denique à Theologis noſtris obſeruatur hoc quod olim Lirinenſis Doctoribus æui ſui commendabat, *& eadem quæ dedicerunt ita docent, vt cum dicant nouè, non dicant noua, pérque illos poſteritas intellectum gratuletur; quod ante vetuſtas non intellectum venerabatur.*

CAPVT XV.

Iudicium S. Caroli Borromæi de Scholaſticis Doctoribus & eorum doctrina.

NOv-Auguſtiniani & qui partibus eorum ſtudent S. Caroli ſe & admiratores & imitatores eſſe non rarò iactant, eiuſque ſpiritum probare videntur & magnifacere veluti cum ſuo ac ſuorum conſpirantem. Nec dubitant, quin illius vitæ inſtituto quod animo cōceperunt tamquam primarium quoddam decus & ornamentum inſcribendus ſit. Atque vtinam id eſſent quod videri volunt, nulla vſquam inter nos controuerſia ſupereſſet. Nimirum ſua ſtaret erga Concilium Tridentinum obſeruantia & honor, quod conſtat à S. Carolo tanto habitum jn pretio, vt videatur hoc vnicum fuiſſe negotium

negotium quod omnes eius curas occupauit, dum & doctrinam per vniuerſam Eccleſiam explicandam edito Catechiſmo, & diſciplinam tot Synodalibus Concilijs introducendam ſatagebat. Quò pertinet etiam Congregatio Cardinalium ad tollendas executionis difficultates, cuius ipſe inſtituendæ Author fuit. Staret ſua S. Sedi Apoſtolicæ dignitas authoritaſque, cui tanto ille ſtudio adhærebat, tanta demiſſione animi ſuberat, vt videretur ab ore Summorum Pontificum ſic pendere, quo modo pendent à Magiſtro Nouitij. ❧cum nihil vnquam magni aggredi vellet ſine Pij V. & Greg. XIII. conſilio, vt in eius vita refert Cardinalis Veronenſis. Staret charitas erga religioſos Ordines hominesque, *quorum ille familiaritate delectabatur plurimum, quorum conſilijs ſæpe vtebatur*: quorum familias propagabat nouis fundationibus, quibus demum ſuam ipſe conſcientiam credebat. Et quod vnum modo quærimus, ſtaret ſua Doctoribus Scholaſticis exiſtimatio, quos quanti fecit S. Carolus.

Aug. Valerius in Vita S. Caroli.

Idem.

Conſtat primò ex ijs quæ habentur in Rhetorica Eccleſiaſtica eius conſilio ſcripta, iudicio approbata, iuſſu edita ab eodem Auguſtino Valerio Cardinali iam laudato. Vbi ea in primis dicuntur *dilucidè exponenda Oratori Eccleſiaſtico, quæ in ſanctorum Theologorum*, PRÆSERTIM SCHOLASTICORVM QVI PATRVM SENTENTIAS DILIGENTISSIME' EXAMINARVNT *libris reperiuntur*. Illi-nè autem Scholaſtici videri poſſunt Nou-Auguſtinianis diligentiſſimè examinaſſe ſanctorum Patrum doctrinam, quando ipſe quoque S. Thomas ſuo exemplo monſtrauit quàm ſit difficile, vt quis in Scholaſtica Theologia excellat ſimul & in Poſitiua, quæ Scripturæ ſacræ, Conciliorum & Sanctorum Patrum cognitione conſtat?

Lib. 1. cap. 3.

Ib. cap. 46.

Adde quod iterum inculcatur, « *Magnam eſſe authoritatem Doctorum qui Scholaſtici appellantur, præſertim D. Aquinatis, quem ſacrum Concilium Tridentinum in primis magna veneratione dignum iudicauit, eorúmque authoritatem valere plurimum ad confirmanda veræ religionis dogmata*

L

& ad falſa & pernicioſa refellenda. Sunt igitur veræ religionis dogmata quæ à D. Thoma & Scholaſticis Doctoribus communi conſenſu confirmantur; & ſunt dogmata falſæ religionis quæ ab eis ſimiliter refelluntur. Quare autem, ô Baiani, vobis adeo viles ſunt, adeóque inuiſi Scholaſtici, niſi quia & veſtra refellunt & contraria confirmant? hoc ergo teſtimonio intelligitur, & veſtra falſa, & contraria veræ religionis eſſe dogmata.

Hinc eſt etiam illud quod allatum antea eſt. *Sed hi & b lib 3 cap 42. alij multi Sanctorum hominum libri hac adhibita cautione legendi ſunt, vt quæ ex illis collecta fuerint non proferantur,* " NISI QVÆSTIONIBVS ALIQVORVM QVI IN DOCTRINA " SCHOLASTICA SINT VERSATI : *ex quibus S. Thomam* " *Aquinatem Eccleſiæ filium dilectũ & cariſſimum diſcipulum* " *doctoremque egregium diligendum putauerim,* EXAMINATA " *fuerint.* Sancti etiam Auguſtini librorum meminerat. Atque ita cenſet quæ ille docuit proponenda populo non eſſe, niſi poſtquam ad limam venerint Scholaſticarum diſputationum. Quid fiet igitur ijs qui deſperare cogunt de vera S Auguſtini intelligentia, quotquot eum legunt animo Ariſtotelicæ Philoſophiæ & *recentioris Scho-* lib. procem cap 28. *laſticæ opinionibus occupato?* Qui offendi putant ad ſingulos paſſus *ab ijs qui Theologiam recentem ad humanæ rationis modulum, & Philoſophiæ gentilis regulas concinnatam, tamquam normam iudicandi de omnibus Auguſtini pronuntiatis adhibent?* Quod enim recentem Theologiam accuſant, nequaquam eò pertinet vt ei ſe credant quæ tradebatur tempore S. Caroli. Quingentj quippe anni ſunt ex quo putant doctrinæ Catholicæ puritatem Scholaſticis quæſtionibus turbatam. Quin & ipſo, vt mox dicam, S. Caroli tempore *doctrinas fundamentales* Scholaſticorum erroribus fuiſſe ſepultas. Cauendum ergo monent in vni- lib procem. cap. uerſum à Scholaſtica; & non ſolum pati nolunt vt Auguſtini placita examinentur ad eorum regulas, vt velint potius eorum decreta quantumuis antiqua quantumuis vbique gentium recepta, & vnanimi cõſenſu approbata,

examinari ad normam S. Auguſtini. Atque hinc patet
longiùs adhuc exorbitare à mente S. Caroli, qui Con-
cilium etiam Tridentinum ad Auguſtini tribunal exa-
minari volunt. Nimirum hi etiam exorbitant à ſenſu ve-
rè Catholico,

Conſtat ſecundò ex ijs quæ ſcribit idem Cardinalis
Veronenſis in vita S. Caroli, *ſolidam non negamus doctri-* «
dam tradiderunt Theologi Scholaſtici, in quibus qui non ſunt «
verſati hoc tempore, ne mediocriter quidem docti haberi ſolent. «
ET HOC IPSVM DICERE SÆPE SOLEBAT CAROLVS, *qui* «
pro ſua modeſtia inter doctos numerari ſemper recuſauit. So- «
lebat dicere S. Carolus ſolidam eſſe Scholaſticam doctri-
nam: & ideo ſolebat hoc dicere quia videbat eundem
eſſe ſui æui communem ſenſum; nec reputari vel medio-
criter doctos in rebus fidei quibus non fuiſſet magna
cum Scholaſticis conſuetudo. Solebat ergo ſignificare
ſibi minime probari quod poſtea Baiani vulgarunt, Scho-
laſticos *plurimas ſententias ab Auguſtino reprobatas tenuiſſe:* lib proœm.
in pleriſque ab Auguſtino receſſiſſe, tantúmque receſſiſſe à cap. 3.
veritate quantum receſſere ab Auguſtino. Ergo minimè pro-
bauerit eos qui putant nullam eſſe habendam rationem,
vetuſtatis, vniuerſalitatis, & communis conſpirationis,
dum eorumdem Scholaſticorum doctrina proponitur, de ſtatu pu-
ſed reuocandum ad incudem id omne in quo ab Augu- ræ nat lib.
ſtino diſſenſerint. Ergo putabat veram fidei doctrinam à 2. cap. 22.
Pelagianiſmo & Semipelagianiſmo purgatam perſeue-
raſſe, non ſolùm vſque ad ſæculum Scholaſticorum, ſed lib proœm.
& deinceps? Ergo non illis imputabat quod in Eccleſia cap. 30.
Catholica Dei arcam ſimul cum idolo Dagon conſtituiſ-
ſent, dum naturalem & ſupernaturalem virtutem di-
ſtingunt. Nec quod addidiſſent ad errores Philoſopho-
rum, dum eorum vtuntur principijs ad confirmanda ea
dogmata quæ canities Eccleſiæ vetuſtioris exhorruerat:
Nec quod aſſimilentur hereticis, dum rationi naturali
aliquid tribuunt, & ſcire conātur quomodo fieri potuerit
quod factum eſſe Deus reuelauit; nec quod immuta- ib. cap. 6.

uerint doctrinam Sanctorum Patrum, dum ad propoſitam peccandi neceſſitatem tanquam ad Manichæum ſpectrum exhorreſcunt. Nec quod Calliphontis & Dinomachi dogma ſuſcitauerint, voluptatem cum honeſtate coniungentes. Neque demum quod veritatem contrarijs erroribus ſic obruerint, vt neceſſe fuerit Pium V. & Gregorium XIII. ipſo S. Caroli tempore *doctrinas fundamentales & fidei baſes*, damnare, circumſcribere, abolere, eò quòd ſcandalum darent; ſatis-ne credibile eſt huiuſmodi vmbras adeò tetras S. Caroli mentem oberraſſe, dum *ſolidam eſſe doctrinam Scholaſticam* inculcare ſolebat? ſed audire iuuat ſuis ipſum verbis loquentem.

de ſtatu nat. lapſæ cap. 14.

de ſtatu puræ nat. lib. 3. cap. 22.

Conſtat igitur tertiò ex epiſtolâ quam ſcripſit S. Carolus ad Andream Cardinalem Batori Varmienſem Epiſcopum, vt adhuc adoleſcentem ad ſanctitatem informaret. Quam Epiſtolam ex autographo edendam curauit Poſſonij anno 1613. Cardinalis Forgati Archiepiſcopus Strigonienſis, vnde ſequutæ aliæ deinde editiones. Ergo in illâ Epiſtola poſt multa præclariſſima & tam ſancto inſtitutore digna documẽta, (quorum vnum eſt *frequens* „ *& religioſa ſanctiſſimi Chriſti corporis communio, tamquam* „ *medium ad ipſum diuinæ voluntati coniungendum totumque* „ *ſubdendum diuino ſpiritui*) ita concludit: *Finem faciam, ſi il-* „ *lud addidero, vt Theologiæ Scholaſticæ operam omnino naues.* „ *Eſt enim neceſſaria ijs qui accuratam ſacræ Scripturæ ſcien-* „ *tiam conſequi ſtudent*, NOSTRIS PRÆSERTIM TEMPORI„ BVS QVOD EAM HÆRETICI REPROBARE OMNI RA„ TIONE TENTANT. *Hac de cauſa oportebit te habere domi* „ *Doctorem doctrina æque ac moribus grauem, D. Thomæ ſecta-* „ *torem, à* QVO CERTIS HORIS EAM THEOLOGIAM HAV„ RIAS QVOTIDIE. *Hæc Illuſtriſſime Andrea frater breui-* „ *ter ad te ſcripſi, &c.*

Hîc notent Baiani S. Carolo *hæreticos* eſſe qui doctrinam Scholaſticam reprobare omni ratione curant. Quod ſi prætereà ſcire volunt quo potiſſimum nomine illam improbent; Caluinus ſtatim id docet, dum Sor-

bonicos Doctores vocat, *Nouos Pelagianos.* Vnde intelligant ſe prorſus colludere hæreticis, quando Scholaſticos ideò accuſant, quia in controuerſijs de diuinæ gratiæ eiuſque concurſu cum libero arbitrio, rationem aliquam habuerunt principiorum philoſophicorũ & naturalis luminis. Nempè quia putant multum diſcrepare arcanum concurſum diuinæ gratiæ cum voluntate à naturali operandi modo Philoſophis cognito, qui antecedentem indifferentiam requirunt. Et propter eandem cauſam *longè potentius eſſe imperium concupiſcentiæ in liberum arbitrium quàm putet Philoſophia gentium.* Quo fit vt ex *puris Philoſophiæ Ariſtotelicæ principijs tota illis hæreſis Pelagiana & Semipelagiana fabricata videatur.* Eſſe enim Philoſophiam ad res diuinas adhibitam *matrem errorum.* Inde naturam errorem quo diuina gratia *imperioſo nutui humanæ libertatis aptatur,* relictâ ſupple potentiâ diſſentiendi. Quo creditur hominis voluntas *indifferenti poteſtate dominari immiſſu vel a concupiſcentia, vel à Deo motibus.* Quo gentilium & damnatorum *veræ aliquæ virtutes & opera bona probantur.* Quo ſtatus puræ naturæ tamquam poſſibilis admittitur. Quo gratiæ diuiſiones ab antiquitatis mente alieniſſimæ introducuntur, quaſi gratia tantum ſufficiens alieniſſima eſſet à mente antiquitatis. Quo Dei prædefinitiones & veræ ac gratuitæ prædeſtinationes actionum creatarum de medio tolluntur. Denique quod de rebus Theologicis plerumque valde arcanis homines Ariſtotelicis diſciplinis inſtructiſſimi *ſecurè ac magiſtraliter diſputent,* corrumpi doctrinam fidei. Hæc & alia id genus ſexcenta, quæ paſſim apud Nouum-Auguſtinum occurrunt, nihil aliud ſunt quàm fuſa diſertaque paraphraſis trium illorum Caluini verborum, quibus vocat Doctores Pariſienſes *Sophiſtas & nouos Pelagianos:* vt comprobetur quod ſcripſit S. Carolus, hæreticos omni ratione conari Scholaſticam Theologiam reprobare.

ib. proœm. cap. 10.

ib. cap 30.

Iam quod addit eſſe illam neceſſariam noſtris præ-

ſertim temporibus, vides quomodo conueniat cum cogitatione Baianorũ, qui corruptionem illam Theologiæ ex contagione Philoſophicarum ſententiarũ ſequũtam in *recentiore theologia*, potiſſim notant; cœpiſſe quidem illam à quingentis annis, ſed ſucceſſu temporis continuis auctam eſſe incrementis, ideóque iam depoſitam eſſe ſpem omnem profectus ſi quis animo Ariſtotelicæ Philoſophiæ vel recentioris Scholaſticæ opinionibus occupato ad Auguſtinum accedat, Hinc eſt illa narratio Noui-Auguſtini, quâ dicit ſe cum non dubitaret, & inuentam fuiſse veritatem ab antiquis Authoribus, & non adeò profundè ſepultam vt iterum inueniri non poſset, intellexiſse poſtquam tanta erat de illa contentio inter recentiores & conſequenter tam difficilis inuentio, peccari ab ipſis in inueſtigandi modo; & cum iterum huius peccati cauſas, & remedia inquireret, animaduertiſse pleroſque qui Scholarum pulpitis ad enodandas ſcholaſticas, hoc eſt methodicæ Theologiæ difficultates admouentur, multos annos prius in Philoſophiæ palæſtra verſatos eſse: nec ferè idoneos iſti Theologiæ controuerſæ profitendæ iudicari, niſi ante non exiguam ætatis partẽ in Dialecticis Methaphyſiciſq ue ſpeculationibus triuerint: vnde naſcitur vt deſit deinde tempus neceſſarium genuinis principijs veræ Theologiæ peruoluendis penetrandiſque. Quod malum vt ipſe vitaret ſtatuit ſibi ad D. Auguſtinum accedenti, *deponenda variarum ſententiarum præiudicia, quibus adoleſcens in ſcholis Theologicis imbutus fuerat*, nimirum Louanij in Collegio Adriani Sexti.

lib. Procem. cap. 18.

ib. cap. 2. & 3.

ib cap. 25.

ib, cap. 2.

Ex quibus conſtat ſi tempora conferantur, illud ipſum quo S. Carolus neceſſarium eſſe dicit Scholaſticæ Theologiæ ſtudium concurrere omnino cum eo quo Nouus Auguſtinus idem ſtudium ſignificat eſſe pernicioſum, & quam iſte dicit Theologiam recentiorem eſſe illam quam ipſe quoque doctus erat Louanij, cuius ſpecies ſibi eradendas ex animo putauit, ne Auguſtinianas

illuſtrationes impedirent: Er quia non eſt adeò ingratus vr corruptionem illam fuiſſe putet Academiæ Louanienſis & Collegij Adriani ſexti peculiarem; quippe quod etiam ſignificat ſancto Auguſtino in primis addictum; neceſſe eſt, vr commune quoddam & quoquoverſum in omnes Academias expãſum eſſe puret hoc malum eo tempore quo ipſe adoleſcens Theologiæ operam dabat, Er quia S, Carolus dum eodem tempore commendabat Scholaſticam, non commendabat rem nuſquam exiſtentem, ſed obuiam, & quæ ad manum eſſet ei cui commendabatur; ſequitur id ipſum quod vnus commendabat alrerum infamaſſe, & vnde vnus ſperabat accuraram ſacræ doctrinæ ſcientiam ſequururam, ab altero creditum errores naſcituros & Semipelagianiſmum interpretandum, & qui dicuntur ab vno *hæretici* Theologiæ Scholaſticæ impugnatores, antiquæ fidei defenſores ab alio repurari, vt ſit perſpicuum in hac parre quanrum quis adhærer Nouo-Auguſtino, tantum diſſentire à S. Carolo.

CAPVT. XVI.

Nec ipſam S. Thomæ Aquinatis Theologiam excipi à Nou-Auguſtinianis.

SED opponent fortaſsè Baiani, quod dicit S. Carolus diſcendam Scholaſticam ab aliquo qui ſequatur doctrinam S, Thomæ. Quaſi verò Nouus-Auguſtinus S. Thomæ Theologiam non improbet; ſed aliam quamdam vt Scoticam vel S. Bonauenturæ, vel Nominalium, vel recentiorem aliam. Atqui manifeſtiſſimis argumentis conſtat doctrinam etiam S. Thomæ ab eodem inuolui eadem damnatione.

Primò quia non eſt credibile, nec ille fateri volet, doctrinam Academiæ Louanienſis & Collegij Adriani Sexti fuiſſe antithomiſticam: cùm ergo nihilominus illam putauerit abnegandam depoſitis eius præiudicijs, vt ad-

mitti poſſet in penetralia D. Auguſtini, conſequenter crediderit etiam illam Theologiam quæ non diſſentit à Thomiſtica noxiam eſſe, exuendamque ijs omnibus qui volunt Auguſtini doctrina ſuperueſtiri.

lib. prooem. cap 9. Secundò. Quando Nouus-Auguſtinus cancellos deſignat præfigẽdos veræ Theologiæ quam vocat *Chriſtiano-Scholaſticam*, non alios putat nec alibi quærendos aut figendos quàm qui continentur libris ſacræ Scripturæ, Conciliorum & Patrum primorum ſęculorum, ita vt contentos eſſe nos oporteat, non ſolum principijs immediatis & mediatis, primarijs & ſecundarijs, ſed & tota concluſionum ſerie quas continent; adeo vt extra nihil ſit accipere. Vetat itaque nos vel alia quęrere principia, vel de concluſionibus alijs inferendis eſſe ſollicitos, ſi Chriſtiano-Scholaſtici eſſe volumus, quàm de illis præcisè quæ apud Sanctos Patres primorum ſæculorum, & Concilia, & ſacram Scripturam leguntur. Quo fit etiam vt ſperet nos *ſine magna intelligentiæ fatigatione, ſola penè memoria ſatagente*, Theologos euaſuros, ſi Superis placet, eximios. Hæc eſt meditatio Noui-Auguſtini quàm in libro Proœmiali pluribus explicat.

Atqui S. Thomas non eſt inter Patres primorum ſæculorum: nec eius ſcripta ſunt ſacra Scriptura, nec Conciliorum acta, manifeſtum igitur eſt pulſum eſſe illum à Nouo-Auguſtino extra cancellos Theologiæ Chriſtiano-Scholaſticæ. Quod etiam confirmatur ex illo quod affert intelligentiæ ac memoriæ diſcrimine: quod nemo neſciat in haurienda ex ſcriptis D. Thomæ Theologia longè maiorem eſſe magiſque neceſſariam intelligentiæ quàm memoriæ operam.

Tertiò, vt oſtendat inanitatem illius Theologiæ quam improbat Nouus-Auguſtinus vno in exemplo cunctis obuio *ad oculum*, vt dicit, hoc monſtrat: ex quo conſtare putat pleroſque recentiores *numquam ſobria iſta ſapientia nudæ cognitionis ab Eccleſia traditæ fuiſſe contentos, ſed ſemper in omni argumento Philoſophia duce nouas excitaſſe*

curioſaſque

curioſáſque quæſtiones, quibus definiendis non rarò magis Ariſtotelis commentatio quàm Spiritus ſancti reuelatio præſidet. Exemplum autem illud ab Angelorum natura petit, *de qua*, inquit, *cùm perpauca & perquam exilia ſacra Scriptura propalarit, quantam interim Deus bone, quantam ſtruem curioſiſſimarum quæſtionum noua Theologia peperit nobis?* Et ſubinde catalogum texit earum quæſtionum, de ipſorum principijs ſpecificantibus, indiuiduantibus: de intelligendi ſpeciebus, modo, duratione, de loco eorum, motu, operationibus, inſtantibus, loquutionibus, de gratia, inæqualitate, magnitudine: de meriti ſtatu, continuatione, intenſione, temperie, & ſimilibus. Et poteſt inſtar eſſe alterius exempli quod præmiſerat de diuinis attributis; vbi quæſtiones etiam aliquas enumerat ad benè viuendum minimè neceſſarias, *quibus ingenia torquentur & otium auditorum teritur.* v. g. Quomodo Deus immenſus ſit; quomodo futura præuideat: quomodo trinus in perſonis: quomodo generet filium: quomodo ſit in ſpatijs imaginarijs: quomodo hoc vel illud per abſolutam potentiam poſſit: quomodo peccatum originale ſeminando traducatur, &c. hæ ſunt *denſæ* illæ quæſtiones quas tractari dicit ab ijs *qui limites humanæ cognitioni à Deo præfixos ignorant, qui ſuum ingenium nullo operæ pretio torquent, qui otium auditorum terunt*, qui *ſobria ſapientia nudæ cognitionis ab Eccleſia tradita non ſunt contenti.* Atque adeò manifeſtum eſt eiuſmodi quæſtiones à D. Thoma eſſe tractatas, vt videatur Nouus Auguſtinus habuiſſe præ oculis eius Summam, dum hâc enumerationem faceret; Ergo ſanctus Thomas ille potiſſimum eſt, ſi fides habenda ſit Nouo-Auguſtino, qui limites à Deo præfixos humanæ cognitioni ignorauit, qui ſuum ingenium fruſtra torſit, qui ſuorum vel Auditorum, vel Lectorum otio abuſus eſt, qui ſobria ſapientia caruit non contentus cognitione ab Eccleſia tradita, qui Philoſophia duce nouas ſemper & curioſas excitauit quæſtiones, & in earum deciſione Ariſtotelis commentationem potiùs quàm

Spiritus ſancti reuelationem adhibuit. Nec aliud ſupereſt quàm vt poſtquam inter Chriſtiano-Scholaſticos principatum habere non poteſt, videat ipſe quomodo ſaltem obtinere illud poſſit in regno Philoſopho-Scholaſticorum.

Quartò Nouus-Auguſtinus poſtquam diſtinxit duos modos diuina myſteria penetrandi *valde, vt dicit, diſcrepantes*, quorum primus qui *periculoſus eſt & proprius Philoſophorum* humana ratione nititur: alter verò qui *tutus eſt & Chriſtianorum proprius, nititur caritate*, hunc ſecundum pertinere dicit ad ſpirituales, ſiue viros, ſiue fœminas, *in quo ſæpe etiam idiotæ ac femellæ, ſubtiliores ſuperent Theologos; parere exceſſus, ecſtaſes, liquefactiones. & heroicos impetus.* Conſiderare autem nos iubet, vtrum illæ puræ Scholaſticæ ſpeculationes, quibus recentior multorum Theologia plena eſt, dilectionis iſtius *heroicæ & ecſtaticæ effectus aut cauſa ſint.* Nimirum inde colligi putat, quãdo veritates purè Scholaſticæ, *nihil habent cõmune cũ cognitione caritatis*, & Theologia Scholaſtica *vniuerſa nunc ab omni parte plena eſt ſtrigoſis illis quæſtionibus*; hunc modum diuina penetrandi pertinere ad primum genus, eſſeque periculoſum & Philoſophorum proprium. (lib. proœm. c. p. 7 8.)

Ego verò conſidero ſancti Thomæ Summam, & Commentaria in libros ſententiarum, & quæſtiones diſputatas, & libros contra Gentiles continere doctrinam fœmellarum, & idiotarum captui parum proportionatam, & quæ per ſeipſa *liquefactiones, exceſſus, heroicos impetus, ecſtaſes* minimè parit, nec ex illis naſcitur in ijs, qui eam diſcunt, vt experientia conſtat. Reſtat ergo vt ex mente Noui-Auguſtini ratio diuina penetrandi, quam tradit S. Thomas, pertineat ad primum modum *periculoſum & proprium Philoſophorum, qui nihil habet commune cum caritate, qui ſtrigoſis abundat quæſtionibus.*

Confirmatur quintò. Quia dum Nouus-Auguſtinus diſtinguit duplex illud ſtudium, alterum Scholaſticæ Theologiæ, altèrum diuiniſſimorum librorum ſacræ (lib. Proœm. c. 9.)

Scripturæ, Conciliorum & Patrum primorum ſæculorũ, quia putat vtrumque ſeorſim totũ hominem requirere, neque fieri poſſe, vt quis ſit in Scholaſtica Theologia conſummatus, ſimul & in altera, quæ dicitur poſitiua; ideò cenſet alterutrum eligendum eſſe: nec eſſe dubium quin poſitiua Scholaſticæ præferenda ſit: vt autem probet quod aſſumpſerat, eundem hominem vtrique ſimul ſtudio imparem eſſe: *Non ſine magna ratione dici putat demonſtratum eſſe in S. Thoma & Caietano difficillimè aut nullo pacto fieri poſſe vt qui in Scholaſtica Theologia præcelluerit, in poſitiua primas ferat.* Vnde, ſequitur D. Thomam in aliqua earum non excelluiſſe. Eſt verò etiam vt opinor manifeſtum, excelluiſſe in Scholaſtica, ſupereſt ergo vt videatur Nouo-Auguſtino fuiſſe minus habens in poſitiua. Ergo in ea tantum excelluit, quæ poſtponenda eſt, quæ nihil habet commune cum cognitione caritatis, quæ vagæ diſputantiũ libertati permittitur prætergreſſa limites à Deo fixos, quæ *perpetuis Metaphyſicæ abſtractionibus vtitur & depuratis Ariſtotelicæ Philoſophiæ eliquationibus, etiam circa res ſupernaturales. Cuius cogitationes ſurſum hærent ad inflandum, nec in cor hominis Chriſtiani ad extruendum caritatis ædificium delabuntur:* In qua quidquid fidei limites à Deo poſitos excedit, *excedit autem quidquid ſoli ac nudæ auctoritati diuinæ non affigitur*, curioſum ac vanum eſt, & *ſcopo ac fini, in quam collimat, Euangelium Saluatoris, importunum*: hæc conueniunt Scholaſticæ in qua excelluit D. Thomas quam Nouus-Auguſtinus diſtinguit contra poſitiuam in qua non excelluit. Vnde cuilibet argumentum in promptu eſt. Qui duo dicit eſſe incompoſſibila, & alterutrum eligenti præferendum ſuadet quod melius eſt, ille ſuadet relinquere alterum: ſed Nouus-Auguſtinns dicit Scholaſticam in qua excelluit S. Thomas, & poſitiuam in qua non excelluit, eſſe duo incompoſſibilia, & alterutram eligendam neceſſariò, & præferendam poſitiuam. Ergo Nouus-Auguſtinus ſuadet relinquere Scholaſticam, in qua S.

ib cap. 6. & 8.

M ij

Digitized by Google

Thomas excelluit. Ergo ſuadet relinquere id ipſum quod S. Carolus ſuadet amplecti. Id quod apertiùs adhuc conſtabit ex eo quod ſequitur.

b. cap. 11.

Sextò Nouus-Auguſtinus vt probet poſteros, etiam D. Thomam, & gratiam & Theologiam à D. Auguſtino didiciſſe, dicit *S. Thomæ Summam vbi Theologiam tradit nihil eſſe aliud niſi S. Auguſtinum contractum certaque proportione* NATVRALIBVS PRINCIPIIS ALLIGATVM, *ſecundùm quod congruit vt ipſe D. Thomas loquitur ad eruditionem incipientium*, Deus immortalis, naturalia principia numquid ſunt humana ratio? Numquid Ariſtotelica ſeu Philoſophica principia? Sunt-ne principia ecſtaticæ illius caritatis quæ producit liquefactiones & raptus? Quid igitur aliud eſt Auguſtinus alligatus naturalibus principijs quàm Auguſtinus corruptus? Modus diuina penetrandi qui Chriſtianorum proprius eſt, caritate conſtat, & opponitur modo naturali rationi alligato, Philoſophico & periculoſo? quid igitur eſt Auguſtinus alligatus naturalibus principijs quã Auguſtinus abſtractus à modo penetrãdi diuina tuto, Chriſtianorum proprio, alligatus autem philoſophico & periculoſo? Philoſophia ad res diuinas adhibita mater eſt errorũ, inquiunt. Ergo quid eſſe poteſt Auguſtinus naturalibus principijs, hoc eſt humanæ Philoſophiæ alligatus, quã Auguſtinus errorũ matri coniunctus? Naturalia principia & Ariſtotelicæ Philoſophiæ principia coincidunt, vt per ſe patet: principia verò Ariſtotelicæ Philoſophiæ ſunt illa ex quibus fabricata eſt tota hæreſis Pelagiana & Semipelagiana. Quid igitur eſſe poteſt Auguſtinus alligatus naturalibus principijs, ex quibus fabricantur hæreſes, quas ipſe maxime putant fugiendas, & quid aliud eſt alligare ignem aquæ? Eadem illa naturalia ſeu Ariſtotelica principia ſunt eiuſmodi, vt qui animo ijs præoccupato Auguſtinianæ Theologiæ pelagus ingreſſi fuerint, ab omni ſpe profectus ſint quã maximè remoti. Quid igitur erit Auguſtinus alligatus naturalibus principijs quàm Auguſtinus alligatus impe-

lib. procem. cap. 10.

dimẽto certiſſimo in eius doctrina quidquam proficiendi? Theologia naturalibus principijs conſtans, eſt concinnata ad humanæ rationis modulum, & Philoſophiæ gentilis regulas, quam ſi ſectantur, offendere neceſſe eſt ad ſingulos paſſus: & ea eſt cauſa cur ea Theologia recentior toto cœlo differat à Theologia Auguſtini, vnde igitur catenam adeò longam traxit D. Thomas vt res alligaret tam diſſitas? & quomodo non offendit ad ſingulos paſſus dum huiuſmodi principijs inhæret? Egregiam verò D. Thomæ ac Thomiſtarum Theologiæ commendationem, dum dicitur ijs conſtare principijs cum quibus impoſſibile ſit Auguſtini ſenſa penetrare, quibus errorũ mater Philoſophia cũ ſtudio veritatis maritatur, fabricatur hæreſis Pelagiana & Semipelagiana, quibus componitur modus diuina penetrãdi periculoſus & non Chriſtianus, quo contingat ad ſingulos paſſus offendi!

Et vide amabo te Lector, quid dicant, talem nimirum eſſe Summam D Thomæ *vbi Theologiam tradit*. Alicubi enim vt opinor tradit alchimiam. Sed vbi Theologiam tradit, ſeu vt paulo ante dictum erat *quidquid tradit veræ Theologiæ*, quod ſcilicet aliquid mixtum ſit Theologiæ falſæ, pro magna parte nihil eſt aliud quam Auguſtinus certa proportione alligatus cum capitalibus Chriſtianæ Theologiæ impedimentis, naturalibus nimirum & Philoſophicis principijs. Atque hoc congruere putant ad eruditionem incipientium, nimirum, vt errare diſcant priùs quàm verum cognoſcere: & maturè comparent impedimenta Chriſtianæ Theologiæ, remouenda deinde cum labore ac difficultate, longâque cum anticipatis opinionibus pugna, vt Nouo-Auguſtino contigit excutienti puluerem, quem in Academia Louanienſi & in Collegio Adriani Sexti contraxerat. Hæc eſt Noui-Auguſtini ſententia de Theologia S. Thomæ.

Atque hæc paulò fuſiùs explicanda viſa ſunt, vt obſtrueretur os Apologiſtæ Ianſenij renaſcentium errorum plaſtæ gnauiſſimo. Qui vt obiectum Nouo-Augu- Apol. 1. ar. 9 tertiæ conc.

Digitized by Google

ſtino ab Illuſtriſſimo Vabrenſi Epiſcopo D. Thomæ
Num 14. v. 14. contemptum purgaret, affirmare non eſt veritus, rem
eſſe adeò claram quod non reijciatur authoritas S. Thomæ, vt petat à contradicente, *an & oculos noſtros vis eruere?* Ego verò mi Apologiſta nolim tibi oculos eruere, optarim quin etiam vt acutiores eſſent, vt intelligeres ex ijs quæ iam ſunt producta Noui Auguſtini teſtimonia, clariſſimè conuinci, & iuſtè accuſatum ab Illuſtriſſimo Vabrenſi Nouum-Auguſtinum, & falsò defenſum à te; nec putares occultari poſſe fraudem qua locum vltimò citatum dum Gallicè reddis corrupiſti. Nam quod dicitur *Auguſtinus naturalibus principijs alligatus* vertere voluiſti, *ſainct Auguſtin rapporté a quelques principes naturels*. Idem t bi videtur alligatum eſſe principijs naturalibus, &, ad aliqua principia naturalia referri? O candidum interpretem!

Iam quod dicis, *perſpicuè ab illo monſtrari capitalia*, quæ putantur eſſe *Auguſtini placita eadem etiam eſſe S. Thomæ*, quâ fronte ſcribere auſus es! Vbi mõſtrauit ille ſenſiſſe D. Thomã ſtatũ puræ naturæ impoſſibilem eſſe? vbi docuiſſe ignorantiã inuiſibilem iuris naturalis non excuſare peccatum, cuius contrarium dicit eſſe generale pronuntiatũ Scholaſticorum? vbi neminem Deo vocanti monentique conſentire, quin conſentiat cum impoſſibilitate quæ tunc ineſt diſſentiendi? vbi neminem reſiſtere, quin reſiſtat cum ſimili omnino impoſſibilitate conſentiendi? vbi de iuuandis ad ſalutem & vitam æternam etiam iuſtis, qui finaliter cadunt & damnantur, Deum nihilo magis cogitaſſe, quàm de ſalute diaboli? vbi nullam illis factam à Chriſto ſalutis copiam, non magis quàm diabolo, negatâ perſeuerandi facultate? vbi nullum eſſe poſſe naturalem honeſtatis vllius amorem aut eſſe neceſſariò vitioſum? vbi peccatorum deteſtationem ex ſolo æternæ damnationis motiuo conceptum nec eſſe poſſe bonum aut honeſtum, nec ex gratia per Chriſtum? Hæc ſunt dogmata Theologiæ Nou-Auguſtinianæ; ſi cru-

ſtam omnem ſeparaueris & ſpeciem orationis ad diſſimulandum compoſitæ. Et velles, ô Apologiſta diſputare illa ſub tribunal S. Thomæ?

Circa illud autem quod eſt totius Baianiſmi fundamentum, & quod vnum ex D. Thoma confirmare Nouus-Auguſtinus conatur, liberum eſſe voluntatis arbitrium dummodo ſit à neceſſitate coactionis liberatum, quid vnquam attulit adeò præciſum, adeò explicitum, adeò manifeſtum, ac eſt illud quod dicitur in quæ. 6. de malo, ar. 1. cum dicit, HÆC AVTEM OPINIO EST HÆRETICA: *tollit enim rationem meriti & demeriti in eiuſmodi actibus. Non enim videtur eſſe meritorium vel demeritorium* QVOD ALIQVIS SIC EX NECESSITATE AGIT VT VITARE NON POSSIT? Quæ cum ita ſint, quis non videt quam meritò reponi poſſit huic Apologiſtæ. *An & oculos noſtros vis eruere*? Stet igitur certè conſtitutum quod iam dictum & probatum eſt, tandem illam Theologiam Scholaſticam, quam S. Carolus commendat, à Nouo-Auguſtino contemni & conculcari: ac proinde neminem eſſe poſſe in hac parte, ſi creditur illi, tum S. Auguſtini tum S. Caroli ſectatorem.

Digitized by Google

morum Pontificum & Conciliorum decretis, deque ipſa Eccleſia quid ſentirent, myſterium erat, vt eorum aliquis monebat, *occultum propter metum Iudæorum.* Sed propalandum eſt, ne cui fraudi ſit laruatus error; & veritatis amatores intelligant ſpecioſo illo Auguſtinianæ doctrinæ prætexru quid tegatur.

Quid ſentirent de fide Eccleſiæ vniuerſæ iam oſtendi, certam nimirum eſſe illam in communibus tantùm principijs & Orthodoxis loquendi precandique formulis. In earum verò interpretatione atque applicatione, nihil vetare quominus opinationes concipiat veritati aliâs reuelatæ contrarias. Quaſi dicerent ſatis eſſe ad eam, quam tantopere commendamus Eccleſiæ infallibilitatem, ſi circa Euchariſtiam, v. g. credat verum eſſe quod Chriſtus dixit, *Accipite & manducate hoc eſt corpus meum*: & eo ſenſu verum eſſe quo id dixit, quicumque tandem ille ſit, de cætero fieri poſſe vt Eccleſiæ maior pars, opinando tantùm, neget oralem corporis Chriſti acceptionem & manducationem, eâ contenta, quam Caluiniſtæ modulantur ſpiritualem & chimæricam: atque ita Romanam Eccleſiam hâc in parte fieri poſſe, opinando, Caluinianam, quod ipſum in cæteris quoque controuerſijs factu facillimum eſt,

Sed in dicenda ſententia candidior fuit iſtorum ſacrorum Myſtes quidam, cuius inter axiomata hoc numeratur, veram Eccleſiam non aliam eſſe, quàm quæ ſtetit ante annos ſexcentos: quæ iam eſt, eo tantũ nomine veram eſſe, quia in locum veteræ ſucceſſit. Rem Caluini ſcilicet approbat iſte ſanctus: nec niſi de numero ſæculorum cum eo contendit, dum quæ ille objicit adulteria Eccleſiæ adoleſcentiori, iſte in eius ſenectutem reijcit. Reliques de S. Cyran pag. 26.

Poſt depictam ijs coloribus Eccleſiam facilè conijcitur Concilia & Pontifices quid ſperare debeant. Nimirum, quam eſſe ſomniarunt Auguſtini ſententiam, regula illis eſt, ad quam omnia confidenter reformanda putant, etiam apertas Conciliorum & Pontificum Romanorum

N

definitiones, (quas ſi negare pudor vetat, violentis interpretationibus adeò debilitant, vt inutiles ſint: paucis illud exemplis perſpicuum fiet.

CAPVT II.

Primum exemplum de Timore pœnæ:

§. I.

Quid Tridentinum; Quid Nou-Auguſtiniani ſentiant de Timore pœnæ.

CONCILIVM Tridentinum inter diſpoſitiones ad iuſtificationem, quæ à gratia in nobis excitantur & adiuuantur, *metum* ponit *diuinæ iuſtitiæ atque gehennæ*, quo dicit nos *vtiliter concuti*, atque impelli *vt confugiamus ad Dei miſericordiam & abſtineamus à peccato*: & Lutherum anathemate percellit dicentem, metum illum eſſe *peccatum*, & *peccatores peiores* facere: fierique verè pœnitentem eâ tantum contritione, quæ paratur *per intuitum & contemplationem ſpecioſiſſimæ iuſtitiæ*, quando quis *eius pulchritudine ac ſpecie exardeſcit, fitque cum Salomone amator ſapientiæ*: vt refert Ruardus Tapperus Decanus Louan. in explicatione articulorum Academiæ Louan. contra Lutherum.

Seſſ. 6. cap. 6. & can. 8.

ar. 4.

Vnde iterum idem Concilium ſeſſ. 14. docet illam quam vocant attritionem, conceptam ex turpitudine peccati, ex metu pœnarum ac gehennæ *ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ*, eſſe *donum Dei & impulſum Spiritus ſancti, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum mouentis, quo Pœnitens adiutus viam ſibi ad iuſtitiam parat*: hanc attritionem *ſine Sacramento pœnitentiæ non poſſe per ſe peccatorem perducere ad iuſtificationem: ad eam tamen impetrandam in Sacramento Pœnitentiæ diſponere*: eſſe hunc *bonum motum*, ac proinde calumniam eſſe, quod dicuntur Catholici ſcriptores tradidiſſe *Sacramentum Pœnitentiæ*

Seſſ 14 cap. 4.

Can. 5.

abſque bono motu ſuſcipientium, gratiam conferre, damnatque anathemate Lutherum contraria ſentientem repetitis eius verbis, dicens hunc dolorem *cum propoſito melioris vitæ, eſſe verum & vtilem dolorem, & præparare ad gratiam, nec facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, nec eſſe coactum, ſed voluntarium & liberum*: contra quam Lutherus ſentiret Tappeto referente in atticulis Louanienſibus. Illum autem dolorem Concilium diſtinguit ab alio perfectiori, eò quòd iſte ſit caritate perfectus, hominemque Deo reconciliet extra Sactamentum, vt habetut eodem capite 4. ſeſſ. 14.

Baijſtæ quibus ob eam quam patiuntur oculorum affectionem viſa eſt eſſe magis Auguſtiniana Lutheri ſententia quàm Tridentini, cùm negent vllum eſſe medium in actibus humanis inter bonum & malum, bonum autem omnem, eſſe velint actum caritatis; contendunt conſequenter peccatum eſſe hunc gehennæ timorem caritate inferiotem. Et quia peccatum peccatori additum neceſſariò peiorem facit & magis peccatorem, hoc etiam accidete concedendum illis eſt quotieſcumque aliquis concutitur hoc timore. Item, quia exterior innocentia & profeſſio pœnitentiæ larua eſt, cùm tegit animum etiam tunc peccantem; optimè ſequitur, hoc ipſo metu *fieri homines hypocritas*. Quæ omnia & Lutherus ita exponebat, vt videre eſt apud Tapperum: & Ttidentinum condemnauit. Nam quod inſuper Tridentinum ſupponit, dolorem ex illo metu conceptum coniunctum eſſe aliquando & cum deteſtatione prioris vitæ & cum emendationis propoſito, & eſſe impulsū Spiritus ſancti; Hoc verò Baijſtæ diſertè negant, cùm dicunt *eſſe impoſſibile vt dolor ille contineat in ſe voluntatem omnia peccata relinquendi: Eſſe falſum & impoſſibile vt propoſitum bene viuendi concipiatur ex timore pœnarum: Repugnare hoc principijs Auguſtini ſolidiſſimis: Non eſſe diſceptationem de lana caprina*, ſed pettinere *ad ipſa fidei principia*. Vnde inferas dolotem à Concilio deſcriptum eſſe chimæticum. Et quod dam-

Ianſ. tom. 3. l. 5. cap. 33.

nat Concilium eos qui dicunt hunc dolorem, *eſſe coactum & non liberum*; ipſi viciſſim ita reiiciunt vt dicant *eſſe impoſsibile*, vt non ſit inuitus & *animo nolenti & repugnanti, qui præceptum aut poenitentiam hoc timore facit.* Per hunc timorem non poſſe ita vitari vnum peccatum quin aliud
Ib cap.31. incurratur. Præterea audacter pronuntiant *vitioſum eſſe*
Ib. cap 27. *timorem malorum etiam æternorum, ſi ea timeantur non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum tranſeat, ſed quatenus ea ſibi tantùm incommoda ſunt*, quemadmodum & illicitus eſt amor naturalium bonorum, dum ipſis ita inhæret, vt in Deum non tranſeat: & qui timore huiuſmodi malorum *legem ſeruant eſſe neceſſario ini-*
Ib. cap.30. *micos tum legis tum iuſtitiæ.* Denique hunc timorem *nec*
Ib. cap 25. 26. *eſſe ex gratia Chriſti, nec diſponere ad iuſtificationem.*

§. II.

Nou-Auguſtiniani Tridentinum peruersè interpretantur.

QVID igitur ad Tridentinum? interpretandum dicunt de dolore ex timore pœnarum, qui ſit *veri*
Ianſ. lib cap. 23 25 33. *nominis & rationis contritio*, & actus charitatis. Hoc autem probant vitioſa petitione principij, nempe quia duæ illæ rationes quas Concilium conuenire dicit contritioni genericè ſumptæ, prout continet ſub ſe tum contri-
Ianſen to. 3. lib.5. ca. 34. tionem ſtrictè ſumptam, tum attritionem, quæ ſunt, deteſtatio prioris vitæ, & propoſitum melioris inpoſterum; conueniunt illi dolori atque attritioni, de qua loquitur Concilium? ergo, inquiunt, illa attritio eſt veri nominis ac rationis contritio. Quaſi dicerent ille omnis peccatorum dolor, qui coniunctas habet duas illas rationes, eſt contritio veri nominis & rationis & actus caritatis: ſed illa de qua loquitur Concilium, habet duas illas rationes, ergo, &c. vel, ſed dolor ex ſolo timore pœnæ non habet duas illas rationes: ergo Concilium

Digitized by Google

non loquitur de hoc dolore. Et non vident probandum illic eſſe id quod aſſumunt, nempe duas illas rationes cadere tantùm in contritionem veri nominis & rationis, prout his vocibus deſignatur contritio ſtrictè ſumpta quæ eſt actus caritatis. Item, eſſe hoc illis probandum, nullum dolorem ex ſolo timore pœnæ conceptum habere poſſe duas illas rationes, ſed ſupponunt eſſe hoc aliunde probatum, nimirum ex Auguſtino, ex quo illi Concilium, velit nolit, interpretandum putant. Contrariam enim eſſe Concilio hanc interpretationem maniſeſtiſſimis argumentis oſtenditur.

Nam primò, ille timor qui prior eſt & ſupponitur initio caritatis, non eſt actus caritatis, vt per ſe patet. Sed Concilium loquitur de illo timore, qui prior eſt & ſupponitur initio caritatis: ergo &c Probo minorem ex verbis Concilij, *diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam dum excitati diuinâ gratiâ & adiuti, fidem ex auditu concipientes liberè mouentur in Deum, credentes, &c. & dum peccatores ſe eſſe intelligentes, a diuinæ iuſtitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe conuertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore, illumque tanquam omnis iuſtitiæ fontem* DILIGERE INCIPIVNT. Seſſ. 6. cap. 6. Vbi vides perſpicuè deſcribi diſpoſitionem *a diuina gratia* procedentem, & liberam, in qua *vtilis timor diuinæ iuſtitiæ* poſt fidem collocatur & ante ſpem, cùm dicitur peccator *ab illo timore conuerti*, ad cogitandam Dei miſericordiam: quæ cogitatio & ſpem excitat *& incipientem dilectionem*, vt nemini dubium eſſe poſſit, quin hoc intendat Concilium quod Patres dicunt, præſertim Auguſtinus, timorem naturali quodam ordine ſternere viam amori, eſſeque veluti ſutoris ſetam. Habemus igitur ex Concilio timorem Dei gratia excitatum liberum atque vtilem & *ab incipiente dilectione* diſtinctum. Quam doctrinam dum poſtea Concilium in Canones redigit, ita loquitur, *ſi quis dixerit* Gehennæ metum per quem ad miſericordiam Dei *de peccatis* Can. 8.

dolendo confugimus, vel à peccando abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores peiores facere, anathema ſit. Vbi vides de eodem timore de quo dixerat antea, peccatorem ab eo conuerti ad conſiderandam miſericordiam, hîc dici per quem ad miſericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus. Ergo hîc etiam deſignatur timor & liber & bonus, & à Dei gratia procedens, & diſtinctus ab *incipiente dilectione*, cantaturque anathema Baianis negantibus.

Secundò, conſideranda ſunt quæ habet Concilium in Seſſ. decima quarta, vbi poſt definitam in vniuerſum contritionem, duas illius ſpecies deſignat, eam quæ *caritate perfecta eſt*, & antequam actu ſuſcipiatur Sacramentum, peccatorem Deo reconciliat; aliam, quæ non eſt perfecta caritate, nec reconciliat niſi cum Sacramento, *eſt tamen*, inquit, *Dei donum & impulſus Spiritus ſancti, nondum inhabitantis.* Imperfectionis verò illius cauſam affert, *quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur*, & hoc *timore vtiliter concuſſos fuiſſe Niniuitas.* (Cap. 6.)

Hac attritione Baiani cenſent deſignari actũ caritatis, qui continere poſſit deteſtationem omnium peccatorũ præteritorũ, cum propoſito emendationis impoſterum: & eſſe hunc actum veram contritionem; ſed tamen imperfectam, comparatiuè ac reſpectu alterius. Adeò ſcilicet eximios ſeſe beatoſque putant iſti Baiani, vt imperfectos reputent Pœnitentes, qui peccata ſua deteſtantur & efficaciter, & vniuerſaliter omnia, tum præterita, tum futura, & ex puro diuinæ bonitatis motiuo? quis autem eis reuelauit cùm aliqua pœnitentia *caritate perfecta ſit*, hominemque Deo reconciliet extra Sacramentum, iſtam eiuſmodi non eſſe? Quænam autem & vnde eſt iſta imperfectio? Nam ſi motiuum ſpectes, poſtquam eſt actus caritatis, idem habet cum eo qui perfectiſſimus eſſe poteſt, Dei bonitatem; ſi efficaciam, affectum peccandi tam neceſſariò excludit ac quilibet alius; ſi generalitatem, poteſtne aliquis latiùs patere, quàm (Ianſ. tom. 3. l. 5. c. 34.)

qui excludit præterita, præſentia, futura? Sed habet, inquit, turpitudinem peccati pro motiuo, vel pœnæ grauitatem. Contra. Pro motiuo in quo ſiſtat, minimè; tendit enim, vt fateris ipſe in Deum tanquam in motiuum vltimum. Quod actibus dare cenſetur & formam & perfectionem. Niſi forte ne Chriſtus quidem ſatis idoneus videtur eſſe Theologus, qui credidit donum aquæ frigidę in nomine ipſius collatum æternâ vitâ dignum eſſe. Et contritio illa, quam & Concilium dicit, & ipſe negare non potes eſſe perfectam, numquid etiam tendit in turpitudinem peccatorum? Quare igitur perfecta eſt, niſi quia turpitudinem illam propter Deum deteſtatur? hoc autem facit etiam attritio, de qua loquitur Concilium iuxta tuam interpretationem, ergo & illa eſt perfecta contritio.

Argumentor in hunc modum. Clarum eſt Concilium petere imperfectionem attritionis aliquãdo ex eo quod habeat pro motiuo turpitudinem peccati, cum dicit; *illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & poenarum metu communiter concipitur; ſi voluntatem peccandi excludat, &c.* Ergo, vel ex eo quòd ſiſtat in illa turpitudine, non attentâ repugnantiâ, quam habet peccatum cum Dei bonitate; vel ex eo quòd illam etiam repugnantiam ſpectet: ſi primum, habemus intentum, & agnoſcit Concilium attritionem diſtinctam ab actu caritatis in Deum tendentem: ſi ſecundum, nulla eſt huiuſmodi attritio diſtincta à perfecta & iuſtificante contritione, quod hæc quoque ferri debeat in turpitudinem peccati, vt repugnantem diuinæ bonitati & voluntati.

Eodem modo argumentor de attritione ex motiuo pœnæ: vel enim illa pœnam auerſatur ſub ea ratione, quâ eſt impedimentum amandi Deum, vel ſub ea quâ nobis eſt incommoda; ſi ſecundum, habemus intentum, ſi primum, quis amorem dicat ex eo capite imperfectiorem, quod deteſtetur impedimentum amandi? An igitur

erit etiam imperfectus, quando amandi adiumenta proſequitur?

Iam quod dicit Concilium :hanc attritionem ex pœnarum metu *communiter concipi*, quis non videt, minimè cadere in illum actum, quo quis in pœna nihil aliud reſpicit quàm quòd impedimentum ſit amandi Dei? adcóne defæcatos putant mortalium affectus, vt & in malis ſuis *communiter* hoc attendant, quod impeditiorem faciant Dei amorem; in bonis, quod faciliorem, de ſuo ipſorum commodo vel incommodo nihil ſolliciti? Niniuitas quoque quos Concilium dicit hoc timore *vtiliter* concuſſos, adeo cenſent fuiſſe in rebus ſpiritualibus exercitatos, vt in intentatâ Niniues ſubuerſione detrimenta cogitauerint Dei potiùs quàm ſua?

Sed eſt illud etiam expendendum Concilium dum hanc Pœnitentiam vocat, *imperfectam contritionem*, quæ *attritio dicitur*, deſignare ſine dubio *attritionem*, qualem Scholaſtici concipiunt. Non enim alij ſunt qui nominum illorum ſignificationem *attritionis & contritionis*, diſtinxerint. Siquidem apud Grammaticos idem ſonant. Scholaſtici verò attritionem omnino diſtingunt ab actu amoris Dei ſuper omnia, præſertim qui ſunt antiquiores Concilio Tridentino, nam poſteriorum vnus aut alter, fortaſſe reperietur, quem Bajus corruperit, ergo & Concilium omnino putandum eodem modo inter actus illos dixinxiſſe,

Ianſen. tom. 3.l.5.c 34.

Tertiò. Ex verbis tum Lutheri, tum Tridentini maniſeſtiſſimum eſt illam ipſam attritionem à Tridentino adſtrui quam Lutherus impugnat: atque eſt etiam euidentiſſimum Lutherum impugnaſſe attritionem ex ſolo metu poenarum, aut ex peccati turpitudine; non verò ex amore iuſtitiæ conceptam: ergo illa eſt quam Tridentinum adſtruit. Maior minorque perſpicuè patebunt, allatis tum Lutheri, tum Tridentini verbis. Ergo
» Lutherus ita loquitur apud Tapperum: *Contritio (ſic enim*
» *cœpit vocari vera poenitentia interior) duplici via paratur,*
primo.

primò per diſcuſsionem, collectionem, deteſtationem peccatorum, quâ quis, vt dicunt, recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, damna, fœditatem, multitudinem: deinde amiſsionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquiſitionem, & alia quæ poſſunt triſtitiam & dolorem excitare. Hæc autem triſtitia facit hypocritam, imo magis peccatorem: quia ſolum timore præcepti & dolore id facit: & tales omnes indignè abſoluuntur & communicantur. Et ſi, *liberè deberent remoto præcepto, & minis pœnarum confiteri: certè dicerent ſibi non diſplicere vitam præteritam, quam ſic coguntur diſplicere confiteri: imo quò magis timore pœnæ; & dolore damni, ſic conuertuntur. eò magis peccant & afficiuntur ſuis peccatis quæ coguntur, non autem volunt, odiſſe, & hæc eſt illa contritio, quam ipſi vocant extra caritatem non meritoriam, alii vocant attritionem diſponentem ad contritionem, ſic enim ipſi opinantur, quam opinionem errorem ego iudico.* Hæc Lutherus de primo contritionis modo, vbi vides depingi attritionem illam, cuius motiuum eſt *turpitudo peccati & damna*, vel *ſolus timor præcepti*, & *quæ eſt extra caritatem, nec eſt meritoria.* Alium verò contritionis modum Lutherus ita deſcribit: *Secundò paratur contritio, per intuitum & contemplationem ſpecioſiſsimæ iuſtitiæ: hæc facit verè pœnitentem, quia amore iuſtitiæ id facit, & hi ſunt digni abſolutione.*

Iam Concilium audiamus: *Si quis eam contritionem quæ paratur per diſcuſsionem, collectionem & deteſtationem peccatorum, quâ quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amiſsionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis incurſum, cum propoſito melioris vitæ, non eſſe verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem demum illum eſſe dolorem coactum & non liberum ac voluntarium, anathema ſit.* Seſſ. 14. can 5.

Hic ergo interrogo, an vllum animal rationale ſat frontis habere poſſit, vt neget Concilium hoc decreto

O

primum illum contritionis modum tueri ac retinere, quem Lutherus reiiciebat, iiſdem omnino verbis deſcriptum? Atqui illa eſt attritio quæ opponitur illi, quæ eſt *ex amore iuſtitiæ*: vt dicit Lutherus, quæ *eſt extra caritatem*, quæ *non eſt meritoria*, condignè videlicet, *quæ ſolùm timore præcepti excitatur*, quæ *remoto præcepto, & minis pœnarum*, non haberet locum. Ergo illam tuetur ac retinet Concilium: & non eam ſolum, quæ eſt ex dilectione iuſtitiæ, ac proinde hic quoque Baiiſtis cantatur anathema. Atque illi, dum ſe tegi putant Auguſtini authoritate, Auguſtinum exponunt fulminibus Tridentini, quod erat in primis oſtendendum.

Sed emerſit tandem ex illa Baiiſtarum coniuratione qui facili ratione anathemata Tridentini Auguſtino redderet innoxia, cùm dixit, *Concilium Tridentinum non videri Oecumenicum, vtpote in quo potiores fuerint partes Scholaſticorum & Papæ.* Hæ ſunt Illuminatorum reuelationes, hactenus *occultæ propter metum Iudæorum*, ſed nihil admodum alienæ ab iis Prophetis, qui ſedent ad ripam Lemannici lacus.

§. III.

Non-Auguſtiniani ab Auguſtino diſſentiunt Timorem pœnæ approbante.

QVantò maioris erat prudentiæ Auguſtinum adducere ad concentum Tridentini! fuiſſet enim-verò maioris etiam intelligentiæ Auguſtinianæ doctrinæ, quæ pœnarum timorem nec rarò nec obſcurè commendat, etiam illum, qui prior eſt, & proinde diſtinctus ab actu caritatis, & dilectione iuſtitiæ. Ad hunc enim timorem hortatur cùm dicit; *Timeamus, mutemur, & non timebimus. Qui autem illam dulcedinem non guſtauerunt, ſi non-*
In Pſ. 49. *dum deſiderant, Dei faciem timeant vel ignem. Supplicia terreant, quem præmia non inuitant. Vile tibi eſt quod Deus pollicetur, contremiſce quod minatur.* Item *occupet cor tuum*
Tr. 9 in Ep. Ioan. *timor & inductâ caritate ſuccedat cicatrix ferramenti medici:*

Google

dicit enim Scriptura, qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Opus ergo vt intret timor primò per quem veniat caritas timor, medicamentum, & caritas, ſanitas. Huius timoris Deum authorem facit cum dicit. *Quomodo ſi videas auem iam cadere in muſcipulam, facis maiorem ſtrepitum vt volet de muſcipula, ſic & martyrum iam forte aliqui intendebant collum in dulcedinem vitæ huius, Dominus qui erat in illis fecit ſtrepitum gehennarum, & erutus eſt paſſer de muſcipula venantium.* In Pſ. 123. Item. *Adhuc audi; alius non in hac terra pati timet, ſed gehennam timet, vnde terruit & Dominus, audiſtis cum Euangelium legeretur, vbi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* In Pſ. 127. Quin & ſeipſum Auguſtinus inter huius timoris exempla ponit cum dicit, *Fratres nimis timendum eſſe volo, melius eſt enim non vobis dare ſecuritatem malam. Non dabo quod non accipio, timens terreo, ſecuros vos facerem ſi ſecurus fierem ego. Ignem alterum timeo.* Nempe vult quoque ipſe Auguſtinus percipere, quem tantopere commendat, huius timoris fructum. Vide quid ſentiat de timore gehennæ. *Audiunt hæc homines, & quia verè futura ſunt impijs, timent & continent ſe à peccato*, externo ſcilicet, inquiunt Baiani gloſſatores, ſi ſuperis In Pſal. 127. placet, eximij ſubtileſque. Adeò nimirum ſtupidos eſſe homines putant, vt in inferno puniri neſciant malas voluntates, ideòque ſibi ſufficere credant ad æternum ignem vitandum, ſi ſe contineant *à peccato externo*, quamuis intus nefarij ſint atque damnabiles. Numquam audiuere ſupremum iudicem eſſe cordium ſcrutatorem, reuelaturum *abſcondita tenebrarum*, & manifeſtaturum *conſilia cordium*? ſed quare non poterit voluntas, vel præcipere ipſa ſibi, vel prohibere, quod manibus pedibuſque præcipit aut prohibet? an minus eſt ipſa ſui domina quàm motricis facultatis? ergo ſi metu gehennæ vel admouet manum vel abſtinet prout expedire noſcitur ad vitandum hoc malum, quidni poterit etiam, & interiorem affectum vel excitare vel extinguere aut ſupprimere naſciturum, ſi videbitur hoc quoque pariter neceſſarium

mouentur, accuſans *minis Dei, minis æterni ignis prohiberis à malo, inuitaris ad bonum: vnde piget* NISI QVIA NON CREDIS? Pelagianos nimirum Auguſtinus potiſſimum ſpectabat interioris gratiæ inimicos, qui cùm in externa tantum legis, aut Euangelij propoſitione, Dei beneficium agnoſcerent, ipſam per ſe naturam deinde ſibi ſufficere putabant, & ad fidem concipiendam, & ad cæteros affectus exprimendos, qui requiri poſſunt, vel ad incipiendam, vel ad perficiendam iuſtificationem, & pœnitentiam potiſſimum facilem eſſe, quod nihil videatur eſſe connaturalius, quam intentatis ſuppliciorum minis terreri, atque inde moueri, & ad vitanda futura peccata, & ad deteſtanda præterita. Auguſtinus, ſicut nec poſſe homines credere *naturaliter*, nec ſperare; ita nec pœnitere poſſe *ſicut oportet*, ſemper inculcat, damnatque naturalem illam pœnitentiam tanquam vt plurimum vitioſam, ineptamque ad corrigendam voluntatem, & de qua reciprocè dici poſſit, quia naturalis eſt non prodeſſe ad iuſtificationem, & quia eſt inutilis ad iuſtificationem, & ad excutiendum peccatum ne diſpoſitiuè quidem cōfert, naturalem eſſe, atque ex ſono tantum litteræ non ex interno ſpiritu gratiæ excitatam. Præter illam verò poſſe aliam diuinitus inſpirari & caritate inferiorem, & vtilem tamen ad iuſtificationem, & quâ iam ante Sacramentum incipiat peccatum eradicari. Auguſtinus numquam negauit, affirmauit autem ijs omnibus locis, quæ paulò ante citata ſunt, & alijs non paucis.

§. IV.

Confuſa Baianorum Theologia & ſecum pugnans circa Timorem pœnarum.

QVÆ loca quia non ignorauerunt Baiani, coguntur ipſi quoque authore Auguſtino fateri metum illum ex ſolo timore pœnæ conceptum, hoc eſt illum quem damnauerant vt vitioſum & malum, eſſe fructuoſum, producto etiam vtilitatum illius catalogo: Augu- Ianſ. t. 3. lib. c.

ſtinum videlicet adeò depereunt, vt eo minimè indignum putent quod dixerit malum bonum, & bonũ malum. Iamque nihil pudet videri Deum huius timoris, hoc eſt alicuius peccati authorem, ad illud ſcilicet inuitantem. Et quia inter illos fructus hic etiam numeratur quòd viam ſternat caritati, iuxta illud Auguſtini; *ſi nullus timor non eſt, qua intret caritas*, & illud, *niſi timore incipiat homo Deum colere non perueniet ad amorem*, ſequitur ex iſta recentioris editionis Theologia, hominem peccando diſponi ad amandum Deum, & caritatis perductorem eſſe peccatum: vt videas Lector minimè mirum eſſe nec ſine conſilio ac ratione factum quòd Baijſtæ Scholaſticam à ſuo Lycéo repulerint.

Tom. 9. in Ep. Ioan. & Pſal. 149

Quod autem ex Concilio Tridentino ijs in locis quæ antea citata ſunt eoſdem fructus timoris ſeruilis colligunt admiratione dignum eſt; vel enim fatentur intelligere Concilium timorem reuera ſeruilem, hoc eſt *ex ſolo pœnarum motiuo conceptum*, vel non. Si primum, quare affirmant, quòd antea negauerant, Concilium eſſe de huiuſmodi timore interpretandum, ſed de timore qui ſit *veri nominis & rationis contritio*? Si ſecundum, hæc allegatio quid facit ad inculcandos illos fructus? Quid inquam facit commendatio attritionis ex amore Dei, eſto non perfectiſſimo conceptæ, ad probandas vtilitates attritionis conceptæ ex ſolo timore pœnarum?

Tom. 3. lib. 5. de grat. Chri. Sal. cap. vlt.

Sed operæ pretium eſt oſtendere quo labyrintho incluſi diſcurrant hoc loco Baiani. Seruilis enim timoris fructus vt dixi ex Concilio Trid. confirmant: & mox obſeruant *Concilium non de quolibet gehennæ metu intelligendum, ſed de illo dumtaxat qui veram contritionem quamuis imperfectam parit, & cum ea coniunctus eſt. Per illam enim Scholaſticorum quorumdam attritionem nos non abſtinere à peccato, nec abſtinere poſſe, quod per illam inuiti faciamus quidquid facimus boni*, quod eſt dicere Concilium non eſſe interpretandam de timore illo ſeruili. Et ſtatim addunt. *Quamquam nec iſte ſeruilis pœnarum timor, quatenus timor,*

ſit peccatum aut malum; Bonus eſt enim timor quatenus timor, & eo quo ſupra diximus modo datur à Deo, quamuis ſeruilitas eius adiuncta mala ſit. Sic enim & anima peccatrix non quatenus peccatrix, ſed quatenus anima & bona eſt & creatura Dei. Vnde colligunt id quod Concilium definit contra Lutherum, etiam illum timorem peccatores nequaquam peiores facere, ſed meliores potiùs, *quod contineat ſaltem opus, ſi non animum.* Item colligunt hunc timorem ad iuſtitiam præparare. *Non quidem in quantum ſeruilis, hoc eſt, ab amore iuſtitiæ ſeparatus, & in ipſo homine vltimò requieſcit, peccandique voluntatem ex eo capite coniunctam habet, ſed in quantum eſt timor pœnæ cuius expectatione is qui ſeruiliter timet, ſi non ex toto ſaltem aliqua ex parte à peccato reuocatur & ad iuſtitiam diligendam aliquo modo præparatur.* Atque ita ſuggerunt rationem aliquam, qua poſſit intelligi Concilium etiam de timore qui ſeruilis eſt eſſe loquutum.

Vnde ſequitur Nou-Auguſtinianos eadem pagina affirmare primum, deinde negare, tertiò iterum innuere Concilium Tridentinum de timore, qui ſeruilis, eſt eſſe interpretandum.

Secundò cernere eſt ex hoc loco eos qui antea luſerant in *ſtrigoſas* quæſtiones & *eliquatas meditationes* Philoſophorum ac Theologorum, veluti tempeſtate compulſos recurrere ad formalitates Dialecticorum, & res fidei deducere tandem ad imperceptibiles diſſolutiones, cùm dicunt timorem ſeruilem bonum eſſe, non quatenus eſt ſeruilis, ſed quatenus eſt timor. Expectabam vt dicerent odium Dei rem etiam eſſe admodum bonam, non quidem vt eſt Dei, ſed vt eſt odium. Amorem è contrario rem eſſe malam & lethalem; non quidem vt eſt Dei, ſed vt eſt amor.

Tertiò patet quantò illis fuerit vtilius Philoſophiam diſcere quàm impugnare, cuius cognitione effugiſſent errorem trimeſtri Logico indignum, quando dicunt timorem ſeruilem bonum eſſe *non vt eſt ſeruilis, ſed vt eſt*

timor. Cum enim ipſa timoris ratio generica ſit, ac proinde indifferens ad bonum & malum, quemadmodum ratio animalis ad differentias rationalis & irrationalis, quid aliud eſt timorem ſeruilem bonum eſſe, vt eſt timor, quàm bonum eſſe ſub ea ratione, quâ nec bonus nec malus eſt? Quod eſt eſſe determinatum ad bonũ ſub ea ratione qua indeterminatus eſt? An non potiùs dicere debuerant, timorem ſeruilem vt eſt timor, medium aliquid eſſe, quod malum fiat ſi determinetur, vt ſit ſeruilis, bonum verò ſi determinetur vt ſit ingenuus & filialis?

Sed erit hoc etiam ab illis exigendum, vt explicent nobis, quo modo determinari velint timorem vt ſit filialis & vt ſit ſeruilis. Nam ſi velint id fieri eadem ratione qua determinatur genus ad ſpeciem acceſſu differentiæ; abſurda eſt comparatio quâ vtuntur inter timorem ſeruilem & animam peccatricem, quæ concretum quoddam eſt ex ſubiecto & accidente, non verò ex genere & differentia. Si vero malint timorem ita determinari vt ſit filialis aut ſeruilis, quomodo determinatur anima vt ſit peccatrix, vel vt ſit ſancta, & aër vt ſit lucidus, vel vt ſit tenebroſus, hoc eſt, quomodo determinatur ſubiectum per varia & contraria interdum accidentia; vt omittam alias difficultates, fateri debent ſeparatâ quando ita volunt ſeruilitate, manere tamen in timore id quod eſt ab eo inſeparabile, nimirum quod reſpiciat malum pœnæ quatenus malum eſt eius qui timet præcisè. Ergo ſi ſeparata ſeruilitate bonus tamen eſt; bonus eſt timor qui fertur in pœnam, quatenus eſt malum timentis præcisè, ac ſine vlteriori ordine intrinſeco ad Deum. Quod ſi hoc eſt:

Ianſ. tom. 3. lib. 5. c. 25 Quomodo ſtabit primò quod dicunt, *captum ſuum ſuperare quod hic timor poßit eſſe diſpoſitio ad iuſtificationem?* Cuius enim captum ſuperet, quod bonus actus ſit diſpoſitio ad iuſtificationem? concedunt autem hunc bonum eſſe. At, inquis, abeunte ſeruilitate timor qui hærebat

in

Digitized by Google

in creatura tendit ad Deum. Nugæ. Tendere aut non tendere in aliquod obiectum intrinſeca ſunt actibus vitalium facultatum. Et ſicut nulla vis eſt quæ poſſit abrumpere ordinem illius actus qui tendit in Deum ipſo manente: ita neque vlla eſt quæ poſſit eundem ordinem addere illi qui aliquando in Deum non tendit, eodem ſimiliter remanente. Ergo ſi timor qui erat ſeruilis, idem manet amiſſa ſeruilitate, retinet etiam tunc neceſſariò terminationem intrinſecam quam habebat ad malum, quatenus malum eſt timentis cùm præciſione reſpectus omnis intrinſeci ad Deum: Ergo ſi nihilominus bonus eſt; fatendum eſt eſſe bonum affectum qui ex intrinſeca ratione ſua terminatur vltimò ad creaturam, nec retorquet in Deum obiectum ſuum: & conſequenter eſſe idoneam diſpoſitionem ad iuſtificationem. Quod ſi fatentur

Quomodò ſtabit ſecundò quod dicunt, *Quamuis ſit licitum appetere temporalia & naturalia commoda, illicitum tamen eſſe in iis conquieſcere, nec vlterius animum impellere.* Ianſ. tom. 3. lib. 5 c. 23. Et quòd dicitur de amore, idipſum de timore dicendum. *vitioſum ſcilicet eſſe malorum æternorum timorem, ſi ea timeantur non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum tranſeat, ſed quatenus ea ſibi tantum incommoda ſunt.* Idem ib. c. 8. 10. Et *violari æternam legem* quâ præcipimur in Deum ſurgere ex nobis ipſis, etiam formidando; *atque inde contrahi nonnullam fœditatem*, &, *concupiſcentiam reſpectu Dei eſſe vitioſum amorem*, &, *Qui ſibi Deum diligit, totum dilectionis ordinem diligendi peruerſitate perturbare*. Eſſe in huiuſmodi amore, *ſinceritatis adulterium*, & *mercenariæ cupiditatis fœditatem*. Nam ſi hæc vitia inſunt illi amori quo quis Deũ ſibi amat: ſequitur, aduerſariis etiam fatentibus, ineſſe illi timori quo quis Dei iacturam ſibi timet. Eſt igitur in hoc etiam timore *peruerſitas* & recti ordinis *perturbatio*, eſt *adulterium ſinceritatis*, & *mercenariæ cupiditatis fœditas*, idque ex ea cauſa quæ non tollitur ſublatâ ſeruilitate illâ accidentaria quam fingunt, nimirum ex eo quod

Digitized by Google

timor in creaturam vltimò terminetur, quemadmodum eo ipſo præcisè fœdus eſt amor. Quò etiam pertinet quod dicunt, *Hoc ipſo quod in rebus iſtiuſmodi, velut iucundis ac delectabilibus animus commoratur, per quas tanquam peregrinus ad patriam delectationum omnium fontem tendere debet, nullius alterius malitiæ adiunctione delinquit.* Quid enim eſt, *hoc ipſo*, &, *nullius alterius malitiæ adiunctione,* quàm huiuſmodi actum eſſe per ſemetipſum inordinatum & intrinſecè malum, eo quòd in tale obiectum tali modo feratur, adeò vt nihil neceſſe ſit ad alium quemdam actum recurrere, vt ex eius vel commiſſione, vel omiſſione iſte inquinari cenſeatur, quod non ſit malus ex *adiunctione* alienæ malitiæ, ſed ex incluſione propriæ? Quî verò fieri poteſt, vt actus intrinſecè malus ex obiecto ſuo & modo quo in illud tēdit, deſinat eſſe malus & fiat bonus, idem manens & propriâ libertate retentâ?

Adde quod dicunt, *Animum qui ſolo pœnæ timore nullo Dei aut iuſtitiæ amore peccatum vitat, non hoc ita vitare poſſe* Ianſ. tom. 3. lib. 5 cap. 13 *vt omni ex parte caueatur. Nam præter quàm quòd eo modo voluntate reus eſt quo ſupra ex Auguſtino diximus, quatenus inuitus eſt, malletque facere, niſi pœna terreret; ex alia quoque conſideratione labem contrahit, quatenus pœnas timendo in ſui ipſius amore requieſcit, cuius malum ita formidare ſicuti bonum appetere debuiſſet, vt in vtroque tam amoris quàm timoris affectu ſeipſum referret in Deum .... Quod qui non in omnibus actibus ſuis & affectibus facit, ſine dubitatione delinquit,* Eſt igitur, *labes*, eſt *delictum*, eſt *peccatum* in illo timoris affectu quo quis pœnas timet vt ſibi malas, nec ſolum ex adiuncta voluntate, quâ mallet aliud facere, ſed ex omnium ratione quæ ineſt omnibus actibus qui terminantur ad creaturam. Et quando igitur & quomodo poterit ille timor fieri bonus? Nam ſi deſinat timere pœnas vt malas timenti, deſinet eſſe: & quæ inde ſequetur rectitudo, non erit in illo timore qui priùs erat malus, ſed in alio quopiam: ac proinde ille prior ſimpliciter & abſolutè malus fuerit, atque ineptus, qui bonitatem aliun-

Digitized by Google

dehauriret, cùm potiùs ipſe malitiam fuerit communicaturus cuilibet alteri affectui, qui ſe quáuis ratione attingeret, ob eam quam includebat intus labem.

Quomodo igitur tertiò ſtabit quod dicunt, *Non tam eſſe timoris vitium quàm timentis: nec procedere ex ipſa timoris natura, ſed ex inordinatione timẽtis?* Quid? Dum quis Deum ſibi amat, cuius eſt vitium? Cuius eſt *peruerſitas* illa & *adulterium* & *fœditas mercenaria*? Amantis, an amoris? & quod aliud eſt hoc vitium, quàm quòd affectus humanus in re creata vltimò ſiſtat? Et hoc non eſt in ipſomet affectu? & ſi vitium eſt in timente quod non ſit alius affectus qui amorem hunc aut timorem in Deum referat, non erit vitium in amore ipſo & timore quod ipſe non eat? Quare potiùs tenetur animus tendere in Deum per alium affectum, quàm per iſtum? & ſi peccatum eſt in extrinſeca omiſſione tendentiæ vel relationis in Deum, quomodo non eſt in omiſſione intrinſeca illa quam eſſentialiter includit tũ amor ille, tũ timor? Quomodo igitur non eſt vitium ipſius amoris ac timoris? Num etiam dicẽt quando aliquis mentitur non eſſe vitium loquutionis ſed loquentis? Eſt vero illud & loquutionis & loquentis: ſed loquentis vt cauſæ loquutionis, cui vitium proximè ineſt. Et ita ſi vitioſum eſt timorem pœnarum non ſpectare vltimò Deum, fruſtra eſt illa, quam oſtendunt ſubtilitatis affectatio, & merus aranearum labor. Et timentis eſt vitium & timoris, timoris quia peruerſus ſit, timentis quia talem facit. Nec aliud dicere poſſunt, poſtquam faſſi ſunt, timorem illum *nullius alterius malitiæ adiunctione vitioſum eſſe.* Sed eò ipſo tantum quod mala timet, vt ſunt timentis mala. Ergo relinquant ſpeciem illam quâ dicunt ſeparata ſeruilitate à timore, quo modo peccatum ſeparatur ab anima, remanere bonum timorem. Quod ſi adhuc repugnant

Ianſ. lib. c. 13. & c. 23.

Quomodo ſtabit quartò, quod dicunt, *Non poſſe timore pœnæ voluntatẽ ita mutari vt præceptum ex illo timore obſeruando non peccet.* Quod dum explicant quomodo fiat, ad-

dunt: *Quiſquis igitur vult animum ab eo in quod voluntate ferebatur peccatoꝗ pœnarum timore refrenare, videtur quidem ab eo abſtrahere & mutare voluntatem; ſed reuera non mutat, quod non ſolùm ex iſta coniunctâ voluntate de qua ſupra diximus, quâ videlicet mallet idipſum facere ſi impunè liceret.* SED ETIAM EX IPSA FORMALI RATIONE OBIECTI, *ſub qua peccatum declinare nititur, perſpicuum eſſe poteſt. Timens enim non ideo peccatum horret quia peccatum eſt, ſed quia corpori dolorificum, quod non eſt peccatum odiſſe, ſed dolores.* Age. Quod conuenit affectui ex ipſa ratione formali obiecti ſui, numquid conuenit intrinſecè & eſſentialiter, atque adeò inſeparabiliter? Eſt igitur ille defectus, illa peruerſitas & inordinatio, qua timens peccatum timet tantùm vt dolorificum, intrinſeca & eſſentialis & inſeparabilis à timore illo: ergo manebit quantumuis abeat ſeruilitas quæ ſupponitur accidentaria, vt peccatum animæ. Quomodo igitur bonus erit ille timor etiam ſi tollatur ſeruilitas? & ſi bonus erit nihil obſtante defectu illo intrinſeco; quare negabitur bonam facere voluntatem in qua erit, & eatenus illam mutare ſaltem ſecundùm quid? & quare peccabit qui ex illo timore præceptum ſeruabit? an poteſt bonus timor eſſe cauſa peccati? Quod ſi adeò non mutatur mala voluntas timore pœnæ, *vt peccet*, qui eo impellitur ad ſeruandum præceptum; non ſolum ob adiunctam voluntatem qua mallet aliud facere, ſi pœna non obſtaret, ſed ex ipſa formali ratione obiecti eiuſmodi timoris, quis negare poterit illum ex obiecto ſuo malũ eſſe? Quomodo ergo non falsò dictus eſt bonus, ſicut anima ſublato peccato? & quomodo non falsò dicitur hoc vitium non eſſe timoris ſed timentis?

Adde rationem quam proponunt, nempe *Animum ſemper malè diligere quidquid diligit, & in mala voluntate permaneat, niſi diligat benefactum quatenus benè ſeu iuſtè factum.* Cùm enim addunt eſſe illum defectum in timore hoc, *ex ratione formali obiecti ſui*, quod ſcilicet non fugiat malè factum, quatenus malè ſeu iniuſtè factum; quomodo ne-

gabant animum ſemper eo modo malè timere, & in mala voluntate permanere, quidquid randem timeat? An igitur fieri vnquam bonus poterit ille timor? Et

Quomodo ſtabit quintò timorem gehennę, quatenus eſt homini mala, eſſe naturalem & eiuſdem rationis, ſiue ſequatur fidem per quam reuelata eſt: ſiue opinionem aliam quandam, qualem concipere gentiles potuerunt ex ſuorum poëtarum fabulamentis: Et quod dicunt ita periiſſe libertatem ad bonum peccato primi parentis, vt *ne vnum quidem* moraliter bonum ante gratiam elicere poſſit, *moraliter autem bonum ſenſu planiſſimo hic nihil aliud appellari quàm actum quadam honeſtate morali ita bonum, vt non ſit peccatum; ſiue ad vitam æternam conferat, ſiue non;* Quod autem dixi ante gratiam, intelligi *ante fidem,* ante quam *quidquid fecerit homo non tantum nihil ad pietatem & ſalutem conferat, ſed neque ſit moraliter bonum, vtpote quod ſit verum & propriè dictum peccatum:* Non eſſe liberum homini lapſo *à peccato abſtinere dum hic & nunc agere meditatur, quocumque ſe verterit, quadam humanis viribus inſolubili peccandi neceſſitate teneri: inductam neceſſitatem peccandi, non tantum in aliquibus actibus, ſed etiam in omnibus, & omnem eius actum antequam credat peccatum eſſe?* Ecce, omnis timor pœnarum quem habent gentiles ante fidem, peccatũ eſt, omnis timor pœnarũ quem habent fideles, eſt eiuſdem rationis cum timore gentilium, ſi pœnas timent vt ſibi malas: ergo omnis huiuſmodi timor fidelium peccatum eſt. Quo ergo ſenſu dicitur bonus? ſi tollatur, inquis, ſeruilitas. At ſublatâ ſeruilitate quod remanet, numquid eſt aliquid naturale & intrinſecè, & eſſentialiter quemadmodum anima ſublato peccato? Numquid habet idem obiectum quod habebat, nimirum pœnas vt timenti malas; atqui eatenus conuenit cum timore gentilium, vitioſo & malo.

Ianſ. tom. 3. lib. 5. cap. 16. 25.

Idem to. 2. lib. 5. de ſtatu nat. lapſæ c. 4.

Quomodo ſtabit ſextò, quod dicunt: *Quando de illis diſputatur qui ex timore præcepta faciunt, non de illis ſermo eſt quibus timor pœnæ aliquod initium aut occaſionem præcepta*

Ianſ. tom 3. lib. 5. cap. 21.

faciendi aut pœnitendi præbet, ſed de illis quibus timor eſt ratio benè viuendi aut pœnitendi: hoc eſt, in quibus efficax timor habet rationem voluntatis finis, ex cuius intentione præcepti obſeruatio vel pœnitentia velut medium aſſumitur. Nam illo priori modo timor non eſt circunſtantia alterius actus, videlicet obſeruationis aut pœnitentiæ, ſed eſt tantum quædam occaſio, & quaſi cauſa extrinſeca eius, & ideò non poteſt ei defectum aliquem, aut malitiam affricare. Quaſi dicerent, eum qui ex intentione fugiendi malum quod ſibi timet æternæ damnationis, eligit tanquam medium obſeruationem præceptorum, vel conatur elicere actum contritionis, peccare: eo quòd intentio illa mala malitiam ſuam eiuſmodi electioni affricet, & quæ inde ſequitur etiam executioni. Sed ſi timore illo tantùm moneatur vt cogitet quàm bonum ſit ſeruare mandata & pœnitere, iamque feratur in hæc obiecta ſine vllo ad pœnas reſpectu, non peccare, quod timor ille malus occaſio tantùm fuerit concipiendi hos affectus, non verò cauſa vel circumſtantia quæ poſſit illis malitiam aliquam affricare.

Hæc, inquam, quomodo ſtare poſſunt cum eo quod dicunt, timorem per ſeipſum non eſſe malum? quàm malitiam affricare poteſt timor qui nullam habet, & bonus eſt! & ſi non eſt timoris vitium, quòd ſit ſeruilis, ſed timentis, quare putant timorem *affricare malitiam* cōſequentibus actibus, & non potiùs timentem? Seruilitas quæ ſupponitur à timore ſeparabilis, conſequenter reperitur tantùm, vel in alio quodam actu à timore diſtincto, vel in eius omiſſione. Inde igitur petant *affricationem* illam malitiæ, non à timore, ſi per ſe ipſe nullam habet, & bonus eſt.

Sed eſt hoc loco notanda Aduerſariorum induſtria, qui cùm Scholaſticorum merces adeò deſpiciant, hic tamen eorum exuuijs ornari ſtudent. Quod dictum eſt à Nouo-Auguſtino de timore ſeruili, qui bonus eſt, non vt eſt ſeruilis, ſed vt eſt timor, ad eum modum quo anima peccatrix bona eſt, non vt eſt peccatrix, ſed vt eſt

anima, deſcriptum eſt verbatim ex Guillelmo Eſtio 3. ſent. diſt 34. §. 8. Quod autem retuli iam de timore concurrente per modum occaſionis tantùm, vel per modum intentionis efficacis, ſumpſit ex Suare to. 4, in 3. part. diſp. 5. ſ. 1. num. 5. Atque ita diuerſis centonibus amicitur Nouus-Auguſtinus Heluetico more, quod ſententia vnicolor eſſe non poſſit, dum nec Eſtius ſecum, nec Suarez cum Eſtio, nec ipſe cum illis, vel cum eorum alterutro ſatis conueniunt. Nam Eſtius timoris ſeruilitatem ita ponit in adiunctione cum quo quis mallet quod prohibetur facere, vel quod præcipitur omittere, ſi impensè liceret, vt ſeparabilem putet; & tamen approbat ſententiam D. Bonauenturæ quâ dicit, *Si quis ex recogitatione pœnarum horret offendere Deum, nihil tamen actu contra legem Dei concupiſcens, etiamſi tamen adhuc ſimiliter timeat, poteſt id eſſe abſque peccato.* Vnde ſequitur & ſublato actu à quo petitur ſeruilitas, remanere nihilominus ſeruilem timorem: & quamuis ſeruilis remaneat, non eſſe peccatum. Quæ repugnant omnino cum eo quod docuit timorem ſeruilem non eſſe bonum vt ſeruilis eſt, ſicut nec anima vt ſit peccatrix, bona eſt, & ſeruilitatem poſſe tolli, ſi tollatur adiuncta mala voluntas. Suares conſtanter ſupponit inſeparabilem eſſe timoris ſeruilitatem; neque tamen inquinari timorem ex ea, ſeu malum fieri, eſto fiat minus bonus minuſque perfectus, ac proinde ſiue ſit occaſio ſiue circumſtantia aliorum actuum, negat vllam inde malitiam in eos deriuari. Nouus-Auguſtinus qui neque Suari conſentit, quòd ſit intrinſeca & innoxia timoris ſeruilitas, nec Eſtio quod poſſit eſſe ſine peccato, vel quod petatur tantùm ex alterius actus malitiæque adiunctione; & ſuas & eorum cogitationes miſcet, ac velut in mortario tundit, verſat, confundit, vnde maſſa quædam emergit doctrinæ, quæ neque eſt hoc, neque iſtud, neque illud, ſed neſcio quid, de quo non ſolùm hoc dici poteſt, quod neque ſecum cohæret, & à Scholaſticorum principiis

Digitized by Google

alienum eſt, & Eccleſiaſticæ doctrinæ aduerſatur, vt apertiùs conſtabit ex mox dicendis.

§. V.

Pergunt Baiani de Timore pœnæ pugnantia docere.

QVARTO igitur quod dicunt timorem etiamſi ſeruilis ſit, quippe quando *nondum iuſtitiam diligimus* quando nondum continetur animus à peccato, *Eſto contineatur manus*: quando is qui timet eſt adhuc *malæ voluntatis*, hoc eſt quando timor adhuc ſeruilitatem retinet, tum multis alijs modis vtilem eſſe ac fructuoſum, tum maximè quia *coarctat* animam *premitque*, itàque cogit *confugere ad Dei miſericordiam*, ad quam *perducit inſtar pædagogi*, quomodo conciliabunt cum ijs quæ aſſeruerant, *eſſe prorſus impoſsibile vt ex timore pœnæ impleatur aliquod præceptum, & repugnare principijs Auguſtini initium bonæ voluntatis concipi poſſe ex timore pœnarum*: *eſſe impoſsibile vt virtus ſeu caritas fluat ex timore pœnarum*. Qui confugit ad Dei miſericordiam, non implet aliquod iuſtitiæ præceptum? qui confugit timore pœnarum *preſſus & coarctatus*, non confugit ex timore? & ille timor ita premens, ita coarctans *& inſtar pædagogi ducens*, non eſt efficax? Non determinat ad hoc quod eſt *confugere ad Deum*, ſicuti ad malum idoneum vitandis pœnis quæ timentur? Eſt igitur verum ex puro timore pœnæ impleri poſſe aliquod iuſtitiæ præceptum. Eſt verum initium bonæ voluntatis concipi poſſe ex timore pœnarum. Eſt verum caritatem quoque ab illo timore fluere, non ſolùm tanquam ex aliqua occaſione, ſed etiam vt ex cauſa *premente*, *coarctante*, *perducente*, atque imperante *inſtar pædagogi*.

Tom 3. lib. 5. de gra. ſalu. c. vlt. — Ib. cap 10. — Cap. 25.

Vnde ſequitur quintò, Nou-Auguſtinianos iterùm iterúmque miſerabiliter ſecum pugnare cum dicunt, *ex puro timore pœnæ non poſſe ita fugi peccatum; vt nullum aliunde*

Ib. cap 14.

aliunde peccatum incurratur, &, *voluntate reum eſſe quantumcumque aliquis ex timore peccatum declinare videatur* : &, *Eſſe impoſsibile vt ille qui ducitur timore ſuppliciorum, non habeat adiunctam voluntatem malam*, illáque voluntate *latenter viuente* non ſit reus. Et, *Legem ſuis terroribus augere potius quàm auferre peccandi voluntatem*. Et, *In ipſa voluntate peccare & reum eſſe qui non voluntate ſed timore non peccat, non ſolum quando opera externa, ſed etiam quando ipſam internam voluntatem ex timore coercere conatur.* Atque hoc contingere, non ſolùm ex eo, quòd cum illo timore coniuncta ſit voluntas, quæ mallet facere malum, quod fugit, ſi pœna permitteret; *ſed etiam ex ipſa ratione formali obiecti ſub qua peccatum declinare nititur. Non timeri peccatum quia peccatum, ſed quia corpori dolorificum*; *Et eſſe admiratione dignum captumque ſuum omnino ſuperare quod dicitur, hunc timorem diſponere ad iuſtificationem.* Ib. cap. 19. 21 22.

Cõponamus enim hæc cùm illa alia doctrina, quâ dicũt hunc timorem *ad iuſtitiam præparare, non quidem in quantum ſeruilis, hoc eſt ab amore iuſtitiæ ſeparatus & in ipſo homine vltimò requieſcit peccandique voluntatem ex eo capite coniunctã habet: ſed in quantum eſt timor pœnæ, cuius expectatione is qui ſeruiliter timet, ſi non ex toto, ſaltem aliqua ex parte à peccato reuocatur.* Item, *Hoc timore pœnarum peccatorem premi, coarctari, & tanquam à pædagogo vrgeri, vt confugiat ad Dei miſericordiam.* Age. Si timor ſeruilis non ſolum habet adiunctam voluntatem malam neceſſariò, ſed eſt ipſe per ſe quædam mala voluntas *ex ratione formali obiecti* ſui, quatenus malum fugit tantùm vt dolorificum, nihil vlterius ſpectando. Quid tibi vis cùm dicis præparare ad iuſtitiam, *non quidem vt habet coniunctam malam voluntatem*? Poteſtne non habere coniunctam malam voluntatem, qui eſt ipſe per ſe & *ex ratione formali obiecti ſui* mala voluntas? Et ſi peccat *qui conatur coercere malam voluntatem ex timore*, quomodo non peccat qui *ex eodem timore ad Dei miſericordiam confugit*? Et cuius captum non excedat, quod peccare ſit ad Dei miſericordiam confu-

Digitized by Google

gere! Quod ſi velle ad Deum confugere non eſt peccare, timor qui voluntatem illam *premendo, coarctando, cogendo* exprimit, quomodo non coniungitur tunc cum bona voluntate? An non igitur tunc & bonam & malam voluntatem coniunctam habebit eodem tempore? Eſt enim ex eorum ſententia ille timor atque illa incentio fugiendi malum quà malum timentis, & mala quædam voluntas per ſemetipſum, & cum mala voluntate ita neceſſariò coniuncta, vt ſit impoſſibile ſeparari. Ergo etiam dum exprimit voluntatem confugiendi ad diuinam miſericordiam,, quia eo ipſo cum bona voluntate coniungitur, malam ſimul & bonam voluntatem coniunctam habet. Et non eſt mirabilis ille timor qui res adeò contrarias coniugio copulat? ſed quænam eſt inter iſta oppoſitio? *Non quidem vt eſt ſeruilis & ab amore iuſtitiæ ſeparatus, &c. ſed in quantum eſt timor pœnæ, cuius expectatione is qui ſeruiliter timet, ex parte reuocatur à peccando*, hoc eſt, vt interpretantur, *manum abſtinet à peccando, non animum*? Quid inquam eſt illud, *ſed in quantum*? In quantum eſt timor pœnæ non eſt ſeruilis? in quantum reuocat à peccato ſolùm externo, non eſt ſeparatus à caritate & amore iuſtitiæ? Non habet coniunctam malam voluntatem cuius ſubiectum eſt adhuc malæ voluntatis? Et ſi is in quo eſt, adhuc *ſeruiliter timet*, numquid timor in ipſo homine vltimò requieſcet? Quis in hac ſententiarum confuſione locum inuenire poterit vbi pedem figat?

Num hic etiam recurrent ad tricas dialecticorum? Recurrant certè dummodo in confeſſo ſit apud illos, timorem ſeruilem eſto, non vt eſt ſeruilis, ſed *ſpecificatiuè*, vt dici ſolet, timorem qui eſt ſeruilis, etiam dum eſt ſeruilis, ſeu dum homo per illum ſeruiliter timet, dum requieſcet vltimò in ipſo homine, & eſt ſeparatus ab amore iuſtitiæ, & habet coniunctam peccandi voluntatem, &, quod idem eſt, reperitur in homine malæ voluntatis, & à peccato auertit? non animum ſed manum, hunc in-

quam timorem tot vitijs infamem, his non obſtantibus ad iuſtitiam præparare, atque inſtar pædagogi ducere, & coarctando, premendo, cogendo exprimere voluntatem confugiendi ad diuinam miſericordiam: Eſſe initiũ ſapientiæ & caritatis: atque inter fructus ſuos numerare piam humilitatem, & diuinæ gratiæ peritionem: Et nequaquam facere peccatores peiores, ſed potiùs meliores, inducere benefaciendi facilitatem, & alia id genus, quæ à Nou-Auguſtinianis dicuntur; & quod ex Auguſtino probant, hunc timorem *magnum eſſe præſidium procedentibus ad ſalutem: eſſe bonum, vtilem, & ſaluberrimum: eſſe ianuam quâ intrat caritas, &c.* Ib. cap. vlt.

Concilient iſta inter ſe & cum illis alijs quæ aſſeruerunt. *Ex puro timore pœnæ non poſse ita fugi peccatum, vt nullum aliunde peccatum incurratur: legem ſuis terroribus augere potius quàm auferre peccandi voluntatem: in ipſa voluntate peccare & reum eſse, qui non voluntate ſed timore non peccat, etiam quando ipſam internam voluntatem ex timore coercere conatur: eſſe impoſsibile vt virtus ſeu charitàs fluat ex timore pœnarum: Repugnare principiis Auguſtini, vt ex eodem concipiatur initium bonæ voluntatis.* Hæc, inquam, concilient, & tunc, conſtabit rem eandem ad iuſtitiam præparare & ad nouum peccatum inducere: atque hoc ipſum inducere in nouum peccatum, quod fit dum ex timore abſtinetur à peccato ſaltem externo, vel coercetur etiam interna voluntas, eſſe ad iuſtitiam præparare: ita vt nouum peccatum iuſtitiæ præparatio ſit: hunc timorem eſſe initium ſapientiæ & caritatis, eóque ducere inſtar pædagogi premendo, coarctando, & eſſe impoſſibile vt ex eo caritas fluat: Inducere benefaciendi facilitatem, nec facere peccatores peiores, ſed potius meliores, & tamen augere potiùs quàm auferre peccandi voluntatem, & diuerſis modis animum peccato affixum eſſe, aut ſinere, aut facere, vt dicitur cit. loc. cap. 26. voluntate reum teneri qui concipit affectum bonum, vtilem, ſaluberrimum: & magnum eſſe præſidium procedentibus

ad ſalutem nouis peccatis implicari. Caritatem intrare per ianuam malæ voluntatis, &c.

Quæ Lector vbi expenderit, facilè intelliget, quàm verùm ſit quod iactare ſolent Nou-Auguſtiniani à Deo eductum ſingulari prouidẽtia qui propalaret hæc myſteria, atque hac ratione *facem veritatis olim ab Auguſtino accenſam & humanæ philoſophiæ nebulis ſenſim inuolutam in priſtinum ſplendorem reſtitueret.* Quaſi poſſit nox atrior vſquam reperiri & denſiores ſpargi tenebræ, quàm præ ſe ferat hic diſſidentium atque inter ſe mutuò pugnantium ſententiarum conflictus.

Sextò, poſſem exhibere pleraſque alias ſententiarum pugnas, queis conſtaret quantopere neceſſarium Baianis fuerit quod improbant Philoſophiæ ac Theologiæ ſtudium ad tollendam illam, quam patiuntur cogitationum confuſionem: ſed non eſt omittendum quod dicunt, Timorem Dei etiam ſi non ſit deputandus gratiæ Chriſti, *Eſſe tamen deputandum gratiæ & miſericordiæ Dei, quod non*
Ib.cap.23. *poſſit in homine naſci niſi præcedat iudicij diuini & ſempiterni interitus fides, quæ cum perſpicuè ſit donũ Dei, eatenus etiã timorem iſtũ futurarum pœnarum diuinæ donationi deputandum eſſe.* Vbi hoc interrogandũ eſt. Cum dicunt fidem eſſe donũ Dei, an intelligant eſſe donum Dei meritis Chriſti conceſſum, necne? ſi non eſt conceſſum Chriſti meritis, quid Auguſtinus profecerit omnibus operibus quibus contra Pelagianos & Semipelagianos probare conatus eſt, & fidem & initium bonæ voluntatis ad Chriſti gratiam eſſe referenda? Quod ſi conceditur fides Chriſti meritis, quare pœnarum timor *quas ſola fides apprehendit*, ſicut deputatur diuinæ donationi, eò quòd fides à qua procedit, ſit donum Dei, non deputabitur etiam meritis Chriſti quibus eadem quoque fides accepta referenda eſt?

Addendum & hoc ſeptimò quod dicunt de timore
Ib.cap.24. ſeruili, quod ſit vitioſus & malus, occaſionem tantum ex eo ſumi debere præcepta ſeruandi aut pœnitendi, quomodo timor non eſt circunſtantia alterius actus, *nec ei*

ei malitiam vllam affricat. Quod ſi timor ſit efficax, habeatque rationem voluntatis finis, ex cuius intentione præcepti obſeruatio, vel pœnitentia velut medium aſſumitur; tum verò contrarium accidere, & malitiam timoris *affricari* pœnitentiæ illi & obſeruationi præcepti. Licitum autem eſſe ac bonum, ad operandum id quod bonum eſt, occaſionem ex peccato ſumere: *Non quod peccatum* inquiunt, *ideò perpetrandum ſit, ſed quòd eo perpetrato bonum ſit ad faciendam iuſtitiam aut pœnitentiam eius occaſione commoueri.*

Mitto quod dicunt, hoc timore peccatores vtiliter ac fructuosè premi & coarctari vt confugiant ad Dei miſericordiam, eóque duci tanquam à pædagogo, quod per ſe patet aliter fieri non poſſe, quam quia ex intentione vitandi ſupplicia eligitur tanquam medium hoc quod eſt confugere ad Dei miſericordiam, & pœnitere, & implere præceptum. Vnde ſequitur in hac Theologia tunc *affricari malitiam* pœnitentiæ, & illi ad Deum recurſui, & præceptorum obſeruationi, quod eſt peccatorem vtiliter ac fructuosè addere peccatum peccato, fierique magis peccatorem. Sed hoc omitto, & vrgeo tantùm quod dicunt, peccatum non eſſe ideò perpetrandum vt ex eo colligatur aliquis fructus, ſed eo perpetrato eſſe vtile illius occaſione commoueri. Et quæſo, ſi non eſt ideò perpetrandum peccatum vt inde fructus colligatur, an eſt tamen ideò procurandum ac decernendum, ita vt deceat Deum eo fine illius Authorem fieri. Nam hoc fert ipſorum doctrina. Quid enim aliud intendit Deus, & quid decernit quando ſua *donatione, gratia, miſericordia* timorem illũ excitat, vt proximè viſum eſt quem non dubitant eſſe malum quando eius malitiam affricari negant alijs actibus? quis etiam vnquam mortalium vel apud Manichæos, vel apud Lutheranos aut Caluiniſtas, audiuit linguam hanc, *Peccatum aliquod diuinæ donationi deputandum eſſe?*

§. VI.

Pelagianis conſentiunt & naturæ vires contra gratiæ neceſſitatem extollunt.

DEnique hoc quoque rogandus es, Amice Lector, vt aduertas, quàm ſint prouidæ Baianorum cogitationes in ſuis conſilijs promouendis. Conſtat hanc eorum irruptionem, qua pacem Eccleſiæ turbare cœperunt atque etiamnum pergunt, prætexuiſſe cauſam ſpecioſam purgandi Eccleſiam Pelagianiſmo iam à temporibus Scholaſticorum infectam, reſtituendi gloriam gratiæ Chriſti, & fideles adducendi ad humilem confeſſionem infirmitatis ſuæ, ac neceſſitatis, quàm patiuntur ſubiacendi ſemper hæreditariæ damnationi; donec medicinalis Chriſti gratia bonos omnes motus & prima quæque ſalutarium affectuum exordia præueniat; ſuperbas Ariſtotelicæ Philoſophiæ ſpecies corrupiſſeantiquæ fidei puritatem humanarum virium præſumptione, dumque naturalibus rationibus in tuenda libertate plus tribuitur quàm traditioni doctrinæ ab antiquis Patribus approbatæ, veritatis facem ab Auguſtino quondam accenſam, vel extinctam eſſe, vel certè adeò inuolutam, vt ad eius radios dignoſci amplius non poſſit, quid integra, quid corrupta natura valeat, & quantum ſit inter vtrumque ſtatū diſcrimen. Nullus eſt locus, in eorum diſputationibus, quem illi vel frequētiùs occupent, vel copioſiùs ornent, vel fortiùs tueantur. Age igitur videamus in hac controuerſia, quis gratiæ contra naturam, quis naturæ contra gratiam plus tribuat.

Quæſtio eſt de timore pœnarum æternarum & diuinæ damnationis non concepto ex motiuo charitatis; déque attritione quæ inde naſcitur, & interrogo. Quæ virtus producat hos affectus? Naturalis inquiunt, Baiani, etiam in illis, in quibus ea mala quæ ſic timentur ſine

fide apprehendi nequeunt: atque hoc putant Auguſtini teſtimonijs confici, nempe, *Timorem illum, ex quo legem Iudæi ſeruare conabantur, non aliter Deum in eorum cordibus effeciſſe, niſi legem terribilem ſupplicia tranſgreſſoribus comminantem tabulis lapideis inſculpendo, & extrinſecus promulgando.* Ib. cap. 15. Et mox. *Ex quibus Auguſtini teſtimonijs & alijs, quæ produci poſſunt, perſpicuè patet, timorem legis* NON MODO NON ESSE EFFECTVM GRATIÆ SED POTIVS DISTINGVI CONTRA GRATIAM, *& propterea cordibus adhuc terrenis incuti, vt ad gratiam perducantur.* At ne quis putet hoc ſpectare tantũ ad Iudæos, atque ad timorem illum qui temporalia ſolũ bona maláue reſpiciebat: *Hinc etiam fit*, inquiunt, *vt Auguſtino quiſquis ex diuinæ legis pœnas comminantis timore præcepta iuſtitiæ facit*, NON EX GRATIA DEI, SED EX PROPRIIS VIRIBVS EA IMPLERE VELLE CENSEATVR. *Nempe quia quamuis & lex & pœnarum comminatio ſit ex Deo, non aliter tamen iſta iuuant, niſi cognitionem afferendo, qua percepta, ſi timore percellitur*, PROPRIÆ VOLVNTATIS VIRIBVS FACIT QVIDQVID FACIT. Et paulo ante. *Quamuis igitur fatendum ſit Deum in cordibus hominum timorem pœnarum futurarum operari, nullo tamen modo arbitrandum eſt*, QVOD EVM PER VERAM ILLAM CHRISTI GRATIAM, PROPTER QVAM INFIRMIS HOMINIBVS LARGIENDA CRVCIFIXVS EST, OPERETVR. Et deinde, *Vides hic generaliter ad timendam pœnam, quam comminantur leges, Dei fidem eſse neceſſariam, quo tamen non obſtante, cum ſemper doceat Auguſtinus timorem non ex gratia ſed legis cognitione proficiſci, perſpicuum eſt nihil obeſse, quo* MINVS TIMOR GEHENNÆ EX LEGE SEV NATVRÆ VIRIBVS NASCI DICATVR, QVAMVIS NECESSE SIT VT EVM FIDES ANTECEDAT, ET EATENVS DEO TRIBVI DEBEAT. Cap. 16. Item. *Quod verò ſecundò dicitur pœnas tēporales ex amore ſui ipſius, ſeu creaturæ proficiſci; & idcirco ex liberi arbitrij viribus gigni poſse, quod ad amandam creaturam ſibi ſufficit: hoc ipſum inuictè probat etiam timorem gehennæ ſuppoſita fide* EX IISDEM NATVRALIBVS VOLVNTATIS VIRIBVS POSSE PVLLVLARE. Idem aliàs quoque ſæpiùs

inculcant; nec quicquam referre ſignificant, quòd ſi de ſupernaturali apprehendantur æterna ſupplicia; *Gentiles enim & Mahumetanos*, qui eadem crediderunt naturali
Ib. cap. 25. cognitione, *veriſsimo & eiuſdem rationis timore percelli.*

En vt apertè fatentur timorem damnationis & inferni, qui non concipitur ex motiuo caritatis, eſſe naturalem, & ex naturæ viribus, non ex gratiâ per Chriſtum: nec ex alia Dei gratiâ, quàm quæ ſita eſt in externa legis & Euangelij propoſitione, quâ poſitâ poteſt ille ſequi ex interna cognitione naturali. Reuocemus modò, quæ paulò ante relata ſunt, hunc eundem timorem dici ab illis *initium ſapientiæ & charitatis*, & exprimere cogendo voluntatem *confugiendi ad diuinam miſericordiam: Peccatores facere meliores non peiores: Eſse magnum præſidium procedentibus ad ſalutem: Eſse bonum, vtilem, ſaluberri-*
Ib. cap. vlt. *mum: Eſse oſtium quo caritas intrat: Inducere benè agendi facilitatem: ex eo ſequi piam humilitatem & diuinæ gratiæ petitionem: Eſse fortiorem deſiderio voluptatum, &c.* Hæc enim omnia demum attribuunt illi timori, contra quem tamdiu diſputarunt, & quo in exiſtente, *homo adhuc ſeruiliter timere* ſupponitur. Ego dico timorem qui hos fructus parit adſcribendum eſſe diuinæ per Chriſtum gratiæ: tu hoc ipſum negas. Quis gratiæ Chriſti plus tribuit? Ego nego timorem illum concipi poſſe viribus naturæ: tu affirmas. Quis humilius de natura ſentit? Maſſilienſibus ad errorem imputatum eſt ab Hilario & Proſpero atque ab Auguſtino damnatum quòd dicerent, hoc naturæ concedendum, vt poſſet ſua ſentire vulnera, atque inde moueri ad medicum deſiderandum: quis illis vicinior eſt, qui fatetur viribus exprimi voluntatem confugiendi ad diuinam miſericordiam, an qui negat? Ego nego, tu affirmas. Totus eſt Auguſtinus, vt obtineat initium bonę voluntatis non eſſe ex nobis, ſed ex diuina per Chriſtum gratia: quis illi magis reſiſtit, qui dicit timorem à gratia Chriſti independentem eſſe initium ſapientiæ & caritatis, eſſe bonum, vtilem, ſaluberrimum;

an qui negat? Tu hoc dicis, ego nego. Nihil vehementiùs vrget Auguſtinus contra Pelagianos quàm illud Apoſtoli, *quis te diſcernit?* quis ergo magis Auguſtinianus eſt, qui dat peccatoribus, quod Auguſtino reſpondeant, an qui ſubtrahit? Tu das, ego ſubtraho. Vide enim an non poſſint qui conuertuntur gloriari aduerſus eos qui non conuertuntur, ſuamque ſibi diſcretionem tribuere, ſi dicere poſſint, ego concepi voluntatem confugiendi ad diuinam miſericordiam: ego aperui oſtium caritati: ego initium dedi ſapientiæ atque iuſtitiæ: Ego mihimetipſi *pædagogum* feci quem ſequerer ad gratiam: ego viarum difficultates complanaui comparatâ *bene viuendi facilitate*: Ego mihi *bonos, vtiles, ſaluberrimos* impreſſi motus: ego quæſiui atque inueni *magnum ad ſalutem præſidium*: denique memetipſum ego *meliorem feci*. An exigua eſt iſta diſcretio & cauſa gloriandi præ illo qui non ſimiliter vſus eſt arbitrio ſuo? & ſi pergat Auguſtinus interrogare Apoſtoli verbis, quid habes quod non accepiſti? quid morabitur expeditam eorum reſponſionem qui Theologiam hanc amplectuntur? Quid habeo dicent, quod non acceperim? ſi de theſauro redemptionis & gratiâ Chriſti quæſtio eſt; habeo hæc omnia, quæ iam enumerata ſunt quæ non accepi. Si de fundo & fructibus naturæ meæ: equidem nihil habeo quòd non acceperim ab eo à quo ipſam naturam accepi. Sed vt hæc tam multiplicia bona ex natura colligerem, ſatis fuit externa legis aut Euangelij prædicatione timenda proponi, atque in eo fuiſſe fateor beneficium aliquod. Nam vt ſubinde timor conciperetur & fructus recenſitos afferret, meæ mihi vires ſuffecerunt. O Nou-Auguſtiniani, quid dicitis? hęccine ſunt antiqui Auguſtini placita? hæc illa confeſsio perditæ libertatis ad bonum? hęc natiuæ paupertatis & neceſsitatis agnitio? hæc extrema fuga Pelagianiſmi? Quid? Si Iulianum, Fauſtúmue huius contentionis arbitrum eligeremus? Ille non vobis tali a prædicantibus palmam conceſſerit? non porrexerit

R

manum? Non vti fratres eiuſdemque fidei conſortes fuerit oſculatus cum noſtri qui Pelagiani vobis videmur execratione?

Idem dicendum de tentationum victoria quam ex ſpeciali per Chriſtum gratia pendere neceſſariò Auguſtinus perpetuò monet, & contra Pelagianos pugnaciſſimé probat. Quomodo enim non cenſeantur repugnare qui docent pœnarum æternarum timorem expreſſum naturæ viribus *fortiorem eſſe deſiderio voluptatum*? Quid aliud requiritur vt quis à concupiſcentia victorem ſe futurum ſperet & eſſe glorietur ſine gratia Chriſti; quàm vt ſibi perſuadeat ſe ſuis viribus concipere poſſe timorem *deſiderio voluptatum fortiorem*?

At, inquis, hoc intelligitur de abſoluto & efficaci deſiderio, quod etſi compeſcatur manet tamen voluntas inefficax, quâ dicit animus tentati, vellem ſi impune liceret. Quemadmodum appetitus lupi qui metu abigitur ab ouili, retinet tamen inefficacem & conditionatam, ſi canes non obeſſent, mactandi ac rapiendi cupiditatem, hoc autem eſt vinci: ergo non impedit ille timor ne tentatus vincatur. Sed hæc fruſtra ſunt. Nam ſi tentatus intelligat ſe perinde reum fore pœnarum æternarum dum inefficaciter deſiderat illicitas voluptates, quid prohibebit quo minùs eodem timore, perinde cohibeat conditionatum deſiderium ac cohibet abſolutum? An eſt alterum altero fortius? Nam quod alterum altero pulſo nonnumquam retineatur ex eo eſt, quod non intelligatur aut non aduertatur id quod opponitur vni, perinde opponi & alteri Sed ſi non deſit apprehenſio neceſſaria qua cognoſcatur malum quod timetur, nihilominus incurri per deſiderium conditionatum, ac per abſolutum? vtrique enim imminere: quid cauſæ erit cur timor ille non perinde vnum ac alterum extinguat, itáque plenam de concupiſcentia victoriam naturæ viribus referat? Quid? Si lupus ſciret eadem ſibi mala imminere ab interna inefficaci cupidita-

te, quæ ab abſoluta & efficaci, non eodem timore vtrã que pariter contineret? Poterit ergo continere homo, qui ea cognitione lupum ſuperat; & ſi non faciat, mentis diſtractio & incogitantia cauſa erit. Sufficit igitur ipſe ſibi, vt grauiſſimas & frequentiſſimas tentationes ſuperet. Et ſi ad orationem confugiat ad obtinendum per Chriſtum gratiam, qua liberetur hoc periculo. tem ille quidem bonam faciet, ſed ſi credimus his Theologis, minimè neceſſariam. Si gratias agat ob partam beneficio meritorum Chriſti victoriam, videat ne mentiatur dum Chriſti gratiæ tribuit quòd propriè potiùs fuit naturæ. Et fieri poteſt vt qui principia tradunt vnde iſta conſequuntur quæ ſunt adeò contraria placitis Auguſtini, ſe miſſos putent vt extinctã poſt illius tempora veritatis facem accenderent? Ecquid opus erat immenſam illam teſtimoniorum ſyluam ex omnibus Auguſtini voluminibus cæſam colligere ad impugnandum pœnarum timorem, ſi eò tandem erat deſitura contentio, vt diuinæ gratiç neceſſitas minueretur, vt naturç facultas erigeretur, vt videret Auguſtinus eos, qui ſe illi veluti prætorianos milites adiungere geſtiebant contra inimicos gratiæ Chriſti, ad caſtra Pelagianorum transfugiſſe, adhærentibus S. Doctori, quos illi tanquam Pelagianos accuſarant & Moliniſtas?

§. VII.

Compendio ſoluuntur argumenta contraria.

HIc fortaſsè Baiani cauſabuntur non eſſe ſigillatim reſponſum ijs teſtimonijs quæ ſunt ab ijs ex S. Auguſtino contra hunc timorem prolata: & optandum eſſet omnino vt quam eſt illa res facilis negotij, tam eſſet exigui temporis. Sed prçter ea quæ ſuperiùs dicta ſunt compendio reſpondeo. Quidquid dixit Auguſtinus de timore vel amore Iudaico temporalibus promiſsis vel minis innixo, nihil ad nos. Quidquid dixit, vt probaret æternorũ quoque bonorum atque malorum inordinatũ

Digitized by Google

eſſe poſſe timorem amorémue nihil ad nos. Quidquid dixit vt negaret timorem qui concipi poteſt ex ſola vel legis vel Euangelij extrinſecus factâ propoſitione ſanctum eſſe ac ſalutarem, nihil ad nos. Quidquid dixit vt obtineret timorem, etiam ſanctum & ſalutarem, & impulſu ſpiritus ſancti excitatum, imperfectum eſſe, hoc eſt minùs perfectum; perficiendum autem acceſſu caritatis propriè ac ſpecialiter dictæ, nihil ad nos.

Reſtat probandum ex Auguſtino; Nullam fieri à Deo poſſe bonorum vel malorum æternorum propoſitionem, quà homo poſſit illa vel tanquam ſibi bona honeſtè amare, vel tanquam ſibi mala honeſtè timere, quamuis hi affectus non attingant motiuum propriè ac ſpecialiter dictæ caritatis. Reſtat probandum eoſdem effectus non poſſe concipi ex impulſu ſpeciali Spiritus ſancti voluntatem humanam præuenientis & adiuuantis. Reſtat probandum, ita conceptos non eſſe ſupernaturales, nec poſſe pertinere ad diuinam per Chriſtum gratiam. Reſtat probandum, hoc poſito non eſſe aptos qui numerentur inter diſpoſitiones ad iuſtificationem, ad eamque concurrant & ſufficiant aliquando cum Sacramento. Ex illa immani & indiſcreta indigeſtaque teſtimoniorum ſtrue eligant, ea queis Auguſtinus ſatis clarè videatur hæc quæ iam dixi ſentire, atque vt alij ſentiant exigere. Interea dum hoc expectatur, memores Auguſtinum non alia de cauſa diſputare contra timorem pœnarum, quàm vt obtineat, non poſſe humanam voluntatem eadem facilitate initium ponere diſpoſitionis ad iuſtificationem neceſſariæ & innocentiam vitæ ſectari, qua poteſt timere ad probabilem externamque bonorum & malorum propoſitionem; non dubitabimus, quin acceptâ eorum confeſſione qui dicunt, nullum eſſe timorem honeſtum & ſanctum, & ſalutarem qui non excedat naturæ vires, egeatque ſpeciali auxilio, quod non niſi intuitu meritorum Chriſti dari ſolet: & quin participet communem illam caritatis ra-

tionem quæ virtutibus omnibus conuenit, quatenus Deo ſunt amabiles, etiamſi à caritate ſtrictè ſumpta diſtinguantur, non dubitamus, inquam, quin dicturus ſit, id quod aliàs in pari cauſa dixit, *iungamus dexteras.* Atque ita finio quæſtionem hanc, & ſpero lectorem eruditum ex his quæ hactenus dicta ſunt facilè perſpecturum quibus caſſibus impediti Baiani circumuoluantur, quamque immeritò Doctoribus Scholaſticis obiectarint *Cimmerias tenebras*, quos conſtat Ægyptiacis eſſe merſos.

CAPVT III.

De efficaciâ Sacramenti Pœnitentiæ.

SECVNDVM exemplum quo conſtat Baianos Auguſtinum obiicere Tridentino, peti poteſt ex eo quòd ſupponunt, ex principijs Auguſtini colligi *eum falli qui putat per Sacramentum Pœnitentiæ & Baptiſmi effectum eſſe, vt iam ſit duplex iuſtificationis modus, vnus per contritionem, alter per attritionem illam, quâ ex ſolo pœnarum timore de peccatis dolemus, vnum enim eundemque ſemper eſſe & fuiſſe iuſtificationis modum, quamuis Sacramenti Pœnitentiæ inſtitutio facilitatem aſſequendæ remiſſionis attulerit.* Quæ doctrina duo capita continet. Primum eſt, nullam eſſe ſpecialem efficaciam Sacramenti Pœnitentiæ reſpectu iuſtificationis, quando quòd in eo fit id ipſum eodemque modo ſine illo fieri conſueuerit. Sic enim argumentari licet. Vel admittitur aliqua certa diſpoſitio adeò imperfecta vt cum Sacramento quidem Pœnitentiæ ſufficiat ad iuſtificationem, ſine illo verò non ſufficiat; vel non; ſi eſt aliqua; ergo eſt duplex iuſtificationis modus, ille ſcilicet in quo perfectio diſpoſitionis ſupplet defectum Sacramenti, & ille in quo Sacramenti efficacia ſupplet imperfectionem diſpoſitionis, quod tamen negatur. Si non admittitur aliqua talis diſpoſitio, vt admitti conſequenter nequit à Baiiſtis; Sacramentum ergo nihil facit, quàm quod ſine illo & fit & factum eſt ſemper

Ianſ. tom. 3. c. 34. lib. 5.

& quidem *eodem modo*, poſtquam iſte *modus*, quo per pœnitentiam peccatum tollitur, neque nouus eſt, nec alius ab eo qui ſemper fuit.

Nullam igitur ſpecialem efficaciam habet Sacramentum ad remittendum peccatum, & quod in ipſo fit, diſpoſitioni potiùs erit tribuendum; quippe quæ ſola faceret, quod facit cum Sacramento, quod ſine tali diſpoſitióne nihil faceret. Et ne id coniectando tantùm videatur aſſertum, aut raciocinando erutum ex aduerſariorum doctrinâ, mentem ſuam explicuit iſtorum illuminatorum ille quem aiunt dicere ſolitum *abſolutionem* in Sacramento Pœnitentiæ *ſupponere ſemper peccata per contritionem remiſſa; nec aliud eſſe abſolutionem quàm iudicium remiſſionis peccatorum declaratiuum*, non igitur effectiuum. S. Cyran.

Ex quo ſequitur alterum caput huius erroris, *nullam* videlicet *eſſe huius Sacramenti neceſſitatem, ad peccata remittenda.* Hoc enim colligitur ex eo quòd hic effectus ita ſequatur ex diſpoſitione pœnitentis vt ſit idem ſemper, ſiue Sacramentum adiungatur, ſiue non. Et ſi quis obiiciat diſpoſitionem illam eſſe votum Sacramenti; conſtat ex hac doctrinâ, non poſſe votum eſſe Sacramenti tanquam medij ad remittendum peccatum neceſſarij: Poſtquam reuera numquam illud remittit; ſed eſſe votum Sacramenti, ad eum tantùm modum quo eſt votum implendi cætera præcepta, non furandi, non blaſphemandi, reddendi depoſitum, &c. Atque hoc ſatis declarant Baiiſtæ cùm dicunt inſtitutionem Sacramenti Pœnitentiæ *facilitatem aſſequendæ remiſſionis attuliſſe.* Non enim volũt remiſſionem reddi faciliorem ex copia alterius modi quo fieri poſſit, nimirum per attritionem cùm Sacramento. Nouum enim hunc modum, vt iam oſtendi, eliminant. Sed quia licet quæcumque diſpoſitio peccatum remittit cum Sacramento, & ſine Sacramento poſſit illud remittere, difficilius tamen hoc facit ſola. Cuius difficultatis modum & rationem non eſt hic locus exquirẽdi, ſed relinquendum eſt hoc inter alia multa

ineffabilis huius Theologiæ myſteria, hoc tantùm aſſumo quod dant, Sacramentum pœnitentiæ ad remittenda peccata non eſſe neceſſarium.

Conſtat autem eandem eſſe rationem Sacramenti Baptiſmi quoad hoc vtrumque caput, ſi de adultis ſermo ſit. Nempe nullam eſſe ſpecialem illius efficaciam ad tollendum Originale, atque Actuale peccatum in adultis, & nullam quoque ad huiuſmodi effectum neceſſitatem. Quia baptiſmus in adultis nihil operatur, niſi ſecundùm eorum diſpoſitionem, & pœnitentiam quandam, quæ ſi eſt imperfecta, vt eſt attritio illa Scholaſticorum, nihil obtinebit, cùm ſit & vitioſa & naturalis, vt dicunt. Si eſt actus caritatis coniunctæ cùm vera peccatorum deteſtatione, ac propoſito implendi præcepta, vt eſſe debet, eumdem quem ſemper habuit ante inſtituta etiam Sacramenta, conſequetur effectum: & non expectato baptiſmo peccatorem liberabit. Ergo nec ſpecialem habet efficaciam baptiſmus reſpectu adultorum, nec eſt vlla eius neceſſitas ad peccata remittenda. Et quia hoc conſequi dicunt ex principiis Auguſtini, aio illos in eo Auguſtinum opponere Tridentino.

Eſt enim aperta Tridentini doctrina, & circa propriam iſtorum Sacramentorum efficaciam ad tollenda peccata, & circa eorumdem neceſſitatem.

Primùm patet ex ſeſſ. 7. vbi Baptiſmus & Pœnitentia dicuntur eſſe *Sacramenta à Chriſto inſtituta*. Inſtitutio autem nouitatem ſignificat inſtitutæ rei ac differentiam ab eo quòd iam erat in vſu. Vnde ſi ſit inſtitutio medij alicuius ad peccata remittenda, neceſſe eſt vt illud medium, aut ſit vnicus remittendorum peccatorum modus: aut ſi erat aliquis alius, ſit certè nouus: ita vt iam ſint duo diuerſi modi remittẽdi peccata, quòd Baiiſtæ negant. Baptiſmum autem inſtitutum fuiſſe tanquam medium ad remittenda peccata facilè intelligitur, vel ex ſolis illis verbis quæ refert Tridentinum, *Pœnitẽtiam agite & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine*

Can. 1.

Seſſ. 6. cap. 6.

Digitized by Google

Act. 2. Ib. cap. 7. *Ieſu in remiſsionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus ſancti.* Eadem eſt ratio de Sacramento Pœnitentiæ, vt manifeſtè patet ex cap. 14. ſeſſ. 6. vbi Tridentinum ita loquitur. *Qui verò ab accepta iuſtificationis gratiâ per peccatum exciderunt, rurſus iuſtificari poterunt, cùm excitante Deo per Pœnitentiæ Sacramentum merito Chriſti amiſſam gratiam recuperare procurauerint. Hic enim iuſtificationis modus eſt lapſis reparatio.* Et mox, *Etenim pro ijs qui poſt Baptiſmum in peccata labuntur Chriſtus Ieſus Sacramentum inſtituit pœnitentiæ.* Vbi vides apertiſſimè *modum* iuſtificationis à Chriſto inſtitutum, ac proinde *nouum modum*, diuerſumque à præexiſtente: vt ſit neceſſarium confiteri iam eſſe duos. Adde quod docet ſeſſ. 14. cap. 1. Vbi *Sacramentum Pœnitentiæ* vocatur *vitæ remedium*, *inſtitutum à Chriſto, cum ante illius aduentum non eſſet*, idque *vt lapſis applicaret beneficium mortis Chriſti inſtitutione communicatam*
Seſſ. 6. c. 7. *Sacerdotibus poteſtatem remittendi peccata.* Vnde eſt Canon 1. ſeſſ. 14. *Si quis dixerit in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe verè & propriè Sacramentum pro fidelibus quoties in peccata labuntur ipſi Deo reconciliandis à Chriſto Domino noſtro inſtitutum: Anathema ſit.* Can. 9. *Abſolutionem Sacramentalem eſſe actum iudicialem, & non ſolum miniſterium declarandi remiſſa eſſe peccata.* Et fieri poteſt vt totum hoc non ſignificet Baianis *nouum modum* remittendi peccata?

Iam verò quod iſti modi à Chriſto inſtituti ſint effi-
Seſſ. 6. c. 7. caces, patet ex eo quòd Concilium Tridentinum illis attribuit rationem *cauſæ inſtrumentalis.* Hoc enim dicit de Baptiſmo, eadémque ratio de Pœnitentia, poteſtque confirmari ex eo quòd dicit Concilium in vniuerſum de
Seſſ. 7. can. 6. omnibus Sacramentis, nimirum *Sacramenta nouæ legis continere gratiam quam ſignificant, eamque conferre: nec eſſe tantùm ſigna externa acceptæ gratiæ vel iuſtitiæ*, nempe quia cauſæ ſunt, atqui Baptiſmus & Pœnitentia ſignificant gratiam remiſſionis peccatorum; illam igitur & continent, & conferunt; ergo eſt in lege noua nouum aliquid & continẽs, & conferens gratiam remiſſionis peccatorũ,

ac proinde *nouus* aliquis *modus* remittendi peccata. Adde quod definitur ibidem, *eadem Sacramenta conferre gratiam ex opere operato*, quod eſt excedere vim omnem ac meritum diſpoſitionis, ita vt diſpoſitio cum Sacramento id faciat quod ſola facere non poſſet, & de Sacramento Pœnitentiæ nominatim cõtra Nouatianos alioſque qui *poteſtatem* remittendi peccata, quæ Sacerdotibus collata eſt, *commentitijs interpretationibus* aliò detorquent: cuiuſmodi interpretatio eſt, eſſe illam poteſtatem quandam declarandi remiſſa eſſe peccata vi diſpoſitionis antecedentis, quod exploditur illis etiam verbis, quibus dicitur, *ſanè vero res & effectus huius Sacramenti, quantum ad eius vim, & efficaciam pertinet, reconciliatio eſt cum Deo.* Vbi quis non videt propriam vim ſeu efficaciam huius Sacramenti in reconciliandis peccatoribus? quam vim & efficaciam ſententiæ Sacerdotis potiſſimùm attribuit paulò antè, cùm dixit, peccatores *per ſententiam Sacerdotis liberari.* His ex locis ſi quis non intelligit & efficaciam, & nouitatem iſtorum mediorum ad peccata remittenda, cæcutire illum meridie neceſſe eſt. Sed omnem ea de re dubitandi rationem tollit, quod dicitur, *Attritionem eſſe donum Spiritus ſancti nondum inhabitantis, non poſſe illam per ſe ac ſine Sacramento perducere peccatorem ad iuſtificationem, diſponere tamen ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ.* Vbi quia prius docuerat, *contritionem caritate perfectam reconciliare hominem Deo priùs quàm Sacramentum actu percipiat*, manifeſtè datur intelligi duos eſſe ac differentes Pœnitẽtiæ modos, nempe illum quo non expectato Sacramento vi contritionis perficitur iuſtificatio; & illum quo neceſſe eſt vt attritioni iungatur actualis receptio Sacramenti, vt illa reconciliatio fiat.

Can 8. | Seſſ. 1. cap & can. 5. | Ib. c. 3.

Eorumdem Sacramentorum neceſſitatem Tridentinum multis locis explicat. Sed præcipuè verbis illis. *Eſt autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, vt nondum regeneratis ipſe Baptiſmus.*

Seſſ. 14. c. 2. Adde can 9. ſeſſ. 7. de Baptiſmo, can. 6 & 7.

S

de neceſſitate confeſſionis. Quibus adde canonem 5. Seſſ. 7. de neceſſitate Baptiſmi, & can. 6. & 7. Seſſ. 14. de neceſſitate Confeſſionis, & can. 29. Seſſ. 6. de neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ: vt iam dubium eſſe non poſſit, quin illi qui poſt inſtituta Sacramenta peccatum remitti dicunt eodem modo quo ſemper remiſſum eſt; itàque ſignificant non requiri Sacramenta vt media quibus peccatum remitti poſſit; cum diſpoſitio ſine qua nihil proſunt, & ſine illis & ante illa ſit eundem effectum remiſſionis peccatorum habitura; Tridentino repugnent, & eidem repugnantem faciant Auguſtinum, cui affingunt ſua ſomnia.

Quod autem dicunt declaratiuam eſſe abſolutionem impetratæ remiſſionis, ſi continere velint abſolutam declarationem, Tridentino adhuc magis repugnabunt Seſſ. 6 can. 12. 13. 14 & cap. 9. neganti debere quemquam ſibi perſuadere ſe iuſtum eſſe atque diuino amore dignum, ſi vero hypotheticam, vt ſenſus ſit; ex hypotheſi quod habeas contritionem efficacem, quæ ſit actus caritatis, remiſſa tibi ſunt peccata tua, ridiculi ſunt, quid enim opus eſt adire confeſſarium vt hoc ſciamus?

Quod ſi tanta fuiſſet cura quantam præ ſe ferunt apud Auguſtinum quærendi veritatem; inueniſſent in Epiſtola ad Hieronymum *Chriſtianam ſalutem* quæ per *legitima* illa, hoc eſt, legis veteris Sacramenta non dabatur, *per Baptiſmi Sacramentum miniſtrari*: Eſſe igitur baptiſmum aliquem modum miniſtrandæ ſalutis: & quia non erat in veteri lege; cōſequenter eſſe *nouum modum*. Inueniſſent in Eccleſia Chriſti malos miniſtros & *homicidas*, propterea quod fratres oderint, *dare* tamen *Spiritum ſanctum* dum baptizant, ſicut & dum *manus imponunt ſuper capita* pœnitentium lib. 5. de Baptiſmo contra Don. cap. 20. qui eſt etiam *nouus modus*, iuſtificationis ante legem gratiæ non vſurpatus. Inueniſſent *non eſſe eadem Sacramenta* veteris & nouæ legis, *ſed eſſe mutata*, & differentiam in eo ſitam quòd Sacramenta nouæ legis ſint non tan-

tum *faciliora*, ſed etiam *ſalubriora*, & *faciliora*: & ſi diſtinctiùs ſcire voluiſſent quæ ſit iſta maior *ſalubritas* & *felicitas*, occurriſſet Sacramenta legis veteris ſuiſſe *promittentia ſalutem*, nouæ autem eſſe *dantia ſalutem*. in Pſ. 73. Quod quia poriſſimum de Baptiſmo & Pœnitentia verum eſt, quis negauerit authore Auguſtino duo illa Sacramenta eſſe duos eoſque nouos modos & *dandi* & accipiendi ſalutem? Inueniſſent peccatores cenſendos eſſe *conterere* & *frangere cor* dum *confitentur* & *puniunt peccata ſua*, quod ſignificatur *tunſione pectoris*, Deum autem *contritiones* huiuſmodi *ſanare per temporalia Sacramenta* quæ ſunt *alligamenta medicinalia contritionis noſtræ*, inter quæ numeratur *impoſitio manus ab aliquo Præpoſito*, qui eſt nouus ille modus remiſſionis peccatorum quem quærimus; in Pſ. 146. Inueniſſent *ablatis veteribus Sacramentis alia eſſe inſtituta* in quibus ſine dubio & baptiſmus & pœnitentia numerantur, *virtute maiora*, *vtilitate meliora tanquam iuſtitiâ fidei reuelatâ*, contra Fauſtum lib. 19. cap. 13. In quo vero maior erit virtus & melior vtilitas, ſi remiſſionem peccatorum ad quam ſunt inſtituta non aliter operantur, quàm quo modo ſolebat antea fieri? Inueniſſent dum barbaris fortè irruentibus territi Paſtores populum deſerunt fruſtra concurrentem ad petendum *baptiſmum*, vel *reconciliationem*, vel *ipſam pœnitentiæ actionem*, vno verbo, *ſacramentorum confectionem & erogationem*, *æternum exitium ſequi eos qui de iſto ſæculo exeunt vel non regenerati vel ligati*. Ep. 180. ad Honoratum. Interrogo autem quam illi diſpoſitionem attuliſſent ad hæc Sacramenta, perfectam an imperfectam? ſi perfectam; defectus baptiſmi vel reconciliationis non impedit ſalutem illorum, ſicut non impediebat ante aduentum Chriſti ſuppoſitâ ſimili diſpoſitione. Si imperfectam; ergo quantumuis baptizati & abſoluti periiſſent; aut fatendum eſt baptiſmi & pœnitentiæ Sacramenta gratiam conferre cum imperfecta diſpoſitione, qui conferendi modus nouus eſt. Hæc inquam inueniri poterant apud Auguſtinum,

ſi qui tamdiu illum inſpexerunt, non habuiſſent oculos à proprijs erroribus auerſos,

CAPVT IV.

De mandatorum diuinorum impoſſibilitate.

§. I.

Quid Tridentinum, quid Baiani de poſſibilitate diuinorum mandatorum.

Seſ. 6 c. 11. TERTIVM exemplum erit, quod docent de manda-
torum diuinorum impoſſibilitate, de qua minimè
„ ambigua eſt doctrina Tridentini. *Nemo temeraria illa & à*
„ *Patribus ſub anathemate prohibita voce uti debet, Dei præcepta*
„ *homini iuſtificato eſſe ad obſeruandum impoſſibilia. Nam Deus*
„ *impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſſis,*
„ *& petere quod non poſſis, & adiuuat vt poſſis. . . . Qui enim*
„ *ſunt filij Dei Chriſtum diligunt, qui autem diligunt eum, vt ip-*
„ *ſemet teſtatur, ſeruant ſermones eius, quod vtique cum diuino*
„ *auxilio præſtare poſſunt.* Et mox vbi oſtendit huic veritati
Cap. 13. nihil obſtare quod iuſti labi ſinantur in venialia peccata;
poſſe enim nihilominus liberatos à peccato, ſeruos au-
tem factos Deo, ſobriè, iuſtè & piè viuentes proficere
per Chriſtum Ieſum, rationem addit, *Deus namque ſuâ*
„ *gratiâ ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab iis prius deſeratur,* ac
„ deinde de perſeuerantiæ munere, *nemo ſibi aliquid certi*
„ *abſolutâ certitudine polliceatur, tametſi in Dei auxilio firmiſſi-*
„ *mam ſpem collocare & reponere omnes debent. Deus enim niſi*
„ *ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ita perficiet,*
„ *operans velle & perficere.*

Ex hac doctrina exceptus eſt Canon 18. *Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam iuſtificato eſſe ad obſeruandum impoſſibilia, anathema ſit.*

Quàm eſt autem aperta hæc Tridentini definitio,

tam eſt aperta contradictio Baiſtarum, quorum hæc eſt doctrina; *Eſſe quædam præcepta ſecundùm ſtatum & vires in quibus homo conſtitutus eſt, impoſſibilia. Nec adeſſe gratiam quâ poſſimus: eſſéque hoc etiam de iuſtificatis intelligendum: nec dari plurimis iſtam faciendi præcepti poſſibilitatem quæ precibus implorari ſolet.* Eſſe hanc *non exiguam quorumdam hallucinationem qui putant ſemper adeſſe homini gratiam vt petat, ac tam ardenter petat vt infallibiliter impetret id quod petit: non largiri Deum omnibus gratiam, vel feruenter petendi vt ad impetrandum neceſſarium eſt, vel omnino petendi*: vnde inferunt, *fidelibus multis deeſſe illam ſufficientem gratiam*: & conſequenter, *illam perpetuam quam quidam prædicant implendi præcepti poteſtatem.* Et vt videas illos nec ſemel nec vno modo idem aſſerere. *Nihil eſt* inquiunt, *in D. Auguſtini doctrina certius ac fundatius quam eſſe præcepta quædam quæ hominibus non tantum infidelibus excæcatis, obduratis, ſed fidelibus quoque & iuſtis, volentibus & conantibus, ſecundùm præſentes quas habent vires, ſunt impoſſibilia: deeſſe quoque gratiam qua fiant poſſibilia:* Sanctum Petrum, & alios multos fideles, tentatum eſſe, *ſupra quàm poſſent ſuſtinere.* Item. *Non ſolum Iudæis ſed & Chriſtianis, non ſolum carnalibus, ſed & Spiritualibus, grátiam talem ſufficientem ad id faciendum quod iubetur frequenter ſubtrahi, vt nec pro tali gratia adipiſcenda deprecandi ſimilis ſufficiens gratia habeatur.* Eodem pertinent illi certarum diſputationum tituli *nullum dari poſt lapſum auxilium ſufficiens, quin ſimul ſit efficax. Quàm monſtroſa ſit gratia ſufficiens prout à recentioribus explicatur. Iudæis data eſt lex, & Chriſtianis plurimis præcepta dantur, ſine vlla gratia ſufficiente aut adiuuante.* Quæ ſi Geneuæ docerentur è Caluini cathedra, mirum ſi poſſent adhuc Auditores nanciſci ſatis dociles, nunc ſub ementitâ Auguſtinianæ doctrinæ laruâ ſparguntur inter Catholicos, cùm ſummâ & Orthodoxæ fidei & ſancti Doctoris iniuriâ.

Ianſ. tom. 3. lib. 3. c. 13.

Ib. cap. 5.

Ianſ. tom. 3. lib. 3. Cap. 1. Cap. 3. Cap. 5.

Nam quod Tridentinæ fidei, hoc eſt Orthodoxæ, contraria ſint, abundè perſpicitur ex eorum collatione quæ

iam ſunt recenſita: hic enim negantur, illic affirmantur *impoſsibilia* eſſe mandata Dei, hic *adiuuare* dicitur Deus, eos qui per ſe ipſi mandata implere non poſſunt, illic *non adiuuare*, ne iuſtos quidem: hic *non deſerere ſemel iuſtificatos* adiutorio ſuo, illic, *pati vt tentetur ſupra id quod poſſunt*, etiam Apoſtoli, etiam Principes Apoſtolorum: quod ſine inſigni Dei deſertione contingere non poteſt: hic de noſtrâ tantùm cooperatione dubitandum, nam *in Dei adiutorio ſpem collocandam eſſe firmiſsimam.* Illic incertiſſimæ diuinationis plenam eſſe ſpem illam, quâ quis in Dei adiutorio cônfidit, quando conſtat illud ſæpe ſubtrahi *non ſolum Iudæis, ſed & Chriſtianis, non ſolùm carnalibus, ſed & ſpiritualibus.* Denique hic prohibetur oratio illa tanquam *temeraria* & *à Patribus ſub anathemate damnata*: quâ Dei mandata dicuntur eſſe impoſſibilia: illic eadem & vſurpatur audacter & liberè, & authore Auguſtino vſurpanda eſſe contenditur.

§. II.

Baiani verba Tridentini truncant, ſententiam diſsimulant, & contrariam affingunt.

QVID igitur, inquies, nulla ne eſt apud Baianos Tridentini mentio? Eſt certè aliqua, ſed vt videas quàm perfunctoriè cum eo agant, vel potiùs quàm proditoriè, quod afferunt de mandatorum impoſſibilitate *conſectaneum* eſſe dicunt ex eo loco in quo Tridentinum eam negat. Concilij verba ſunt; *Deus impoſsibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſsis, & petere quod non poſsis*, ET ADIVVAT VT POSSIS. En inquiunt, vt Concilium quando dicit, *iubendo monet petere quod non poſsis.* Supponit te *non poſſe* quod iubetur, id quod etiam ſignificat, dum ait Deum *monere vt petas*, quod inſanum ſit id petere, quod iam teneas. Non habes igitur vires ad implenda mandata, quas moneris petere. Hæc re-

Ianſ. tom. 3. lib. 3. cap. 13 pag. 135. col. 1.

Digitized by Google

nuntiant ex adytis Auguſtini noui Theologi, vigeſimâ hyeme quàm pulſauerant, tandem admiſſi.

Sed in primis Tridentini verba illa, *& adiuuat vt poſsis*, quæ ſunt totius erroris peremptoria, pro ſuo commodo Baiani truncant. Deinde contrariam omnino propoſitionem ſubſtituunt, cùm dicunt ſæpe *Deum non adiuuare* etiam iuſtificatos, cuius aſſumptione ſub illa conditionali veriſſimâ, *ſi Deus non adiuuet iuſtificatos quædam præcepta ſunt illis interdum impoſſibilia*, conſectaneum illud abſolutè deducitur, *ergo quædam præcepta ſunt interdum impoſsibilia etiam iuſtificatis*: quod certè minimè dici debet *conſectaneum* ex Tridentino, ſed ex erroneâ ſumptione minoris illius Tridentino manifeſtè contrariæ. Quod ſi philoſophari libuiſſet ad mentem Tridentini, ita potiùs erat incedendum, *Si Deus iuſtificatos adiuuet, vt poſsint implere mandata, non ſunt illis impoſsibilia: ſed adiuuat vt poßint; ergo Dei mandata non ſunt illis impoßibilia.* Maiorem non negant Baiani, continetur que illis verbis Tridentini, *quod vtique cum diuino auxilio præſtare poſſunt.* Minor totidem ſyllabis à Tridentino abſolutè traditur, quo etiam modo ab eodem Tridentino ponitur abſoluta concluſio, Dei mandata non eſſe iuſtificatis impoſſibilia.

Atque hoc modo Concilij ſententiæ ſua ſpecies conſtat & conformitas, cùm dicit, *Deus impoßibilia non iubet, ſed iubendo monet*, &c. Planiſſimus enim ſenſus eſt, aptiſſimuſque; *Deus præcipiendo nihil exigit à te quod præſtare non poßis, ipſo enim adiuuante alterutrum potes, aut facere quod iuberis, aut vt poßis, orando impetrare, vnde ſi non obtemperas, abuteris alterutra facultate, nempe aut illâ qua potes obtemperare, aut certè illa qua potes orare.* Congrua, inquam, eſt illius ſententiæ ſpecies & forma cogitationis, quæ Baianorum ex interpretatione ridicula emergit atque deformis. Quis enim quæſo ſenſus erit illius aduerſatiuæ, *ſed iubendo monet*, ſi neutra facultas ſuppetit vel faciendi vel orandi? Age, ſtatuamus hominem qui præcepto

vrgetur, vel amandi Deum, vel tentationem aliquam ſuperandi, cum tamen neque vires habeat ad hoc præſtandum, ſed neque etiam ad orandum. Quid illi dicemus, *Deus impoſsibilia tibi non præcipit, ſed iubendo monet facere quod poſsis?* at hoc falſum eſt ex hypotheſi, quia monet potiùs facere quod non poſſum, *& petere vt poſsis?* & ad hoc etiam vires deſunt: vnde vtrumque non poſſum, *facere* ſcilicet *ac petere*. Ac proinde ſi dicamus quod res eſt hic erit ſenſus Tridentini; Deus tibi non præcipit impoſſibilia, ſed iubendo monet duo quorum neutrum potes; quod eſt, *non præcipit impoſsibilia, ſed præcipit tantum ea quæ non potes*, En quò tandem deducatur à Baianis doctrina Tridentini!

Iam quomodo ſaluent quod dicit Tridentinum iuſtificatos debere *firmiſsimam ſpem collocare in Dei auxilio*, quando conſtat ex iſtorum Theologorum doctrina quam plurimis hoc auxilium denegari, non facilè apud illos reperias. Quòd autem additur *ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerere niſi ab ijs prius deſeratur*, vide qua interpretatione, quamque contraria & verbis & menti Concilij eludere conentur. Nempe illud intelligendum dicunt de deſertione quæ fit per ſubſtractionem gratiæ habitualis. Nam ſi voluerimus, inquiunt, ſpectare deſertionem Dei, *quæ fit actualis gratiæ ſubſtractione, nimis enormiter ab Auguſtini mente diſcedunt, qui hoc ei paradoxum imponere volunt, ex quo præſertim per Adami lapſum in ſtatum damnationis & iræ Dei præcipitati ſumus.* Quo loco ab iſtis Doctoribus Concilium accuſari dico, & *impoſturæ* & *enormis ignorantiæ* Auguſtinianæ doctrinę, &, quâ nihil eſſe poteſt magis contrarium Catholicæ fidei quæ vniuerſalitate potiſſimùm & communi conſenſione commendatur, *paradoxiæ*. Certum enim eſt Concilium adhibere hoc loco authoritatem Auguſtini, cuius etiam verbis vtitur, vt ipſi quoque Baiani fatentur. Et hoc etiam certum eſt, Concilium eam ſententiam eo ſenſu referre, quem Baiani reiiciunt tamquam *enormem*,

tanquam

tanquam *paradoxum*, tamquam ab Auguſtino ſic alienum vt ei non poſſit attribui ſine *impoſtura*. Quod iam oſtendo. Nam primò qua prudentia, quoue iudicio vtimur, vt dicamus Concilium illud definire voluiſſe de quo nulla erat controuerſia? Quis, inquam, ſomniauerat aliquando, Deum homini iuſto nihil commerito, nihil mali cogitanti ſubtrahere habitum iuſtitiæ, ac furis inſtar ſpoliare dormientem, vt fuerit opus Eccleſiam congregari ad tantum tamque periculoſum errorem corrigendum? ſecundò quis non videt eo fine id eſſe à Concilio pronuntiatum, vt confirmaret iuſtificatos, inanemque ac iniurioſum diuinæ bonitati metum excluderet. quo ſe homines à Deo deſerendos timent? Num timent homines ſe à Deo deſerendos ſubtractione gratiæ habitualis? Num verentur ne Deum ſui beneficij pœniteat? Ne illi tædio ſint, dum eâdem multo tempore iuſtitiæ ſtolâ induuntur? Ne recreationem quærat ex multicolore ſuorum ornatu, viceſque decernat albi & nigri: Quid dicitis, ô Baiani, aquilæ ingeniorum purâ putâque doctrinæ Auguſtinianæ medullâ nutritæ? Timere aliquis poteſt in Deo nauſeam faſtidiumque rei eiuſdem, ſi continuò bona ſit; Quod ſi non illam diuinæ voluntatis inconſtantiam iuſtificatorum quiſquam timere poteſt: ſi ſua cuique infirmitas fragilitaſque ſuſpecta potiùs eſt; ſi continua communis hoſtis Dei hominumque occurrit oppugnatio; quid animi facient homini pauido qui dicent; Certus eſto ſi aliud nihil accidat, Deum non ablaturum à te quàm iniecit veſtem iuſtitiæ; tu verò quo modo ſis illam conſeruaturus ipſe videris, cùm enim infirmus ſis ac fragilis, tuiſque aduerſarijs longè impar, ſis ne à Deo adiuuandus, incertum eſt; actuales ſi quidem gratias, quæ ſunt eius auxilia, iuſtificatis quam plurimis ille denegat: vnde fit illis impoſſibilis perſeuerantia; de cætero macte animo, & hæc perſuaſus viue lætus: hac tantùm ratione, quæ vt patet incutiendo, quàm pellendo terrori

aptior eſt, Concilium confirmare poteſt deſperabundos, ſi eam habuit mentem quàm Baiiſtæ interpretantur. Ac proinde perſpicuum eſt illius adhortationem congruam eſſe aliter non poſſe, quàm ſi tali quodam modo concipiatur: iuſtus es, & in viâ ſalutis, vt in illa perſeueres, in tua erit poteſtate. Quamuis enim ſecluſo actualium gratiarum auxilio ſis caſurus; Deus tamen illud non ſubtrahet, neque neceſſariam ſuperandis difficultatibus opem denegabit. Tu tantùm vide, ne illius abutare beneficio. Hoc ſolùm modo erigi poſſunt, qui timent Dei deſertionem. Ergo Tridentinum in eam tantùm ſententiam interpretandum eſt, vt ſubtractionem gratiarum actualium, quâ fit impoſſibilis iuſtificatorum perſeuerantia, credatur abhorruiſſe.

Seſſ. 6. c. 13. Quod probatur tertiò ex verbis Tridentini cùm dicit, *tametſi in Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare & reponere omnes debent, Deus enim niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ipſe perficiet.* Quid enim eſt, ipſe perficiet? ipſe non ſubtrahet iuſtitiam habitualem? atqui hæc ratio non probat collocandam eſſe ſpem firmiſſimam in Dei auxilio. Ecquis non videt ineptam eſſe ratiocinationem hanc; ſpes eſſe debet firmiſſima in actuali gratiâ. Deus enim non ſubtrahit habitualem? ſi non eſt inquam eadem gratia, in qua ſperandum eſt, & cuius ſubtractio negatur; quomodo id quod dicitur, Deum non ſubtrahere vnam, in aliâ ſperandum eſſe probabit? Probat autem ſi eadem vtrobique intelligatur, & illa in cuius auxilio ſperare iubemur, & illa cuius ſubtractio non eſt timenda. Manifeſtum eſt igitur ita interpretandum eſſe Concilium.

Probatúrque iterum & quartò. Quia clarum eſt hoc quod dicit Concilium, *Deus namque ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur*; Rationem eſſe tum eius, quod eſt dictum paulò antè de ſeruandis mandatis, *quod vtique cum diuino auxilio præſtare poſſunt*: tum eius quod immediatè præcedit, eò quòd iuſtificati *non*

deſinant eſſe iuſti propter venialia tantùm *peccata* debere illos *ſentire ſe magis eſſe obligatos ad ambulandum in via iuſtitiæ, quo ſobriè, iuſtè ac piè viuentes proficere poſſint per Chriſtum Ieſum.* Coniunge enim hæc, iuſtificati ſeruare poſſunt mandata cum diuino auxilio, Deus enim non ſubtrahit gratiam habitualem. Item hæc, iuſtificati venialibus peccatis non deſinunt eſſe iuſti, ideſt, non ſubtrahitur illis gratia habitualis, quo fit vt teneantur ambulare in via iuſtitiæ & ſobriè, piè, ac iuſtè viuendo proficere: Deus enim non ſubtrahit gratiam habitualem; quis non videt hiantem eſſe cogitationem, inanemque diſcurſum, eiuſque rationis ridiculam repetitionem? Quid enim, an ideò poſſum ſeruare ſermonem Dei cum diuino auxilio, quia Deus non ſubtrahit gratiam habitualem? & dum dicitur quia non ſubtrahitur gratia habitualis propter venialia peccata; ideò iuſtum magis teneri ad ambulandum in via iuſtitiæ, ſi addatur, Deus enim non ſubtrahit gratiam habitualem, numquid eadem ratio ineptè repetitur ad idem probandum? Non poteſt igitur illorum verborum, *Deus enim non deſerit ſemel iuſtificatos*, hic eſſe ſenſus, *Deus non ſubtrahit gratiam habitualem*: eſt autem aptiſſimus, & omnia mirificè cohærent, ſi ſit iſte, *Deus non ſubtrahit gratiam actualem ad bene viuendum neceſſariam.* Optima enim eſt ratiocinatio, iuſti poſſunt cum diuino auxilio ſeruare ſermones Dei, nec eſt quod illius auxilij defectum prætexant *Deus enim non deſerit, &c.* Hoc eſt, Deus enim non ſubtrahit auxilium illud. Item iuſtificatis ob venialia peccata non ſubtrahitur habitualis gratia: & ideò ſentire debent ſe magis obligatos ad ambulandum in via iuſtitiæ & proficiendum in virtutibus, quod ſine dubio poſſunt, *Deus enim non deſerit*, &c. hoc eſt Deus non denegat illis auxilium ad hoc neceſſarium. Hæc eſt igitur Concilij mens.

Et hoc conuincitur quintò ex alijs verbis quibus dicit, *Deus enim niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere.* Eſt enim Cap.13.Seſſ. 6.

euidentiſſimum hic non promitti tantùm conſeruationem habitualis gratiæ, ſed donationem actualis. Quia hoc promittitur quod eſt neceſſarium vt Deus *perficiat bonum in nobis & operetur velle ac perficere.* Atqui nemo dubitat quin ad hoc ſint neceſſariæ actuales gratiæ: ergo illæ promittuntur. Promittuntur autem ita vt ea tantùm conditio requiratur *ne nos deſimus ipſius gratiæ*, quod eſt, ne nos priùs deſeramus Deũ, vt paulò antè dictũ eſt; ergo vbi nequit eſſe prior noſtra deſertio, non ſubtrahitur gratia ſeruandis mandatis neceſſaria; non poteſt autem prior eſſe deſertio noſtra, cùm primùm excidimus è iuſtitiâ, ergo numquam excidimus quin habeamus gratiam ad ſtandum neceſſariam, ex Tridentino:

Atque ex his perſpicuum fit pugnare Baiiſtas cum Tridentino, ſed quia ſe Auguſtini armis pugnare glorientur, reſtat vt oſtendamus, quantam Doctori ſanctiſſimo iniuriam inferant, quando vel eius doctrinam à Tridentino, vel Tridentini ab illo damnatam probant.

§. III.

Baiani ſententiam Auguſtini ſicut & Tridentini deprauant.

QVÆSTIO eſt, vtrum homini iuſto impoſſibilia ſint Dei mandata in aliquibus circumſtantiis, in quibus tamen eorum tranſgreſſio vitioſa eſt, & tum ad culpam tum ad pœnam imputatur? Affirmant Baiiſtæ, idque authore Auguſtino videri volunt affirmare: contrarium ex Tridentino iam probatum eſt: ſed ſtemus Auguſtini iudicio.

August. lib. de nat. & gr. cap 43. Ianſ. to. 3. lib. 3 c 13.

Primò verba illa Tridentini *Deus impoſſibilia non iubet: ſed iubendo admonet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis*, vt ipſi etiam aduerſarij fatentur, Auguſtini verba ſunt, idcóque quod ſequitur ex Tridentino, ſequitur

Digitized by Google

& ex Auguſtino, ſed nimirũ eadem fronte quâ ſunt auſi ex hac Tridentini ſententiâ concludere impoſſibilia eſſe quandoque præcepta, idipſum etiàm colligere conantur ex ſententiâ Auguſtini, nempe quia dicimur non poſſe niſi petamus, & aliunde conſtat, neque ipſam petendi facultatem ac gratiam ſemper adeſſe: vnde neceſſariò conſequitur non ſemper eſſe poſſibilia mandata, atque ita mirabili quadam interpretandi ratione Auguſtinus dum negat Deum impoſſibilia iubere, affirmat iubere aliquando impoſſibilia: aliquando verò, immò & ſæpiſſimè: atque vt dicamus quod ſentiunt, paſſim, nimirum toties quoties Deo non obeditur. Quia quoties non obeditur, deeſt gratia efficax ad obediendum, & apud iſtos Doctores præter efficacem nulla eſt ſufficiens, & quando non eſt ſufficiens ad implendum præceptum, illud eſt impoſſibile. Vnde ſequitur quotieſcumque contingit violari præceptum, eſſe illud obſeruatu impoſſibile: id quod rectè deduci putant ex Auguſtini doctrinâ qua dicit, *Deus impoſſibilia non iubet ſed iubendo admonet & facere quod poſſis & petere quod non poſſis.*

Quàm propitia ſit hæc Theologia Atheis, Libertinis, ac demum ſceleratis omnibus omitto dicere. Sed quod in eum ſenſum interpretantur Auguſtinum loco citato, res eſt eiuſmodi, in qua quis meritò poſſit iſtorum auctorum pudorem deſiderare. Manifeſtum enim eſt vti antea dicebam, ſententiam illam iſtâ interpretatione deſtruere ipſam ſe ſe, dum ſenſus aduerſatiuæ particulæ ſit affirmatiuus, coinciditque cum hac ineptiſſima ſententia, *Deus non iubet impoſſibilia, ſed iubendo monet impoſſibilia.* Quotieſcumque enim nec impletur præceptum neque oratur vt par eſt ad obtinendam implendi poteſtatem, deeſt gratia ſufficiens ad implendum; item etiam ad orandum vt par eſt; ſufficiens enim nulla eſt, inquiunt, ſi non eſt efficax: ergo quotieſcumque non impletur præceptum, nec eſt poſſibile illud implere, defectu gratiæ ſufficientis ad implendum; nec eſt poſſibile

petere vt par eſt implendi facultatem, defectu ſimilis gratiæ ad ſic petendum pariter neceſſariæ. Ergo Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet facere quod eſt impoſſibile. Monet enim alterutrum, aut facere ſi potes; aut petere vt poſſis; primum eſt impoſſibile, ſecundum etiam; ergo iubendo Deus monet facere quod eſt impoſſibile.

Secundò, Quia Baiiſtarum hic eſt diſcurſus, Dei præceptum non eſſe poſſibile niſi Deus adiuuet: Atqui Deus ſæpè non adiuuat, imò numquam adiuuat eum qui tranſgreditur, ergo Dei præceptum ſæpe aut potiùs ſemper in eo, qui tranſgreditur, non eſt poſſibile. Oſtendo minorem propoſitionem in qua ſolùm errant, & cuius contradictoria, vt monſtratum eſt, habetur apud Tridentinum, repugnare ſimiliter Auguſtino, cuius illi authoritatem perperam obtendunt. Non eſt neceſſe diſcurrere per varia loca, ſufficeret vnus ex eo libro deſumptus quo Baiiſtæ potiſſimum vtuntur, vt errorem ſuum confirment. Nimirum ex libro de natura & gratia. Nam cum Pelagius obieciſſet Auguſtino, id quod ipſe quondam ſcripſerat in libris de libero arbitrio, nullum eſſe peccatum ſi aliqua ſit eius cauſa cui reſiſti non

Ianſ. loc. cit. cap 13. Cap. 67.

poſſit: & non peccari in eo quod quis nullo modo cauere poteſt: velletque Pelagius inde concludere, poſſe homines peccata vitare, naturæ ſcilicet viribus; Auguſtinus, *Agnoſco*, inquit, *verba mea ſunt*, & addit poſſe omnino vitari peccatum, *ſed opitulante* Deo, & quæ dixerat repetit, *ſunt etiam neceſſitate facta improbanda; vbi vult homo rectè facere & non poteſt*, allatiſque huius neceſſitatis duabus cauſis, ignorantiâ & infirmitate, ſic vrget, trahentes illam in excuſationem peccati ſui, *Quibus breuiter*,
» inquam, *reſpondetur vt quieſcant: & aduerſus Deum mur-*
» *murare* deſiſtant. *Rectè enim fortaſſe querentur ſi erroris &*
» *libidinis nullus hominum victor exiſteret. Cùm verò vbique*
» *ſit præſens qui multis modis per creaturam ſibi Domino ſeruientem*
» *auerſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem, dili-*

Digitized by Google

gentem adhorretur, conantem adiuuet, exaudiat deprecantem, »
NON TIBI, DEPVTATVR AD CVLPAM QVOD INVITVS »
IGNORAS, SED QVOD NEGLIGIS QVÆRERE QVOD »
IGNORAS: NEQVE ILLVD QVOD VVLNERATA MEM- »
BRA NON COLLIGIS, SED QVOD VOLENTEM SANARE »
CONTEMNIS. *Ita & exhortatus ſum quantum potui ad rectè* »
viuendum: ET GRATIAM DEI NON EVACVAVI, *ſine quâ* »
natura humana iam contenebratā & vitiata illuminari non po- »
teſt & ſanari. »

Circumſpice amabo (Amice Lector) hanc tabellam. & in ea contemplatus Deum *ſanare volentem*, eum à quo contemnitur, *vbique præſentem vt vocet, vt doceat, vt conſoletur, vt adhortetur, vt adiuuet*, vnde contingat eorum exemplo qui tentationes vincunt confundendos illos qui vincuntur, quaſi per eos ſteterit quo minùs vterentur oblatâ ſimiliter vincendi facultate, ſitque voluntaria ipſorum tum ignorantia, tum infirmitas, illa quidem ex negligentia quærendi, hæc autem ex contemptu medici ſequuta; hæc inquam contemplatus, intellige cuiuſmodi viſiones videant illi qui contendunt Auguſtinianam eſſe, tyrannicam illam opinionem, quâ tollitur omnis gratia ſufficiens: Deúſque nobis exhibetur in eos furens qui peccarunt ab ipſo ita derelicti, vt nec iuuerit, nec iuuare voluerit ſiue ad exequenda mandata, ſiue ad impetrandam exequendi vim, cùm tamen ſine tali adiutorio neutrum præſtare poſſent.

§. IV.

Perſpicua D. Auguſtini teſtimonia ex libro de natura & gratia pro ſufficiente gratia ad ſeruanda mandata in ijs qui ea tranſgrediuntur.

SEd oſtendo tertiò ſua illos ſomnia venditare voluiſſe ſub nomine Auguſtini. Eſt enim Auguſtini etiam illud quod Tridentinum attulit neminem à Deo deſeri,

niſi qui prius ipſe deſeruerit Deum. Quod quia Baiani eludunt allatâ iam interpretatione de deſertione quâ Deus habitualem gratiam ſubtrahit, non quâ actualem, recenſeamus integrum Auguſtini locum: ſumptus enim
Cap. 26. eſt ex citato iam libro de natura & gratia, vbi ſimilitudinem Dei cum medico, quam Pelagius propoſuerat, Auguſtinus in eo claudicare dicit. *Quod medicus homo cum ſanauerit hominem iam de cætero ſuſtentandum elementis & alimentis corporalibus, vt eadem ſanitas apto ſubſidio conualeſcat atque perſiſtat, Deo dimittit, qui præbet iſta in carne viuentibus cuius erant etiam illa quæ dum curaret adhibebat. . . . Ipſe autem Deus cùm per mediatorem Dei & hominum hominem Ieſum Chriſtum ſpiritaliter ſanat ægrum, vel viuificat mortuum*, id eſt, *iuſtificat impium: & cum ad perfectam ſanitatem, hoc eſt ad perfectam vitam iuſtitiamque perduxerit*, NON DESERIT SI NON DESERATVR, VT PIE SEMPER IVSTEQVE VIVATVR: *Sicut enim oculus corporis etiam plenißimè ſanus, niſi candore lucis* ADIVTVS *non poteſt cernere: ſic homo etiam perfectißimè iuſtificatus, niſi æterna luce iuſtitiæ diuinitus* ADIVVETVR, *rectè non poteſt viuere. Sanat ergo Deus, non ſolùm vt deleat quod peccauimus, ſed etiam vt præſtet ne peccemus.* Vbi vides primo ex mente Auguſtini Deum non ſic deſerere iuſtificatum in ijs, quæ pertinent ad iuſtitiam adeptam, quomodo medicus deſerit hominem ſanatum in ijs, quæ ad ſanitatem ſpectant: atqui medicus non deſerit ſubtrahendo ſanitatem, vel deſinendo illam conſeruare immediatè, ſed tantùm ſubtrahendo conſilia ſua ac remedia: ergo neque Deus intelligi debet non deſerere eo tantùm quòd non ſubtrahat iuſtitiam, aut non deſinat illam immediatè conſeruare, ſed etiam eo quòd non ſubtrahat conſilia ſua remediaque, quibus illa confirmetur aut conſeruetur, quod totum pertinet ad actuales gratias. Secundò. Vides in quo poſita ſit illa *non deſertio Dei nempe, in eo quod iuuet vt piè ſemper iuſtèque viuatur*, quod non niſi per gratias actuales præſtatur: ergo non deſerit iſtarum gratiarũ ſubtractione. Tertiò, vides

Digitized by Google

vides rationem quare non ita Deus deſerat, ne nimirum iuſtificatus ſimilis ſit oculo ſano quidem, ſed luce deſtituto, quaſi diceret Auguſtinus lucem gratiæ ad *piè iuſtéque viuendum* neceſſariæ, eſſe illud adiutorium, cuius ſubtractione Deus non deſerit iuſtificatum *niſi deſeratur.* Quartò, Iterùm vides iſtâ non deſertione quid Deus præſtet, quando præſtare dicitur non ſolùm vt deleantur peccata præterita, ſed inſuper ne in poſterum *peccemus*, quod totum etiam præſtari tantùm poteſt actualibus gratijs: ergo illarum potiſſimum ſubtractione dicendus eſt Deus non deſerere iuſtificatum niſi deſeratur, iuxta mentem Auguſtini.

Quartò expendamus illa quoque verba Auguſtini, *valde autem bona ſunt præcepta ſi legitimè his vtamur, eo quippe ipſo quo firmiſſimè creditur Deum iuſtum & bonum impoſsibilia non potuiſſe præcipere: hinc admonemur & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus.* Quomodo poteſt aliquis *firmiſsimè* credere, Deum *non præcipere impoſsibile*, qui credere docetur nullam eſſe niſi impoſſibilis præcepti tranſgreſſionem, quòd nulla ſit quæ non ſupponat defectum efficacis gratiæ, tum ad implendum præceptum, tum ad impetrandas implendi vires; præter efficacem verò nulla ſit ſufficiens: ſitque notum ex terminis, cùm deeſt gratia ſufficiens eſſe impoſſibile illud ad quod eſt neceſſaria, ac proinde ſi præcipiatur, impoſſibile præcipi? qui hoc inquam credere docetur, quo modo poteſt *firmiſſimè* credere Deum non *potuiſſe impoſſibilia præcipere?* Quid etiam impedit illa Dei *iuſtitia*, ſi non impedit ne à me repetat quod non accepi, fructum videlicet actionis, cuius non habui facultatem? quid impedit illa *bonitas*, ſi non impedit ne ſæuiat in eum cui vult eſſe impoſſibile quod exigit? nonne etiam ridiculum eſt diſtinguere *facilia* & *difficilia* præcepta, cùm docueris omnia omnino eſſe *impoſsibilia* tranſgredienti; obſeruanti verò adeo non eſſe vlla difficilia, vt ſit impoſſibile tranſgredi; hic enim aliùs eſt huius propa-

Lib. de nat. & gr. cap. 69.

Digitized by Google

ginis ramus, de quo poſtea.

Cap. 66. Quintò, numquid erit illuſoriũ quod dicit Auguſtinus ibidem: *Quod autem ex vitijs naturæ non ex conditione naturæ ſit quædam peccandi neceſſitas, audiat homo, atque vt ea neceſſitas non ſit diſcat Deo dicere, de neceſſitatibus meis educ me . . . ac per hoc opitulante gratia per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum & mala neceſſitas remouebitur, & libertas plena tribuetur.* Si eſt impoſſiblile vt audiat homo cùm non audit, vt diſcat cùm non diſcit, vt oret cùm non orat; vt quid ſurdo canit Auguſtinus cùm dicit, audiat, diſcat, oret? vt quid etiam falſa pollicetur, cùm ſpondet *opitulante Deo*, amouendam neceſſitatem illam; ſi gratia qua tollenda eſt, denegatur etiam iuſtis *volentibus, conantibus, orantibus*, niſi eo modo velint, conentur, orent, qui eſt illis impoſſibilis? & ſi verum eſt hunc eſſe Auguſtini ſenſum, quomodo verum eſt, quod dixit paulò antè de illâ Hieronymi ſententia quâ dicit; nos neque ad vitia nec ad virtutem neceſſitate trahi, *quis non agnoſcat, quis non toto corde ſuſcipiat?* An hoc, *ſuſcipit toto corde* qui ligat omnes qui peccant impoſſibilitate non peccandi? non fit neceſſitate, quod eſt impoſſibile non fieri? qui docet ergo nos *trahi neceſſitate* ad peccandum, & tali neceſſitate quæ verè ſit inſuperabilis, quando neque adſunt vires quibus illam excutiamus, neque quibus ſicut oportet pro excutienda precemur, ille *toto corde ſuſcipit* eos, qui docent, *nos ad vitia neceſſitate non trahi*? Nonne ſatius erat, & alijs Auguſtini locis congruentiùs, in illa contradictione, ſecundam hanc, quam admittit peccandi neceſſitatem ita interpretari, vt eſſet magna quædam abſtinendi difficultas, vel voluntaria quędam liberaque neceſſitas, poſtquam adeſt facultas ex Dei gratiâ illam excutiendi, vt ideò ſint inexcuſabiles qui ei ſubſunt, quòd voluntariam ac liberam ſeruiant ſeruitutem?

Ianſ. tom 3 lib 3

Aug. loco cit. cap. 65.

Sextò. Quid velit Auguſtinus in hac de mandatorum poſsibilitate controuerſia, ita ipſe declarat, vt ſit perſpicuum Baianos illum ſuperfluo colere officio, dum

ingratæ aſſentationis ſtudio plura tribuunt, quàm ipſe velit, neque enim aliud exigit Auguſtinus à Pelagianis, quàm ne dicant poſſibilia eſſe mandata *ſolius* liberi arbitrij viribus. Quod ſi præterea Dei gratiam adiungant naturæ ſuperadditam, quo fiat vt homo non tam propriis viribus, quàm diuino beneficio deputet quod implet mandata; manum Auguſtinus porrigit Pelagianos ſuſcepturus. Conſtat hoc ex ijs quæ aliàs diſputata ſunt: ſed hic iterum audiamus quid dicat, cùm enim Pelagius viſus eſſet hanc non peccandi poſſibilitatem tribuere diuinæ gratiæ, Auguſtinus, *Quid dici breuius potuit & verius quàm poſſibilitatem non peccandi quantacumque eſt vel erit in homine, non niſi Deo debere deputari? hæc & nos dicimus, iungamus dexteras.* Sed ſtatim detegit fraudem, oſtenditque *Deo deputari*, beneficium illud ex ſententia Pelagianorum ſiquidem authori naturæ ſolius, ſecluſo diuinæ gratiæ adiutorio, quod etiam ſtanti naturæ neceſſarium erat, multo magis, lapſæ. Quod ſi ſincera fuiſſet adiutorij gratuiti ac naturæ ſuperadditi confeſſio, ſeriò quoque Pelagianis dicturus erat Auguſtinus, *iungamus dexteras.* Hoc enim ſæpius repetit, poſtulare ſe tantùm, ne poſſibilitatem ſeruandi mandata ſoli naturæ tribuãt; *pro gratia Chriſti clamo,* inquit, *ſine qua nemo iuſtificatur* TAMQVAM SVFFICIENTE NATVRA LIBERO ARBITRIO. Et ideò fruſtra ſibi dicit Hilarium obiici affirmantem poſſe hominem eſſe mundo corde, *Quod quis negat*, inquit, *ſed gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum,* NON SOLA ARBITRII LIBERTATE. Et paulò antè cùm intuliſſet Pelagius non eſſe impoſſibile ſeruare præcepta, rectè illum diſputare concedit; *Sed hoc*, inquit, *vnde ſit poſſibile confiteatur,* ET PAX EST *Ipſa eſt enim gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, quâ omnino iſte nos orantes adiuuari vt non peccemus* NVSQVAM DICERE VOLVIT. Addit Pelagium, *ſolam naturam defendere* voluiſſe, noluiſſe autem aliquid dicere, *de eo quod ipſa natura, gratiâ Dei per Ieſum Chriſtum vel ſanatur, quia vitiata eſt,* VEL

Diſp. 4 de ſcient. Med. cap. 4.

De nat. & gra. cap. 44.

Ib. cap. 48.

Ib. cap. 61.

Cap. 59.

Cap. 33. QVIA SIBI NON SVFFICIT, ADIVVATVR. Et antea. *Non*
» *enim cùm iſta commemoramus, arbitrium voluntatis tollimus,*
» *ſed gratiam Dei prædicamus. Cui enim proſunt iſta, niſi volenti,*
» *non ſe de voluntatis viribus* TAMQVAM AD PERFECTIO-
» NEM IVSTITIÆ SOLA SVFFICIAT, EXTOLLENTI? Item
Cap. 33. *Non ſuperbiendum quaſi homo eadem poteſtate ſanetur, qua pote-*
» *ſtate vitiatus eſt.*

Ex quibus perſpicuè liquet Auguſtino probari tanquam Catholicos, non qui negant poſſibilia eſſe mandata quandiu & quoties eorum trangreſſio ad culpam imputatur; ſed qui poſſibilia tantùm eſſe concedunt ex Dei auxilio viribus naturæ ſuperaddito: neque vitio verti Pelagianis quod illam adſtruant poſſibilitatem, ſed quòd illam petant ex SOLA *arbitrii libertate*, ex *ſufficiente naturæ libero arbitrio*, ex *eadem poteſtate qua potuit homo vitiari*, quod ſine dubio potuit ſine vllo gratiæ adiutorio: Quòd *ſolam naturam defendant*; quòd *nuſquam dicere velint nos orantes adiuuari*, quòd *nihil dicere velint de eo quod ipſa natura gratiâ Dei per Chriſtum quia ſibi non ſufficit adiuuatur*: Quòd ſe de *voluntatis viribus, tamquam ſolæ ſufficiant extollant*? Hæc autem omnia quid ad illos qui poſsibilitatem ſeruandi mandata ita defendunt in illis omnibus circumſtantijs, in quibus eſt damnabilis tranſgreſsio, vt præſentem Dei gratiam per Chriſtum adſtruant, ſine qua impoſsibile ſit fructuoſam eſſe huiuſmodi obſeruationem? & cùm Auguſtinus profiteatur *pacem eſſe* cum ijs qui ita ſentiunt, velitque cum Pelagianis *iungere dexteras*, ſi tali doctrinæ accommodent ſe ſe, nonne igitur cenſendi ſunt eſſe rerum nouarum ſtudioſi paciſque perturbatores, qui Pelagianam putant perpetuam illam implendi præcepta ex Dei gratia per Chriſtum facultatem, & Auguſtinum ad pugnam trahunt inuitum ac renitentem & *pacem* ingeminantem?

Quâ in re mirum eſt quàm inani prætextu, ſeque ipſi alioſque fallant, dum ſuis erroribus obtendunt ſpecioſum amplificandæ gratiæ arbitriique deprimendi conſi-

Digitized by Google

lium. Nam ad arbitrium quod attinet, perſpicuum eſt in communi & ſana doctrinâ quam ſequimur, nihilo plus illi tribui, quàm tribuatur à Baiiſtis hac in parte. Prædicantibus non poſſe illud viribus ſuis implere mãdata, reſpondemus non poſſe: clamantibus indigere gratuito Dei auxilio, reſpondemus, indigere. Quid prætereà poſtulant? laudem gratiæ qui magis exaggerent, æquus lector iudicet. Numquam, adeſt inquiunt, tranſgredientibus præcepta; nos verò adeſſe contendimus, quoties damnabilis eſt tranſgreſſio. Qui ergo eam magis amplificant? qui vbertatem, an qui parcitatem eius defendunt? qui contrahunt, an qui extendunt? qui frequentiſſimas eius eclipſes inducunt etiam in hominibus iuſtis, an qui lumen indeficiens tuentur? Qui raras illi velut hyberno ſoli per nubium interualla coruſcationes permittunt; an qui perſeuerantem præſentemque ſemper, non ponentibus obicem, ſplendorem? Eò videlicet tota reducitur controuerſia, quod nos diuinæ gratiæ præ illis plurimum addimus, illi præ nobis è libero arbitrio hac in parte, vbi agitur de illius ad ſalutarem mandatorum impletionem ſufficientiâ nihil tollunt: & Auguſtinus, qui pro gratia ſemper ſtetit contra ſufficientiam liberi arbitrij, videri cuiquam poterit illis fauiſſe?

§. V.

Idem probatur ex alijs S. Auguſtini locis.

SEptimò luculentiſſimum eſt Auguſtini teſtimonium pro gratia ſufficienti ad obſeruationem mandatorum in ijs, qui ea tranſgrediuntur Hom, 12. ex 50. Vbi tentationi ſuccũbentes & Diabolo conſentientes Auguſtinus ſic alloquitur. *Et ideò* CVM PER DEI ADIVTORIVM IN POTESTATE TVA SIT, *vtrum conſentias diabolo: quare non magis Deo quàm ipſi obtemperare deliberas?* „

„ *ſi enim ſolus diabolus daret conſilium , & Deus taceret , ha-*
„ *beres, quo excuſari poſſes. Cum verò* CHRISTVS TIBI ET
„ CONSCIENTIA TVA *contradicat , & per ſcripturas diuinas*
„ *audias in Eccleſia , quod non debeas facere malum ; quare eligis*
„ *mortem , & deſeris vitam , & magis vis ſequi diabolum ad lu-*
„ *xuriam, quàm obtemperare Chriſto* QVI TE INVITAT AD
„ VITAM ÆTERNAM? *Rogo ergo vos fratres chariſſimi , quare*
„ *Sathanas ſeducit ad peccandum* , CVM DEVS POSVERIT HO-
„ MINI IN POTESTATE NON CONSENTIRE SATHANÆ?
„ *Eſt enim à dextris quodammodo præcipiens Deus , à ſiniſtris ſe-*
„ *ducens Sathanas, homo in medio conſtitutus. Cor quod inclinatur*
„ *ad Diabolum , quare non magis erigitur ad Deum? Non enim*
„ *Diabolus cogendo , ſed ſuadendo nocet : nec extorquet à nobis con-*
„ *ſenſum, ſed petit. Nos Diabolum non adiuuemus & vincimus.*
„ *Dat quidem ille conſilium:* SED DEO AVXILIANTE NOSTRVM
„ EST VEL ELIGERE VEL REPVDIARE QVOD SVGGERIT:
„ Et poſtea, *Deus confitenti tanquam in apertum ſinum , indul-*
„ *gentiam paratus erat dare, excuſas, claudis ſinum , includis pec-*
„ *catum , excludis indulgentiam peccati. Ecce quid feciſti* . . . . . *Sa-*
„ *nare te habebat Deus per indulgentiam ſi fatereris, &c.* Confutat Auguſtinus hoc loco eorum rationes qui peccatum ſuum quo diabolo conſentiunt excuſare malunt quàm confiteri. Ex eo verò capite confutat , quòd adſit *Dei adiutorium*. Quòd *Deo auxiliante*, vel eligere vel repudiare poſſunt quod à Dæmone ſuggeritur , quòd Chriſtus *non taceat* , ſed vnà cum eorum *conſcientia* contradicat internis Diaboli ſuaſionibus. Quòd *inuitet ad vitam æternam*, quod *ſanare* velit, & paratam *habeat indulgentiam*. Quòd *in hominis poteſtate ſit* , *non conſentire.* Hæc omnia ſi quidquam ſignificant , numquid manifeſtè ſignificant hominem diabolo conſentientem , quod eſt Dei mandata tranſgredientem , habere poteſtatem non conſentiendi ex auxilio Dei : ac proinde poſſibile illi eſſe nec conſentire nec tranſgredi? & poterit Auguſtinianum credi, quòd in homine illo non ſit gratia efficax ad ſeruanda mandata , ideò nec ſufficientem eſſe?

ac proinde nec eſſe poteſtatem illa ſeruandi & eſſe impoſſibilia quæ dicuntur eſſe in hominum poteſtate? nullum eſſe adiutorium, nullamque gratiam Dei auxiliantis? Deum ſanare paratum eſſe, ſine vlla ſanandi voluntate?

Octauò, ſpecaliter obſeruandum eſt illud quod habetur loco iam citato. *Cùm per Dei adiutorium in poteſtate tua ſit vtrum conſentias Diabolo*; quid enim quæſo eſt, conſentientem Diabolo, quem hic alloquitur Auguſtinus, habere in poteſtate vt conſentiat? An eſt tantùm habere facultatem, & vim conſentiendi? ridicula fuerit Auguſtini hæc inſtructio. Adeóne enim ſtupidos habuit auditores vt eſſent docendi eum qui loquitur habere facultatem & vim loquendi, & eum qui videt, videndi, & qui currit currendi? ſi poterant inquam dubitare, num ille qui conſentit Diabolo vim habeat per quam poſſit conſentire, vt Auguſtinus hoc illos eſſe docendos putauerit; quidni dubitare quoque potuerint, ac propterea etiam docendi fuerint, an ſit mutus qui loquitur, & qui videt cæcus, & claudus qui rectiſsimè ac citiſsimè ingreditur? Quòd ſi meritò iudicatur abſurdum, conſequens eſt vt Auguſtinus quippiam aliud intenderit cùm ad conſentientem diabolo dixit, *in poteſtate tua eſt vt conſentias*, quàm habere illum tantùm vires ad conſentiendum: ſignificare ſcilicet voluit dominium quod habet qui liberè conſentit in conſenſum ſuum, plenamque tum conſentiendi, tum non conſentiendi facultatem, quod nullo modo cadere poteſt in eum cui *τὸ non conſentire*, impoſsibile eſt. Atque hoc apertè confirmatur ex eo quod dicit Auguſtinus ipſum conſentire diabolo, *per Dei adiutorium*, eſſe in poteſtate conſentientis. Nam vt verum ſit gratuito Dei auxilio, quale hic intelligit Auguſtinus, hominem iuuari, vt poſsit reſiſtere diabolo, ridiculum certè atque etiam impium cenſeri debet, eodem etiam auxilio confirmari, vt ſit potens conſentire, atque ita diuino beneficio tribuendum

Digitized by Google

quod quis pareat Diabolo & in peccatum ruat. Ideò ergo in poteſtate conſentientis Diabolo dicitur eſſe, τὸ conſentire, *per Dei adiutorium*, quia, *per Dei adiutorium*, fit vt qui conſentit vires habeat ad diſſentiendum. Quomodo non dicimus eſſe in poteſtate lapidis deorſum cadentis, vt cadat: quia nullam habet ſiſtendi vim vel ſurſum tendendi: nec item in poteſtate equi dicimus eſſe vt hinniat, cum hinnit, quòd in illo rerum obiectarum occurſu non hinnire non poſsit.

5. de ciu. cap. 10. Atque hinc intelligitur quid velit Auguſtinus cū dicit voluntates quibus rectè aut perperam viuitur non ſubeſſe vlli neceſsitati *quæ non ſit in noſtra poteſtate*. Nimirum hoc vult ſignificare, ſi quæ ſit benè vel malè viuendi neceſsitas, ita illam pendêre à libero arbitrio vt excutere aut retinere poſsit, & eâ tantùm ratione quod agimus vel ad præmium imputari vel ad pœnam. Quod confirmatur ex eo quod dixit etiam Auguſtinus eos qui vocati ad cœnam noluerūt venire, *non debere alteri tribuere ſed tantùm ſibi, quoniam vt venirent vocati, erat in eorū libera poteſtate.* (Lib. 83. qu. 4.68.)

De Sanctis, ſer. 4. Item, *In poteſtate noſtra poſuit qualiter in die iudicij iudicemur.* Et mox, *in te poſuit quod requirit.* Et, *Non eſſe contra gratiam Dei*, quod dicitur, *bonum operari eſſe poſitum in noſtra poteſtate*, dummodo intelligamus poteſtatem illam nullam eſſe niſi à Deo detur. Quid enim? an adeò ſumus ſtipites, vt *impoſsibilitatem* eundi ad cœnam, vocemus *liberam eundi poteſtatem*? non *requirit* Deus à peccatore quod in illo *non poſuit*, ſi quam requirit mandatorum obſeruatio impoſsibilis eſt? & quomodo dici poteſt tum abſolutio iudicis, tum condemnatio poſita eſſe in mea poteſtate, ſi eſt impoſſibile abſtinere à peccato quo damnandus ſum? Pelagianum verò authore Auguſtino quâ fide vocatur id quod Auguſtinus negat eſſe *contra gratiam Dei*, nempe ab eo dici *poſitum in noſtra poteſtate mutare voluntatem in melius* qui poteſtatem illam datam à Deo profiteatur? Ex his ergo liquet inſignem eſſe impoſturam qua Baiani authorem faciunt Auguſtinum vocis impiæ (Retract. c. 22.)

vt

vt loquitur Tridentinum, ſcilicet, Dei præcepta eſſe tranſgredientibus impoſſibilia.

§. VI.

Vrgetur illud Auguſtini tranſgredientem Dei præcepta poſſe illa ſeruare ſi velit.

PROBATVR nonò, ex eo loquendi modo quo frequenter Auguſtinus vtitur, Tranſgredientem Dei præcepta poſſe illa ſeruare *ſi velit*, Ita lib. 1. de Geneſi contra Manichæum, vbi dicit, *Omnes homines poſſe conuertere ſe ad ſeruanda mandata* SI VELINT, *quia lumen* gratiæ quo illuminantur eorum corda qui Deo credunt, *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Et in libro de corrept. & gr. vbi reproborum qui fuerant aliquando iuſtificati excuſationem illam rejicit, qua dicunt ſe non accepiſſe perſeuerantiam, illis enim dici poſſe, *in eo quod audieras & tenueras, in eo perſeuerares* SI VELLES. Et in Enchiridio, Corozaitas potuiſſe ſaluos eſſe SI VELLENT. Et de peccatorum meritis, quærentibus, quare homines non ſint ſine peccato, cùm eſſe poſſint adiuuante gratiâ, *veraciſſimè reſponderi*, QVIA NOLVNT. Et 12. de Ciuitate. Non aliam apparere cauſam cur è duobus æqualiter tentatis altero ſtante alter ſuccumbat, quàm quia *alter voluit, alter noluit deficere* : neque id aliunde oriri, quàm ex *propria voluntate*, exiſtente in vtroque eadem corporis *animique affectione*: Quibus locis cùm dicitur peccantem poſſe mandatum ſeruare *ſi velit*, ſeu quod idem eſt, poſſe non peccare *ſi velit*, manifeſtũ eſt idem ſignificari ac ſi diceretur abſolutè peccãtem *poſſe velle* ſeruare mandatũ, & *poſſe velle* non peccare, alioqui erit inſulſiſſima oratio & Auguſtino indigniſſima: voluntas enim efficax ſeruandi mandata, & voluntas efficax non peccãdi, qualis intelligitur per illud *ſi velit*, eſt id quod maximè præcipitur, ac proinde eſſe talem voluntatem, eſt eſſe ipſam præcepti obſeruationem, & ipſam tranſgreſſionis ac

Cap 3.

Cap. 7.

Cap. 6.

peccati fugam: Ergo cùm dicitur poteſt ſeruare ſi velit, ſi non eſt hic ſenſus abſolutus, poteſt velle ſeruare, vel, in eius poteſtate eſt vt velit ſeruare, atque ita vt ſeruet, & non peccet; erit iſte conditionatus & ineptus, *poteſt ſeruare ſi ſeruet.* Nam, vt dixi, ipſum *velle*, ſeruare eſt. Vnde cùm dicitur poteſt ſeruare ſi velit, idem eſt ac poteſt ſeruare ſi ſeruet: & ſi ipſum *velle* ſit impoſſibile defectu gratiæ ſufficientis, nihilominus tam inſulſum erit, poteſt ſeruare, ſi velit, quàm, poteſt volare ſi volet, poteſt ſuper aquas ambulare ſi ambulet; poteſt Oceanum exhaurire bibendo, ſi exhauriat. Sumamus enim v. g. præceptum caritatis erga Deum, qui dicit peccantem contra illud præceptum poſſe illud ſeruare ſi velit, nihil aliud dicit quàm poſſe amare ſi velit, & qui dicit poſſe amare ſi velit, per illud *ſi velit*, non poteſt intelligere vllam voluntatem ab ipſo amore diſtinctam quod alia nulla neceſſaria ſit ad amandum: vnde ſequitur ſiquis contendat ſenſum illius conditionalis, *poteſt amare ſi velit*, eſſe reuera conditionalem, non poteſt vitare cogitationem abſurdam, qua dicat, poteſt amare, ſi amet. Quòd ipſum velle, quod hoc loco idem eſt atque amare, ſit impoſſibile, vt Baiani ſupponunt; ideóque idem erit, *poteſt amare ſi velit*, atque poteſt volare ſi volet, quia & illud *velle* dicitur eſſe impoſſibile, & nihil aliud eſt quàm ipſum *amare*. Et ideò, ne ſit inepta illa conditionalis, reſolui debet in talem aliquam abſolutam, liberum illi eſt amare aut non amare, pro ſua libertate poteſt elicere amorem aut ſuſpendere, ita non amat vt amare tamen poſſit, &c.

Et quamuis per illud *ſi velit*, intelligeretur aliquid diſtinctum ab ipſa mandatorum obſeruatione, eſſet adhuc ridicula cogitatio, quâ ideo quis putaret peccatorem obiurgandum, quòd præcepta poſſit ſeruare *ſi velit*. Quia quod pendet ex conditione abſolutè impoſſibili, eſt abſolutè impoſſibile, nec imputari cuiquam poteſt vel ad præmium vel ad pœnam. Niſi velimus quempiam increpare quòd non volet, quia volare poteſt, ſi

dentur illi alæ. Cùm itaque ipſum *velle*, quod eſt conditio ex cuius ſuppoſitione dicitur quis *poſſe mãdata ſeruare*, abſolutè impoſſibile ſit ex defectu gratiæ ſufficientis, vt Baiiſtæ dicunt, reſtat vt ipſum quoque, *ſeruare mandata* ſit abſolutè impoſſibile, nec imputari cuiquam poſſit ad damnationem, nec aliud erit obiicere peccatori quòd poſſit mandata ſeruare ſi velit, quàm quod volare poſſit ſi alas explicet: quomodo equus etiam caſtigandus erit quod non philoſophetur, philoſophari enim poteſt ſi diſcurrat.

Atque hinc intelligi poteſt, quàm ſit nugatoria ea diſtinctio, quâ Baiiſtæ hunc nodum ſoluere conantur, cùm dicunt aliam eſſe impotentiam ex defectu alicuius quod non poteſt quantumlibet magna voluntate, hoc eſt quantumlibet fortiter volendo ſuppleri; qualis eſt impotentia illius qui caret breuiario ad officium recitandum, vel opibus ad largiendam eleemoſynam, vel ſcientia ad catechizandum; & de tali impotentia verum eſſe quòd Deus non iubet impoſſibilia; ortâ enim huiuſmodi impoſsibilitate, vel extingui præceptum, vel non obligari eum cui præcipitur. Eſſe autem aliam impotentiam quæ oritur ex defectu voluntatis ſeu volitionis, quæ ſi adeſſet quanta adeſſe debet, præceptum facillimè impleretur. Hâc impotentiâ nullo modo excuſari eum qui non implet præceptum; poſſet enim implere ſi vellet, quòd ſi noluerit culpandum eſſe. Ianſ. tom. 3. lib. 3. c. 5.

Hæc inquam diſtinctio ludicra eſt, valétque tantùm ad ludificandos imperitorum oculos, ex hypotheſi quòd ipſum velle Seruare mandata, nihil ominus ſit impoſsibile ſine gratia ſufficiente, quàm eſt impoſsibile officium recitare ſine breuiario Ecquid enim aliud eſt, poſſes amare Deum ſi velles, quando hoc *velle* impoſsibile eſt, quàm poſſes officium recitare ſi haberes breuiarium; quando breuiarium haberi non poteſt?

Vnde inſuper intelligitur nihil dicere hos authores Ianſ. loco cit. cap. 13.
neque vllo modo aptare ſe ſe Concilij Tridentini ſan-

Digitized by Google

ctionibus, dum dicunt non aliter verum eſſe, quòd Deus non iubeat impoſsibilia, quàm quia quæcumque iubet, *hominis voluntate per omnipotentem gratiam Dei adiutâ fieri poſſunt*: poſtquam dicunt, hanc gratiam neque dari peccantibus, nec offerri; ſed potiùs denegari. Si enim nulla prorſus eſt illius omnipotentis gratiæ copia, numquid perinde eſt poſse illum cui denegatur illâ adiutum ſeruare mandata; ac poſse mendicum eleemoſynas facere ex theſauris abſconditis in viſceribus Potoſini? Ecquid quæſo eſt ſupponere voluntatem adiutam omnipotenti gratia cùm illa denegatur? Quare non potiùs ſupponitur derelicta? ac proinde quare non ſimpliciter negatur poſse facere id ad quod illa requiritur, vt mentitum dicatur eſse Concilium cum Auguſtino, dum negauerat Deum præcipere impoſsibilia? Quid, inquam, aliud eſt hoc loco voluntatem adiutam omnipotenti gratiâ poſse aliquid facere, quàm, id quidem non poſſe iam, cùm illa gratia denegatur, atque ita eſse impoſſibile, ſed tamen futurum vt poſset, ſi gratia non denegaretur, atque ita vt hoc non eſset impoſsibile? Atqui & Concilium & Auguſtinus non definiunt quid futurum eſset, ſed quid ſit: neque dicunt tantùm non fore impoſsibile quod Deus præcipit, ſed reipſâ nòn eſse: aut fore vt poſset homo velle ſi Deus iuuaret, ſed abſolutè poſse velle.

§. VII.

Nihil iuuare Baianos quòd primi parentis culpâ factum ſit vt eius poſteri gratia ſufficienti deſtituerentur.

SED dicunt, hominis culpâ factum eſſe, vt deſtituatur illâ gratiâ, & ita voluntariè contractam hanc impotentiam; intelligunt autem Adami culpam & voluntatem. Primùm non diſputo vnde nata dici poſſit hæc impotentia, ſed an ſit: Concilium enim & Auguſtinus de Adami poſteris loquuntur, dum dicunt, poſſe

illos ſeruare mandata ſi velint, quod eſt poſſe velle ſeruare, vt dictum eſt, quâ definitione cùm impotentia illa penitus excludatur ab Adami poſteris, & Concilio & Auguſtino repugnare neceſſe eſt quicumque illam intrudunt, vndecumque natam dicant. Deinde Auguſtinus non dicit peccantem potuiſſe ſeruare mandata ſi voluiſſet Adamus, ſed poſſe ſi velit, nec Adamum potuiſſe velle vt poſteri ſeruarent habetentque ſimilem volendi facultatem, ſed poſteros per ſe ipſos hoc velle poſſe, ergo ſupponit perſonalem eſſe facultatem hæc ſeruandi mandata quâ hæreditaria impotentia excludatur.

3. Quamuis eſſet ex peccato nata impotentia, excuſaret tamen à nouo peccato contrahendo; quid enim, num cenſent Baiani Citharœdum, cui ſunt amputatæ manus in pœnam alicuius facinoris, quòd citharam non pulſet cùm iubetur, nouum peccatum peccare? aut etiam adeò quempiam ineptum eſſe, vt pulſare illum iubeat? & quod cadere in homines non poſſe putant, non verebuntur affirmare Deo dignum?

4. Nimirum cauere debent, ne dum peccatum originale nimis exaggerant, excuſent actualia omnia, vnumque tantùm agnoſcant peccatum, quod olim commiſſum continuò prodit ſe ſe in ijs qui labem illam hæreditariò contrahunt. Quem timorem fortaſsè non inanem eſſe iudicabit, qui omnia iſtorum authorum arcana penetrauerit, dum dicunt peccatum Adami antonomaſticè liberum, & actionem eius liberam vocari ſolere: vnde factum vt actiones eius *propriiſſimè* merita dicerentur, & quòd eis reddebatur merces meriti; vt pote quæ purè ex libera voluntate ſponte ſurgerent, neque inuoluerent quidquam gratuitæ donationis in ſeipſis. Quaſi dicerent alia peccata *non purè* ſurgere ex libera voluntate, eſſe in illis aliquid *acceptum à parentibus*, non eſse *propriiſsimè* meritoria pœnæ, & conſequenter nec eſse *propriiſsimè* mala, nec quæ illis redditur *propriiſsimè* pœnam Ianſen. tom 3. lib. 3. c. 16

ipſorum eſse. Videat Lector, an hæc ſuſpicio temeraria cenſeri debeat, interea dum expectatur, vt reuelentur amplius iſtorum Illuminatorum cogitationes.

5. Certè verò negari non poteſt, quin ab eis funditus tollatur ea, cuius commendationem prætexunt humilitas pœnitentium & confuſio, dum ad hoc inſtruuntur omnes qui peccant, vt putent & dicant ſe neceſſitate peccaſse: neque aliud aut facere aut velle potuiſse, ſe in Adamo tantùm habuiſse facultatem non peccandi, quam ille tum ſibi tum poſteris ſuis omnibus perdidit: ſe peccatorum hæredes eſse non authores: nec tam eſse accuſandum quod fecerint ipſi quàm quod paſſi ſint. Age, aliquis nobis homicida proponatur hortandus ad pœnitentiam; cuius, inquit, rei vultis vt me pœniteat? quòd peccauerit Adamus? quòd libertatem meam pomo luſerit, perdideritque mihi non peccandi facultatem? atqui pœnitentia perſonalis eſt, & aliorum facta non retractat. Quid ergo dicam, pœnitet me quòd ex Adamo natus ſim? Non eligunt parentes liberi, ſed illis dantur. Quòd talibus ortus natalibus peccauerim? tam non fuit optionis meæ vt non peccarent, quàm nec vt inde non naſcerer. Quid igitur doleam præter natalium infelicitatem & accepta magis peccata, quàm commiſſa? hæc ille cùm Baianis obiecerit, quæ ſunt apud illos in confeſſo, viderint ipſi, qua ratione vitare poſſint, ne pœnitentiæ veritatem, & neceſſariam peccatoribus humilitatem euacuaſſe videantur, dum ad originis ſortem potiùs, quàm ad propriæ libertatis atque optionis abuſum peccata referunt.

6. In eo etiam, nòn philoſophantur conſequenter, quòd dicunt non imputandum ei cui non eſt annuntiatum Euangelium, quòd in Chriſtum non credat quia impoſſibilis eſt iſta fides Euangelio non audito: & tamen imputari adultero quòd peccet, quamuis perinde ſit impoſſibile vt non peccet non accepta, quæ ad abſtinendum neceſſaria eſt, gratia. Quam enim afferre

Ianſ. tom. 3. l. 3. c. 17.

poſſunt ſatis idoneam diſparitatis cauſam? Poſſet, inquiunt, adulter abſtinere ſi vellet efficaciter. At inquam poteſtne ita velle non acceptâ volendi gratiâ? Quare igitur iſtud non velle imputatur adultero ſi nihilo minus impoſſibile eſt ſine gratia, quàm eſt impoſſibile credere Chriſto ſine Euangelio, quod tamen Ethnico non imputatur? Et cùm cæcitatem, ſurditatem, aliáque id genus mala adeò putent neceſſariò referenda in peccatum Adami, vt Deum fore Deum negent, ſi quis ea pateretur qui non illud incurriſſet, num etiam eadem ratione cõtendent imputandum cæco ſi ſtellas non numeret iuſſus; vel ſurdo ſi vocantem ſe non aduertat; quod hic vterque defectus ex Adami peccato contractus reduci poſſit ad quandam illis voluntariam liberamque originem? Sed & hoc ipſum quod alicui non ſit annunciatum Euangelium, numquid eſt ad peccatum Adami referendum, cuius intuitu ſubtrahitur prædicationis gratia vt ipſi concedunt? Quare igitur non refertur ad idem peccatum non creditio quæ ſequitur ex non prædicatione, & quare minus imputabitur quàm non volitio, quæ neceſſariò ſequitur ex ſubtracta originalis peccati merito gratia?

7. Vt ſuperiora confirmentur habenda ſunt præ oculis iſta Baianorum principia, ita perditam eſſe primi hominis libertatem, vt arbitrium noſtrum, donec per Chriſti gratiam liberetur, non ſit ampliùs liberum, neque ad operandum vllum bonum: neque ad abſtinendum vnquam à malo in vlla operandi occaſione: vt reſtituatur illa libertas neceſſariam eſſe gratiam Chriſti, non ſolùm *quâ liberemur* à peccato, ſed etiam *quâ adiuuemur*; ſine illa verò ſubiici nos peccandi neceſſitati, qua libertas bene viuendi *contrarietate diametrali* perimitur, ſicut & libertas abſtinendi à peccato perimitur neceſſitate committendi, vnde Auguſtinus *iſta duo promiſcuè & pro iiſdem vſurpat*, *neceſſe eſt aliquid facere, & non eſt liberum abſtinere*. Neceſſitatem illam & oppoſitam poteſtatem ſeu

[Margin notes: Ianſen. tom. 2. de ſtatu nat. lapſæ cap. 14. — Idem. ib. cap. 13. — Ib. cap. 12. — Ib. cap. 11.]

Idem. ib. cap. 11.

libertatem mutuas habere vices *in vita credentium, quæ media* eſt inter omnimodam bene viuendi libertatem, & omnimodam peccandi neceſſitatem. Quòd ſcilicet mutuò recurrant, & interdum adſit bene agendi aut à malo abſtinendi libertas, interdum contraria neceſſitas. Ex quibus ſequitur fidelem & iuſtum, qui à ſtatu iuſtitiæ excidit peccato commiſsionis, vt adulterio v. g. quia non adiuuatur gratia Chriſti ad abſtinendum ab illo peccato, vt volunt Baiani, itáque ſubiicitur neceſsitati qua libertas excluditur, non habere liberum arbitrium ad abſtinendum ab illo adulterio. Et eum qui excidit ab illo ſtatu peccato quodam omiſsionis, vt v. g. quòd non exerceat caritatem cùm deberet, quia non iuuatur Chriſti gratia ad exercitium illud, carere poteſtate, hoc eſt libertate agendi quod omittit, ſubiicique non agẽdi neceſsitati, qua liberum arbitrium ad agendum excluditur. Atque ita in vtroque caſu exigitur ab homine iuſto ſub pœna æternæ damnationis id ad quod non habet liberum arbitrium. Exigitur enim in vno caſu vt abſtineat ab adulterio: in alio vt exerceat caritatem: ad neutrum autem liberum habet arbitrium: adeò ſunt in ſuis opinionibus Baiani ſubtiles & eliquati, vt cùm negant liberum eſſe arbitrium ad agendum, liberum tamen putent ad abſtinendum, & cùm non eſt liberum ad abſtinendum? eſſe tamen liberum ad agendum. Opponunt enim neceſsitatem ad agendum libertati tantùm ad abſtinendum, & neceſsitatem ad abſtinendum libertati tantùm ad agendum. Vnde fit eum qui non eſt liber vt abſtineat à furto, liberè tamen furari: & eum qui non eſt liber vt caritatem exerceat, liberè omittere caritatem, de quo forte aliquid poſtea. Interea, præter gemitus, & ſuſpiria Catholicorum pectorum, in tanta gratulatione Lutheranorum & plauſu, præterque ſuperiora ſancti Auguſtini teſtimonia huic doctrinæ è diametro contraria, vt legenti conſtare poteſt.

Obiicio decimò alium Auguſtini locum ab ipſiſmet

Baiiſtis

Baiiſtis allatum ex opere imperfecto contra Iulianum Pelagianum fol.38, vbi dicit Auguſtinus, *homines multa mala facere*, A QVIBVS EIS LIBERVM EST ABSTINERE, Quòd ipſi de hominibus interpretantur, qui nondum contraxere peccandi conſuetudinem, & qui iam per Chriſti gratiam à peccati ſeruitute ſunt liberati. Ego verò interpretationem admitto, ſed quæro, quihuiuſmodi ſunt dum peccant; ſi commiſſione peccant, habéntne gratiam efficacem ad auocandam voluntatem ab eo quod perpetrant? & ſi peccant omiſſione, habéntne gratiam efficacem ad exercendum actum quem omittunt? habere implicat, vt ex terminis patet: ſi autem non habent, ergo nec habent ſufficientem iuxta principia Baianorum: nec proinde poteſtatem & conſequenter nec libertatem abſtinendi à peccato. Quomodo ergo dicitur eis liberum abſtinere à peccato? Et ſi hoc eſt liberum, quomodo verum erit abſtinentiam illam eſſe illis impoſſibilem ſecundùm ſtatum in quo reperiuntur? Ianſ.tom.2. de ſtatu nat. lapſæ l.3.c.9

§. VIII.

Ex Diſcipulis S. Auguſtini poteſt intelligi quæ fuerit Magiſtri ſententia.

VNDECIMÒ, Quæ ſit Auguſtini doctrina certiùs cognoſcemus ex Proſpero, qui nec minore fuit zelo vt ſancti Doctoris authoritatem tueretur, intelligentiâ verò maiore quàm habere potuerint Baiiſtæ: quippe qui cum eo agebat familiariter & oraculi vice conſulebat in hiſce controuerſiis ac veluti accepto doctrinæ depoſito ac procuratione defenſionis illi in hac contra Pelagianos & Semipelagianos palæſtra feliciter ſucceſſit. Lib.1.ad obiecta Gallorum ob.7.
Is ergo eum qui affirmat, *quòd Deus homines iuſtificatos in bonis quæ donauerat, noluerit permanere, & ipſe eis cauſa auerſionis extiterit contra iuſtitiam Dei ſentire* dicit. Quid eſt Deum nolle dare gratiam ſine quâ permanere non poſ-

Digitized by Google

Ob. 7. ſunt, quàm nolle vt permaneant? Item. *Qui dicit quòd*
» *quibuſdam vocatis & piè iuſtèque viuentibus obedientia ſub-*
» *trahatur, vt obedire deſiſtant, malè opinatur de bonitate Dei at-*
» *que iuſtitia, vt videatur ad impietatem pios cogere, & innocen-*
» *tiam bonis adimere?* Quid minus dicunt, qui dicunt Deum ita ſubtrahere obediendi vires, vt impietas & inobedientia neceſſaria ſit?

Lib. 1 ob. 7. Item ad obiectiones Vincentianas; *Dei ergo voluntas eſt, vt in bona voluntate maneatur, qui & prius quàm deſeratur neminem deſerit, & multos deſertores ſæpe conuertit:* An eſt Dei voluntas vt in bona voluntate maneat iuſtificatus cui facit impoſſibilem perſeuerantiam, ſubtractâ ad manendum gratia neceſſaria?

Ad ob. 14. Item, *Ad præuaricationem legis, ad neglectum religionis, ad*
„ *corruptelam diſciplinæ, ad deſertionem fidei, ad perpetrationem*
„ *qualiſcumque peccati nulla omnino eſt prædeſtinatio Dei: nec fie-*
„ *ri poteſt, vt per quem a talibus malis ſurgitur per eum in talia de-*
„ *cidatur. Si ergo in ſanctitate viuitur, ſi in virtute proficitur,*
„ *ſi in bonis ſtudijs permanetur, manifeſtum munus eſt Dei .... Si*
„ *autem ab eis receditur ..... nihil ibi Deus malæ tentationis im-*
„ *mittit*, ET RECESSVRVM NON DESERIT ANTEQVAM
„ DESERATVR. Quid hoc autem ſit *non deſerere receſſurum*

Ad ob. 15. intelligitur ex eo quod dicit poſtea; cùm dicit Deus *neminem boni poſſibilitate diſpoliat.* Quid autem aliud eſt neminem ſpoliari boni poſſibilitate, quàm boni poteſtate? Annon verò ſpoliatur boni poteſtate cui Deus ſubtractione auxilij neceſſarij ad non peccandum impoſſibilem facit in bono perſeuerantiam?

Ad ob. 16 Item. *Non hoc veritas dicit, quod hæc ſit voluntas Dei vt fi-*
» *deles & ſancti à fide atque innocentia ruant & pereant in æter-*
» *num. Sed veritas dicit, Hæc eſt voluntas eius qui me miſit Patris,*
» *vt omne quod dedit mihi non perdam ex eo quidquam ..., Quod*
» *ſi per generalitatem vocationis, & per abundantiam bonitatis*
» *Dei, etiam non perſeueraturi perſeueraturis admixti ſunt; hi cùm*
» *à pietate deficiunt, non ex Dei opere, ſed ex ſua voluntate defi-*
ciunt. Adeone differunt *ruere* & *non poſſe ſtare*, vt ſit ab-

ſurdum quempiam dicere ſi Deus vnũ velit, velle quoque alterum? Poteſt-ne, inquam, indigna Deo eſſe voluntas qua vult vt ſanctus *ruat*, ſi non eſt indigna voluntas qua vult *vt non poſſit ſtare*? Quid diſſonum continet hoc decretum, *volo vt moriare*, ſi non malè ſonat iſtud, *nolo vt poſſis viuere*? atqui nolo vt habeas gratiam neceſſariam, idem eſt ac nolo vt habeas viuendi poteſtatem: & hoc, vt opinor, idem eſt ac, nolo vt poſſis viuere. Sed quare ad refellendum id quod obiiciebatur quaſi traditum ab Auguſtino, voluntate Dei cadere illos ſanctos qui non perſeuerant, Proſper illud adducit quo Chriſtus ſignificat voluntatem patris eſſe vt ſanctorum nullus pereat, ſi nulla eſt huiuſmodi voluntas, circa ſanctos illos qui non perſeuerant? Quòd ſi eſt in Deo huiuſmodi quædam voluntas, quî fieri poteſt vt non ſuppeditet ſtandi facultatem? non rectè dicetur qui deficit ex eius opere deficere, qui deficiendi neceſſitatem cauſat ſubtractâ permanendi poſſibilitate? Qui ſubtracto lumine non amplius videt, non ex eius opere videre ceſſat, qui lumen ſubtraxit? *vocationem* autem illam *generalem* & *bonitatis abundantiam* non ad hoc tantùm pertinere quòd ad ſanctitatem vocati ſunt quidem reprobi, ſed quòd vocati ſunt etiam ad perſeuerantiam, ſatis indicat Proſper, cùm ſubiungit deinde, non perſeuerantes illos experturos Deum vindicantem quòd contempſerint *inuitantem*. Si enim inuitati tantum erant vt ſanctitatem reciperent, non etiam vt retinerent, non contempſerunt *inuitantem*, ſcilicet ad perſeuerandum.

His adde quæ Proſper docet de gratiâ ſufficienti, ex cuius abuſu *inexcuſabiliorem* fuiſſe dicit Cainum dum non reſipuit, quâ ſi bene vterentur parentes non perirent eorum infantes ſine baptiſmo: quæ à multis refutatur. Quâ ita conſulatur omnibus hominibus vt nulli pereuntium excuſatio ſuppetat de abnegato ſibi lumine veritatis, quam adfuiſſe contendit omnibus hominibus. Hæc enim perſpicuè monſtrant Dei mandata

2. de voc. gen. c. 13. Ib. cap. 13. Ib cap 26 Ib. cap. 19 Ib cap 31.

non fieri peccantibus impoſſibilia ſubtractione auxilij neceſſarij.

§. IX.

Qua ratione diluenda ſint quæ Baiani obijciunt ex Auguſtino.

SED hæc ſufficiunt vt pateat immeritò Baianos, vt à Tridentino recederent, ad Auguſtinum confugiſſe, ab eo quoque tot locis tamque apertâ ſignificatione refellendos. Quòd ſi vellemus ea etiam teſtimonia perſequi ſigillatim, quæ illi ex ſancto Doctore ad erroris ſui defenſionem adducunt; nihil in eo timendum eſſet præter numerum quo voluiſſe aduerſarios vel impedire vel obruere videntur, cùm efficaciâ non poſſent. Hæc tamen in vniuerſum dici poſſunt, 1. Si quando videbatur Auguſtinus diuerſum aliquid locutus ab iis quæ iam allata ſunt in eam partem potiùs ſuaui interpretatione torquendum fuiſſe, pro quâ ſuppetebant & certiora eiuſdem Auguſtini teſtimonia: & decreta Tridentini, & lumen ingenitæ rationis, & communis horror piarum mentium, dum audiunt Deum flammis furentem in cæcos qui non vident, in mutos qui non loquuntur, in compeditos qui non currunt, & commoda ratio Hæreticos reducendi qui nouâ iſta Theologiâ nunc triumphant. 2. Non debuiſſe Baiiſtas Auguſtini ſententiam colligere ex ijs, quæ de illo referebant Pelagiani; quòd certum ſit eos impoſturis egiſſe, vt inuidiâ grauarent ſanctum Doctorem, atque ideò affinxiſſe illius doctrinæ quod in ea reuera non continebatur, quo factum vt Proſper calumnias appellaret. Non igitur oportuit ex eo quod Iulianus in opere imperfecto de ſententiâ Auguſtini refert, probare quid ille ſenſerit. Si probari non potuit ex eo quod Auguſtinus reſpondet.

Ianſ. loc. lib. de ſtatu naturæ lapſæ cap. 11.

3. Non debuiſſe quæ ſparſim apud Auguſtinum ha-

bentur & pro multiplici rerum occurſu veritatem habent, ita coniungi, vt in idem tempus eandemque occaſionem coinciderent, v. g. hæc eſt quæſtio quæ modò agitatur, An ſit aliquod temporis momentum quo & ſit neceſſaria gratia vel ad ſeruandum præceptum, vel ad orandum ſicut oportet, & quæ ſic eſt neceſſaria nec recipiatur nec offeratur à Deo ac proinde nec repudietur, vnde fiat vt ſit tunc impoſſibilis; tum executio rei præceptæ, tum ipſa etiam oratio: & cùm hæc ita ſint, nihilominus tamen Deus præceptum vrgeat ſuum pro illo momento, imputetque non impletionem tum ad actualem præſentémque culpam, tum ad futuram pœnam. Comperiet autem diligẽs Lector ſi volet aduertere, nullum ab aduerſarijs adductum eſſe Auguſtini teſtimonium quo id affirmetur. Sed quia dixit vno loco neceſſariam eſſe gratiam, alio loco gratiam interdum denegari præſertim ſpecialem illam, quam vocat ſecundùm propoſitum, alio loco languere orationes noſtras & inefficaces eſſe conatus voluntatis, alio loco eſſe aliquam infirmitatem, cæcitatem, & ignorantiam quæ non excuſat à peccato quòd ſcilicet voluntaria ſit, iſta omnia ſic conglobant, & coire faciunt in eundem caſum, vt Auguſtinus ſenſiſſe videatur tum cum neceſſariò requiritur gratia & nec recipitur nec offertur, neque ad agendum quod præcipitur, neque ad orandum, non tantùm illa quæ ſecundùm propoſitũ eſt & dat ipſam actionem, ſed neque illa quæ dat ipſam tantum agendi vel orandi poteſtatem, nec aliter voluntarius eſt ille defectus quàm in peccato Adami; tunc in tali agendi atque orandi impoſſibilitate quòd aliquis non agat aut non oret, imputari ad culpam & damnationem. Negamus præcisè id Auguſtinum vnquam ſenſiſſe: aſſerimúſque Baianos hoc loco ex diuerſarum ſententiarum ſeorſim verarum coniunctione ſic componere Chimæram, ſicuti Logici ex vnione diuerſorum & ſeorſim verorum animalium.

Interpoſitione quarumdam prop. ex Ep. ad Rom. num. 62.

Neque tantùm negamus id vnquam ſenſiſſe Auguſtinum, ſed contendimus etiam aſſeruiſſe contrarium cùm dixit de Pharaone, *non imputandum illi quòd tunc non obtemperarit quando obdurato corde obtemperare non poterat, ſed quia dignum ſe præbuit cui cor obduraretur præcedenti infidelitate.* Quam ſententiam cùm nec retractarit, nec in alium ſenſum interpretatus ſit, cùm hoc opuſculum relegeret iam ſenex, aliáque emendaret quæ Semipelagianis fauebant; quid aliud cogitari poteſt quam id à ſe rectè dictum putauiſſe? cui loco alius item Auguſtini locus lucem affert qua diſſipentur nebulæ, quibus illum Baiani obſcurare conantur, *non deputari ad culpam quòd ignoramus inuiti, ſed quòd negligimus quærere quod ignoramus.* Dicere debuerat iuxta Baianos, *ſed quod præcedens peccatum cauſa fuit cur ignoraremus.* Item. *Quæ facimus ignorantes, & quæ rectè volentes facere,* non poſſumus ea ratione peccata, dici, quá Græcus vel Latinus ſermo dicitur lingua, quod ſit quidam motus ex lingua conſequens, quod eſt æquiuocè peccata dici, nomine cauſæ ad effectum ſignificandum tranſlato. Et hoc modo ſæpè concupiſcentiam & qui ex ea ſequuntur inuoluntarij motus peccata vocat, & peccata neceſſaria à quibus impoſſibile eſt nos abſtinere, ſed eadem vocantur ab Auguſtino peccata impropria, mortua & quæ non conſentientibus nihil nocent: de quo plura dicuntur de ignorantia inuincibili, lib. 6. cap. 7. *Negligentibus & peccata ſua de infirmitate defendentibus, non ipſam ignorantiam difficultatemque pro crimine obijci, ſed quòd in eis potius permanere voluerint, iuſto ſupplicio vindicari.* Quare vindicaretur illa permanentia, ſi nihilo magis eſſet libera, quàm ſit infirmitas ipſa & ignorantia? hoc eſt ſi eſſet libera tantùm in cauſa & in peccato Adami? vel quare non diceret potiùs Auguſtinus peccatum Adami in infirmitate illa & ignorantia potius vindicari.

Ianſ tom. 3 lib. 3 cap. 16.

Lib. Retr. cap. 7.

3. de lib. arbit. 19.

Ib. cap. 10.

Denique inculcandum eſt ſæpe ac præ oculis habendum id quod diximus, Auguſtinum inter & Pelagia-

nos contentionem eſſe de illâ mandatorum poſſibilitate quæ gratiam excludit & *ſolius* liberi arbitrij ſufficientiâ conſtat; hanc Auguſtinus impugnat. Quandocumque autem poſſibilia dicentur mandata, dummodo non dicantur poſſiblia per vires liberi arbitrij *ſolius*, ſed per gratiam Chriſti quæ vel recipitur vel offertur, Auguſtinus clamat, *Pax eſt, iungamus dexteras.*

CAPVT V.

De Deo omnes ſaluare volente.

§. I.

Quid Tridentinum, quid Nou-Auguſtiniani, de Deo omnes ſaluare volente.

QVARTVM exemplum erit quod dicunt de Deo non omnes ſaluare volente. Qua de re Tridentinum ita loquitur. *Hunc propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, pro peccatis noſtris, non ſolum autem pro noſtris, ſed etiam pro totius mundi. Verùm etſi ille pro omnibus mortuus eſt, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt. ſed ii duntaxat quibus meritum paſſionis eius applicatur, &c.* Sess. 6. cap. 2. & 3. Ex quibus verbis poſſumus ita argumentari; Chriſtus voluit mortem ſuam prodeſſe ijs omnibus pro quibus verè dicitur mortuus, & ſimiliter Deus voluit mortem filij ſui prodeſſe iis omnibus pro quibus illum mori voluit: Ridiculum enim eſt, vt quis dicatur mori voluiſſe pro aliquo in cuius commodum mortem ſuam non direxit. Atqui verè dicitur à Concilio mortuus pro omnibus, comprehendendo illos etiam qui mortis illius fructum non percipiunt. Ergo omnibus voluit prodeſſe mortem ſuam ſine exceptione eorum qui non percipiunt mortis illius fructum. Probatur aſſumptum. Nam ſi cùm dicitur pro omnibus mortuus non comprehendantur illi qui non recipiunt mortis fructum, nimirum iu-

ſtificationem aut vitam æternam, ſequitur eodem planè ſenſu quo verum eſt mortuum eſse *pro omnibus*, verùm etiam eſſe, omnes recipere mortis eius beneficium, atque ita Concilium errare, dum alterum negat, & alterum affirmat: vel certè indigna ęquiuocatione illudere hominibus, dum quod intelligit *omnium* nomine cùm affirmat pro *omnibus* mortuum, diuerſum eſt ab eo quod eodem nomine intelligit, dum dicit non *omnes* percipere beneficium mortis eius, Si, inquam, cùm Chriſtus dicitur pro omnibus mortuus, ſenſus eſt mortuum eſse pro generibus ſingulorum tantùm, ita vt deſignentur quidam Iudæi, quidam Græci, quidam Barbari, quidam Reges, quidam plebeij, &c. Non poteſt negari quin eodem ſenſu dicantur omnes percipere beneficium mortis eius: cùm conſtet factà ſimili diſtributione iuſtificationis, & æternæ vitæ per Chriſtum participes fieri quoſdam Iudæos, quoſdam Græcos, &c. Debet igitur vtroque loco diſtributio fieri pro ſingulis generum, ita vt intelligatur Chriſtus mortuus eſse pro Iudæis omnibus, pro Græcis omnibus, pro Barbaris omnibus, &c. Quo ſenſu ſtatim conſtat ſua veritas doctrinæ Concilij, quia non omnes Iudæi, nec omnes Græci, nec omnes Barbari percipiunt beneficium mortis Chriſti. Voluit igitur Chriſtus ex doctrina Concilij mortem ſuam prodeſse ijs etiam qui mortis eius beneficium non percipiunt, ſua videlicet, vel aliorum culpa, hoc eſt ijs qui vel non iuſtificantur vnquam, vel non perſeuerant; quod aliter dici poteſt, voluiſse Chriſtum, vt qui non iuſtificantur, iuſtificarentur, & qui non ſaluantur, ſaluarentur.

Ianſ. tom 3. lib 3. cap. 10. Quæ ſententia quàm apertè conſtituta eſt à Concilio, tam apertè à Baianis deſtruitur, cùm dicunt, „ *nullomodo* „ *conſentaneum eſſe principijs Auguſtini, vt Chriſtus vel pro infi-* „ *delium in infidelitate morientium, vel pro iuſtorum non perſe-* „ *uerantium æterna ſalute mortuus eſſe, ſanguinem fudiſſe, ſemet-* „ *ipſum redemptionem dediſſe, Patrem oraſſe ſentiatur, ſciuiſſe* „ *quòd quiſquam ab æterno prædeſtinatus erat, ſciuiſſe hoc decretum*

neque

neque vllius pretij oblatione mutandum eſſe, nec ſe ipſum velle «
mutare. Ex quo factum vt iuxta ſanctiſſimum Doctorem non «
magis Patrem pro æterna liberatione ipſorum, quàm Diaboli de- «
precatus ſit, ſed ſi quid pro illis rogauit Patrem, pro temporali- «
bus quibuſdam iuſtitiæ effectibus rogauiſſe; pertinere igitur illius «
redemptionem, vel ad ſolos prædeſtinatos, vel certè aliquatenus «
quoque ad illos qui ratione temporalis fidei aut caritatis effectus «
aliquos redemptionis aut propitiationis conſequuntur. Ita illi «
philoſophantur. Nempe, ſicuti nullam omnino gratiam per Chriſtum agnoſcunt quæ non ſit efficax, ita nullam in Chriſto vel in Deo circa ſalutem hominum voluntatem, quæ non ſit abſoluta & ſimiliter effectrix rei volitæ: voluiſſe igitur Chriſtum, voluiſſe Deum, vt illi tantùm qui ſaluantur, ſaluarentur, vt ij tantùm qui iuſtificantur, iuſtificarentur, de cæteris non magis quàm de Diabolo fuiſſe ſollicitum. Contrariam ſententiam ex illa duplici opinione de gratia merè ſufficienti, & de indifferentiâ voluntàtis ortum duxiſſe, quam Auguſtinus, Proſper, Fulgentius repudiarint velut machinam à Semipelagianis introductam. Quanquam neque Proſper ſatis bene videtur interpretatus illud Apoſtoli. *Qui dedit ſemetipſum redemptionem pro* 1. Timoth. 2.
omnibus, dum innuit intelligendum *pro omnibus nullo excepto*, Auguſtinum illo *antiquiorem ac doctiorem* eſſe qui aliter interpretatus eſt. Et omnino quod dicitur pro omnibus intelligendum de vniuerſa Eccleſia quæ toto orbe diſperſa eſt, eodémque modo quod dicit ſanctus Ioannes Chriſtum pro peccatis noſtris mortuum, *non pro* 1. Ioan 1.
noſtris tantum mortuum, ſed etiam pro totius mundi; Ita reddendum eſt vt dicat Apoſtolus non pro noſtris tantùm quibus hanc epiſtolam ſcribo; ſed pro vniuerſo populo fidelium, ſeu non pro noſtris tantum Iudæorum, ſed etiam Gentilium.

Hæc illi, quæ quamuis fusè perſequantur, Concilij tamen Tridentini, quod tam diſertè ſignificat mortuum eſſe Chriſtum, etiam pro ijs qui mortis eius bene-

ficium non percipiunt, nuſquam meminere, ſeu contemptu tantulæ authoritatis, præ Auguſtino, qui ſcilicet *doctior* & *antiquior* eſt, ſeu ſoluendi atque interpretandi deſpetatione. Quis enim ignorantiam ſuſpicetur adeò peruiæ, adeoque expoſitæ rei?

§. II.

Baianos Auguſtino contradicere colligitur primùm ex Proſpero.

CÆterùm quia propoſitum tantùm eſt oſtendere immeritò Baiiſtas, aut damnare Concilium Tridentinum commentitio Auguſtini ſuffragio cum Hæreticis, aut cogere Auguſtinum eſſe damnandum à Catholicis, qui ſaluam tectamque omnino volunt Tridentini authoritatem; omitto recenſere quàm multiplici ratione oppugnari poſſet eorum ſententia, vt oſtendam Auguſtino cum Tridentino hac in parte optimè conuenire.

Et primò ſi non ſuppeteret alia eiuſce rei probatio, ſatis magnum eſſet præiudicium pro ſententia Auguſtini quòd Proſper, dicat vt Baiiſtæ fatentur, Chriſtum ſemetipſum dediſſe redéptionem *pro omnibus nullo excepto.* Quòd addunt enim *antiquiorem* illo eſſe Auguſtinum & *doctiorem*, primùm peto, an non viciſſim Baiiſtis antiquior videatur Proſper & doctior? de doctrinâ fortè controuerſiam facient, qui duobus & viginti annis occupati in Auguſtino meditando de ſtudii tam longi prærogatiuâ gloriantur, hoc eſt ſomnia venditant diuturna. Sed cùm conſtet adeò eſſe antiquiorem Proſperum, vt aliquâ etiam temporis parte coętaneus fuerit Auguſtini, habueritque cum illo literarum & doctrinæ familiare commercium, in ijs præſertim quęſtionibus, quæ cum Semipelagianis diſputabantur; cum conuixerit Semipelagianis, & in ea vitæ ac contentionum conſuetudine quid ſentirent, aut in quo diſſentirent vel ab Auguſti-

Ianſ. tom. 3. lib. 3. c. 20.

no vel ab Eccleſia quaſi oculis vſurparit ſuis, cùm nemo vnquam ardentiùs eorum errores inſectatus ſit, nemo acriùs egerit cauſam Auguſtini poſtea defuncti, vt videatur illius & arma & vices geſſiſſe ad tuendam quàm veluti depoſito acceperat eius doctrinam, quis adeò ſit procliuis ad credendum, vt eum putet illius controuerſiæ peritiorem ac magis ſcientem qui non niſi poſt duodecim ſæcula ex commentarijs & antiquorum annalium monumentis illam didicit? fœdiſſima enim eſt hallucinatio, ſi quod Proſpero credimus, eò ſpectare Baiani putant, vt doctior videatur Auguſtino. Doctiorem tantùm in Auguſtino & Semipelagianis eum eſſe contendimus, qui vicinior; qui præſens, qui & armorum & cauſæ ſocietate coniunctus Auguſtino, qui huiuſmodi belli non auditor, non ſpectator tantùm extitit, ſed actor etiam geſtorque præcipuus ſub Auguſtino; & cum Auguſtino; hunc primarium, hunc proximum Auguſtini diſcipulum, ac defenſorem contra Semipelagianos paulò meliûs noſſe credimus, quid ille docuerit, in quo iſti errauerint, quàm qui procul inaudierunt, duodecim videlicet ſæculorum interuallo diſſiti. Nihil igitur Semipelagianum, nihil non Auguſtinianum ſapit, quod ſenſiſſe Proſperum dicunt, Chriſtum dediſſe ſemetipſum redemptionem pro omnibus *nullo excepto*. Et quia ipſa phraſis, vt ipſi loquuntur, qua quis dicitur ſe pro aliquo redemptionem dare, præ ſe ferre videtur redemptionem ex redimentis animo in vſum ac liberationem captiuorum offerri ac dirigi, fateantur Proſperum, & conſequenter Auguſtinum hunc etiam animum in Chriſto agnouiſſe. Nec contrarium putent quod dicit Proſper *redemptionis proprietatem haud dubiè penes illos eſſe*, qui ſanctificantur in ſanguine Chriſti vel qui ſaluantur. Rectè enim illa cohærent, minimèque ſequitur ſi non habent homines reprobi proprietatem beneficij redemptionis non illam ſuâ culpa oblatam perdidiſſe, quod dici de dæmonibus non poteſt.

Ianſ. tom. 3. lib. 3. c. 10.

Lib. 1. Deſenſ. obiect. 15. num. 8. Sed audiamus adhuc Proſperum pro Auguſtino pugnantem. *Item qui dicit quòd non omnes homines velit Deus ſaluos fieri, ſed certum numerum prædeſtinatorum, duriùs loquitur quàm loquendum eſt de altitudine inſcrutabilis gratiæ Dei, qui & omnes vult ſaluos fieri, atque in agnitionem veritatis venire.* Quis non dicat Struthionum ſtomachum eſſe Baianis qui *duritiam* illam tam facilè deglutiunt & concoquunt, exſertè profeſſi Deum ſolos illos qui ſaluantur ſaluos eſſe velle. Iterùm audiant; *ſinceriſſimè credendum* Lib. 2. reſp ob. 2. *eſt, atque profitendum Deum velle vt omnes homines ſalui fiant.* & vt conſtet illâ voluntate contineri reprobos, probat hoc ex Apoſtoli præcepto, & Eccleſiarum conſuetudine orandi pro omnibus, ſubditque: *Ex quibus quod multi pereunt, pereuntium eſt meritum, quod multi ſaluantur, ſaluantis eſt donum:* Vides vt & illi qui pereunt eſſe dicuntur ex illis omnibus pro quibus orat Eccleſia & quos Deus ſaluos eſſe vult? & quia hoc ſinceriſſimè credendum Proſper dicit, quis dubitet adulterinam eſſe fidem eorum qui contrarium ſentiunt? Audiamus & tertiò cùm dicit, *Nulla ratio dubitandi eſt Ieſum Chriſtum Dominum no-* Lib. 2 de voc. gen. cap. 16. *ſtrum prò impiis & peccatoribus mortuum. A quorum numero ſi aliquis liber inuentus eſt, non eſt pro omnibus mortuus Chriſtus. Sed prorſus pro omnibus mortuus eſt Chriſtus.* Suppoſitio quâ ſubtrahitur è numero peccatorum vnus quidam innocens, falſam reddit ex Proſpero propoſitionem quâ Chriſtus dicitur eſſe mortuus *pro omnibus*, & ſuppoſitio qua innumerabiles illius redemptioni ſubtrahuntur, vt nihilo magis de illis quàm de Diabolo cogitaſſe dicatur, eidem propoſitioni veritatem relinquit? fac vnum aliquem eſſe qui redemptione non eguerit, quòd peccatum non haberet; quid hoc impedit quo minùs verum ſit mortuum eſſe Chriſtum pro generibus ſingulorum, v. g. pro quibuſdam Iudæis, pro quibuſdam Græcis, pro quibuſdam nobilibus, pro quibuſdam plebeijs, &c. Quòd ſi hoc non ſufficit ex Proſpero vt *prorſus pro omnibus* mortuus eſſe Chriſtus dicatur, an

ſufficiet & rectè dicetur mortuus *prorſus pro omnibus*, cùm ex illis *omnibus* partem longè maximam exceperis?

Confirmatur quartò ex eo quod habetur eodem lib. 2. de voc. gen. *Opitulationem* (qua Deus homines ad ſalutem vocat) *ſuadendo exhortationibus; mouendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inſpirando conſilium, córque ipſum illuminando, & fidei affectionibus imbuendo*, (quibus verbis euidentiſſimum eſt internam vocationem deſignari) *hanc* inquam, *opitulationem per innumeros modos, ſiue occultos ſiue manifeſtos omnibus adhiberi: & quod à multis refutatur ipſorum eſſe nequitiæ, quod autem à multis ſuſcipitur, & gratiæ eſſe diuinæ & voluntatis humanæ*. Quibus verbis vt vides effectus diuinæ voluntatis qua vult omnes ſaluare, ad eos etiam manifeſtè pertinet, qui omnino non vtuntur. Cap. 26.

Et cùm hæc ita ſint, Baianos tamen ſcribere non puduit illam de Deo omnes ſaluare volente, & quæ ſequitur inde de gratiæ ſufficientis omnibus conferendæ præparatione ſententiam, pertinere ad *machinam* à Semipelagianis introductam, & à Proſpero inter cæteros euerſam. Videat Lector an non eos dicere decuerit extructam veriùs quàm euerſam à Proſpero machinam illam, & an ideò ſit Semipelagiana dicenda quòd comminuat idolum Caluini, decretum ſcilicet *horribile*; atque antecedens omnem meritorum præſcientiam, de perdenda hominum parte longè maximâ, ſed iuuat Auguſtini ſententiam ex Auguſtino ipſo cognoſcere. Ianſen. loco cit. ſub finem.

§. III.

Idem conuincitur ex plurimis ipſiuſmet Auguſtini teſtimonijs.

PROBATVR igitur ſecundò ex Auguſtino velle Deum etiam illos, qui non ſaluantur, ſaluos fieri, hoc enim ſignificat quod dicit ad quæſtionem Paganorum *Diuinam voluntatem numquam defuiſſe iuſtitiæ* Ep. 49. qu. 2.

Digitized by Google

1. Retract. cap. 3. *pietatique mortalium.* Quod quia cùm recognoſceret non retractauit, approbaſſe putandus eſt. Hoc autem quomodo ſtare poterit apud Baianos qui docent nolle Deum vt iuſtificati omnes quotquot excidunt perſeuerent? Quo inquam ſenſu dicetur diuina voluntas non deeſſe iuſtitiæ pietatique mortalium, quæ iuſtos pioſque paſſim deſerit?

Atque huc referri poteſt quod dicit Auguſt. in Pſ. 2. » *Duo ſunt officia medicinæ, vnum quo ſanatur infirmitas; alte-* » *rum quo ſanitas cuſtoditur. Ibi miſericors auxilium, quia nul-* » *lum habet meritum peccator, qui adhuc iuſtificari deſiderat. Hic* » *autem* IVSTVM AVXILIVM *eſt quod iam iuſto tribuitur.* Ex quibus colligas Auguſtino iudice, ſi Dei voluntas iuſtos deſerat; vt Baiiſtæ fatentur defuturam illam non tantùm iuſtitiæ mortalium, ſed & ſuæ, quando iuſtum eſt vt iuuentur eo ſenſu, quo iuſtum indebito ſolet opponi.

Ex libro de natura & gratia clariſſima ſunt verba illa, Cap. 67. *non tibi deputatur ad culpam quod vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis.* Quis contemnere poteſt ſanare volentem, ſi eorum qui contemnunt neminem vnquam Deus ſanare voluit?

Ex Homil. 12. inter 50. *Quare eligis mortem & deſeris vitam, & magis vis ſequi Diabolum ad luxuriam quàm obtemperare Chriſto qui te inuitat ad vitam æternam?* vllum-ne inuitare Chriſtus poteſt ex iis quos ſaluare non vult? & ſi faciat non erit omni circulatore deterior? quomodo ergo inuitare dicitur eos, qui diabolum ſequuntur, ſi non vult vt non ſequantur, nec vt ſaluifiant? Eodem ſpectat quod mox ſubiungit, dum explicat, quomodo in poteſtate hominis poſuerit Deus, vt non conſentiat. *Quia,* » inquit, *eſt à dextris quodammodo præcipiens Deus, à ſiniſtris* » *ſeducens Sathanas, homo in medio conſtitutus. Cor quod incli-* » *natur ad Diabolum quare non magis erigitur ad Deum?* Vbi vides, poſtquam ex Dei præcepto probat eſſe in hominis poteſtate, vt non cōſentiat, conſequens eſſe vt Deus

præcipiens idem ſit ac Deus volens, vt fiat quod præcipitur, & ad illud faciendum dans facultatem & vires.

Ex libro de Spiritu & littera, *Vult Deus omnes homines ſaluos fieri, non ſic tamen vt eis adimat liberum arbitrium quo vel bene vel malè vtentes iuſtiſſimè iudicentur. Quod cùm ſit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt cùm eius Euangelio non credunt; nec ideò tamen eam vincunt, verùm ſe ipſos fraudant magno & ſummo bono maliſque pœnalibus implicant, experturi in ſupplicijs poteſtatem eius, cuius miſericordiam contempſerunt.* Deinde comparat Deum hero dicenti, *volo vt hi omnes ſerui mei operentur in vinea, & poſt laborem requieſcentes operentur, ita vt quiſquis eorum hoc noluerit, in piſtrino ſemper molat.* Quid apertius dici potuit pro voluntate ſaluandi etiam eos qui non ſaluantur? ſubdit poſtea. *Ille igitur reus erit ad damnationem ſub poteſtate eius, qui contempſerit ad credendum miſericordiam eius.* Ergo Deus miſeretur etiam pereuntium.

Eodem loco cùm propoſuiſſet Auguſtinus obiectionem de voluntate credendi, quæ ideò non videtur eſſe Dei donum, quia ſi eſſet, Deus illam omnibus daret, poſtquam vult omnes homines ſaluos fieri; Reſpondet eſſe omnino tribuendam illam voluntatem diuino muneri. Quod Deus illam operetur agatque viſorum ſuaſionibus, ſiue extrinſecus per Euangelicas exhortationes, ſiue intrinſecus vbi nemo habet in poteſtate quid ei veniat in mentem, *ſed conſentire,* inquit, *vel diſſentire propriæ voluntatis eſt; his ergo modis quando Deus agit cum anima rationali vt ei credat.... profectò & ipſum velle credere Deus operatur in homine, & in omni opere miſericordia eius præuenit nos. Conſentire autem vocationi Dei vel ab ea diſſentire, propriæ voluntatis eſt;* Quaſi diceret Auguſtinus. Eſt verum quod dixi Deum velle omnes homines ſaluos fieri, etiam illos qui fidem non recipiunt: Quia quod non recipiant minimè tribuendum Deo eſt, qui viſorum ſuaſionibus & extrinſecus & intrinſecus eos mouet: ſed quia ita mouet vt liberos relinquat, hoc eſt indifferentes ad conſen- Cap. 8.

tiendum vel diſſentiendum propriâ voluntate ipſorum aliqui credunt, aliqui non credunt, Deo vtroſque ad credendum impellente. Excutiant Baiani ſeſe quantum volent numquam impetrare poterunt ab animo minimè perturbato miniméque ſtupido, vt alia fuiſſe Auguſtini ſententia videatur.

Cap. 8. Ex libro 2. de Symbolo ad Catechumenos, Chriſtum Dominum oſtendentem reprobis vulnera ſua in die iudicij, dicturum ait, *videtis vulnera quæ infixiſtis, agnoſcitis latus, quod pupugiſtis, quoniam & per vos & propter vos apertum eſt, neque tamen intrare voluiſtis.* Baiani vt Deum tyrannum faciunt impoſſibilia punientem, nunc etiam Chriſtum facient mendacem dum negant illum de eorum ſalute cogitaſſe pro quibus ille ſe mortuum dicit?

Ex tract. 2. in Ioan. *Ingrate, irrides eum qui ad te venit vt redeas*, vt redeam, inquiet reprobus, ille vero numquam me redire voluit.

Adde & illud ex tract. 31. Vbi Auguſtinus ex Oratione Chriſti in cruce pro ſe crucifigentibus, infert nemini deſperandam eſſe peccati remiſſionem: Nulla verò ſit illatio illa, ſi pro vno aut altero quibus oratio illa profuit, oraſſe putetur, & non pro omnibus.

In Pſalmum 68. illud, *In ſiti mea potauerunt me aceto*, ſic exponit, *fidem illorum deſideraui & vetuſtatem inueni.* Baiani negant hoc deſiderium ſicuti & orationem Chriſti pro reprobis.

Expoſ. 1. Et in illud Pſalmi 18. *Non eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Cùm autem Verbum etiam caro factum eſt, & habitauit in nobis non permiſit vllum mortalium excuſare ſe de vmbra mortis. Et ipſum enim penetrauit verbi calor.* Quid, non merito excuſabit ſe de vmbra mortis quem Deus numquam voluit illuminare? Et quis eſt ille verbi calor qui ſine luce gratiæ penetraſſe dicitur ad reprobum?

Cap. 14 & 15 Ex libro de Prædeſt. & gratia. *An forte ſi piè de Deo ſicut expedit ſentiamus, etiam Pharaoni datam miſericordiam reperimus?* Eſſe autem hoc affirmatiuè dictum conſtat

euidenter

euidenter ex ijs quæ ſequuntur, *Patientia enim Dei vale- re ei debuit ad ſalutem, qua differens iuſtum interitumque ſupplicium miraculorum verbera crebra denſabat. Namquid non potuit ſicut flagellis cæſus expulit populum, ita miraculis credens Deum tantæ virtutis agnoſcere?* Addit poſtea *flagellis fuiſſe clementer admonitum* (ſicuti & Nabuchodonoſorem) *& libero arbitrio pugnaſſe contra miſericordiſſimam Dei voluntatem.* Quæ illa miſericordia eſt erga Pharaonem? quæ clementia? ſi nullam eius conuertendi aut ſaluandi voluntatem Deus habuit? Et quomodo potuit agnoſcere Deum tantæ mentis, ſi facultas quà id poſſet denegata eſt? *Quòd ſi verum eſt, quod aliqui putant, hunc librum non eſſe Auguſtini, ille authoritatis defectus abundè ſuppletur, quòd totus hic locus inueniatur inſertus Iuri Canonico, & veluti doctrinam Auguſtini contineret approbatus, illa eadem authoritate quà Ius Canonicum approbatum eſt.* Cap. 15. Cauſâ 23. quæſt. 4.

Ex Commentario in Pſ. 68. *Proiecit Iudas pretium argenti quo ab illo Dominus venditus erat; nec agnouit pretium quo ipſe à Domino redemptus erat.* A quo redemptus? à Chriſto? Quomodo potuit Chriſtus redimere ſine vlla redimendi voluntate? potuit-ne velle redimere, quem voluit in damnatione permanere? & quomodo pretium Iudæ fuit ſanguis Chriſti, ſi nihilo magis pro ipſo ſaluando fuſus eſt quàm pro ſaluando Diabolo?

Ex lib. 83. quæſt. q. 68. *Ad illam cœnam nec omnes qui vocati ſunt venire voluerunt.... vt venirent vocati, erat in eorum libera poteſtate.... Qui vocatus non venit ſicut non habuit meritum præmii vt vocaretur; ſic inchoat meritum ſupplicij, cùm vocatus venire neglexerit.* En tibi vocationem reproborum ad vitam æternam, quæ ſi fuit ſine voluntate Dei vt venirent, quid aliud reſtat quàm vt Baiani Deum ſimilem faciant illis ſimulatoribus aulicis, laruatæ ſcilicet benevolentiæ atque voluntatis artificem.

Ex libro 1. ad Simplicianum quæſt. 2. *Noluit Eſau, & non cucurrit, ſed & ſi voluiſſet & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, qui etiam velle & currere vocando præſtaret, niſi*

vocatione contempta reprobus fieret. Contempſit vocationem Eſau, & niſi contempſiſſet habiturus erat adiutorium ad volendum & currendum. Quid hoc aliud eſt, quàm Deum fuiſſe paratum vt iuuaret ſi non ille impediret? Dicant igitur Baiani etiam ab Auguſtino erectam illam quam vocant Semipelagianorum machinam *de gratiæ ſufficientis omnibus conferendæ præparatione.* Scio Baianos multa comminiſci, vt huius teſtimonij vim eludant, ſed illud alibi efficaciter vindicatur.

De gratia Semipel. c. 9

Cap. 3. In libro de Geneſi contra Manichæos, ideò dicit omnes homines ſeruare poſſe Dei mandata, ſi velint, *quia Dei lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quod quia non retractauit cùm hunc locum recognoſceret, nec aliud cauit, quàm ne Pelagiani naturæ tribuerent quod eſſet gratiæ deputandum, approbaſſe cenſendus eſt. Ergo Deus lumine gratiæ illuminat omnes homines, quare autem niſi quia vult vt videant quà eundum ſit vt ſalui eſſe poſſint? hoc verò velle eſt vt ſalui fiant.

1. Retr. c. 10.

§. IV.

Idem colligitur a pari ex argumento quo vti ſolet Auguſtinus contra Donatiſtas.

Ep. 48. ad Vincentium.

DEnique quando Baiani merum ſpirant Auguſtinum, obiiciatur illam illis id quod Auguſtinus toties exprobrat Donatiſtis contrahentibus Eccleſiam atque in anguſtias Mauritaniæ cogentibus, *Rumpere ſcilicet illos teſtamentum Dei quo dictum eſt, In ſemine tuo benedicentur omnes gentes, impedire donationem Chriſto factam patrimonij quod eſſet à ſolis ortu vſque ad occaſum, facere Chriſtum exulem de regno ſanguinis ſui, quod eſt à mari vſque ad mare, contradicere Deo reddenti quod promiſerat, Eccleſiam ſcilicet creſcentem in omnibus gentibus vſque in finem ſæculi. Partem illos in lite retinere velle qui totum poſſunt in concordia poſſidere, ſedenti*

In Pſal. 18.

Chriſto ad dexteram Patris & vniuerſum orbem poſsidenti, partem tantùm offerri ac pro tota terra oſtendi ſolam Africam: non laudare Chriſtum qui dicunt perdidiſſe totum orbem, Diabolum illi totum abſtuliſſe, ſanguinem Chriſti non eſſe pretium orbis terrarum, ſi Africa ſola redempta ſit. Quid enim facit ad gloriam Chriſti & amplitudinem redemptionis illa Eccleſiæ vniuerſalitas ſi nihilo vberior eſt eius gratia? ſi tantæ Eccleſiæ pars minima ita redempta eſt, vt de maximâ ſaluandâ nihilo magis curauerit Chriſtus, quàm de Diabolo? numquid ad oſtentationem tantùm, & inanem pompam pertinet quod dicitur in ſemine Chriſti benedicendas omnes Gentes? patrimonium illius extendi à mari vſque ad mare? Regnum patere à ſolis ortu vſque ad occaſum? Vide quæſo, mi Lector quibus præſtigijs imperitorum oculis illudant Baiani, Chriſtus ex Apoſtolo ſemetipſum dedit redemptionem pro peccatis totius mundi, hoc eſt, inquiunt, pro Eccleſia quæ per totum mundum diffunditur. Et ſi quæras, totáne Eccleſia illa redempta eſt ſaltem quoad ſufficientiam, ita vt poſſimus dicere illi toti, beneficio ſanguinis Chriſti factam eſſe ſalutis & æternæ vitæ copiam? minimè verò, inquiũt, hoc de ſolis prædeſtinatis dici poteſt: de cæterorum enim ſalute non magis Chriſtus cogitauit quàm de ſalute diaboli. At illi prædeſtinati num ideò plures ſunt quia latiùs diſperſi? non creſcunt numeri vnitatum diſtractione, ſed additione: niſi forte putant ditiorem futurum qui eandem ſummam numeraret multis crumenis diſtributam, quàm qui vno incluſam ſacculo, maiuſque patrimonium quod fruſtatim eſt diuiſum, quàm quod dimenſionem habet continuam ac minimè interruptam. Quid igitur magnum prędicant qui Chriſti redemptionem extendunt in omnes gentes à ſolis ortu vſque ad occaſum & à mari vſque ad mare, dum eam ad ſolos contrahunt prædeſtinatos rarâ per orbem diſtributione diſpertitos? Num meritò regum aliquis gloriaretur quod ſuis orbem vniuerſum

In Pſal. 21.

Digitized by Google

armis occuparet, propterea quod eos milites qui ſimul coniunctì iuſtum componerent exercitum, ſparſiſſet in omnes regiones ſigillatim? Et Baiani non ſunt diuinæ gratiæ amplificatores egregij, dum eâ penitus priuant hominum partem longè maximam? Nimirum Dei bonitatem æſtimant ex beneficiorum paucitate, magnamque gratiam, eam tantùm vocant, quæ rara eſt. Ex his ergo liquidè conſtat Auguſtinianam eſſe fidem quâ Deus omnes ſaluare volens creditur.

Sed objiciunt eſſe quoque Auguſtinianam quâ illa Dei voluntas ad paucos, hoc eſt ad ſolos prædeſtinatos reſtringitur, quod probant magna teſtimoniorum congerie, ſed inutili. Cùm enim multa etiam ſint eáque clariſſima quæ adduximus in contrarium, euidens eſt diſtinguendam fuiſſe duplicem in Deo voluntatem, vt aliâ diceretur volita ſalus omnibus hominibus, aliâ tantùm prædeſtinatis, itáque Auguſtinus omni ex parte probaretur verax. Maluerunt tamen Baiani facere illum immemorem ſui, eadem affirmantem negantemque. Nullam ſcilicet agnoſcunt Dei voluntatem cuius effectus ex aliquâ conditione quæ pendeat ab hominum arbitrio poſſit eſſe ſuſpenſus. Vnde inferunt eximij videlicet Theologi, quando non ſaluantur omnes homines, nec fieri poſſe vt Deus omnes ſaluos velit. At illi voluntario ſeſe laqueo ſtrangulant. Quis enim coëgit vt nulla putaretur eſſe Dei voluntas conditionata, conditione ſe tenente ex parte humanæ libertatis? An ita docuit Auguſtinus? Non credit voluiſſe Deũ vt Adamus in innocentia perſeueraret, & vt illa perſeuerantia trāsfunderet hæreditariam in poſteros iuſtitiam? non docet *facturum fuiſſe* Adamum *Dei voluntatem* ſi non peccaret, ideoque punitum; quia maluit ſuam facere voluntatem quàm Dei? Quænam autem eſſe potuit illa *Dei voluntas*, ſi non fuit conditionata ſeu conditionatè efficax conditione ſe tenente ex parte arbitrij creati? quòd ſi fuit, quare imaginantur eſſe impoſſibile vt Deus tali

In Enchir. cap 107.

quadam ratione aliquid velit?& ſi non impoſſibile eſt, quare ita voluiſſe negant omnium hominum ſalutem tanta id exigente authoritate etiam Auguſtini, cuius ſententia eâ ſolum ratione rectè cohærere poteſt cum Tridentino?

Atque hoc pacto facilè intelligitur quid velit Apoſtolus cùm dicit Deum eſſe *ſaluatorem omnium, maximè fidelium.* Significat enim eſſe generalem quandam in Deo ſaluandi omnes homines voluntatem, ſed eſſe ſpecialem ſaluandi fideles, nimirum prædeſtinatos. Vtraque efficax eſt, & abſoluta reſpectu mediorum: Prima quidem, quia ponit abſolutè media ſufficientia ad ſalutem omnium hominum; ſecunda, quia ponit media infallibilia reſpectu finis; vtraque etiam efficax eſt, ſed prima conditionatè, quia ſalutem operaretur ſi homines bene vterentur conceſſis à Deo medijs; Secunda abſolutè, quia vel antè vel poſt præuiſa merita tendit in eandem ſalutem ſine vlla ſuſpenſione quòd neceſſariam conditionem vel exiſtentem ſupponat, ſi ſequitur præſcientiam meritorum, vel abſolutè futuram inferat, ſi præcedit. Sed hæ ſunt eliquatæ illæ Scholaſticorum meditationes, quarum ignorantiam Baiani laudi ducunt, meliorem ſequuti Theologiam, illam ſcilicet quâ nobis Auguſtinum repræſentent non modò cum Concilijs, ſed ſecum etiam pugnantem.

1. Timoth. 4.

CAPVT VI.

De Indifferentia Liberi Arbitrij.

§. I.

Quid Baiani, quid Tridentinum ſentiat de indifferentia Liberi Arbitrij.

QVINTVM exemplum petitur ex conceptu libertatis à quo indifferentiam agendi & non agendi,

veluti ſuperfluam penitus excludendam, eiuſque ſententiæ authorem ſe habere Auguſtinum confidenter aſſerunt. Atque hoc veluti perpetuo quodam principio nituntur, vt nullum aliud Dei adiutorium agnoſcant in hoc hominum ſtatu, quàm quo voluntas ad benè agendum neceſſitatur, quemadmodum & cùm caret huiuſmodi adiutorio neceſſitatur ad malè agendum. In Adamo ante peccatum ſicut & in Angelis fuiſſe medium quemdam ſtatum, in quo neutra eſſet neceſſitas, ſed flexibilis in vtramlibet partem voluntas: ex illo tépore ſequutam in dæmonibus perpetuam malè agendi neceſſitatem, hoc eſt impoſſibilitatem vel vnquam benè agendi, vel vnquam à malo abſtinendi. In bonis Angelis, ſequutam impoſſibilitatem ſeu neceſſitatem oppoſitam, quâ fiat vt numquam malè agere, numquam à bono abſtinere poſſint: mortales omnes inter vtrumque medios, modò in vnam partem, modò in aliam declinare, prout vel deſeruntur, vel adiuuantur à gratiâ. Quandocumque enim illa deeſt, ſubeſſe ſtatim diabolicæ illi vel bene agendi, vel a malo abſtinendi impoſſibilitati: quandocumque adeſt, aduenire ſimul beatificam vel bene agendi, vel abſtinendi à malo neceſſitatem. Itáque tunc tranſire ab extremo ad extremum ſine medio, nempe ab impoſſibilitate abſtinendi à malo, ad impoſſibilitatem faciendi malum, & ab impoſſibilitate abſtinēdi à bono, ad impoſſibilitatem faciendi bonum. Et quia liberum arbitrium nihilominus retinendum eſt, conſequenter negant, neceſſariam illi eſſe agendi & non agendi indifferentiam. Liberum ſcilicet eſſe in humanis actionibus id omne quod non eſt coactum quacumque tandem neceſſitate fiat: hunc eſſe fructum plurimarum vigiliarum & longiſſimi ſtudij in Auguſtino meditando atque intelligendo conſumpti, quo tandem præclara iſta ſeu Philoſophia, ſeu Theologia reuelata eſt, cùm cæteris retro ſæculis mortales omnes latuiſſet, exceptis Luthero atque Caluino.

Facile autem eſt oſtendere, ſi Auguſtiniana ſit illa doctrina, contrarium eſſe Auguſtinum Tridentino. Quid enim quæſo ſibi vult Tridentinum quando definit hominē ita liberè cooperari diuinæ inſpirationi, *vt etiam illam abijcere poſsit*? Quid quæſo eſt, poſſe illam abijcere? an non plus etiam aliquid eſt quàm poſſe non vti, poſſe cooperari, poſſe non agere? Cùm igitur per inſpirationem homo ſit potens agere, & nihilominus dicatur etiam poſſe non agere, quid aliud concipi poteſt, quàm cum agendi potentiâ coniunctam etiam eſſe potentiam non agendi? indifferētia verò nihil aliud eſt quàm vtraque illa tum agendi, tum non agendi potentia. Ergo Tridentinum eam adſtruit. Idem patet ex can. 4. Vbi anathema dicitur neganti liberum arbitrium *poſſe diſſentire Deo mouenti & excitanti*, quod eſt habere potentiam conſentiendi ſimul & potentiam diſſentiendi, qua vtraque indifferentia componitur. Hoc autem definit Tridentinum, vt damnet hæreticorum ſententiam liberum arbitrium negantiū, vel merum eſſe *titulum* contendentium: atque ita non modò *titulum* illum defendit, ſed ſimul docet *quam rem* ſignificet, & quæ ſit ea libertas, quæ credi debet à fidelibus, nempe illa, qua voluntas ita conſentit, vt poſſit diſſentire. Seſſ.6.c.5.

Confirmatur id ipſum ex can. 6. Vbi definit; *Eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere.* Interrogandi enim ſunt Baiani quem hominem hic intelligi velint, bene an male agentem? Si velint intelligi bene agentem, ſenſus igitur erit anathematizando illos qui affirmant tantam eſſe bene agendi neceſſitatem, vt qui bene agit non poſſit malè agere, quod eſt non habere indifferentiam ad benè vel malè agendum. Si velint intelligi malè agentem, vt reuera intelligendum videtur ex contextu, quis alius ſenſus eſſe poteſt huius propoſitionis: *Qui malè agit, habet in poteſtate vt male agat*, quàm, ita illum eſſe malæ actionis ſuæ dominum, vt ponere illam & non ponere ab eius optione pendeat? Nam ſi tantùm

Ianſen. tom. 3. lib. 8. c. 20

intelligeretur eum qui malè agit poſſe malè agere, nonne ridicula eſſet definitio? Quis ea de re vnquam dubitauit: aut Eccleſiæ teſtimonium expectauit, vt hoc crederet?

Ex ſcriptis Baianorum colligi poteſt triplex ſolutio. Prima eſt, ſe non negare in hominibus ſub gratia & ante gratiam, indifferentiam contrarietatis & contradictionis quodam ſenſu. Secunda, eam tamen indifferentiam nec eſſe libertatem, nec partem libertatis, id quod probare ſe putant ex Concilio Tridentino clariſſimè. Tertia, cùm ſancta Synodus accuratè noſſet quidquid Caluinus de libero arbitrio gratiaque tradidiſſet, *Circumſpectè ſelegiſſe quidquid errorem ſaperet, Philoſophicam verò de natura libertatis quæſtionem tacitam intactamque præteriiſſe. Philoſophicam autem eſſe quæſtionem, vtrum libertatis ratio à qua liberum arbitrium dicitur, in experte coactionis voluntate ſita ſit, an in indifferentia ad bonum & malum, ad agendum & non agendum.* Item, *An nonnulla indifferentia & qualis libertati arbitrij in certis vitæ ſtatibus per accidens iuncta ſit, & in quibus & quouſque ſe extendat.* Ita illi: cæterum ſcire ſe dicunt: *Recentiores ad nomen incoactæ voluntatis, quaſi eo ſufficienter exprimeretur libertas, exhorreſcere, ſed etiam ſe ſcire*, INTOLERABILI ANTIQVITATIS IMPERITIA, *eos in ſententias illas lapſos eſſe.* Argumenta quibus vel aliena improbant, vel ſua probant, *ſola doctrinæ à maioribus traditæ ignoratione, & humanæ ratiocinationis libertate niti. Horum vocibus voces Patrum noſtrorum præponendas; præoccupatas eſſe opiniones quas Philoſophia peperit, educauit, & fouit. Ad Eccleſiæ Romanæ Canones doctrinamque ſiue antiquitus ſiue recentiùs eius calculo comprobatam veniendum eſſe. Quidquid ab hac diſſenſerit non noua diſputatione ventilandum, ſed noua damnatione comprimendum. His neglectis quiſquis arenam ingredi voluerit; grauiſſimas perturbationes in Eccleſiaſticam doctrinam inuecturum, ludibrii ab Hæreticis perpetiendi locupletiſſimum argumentum daturum, ſatius fuiſſe nonnullos de hoc argumento prorſus tacuiſſe, quàm doctrinam Eccleſiæ plauſibilibus*

Ib. cap. 17.
Ib. cap. 21.

ſibilibus ſuſpicionibus accommodando tuendoque talem ei vultum induere velle, VT PERITI ANTIQVITATIS GEMANT, HÆRETICI RIDEANT, &c. Ita iſti concionantur, aut etiam conuiciantur ſpecioſa nouitatis accuſatione, ignorataeque antiquitatis exprobratione. Nec recordantur ſe Patres penè omnes, atque adeò Eccleſiam totam Auguſtino antiquiorem; quòd recentioribus iſtis conſentiret, feciſſe Semipelagianam. Riſum Hæreticorum timent, qui triumphum eis adornarunt. Eccleſiaſticæ doctrinæ perturbationem verentur, qui ſe Scholaſticorum omnium turbare pacem profeſſi ſunt: Nouam damnationem intentant, qui quòd ſemel iterumque damnata tuerentur, tertiò fuere fulminandi: canones prædicant, qui dum eorum ſanctionibus parendum eſt, *hærere* ſe dicunt: deformatum queruntur libertatis vultum, donec ſcilicet Caluini penicillo reformetur, ſed hæc poſtea. Interea prouocationem acceptamus, armorum etiam optione aduerſario conceſſa. Non placent humanæ rationis & Philoſophiæ argumenta; ne vtamur. Eumdum eſt ad Eccleſiæ Romanæ canones, doctrinamque. En adſumus, ſtemus Tridentini iudicio, ſit ne in conceptu libertatis includenda quædam agendi, & non agendi indifferentia; aut aliqua ne nobis ſuperſit.

§. II.

Falſum eſſe quod dicunt Non-Auguſtiniani quæſtionem Philoſophicam de Indifferentia liberi Arbitrij à Tridentino prætermiſſam.

ET vt ordiar ab vltima reſponſione; *Philoſophica eſt*, inquiunt, *illa quæſtio quam Tridentinum conſultò prætermiſit*. Quid præteriuit? Non dixit accipientem diuinam inſpirationem poſſe illam abjicere? Non definiuit conſentientem diuinæ gratiæ poſſe ab ea diſſentire? & qui hoc dicit non coniungit potentiam non agendi cum

potentia agendi? quid autem aliud ſonat indifferentia? & erit credendum iſtis hominibus incomperta vulgò narrantibus, qui negare non verentur rem omnium oculis propoſitam & tanquam in ipſa Solis facie micantem, Concilium ſcilicet tractare quæſtionem illam, An ſuperſit aliqua indifferentia ad agendum & non agendum? At, inquiunt, Concilium non ſignificat hanc indifferentiam pertinere ad rationem liberi arbitrij.

Hæc eſt altera reſponſio, quæ quàm ſit vana ex his facilè intelligitur. Primò, Cùm Concilium hoc potiſſimum ſpectet vt ſtabiliat libertatem arbitrij contra Caluinum illam deſtruentem, negari non poteſt quin id quod definit & quo potiſſimùm Caluino contradicit ſpectet ad libertatem arbitrij, atqui definit excitatum diuina gratia, hoc eſt potentem illi conſentire, poſſe etiam diſſentire, & in eo maximè contradicit Caluino, qui etiam, aut libertatem non deſtruit, aut ea tantùm ratione deſtruit, quòd hoc neget: ergo id maximè ſpectat ad arbitrij libertatem. Minor patet, ſi percurramus illam Concilij definitionem quæ continetur can. 4. Ibi enim tria tantùm definiuntur. Primum eſt, Liberum arbitrium, hoc eſt, hominis voluntatem cooperari Deo excitanti aſſentiendo, & hoc Caluinus non negat, vt ipſi quoque Baiani referunt. Secundum eſt, Eandem voluntatem non eſſe velut inanime quoddam quod merè paſſiuè ſe habeat, & in eo quoque Caluinus conſentit, vt dictũ eſt antea iterũque inferiùs dicetur. Tertium eſt, eandem voluntatem poſſe diſſentire ſi velit, hoc tantùm negat Caluinus. Vnde ſi non eſt ad libertatem neceſſarium, nec ille aliquid negat, ex quo ſequatur libertatis deſtructio, neque Tridentinum contra illum aliquid definit, quod ad eandem libertatem retinendam requiratur. Secundò, ſi hæc indifferentia nihil facit ad rationem liberi arbitrij, vide quò tandem reſoluatur tota quæ fuit Caluinum inter & Tridentinum Controuerſia. Eò nẽpe, vt Caluinus videatur perfectam homi-

Seſſ. 6.

Ianſ. tom. 3. lib. 8. c. 21.

nibus conceſſiſſe arbitrij libertatem, Tridentinum illam abſtuliſſe, imperfectâ relictâ. Hoc autem probo ex Baianorum confeſſione. Quia eò perfectior eſt, vt dicunt, arbitrij libertas, quo minùs poteſt diſſentire à diuina inſpiratione: atqui ſublata indifferentia agendi & non agendi, minimè id poteſt: ergo eadem indifferentia ſublata libertas arbitrij maximè perfecta eſt. Min. patet ex terminis, maior Baianorum eſt qui ſic loquuntur. *Itaque ſi etiam in hac vita Dei inſpirationem ſtabiliter ac delectabiliter Deo operante inhæreret voluntati, vt eam non poſſet abiicere, fœliciſſimũ, fortiſſimũ, liberrimumque meritò diceretur atque eſſet arbitrium.* Ex quo ſic argumentor. Qui negat indifferentiã agendi, & non agendi quando Deus ad agẽdum excitat, concedit eò ipſo diuinam inſpirationem tam ſtabiliter ac delectabiliter Deo operante inhærere voluntati vt eam voluntas non poſſit abijcere, atque ita concedit arbitrium eſſe liberrimum, fortiſſimum, fœliciſſimum: Sed Caluinus negat illam indifferentiam, ergo concedit iſtam perfectionem arbitrij. Rurſus qui adſtruit illam agendi & non agendi indifferentiam, deſtruit hanc liberi arbitrij perfectionem adiuncta miſerabili poteſtate vel potius infirmitate, vt Baiani dicunt: Tridentinum illam adſtruit: ergo hanc deſtruit. Quare ſi quis ſcire velit, quæ ſit inter Caluinum & Tridentinum diſceptatio, hęc eſt. Caluinus dum indifferentiam negat, libero arbitrio patrocinatur, proque illius perfectione pugnat. Tridentinum dum tribuit illam indifferentiam eidem arbitrio aduerſatur, redditque miſerabile atque infirmum, Baianis vt hoc tandem reuelaret Auguſtinus viginti & amplius annis torquendus fuit?

Sed quidquid ſit, cum negare non poſſent aſſertam à Tridentino aliquam in libero arbitrio agendi & non agendi indifferentiam, ſiue illa pertineat ad libertatem, ſiue non, atque hoc etiam ad fidem pertinere fateantur cùm dicunt, fateri ſe hominum viatorum *non ſolùm coactionis expertem eſſe libertatem, ſed etiam neceſſitatis immuta-*

Bb ij

Tom.3. lib. 6.cap.34. *bilis voluntariæ, hoc eſt, ad vtrumque eam indifferentem eſſe, cum Scripturis, Auguſtino, & Patribus, & Catholica fide*, videndum ſupereſt, an igitur illa quam admittunt, eadem ſit cum ea quam Scripturæ, Auguſtinus, Patres, & Catholica fides expreſſam in Concilio Tridentino requirunt.

§. III.

Negare Baianos illam ipſam indifferentiam, quam adſtruit Tridentinum, nec poſſe retinere cum potentia conſentiendi diuinæ gratiæ potentiam diſſentiendi, aut etiam non conſentiendi.

Age igitur quo ſenſu indifferens eſt voluntas quæ diuina gratia præuenitur, vt ei conſentiat, vel ab ea diſſentiat? quia, inquiunt, eodem tempore quo voluntatis arbitrium ſub gratiæ delectatione efficaciter Tom.3 lib. 8.cap.20. eam mouente poſitum eſt; imò quo etiam actum bonum facit; eſt in eadem voluntate poteſtas illud non faciendi, imò peccandi, non quidem eo ſenſu quo peccatum aut non actio componitur cum tali gratia, ſed eo ſenſu, quo cum illa componitur potentia peccandi, ſeu non agendi. *Quamuis enim*, inquiunt, *duo actus contrarii ſint oppoſiti & in eadem voluntate ſimul eſse non poſſint, poteſtates tamen ad oppoſita non ſunt oppoſitæ, nec ſibi inuicem nec actibus oppoſitis, & in eodem ſimul ſubiecto ſiue agente ſiue quieſcente commorantur.* Atque hoc modo exponitur quomodo ſtet cum gratia poteſtas non conſentiendi. Poſtea videbitur quo modo ſtet ſine gratia poteſtas bene agendi, qua in re Baiani Thomiſtarum implorant auxilium, & ad diſtinctionem ſenſus compoſiti, & diuiſi tanquam ad ſacram anchoram confugere coguntur. Sed fruſtra; ipſorum enim & Thomiſtarum longe alia eſt ratio; ideóque multò minùs aptare poſſunt ſeſe ad normam Tridentini, vt mox patebit.

Et primò cùm Baiani negent gratiam ſufficientem, quam Thomiſtæ non negant, ideóque in ijs circumſtantijs quibus non adeſt gratia efficax ſimpliciter affirment eſſe impoſſibile vt homo benè operetur, & ſimpliciter negent eſſe potentiam bene operandi, vt antea monſtratum, moxque iterum monſtrabitur; conſequens eſt, vt cùm dicunt poſſibilem eſſe homini bonam actionem, ſupponant adeſſe gratiam quam ſolam agnoſcunt, hoc eſt, efficacem; itáque bene agendi potentiam conſtituant ex libero arbitrio & tali gratia. Potentia verò bene agendi ſic conſtituta oppoſitionem habet & quidem inſuperabilem cum actu oppoſito, hoc eſt, vel cum actu malo, vel cum non actione. Hoc enim eſt quod dicunt *fieri non poſſe vt actualis diſsenſus cum actuali Dei motione iungatur*. Falſum igitur eſt potentiam bene agendi, prout ab ipſis conſtituitur non opponi, ſed ſimul eſſe poſſe cum actu oppoſito, quod tamen eſt neceſſarium, vt Tridentino ſatisfiat, & ipſimet loco iam citato fatentur ſecum de more pugnantes. Quaſi dicerem, ex Baianis & non ex Thomiſtis, potentia bene agendi cõſtituitur in libero arbitrio per gratiam efficacem: ſed quod ſic conſtituitur repugnat oppoſito diſſenſui ex iiſdem: ergo potentia bene agendi repugnat oppoſito diſſenſui. Et hoc quidem ex Baianis; non ex Thomiſtis. Tom. 3. lib. 8. cap. 11.

Secundò, quòd dicit Tridentinum liberum arbitrium excitatum à Deo poſſe diſſentire, ita eſt intelligendum, vt ſit liberum ad diſſentiendum, atque ita ſi qua ſit in eo potentia ad diſſentiendum, debet eſſe potentia libera ſeu ad diſſentiendum liberè: atqui hoc eſſe non poteſt iuxta doctrinam Baiiſtarum, ergo illa repugnat Tridentino. Maior patet. Nam hoc quod eſt diſſentire, eſt effectus liber, & ſæpe etiam moraliter malus, ac proinde quæ ad illum eſt potentia in libero arbitrio, debet eſſe potentia libera, & liberum arbitrium in ordine ad talem effectum debet retinere rationem

liberi, eſſetque ridiculus qui putaret ita interpretandum eſſe Tridentinum, vt ſenſus eſſet, liberum arbitrium excitatum à Deo eſſe liberum ad conſentiendum diuinæ gratiæ, non eſſe autem liberum ad diſſentiendum, ſed poſſe diſſentire ſub alia quadam ratione, quàm ſub ratione liberi, vel poſſe conſentire diuinæ gratiæ, pro ſua libertate; poſſe etiam diſſentire non tamen pro ſua libertate, ſed alio modo neſcio quo. Min. apertè colligitur ex doctrina Baiiſtarum, quæ tria continet: Primum eſt, liberum idem eſſe quod *inalligatum inimpeditum*. Secundum eſt concupiſcentiam eſſe vinculum quo voluntas ita ligatur ante gratiam, *vt non ſit ei liberum bene agere*: vel à malo abſtinere, & ſanctam delectationem eſſe vinculum quo ita ligatur voluntas beatorum in cœlis vt non ſit eis liberum malè agere. Tertium, pro illo tempore, quo eſt gratia ita ligari voluntatem viatorum & affigi bono, quo modo & ligatur & affigitur voluntas beatorum, cum eo tantum diſcrimine, quòd vincula beatorum æterna ſunt, viatorum verò vincula temporalia ſunt & tranſitoria. Vnde fit vt quod æternum beatis non eſt liberum, nempe malè agere, hoc temporaliter tantùm & caſualiter non ſit liberum viatoribus, reſtrictum ad illud tantùm tempus, quo gratia efficax mouet.

Ianſ tom. 3. lib. 6. c. 2.

Ianſ lib. 7 cap. 1. & 3. & 14. & lib 7. cap. 2.

Confirmatur ex eo quod docent Apoſtoli verba quibus dicit peccatores eſſe ſeruos peccati & liberos iuſtitiæ, iuſtos autem eſſe ſeruos iuſtitiæ & liberos à peccatis, intelligi propriè iuxta mentem Auguſtini de libertate arbitrij, vt ſenſus ſit, ante gratiam arbitrium eſſe liberum ad malum tantùm, nec habere niſi alteram partem *bicornis libertatis*, hoc eſt, ad actus malos, per gratiam verò fieri liberum *ad bonos actus* dumtaxat, & liberari non ſolùm à peccatis præteritis, ſed etiam à dominatione concupiſcentiæ *propriè dicta libertate*, ſed ad actus bonos tantùm, atque ita apparere tum aliud *cornu* libertatis, vt ideò tam bene vocari potuerit vnicornis quam

Ianſen tom. 3. lib 7. cap 6 7 &c. Rom. 6.

Digitized by Google

bicornis. Quamuis enim modò vnum oſtendat cornu, modò aliud, numquam tamen oſtendit ſimul duo, ſed altero producto neceſſe eſt alterum condi.

Tertiò Baiani cenſent diuinam excitationem imponere voluntati neceſſitatem conſentiendi non quidem violentam & coactitiam, ſed aliam, quam ſimplicem vocant, ſimilem illi quâ Deus amat ſe neceſſariò, vel quâ Beati Deum amant, niſi quod iſta permanens atque immutabilis eſt. Illa verò pro eo tantùm tempore quo victrix delectatio dominatur. Ex quo fit idem eſſe liberum arbitrium *excitatum* à Deo, ac liberum arbitrium *neceſſitatum*, vt ita loquar, ad conſentiendum. Vnde ſic argumentor, quod eſt *neceſſitatum* ad conſentiendum ex nominis notione non poteſt non conſentire; liberum arbitrium excitatum à Deo eſt neceſſitatum ad conſentiendum, ergo non poteſt non conſentire, & multo minus poteſt diſſentire: ergo falſum quod Tridentinum aſſerit. Maior patet ex nominis notione: ſicut enim neceſſe eſt quod non poteſt aliter habere, ita & neceſſitatem habens aliquid agendi aut patiendi, quod non poteſt non agere, aut non pati. Minor apud Baianos multis locis expreſſa eſt, ac ne quis eos putet nihil dicere à Thomiſtis diuerſum, fatentur ſe dicere aliquid *nouum* & quod *mirum videatur Scholaſticis*. Quod mihi non tam mirum videtur quàm quod paulò poſt adeò ſunt immemores ſui, vt hanc ipſam doctrinam ex conſenſu Magiſtri Sent. Alenſis, Sancti Thomæ, Scoti, Bonauenturæ, Gabrielis & ſimilium Doctorum probatam contendant. Quaſi verò mirum videri poſſit Scholaſticis quod apud præcipuos quoſque eorum Authores habeatur.

Ianſ tom. 3. lib. 6 c 34. Viatorem facit expertem neceſſitatis immutabilis.

Ianſ tom. 3. lib 6. cap. 6. Item lib 8. cap. 9 Vbi ſola neceſſitate coactionis ſecluſa, quamcumque aliam & quantamcumque ſtare putat cũ libertate.

Ib. neceſſitatem determinationis ad vnum non obeſſe.

Quartò, Baiani docent nudam facultatem voluntatis non ſufficere, vt aliquid ſit in eius poteſtate, ſiue bonum ſiue malum. Sed eſſe inſuper neceſſariam delectationem aliquam præuiam quâ præſente fiat potens ad volendum, abſente verò impotens, ſuccedere autem ſibi

Ianſ tom. 3. lib. 6. c. 1. & 5.

delectationes iſtas, ad oppoſita, ita vt delectatio ſine qua voluntas non poteſt velle malum, aut à bono diſſentire, *deleatur* per *præpollentem boni delectationem.* Et eſſe impoſſibile vt voluntas iuſtitiam diligat, niſi ante ab illo delectabili affectu, quo mens impeditur, & deorſum premitur, liberetur, vel vt creaturam peruersè diligat, niſi à dilectione iuſtitiæ ſurſum animũ retorquente ſe liberet, Vnde ſequitur iuxta hæc principia, hominem per gratiam excitatum, quæ ſemper apud hos authores efficax eſt, atque adeò præpollens & victrix delectatio iuſtitiæ, liberum eſſe a delectatione peccati, aut, ſi malis, ab ea delectatione, quæ ad diſsentiendum alliciat. Vnde ſic argumentor. Nuda facultas voluntatis non ſufficit ad diſsentiendum, ſed neceſsaria inſuper eſt alliciens delectatio qua præſente voluntas fiat potens, & ſine qua ſit impotens. Sed liberum arbitrium excitatum à Deo, per victricem iuſtitiæ delectationem habet nudam diſsentiendi facultatem ſine neceſsaria ad diſsentiendum delectatione: ergo non habet quod ſufficiat ad diſsentiendum, ſeu quo ſit potens diſsentire: ſed eius abſentia potius ſit impotens. Rurſus de eo quod non ſufficit ad diſsentiendum, quod non eſt potens, quòd eſt potiùs impotens, non poteſt niſi falſò affirmari hoc quod eſt poſse diſsentire: ſed liberum arbitrium excitatum à Deo non ſufficit ad diſsentiendum, non eſt potens, eſt potius impotens: Ergo de libero arbitrio à Deo excitato non poteſt niſi falſò affirmari, quod poſſit diſsentire. Fallitur ergo Tridentinum hoc affirmans: aut certè, quod eſt paulò credibilius, falluntur Baiani: & dum Tridentino contradicunt eius anathemati ſubiiciuntur.

Ianſ. tom. 3. lib. 8. cap. 10. Quintò, ſed non oportet vti diſcurſu ad aperiendam hanc Baianorum & Tridentinorum contradictionem: referendæ tantùm ſunt atque opponendæ inuicem amborum ſententiæ. Baiani fatentur agnoſcendam eſſe ſiue in infidelitate ante gratiam, ſiue iam ſub gratia indifferentiam

(margin, line 3: Ib. cap. 5.)

indifferentiam ad contraria & conſequenter ad contra- «
dictoria: *Sed non,* inquiunt, *eo modo, quo iſti Scholaſtici pu-* «
tant, qui quocumque modo arbitrium ſiue gratia, ſiue peccati de- «
lectationibus imbuatur, ſemper exiſtimant, CVM VTRAVIS «
EIVS DISPOSITIONE POSSE FIERI, VT VTRVMLIBET «
VELIT *ſiue bonum ſiue malum pro iſta ſola ſcilicet innatâ in-* «
differentia voluntatis, quæ ſub quacumque diſpoſitione actum «
præueniente ſe ſua libertate in vtramuis partem flectit. Ita illi. Seſſ. 6. can.
Tridentini vero ſic. *Si quis dixerit liberum hominis arbi-* 4.
*trium à Deo motum & excitatum nihil cooperari aſſentiendo
Deo excitanti atque vocanti . . . . neque poſſe diſſentire ſi velit . . .
Anathema ſit.* Vbi vides Baianos apertè negare *poſſe fieri*
vt liberum arbitrium, *cum vtrauis diſpoſitione* ad conſen-
tiendum ſcilicet, vel diſſentiendum *vtrumlibet velit.*
Quaſi dicerent cum gratia excitante ad bonum ample-
ctendum, *non poſſe fieri*, vt velit amplecti malum: & cum
diſpoſitione ad amplectendum malum *non poſſe fieri* vt
velit amplecti bonum. Hæc eſt clariſſima verborum il-
lorum ſententia. Et quia manifeſtum etiam eſt eum
qui ſupponit liberum arbitrium *cum diſpoſitione* ad ſe-
quendum bonum, ſeu cum gratiâ excitante ad bonum,
ſupponere liberum arbitrium *à Deo motum & excitatum*,
conſequens eſt vt qui negat *poſſe fieri*, vt liberum arbi-
trium *cum diſpoſitione*, ſeu cum gratia excitante ad bo-
num *velit* amplecti malum, aut etiam diſſentire; per-
inde neget *poſſe fieri*, vt liberum arbitrium *à Deo motum
& excitatum*, velit amplecti malum aut *diſſentire* à bono,
cuius contradictorium, quia poſitum eſt à Tridentino,
cum dicit *liberum arbitrium à Deo motum & excitatum poſſe
diſſentire*, vel *poſſe abiicere* gratiam illam excitantem; re-
ſtat vt vel errorem Tridentini fateamur, ſi Baiani pla-
cent; vel ſi Tridentinum præfertur, percuſſos dicamus
anathemate Baianos, vtinam & ad ſaniorem mentem
conuerſos, *Fidenter enim dicunt quicumque doctrinam iſtam* Ianſ. tom. 3.
ab ipſis traditam erroris inſimulare auſus fuerit, non Auguſti- ſub finem lib. 6.
num, non Bernardum, ſed Philoſophiam fortaſſis Ariſtotelis «

„ *ducem ac patronam habiturum & in iſta Catholicæ doctrinæ*
„ *culmina & columina neceſſe eſſe vt anathema primum dicat.*
Ita dicere ſolebat Lutherus atque Caluinus, non ſe peti, ſed Scripturam, aut etiam Auguſtinum *fidelem antiquitatis teſtem*: Auguſtinum itaque ac Bernardum petitos dicant anathemate Tridentini Ariſtotelica magis quâm Patrum doctrina imbuti. Nos Philoſophiam Tridentini præferemus ſemper Theologiæ Baianorum, certi minimè aduerſaturos Auguſtino qui Tridentino conſenſerint.

§. IV.

Nec cum gratiæ defectu ſtare poteſt potentia benè agendi, ſeu non agendi malè. Doctrinæ Baianorum contradictiones.

ATQVE hæc de potentia non conſentiendi ſeu diſſentiendi quam ſtare dicunt cum diuina gratiâ, videamus quomodo cum eiuſdem gratiæ defectu ſtare quoque dicant potentiam bene agendi. Hoc enim etiam dant, ne videantur indifferentiæ nimis infenſi. Et vide
Ianſ. tom. 3. lib. 8 c. 20. quàm non ſint alieni à communi ſententia. *Alio igitur ſenſu*, inquiunt, *liberum arbitrium ante gratiam, quemadmodum etiam alio ſenſu ſub gratia indifferentiam contrarietatis & contradictionis habet, ita videlicet* VT QVIBVSCVMQVE POSITIS *quæ ad agendum bonum & malum requiſita ſunt, poſſit liberum arbitrium in hac vita facere bonum & malum, facere alterutrum & non facere*: ſed quis eſt ille, *alius ſenſus*? Si cõgruit huic orationi quâ dicitur *quibuſcumque poſitis*, &c. non eſt alius,: iungamus dexteras, ſi non congruit, illuditur Lectori. *Quibuſcumque poſitis*, inquis, liberum arbitrium, poteſt facere bonum & facere malum, facere alterutrum & non facere? Quid igitur eſt quòd paulò
Eodem cap. ante dixiſti, reiiciendam eſſe Scholaſticorum ſententiam qui putant, *cum vtriuis diſpoſitione* ad bonum & ad

malum *poſſe fieri* vt liberum arbitrium velit vtrumlibet « ſiue bonum ſiue malum? Quid eſt aliud *cum vtrauis diſ-* « *poſitione*, quam *quibuſcumque poſitis*? Et quid eſt aliud *poſſe* « *fieri* vt liberum arbitrium velit *vtrumlibet*, quàm *poſſe li-* « *berum arbitrium in hac vita facere alterutrum & non facere*? « Et cum iſtud Baianis arrideat, fieri potuit vt illud diſpliceret?

Sed pergunt; *Quemadmodum igitur qui ſub gratia ad opus bonum determinante operatur, ſimul etiam peccare poteſt: ita quoque è contrario qui iſta gratia deſtituitur ſiue fidelis, ſiue infidelis, & peccandi tentationibus qua fit nec poteſt bene facere.* Ib. Bene omnino: Et quemadmodum qui ſub gratia ad opus bonum determinante operatur, ſimul etiam peccare non poteſt, vt ex ipſorum ſententia paulò ante demonſtrauimus, ita è contrario qui deſtituitur iſta gratia, non poteſt benefacere. Quòd enim addunt, *licet credendi, aut benefaciendi operatio cum infidelitate, vel determinatione ad peccandum iungi in eadem voluntate nequeat; potentiam tamen credendi & benefaciendi cum infidelitate ſimul manere*, ſi recipitur, aut ſi dicitur ſeriò, neceſſe eſt peſſundari vniuerſam ferè Baianiſmi machinam.

Quid enim fiet primò ſententiâ illâ de mandatorum impoſſibilitate quæ ante pertractata eſt? ſi poteſt infidelis gratia deſtitutus, benefacere, quomodo id illi dicitur impoſſibile? Quid fiet ſecundò illa peccandi neceſſitate, quam toties inculcant? debet-ne dici neceſſarium quod poteſt aliter habere? Quid fiet tertiò, principio illo æquilibrij amiſſi per peccatum Adami & inductæ libertatis ad malum tantùm, reſtituendæ per gratiam ad bonum tantùm? Tom. 3. lib. 7. cap. 10. An non enim eſt libertas ad bonum & ad malum ſimul, ſi cùm malè operatur arbitrium potentiam habet per quam poſſit benefacere? Quid fiet quartò illis concupiſcentiæ vinculis, quæ ſi non rumpantur adueniente iuſtitiæ delectatione, NVLLA OMNINO SIT POTESTAS *in libero arbitrio vt bonum ſpirituale velit*? Ib. cap. 7. Rumpuntur-ne in infideli gratia deſtituto?

Supra. Vlla-ne igitur in eo eſt poteſtas, vt bonum ſpirituale velit? Et quis eſt iſte ludus, vt in quo *nulla omnino* dicitur eſſe *poteſtas* ad bonum, in eo dicatur *manere poteſtas credendi & benefaciendi?* Quid fiet quintò illâ etiam ſententiâ quâ dicitur *concupiſcentia non relinquere boni poteſtatem*? Non relinquit poteſtatem ſi relinquit *potentiam credendi*? Quid fiet ſextò illa neceſſitate victricis delectationis, cuius præſentia voluntas fit ad bonum *potens*; cuius abſentia fit *impotens*? Impotens eſt ad bonum, quæ *potentiam* habet *benefaciendi*? Et in tanta cogitationum perturbatione atque tumultu auſi ſunt nihilominus Baiani exprobrare Scholaſticis Doctoribus Cimmerias tenebras & Babylonicam confuſionem?

Loc. cit. lib. 7. cap. 7.

Ib. cap. 2.

Sed facile eſt ad intelligendum quid eos egerit in hos ſcopulos, nimirum cùm viderent ſe & Concilij Tridentini definitionibus, & ſanctorum Patrum ſuffragijs, & Scholaſticorum ſententijs, & Catholicorum omnium vocibus obruendos, ſi negare pergerent mandata ſeruari poſſe ab ijs qui tranſgrediuntur & ab ijs qui obſequuntur non ſeruari, vt lapidationem effugerent, ſperarunt ſe tegi poſſe ſolutionibus Thomiſtarum, atque aliquam inuenire rationem quâ dicerent & eſſe indifferentiam ad agendum, & ſeruare poſſe mandata qui non ſeruant, & tranſgredi qui ſeruant, vt aliquo ſenſu ſatisfacerent expectationi Catholicorum. Et non aduerterunt diuerſo ipſos & Thomiſtas vti principio. Nam Thomiſtæ præter gratiam prędeterminantem, hoc eſt efficacem, admittunt ſufficientem, neque requirunt prædeterminationem vt cauſæ ſecundæ agere poſſint, ſed tantùm vt agant, quin etiam negant per illam dari, vel auferri vires ad agendum, ſed ſupponi & applicari: quo principio bene an malè conſtituto; quod ego modò non diſcutio; rectè omnino ſequitur & poſſe mandata ſeruare qui defectu efficacis gratiæ non ſeruant, & qui ſeruant eadem gratia præueniente, poſſe non ſeruare. Baiſtæ verò cùm ex profeſſo doceant eſſe aliquid pręter

Tom. 1. lib. 7. c. 2. & ſeq.

nudam facultatem voluntatis quod ponit actum liberum in eius poteſtate; facitque illam potentem ad volendum, ita vt eius defectu ſit etiam impotens, hoc autem eſſe victricem delectationem; quis non videt hoc conſtituto principio non poſſe deinde, niſi ludendo, miſcendoque calida frigidis, & alba nigris, aſſeri ſine ſancta delectatione eſſe potentiam ad bene agendum, vel cum ea, & ſine delectatione contraria, eſſe potentiam ad peccandum.

Verùm quid Lectorem moramur? hæc eſt ſumma huiuſmodi myſteriorum ſi propalentur, detracta verborum inutilium larua, liberum arbitrium ſemper eſt in vinculis, ſemper impotens in alteram partem, ſemper ſubeſt neceſſitati; ſed cùm in damnatis perpetua ſit cui ſubeſt mali neceſſitas, in Beatis è contrario ſit perpetua cui ſubeſt neceſſitas boni; contingit in hoc ſtatu medio in quo verſamur mutuas eſſe vices, & nunc eſſe mali neceſſitatem abſente gratia, nunc eſſe boni neceſſitatem eadem præſente, hoc eſt, nunc vinciri catenis aureis, nunc ferreis, nunc eſſe impotens ad bonum, nunc eſſe impotens ad malum, prout aut dextrum illud cornu producit, aut eo in interiora capitis retracto ſiniſtrum exſerit, Cornua enim illi, vt vidimus, dant, ſed quæ duo ſimul numquam apparent. Ergo quod dicit Tridentinum, liberum arbitrium à Deo motum & excitatum poſſe diſſentire, non eſſe aliud quàm illam conſentiendi neceſſitatem cõtingentem eſſe non perpetuam vt eſt in cœlis: Et quod dicit ſeruare poſſe mandata qui tranſgrediuntur, non eſſe aliud quàm tranſgrediendi neceſſitatem non eſſe ſicut eſt in damnatis ſtabilem. Contingens ſcilicet eſſe iuxta prouidentiam hanc, vt qui gratiam habet, illam non habeat: & qui non habet, habeat, itaque voluntatem quæ conſentit poſſe non conſentire, cùm auolauerit gratia, & quæ non conſentit poſse conſentire, cum eadem aduolarit, ſeſsores eſse duos Deum & Diabolum qui ſibi in eadem voluntate

velut in eodem equo regendo ſuccedant, eatenus ergo voluntatem quæ recta incedit errare poſse, atque in ſcopulos ferri, quatenus Deus poteſt illam relinquere Diabolo mox inequitandam : & eatenus voluntatem quæ per abrupta viarum incitatur, iter planum inire poſse, quatenus dæmone pulſo inſilire illam Deus poteſt ac regere. Hæc eſt pura & puta Baiiſtarum ſententia, quæ non obſcurè colligitur ex tota ipſorum circa iſtam diſputationem Philoſophia, ſed præcipuè dum dicunt, eos qui carent gratia efficaci habere tantùm remotam ad bene agendum potentiam, ſimilem illi quam habet compeditus ad ambulandum, atque ita ſicut compeditus poteſt ambulare eo ſenſu; quòd poſſibile ſit vt ſoluatur & ambulet, ita eſse poſſibile vt liberum arbitrium gratia deſtitutum & vinculis concupiſcentiæ conſtrictum bene faciat, quia poſſibile eſt vt ſoluatur vinculis illis acceſſu gratiæ, itáque ambulet. Hominum infidelium arbitrium à Diabolico in hoc tantũ differre, quod obdurato Dæmoni nulla eſt in æternum ſeruata conuerſio ſeu arbitrij liberatio, arbitrium infidelium ſi Deus miſereatur in hac vita liberari ſeu liberum fieri poſſit. Quod igitur dicit Concilium liberum arbitrium excitatum à Deo poſſe diſſentire, nihil aliud ſignificabit quàm eſſe poſſibile ac contingens vt excitari deſinat ſuccedatque delectationi quâ excitatur ad bonum delectatio qua excitetur ad malum: quo tempore eadem potentia quæ cum priore delectatione complebatur vt benè faceret cum poſteriore complebitur etiam vt faciat malè.

Vide Ianſ. toto lib. 3. tom 3. præſertim c. 15. Item lib. 8. cap 20.

Idem tom. 2. lib 3. de ſtatu naturæ lapſæ c. 13.

§. V.

Vrgentur Baiani authoritate Tridentini.

Ianſ tom 3. lib. 8 c 20.

ALIAM verò fuiſſe Tridentini mentem adeò eſt manifeſtum vt captum eſſe oculis oporteat, qui non videat. Nam primò Tridentinum aliquid definit

quòd Hæretici negarent, conſentientibus quoque Baiiſtis, qui profitentur ſe non negare in viatoribus indifferentiam ad bonum & malum; contrarium enim probari ex Auguſtini ſcriptis *contra Hæreticos noſtri temporis*, negare ſe tantùm in illa indifferentia ſitam eſſe libertatem arbitrij, & quod inde conſequens eſt, nullam fore arbitrij libertatem ſi nulla eſſet indifferentia illa. Sunt igitur *Hæretici noſtri temporis*, qui negant indifferentiam voluntatis aſſertam ab Auguſtino, & ſine dubio definitam à Tridentino cùm dixit liberum arbitrium à Deo excitatum poſſe conſentire ac diſſentire. Atqui nullus vnquam fuit adeò vel Hæreticus, vel beſtia qui negaret illam, quàm adſtruunt Baiiſtæ, indifferentiam. Quis enim adeò vnquam errauit, vt crederet in hac vita perpetuam eſſe vel præſentiam efficacis gratiæ, vel abſentiam, ita vt non eſſent alternæ vices, nec contingeret, vt illi qui vno tempore negliguntur à Deo, alio excitentur, & vice verſa qui excitantur vno tempore, alio deſerantur? Caluinus aut Lutherus hoc negauit magis quàm Baiiſtæ? Ergo aliquam aliam indifferentiam Tridentinum aſſeruit, quæ alia eſſe non poteſt quàm illa quâ etiam ſub gratia excitante dicitur eſſe potentia ſufficienter completa in ratione potentiæ ad diſſentiendum, vt volunt Thomiſtæ, ſiue illi rectè in eo philoſophentur, ſiue non: quod, vt iam dixi, non diſputo.

Secundò, Tridentinum illam propoſuit indifferentiam quæ quamuis non ſit ipſa de ratione liberi arbitrij quà liberi; cum eo tamen ita connectitur vt ſit indicium libertatis, adeò vt ex illa poſſit idoneum argumentum ſumi ad probandum id eſſe liberum libertate arbitrij quod fuerit ea ratione indifferens. Ita ſentiunt omnino Baiiſtæ cùm dicunt verba illa Concilij *quippe qui illam* inſpirationem & *abijcere poteſt* quæ idem cum iſtis ſignificant *poſſe diſſentire ſi velit*, aſſignari à Concilio tanquam rationem doctrinæ immediatè præcedentis. Ianſen. tom. 3. lib. 8. cap. 17.

Quaſi diceret, hoc eſt argumentum infallibile quòd homo non nihil omnino agat velut inanime quoddam: nec merè paſſiuè ſe habeat inſtar eius quod violentia extrinſecus illata compellitur, in quo libertas conſiſtit; quia id quod recipit poteſt etiam abijcere, ſeu diſſentire ſi velit: atqui modus ille indifferentiæ quem explicant Baiiſtæ, non eſt argumentum libertatis; eſt enim commune aliquid tum liberis tum non liberis agentibus. Phreneticus, inquam, ita eſt indifferens ad benè vel malè philoſophandum quomodo, indifferens eſt liberum arbitrium in eorum ſententia ad conſentiendum diuinæ gratiæ vel diſſentiendum. Probaturque hoc euidenter illa compediti ſimilitudine cui nihilo minus reſpondet indifferentia Phrenetici quàm liberi arbitrij à Deo excitati. Age enim quomodo eſt indifferens liberum arbitrium à Deo excitatum? Quia, inquis, quamuis illa excitatione alligetur bono, poſſibile tamen eſt deſinere excitationem illam alia ſubſequente, itàque ſolui liberum ab illa, quam habebat, neceſſitate benefaciendi, quemadmodum quamuis alligetur compeditus, poſſibile tamen eſt eum ſolui & currere: At numquid eodem prorſus modo verum eſt quamuis alligetur Phreneticus ſtultitiæ furorique diſpoſitione illa præſenti atque intemperie cerebri; poſſibile tamen eſſe ſolui contraria diſpoſitione ſuccedente, & tunc per eandem facultatem per quam delirabat ſub priore diſpoſitione, ſub poſteriore ſapere? Ergo ita eſt indifferens Phreneticus vt ſapiat vel non ſapiat, quomodo eſt indifferens compeditus vt currat vel non currat, & proinde quomodo indifferens eſt excitatus diuina gratia vt conſentiat vel non conſentiat; ergo ſicut indifferentia Phrenetici ſicut & compediti non eſt argumentum libertatis arbitrij, ita neque indifferentia eius qui Dei gratia excitatur ſi non eſt alia quàm quæ à Baiiſtis aſſignatur.

Tertiò, conuincitur hoc ipſum euidenter ex verbis Tridentini, cùm dicit excitatum diuina gratia *poſſe*

diſſentire ſi velit. Siquidem ille modus loquendi iuxta communem hominum acceptionem omnino ſignificat nihil aliud requiri ad diſſentiendum quàm vt hoc velit, quod tamen falſum eſt in ſententia Baiiſtarum. Requiritur enim vt tollatur excitatio illa ſeu delectatio iuſtitiæ, ſuccedatque contraria, quæ ſecum afferat diſſentiendi poteſtatem. Vnde ſicut falſum omnino diceret qui Phreneticum affirmaret poſſe ſapere ſi velit, vel compeditum currere, quòd requiratur priùs vt auferantur ab illo morbus, ab iſto compedes; ita falſum dixerit, qui dixerit excitatum iuſtitiæ delectatione poſſe diſſentire ſi velit, ſi requiratur ad diſſentiendum vt ceſſet illa delectatio quæ diſſentiendi potentiam ita ligat, vt non ſit potens diſſentire, ſuccedatque oppoſita, quà eadem potentia expediatur & fiat potens.

Quartò: Sed neque ſeruari poteſt proprietas eius, quòd dicitur liberum arbitrium *poſſe diſſentire*. Illud enim præſentiam ſignificat excitationis à qua quis diſſentit, & vt nemo rectè dicitur diſſentire à futura, ita neque à præterita. Quid enim, ſi quandiu fuit, obeditum illi eſt, tu rectè dices, dum non eſt ampliùs, liberum arbitrium ab ea diſſentire? fecit quod exigebat ex hypotheſi quamdiu ea fuit, & faceret adhuc ſi eſſet, aut quippiam adhuc exigeret, quomodo igitur diſſentire dicatur? an etiam accuſandus aliquis erit quod non obediat præcepto quod fuit & ampliùs non eſt? diſſenſus ille reſiſtentiam ſignificat ac repugnantiam, ecquis reſiſtere aut repugnare dicitur aduerſario qui non eſt? hoc autem dixerit Concilium iuxta Baiiſtarum interpretationem, quia poſſe diſſentire non eſt aliud quàm poſſe non eſſe excitationem, & tunc non futurum conſenſum: quemadmodum poſſe compeditum currere non eſt aliud quàm poſſe compedes rumpi & liberum tunc eſſe curſum: atqui poſse non eſse excitationem, & tunc non fore conſenſum, ſed fore diſsenſum, nihil eſt aliud quàm fore diſsenſum ab excitatione non exiſtente,

ſeu fore pugnam cum hoſte mortuo.

Quintò, quod dicit Concilium, excitatum poſse diſsentire, idem eſt cum eo quod prædixerat, poſse illam excitationem *abijcere*, vt etiam Baiiſtæ interpretantur, hoc autem quem ſenſum habere poteſt in eorum doctrina? Num volunt liberum arbitrium poſse abijcere excitationem tum cum illa ſublata fuerit per aduentum contrariæ delectationis, quemadmodum volunt poſse tunc diſsentire? Ridicula eſt cogitatio, perinde ac ſi diceremus poſse aliquem occidere hominem tum cùm ille mortuus fuerit. Quid igitur hoc ſignificat, ſi eſt idem poſse abijcere quod poſse diſsentire, & ſi poſſe diſsentire intelligitur quemadmodum poſse currere in compedito, quando nimirum ſublatæ fuerint compedes? Hic omnino expectandum eſt quid reſpondeat ingeniorum illa ſublimitas quam viginti & amplius annorum commoratio in ſinu Auguſtini tam procul in altum tulit à Scholaſticorum fæce.

Confirmatur ſextò: nam cùm dicitur liberum arbitrium *poſse abijcere* diuinam excitationem, ſignificatur ipſum non merè paſſiuè ſe habere in eius amiſſione. Si enim paſſiuè ſe habeat, poteſt ipſum quidem dici perdere, ſed non *abiicere* illam: quòd nemo verè ac propriè dicatur abijcere id quod eripitur paſſiuè ſe habenti. Atqui liberum arbitrium merè paſſiuè ſe habet in amiſſione diuinæ excitationis iuxta Baiiſtas, eſt enim illa delectatio quędam indeliberata, vt fatentur, quam nemo reſpuit oblatam: quia non offertur niſi recepturo aut actu recipienti: alioqui ſequeretur Deum velle conuertere eos qui reipſa non conuertuntur, quod repugnat ipſorum principiis. Receptam nemo fruſtrare poteſt effectu ſuo. Secum enim illum affert neceſſariò, vt dicunt. Cùm eſse deſinit, per aduentum contrariæ delectationis ſimiliter indeliberatæ deſinit. Quo ergo ſenſu dicitur liberum arbitrium illam *abijcere poſſe*?

Tom. 3. lib. 7. cap. 7.

Septimò eſt hoc iterum examinandum quod dicit

Tridentinum, liberum arbitrium poſse diſsentire *ſi velit.* Inanis eum eſt definitio, ſi hoc ipſum *velle*, non ſit in poteſtate, eritque hic ſenſus, ſi per impoſſibile velit diſſentire, poteſt diſsentire, quod quis vnquam negauit? ſed nihil amplius ſignificat quàm cùm dicimus, poteſt Deus peccare ſi velit, poteſt Chriſtus mentiri ſi velit. Nec inanis modò atque otioſa eſt illa cogitatio, ſed ridicula etiam ineptaque & indigna; non ſolum generali & Oecumenico Concilio, ſed vel puero quinquenni. Nam ipſum diſsentire nihil aliud eſt quàm velle, ideoque poſse diſsentire ſi velit, ſi non ſignificet ipſius *velle* plenam & proximam poteſtatem, nihil aliud erit quàm poteſt velle ſi velit, eodem omnino ſenſu quo quiſpiam diceret, poteſt volare ſi volet, poteſt mundum loco mutare ſi loco mutet, poteſt lunam cœlo detrahere ſi detrahit. Eſt verò idonea illa locutio *poteſt diſsentire ſi velit*, in ſenſu abſoluto quo iuxta communem vſum loquendi verbis illis deſignatur plena, immediata & indifferens ad volendum diſsentire poteſtas. Poteſtas verò iſta nulla eſt in ſententia Baianorum, quorum eſt perpetuum illud principium aduentu atque receſsu victricis delectationis actum aliquem poni vel non poni in poteſtate voluntatis; vnde ſequitur diſsenſum non eſse in poteſtate quamdiu dominatur victrix delectatio iuſtitiæ, hoc eſt quamdiu liberum arbitrium à Deo mouetur & excitatur.

Ex his ergo liquidò conſtat minimè poſse illos ſatisfacere Concilio Tridentino. & dum ſe ſe obfirmato animo tuentur authoritate Auguſtini, hoc tantùm conſequi, vt Auguſtinum opponant Tridentino, ſed quàm id falſò præſumant, reliquum eſt vt paucis monſtremus. Quod quia ſi præſtari poſſit, Baiani dicunt *ſe loco miraculi habituros*, experiendum eſt, adeóne ſint indurati, vt nè miraculis quidem contumacia ipſorum vinci poſſit. Dico igitur eſse manifeſtum eadem ſentire Auguſtinum de indifferentia liberi arbitrij, quæ Tridentinum definiuiſse iam monſtrauimus. Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 8.

§. VI.

Auguſtinus pro Tridentino contra Baianos, circa indifferentiam liberi arbitrij.

ET primò dum dicit in libro de gratia & libero arbitrio monitis illis, *Noli hoc & noli illud*, & *noli vinci, liberum arbitrium conueniri*, eo quod *velle & nolle propriæ voluntatis ſit*. Quid aliud intelligere poteſt quàm ideo conueniri liberum arbitrium, quòd velle & nolle ſint ſimul in poteſtate voluntatis? fac enim ita neceſſarium eſſe ipſum velle, quemadmodum neceſſarius eſt amor quo Beati Deum amant, aut quo neceſſarium eſt odium quo Deus peccatum odit, an eſſet tunc locus vllus exhortationi, vel conſilio, vel admonitioni pro toto tempore quo durat illa neceſſitas? Quis non nugetur ſi velit hortari beatum vt amet Deum, vel rogare Deum vt malum oderit? An igitur erit ſapientior is qui monebit alium vt velit quod velle ipſum neceſſarium eſt pro tempore quo illud eſt neceſſarium? Et quænam erit illa ratio Auguſtini quam affert, *quòd velle & nolle ſit propriæ voluntatis*, ſi non deſignat indifferentem volendi poteſtatem? An non eſt etiam voluntatis Beatorum amare Deum? Ideòne igitur excitandi ſunt vt ament? Omnino ex ſententia Baianorum dicendum eſt non aliter ad homines dirigi hæc monita quàm dirigantur ad beſtias, quando excepta ſola maioris cognitionis prærogatiua, tam eſt neceſſarium homines ac beſtias facere aut non facere quod iubentur.

Cap 2. & 5.

Secundò Auguſtinus de libero arbitrio vbi comparat motum lapidis cum motu voluntatis, negat motum lapidis eſſe liberum, *quia lapis non habet in poteſtate cohibere motum ſuum*. Voluntatis verò motum ideo liberum eſſe; quia voluntas *dum non vult; non ita mouetur*. Quibus verbis apertiſſimum eſt poteſtatem cohibendi motum requiri in ea cauſa quæ liberè mouetur, & ad libertatem

Lib 3. cap 1.

requiri. Poſtquam enim eius defectus aſſignatur tanquam propria cauſa, cur non ſit libertas in motu lapidis, conſequens eſt vt eius præſentia ſupponatur eſſe propria cauſa cur ſit libertas, in motu voluntatis, atque hoc intelligat Auguſtinus, cùm dicit voluntatem ***dum non vult non ita moueri***, vt ſit ſenſus voluntatem dum mouetur habere in poteſtate cohibere motum ſuum, & per hoc illum motum eſſe liberum. Nam ſi tam non ſit illa poteſtas in voluntate quàm non eſt in lapide, cùm in voluntate non impediat, ne ea liberè moueatur, aliquid aliud impedire debet, ne lapis moueatur liberè, ideoque dum dicitur lapis ideo non moueri liberè, quia non habet in poteſtate cohibere motum ſuum, aſſignaretur cauſa pro non cauſa, ſtatimque obiiceretur, voluntas etiam induratorum, exempli cauſa, non habet in poteſtate cohibere motum ſuum prauum, nec voluntas Beatorum ſuum illum beatiſſimum quo fertur in Deum, nec voluntas Dei ſuum illum diuiniſſimum quo ſe amat & tamen in illis omnibus eſt maxima libertas; ergo hoc quod eſt non habere poteſtatem cohibendi motum ſuum, non eſt idonea ratio cur lapis non liberè moueatur. Et omnino dicere debuerat Auguſtinus, ſi cogitaſset vnquam id quod ei Baiiſtæ imponunt, motum lapidis ideo non eſſe liberum quia non eſt motus appetitus rationalis aut intellectiui, & motum voluntatis è contrario ideò liberum eſſe quia talis eſt: Sed non erat ea mens Auguſtini, vt putaret motum appetitus intellectiui, quatenus ſe ipſo & eſſentialiter excludit coactionem liberum eſſe, ſed quatenus eſt ab ea cauſa quæ habet in poteſtate ipſum cohibere: atqui voluntatem quæ mouetur habere in poteſtate cohibere motum illum, eſt eſſe indifferentem ad hoc vt moueatur vel non moueatur: ergo ita eſſe indifferentem vt reperitur in omni arbitrio libero, & requiritur ad eius libertatem, poſtquam ex eius defectu libertatis defectus colligitur, idque ex doctrina Auguſtini.

Cap. 47. Tertiò, Auguſtinus in libro de natura & gratia, Pelagium dicentem hoc quod eſt audire, odorari, videre, poteſtatis noſtræ non eſſe, ſed in naturali neceſſitate conſiſtere, ita premit, *Quomodo in poteſtate noſtra non eſt videndi poſſibilitas, ſi in poteſtate noſtra eſt non videndi neceſſitas, quia in poteſtate eſt cæcitas, quâ idipſum videre poſſe, nobis ſi volumus adimamus.* Vbi vides Auguſtinum ex eo quod non videndi neceſſitas, quæ nihil aliud eſt quàm impotentia videndi, ſit in noſtra poteſtate, neceſsariò colligere ipſam etiam videndi potentiam eſse in poteſtate. Quaſi diceret vnum è contradictoriis non eſse in noſtra poteſtate, & quod idem eſt, non eſse nobis liberum, quin aliud etiam ſit. Hoc autem iuxta ſententiam Baiiſtarum qui vnicornem admittunt libertatem falſum eſt. Reſpondebitque Pelagius. Tu qui doces liberum eſse Deo vt non peccet, quamuis ei liberum non ſit vt peccet, & dæmoni liberum eſse vt non benefaciat, etiam ſi liberum ei non ſit vt benefaciat, & in vniuerſum ſublata ad vnum ex oppoſitis facultate, arbitrium tamen poſſe liberrimum eſse ad alterum, quid mali times ſi fatearis liberum eſse nobis *non poſſe videre*, quamuis ipſum *poſſe videre*, non ſit liberum? hoc reſponſo poterat Pelagius obſtruere os Auguſtino, ſi Baiiſtæ non errarent in illo libertatis ad vnum neceſsariò determinatæ conceptu. Sed reuera non potuit ita reſpondere Pelagius, quia nec vnquam ita ſenſit Auguſtinus: eſtque vnicornis illa libertas Baianiſmi Chimæra, & non Auguſtini: Iam verò id tantùm eſse in poteſtate cuius etiam oppoſitum in poteſtate eſt, cùm non ſit aliud, quàm id tantùm eſse liberum cuius etiam oppoſitum liberum eſt, conſequens eſt vt arbitrij libertas circa oppoſita ſemper verſetur, itàque neceſsariam ad vnum determinationem excludat, quàm quia excludere non poteſt niſi ſubſtitutâ indifferentiâ conſequitur neceſsariam libero arbitrio indifferẽtiam iuxta Auguſtini principia.

Quartò. Probatur ex ijs locis quæ antea retulimus,

in quibus Auguſtinus ſignificat ideò culpandos eſſe mandatorum tranſgreſſores, quia poſſunt ea ſeruare *ſi velint*, hoc enim, vt oſtendimus, idem eſt ac poſſe illos velle ſeruare: habent igitur vtramque poteſtatem, & illam quâ poſſunt nolle ſeruare quam admittunt Baiiſtæ, & illam qua poſſunt velle, idque non ſucceſſiuè, ſed ſimul vtrumque, ita vt intelligantur, cùm poſſunt velle non ſeruare, poſſe etiam velle ſeruare. Ridicula enim eſt cogitatio, atque adeò Auguſtino indigna, imputari peccatoribus quod peccent, quia poſtquam peccarunt, accedere poteſt non peccandi poteſtas. Cùm igitur hæc duplex poteſtas ſimul exiſtens ſeu potius hæc vna poteſtas ad alterutrum ex duobus oppoſitis ipſiſſima ſit indifferentia pro qua pugnamus, agnoſcere, atque approbare talem indifferentiam Auguſtinus cenſendus eſt. Aliunde verò quod confert ad hoc vt peccatum imputetur, confert ad eius libertatem. Sed hæc indifferentia confert ad hoc vt peccatum imputetur, vt colligitur ex Auguſtino: ergo cõfert ad eius libertatem: indifferentia igitur ad peccandum vel non peccandum & eſt in libero arbitrio & ad ipſius libertatem pertinet ex Auguſtini doctrina.

Quintò eodem pertinet quod ſæpè docet Auguſtinus inexcuſabiles eſſe peccatores, quod non ideò tranſgrediantur mandata, *quia non poſſunt, ſed quia nolunt, vt loquitur in Pſal.* 35. Et in actis cum Felice Manichæo, vbi probat admiſſum ab eo imprudenter liberum arbitrium, cum puniendos ſignificauit qui legem ſibi à Deo liberatore datam pleniùs *ſeruare noluerint. Vides*, inquit, Auguſtinus, *in tuis verbis confirmatum eſſe etiam à neſciente quid loqueretur, liberum arbitrium? non enim dixit non potuerint*, ſed *noluerint*, quaſi ſi dixiſſet *non potuerint*, non fuerit admiſſum liberum arbitrium. Et paulò poſt: *Et inde vides vnde veniant omnes culpæ, vnde merita culparum, vnde diſtributiones pœnarum*. His & ſimilibus locis omnino conuincitur eos qui nolunt ſeruare mandata *poſſe velle*, ideô-

In Pſal. 35.
lib. 2. cap. 5.

que illis imputari quod nolint, quia *velle poſſunt*, quòd ſit euidens illius aduerſatiuæ *ſed quia nolunt*, ſenſum eſſe ridiculum, ſi velle non poſſunt. Emergit enim iſte ſenſus, iniqui peccant non quia non poſſunt ſeruare mandata, ſed quia non poſſunt velle ſeruare, & cum ipſum *velle*, ſeruare ſit, eò tandem reducetur illa cogitatio, vt dicantur iniqui peccare, non quia non poſſunt ſeruare mandata, ſed quia non poſſunr ſeruare: ſeu non quia non poſſunt velle ſeruare, ſed quia nòn poſſunt velle ſeruare. Et quid reſponderet Auguſtinus obiicienti Pelagio, quomodo negas ideò non ſeruari præcepta quia homines non poſſunt, cùm fatearis & eſſe neceſſariũ vt velint, & tamen velle nón poſſe? Qui non poteſt quod eſt ad aliquid neceſſariũ, poteſt-ne id ad quod neceſſarium eſt? dicendum igitur eſt ex Auguſtino, poſſe illos qui volunt mandata tranſgredi, velle ſeruare. Idque ſimul poſſe, non ſucceſſiuè, quia ſi ſucceſſiuè tantùm hoc poſſent, verum eſſet quod Auguſtinus vitare vult, tum cùm tranſgrediuntur non poſſe ſeruare, ideóque tunc tranſgredi quia tunc non poſſunt ſeruare. Ergo hic etiam admittitur ab Auguſtino quam quærimus indifferentiam; & propterea vult liberam eſſe tranſgreſſionem mandatorum, propterea imputabilem ad culpam & pœnam, propterea inexcuſabilem, ergo putat illam pertinere ad rationem liberi, ſi enim non pertineret, eâ vel poſitâ vel ſublatâ voluntatis actus perinde liberi eſſent & præmio vel pœnâ digni.

Ianſ. tom. 3. lib. 8. cap. 2. Reſpondebunt Baiiſtæ τὸ *poſſe, non præcedere ſed ſequi voluntatem*, & ipſum *velle*, dare ipſum *poſſe*; & *fortiter velle, fortiter poſſe*: Vnde inferent defectum facultatis & potentiæ, ſequi ex defectu voluntatis, itáque imputari voluntati quod non poſſit. Sed quis explicare vnquam poterit illud ænigma? Quid hoc monſtri eſt, *poſſe velle*, ſequitur ipſum *velle*? & *velle* dat illud *poſſe* quod ipſius cauſa eſt? Quid dicitis? Auguſtinus tot annis torquendus fuit vt hæc myſteria reuelaſſe putaretur? ideò fuit

deſpuenda

deſpuenda Philoſophia, totáque adeò Scholaſtice nauſeanda, vt vobis ſupponere liceret imis ſūma, & poſtrema prioribus anteferre, cauſarū effectuum q; ordine de medio ſublato? Quis vnquam audiuit cauſam ſequi effectum ſuum in eodem præſertim genere, vt hic contingit?

Addunt malam voluntatem parere impotentiam benefaciendi: & ideò voluntatem *non poſſe velle*, quia fortiter ſtabiliterque *non vult*. Sed cùm conſtet ex Auguſtino, liberum arbitrium concipere malam voluntatem, non quia *non poteſt* impedire illam aut ſupprimere, ſed *quia non vult*, quæro an hoc *velle poſſit*, nec ne? ſi poteſt, habemus intentum, ſtatque indifferentia quam quærimus, ſi non poteſt, ludificatur nos Auguſtinus. nec aliud dicit quàm liberum arbitrium non impedire, aut non ſupprimere ceu cohibere malam voluntatem, non quia hoc non poteſt, ſed quia hoc non poteſt. Deinde peto vtrùm liberum arbitrium antecedenter ad malam voluntatem, atque independenter ab illa poſſit eam non elicere, nec ne? ſi poteſt, habemus intentum & admittitur neceſſaria libero arbitrio indifferentia: ſi non poteſt; ergo illa impotentia falſò tribuitur malæ voluntati, quippe quæ ſine illa tamen exiſteret. Non recordantur ſe docuiſſe victricem delectationem actui deliberato præuiam *alligare* arbitrium tali actui, atque ad illum vnum determinare? atqui quod alligat vni actui & ad illum determinat, etiam neceſſariò impedit ne poſſit elicere contrarium: ergo eſt aliquid præuium actui libero, atque ab eo independens, quod impedit ne liberum arbitrium poſſit elicere contrarium actum. ergo illud malè tribuitur actui ex delectatione ſequenti, quippe quod ex ipſa præcisè delectatione ſequitur. Denique cum hoc quod eſt impedire ne liberum arbitrium *poſſit velle* cohibere actum quem elicit, ſit illud determinare ad talem actum efficiendum, dicendum erit, ſi per ipſummet actum hoc fiat, ipſummet actum determinare liberum arbitrium ad ſe efficiendum, quod præ-

Ianſ. loc. cit.

terquam quod per ſe abſurdum eſt, fit inſuper abſurdius ex eo quod inde ſequitur, nempe conſenſum quo liberum arbitrium præuenienti gratiæ cooperatur, determinare illud ſimiliter ad efficiendum ſe, atque ita nec eſſe nec requiriri gratiam præuenientem ad hoc vt determinetur liberum arbitrium ad conſenſum præſtandum, quòd illud ſuo ipſo conſenſu ad præſtandum conſenſum ſe determinet. Sed reuera quia implicat, & ridiculum eſt, vt aliquid requiri dicatur aut vllò modo concurrere ad efficiendum ſe ipſum, ita & ad determinandam ſui cauſam ad efficiendum ſe. Coincidunt enim illa duo & peræquè abſurda ſunt. Non nego à libero arbitrio deriuari poſſe voluntariam aliquam impotentiam vel in facultates ſubordinatas, vt cum efficaci voluntate claudendi oculos homo ſe ad videndum impotentem facit, vel cum efficaci intentione alicuius finis impedit ſe ipſum ne velle poſſit medium quod eſſe illius deſtructiuum cognoſcitur: & ſimiliter ſua ſe intentione poteſt homo reddere vel ad videndum, vel ad deliberandum, vel ad eligendum potentem. Sed vt vno eodemque actu reddat ſe potentem ad illum, impediatque antecedentem quam habere debet eius cohibendi libertatem, hoc eſt vt per illum ad illum efficiendum ſe determinet, res eſt digna nuperis tantùm nouarum gentium Philoſophis, qui eiuſcemodi cogitationibus Auguſtinum perperam inſcribunt, atque illi veluti forenſi columnæ affigunt deſcripta ſuarum vigiliarum ſomnia.

Sextò. Probatur hoc ipſum ex iis locis quibus Auguſtinus ſignificat in poteſtatē hominum eſſe facere bonū quod omittunt, vt cùm dicit de inuitatis ad cœnam & venire renuentibus, *vt venirent vocati, erat in eorum libera poteſtate*: & de tentatis, *Quare Satanas ſeducit ad peccandum* cùm Deus *poſuerit homini in poteſtate non conſentire.* Quò pertinet id quod dicit de neceſſitate, liberum arbitrium non ſubeſſe vlli neceſſitati *quæ non ſit in noſtra poteſtate.* Nam cùm idem ſit apud Baiiſtas rei alicuius agendæ

Lib. 83. quæſt. 4. 68. Lib 50. hom Hom. 12. Iamſen. tom. 3 lib 3. de ſtatu nat. lapſæ. c. 13.

libertas & poteſtas, ſitque hoc nobis liberum facere quod habemus in poteſtate, hoc non ſit nobis liberum quod non habemus in poteſtate, ſeu cuius non habemus poteſtatem, ſequitur ijs qui tentationi ſuccumbũt liberũ eſſe non ſuccumbere, & ijs qui non veniunt inuitati liberum eſſe venire, poſtquam vtrumque dicitur eſſe in poteſtate ex Auguſtino. Ergo habemus hic quoque bicornem libertatem hoc eſt proximam ad vtrumque oppoſitorum indifferentiam. Nihil enim dicitur vel liberum ad aliquod bonum faciendum vel habere illud bonum in poteſtate quod non habet gratiam ad illud exequendum neceſſariam ex ijſdem auctoribus, & ſola facultas, liberi arbitrij non dicitur libera antequam per gratiam non tantum præueniatur ſed etiam adiuuetur: Ergo cùm ſeducti à Dæmone, & ad cœnam venire recuſantes, in poteſtate dicantur habere bonum quo priuantur ac proinde etiam in libertate, conſequens eſt vt præueniri ſupponantur, & quantum ſatis eſt adiuuari gratiâ requiſitâ. Quod ſi ità habet, ergo plenam habent in vtrumque oppoſitorum facultatem, hoc eſt plenam indifferentiam. Ridiculum enim eſt hic quoque fingere ſucceſſionem, ita vt velit Auguſtinus, poſtquam ceſſauit tentatio, & quidquid exigebat extorſit, acceſſiſſe poteſtatem non conſentiendi, vel, poſtquam peracta cœna eſt menſæque remotæ, poteſtatem eundi, quæ antea non erat adueniſſe, fuit igitur & in tentato poteſtas ad non conſentiendum tùnc cùm conſenſit ac proinde cùm fuit poteſtas conſentiendi, & in reiecto à cœna fuit poteſtas veniendi tùnc, cùm venit ac proinde cum habuit non veniendi ſeu recuſandi poteſtatem. Ergo fuit ſimul vtraque poteſtas & vtraque libertas, ſeu quod idem eſt vna ad vtrumq; poteſtas, vnaque libertas, ac proinde indifferentia quam quærimus. Quam pertinere ad libertatem ex Auguſtino conuincitur tum ex eo quod eo nomine increpet delinquentes quaſi ſupponeret excuſationem habituros, tanquam Loc. cit.

non liberos ad id quod ijs imputatur, tum ex eo quòd docet, voluntates, quibus rectè aut perperam viuitur, nón ſubeſſe neceſſitati quæ non ſit in noſtrâ poteſtate. Senſus enim eſt non poſſe ſubeſſe: ſubeſſent autem ſi excuſſo libertatis cornu altero, ſublataque indifferentia, determinationem ad vnum acciperent, cuius exiſtentia non penderet ab ipſarum poteſtate, nec conſequenter à libertate.

§. VII.

Expenditur doctrina S. Auguſtini in libro de ſpiritu & litera.

Cap. 33. SEPTIMO. Probatur ex diſcurſu Auguſtini in libro de ſpiritu & litera, vbi diſputat *vtrum voluntas ipſa quâ credimus, Dei donum ſit, an ex illo naturaliter inſito libero adhibeatur arbitrio,* & affert rationem dubitandi, ſi enim voluntas illa *natura eſt, quare non omnibus adeſt cùm ſit Deus omnium creator? Si dono Dei etiam hoc, quare non omnibus, cùm velit omnes homines ſaluos fieri?* Quam rationem vt diluat Auguſtinus recurrendum dicit ad naturam liberi arbitrij, *Quæ*, inquit, *illa media vis eſt, quæ vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem poteſt.* Quod eſt eſſe mediam vim, neque determinatam ad motum ſurſum fidei; neque determinatam ad motum deorſum infidelitatis, ſed potentem ſe ad alterutrum determinare, quod eſt eſſe indifferentem. Ex hoc autem principio quæſtionem ſoluit, docetque & in natura exiſtere credendi voluntatem, quandoquidem eſt à libero arbitrio naturaliter inſito, & Dei dono, quia & liberum arbitrium Dei donum eſt, & inſuper vocante Deo credit. Ita enim loquitur. *Et ideo nec iſtam voluntatem quâ credit Deo, dici poteſt homo habere quam non acceperit: quandoquidem vocante Deo ſurgit de libero arbitrio, quod naturaliter cùm crearetur accepit.* Atque ita ſi quis iam vrgeat quare non ſit in omnibus credendi volun-

tas cũ ſit in omnibus natura à qua eſſe dicitur, Auguſtinus reſponſum putat, quia natura illa eſt natura quædam media, neque ad volendum credere, neque ad nolendum determinata: Et viciſſim ſi quis vrgeat quare non ſit eadem in omnibus voluntas cùm Deus, quo vocante ſurgit; debeat omnes vocare, poſtquam omnes vult ſaluos fieri, reſpondet, *Vult autem Deus omnes homines ſaluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non ſic tamen vt eis adimat liberum arbitrium quo vel benè vel malè vtentes iuſtiſſimè iudicentur.* Quaſi diceret Deum ita vocare vt non determinet neceſſariò *mediam illam vim* ad volendum vel non volendum credere indifferentem, vnde fiat vt quamuis ad omnes ſpectet vocatio, non tamen in omnibus ſit credendi voluntas.

Iam verò quia ex eo quod dictum eſt, acceptam eſſe à Deo credendi voluntatem, eo quòd *de libero exiſteret arbitrio quod cùm crearemus accepimus*; ſequebatur & malam voluntatem dici poſſe acceptam, eo quòd illa quoque fœtus ſit eiuſdem arbitrij. Ib cap. 34.

Attendat, inquit Auguſtinus, *& videat*, qui hoc cogitat, *non ideò tantùm iſtam voluntatem diuino muneri tribuendam quia ex libero arbitrio eſt quod nobis naturaliter concreatum eſt, verùm etiam quod viſorum ſuaſionibus agit Deus vt velimus & vt credamus, ſiue extrinſecus .... ſiue intrinſecus, vbi nemo habet in poteſtate quid ei veniat in mentem.* Et ne quis iterum inculcaret cùm Deus poſtquam vult omnes homines ſaluos fieri, debeat etiam velle vocare omnes vel extrinſecus, vel intrinſecus, Auguſtinus addit, *ſed conſentire vel diſſentire propriæ voluntatis eſt.* Et ſtatim, *His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali vt ei credat: neque enim credere poteſt quolibet libero arbitrio ſi nulla ſit ſuaſio vel vocatio cui credat: Profectò & ipſum velle credere Deus operatur in homine: & in omnibus miſericordia eius præuenit nos: conſentire autem vocationi Dei vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt.*

Vbi vides Auguſtinum quærenti quare non ſit in

omnibus credendi voluntas, nequaquam reddere cauſam illam quam ſolam Baiiſtæ veram putant, quia qui non credunt merito peccati originalis indigni ſunt, & quia Deus non vult illos ſaluos facere; vnde nec iuuat extrinſecus atque intrinſecus; hoc non dicit Auguſtinus, quo tamen facilis ſolutio maximéque obuia continebatur ſi verùm eſſet; ſed quia verum eſſe non credidit Auguſtinus, ideò diſparitatem illam habentium, & non habentium credendi voluntatem, refundit in arbitrium natura ſua medium & indeterminatum: & quamuis illud non ſit ſolùm egeatque auxilio Dei omnibus expoſitó, nihilominus tamen eſt adhuc cauſa diſparitatis, eo quòd Deus ita velit omnes credere; itáque iuuet *vt non adimat eis liberum arbitrium*, hoc eſt vt ſinat eſſe liberum ſuæque illius *mediæ* facultatis ad fidem & infidelitatem determinatiuum.

Sed quia inſtare adhuc aliquis poterat, cùm non deſint Deo rationes, queis ſalua libertate arbitrium infallibiliter moueri poſſit ad credendum, cur eo modò vnum moueat, alium non, hoc eſt *cur illi ita ſuadeatur*, vt velit credere, *illi autem non ita*. Auguſtinus profunditatem hic eſſe ſignificat ad quàm *ſcrutandam* non ſit *coarctandus*: & *duo ſola*, inquit, *interim occurrunt quæ reſpondere mihi placeat, O altitudo diuitiarum, & numquid iniquitas apud Deum? cui reſponſio iſta diſplicet quærat doctiores, ſed caueat ne inueniat præſumptores.*

Hæc eſt germaniſſima Auguſtini ſententia capite illo 33. & 34. libri de Spiritu & litera, in qua ſi quis non videat liberi arbitrij vim indeterminatam ad volendum vel non volendum credere, quam Dei vocatio ita iuuet vt ſinat determinare ipſam ſe, vnde ſequatur vt in alio ſit illa voluntas, in alio non ſit, quod eſt vim illam indeterminatam, etiam adiutam diuiná gratiâ, eſſe ſui determinatiuam, itáque indifferentem; ſi quis, inquam, hoc non videat in Auguſtini doctrinâ illâ, nihil ſperandũ ab illius oculis eſt, niſi vt dicat lucẽ tenebras & tenebras

lucem: hæc igitur eſt, quã quærimus indifferentia ex ipſa liberi arbitrij naturâ petita, cuius ſit determinare, vtrum ſit ex duobus oppoſitis, idque etiam ſub gratiâ intrinſecus & extrinſecus vocante atque adiuuante. Et quia non me fugit quid Baiani commenti ſint, vt huiuſce teſtimonij vim eluderent, vide Lector, quæ ad id vindicandum dicuntur dum de gratia Semipelag. cap. 8. lib. 7.

Confirmatur octauò ex eo quod docet Auguſtinus in eodem libro, de eo quod eſt aliquid eſſe in noſtra poteſtate: & an ſit in eius poteſtate qui metu compellitur facere quod facit. *Nam ſi tanta voluntas ſit* (eius qui vim patitur) *vt malit hoc non facere*, (ad quod compellitur) *quam illud*, malum quod intentatur *non pati*, *cogenti procul dubio reſiſtit, nec facit, ac per hoc ſi facit, non quidem plena & libera voluntate; ſed tamen non facit niſi voluntate. Si enim cogenti cedens vellet facere, nec poſſet, ei voluntatem adfuiſſe, licet extortam, ſed poteſtatem defuiſſe diceremus. Cum vero ideò non faciebat quia nolebat, erat vtique poteſtas, ſed voluntas deerat, quamdiu cogenti reluctando non fecit. Hinc eſt quod etiam illi qui cogunt, vel qui ſuadent, ſolent dicere, quod habes in poteſtate quare non facis, vt hoc malo careas? & qui omnino facere non poſſunt quod ideo coguntur vt faciant, quia poſſe creduntur, ſolent accuſando reſpondere & dicere, facerem ſi eſſet in poteſtate.* Ex his concludit, *hoc quiſque in poteſtate habet quod ſi vult facit, ſi non vult non facit.* Quo loco imprimis conſtat Auguſtinum de eo quod eſt aliquid eſſe in noſtra poteſtate ſeu eſſe liberum, in vniuerſum loqui, & præcisè ab ea propenſione ad malũ, vel auerſione à bono quæ ineſſe poteſt hominibus ex peccato originali. Hoc autem facit vt applicet deinde communem illam notionem ad voluntatem credendi, oſtendatque illam eſſe in poteſtate credentis, atque adeò liberam. Item patet, Auguſtinum ſupponere indifferentiam agendi vel non agendi requiri ad communem illam rationem eius quod eſt in poteſtate, quando

probat in eo etiam reperiri, qui videri poſſet minimè indifferens, nempe in eo qui metu alicuius mali adigitur ad aliquid volendum, qui ideò ſi facit, cenſetur *voluntate facere* quod facit, quia ſi mallet hoc pati quàm illud facere, reuera non faceret. Quibus verbis ſignificatur *poſſe illum malle pati* quod intentatur, quàm *facere* id ad quod impellitur. Ridiculum enim eſſet ita interpretari Auguſtinum, vt cùm dicit *ſi mallet*, ſupponat aliquid quod ſit tunc impoſſibile, ſitque ſenſus *ſi per impoſſibile mallet*. Quid inquam; rationis habet hæc ratiocinatio, Ideo aliquid voluntate fieri, quia qui facit, ſi per impoſſibile contrarium mallet, non faceret? Cumque hoc ipſum adducatur ad oſtendendum quid ſit aliquid eſſe in noſtra poteſtate, quæ connexio iſta eſt, vt ideo è duobus oppoſitis vnum dicatur eſſe in mea poteſtate, quia illud non facerem, ſi aliud eſſet mihi poſſibile? Et quia hæc quæ dicit Auguſtinus maximè vera ſunt de ipſa voluntate vel de ipſo voluntatis actu, quo aliud quippiam volumus. Ipſe enim potiſſimum dicitur eſſe in poteſtate per ſemetipſum ac voluntate fieri, quomodo intelligemus iuxta Auguſtinum illum actum quo aliquis cedit minis & metu coactus facit quod iubetur, eſſe in eius poteſtate? Quia, inquis, *ſi mallet* pati quod timet, non eſſet ille actus quo minante conſentit. Quid eſt autem ſi mallet pati quod timet, quando illud *malle* impoſſibile eſt, niſi, ſi non eſſet impoſſibile ſuſpendere iſtum actum aut ab illo abſtinere? dicendum igitur erit, ideo iſtum actum eſſe in poteſtate noſtra, quia ſi eſſet poſsibile abſtinere ab illo, poſſemus abſtinere, aut abſtineremus? hoc autem quid ſibi vult, & quid ſalis habet illa cogitatio? Quare vel pugnandum eſt cum communi ſenſu eorum omnium qui pueritiam exceſſerunt; vel dicendum, illud, *ſi mallet*, ita eſſe accipiendum, vt intelligatur is, qui terrori ſuccumbit, *poſſe malle* pati malum quod timet, ideóque cenſeatur voluntate ſuccumbere, quia ſi faceret quod poteſt,

hoc

hoc eſt ſi mallet non ſuccũbere, non ſuccũberet. Atque hoc confirmatur ex eo quod ſubiungit Auguſtinus, *Eos qui cogunt, vel qui ſuadent ſolere dicere, quod habes in poteſtate quare non facis?* Quod oſtendit eos qui motui reſiſtũt etiã quando reſiſtunt; habere in poteſtate vt conſentiant: & vice verſâ, eos qui conſentiunt, quando cõſentiunt, habere in poteſtate, vt reſiſtant; quod ſit manifeſtum ſimiliter illis dici poſſe, quod habes in poteſtate vt malis aliud pati quàm iſtud facere, quare non facis? ex eo etiam confirmatur, quod iuſta putetur excuſatio, ſi quando vera eſt, eorum qui coguntur ad id quod facere non poſſunt, cum dicunt, *facerem ſi eſſet in poteſtate.* Quaſi minimè dubium ſit quin defectus poteſtatis faciendi aliquid, excuſet eum qui non facit, cùm id exigitur. Excuſabit ergo ſimiliter defectus poteſtatis abſtinendi ab eo quod fit, vel defectus poteſtatis volendi oppoſitum: Ergo cui iuſtè dicitur quare non abſtines? vel quare non mauis contrarium? ſupponi debet habere poteſtatem abſtinendi, vel contrarium volendi, vt hoc ei poſſit imputari. Atqui hoc non eſt aliud, quàm & eſſe indifferentiam ad agendum vel non agendum, & illam eſſe ad libertatem neceſſariam, poſtquam neceſſaria eſt ad imputabilitatem eorum quæ fiunt: hoc igitur voluit Auguſtinus, & hoc docuit allato iam loco.

§. VIII.

Idem probatur ex doctrina S. Auguſtini neceſſitatem excludentis à libero arbitrio.

NONO. Probatur ex omnibus locis quibus Auguſtinus à libero arbitrio agendi neceſſitatem excludit. Excluſio enim neceſſitatis, indifferentiæ oppoſitæ incluſio eſt. Sed reſponſio Baianorum in promptu eſt. excludi tantùm à libero arbitrio neceſſitatem coactionis violentam illam quæ imponitur etiam renitenti,

quam ſententiam conantur oſtendere communem eſſe apud ſanctos Patres, & Theologorum Proceres, etiamſi ſanctus Thomas in cenſendis opinionibus omnium Scholaſticorum moderatiſſimus, quæſt. 1. de malo art. 6. Hæreticam vocet, damnataque ſit à duobus Pontificibus in Baio. Sed quia propoſitum tantùm eſt Auguſtini ſententiam aperire, oſtendo non ſolam illum violentiam aut neceſſitatem coactionis reiicere à voluntate libera.

5. de Ciu. cap 10. 1. Quia neceſſitatem, quam ſubmouet, dicit eam eſſe quæ non eſt in noſtra poteſtate, hoc eſt ad quam excutiendam, & volendum ſeu faciendum oppoſitum, poteſtate caremus. Et quod vrgent Baiani, additum eſſe ab Auguſtino, *ſed etſi nolumus facit quod poteſt, qualis eſt neceſſitas mortis*, quaſi neceſſitatem deſignaret cui voluntas renititur, fruſtra eſt. Poſteriora enim verba illa nihil aliud continent quàm confirmationem & explicationem priorum, vt deſignetur tantùm neceſſitas quæ eſt cum defectu potentiæ ad volendum, vel exequendum oppoſitum, etiamſi illud ſit per ſeipſum poſſibile, qualis eſt neceſſitas mortis, quam nemo poteſt abſolutè nolle vnquam perpeti, niſi deſipiat: & quamuis nollet, fruſtra tamen nollet. Itàque deſignat neceſſitatẽ quæ eſt cũ defectu poteſtatis ad oppoſitũ, quâ ſecluſa reſtat indifferentia ad vtrumque, & confirmatur. Quia cum ſanctus Auguſtinus ſic diſtinguat duas neceſſitates: & vnam dicat eſſe quæ non eſt in noſtra poteſtate, *ſed facit etiam ſi nolumus*, conſequens eſſet vt aliam diceret eſſe in noſtra poteſtate, ita vt non faciat niſi velimus, quaſi verò ſi velimus, non ſit id quod neceſſarium dicitur: & quando eſt, pendeat ex libertate noſtra & poteſtate: atqui S. Auguſtinus non admittit hanc interpretationem. Quia cùm dicat eiuſmodi neceſſitatem cadere in Dei vitam & præſcientiam, vides quàm ridiculum ſit dicere Deum ſi nollet non victurum, vel non intellecturum, vel Deũ ſi vellet moriturum aut neſciturum quid geratur, hoc

quippe ſenſu verum etiam eſt chimæram, ſi vellet verum animal futurum, aſinum ſi vellet philoſophaturum. Genuina igitur Auguſtini ſententia eſt, vnam eſſe neceſſitatem quæ eſt ex defectu poteſtatis & virtutis ad oppoſitum, aliam quæ non eſt cum tali defectu; primam illam nocere libertati; ſecundam non nocere: primam non cadere in Dei vitam aut præſcientiam, ſecundam cadere. Et quia ſtatim illud occurrebat, quid Deus? habet-ne poteſtatem ad moriendum vel ad ignorandum quod ſciri poteſt? quod ſi non habet, quomodo ergo negatur eius vita, & præſcientia ſubeſſe neceſſitati quæ dicit defectum poteſtatis ad oppoſitum? Reſpondet Auguſtinus. *Neque enim vitam Dei & præſcientiam Dei ſub neceſſitate ponimus, ſi dicamus neceſſe Deum ſemper viuere, & cuncta præſcire; ſicut nec poteſtas eius minuitur cùm dicitur mori fallique non poſſe, ſic enim hoc non poteſt vt potius ſi poſſet minoris eſſet vtique poteſtatis. Rectè quippe omnipotens dicitur qui tamen mori fallique non poteſt.... vnde propterea quædam non poteſt quia eſt omnipotens.* Quaſi diceret hoc quod eſt non poſſe mori, aut non poſſe falli non eſſe defectum poteſtatis & virtutis in Deo, ſed exceſſum potius. ac proinde licèt Deus mori non poſſit aut falli, non ideò tamen ponendam eius vitam aut præſcientiam ſub ea neceſſitate quæ ſonat impotentiam & virtutis defectum. Non vult igitur ſub eadem poni voluntates noſtras liberas: nec conſequenter liberum arbitrium ita eſſe determinatum ad vnum actum, vt careat poteſtate illum ſuſpendendi aut eliciendi actum oppoſitum: atque ita neceſſitatem quæ poteſt cadere in noſtras voluntates, & eam quæ cadit in Dei vitam & præſcientiam, in eo tantùm comparat, quod neutra dicat impotentiam aut poteſtatis defectum, quamuis aliundè diſſimiles ſint, quòd vna ſit contingens; mutabilis & pendens ab electione voluntatis, altera ſit immutabilis & independens.

2. Conſtat euidenter non ſolum violentam neceſſi-

Lib 3 de lib. arbit. c. 1. & 2.

tatem, ſed verò etiam naturalem viſam eſſe Auguſtino repugnare libero arbitrio. cùm enim dixiſſet Euodius, ſi anima moueretur ſicuti lapis quando deorſum cadit, *naturalem fore motum illum, nec ex eo poſse vituperari ad quod naturæ ſuæ neceſſitate compelleretur*: & ideo non poſſe animi motum *ſimilem eſse illi motui quo naturaliter mouetur lapis*: Auguſtinus vtrumque motum ita comparat & diſtinguit. *Qui motus ſi culpæ deputatur .... non eſt vtique naturalis, ſed voluntarius, in eoque ſimilis eſt illi motui quo deorſum verſus lapis fertur, quòd ſicut iſte proprius eſt lapidis, ſic ille animi. Verumtamen in eo diſſimilis quod in poteſtate non habet lapis cohibere motum quo fertur inferiùs, animus verò, dum non vult non ita mouetur ..... Hinc eſt quod lapidem ſi quis dicat peccare quod pondere ſuo tendat in infima, non dicò iſto lapide ſtolidior, ſed profectò demens iudicatur.* Vides quare non ea quæ cadit in motum lapidis, cadere in motum voluntatis, neceſſitas cenſeatur, & cur lapis excuſetur à peccato, animus verò excuſari non poſſit, *quia lapis non poteſt cohibere motum ſuum*, & quia ſtolidiores lapide ac dementes vocat qui cum illa cohibendi impotentia peccaturum lapidem putarent; quid ſupereſt niſi vt ij qui tali quadam impotentia nihil obſtante peccare animum putant, non ſtolidi quidem nec amentes, ſed, vt quam mitiſſimè loquar, peregrini dicantur apud Auguſtinum, miniméque domeſtici, etiam poſt viginti annorum ambitum & prenſationes. Eſt enim obuia demonſtratio: Eſt aliqua diſſimilitudo inter motum lapidis & motum voluntatis, quæ cauſa eſt vt voluntas peccet, & lapis non peccet ex S. Auguſtino: ſed ex eodem S. Auguſtino illa diſſimilitudo non eſt alia quàm quia lapis non poteſt cohibere motum ſuum, & voluntas cohibere poteſt ſuum: Ergo illud poſſe, & iſtud non poſſe, eſt cauſa cur voluntas peccet in motu ſuo, & lapis in ſuo non peccet: vnde vlterius fit neceſſitatem impedituram peccatum voluntatis, & conſequenter libertatem, nequaquam eſſe ſolam neceſſitatem coactionis: quippe quæ nulla eſt in lapide:

ſed neceſſitatem determinationis ad vnum deſignatam per illud, *non poſſe cohibere motum ſuum*, & è contrario libertatem à neceſſitate quæ ſufficit ad peccandum, nequaquam eſſe libertatem à neceſſitate coactionis tantùm; ſed à neceſſitate ad vnum determinante deſignatam illis verbis, *poſſe cohibere motum ſuum*, hęc autem eſt illa quam quærimus indifferenria.

3. Neceſſitas quam S. Auguſtinus à libero arbitrio remouet non eſt Chimærica, & impoſſibilis, ſed talis vt quòd ea non ſit, ad ſuauem Dei prouidentiam pertineat ad quam pertinere non poteſt quod Chimæra non ſit: probatur hoc ex verbis illis Auguſtini. *Tales ſeruos ſuos meliores eſſe Deus iudicauit ſi ei ſeruirent liberaliter, quod nullo modo fieri poſſet ſi non voluntate ſed neceſſitate ſeruirent.* An rectè dicas Deum melius iudicaſſe vt non faceret homines chimæras aut meliores fore homines ſi chimæræ non eſſent. Neceſſitas autem coactionis & violentia noſtratum volitionum impoſſibilis eſt, vt etiam Baiiſtæ fatentur, qui propterea dicunt omnem actum voluntatis ſeipſo & eſſentialiter eſſe liberum.

Lib. de vera Relig. c. 14.

Ianſ. lib. 8. c. 19 tom. 3.

Confirmatur quartò, quia & illi qui neceſſitatem libertati contrariam timenr, non ſunt adeò ridiculi vt chimæras timeant: ſed timent reuera vt intelligimus ex Euodio illo interlocutore apud Auguſtinum, talem aliquam rationalis appetitus determinationem ad vnum, qualis eſt determinatio lapidis ad cadendum. Et conſequenter qui eos inſtruunt & prætextum illum determinationis ſeu neceſſitatis reiiciunt, non hoc ſolum agunt, vt perſuadeant non eſſe timenda huiuſmodi commenta, & poſſibiles eſſe, non verò chimæticas appetitus rationalis motiones, eſſetque inſulſa ineptáque Auguſtini ratio illa qua conſentientem tentationi vrget cùm dicit, *in tua poteſtate eſt vt conſentias.* Si tandem eò reduceretur tota eius vis vt ſenſus eſſet, *tuus conſenſus eſt verum ens, & non eſt chimæra*, hoc enim idem eſt cum eo quod eſt, tuus cōſenſus non eſt coactus coactione propriè

dicta & violenta, quæ impoſſibilis eſt. Diceret enim ille, numquam putaui chimæram aut non eſſe verum ens; ſed eſt ens quod volendi & appetendi neceſsitas quædam ita exprimit, ſicut exprimit lapidis caſum inclinatio, qua deorſum tendit. Ad hoc autem legitima eſt Auguſtini ratio, *in tua poteſtate eſt vt conſentias*, quæ coincidit cum eo quod paulò ante referebam, lapis non poteſt cohibere motum ſuum, tu verò potes.

De lib. arbit. 3. c. 18. de natura & gratia, c. 65. 5. Patet ex verbis Auguſtini quibus omnem omnino neceſsitatem remouet, *cui reſiſti non poteſt, quæ caueri non poteſt.* Hoc enim eſt quod dicit in libris de libero arbitrio: & quod approbat in libro de natura & gratia. *Quæcumque iſta cauſa eſt voluntatis ſi non poteſt ei reſiſti ſine peccato ei ceditur. Et quis peccat in eo quod caueri nullo modo poteſt?* quibus verbis ſatis explicat quæ ſit illa neceſsitas quàm Hieronymus intelligebat, cùm dixit, nec *ad virtutem nec ad vitia neceſsitate trahimur, alioquin vbi neceſsitas nec corona eſt,* quam ſententiam Auguſtinus *toto corde ſe ſuſcipere* profitetur. Ex quibus iam facile eſt argumentari, omnis ne-
Ib. cap. 65. ceſsitas cui reſiſti non poteſt, ſeu quæ caueri non poteſt, tollit eam libertatem, quæ neceſſaria eſt ad peccandum; ſed præter neceſsitatem coactionis propriè ac ſtrictè ſumptæ datur neceſsitas cui reſiſti non poteſt, & quæ caueri non poteſt, ergo præter neceſſitatem coactionis propriè ac ſtrictè ſūptæ datur neceſſitas quæ deſtruit eam libertatem quæ neceſſaria eſt ad peccandū: maior eſt Auguſtini, minor ipſorum Baianorum. Quid enim dicent, poteſt-ne voluntas reſiſtere victrici delectationi qua trahitur ad peccandum tum cùm illa inſidet, nec ne? ſi poteſt, habemus intentum & neceſſaria eſt indifferentia ad eam libertatem quæ requiritur ad peccandum eodemque probabitur neceſſaria ad eam quæ requiritur ad bene agendum: ſi non poteſt, hoc eſt quod dico, dari neceſsitatem quæ non eſt coactionis propriè ac ſtrictè ſumptæ, & cui tamen reſiſti non poteſt, & quæ iuxta S. Auguſtinum libertatem deſtruit. Quod ſi hic quoque regerant tritum illud, voluntatem poſſe reſiſtere *ſi velit,*

ſimiliter interrogabo an poſsit velle? ſi enim poteſt, habemus indifferentiam; ſi non poteſt, non poteſt igitur reſiſtere: ſiquidem illud velle, reſiſtere eſt, non poteſt velle per te; ergo non poteſt reſiſtere. Neque hic obſtrepant, Auguſtinum loqui de natura integra tantum, non de lapſa: conſtat enim ex ſequentibus id quod dicit verum etiam eſſe de lapſa, cum ea ſolum differentia, quòd in lapſa vis reſiſtendi Chriſti gratiæ deputanda eſt, qua quia vti nolunt peccatores, ideò peccant peccato proprio ſeu propriæ voluntatis.

Denique Auguſtinus ſub hac neceſſitate quam remouet ab actibus liberis comprehendit neceſſitatem mortis, non illius tantùm qua manus inferuntur, ſed cuiuſcumque quæ *facit etiam ſi nolimus*, vt ipſe loquitur loco paulò antè citato. Comprehendit ergo neceſſitatem mortis etiam illius quæ ideò naturalis dicitur quòd contra violentam diſtinguatur: ergo non deſignat ſolam neceſſitatem coactionis propriè dictæ, quæ minimè cadit in mortem naturalem. Si enim illa comparetur ad ipſam voluntatem, voluntas non moritur, & ideò mors illi nec violenta nec naturalis eſt: ſi verò ad hominem ipſum, tam oritur à principio intrinſeco, quàm oriatur ille motus quo deorſum grauitat. Quòd ſi propterea dicitur violenta, quia voluntas nollet vt accideret, dici poterit & violentus hominis caſus, quamuis ſit ab innatâ grauitate quia voluntas ſimiliter nollet, & ipſa voluntas efficax patiendi pro Chriſto violenta erit quia eſt inefficax quædam illius diſplicentia, carne concupiſcente aduerſus ſpiritum, & efficax conſenſus in peccatum ſimiliter quando ſpiritus concupiſcit aduerſus carnem. Manifeſtum igitur eſt dum Auguſtinus coactionem excludit à libero arbitrio, non intelligere tantùm ſtrictam illam, quæ paſſo reſiſtenti ac nihil conferenti accidit, ſed quamlibet neceſſitatem ab ipſo independentem, & vel naturalem vel naturali ſimilem, quod fecit etiam Anſelmus cùm dixit cęli motum eſſe coactum conditionis naturalis neceſſitate. Quin & ipſe Auguſti-

5. de Ciuit. cap. 10.

Lib. 3. de lib. arbit. c. 18. 19. & ſeq.

nus libro 3. de lib. arbit. cap. 3. pro eodem habet hominem non cogi ad peccandum & non ineſſe illi à natura peccandi neceſſitatem : atque hoc patet ex eo quod fuſè diſſerit Auguſtinus infirmitatem illam & ignorantiam quæ in nobis eſt cauſa peccati, propterea nobis imputari, quod negligamus facere quod poſſumus, vt remedium eis quæramus, alioquin non *propriè* ſed æquiuocè tantùm futura peccata quæ inde proficiſcuntur. *Non tibi*, inquit, *deputatur ad culpam quod inuitus ignoras, ſed* " *quod negligis quærere quod ignoras, neque illud quod vulnera-* " *ta membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis. Iſta* " *tua propria peccata ſunt.* Et ne quis cauſaretur deeſſe ſibi " quod eſt neceſſarium ad quærendum & ad accipiendum " medicum, pergit; *Nulli enim homini ablatum eſt ſcire vti-* " *liter quod inutiliter ignoratur, & humiliter confitendam imbe-* " *cillitatem, vt quærenti & confitenti ille ſubueniat qui nec errat* " *dum ſubuenit nec laborat. Nam illud quod ignorans quiſque* " *non rectè facit, & quod rectè volens facere non poteſt, ideò dicun-* " *tur peccata, quia de peccato illo liberæ voluntatis originem du-* " *cunt.... ſicut linguam dicimus non ſolum membrum quod mo-* " *uemus, ſed etiam illud quod huius membri motum conſequi-* " *tur.... Sic non ſolum peccatum illud dicimus* QVOD PROPRIE " VOCATVR PECCATVM, *libera enim voluntate & ab ſciente* " *committitur, ſed etiam illud quod iam de huius ſupplicio conſe-* " *quatur neceſſe eſt.* Vbi vides expreſſam diſtinctionem eius peccati, *quod ignorans quiſque non rectè facit, & quod rectè volens facere non poteſt* à peccato *propriè* dicto: quod *libera voluntate cõmittitur*, quaſi diceret illud non cõmitti, *liberâ voluntate*, niſi quando quis *negligit quærere quod ignorat*, & ſanare volentem contemnit, tunc enim illud & *proprium* & *propriè* peccatum eſſe: cum aliàs ſint tantùm æquiuocè peccata, ad eum modum, quo lingua dicitur & membrum hominis, & ſermo, quo Græci atque Latini vtuntur. Aliud eſt igitur peccatum ex ignorantia & infirmitate quando quis non vtitur facultate data ad quærendam ſcientiam & vires, & aliud quando non

adeſt.

adeſt talis facultas, hoc eſt quando eſt peccandi neceſſitas, hoc *non imputatur*, nec committitur *libera voluntate*, nec eſt *propriè* peccatum: illud eſt, *propriè* peccatum & *imputatur*, vtpote commiſſum *libera voluntate.*

Et ideò vt diuinæ iuſtitiæ æquitatem Auguſtinus defendat, inductione probat conſequentibus capitibus quamlibet opinionem quis ſequatur ex quatuor, quas proponit de animarum origine & hæreditariæ corruptionis propagatione, hoc eſt ſiue fieri dicantur animæ ex propagine, ſiue producantur ſingulæ in ſingulis naſcentibus: ſiue alicubi exiſtentes in corpora mittantur: ceu certè in eadem ſponte ſuâ labantur, non imputari hominibus peccata quorum fugiendorum facultatem Deus non dederit. *Oportuiſſe enim vt volentes vincere ſupplicium non ſolum prohiberentur* SED ETIAM ADIVVARENTVR; *Quamquam in ignorantia & difficultate nata ſit anima*, NON TAMEN AD PERMANENDVM IN EO QVOD NATA EST ALIQVA NECESSITATE COMPRIMI: *Accepiſſe naturale iudicium, quo ſapientiam præponeret errori, & quietem difficultati, vt ad hæc non naſcēdo ſed ſtudendo perueniret, quod ſi agere noluerit peccati eam iure teneri, tanquam quæ non bene vſa ſit ea facultate quam accepit*, contra hereditariam ignorantiam & infirmitatem, *dediſſe Deum & facultatem bene operandi in laborioſis officiis, & viam fidei in obliuionis cæcitate quiſquis iſtius vitæ captus amore neglexerit* (implorare diuinum auxilium & contra difficultates eniti) *nullo pacto iuſtè flagitium deſertionis ſuæ regis imperio deputaturum. in ipſa ignorantia & difficultate non abſtuliſſe Deum liberam voluntatem petendi & quærendi & pulſandi, daturū petentibus, demonſtraturum quærentibus, pulſantibus, aperturum ſi naturalis eſt ignorantia & difficultas, inde incipere animam proficere & ad cognitionem & requiem, donec in ea perficiatur vita beata, promoueri: quem profectum in ſtudiis optimis atque pietate* QVORVM FACVLTAS EI NON NEGATA EST, *ſi propria voluntate neglexerit, iuſtè in grauiorem, quæ iam pœnalis eſt, ignorantiam difficultatemque præcipita*[illegible]*ntiſſimo & con-*

Cap. 20.

Cap. 11. 16.

» *ueniẽtiſſimo rerum moderamine in inferioribus ordinante.*
» *Non enim quod naturaliter neſcit & naturaliter non poteſt*
» *hoc animæ deputari in reatum, ſed quod ſcire* NON
» STVDVIT, ET QVOD DIGNAM FACILITATI COMPA-
» RANDÆ AD RECTE FACIENDVM OPERAM NON DE-
» DIT. *Si ignorantia veri & difficultas rectè naturalis eſt homini*
» *vnde incipiat in ſapientiæ quietiſque Beatitudinem ſurgere,*
» *nullus hanc ex initio naturali rectè arguit. Sed ſi proficere no-*
» *luerit, aut à profectu retrorſum relabi voluerit, iure meritóque*
» *pœnas luituram. Creatorem verò vbique laudandum, vel quod*
» *ab ipſis eam exordijs ad ſummi boni capacitatem inchoauerit, vel*
» *quod eius adiuuet profectum. Quod ignorat quid ſibi agendum ſit,*
» *ex eo eſſe quod nondum accepit, ſed hoc quoque accepturam, ſi*
» *hoc quod accepit bene vſa fuerit.. Accepiſſe autem vt piè & di-*
» *ligenter quærat ſi volet.* Hæc Auguſtinus, quæ cùm ſcripſiſſet iam baptizatus Romæ, abſoluiſſet deinde in Africa iam Preſbyter, & tandem ſub finem vitæ recognoſceret, non retractauit tamen, quin imò negauit in ijs ſe causam egiſſe Pelagianorum. Hæc verò apertè monſtrant non ineſſe hominibus peccandi neceſſitatem, non ſolùm illam quæ naſcitur ex vi extrinſecus illatâ, ſed nec aliam vllam quæ dicat impotentiam abſtinendi à peccato aut eliciendi actus oppoſitos, alioqui peccatum non eſſe imputandum. Quod oſtendit & non eſſe talem vllam neceſſitatem, & vt non ſit ad libertatem requiri, quod eſt indifferentiam & eſſe & requiri ad libertatem. Atque hoc ipſum

1.Retr. c.9.

§. IX.

Alia S. Auguſtini teſtimonia pro indifferentia liberi arbitrij, deque illius vertibilitate non ſolùm in Adamo, ſed etiam in poſteris, & de potentia non peccandi.

Cap.1.1. PROBATVR decimo ex alio loco libri tertij de libero arbitri[illegible] ſic habet. *Motus autem quo huc atque*

illuc voluntas conuertitur, niſi eſſet voluntarius, atque in noſtra poſitus poteſtate, neque laudandus, cùm ad ſuperiora, neque culpandus homo eſſet, cùm ad inferiora DETORQVET, QVASI QVENDAM CARDINEM VOLVNTATIS, *neque omnino monendus eſset, vt iſtis neglectis æterna vellet adipiſci, atque vt malè nollet viuere, vellet autem bene. Hoc autem, &c.* Vbi vides id quod Auguſtinus hic requirit pertinere ad rationem liberi, quando eo ſublato nec culpandus homo eſt, nec laudandus, nec monendus, nec increpandus. Hoc autem quid ſit mirificè exprimitur illis verbis queis dicitur homo tum ad ſuperiora tum ad inferiora *detorquere quaſi quendam cardinem voluntatis.* Non poterat melius depingi voluntatis indifferentia quàm dum dicitur veluti cardine quodam inſtar peſſuli, modo in hanc partem, modò in illam verti, vt Auguſtiniana ſit *vertibilitas* illa, quam Caluiniſtæ in crucem agi cupiunt, nimirum hic ipſe eſt ſenſus antiquorum Patrum quos ſequutus eſt Auguſtinus, adſtruentes illam in vtramque partem arbitrij vertibilitatem, ex eâque colligentes meritum præmij ac pœnæ, vt videre eſt apud Iuſtinum, Clementem Alexandrinum, & alios, à quibus longo deinde interuallo Sorbonici accepere, quod contra Eraſmum definitum eſt, *à Chriſto merita conſtitui; item ab Apoſtolo: item à Sapiente in Prou. & Eccleſ. & poſt eos conformiter ad cæteros Catholicos Doctores ab Auguſtino aſſerente meritum conſtare ex libero arbitrio* VERTIBILI *& diuina gratia, vt ſit meritum opus gratiæ & liberi arbitrij* VERTIBILIS? an ad hunc locum in quo Auguſtinus voluntati *cardines* aſſignat, vt eius vertibilitatem exprimat, alluſerit Sorbona, cùm definiuit meritum, ex Auguſtino, conſtare ex gratia & libero arbitrio *vertibili*, Lectori iudicandum relinquo.

Iuſt. Apol. 1. ad Sen. Clem. lib. 5. Tit. 36 prof. Eraſ.

Vndecimò in libro de duabus animabus contra Manichæos Auguſtinus ſic loquitur *dicere peccati reum teneri quemquam, quia non facit quod facere non potuit, ſummæ iniquitatis eſt, & inſaniæ. Quamobrem illæ animæ quidquid faciunt,*

ſi natura non voluntate faciunt, id eſt ſi libero ad faciendum, & non faciendum motu animi carent: ſi denique his abſtinendi ab opere ſuo poteſtas nulla conceditur, peccato earum teneri non poſſumus. Quem locum Auguſtinus recognoſcens pri-
Cap. 15. mo Retractationum originale peccatū ſolum excipit quo quia rei tenemur, *non proprietate voluntatis, ſed origine,* ideò ſufficit vt talis fuerit eius voluntas à qua ducitur hæc origo qualis hoc loco deſcribitur. Vnde inferas omne aliud quod non eſt originale & quo rei tenemur *proprietate voluntatis*, ſupponere voluntatem qualis hic deſcribitur, qualiſque requiritur ad peccatum. Requiritur autem vt vides, *poteſtas non faciendi quod fit*, poteſtas abſtinendi, liber animus *ad faciendum & non faciendum*, quæ verba quid aliud exprimunt quàm apertiſſimam ad agendum & non agendum indifferentiam? Eſt igitur illa ex Auguſtino, & eſt ita neceſſaria vt qui ſine ea peccari putet non cuiuſcumque inſaniæ ſit, ſed *ſummæ*. Videant igitur Baiani quomodo ſuam ſancto Auguſtino ſapientiam probent.

Nam quod perſuadere conantur hæc dicere Auguſtinum de ſolo peccato Adami, quod peccatum tantùm eſt, non de peccatis noſtris, quæ ita peccata ſunt, vt ſint
Cap. 15. etiam pœna peccati, ab eius mente alieniſſimum eſſe conuincitur ex loco illo primi Retractationum, ex quo patet Auguſtinum ita interpretari quod dixerat in li-
Cap. 10. bro de duabus animabus, *peccatum nuſquam eſſe niſi in voluntate*, vt non conueniat illi quod ideò peccatum dicitur, *quia peccato factum eſt & eſt pœna peccati*, & quod Apo-
Rom. 7. ſtolus intelligit cùm dicit, *iam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum*, & eſt concupiſcentia, *quamdiu ei non conſentitur.* Item conſtat illud peccatum *quo conſentitur peccati concupiſcentiæ* in eodem ordine poni cum primo peccato, & de vtroque dici, *non niſi voluntate committi.* Item conſtat, ita explicari *voluntatem* hanc vt ad eam duo requirantur, cognitio ſcilicet peccati & facultas reſiſtendi: nam qui facit quod malum eſt, neſciēs

eſſe malum, *non incongruenter*, inquit, *nolens peccaſſe dici poteſt*, quod ſi propterea quod *volens*, fecit id quod *neſciens* fecit, dicatur *nec illud eſſe ſine voluntate peccatum*, intelligendum hoc dicit Auguſtinus de *voluntate facti*, non de *voluntate peccati*. Suppoſitâ verò peccati ſcientiâ, requiri præterea poteſtatem abſtinendi Auguſtinus declarat, cùm ſubdit. *Quiſquis autem ſciens peccat, ſi poteſt cogenti ad peccatum ſine peccato reſiſtere, nec tamen facit, vtique volens peccat: quoniam qui poteſt reſiſtere, non cogitur cedere.* An hic loquitur de peccato Adami? Pergit, *qui verò volens cupiditati bona voluntate reſiſtere, non poteſt: & ideò facit contra præcepta iuſtitiæ; iam hoc ita peccatū eſt, vt ſit etiam pœna peccati.* Quis non videt hîc deſignari peccatum idem de quo paulò ante dixerat, *non eſſe in voluntate*, & ideò tantùm dici peccatum, *quia peccato factum eſt, & pœna peccati eſt*? & quod negat impedire ne *bene viuamus*, quando ei non conſentimus? Concupiſcentia, inquam, hic deſignatur, quæ inuitos etiam, conanteſque reſiſtere ſollicitat. Et ideò peccatum hoc *non eſt in voluntate*, quia *bona voluntas* eſt, quæ reſiſtere conatur. Vnde ſequitur aliud peccatum *quod eſt in voluntate*, quod impedit ne bene viuamus, cum quo non poteſt eſſe *bona voluntas*, vno verbo, quo *conſentimus concupiſcentiæ*, eſſe illud cuius eſt eadem ratio atque peccati Adami: quod eſt peccatum tantùm, & non pœna peccati: & ad quod ſimiliter pertinet definitio peccati, quam tradiderat Auguſtinus in libro de duabus animabus, *peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere*, quâ Baiani definitum tantùm putant primum peccatum. Sed quidquid moliantur, vel ſi viginti duos annos commentando duplicent, numquam obſcurare poterunt clariſſimam Auguſtini ſententiam, quâ in nobis quoque diſtinguit peccatum, quod peccatum tantum eſt, & non pœna peccati, eſtque in voluntate ſciente ac potente reſiſtere: & peccatum quod ita peccatum eſt, vt ſit etiam pœna peccati, *cui quidem quando*

Cap. 11.

1. Retr. c. 15.

bene viuitur non conſentit voluntas, verumtamen non perficit bonum, quia adhuc ineſt concupiſcentia, cui repugnat voluntas. Ad hoc non requiritur abſtinendi poteſtas: ad illud ita manifeſtum eſt requiri, vt id negare *ſummæ ſit inſaniæ,* nempe illa veritas adeò peruia eſt, vt minimè *ſcrutandi*

Aug. lib. de duabus animab. c. 11.

ſint libri quibus diſcamus *neminem vituperatione, ſupplicióue dignum, qui aut id velit quod iuſtitia velle non prohibet, aut*
" *id non faciat quod facere non poteſt. Nonne iſta cantant & in mõ-*
" *tibus paſtores, & in Theatris Poetæ, & indocti in circulis, &*
" *docti in Bibliothecis, & Magiſtri in ſcholis, & Antiſtites in*
" *ſacris locis, & in orbe terrarum genus humanum?* Hæc Auguſtinus quæ nullo vmquam loco reſtrinxit ad primum tantùm peccatum, quaſi non conueniant cuilibet alteri quod nobis imputatur, tamquam proprium proprietate voluntatis, & quo liberè cenſemur concupiſcentiæ conſentire, vt videantur diuturnam luſiſſe operam qui tot annis impalluere verſandis Auguſtini libris, vt hoc ignorarent quod in montibus, in theatris, in circulis, didiciſſe poterant à Bubulcis, à Comœdis, à Baiulis.

Cap. 6.

Duodecimò examinandum eſt, quod habetur in ſecundo libro de peccatorum meritis, & remiſſ. *Qui di-*
" *cunt eſſe poſſe in hac vita hominem ſine peccato, non eſt eis conti-*
" *nuò incauta temeritate obſiſtendum, ſi eum eſſe poſſe negaueri-*
" *mus, & hominis libero arbitrio, qui hoc volendo appetit, &*
" *Dei virtuti vel miſericordiæ, qui hoc adiuuando efficit, deroga-*
" *bimus.* Huic quadripartitæ propoſitioni quadripartita reſponſione ſatisfacit Auguſtinus. Et primò *confitetur hominem in hac vita ſine peccato eſſe poſſe per gratiam & libe-*

Cap 7.

rum arbitrium. Secundò reſpondet quamuis hoc eſſe poſſit, *ſe tamen non credere vllum eſſe in hac vita ſine peccato,* quod credendum ſit ſcripturæ hoc neganti. Tertiò ſic

Cap. 17.

reſpondet. *Iam ergo quod tertio loco poſui, videamus, cum vo-*
" *luntate humana gratia adiuuante diuina ſine peccato in hac vita*
" *poſſit homo eſſe, cur non ſit. Poſſem facile, ac veriſſimè reſ-*
" *pondere, quia homines nolunt, ſed ſi ex me quæritur, quare nolint, imus in longum. Verumtamen etiam hoc ſine præiudicio diligen-*

tioris inquiſitionis breuiter dicam, nolunt homines facere quod iuſtum eſt, ſiue quia latet an iuſtum ſit, ſiue quia non delectat. Cap. 20.
Quartò reſpondet, præter Chriſtum nullum eſſe qui ſit, aut fuerit aut futurus ſit ſine peccato, qui alibi beatam quoque Virginem extra hanc controuerſiam eſſe vult.

Ex hac doctrina duo iſta perſpicuè colliguntur. Primùm eſt, homines qui non ſunt ſine peccato in hac vita, eſſe poſſe ſine peccato, quod eſt homines, qui peccant, poſſe non peccare, hanc autem dicimus indifferentiam. Secundum eſt, qui hoc negant *incauta temeritate derogare*, non ſolũ diuinæ gratiæ, ſed etiam *libero arbitrio.* Ergo, inquam, illa indifferentia ex Auguſtino pertinet ad rationem liberi arbitrij, quod Baiiſtæ negant. Si enim non pertinet, hoc eſt, ſi ea ſecluſa ſtat nihilominus ratio liberi arbitrij, quid derogat libero arbitrio qui eam tollit? Quomodo ergo probabunt Auguſtino quod dicunt, amiſſã libertate ad bonum; aut ad abſtinendum à malo, ſtare nihilominus libertatem ad malum, vnicornem illam, quæ compati poteſt immutabilem adhærendi malo neceſsitatem?

Sed hoc præterea expendendum eſt, quod dicit Auguſtinus interroganti cur homines qui eſſe poſſunt in hac vita ſine peccato, non ſint quod eſſe poſſunt, *veraciſſimè* reſponderi *quia nolunt.* Nam hoc quod eſt homines eſſe poſſe ſine peccato, non eſt aliud quàm homines *hoc poſſe velle.* Si enim velle nequeunt, nec eſſe poſſunt. Poſſunt velle & tamen nolunt, & hoc *veraciſſimè* dicitur ex Auguſtino. Ergo mendaciſſimè negantur habere indifferentiam, quæ nihil eſt aliud quàm facultas aliquid volendi ac nolendi: & hæc dicit Auguſtinus ne *deroget* libero arbitrio: ergo derogant Baiani cùm hoc auferunt, ſicuti rem minimè neceſſariam.

Nam quod addit Auguſtinus ſine præiudicio diligentioris inquiſitionis dici poſſe, ideò nolle homines quod velle poſſunt, quia vel carent aliqua cognitione,

vel aliqua delectatione, non eò pertinet vt cum hoc defectu impoſsibilem eſſe ſignificet illam non peccandi voluntatem, alioqui pugnantia loqueretur, quòd eandem ſupponat eſſe poſsibilem, ſed vult tantum ſignificare, eos qui nollent eſſe ſine peccato, quamuis nihil deſit eorum quæ neceſſaria ſunt ad volendum, carere tamen eo quo certò & infallibiliter vellent ſi daretur.

§. X.

Probatur indifferentia voluntatis ex eligendi facultate ex mente S. Auguſtini.

DEcimo tertiò indifferentiæ quàm quærimus ſpecies eſt apud Auguſtinum expreſſiſſima in illud Pſalmi 51. *Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem. Ante te erat* inquit, *benignitas, ipſam diligeres, non enim aliquid eras erogaturus, aut quod diligeres de longinqua nauigatione allaturus eras. Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige. Sed forte habes oculum quo videas iniquitatem, & non habes oculum quo videas benignitatem. Væ iniquo cordi quod peius eſt, auertit ſe ne videat, quod videre poteſt. Quid enim de talibus alio loco dictum eſt? noluit intelligere vt bene ageret, non enim dictum eſt non potuit, ſed noluit, inquit, intelligere vt bene ageret, clauſit oculos à luce præſenti.* Recogita, optime Lector, tria hæc, expoſitam eſſe voluntati benignitatem quam diligat, neque ad hoc aliquid aliunde ac de longinquo expectandum eſſe: Non eſſe dictum *non potuit* intelligere vt bene ageret, *ſed noluit. Præſentem eſſe lucem* cui oculos claudunt qui nolunt intelligere vt bene agant, & vide an potuerit clariùs exprimi prompta & expedita facultas ad diligendum bonum in iis qui tamen diligunt malum? hoc autem quid eſt aliud quàm habere plenam ad vtrumlibet indifferentiam? & quid aliud cogitari poteſt quàm accidiſſe Baianis quod hic accuſat Auguſtinus, *vt oculos clauderent luci præſenti*, ſi verum eſt quod iactant ſe toties & tam diu & tam diligẽter ſancti

ſancti Antiſtitis monumenta hæc in vtramque verſaſſe paginam.

Sed iterum audi quid ſequatur in reſiduam citati verſiculi partem, *iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Ante te eſt æquitas*, inquit Auguſtinus, *ante te eſt iniquitas, vnam linguam habes, quouis eam vertis. Quare ergo potius ad iniquitatem & non ad æquitatem? cibos amaritudinis non das ventri tuo, & cibos iniquitatis das linguæ tuæ malignæ? ſicut eligis quo veſcaris, ſic elige quod loquaris*: Non eſt hoc ſupponere voluntatem inſtar linguæ vertibilis? & non eſſet ridicula hæc obiurgatio ſi præſenti diſpoſitione ita fixa eſſet voluntas in vnam partem, vt nihil poſſet in alteram, donec ea cauſa ad quam ſpectat, diſpoſitionem aliam quæ neceſſaria eſt ad diligendam æquitatem habuiſſet? & quid dementius fingi poteſt quàm ſi dicatur homini habenti vnius tantùm rei copiam, vt alterutram eligat? Monoculum quis moneret vt eligeret vtro vellet oculo cernere? & cùm nolint liberum arbitrium eſſe bicorne, adeò tamen ſunt illuminati, vt excitari homines velint ab Auguſtino ad eligendum vtro feriant, quibus vnius tantum cornu copia eſt?

At, inquiunt, non negamus indifferentiam in libero arbitrio, & vtriuſlibet faciendi poteſtatem, negamus tantùm pertinere ad rationem liberi, *ſed per accidens coniungi veræ libertati voluntatis humanæ & nihil omnino facere ad libertatem nolendi & operandi*, vſque adeò vt miraculum ſit, ſi contrarium vnquam iudicauiſſe Auguſtinus monſtretur. Vos verò, inquam, negatis indifferentiam qualem hic Auguſtinus agnoſcit, hoc eſt qualem Scholaſtici confitentur, dum putant *quocumque modo arbitrium ſiue gratia, ſiue peccati delectationibus imbuatur, cum vtrauis diſpoſitione poſſe fieri vt vtrumlibet velit, ſiue bonum ſiue malum, pro illa ſola ſcilicet innata indifferentia voluntatis, quæ ſub quacumque diſpoſitione actum præueniente ſe ſe ſua libertate in vtramuis partem flectit.* Hanc negatis: quam eſſe admiſſam ab Auguſtino loco citato tam eſt euidens, quàm

Ianſ. tom 3. lib. 6 cap. 8

Ianſ. ib lib. 8. cap. 20.

Quod autem dicunt Scholaſticos premi libertate Beatorum, ſi non alia ſuccurreret euadẽdi via, numquid haberent vel in ipſa Baianorum Theologia quo ſe tuerentur, quando dicunt, ***beatos poſſe voluntatem ſuam mutare ſi velint?*** adeò enim ſunt immemores ſui, adeòque nutantem habent, incertámque ſententiam, vt cùm ideò negent neceſſariam eſſe indifferentiam libertati quòd exulet à voluntate beatorum, in quibus tamen perfectiſſima libertas eſt, alias tamen fateantur etiam beatos poſſe mutare ſi vellent, quod cum ſufficiat in viatoribus vt habere dicantur eam indifferentiam quam illis Baiani concedunt, cur non etiam ſufficiat vt in beatis quoque ſimilis indifferentia ſit? ſed & in eo quoque numquid ſunt Baiani mirabiles, ***dum totam Scholaſticorum multitudinem*** hoc conſtrictam nodo fabulantur, qui ſuæ ſententiæ, qua indifferentiam amandant, authores numerant præcipua omnia Theologorum capita Proceréſque, Magiſtrũ ſententiarũ, ſanctum Thomam, S. Bonauenturam, Scotum, Alenſem, Hugonem & Ricardum de ſancto Victore, Guillelmum Pariſienſem, Altiſſiodorenſem, Henricum Gandauenſem, Ricardum de Media villa, Argentinatem, Carthuſianum, Marſilium, Nicolaum de Orbellis, Stephanum Burlifer, atque ipſum tandem Gabrielem. Deus immortalis præter iſtos eorumque ſequaces, quid eſt ***tota Theologorum multitudo***? ſed fallor, ſuſpectos etiam habent Baiani quos nominant, & quando aliter vitare non poſſunt eorum condemnationem, quos laudauerant, inconſtantiæ tandem accuſant, adeò ſint ipſi vertibiles qui libertatem fixam volunt. Poſt deſcripta Scholaſticorum quos dixi nomina, doctrinam illam quibuſdam gradibus corruptam fatentur. ***Quod vſque adeò***, inquiunt, ***verum eſt, vt eoſdem omnino Scholaſticos nonnullos veteres videre liceat, initio ad amuſſim cum Magiſtro ſentientes, imo longe audacius & apertius illius ſenſa promentes quàm ipſe prompſerat: deinde ſub finem vitæ in alterum extremum, quamuis nonnihil***

Ianſ. tom 3. lib. 6. cap 35

Ianſ. tom 3 lib 6. per multa capita.

Ianſ. tom. 3. lib 6. c. 33.

vacillando vergentes. Quæ ſanè poſteriorum ſcriptorum declina "
tio, multóque magis præcedentium improbatio euidentiſſimo ar- "
gumento eſt aliam doctrinam à poſteris tradi quàm accepta ſit à "
maioribus. Quid tempus, & ſtudium & longa meditatio nihil conferunt ad maturitatem ſententiarum, vt primæ cogitationes potiores ſint poſterioribus, idemque ſit retractare ſententiam & corrumpere? Quid igitur Auguſtino fiet, eiuſque retractationibus? An erunt illæ *euidentiſſimo argumento* aliam doctrinam ab eo traditam *quàm accepiſſet à maioribus*, hoc eſt à prioribus Eccleſiæ Catholicæ Doctoribus & Paſtoribus?

§. XI.

Etiam in voluntate obſtinatorum indifferentiam agnoſcit Auguſtinus.

PROBATVR decimo quartò ex expoſitione inchoata ad Romanos. Quæ cum fuerit ab Auguſtino diligenter recognita & retractata, vt patet ex Retr. approbaſſe cenſendus eſt, quidquid non improbauit; in hoc etiam conſentientibus Nou-Auguſtinianis, qui doctrinã Auguſtini quæſt. ſecunda ad Simplicianum traditam ab eo confirmatã putant, quod nihil ex illa retractauit: Atqui ſententiam quam refero non retractauit, ſequitur ergo cõfirmaſſe: Auguſtinus igitur dũ illud interpretatur quod dicitur peccatũ in Spiritum ſanctum non remitti neque in hoc ſæculo, neque in futuro, poſtquam diſertè pronuntiauit nec Paganis, nec Hæreticis aut Schiſmaticis nondum baptizatis, nec iis qui perceptis Sacramentis ipſaque veritatis ſcientia labuntur, denegatum eſſe auxilium miſericordiæ, ſubdit; *Nam hinc licet aduertere* "
etiam ipſis Iudæis quorum blaſphemiam Dominus arguit, non "
fuiſſe clauſum corrigendi ſe & pœnitendi locum, quod idem "
Dominus in ea ipſa reprehenſione ait illis, aut facite arborem "
bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & "
fructum eius malum. Quod vtique nulla ratione diceretur eis, ſi "

Math. 9. & 12.

Cap. 25.

Tom. 3 l. 2 de gratia Salu. c. 32.

» *propter illam blaſphemiam iam commutare animum in melius,*
» *& rectè factorum fructus generare non poſſent, aut fruſtra*
» *etiam ſine peccati ſui dimiſsione generarent.* Quâ ſententiâ
» comprehendit etiam Iudæos reprobos, vt patet ex eo
» quod ſequitur paulò poſt, *Dominum Ieſum Chriſtum per il-*
» *lam comminationem ad pœnitentiam vocaſſe Iudæos vt eis in ſe*
» *credentibus gratiam pacémque donaret*, ET HVIC GRATIÆ
» PACIQVE RESISTENTIBVS..... ET IN PECCATIS SVIS
» DESPERATA ATQVE IMPIA OBSTINATIONE PERSE-
» VERANTIBVS ......*neque in hoc ſæculo neque in futuro ve-*
» *niam poſſet concedere.*

Hinc igitur conſtat Iudæos reprobos diuinæ gratiæ reſiſtentes potuiſſe non reſiſtere; alioqui falſo diceretur fuiſſe illis *clauſum corrigendi ſe, ac pœnitendi locum*, Ergo habuerunt indifferentiam ad reſiſtendum vel non reſiſtendum. Potuerunt, inquiunt, non reſiſtere potentiâ quadam remotâ, quatenus fieri potuit vt eis daretur gratia, cui non reſiſterent, non autem potentiâ proximâ & expeditâ Sed, vide Lector, quàm ſit ridiculum, quâmq; illuſorium; ſi gratiæ diuerſæ deſignentur proptereàq; dicantur Iudæi potuiſſe vni non reſiſtere, quia eſt alia fortior, cui, ſi daretur, obſecundarent? Atqui neceſſarium eſt ad ſententiæ veritatem, vt intelligantur illi ipſi cui reſtiterunt potuiſſe non reſiſtere, ſi quidem illa viam aperuit ad emendationem & pœnitentiam, vt Auguſtinus dicit. Quod ſi potuere illi ipſi non reſiſtere, potentia fuit proxima non remota. Potentia enim quæ gratiam aliam expectaret ad non reſiſtendum, nunquam diceretur non reſtitiſſe illi priori, ſed huic tantùm poſteriori: ac proinde Iudæi falſò putarentur potuiſſe non reſiſtere illi gratiæ cui reſtiterunt, ſed tantùm alteri quæ minimè illis collata eſt. Vnde & ſequitur falſò dictum *non fuiſſe illis clauſum corrigendi ſe & pœnitendi locum*, niſi ſi cui fortaſſe lubeat ita nugari vt cùm duæ ſint ianuæ quâ ſucceſſiuè exeatur è carcere, apertum eſſe illi exitum dicat, cui prior tantùm ſera-

ta ſit, cum poſterior clauſa maneat, aut cum ſint pariter duæ, queis in regiam ſuccedatur, apertum illi dicat aditum ad penetralia, cui exterior clauſa non eſt cum interior minimè pateat.

Et quis non videt proximam ſupponi potentiam ab eo qui dicit, aut facite arborem bonam, aut facite arborem; malam: aut facite fructus bonos aut facite fructus malos? hoc enim quomodo dici poſſunt, niſi ridendo, ei qui alterum tantùm habet in poteſtate proximâ? homini podagrâ laboranti quis diceret, aut curre, aut iace; aut ſalta aut geme, quaſi vtrum vellet in eius eſſet optione poſitum? Poterant igitur illi qui faciebāt arborem malam & fructus malos, non hoc facere poteſtate proximâ, qua ſi eſſent vſi fuiſſet hoc initium aliquod generationis arboris bonæ, bonorúmq; fructuum: atqui hoc eſt habuiſſe indifferentiam qualem Scholaſtici aſſerunt & qualem negant Baiani: Ergo illam approbauit Auguſtinus.

Nam quod etiam pertinere putauerit ad rationem liberi arbitrij colligitur ex eo quod toties diximus exaggeratam ex hoc capite reproborum culpam & *deſperatam, atq; impiam obſtinationem*; In tantum enim valet ad hanc exaggerationem indifferentia, in quantum oſtendit liberè peccatum. Et confirmatur ex eo quod dicit Auguſtinus *nulla* ratione *dictum iri illud, aut facilè* & *propter illam blaſphemiam iam commutare animum in melius & rectè factorum fructus generare non poſſet.* Quare enim hoc *nulla ratione* diceretur, ſi ſecluſa indifferentia illa liberi tamen eſſent? ſi reprobis & induratis quibus omnem gratiam omnemque reſipiſcendi facultatem ſubtraxit Deus ſubtractionem que illam firmauit perpetuo atque immutabili decreto; dicitur tamen, vt Baiani fingunt, *Venite ad me, conuertimini ad Dominum Deum veſtrum*, quare non aliquâ ratione vel potius non eadem ratione hoc diceretur Iudæis illis quibus clauſus eſſet pœnitentiæ locus? Neutris ergo id rectè dicitur quia nullus hoc

ſi natura non voluntate faciunt, id eſt ſi libero ad faciendum, & non faciendum motu animi carent: ſi denique his abſtinendi ab opere ſuo poteſtas nulla conceditur, peccato earum teneri non poſſumus. Quem locum Auguſtinus recognoſcens primo Retractationum originale peccatū ſolum excipit quo quia rei tenemur, *non proprietate voluntatis, ſed origine,* ideò ſufficit vt talis fuerit eius voluntas à qua ducitur hæc origo qualis hoc loco deſcribitur. Vnde inferas omne aliud quod non eſt originale & quo rei tenemur *proprietate voluntatis*, ſupponere voluntatem qualis hic deſcribitur, qualiſque requiritur ad peccatum. Requiritur autem vt vides, *poteſtas non faciendi quod fit*, poteſtas abſtinendi, liber animus *ad faciendum & non faciendum*, quæ verba quid aliud exprimunt quàm apertiſſimam ad agendum & non agendum indifferentiam? Eſt igitur illa ex Auguſtino, & eſt ita neceſſaria vt qui ſine ea peccari putet non cuiuſcumque inſaniæ ſit, ſed *ſummæ.* Videant igitur Baiani quomodo ſuam ſancto Auguſtino ſapientiam probent.

Cap. 15.

Nam quod perſuadere conantur hæc dicere Auguſtinum de ſolo peccato Adami, quod peccatum tantùm eſt, non de peccatis noſtris, quæ ita peccata ſunt, vt ſint etiam pœna peccati, ab eius mente alieniſſimum eſſe conuincitur ex loco illo primi Retractationum, ex quo patet Auguſtinum ita interpretari quod dixerat in libro de duabus animabus, *peccatum nuſquam eſſe niſi in voluntate*, vt non conueniat illi quod ideò peccatum dicitur, *quia peccato factum eſt & eſt pœna peccati*, & quod Apoſtolus intelligit cùm dicit, *iam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum*, & eſt concupiſcentia, *quamdiu ei non conſentitur.* Item conſtat illud peccatum *quo conſentitur peccati concupiſcentiæ* in eodem ordine poni cum primo peccato, & de vtroque dici, *non niſi voluntate committi.* Item conſtat, ita explicari *voluntatem* hanc vt ad eam duo requirantur, cognitio ſcilicet peccati & facultas reſiſtendi: nam qui facit quod malum eſt, neſciēs

Cap. 15. Cap. 10. Rom 7.

eſſe malum, ***non incongruenter***, inquit, ***nolens peccaſſe dici poteſt***, quod ſi propterea quod *volens*, fecit id quod *neſciens* fecit, dicatur *nec illud eſſe ſine voluntate peccatum*, intelligendum hoc dicit Auguſtinus de *voluntate facti*, non de *voluntate peccati*. Suppoſitâ verò peccati ſcientiâ, requiri præterea poteſtatem abſtinendi Auguſtinus declarat, cùm ſubdit. *Quiſquis autem ſciens peccat, ſi poteſt cogenti ad peccatum ſine peccato reſiſtere, nec tamen facit, vtique volens peccat: quoniam qui poteſt reſiſtere, non cogitur cedere.* An hic loquitur de peccato Adami? Pergit, *qui verò volens cupiditati bona voluntate reſiſtere, non poteſt: & ideò facit contra præcepta iuſtitiæ; iam hoc ita peccatū eſt, vt ſit etiam pœna peccati.* Quis non videt hîc deſignari peccatum idem de quo paulò ante dixerat, *non eſſe in voluntate*, & ideò tantùm dici peccatum, *quia peccato factum eſt, & pœna peccati eſt*? & quod negat impedire ne *bene viuamus*, quando ei non conſentimus? Concupiſcentia, inquam, hic deſignatur, quæ inuitos etiam, conanteſque reſiſtere ſollicitat. Et ideò peccatum hoc *non eſt in voluntate*, quia *bona voluntas* eſt, quæ reſiſtere conatur. Vnde ſequitur aliud peccatum *quod eſt in voluntate*, quod impedit ne bene viuamus, cum quo non poteſt eſſe *bona voluntas*, vno verbo, quo *conſentimus concupiſcentiæ*, eſſe illud cuius eſt eadem ratio atque peccati Adami: quod eſt peccatum tantùm, & non pœna peccati: & ad quod ſimiliter pertinet definitio peccati, quam tradiderat Auguſtinus in libro de duabus animabus, *peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere*, quâ Baiani definitum tantùm putant primum peccatum. Sed quidquid moliantur, vel ſi viginti duos annos commentando duplicent, numquam obſcurare poterunt clariſſimam Auguſtini ſententiam, quâ in nobis quoque diſtinguit peccatum, quod peccatum tantum eſt, & non pœna peccati, eſtque in voluntate ſciente ac potente reſiſtere: & peccatum quod ita peccatum eſt, vt ſit etiam pœna peccati, *cui quidem quando*

Cap. 11.

1. Retr. c. 15.

bene viuitur non conſentit voluntas, verumtamen non perficit bonum, quia adhuc ineſt concupiſcentia, cui repugnat voluntas; Ad hoc non requiritur abſtinendi poteſtas: ad illud ita manifeſtum eſt requiri, vt id negare *ſummæ ſit inſaniæ,* nempe illa veritas adeò peruia eſt, vt minimè *ſcrutandi ſint libri* quibus diſcamus *neminem vituperatione, ſupplicióue dignum, qui aut id velit quod iuſtitia velle non prohibet, aut id non faciat quod facere non poteſt. Nonne iſta cantant & in mõtibus paſtores, & in Theatris Poetæ, & indocti in circulis, & docti in Bibliothecis, & Magiſtri in ſcholis, & Antiſtites in ſacris locis, & in orbe terrarum genus humanum?* Hæc Auguſtinus quæ nullo vmquam loco reſtrinxit ad primum tantùm peccatum, quaſi non conueniant cuilibet alteri quod nobis imputatur, tamquam proprium proprietate voluntatis, & quo liberè cenſemur concupiſcentiæ conſentire, vt videantur diuturnam luſiſſe operam qui tot annis impalluere verſandis Auguſtini libris, vt hoc ignorarent quod in montibus, in theatris, in circulis, didiciſſe poterant à Bubulcis, à Comœdis, à Baiulis.

Aug. lib de duabus animab. c. 11.

Cap. 6. Duodecimò examinandum eſt, quod habetur in ſecundo libro de peccatorum meritis, & remiſſ. *Qui dicunt eſſe poſſe in hac vita hominem ſine peccato, non eſt eis continuò incauta temeritate obſiſtendum, ſi eum eſſe poſſe negauerimus, & hominis libero arbitrio, qui hoc volendo appetit, & Dei virtuti vel miſericordiæ, qui hoc adiuuando efficit, derogabimus.* Huic quadripartitæ propoſitioni quadripartita reſponſione ſatisfacit Auguſtinus. Et primò *confitetur hominem in hac vita ſine peccato eſſe poſſe per gratiam & liberum arbitrium.*

Cap 7. Secundò reſpondet quamuis hoc eſſe poſſit, *ſe tamen non credere vllum eſſe in hac vita ſine peccato,* quod credendum ſit ſcripturæ hoc neganti. Tertiò ſic

Cap. 17. reſpondet. *Iam ergo quod tertio loco poſui, videamus, cum voluntate humana gratia adiuuante diuina ſine peccato in hac vita poſſit homo eſſe, cur non ſit. Poſſem facile, ac veriſſimè reſpondere, quia homines nolunt, ſed ſi ex me quæritur, quare nolint, imus in longum. Verumtamen etiam hoc ſine præiudicio diligen-*

tioris inquiſitionis breuiter dicam, nolunt homines facere quod iuſtum eſt, ſiue quia latet an iuſtum ſit, ſiue quia non delectat. Cap. 20.
Quartò reſpondet, præter Chriſtum nullum eſſe qui ſit, aut fuerit aut futurus ſit ſine peccato, qui alibi beatam quoque Virginem extra hanc controuerſiam eſſe vult.

Ex hac doctrina duo iſta perſpicuè colliguntur. Primùm eſt, homines qui non ſunt ſine peccato in hac vita, eſſe poſſe ſine peccato, quod eſt homines, qui peccant, poſſe non peccare, hanc autem dicimus indifferentiam. Secundum eſt, qui hoc negant *incauta temeritate derogare*, non ſolū diuinæ gratiæ, ſed etiam *libero arbitrio.* Ergo, inquam, illa indifferentia ex Auguſtino pertinet ad rationem liberi arbitrij, quod Baiiſtæ negant. Si enim non pertinet, hoc eſt, ſi ea ſecluſa ſtat nihilominus ratio liberi arbitrij, quid derogat libero arbitrio qui eam tollit? Quomodo ergo probabunt Auguſtino quod dicunt, amiſſâ libertate ad bonum; aut ad abſtinendum à malo, ſtare nihilominus libertatem ad malum, vnicornem illam, quæ compati poteſt immutabilem adhærendi malo neceſsitatem?

Sed hoc præterea expendendum eſt, quod dicit Auguſtinus interroganti cur homines qui eſſe poſſunt in hac vita ſine peccato, non ſint quod eſſe poſſunt, *veraciſſimè* reſponderi *quia nolunt*. Nam hoc quod eſt homines eſſe poſſe ſine peccato, non eſt aliud quàm homines *hoc poſſe velle*. Si enim velle nequeunt, nec eſſe poſſunt. Poſſunt velle & tamen nolunt, & hoc *veraciſſimè* dicitur ex Auguſtino. Ergo mendaciſſimè negantur habere indifferentiam, quæ nihil eſt aliud quàm facultas aliquid volendi ac nolendi: & hæc dicit Auguſtinus ne *deroget* libero arbitrio: ergo derogant Baiani cùm hoc auferunt, ſicuti rem minimè neceſſariam.

Nam quod addit Auguſtinus ſine præiudicio diligentioris inquiſitionis dici poſſe, ideò nolle homines quod velle poſſunt, quia vel carent aliqua cognitione,

vel aliqua delectatione, non eò pertinet vt cum hoc defectu impoſsibilem eſſe ſignificet illam non peccandi voluntatem, alioqui pugnantia loqueretur, quòd eandem ſupponat eſſe poſsibilem, ſed vult tantum ſignificare, eos qui nollent eſſe ſine peccato, quamuis nihil deſit eorum quæ neceſſaria ſunt ad volendum, carere tamen eo quo certò & infallibiliter vellent ſi daretur.

§. X.

Probatur indifferentia voluntatis ex eligendi facultate ex mente S. Auguſtini.

DEcimo tertiò indifferentiæ quàm quærimus ſpecies eſt apud Auguſtinum expreſſiſſima in illud Pſalmi 51. *Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem. Ante te erat* » inquit, *benignitas, ipſam diligeres, non enim aliquid eras ero-* » *gaturus aut quod diligeres de longinqua nauigatione allaturus* » *eras. Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige.* » *Sed forte habes oculum quo videas iniquitatem, & non* » *habes oculum quo videas benignitatem. Væ iniquo cordi* » *quod peius eſt, auertit ſe ne videat, quod videre poteſt. Quid* » *enim de talibus alio loco dictum eſt? noluit intelligere vt bene age-* » *ret, non enim dictum eſt non potuit, ſed noluit, inquit, intelligere* » *vt bene ageret, clauſit oculos à luce præſenti.* Recogita, optime Lector, tria hæc, expoſitam eſſe voluntati benignitatem quam diligat, neque ad hoc aliquid aliunde ac de longinquo expectandum eſſe: Non eſſe dictum *non potuit* intelligere vt bene ageret, *ſed noluit. Præſentem eſſe lucem* cui oculos claudunt qui nolunt intelligere vt bene agant, & vide an potuerit clariùs exprimi prompta & expedita facultas ad diligendum bonum in iis qui tamen diligunt malum? hoc autem quid eſt aliud quàm habere plenam ad vtrumlibet indifferentiam? & quid aliud cogitari poteſt quàm accidiſſe Baianis quod hic accuſat Auguſtinus, *vt oculos clauderent luci præſenti*, ſi verum eſt quod iactant ſe toties & tam diu & tam diligēter

ſancti

ſancti Antiſtitis monumenta hæc in vtramque verſaſſe paginam.

Sed iterum audi quid ſequatur in reſiduam citati verſiculi partem, *iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Ante te eſt æquitas*, inquit Auguſtinus, *ante te eſt iniquitas, vnam linguam habes, quouis eam vertis. Quare ergo potius ad iniquitatem & non ad æquitatem? cibos amaritudinis non das ventri tuo, & cibos iniquitatis das linguæ tuæ malignæ? ſicut eligis quo veſcaris, ſic elige quod loquaris*: Non eſt hoc ſupponere voluntatem inſtar linguæ vertibilis? & non eſſet ridicula hæc obiurgatio ſi præſenti diſpoſitione ita fixa eſſet voluntas in vnam partem, vt nihil poſſet in alteram, donec ea cauſa ad quam ſpectat, diſpoſitionem aliam quæ neceſſaria eſt ad diligendam æquitatem habuiſſet? & quid dementius fingi poteſt quàm ſi dicatur homini habenti vnius tantùm rei copiam, vt alterutram eligat? Monoculum quis moneret vt eligeret vtro vellet oculo cernere? & cùm nolint liberum arbitrium eſſe bicorne, adeò tamen ſunt illuminati, vt excitari homines velint ab Auguſtino ad eligendum vtro feriant, quibus vnius tantum cornu copia eſt?

At, inquiunt, non negamus indifferentiam in libero arbitrio, & vtriuſlibet faciendi poteſtatem, negamus tantùm pertinere ad rationem liberi, *ſed per accidens coniungi veræ libertati voluntatis humanæ & nihil omnino facere ad libertatem nolendi & operandi*, vſque adeò vt miraculum ſit, ſi contrarium vnquam iudicauiſſe Auguſtinus monſtretur. Vos verò, inquam, negatis indifferentiam qualem hic Auguſtinus agnoſcit, hoc eſt qualem Scholaſtici confitentur, dum putant *quocumque modo arbitrium ſiue gratia, ſiue peccati delectationibus imbuatur, cum vtrauis diſpoſitione poſſe fieri vt vtrumlibet velit, ſiue bonum ſiue malum, pro illa ſola ſcilicet innata indifferentia voluntatis, quæ ſub quacumque diſpoſitione actum præueniente ſe ſe ſua libertate in vtramuis partem flectit.* Hanc negatis: quam eſſe admiſſam ab Auguſtino loco citato tam eſt euidens, quàm

Ianſ. tom 3. lib 6 cap. 8

Ianſ. ib lib. 8. cap 10.

eſt euidens ſanctiſſimum ſapientiſſimumque Antiſtitem non inſanire, dum *eligere* hominem iubet quam in partem flectat ſe ſe, cùm tamen, vt vultis, non poſſit in *vtramuis ſe flectere*. Item eligere *vtrumlibet velit, malitiam diligere an benignitatem, iniquitatem magis quàm loqui æquitatem*: cùm tamen, vt dicitis, non poſſit fieri vt vtrumlibet
Ianſ. tom. 3. lib. 7. cap. 2. velit. An obliti eſtis illorum vinculorum, *quæ tantam vim habent in liberam voluntatem, vt ijs impedita in illos ipſos actus ad quos cogi nequit, liberè ſe flectere ac progredi nequeat?* Non eſt aliquid, *quo deficiẽte actus aliquis non eſt reipſa in poteſtate voluntatis, quo præſente ponitur in eius poteſtate?* Adeſt ne igitur malitiam diligenti, id quo ponatur in eius poteſtate dilectio benignitatis? Abſunt-ne vincula concupiſcentiæ, quæ tantam vim habent in eius libertatem, vt ijs impedita *liberè ſe flectere ac progredi nequeat* ad diligendam benignitatem? Quod ſi non eſt in poteſtate iſta dilectio; ſi non poteſt ad illam progredi ac liberè flectere ſe ſe, qui malitiam diligit, qualem facitis Auguſtinum cui orationem illam tribuitis, *benignitas ante te, malignitas ante te, compara & elige. Ante te eſt æquitas, ante te eſt iniquitas, vnam linguam habes quouis eam vertis: elige quod loquaris?* Quis adeò vnquam deſipuit vt eligendum præciperet alterum è duobus ei *qui vnum tantum haberet in poteſtate*? quis tantæ nequitiæ circulator qui vinculis onerato atque conſtricto, daret optionem illorum motuum ad quos *liberè ſe flectere ac progredi nequiret?* Atqui hoc facit Auguſtinus: ergo ſupponit eſſe in libero arbitrio indifferentiam illam quam Baiani tollunt, quos non pudet, dum ſe Auguſtinianos eſſe iactant, ſanctiſſimo Doctori hàſce ineptias affingere.

Nam quod addunt indifferentiam hanc quam ſupponit Auguſtinus, *nihil omnino facere ad libertatem volendi & operandi.* Quis non exſufflet, quare enim ex hoc capite increpantur iniqui, ſi nihil facit ad libertatem volendi & operandi? & quare putamus Auguſtinum inculcare expoſitam eſſe benignitatem quam non

Digitized by Google

amant, non expectandum nauium appulſum vt habeatur quod neceſſarium eſt: non eſſe dictum, *non potuit intelligere ſed noluit: præſentem eſſe lucem cui clauduntur oculi?* Quare, inquam, Auguſtinus totmodis idem inculcat, niſi vt excuſationẽ iniquis adimat quæ legitima foret ſi poſſent dicere, *non potui, lux abeſt, non eſt facultas abſtinendi à malitia, non occurrit benignitas quam diligam*: hãc autem excuſationem quid legitimam redderet niſi defectus libertatis manifeſtus ſi niti poſſet illis allegationibus? videant igitur Baiani & ex hoc argumẽto & ex vndecim ſuperioribus, quàm ſit credibile quod dicunt, in tot libris quot Auguſtinus exarauit, & contra Manichæos pro libero arbitrio: & pro gratia cum libero arbitrio retinenda contra Pelagianos, *Vix vllum veſtigium reperiri poſſe vbi de iſta libertate loquatur. Et in nullis Auguſtini libris, vel ſemel inuentum iri textum vnum, vel veſtigium opinionis iſtius quòd idcirco voluntas ſub gratia quæ facit eam facere, maneat libera, quia ceſſare poteſt. Nullam vel tenuem vmbram in tot ſcriptis ſuis reliquiſſe Auguſtinum, quòd libertas arbitrij in huiuſmodi indifferentia collocanda ſit?* Auguſtini omnino ſunt illi libri è quibus ſuperiores textus deprompti ſunt; in quibus ſi quis nullum apparere veſtigium, nullam vmbram eius doctrinæ qua indifferentia agendi & non agendi neceſſaria eſſe ad meritum & demeritum, hoc eſt ad libertatem arbitrij, feriò affirmet, quis negare poſſit habere illum incantatos oculos? ſed quia noſtram potiùs ſuſpicantur eſſe illuſionem hanc, quorum ſententiam diſtare contendunt ab Auguſtini ſententia, ſicut *polum Arcticum ab Antarctico*: eſt cur ſolemur caſum noſtrũ faſcinatorum ſocietate: continetur enim illo numero *tota Scholaſticorum multitudo* quam dicunt *ſuis principijs ligatam & coarctatam ſuſpirare ſub premẽte difficultate libertatis beatorum* quæ videlicet indifferentia iſta caret; nec Scholaſticos modò, ſed & Tridentinos Patres fuiſſe pariter faſcinatos neceſſe eſt, quando non aliam expreſſere libertatis ideam, quàm quæ communiter concipi ſolet à Scholaſticis.

Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 6.

Ib. cap. 9.

Ianſ. loco id. c. 9.

Quod autem dicunt Scholaſticos premi libertate Beatorum, ſi non alia ſuccurreret euadēdi via, numquid haberent vel in ipſa Baianorum Theologia quo ſe tuerentur, quando dicunt, *beatos poſſe voluntatem ſuam mutare ſi velint?* adeò enim ſunt immemores ſui, adeòque nutantem habent, incertámque ſententiam, vt cùm ideò negent neceſſariam eſſe indifferentiam libertati quòd exulet à voluntate beatorum, in quibus tamen perfectiſſima libertas eſt, alias tamen fateantur etiam beatos poſſe mutare ſi vellent, quod cum ſufficiat in viatoribus vt habere dicantur eam indifferentiam quam illis Baiani concedunt, cur non etiam ſufficiat vt in beatis quoque ſimilis indifferentia ſit? ſed & in eo quoque numquid ſunt Baiani mirabiles, *dum totam Scholaſticorum multitudinem* hoc conſtrictam nodo fabulantur, qui ſuæ ſententiæ, qua indifferentiam amandant, authores numerant præcipua omnia Theologorum capita Proceréſque, Magiſtrū ſententiarū, ſanctum Thomam, S. Bonauenturam, Scotum, Alenſem, Hugonem & Ricardum de ſancto Victore, Guillelmum Pariſienſem, Altiſſiodorenſem, Henricum Gandauenſem, Ricardum de Media villa, Argentinatem, Carthuſianum, Marſilium, Nicolaum de Orbellis, Stephanum Burlifer, atque ipſum tandem Gabrielem. Deus immortalis præter iſtos eorumque ſequaces, quid eſt *tota Theologorum multitudo?* ſed fallor, ſuſpectos etiam habent Baiani quos nominant, & quando aliter vitare non poſſunt eorum condemnationem, quos laudauerant, inconſtantiæ tandem accuſant, adeò ſint ipſi vertibiles qui libertatem fixam volunt. Poſt deſcripta Scholaſticorum quos dixi nomina, doctrinam illam quibuſdam gradibus corruptam fatentur. *Quod vſque adeò*, inquiunt, *verum eſt, vt eoſdem omnino Scholaſticos nonnullos veteres videre liceat, initio ad amuſſim cum Magiſtro ſentientes, imo longe audacius & apertius illius ſenſa promentes quàm ipſe prompſerat. deinde ſub finem vitæ in alterum extremum, quamuis nonnihil*

Ianſ. tom 3. lib. 6. cap 35

Ianſ. tom 3 lib. 6. per multa capita.

Ianſ. tom. 3. lib. 6. c. 33.

vacillando vergentes. Quæ ſanè poſteriorum ſcriptorum declina- "
tio, multóque magis præcedentium improbatio euidentiſſimo ar- "
gumento eſt aliam doctrinam à poſteris tradi quàm accepta ſit à "
maioribus. Quid tempus, & ſtudium & longa meditatio nihil conferunt ad maturitatem ſententiarum, vt primæ cogitationes potiores ſint poſterioribus, idemque ſit retractare ſententiam & corrumpere? Quid igitur Auguſtino fiet, eiuſque retractationibus? An erunt illæ *euidentiſſimo argumento* aliam doctrinam ab eo traditam *quàm accepiſſet à maioribus*, hoc eſt à prioribus Eccleſiæ Catholicæ Doctoribus & Paſtoribus?

§. XI.

Etiam in voluntate obſtinatorum indifferentiam agnoſcit Auguſtinus.

PROBATVR decimo quartò ex expoſitione inchoata ad Romanos. Quæ cum fuerit ab Auguſtino diligenter recognita & retractata, vt patet ex Retr. approbaſſe cenſendus eſt, quidquid non improbauit; in hoc etiam conſentientibus Nou-Auguſtinianis, qui doctrinã Auguſtini quæſt. ſecunda ad Simplicianum traditam ab eo confirmatã putant, quod nihil ex illa retractauit: Atqui ſententiam quam refero non retractauit, ſequitur ergo cõfirmaſſe: Auguſtinus igitur dũ illud interpretatur quod dicitur peccatũ in Spiritum ſanctum non remitti neque in hoc ſæculo, neque in futuro, poſtquam diſertè pronuntiauit nec Paganis, nec Hæreticis aut Schiſmaticis nondum baptizatis, nec iis qui perceptis Sacramentis ipſaque veritatis ſcientia labuntur, denegatum eſſe auxilium miſericordiæ, ſubdit; *Nam hinc licet aduertere etiam ipſis Iudæis quorum blaſphemiam Dominus arguit, non* "
fuiſſe clauſum corrigendi ſe & pœnitendi locum, quod idem "
Dominus in ea ipſa reprehenſione ait illis, aut facite arborem "
bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & "
fructum eius malum. Quod vtique nulla ratione diceretur eis, ſi "

Math. 9. & 12.

Cap. 25.

Tom. 3 l. 2 de gratia Salu. c. 32.

» *propter illam blaſphemiam iam commutare animum in melius,*
» *& rectè factorum fructus generare non poſſent, aut fruſtra*
» *etiam ſine peccati ſui dimiſſione generarent.* Quâ ſententiâ
» comprehendit etiam Iudæos reprobos, vt patet ex eo
» quod ſequitur paulò poſt, *Dominum Ieſum Chriſtum per il-*
» *lam comminationem ad pœnitentiam vocaſſe Iudæos vt eis in ſe*
» *credentibus gratiam pacémque donaret*, ET HVIC GRATIÆ
» PACIQVE RESISTENTIBVS..... ET IN PECCATIS SVIS
» DESPERATA ATQVE IMPIA OBSTINATIONE PERSE-
» VERANTIBVS ...... *neque in hoc ſæculo neque in futuro ve*
» *niam poſſet concedere.*

Hinc igitur conſtat Iudæos reprobos diuinæ gratiæ reſiſtentes potuiſſe non reſiſtere; alioqui falſo diceretur fuiſſe illis *clauſum corrigendi ſe, ac pœnitendi locum*, Ergo habuerunt indifferentiam ad reſiſtendum vel non reſiſtendum. Potuerunt, inquiunt, non reſiſtere potentiâ quadam remotâ, quatenus fieri potuit vt eis daretur gratia, cui non reſiſterent, non autem potentiâ proximâ & expeditâ Sed, vide Lector, quàm ſit ridiculum, quámq; illuſorium; ſi gratiæ diuerſæ deſignentur proptereàq; dicantur Iudæi potuiſſe vni non reſiſtere, quia eſt alia fortior, cui, ſi daretur, obſecundarent? Atqui neceſſarium eſt ad ſententiæ veritatem, vt intelligantur illi ipſi cui reſtiterunt potuiſſe non reſiſtere, ſi quidem illa viam aperuit ad emendationem & pœnitentiam, vt Auguſtinus dicit. Quod ſi potuere illi ipſi non reſiſtere, potentia fuit proxima non remota. Potentia enim quæ gratiam aliam expectaret ad non reſiſtendum, nunquam diceretur non reſtitiſſe illi priori, ſed huic tantùm poſteriori: ac proinde Iudæi falsò putarentur potuiſſe non reſiſtere illi gratiæ cui reſtiterunt, ſed tantùm alteri quæ minimè illis collata eſt. Vnde & ſequitur falsò dictum *non fuiſſe illis clauſum corrigendi ſe & pœnitendi locum*, niſi ſi cui fortaſſe lubeat ita nugari vt cùm duæ ſint ianuæ quâ ſucceſſiuè exeatur è carcere, apertum eſſe illi exitum dicat, cui prior tantùm reſera-

ta ſit, cum poſterior clauſa maneat, aut cum ſint pariter duæ, queis in regiam ſuccedatur, apertum illi dicat aditum ad penetralia, cui exterior clauſa non eſt cum interior minimè pateat.

Et quis non videt proximam ſupponi potentiam ab eo qui dicit, aut facite arborem bonam, aut facite arborem; malam: aut facite fructus bonos aut facite fructus malos? hoc enim quomodo dici poſſunt, niſi ridendo, ei qui alterum tantùm habet in poteſtate proximâ? homini podagrâ laboranti quis diceret, aut curre, aut iace; aut ſalta aut geme, quaſi vtrum vellet in eius eſſet optione poſitum? Poterant igitur illi qui faciebãt arborem malam &fructus malos, non hoc facere poteſtate proximâ, qua ſi eſſent vſi fuiſſet hoc initium aliquod generationis arboris bonæ, bonorúmq; fructuum: atqui hoc eſt habuiſſe indifferentiam qualem Scholaſtici aſſerunt & qualem negant Baiani: Ergo illam approbauit Auguſtinus.

Nam quod etiam pertinere putauerit ad rationem liberi arbitrij colligitur ex eo quod toties diximus exaggeratam ex hoc capite reproborum culpam & *deſperatam, atq; impiam obſtinationem*; In tantum enim valet ad hanc exaggerationem indifferentia, in quantum oſtendit liberè peccatum. Et confirmatur ex eo quod dicit Auguſtinus *nulla* ratione *dictum iri illud, aut facilè* & *propter illam blaſphemiam iam commutare animum in melius & recte factorum fructus generare non poſſet.* Quare enim hoc *nulla ratione* diceretur, ſi ſeclusa indifferentia illa liberi tamen eſſent? ſi reprobis & induratis quibus omnem gratiam omnemque reſipiſcendi facultatem ſubtraxit Deus ſubtractionem que illam firmauit perpetuo atque immutabili decreto; dicitur tamen, vt Baiani fingunt, *Venite ad me, conuertimini ad Dominum Deum veſtrum*, quare non aliquâ ratione vel potius non eadem ratione hoc diceretur Iudæis illis quibus clauſus eſſet pœnitentiæ locus? Neutris ergo id rectè dicitur quia nullus hoc

dici debet qui non ſint ad id ad quod excitantur, & quod tamẽ omittunt, liberi Liberi autem eſſe non poſſunt qui non habent indifferentiam ad agendũ vel non agendum: Ex his abundantiſſimé probatum eſt Auguſtinianam eſſe doctrinam de indifferentiâ agendi & non agendi quæ dicitur eſſe à Scholaſticis ad rationem liberi arbitrij neceſſaria, Sed quia quæ fuerit mens Auguſtini colligi Baiani volunt ex eius diſcipulis, Proſperum audiamus ijs ipſis locis, quæ referuntur à Baianis, Vnde conſtare quoque poſſit ad illos pertinere quod dicitur vt *Videntes non Videant.*

§ XII.

Idem probatur ex Proſpero.

2. de voc. gent. cap. 28

PRobatur decimò quintò ex Proſpero, qui ſic loquitur. *Qui ad obediendum ſibi, ipſum velle ſic donat, vt* » *etiam à perſeueraturis illam mutabilitatem quæ poteſt nolle,* » *non auferat*: & deinde, *Et licet innumeris ſanctis ſuis donet* » *virtutem perſeuerandi vſque in finem diuina protectio; à nul-* » *lis tamen aufert quod ipſis repugnat ex ipſis, vt in omnibus ſtu-* » *diis eorum atque conatibus, ſemper inter ſe nolle & velle de-* » *certent.* En, vt in iis qui volunt obedire Deo manere dicitur ea mutabilitas quæ poteſt nolle, ſimul ergo ſunt poſſe velle & poſſe nolle in eo qui vult, hæc autem eſt indifferentia. En etiam vt in habentibus virtutem perſeuerandi manet id quod ipſis repugnat ex ipſis, hoc eſt ipſa cadendi libertas & facultas nolendi quod volunt, Vnde hic quoque indifferentia deſignatur. Quæ iterum & exprimitur & ad rationem liberi arbitrij pertinere dicitur in iis quæ ſequũtur: deinde *vt quamuis auxilio Dei ſteterint tamen quia in ſe habebant vnde caderent ipſorum ſit meritum quod ſteterunt.* Quod facit vt ad præmium aut pœnam operatio imputetur, ſine dubio confert ad eius libertatem: ſed potuiſſe cadere in iis qui ſteterunt facit, vt ad præmium aut pœnam imputetur operatio eorum, vt Proſper disertè ſignificat cùm dicit:

quia in ſe habebant vnde caderent, ideo eſſe meritum ipſorum quod ſteterunt (nam hoc quod eſt ſtãtem habere vnde cadat, non eſt aliud quàm ſtantem poſſe ſtare vel cadere, quod eſt eſſe indifferentem) ergo potuiſſe cadere in iis qui ſtant, ſeu quod idem eſt habuiſſe indifferentiam ad ſtandum aut cadendum, confert ad eam libertatem qua ſtetiſſe dicuntur. Sed illud clariùs adhuc expreſſit Proſper in eodem libro multò ſuperius cùm dixit, *Multis qui* Cap. 11. *iam iudicio rationis vtuntur, idcò liberum eſſe diſcedere vt non diſceſſiſſe ſit præmium: & vt quod non poteſt niſi cooperante ſpiritu Dei fieri eorum meritis deputetur quorum id potuit voluntate non fieri.* Vides hic expreſſam omnino bicornem libertatem cùm dicitur *iis qui non diſcedunt liberum eſſe diſcedere*. Nam in quantum non diſcedunt cum illa diſcedendi facultate eſt etiam ſine dubio liberum illis non diſcedere, atque ita liberum eſt diſcedere, vel non diſcedere, & vide quare requiratur illa diſcedendi facultas, vt inquit *non diſceſſiſſe ſit præmium.* Quid verò confert illa diſcedendi, hoc eſt non perſeuerandi facultas ad hoc vt perſeuerantia imputetur ad meritum, ſi non confert ad libertatem? facit igitur ad libertatem indifferẽtia & illa agẽdi vel non agẽdi ſimultanea facultas. Simultanea, inquam, ridiculum enim eſſet ſi quis putaret ex eo quòd facultas ſtandi ſuccedat facultati cadendi, quæ præceſſerat ante gratiam ad perſeuerandũ acceptam augeri meritum, vel quòd poſtquam deſiit ſpiritus Dei cooperari, exſerat ſeſe hominis facultas ad malè agendum, pretioſiorem fuiſſe illam actionem ad quam ſpiritus Dei cooperatus eſt: Ergo ſimul eſſe ſupponit Proſper & libertatem diſcedendi & libertatem ſtandi, item & facultatem cooperandi Spiritui ſancto, & facultatem ſuſpendendi illius actionem, hoc eſt autem eſſe plenam & proximam agendi vel non agendi indifferentiam. Nam remota illa poſſibilitas Baianis non eſt libertas, & ideò dicunt liberum arbitrium ante gratiam non eſſe liberum ad bonum. Cùm ergo Proſper dicit eſſe liberum ad

diſcedendum, intellige proximam potentiam; eſt enim proxima ad non diſcedendum poſtquam reipſa non diſceditur, ergo eſt proxima & completa poteſtas diſcedendi & non diſcedendi, atque bicornis libertas & illa quam tuentur Scholaſtici, & quam impugnant Baiani indifferentia, quam eſſe quoque Auguſtinianam quindecim argumentis iam confectum eſt.

§. XIII.

Breuis ſolutio longarum obiectionum.

SED quid dicemus iis etiam Auguſtini teſtimonijs quibus ſuam Baiani ſententiam confirmant. 1. Reſpondeo ſi adeò perſpicua forent aque illa quæ à nobis allata ſunt, Auguſtinum ea parte ſequendum potiùs qua conſentit cum Concilio Tridentino & communi Eccleſiæ doctrina, quàm eâ quà repugnare videtur: ac proinde torquenda potiùs in orthodoxam interpretationem hæc quàm illa. Sed nihil neceſſe eſt vel hanc ſententiarum pugnam in Auguſtino ſuſpicari: vel vim adhibere vllam vt communi doctrinæ minimè aduerſum eſſe monſtremus. Facillima ſolutio eſt, aduerſarios in tota illa teſtimoniorum & locorum farragine operam perdidiſſe, cùm ſcopum ignorarent in quem erat collimandum. Deſudarunt vt probarent & Deum & Beatos & Chriſtum Dominum liberos eſſe, quamuis nullam habeant ad benè ac malè agendum indifferentiam; ergo non eſſe illam ad liberè agendum neceſſariam. Quis verò neceſſariam eſſe defendit? hunc etiam locum magna diligentia munierunt, liberos eſſe damnatos & dæmones, quamuis tantam habeant ad malè ad agendum determinationem vt ſit eis impoſſibile bene agere, vnde fit non eſſe igitur ad libertatem male agēdi neceſſariam bene agendi potentiam, in quo nullus etiam noſtrum eſt qui reſiſtat. Sed ne hoc quidem probandum fuit ita determinatam eſſe Dei aut Beatorum aut Chriſti voluntatem ad bonum, vt non ſolum non poſſint in ma-

lum ferri, ſed neque abſtinere ab vno bono quin aliud ſpectent: aut ita determinatam eſſe ad malum libertatem dæmonum & damnatorum vt ab omni actu malo ceſſare poſſint. Sigillatim accipiendas eſſe contendimus liberas actiones ac de vnaquaque ſingulari dicendum, ideò liberam eſſe, quod cauſa quæ illam producit, ita non ſit ad producendum determinata quin poſſit non producere. Deum ergo ideò liberum eſſe in producendo mundo quia poteſt non producere, S Petrum ideo liberũ eſſe in impetrãda huic ægro ſanitate, quia poteſt non poſtulare, Chriſtũ eſſe liberũ in Lazaro ſuſcitando, quia poteſt non ſuſcitare. Et ſimiliter dæmonem ideò liberũ eſſe in Adamo tentando, quia vel poteſt non tentare abſolutè, vel nondum, vel non hoc genere tentationis. Et ita in vniuerſum ad quodcumque aliqua cauſa dicetur libera, ad illud habere indifferentiam vel agendi, vel actionem cohibendi: & ad quodcumque illam non habet non eſſe liberam. Non eſt igitur liberum neque Deo, neque Chriſto, neque Beatis, τὸ non peccare, quemadmodum neque dæmoni, neque reprobis τὸ bene agere, ſed intra illam, vel non peccandi, vel non bene agendi neceſſitatem nullam eſſe liberam actionem cuius cohibenda poteſtas non adſit. Liberam autem dico, non à ſeruitute, non à peccato, ſed à neceſſitate quæ propria dicitur libertas arbitrij.

Ita igitur, conſtituendus fuit controuerſiæ ſtatus: & hoc quaſi punctum difficultatis deſignandum, ſit ne aliqua vſquam actio libera libertate arbitrij quam cauſa cui libera dicitur ſuſpendere non poſſit: Eſſe autem, dico nuſquam affirmatum ab Auguſtino, nec à Baianis probatum tota illa congerie teſtimoniorum; probabitur autem ſi monſtrauerint authore Auguſtino liberum eſſe libertate arbitrij amorem illũ v. g. quo ſe Deus amat, vel quo Chriſtus aut Beati Deum amant ad hoc ex clara eius viſione neceſſario determinari: & ſi quis alius eſt actus voluntatis, vel in Deo, vel in beatis, vel in dam-

natis quoad exercitium neceſſarius. Talem inquam aliquem actum ſi quando dixerit Auguſtinus eſſe liberum propriè dicta libertate arbitrij, fatebimur non eſſe neceſſariam ad huiuſmodi libertatem indifferentiam agẽdi & non agendi. Sed *miraculum* erit lõgè rarius eo quòd iam quinquies decies patratum eſt in hac diſputatione ſi huic prouocationi ſic reſponderint, vt in aliquibus eius libris vel ſemel inueniri queat vnus textus, vel veſtigium opinionis iſtius, quòd voluntas, vel ſub gratia quæ facit eam facere, vel ſub quacumque alia diſpoſitione ſit libera, quamuis ab actu ſuo ceſſare non poſſit.

Ianſ. tom 3. lib. 6 cap 8.

Nam quod afferunt Baiani ex libro tertio de libero arbitrio Angelos qui numquam peccauerunt nec peccaturi ſunt, *à peccato abſtinere libera voluntate.* Et vigeſimo ſecundo de Ciuitate. *Primum liberum arbitrium*, quale fuit in Adamo & Angelis, *poſſe non peccare, nouiſſimum non poſſe peccare; & inamiſſibilem eſſe voluntatem pietatis, quomodo eſt felicitatis, futuram ciuitatis illius & vnam in omnibus & inſeparabilem in ſingulis voluntatem liberam, ab omni malo liberatam & fruentem indeficienter æternorum iucunditate gaudiorum*: Nihil aliud probant quàm quod dixi, longam illos operam perdidiſſe in excutiendo Auguſtino. Neque enim ſanctiſſimus Antiſtes his & alijs id genus verbis vnum aliquem actum deſignat, qui & liber ſit & exerceatur neceſſariò, vnam indicat rationem bonæ voluntatis innumeris actibus communem, quæ ideò perpetua, & immutabilis & inamiſſibilis dicitur, quod eadem perpetuò conſeruetur, nihil obſtante ſingulorum actuum mutabilitate, inceptione, ac deſitione, dum hoc ſemper habet actus qui ſuccedit quod habebat actus qui præceſſerat, eſtque tum hic tum ille quædam pietatis & æquitatis voluntas; ac proinde etiam vterque voluntas quædam non peccandi, ſaltem implicita, & vt dicunt, virtualis, hac ratione dixit Philoſophus æternas eſſe naturas vniuerſas: nihil impediente

Cap. 12.

Cap. vltimo

earum corruptione quibus inſunt, quod eædem ſemper ac neceſſariò maneant, dum quod gignitur hoc ipſum eſt quod erat id quod eſt corruptum.

Eſſe hanc Auguſtini mentem poterant Baiani didiciſſe ex illis ipſis verbis quæ ipſimet citant, niſi oculos haberent ad quiduis aliud potiùs quam ad veritatem intuendam apertos. Nam cùm dixiſſet *inamiſsibilem eſſe voluntatem pietatis & æquitatis quomodo eſt felicitatis*; ſubdit. *Nam vtique peccando nec pietatem nec fælicitatem tenuimus: voluntatem vero felicitatis nec perdita felicitate, perdidimus.* Vides ita perpetuam, ita neceſſariam, ita inamiſſibilem æquitatis & pietatis voluntatem in beatis, quomodo eſt & felicitatis illa quæ in nobis ne perdita quidem felicitate perdi potuit: hoc eſt illa qua beati eſſe volumus, etiam dum à vera felicitate peccantes aberramus. Iam verò interrogo Baianos, an audeant cogitare vnam quandam in nobis eſſe felicitatis voluntatem, quæ ſit perpetua & quoad exercitium neceſſaria? Quod ſi eos affirmare pudet, fateantur ergo perſeuerantem illam & inamiſſibilem felicitatis voluntatem in nobis nihil aliud eſſe, quàm innumerabilem voluntatum multitudinem numero, ſpecie, genere diuerſarum; vel potiùs eſſe omnium omnino quantumuis differentium inter ſe voluntatum noſtrarum multitudinem: quæ cùm in eo conueniant omnes quod aliquo modo appetant hoc quod eſt bene eſſe; aut hoc quod eſt malo carere: ideò communem habent rationem voluntatis qua beati eſſe volumus, nolumus autem eſſe miſeri, & quia fieri aliter non poteſt, ſemperque neceſſarium eſt vt quidquid appetimus, ſub aliqua ratione boni appetamus, quidquid refugimus, ſub aliqua ratione mali refugiamus: ideò & neceſſaria dicitur atque inamiſſibilis voluntas felicitatis: impoſſibilis autem illius fuga. Quod minimè impedit quo minùs ſit & pleniſſima libertas & maxima indifferentia circa ſingulos actus, qua fiat vt electionis noſtræ ſit, vt hic potius quàm illic felicitatem noſtram quæra-

Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap 8.

22. de Ciu. cap. vlt.

mus; & hoc potius quàm illud eius amore fugiamus. Atque ita quia nulla in nobis eſt felicitatis voluntas, quæ non poſſit non eſſe; ideò libera eſt, & quia ſimiliter nulla eſt mali fuga quæ non poſſit non eſſe; nolle malum & nolle miſerum eſſe pariter eſt liberum.

Idem igitur iudicium eſſe vult Auguſtinus de voluntate æquitatis & pietatis in beatis, quæ quando dicitur perpetua & inamiſſibilis, deſignatur omnium actuum quos exercere poſſunt beati multitudo; dum enim nullus inter eos reperiri poteſt cui non ſit quædam æquitatis & pietatis voluntas, ſequitur non obſtante ſingulorum mutatione conſtantem eſſe atque immutabilem, & quod idem eſt, inamiſſibilem pietatis & æquitatis voluntatem, quod quia ſtat cum indifferentia voluntatis ad ſingulos actus, ideò etiam ſtare cenſetur cum eorum libertate.

Vnde fit vt etiam ipſum non peccare quodam ſenſu liberum ſit beatis, non quidem per ſe præcisè, quaſi verò in quibuſdam circumſtantijs pura à peccato abſtinentia imputari poſſit eorum libertati, ſed quia cùm quilibet eorum actus vt eſt quædam honeſti proſequutio, ita ſit & quædam peccati fuga, fieri poteſt vt ab eorum actuum quibus peccatum fugiunt indifferentia & libertate, ipſum fugere peccatum dicatur eis liberum, eodemque pariter ſenſu ipſum non peccare cum quo ſemper ſtat nihil liberum dici, niſi quod indifferens eſt, vel pendens à cauſa indifferenti.

Enchir. c. 105. Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 8.

Eandem ommino eſſe conſtat Auguſtini mentem in illis verbis quæ Baiani referunt, *ſicut ergo nunc anima noſtra nolle infelicitatem: ita tunc nolle iniquitatem ſemper habitura eſt.* Quibus verbis hanc Baiani gloſſam ſubnectuut *vbi, nolle iniquitatem, ſeu vt ita dicam, noluntas iniquitatis eadem eſt quæ ſuperius vocata fuit inamiſſibilis voluntas pietatis & æquitatis: itemque inſeparabilis in ſingulis voluntas libera.* Ergo, inquam, ſicut in nobis non eſt vnum quoddam *nolle infelicitatem*, ſed eſt illa communis quædam ra-

tio omnibus actibus queis appetimus benè habere & carere malo: ita necin beatis eſt vnum quoddam velle æquitatem & pietatem, quod liberum ſit, ſed eſt illa communis quædam ratio omnibus actibus quibus honeſtatem approbant & turpitudinem oderunt, cum eo tantum diſcrimine, quod in nobis interruptio quædam eſt interdum atque ceſſatio ab omni actu quo vel appetamus felicitatem vel oderimus infelicitatem. Vnde neque propriè dici poſſunt perpetui niſi ratione diſpoſitionis quam habet voluntas vt contrarios nunquam admittat: in beatis non ſolum perpetua eſt illa diſpoſitio ſed ipſum quoque huiuſmodi actuum exercitium dum alter a'teri ſemper ſuccedit ſine ſomni vel alterius alicuius infirmitatis interruptione.

§. XIV.

Alia ſolutio minimè quidem neceſſaria, ſed tamen ſufficiens.

CONSTAT igitur ex iis quæ huc vſque diſputata ſunt, Auguſtinum nuſquam propitium, omnibus locis fuiſſe Baianis aduerſum. Quod ſi quando fauiſſe videretur, obiiceremus id ipſum quod ille in pari caſu reſpondit aliquando cùm Donatiſtæ ſanctum Cyprianum obiicerent, *Qua propter illud vnum iſti conſiderent quod omnibus patet, ſi anctoritas Cypriani ſequenda eſt* (ſubſtitue *Auguſtini*) *magis eam ſequendam eſſe in vnitate ſeruanda*, quæ ſtare non poteſt cum diſſenſione ab iis quæ in Conciliis generalibus conſtituta ſunt, *quam in Eccleſiæ conſuetudine commutanda; ſi autem Concilium eius attenditur huic eſt vniuerſæ Eccleſiæ poſterius Concilium præponendum, cuius ſe membrum gaudebat & vt ſe in totius corporis compage retinendum cæteri imitarentur, ſæpius admonebat.* Idem ſcilicet Auguſtinus admoneat *poſterioribus Conciliis* adhærendum, atque ab iis diſcedendū quæ priorum ſeu Patrum ſeu Conciliarum mens fuerit, ſpectandam etiam neque *commutandam*.

De Bapt. con Donat. lib. 2. cap. 9.

Eccleſiæ conſuetudinem, non illam quæ in vſu rerum functionumque ſita eſt, ſed præcipuè quæ pertinet ad communem ſentiendi loquendique rationem: hoc igitur iterum atque iterum Baiani conſiderent, ſi ſequendus ſit Auguſtinus, in eo ſequendum maximè in quo ille vnius Doctoris ſententiam negat eſſe multitudini præferendam, nec cuicunq; multitudini, ſed vnum in Concilium coactæ, ſed Eccleſiæ totius ſenſum fidemque repræſentanti, ſed approbatæ ab Eccleſiâ etiam totâ acceptante ſine mora vel hæſitatione vllâ eius decreta & credendorum deciſiones. Hoc ſi Baiani conſiderauerint, intelligent profecto poſtulare Auguſtinum vt ſe in eo potiùs ſequantur, quàm in eo quod illis videtur docuiſſe contrarium. Et vt non dubitent hunc fuiſſe ſemper Auguſtini animum præter hunc locum inquo verſamur,

Conſiderent ſecundò, id quod ille non veretur dicere in faciem ipſi Chryſoſtomo, quem è terris alloquitur iam inter cælites agentem, ſe illi nequaquam conſenſurum ſi diuerſa ſentiret à coepiſcopis. Quid enim cenſemus? Auguſtinum ſi viueret auſurum diſcedere à Concilio Generali ſolum, qui vel cum Chryſoſtomo non auderet a communi ſententia coëpiſcoporum diſſentire?

Conſiderent tertiò quod dicit de baptiſmo hæreticorum, *Patres Epiſcopos diſceptare ac fluctuare potuiſſe donec*
De Bapt. con. Donat. lib. 1. cap. 7 *plenario totius Orbis Concilio quod ſaluberrimè ſentiebatur etiam remotis dubitationibus firmaretur* : & *nullam eſſe iam*
» *quæſtionem quin hæretici & habeāt & dare poſſint baptiſmū*
» *hoc enim iam in ipſa totius orbis vnitate diſcuſſum, conſide-*
» *ratum, perfectum atque firmatum eſſe.* & *Quod per vniuerſæ*
Con. Ep. Parmen. lib. 2. cap. 13. *Eccleſiæ ſtatuta firmatum eſt, vel vnius Epiſcopi auctoritati, vel vnius Prouinciæ Concilio præferendum*: &, *Concilia quæ*
De Bapt. con. Don. lib. 2. cap. 1. lib. cap. 3. *per ſingulas regiones vel prouincias fiunt plenariorum Conciliorum auctoritati quæ fiunt ex vniuerſo Orbe Chriſtiano ſine vllis ambagibus cedere, ipſaque plenaria ſæpe priora poſterio-*

ribus

ribus emendari, legum ſcilicet vel cõtemperatione vel ſi opus eſt abrogatione, dogmatum verò non mutatione ſed elucidatione maiori; præſertim ſi legitima erant illa priora & neceſſariâ conſenſione membrorum cum capite confirmata, vt habeant hic etiam noſtrates Illuminati vnde ſe Anti-Auguſtinianos eſſe cognoſcant, dum corruptionem interpretantur, ordiníſque pertubationem, quod recentioribus temporibus in Eccleſia conſtitutum eſt circa Sacramentorum vſum, contenduntque hodiernam Eccleſiam ex antiqua emendandam, cùm Auguſtinus emendari malit antiquam ex hodierna, ſi tamen emendari dicenda ſit, quæ non negatur pro ratione temporum conſtituere debuiſſe quod conſtituit, quòdque alio tantùm rerum occurſu poſtulante aliter eſſe conſtituendum decernitur.

Conſiderent quartò, quod iterũ inculcat Auguſtinus, nihil vetare quominus aliquis *vniuerſalis Concilii admonitus firmitate videat aliquid quod non viderint qui plenarium de hac re Concilium nondum habebant, tametſi magnis virtutum firmamentis ac meritis magnaque copia gratiarum præcellerent*. Item illud, Cyprianum *cum Concilio Prouinciæ ſuæ ſine dubio ceſſurum fuiſſe ſi iam illo tempore quæſtionis huius de baptiſmo hæreticorum veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium ſolidaretur*, hoc eſt *ceſſurum vniuerſi orbis auctoritati patefactâ veritate*. Et illud; *Nimium dura, nimium diabolica eſſe hominum corda quæ adhuc tantæ manifeſtationi veritatis obſiſtunt*, quanta ſcilicet facta eſt in Concilio Carthaginenſi, in quo Donatiſtæ poſt longam diſceptationem conuicti ſunt. Et illud; *Finitam eſſe cauſam Pelagianorum apud competens iudicium communium Epiſcoporum: nec amplius cum illis agendum eſſe quantum ad ius examinis, niſi vt prolatam de hac re ſententiam cum pace ſequantur, quod ſi noluerint à turbulenta, vel inſidioſa inquietudine cohibendos.* Et illud, *Conterendos eſſe* Pelagianos *vigilantia & diligentia paſtorali poſt factum illis competens ſufficienſque iudicium* (in prioribus Africæ Concilijs) con-

De Bapt con. Don lib. 4. cap. 6.

Ib. lib. 2. c. 4

Ep. 152.

terendos inquam inſtar *luporum vbicumque apparuerint, ſiue vt ſanentur atque mutentur, ſiue vt ab aliorum ſalute atque integritate vitentur.* Quid etiam dicent Baiani Auguſtinum excipere ſeipſum cum dicit poſteros alicuius Cōcilij ſanctionibus eruditos, videre aliquid poſſe quod non viderat vnus quidam Patrum qui ea luce carebat, quamuis cæteris meritorum & gratiarum, prærogatiuis præferendus? Non fecerit de Cypriano coniecturam ex ſuo ipſius animo, cum dixit ceſſurum fuiſſe Cyprianum cum toto Prouinciæ ſuæ Concilio, ſi tum veritas quæ illum latebat eliquata fuiſſet & declarata per plenarium Concilium? habuerit ipſe, *Cor nimium durum, nimiumque diabolicum*, vt reſiſtendum putaret non vnius Africæ, ſed totius orbis coactis in vnum Epiſcopis; & contenderit eſſe adhuc ius examinis nec tanquam finita cauſa acquieſcere voluerit iudicio communium Epiſcoporum *inſidioſa turbulentaque inquietudine?* lupum denique ſuo ſe ipſe ore vocauerit vbique *conterendum* ſi ſanari atque mutari nollet? hæc vbi Baiani Auguſtino monente conſiderauerint, non dubitabunt, ſi quid occurreret in quo ille paulò aſperius videretur eſſe loquutus quàm poſtea Tridentinum vel quoduis aliud Concilium expoſuiſſet, facturos ſe contra manifeſtiſſimum Auguſtini iudicium teſtatiſſimámque voluntatem, niſi malint illius ſententiam ex Tridentino mollire, quam ex quibuſdam illius verbis Tridentino vim inferre.

Supra ex. li. 2. con. Don. c. 4. Denique hoc conſiderent pro eodem haberi ab Auguſtino *plenarii Concilij & totius orbis authoritatem*, hoc eſt eandem eſſe generalis Concilij & Eccleſiæ vniuerſæ infallibilitatem. Videant igitur etiam atque etiam quid de Tridentino, quid de hodierna Eccleſia dicere habeant. Connexa enim inuicem hæc ſunt nec fieri poteſt vt cum mutuis teſtimonijs Eccleſia Concilio, Concilium Eccleſiæ certitudinem adſtruant nutante vnius fide inconcuſſa ſit fides alterius. Si cui ergo ſuſpecta ſit Concilij fides, quid moratur? laruam deponat & Eccle-

ſia quoque repudiata Geneuam ad fratres pergat. Hoc autem intelligat ſe conſilij tam impij Auguſtinum authorem & fruſtra & falſò appellaturum. Auguſtinus enim eſt qui Eccleſiam hoc perpetuo futuram promittit quod eſſe videbatur eius ætate, vt ante monſtratum eſt. Neque enim fortuitam putauit & veluti ex quadam illorum tẽporum felicitate Eccleſiaſticæ fidei rectitudinem annis ſequentibus deſituram, cùm dixit: *Neceſſe eſſe* In Pſal. 57. *vt falſa loquatur, neceſſe inquam eſſe vt falſa loquatur, qui aut concipi noluit in ventre Eccleſiæ, aut quem conceptum mater excuſſit*; dum negauit fieri poſſe *vt euacuaretur fides Dei de* Con. Ep. Parm. lib. 1. cap. 1. *Eccleſia futura & diffundenda vſque ad terminos orbis terræ, quæ in promiſſis Patrum retenta & nunc exhibita eſt.* Dum obtendentibus Donatiſtis hoc Eccleſiæ accidiſſe quod hæretici putant accidere poſſe, nempe & deficere, hoc eſt & perdere fidei veritatem, exclamat, *O impudentem* In Pſal. 101. *vocem!* pergitque vocare *vocem abominabilem, & deteſta-* con. 2. *bilem, præſumptionis & falſitatis plenam, nulla veritate ſuf-* “ *fultam, nulla ſapientia illuminatam, nullo ſale conditam, va-* “ *nam, temerariam, præcipitem, pernicioſam, quam Spiritus ſan-* “ *ctus præuiderit, & contra quam pronuntiauerit illud: Ecce ego* “ *vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.* Dum negat, In Pſal 47. *timendum eſse nequando euertatur ciuitas hæc quæ mundum tenuit aliquando, eo quòd Deus eam in æternum fundauerit.* Dum iterum negat, *pugnantem contra hæreſes expugnari poſ-* De Symbolo ad Cat. lib. 1. cap. 5. *ſe, manere enim in radice ſua, in vite ſua, in charitate ſua: nec fore vnquam vt portæ inferorum vincant eam.* Dum Eccleſiam De Trinit. vocat, *ſolidum fidei fundamentum, tutiſſimam ſpeculam, locum* lib. 2. cap 17. *à Deo deſignatum dicente, Ecce locus eſt penes me & ſtabis ſuper* “ *petram. Et poſt Domini clarificationem nos eſse ſuper illam pe-* “ *tram ſolidatos.* His & alijs id genus teſtimonijs totiſque Exod. 33. contra illam quam Donatiſtæ prætexebant orbis terrarum apoſtaſiam ſcriptis libris conuincitur aut abiurandum eſſe Auguſtinum, aut credendum tam eſſe infallibilem hodie ſub Innocentio decimo, Catholicam Eccleſiam, quàm erat infallibilis ſub Innocentio primo, vel

Zoſimo Auguſtini tempore: & conſequenter eodem iure poſtulandum vt ad Eccleſiæ hodiernæ præſcripta ſuã quiſque fidem exigat quod poſtulabat olim Auguſtinus vt exigeretur ad normam Eccleſiæ quæ tunc erat: & quia inſeparabilis eſt, vt dixi, Tridentini & alterius cuiuſuis ſimilis Concilij fides ab Eccleſiæ fide, fatendum eſt neminem vnquam futurum magis Auguſtinianum quàm qui de Auguſtino ſenſerit ea quæ ſequuntur.

Primò, ſi cui videretur aperta quædam inter Auguſtinum & recentis alicuius Concilij aut Eccleſiæ hodiernæ doctrinam repugnantia debere illum ſine vlla dubitatione diſcedere ab Auguſtino vt adhæreat Eccleſiæ: neque timendum vt quia diſcedit ab Auguſtino diſcedat ab antiqua Eccleſia. Poſtquam enim conſtat ex Auguſtino infallibilem eſſe vtramque, fieri non poteſt vt qui conſentit hodiernæ, ab antiqua diſſentiat, eſſeque neceſſarium iuxta ſancti Præſulis principia, vt ſi quam eius doctrinam Eccleſia hodierna minus probaret: nec illam antiqua probauerit.

Secundò, ſi quando non eſſet aperta repugnantia, quòd obſcurum eſſet apud Auguſtinum cõtrarium eius quod in Eccleſiæ hodiernæ Conciliorumque recentium doctrina manifeſtum eſt: Auguſtinum interpretandum ex Conciliorum & Eccleſiæ ſentẽtia, in eamque partem eſſe flectendum, non è contrario vim inferendam apertis deciſionibus Conciliorum & Eccleſiæ, vt ea ſequamur quæ ſunt apud Auguſtinum minus aperta.

Tertiò, ſi obſcurum eſſet in Eccleſiæ doctrina contrarium eius quod alicui videtur eſſe perſpicuum apud Auguſtinum, poterit ille quidem ex Auguſtini luce has vmbras fugare: non erit tamen hoc neceſſarium expeditiori ratione occurrente. Non enim Eccleſiam ſequimur ſopitam, aut elinguem, aut procul poſitam. Viuit illa, ſempérque vigilat & loquitur & præſens eſt. Ergo illam conſulamus audituri quid opus ſit facto dum nulla eſt manifeſta definitio earum quæſtionum quæ

vocantur in controuerſiam. Dicet fortaſſe quod dixit olim Cæleſtinus in eadem cauſa, ſe neque contemnere quod docuit Auguſtinus, nec neceſſe habere id adſtruere: ergo liberam eſſe in vtramque partem diſputandi facultatem. Purgabit etiam fortaſſe fideles oculos, docebitque imaginariam eſſe lucem illam quæ apud Auguſtinũ fulgere putabatur, ſanatáque ophthalmia & Baium & Baianos contraria viſuros, quod Collyrium iam à Pio V. à Gregorio XIII. ab Vrbano VIII. paratum eſt.

Quartò, ſi vtrimque tenebræ appareant, ſitque obſcurum apud Auguſtinum contrarium eius, quod in Eccleſiæ vel Conciliorum doctrina, videtur etiam inexplicatum, animis ad obediendum luci cum affulſerit paratis, liberam quidem fore diſputationem, ſed ita vt prçualere debeant ſuſpiciones illæ, queis probabile ſit aliud in Eccleſiæ doctrina contineri, quàm contineatur in doctrina Auguſtini, hoc enim poſtulat præiudicium infallibilitatis: ſed hic quoque interroganda Eccleſia eſt, vt ſi quod ſubſit periculum, demonſtret quà tandem ratione tuti eſſe poſſumus.

Atque in eo deſiderari potuit Baianorum, aliorumque huius ætatis Illuminatorum, eorúmque ſectatorum prudentia, qui cùm non ignorarent nouum aliquid atque à communi ſenſu Eccleſiæ hodiernæ alienum proponi, non viderunt tutius eſſe ſuſpenſâ interim ſententia expectare quid illa pronuntiaret, quàm iudicio præcipiti anteuertere ineluctabilem ſuperioris ſubſellii definitionem: ita vt cùm indemnes eſſe poſſent in alieno periculo, litigantium ſpectatores & arbitri, maluerint partibus implicari, aleamque ſubire damnationis, & ſtare ſub ictu Anathematis, ſi forte deterior iudicaretur pars illa quam elegerunt. Neque verò eſt cur quemquam decipiat, quod illi antiquitatem ingeminant, hoc enim prius diſertè ab illis exponendum eſt; velint ne iiſdem tantum conditionibus diſputare quibus Hæretici. Nam quia illi Eccleſiæ authori-

tatem repudiant, cuius fidem corruptam eſſe impudenter calumniantur: neque tamen eò vſque proceſſit inuerecundia quin aliquot poſt Chriſtum ſeculis perſeueraſſe integram fateantur; quod dant accipimus, collatiſque temporibus hodiernam Eccleſiam quam impugnant ex veteri quam approbant defendimus, ad ſcripta Patrum qui prioribus illis vixere temporibus prouocantes: vt dum talem eſſe quæ in eorum monumentis repręſentatur Eccleſię doctrinam conſpexerint, qualis hodieque traditur, conuincamus non poſſe illos ab Eccleſiâ hodiernâ meritò diſſentire, qui videri volunt conſentire veteri. Quod ſi Baianos pudet eâdem vti circunſcriptione, neque ignorant ſibi minimè integrum eſſe ſaluâ Catholicorum communione, ab Eccleſiâ hodiernâ prouocare ad antiquam; quo pergunt? & cur mortuos tantum interpretes adhibendos putant earum rerum quas viui præſenteſque certo docere poſſunt? Auguſtini doctrinæ ſi vera eſt, non poteſt illa repugnare quam Spiritus ſanctus nullam veritatem celauit: aut ſi repugnat, non fuerit verum quod illa improbauerit, ac proinde nec Auguſtinianum, ſi quidem Auguſtinus ignorare nunquam potuit quod erat verum. Inde igitur certò ſciamus, & quid docuerit Auguſtinus, & quæ legitima ſit eorum quæ docuit interpretatio. Quid timemus? Ne cui Deus tradidit infallibilem verbi ſui intelligentiam, non dederit penetrare ſenſa SS. Patrum? atqui cohærere iſta neceſſe eſt, nec fieri poteſt vt quæ à Deo didicit, quæ ſit germana ſcripturæ interpretatio, neſciat tamen vtrum illam Auguſtinus aſſecutus ſit, dum de gratia diuina diſputauit deque libero arbitrio & Prædeſtinatione. Quare hoc ſemper vrgendum eſt, vt dicant Baiani quanti faciant Eccleſiam hodiernam: intelligántque controuerſijs Catholicorum & Diſputationibus hanc eſſe præfixam legem, in iis quæ ad fidem ſpectant, inter Romam & Geneuam, ſeu ſiquæ alia eſt metropolis hæreticorum, medium nullum eſt.

LIBER TERTIVS.

Nec opponendum Auguſtinum Decretis Pontificum.

CAPVT I.

Opponunt Baiani.

AVGVSTINVM & Romanos Pontifices à Baianis committi nihil neceſſe eſt vt probemus, nimirum id & teſtantur Pontifices & ipſimet Baiani confitentur. In auribus oculiſque omnium eſt Vrbani 8. Conſtitutio quâ certò compertum pronuntiatur Baianos proſcriptam iam antea Doctrinam, veluti Auguſtinianam reſtituere conatos. Quod autem illi non acquieſcunt Apoſtolicæ ſedis iudicio, pergúntque illius Conſtitutionis vim oppugnare commentitijs rationibus hoc conſequuntur, vt confirmetur magis, magiſque innoteſcat & Eccleſiæ ſenſus & pertinacia repugnantium, vt monſtrabitur paulò poſt. Neq; verò eſt cur Baiani ſibi quidquã imponi querãtur qui poſtquam egerunt, quantum in ipſis fuit, vt oſtenderent diſcrimen eſſe aliquot inter damnatam à duobus Pontificibus Baii doctrinam & ſuam: coguntur tandem in aliquibus ſaltem capitibus conformitatem confiteri vt ex ipſorum ſcriptis conſtat: Namquæ eſt Baii vigeſima quinta propoſitio de operibus infidelium & virtutibus Philoſophorum, *tam conſtanter & luculentè tot modis ab Auguſtino traditam putant vt ſi vlla eſt Doctrina in Lucubrationibus eius manifeſta, minus obnoxia*

Ianſ. tom. 2. lib. 4. de ſtatu nat. lapſæ c. 27.

cauillationibus, illa eminet inter omnes. Et quod dicitur de illa vigeſimâ quintâ, *idem pari ratione dicendum in aliis tribus, vigeſimâ octauâ*: Quòd nulli tentationi reſiſti poſſit ſine gratiæ adiutorio ſic vt ab ea homo non ſuperetur, vel ſic vt peccatum vitet, & *trigeſimâ ſextâ* Quod nihil boni operis naturalis, hoc eſt quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducat, agnoſci debeat. & *ſexageſimâ tertiâ* Quod nullus vſus liberi arbitrii bonus ſiue non malus ſine gratia haberi poſſit, de quibus ita pronuntiauit. *Sicut negare non poſſum omnes illas propoſitiones conſtantiſſimè ſine vlla fluctuatione docuiſſe contra Pelagianos Auguſtinum; ita dubitare non poſſum eas velut baſes totius Doctrinæ de Gratia & libero arbitrio & conſequenter tanquam Doctrinam Catholicam indubitatam tradidiſſe.* Et quod Scholaſtici quidam crediderãt non damnari a Pio V. Gregorio XIII. propoſitiones illas per ſe ipſas, ſed improbari cenſuram quæ addebatur à Baio cum notam Pelagianiſmi diſſentientibus inureret, hoc ipſum Auguſtino auctore factum contendunt, Qui non ſolum doctrinam à Baio improbatam in iſtis propoſitionibus improbauit. *Sed etiam velut Pelagianum errorem abhorruit, ſine cuius cenſuræ certitudine principia eius de gratiæ diuinæ neceſſitate funditus labefacta collabuntur* vt iam nemini dubium eſſe poſſit, quin hoc ipſum quod à Pontificibus Romanis damnatum conceditur, à Baianis & verum eſſe & ab Auguſtino traditum ab iiſdem aſſeratur. Idem dicunt de quinquageſimaquintâ quâ dicitur *Deum non potuiſſe talem ab initio creare hominem qualis nunc naſcitur.* hanc enim contendunt & ab Auguſtino traditam & à duobus Pontificibus ſine dubio damnatam. Quid ergo facimus? Rubiconem tranſibimus, fatebimurque & Auguſtino & veritati contrarias eſſe Romanorum Pontificum in controuerſijs fidei definitiones? Reſpondet iſtorum hominum Coryphæus. *Ingenuè fateor mihi hic aquam hærere, & quid ergo ad propoſitionem quam proſcripſit Apoſtolica ſedes? hæreo, fateor.*

Ianſ. loc. cit cap. 26.

Ianſ. ib. cap. 27.

Ianſ tom. 2. lib. 3. de ſtatu puræ nat. cap. 22.

Ianſ. tom 2. lib 4. de ſtatu nat. lap. cap. 27. Et lib. 3. de ſtatu puræ nat. cap. 22

CAPVT

CAPVT II.

Reſiſtere Baianis Auguſtinum.

SED hæres in plano, mi Doctor, perge, perge, Auguſtinus viam monſtrat; ſecuritatem tibi Eccleſiæ antiquæ fides præſtare potuiſſet: nec eſſet vel ſcandalum vel fouea ſuſpicanda, vbi SS. Patrum & ſeorſum & in Concilia Prouincialia, Nationalia, Oecumenica, coëuntium conſpicerentur impreſſa veſtigia, ſed quando Auguſtinus tibi eſt *inſtar omnium, loco omniū, ſupra omnes, Pater Patrum, Doctor Doctorum, primus poſt ſcriptores canonicos, inter omnes verè ſolidus, ſubtilis, irrefragabilis, Angelicus, Seraphicus, excellentiſſimus & ineffabiliter mirabilis*, qui errantem ducentis annis Eccleſiam in viam reduxit, ab illo ſaltem diſce minimè *hærendum* eſſe, dum trahit Apoſtolicæ ſedis authoritas, etiam ſi vnus aliquis Patrum retrahere videretur. Supra c. 3. Ianſ. tom. 2. l. 1. procem. cap. 24. Supra c. 1.

Auguſtinus eſt qui, vt, qualis ſit Eccleſiæ Latinæ fides repræſentet, Innocentium producit Romanum Epiſcopum *illi Eccleſiæ præſidentem*. Qui Iulianum affirmat euaſurum fuiſſe Pelagianos laqueos, ſi voluiſſet illum audire. Qui negat potuiſſe illum aliud Africanis reſpondere Concilijs niſi quod Antiquitus Apoſtolica ſedes & Romana cum cæteris tenet perſeueranter Eccleſia. Qui pronuntiat eum quamuis ſit *tempore poſterior* Irenæo, Cypriano, Reticio, Olympo, Hilario, Ambroſio, eſſe tamen *priorem loco*. Qui nefas putat exiſtimare Chryſoſtomum à communi ſententia Coëpiſcoporum ſuorum diſceſſurum *maximèque Romani Innocentii*. Quis dubitat Auguſtinum eadem dicturum de Pio; de Gregorio, de Vrbano, quod dicebat de Innocentio? Et quid valeret illius argumentatio ſi authoritas illa Innocentij qua Iulianum vrget, à perſona & non potius ab officio ac miniſterio peteretur? Quod ſi ea eſt illius ſedis prærogatiua vt quæ eſt Epiſcopi Romani eadem eſſe cenſeatur Eccleſiæ Lib. 1. cont. Iul.

Latinæ fides, vt exuat laqueos hæreticorum qui ei adhæret: vt non poſſit aliud reſpondere quàm quod antiquitus Apoſtolica ſedes & Romana cum cæteris tenet perſeueranter Eccleſia: vt ei ſit *maximè* conſentiendũ: quis negare poſſit legitimos Innocẽtii ſucceſſores eadem authoritate pollere & licet Auguſtino ſint tempore poſteriores, eſſe tamen *priores loco*, nimirum in maioribus cauſis, cuiuſmodi ſunt cauſæ fidei, decidendis: hærent igitur Baiiſtæ vbi eos Auguſtinus etiam impellit.

Auguſtinus eſt qui cum Concilio Carthaginenſi ſexaginta & octo Epiſcoporum ab eodem Innocentio petit vt eorum ſtatutis contra Pelagianos quæ vocant, „ *ſuæ mediocritatis ſtatuta, Apoſtolicæ ſedis adhibeat authoritatem, pro tuenda ſalute multorum & quorumdam peruerſitate* „ *corrigenda*: Quia *infirmiores illi ſunt*, ideò Pelagianos *pati* „ *& crebrius & audacius inſurgentes*: Innocentium *maiori* „ *gratia de ſede Apoſtolica prædicare: non dubitare ſe cum geſta Epiſcopalia conſpexerit*, quæ in Oriente in eadem cauſa cõfecta ſunt contra Pelagium, *id iudicaturum vnde omnes in miſericordia Dei gaudeant.*

Aug. ep. 9. & 9.

Idem præſtat & cum Mileuitano Concilio duorum & ſexaginta Epiſcoporum qui ad eundem Innocentium ideò recurrunt in eadem cauſa Pelagij. Quod ſciant illum *à Domino gratiæ ſuæ præcipuo munere in ſede Apoſtolica* » *collocatum; vnde precantur vt magnis periculis infirmorum mem*» *brorum Chriſti, paſtoralem diligentiam adhibere dignetur, im*» *putandum ad culpam negligentiæ ſi apud illum tacerent quæ pro* » *Eccleſiis ſuggerenda ſunt. Confligere* quidem contra Pelagium in Oriente quàm plurimos atque inter eos *& fra*» *trem & compresbyterum Hieronymum*, ſed *arbitrari ſe adiu*» *uante miſericordia Dei noſtri Ieſu Chriſti, qui & conſulentem* » *regit* Innocentium, *& orantem exaudit, ipſius authoritati* » *de ſanctarum ſcripturarum authoritate deprompta, facilius eos* » *qui tam peruerſa & pernicioſa ſentiunt, eſſe ceſſuros.* En vt » Auguſtinus cum omnibus ex Africa vniuerſa congre» gatis Epiſcopis ab Epiſcopo Romano firmitatem pe-

Aug. ep. 92.

tunt, & ſperant illius ſententiæ tanquam authoritati maiori ceſſuros Pelagianos: vt ſe præ illo fatentur infirmos: vt illius authoritatem diſtingunt quod deprompta ſit de ſcripturarum diuinarum authoritate. Quarum verò ſcripturarum niſi earum, quibus dicitur, *Tu es Petrus, & confirma fratres tuos*, &, *Paſce oues meas*? & ideò ad *paſtoralem* illius diligentiam pertinere putant, & præſentem Africæ neceſſitatem; & vltima Oriẽtis confinia in quibus Pelagius, quem corrigendum proponunt, tunc morabatur. Et non ſunt Baiiſtæ mirabiles dum *herent* ad manifeſtas Romanorum Pontificum definitiones, quaſi lubricum foret, quod Auguſtino cum vniuerſis Africæ Eccleſiis ſtabile ac tutum viſum eſt? non ſunt iterum mirabiles, dum ſe immobiles ſperant vno nixos Auguſtino, qui ſe cum totis Africę Eccleſijs infirmum putat niſi robur accederet ab Epiſcopi Romani authoritate? Nam quod ad Innocentium, non vt Innocentium confugiant, ſed vt Epiſcopum Romanum: acproinde quod idem fuerit credendum de legitimis Innocentij ſucceſſoribus omnibus ſatis probant & cùm illam Innocentium authoritatem ſedi attribuunt, & cùm eam à ſcripturis petunt, quæ perſonam Innocentij non deſignant, ſed officium.

Auguſtinus eſt, qui alijs ad Innocentium litteris cum Coëpiſcopis ſuis Aurelio, Alipio, Euodio, & Poſſidio ab eo petit vt Pelagium accerſat Romam *diligenter interrogandum quam dicat gratiam qua fatetur nos adiuuari*, & ſi ſua eſſe negat quæ illi obiiciuntur anathematizet, *ea tamen*, « inquiunt, *& damnet paterna exhortatione & authoritàte ſan-* « *ctimoniæ tuæ. Si cognouerint* Pelagiani, *eumdem librum quem* « *illius vel putant eſſe vel norunt, Epiſcoporum Catholicorum au-* « *thoritate & maximè ſanctitatis tuæ quam apud eum eſſe maio-* « *ris ponderis minimè dubitamus, ab eodem ipſo anathematizatum atque damnatum, non eos vlterius exiſtimamus auſuros lo-* « *quendo contra gratiam Dei, quæ reuelata eſt per Paſſionem &* « *Reſurrectionem Chriſti, pectora fidelia & ſimpliciter Chriſtiana* «

turbare. Addit Auguſtinus mittere ſe ad eundem Innocentium Epiſtolam *ad ipſum*, inquit, Pelagium, *ſcriptam ab vno noſtrum ad quem per quemdam Orientalem Diaconum, ciuem autem Hipponenſem, tanquam purgationis ſuæ quædam ſcripta tranſmiſit, melius iudicantes & petentes, vt ei mittere ipſe digneris. Sic enim eam legere potius non dedignabitur, magis in illa eum, qui miſit, quàm qui ſcripſit attendens.* Et poſt explicata contra Pelagianum errorem teſtimonia multa & argumenta, Epiſtolam ita concludit: *Dabit nobis ſanè veniam ſuauitas mitiſſima cordis tui, quod prolixiorem Epiſtolam fortaſſis quàm velles tuæ miſimus ſanctitati. Non enim riuulum noſtrum tuo largo fonti augendo refundimus, ſed in hâc non parua tentatione temporis. Vtrum etiam noſter licet exiguus, & eodem quo tuus abundâns emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuiſque reſcriptis de communi participatione vnius gratiæ conſolari*, Fueritque ſine dubio eadem ratio cur ad eundem etiam miſit ſcriptum à ſe librum de natura & gratia; vnà cum Pelagij libro quem refutat, vt in eadem Epiſtola narratur. Hic ergo quis non meritò petat à Baiiſtis, vt tantumdem tribuant Epiſcopo Romano quantum illi non denegaturum Pelagium & Pelagianos Auguſtinus ſperat, tantam ſcilicet authoritatem, vt *accitus*, ab vſque Oriente Pelagius venire debeat, ſeque ſiſtere *interrogandum*, & *anathematizare* quæ ab ipſo nouerit eſſe damnata? Quare igitur *hærent* incerti ſint ne *anathemandæ* propoſitiones, quas non dubitāt fuiſſe à duobus Innocētii ſucceſſoribus anathemate damnatas. Et qui tam apertè Auguſtino repugnant, quomodo poſſunt ſe Auguſtinianos eſſe videri ſibi? An non potiùs Anti-Auguſtiniani dicendi ſunt, qui tam peruersè Auguſtinum imitantur, vt ſententias Romanorum Pontificum explorare velint ad limam Auguſtini, qui ſuam potius ipſe doctrinam explorandam proponit Romano Pontifici, interim dubius an emanet ex eodem capite fluentorum, vnde non dubitat ſcaturire largum illius fontem? hoc igitur eſt eſſe Auguſtinianum, vbi Augu-

ſtinus *hæret* nihil timere, & *hærere* vbi ille firmus eſt?

Auguſtinus eſt qui & ad proprias ipſius & ad communes duorum quæ dixi Conciliorum literas Innocentium reſpondiſſe dicit, vt decebat Romanæ ſedis Antiſtitem, *Miſſæ ſunt inquit ex duobus Concilijs. Carthaginenſi & Mileuitano relationes ad Apoſtolicam ſedem . . . . ſcripſimus etiam ad Beatæ memoriæ Papam Innocentium Epiſtolas familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo quo fas erat atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem*, vt videri poſſit hoc etiam loco iudicium Eraſmi corruptiſſimum, dum Innocentium in eiſdem Epiſtolis *nec dictionem*, nec ingenium, *nec eruditionem tali præſide dignam* oſtendiſſe putat, & *ſæuum potius quàm eruditum, & ad damnandum quàm ad docendum instructiorem fuiſſe*. Eraſmi ſcilicet intererat laudari potiſſimùm illos, qui hæreticos palpant, vituperari qui ſtringunt & improbant: ſed eius quoque referebat plurimum, & imitari modeſtiam Auguſtini, quam laudat, & iudicium ſequi, quod magni facit. Epiſt. 106.

Quid igitur cenſet is quem Auguſtinus reſpondiſſe dicit: *eo modo quo fas erat atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem*. Reſpondet, *Antiquæ regulæ formam eſſe toto ſemper orbe ſeruatam; ſuper anxijs rebus, quæ ſit tenenda ſententia, ab* eo debere definiri ad quem ſpectat *ſollicitudo omnium Eccleſiarum: per omnes prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanare, præſertim quoties fidei ratio ventilatur? non niſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & honoris authorem referre debere, quod per totum mundum poſſit omnibus in commune prodeſſe. Antiquæ traditionis exempla ſeruaſſe, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ memores vera ratione firmaſſe*, Apoſtolicam ſedem *conſulendo*, id quod antea ipſi ſtatuerant: Iam ab initio perſuaſum *vt quidquid de diſiunctis remotiſque Prouincijs ageretur non prius duceretur finiendum, niſi ad huius ſedis notitiam perueniret, vbi tota eius authoritate iuſtaque fuerit pronuntiatio firmaretur, indéque ſumerent cæteræ Eccleſiæ velut de natali ſuo fonte. Monſtraſſe Epiſcopos Africæ ſuam ſollicitudi-*

nem pro omni vtilitate; dum per cunctas totius orbis terrarum Eccleſias, omnibus vna quod proſit decernendum eſſe depoſcunt.

Ex Auguſtino *loquitur vt oportet* qui dicit *vera ratione firmari* quod conſtitutum eſt ab inferioribus Epiſcopis quando *conſulitur* Romana ſedes: nec finitum creditur quod agitatur *in diſiunctis remotiſque prouinciis*, donec *perueniat ad huius ſedis notitiam*: Illum *natalem eſſe fontem* verarum deciſionum & *totâ ibi auctoritate firmari iuſtas pronuntiationes*, decernique *quid per cunctas totius orbis Eccleſias tenendum ſit*, Rectè loquitur qui hoc dicit inquit Auguſtinus, & tamen illi rectè ſentiunt atque ad mentem Auguſtini, qui *hærent* vbi ad *rationem* illam *firmam*, vbi ad *natalem illum fontem*, vbi ad manifeſtas illas *totaque auctoritate firmatas pronuntiationes* peruenere, quaſi *finitum* eſſet non expectatâ vlteriori ſententiâ quod videbantur ſibi apud vnum Auguſtinum inueniſſe? Et quid ſibi volunt iſti qui *hærent*, hoc eſt qui *anxii ſunt*, cùm ad illam regulam peruenere, quæ ſolita erat adhiberi ex antiquâ traditione ad tollendas *anxietates*. Quid ſibi volunt dum venenum ſuſpicantur in *Apoſtolico illo fonte* vnde haurire ſolitæ ſunt omnes prouinciæ, quando *fidei ratio ventilatur*? Dicant quæſo vbinam gentium habitent qui vltra *diſiunctas remotaſque prouincias* poſiti contineri nolunt *toto mundo*, cunctiſque totius orbis Eccleſiis non niſi ad Petrum in hiſce cauſis confugientibus? Et Auguſtiniani ſunt qui Auguſtinum hæc rectè dici pronuntiantem audire nolunt?

a. Retr. c. 50 Auguſtinus eſt qui *Pelagianam hæreſim cum ſuis Auctoribus ab Epiſcopis Eccleſiæ Romanæ* prius *Innocentio*, *deinde Zoſimo cooperantibus Conciliorum Affricanorum literis, conuictã atque damnatã refert.* Vbi cernere eſt Pelagiani erroris condemnationem & conuictionem Epiſcopi Romani auctoritati attribui, non Conciliis Africanis, niſi vt cooperantibus; nec aliter cooperantibus quàm per literas, quibus illam condemnationem poſtularunt, vt firmum eſſet vbique terrarum, quod ab

ipſis fuerat in Africa conſtitutum. Ex Baiiſtis autem quæro, quid minus poſſint duo Epiſcopi Romani *Pius* & Gregorius, aut quid minus valeant quàm potuere aut valuere alii duo Innocentius & Zozimus? Quod ſi par eſt vtrorumque auctoritas, quidni perinde cenſentur damnati conuictique Baii errores à duobus Epiſcopis Eccleſiæ Romanæ priùs Pio, deinde Gregorio, ac Pelagii ab aliis item duobus prius Innocentio, deinde Zoſimo? Et ſi minimè dubia eſt illa damnatio, quâ fronte audeant Baiiſtæ reducere doctrinam iam præſcriptam, atque illud verum eſſe contendere, quod non negant fuiſſe damnatum.

His adde quod ſcribit Proſper, qui paulo certiùs quàm Baiiſtæ Auguſtini arcana omnia nouerat, dum refert Zoſimum Papam Concilijs Africanis *ſententiæ ſuæ robur annexuiſſe & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteram omnium Antiſtitum armaſſe* & *Concilio apud Carthaginem habito 217 Epiſcoporum ſynodalia decreta ad Zozimum perlata iiſque probatis damnatos toto orbe Pelagianos fuiſſe*. An eſt obtuſior Petri gladius quem Pius, quem Gregorius geſtat, quàm quem gerebat Zoſimus, vt nihil valeat ad errorum detruncationem? An euanuit auctoritas illa quæ dexteras omnium armabat antiſtitum? Quod ſi etiam nunc perinde viget, quomodo audet vnus aliquis Baiiſtarum abſoluere, quod illa damnat, & contra totum orbem pugnare, dum contendit *verum* eſſe quod totus orbis damnatum putat?

Cap. 41. con. Collat.

In Chro. Aug. etiam ep. 157. ad Optatum damnatos totò orbe Pelagianos à Zoſimo affirmat.

Auguſtinus eſt qui cur ad Bonifacium Papam dirigat diſputationem contra duas Epiſtolas Pelagianorum in hunc modum explicat, *hæc ego quæ iſtis vt dixi duabus Epiſtolis illorum iſta diſputatione reſpondeo ad tuam potiſſimum dirigere ſanctitatem, non tam diſcenda, quàm examinanda: & vbi forſitan aliquid diſplicuerit emendanda conſtitui.* vbi vides quàm bellè concinant Auguſtino qui Romanum Pontificem apertè aliquid pronuntiantem emendare malunt ex Auguſtino, quàm Auguſtinum inter-

pretari ex eo, quod in decretis Romanorum Pontificum apertum eſt.

Denique Auguſtinus eſt qui contra Donatiſtas ſic canit, *Ipſam formam habet ſarmentum quod præciſum eſt de vite: ſed quid illi prodeſt forma ſi non viuit de radice? Venite fratres ſi vult is vt inſeramini in vite. Dolor eſt cum vos videmus præciſos ita iacere. Numerate ſacerdotes vel ab ipſa Petri ſede & in ordine illo Patrum, quis cui ſucceſſit, videte: ipſa eſt Petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.* Vincerent autem ſi verum damnaret illa ſedes, vel ſi falſum approbaret; neutrum igitur ex Auguſtino timendum eſt. Quid igitur Baiiſtæ timent dum *hærent* incerti ſit ne damnãdum, quod Epiſcopum Romanum damnaſſe nõ dubitant? Et cum ita damnaſſe ſciant, vt refragantes anathemate præciderit, quid ni abſciſſionem hanc potiùs timent, nec intelligunt ſe fruſtra fore, ſi de huiuſmodi *radice non viuant*, nec amplius in *vite ſint* in modum inutilium ſarmentorum? Quod ſi ſperant ſe vſpiam ſecuriùs habitaturos, quàm in illa *petra, quam non vincunt inferorum portæ*, ſalui ſint, nos tantum fiduciæ non habemus, ſed neque Auguſtinus ipſe, cum quo Baiani, vt monſtrauimus, pugnant, dum *hærent* ad decreta Romanorum Pontificum à quibus ille certitudinem deriuat.

Pſal in par. te Donat.

CAPVT III.

Fidem Fallere Baianos dum approbant damnatas à Romanis Epiſcopis propoſitiones.

I mſ. tom 2. lib. procem. cap. 29.

NON tantùm cum Auguſtino, ſed ſecum ipſi etiam pugnant Baiiſtæ, fidemque fallunt, dum approbant damnatas à Romanis Epiſcopis ſententias, ſæpius videlicet profeſſi parendum illis eſſe, ſeque parituros polliciti; vide quid dicant: *Mihi conſtitutum eſt eandem* » *quam ab infantia ſecutus ſum ſenſum meorum ad extremum* » *vſque ſpiritum ducem ſequi Romanam Eccleſiam beatiſſimi* » *Petri*

Petri in Romana ſede ſucceſſorem, ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque cum ipſo non colligit ſpargit, apud quem ſolum incorrupta patrum ſeruatur hæreditas. Quidquid ab iſta Petri Cathedra in cuius communione à teneris vixi, & porro viuere & mori fixum eſt, ab iſto principis Apoſtolorum ſucceſſore, ab iſto Chriſti Domini noſtri Vicario, ab iſto Eccleſiæ Chriſtianæ vniuerſæ capite, Moderatore, Pontifice præſcriptum fuerit, hoc teneo: quidquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizandum anathematizo. »

O ſermonem verè Chriſtianum! ô dignam religioſo pectore Confeſſionem! Quid vlterius requiri poteſt? iungamus dexteras & quando tam procliuis eſt ad obſequendum voluntas animuſque tam obnoxius Epiſcopi Romani decretis, adeamus duorum Pontificum diploma quo poſt enumeratas Baii ſententias ita concludũt. *Quas quidem ſententias, ſtricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent in rigore & proprio verborum ſenſu ab authoribus intento, hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes reſpectiuè ac quæcumque ſuper iis verbo ſcriptóue emiſſa, præſentium authoritate damnamus circumſcribimus & abolemus, deque eiſdem & ſimilibus poſthac quoquo pacto loquendi, ſcribendi, & diſputandi facultatem quibuſcumque interdicimus. Qui ſecus fecerint ipſos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficijs & officijs perpetuò priuamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus. Vinculo quoque anathematis eo ipſo innodamus, à quo nullus Romano Pontifice inferior, valeat ipſos excepto mortis articulo liberare.* »

Propoſitio Baii 25. alias 26. qua dicit omnia opera infidelium eſſe peccata & virtutes Philoſophorum eſſe vitia. Item 28. aliàs 29. Pelagianum eſſe errorem dicere quod liberum arbitrium valet ad vllum peccatum vitandum, & 30. fures eſſe & latrones qui docent tentationi vlli ſine gratiæ Chriſti adiutorio reſiſtere hominem poſſe, ſicut in eam non inducatur aut ab ea ſupe-

retur, & 36. aliàs 37. cùm Pelagio ſentire qui boni aliquid naturalis, hoc eſt quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit, & 63. aliàs 65 non niſi Pelagiano errore admitti poſſe vſum aliquem liberi arbitrij bonum ſiue non malum & gratiæ Chriſti iniuriam facere qui ità ſentiunt & docent; hæ inquam propoſitiones inter enumeratas à Pontificibus ſine dubio continentur illo etiam quem citauimus authore conſentiente. Quibus addenda eſt 53. Deum non potuiſſe talem ab initio creare hominem qualis nunc naſcitur. Nec refert quomodo ſint interpungenda illius condemnationis verba; quomodocumque enim diſponantur commata, ſtat ſemper prædictas propoſitiones eo numero comprehēdi quem Pontifices *damnant*, quem *circumſcribunt*, quem *abolent*, eſſeque ex illis de quibus poſthac quoquo pacto loquēdi, ſcribendi & diſputandi facultatem quibuſcumque interdicunt. Quid igitur cenſent Baiani? *Eſſe illas tam » conſtanter & luculentè tot modis ab Auguſtino traditas, vt » ſi vlla eſt doctrina in vniuerſis lucubrationibus eius manifeſta » & minus obnoxia cauillationibus, illa emicet inter omnes.* » Item *negari non poſſe omnes illas propoſitiones conſtantiſſimè » ſine vlla fluctuatione docuiſſe Auguſtinum contra Pelagianos, » nec dubitare ſe quin eas veluti baſes totius doctrinæ de gratia » & libero arbitrio, & cōſequenter tanquam doctrinam Catho» licam indubitatam tradiderit. Abhorruiſſe contrarias velut » Pelagianum errorem, & ſine huius cenſuræ certitudine prin» cipia eius de gratia diuinæ neceſſitate funditus labefactata col» labi.* His adde Auguſtinum ita ſentientem eſſe *Patrem Patrum, Doctorem Doctorum. Primum poſt ſcriptores Canonicos inter omnes verè ſolidum, ſubtilem, irrefragabilem.* Cui Eccleſia antiqua ſuam authoritatem in ſuis de gratia & viribus liberi arbitrij controuerſiis *oppignerauit*. Eſſe illum *inſtar omnium, loco omnium, ſupra omnes*, ad ipſum confugere ſi quiſquam in iſtis quæſtionibus errare nolit, illiuſque veſtigiis *indiuulſum inſiſtere debere tanquam probatiſſimi Chriſtianæ militiæ ducis.* Quæ docuit, *Eccleſia*

Ianſ. tom. 2. lib. 1. cap. 29. & 30.

nomine & applauſu, quæ ſententias eius capitales tanquam totius doctrinæ fulcra conſecrauit, docuiſſe Auguſtini doctrinam de gratia Dei *Euangelicam, Apoſtolicam, Catholicam eſſe, & irrefragabilis authoritatis, totius Eccleſiæ nomine ſcriptam, primam illum aperuiſſe intelligentiam diuinæ gratiæ & noui teſtamenti fide crediti fidelibus & Eccleſiæ. Magnificentiſſimè approbatam & conſecratam eius doctrinam à Romanis Pontificibus, Innocentio, Zoſimo, Caleſtino, Leone, Hormiſda, Felice Secundo; procaciam* eſſe recentiorum, qui eam cenſent. Non aduertere illos qui eum impugnant, *ſe in illis ipſis capitibus quæ impugnant*: v. g. de peccato originali, de gratia ſufficiente, de tota natura prædeſtinationis: *Non opiniones Auguſtini, ſed Catholicæ doctrinæ fundamenta, quæ Romani Pontifices ex Auguſtini libris hauſta conſecrarunt, vellicare atque concutere.* Conuinci illos *tot antiquorum elogiis, quibus doctrinam eius de gratia, tanquam Euangelicam & Apoſtolicam celebrarunt, oraculis etiam Romanorum Pontificum, quibus aſſerunt, quòd eius doctrinam de gratia & libero arbitrio ſuam fecerint, quod eam ſequitur Romana, & ſeruat Eccleſia.* Et alia id genus ſexcenta in quibus Baiani paſſim latiſſimè ſuam eloquentiam explicant. Quibus apertiſſimum fit ſupponere illos atque aſſerere veram eſſe ac neceſſariam Auguſtini Doctrinam. Quid enim, vllusne relinquitur locus dicēdi vel falſum vel incertum eſſe quod eſt *Euangelicum, Apoſtolicum, Catholicum, Eccleſiæ antiquæ Romanorumque Pontificum approbatione & oppigneratâ auctoritate conſecratum?* Ib. cap. 13. 14 15. 16.

His poſitis, argumentamur in hunc modum: qui contendit ita eſſe Auguſtinianam aliquam ſententiam in his de gratia & libero arbitrio & prædeſtinatione cōtrouerſiis vt Auguſtinus cenſeri debeat eam *conſtantiſſimè tanquā Catholicā indubitatam* & *baſim totius doctrinæ Catholicæ*, qua labefactata neceſſe ſit principia eius de neceſſitate diuinæ gratiæ *funditus collabi*, is contendit huiuſmodi ſententiam veram eſſe ac neceſſariò tradēdam

tenendamque. Atqui Baiiſtæ contendunt ſententiam quatuor illis aut quinque propoſitionibus, quas paulò antè retulimus, contentam, ita'eſſe Auguſtinianam, vt eo quo iam dixi modo tradita ſit ab Auguſtino, ſicuti etiam ex ipſorum verbis iam eſt probatum; ergo Baiiſtæ contendunt ſententiam illis propoſitionibus contentam veram eſſe ac neceſſariò tenendam tradendamque, atqui duo Romani Pontifices eandem ſententiam *damnant, circumſcribunt, abolent, interdictâ de ijs quoquo pacto loquendi, ſcribendi, diſputandi facultate.* Huius præcepti tranſgreſſoribus ipſo facto anathemate percuſſis, omnique dignitate, gradu, beneficijs, officio perpetuò priuatis: ergo Romani Pontifices ſententiam veram & neceſſariò tenendam damnant, circumſcribunt, abolent, interdicta facultate, pro veritate, quoquo pacto ſcribendi, loquendi & diſputandi; ſub pœnis omnium quas infligere poſſunt grauiſsimis. O Baiiſtæ, quid ad hæc? *Hæreo*, inquit eorum Princeps, *ingenuè fateor mihi hic aquam hærere*: hæres? & illa Epiſcopum Romanum *ad extremum vſque Spiritum* ſequendi promiſsio, vbi eſt? vbi Confeſsio *ædificatæ ſuper illam petram Eccleſiæ*? Vbi cõſcientia *ſeruatæ apud illum incorruptæ Patrum hæreditatis*? vbi acceptatio eorum omnium quæ ab ipſo fuere præſcripta? vbi omnium ab illo, *improbatorum improbatio, damnatorum damnatio, anathematizandorum anathematizatio*? En duo Epiſcopi Romani *damnant* adductas à te propoſitiones Baij, & tu *Apoſtolicas* & *Euangelicas* eſſe contendis, circumſcribunt illas & promiſcuè cum Catholicis propugnas? abolent illas & tu producis in lucem publicæ ac neceſſariæ doctrinæ? facultatem interdicunt de ijs quoquo pacto poſthac loquendi ſcribendi diſputandi, & tu cenſes aduenisſe tempus quo expediat pro illis loqui, ſcribere, diſputare, non quocumque pacto, ſed totis magnorum commentariorum voluminibus? Repugnantes percutiunt anathemate & *hæres* tamen, ne ipſo quidem commotus fulmine? & cum hæc ita ſint vis tamen

videri damnare quidquid damnant Epiſcopi Romani, improbare, quod improbant, anathematizare quod anathematizant? fidem ſolue, mi Doctor, & quod tam ſanctè promiſiſti, nunc præſta. Hæres tamen; neque id mirum eſt, ſuo enim ipſius palo infixus hæreat neceſſe eſt. Sequeretur ſaltem ſua ipſe concilia, huiuſque ſuæ *heſitantiæ* originem inueniret quàm alijs monſtrare nititur, cùm dicit *præcipitij pœna ſuſpendium, hoc eſt, temeritatis comes hæſitantia & incertitudo.* Dictum id quidem ſapientiſsimè, ſed minimè intellectum ab auctore ſuo, quando præcipitem ad credendum Auguſtinum ſenſiſſe quæ non ſenſit, excepit illa qua cæteros putabat mulctandos pœna *ſuſpendium & temeritatis comes hæſitantia & incertitudo*, occurrentibus in contrarium manifeſtiſſimis Romanorum Pontificum definitionibus: vt videri poſſit hùnc Doctorem tâlis quædam fortuna rexiſſe, qualis olim luſiſſe dicitur inter Aman Aſſyrium & Mardochæum Iudæum.

Ianſ. tom. 1. lib. 1. c. 10.

CAPVT IV.

Inania Baiſtarum effugia contra Bullam duorum Pontificum.

BAIANI eo quo dicimus hærentes luto facile poterant referre pedem ac retexere principia, quibus erant inducti, vt manifeſtæ duorum Pontificum ſententiæ reſiſterent; perſtare tamen maluerunt, & in hoc concurſu repugnantium iudiciorum Pontificiæ doctrinæ vim inferre, quàm ſuæ: tantus amor fuit propriarum cogitationum & occupatæ iam ſententiæ. volunt omnino propoſitiones quas diximus, eſſe Auguſtinianas, & quia ſunt Auguſtinianæ, conſequenter Apoſtolicas, Euangelicas, Catholicas, obiicientibus duorum Pontificum condemnationem ac dicentibus *quid ergo ad propoſitionem quam proſcripſit Apoſtolica ſedes?* reſpondent interrogando viciſſim, *ſed quid ad doctrinam Auguſtini cla-*

De ſtatu puræ nat. lib. 3. cap. 22.

riſſimam, conſtantiſſimamque: quam toties probauit & ſequitur, ſequẽdamque monet Apoſtolica ſedes? Nam ſi fundamentales illæ contra Pelagianam hæreſim doctrinæ proſcribendæ ſunt, non inter magiſtros optimos ſemper haberi a ſummis Pontificibus ſed inter ignauiſſimos haberi debuit, &c. vbi vides damnatam a Pontificibus doctrinam ſupponi doctrinam eſſe Auguſtini clariſſimam, conſtantiſſimámque, quin etiam & *fundamentalem contra Pelagianam hæreſim*, & quia id interrogando regerunt, ratio poſtulat vt illis reſpondeamus.

Reſpondeo igitur primò Auguſtinum non eſſe opponendum Romano Epiſcopo, ſed ſi conſtaret manifeſtè hunc damnaſſe, quod ille aſſeruiſſet, Auguſtinum eſſe deſerendum, ſi nulla idoneâ interpretatione defendi poſſet: id quod auctore ipſo Auguſtino fieret, qui nunquam dubitauit, vt ex antea dictis perſpicuè intelligi poteſt, plus eſſe tribuendum Apoſtolicæ ſedis auctoritati quàm ſibi, ac proinde magis deſerturum Auguſtinum, qui in eo conflictu pro illo ſtaret contra ſedem Apoſtolicã, quàm qui pro ſede Apoſtolica contenderet Auguſtinum humani aliquid paſſum. Sed quia Baiiſtæ prædicant *conſecratam* in his controuerſiis à ſede Apoſtolica ſententiam Auguſtini, eâque conſecratione factam eſſe ipſam quoque *Apoſtolicam*, & conſenſione antiquorum Pontificum ipſam Põtificiam: vnde contingat idem eſſe Auguſtino repugnare ac repugnare Innocentio, Zoſimo, Cæleſtino, cæteriſque qui ſuam auctoritatem oppignerarunt in tuendis Auguſtini placitis.

Reſpondeo ſecundò, hiſtrionicam eſſe atque illuſoriam confeſſionem illam, quâ quis prædicat ſe ita ſequi ſucceſſorem Petri in Romana ſede, vt quidquid ille *damnauerit damnet, quidquid improbauerit improbet, quidquid anathematizarit anathematizet* & *ſpargere qui cum eo non colligit*, apud quem *ſeruatur incorrupta patrum hæreditas*, adhæſurum ſe illi *vſque ad extremum vitæ ſpiritum*: Et tamen fatetur ex illis Petri ſucceſſoribus *damnare*, (Ianſ. ſupra.)

circumſcribere & abolere quod alius definierat; quod conſecrarat, in quo tuendo ſuam, hoc eſt Romanæ ſedis *auctoritatem oppignerauerat*. Quid enim eſt vnum damnare quod alius ſtatuerat quàm alterum falli? Qui verò alterum falli confitetur, quomodo improbare poteſt quod ille dum fallitur improbat? Quomodo anathematizare quod anathematizat? Quod ſi poſterior eſt ille qui fallitur, quo modo apud illũ ſeruatur Patrum hæreditas incorrupta? ſed quomodo poteſt quis anathematizare doctrinam quã & credit & prædicat eſſe veram? hoc autẽ neceſſe eſt vt hic contingat. Nam ſi anathematizant Baiiſtæ quod anathematizant Pius & Gregorius Epiſcopi Romani, ergo anathematizant illas propoſitiones quas attulimus; ſiquidem illas ita damnant, circumſcribunt abolent illi Pontifices vt anathemate percutiant quemcumq; contigerit pro iis loqui, ſcribere, diſputare; atqui Baiiſtæ contendunt illas ipſas eſſe *catholicas*, atque etiam *fundamentales*, & conſequenter veriſſimas, & hoc fuſiſſimè probant & prædicant: Ergo Baiiſtæ anathematizant ſuam fidem, & vt ipſi putant catholicam fidem, ipſaque adeo Catholicæ fidei fundamenta, vel certè Catholicos omnes ludificantur, dum ſe profitentur anathematizare, quod Pontifices anathematizant.

Reſpondeo tertiò nobis imponere Baiiſtas dum aſſerunt ſtatuiſſe priores Pontifices, quod damnant poſteriores. Oſtendant enim vbi dixerit Innocentius quod damnat Pius V. 3. *Deum non potuiſſe ab initio talem creare hominem qualis nunc naſcitur, morbis* ſcilicet & doloribus mortique obnoxius; vel, *Omnia opera infidelium eſſe peccata, & virtutes philoſophorum eſſe vitia*, vel *errorem eſſe Pelagianum ſi admittatur vſus aliquis Liberi arbitrii bonus, ſiue non malus*, vel *fures eſſe & latrones qui dicunt ſine Chriſti adiutorio ita poſſe aliquem reſiſtere tentationi, vt in eam non inducatur, & ab eâ non ſuperetur.* vel, *eſſe Pelagianũ errorem dicere quod liberum arbitrium valet ad vllum peccatum vitandum, vel, cum Pelagio ſentire, qui boni aliquid natu-*

ralis, hoc eſt quod ex naturæ ſolis viribus ortũ ducit agnoſcit, vbi hæc aſſeruit Innocentius? vbi Zozimus? vbi Cæleſtinus aut antiquorum illorum Pontificum alius quiſpiã, vt meritò poſſint opponi Pio atque Gregorio eadem ſine vlla ambiguitate damnantibus?

Approbarunt; inquiunt Baiſtæ omnia Auguſtini, & hæc Auguſtini ſunt: Ergo hæc etiam approbarunt. Atqui manifeſtum in primis eſt Baiiſtas hoc loco deſerere legitimam & neceſſariam in interpretãdâ fidei Doctrinâ regulam ab ipſis etiam admittendam, hæc enim poſtulat vt in apparenti credendorum repugnantiâ, quod manifeſtum eſt expreſſumque ac determinatum præferatur ei, quod eſt obſcurum minúſque determinatum & expreſſum, contra quàm hic accidat, vbi Baiiſtæ indubitatam expreſſamque ſine vlla ambiguitate damnationem illorum articulorum poſtponunt obſcuræ eorundem approbationi, quæ nuſquam expreſſa eſt à Pontificibus, ſed coniectando tantùm deducta ex principiis generalibus: ac proinde, exceptionibus, limitationibus & interpretationibus obnoxiis, cuiuſmodi eſt illud *approbata eſſe Auguſtini omnia*, cui additur aliud minimè ab ipſis demonſtratum, ſed nec demonſtrabile, vt aliàs forte probabitur, *hæc eſſe Auguſtini*. Et vt conſtet Baiiſtas hoc loco ſecum etiam pugnare, quid dicent obiicientibus ea quæ in gratiam ſancti Thomæ prædicauere Romani Pontifices? Ita enim licebit argumentari, Romani Pontifices approbant omnia S. Thomæ, cũ volunt ſequendam eius doctrinam *tanquam veridicam & Catholicam*: cùm dicunt illum *certiſſima regula Chriſtianæ fidei Eccleſiam, illuſtraſſe* Cùm fidem faciunt *diuini illius teſtimonii*, Bene ſcripſiſti de me Thoma, adduntque ſcriptos ab eo libros *ſine vllo prorſus errore*, cùm prædicant *Eccleſiam militantem ſcriptorum eius clypeo hæreticorum tela feliciter elidere*. Cùm aſſerunt *neminem vnquam inuentum qui cùm teneret doctrinam S. Thomæ de tramite veritatis deuiarit*. Atqui S. Thomas pleraque docet Baiiſtis contraria

Apud Ioan. à S. Tho. diſp. 1. in 1. part. art. 2. Vrbanus V. Pius V. Clemens VIII. Paulus V. Innocentius VI.

ria: hoc enim non obſcurè colligitur ex ipſa confeſſione Baiiſtarum dum dicunt *demonſtratum eſſe in S. Thomâ & Caietano difficilimè aut nullo pacto fieri, vt qui in ſcholaſticâ Theologiâ præcelluerit, in poſitiuâ primas ferat.* Poſitiuam autem illam vocant, *Scripturæ libros, Concilia, & primorum ſæculorum Patres*, qui ſunt cancelli eorum iudicio figendi *vagæ diſputantium libertati & infinitis quæſtionibus atque concluſionibus quas phantaſiæ, aut intelligentiæ vicinitas aut ſimilitudo parit. Illis comprehendi principia reuelatæ cognitionis, immediata, mediata, primaria, ſecundaria, itémque totam concluſionum hactenus inde per Spiritum ſanctum deriuatarum hoc eſt definitionum nouarum ſeriem.*

Ianſ. tom. 2. lib. 1. cap 9.

Quod ſi putarent concluſiones D. Thomæ congruere veritati, cur negarent intra cancellos illos contineri? aut ſi hoc non negarent cur negarent illum æuo ſuo in eo ſtudio *primas tuliſſe*? his adde quod dicunt, *nubem eſſe Scholaſticorum, qui nonnulla opera bona in infidelibus agnoſcunt & Philoſophorum virtutes non vitia, ſed virtutes eſſe profitentur. Non poſſe autem illos quantumuis numeroſi fuerint, Eccleſiaſticæ doctrinæ per Auguſtinum conſtitutæ, per Pontifices approbatæ, per Concilium Arauſicanum non obſcurè confirmatæ, per diſcipulos Auguſtini cæteroſque poſtea Eccleſiæ Patres aliquot ſæculis vſque ad ætatem circiter primorum Scholaſticorum quaſi per manus traditæ vllum afferre præiudicium.*

Ianſ. tom 2. lib. 4. de ſtatu nat lapſæ cap. 27.

Neque enim negabunt S. Thomam pertinere ad nubem illam Scholaſticorum atque inter illos *Primos* numerandum, quorum ætate deſiit traditio Catholicæ doctrinæ, & compertum eſt ac minimè controuerſum docuiſſe, illum id quod Baiani reprobant, aliquas eſſe poſſe infidelium bonas actiones, neque omnes philoſophorum virtutes eſſe vitia. Et vt hoc negarent fatentur ſaltem D. Thomæ adſcribendam ſententiam cui modo ſilentium imperatur de immaculata Cõceptione, & quæ in alterutram partem definibilis eſt, vt ipſimet aduertunt, cùm dicunt illius veritatem aut falſitatem nondum prorſus exploratam eſſe. Poteſt

S. Th 1.2. qu. 109. ar 2. & 8.

Ianſ. tom. 2. lib. 4. de ſtatu nat. lapſæ c. 27.

igitur eſſe & vniuerſalis quædam approbatio doctrinæ tanquam veridicæ, tanquam Catholicæ, tanquam omni prorſus errore carentis, cum exceptione ſingularis alicuius concluſionis quæ falſa ſit vel indifferens vt negetur, vel affirmetur.

Nec alio modo poterunt ipſi tueri Chriſti veracitatem contra vniuerſalem illam, *Omnis homo mendax*, ſed neque ſuum errorem de Chriſto ſaluare volente ſolos prædeſtinatos contra illam, *vult omnes homines ſaluos fieri*; vnde igitur habent vniuerſaliter ac ſine exceptione vel diſtinctione vlla interpretandum quòd dicunt *Romanos Epiſcopos Auguſtini omnia approbaſſe*? Et cum hoc conſtare illis minimè poſsit, cur id opponunt expreſſæ que indubitatæ cæterarum propoſitionum damnationi?

Sed neque verum eſt quod aſſumunt, Romanos Epiſcopos approbaſſe omnia tanquam neceſſaria quæ Auguſtinus in hiſce quæſtionibus docuiſſet; contrarium enim patet ex partitione qua Cæleſtinus vtitur in Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ inter ea quæ neceſſaria ſunt ad Catholicam fidem, & ea quæ nec contemnere audet, nec neceſſe habet adſtruere: quibus verbis clarè ſignificat eſſe aliquas *profundiorum* illarum quæſtionum de quibus loquitur concluſiones ab Auguſtino traditas quæ debeant inter ἀδιάφορα computari.

Supra. Quin & Auguſtinus quoque idem ſentit iis quæ antea citauimus locis, in quibus apertè ſignificat ſibi à Pelagianis factum iri ſatis, dummodo concedant tria illa, *Eſſe peccatum originale; in quantacumque iuſtitia ſine qualibuſcumque peccatis, in hoc corruptibili corpore neminem viuere; Gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari.* Quæ tria capita immota manent reiectis Baiiſtarum propoſitionibus illis, quas nuper damnarunt Pontifices Romani. Quis enim ſibi perſuadeat tam neceſſariò conſequi, ex eo quod Deus dicatur creare poſſe hominem chiragræ obnoxium, non eſſe peccatum originale, ex

eo quod dicatur homo viribus naturæ facere poſſe aliquod opus non malum, gratiam dari ſecundùm merita noſtra: & ex eo quod dicatur poſſe alicui tentationi ita reſiſtere vt ab ea non ſuperetur; poſſe viuere ſine vllis peccatis, vt illarum illationum euidentia conuincatur cogaturque affirmare vera eſſe, quæ Pontifices damnarunt? Quòd ſi admiſſa damnatarum propoſitionnm falſitate, ſtant nihilominus capita illa tria, quibus ſtantibus ſolutam de cætero cum Pelagianis controuerſiam Auguſtinus ſignificat, quis dubitat cætera omnia ab Auguſtino inter ἀδιάφορα numeranda?

Reſpondeo quartò, Quòd dixit Auguſtinus de Conciliis, idipſum eodemque iure dicẽdum de decretis Põtificum, *priora poſterioribus emendari cum aliquo experimento rerum aperitur quod clauſum erat & cognoſcitur quod latebat.* Emendari verò dico non contradictione, vel reprobatione eorum quæ iam erant conſtituta, ſed eorum interpretatione quæ obſcuriùs dicta erant, ſed exceptione neceſſaria eorum quæ in vniuerſum ſancita fuerunt; ſed expreſſione ac reſtrictione eorum quæ fuerant vaga & indefinitâ oratione comprehenſa Cùm enim vt in Conciliis prioribus & poſterioribus, ſi legitima ſunt, eadem ſit infallibilitas; ita & in ſucceſſoribus D. Petri Romanis Epiſcopis perſeueret, nulla poteſt eſſe certior via ad cognoſcendum quæ fuerit priorum fides, quàm declaratio poſteriorum. Eſt enim idem cõtinuò ſpiritus qui & olim & hodie regit Eccleſiam, à qua dum petuntur reſponſa veritatis, & germana eorum quæ priùs definita fuerant intelligentia, non alius de alio reſpondere cenſendus eſt, ſed idem ſeipſum interpretari. Quod cùm aliquis facit, manifeſtum eſt priora ex poſterioribus eſſe intelligenda, non vice verſa; quod in altero reperiatur ridicula quædam futurarum ſuarum cogitationum diuinatio, in altero recordatio tantùm præteritarum, quo fit, vt, ſi neque abnegare ſeipſum aliquis poſſit, neque obliuiſci quid ſenſerit, nec

Tom. 7 de Bapt con. Donatiſ as lib. 2 cap. 1.

mentiri; ex præſenti ſententiâ ad preteritam neceſſaria ſit conſecutio. Cùm ergo minimè dubium ſit allatas Baii propoſitiones à Romanis Epiſcopis Pio & Gregorio eſſe *damnatas, circumſcriptas, abolitas*; quicumque contendit prædeceſſorum aliam fuiſſe mentem, neceſſe eſt vt vel diuerſum vtriſque ſpiritum adſtitiſſe fateatur, vel fuiſſe illum qui adſtitit immemorem ſui, & vel fallibilem vel fallacem, vt monendi ſint identidem qui ſic philoſophantur, vt Geneuam petant, depoſita qua nobis illudunt Catholicorum laruâ.

Addunt Baiiſtæ propoſitiones Baii non damnari omnes vt falſas, ſed aliquas tantum vt offenſiuas pro ratione illius temporis, quamuis illæ veræ ſint: idque ſatis ſignificari exceptione illa quæ Bullæ inſerta eſt cùm dicitur. *Quanquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent in rigore & proprio verborum ſenſu ab authoribus intento.* Non negare itaque Pontifices veras eſſe aliquas ex propoſitionibus enumeratis, ſed quia nubes Scholaſticorum contraria docentium ita Eccleſiam obumbrauerat vt offenderētur fideles illa Baii doctrina, prudentiæ Pontificum fuiſſe quòd illas damnauerint vti offenſiuas, cum ea vero prudentia ignorantiam concurriſſe: *Nam,* inquiunt, *ſi vel tunc*, quando prodiit hæc damnationis ſententia *oſtendi potuiſſet hanc aliaſque nonnullas propoſitiones ab Auguſtino Doctorum omnium Coryphæo tam „ intrepidè à tot ſæculis eſſe nemine refragante, ſed Eccleſia Ro„ mana per diuerſos præſules ſuos applaudente traditas; abſterſa „ videlicet per tanti Doctoris authoritatem & antiquitatem „ opinione falſitatis, offenſáque nouitatis, numquam arbitror „ huiuſmodi decretum ab Apoſtolica ſede promanaſſet, quod „ nulla conciliandæ pacis extorqueret neceſſitas.* Hæc illi de ignorantia quæ tunc erat in Eccleſia, quàm quia putant à ſe pulſam reducto illo mero die quem fecerat olim Auguſtinus, ideò & ſublatam opinantur cum eius „ cauſa damnationem: vnde hæc addunt, *Qua in re ſicut pru„ dentiſſima fuit ſummorum Pontificum prouidentia, quæ nec*

Ianſ. tom. 2. l.b 3. de ſtatu puræ nat. cap. 22.

Ianſ tom. 2. lib 4 de ſtatu nat. lapſæ cap. 27.

veritatem nudam importuna damnandi quoſlibet acrimonia proferri ſinit, ſed vel mitius proponi, vel potius ad tempus ſupprimi propter infirmos iubet, ita eandem veritatem ex Eccleſiaſticis monumentis erutam, ſuis cardinibus nixam, ſuo ornatu veſtitam, ſuis armis quibus à Patribus eſt defenſa munitam, in publicum prodire non vetat. Simile aliquid contigiſſe dicunt in controuerſia de B. Virginis Conceptione quam negare immaculatam ita vetitum eſt: *vt tamen ſi aliquo caſu grauiſſimis argumentis antiquorum vel Eccleſiaſticæ traditionis diuinæque reuelationis aſtrui poſſet, illa prohibitio nihil obſtaret, quominus Eccleſia poſſit eam tollere libertatemque docendi publicè contrariam doctrinam reſtituere, & idoneis argumentis aſſertam definire.*

Præcludendum eſt hoc effugium: & vt incipiam ab eo quod poſtremum eſt, Primò, nemo vt opinor reperietur qui poſt illam ſummorum Pontificum cautionem in controuerſiâ de immaculata Conceptione, non putet ſe præuaricatorem futurum, ſi nec petita nec obtentâ illam impugnandi facultate, impugnaret tamen diſputationibus ea de re in lucem editis, quod ſit inſolentis animi miniméque ſubacti diſpenſare ſecum in præceptis Prælatorum, quando facillima eſt liberrimaque illos adeundi copia, Ergo Baiiſtæ qui nulla præmiſſa petitæ illius facultatis ſignificatione libros ſuos vetitarum propoſitionum aſſertiones ac probationes fuſiſſimas complexos edi mandarunt, excuſari non poſſunt à præuaricatione: ſed neque à mendacio quo iactant ſe *ad extremum vſque ſpiritum* obedientes fore ſucceſſoribus D. Petri. Niſi forte poſt extremum ſpiritum condidere teſtamentum, quo hæredes iſtius inobedientiæ nominarunt eos, qui poſthumum illum Pſeudo-Auguſtinum edidere.

2. Nemo eſt eorum quibus hæret animo maculatæ Conceptionis opinio qui non putaret ſe ſatis eſſe damnatum, ſi dixiſſet ſummus Pontifex ſe illam *damnare, circunſcribere, abolere*, ſublata *quoquo pacto* pro illâ *loquen-*

Digitized by Google

di, ſcribendi, diſputandi facultate: interrogent Baiiſtæ opinionis illius defenſores quid eſſent facturi, ſi talis quædam cenſura, qualis Baianos excepit, eos etiam conſtringeret? Et ex indubitatâ eorum propenſione ad mutandam in tali euentu ſententiam; intelligent fictam eſſe, quam ipſi præſeferunt, erga ſedem Romanam obedientiam ac docilitatem.

Tertiò, quod dicunt non vetare Chriſti vicarios veritatem damnatarum propoſitionum deinceps erui ex Eccleſiaſticis monumentis, fulciri ſuis cardinibus, veſtiri ornatu ſuo, muniri ſuis armis, atque ita prodire in publicum, repugnat euidentiſſimæ Pontificum ſignificationi qua dicũt *deque eiſdem & ſimilibus* poſthac quoquo pacto *loquendi, ſcribẽdi & diſputandi facultatem interdicimus*: vbi notandæ ſunt duæ illæ voces *quoquo pacto* & *poſthac*, ne Baiani hallucinentur, dum putant illis temporibus vtilem fuiſſe cautionem illam, quaſi vero deinceps inutilis fuerit deſieritque vim habere: neve ſibi de ſuo ingenio blandiantur, quaſi rationem aliquam inuenerint eam doctrinam reducendi de quâ vetitum erat loqui, ſcribere, diſputare *quoquo pacto*, Perſpicuum ſcilicet eſt vitare hîc illos *nullo pacto* potuiſſe clariſſimam violatæ voluntatis atque auctoritatis Pontificum notam.

Quartò, eadem audacia perſeuerat, dum ita diſpungunt verba illa *quanquam nonnullæ* & vt reddatur hic ſenſus *nonnullas ex iiſdem propoſitionibus in proprio verborum ſenſu & ab auctoribus intento poſſe aliquo pacto ſuſtineri.* Nam cum vt ipſimet Baiani fatentur, nullius diſtinctionis veſtigium appareat in originali Bullâ, hoc eſt nullius interpunctionis, vt fidem faciunt, qui eam inſpexere, cuius fiduciæ fuit ita diſtinguere verba illa vt reddatur inutilis & caſſa Damnatio? Nam ſi poſſunt illæ propoſitiones ſuſtineri in proprio verborum ſenſu & ab Auctoribus intento, reſtat vt in ſenſu tantùm improprio & ab Auctoribus non intento damnatæ ſint,

Ianſ. tom. 2. lib. 4. de nat. lapſa cap. 28.

Ergo non magis ſunt damnatæ quàm ſit damnabile ipſum Ieſu-Chriſti Euangelium, cuius pleraque omnia in ſenſu etiam improprio & à Spiritu ſancto eius auctore non intento, falſa eſſe atque erronea dici poſſunt. Sed quid eſt propoſitiones illas poſſe *ſuſtineri aliquo pacto* & poſſe ſuſtineri in proprio verborum ſenſu & ab auctoribus intento? An debet dici *aliquo pacto* fieri poſſe quod fit *communiſſimo vſitatiſſimóque pacto*? Quis ferret adeo frigidè loquentem de Chriſti prædicatione vt diceret *aliquo pacto* poſſe ſuſtineri quod illle dicebat, cùm intelligeret, poſſe ſuſtineri in proprio verborum ſenſu & ab ipſo Chriſto intento? hoc etiam quod dicunt *aliquo pacto* hoc eſt, *in proprio verborum ſenſu* propoſitiones illas poſſe ſuſtineri, quomodo conciliabitur cum ea prohibitione qua caueturne quiſquam *quoquo pacto* pro iis loquatur aut ſcribat, aut diſputet? hoc enim idem eſt ac *nullo pacto* ſuſtinendas eſſe illas propoſitiones, quod ſi addatur exceptio, quam approbant Baiiſtæ, vt ſit ſenſus nullo pacto ſuſtinendas eſſe prȩterquam in proprio ſenſũ & ab auctoribus intento, reſtat vt definierint Pontifices non eſſe propoſitiones illas alio pacto ſuſtinendas quàm quo ſuſtinetur ipſum Euangelium. Annon licet accipere quod Pontifices vltro dant? Cùm ergo dent illas propoſitiones poſſe *aliquo pacto* ſuſtineri: & illud *poſſe aliquo pacto ſuſtineri*, ſit idem ac poſſe ſuſtineri in proprio verborum ſenſu intento ab auctoribus, hoc accipio, & dico me non *alio pacto* illas ſuſtinere, quàm *in proprio verborum ſenſu & ab Auctoribus intento.* Hoc eſt non alio pacto me illas ſuſtinere quàm quomodo ſuſtineo Euangelium, quid igitur fiet illa quæ ſequitur damnatione *de iis ſimilibus poſthac quoquo pacto loquendi, ſcribendi & diſputandi facultatem quibuſcumque interdicimus.* An interdicunt ne approbemus quod aſſerunt; atqui aſſerunt aliquas ex propoſitionibus numeratis poſſe ſuſtineri *aliquo pacto* hoc eſt *in proprio verborũ ſenſu & ab auctoribus intento* ſicut Euangeliũ: Ergo non inter-

dicunt, ne hoc ipſum approbemus, dicamuſque illas propoſitiones *eodem pacto* ſuſtineri poſse, quo Euangelium. Quod ergo dicitur nullo pacto pro iis loquendum, idem erit ac non alio pacto, quàm quo ſolemus Euangelium defendere. hoc verò quid aliud eſt quàm exſufflare Romanorum Pontificum decreta, eorumque auctoritatem omnem traducere?

Quintò, ſed vt magis innoteſcat quàm contumelioſè habeantur iidem Romani Pontifices, videndum eſt quales eſſe putent Baiani propoſitiones damnatas: ac recolendum quod antea retulimus, non poſſe dubitari quin Auguſtinus huiuſmodi propoſitiones tradiderit *velut baſes totius doctrinæ de gratia & libero arbitrio, & conſequenter tanquam doctrinam catholicam indubitatã*, & Auguſtinum abhorruiſſe contrarias propoſitiones, *ſicuti errorem Pelagianum, ſine cuius cenſura certitudine principia eius de gratiæ diuinæ neceſſitate funditùs labefactata collabantur*. Atqui hæ ſunt propoſitiones quas Apoſtolica ſedes damnat, circumſcribit, abolet, ergo Apoſtolica ſedes damnat, circũſcribit, abolet *Doctrinam Catholicam indubitatam, & baſes totius doctrinæ de gratia & libero arbitrio* & *neceſſaria* de neceſſitate diuinæ gratiæ *principia* & vt aliàs etiam loquũtur *fundamentales contra Pelagianam hæreſim doctrinas*. Quid dicitis, hoccine eſt eſſe *obedientiæ filios*? hoc eſt reueri Petri ſucceſſorem vt Patrem? quid aliud diceretur de perfido atque ipſius veritatis proditore, quàm *damnare* illum, *abolere, circumſcribere Catholicam doctrinam*, veſtro atque Auguſtini iudicio *indubitatam*, & baſes fidei de gratia & libero arbitrio, & *fundamentales* doctrinas contra Pelagianam hæreſim? non dicimus, inquiunt, doctrinas illas damnari vt *falſas*, bene habet: Quid ergo, videtur vobis innocentiùs, ſi damnauerint vt veras? neque vt veras, inquiunt, ſed vt offenſiuas. Iam intelligo, damnarunt itaque, circumſcripſerũt & aboleuerunt *Catholicam doctrinam indubitatam, baſes fidei* de gratia & libero arbitrio, *doctrinas fundamentales*,

Ianſ. tom. 2. lib. 3. de pura natura cap. 22.

damentales, Principia neceſſaria tuendæ diuinæ gratiæ, vt offenſiua. Et hoc ſaltem cadere putatis in Romanos Epiſcopos, vt Catholicam doctrinam ipſaſque adeo baſes & fundamenta fidei aboleant tanquam offenſiua? hęc vobis Apocalypſis in Cantabriâ, velut in inſula Pathmos, reuelata eſt? hic fructus fuit tam longi receſſus ſtudiique in Auguſtino commentando tam pertinacis? fidem damnare poteſt Romanus Pontifex, circumſcribere, atque abolere vt offenſiuam? hęc verò ſpecies eſt quędam noua prudentiæ, atque incognitæ ad hunc vſque diem naturæ virtus, veritatem abolere Catholicam atque indubitatam, vt offenſa vitetur. Mirum ſi non ea de cauſa mentiri quoque ſit honeſtum. Sed qui nam erant illi qui Catholica veritate *indubitata offendebantur*, & quantam Eccleſiæ partem conflabant? maiorem an minorem? ſi maiorem, ſaluete ô noua Caluini ſoboles, ac valete, qui maiorem Eccleſiæ partem Catholica veritate indubitat fuiſſe dicitis offenſam. Si non maiorem, etiam tum ſaluete, ô noua Caluini ſoboles, ac valete, qui Romanum Epiſcopum exiſtimatis vt vnius partis Eccleſiæ vitaret offenſam, & offendiſſe partem aliam nihilo minorem, & veritatem *aboleuiſſe*.

Sextò, plurimam Baiiſtis habemus gratiam, ob eam quam ſuggerunt Romanorum Epiſcoporum excuſationem, innocentem videlicet, atque eorum authoritati admodum congruam, cùm dicunt, illos ignorantia lapſos, *Si vel tunc*, inquiunt, *oſtendi potuiſſet hanc aliaſque nonnullas propoſitiones ab Auguſtino Doctorum omnium Coryphæo tam intrepidè à tot ſæculis eſſe, nemine refragante, ſed Eccleſia Romana per diuerſos Præſules ſuos applaudente, traditas: abſterſa videlicet per tanti Doctoris authoritatem & antiquitatem opinione falſitatis, offensâque nouitatis, numquam arbitror huiuſmodi decretum ab Apoſtolica ſede promanaſſet, quod nulla conciliandæ pacis extorqueret neceſſitas.* Damnauit igitur huiuſmodi decretum ſedes Apoſtolica, quia non potuit oſtendere, hoc eſt quia neſciuit, Au- Ianſ. tom. 2. lib. 3. de ſtatu puræ nat. cap. 22.

guſtini eſſe quæ dãnabatur doctrinam, eámque ſuperioribus temporibus ab Eccleſia Romana approbatam. Videamus ergo quid ignorarunt Epiſcopi Romani dum hoc ignorarunt. Baiani rem totam paucis expediunt. Ignorarunt videlicet rem *conſtantiſſimè ac ſine vlla omnino fluctuatione* ab Auguſtino traditam. Item quam Auguſtinus *ita conſtanter & luculentè tot modis tradidit, vt ſi vlla eſt doctrina in vniuerſis operibus eius manifeſta, & minus obnoxia cauillationibus, illa eminet inter omnes.* Eſſe ſuas ſententias ab ipſo *per omnes paſſim libros ſparſas, ſummiſque diſputandi viribus aſſertas.* Vide optime lector, quàm benè ſentiant Baiani de Romanorum Epiſcoporum eruditione, quidue ipſorum opinione ſperandum ſit de eorum iudicijs in cauſa fidei, qui res adeò manifeſtas, adeóque apud Auguſtinum expoſitas ignorant? ſed non fuit ea tantùm Auguſtinianæ doctrinæ ignorantia, fuit etiam ignorantia doctrinæ *Eccleſiaſticæ per Auguſtinum aduerſus Pelagianos conſtitutæ, per Pontifices approbatæ, per Concilium Arauſicanum non obſcurè confirmatæ, per diſcipulos Auguſtini cæteróſque poſtea Eccleſiæ Patres aliquot ſæculis vſque ad ætatem circiter primorum Scholaſticorum quaſi per manus traditæ. . . . tam ſublimis & tot elogijs ſanctorum Patrum Summorúmque Pontificum commendatæ, . . Doctrinæ clariſsimæ conſtantiſſimæque quam toties probauit & ſequitur ſequendamque monet Apoſtolica ſedes . . . Doctrinæ cæleſtis à ſede Apoſtolica per nouem Pontifices ſuos imploratæ, probatæ, laudatæ.* Quam nemo, *ante milleſimum annum: & ſæculum Scholaſticorum in controuerſiam vocauit.* Doctrinæ demum, *Catholicæ, indubitatæ ac fundamentalis,* & quæ *Baſes* continebat eorum omnium quæ ſunt contra Pelagianos definita. Illa omnia neſcire potuerunt Epiſcopi Romani; & quia neſcierunt, damnauere propoſitiones veriſſimas, ad vitandam aliquorũ offenſionẽ. Sed interrogo, dũ hæc ignorarunt Epiſcopi Romani, hoc eſt, dum ignorarunt Catholicã doctrinam, clariſſimam, à ſuis Prædeceſſoribus acceptatam milleanni, refragante

Ianſ. lib. 4 de ſtat. nat. lapſæ cap. 26.

Tom. 2. lib. 3. de ſtatu nat. puræ cap. 22.

nemine quaquauerſũ ſparſam: Num eadẽ quoque ignorãtia occupauit Eccleſiam, aut totam, aut maiorem eius partẽ, necne? Si occupauit, ô Baiiſtæ, qualem fingitis Eccleſiam, quæ ſui ſuarumque definitionũ immemor perdere potuit Catholicæ doctrinæ depoſitum, ac pati, vt toto orbe Chriſtiano antiquæ fidei veſtigia contrariis opinionibus inducerentur? Qualem fingitis Eccleſiam quæ ignoret *doctrinam ſi vlla eſt in vniuerſis operibus Auguſtini manifeſtam, per omnes eius libros ſparſam, clariſſimam, luculentiſsimam, indubitatam, à Concilijs, à nouem Epiſcopis Romanis approbatam, mille annis conſtanter ac ſine controuerſia traditam, doctrinam fundamentalem, & ipſas fidei baſes aduerſus Pelagianos.* Si non eadem Eccleſiam occupauit ignorantia; ô Baiiſtæ quale fingitis Eccleſiæ caput, tam ignauum, vt membrorum ſuorum fidem neſciat, tam inconſultum, vt nec ſcire ſatagat, tum cùm aliquid definiendum occurrit quod ad fidem ſpectet? quomodo autem intelligitis *ſeruari apud illum ſolum incorruptam Patrum hæreditatem*? hæreditas iſta doctrinæ hęreditas eſt, quam perdit, quicumque ignorat. Quomodo ergo illam ſeruauit qui nec ſciuit nec ſcire curauit? & qui tam malè de capite Eccleſiæ, tam malè de ipſa quoque Eccleſia ſentitis, audetis accuſare illos qui vobis aduerſantur, *quod Eccleſiæ perniciem meditentur?* illius ſcilicet incolumitatem defenditis, quam fidei patrimonium poſt mille annorum poſſeſſionem perdidiſſe iactatis.

Ianſ. ſuprà.

Ianſ. ... lib. procem. cap. 29.

At, inquiunt, *in Eccleſiæ fide quotidianiſque precibus luculentiſsimè ſplenduiſſe* dicimus veritatem à Scholaſticis Doctoribus obrutam, & à Pontificibus ignoratam. Deus immortalis! putabam vos ignorantiam ſolùm obiicere Romanis Epiſcopis, affingitis etiam cæcitatem. Quos enim illi oculos habuere, qui videre non poterant veritatem *in Eccleſiæ fide luculentiſſimè ſplendentem?* vbi autem lucebat illa fides, & quinam erant micantes illi antiquæ veritatis ſeruatores, defenſoreſque? Non

Ianſ. tom 2. lib. 4. de ſtatu nat lapſæ cap. 27.

Pontifices, horum enim vel ignorantia, vel cæcitas cauſa fuit vt ea definirent quæ aliàs non definiſſent, vt dicitis. Non Scholaſtici, horum enim *nubes Auguſtini doctrinam ita obſcurarat, & interpretationibus plauſibilibus quidem ſed ab eius mente remotiſsimis obruerat, vt quænam eſſet vera illa & ab Auguſtino aſſerta ſententia difficillimè diſcerni poſſet: vnde profectum vt vetuſtatis inſcios noſtri temporis Doctores offenderit, vetuſta quaſi nouitate*, Baii doctrina *ſcandaloque perturbarit*? Non conſentientes Scholaſticis Epiſcopis Concionatores, Catechiſtæ, ipſique illorum omnium diſcipuli & auditores, quorum ſenſa eſſe nequiuerunt ab iis quos ſequebantur diuerſa? quinam igitur erant ignis ſacri conſeruatores, & vbinam gentium ſpargebatur ille *ſplendor* luculentiſſimus? ſepultæ nimirum erant illæ prunæ in profundo putei, quas cùm eruere atque excitare non potuiſſet Baius, expectatum eſt vt naſceretur alter velut Eſdras, qui maiore induſtria flatuque validiore negotium aggreſſus incendium excitauit, Eccleſiæ paci turbandæ fideliúmque vnitati ſoluendæ opportuniſſimum.

De *quotidianis etiam Eccleſiæ precibus*, in quibus relucere dicunt antiquam atque orthodoxam de diuina gratia doctrinam, interrogandi ſunt. Dicant enim an putent Romanos Epiſcopos & per ſeipſos, & per omnes illos quos adhibent ad tractandas fidei cauſas, ſatis diſtinctè intelligere quid petant dum precantur, & quare petant? ſi intelligunt, non ergo ignorantiæ tribui debet quod doctrinam quæ putatur Auguſtiniana damnauerint, ſed fuit illa potius fidei quędam proditio, quam extorſit ignauia & ineptus pauor aliquos offendendi: ſi non intelligunt, quò redigunt Nou-Auguſtiniani Pontificum eruditionem, dum hoc vnum illi relinquunt in quo ſcilicet fides ipſorum, *luculentè ſplendeat*, quod non neſciant omnino ipſum, *Pater noſter*, ſed habeant illius confuſam quandam intelligentiam, quæ ipſorum quoque opilionum, bubulcorum & carbonariorum ſcientia eſt?

Septimò, ſed quod poſt illā Catholicæ doctrinæ deprauationem, poſt inductas in Eccleſiam Scholaſticorū aduentu tenebras, poſt d[illegible]tam ex animo Romanorū Pōtificum antiquam & mille poſt Auguſtinum annis in Eccleſia micantem de diuina gratia veritatem, poſt *ſuppreſſas* ab iiſdem *abolitaſque* ad tempus propter metum Iudæorū *fundamentales doctrinas* ſe potiſſimum electos ſignificant qui *eandem veritatem ex Eccleſiaſticis monumentis erutam, ſuis Cardinibus nixam, ſuo ornatu veſtitam, ſuis armis, quibus à Patribus eſt defenſa, munitam, in publicum prodire* curarent; facit quidem vt ipſorum modeſtiam admiremur; ſed cōſilium etiam patefacit Cantabrici ſeceſſus, & prolixarū inter nouos reformatores Eccleſiæ collationum; illis videlicet propoſitum fuit opem ferre corruptæ iam fidei doctrinæ, reducere veritatem apud Babylonem Scholaſticorū iam diu captiuam, Tridentinum emendare, ignorantiam ſupplere Romanorum Pontificum, & adhærentem Eccleſiaſticæ doctrinæ ac diſciplinæ, humanæ philoſophiæ modernarùm que traditionum fuliginem abſtergere beneficio ſcopæ Auguſtinianæ Et ideo dum cancellos præfigunt intra quos debeat Chriſtiana Theologia continere ſe ſe, ſcripturas aſſignant, Concilia, *& Patres primorum ſæculorum.* Quid ni vero & poſteriorum? ſi eadem infallibilitatate gaudet Eccleſia hodierna quâ & antiqua, quidni eandem fidem faciant Patres, in quorum ſcriptis & prædicatione apparet quis ſit ſenſus Eccleſiæ hodiernæ, atque illi qui antiquam olim repræſentabant? eodem pertinet quod ea poſſimum capita commēdantur quæ impugnata ſunt ab hereticis *præteritorum ſæculorum*, quidni verò & præſentium? An non damnari pariter debent quæcumque in illis damnanda cenſet iſtorum temporum Eccleſia, &, propugnanda quæcumque illa propugnat? poſtea conſtabit iſtis hominibus videri noſtrates hæreticos in quibuſdam iniquè vexatos: propitiúmque illis eſſe Auguſtinum, cuius ignoratio & Scho-

Ianſ. tom. 2. lib. 4. de ſta. tu nat. lapſæ cap. 7.

Ianſ. tom. 2. lib 1. cap. 9.

laſticos feſellerit & Romanis Epiſcopis cauſa fuerit approbanda damnandi. Fixum hoc eſt in arcanis cabalæ huius principium, atque inde prodiere qui Galliam perturbarunt nuperi doctores, qui tentare auſi ſunt, ſi forte poſſent hominibus perſuadere inolitos iam aliquot ſæculis vniuerſalis Eccleſiæ mores eſſe corruptos collapſamque diſciplinam, ſed quia nondum apertè abiurarunt Apoſtolicæ ſedis auctoritatem, maluntque interpretari quàm negare, quod ab illa ſancitum eſt.

Vrbani 8. Bulla quæ incipit: In eminenti. Octauò probatur nulla eſſe quæ excogitauerunt effugia eiuſdem Apoſtolicæ ſedis poſteriore decreto, quo *ex diligenti & matura eorum* quæ illi ſcripſere *lectione compertum* dicitur *multas ex propoſitionibus iam damnatis* in iis contineri, atque vt omnis excuſationis occaſio tolleretur nec ceſſaſſe crederetur offenſa & ſcandalum, ratione cuius propoſitiones illas fuigebant ad tempus tantû eſſe ſuppreſſas id contigiſſe pronuntiatur *magno cum Catholicorum ſcandalo & auctoritatis dictæ ſedis contemptu, vergere hoc malum in ſcandalum totius reipublicæ Chriſtianæ, in perniciem fidei Catholicæ*, & ideò *perpetuò confirmatur*, quæ dicebatur ad tempus tantùm eſſe facta damnatio, nouáque additur in *librum*, *articulos*, *opiniones* & *ſententias in Conſtitutionibus* Pij V. & Gregorij XIII. *reprobatas atque damnatas, vt compertum eſt, continentem & renouantem.* Nullus iam relictus, vt opinor, tergiuerſandi locus eſt, palamque omnibus innotuit Baiiſtam ſimul & Papiſtam eſſe neminem poſſe. Recalcitrat tamen generatio Baianorum: ideóque examinanda reſtant.

CAPVT V.

Inania Baianorum obiecta contra Bullam Vrbani VIII.

HOc eſt Baiiſtis commune cum hæreticis, vt quamdiu ſpes affulget aliqua vel tolerantiæ vel approbationis, Epiſcopo Romano ſe quàm maximè dicto

audientes fore promittant, vbi verò ille læuum intonuit, recalcitrent. Narrat Auguſtinus cùm Donatiſtæ damnarentur in Africa, tranſmarinos petiiſſe Iudices, hoc eſt Romanos, aſſignatis ergo, *qui Romæ ſedebant ſacerdotibus dicta cauſa eſt: nihil probatum eſt: Donatus auſus eſt appellare.* Pelagianis idem contigit. Videbantur enim ſtare Romanorum Pontificum iudicio, donec ſpes fuit fore illos propitios: & ideò Cæleſtius, *Beati Papæ Innocentij literis non eſt auſus obſiſtere: immò ſe omnia quæ Sedes illa damnaret damnaturum eſſe promiſit.* Sed poſtquam deſperata cauſa fuit, cæperunt ipſos quoque Romanos Epiſcopos accuſare, iiſque palam obloqui. Et ideò Iulianus Succeſſorem Innocentij Zoſimum *crimine præuaricationis accuſare* auſus eſt, quòd *doctrinæ Apoſtolicæ & ſui deceſſoris Sententiæ noluiſſet refragari.*

Pſal. in partem Donat.

Aug. de pec. Orig. con. Pelag. lib. 2. cap. 7.

Aug. con. Iul. lib. 1.

Idipſum imitantur Baiani. Nimirum id etiam exemplo ſuo docet eorũ Coryphæus, quem paulò antè pollicentem audiuimus improbaturũ ſe quidquid improbaret Apoſtolica ſedes: & quidquid illa anathematizaret, anathematizaturum: vbi verò ventum eſt ad damnatas ab eadem Sede ipſius aſſertiones, reſpondit *ſibi aquam hærere*, lectoremque monuit, vt meminiſſet *ſic ſibi ſartum tectámque tuendam recentiorum Præſulum Apoſtolicæ ſedis authoritatem, vt ne veterum ac plurium pernicioſiùs lædat.* Lædi enim ab aduerſarijs *futilibus gloſſulis, quibus apertiſsimæ doctrinæ molem ad nouos præoccupatóſque ſenſus torquent.* Quaſi verò momentoſæ ſint eius gloſſulæ quibus non aliter defenditur Romanorum Epiſcoporum authoritas, quàm confitendo illos *fidei baſes, doctrinas fundamentales, Catholicam veritatem indubitatam aboleuiſſe* ad tempus, ne quos offenderent; ad hoc autem concurriſſe ignorantiam, quâ *res luculentiſsimè ſplendentes* non viderunt.

Ianſ. tom. 2 lib. 3. de ſtatu puræ nat. cap. 22.

Non eſt dubium quin Baiani recentiores, vt omnia Magiſtri ſui exoſculantur & ſuſpiciunt, ita & illa magni faciant ſpecioſa erga ſedem Apoſtolicam obſequia, quæ

hinc & inde Nouium-Auguſtinum n uniunt in modum propugnaculorum. Producitur à fronte teſtamen-
» tum quo teſtator, *ſentit* quidem *difficulter* quidquam
» in opere ipſius *mutari poſſe. Si tamen*, inquit, *Romana ſe-*
» *des aliquid mutari velit, ſum obediens filius, & illius Eccle-*
» *cleſiæ in qua ſemper vixi, vſque ad hunc lectum mortis obe-*
» *diens ſum. Iſta mea poſtrema voluntas eſt.* Quid amplius
» exigi poteſt ab animo maximè omnium Catholico ac
» Romano? Ad calcem operis epilogus nectitur, in quo
» idem auctor ſic iterum loquitur: *Quidquid de rebus tam*
» *multiplicibus & arduis, non iuxta meam, ſed iuxta S. Do-*
» *ctoris mentem pronuntiaui, ex Apoſtolicæ ſedis Eccleſiæque*
» *Romanæ matris meæ iudicio ſententiaque ſuſpendo, vt illud*
» *iam nunc teneam ſi tenendum, reuocem ſi reuocandum, dam-*
» *nem & anathematizem ſi damnandum & anathematizan-*
» *dum eſſe iudicauerit. Nam quemadmodum iſtius Eccleſiæ ac*
» *ſedis myſterijs infantulus initiatus & eius fide cum lacte ma-*
« *tris imbutus fui, & creui & adoleui & ſenui: nec ab ea ad*
» *latum vnguem quod ſciam, animo aut facto aut ſermone defle-*
» *xi; ita porrò ad extremum vſque ſpiritum viuere, ac Deo ad-*
» *iuuante mori, diuinóque iudicio ſiſti mihi conſtitutum eſt: vt*
» *iuxta ſacratiſsimam eius regulam, quæ à temporibus Apoſto-*
» *lorum per ſucceſsionem continuam Romanorum Pontificum per*
» *vniuerſum orbem prædicata & credita eſt, referam à Dei mi-*
» *ſericordia aut iuſtitia bonum aut malum.* O Baiani quid ad hæc? vlla-ne vnquam eſſe potuit ad obediendum Chriſti Vicario Epiſcopo Romano propenſio maior? Quæ verò animo veſtro ſententia ſedet: probatis illam veſtri Præceptoris mentem, an non? vt non probetis non patitur illa quam excitatis ingenij tanti, tantæ eruditionis, tantæque virtutis admiratio. Si probatis, ecce Apoſtolicam ſedem implebat nuper Vrbanus, indubitatus Petri Succeſſor, omniúmque retro Pontificum authoritatis hæres ac poteſtatis, qui *multas ex iam damnatis propoſitionibus* in nouo Auguſtino contineri dicit: *compertumque id eſſe ex matura eius lectione: id accidiſſe cum magno*
Catholicorum

Catholicorum ſcandalo, & authoritatis dictæ Sedis contemptu: vergere hoc malum in ſcandalum Chriſtianæ reipublicæ, fideique Catholicæ perniciem. Baiani quid ad hæc? Commentitia eſt, inquiunt, illa Bulla, certè verò ſubreptitia, aſtúque ac dolo extorta: & rei ſunt tam horrendi criminis Ieſuitæ, quorum arte ac fraudibus Romanæ curiæ illuſum eſt. Hæc prima fuit Baiiſtarum querela, quâ hoc etiam obtinuerunt, vt multis locis Bullæ promulgationem hactenus ſuſpenderent, interea dum Romam aliqui mittũtur exploraturi ſi poſſint à Romano Epiſcopo id impetrare, quod necdum contigit ab Eccleſia nata, neque porrò vnquam continget, vt publicatam in cauſa fidei conſtitutionem, cúmque Eccleſia vniuerſa cõmunicatam vel induceret, vel retractaret, vel in alienos ſenſus interpretaretur. Sed conſilium non ſucceſſit: neque illi aliud obtinuerunt, quàm vt ſuo ipſi experimento cõprobarent, quod olim Cyprianus edixerat, *perfidiam ad Romanos acceſſum habere non poſſe.* Eodem ſpectat quidquid contra Bullam hanc diſputarunt Obſeruatores illi, qui ex temporum conſignatione, ex phraſibus, ex epithetis, ex ipſis demum apicibus, collectis longa ſerie coniecturis, atque in lucem editis hoc egerunt, vt intelligeremus quantum illi animo dolorem concepiſſent, cùm viderunt egregiam illam Eccleſiæ Romanæ reformatricem Cabalam, in ipſo eorum capite contritam eſſe: nec impune laturos deinceps trimulos Doctores ac muſteos, quod authoritati maiori ac dignitati non eſſet condonatum. His igitur hominibus Pontificiæ Conſtitutionis veritatem inficiantibus, tria repono.

Ep. 55. ad Cornel.

Primùm eſt, vixiſſe Vrbanum per Dei gratiam poſt editam conſtitutionem, ac valuiſſe, liberóque vſum imperio, nec gratiæ cuiuſquam nec metui ſeruientem: fuiſſe etiam circa hæc dubia interrogatum. A quo autem meliùs diſcemus quid aliquis loquatur & quid ſentiat quàm ab ipſo qui loquitur? Num ſperabant Obſeruato-

res ſe ſuis obſeruationibus perſuaſuros ipſi etiam Pontifici, non dixiſſe ipſum quod dixerat, non ſenſiſſe quod ſenſerat? vim paſſum, vbi *proprium* experiebatur *motum*? neſciſſe quid ageret, vbi rem ſibi *compertam* loquebatur? circumuentum ac ſeductum id ſtatuiſſe, quod ſe ſtatuiſſe nouerat *præmiſſa matura deliberatione*? Ergo ab ipſo diſcendum eſt, num volens, num ſciens id conſtituerit quod vel imponitur innocenti, vel fraudem aut vim paſſo attribuitur. Sed accepta iam eſt reſponſio quæ minimè obſcurum eſſe patitur Pontificis animum, quando Nouum-Auguſtinum à ſe *omnino reprobatum* clarè dicit ſcriptis ad Archiepiſcopum Mechlinienſem literis 24. Octobris an. 1643. *publicatamque* ea de re in vrbe *conſtitutionem*: quæ verò ab Obſeruatoribus obiiciuntur ad indicandam diplomatis falſitatem, *non minus leuiter quàm impudenter obijci*, hanc eſſe *apertam contumaciam & intolerabilem arrogantiam*. Et ad Archiepiſcopum Cameracenſem: *Eſſe veriſsimum diploma & ſanctæ Sedis oraculum, quod aliquorum audacia leuiſsimis prætextibus falſitatis inſimulare præſumat: pertinaciam hāc eſſe, & obſtringere ſe* critícos illos Obſeruatores *magno piaculo & grauiſſimis cenſurarum pœnis*. Et ad Epiſcopum Antuerpienſem; *Conſtitutionem editam* contra Nouum-Auguſtinum *haud ſanam doctrinam continentem, à quibusdam impudenter atque inanibus prorſus rationibus oppugnari.* Et ad Academiam Duacenſem. *Impudentem aliquorum temeritatem ſatis improbari non poſſe, qui conſtitutionem*, de qua eſt quæſtio, *falſitatis inſimulare vaniſsimis rationibus non ſunt veriti: Eſſe hanc apertam contumaciam pernicioſumque exemplum & ſalutis diſcrimen adiri ea præſumptione atque inconſultis opinionibus*. Et ad Franciſcum de Melo Belgij Gubernatorem, *quorumdam contumaciam eò proceſsiſſe vt præfatam Conſtitutionem falſitatis inſimulare iniquiſsime audeāt*: Et quod obiicitur de dilata conſtitutionis promulgatione conſultò factum, vt Baiiſtis tempus daretur ad reſipiſcendum. Fruſtra etiam eſſe quod obiiciunt de conſi-

gnatione annorum, omnia enim *in impreſſione Romana* congruere cum originali, cætera Typographorum errata nihil præiudicare &c. Hic aures arrigãt Obſeruatores, & ſi poſſunt ſibi perſuadeant, vel nihil dicere Pontificem, vel ipſis blandiri atque obſeruationes laudare his ſeptem epithetis, *leuitatis, audaciæ, arrogantiæ, impudentiæ, contumaciæ, pertinaciæ, nequitiæ.*

Secundum eſt. Cùm error in hæreſim tranſeat accedente pertinacia, pertinacem fieri ac proinde vergere in hæreſim non ſolùm illum qui falſum eſſe dicit teſtimonium quo nititur fides, ſed etiam qui negat illud eſſe, cùm tamen coniecturæ ac rationes probabiles eſſe confirment. Pauci enim ſunt hæretici qui contendant Deum mentiri cùm aliquid teſtatur. Sunt igitur alii paſſim ideò tantùm hæretici, quia negant hoc teſtari Deum, cùm non deſint rationes quæ conſcientiã hominum ac prudentiam obligent vt fateantur hoc teſtari. Vnde à ſimili, ſi ſemel conſtitutum ſit per Eccleſiam Deum loqui, & Eccleſiam ipſam ore Romani Pontificis, qui eſt caput ipſius, non tantum ille hæreticus fiet qui mentiri dicet Eccleſiam aut Eccleſiæ caput, dum Dei mentem interpretantur: ſed etiam ille qui negabit dicere quæ dicunt, quando id dicere minimè obſcurum eſt. Hoc autem faciunt qui vel credunt vel credere ſe fingunt Epiſcopum Romanum vel non loqui: vel non ſcienter, vel non liberè, dum ille conteſtãtur ſe & loqui & ſcienter ac liberè loqui. Ergo illi qui contendunt nullam eſſe Noui-Auguſtini condemnationem ſuam ipſi conſcientiam interrogent, videantque num vlla id prudentia negari permittat, poſt toties repetitam promulgatæ condemnationis atteſtationem. Quòd ſi conuincitur eorum conſcientia re adeò manifeſta, eò deueniendum tandem eſt, vt quantam in damnandis erroribus Epiſcopo Romano authoritatem tribuant, clarè explicent. Si enim putant eſſe pro hæreticis habendos quos ille in tuendis erroribus pertinaces eſſe

pronuntiarit; euigilent tandem atque intelligant, ſuam in Nouo-Auguſtino *non ſanam doctrinam continente* defendendo notatam eſſe *contumaciam*: ideóque ſuſpectas eſſe iure meritiſſimo quas protrahunt in aſſentiendo intimatæ dudum condemnationi moras. Si putant maiorem aliquam authoritatem requiri quàm ſit Romani Pontificis, vt ad hæreſis infamiam valeat condemnatio, non eſt huius inſtituti hanc cauſam perſequi, quàm fuſiùs pertractarunt qui cum hæreticis diſputauere: hoc vnum tantùm interrogabo, vt doceant nos quibus ea ſententia placuit, rectène Auguſtinus Pelagianos vocarit *Nouos hæreticos*, & doctrinam ipſorum *hæreſim Pelagianam*? Nam ſi rectè id dictum eſt ab Auguſtino, interrogabo & hoc aliud, quod eſſet tunc generale Concilium, cuius authoritate Pelagius damnatus videretur? Certè nullum, ſed erant, inquit, Prouincialia, nimirum Africana. At, inquam, hæc fatentur ſe non eſſe ad hanc condemnationem ſatis firma: petúntque tanquam infirmiora vt Epiſcopus Romanus *ſuæ mediocritatis ſtatutis Apoſtolicæ ſedis adhibeat authoritatem*: eidemque authoritati Auguſtinus attribuit quod *conuicta damnatáque* ſit hæreſis Pelagiana, & poſt Auguſtinum Proſper, vt antea monſtratum eſt. Ergo ſi totam Innocentij, Zoſimi, Cæleſtini authoritatem in Vrbano fuiſſe fatentur, valere fateantur ad damnandum *toto orbe* Nouum-Auguſtinum, vt olim valuiſſe Proſper teſtatur ad damnandum Pelagium; proindéque vereantur ne ipſorum tarditas hæreſis fiat, ſi alterutrum inficientur: aut damnare Pontificem quæ damnare ipſum conſtat, aut ſufficientem ad damnandum habere poteſtatem, audiántque ſententiam verè principalem & Regio dignam ſanguine, Romanum Epiſcopum etiam ſine Cōcilio Generali *à ſaniori Eccleſiæ parte* infallibilem haberi quando vt Papa loquitur. Et, *nulli Catholico dubium eſſe*, nec conſequenter parti alteri Eccleſiæ minus ſanæ, *quin ſaltem tuta ſit eorum conſcientia & ſalus, qui Romani*

Du liure des Remarques Chreſtiennes & Catholiques, ch. I.

Pontificis determinationem interea ſequuntur, donec ipſe cum Generali Concilio, quid omnino credendum ſit ſtatuerit. Deſerunt igitur Baiani quod ſine controuerſia tutum eſt, vt id ſequantur quod iudicio partis ſanioris eſt intutum ac periculoſum.

Tertium, Quòd Ieſuitas criminantur quaſi ſuppoſitæ vel ſubreptæ bullæ reos, immeritò faciunt. Neque enim propria hæc ipſorum cauſa eſt, ſed & omnium Catholicorum. Propoſitiones Baii, quas in Nouo-Auguſtino damnat Vrbanus, damnauerat olim Sorbona, non vt *offenſiuas* modò, ſed etiam vt *hæreticas*, vt conſtat ex Cenſura diei 27. Iunij an. 1560. Nec dubium eſſe poteſt quin eadem hodiéque ſentiant qui veteribus illis Profeſſoribus in ſcholis Sorbonicis ſucceſſerunt. Quare igitur in Ieſuitas deriuatur illa ſuſpicio? Quaſi verò eorum tantùm interſit vt Nouus damnetur Auguſtinus? Et quare in ea cauſa ſoli Ieſuitæ relinquuntur expoſiti liuori & maleuolentiæ aduerſariorum, in qua illi ſe antiquiorem authoritatum ſequi & profitentur & probant? Et nimirum iſta iniquitas quædam temporum, improbáque mentium eruditarum ægritudo, vt nolint ne in ipſius quidem veritatis poſſeſſione ſocios pati Ieſuitas. Atqui, ô viri magni, veritatis vt & beatitudinis ea eſt natura vt nouorum ſubinde vſurpatorum aduentu nihilo minor ſit eorum portio qui prius poſſidebant: quinimò creſcat potius & confirmetur. Occupaſtis illam primi, nolite veſtrum exemplum, veſtram authoritatem, veſtram lucem aliis inuidere. Eorum conſenſione firmius erit quod iam obtinebatis. Quid? Num ipſo etiam cœlo cedendum erit ſi æmuli acceſſerint? veſtra quædam propria laus eſt docuiſſe primos quod à vobis alij deinde diſcerent. Nihil illi detrahitur, amplior etiã fit multitudine illâ diſcentiũ. Quis ſuum oderit bonũ ſi ab alijs ametur? Quis ſuũ etiã verũ ſi ab alijs approbetur? Num contra Ieſuitas vel pro Alcorano pugnandũ erit?

Altera eſt euaſio Non-Auguſtinianorum, emanaſſe

quidem à S. Pontifice noui Auguſtini damnationem, ſed fuiſſe deinde ſuſpenſam. Id quod ego, vt ingenuè fatear, non ſatis intelligo quid ſit, quidue ſignificet. Nam cùm damnatio illa duo contineat, legitimam inprimis definitionem & declarationem veritatis, deinde cenſuras negantibus veritatem illã inflictas; hæ quidem ita ſuſpendi poſſent, vt deinceps non incurrerentur. Sed hoc nihil ad rem noſtram, Veritatis autem illa deciſio quomodo ſuſpẽdi poteſt ex quo ſemel facta eſt? Et quid diceret Pontifex ſuſpendendo? Neque enim opinor hoc expectamus, vt fateatur ſe eſſe fallibilem in cauſis fidei decidendis, atq; etiam in hac cauſa deceptum. Quid igitur dicet? Quamuis ſim infallibilis, & ad fidem pertineat quod à me definitum eſt; nec ſit dubium quin definierim poſtquam promulgata eſt definitio & cum tota Eccleſia communicata, permitto tamen vt fideles aut falſum dicant aut an verũ dubitent quod a me definitum eſt: hoc diceret Pontifex? Sed etſi diceret, nulla ea tamen eſſet permiſſio. Nam vt nullo ſpeciali præcepto opus eſt vt cõtrahatur obligatio credẽdi quod eſt reuelatum, aut non negandi, nec de eo dubitandi: Sed ex ipſa, vt dicitur, rei natura hoc indiſpenſabiliter naſcitur, ſuppoſitâ ſufficienti propoſitione quâ intelligatur eſſe credibile; ita nec eſt vlla permiſſio quæ huiuſmodi obligationem tollat. Niſi forte volumus fieri poſſe licitum annuente Deo, vt dicamus falſum eſſe quod apparet ipſum dixiſſe. Cùm ergo ſuppoſitâ Romani Pontificis infallibilitate in propoſitione credendorum, idem ſit ipſum aliquid propoſuiſſe, & Deum per ipſum idem propoſuiſſe; ſi daret permittẽdo non credendi facultatem, daret facultatem non credendi quod conſtaret eſſe à Deo propoſitum, quod repugnat.

Dicunt tertiò Nou-Auguſtiniani damnationem hanc Nouo Auguſtino nihil nocere, qui non dixit veras eſſe propoſitiones quas damnat Pontifex, ſed tantum eſſe ab Auguſtino aſſertas: id verò ab ipſo luculentiſſimè

probatum: & quia negari merito nequit, ita nec fuiſſe damnatum. Sumptum hoc eſt ex Nouo Auguſtino qui ſic loquitur. *Verumtamen memor ille ſit qui me refellendum ſuſcipiet inſtituti mei, ne multum lacertos fatigando vmbram feriat.... hoc a me ex profeſſo agitur atq; quæritur, non quid de naturæ humanæ ſtatibus & viribus, vel de Dei gratia & prædeſtinatione ſentiendum ſit; ſed quid Auguſtinus olim Eccleſiæ nomine & applauſu, quæ ſententias eius capitales tanquam totius doctrinæ fulcra conſecrauit & ſuas fecit....* tradiderit, prædicauerit, *ſcriptoq; multipliciter conſignauerit, &c.* & deinde *Nec iterum in hac noſtra diſputatione quæritur, vtrum vera an falſa ſint quæ tanquam Auguſtini ſenſa proferuntur; ſed vtrum Auguſtini ſint.... Quod ſi ea Doctorem iſtum ſenſiſſe certum fuerit, vera an falſa ſint ipſe viderit: ipſe an Scholaſtici hallucinando fallantur, prudenter iudicent, & Eccleſia toties oppigneratæ pro doctrina eius auctoritatis mole diſcernat.* Et tandem in Epilogo totius Operis *Quod ſicubi hallucinatus fuerim, hoc ſcio, me non in Catholica veritate, ſed Auguſtini ſententia aſſerenda cecidiſſe. Nec enim ego quid verum aut falſum, quid tenendum aut non tenendum in Catholica Eccleſiæ doctrina, tradidi; ſed quid Auguſtinus tenendum aſſeruerit ac docuerit.* Ianſ. tom. 2. l. 1. Proœm. cap. 29.

Ex quibus conſtat voluiſſe Baiiſtas totam hanc quã mouent eſſe facti quæſtionem, non iuris; vt ita faciliùs declinarent Eccleſiæ Romanæ anathematiſmos, dũ non videtur aſſeruiſſe quid ſit aut non ſit credendũ, ſed quę ſit aut nõ ſit Auguſtini ſentẽtia, ſiue illa vera ſit ſiue falſa.

Sed primò, vel hoc ipſum eſſet per ſe ſatis magnum ſatiſque damnabile peccatum, contra nubem, vt loquũtur, Scholaſticorum cõmunemque cæterorum Doctorũ ſententiam ſtare in acie, ac contendere Auguſtinianos eſſe qui damnãtur errores, & conſequenter proſcriptã ab Eccleſia doctrinam Auguſtini, quod hoc ſit & Auguſtino perquam iniurioſum, & ipſius Eccleſiæ auctoritati dãnoſiſſimum, nimirum & optatiſſimum eius hoſtibus hæreticis. Quare nec ex eo capite poſſunt Baiiſtæ

innocentiam præſtare quam præ ſe ferunt.

Secundò eſt etiam quod dicunt admodum falſum atq; ipſis eorum verbis expreſſóque per omnes Noui Auguſtini partes præiudicio conuincibile. Non quæritur, inquiunt, quid ſit ſentiendū, ſed quid olim Auguſtinus ſenſerit: nec vtrum vera an falſa ſint ipſorum dogmata, ſed vtrum ſint Auguſtini. Immò verò vtrū que quæritur, quia vtrumq; ab illis aſſeritur. Quî enim fieri poteſt vt vnū ab alio ſeparetur in eorum doctrina? Age, cùm fateris iſtud quæri, *Quid Auguſtinus olim Eccleſiæ nomine & applauſu quæ ſententias eius capitales tanquam totius doctrinæ fulcra conſecrauit & ſuas fecit, ſenſerit, prædicarit, ſcriptoq; multipliciter conſignarit*, nonne fateris Auguſtinum Eccleſiæ nomine & applauſu docuiſſe quæ docuit: & conſecratas eſſe ab Eccleſia capitales eius ſententias, atque ita tranſiiſſe in ſententias Eccleſiaſticas? Dum, quis fallatur definiendum committis Eccleſiæ iudicio *toties oppigneratæ pro doctrina Auguſtini*, nonne hoc ipſum aſſeris oppigneratam eſſe Eccleſiæ auctoritatem pro Auguſtini doctrina? Iam igitur abs te peto, putes-ne falſam eſſe poſſe doctrinam Eccleſiæ nomine & applauſu traditam, doctrinā ab Eccleſia conſecratam, doctrinā Eccleſiaſticā, doctrinam pro cuius veritate ipſa ſe Eccleſia vadem præſtitit oppigneratâ propriâ auctoritate, hoc eſt totâ ſuâ infallibilitate? ſi falſa eſſe poteſt doctrina, quæ talis eſt, recurrit quod ſæpe dixi, & capeſſendum eſt iter quò Geneuam itur. Iam enim deſtructa eſt columna veritatis: ſi falſa eſſe non poteſt quæ talis aſſeritur eſſe doctrina: ergo cùm aſſeritur eſſe talis, & vera eſſe aſſeritur: ac proinde poteſt cum eo qui talem aſſerit diſputari, non ſolum cuius ſit, ſed etiam an vera ſit.

Mirabiles omnino ſunt Baiiſtæ, qui cum toto impetu totâq; animi contentione in id incumbant, vt ea vera eſſe probent ex quibus euidens eſt ea quoque neceſſariò conſequi, quæ damnata ſunt, negant tamen ſe

hæc

hæc quæ ſequuntur aſſerere, ne conuincantur aſſerere damnata: hoc eſt, argumentationis antecedentia omnino ponunt. & quod eſt manifeſtum ac neceſſarium conſequens, dicunt ſe non aſſerere. ... enim ſic argumenter, Doctrina, quæ eſt Eccleſiæ nomine & ...lauſu tradita, ab ea conſecrata factáque Eccleſiaſtica, vera eſt: Doctrina quæ damnata eſt à tribus Pontificibus, eſt tradita Eccleſiæ nomine & applauſu, eſt ab ea conſecrata, eſt facta Eccleſiaſtica, ergo doctrina quæ damnata eſt à tribus Pontificibus eſt vera; maiorem omnino tuentur profeſſi ſe ad extremum vſque ſpiritum obedientes Eccleſiæ filios futuros. Pro minore quoque pugnaciſſimè decertant; vtrum vera ſit concluſio, non aſſerunt, delicati nimirum Dialectici, qui poſito argumento efficaci ac neceſſario, abſtinent ab eo quod concluſum eſt.

Ecquid amabo eſt ſe non aſſerere *quid ſit verum aut falſum, quid tenendum aut non tenendum*? Qui *Catholicum* eſſe aſſerit quod aſſerit, qui aſſerit eſſe *Euangelicum*, qui aſſerit eſſe *Apoſtolicum*, ille non aſſerit eſſe verum aut tenendum? Putat fortaſſe fieri poſſe vt Catholicum ſit, ſit etiam Apoſtolicum atque Euangelicum, & tamen falſum, ac reiiciendum? Atqui Nouus-Auguſtinus id quod eſt Auguſtini aſſerit eſſe *Catholicum*, *Apoſtolicum* & *Euangelicum*: ergo aſſerit eſſe verum & tenendum & non ſolùm eſſe Auguſtini. Patet aſſumptum ex anteà dictis, hoc eſt ex argumentis, capitum Noui-Auguſtini, vbi doctrina S. Auguſtini de gratia Dei dicitur eſſe *Euangelica*, *Apoſtolica*, *Catholica*, inſupérque additur & *irrefragabilis authoritatis*, vt hoc etiam expendant Nou-Auguſtiniani, an non aſſeratur verum & tenendum, quod aſſeritur eſſe confirmatum *authoritate irrefragabili*. Expendant & hoc etiam quod aſſerunt, *à Romanis Pontificibus Innocentio, Zoſimo, Cæleſtino, Leone, Hor-* Tom. 2. lib. 1. Procem. c. 14.

miſſa, Felice ſecundo, magnificentiſſimè approbatam, & conſecratam Auguſtini doctrinam. Hoc non eſt aſſerere eſſe veram ac tenendam? Quod ſi non contendunt
Ib. cap. 15. eſſe veram, quare *procaces* vocant & *immodeſtos*, atque *immoderatæ libertatis audaciæque*, qui contradicunt? Qua-
Ib. cap. 16. re *Eccleſiæ perniciem meditari*? quare gratiam *non tam prædicare quàm prodere*? Quare *in veteres Pontifices & antiquam Eccleſiam iniurioſos eſſe*? vno verbo. Quare tot
Ib. lib. 3. de ſtatu puræ nat. cap. 22. In indice v. Molina to. 1. probris onerantur, qui diſſentire putantur ab Auguſtino; ideoque præter *Cimmerias tenebras & confuſionem Babylonicam* nihil reliquum eſſe dicitur in hodierna Theologia?

Sed quænam erit iſtorum verborum interpretatio,
Ib. cap. 16. quiſue ſenſus. *Non aduertunt recentiores iſti, qui Auguſtini principia non ſatis penetrarunt, ſe in illis ipſis capitibus quæ impugnant,* NON OPINIONES AVGVSTINI, SED CATHOLICÆ DOCTRINÆ FVNDAMENTA, *quæ Romani Pontifices ex Auguſtini libris hauſta conſecrarunt vellicare atque concutere.... vt non iniuria dicere poſſimus eos verè* GRAVISSIMAM APOSTOLICÆ SEDI INIVRIAM FACERE *qui vllum articulum doctrinæ ab eo traditæ erroris inſimulant, vel ab antiquorum Romanorum Pontificum Succeſſoribus Pio V. & Greg. XIII. etiam damnatum putant. Quaſi verò* VERITAS *poſſet aduerſa eſſe* VERITATI, *vel propter ſubintrantes opiniones nouas Auguſtino capitaliter diſſonantes id quod* VERE *Auguſtinus docuit ab eius authoritate remoueri deberet: vel Auguſtinus Romanæ Sedi ſemper probatiſſimus, cum Romana ſede committi.* Aſſerit Nouus Auguſtinus Antiquũ id quod docuit *verè*, docuiſſe, eſſe *veritatem*: & ideò videri non poſſe damnatum à Pio & Gregorio, quod *veritas*, non aduerſetur *veritati*. Non tam eſſe opiniones Auguſtini *quàm Catholicæ doctrinæ fundamenta* à Romanis Pontificibus *conſecrata*; & tamen negat ſe aſſerere quid eorum quæ tractat ſit verum aut falſum, quid tenendum aut non tenendum ſit.

Aſſerit eſſe *veritatem*, & eſſe *verè* traditum; & non aſſerit eſſe verum. Aſſerit non tam eſſe opinionis Auguſtini, quàm Catholicæ doctrinæ fundamenta à Romanis Pontificibus conſecrata, & tamen non aſſerit an ſint tenenda, ſed tantùm an ſint Auguſtini. Quid hoc monſtri eſt? Non tam aſſerit eſſe vera quàm eſſe opiniones Auguſtini, & ſimul aſſerit qui ea impugnat, non tam impugnate opiniones Auguſtini, quàm impugnare ipſa Catholicæ doctrinæ, hoc eſt Catholicæ veritatis fundamenta? Quomodo hæc conciliabunt Noui-Auguſtini adoratores?

Et illud etiam quale eſt, *grauiſſimam eos iniuriam facere Apoſtolicæ Sedi, qui putant vllum articulum doctrinæ ab Auguſtino contra Pelagianos traditæ eſſe damnatum à Pio V. & Greg. XIII.* Nam primò ipſe eſt qui propoſitiones quaſdam ab illis Pontificibus *damnatas*, eaſdem eſſe putat cum traditis ab Auguſtino, vt paulò antè monſtratum eſt: Ergo ipſe eſt qui grauiſſimam facit iniuriam Apoſtolicæ Sedi. Deinde quæ iniuria inferri poteſt Apoſtolicæ Sedi, ſi dicatur damnatum eſſe aliquid ab ea quod falſum eſt? Ergo neceſſarium eſt vt qui aſſerit illam iniuriam, aſſerat verum eſſe quod damnatur. Ergo ſecum pugnat & falſum dicit, cùm dicit ſe non aſſerere quid ſit verum aut falſum, ſed tantùm quid ſit Auguſtinianum.

Huc refer illam quam prædicat Pauli & Auguſtini ſimilitudinem, *in profundo ſenſu, intelligentia, & prædicatione diuinæ gratiæ.* Paulo enim ita *ſuccenturiaſſe* Auguſtinum, vt *primus Antiquorum Patrum omnes gratiæ concluſiones quæ vſque ad eius tempora in Chriſtianorum fide delituerant in lucem incredibili profunditate & penetratione deduxerit*, Auguſtinum in ſe *notitiæ verè Theologicæ limites fixiſſe: eſſe Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum poſt ſcriptores Canonicos, inter omnes verè ſolidum, ſubtilem, irrefragabilem, Angelicum, Seraphicum, excellentiſſimum, & ineffabiliter mirabilem.* Cuius luce tamquam primi Ib. cap. 22. Ib. cap. 23.

Angeli, *Omnes quodammodo Deus irradiando perfundat, qui quaquà ratione ad alios erudiendos deſtinati ſunt.* Ipſum, doctrinas de gratia Dei, *tam immobilibus principijs primùm fundaſſe vt quidquid diſſonat* RESPVENDVM SIT. (Vide Lector an verum dixerit qui dixit ſe non definire quid ſit tenendum vel non tenendum, cùm definiat quid ſit *reſpuendum*) *Ipſum irrefragabilem ex tot Pontificum ſacratis vocibus, tot Canonum Synodalium præformationibus, toto antiquioris Eccleſiæ cōſenſu authoritatem conſequutum eſſe, ſuccubuiſſe quotquot cum eo vel viuo vel mortuo pugnare auſi ſunt. Ipſum denique vnà cum Apoſtolo Paulo matricem eſſe ac fontem omnium cōcluſionum quæ de gratia educi poſſunt.* Hæc Nouus-Auguſtinus, aliaque id genus pleraque, quibus fusè propoſitis, quod ſubiungit, *non quæri* in hac ipſius diſputatione, *vtrùm vera an falſa ſint quæ tanquam Auguſtini ſenſa proferuntur, ſed vtrùm Auguſtini ſint,* tuum erit, optime Lector, indicare quàm immanem hiatum aperiant, & quàm fœdè inter ſe pugnent. Nobis vnica hæc ratiocinatio ſufficit.

Ib. cap. 24. Ib. cap. 27. Ib. cap. 29.

Quærere an aliquid ſit traditum a Doctore irrefragabilis auctoritatis, in ea quæſtione in qua omnes eius articuli nituntur immobilibus fundamentis, & ab Eccleſia & Synodis & Pōtificibus conſecrati ſunt; idem eſt ac quærere vtrum ſit verum & tenendum: & aſſerere à tali Doctore traditum eſſe, eſt aſſerere verum eſſe atque tenendum, vt per ſe patet. Sed Nouus Auguſtinus quærit vtrum hæc propoſitio v. g. *Omnis infidelium opera ſunt peccata, & virtutes philoſophorum ſunt vitia.* Item, iſta *Deus non potuit creare hominem dolori capitis obnoxium ante quàm peccet,* & aliæ ſimiles, traditæ ſunt à tali Doctore qualem diximus, & concludit eſſe ab eo traditas: Ergo Nouus Auguſtinus quærit vtrum illæ aliæque id genus propoſitiones ſint veræ ac tenendæ, concluditque veras & tenendas eſſe: ac proinde dum negat ſe hoc quærere vel aſſerere, & falſum dicit, & ſecum pugnat.

Rurſus,

Propoſitiones illæ damnatæ ſunt à tribus Pontificibus; vt probatum eſt: Atqui illæ ipſæ ſunt de quibus quærit Nouus Auguſtinus ſint ne veræ ac tenendæ, aſſeritque veras eſse ac tenendas: Ergo propoſitiones de quibus quærit Nouus Auguſtinus an ſint veræ ac tenendæ,& quas aſserit eſse veras tenendaſque, ſunt propoſitiones damnatæ à tribus Pontificibus,& conſequenter ipſius aſsertio & doctrina cenſenda omnino eſt eſse damnata, quidquid vel ipſe vel Nou-Auguſtiniani ſatagant, vt hoc probrum effugiant. Sed hîc illud regerunt, quod eſt antea contritum, pugnare igitur ſecum Apoſtolicam ſedem, atque alterutro tempore deceptam eſse: vel cùm approbauit Auguſtinum, vel cùm propoſitiones ab eo traditas damnauit. Reſpondeo nos exhibere apertam illarum propoſitionum damnationem à Sede Apoſtolica factam, hoc eſt, à Pio, Gregorio,& Vrbano; debere igitur illos oſtendere earumdem approbationem ab eadem Sede profectam, quod præſtare non poſſunt. Dicant enim vbinam Innocẽtius aut Cęleſtinus, vel alius quiſpiam Antiquorum Pontificum dixerit verum eſſe illud, *Omnia infidelium opera ſunt peccata, virtutes omnes philoſophorum ſunt vitia, non potuit Deus creare hominem qualis modò naſcitur,* hoc eſt, morbis & doloribus vllis obnoxiũ,&c. Dixerunt, inquiunt, æquiualentia. Sed hoc ipſum perſpicuè oſtendendũ eſt æquiualere, nimirum quæ ab illis dicta ſunt, quod oſtendi nondum potuit. Approbarunt, inquiunt, Auguſtini omnia, & conſtat hæc eſſe Auguſtini. Inanis hæc eſt cantilena ſuperius exſufflata. Arauſicanum inquiunt, diſtinctè pronuntiauit liberum arbitrium non habere de ſuo niſi mendacium & peccatum. Ita inquam eſt, ſed mendacium vocat quod ad ſalutem vanum eſt, iuxta illud Ambroſii quo dixit de fuga ſæc. cap.1. vanum eſſe *quod eſt mendax ad ſalutem.* huiuſmodi autem ſunt virtutes Philoſophorum, etiam illæ, quæ moralem habent honeſtatem ſine turpitudine vlla. Eſt-

que hoc ex Auguſtino ſumptum, quando virtutis bonitatem ex eo metitur *quod ſit conſentanea liberandæ ac beatificandæ naturæ mortalium*, ideoque negat eſſe *veras virtutes* quæ non proſunt ad conſequendã *veram & immortalem beatitudinem*, permittítque Iuliano, vt bonas dicat eſſe Philoſophorum virtutes, bonaſque voluntates, dummodo fateatur *eſſe apud Deum ſteriles ac per hoc non bonas.* Vbi vides non alterius bonitatis defectum in virtutibus Philoſophorum Auguſtinum arguere, quàm vtilitatis ad ſalutem & beatitudinem, ſatiſque illi eſſe, ſi eo tantum ſenſu negentur *veræ*, quia fallunt ad liberandam & beatificandã mortalem naturam. Ergo qui dicet poſſe quidem illas aliquando habere conformitatem cum naturali ratione: atque illam decere quemadmodum decet naturalis ſcientia, cum illo tamen defectu bonitatis vtilis ad ſalutem, qualis in eadem ſcientia reperitur; nihil ille neque Auguſtino, neque Arauſicano, cuius canones ex Auguſtino excerpti ſunt, contrarium dixerit: atque hoc pacto rectè conciliauerit & quæ multis locis docet Auguſtinus nullas eſſe veras virtutes infidelium & quæ docet etiam quibuſdam alijs, hominum, *etiam impiorum, nec Deum verum veraciter iuſtéque colentium, quædam facta eſſe, quæ ſecundum iuſtitiæ regulam, non ſolùm vituperari non poſſunt, ſed etiam meritò iuſtéque laudantur: nec ita detritam eſſe in anima imaginem Dei terrenorum affectuum labe, vt nulla in ea velut lineamenta extrema remanſerint, vnde meritò dici poſſit, etiam in ipſa impietate facere aliqua legis vel ſapere. Et ſicut non impediunt à vita æterna iuſtum quædam peccata* venialia.... *ita nec iniquo prodeſſe quædam bona opera ſine quibus difficillimè vita cuiuſlibet peſſimi hominis inuenitur.*

Lib. 4. con. Iul.

De ſpiritu & lib. cap. 27. & 28.

Denique Nou-Auguſtiniani conantur dolorem ſuum ea cogitatione ſolari, quòd perinde damnatæ videantur Ieſuitarum theſes Antuerpienſes. Sed inane ſolatium iſtud eſt: & qui animo ſuo hanc opinionem imperant, non videntur legiſſe bullam Vrbani, vel certè

non intellexiſſe. Oſtendant enim quo eius loco Pontifex theſes illas *continere propoſitiones iam damnatas*, quæ *magno cum ſcandalo & authoritatis dictæ Sedis contemptu contra præfatas damnationes & prohibitiones defendantur.* Oſtendant vbi dicatur malum quod ex theſibus oritur *in ſcandalum & perniciem vergere totius reipublicæ Chriſtianæ.* Oſtendant demum Pontificem dum ſuam mentem interpretatur Breuibus in Belgium miſſis, teſtari ſe Theſes reprobaſſe ſicuti *doctrinam haud ſanam continentes*. Et cùm id oſtenderint, fatebimur in eadem eſſe damnatione Nouum-Auguſtinum & Ieſuitas Antuerpienſes. Sed ſi clariſſimum eſt, cùm paria narret à ſe decreta Pontifex, aduerſus ea quæ tam contra quàm pro Nouo-Auguſtino ac Patribus Ieſuitis tam edita quàm edenda erant, quando nihil aliud in iis ſpectabatur quàm quod vtrique violaſſent prohibitionem eiuſmodi quæſtiones agitandi, deinde tamen *ex diligenti & matura lectione eius libri cui titulus Auguſtinus* (non dicit & Theſium) quâ ſcilicet innotuit non tantùm violari cautionem illam, quam Theſes quoque violabant, ſed & damnatam antea doctrinam proponi, (quale nihil de Theſibus pronuntiatur) cenſuiſſe renouandam illam doctrinæ non ſanæ damnationem, & Nouum-Auguſtinum tanquam *reprobatam* atque *damnatam* illam doctrinam *continentem* ac *renouantem* prohibendum, quis poteſt dubitare duplicem exprimi prohibitionem, vnam Nouo-Auguſtino cum Theſibus communem ob violatum præceptum non edendi quidquam eo de argumento: aliam propriam & peculiarem Noui-Auguſtini, ob eam quam continet & renouat *reprobatam damnatamque doctrinam*, & vt aliàs dicitur, *haud ſanam*? hac verò diſtinctione fit, vt in Authore Theſium ſola obedientia deſiderari potuiſſe videatur, ſi nullam facti rationem idoneam poſſit afferre, non verò fides aut veritas. Nouo autem Auguſtino defuiſſe cenſeatur, non ſolùm obedientia, ſed & veritas & illa quæ perire ſolet,

dum dãnatis opinionibus pertinaciter inhæretur, fides. Atque hinc fit vt enumeratio nouorum opuſculorum quæ antea prohibitis adiunguntur & *ſubinſerta* dicuntur in Bulla, ea tantùm complectatur quæ pro Nouo Auguſtino tuendo fuerunt edita. Fruſtra igitur eâ ſe cogitatione Nou-Auguſtiniani recreant: nec aliud reſtat quàm vt quod debent, quódque optatur ab omnibus & verò etiam ſperatur, Chriſti Vicario dicto audientes ſint, priuatúmque erga vnum aliquem Doctorem affectum, neceſſario erga caput Eccleſiæ officio poſtponant.

LIBER IV.

LIBER QVARTVS.

Quo, monſtratur repræſentari à Baianis S. Auguſtinum hodiernis hæreticis conſentientem.

QVANTOPERE faueant hæreticis omnibus Baiiſtæ ſatis conſtat ex ijs quæ hactenus diſputata ſunt, quibus patuit illos & Eccleſiæ infallibilitatem, & Romanorum Pontificum authoritatem concutere auſos. 1. Cũ Pelagianiſmum Patribus affricant qui Origenem inter & Auguſtinum vixerunt. 2. Cum Scholaſticorum aduentu tantam cladem illatam putant veræ fidei, vt in maxima Catholicorum parte communia tantùm principia manſerint, qualia ne ipſi quidem hæretici perdiderunt, introductis de cætero in eorum principiorum applicatione atque expreſſione immenſis erroribus & Babylonica confuſione. 3. Cùm Concilia cum Auguſtino committunt. 4. Dum decreta Romanorum Epiſcoporum adeò irrident, vt quem audiunt, aut loqui negent, aut quid loquatur ſcire: aut ſumma fruentem poteſtate liberum eſſe, metui videlicet gratiæue ſeruientem, dum ſibi extorqueri ſinit credendorum aut non credendorum definitiones. Sed operæ prætium eſt doctrinæ Baiiſtarum pauca quædam capita cum hodiernis hæreſibus conferre, vt pateat quanta fuerit eorum hallucinatio, qui ſe Auguſtinianos eſſe dum probare aggrediuntur, hoc egerunt, vt Auguſtinus Caluiniſta videri poſſet. Quanta illud iniuria in ſanctiſſimum Antiſtitem Eccleſiæ pugilem

inuictiſſimum hæreticorumque domitorem, quanto Eccleſiæ Catholicæ detrimento, quæ iſta proditione in hoſtium caſtra inuictiſſimum trahi ſentit Auguſtinum, tantóque ſuarum vitium famam diminui quanto creſcit hoſtilium: quantâ demum gratulatione lætitiâque ipſorum hæreticorum, qui quod in votis ſemper habuerunt vt videri poſſent Authore Auguſtino *Antiquitatis*, vt loquitur Caluinus, *teſte fideliſſimo*, Eccleſiam oppugnare, id ſibi modò conceſſum experiuntur eorum qui Catholici putantur beneficio, vel me ſilente nemo'eſt, qui facilè non perſpiciat. Neque hic aliud probandum reſtat, quàm nihil imponi Baiiſtis dum eo nomine accuſantur quòd Auguſtinum repræſentent conſentientem hodiernis hæreticis.

Hoc autem oſtendo ſelectis quibuſdam capitibus, de quibus primum monſtrandum erit, quæ ſit ſententia noſtratium hæreticorum. Et quia Baiani reſpondent non eſſe hæreticum quidquid eſt ab hæreticis traditum, Secundò loco monſtrandum erit, in eo ipſo Eccleſiæ fuiſſe contrarios. Tertiò demum & in eo illis conſentire Baianos, in quo illi conuincuntur ab Eccleſia diſſentire: & quia iactant ſe non aliam habere quàm habeat Auguſtinus ipſe doctrinam: neque duos eſſe Auguſtinos Antiquum & Nouum ſed vnum, eumdémque vt loquitur *Prædeſtinati* Cenſor, etiamnum poſt fulmina Pag 104. Sedis Apoſtolicæ, neceſſariâ deductione ſequitur, eandem eſſe apud Iiſtos Illuminatos Auguſtini & hodiernorum hæreticorum doctrinam.

CAPVT I.

INSTANTIA PRIMA.

De Attritione

QVÆ ſit opinio Lutheri de Attritione quæ concipitur ex timore pœnæ ipſius verba declarant à De-

cano & Cancellario Louanienſi relata ex ſermone de Pœnitentia quæ ſic habent. *Contritio, ſic nunc cœpit vocari vera pœnitentia interior duplici via paratur. Primò per diſcuſſionem, collectionem, deteſtationem peccatorum quâ quis, vt dicunt, recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, damna, fœditatem, multitudinem: deinde amiſſionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquiſitionem & alia quæ poſſunt triſtitiam ac dolorem excitare. Hæc autem triſtitia facit hypocritam, imò magis peccatorem, quia ſolùm timore præcepti & dolore id facit: & tales omnes indignè abſoluuntur & communicantur*: hæc ille. Quibus liquidò conſtat repudiatam ab eo contritionem quæ ab Scholaſticis attritio dicitur, conceptam vel ex turpitudine peccati, vel ex amiſſione æternæ beatitudinis, vel ex acquiſitione æternæ damnationis. Rationem verò affert, quoniam qui ita conteruntur, *Si liberè deberent remoto præcepto & minis pœnarum confiteri, certè dicerent ſibi non diſplicere vitam præteritam, quam ſic coguntur diſplicere confiteri: imò quò magis timore pœnæ ac dolore ſic conuertuntur, eò magis peccant & afficiuntur ſuis peccatis quæ coguntur, non autem volunt odiſſe .... Et hæc eſt illa contritio quam ipſi vocant extra charitatem, non meritoriam. Alij vocant attritionem diſponentem ad contritionem: ſic enim ipſi opinantur, quam opinionem ego errorem iudico.* Coactam ſcilicet eſſe vult huiuſmodi pœnitentiam ceſſaturam ſtatim atque metus deſierit, & eſſe nullam, peccatumque augere. Atque hanc, vt vides, eſſe putat eam quæ à Scholaſticis vocatur attritio, cui etiam perfectiorem opponit, eamque veram pœnitentiam his verbis. *Secundo paratur contritio per intuitum & contemplationem ſpecioſiſſimæ iuſtitiæ, quâ quis in pulchritudine & ſpecie iuſtitiæ meditatus in eam exardeſcit & rapitur, incipitque cum Salomone fieri amator ſapientiæ, cuius pulchritudinem viderat. Hæc facit verè pœnitentem, quia amore iuſtitiæ id facit. Et hi ſunt digni abſolutione.*

Ruard. Taper. ar. 4. in Luth.

Hanc Lutheri ſententiam quâ priorem illam atque imperfectam contritionem ſiue attritionem Scholaſticorum reprobat, fuiſſe damnatam conſtat primùm ex iudicio Academiæ Louanienſis, cuius ſenſum Taperus in hac errorum Lutheri enumeratione repræſentat.

Conſtat ſecundò ex Cenſura Sorbonæ anno 1521. die 25. Aprilis vbi inter propoſitiones excerptas ex alijs Lutheri libris titulo 2. de *Contritione & ijs quæ eam præcedunt*. Propoſitio 5. hæc ponitur. *Contritio quæ paratur per diſcuſſionem, collectionem, & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ ponderando peccatorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis acquiſitionem, hæc, inquam, contritio facit hypocritam, imò magis peccatorem*: Vides hanc eſſe Lutheri propoſitionem paulò antè productam, iiſdemque omnino verbis quibus eam ille expreſſerat, conceptam. Quàm Sorbona ſic configit. *Hæc propoſitio eſt falſa, viæ ad pœnitentiam impeditiua, ſcripturis ſacris & doctrinæ ſanctorum difformis.*

Seſſ. 14. can. 5. Conſtat tertiò, ex Concilio Tridentino cuius hæc eſt definitio, *Si quis dixerit eam contritionem quæ paratur per diſcuſſionem, collectionem & deteſtationem peccatorum qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis & æternæ damnationis incurſum, cum propoſito melioris vitæ; non eſſe verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam & magis peccatorem: demum illam eſſe dolorem coactum & non liberum ac voluntarium, anathema ſit.* Quâ definitione Concilium complectitur id quod antea explicuerat.

Cap. 4. *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehēnæ & pœnarum metu cōmuniter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, declarat non ſolum non facere hominem hyp. & magis peccatorem*

verùm etiam donum Dei eſſe, & Spiritus ſancti impulſum. Et deinde. *Quamobrem falsò quidam docent . . . . . Contritionem eſſe extortam & coactam, non liberam & voluntariam.*

Vides hic etiam à Concilio referri ipſiſſima Lutheri verba: ac proinde id ipſum damnari quod Lutherus aſſeruerat, aut ſuppoſuerat, Nempe contritionem imperfectam illam & quæ eſt inferior caritate, ſiue vt ille dixit *extra caritatem*, conceptam ex conſideratione turpitudinis peccati, felicitatis amiſſione & acquiſitione ſiue incurſu æternæ damnationis, eſſe malam, nec poſſe coniungi cum propoſito melioris vitæ quando ipſa vitam facit deteriorem, conſtituendo ſcilicet hominem magis peccatorem & hypocritam. Item, vides damnari rationem quâ nitebatur Lutherus, quòd *cogantur* qui ſic conteruntur, neque ſatis liber ſit ille metus. Vnde nullum ſupereſt dubium, quin hoc ipſum quod tradidit Lutherus, & damnatum ſit, & poſt huiuſmodi damnationem omnino hæreticum.

Reſtat ergo vt oſtendamus cum hac Lutheri doctrina congruere doctrinam Nou-Auguſtinianorum, quod facilè perſpici poterit ex iis quæ tractauimus antea, quęque apud hos Auctores totis libris diſputantur, vt ſufficere poſſit argumenta ſolum referre capitum, qualia ſunt hæc. *Ex puro timore pœnæ non poteſt ita fugi peccatum vt nullum aliunde peccatum incurratur: Ne quidem ex timore gehennæ. Repugnare magnoperè Auguſtino doctrinam quâ docetur dolorem peccati propter gehennæ metum, ſeu attritionem quorundam Scholaſticorum excludere poſſe omnem peccandi voluntatem & continere propoſitum bonæ vitæ ſeu ſeruandi totam legem Dei, itemque eſſe diſpoſitionem ſufficientem ad iuſtificationem cum ſacramento obtinendam.* Quod autem hic *quoſdam* tantum *Scholaſticos* deſignant contrarium ſentientes, alibi pleroſque fatentur dum dicunt, *Doctores Scholaſtici plerique docent omnino nos poſſe in aliquo actu ex ſolo timore pœnæ omne peccatum fugere ac deteſtari: ita videlicet vt intentio vitandi pœnas fugam omnis*

Suprà cap.

Ianſ. tom. 3. lib. 5. c. 27. & 28.

Ianſ. loc. cit. cap. 17.

peccati ac deteſtationem velut medium aſſumat . . . . . ſed ſi ſecundùm D. Auguſtini principia de iſta difficultate ſentire volumus; impoſſibile eſt vt ille qui in peccandi propoſito conſtitutus eſt, ſolâ pœnæ formidine ita mutet voluntatem peccatumque deteſtetur, vt non peccet. Addunt, *Numquam dubitaſſe Auguſtinum quin in illo qui timore ſolo coercet manus ne malum faciat, male faciendi tamen voluntas quâ ſit reus vigeat.* Item *Tanquam conſtantiſſimæ veritatis dogma iudicari, teneri, ac tradi ab Auguſtino, quod voluntate reus ſit quantumcumque ex timore aliquis peccatum declinare videatur.* Quodnam verò ſit illud peccatum quo rei tenentur qui ſolo dicuntur pœnæ metu, aliàs ſignificant cùm dicunt, ipſam præcisè pœnæ fugam, quatenus non refertur ad finem caritatis, *nullius alterius malitiæ adiunctione delictum eſſe*: vnde etiam cõſtat ſolum eos agnoſcere timorem bonum idoneúmque ad præparandum animum ad iuſtificationem, ſiue in ſacramento, ſiue extra ſacramentum, qui oritur ex caritate atque amore Dei, quo dicunt etiamſi imperfectus ſit & remiſſus, nos, *verè ſincerè & gratis ex animo propter ſeipſum & nullius creaturæ intuitu diligere Deum; ſine ad illam attingat perfectionem vt ſupra Omnia creata diligatur, ſiue in ſimpliciori & inferiori affectu hæreat. Nam talis amor quantumcumque remiſſus, exilis, ac tenuis eſt veriſſimus & caſtiſſimus fructus caritatis Dei, ſiue dilectionis amicitiæ, nullâ concupiſcentiæ ad ſe reflexæ peruerſitate diſtortus.* Addunt dilectionem hanc etiamſi imperfecta ſit, habere idem prorſus obiectum quod perfecta caritas, iuſtitiam propter iuſtitiam, Deum propter Deum nullius alterius diſtinctæ mercedis conſideratione dilectum, atque hoc eſſe contendunt illud, *ſicut oportet*, quod Auguſtinus requirit ad bonos actus. Neque enim aliud eſſe aliquem actum fieri ſicut oportet, quam fieri, *non ex timore pœnæ, non ex aliqua terrena vel reproba cupiditate, ſeu intentione carnali, ſed ex dilectione iuſtitiæ, ita videlicet, vt in agendo ipſa legis iuſtitia diligatur . . . . Talem autem iuſtitiæ dilectionem non eſſe aliam niſi quâ gratis diligitur Deus.*

Ib. cap. 11. · Ib. cap. 7. · Cap. 11.

Quòd ſi quæras quare ille alius pœnæ timor qui non eſt cum hac iuſtitiæ dilectione cõnexus, malus ſit atque ineptus, vt animum ad iuſtificationem præparet; rationem petuut ex eo *quòd ſit impoſſibile vt ille qui præceptum aut pœnitentiam ex ſolo timore pœnæ facit non ſit inuitus, non animo nolenti, non repugnanti, vt non mallet non facere ſi impune liceret.* Item quia ille timor *naſcitur ex amore ſui ipſius quatenus in creatura vltimò requieſcit, quia non poteſt mutare malam voluntatem &c.* Ib. cap 29. Cap. 30. 31.

Hæc ſunt lumina Baianorum, quæ ſi conferas cum iis quæ ſunt allata ex Luthero, inuenies primò vtrobique ſupponi aliquam contritionem conceptam ex intuitu & contemplatione ſpecioſiſſimæ iuſtitiæ, quod eſt illis etiam cum Catholicis commune: ſecundò vtrobique ſupponi contritionem ſiue attritionem aliã imperfectam & diſiunctã ab intuitu illo ſpecioſiſſimæ iuſtitiæ vt Lutherus loquitur: ſiue vt Baiiſtæ dicunt, ab illo intuitu quo *iuſtitia propter iuſtitiam, Deus propter Deum* dilectione *ſinceriſſimâ, caſtiſſimâque* amatur. In quo etiam illi nihil à Catholicis differunt.

Tertiò vtrobique aſſeri ſecundam hanc attritionem eſſe vitioſam, & inſufficientem animo ad iuſtificationem præparando. Nam hoc dicit Lutherus, cùm dicit, *facere hominem hypocritam & magis peccatorem: & indignè abſolui ac communicari ſic attritos*, Baiiſtæ verò cùm dicunt repugnare Auguſtino quod docent Scholaſtici attritionem illam *eſſe diſpoſitionem ſufficientem ad iuſtificationem cum ſacramento; naſci timorem illum ex amore ſuipſius, quatenus in creatura vltimò requieſcit.* Ideóque qui ſic timent, *ſine vllius alterius malitiæ adiunctione delinquere.* Ex quo ſequitur peccare qui ſic atteritur. Et quia peccator dum peccat fit magis peccator, fieri quoque illum *magis peccatorem*: quin etiam & hypocritam. Exterior enim pœnitentiæ profeſſio cum interiore voluntate peccandi eſt hypocriſis. Hoc autem damnatur in Luthero vt monſtratum eſt. Ergo Baiiſtæ Luthero conſentiunt

in eo in quo ille damnatus eſt.

Quartò vtrobique eadem affertur ratio cur mala ſit attritio illa: & cur non ſit idonea diſpoſitio ad iuſtificationem Nempe quia ſic contriti *coguntur non autem volunt* odiſſe peccata, vt loquitur Lutherus, quod ipſum Baiiſtæ dicunt, *eſſe inuitum, animo nolenti & repugnanti* quod vtrumque damnatur à Tridentino vt manifeſtum eſt.

Vnde ſequitur quintò, vtroſque deſtruere ſuppoſitionem illam Tridentini quâ ſupponit cum illo timore coniungi poſſe *propoſitum melioris vitæ*: Et quidem à Baiiſtis diſtinctiùs quàm à Luthero cum dicunt eſſe *impoſſibile. Quomodo,* inquiunt, *ex ſolo timore pœnæ habebitur voluntas emendationis & propoſitum non ſolùm qualecumque bonum, ſed vniuerſe peccata relinquendi, & obſeruandi totam legem Dei? hoc enim eſt vnum ex difficillimis quæ caritas præſtare poteſt, ſed ſine Dei ſeu iuſtitiæ dilectione poſſideri impoſſibile eſt.* Item, *Non capio quid ſibi Scholaſtici nonnulli velint, dum dolorem peccati ex pœnarum timore pullulante tantopere extollant, vt eum etiam omnem peccandi voluntatem excludere & bene viuẽdi propoſitũ includere putent; quo nihil in Auguſtini doctrina abſurdiùs & falſiùs dici poteſt.* Atque hoc probãt quia propoſitum emendationis *eſt initium bonæ voluntatis & conſequenter caritatis.* Quod igitur eſt diſcrimen inter iſtos & Lutherum in hac controuerſia, in qua damnatum eſſe Lutherum conſtat?

Ianſ tom. 3 lib. 5. c. 33.

Dices primò. Baiiſtas docere vtilem eſſe attritionem etiam illam quæ concipitur intuitu pœnæ ſolius. R. Verum eſt, vnde ſunt in eo mirabiles, quod tantas inueniant in vno peccato vtilitates. Sed hoc non impedit quo minus eam vitioſam eſſe dicant quando à caritate diſiungitur & minimè idoneam animo ad iuſtificationem præparando, etiam cum Sacramento, quod dixit Lutherus & in quo damnatus eſt.

Ianſ. ib. cap. 31.

Dices ſecundò Baiiſtas admittere contritionem ex amore iuſtitiæ conceptam minus perfectam, & quâ non diligatur

diligatur Deus ſuper omnia, eſto diligatur ex puro atque ſincero motiuo caritatis, quæ ſine Sacramento non ſufficiat, cum Sacramento ſufficiat ad iuſtificationem: & in eo videri poſſe aliam eſſe ipſorum & Lutheri ſententiã. Reſpondeo, ne Lutherum quidem, quòd ſciamus, hanc improbaſſe. Eſt enim etiam illa ex amore *ſpecioſiſſimæ iuſtitiæ*, qualem Lutherus laudat. Sed hoc non impedit quo minus hoc dixerint Baiiſtæ, quod eſt in Luthero damnatum, contritionem, quæ non concipitur ex amore illo ſpecioſiſſimæ iuſtitiæ, ſed ex timore pœnæ, malam eſſe, ideóque nec conferre ad iuſtificationem cum Sacramento.

Addo inſignem hoc loco Baiiſtarum contradictionem, qui ſuam hanc contritionem minus perfectam, & tamen ex motiuo caritatis cõceptam, deſignatam contendũt à Tridentino & dictam attritionem cum Sacramento ſufficientem. Et tamen cum eius imperfectionem explicant eam eſſe dicunt, quod etſi amor Dei ſit, non ſit tamen amor Dei ſuper omnia: & ideò non eſſe, quia *non vſque eò increuit vt aduerſantia iſti bonæ voluntati valeat ſuperare*. Quò ſpectat etiam quod paulo ante retulimus, propoſitum relinquendi omnia peccata, ſeruandique legem, *eſſe vnum ex difficillimis quæ caritas præſtare poteſt*. Et hanc rationem afferunt quare Tridentinum non intellexerit per attritionem illam cum Sacramento ſufficientem, eam, quæ concipitur ex ſolo timore pœnæ, quòd ea quam intelligit Tridentinum ſit coniuncta cum tali *propoſito*, & ea quæ naſcitur ex puro timore pœnæ non poſſit eſſe ita coniuncta. Eſſe enim deteſtationem peccatorum & propoſitum melioris vitæ *duas conditiones quibus ab illius imperfectæ contritionis ſiue attritionis eſſentia reijcitur omnis illa attritio, quæ ex ſolo timore pœnæ ſiue temporalis ſiue æternæ proficiſcitur*. Coniungamus hæc omnia.

Ianſ. tom. 3. lib. 3. cap. 7.

Ianſ. ib cap. 34.

Attritio ſiue contritio imperfecta quam Tridentinum ſufficere dicit cum Sacramento, debet habere

duas conditiones, quæ ſunt deteſtatio peccatorum & propoſitum melioris vitæ: ſed contritio imperfecta quam Baiiſtæ volunt eſſe actum puriſſimæ ac ſinceriſſimæ caritatis, non habet duas illas conditiones, poſtquam non eò vſque *increuit vt valeat ſuperare omnia aduerſantia*, & poſtquam illa quæ hoc habet, eſt *vnus ex difficillimis caritatis actibus*, ac proinde non eſt imperfecta: ergo contritio imperfecta quam Baiiſtæ volunt eſſe actum puriſsimæ ac ſinceriſsimæ caritatis, non eſt attritio, ſiue contritio imperfecta, quam Tridentinum dixit ſufficere cum Sacramento. Item,

Contritio quæ habet duas illas conditiones adiunctas eſt vnus ex *difficillimis* actibus caritatis, vt Baiiſtæ fatentur. Contritio quam Tridentinum ſufficere dicit cum Sacramento, habet duas illas conditiones adiunctas, vt iidem aduertunt: ergo contritio quam Tridentinum ſufficere dicit cum Sacramento, eſt vnus ex difficillimis actibus caritatis: ergo non eſt imperfectus actus caritatis: ergo non alia contritio ſufficit, quàm quæ eſt perfectus actus caritatis, & amoris Dei ſuper omnia, hoc autem illud ipſum eſt quod oſtendimus in Luthero fuiſſe anathematizatum. Iungant igitur manus Nou-Auguſtiniani cum Lutheranis.

CAPVT II.

De Amore concupiſcentiæ.

HÆc eſt altera inſtantia de amore concupiſcentiæ quem in vniuerſum damnari ab hæreticis, adeo vt ne ipſius quidem felicitatis tanquam mercedis intuitu operari fas ſit, cõſtat in primis ex Luthero loco iã citato. Poſtquam enim vitioſum eſſe vult dolorem conceptum ex amiſſione beatitudinis, conſequens eſt, vt eiuſdem beatitudinis, vt adipiſcendæ intuitum vitioſum eſſe cenſeat, Conſtat etiam ex alia eius propoſitione quam Sorbona damnauit, *opera quæcumque ante caritatem ſunt*

Supra num. 2.

In prop. excerptis ex Luth. tit. 2. de Contritione.

peccata, & damnabilia & indiſponentia ad gratiam. Eſt enim hic mercedis & propriæ felicitatis intuitus imperfectior quàm vt ſit actus caritatis: ac proinde vel præcedit paſſim caritatem, vel facilè poteſt præcedere. Eſt igitur ex Luthero malus & damnabilis.

Luthero Caluinus aſſentitur cum dixit, *Dei iudicio nihil eſſe ſincerum nec probum, niſi quod ex perfecto eius amore manat*, &, *Cum ingenuam à filiis ſuis mercedem requirat Deus, ſeruile huiuſmodi obſequium*, quo quis intuitu mercedis operatur, *non repudiabit modò, ſed procul etiam reiiciet.* Quibus adde quod dicit: Quod addunt nullam fore curam benè inſtituendæ vitæ, niſi ſpe mercedis propoſitâ, totâ viâ errant *Si enim hoc tantum agitur vt homines mercedem ſpectent cum Deo ſeruiunt, & illi ſuas operas locent aut vendant; parum proficiunt, gratis coli vult, gratis amari.* In Antid. Seſſ. 6. can. 15. & 31.

Concinit Geneuenſis Theologia Polani, quando propoſitâ quæſtione *an Deus ideo ſit diligendus quia nobis poteſt benefacere*, Reſpondetur: *Nequaquam Nam & ſi amor erga Deum non caret mercede, tamen non debet eſſe mercenarius, ſed filialis. Eſſet autem mercenarius ſi Deum diligeremus propter mercedem, ſeu ſpe mercedis conſequendæ: imò iam non diligeremus Deum ſed mercedem. Ac proinde ſine intuitu mercedis diligendus Deus, affectus eſt non contractus caritas.* Syntag. Theol. lib. 9. cap. 10.

Hanc hæreticorum doctrinam fuiſſe damnatam ex dictis ſequitur. Nam cùm ſit eadem prorſus cauſa eius qui reiicit triſtitiam ex amiſſione beatitudinis contractam, & eius qui reiicit eiuſdem beatitudinis ſpem aut deſiderium aut quemcumque alium eius intuitum; fieri non poteſt vt Academia Louanienſis & Pariſienſis, & Leo decimus in Bulla contra Lutherum, & Concilium Tridentinum quando vnum damnant, non etiam damnent alterum.

Eſt inſuper propria & expreſſa Tridentini definitio *vnde conſtat eos orthodoxæ Religionis doctrinæ aduerſari* Seſſ. 6. c. 11.

.... qui ſtatuunt in omnibus operibus iuſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitando & ſeſe ad currendum in
Can. 31. *ſtadio cohortando, cum hoc vt in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam*: vnde poſtea, *ſi quis dixerit iuſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur, anathema ſit.* Quam definitionem hæreticis eſſe contrariam & ipſa per ſe prodit, & ipſorum hæreticorum ſenſus oſtendit: ideo enim Caluinus ſe aliter ſentire ſignificat in antidoto iam citato. Accedit Catholicorum Doctorum conſpiratio quæ colligitur ex Vega & Bellarmino.

Neque obſtat quod addit Concilium, *cum hoc vt in primis honorificetur Deus*, quaſi verò ſupponeret hanc mercedis intentionem, non ſiſtere in ipſa mercede, aut eam non referre ad ipſum operantem. Hoc enim ſi Concilium tanquam neceſſarium ſupponeret, falsò diceret aliquos in hac controuerſia *fidei orthodoxæ aduerſari*. Qui enim ſunt illi qui aduerſantur? Non Lutherus, qui ſuum illum hac ratione inueniret *ſpecioſiſſimæ iuſtitiæ intuitum*. Non Caluinus, cui vt ſufficit ſi fideles *offenſam pluſquam pœnam timeant*, dum metu pœnæ conteruntur, ſufficeret etiam ſine dubio, ſi Dei bonum pluſquam ſuum quærerent, dum intuitu mercedis operantur: vt autem offenſam pluſquam pœnam timent, dum filiali timore concutiuntur, ideóque timent quia ſincerè amant: ita plus amarent Deum quàm mercedem, ſi filiali pariter amore agerentur, ipſamque mercedem ad Deum referendo ideo cuperent quia Deum amant; *manaret*, hic affectus *ex perfecto Dei amore*, quo Deus *gratis amaretur*: ac proinde talis eſſet qualem Caluinus commendat. Quinam igitur eſſent illi qui aduerſarentur orthodoxæ fidei, ſi fides orthodoxa nihil aliud poſtularet? Nihil aliud ergo voluit Concilium quàm occupare peruerſam doctrinæ ipſius interpretationem, quâ quis crederet nullam eſſe igitur perfectæ caritatis neceſſitatem, ſi aliquis amor concupiſcentiæ laudabilis

eſt & meritorius. Eſt enim omnino aliqua & quidem indiſpenſabilis. Sed intendit Concilium quamuis ille mercedis intuitus diſparatè ſe habeat ad actum caritatis, qui vel ſimul, vel antè, vel poſt elicietur; neque inde pretium accipiat aut valorem vllum, dummodo tamen illum non excludat eſſe ipſum per ſe bonum & honeſtum & meritorium: & hæreticos eſſe qui contrarium ſentiunt.

Atqui contrarium ſentiunt Baiiani, quod eſt tertium hoc loco monſtrandum, eſtque ad monſtrandum facile. Diſertè ſiquidem pronuntiant: *Concupiſcentiam reſpectu Dei eſſe amorem vitioſum, finem vltimum non poſſe aliò referri niſi amandi peruerſitate, Nullum eſſe veſtigium in omnibus Auguſtini operibus Scripturiſue ſacris, quòd viſio Dei alio ſit amore quàm veræ caritatis appetenda. Qui ſibi Deum diligit, totum dilectionis ordinem, diligendi peruerſitate perturbare.* Ita intelligendum quod legimus de iis *qui propter retributionem operantur*, neque imperfectum eſſe hunc operandi modum, ſed verè etiam *perfectiſſimum*, quòd ſcilicet illa retributio in finem caritatis referatur, nec aliter poſſit honeſtè appeti, illum cuius affectus immoratur in delectabilibus illis *nullius alterius malitiæ adiunctione delinquere*, vitioſum eſſe timorem malorum æternorum, ſi ea timeantur *non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum tranſeat, ſed quatenus ea ſibi tantùm incommoda ſunt.* Vnde inferas eodem modo vitioſum eſſe amorem bonorum æternorum. Ianſ. tom. 3. lib. 5. cap. 8. 9. 10. Ib. cap. 21. 31.

Et ideo candidè confitentur, *Eſſe ſinceritatis adulterium, quando quis in ſeipſum reſilit ſperando, vertique puritatem diuinæ caritatis in fœditatem mercenariæ cupiditatis.* Hæc illi & pleraque id genus alia de quibus poſtulamus quid differant ab eo quod in Luthero damnauit Leo decimus, de dolore concepto ex amiſſione felicitatis, & in eodem Luthero atque Caluino Tridentinum? nemo enim illorum, vt dictum eſt, deſiderium felicitatis reprobat, niſi finem caritatis non attingat, ſi enim illum Ib. cap. 8.

intueantur approbant omnes. Baiani in vtroque conſentiunt, cùm tamen alterum damnatum ſit. Et cùm ſit tam aperta hoc in loco inter ipſorum doctrinam & eam quæ in hæreticis damnata eſt conſonantia; quis non miretur hanc eos difficultatem ita diſsimulaſſe vt ne vnum quidem verbum protulerint quo illam occupaſſe viderentur?

CAPVT III.

De Authore peccati.

FRVSTRA ſim ſi probare contendam hanc nuperi hæreticis excidiſſe blaſphemiam vt Deum facerent Authorem peccati. Tanta enim eſt & tam certa eiuſce rei opinio apud Catholicos omnes, vt ſi ſuam illi hac in parte innocentiam probauerint, accuſanda ſit Eccleſia Catholica publici erroris in interpretanda hæreticorum doctrina.

Sed & fruſtra quoque ſim ſi probare contendam hanc quam dixi blaſphemiam fuiſſe illis ad errorem & hæreſim imputatam. Nam & hoc pariter cogit eorúmdem Catholicorum pia execratio, & plenus religionis horror, vt mittam Tridentini anathematiſmum in eos qui dicunt *Deum mala opera ita vt bona, operari, non permiſſiue ſolùm, ſed etiam propriè & per ſe.* Seſſ.6 con.6

Reſtat ergo ad abſoluendam inſtantiam hanc, vt probemus Baianos hoc loco nihil admodum diuerſum ab hæreticis tradidiſſe. Quod vt innoteſcat præmittēdum eſt illud, animoque retinendum, hæreticos non aliter erraſſe quàm quòd certa quædam principia tradiderint ex quibus neceſſariâ collectione ſequatur illa res quæ nomine auctoris peccati ſignificatur. Nam quod totidem verbis aliquando concluſerint, *Deum eſſe peccati auctorem*, non poſſet fortaſſe ex eorum libris facilè oſtendi: & ſi quid tale vſpiam occurreret, non deeſſet ſpe-

cioſa quædam interpretatio , quâ conarentur hanc quam vocare ſolent calumniam depellere. Ergo hoc illis eſt erraſſe & hæreticos eſſe in conſtituendo peccati Auctore Deo, quod eſt aliqua poſuiſſe principia quibus hoc conficiatur. Atqui nihil minus fecere Nou-Auguſtiniani. Ergo.

Aſſumptum modò probandum eſt. Et occurrunt in primis communia illa principia de peccandi neceſſitate diuinâ conſtitutione confirmata. De mandatorum impoſitione reſpectu eorum qui nec habent nec habere poſſunt implendi vires, eius ſcilicet denegatione qui mandata imponit. Videtur enim conſequens vt ei qui vult poſitiuè & efficaciter hominem non poſſe a peccato abſtinere, peccatum potiús tribuatùr quàm ipſi qui peccat & Tyrannica illa voluntas, vt homo ſe teneri ad hoc intelligat quod præſtare non poteſt, præuaricationis vitium ſi quod ſit, ei qui ſic præcipit, ſicque intimat potiùs quam in miſerum hominem refundendum ſuadet: occurunt & illa de excæcatione & obduratione: quas dicunt & eſſe peccata, & peccati originalis pœnas effectusque poſitiuæ reprobationis *à diuino indicio punientis reprobantiſque profectas*, quo fiat vt reprobis *omnia in malum cooperentur* & vide quàm nolint eſſe in hac parte ſcrupuloſi, cùm dicunt, ipſa etiam *peccata finalia ex illo excluſionis decreto* VELVT VT MINIMVM *remouente prohibens* promanare. Maius ſcilicet quippiam petituri, ſi toto iure ſuo vterentur. Sed hoc *vt minimum* exigunt interea dum aliquid amplius moliuntur. Ianſ. tom. 3. lib. 10. c. 5. Ib. lib. 9. cap. 10.

Verum omiſsis eiuſmodi argumentis oſtendo vno in exemplo Deum ab illis fieri Authorem peccati. Cōſtat ex dictis timorem pœnæ etiam æternæ apud iſtos Theologos eſſe peccatum, non *alicuius alterius malitiæ adiunctione*, ſed eo ipſo quod pœnæ timentur quatenus ei qui timet malæ ſunt, vt antea retulimus. Et ideo cùm poſsit eiuſmodi timor ad pœnitentiam ſe habere vel per modum *occaſionis*, vel per modum *intentionis*, quando Ianſ. tom. 3. lib. 5. cap. 25 Ib. cap. 29.

videlicet pœnitentia velut medium aſſumitur ad vitandas pœnas : ita philoſophantur vt dicant, priori modo nihil impedire quo minus vera poſsit eſſe contritio veraque pœnitentia, quod timor non ſit eius circumſtanſtia, ſed tantùm *occaſio quædam & quaſi cauſa extrinſeca quæ non poteſt ei malitiam affricare*. Quaſi dicerent poſteriori modo, quo timor per modum intentionis ad pœnitentiam concurrit vt ad medium pœnæ vitandæ neceſſarium, quia eſt eius circumſtantia & cauſa per ſe ac propriè concurrens, conſequenter *affricare illi malitiam ſuam*: itaque totam ſiue contritionis ſiue pœnitentiæ illius quæ ſequitur, bonitatem atque vtilitatem corrumpi: maximéque tunc verum eſſe, quod Lutherus dicebat, pœnitentem fieri *magis peccatorem*. Quocumque igitur modo ſe habeat iſte timor, ſupponitur ſemper eſſe malus, ſiue malitiam illam aliis affectibus *affricet*, ſiue non.

Atqui Deus eſt auctor illius timoris : ergo Deus eſt auctor alicuius actus vel affectus mali : atque adeò alicuius peccati. Probatur aſſumptum ex doctrina Baianorum qui cenſent timorem illum naſci ex *gratia quadam generali , non ex illa propriè & ſtrictè dicta gratiâ Chriſti; Deum quidem illum timorem ſubinde conciliare, vel etiam interius inſpirare, eſſe tamen hanc alterius rationis quam Chriſti gratiã: & non excedere limites naturalis prouidentiæ: hunc timorem Dei gratiæ & miſericordiæ multis modis deputandum*, & alia id genus multa, ex quibus ſic argumentor. Deus eſt auctor illius effectus quem ipſe *conciliat*, quem *interius inſpirat*, qui *eius gratiæ ac miſericordiæ deputandus eſt*: ſed ille timor, quem ſupponimus malum, eſt affectus quem Deus conciliat, quem interius inſpirat, qui eius gratiæ ac miſericordiæ deputandus eſt: ergo Deus eſt Auctor illius timoris quem ſupponimus malum : ac proinde Author eſt alicuius peccati. Vnde videas quàm præclara Baianorum Theologia, qui quod dicebant Manichæi de primo rerum principio,

principio, dum bonarum vnum, alterum malarum diſtinguerent: hoc iſti de gratia Dei ſentiendum putauerunt, dum alteram ad concipiendos bonos affectus, quæ eſt gratia Chriſti, alteram ad malos quæ eſt gratia Dei *non excedens limites prouidentiæ naturalis* diſcreuerunt: hoc etiam Lutheranis peiores & Caluiniſtis, quod hominum mala Dei beneficio deputant, & diuinæ gratiæ dicunt eſſe, quod quis peccet

Dices primò Baianos aſſerere, dum quis ſibi aut beatitudinem amat aut pœnas timet, hanc eſſe ſic amantis aut ſic timentis culpam potius quàm amoris ipſius aut timoris: ergo amor & timor qui deputatur Dei beneficio non eſt malus amor aut malus timor. Contra. Ille affectus eſt in ſeipſo culpabilis qui culpam alijs *affricat*: At iſte affricat, vt Baiani loquuntur & antea monſtratum eſt; ergo. Item hos affectus in homine ipſo quieſcere neque in Deum vltimò tendere eſt defectus ipſorum proprius atque intrinſecus, adeo vt abeſſe repûgnet, ſitque neceſſarium eſſe alium amorem aliumque timorem illum qui Deum vltimò ſpectabit: ergo quod dicitur eſſe malum in illis affectibus, proprium eſt atque intrinſecum & inſeparabile, ſicuti eſt peruerſitas quorumcumque aliorum affectuum intrinſecè malorum. v. g. odij Dei: ergo qui beneficio ſuo & gratia inſpirat hos affectus, beneficio ſuo & gratia inſpirat peccata, itáque illorum author eſt. Ianſ. tom. 3. lib. 3. cap. 11.

Dices ſecundò Deum habere idoneos fines in inſpirandis illis affectibus, quò fiat vt immerito cenſeatur eſſe author mali. Vult enim Deus tantùm vt ille v. g. pœnæ timor ſit occaſio ad ipſum confugiendi per amorem & aliquod malum eſſe occaſionem boni bonum eſt: vnde qui hoc intendit, bonum intendit, eſtque dicendus author boni & non mali. Contra. Neque ipſe Lutherus vnquam aut Caluinus aſſeruerunt Deum fruſtra eſſe authorem peccati, nullúmque habere idoneum finem quo illud decerneret, contrarium enim patet ex ipſo-

rum ſcriptis. Quin & hoc ipſum diſertè docēt, ſumpſiſſe illum ex malo maximorum bonorum occaſionem: ergo quod ſemper intendimus, vel illi ſunt ab ea calumnia liberandi: quâ dicuntur feciſſe Deum Authorem peccati, vel Baiani in eandem ſunt damnationem compellendi.

Et quod dicitur de occaſione boni quæ ſumitur ex malo, fruſtra eſt. Nam etſi bonum ſit ex malo iam ſuppoſito & per aliam cauſam exiſtente occaſionem boni ſumere; facere tamen ac decernere ipſum malum, vel vt dicunt *inſpirare*, vt ſit occaſio boni, hoc vero eſt eſſe Authorem mali propter bonum, & *facere mala vt inde eueniant bona*: & eſt hoc ipſum quod in Luthero & Caluino damnatum eſt. Qui medium aliquod decernit propter aliquem finem, non tantum vult eſſe author finis, ſed & medij Medicus qui venæ ſectionem imperat, ſanitatis gratia, ipſius ſectionis verè propriè, ac per ſe author eſt, & non ſolū ſanitatis, quin etiam quodammodo magis propriè author eſt ſectionis venæ quàm ſanitatis, ergo qui malum eſſe decernit & procurat propter bonum, non tantùm boni, ſed ipſius quoque mali author eſſe cenſendus eſt. Vide quæ dicta ſunt antea vbi notata ſunt Baiānorum diſſidia Andabatarum more ſecum pugnantium.

CAPVT IV.

De Sacramentorum Efficacia.

ADDENDA eſt etiam hæc inſtantia, vt pateat Baiiſtas nimis quàm conſentientes eſſe hodiernis hæreticis.

Et primò recentium hæreticorum ſententia eſt, iuſtificationem ita eſſe fidei tribuendam, vt ſacramenta in tantum iuuent in quantum fidem illam vel excitant vel nutriunt, vel inſtar teſſeræ, aut arrhæ, pignoriſue cuiuſdam confirmant: ideóque ipſa non continere gratiam iuſtificationis & eius cauſas, ſed eam tantum

In aſſert. 1. art. ſignificare. Lutheri verba ſunt, *Hæretica ſed vſitata ſen-*

tentia eſt Sacramenta nouæ legis dare gratiam ijs qui non ponunt obicem, ſcriptura enim dicit, iuſtus ex fide viuet. Non dicit ex Sacramentis viuet, Item, *Nos dicimus nec noui nec veteris teſtamenti Sacramenta, ſed ſolam fidem iuſtificare.* Et ſpeciatim de Baptiſmo. *Baptiſmus neminem iuſtificat, nec vlli prodeſt, ſed fides in verbo promiſſionis.* Lib de cap. Babyl.

Caluinus vero, *Quamobrem hoc fixum maneat, non eſſe alias Sacramentorum quàm verbi Dei partes, quæ ſunt offerre nobis ac proponere Chriſtum, & in eo cæleſtis gratiæ theſauros: nihil autem conferunt aut proſunt, niſi fide accepta, ... Cauendum præterea ne in errorem huius affinem nos adducant quæ ad amplificandam Sacramentorum dignitatem paulò magnificentiùs à veteribus ſcripta ſunt, vt ſcilicet arbitremur latentem aliquam virtutem ſacramentis annexam affixamque quò ipſa per ſe Spiritus ſancti gratiam nobis conferant, quemadmodum vinum in cratere propinatur, cum hoc tantùm illis diuinitus iniunctum ſit munus, teſtificari nobis ac ſancire Dei beneuolentiam.* Nempe vt vult Caluinus totam Sacramentorum efficaciam ita eſſe metiendam ex fide recipientium, vt in illis non alia conferatur gratia niſi quam ſe ſuſcepturum credit qui recipit: nec aliter ad iuſtificationem ſeruiant niſi quo modo ſeruiunt ad fidem. Id ille ſatis exprimit cùm dicit, *Eſt autem primum hoc* in Sacramento, *vt fidei noſtræ ſeruiant; poſterius vt confeſſionem noſtram apud homines teſtentur.* Item, *Fallitur qui plus aliquid per ſacramenta ſibi conferri putat quàm quod verbo Dei oblatum vera fide percipiat.* Et ideo Sophiſticas vocat Catholicorum Scholas, quæ docent Sacramenta conferre gratiam non ponentibus obicem. Quam ſententiam *exitialem* dicit *peſtilentem & diabolicam*, eò quòd *dum iuſtitiam citra fidem pollicetur, animas in exitium præcipites agat.*

4. Inſt. cap. 14. ſ. 17.

Lib. 4. cap. 14. ſ. 13.

Ex quo alterum conficit, non admodum neceſſariam eſſe ſacramentorum ſuſceptionem, quippe cum ſine illa fides haberi poſſit per prædicationem, ita enim loquitur, *Ex quo alterum etiam conficitur non pendere ex Sacra-*

menti participatione ſalutis fiduciam: ac ſi iuſtificatio ſita illic foret, quam in vno Chriſto repoſitam NIHILOMINVS EVANGELII PRÆDICATIONE QVAM SACRAMENTI OBSIGNATIONE NOBIS COMMVNICARI SCIMVS: AC SINE HAC POSSE IN SOLIDVM CONSTARE.

Vnde colligas tria hæc eſſe hæreticorum doctrinæ capita: nullum eſſe Sacramentum cui peccatorum reconciliatio cum Deo tribui poſſit. Nam cùm debeat neceſſariò Sacramentorum receptionem præcedere prædicatio & fides, præcedit etiam neceſſariò iuſtificatio peccatoris & reconciliatio quæ à fide inſeparabilis eſt in eorum ſententia. Nullum eſt igitur Sacramentum cui poſſit tribui effectus iuſtificationis, cùm nullum ſit
Ib c.9.& 16. à quo illa non ſupponatur præſertim in adultis. Neque hoc diffitetur Caluinus cùm dicit valere Sacramenta, non ad inchoandam in nobis Chriſti notitiam, ſed tantùm ad *fouendam, confirmandam, augendam.* Et, *inſtituta eſſe Sacramenta vt ſtabiliendæ augendæque fidei ſeruiant.* Spiritalem audiendi videndique facultatem ita ſupponi, quo modo ſupponitur corporea vt oculi lucem percipiant & aures ſonum. Et vt Sacramenta *ne hilum quidem* proficiant ſine Spiritus ſancti virtute, ita *nihil obſtare quo minus in cordibus* IAM ANTE A PRÆCEPTORE ILLO EDOCTIS *fidem & robuſtiorem & auctiorem reddant,*

Secundum eſt, non eſſe in lege noua nouum aliquem modum nouumque medium, reconciliandi peccatorem, ſed eo modo tolli nunc peccata, quomodo ſemper ablata ſunt. Nunquam enim aliter ablata ſunt ex eorum ſententia quàm per fidem interiori Spiritus ſancti operatione in cordibus peccatorum excitatam. Atqui ne nunc quidem aliter tolluntur; ergo eadem eſt modò quæ ſemper fuit ratio remittendi peccata. Et ideò Caluinus ſæpè reiicit quod Catholici docent, Sacramenta nouæ legis continere gratiam iuſtificationis, quam Sacramenta legis veteris ſolum figurabant: vult enim eandem eſſe vtrobique rationem: & vtrobique fidem

eandem eundem effectum habuiſſe: *Scholaſticum illud* Ib. c. 13.
dogma quo tam longum diſcrimen inter veteris ac nouæ legis Sacramenta notatur, perinde ac ſi illa non aliud quàm Dei gratiam adumbrarint, hæc verò præſentem conferant penitus explodendum eſt. Siquidem nihilo ſplendidiùs de illis Apoſtolus quàm de his loquitur. Et mox, *Nec verò Baptiſmo noſtro plus tribuere fas eſt, quàm ipſe alibi circumciſioni tribuit, cum vocat ſigillum iuſtitiæ fidei.* Quo pertinet id quod dicit de Ib. c. 7.
Baptiſmo Ioannis collato cum Baptiſmo Apoſtolorum, idem nimirum eſſe vtrobique *miniſterium*: fruſtraque alterū ab altero ab antiquis Patribus diſcretum: neque recipiendā eſſe Auguſtini argutiam, quā dicit *in ſpe fuiſſe dimiſſa peccata Baptiſmo Ioānis, Chriſti Baptiſmo re ipſa dimitti*

Vnde ſequitur tertium, facultatem remittendi peccata collatam Apoſtolis eorumque Succeſſoribus nihil aliud eſſe quàm *verbi miniſterium, quod dum Apoſtolis cōmittebat Dominus ſimul & hoc ligandi ſoluendique munere illos inſtruebat, poteſtatem clauium eſſe ſimpliciter Euangelij* Lib. 4. inſt. cap. 14. c. 1.
prædicationem, nec tam eſſe poteſtatem, quàm miniſterium: Remitti ab illis peccata vel retineri: *quod annuntietur Dei promiſſio vel damnatio.*

Secundò vt pateat damnatam eſſe hanc hæreticorum ſententiam tribus illis capitibus expreſſam, recolenda ſunt quæ antea retulimus ex Concilio Tridentino cùm Conc. Trid.
dicit, *Cauſam inſtrumentalem illius iuſtificationis, quæ* eſt Seſſ. 6. c. 6. 7.
remiſſio peccatorum & ſanctificatio ac renouatio interioris hominis, eſſe Sacramentum Baptiſmi, iuxta præceptum illud, *Baptizetur vnuſquiſque veſtrum in remiſſionem peccatorum*, vbi manifeſtum eſt de adultis ſermonem eſſe. Ridiculum autem eſt cauſam dici quam effectus ſem- Act. 2.
per & neceſſariò debet præcedere & remiſſio peccatorum debet præcedere baptiſmum, ſi præcedere debeat fides qua fit remiſſio. Vnde nec rectè dicerentur adulti baptizari in remiſſionem peccatorum, ſed potius in remiſſionis illius confirmationem & augmentum acceptæ iuſtitiæ. Et idem dici poteſt de Sacra-

mento Pœnitentiæ, cui Tridentinum ſic attribuit reparationem lapſorum, quemadmodum tribuitur baptiſmo prima regeneratio. Ergo à Concilio contradicitur hæreticis negantibus remiſsionem peccatorum eſſe proprium iſtorum Sacramentorum effectum.

Vnde iterum ſequitur contradici pariter à Tridentino negantibus eſſe nouum aliquem modum peccata remittendi quem Chriſtus inſtituerit quando inſtituit ſacramenta: ac proinde alio modo fieri hanc in lege noua remiſſionem, quàm quo facta eſt in veteri. Cum enim dicat Tridentinum hanc remiſſionem fieri per ſacramenta quæ Chriſtus inſtituit in lege noua; conſequens eſt vt in lege noua ſit nouus aliquis modus, nouumque medium remittendi peccata, quod a ſui inſtitutione cœperit, nec eſſe ante illam potuerit: ac proinde quo lex vetus caruerit.

Et ideo pariter ab eodem Tridentino contradicitur affirmantibus facultatem remittendi peccata quam Chriſtus dedit Apoſtolis eſſe *miniſterium prædicationis*, aut non *tam eſſe poteſtatem quàm miniſterium*. Affirmat enim Concilium diſertis verbis eſſe *poteſtatem a Chriſto communicatam Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus, damnatque commentitias eorum interpretationes qui verba illa ad poteſtatem prædicandi verbum Dei, & Chriſti Euangelium annuntiandi contra huiuſmodi ſacramenti inſtitutionem falsò detorquent.* Additque *anathema dicentibus abſolutionem Sacramentalem non eſſe actum iudicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi & declarandi remiſſa eſſe peccata.* Vnde infero hæreticos in illis tribus capitibus eſſe reuerâ hæreticos, & ab Eccleſia Catholica damnatos.

Seſſ. 14. c. 1. & Can.

Monſtrandum ergo ſupereſt Tertiò Non-Auguſtinianos in hoc illis conſentire, quod eſt illis conſentire in eo in quo ſine dubio ſunt hæretici, vnde ſequitur S. Auguſtinum à cuius doctrina ſuam illi negant eſſe diuerſam, hac etiam in parte ab iiſdem pertrahi in caſtra hæreticorum. Oculos igitur mentemque, optime Le-

Ianſ. tom. 3. lib. 5, c. 24.

ctor, ad ea reflecte quæ notata ſunt antea in myſteriis Baianorum: *fallitur enim quiſquis putat per ſacramentum Pœnitentiæ effectum eſſe, vt iam duplex ſit iuſtificationis modus, vnus per contritionem, alter per illam attritionem quæ ex ſolo pœnarum timore de peccatis dolet,* SED VNVS ET IDEM SEMPER EST ET FVIT IVSTIFICATIONIS MODVS, *per dolorem de offenſione Dei: quamuis Pœnitentiæ ſacramenti inſtitutio facilitatem aſſequendæ remiſſionis attulerit.* Nam quod dicunt *vt iam ſit duplex*, & per illud iam deſignant ſine dubio ſtatum & tempus legis nouæ, intelliguntque iam poſt Chriſti aduentum, non eſſe aliũ iuſtificationis modum quàm qui *fuit ſemper*, hoc eſt, in lege veteri aut etiam in lege Naturæ. Sicuti enim tunc non remittebantur adultorum peccata per attritionem non conceptam ex motiuo caritatis; ita neque nunc quantũuis eidem attritioni ſacramentum accedat. Et ſicut tunc & neceſſarius & ſufficiens erat dolor conceptus ex illo motiuo cum propoſito melioris vitæ; ita modò ſimilis dolor & neceſſarius & ſufficiens eſt: nec ſuppletur eius defectus vllius ſacramenti beneficio, hoc illi volunt, vt conſtat ex contextu ſermonis & tota ipſorum philoſophia. Mutatâ igitur hæreticorum *fide in contritionem* Baianorum, quæ ſola poteſt eſſe inter illos diſcrepantia, de cætero conueniet vtrorumque doctrina, primum in eo quod Tridentinum damnat, nullum eſſe ſacramentum cui peccatorum reconciliatio tanquam proprius effectus tribui poſſit, quia nullum erit quod non ſupponat peccatorem ſufficienter diſpoſitum, non diſponitur autem ſufficienter niſi per eam contritionem, quæ concipitur ex motiuo caritatis, quæque *peccandi voluntatem excludit*, (hoc enim Tridentinum addit) Quæ verò talis eſt, cùm includat amorem Dei ſuper omnia per ſe ipſa iuſtificat. Ergo ſacramentum quod ſupponit huiuſmodi diſpoſitionem, ſupponit etiam peccati remiſſionem ab ea inſeparabilem. Ergo non potuit inſtitui tanquam cauſa huius remiſſionis, quod ſit Seſſ. 14. c. 4.

ridiculum ea conditione conſtitui aliquam cauſam vt effectus de beat illam præcedere.

Deinde conſequenter conueniet etiam vtrotumque doctrina in negando contra Concilium Tridentinum nouo modo iuſtificationis, nouoque medio remiſsionis peccatorum. Quod Baiani exſertè profitentur dum negant Sacramento Pœnitentiæ effectum eſſe *vt ſit alius iuſtificationis modus quam qui ſemper fuit*, eademque ratio eſt de Sacramento Baptiſmi reſpectu adultorum.

Ex quo ſequitur tertiò, eoſdem conuenire in neganda, quam adſtruit Concilium Tridentinum, poteſtate remittendi peccata. Quid enim poſſunt ſacerdotes ad peccata remittenda, ſi quidquid poſſunt ſupponat hominem contritum ea contritione quæ ipſa per ſe peccatum aufert? Quis poteſtatem ad ſuſcitandum mortuum eam vocet, quæ non operatur niſi circa rediuiuũ? fit autem hac peccari remiſſione tranſlatio quædam de morte ad vitam: quæ vti non poteſt tribui baptiſmo, ſi baptiſmus non operetur niſi circa contritum ac proinde iam tranſlatum, ita nec abſolutioni Sacerdotis nihil ſimiliter efficienti niſi circa contritum pariter pariterque tranſlatum & iam rediuiuum. Ergo ſi vlla ſit poteſtas quæ propriè tendat ad peccati deſtructionem, illa erit quæ maximè confert ad excitandam in animo peccatoris contritionem. Huic autem operi nulla re magis cooperatur Eccleſia quàm *verbi miniſterio* quo motiua proponit queis peccator inardeſcat & amore Dei ſuper omnia correptus peccata deteſtetur excluſa iterum peccandi voluntate. Hoc eſt igitur vera poteſtas remittendi peccata ſi vlla eſt. Ergo in eo conueniunt Baiani hoc eſt Nou-Auguſtiniani cum hæreticis contra Concilium Tridentinum.

Nec refert quod conceſſuri fortè ſint, id quod hæretici negant, Sacramentum pœnitentiæ verum eſſe legis nouæ Sacramentum, & conferre gratiam ex opere operato, quia non ideo tantùm damnantur hæretici quod

hoc

hoc negent, ſed etiam quod negent hoc Sacramentum eſſe ad hunc effectum inſtitutum vt peccata remittat: & eſſe nouum huius remiſſionis medium: & poteſtatem abſoluendi eſſe poteſtatem remittendi, quæ omnia Baianis hæreticiſque communia ſunt.

Vnde patet conuenire illos quoque in neganda horum Sacramentorum neceſſitate ad effectum remiſſionis peccatorũ. Quia poſtquam ſine contritione nũquam fit, & cum contritione numquam non fit, non magis neceſſaria erunt Sacramenta ad remiſſionem peccatorum, quàm neceſſaria ſunt ad contritionem: atqui ad contritionem neceſſaria non ſunt, vt per ſe patet, cum ea etiam promptiùs excitari ſoleat per prædicationem ſeorſim à Sacramentis. Eſt igitur cur Baiani dicant cum Caluino, *Iuſtificationem nihilo minùs Euangelij prædicatione quàm Sacramenti obſignatione nobis communicari: ac ſine hac poſſe in ſolidum conſtare.* Et verò id opinor dicere voluerunt, quando *facilitatem* tantùm *aſſequendæ remiſſionis peccatorum* Sacramento Pœnitentiæ inductam dixere.

Et vt videas quanta ſit & cogitationum & affectuum cognatio Nou-Auguſtinianos inter & hæreticos, quod Caluinus dicebat exitialem eſſe Scholaſticorum, hoc eſt, Catholicorum ſententiam, dicentium Sacramenta gratiam conferre non ponentibus obicem, eò quod dum iuſtitiam citra fidem pollicetur, animas in exitium præcipites agat: idipſum ſenſere Nou-Auguſtiniani de ſententia quæ docet attritionem caritate inferiorem cum Sacramento ſufficere ad remiſſionem peccatorum. Timent enim *ne non rarò fortè accidat vt ſalute ſua ſempiterna peccatores excidant, dum ſecuri ad Pœnitentiæ Sacramentum, cum dolore bonæque vitæ propoſito propter ſolum gehennæ metum concepto accedere iubentur; cum quo eos Auguſtinus inuitos eſſe, & nondum liberos aut alienos à voluntate peccandi ſecuriſſimè conſtantiſſiméque profitetur.* Ita illi & ſuos hæreticorum ſenſus cum Auguſtino miſcere ſolent. Ianſ. tom. 3. lib. 3. cap 33

Vu-

¶ Nec quemquam morari debet, quod dicunt eſſe quamdam attritionem ex motiuo caritatis conceptam & à Concilio Tridentino deſignatam, quæ cum Sacramento inſtificet, ſine Sacramento non iuſtificet, hoc enim nihil aliud oſtendit quàm ipſos pugnare ſecum. Nam ſi eſt ita, quare negant eſſe alium remiſſionis modum in lege noua, quàm qui ſemper fuit? ſemper-ne fuit Sacrumentum quo ſuppleretur attritionis imperfectio ad peccatum remittendum? ſed & poſtquam fatentur attritionem illam eſſe deſignatam à Concilio Tridentino, quare non, eodem Concilio præcipiente, cum ea propoſitum melioris vitæ coniungun, quo peccati voluntas excludatur? Quod ſi hoc quoque propoſitum & requiri & adeſſe putant ne Tridentino repugnent, quomodo non recordantur hunc caritatis affectum ſibi viſum nequaquam imperfectum, ſed vnum *ex difficillimis eius actibus*, & amorem Dei ſuper omnia, qui nullo indiget Sacramento vt peccatum remittat? Nihil igitur eos iuuat, nec ſtare poteſt in eorum doctrina id quo declinare nituntur & Tridentini anathematiſmum & ſuſpicionem coniurationis cum hæreticis.

CAPVT V.

De Deo omnes ſaluare volente: & de Chriſto pro omnibus mortuo.

QVINTAM contra Baianos inſtantiam ſuppeditat ea quæſtio quâ redemptionis amplitudo & diuini amoris erga ſalutem hominum communis fauor diſcutitur.

Et primò hæreticos adimere Deo veram aliquam ſincerámque voluntatem vt omnes homines ſalui fiant, aut vt alij ſalui fiant quàm qui ſaluantur, notius eſt quã vt eius ſuperflua probatione detinendus ſit Lectoris animus: Palam eſt quod docuit Caluinus de poſitiuã &

3. Inſt cap. 24. ſeſſ. 15.

antecedenti reprobatione cum qua negat ſtare poſſe ſaluandi voluntatem, ideóque nec illud Ezechielis quo dicit Deus ſe nolle mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat, ***extendendum eſſe ad totum humanum genus.*** Et quod Niniuitis & Sodomitis qui peccatores erãt, *ad recipiendam gratiam ianua pœnitentiæ aperta non ſit*, argumento eſſe *nolle Deum omnes ſaluos fieri: non impertiri omnibus miſericordiam: vniuerſales eius promiſſiones ita eſſe metiendas ex affectu, vt cùm Deus ſalutem omnibus indiſcriminatim denuntiat, nihil aliud velit quàm omnibus expoſitam eſſe ſuam miſericordiam, qui modò eam expetunt, atque implorant, quod non alij faciunt niſi quos illuminauit, illuminaſſe autem quos prædeſtinauit ad ſalutem.* Ib. ſ. 16. & 17.

Eadem habet Molinæus in Anatome Arminianiſmi, vbi illud Chriſti Domini apud Matthæum, *Hieruſalem quoties volui, &c.* negat ſignificare voluntatem, ſed externam tantùm inuitationem & iuſſionem: finem Dei vocantis reprobos non eſſe vt conuertantur ſed tantùm *petere quod debent*, nempe *ſibi iubenti morem geri & credi promittenti*: nec alio ſenſu Deum *ſeriò vocare* quàm quia *ſeriò declarat*, quod ſibi gratum ſit: Et *Deum non deſiderare cõuerſionem hominum ſed innuere tantùm eam ſibi gratam eſſe.* Hoc ſolum diſcrimen eſt inter Caluinum & Molinæum, quòd Caluinus reprobationem illam quâ ſaluandi voluntas, excluditur præmittere videtur Originali peccato, quod Molinæus per incogitantiam factum putat, neque hanc eſſe ſententiam Eccleſiarum Caluiniſticarum, poſtponentium videlicet poſitiuã reprobationem Adami præuaricationi, quo excepto diſcrimine de cætero conueniunt in contrahenda ſaluandi voluntate ad electos tantùm: & conſequenter docent Chriſtum Dominum nec oraſſe nec eſſe mortuum pro ſalute omnium, ſed eorum tantùm qui ſaluantur. Caluinus *proprij gregis ſolummodo ſollicitum fuiſſe* dicit, & *pro electis ſuis dumtaxat oraſſe*, Molinæus oraſſe negat *pro omnibus crucifigentibus, ſed pro ijs tantùm qui per ignorantiam hoc*

Molin cap. 5. num. 19. Ib. cap. 39. num. 21. Ib. cap. 9. num. 7. Ib. cap. 6. num. In cap 17. Ioan.

In Anat. c. 28. nu. 21. *faciebant*, dubitatque interrogando, *an hoc fecerit humano affectu, non verò quà redemptor?* Ideoque addit eos

Ib. cap 29. num. 14. quibus prædicatur Chriſtus, non teneri credere abſolutè Chriſtum pro ſe eſſe mortuum, ſed *ſub hac demum conditione ſi conuertantur.*

Seſſ 6. cap. 2 & 3. Secundò hæreticos hac in parte fuiſſe hæreticos patet ex Concilio Tridentino, à quo dum contraria obortis erroribus doctrina ſancitur, hæc definiuntur. *Hunc propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius pro peccatis noſtris: non ſolùm autem pro noſtris, ſed etiam pro totius mundi. Verùm etſi ille pro omnibus mortuus eſt, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, ſed ij dumtaxat quibus meritum paſsionis eius communicatur.* Quibus verbis aperriſſimè diſtinguitur eorum multitudo pro quibus mortuus eſt Chriſtus, ab eorum multitudine quibus communicatur mortis illius fructus, & hac illa minor eſſe contractiórque ſignificatur. Ergo præter illos quibus communicatur redemptionis fructus, hoc eſt, præter prædeſtinatos & ad gratiam & ad gloriam, aliqui ſunt pro quibus mortuus eſt Chriſtus. Et quia non eſt mortuus niſi pro iis pro quibus illum mori volebat Deus Pater, ſequitur Deum Patrem voluiſſe illum mori pro aliis quàm pro ſolis prædeſtinatis ad gratiam & ad gloriam. Voluiſſe autem Chriſtum mori pro aliquo, idem eſt ac voluiſſe fructuoſam illi ad gratiam & ad gloriam eſſe Chriſti mortem, quod eſt voluiſſe illius ſalutem. Ergo & Deus Pater, & Chriſtus, aliorum ſalutem voluit quàm Prædeſtinatorum, ex Tridentino, à quo proin ſe cenſeri debent hæretici damnati qui contrarium docent: vide quæ dicta ſunt antea.

Confirmatur hoc ex ipſo hæreticorum ſenſu qui putant in eo quod ipſi negant ſaluandi voluntatem & Chriſti mortem ad alios pertinere quàm ad Prædeſtinatos, Romanam Eccleſiam ſibi aduerſam eſſe, vt intelligi poteſt ex illa Caluiniſtarum & Arminianorũ controuerſia in qua Caluiniſtæ Arminianos accuſant quod

tranſierint ad partes Pontificiorum, & *Papiſmum*, vt loquitur Molinæus, *interpolarint*, dum voluntatem ſalutis & redemptionem & gratiam ad eos etiam extendunt qui damnantur vt omittam communem ſenſum Catholicorum qui pateſcit ex concionibus, ex ſcriptis libris, ex lectionibus, & recepta in Scholis omnibus doctrina, vt meritò Malderus Antuerpienſis Epiſcopus contrariam opinionem *blaſphemam* vocet & *verè Anti-chriſtianam*. In Anat. c. 17. num. 3.

Reſtat ergo Tertiò vt oſtendamus in illa verè *Anti-chriſtiana* ſententia Nou-Auguſtinianos hæreticis conſentire, id quod iam præſtitum eſt. Nimirum id ipſi ſponte confitentur qui poſt Adami peccatum non aliã agnoſcunt in Deo circa ſalutem hominum voluntatem quàm *quæ in ſola præciſione mentis, adeóque in nuda quadam velleitate nihil omnino gratiæ cauſante conſiſtere poteſt* qualem habet Deus *erga damnatas creaturas ſiue Angelorum ſiue hominum, quæ optimè cum negandæ ſalutis & gratiæ ſufficientis voluntate conſiſtit: niſi velimus Angelis & hominibus damnatis antecedente voluntate ſalutis gratiam ſufficientem aliaque redemptionis inſtrumenta ſuppeditari*. Quibus verbis vt vides Lector, maximam viatorum partem quotquot ſcilicet non ſaluabuntur, etiam Chriſtianos, etiam Catholicos Dæmonibus comparati, quod attinet ad ſpem ſalutis & bene moriendi facultatem: nec niſi ignorantiâ ipſorum & errore fieri vt alio Deum oculo ſpectent, quàm quo illũ ſpectant Dæmones. Atque huic Dei Patris voluntati, Chriſti voluntatem & orationem omnino conſentientem faciunt, huiuſque *Anti-chriſtianæ* cogitationis Auguſtinum Auctorem eſſe contendunt cùm dicunt, *Nullo modo principiis Auguſtini conſentaneum eſſe vt Chriſtus Dominus pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro iuſtorum non perſeuerantium æterna ſalute mortuus eſſe, ſanguinem fudiſſe, ſemetipſum redemptionem dediſſe, Patrem oraſſe ſentiatur: ſciuit enim quò quiſque iam ab æterno predeſtinatus erat, ſciuit*

Theſ. Lou. conſ. Ianſ. cap. 1. art 6.

Ianſ. tom. 3. lib 3. cap 10

hoc decretum neque vllius pretii oblatione mutandum eſſe, nec ſe ipſum velle mutare. Ex quo factum eſt vt iuxta ſanctiſſimum Doctorem, NON MAGIS PATREM PRO ÆTERNA IPSORVM LIBERATIONE, QVAM PRO DIABOLI DEPRECATVS FVERIT. Hæc ſunt myſteria quæ nouis Illuminatis in Cantabria reuelata ſunt, tam certa, vt ſi quis repugnet notandus ſit ſtatim atramento Pelagianiſmi. Nimirum Chriſti gratiæ admodum fauent qui eam in omnibus reprobis extinguunt, & Redemptoris gloriam maximé illuſtrant, qui nihil ei deberi dicunt ab iis omnibus qui reipſâ non ſaluabuntur. Quos & errare neceſſe eſt, ac niſi excuſaret ignorantia mentiri atque irrideri à Chriſto quoties Saluatorem vocant qui de iis ſaluandis nunquam cogitauit, non magis quàm de ſaluandis dæmonibus: Audentque cogitationum hæc portenta tribuere Auguſtino, quem audiuimus tam ſæpe, tam disertè contraria prædicantem. Quin & ex Concilio Valētino tertio auctoritatem petunt: nec recordantur illud, ſi Baronio credimus, coactum fuiſſe contra Godeſcalcum eiúſque ſectatores, quorū præcipuus hic error fuit referēte Baronio ex Hincmaro, *Quod Deus non vult omnes homines ſaluos fieri, ſed dumtaxat eos qui ſaluantur: Quod Ieſus Chriſtus Dominus noſter & Saluator non fuit*
To. 10. an. 848. *crucifixus neque mortuus eſt pro redemptione totius mundi. i. pro redemptione & ſalute omnium hominum, ſed tantùm pro his qui ſaluantur.* Nam quòd huius Concilii canonem quartum allegant; quidni eius intelligentiam ex quinto percipiunt, vbi dicitur *in omnibus baptizatis fieri vera* REDEMPTIO, *ſicuti fit & vera regeneratio*? & *ex ipſa multitudine fidelium &* REDEMPTORVM *alios ſaluari æterna ſalute, quia per gratiā Dei in redemptione ſua fideliter permanent* . . . *alios quia noluerunt permanere in ſalute fidei quam initio acceperant* REDEMTIONISQVE GRATIAM POTIVS IRRITAM FACERE *prauâ doctrinâ vel vitâ, quā ſeruare elegerunt, ad plenitudinem ſalutis, & ad perceptionem beatitudinis nullo modo peruenire*? Atque vt planè intelligant quæ fuerit tunc

Eccleſiæ Gallicanæ ſententia, neue nullam fuiſſe mentiantur hæreſim Prædeſtinatorum, obuium eſt Concilij apud Cariſiacum habiti capitulum quartum quod ſic habet. *Chriſtus Ieſus Dominus noſter, ſicut nullus homo eſt, fuit vel erit, cuius natura in illo aſſumpta non fuerit; ita nullus eſt fuit vel erit homo, pro quo paſſus non fuerit; licet non omnes paſſionis eius myſterio redimantur. Quod verò omnes paſſionis eius myſterio non redimuntur, non reſpicit ad magnitudinem & pretii copioſitatem, ſed ad infidelium & ad non credentium ea fide quæ per dilectionem operatur reſpicit partem. Quia poculum humanæ ſalutis quod confectum eſt infirmitate noſtra & virtute diuina, habet quidem in ſe vt omnibus proſit; ſed ſi non bibitur, non medetur.* Vt hinc iam pateat non alia de cauſa capitula hæc Concilij apud Cariſiacum habiti explodi potuiſſe à Valentino canone illo quarto citato, quàm quia beneficium redemptionis extendebant ad omnes etiam non baptizatos ſine vllius exceptione, cùm Valentinum vellet eſſe contractius, eſto concederet extendendum etiam ad fideles non prædeſtinatos. Quâ in re potior eſſe debet eorum auctoritas qui apud Cariſiacum conuenere, quippe cùm numero plures fuerint, dignitate ſcientiaque vt minimum pares. Sed quidquid ſit, conſtans eſt vtrorumque conſentienſque definitio, ad alios quàm ad ſolos prædeſtinatos ſeu qui reuera ſaluabuntur pertinere beneficium redemptionis. Et quia in eo ſe antiquis Patribus ac nominatim Auguſtino inhærere profitentur: itemque prioribus Conciliis præſertim Arauſicano; reſtat vt tot ac talium Antiſtium auctoritate Nou-Auguſtinianos damnemus, qui ſuis ſomniis potiùs quàm Eccleſiæ ſenſui & tot ſæculorum teſtimonio credere voluerunt vt Auguſtinum in Caluino reuixiſſe obtinerent. Sed de hac re plura fortaſſe inferius.

Sirm. tom 3. Conc. An Chriſti, 848

Digitized by Google

CAPVT VI.

De Mandatorum impoſſibilitate

IMPOSSIBILEM eſſe mandatorum obſeruationem iis præſertim qui hæreditariam ex Adamo corruptionē traxere hodiernorum hæreticorum dogma eſt adeò peruium, vt teſtimonia congerere ſuperfluum ſit, notum eſt illud quod excerpſit Sorbona ex libris Lutheri, *qui negat Deum nobis impoſſibile iuſſiſse peſſimè facit, & qui hoc falſum eſse dicit, pluſquam peſſimè facit.* Caluinus in Antidoto, *impoſſibile eſſe aſſero quod ſcripturæ nunquam futurum pronuntiant: vexabant Auguſtinum hac calumnia Pelagiani, quod diceret Dei præcepta ad obſeruandum eſſe impoſſibilia.* Item *Eiuſmodi argutiis vexabant Auguſtinum Pelagiani, iniuriam fieri Deo ſi plus iubeat quàm per eius gratiam præſtare queant fideles.*

Tit,9. Cenſuræ Luth. prop.

Ad cap. 11. Seſſ.6.

1. Inſt.: cap. 7. ſ. 5.

Hanc impotentiam ex peccato primi parentis ortum duxiſſe iidem docent: atque inde rationem petunt cur peccandi neceſſitas non excuſet peccato, Ita Molinæus in Anatome Arminianiſmi, vbi negat *Deum fore iniuſtum, ſi iubeat homines credere & obſequi, qui inſita prauitate non poſſunt credere & obſequi, & quibus Deus non dat vires credendi: homo enim ipſe ſibi hanc impotentiam accerſiuit, & hæc prauitas in homine voluntaria eſt. Non pugnare iſta, vitam ſub conditione obſequii homini proponere, & vires obſequendi culpa hominis amiſſas homini non reſtituere Non debere reprehendi qui dicunt per hanc prauitatem naturalem hominem irregenitum neceſſariò peccare peccandi neceſſitatem excuſare a peccato, ſiqui peccat hanc peccandi neceſſitatem ſua culpa non contraxit, ſecus minimè. Dei præcepta non eſſe menſuram noſtrarum virium, ſed regulam officij. Non agere Deum ſimulatè, nec inſipienter qui exigit ab homine quod non poteſt, ſi id debet, & ſi ipſe homo ſibi cauſa eſt impotentiæ.*

Cap.13. nu. 9. 10. & cap. 16. num. 20.

Num. 22.

Cap, 33. nu. 33.

Ib. num. 11.

Cap. 47. num. 18.

Hanc hæreticorum doctrinam eſſe contrariam Ec-

cleſiæ hodiernæ, proindéque ab ea damnatam, &, quod idem eſt, hæreticos eſſe in eo hæreticos, conſtat primò ex ipſorum confeſſione. Nam Caluinus profitetur ſe in eo contradicere Tridentino, Molinæus autem Arminianos in hac controuerſia repugnantes deflexiſſe ad Pontificios, *interpolaſſe Papiſmum, vt Papiſtæ Pelagianiſmum.* Eorum argumenta eſſe à *Pelagianis emendicata,* & à *Pontificiorum incude adhuc calere.* Secundò idem cōſtat ex cenſura Sorbonæ quæ Lutheri propoſitionem allatam ſic proſcribit. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, impia, legis Chriſtianæ infamatiua: ac, authore Auguſtino, in Deum blaſphema.* Adde cenſuram decimæquintæ propoſitionis Michaëlis Baii, quæ ſic habebat, *homo neceſſario peccat etiam damnabiliter in aliqua ſpecie peccati; & actus ad quem neceſſariò fertur eſt illi peccatum, quare vt liberè feratur in actum, non eſt conditio neceſſaria ad peccatum.* Quam propoſitionem Sorbona ſic cenſet, *hæc propoſitio pro omnibus partibus eſt hæretica.* Neceſſariò peccari idem eſt ac non poſſe non peccari, quod eſt eſſe impoſſibilem obſeruationem præcepti peccatum prohibentis: hoc igitur eſt quod Sorbona dicit hæreticum. Neque verò intelligenda hîc eſt neceſſitas tantùm coactionis, quia nec ipſe Baius putabat ſtare poſſe cum illa peccatum, vt conſtat ex aliis eius propoſitionibus. Ergo intelligenda eſt quæuis alia neceſſitas inſuperabilis & independens à voluntate. Tertiò patet ex communi ſenſu Catholicorum omnium, qui controuerſias tractarunt, impugnant enim hæreticos hac in parte tanquam contrarium ſentientes.

In Anat. cap. 37. nu. 2.

Ib. cap. 21. num. 24.

Loco cit. ſupra nu 27

Denique apertiſſima eſt definitio Tridentini, *Nemo temeraria illa & à Patribus ſub anathemate damnata voce vti debet, Dei præcepta homini iuſtificato eſſe ad obſeruandum impoſſibilia. Nam Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adiuuat vt poſſis.* Cui doctrinæ anathematiſmum ſubnectit, *Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam iuſtificato &*

Seſſ. 6. c 11.

Can. 18. *ſub gratia conſtituto, eſſe ad obſeruandum impoſsibilia, Anathema ſit.* Nec quidquam refert illa reſtrictio hominis *iuſtificati*, ſiquidem & illi quoque dicebant hæretici impoſſibilia eſſe mandata, & Baiani de illo etiam loquuntur, vt mox liquebit. Atque ita & hæretici ſunt in eo hæretici, damnatique à Tridentino, quòd negent poſſibilia eſſe mandata homini iuſtificato, & Baiani hæreticis conſentiunt in eadem hæreſi, vt iam demonſtro.

Ianſ. tom. 3. lib. 3. cap. 13. Nam primò, *temeraria illa voce, & à Patribus ſub anathemate damnata*, ne quicquam vetante Tridentino palam vtuntur. *Nihil eſt*, inquiunt, *in D. Auguſtini doctrina certius ac fundatius, quàm eſſe præcepta quædam hominibus, non infidelibus, excæcatis, obduratis, ſed fidelibus quoque & iuſtis, volentibus & conantibus ſecundum præſentes quas habent vires, ſunt* IMPOSSIBILIA, *deeſſe quoque gratiam qua fiunt poſſibilia.* Deinde dicunt gratiam ſine qua Dei mandata ſunt impoſsibilia, interdum *ita ſubtrahi, vt nec pro tali gratia adipiſcendæ ſimilis ſufficiens gratia habeatur: atque hoc contingere non ſolùm Iudæis, ſed & Chriſtianis, non ſolùm carnalibus, ſed & ſpiritualibus.* Denique non obſtante hac impoſsibilitate ſeruandi mandata, cenſent tranſgreſsionem imputari ad culpam & ad pœnam, vt patet ex multis locis. Dicunt enim non amare Deum v. g. imputari ei cui gratia ſubtrahitur quæ ad amandum neceſſaria eſt, etiam ſi non credere Euangelio non imputetur ei cui Euangelium non eſt annuntiatum.

Idem ib. cap 5.

Vt ex cap. 17. lib. 3. cit.

His poſitis peto quid ſit in allata hæreticorum doctrina atque à Tridentino damnata, quod non etiam contineatur in doctrina Baianorum? Dicunt Baiani poſsibilia eſſe mandata homini iuſtificato, ſi iuuetur *omnipotenti Dei gratia*, ita enim loquuntur. *Ex quibus conficitur non aliter verum eſſe quod Deus non iubet impoſsibilia; niſi quia quæcumque iubet hominis voluntate per omnipotentem Dei gratiam adiuta, fieri poſſunt.* Hoc autem quis vnquam hæreticorum negauit? Dicunt præterea gratiam illam interdum ita ſubtrahi, vt haberi non

Ianſ. tom. 3. loc. cit.

poſsit niſi petatur vt par eſt: & addunt ſubtrahi quoque gratiam ad *petendum* vt par eſt: & tunc quando nec poteſt homo implere præceptum, nec poteſt petere vt poſsit, reum tamen eſſe quod non impleat, eò quod impotentia illa ſit ex peccato. Hæretici quid amplius dicunt, quando dicunt præcepta eſſe ad obſeruandum impoſsibilia?

Dices primò, pæcepta Dei multis modis affirmari à Baianis poſsibilia, quantum ſatis eſt vt tranſgreſsio ad culpam imputetur. Sed contra. Non quæro iam an verè dicantur poſsibilia quantum ſatis eſt vt tranſgreſsio imputetur ad culpam: hoc enim antea tractatum eſt, ſed verum aliqua ratione verè dicantur poſsibilia à Baianis, quâ non dicantur ab hæreticis: aut an non eadem aliqua ratione poſsibilia negentur à Baianis quâ etiam poſsibilia negantur ab hæreticis & quidem hæreticè. Alterutrum enim ſufficit vt cenſeantur Baiani & hæreticis conſentire in eo in quo illi ſunt hæretici; & conſentientem Auguſtinum repræſentare. In eo verò nihil occurrit quo vtroſque diſtinguamus. Poſsibilia ſunt ex Baianis præcepta in infidelibus qui adhuc viuunt extra ſtatum damnationis *remotè*: quòd habeant liberum arbitrium flexibile ac proinde idoneum, vt accedente Dei gratia conuertatur ad obſeruationem mandatorum. At quis hæreticorum negat hoc modo flexibilem eſſe in hoc vitæ ſtatu hominum voluntatem, ſi Dei gratia, vt Baiani loquuntur, *omnipotens* acceſſerit? Ianſ. tom 3. lib 3 cap. 15

Addunt magis adhuc poſsibilia eſſe fidelibus ratione habitualis, fidei quæ ſemen eſt orationis per quam vires impetrantur ad ea ſeruanda: hæretici vero vbi negant fidem eſſe orationis ſemen quâ petantur auxilia neceſſaria!

Denique addunt creſcere hanc poſsibilitatem in homine iuſtificato, accedente ad fidem caritate, quæ proximum eſt bonæ voluntatis principium. Sed nec hæretici caritatem à fide ſeparant: neque negant eſſe

principium bonæ voluntatis. Baiani verò qui concludunt cum hac triplici facultate implendi mandata, gratiam ſufficientem ad implendum abeſſe poſſe, eſſeque tunc impoſſibilia defectu proximæ ac completiſſimæ poteſtatis, oſtẽdant quid amplius dicant quàm quod dicunt hæretici: & quamdiu hoc præſtare non poterunt, fateantur nihil ſe ab hæreticis differre in neganda præceptorum implendorum poſſibilitate in quo illi damnati ſunt: & erubeſcant ſe D. Auguſtinum in eandem damnationem trahere conatos.

Dices ſecundò, hæreticos in hoc propriè errare quòd negent poſſibilia eſſe mandata etiam cum auxilio diuinæ gratiæ, quæ iam communiter datur. Credunt enim peccare iuſtificatos in ipſa quoque diuinorum mandatorum obſeruatione, quod illa neque adæquet vnquam obligationem benè viuendi, quâ premuntur: & ſit ab infelici arbore primigeniam adhuc retinente corruptionem, ideòque fructus ſuos inficiente communicatione veneni. Ita enim Caluinus alicubi concludit, 3. Inſt. cap. 14. §. 8. *habemus nullum à fidelibus exire opus quod non mereatur iuſtum mercedem opprobrij*, ſequutus in eo Lutherum, cuius extat illa poſitio quam multis probat, *iuſtum etiam* Tom. 1 operum Luth. *inter benè operandum peccare*: hoc autem Nou-Auguſtiniani non dicunt, dum negant poſſibilia eſſe mandata, de iis enim tantum loquuntur qui diuina gratia deſtituti neceſſariò peccant.

Reſpondeo duos eſſe hæreticorum errores, alterum quo, vt iam dictum eſt, iuſtificatum peccare dicunt etiam dum occupatur piorum operum exercitio: alterum quo dicunt iuſtificatum dum labitur in aliqua peccata grauiora, vt puta adulterium, periurium, furtum, homicidium, (eſt enim ille quoque apud hæreticos his lapſibus obnoxius) neceſſariò labi, & cum impoſſibilitate ſtandi, quam adhuc maiorem eſſe dicunt in non iuſtificatis, deſideriis cordis ſui ſequentibus nullo reſpectu diuinorum iudiciorum. In his, inquam, eſſe

dicunt peccandi neceſsitatem & ſeruandorum mandatorum impoſsibilitatem, ex illo perpetuo apud Lutherum atque Caluinum principio de ſeruitute arbitrij diuina gratia deſtituti, de reatu concupiſcentiæ in primis quoque ac indeliberatis motibus, de inexcuſabili ignorantia, etiam illa quæ dicitur inuincibilis, de operatione Dei in eorum cordibus qui malè agunt ſuo illo efficacis prouidentiæ modo, cui nulla hominum voluntas poſsit reſiſtere. Ex quibus clarè ſequitur ab hominibus & iuſtis & iniuſtis neceſſario peccari, nec eſſe illis poſsibilem mandatorum obſeruationem: ſed diuina miſericordia fieri vt iuſtis & prædeſtinatis peccata illa non imputentur, propter quæ tamen damnantur reprobi. Hæc eſt omnino doctrina Lutheri, quam Caluinus expreſsit multis locis atque amplificauit, ſed præſertim 2. Inſt. aliique deinceps ſequuti ſunt, vt conſtat ex allatis antea Molinæi verbis.

Vtrumque hunc errorem damnatum eſſe conſtat à Tridentino ſeſſ. 6. primùm quidem cum dicitur, *Si quis in quolibet bono opere iuſtum ſaltem venialiter peccare dixerit, aut quod intolerabilius eſt mortaliter atque ideo pœnas æternas mereri: tantùmque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; anathema ſit*: ſecundum autem cùm dicit; *Si quis dixerit Dei præcepta homini iuſtificato & ſub gratia conſtituto, eſſe ad obſeruandum impoſſibilia, anathema ſit*. Item cùm dicit, *ſi quis dixerit non eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere .... anathema ſit*. Eſt enim ibi ſermo de iis qui peccant, de quibus non alio ſenſu dici poteſt quòd ſit in eorum poteſtate vias ſuas malas facere, quàm quia poteſtatem habent peccandi vel non peccandi, ſicut nec alio ſenſu quiſquam id aliquando aut negarit aut negare potuerit.

Can. 26.

Can. 18.

Can. 1[illegible]

Atque hæc doctrina expoſita prius fuerat cap. 11. eiuſdem ſeſſionis, vbi cù dicitur, *Nemo temeraria illa & à Patribus ſub anathemate prohibita voce vbi debet, Dei præcepta homini iuſtificato ad obſeruandum eſſe impoſſibilia*: ratio aſ-

fertur, *Deus enim impoſſibilia non iubet.* Quæ ratio niſi principium inuoluit vniuerſale quo ſignificetur Deus neque vnquam, neque vllum obligare ad impoſſibile; ridicula erit Concilii ratiocinatio, quippe quâ idem per idem probabitur. Erit enim ſenſus. Dei præcepta non eſſe impoſſibilia homini iuſtificato, quia Deus non præcipit impoſſibilia; ſubaudi, homini iuſtificato. Aut ſi velis ſententiā reſtringere ad actiones bonas quas iuſtificatus elicit dum gratiæ cooperatur, ſenſus erit, Dei præcepta non eſſe impoſſibilia iuſtificato ſic operanti; quia Deus non præcipit impoſſibilia, ſubaudi, ſic operanti, qui diſcurſus vix in puerum cadat. Eſt autem planiſſima ſententia, ſi particularis propoſitio per vniuerſale principium probetur, Deum ſcilicet non præcipere iuſtificato impoſſibilia, quòd in vniuerſum repugnet Deum cuiquam impoſſibilia præcipere. id quod Concilium magis explicat & probat cùm ſubdit, *ſed iubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adiuuat vt poſſis.*

Et ideo ſub finem capitis infert tanquam ex vniuerſali principio concluſionem particularem illam hæreticis contrariam, quòd *iuſtus in omni opere bono non peccet*, cùm dicit, *vnde conſtat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduerſari, qui dicunt iuſtum in omni bono opere ſaltem venialiter peccare.* Quæ nugatoria quædam eſſet illatio, & inanis tantum rei iam dictæ repetitio, niſi eſſet in vniuerſum conſtitutum hoc principium, Deum non præcipere impoſſibilia, ſeu quod idem eſt, Dei præcepta in illis circumſtantiis in quibus non ſunt poſſibilia, nec eſſe obligatoria. Eſt igitur hic ſenſus Tridentini, itaque damnatur quod hæretici dicunt de mandatorum in vniuerſum impoſſibilitate. Quæ cùm à Non-Auguſtinianis quoque defendatur, ſequitur illos non modò hæreticis conſentire in ipſa hæreſi, ſed fingere inſuper conſentientem Auguſtinum, quod erat probandum.

Ianſ. tom. 3. li. 3. c. 13. Sed antequam abſoluam hoc argumentum, producen-

da eſt Nou-Auguſtinianorum mirabilis quædam interpretatio Concilii, qui cum verba illa ſui erroris peremptoria ſubduxiſſent *& adiuuat vt poſſis*, vt eſſet quo plagium excuſarent, furtiuè poſtea reſtituunt cum hac interpretatione, *Et, ſi exaudiat, adiuuat vt poſſis.* Hæc eſt igitur apud hos Auctores ſententia Concilii, *Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & ſi exaudiat, adiuuat vt poſſis.* O Baiani quid hoc eſt? Rectè-ne ſequitur Deum non iubere impoſſibilia, quia ſi auxilium petentes exaudiat, adiuuat vt poſſimus? Si vero non exaudiat? Et quis hæreticorum vnquam negauit, quin ſi Deus exaudiat auxilium petẽtes, iuuentur illi vt poſſint, quod eſt aliàs impoſſibile? Definieritne Concilium poſſibilitatem tantùm conditionatam, & ex hypotheſi quod Deus exaudiat? Nimirum indigebamus tanto cœtu, tantóque procerum concurſu, vt panderetur hoc myſterium *ita eſſe Dei mandata poſſibilia non implentibus, quo modo cadentibus poſſibilis eſt in ſublime volatus, nempe, ſi Deus alas addiderit.* Hæc vobis lumina ſeruabat Auguſtinus, tanto & tam diuturno ſtudio in omnem paginam verſatus: hi vobis oborti ſunt ſoles inter Cantabricas meditationes, queis pellerentur effuſæ à quingentis annis in Eccleſiam tenebræ, quæ rem miram occultarent & inſtruendis hæreticis oportuniſſimam, videlicet non eſſe impoſſibilia Dei mandata, quandoquidem ſi Deus orantes exaudit, ad implendum adiuuat?

CAPVT VII.

De Gratia Sufficiente.

PRÆTER grãtiam efficacem nullam dari ſufficiẽtem, vnum eſt ex myſteriis hodiernorum hæreticorum vt videre eſt apud Molinæum qui ſic loquitur: *Pontificii ſentiunt omnibus hominibus dari auxilium ſufficiens ad conuerſionem, cui auxilio poſſunt ope liberi arbitrii ſic cooperari* In Anat. Armin. cap. 37. num. 2.

vt conuertantur, licet aliud auxilium efficax nullum accedat . . . . . Nos vocem gratiæ efficacis accipientes pro apta ad efficiendum id ad quod data & inſtituta eſt, nullam gratiam ſufficientem agnoſcimus quæ non ſi efficax, ideſt apta ad efficiendum id ad quod eſt inſtituta, ſiue ſola efficiat, ſiue cum aliis, Eam ſcilicet quæ non efficit nec eſſe aptam efficere, & Eam quæ apta eſt ſemper efficere iidem putant; atque ita nomen ſufficientis gratiæ mediis tantùm externis relinquunt, non quod ſufficiant re ipſa, ſed *quia deberent ſufficere ſi homo talis eſſet qualem eſſe oportuit*, vt loquitur Molinæus. Cuius etiam epiſtolam quãdam Malderus citat in qua ſic loquitur, *peſſimum quod reperio in opinionibus iſtis nuperis eſt gratia iſta ſufficiẽs quam dicitur Deus dare omnibus hominibus.* Præluxerat antea Caluinus, cùm dixit homines quidem promiſcuè inuitari Dei verbo, *electos autem ſolos intus doceri*, & paulò ante reprobos non vocari *efficaciter*: & mox, *denique regenerationis Spiritum non dari niſi electis, quiſquis ignorat, neſcio quid in Scripturis teneat.* Vbi vides internam oblationem, & vocationem efficacem coincidere, eámque ad ſolos electos pertinere, quippe qui vocanti conſentiunt: quaſi verò cæteri qui non conſentiunt nec interius vocarentur, nec proinde ſufficienter, quod nulla externa vocatio ſine interna ſufficiens ſit. Atque hoc Caluinus diſtinctiùs exprimit in Antidoto capitis ſexti eiuſdem ſeſsionis, cùm dicit, *motum Spiritus ſancti ſic eſſe efficacem, vt fidem ſemper gignat*, idcóque negat cum Euangelio conciliari poſſe quod dicunt Tridentini, *conſtitutum eſſe in hominis optione, vt Dei inſpirationi ſi velit auſcultet.* Quod nimirum ſequatur contingere poſſe vt *non auſcultet* homo qui vocatur, ſi hoc eſt poſitum in eius optione, ac proinde vt non ſit efficax ille motus, quod ille fieri poſſe negat: vnde nec ſtare poſſe illam ſeu infallibilitatem, ſeu neceſsitatem ſequuturi, cõſenſus cum optione liberi arbitrii. Atque in eo Arminianos accuſant Caluiniſtæ quod Papiſmum interpolarint; ſicut

Loc. cit. nu. 12.
Malder. t. 2. pag. 485.
In Antidot. can. 17.
In Anat Armin. cap. 37. num. 3.

cut Papiſtæ Pelagianiſmum vt Molinæus loquitur.

Vnde intelligi poteſt 2. hæreticos hanc doctrinam amplexos vt propriam: quæ minimè illis eſt communis cum Papiſtis, hoc eſt cum Catholicis, poſtquam illos quibus ea non probatur diſceſsiſſe ab ipſis ad Papiſtas dicunt, quod præterea confirmatur ex Catholicorum conſenſu, apud quos nullæ omnino ſcholæ ſunt, nullæ ſectæ, auctores ante poſtremos hoſce dies nulli, qui gratiam non agnoſcant quæ effectu caret & eliciendo tamen ſufficit. Qua in re Thomiſtarum ſuffragium maximi faciendum, quorum potiſſimum intererat negare gratiam ſufficienrem, vt ea ratione liberarentur ab importuno illo argumento, quod vnus ex illis dicit eſſe indiſſolubile. cùm dicitur, ſi gratia ſit eo modo quo ſupponitur efficax, nullam eſſe igitur ſufficientem. Facilè inquam, erit concedere ſequelam illam, quæ tam difficulter negatur. Sed conſultiſſimè hactenus factum eſt, vt non ſolùm eam negarint admiſſa gratia ſufficiente, ſed contrarium inſuper ſignificauerint ad errores pertinere Caluiniſtarum. Et ideò cum Romæ diſputaretur de auxiliis coram ſummo Pontifice, & P. Lemos vrgeretur, vt eam ſententiam quam defendebat, ab hæreticorum ſententia diſtingueret, diſtinctionem hanc dediſſe refert P. Ioan. à ſancto Thoma in 1. part. pag. 693. Caluinum erraſſe quod negaret gratiam ſufficientem, & Ledeſma *certiſſimum* eſſe dicit, *ac tenendum ſecundum fidem*, dari auxilium ſufficiens diſtinctum ab efficaci: & Petrus de Cabrera Cordubenſis *oppoſitum affirmari non poſſe ſine errore*, Et Didacus Aluares *nullum Catholicum dubitare poſſe de illa diſtinctione* gratiæ ſufficienris & efficacis *& eſſe neceſſariò ad diſtinguendum duplex illud auxilium.* Et Gonzales eſſe id præſupponendum & certum.

[Ioannes Vincentius apud Ledeſmam de auxiliis art. 13. pag. 290.]

[Ledeſma loco cit. pag. 176.]

[Cabrera in 3. p. qu. 18. art 4 diſp. 6. dub. 1.]

[Didacus diſp 71. de auxiliis nu. 2. in Epit. num 4.]

[Gonz. 1. p. q. 23 diſp. 77. num 17.]

Patet demum ex doctrina Concilii Tridentini, ex qua colliguntur hæc duo manifeſtè. Primum eſſe aliquos ex peccatoribus qui non conuertuntur ad Deum, & tamen poſſunt conuerti: ſecundum, eſſe aliquos ex

Yy

iuſtis & fidelibus qui relabuntur in peccatum, & tamen poſſunt non relabi. Cum enim ad Deum conuerti peccator ſine gratia non poſsit, ſequitur eum qui poteſt, gratiam habere qua poſsit, quæ non alia eſt quam ſufficiens in eo qui cùm ita poſsit reuera tamen non conuertitur. Item cùm iuſtus ſine gratia perſeuerare non poſsit, ſequitur neminem poſſe qui non habeat gratiam, poteſt autem etiam ille qui relabitur, habet igitur gratiam, non efficientem, alioqui non relaberetur: ergo ſufficientem.

Eſſe autem illa duo à Tridentino conſtituta ſatis colligitur ex iis quæ allata & explicata ſunt ſuperius, & certè quod docet Tridetinum, mortuum eſſe Chriſtum etiam pro iis qui mortis eius beneficium non recipiant, verum eſſe non poteſt quin ſupponatur in Deo voluntas qua vellet Chriſti paſſionem illis prodeſſe ad iuſtificationem & conſequenter ad ſalutem. Sed nec talis voluntas concipi poteſt quin verum ſit nouo quodam hominum vitio impediti eius effectum: nec aliter impeditur hic effectus quàm quia vel libera negligentia redditur inefficax interna Dei vocatio, vel ne ſit talis vocatio aliud quoddam peccatum obſtat quo poſſet homo abſtinere ſi vellet. Et in vtroque caſu admittendum eſt auxilium gratiæ ſufficientis vel collatum reipſa, vel præparatum & conferendum ſi homo non impediret. Quò pertinet etiam quod docet Tridentinum, Deum impoſſibilia non iubere, ſed adiuuare vt implere poſſimus quod præcipit. Eſt enim vniuerſalis illa doctrina, proindéque complectitur etiam præceptum conuerſionis quo tenentur peccatores, & quod violant aliquando. ergo ne dicatur illis aliquid impoſſibile præcipi, debent poſſe conuerti quando illis ad culpam non conuerſio imputatur. Non poſſunt autem ſine gratia, illam igitur habent vel receptam vel præparatam certóque recipiendam, ſi liberum impedimentum alicuius alterius peccati à quo poſſent abſtinere non appo-

Seſſ 6 cap. 2. & 3.

Seſſ. 6. c. 11.

nerent. Datur ergo ex Trident no gratia ſufficiens in peccatoribus & ad abſtinendum à peccatis, & ad mutandam in melius vitam.

Idem eodemque modo probatur de iuſtis, nimirum eos qui non perſeuerant habere gratiam quâ poſſint perſeuerare ac proinde ſufficientem. Illos enim potiſsimùm reſpicit Tridentinum cùm dicit, *Deum impoſsibilia non iubere.* Item, *non deſerere ſua gratia ſemel iuſtificatos*, quod ideò dicit vt oſtendat poſſe illos cum diuina gratia ſeruare mandata. *Quod vtique*, inquit, *cum diuino auxilio præſtare poſſunt:* Vnde poſteà can. 22. *Si quis dixerit iuſtificatum vel ſine ſpeciali auxilio Dei in accepta iuſtitia perſeuerare poſſe*, VEL CVM EA NON POSSE, ANATHEMA SIT. Hæc autem omnia fruſtra ſint niſi de ſolis iuſtificatis intelliguntur, qui ab eo ſtatu excidunt. Nam de ipſis qui reipſa perſeuerant, quis vnquam dubitauit quin perſeuerare poſſent cum diuino auxilio, aut quis dubitare potuit? Eſſet autem ridicula Concilii ſollicitudo ac prouidentia pugnantis contra errores nuſquam exiſtentes, quin etiam impoſsibiles, & vibrantis anathemata ad perſuadendam veritatem olim, hoc eſt ex quo homines eſſe cœperunt, receptam, nempe; *id quod fit, non eſſe impoſsibile fieri: homines cum diuino auxilio, hoc poſſe quod faciunt: Deum non deſerere quos non deſerit &c.* Conſtat igitur noſtrates hæreticos, qui contrarium dicunt, in hoc eſſe reuera hæreticos, vtpote doctrinæ ab Eccleſia definitæ contrarios: quod erat ſecundò probandum.

Tertium reſtat, nimirum vt oſtendamus in eo illis conſentientes eſſe Baianos, hoc autem & facillimum eſt, & iam ferè præſtitum ſuperiùs. Percurrantur tantùm ipſa quæſtionum argumenta, quibus eorum concluſiones continentur. En tibi quæ ſeſe vltrò offerunt. *Tangitur natura auxilij ſufficientis: & oſtenditur nullum dari poſt lapſum, quin ſimul efficax ſit, hoc enim repugnat multis principijs Auguſtini & Eccleſiæ.* Carent efficaci

Ianſ. tom. 3. lib. 3. de gratia ſaluatoris cap. 1.

quotquot præcepta tranſgrediuntur, ergo & ſufficienti. Ergo vel ſeruare non poſſunt, vel, quod ridiculum eſt, hoc poſſunt ad quod ſunt inſufficientes. Item, *Adiutorium purè ſufficiens ad gratiam naturæ pertinet: lapſorum reparationi inutile ac perniciofum, &c.* Naturalem eſſe volunt ſufficientiam illam ante peccatum, poſt peccatum, vide quid dicant, eam quæ vocatur gratia ſufficiens eſſe noxiam, ac proinde Deum quando illam hominibus diſtribuit, pro panibus ſcorpiones dare.

Ib. cap 2.

Ib. cap. 3. Item, *quàm monſtroſa ſit gratia ſufficiens prout à recentioribus explicatur, &c.* Ita vero explicatur à recentioribus vt dicant voluntatem per illam ſic compleri, nihil vt aliud requiratur præter ipſius cooperationem. Et

Ib. cap. 4. hoc monſtrum eſt: Eodem ſenſu iterum, *ex natura*, inquiunt, *gratiæ Chriſti oſtenditur nullis dari gratiam ſufficientem iuxta ſenſum recentiorum.* Iterùm, *Iudæis lex data*

Ib. cap. 5. *& à Chriſtianis plurimis præcepta dantur ſine vlla gratia ſufficiente aut adiuuante.* Atque huic argumento ſubiiciuntur ea quæ retulimus antea. *Ita dicimus non ſolum Iudæis, ſed & Chriſtianis, non ſolum carnalibus ſed & ſpiritualibus gratiam talem ſufficientem ad id faciendum quod iubentur frequenter ſubtrahi, atque ita ſubtrahi, vt nec pro tali gratia adipiſcenda deprecandi ſimilis ſufficiens gratia habeatur.* Adde, *Non affuiſſe hominibus ſub lege viuentibus gratiam ſufficientem ſeruandi legem vel vllum præceptum eius.* Item, ſtatum veteris teſtamenti attuliſſe Iudæis gratiam *impedientem potius quàm ſufficientem.* Item, *Pauciſſimos ſub illo teſtamento gratia ſufficienti fuiſſe munitos.* Item, *Excæcatos & obduratos carere gratia ſufficiente qua videant & moueantur ad bonum:* Item, *Infideles carere gratia ſufficienti ad ſalutem tam proxima quàm remota & omnibus principijs eius, hanc gratiam eſſe à Semipelagianis excogitatam. Eſſe quamdam voluntatis infirmitatem quæ non poteſt certas tentationes ſuperare, nec adeſt gratia qua ſuperentur: nec ſpiritus orationis quo vires impetrentur.*

Ex his omnibus liquidò conſtat ex ſententia Baiano-

rum nec peccatores qui non conuertuntur, nec iuſtos qui non perſeuerant in obſeruatione mandatorum habere gratiam ad hoc neceſſariam. Concedi etiam ab iiſdem id quod inde ſequitur impoſsibilem eſſe vtriſque mandatorum obſeruationem. Neque id quoquo modo aſſerunt, ſed ita omnino vt contrarium damnent, quando dicunt eſſe *Semipelagianum* contrariumque doctrinæ Auguſtini & *Eccleſiæ*, nimirum Geneuenſi. Quis enim vmquam expertus eſt, cùm contrarium prædicaret, contrariam eſſe Romanam? Atque apud eoſdem Geneuenſes fortaſſe lucem illam hauſerint, in qua dicunt contrarium videri ſibi non poſſe aſſeri *ſine errore*. Ib. cap. 1.

Geneuenſium, inquam, eſt iſta doctrina: ideóque qui Auguſtinianam eſſe contendunt, nihil aliud conſequi poſſunt quàm vt ipſis ſatagentibus Auguſtinus conſentire videatur hodiernis hæreticis. Quid enim errant illi vel quid amplius dicunt, quando dicunt Dei præcepta eſſe tranſgreſſoribus impoſſibilia, ſeu iuſti ſint illi, ſeu peccatores. Age, quid eſt in alterutra ſententia diuerſum quod ad hoc præcisè caput pertineat? vel quare hæretici cenſentur in hoc hæretici atque à Tridentino damnati? Negant, inquies, illi arbitrium liberum eſſe. Immò, inquam, ſi de peccato quæſtio eſt, fatentur eſſe liberrimum. Et mox conſtabit eiuſce rei quæ Baianis eſt libertas, nihil omnino ab hæreticis negari.

At, inquies, multis modis nos Dei mandata dicimus eſse poſſibilia. Ita eſt, quatuor ſunt modi quibus ſine gratia ſufficiente Dei præcepta dicuntur à vobis poſſibilia, ideóque imputabilem eſse ad culpam & ad pœnam eorum tranſgreſſionem: ſed videamus vtrum illos modos hæretici negent Ianſ. tom. 3 lib. 3. cap 13

Primus petitur ex ſolâ liberi arbitrij ad bonum & malum flexibili facultate, qua carent ſoli dæmones & damnati, quorum natura per ſupplicium æternæ damnationis ad male faciendum obduruit. Et hæc poteſtas,

inquiunt, non eſt aliud niſi, fidei, dilectionis, bonæque vitæ flexibilis capacitas, per quam omnes homines dicuntur poſſe credere, poſſe diligere Deum: Id, inquam, poſſe *remotiſſimè*, quatenus ſunt capaces auxiliorum neceſſariorum ad credendum, etiam quando illis carent: hanc poteſtatem remotiſſimam, & omnibus hominibus communem, an negauit vnquam Caluinus aut Lutherus, vel qui eum ſequuntur? an non admittunt illi in omnibus, electis & prædeſtinatis, capacitatem ad recipiendam gratiam vocationis efficacis & iuſtificationis? an negant potuiſſe ita vocari qui non vocantur? ac proinde an non concedunt, eamdem illos habuiſſe capacitatem qua fuiſſent pariter vocandi, ſi Deo placuiſſet? Quid ergo dicunt Baiani præ hæreticis reſpectu iſtorum & quo ſenſu volunt eſſe illis poſſibile. v. g. præceptum pœnitentiæ, vel conuerſionis ſuæ, quo non etiam poſſibile ſit in doctrina Caluiniſtarum aut Lutheranorum?

Secundus modus eſt contractior & ad eos tantùm pertinet qui habent fidem: ſupponamus ergo fidelem qui peccat contra charitatem omittendo illius actum quando neceſſarius eſt. Interrogo Baianos an ſit illi poſſibile quod omittit? Reſpondent eſſe, *tametſi careat actuali Dei adiutorio interniſque viribus voluntatis. Quamuis enim fides iſta omnia per ſe nullo modo poſſit, quia tamen eſt ſemen orationis, per quam charitatem & gratiam adiuuantem & voluntatis vires impetrare ſolemus: hinc per iſtam fidem iſta poſſe dicimur.* Bene habet, ſed Caluinus negat-ne fidem eſſe *ſemen orationum* quibus impetrare poſſint fideles internas vires quibus carent? Quo igitur ſenſu poſſibilior eſt illa præcepti obſeruatio in ſententia veſtra, quam in ſententia Caluini? Et quis eſt iſtius error?

Loco cit. cap. 15.

Tertius modus eſt adhuc contractior, & ad eos pertinet, qui non ſolum fidem habent, ſed etiam charitatem. Sit igitur aliquis non modò fidelis ſed & iuſtus,

qui tentatione aliqua ſuperetur: interrogo Baianos, an potuerit reſiſtere? potuit, inquiunt, non modò per communem illam & natiuam liberi arbitrii flexibilitatem: non modò per adiunctam ad orandum fidei facultatem; ſed & *plenius propinquiúsque* per charitatem per quam homo iuſtificatur, nihil enim eſt aliud hæc charitas *quàm voluntas, hoc eſt volitio bona quæ quamdiu deeſt nobis, impoſſibile eſt bene viuere; cum autem adeſt, poſſe dicimur.* Sic illi, cogitationũ cõfuſione ac perturbatione mirabili ſecum ipſi pugnantes. vides enim quomodo nihil obſtante illa liberi arbitrii flexibilitate, quâ contendebant dici poſſe omnibus hominibus poſſibilem eorum præceptorum, quæ tranſgrediuntur, obſeruationem: nihil etiam obſtante ipſâ fide quâ dicebant eſſe adhuc illam magis poſſibilem fidelibus; iam diſertè ac rotundè profitentur, ſine charitate quæ præter fidem eſt, eſſe *impoſſibile* bene viuere, ac proinde mandata ſeruare. Eſt etiam nihilo minor contradictio, quod illam charitatem, qua dicũt poſſibilem fieri mandatorũ obſeruationem, vocant *voluntatem, hoceſt volitionem bonam*, & paucis interpoſitis, *& iſta quidem quæ de poſſe diximus, quod per fidem & charitatem datur, de donis iſtis habitualibus potiſſimum intelligenda ſunt. Nàm per illa dicuntur iuſti poſſe, etiam quando nihil agunt, imo dormiunt,* habent nimirum iuſti quando dormiunt *voluntatem, hoc eſt volitionem bonam,* per quam definitur illa charitas qua dicuntur poſſe bene viuere, eſtque volitio bona donis habitualibus accenſenda, ſed immenſi laboris eſſet id genus peccata recenſere. Ianſ. ib.

Hoc tantùm peto quod facit ad præſens inſtitutum quando dicunt per charitatem poſſe iuſtum *plenius propinquiúſque* implere mandata, quàm vel fidelis per ſolam fidem, vel infidelis per ſolam liberi arbitrii flexibilitatem, quid intendunt? concedunt ne iuſtum *plenè ac proximè* poſſe implere mandata per charitatem qua iuſtus eſt? Non, inquiunt, illi enim plenitudini deeſt

adhuc aliquid & inter hunc gradum potentiæ ipſamque mandatorum obſeruationem interponitur alius quem conſtituit auxilium efficax & quo homo fit proximè ac plenè potens ſeruare mandatum.

Atque hic eſt quartus poſſibilitatis modus quo *actualis* gratia completum poſſe tribuit, *ſine qua voluntas ſeù charitas habitualis* (paulò ante dicebat voluntas hoc eſt volitio) *quamtumcumque magna poſt lapſum primi hominis in actum exire non poteſt*, Et hoc vocant *adiutorium ſufficiens*, nimirum & *gratiam* etiam *ſufficientem* quam cum efficaci omnino confundunt; Vnde dicunt hoc vltimum poſſe coniunctum ſemper eſſe cum ipſo agere, & conſequenter neminem eorum qui Deo vocanti non obediunt vel alia eius mandata tranſgrediuntur, habere hoc vltimum poſſe; quod eſt omnem peccatorem carere *adiutorio ſufficienti* ad abſtinendum a peccato: eſſeque illi hanc abſtinentiam impoſſibilem denominatione petitâ ex defectu potentiæ *ſufficientis*: nulla enim ſufficiens dici poteſt quæ caret & *neceſſario & ſufficienti adiutorio.*

Ergo interrogo, quid magis minusue dicat Caluinus? Ille enim non negat quin poſſibile ſit obſeruare mãdata quarto illo modo iis omnibus quibus datur ſufficiens illud adiutorium quod ſimul eſt efficax, quia hoc eſſet negare poſſe illos facere quod faciunt. Caluinus, inquã, non negat poſſe conuerti ad Deũ omnes illos qui gratia efficaci iuuantur ad conuerſionem & perſeuerare illosque ac peccato reſiſtere qui gratia efficaci iuuãtur ad perſeuerandũ & reſiſtendum. Quod ſi qui ſunt alii defectus, in illa vel conuerſione vel perſeuerantia non erũt aliunde quã ex eo quod Deus ad eos vitandos *non det adiutorium ſufficiens*. Iam verò de iis omnibus quorum potentia non peruenit ad hũc quartum gradũ, oſtendant Baiani alio illis modo impoſſibile dici quod exigitur, iuxta Caluinum, quàm quo iuxta ipſos, quoque impoſſibile eſt iuſtificatus qui caret adiutorio ſufficienti

cienti ad reſiſtendum appetitui vindictæ ideóque labitur; quo alio modo dicitur à Caluino non poſſe reſiſtere quo non etiam dicatur à Baianis? peccator qui Deo reſiſtit ad reſipiſcentiam vocanti, quo alio modo negatur à Caluino habere ſufficientem potentiam ad reſipiſcendum, quo non etiam negetur à Baianis? Quod ſi nullo; dicant ergo vel non erraſſe Caluinum in neganda præceptorum poſſibilitate contra communem ſenſum Eccleſiæ Catholicæ, vel fateantur ſe illius erroris eſſe participes: & quando ſe germanos eſſe ſomniant interpretes Auguſtini, fateantur quoque hac in parte hoc ſentire Caluinum quod ſenſit & Auguſtinus, itaque manus tendant Geneuenſibus.

CAPVT VIII.

De Libero Arbitrio

§. I.

Quid Caluinus, quid Tridentinum de Libero Arbitrio.

COMMVNE hoc quoque inter Nouatores, non habere nos liberum arbitrium, quod eſt nullam eſſe noſtræ voluntatis indifferentiam ſiue in malis ſiue in bonis: hoc eſt, ſiue dum peccamus, ſiue dum rectè atque vtiliter ad ſalutem operamur. Negare enim indifferentiam ad peccandum, non eſt aliud quàm negare eum qui peccat poſſe non peccare, & negare ad rectè agendum, non eſt aliud quàm negare eum qui rectè operatur poſſe non rectè operari. Si enim hoc non negaretur, iam concederetur vtraque poteſtas agendi & non agẽdi: vtraque autem illa poteſtas, vel poteſtas ad vtrumque illud, eſt id quod vocamus indifferentiam ad agendum. Quod autem hoc negent Nouatores notius eſt quàm vt egeat probatione. Eſt enim hoc principium quoddam ipſorum, eum qui peccat ſine coactione quidem peccare; ſed non ſine peccandi neceſſitate: qui au-

tem aliquid neceſſitate facit, non poteſt aliter facere, ideóq;nec poteſt oppoſitū facere,quod ſi non poteſt aliter facere falsò dicetur potens ad oppoſitū:& cōſequenter falsò dicetur indifferēs ad vtrūlibet faciendum, quia potēns ad vtrumlibet & indifferens idem ſunt. Atque hoc ſenſu negant illi nos habere liberum arbitrium.

Ad can 5. ſeſſ. 6. Quod igitur hæc ſit hæreticorum doctrina patet ex Caluino in Antidoto, vbi quod damnatur in Tridentino liberum arbitrium *eſſe titulum ſine re*, contendit eſſe verum ſi per liberum arbitrium intelligatur, *eligendi facultas quæ ſit in vtramque partem ſoluta & libera.* Nam ſi Lib. 1. cap. 2. ſeſſ. 7. quis liberum arbitrium vocare velit facultatem illam *qua quis voluntate agit, non coactione*; iam dixerat in Inſtit. Lib. 2. ſe illi non pugnaturum. Et ideo contra Pighium ſic „ loquitur, *Si coactioni opponitur libertas, liberum arbitrium* „ *eſſe & fateor, &* CONSTANTER ASSEVERO; AC PRO HÆRE- „ TICO *habeo quiſquis ſecus ſentiat.* Quam Caluini doCap. 32. ctrinam Caluiniſtæ quoque ſequuntur, vt videre eſt apud Molinæum in Anatome Arminianiſmi: vbi indifferentiam liberæ voluntatis agnoſcit in actionibus ciuilibus: Item in honeſtis honeſtate ciuili, atque etiam in obſeruatione Eccleſiaſticæ diſciplinæ: in malis verò & in iis bonis quæ ad vitam pertinent æternam; libertatem arbitrii per hoc tantùm ſaluat quòd homines, eſto neceſſariò agant, agunt tamen *cum ratione & iudicio, & ſine neceſſitate coactionis, item, ſine neceſſitate phyſica, qualis eſt grauium & leuium* ad proprios motus. Chamierius Tom. 3 lib. 2. cap 8. num. 12. dummodo retineatur eadem neceſſitas retinendum cenſet liberum arbitriū Latinorum, & τὸ αὐτεξούσιον Græcorum, *hoc ſaluo*, inquit, *ſalua pax eſto.* Atque hæc eſt illa libertas quam profitetur etiam Guillelmus Tuiſſius, Lib. 1 de ſcientia media cap. 19. pag. 193. quando ſola *vertibilitate* ſublata, quam etiam optat in crucem agi cum patibulariis ad ſcalas ſtantibus & *capiſtratis* quibus ea quoque conuenit, contendit non ſolùm diuinam voluntatem, *ſed humanam etiam vt libera eſt, eſſe cauſam humanorum actuum*: & hoc pacto docet,

Digitized by Google

libertatem eorumdem actuum diuinò decreto nequaquam lædi,
ſed confirmari potiùs, præſertim cùm decreuerit actus humanos
nonniſi liberè fieri à voluntate humana. Quaſi diceret im-
pediri quidem diuino decreto voluntatis *vertibilitatem*,
illam ſeu indifferentiam oppoſitam neceſſitati: ſed non
libertatem. Nulla eſt igitur dubitandi ratio, quin Cal-
uiniſtæ, quibus hac in parte Lutherani conſentiunt, ſo-
lam agendi, vel non agendi indifferentiam negent,
quando negant liberum arbitrium: & quin eâ ſolâ præ-
ciſa, libenter patiantur liberos vocari homines qui cum
oppoſita indifferentiæ neceſſitate operantur.

Reſtat ergo ſecundo loco vt oſtendamus, hæreticos
eſſe in eo hæreticos, & à ſenſu Eccleſiæ Catholicæ alie-
nos, hoc autem nihilo minus certum aut euidens eſt.
Et primò iam olim contra Eraſmum Sorbona *vertibi-*

Tit. 16. Cenſuræ Eraſmicarum propoſ.

litatem illam arbitrii, quæ nihil aliud eſt quàm indiffe-
rentia, ex doctrina ſancti Auguſtini conſtituerat, cùm
dixit, *Auguſtinum conformiter ad cæteros* Catholicos *Do-*
ctores aſſerere meritum conſtare ex libero arbitrio VERTIBILI “
& diuina gratia: vt ſit meritum opus gratiæ & liberi arbi- “
trij VERTIBILIS. Adde quod ſanciuit an. 1542 contra Lu- “
therum & Caluinum art. 2. *Eadem fidei conſtantia tenen-* “
dum homini ineſſe liberum arbitrium, QVO POTEST BENE “
VEL MALE AGERE. Quod Caluinus in antidoto ſicuti “
ſumptum ex Ariſt. & Philoſophis Auguſtino repugnãte,
qui neſciuerit, vt hic ſcurra garrit tanquam dictum à Sor-
bona, *quid Magiſtri noſtri ſuper hoc reſolutiuè dicturi eſſent*:
quid aliud ſignificat quàm illud *poſſe bene vel male facere*
quo importatur indifferentia, ſibi contrarium eſſe, cùm
tamen Sorbona cum fidei conſtantia id eſſe tenendum
definiuerit, vt iam dictum eſt.

Adde eiuſdem Sorbonæ cenſuram anni 1560 die 27.
Iunij, in qua hæc propoſitio. *Liberum arbitrium non ha-* “
bet potentiam ad oppoſita, nec ei conuenit ea poteſtas ex ipſius “
intrinſeca & naturali ratione, ſic notatur, *Prima pars huius* “
propoſitionis eſt hæretica. Hæc verò, *Libertas & neceſſitas* “

„ *eidem conueniunt reſpectu eiuſdem : & ſola violentia repu-*
„ *gnat libertati hominis*, ſic notatur, *huius propoſitionis pri-*
„ *ma pars includit contradictionem*; *& eſt hæretica.* Hæc
„ demum, *Liberum arbitrium liberè vult quidquid ſponte ſiue*
„ *voluntariè vult. Ita vt quod neceſſariò vult idem liberè velit*;
„ ſic notatur, *huius propoſitionis ſecunda pars implicat con-*
tradictionem, & eſt hæretica.

Sorbonæ cenſuram hanc confirmarunt duo Summi Pontifices, quando Michaëlis Baii damnarunt propoſi-
„ tiones has, *Quod voluntariè fit, etiamſi neceſſariò fiat, liberè*
„ *tamen fit.* Item, *Sola violentia repugnat libertati hominis*
„ *naturali*; vt pudere debeat noſtros Illuminatos, qui & Auguſtinum & Sorbonam obtendunt ſuis erroribus: ac ne ipſis crimini ſit nullis authoribus idoneis doctrinam innouaſſe, ab hodierna Sorbona deciſiones priſtinas antiquatas mentiuntur. Sed ne fortè non videantur illis ſatis deciſiuum quod Sorbona docuit dum cenſet errores Nouatorum;

Conſtat & ex communi conſenſu Catholicorum omnium qui ab Apoſtolatu Lutheri ad hos vltimos annos vixere: & ex confeſſione ipſorummet Lutheranorum & Caluiniſtarum, in eo iſtos erraſſe, quod indifferentiam voluntatis ad agendum vel non agendum ſuſtulerint. Nam & Catholici illos in eo errare crediderunt, quod libertatem arbitrij peſſundarent & hæretici quoque ſe in eo, non quidem errare, ſed tamen à Catholicis, hoc eſt ab Eccleſia Romana diſſentire confeſſi ſunt. Ideóque quod Tridentinum definiuit in ſe ipſi dictum eſſe interpretati ſunt; atque ita ex amborum conſenſu euidenter colligitur diuerſam eſſe doctrinam illorum ab ea quam ipſi Catholicam & credimus, & credere debemus; vt mirum ſit, ſi poſt tam diuturnas altercationes ſapientiſſimorum virorum, audeat aliquis procedere in medium, vt Catholicos arguat, quaſi parum intelligentes ea quæ hactenus damnauerant, cum ſint minimè damnabilia, contendátque Romanam eſſe

hac in parte fidem illam quæ Geneuenſis propriè dicebatur. Atqui ſublata illa agendi vel non agendi indifferentia, nihil reſtat in quo diuerſa videri poſſit vtriuſque partis doctrina: hoc enim ſolum eſt quod Caluinus vocat, *titulum ſine re*, nimirum *quod ſit facultas quædam in vtramque partem ſoluta & libera*, vt ipſe loquitur, quaſi diceret, dummodo illud præcidatur, quod eſt, dūmodò præcidatur indifferentia, ſe & *titulum* liberi arbitrii, & *rem ipſam* libenter admiſſurum, hoc etiam ſolum Chamierius excipit, de cætero pacem initurus. Et cum omnes, Lutherus etiam & Lutherani, coactionem omnino excludant ab actione voluntatis; item neceſſitatem ſimilem illi, qua grauia léuiáque m[illegible]entur, vt dicit Molinæus, conſequens eſt; non alia co[illegible]nducere neceſsitatem quàm quâ indifferentia [illegible] cultas agendi & non agendi excluditur: Ergo ſi errant deſtruendo libertatem, vt errare hactenus creditum eſt, in hoc errant.

Idipſum ex Tridentino colligitur, de quo nemo dubitat quin damnauerit hæreticorum errores circa liberum arbitrium. Quid autem damnat? Nempe hoc quod eſt *liberum arbitrium motum & excitatum à Deo non poſſe diſſentire ſi velit*: & *non poſſe abijcere* gratiam, quod eſt reddere inutilem & inefficacem. Quid autem eſt aliud liberum arbitrium ita conſentire Deo mouenti *vt poſſit diſſentire*, vel abiicere gratiam ſine conſenſu, quàm ita conſentire vt ſit indifferens? ergo eos damnat Concilium qui negant indifferentiam. Damnat autem modernos hæreticos. Ergo hæretici in eo ſunt hæretici, quòd i[illegible]m liberi arbitrii indifferentiam negent. Itaque id ipſe Caluinus accepit, quando in Antidotum ſeſſ. 6. ſic loquitur pag. 702. edit. Gen. anno 1552. *Porro ne lōgius hic immoremur, dico apertè pugnare quod hic pronūtiant Tridentini Patres, cum illa Chriſti ſententia, quiſquis audiuit à Patre meo, &c. Conſtituunt autem hoc in hominis optione, vt Dei inſpirationi ſi velit auſcultet, hæc nullo modo conciliari poſ-*

Can. 4. Seſſ. 6. cap. 5.

ſunt: hæc ille, cum tamen paulò ante dixiſſet, *non cogi homines inuitos Dei gratia: ſed voluntarios regi vt ſponte pareant ac ſequantur.* Et hoc voluiſſe Auguſtinum cum de libertate voluntatis loquitur, vt conſtet ipſum nec aliud velle, nec in alio ſe à Tridentino damnatum credere, quàm quod *neget eſſe in hominis optione vt Dei inſpirationi ſi velit auſcultet*, quod non eſt aliud quàm negare *auſcultare* illum cum indifferentia.

§. II.

Suſpecta Baianorum præambula in gratiam Caluini contra Tridentinum.

RESTAT Tertiò monſtrandum in eadem indifferentia neganda Baiiſtas hæreticis conſentire, quod facile patebit excutiendo quod ipſi afferunt vt ſuam & hæreticorum in hac parte doctrinam diſtinguant. Atque vt coniicere valeamus, quid illis animo ſedeat, & quò ſperent ſe poſſe confugere ſi munitionibus cæteris pellantur hac difficultate propoſita reſpondent primo. *Non omnia quæ hæretici docent eſſe hæretica*: Solere ſiquidem illos falſis vera miſcere ... *ſi qua igitur in re Caluinus cum Auguſtino & antiquis Patribus ſenſerit, non propter Caluinum Auguſtino indignandum eſſe; ſed propter Auguſtinum Caluino potius gratulandum.* Pugnant Catholici pro tuendo libero arbitrio contra Caluinum, accurrunt in auxilium Catholicorum Baiani, ſed antequam arma expediant, veluti de belli iuſtitia dubitarent, negant hæretica eſſe quæcumque docentur ab hæreticis. Optimè id quidem, ſed quorſum in hac controuerſia vbi & Catholici hæreticos accuſant, & hæretici p[...]tentur ſe diſſentire à Catholicis? Quid? non omnia ſunt hæretica in quibus Caluinus negat *conciliari* poſſe quæ dicuntur à Tridentinis patribus cum iis quæ dicuntur ab Auguſtino? non ſunt hæretica quæ Sorbona docet *eadem fidei conſtantia* credenda quà creditur *Baptiſmi neceſſitas & virtus*? & quid eſt quod dicunt, *non propter*

Ianſ. tom. 3 lib. 8. de gratia Chriſti cap. 21.

Caluinum indignandum eſſe Auguſtino? Explicent ipſi ſeſe, aperiántque quod intus latet. Quid eſt non propter Caluinum Auguſtino indignandum eſſe? quis non videt ab aduerſariis id vltro tacitè concedi, quod potiſſimùm intendimus, Auguſtinum ſcilicet ab ipſis Caluino conſentientem exhiberi? eò enim hæc omnia pertinent, vt cùm periculum ſit, ne Catholici qui Caluini ſententiam exoſam habent, cùm compererint eandem quoque eſſe Auguſtini, indignentur: quaſi verò exceſſerit Auguſtinus neceſſarium doctrinæ modum, & dum Pelagium inſectatur ea dixerit quibus præluderet Caluino; ita occurrendum Baiani putent, vt negent ideo ſuccenſendum Auguſtino, ſed potiùs gratulandum Caluino, qui cæcutientibus Catholicis ac Patribus Tridentinis, quod & ille impugnare ſe profitetur, & à quibus ſe viciſſim impugnari non dubitat, feliciore quadam ſorte in id incurrerit, quod Romanam Eccleſiam fugiebat, hoc eſt in germanam Auguſtini atque adeò in orthodoxam de libero arbitrio doctrinam, ſed quia hoc ipſis perfugium, vt dixi, vltimum eſt, antequam eò ſe reduci patiantur, longiùs pugnant, hoſtémque ſiſtere conantur in aliis munitionibus trahendo tantum bello præparatis.

§. III.

Baiani à Caluino, quoad facultatem Liberi Arbitrii ad eligendum inter bonum & malum, nihil differunt

RESPONDENT igitur ſecundò *negare Caluinum eſſe in homini boni & mali electionem, quam tamẽ S. Auguſtinus libero arbitrio aſſeruit* & Tridentinum quoque: ſed Caluinum audiamus, qui canonem 5. ſeſſ. 6. Concilii Tridentini quo dicitur anathema neganti *liberum arbitrium à Deo motum & excitatum poſſe diſſentire ſi velit*, hoc antidoto corrigit: *De verbo ne moueamus rixam, ſed quia per liberum arbitriũ intelligunt eligendi facultatem*, QVÆ SIT Ianſ. loco cit.

IN VTRAMQVE PARTEM LIBERA ET SOLVTA, *titulum ſine re eſſe qui affirmant Chriſtum habent auctorem.* Vides Caluinum non negare quamcumque *boni & mali electionem*, ſed eam tantùm cuius facultas *ſit in vtramque partem ſoluta & libera*, hoc ergo tantùm ſignificat liberum arbitrium *titulum* eſſe ſine re, non negaturus eo ſublato quicquid aliud ſignificetur, quin *titulus cum re conueniat.* Quid autem eſt facultatem electiuam eſſe in vtramque partem ſolutam ac liberam quàm eſſe *indifferentem*? Ergo ſi peccat Caluinus, in eo tantùm peccat quod electionem boni & mali, cuius facultas ad vtrumque indifferens ſit, non agnoſcat. Ergo ſi eandem indifferentiam Baiani negant, & auctore Auguſtino negandam cenſent, & Caluino concinunt, & Auguſtinum trahunt in eumdem concentum.

Negare autem Baianos hanc indifferentiam ex antea dictis patet, quando monſtratum eſt apud ipſos non ſolùm indifferentiam non pertinere ad rationem libertatis, ex quo ſequitur Caluinum, qui eam negat, nihil nocere libertati: ſed inſuper nullam eſſe reuera talem indifferentiam niſi remotam, quam Caluinus numquam negauit. Eſt enim apud ipſos hæc perpetua quædam ſuppoſitio, eum qui peccat carere proximâ ad non peccãdum potentia, quæ conſtituitur per auxilium ſufficiens ad non peccandum, quo deſtituitur omnis peccans: Ergo tota illius ad peccandum vel non peccandum indifferentia, in hoc conſiſtit, quod proximè poſſit peccare, & remotè, nimirum quando auxilium ſufficiens aduenerit, poſſit non peccare. Hoc verò neque Caluinus vmquam negauit, nec quiſquam alius. Idemque dici debet, de eo qui per gratiam bene operatur quia ita dicunt non poſſe non bene operari potentiâ proximâ quamdiu mouet efficax gratia: quomodo non poteſt bene agere qui peccat. Eſt igitur etiam ille proximè potens bene agere, & remotè tantùm potens male agere, quod genus indifferentiæ numquam negauit

Caluinus

Caluinus: Eatenus ergo nullum eſt inter eos diſcrimen.

§. IV.

Tertia Baianorum reſponſio conuincitur ob multiplicem cum eorum principiis repugnantiam.

ET ideo Reſpondent tertiò *docere Caluinum gratiam ita mouere hominem vt non ſit ei liberum reſiſtere, cùm dicit voluntatem moueri non qualiter multis ſæculis traditum eſt: vt noſtræ poſtea ſit electionis motioni aut obtemperare aut refragari.* Auguſtino vero Deum ita mouere voluntatem *vt poſſit refragari aut obtemperare.* Sed quod dicunt de S. Auguſtino libenter amplectimur. Id enim ſignificat apud ipſum Deum ita mouere voluntatem vt ea retineat indifferentiam ad agendum vel non agendum, poſtquam retinet potentiam *qua poſſit refragari aut obtemperare.* Sed dicant amabo, itane Deus mouet voluntatem vt ea poſſit proximè refragari? ſi non poteſt, ergo Auguſtinus & Tridentinum ita erunt exponendi vt intelligatur voluntas mota poſſe proximè obtemperare & remotè refragari, nimirum quando illa gratia defierit, quod neque Caluinus neque vllus mortalium vmquam negauit: ſi poteſt, ergo Baiani ſibi contradicunt. 1. Quia iam concedunt eſſe in voluntate eamdem indifferentiam, quam admittunt Scholaſtici, quibus tamen illi ſe repugnare profitentur. 2. Quia concedunt ſub eadem diſpoſitione ſub qua voluntas poteſt velle bonum, poſſe etiam non velle, aut etiam velle malum, quod tamen aliàs ipſi exſertè negant. Admittunt enim indifferentiam ad contraria & conſequenter ad contradictoria in voluntate, ſiue in infidelitate ante gratiam, ſiue iam ſub gratia: *ſed non eodem modo*, inquiunt, *quo iſti Scholaſtici putant, qui quocumque modo arbitrium ſiue gratia ſiue peccati delectationibus imbuatur, ſemper exiſtimant* CVM VTRAVIS EIVS DISPOSITIONE POSSE FIERI VT VTRVM-

Ianſ. loco cit.

Vide Ianſ. tom.3 lib. 8. cap. 10.

LIBET SIVE BONVM SIVE MALVM VELIT. Scholaſtici admittunt aliam indifferentiam quàm illam qua voluntas ad conſentiendum mota, poteſt tamen etiam proximâ potentiâ non conſentire: & qui dicit hoc poſſe fieri, non dicit ſub eadem diſpoſitione vtrũque poſſe? 3. Quia dicunt arbitriũ non eſse ad aliquid faciendũ liberum, niſi ſit *inalligatum* & *impeditum*, impediri autem & ligari per delectationem peccati ne ſit liberum ad ſeruiendum peccato: Ergo quamdiu eſt arbitrium ſub iſta gratia non poteſt dici liberum ad diſſentiendum, poſſet enim conſequenter & liberum dici ad peccandum: ergo non eſt proximè potens diſſentire, quemadmodum eſt proximè potens conſentire. Et hoc eſt quod dicunt mentem delectatione iuſtitiæ ita illi iungi & tam tenaciter agglutinari vt nullis blanditiis aut minis inde poſſit auelli. 4. Quia dicunt præter nudam voluntatis facultatem eſſe aliquid aliud *quo actus ponatur in eius poteſtate*, ſeu quod voluntatem ad actus aliquos liberam & potentem facit, *ita vt ſine eo velle non poſſit*: hoc autem eſſe *delectationem obiecti ſeu complacentiam*. Eſſeque hoc verum tam in bonis quàm in malis actibus, arbitrium enim *delectatione iuſtitiæ præpollente*, fieri liberum ad bonos actus: & proinde liberum eſſe ad malos *præpollente* ſimiliter delectatione peccati: cùm ergo dum mouetur à Deo & excitatur, efficaciter *præpolleat* delectatio iuſtitiæ, *non præpolleat* delectatio peccati, conſequenter pro illo ſtatu ſiue *ſub illa diſpoſitione* non poterit dici liberum, nec potens diſſentire, aut quod idem eſt, habens diſſenſum ſuum in ſua poteſtate. 5. Quia dicunt de illa indifferentia quam tuentur Scholaſtici, quæ non eſt alia quàm qua homo Dei gratia efficaci excitatus habet tamen expeditam & proximam diſſentiendi facultatem, *fuiſſe à Pelagianis contentioſiſſime poſtulatam, nihilque facilius eſſe quam totam Pelagianam hæreſim deffendere, ipſumque peccatum originale de medio tollere* ſi concedatur: & ideo *conſtantiſſimè negatam ab Auguſtino* indifferentiã

Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 2.

Ianſ. loc. cit. l. 7. cap. 7.

Ianſ. tom. 3. lib. 7. c. 2. & 3.

Tom. 3. lib. 8. cap. 8.

eiuſmodi. Eſt igitur admittenda tantùm illa qua homo cenſeatur habere proximam & expeditam ad conſentiendum facultatem, remotam verò & impeditam ad diſſentiendum, quam, vt dixi, Caluinus numquam negauit. 6. Quia ita philoſophandum eſt de vltimo & cōpleto *poſſe* diſſentire Deo mouenti, quo de vltimo & completo *poſſe* conſentire, vt per ſe patet, atqui vltimum & completum *poſſe conſentire*, ſemper eſt coniunctum cum ipſo actuali conſenſu ex Baianis, ergo vltimum & completum poſſe diſſentire, pariter coniunctum erit cum actuali diſſenſu; ergo vbi non erit actualis diſſenſus, nec erit etiam vltimum *poſſe diſſentire*. Actualis autem diſſenſus non eſt in eo qui conſentit, vt conſtat; ergo nec in eo eſt vltimum & completum *poſſe diſſentire*. Ergo poteſt illi quidem proximè conſentire, quod eſt *obtemperare*, diſſentire autem, quod eſt *refragari*, non poteſt niſi remotè. Quod ſi tantùm voluit Auguſtinus, nihil voluit ſupra Caluinum. 7. Quia vice verſa ita philoſophantur de eo quod eſt hominem excitatum Dei gratia poſſe diſſentire; quo modo de eo quod eſt hominem diſſentientem ſeu reſiſtentem poſſe conſentire; atqui ex illis homo qui reſiſtit non habet proximam & expeditam conſentiendi facultatem, dicunt enim *debere fieri aliquam mutationem in requiſitis ad agendum* vt conſentiat & non adeſſe IMMEDIATAM OPERANDI POTESTATEM quam tribuit gratia; Ergo pariter *niſi fiat aliqua mutatio in requiſitis ad agendum* in eo qui efficaciter à Deo mouetur, vt diſſentiat: nec habere credendus eſt *immediatam* diſſentiendi *poteſtatem*, ſed ſolùm mediatam quam Caluinus non negat. Apertum eſt quod dicunt tom. 3. lib. 7. cap. 5. *Iuſtitiæ vel peccandi delectationem eſſe illud vinculum quo liberum arbitrium in iuſtitia vel peccato ita firmiter ligatur & retinetur, vt quandiu iſto ſtabiliter poſſidetur & conſtringitur,* ACTVS OPPOSITVS SIT EXTRA EIVS POTESTATEM, *ita videlicet vt arbitrium non liberatum illud velle non poſſit.* Hoc eſt, donec

Tom. 3 lib. 3. cap. 15.

Tom. 3, lib. 8. cap. 20.

voluntas liberetur à delectatione iuſtitiæ vt ſeruiat peccato, & conſequenter quamdiu eſt ſub illa delectatione victrici ac præpotente, *nec refragari poteſt*, nec velle oppoſitum, quippe quod *non eſt in eius poteſtate*; ergo ad hoc tantùm eſt remotè potens, quod non negat Caluinus. Huc ſpectat illa neceſſitas bene agendi quam gratia medicinalis affert præ gratia naturæ integræ, vt Baiani perpetuò ſupponunt. Sequitur enim inde non poſſe non bene agere quem illa gratia impellit. Audi quid dicant tom 3 lib. 8. cap. 3. *Quod amplius nos delectauerit ſecundùm illud operemur neceſſe eſt. Infuſa delectatione nos amplius demulcente hoc ipſum neceſſe eſt vt velimus & operemur*: cùm ergo delectatio iuſtitiæ nos amplius demulceat cùm Deus nos efficaciter mouet, conſequenter toties *neceſſe eſt vt operemur*: & proinde voluntas noſtra non poteſt dici poſſe proximè refragari. Vide quæ diximus antea, vnde conſtat longè deteriorem eſſe hoc loco Baianorum quàm Thomiſtarum conditionem in hac difficultate, quod iſti negent præmotionem ſiue ad bonum ſiue ad malum pertinere ad rationem potentiæ aut principii ad agendum requiſiti, quod Baiani tamen affirmant, qui propterea ſibi contradicunt, dum docent potentiam v. g. ad bene agendum *non repugnare cum actu oppoſito in eodem ſubiecto*. Hoc verò falſum eſt: Si de potentia completa intelligatur, ſi autem de incompleta, non hoc negat Caluinus.

Ianſ tom. 3. lib. 8. cap. 10.

§. V.

Caluino imponunt, nec ſuam ab illius doctrina diſtinguere poſſunt circa voluntatem gratiæ pediſſequam.

Ianſ. tom. 3. lib. 8. c. 11.

RESPONDENT igitur 4. Caluinum errare quòd nolit hominem gratiæ *pediſſequa voluntate* conſentire, hæc enim eſſe ipſius verba, *hoc perperam homini tribuitur, quod gratiæ præuenienti pediſſequa voluntate obſequatur*, Contra illud Auguſtini, *gratia meretur augeri vt aucta*

mereatur perfici, comitante, non ducente, pediſſequa, non prona voluntate. Sed clarum eſt Caluinum non negare quin aliquo ſenſu voluntas dici poſſit gratiæ pediſſequa, quem etiam exiſtimat fuiſſe Auguſtini ſenſum. En ipſius verba, *Sed erunt fortè qui concedent voluntatem ſuopte ingenio auerſam ſola domini virtute conuerti, ſic tamen vt præparata ſuas deinde in agendo partes habeat. Quemadmodum docet Auguſtinus, omne bonum opus gratiam præcedere, & id comitante, non ducente,* PEDISSEQVA, *non præuia voluntate.* QVOD NON MALE A S. VIRO DICTVM, *præpoſterè huc detorquet Petrus Lombardus* .... vides vt ad ſenſum Auguſtini quem diſtinguit à ſenſu Magiſtri ſentent. *pediſſequam voluntatem* agnoſcit & approbat? ſuum autem ſenſum mox explicat, *quatenus à gratia præuenitur in eo vt* PEDISSEQVAM *appelles, tibi permitto.* Ex quibus patet non negare Caluinum pediſſequam eſſe voluntatem eo ſenſu, quod nihil prorſus agat niſi præuenta: ſed nec eo etiam, quod præuenta, non cooperetur, ſeu non habeat ſe actiuè ſequendo gratiæ impulſum, ita enim ipſe loquitur. *Quod autem alibi dicit* Auguſtinus, *non tolli gratia voluntatem, ſed ex mala mutari in bonam, & cum bona fuerit adiuuari; ſignificat tantùm hominem non ita trahi vt ſine motu cordis quaſi extraneo impulſu feratur,* SED INTVS SIC AFFICI, VT EX CORDE OBSEQVATVR. Et in Antidot. cap. 6 ſeſſionis 6. Concilij Tridentini, Auguſtino concedit; *Non cogi homines inuitos Dei gratia, ſed voluntarios regi, vt ſponte ſequantur. Ideo tamen quia eorum voluntas ex mala verſa ſit in bonam.* Senſus verò quem improbat, eſt 1. Inſt. cap.
quod hoc *perperam homini tribuatur, quòd gratiæ præue-* 2. §. 7.
nienti pediſſequa voluntate obtemperet, id quod magis exprimit dum Chryſoſtomum arguit, *quòd videatur ſecundas quaſdam à gratia partes* in opere bono voluntati aſſignare, cùm nihil partiendum ſit inter voluntatem & Deum, quippe quòd voluntas ipſa per ſe nihil conferat, niſi à Deo reformata, vt ideo bonum opus *in ſolidum Deo* aſſignandum ſit.

Conſtat igitur ex Caluino, *ſi pediſſequam* eſſe voluntatem nihil aliud ſit, quàm nihil agere niſi præuentam Dei gratia, ita verò præuentam *affici ex corde*, & agere obtẽperando; non negare illum hominem gratiæ cõſentire *pediſſequâ* volũtate. Interrogo autem quid Baiani ſuperaddant quò cenſeantur Caluini ſententiam excedere? vel quid amplius tribuant Auguſtino ne illum fingant Caluino conſentire? ſed & hoc ipſum ad id quod quærimus inutile eſt & Caluinus ſæpius conteſtatur ſe nolle diſputare de vocibus. Quæſtio eſt, cùm Tridentinum definiat contra hæreticos voluntatem poſſe *diſſentire Deo excitanti*, & Caluinus qui negat non dubitet ſe illa condemnatione comprehendi; quo modo magis *diſſentire poſſe* dicenda ſit voluntas iuxta ſententiam Baianorum quàm iuxta ſententiam Caluini? Quod ſi perinde poſſe ac non poſſe dicenda ſit in vtraque ſententia magno ſcilicet beneficio nos cumulant Baiani, quòd titulum retineant *pediſſequæ*: & cum de re ipſa conſenſerint, de nomine rixentur cum Caluino, qui ne in eo quidem profitetur velle ſe pertinaciter repugnare.

§ VI.

Virtus & vitium nihilo magis ſunt in noſtra poteſtate iuxta Baianos, quàm iuxta Caluinum.

Ianſ. tom. 3. lib. 8. c. 2. ADDVNT 5. Caluinum *euellere à fundamentis ſuis liberum arbitrium, dum exſerte docet virtutem & vitium, bene agere & male non eſſe in noſtra poteſtate*, cùm tamen ipſi contrarium fusè doceant S. Auguſtinum ſequuti. Verùm hic quoque meras vmbras loquuntur, & cùm ſe duce Auguſtino philoſophari contendunt, Auguſtinum ducem Caluino dant. Vt ſciamus quo ſenſu neget Caluinus virtutem & vitium eſſe in noſtra poteſtate, audiendus ipſe eſt eodem loco quem Baiani citant (2. Inſt. cap. 3. ſect. 1.) *hoc tamen extra controuerſiam ponunt* (Ethnici Philoſophi) *virtutes & vitia in noſtra eſſe poteſtate. Nam ſi noſtræ inquiunt, electionis eſt hoc aut illud agere, ergo & non*

agere. Rurſum ſi non agere, ergo & agere. Libera autem electione agere videmur quæ agimus, & ab iis abſtinere quæ abſtinemus. Ergo ſi quid boni agimus, vbi libeat poſſumus illud omittere: ſiquid mali perpetramus, poſſumus id quoque fugere. Vides quid ſit aliquid in noſtra poteſtate iuxta Caluinum, nempe illud quod *agere aut non agere* electionis eſt noſtræ: ſeu quod ita agimus, *vt vbi libeat poſſimus omittere*, & quod ita perpetramus *vt poſſimus fugere*: hoc ſenſu Philoſophos refert credidiſſe virtutes & vitia eſſe in noſtra poteſtate, & Philoſophis ſaltem ex parte conſenſiſſe Patres tum Græcos tum Latinos, *excepto Auguſtino.* Quos ideo cum hac exceptione arguit emendatque Caluinus pro ea quæ inſita illi fuit inſolentia petulantiáque. hoc autem quid eſt aliud quàm dicere id eſſe in noſtra poteſtate quod eſſe aut non eſſe ita eſt electionis noſtræ vt nos alterutrum determinemus? Et hoc quid aliud eſt quam id eſſe in noſtra poteſtate, quod à nobis agitur cum indifferentia, nimirum cum potentia non agendi? & ideo Caluinus Latinorum Patrum improbat vſum, quod ita *liberi arbitrii nomen vſurpent, quaſi integer adhuc ſtaret homo.* Quia ſcilicet indifferentiam agendi & non agendi, quam & Caluinus & Baiani fuiſſe dicunt in natura integra, ſupponebant etiam eſſe in corrupta. Atque in eo hic Apoſtata Patres Græcos *arrogantiùs* loquutos dicit, quando eos non *puduit* vſurpare vocabulum *τὸ αὐτεξούσιον ac ſi poteſtas ſuiipſius penes hominem fuiſſet.* Quaſi diceret, illi facultati agendi aut non agendi quam Latini Patres ſignificabant nomine liberi arbitrii addidiſſe Grecos titulum illum quo videri poſſet homo in agendo aut non agendo ſuperioris lege ac dominio ſolutus, & ſui iuris. Lib. 3. περὶ ἀρχῶν

Huc ſpectat quod deinde refert, Origenem meliùs expreſſiſſe *id de quo paſſim inter Patres conueniebat*, cùm dixit liberum arbitrium *facultatem eſſe rationis ad bonum malumue diſcernendum, voluntatis ad vtrumuis eligendum.* Ac deinde cum dat rationem cur putet rectius facturos Caluin. loc. cit. ſ. 7.

Chriſtianos ſi liberi arbitrii nomen non vſurpent ad vitandum erroris periculum, hanc affert, *Quotus* inquit, *quæſo quiſque eſt qui dum aſſignari homini liberum arbitrium audit, non ſtatim concipit illum eſſe & mentis ſuæ & voluntatis* DOMINVM, QVI FLECTERE SE IN VTRAMVIS PARTEM *à ſeipſo poſſit?* Ac tandem Scholaſticorum vſum eatenus approbat, quo nullam eſſe putent liberi arbitrii rationem *niſi cum ſe ratio* VERTIT AD OPPOSITA , quamuis iam in eo ſe faſſus ſit diſſentire, quod cum Philoſophis ac cæteris Patribus , excepto Auguſtino, ita ſe habere putent voluntatem noſtram , ſiue dum peccamus , ſiue dum ad Deum conuertimur. Quibus omnibus liquidò conſtat, Caluinum per hoc quod eſt aliquid eſſe in noſtra poteſtate, nihil aliud intelligere, quàm illud ita electioni noſtræ ſubeſſe, vt eius ponendi vel non ponendi copiam habeamus: & poteſtatem illam ex ipſo nihil eſſe, niſi dominium quo poſſumus actum aliquem elicere aut non elicere, quæ eſt etiam aliud nihil quàm indifferentia ad agendum vel non agendum, & illa quam in crucem agi Caluiniſtæ volunt, *vertibilitas.*

Nam quòd de cætero actiones illas quas Catholici dicunt libero arbitrio dirigi & cum indifferentia, Caluinus agnoſcat ſpontaneas eſſe ac voluntarias & coactionis expertes; patet ex eo quod docet loco citato vbi ſic loquitur. *Obtinuit autem in ſcholis diſtinctio quæ triplicem libertatem numerat, à neceſſitate primam, ſecundam à peccato, tertiam à miſeria. Quarum prima ſic homini naturaliter inhæreat vt nequeat vllo modo eripi: duæ alteræ per peccatum ſint amiſſæ. hanc diſtinctionem ego libenter recipio, niſi quod illic* NECESSITAS CVM COACTIONE *perperam confunditur, inter quas quantum ſit diſcrimen & quàm neceſſariò conſiderandum, alibi apparebit.* vbi vides approbari à Caluino veluti *naturaliter inſitam libertatem* à neceſſitate coactionis vnde mox, *liberi ergo arbitrii hoc modo dicetur homo, non quia liberam habeat boni æquè ac mali electionem, ſed quia male* VOLVNTATE AGIT NON COACTIONE. *Optimè id qui-*

dem

dem, ſed quorſum attinebat rem tantulam tam ſuperbo titulo inſignire? Et quia negare non poteſt vſurpatum eſſe à Patribus nomen liberi arbitrii, contendit mox, non fuiſſe alio ſenſu ab Auguſtino vſurpatum, concluditque; *Itaque ſiquis vocis huius vſum non praua intelligentia permittat, per me quidem non vexabitur ob eam rem. Sed quia ſine ingenti periculo retineri non poſſe cenſeo, magno contra Eccleſiæ bono futurum ſi aboleatur; neque ipſe vſurpare velim, & alios ſi me conſulant abſtinere optarem.*

Ex his omnibus conſtat primò Caluinum, dum negat virtutes & vitia *eſſe in noſtra poteſtate*, nihil aliud negare quàm quod etiam ipſi Baiiſtæ negant, nimirum nos elicere bonos actus, aut etiam malos cum poteſtate ſupprimendi quod eſt cum dominio & indifferentia, quam antea monſtrauimus eodem modo vel admitti vel negari à Caluino & Baiiſtis. Negatur enim ab vtriſque, ſi dicat potentiam proximam agendi & non agēdi: & ab vtriſque conceditur, ſi dicat potentiam ad vnum proximam & expeditam, & ad aliud remotam. Vnde

Conſtat ſecundò Baiiſtas dum docent virtutes & vitia eſſe in noſtra poteſtate, nihil rei dicere niſi quod dixit Caluinus. Quia reipſa nihil aliud ſignificant quàm voluntatem iudicio rationis præuentam *ſponte, voluntariè ac ſine coactione* vlla elicere ſuos actus adiuuante gratia, ſi boni ſunt: impellente concupiſcentia, ſi ſint mali. Indifferētiam vero ſeu dominii hic aliud non reperiri, quàm quod eſſe poteſt in ea facultate quæ cum proxima & expedita virtute agendi remotam & impeditam habet non agendi, vt dictum eſt. Eſt verò hæc eorum cogitatio in eorum libris adeo euidenter expreſſa, vt eam quærentibus ſufficiāt vel ipſa capitum argumenta.

Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap 3.

Nam vbi poſuerunt *liberum aliquid poſitiuum ſonare, eſſe dominum, eſſe ſui iuris, eſſe in noſtra poteſtate, eſſe gratia ſui.* Ac deinde explicuerunt *quid ſit eſſe in noſtra poteſtate, ſeu actū habere in poteſtate, iuxta Auguſtinū*, mōſtrare pergūt *quomodo omnis voluntas ſit in poteſtate, & libera,*

Ib. cap. 4.

Ib cap. 5. Et quod inde cõſequens eſt, deinde cõcludunt: *cũ ſit duplex neceſſitas Auguſtino, coactionis, & ſimplex, ſeu volũtaria,* Ib. cap. 6. *illam, non hanc, repugnare libertati.* Quod eſt illam non hanc impedire ne actus cenſeatur *eſſe in poteſtate* noſtra. Et quia voluntas ſeu volitio eſt eſſentialiter incoacta, definiunt etiam eſſe eſſentialiter liberam & in poteſtate noſtra; *nihil magis,* inquiunt, *in poteſtate noſtra quàm ipſa voluntas, id eſt volitio, conſtitutum eſt. Eſt enim ipſa radix totius libertatis, quæ in omnibus actionibus ſiue externis ſiue internis apparet, propter quam ſolam illæ in noſtra poteſtate ſunt. Itaque libera eſt voluntas, hoc eſt, volitio ratione ſui,* QVIA EST ESSENTIALITER LIBERA. IMPLICAT ENIM CONTRADICTIONEM VT VOLVNTAS NON SIT LIBERA, *ſicut implicat vt volendo non velimus, hoc eſt vt voluntas non ſit voluntas.* Ex qua doctrina concludunt volitionem, Ib. cap. 6. in fine. quæ maxime neceſſaria eſt, eſſe maxime in noſtra poteſtate, maximéque liberam, *Neſcio,* inquiunt, *quid manifeſtius vrgentiúſque proferri poſſet ad demonſtrandam volitionis cuiuſcumque libertatem, etiam illius* quam nos habere neceſſe eſt. *Non enim negari poteſt illam eſſe & quidem præcipuam potentiſſimámque volitionem, & ideo* maximè eſſe in poteſtate, *quia maxime fit cùm volumus, & idcirco maximè libera eſt, iuxta definitionem Auguſtini iam ſæpius repetitam.* En vt voluntatem neceſſariam etiam magis eſſe dicunt in poteſtate noſtra, quàm non neceſſariam: quod ſcilicet à principio intrinſeco rationalis appetitus citra vim omnem aut coactionem oriatur.

Vnde conſtat tertiò, inter Baiiſtas aſſerentes virtutem eſſe in noſtra poteſtate, & Caluinum negantem, diſcrimen tantùm eſſe de vſu vocum, poſſeque tum Caluinum dicere ſibi valde probari quod ita ſentiant Baiiſtæ, ſed improbare quod ita loquuntur, tum Baiiſtas vice verſa, ſe nihil habere in Caluino quod improbent præter ſtrictiorem acceptionem eius orationis quâ quippiam dicitur *eſſe in noſtra poteſtate.*

Conſtat 4. Caluinum ex eo præcisè quòd ita loqua-

tur, minus eſſe reprehendendum quàm Baiiſtas. Primò quia minus in eo pertinax eſt, cùm fateatur ſe nolle repugnare, nec eum *vexare* qui voluerit aliter loqui, quòd oderit λογομαχίας, vt ipſe dicit. Secundò quia illius vſus auctores habet & plures & meliores. Ita enim loquuntur Oratores & Philoſophi antiqui, quos Caluinus citat, aientes virtutes & vitia eſſe in noſtra poteſtate: hos enim aliquid aliud ſignificaſſe quàm nos non cogi dum bene aut malè viuimus, Baiiſtæ quoque fatentur cùm dicunt, *nihil aliud eſſe Pelagianam hæreſim de libero arbitrio*, vbi docetur id tantùm eſſe in noſtra poteſtate quod agimus cùm indifferentia, *quàm puram putam Ariſtotelicam Philoſophiam.* Conſentiunt omnes Scholaſtici, vt fatentur Baiiſtæ, cum dicunt, *Mira videbitur Scholaſticis iſta doctrina.* Cuius admirationis cauſam aſſignãt, cùm iterum dicunt, *Mirantur hæc qui nullam libertatem cogitare conſueuerunt, niſi illam fluctuantem indifferentiam:* Hoc autem nihil eſt aliud quàm nouum eſſe Scholaſticis atque inauditum aliquid dici eſſe in noſtra poteſtate, cuius ponendi aut tollendi non eſt facultas: & quia non poteſt eſſe nouum Scholaſticis niſi ſit nouum Eccleſiæ in qua illi viuunt, & quam audiunt, & cuius interpretes ſunt; ſequitur vſum hunc & loquendi modum Baiiſtarum minus eſſe conformem Eccleſiæ, quàm ſit vſus & loquendi modus Caluini. Conſentire quoque SS. Patres illos ſaltem qui Origenem inter & Auguſtinum vixere non repugnabunt fortè Baiani, quando non negant fuiſſe illos iis cogitationibus imbutos ex quibus deinde Pelagianorum pertinacia hæreſes fecit. Nec difficile eſſet oſtendere nullam illos libertatem agnouiſſe ſine indifferentia, hoc eſt non dixiſſe id eſſe in *poteſtate* cauſæ, ad quod producendum tantùm eſt facultas, niſi ſit etiam ad deſtruendum aut ſupprimendum: Sed quia ſolùm Auguſtinum prætexunt, *apud quem* dicunt *indifferentiam eſſe ſub libertatis nomine prorſus incognitam.* Et quod apud Scholaſticos *mirum eſt*, nimirum quia & no-

2. Inſt. cap 2. ſ. 7. & 8. & in Antid ad Can. 5. ſeſſ. 6.

Ianſ. in Præf lib. 6. tom 3.

Ianſ tom. 3 lib. 6 cap. 6

Idem lib. 7. cap. 4.

uum, eſſe apud Auguſtinum *indubitatum*; iam oſtenſum eſt etiam Auguſtinum modum illum loquendi ſequutum; cuius rei tametſi alia nulla ſuppeterent argumenta, ſatis eſſet quod perſpicuum ſit morem illum fuiſſe communem. Quis enim veroſimile putet Auguſtinum mutare voluiſſe recepti ſermonis vſum, & nouam inſtituere ſignificationem vt cùm cogitatione differt ab aliis, ſermone conueniret? Illa nimirum ratione poſſet aliquis dicere Deum eſſe animal, vel non eſſe ſubſtantiam, prolatâ vel reſtrictâ vocum illarum acceptione, quod vt nemo ferret, ita neque ab Auguſtino vſurpatum credere debet. Sed luculenta ſunt Auguſtini teſtimonia, quibus patefacit ſe quoque id ſolum dicere eſse in noſtra poteſtate cuius deſtruendi facultas eſt. Quæ quia producta ſunt antea; ſuperſedeo referre. Illius certè refricanda memoria eſt quo dicit *per Dei adiutorium eſſe in poteſtate peccatoris vt Diabolo conſentiat* à Dei cultu & obedientia dehortanti. Quare enim eſt hoc in poteſtate per Dei adiutorium? non eſt facultas conſentiendi ſine Dei adiutorio? eſt omnino, ſed quia facultas conſentiendi nec eſt, nec dicitur poteſtas, niſi ſit etiam facultas reſiſtendi; ideo adiutorium Dei, quo datur facultas reſiſtendi, cenſetur quoque dare poteſtatem conſentiendi.

Supra lib. 2. cap. 6.

Sed quicquid ſit de tota iſta litigatione, difficultas ſemper integra eſt. Quærimus enim cùm & Concilium Tridentinum putet ſe Caluinum damnare & Caluinus ipſe ſe damnari, dum dicitur anathema neganti *liberum arbitrium à Deo motum & excitatum* poſse diſsentire, quid amplius dicat Caluinus, dum negat poſse diſsentire, quàm Baiani? Non quæritur vtrum conſenſus ex ipſo præcisè quod non eſt coactus, ſit in noſtra poteſtate, ſed quæritur vtrum homo *diſſentire poſsit* Deo vocanti, & fatemur omnes Caluinum negantem eſse damnatum. Quid autem negauit, dum hoc negauit, quod non negent etiam Baiiſtæ, qui negant hominem poſse proximè

diſſentire, vt monſtratum eſt? Et quid ſibi vult quod dicunt, *Quamdiu delectatione iuſtitiæ ſtabiliter poſſidetur & conſtringitur liberum arbitrium, actū oppoſitum eſſe extra eius poteſtatem: ita videlicet vt non liberatum, non poſſit illud velle?* Quis non videt hoc ipſum eſſe quod dicit Caluinus & quod damnat Concilium? Et quia hoc ipſum contendunt ab Auguſtino traditum, quis non videt hoc ipſos agere vt & Auguſtiniana videatur eſſe Caluini doctrina, & Auguſtini Caluiniana? Ianſ. tom. 3. lib. 7. c. 5.

§. VII.

Oſtenditur liberum arbitrium nihilo magis à Caluino negari, quàm Nou-Auguſtinianis.

SExtò igitur reſpondent, *Caluinum fronte retecta tandem docere non eſſe in homine liberum arbitrium, ipſúmque nomen inane & exterminandum eſſe: ſuccumbere difficultati, quod hæreticorum proprium eſt, dum ex modo agendi quo pollet gratia prædeterminando voluntatem, liberum arbitrium apertè deſtrui dicit, &c.* Inania ſunt quoque verba iſta, & auocandis à puncto difficultatis ſimplicium animis tantùm idonea. Conſtat ex dictis Caluinum non negare aliud liberum arbitrium quàm quod Philoſophi antiqui primùm, deinde Patres plerique omnes excepto Auguſtino, vt ipſi videtur, ac demum Scholaſtici communi conſenſu admiſerunt, quæ eſt *eligendi facultas in vtramque partem ſoluta & libera*, vt ipſe loquitur, hoc eſt facultas agendi cum indifferentia, ſeu cum poteſtate proxima non agendi. Et ideo tametſi admittat volitiones incoactas, negat tamen cenſendas eſſe liberas *quod etiam Scholaſtici doceant, nullam eſſe actionem liberam, niſi cùm ratio* SE VERTIT AD OPPOSITA. Hoc igitur tantùm negat, & conſequenter *medium illum motum quem Sophiſtæ,* inquit, *imaginantur, cui obſequi vel quem repellere liberum ſit*, qui motus, vt vides, non eſt aliud quàm motio apud Tridentinum propoſita, cùm dicit liberum Ianſ. tom. 3. lib. 8. cap. 20. 2. Inſt. cap. 2. §. 26. Ib. cap. 3. §. 10.

arbitrium *à Deo motum poſſe diſſentire*. Quod ſi quis non inducat motionem illam *mediam* inter extremas ac neceſſarias ad benè ac malè agendum propẽſiones, illamve rationis facultatem *quæ ſe vertat ad oppoſita*, Caluinus de cætero nuſquam diſſentit. Atqui Baiani hoc quoque liberum arbitrium negant, vt monſtratum eſt. Ergo Caluinus non negat aliud liberum arbitrium quàm illud quod etiam negant Baiani.

2. Baiani non admittunt aliud liberum arbitrium quàm quod eſt facultas appetitus rationalis agendi ſine coactione. Atqui Caluinus non ſolùm non negat illam facultatem, quin potius adeo diſertè eam aſſerit, vt hæreticos appellet ſi qui negent, vt antea oſtenſum eſt. Chamierius Caluini diſcipulus, pacem denuntiat ita ſentientibus: nec alii vlli contradicunt. Ergo Baiani non admittunt aliud liberum arbitrium quàm quod neque Caluinus neque eius ſequaces vmquam negarunt. Qui ſi ægrè ferunt vt ea facultas vocetur liberum arbitrium, hoc non faciunt ſine idoneis Auctoribus, nec cum pertinacia, vt oſtenſum eſt.

3. Lutherus & Caluinus & eorum ſequaces ideo ſunt hæretici, quia non admittunt liberum arbitrium quale poſtulat Tridentinum, nempe quod excitatum à Deo per gratiam efficacem *poſſit* nihilominus *diſſentire*. Atqui hoc illi non magis negant quàm Baiani, ergo neque ſunt magis hæretici. Et quod idem eſt, Baiani quoad hoc præciſè ſi non habent aliud quo ſe tueantur & in ſententia obſtinati perſiſtunt, non ſunt minùs hæretici quàm illi: maior patet, & minor etiam probata eſt. ſiquidem Baiani, vt paulò antea referebamus, non aliter dicunt liberum arbitrium *poſſe diſſentire* à gratia efficaci quàm potentiâ remotâ; proximè enim poſſe negant, dum ſupponunt gratiam illam eſſe victricem delectationem, quâ liberum arbitrium ad modum *vinculi conſtringatur*, ita vt *actus oppoſitus ſit extra eius poteſtatem* nec niſi priùs *liberetur* eo vinculo, *poſſit velle aliud*. Ita verò poſſe

Ianſ tom. 3. lib. 7. c. 5.

aut non poſſe diſſentire liberum arbitrium quis vmquã hæreticorum negauit? Negatne Caluinus illi gratiæ qua putat voluntatem peccatoris neceſſariò rapi ad conſenſum, poſſe ſuccedere contrarium motum concupiſcentiæ quo neceſſariò rapiatur ad diſſenſum? Et conſequenter numquid admittit voluntatem, quam gratia mouet, poſſe diſſentire cùm primùm illa receſſerit, contraria delectatione ſuccedente quemadmodum & voluntas, quam mouet contraria delectatio, diſſentire poteſt cùm illa ceſſerit locum redeunti gratiæ? Quod ſi hoc & ridiculum eſt, quòd τὸ diſſentire præſentiam aliquam dicat eius à quo aliquis diſſentit, & minimè quadret in eum ſenſum, quem Tridentinum intendebat, quod non intendebat otioſam definitionem atque ſuperfluam eius ſcilicet rei quam nullus vmquam mortalium negauit aut negare potuit, conſequens eſt vt dicamus proximam diſſentiendi potentiam, & à Tridentino ſancitam eſſe, & ab hæreticis hæreticè negatam. Quibus quia manifeſtum eſt Baianos conſentire, qui ſe meros fingunt interpretes Auguſtini, ſequitur ab iiſdem Auguſtinum fingi conſentientem hæreticis.

Neque verò ab iis diſſentire vmquam poterit qui nihil aliud dicet, quàm voluntatem noſtram nec moueri coactam nec perpetuam habere in hac vita vel bene vel male agendi neceſſitatem, ſed recurrere viciſſitudine quadam, & modò vrgere neceſſitatem bene viuendi, modò neceſſitatem male viuendi. Eò reducitur tota Baianorum doctrina de libero arbitrio, quòd cùm nullo modo ab hæreticis negetur, mirum eſt quòd illis videatur Caluinus liberum arbitrium *à fundamentis* deſtruxiſſe, cùm ſit manifeſtum idipſum ponere Caluinum, quo vno tota Baianorum philoſophia nititur, quod eſt vtroſque iiſdem *fundamentis* ſuperædificaſſe.

Atque hoc eſt illud *cubile* libertatis quod ſe indagando tandem aliquando inueniſſe Baiani iactant, rectiùs Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 5.

loquuturi ſi carcerem vocarent. Quippe in quo libertas perpetuis conſtricta vinculis tenetur, nec alio gaudet priuilegio, quàm quod in hac vita mutatio quædam conceditur, ſuntque vincula illa vt plurimum quidem ferrea, at nonnumquam etiam argentea, ſed quicquid ſit, ſeu cubile vocemus, ſeu carcerem, penetrale illud in quo primaria libertatis forma viſitur, ſub ſpecie appetitus incoacti; conſtat ex dictis eos qui hanc ſpeluncam intrarunt, vt in ea ſuam colerent ſeruarentque libertatem, contubernalem habere Caluinum: aduenifſéque illud tempus, quo prædictum erat lupum cum agno habitaturum induente lupo mores agni an ſecus; iudicium eſto Tridentini. Nam quod aliquod ſit diſſidium circa inſcriptionem & inſigne appendendum veſtibulo iſtius antri, quod Caluinus rectè inſcribi neget *cubile libertatis*, malitque *ſepulchrum* dici: iam ſæpe monſtratum eſt non adeo pugnaciter illum reſiſtere, quin patiatur Baianos vt lubebit loqui; dummodo non aliud ab ipſo ſentiant. & Caluiniſtæ in eandem inſcriptionem omnino conſentiunt, vt dictum eſt.

§ VIII.

Baiani primas cogitationes reuocant & de Caluini doctrina bene ſentire coguntur.

Ianſ tom. 3. lib. 8. cap. 10. QVARE neceſſe eſt vt Baiani tandem ad primam reſponſionem recurrant, qua dicebant non omnia quæ *hæretici docent eſſe hæretica*, nimirum hoc etiam aliis verbis repetunt. Vide enim quid dicant poſt allatas ſolutiones illas *Quod ſi inter iſtos omnes errores de cōcordia gratiæ & liberi arbitrii qui à S. Auguſtini principiis dictiſque prorſus remoti ſunt, Caluinus illam quoque philoſophicam tetigerit quæſtionem, de natura liberi arbitrii in quo ſita ſit. An S. Auguſtinus propter Caluinum lucere debet? An ideo negandum eſt quod aperti ſſimum ac certiſſimum eſt*, Auguſtinum *videlicet & diſcipulos ac poſteros eius ſanctos Patres*

ita

ita conciliaſſe gratiam cum libero arbitrio, vt gratia non cogat violenter voluntatem, ſed ſuauiter ei velle tribuat. An hoc inquam negandum eſt, Auguſtinum ſenſiſſe ac docuiſſe, quia Caluinus etiam in immunitate coactionis libertatem videtur voluiſſe collocare?

Sed qui ſunt *errores* illi Caluini? An non ſatis monſtratum eſt nullos eſſe, ſi hunc vnum exceperis, quo negat electionem voluntatis *in vtramque partem ſolutæ ac liberæ*: ſeu, quod illa poſſit mouenti ſe obtemperare aut refragari? hoc verò quid eſt aliud quàm negare indifferentiam? Et hæc eſt illa *quæſtio Philoſophica* quam dicitur *tetigiſſe* de natura liberi arbitrij? Philoſophica verò? immo & Theologica, quando certiſſimum eſt Philoſophorum illam notionem ab Eccleſia comprobatam eſſe, & olim, & nuper in Tridentino. Vnde quod interrogant, *an debet Auguſtinus propter Caluinum luere?* Reſpondemus in primis eos igitur fateri eamdem eſſe tum Auguſtini tum Caluini ſententiam, quod ſpectat ad deciſionem *Philoſophicæ illius* quæſtionis, quâ petitur vtrum ſit in nobis expedita in vtramque partem facultas, vel ſub auxiliis gratiæ dum bene agimus, vel ſub naturali diſpoſitione dum peccamus. Item, an non ſit hominum voluntas & coactionis expers, & obediens neceſſitati, ſiue dum benè viuimus: ſiue dum malè. Et conſequenter an poſſit, vel illa quæ adiuuante gratia impellitur ad bonum, diſſentire proximè; vel illa quæ retrahente concupiſcentia reluctatur, proximè conſentire. Baiani non diffitentur ſe quæſtiones has eodem modo decidere quo Caluinus, & interrogant an debeat *Auguſtinus propter Caluinum luere?* ℟. minimè gentium. Neque periculum eſt ne luat Auguſtinus propter Caluinum: ſed cum ſit manifeſtum ex Tridentino damnatum eſſe quod Caluinus dicit, voluntatem non poſſe non diſſentire, & hoc fateatur tum ipſe Caluinus tum Eccleſia vniuerſa; an debet Caluinus abſolui & Concilium damnari cùm ſua Eccleſia, propter inanem Au-

guſtini prætextum? An debet tam immaniter tractari Auguſtinus, vt dicatur in eo conſentire Caluino; in quo & Caluinus putat ſibi contrariam eſſe totam Eccleſiam; & tota Eccleſia ſe contrariam eſſe Caluino profitetur? An hoc etiam audendum, Caluini ſententiam de libero arbitrio retinendam omnino eſſe, orationem tantùm reformandam?

Sed pergunt, *An hoc ideo negandum eſt Auguſtinum ſenſiſſe ac docuiſſe*, libertatem eſſe poſitam in immunitate coactionis, *quia Caluinus etiam in immunitate coactionis libertatem videtur collocare*? ℞. Negandum omnino eſse Auguſtinum id ſenſiſse ac docuiſse, quòd *certiſſimum* ſit atque *apertiſſimum* id eſse damnatum in Caluino. Quia præiudicium ſanctitatis, auctoritatis, doctrinæ S. Auguſtini prohibet ne videatur id ſenſiſse in hac materia, quod conſtat damnatum eſse. Quod ſi etiam eſset, vt ipſi falsò dicunt *certiſſimum*, atque *apertiſsimum*, Auguſtinum id ſenſiſse ac docuiſse, ſequendus eſset Auguſtinus dum docet ſenſum Eccleſiæ præferendum eſse priuatis vnius doctoris cogitationibus, nec damnatis hæreſibus atque hæreticis adhærendum.

At, inquiunt, Eccleſia non damnauit eos qui ſecluſa indifferentia libertatem voluntatis tuentur ex eo quod agat ſine coactione. Eſt enim Philoſophica illa quæſtio de natura libertatis an requirat indifferentiam agendi, *quam Concilium Tridentinum tacitam intactamque præteriuit, cum circumſpectè ſelegiſſet quicquid de gratia & libero arbitrio ſaperet errorem.* Bene habet, atqui hoc ſelegit, nimirũ *voluntatem à Deo motam poſse diſsentire, ſi velit.* Ergo contrariũ errorem ſapit: atqui contrariũ docent, Baiani: ergo errorẽ docẽt. Nã quod dicũt potentiâ remotâ poſse voluntatẽ diſsẽtire, ridiculũ eſt, quod nihil aliud ſignificet quã poſse diſsentire quãdo non erit cui cõſentiat. Et quis adeo vmquam inſaniuit vt potentiam illam remotam negaret? damnauerit ne Concilium imaginarios errores, & nuſquam exiſtentes? Et Caluinus non triumphet

ſi concedamus Concilium Chimæras perſequutum? ſed cùm conſtet Caluinum profiteri ſe à Tridentino diſſentire, atque in hoc diſſentire, quod dicit voluntatem *poſſe diſſentire Deo excitanti*; cui poteſt in mentem venire vt credat non aliam eſſe Caluini ſententiam quoad hoc, & aliam Tridentini? Num hoc etiam Baiani tentabunt, vt obtineant Caluinum inuitum ac renitentem idem ſentire quod Tridentinum? num adeò fatuum eſſe probabunt, vt nec capiat ipſe quod dicit, neque quod Tridentinum intendit, dum alter negat, alter affirmat voluntatem â Deo motam *poſſe diſſentire ſi velit*, cùm in eo eadem ſit amborum ſententia? quod ſi non ignorat Caluinus, quid tam aperta phraſis ſignificet, ſeque aliud credere confitetur, Baiani quò fugient, vt oſtendant in eo ſe à Caluino diſſidere, in quo illum erraſſe conſtat?

Hoc verò quod dicunt, Tridentinum *intactam præterijſſe* quæſtionem de indifferentia, quis non videt quãtâ falſitatis euidentiâ conuincatur? Ecquid enim quæſo eſt voluntatem conſentientem diuinæ gratiæ poſſe diſſentire, quam voluntatem conſentire cum indifferentia?

An igitur *tacitam intactámque* indifferentiam relinquit? Quinimo ſola illa indifferentiæ poſitione Concilium hæreticos conficit, cætera omnia facilè conceſſuros, Nam quod dicit, *Tangente Deo cor hominis non nihil* "
omnino agere, non nihil cooperari, non velut inanime quod- "
dam nihil omnino agere, non admodum negabunt hære- "
tici dummodo non *conſtituatur in hominis optione vt Dei* "
inſpirationi ſi velit auſcultet, quod eſt dummodo non
admittatur agendi facultas *quæ ſit in vtramque partem ſo-*
luta & libera: vt Caluinus loquitur, qui cum hac tan- In Antid. cap. 6. &
tùm exceptione de cætero Auguſtino facilè concedit, can. 5. ſeſſ. 6.
vt credatur homo non ita trahi vt ſine motu cordis quaſi extraneo impulſu feratur, ſed intus ſic affici vt ex cor- 2. Inſt. cap.
de obſequatur. Item ex Auguſtino nos & agi & agere, 3. ſ. 14.
neque enim tolli hominis actionem Spiritus ſancti motu: "

» Ita *conciliandam Dei actionem cum noſtra, vt velle ſit à na-*
» *tura, benè autem velle ſit à gratia*, non verò ita nos ſeorſim aliquid agamus. Atque ita conſtat totum hoc docete Caluinum, ad quod Baiani reducunt Auguſtini ſententiam, & concordiam gratiæ cum libero arbitrio. Quòd gratia *non cogat violentiâ voluntatem, ſed ſuauiter ei velle tribuat: atque ita non nihil inſtar lapidis agat, ſed aliquid etiam proprio motu cooperetur, nec alius de ipſo homine, ſed ipſe homo velit.* Horum inquam Caluinus nihil negat excepta, quæ debuit addi, poteſtate diſſentiendi, qua potiſſimum particulâ error Caluini deſtruitur, Expectatur autem vt Baiani alio eam ſenſu recipiant, quàm quo non reſpuit Caluinus, quod hactenus non præſtiterunt: neque deinceps præſtare poterunt, niſi admiſſa in libero arbitrio proximâ non agendi poteſtate, dum agit.

Ianſ. tom. 3. lib. 8 cap. 21. col. penult.

§. IX.

Baiani negatam ab hæreticis indifferentiam pariter negant & ſecum pugnant.

ATQVE hinc liquet & nihil dicere, & ſecum pugnare Baianos, dum dicunt ſe non negare indifferentiam aliquam ſiue in Deo, ſiue in Beatis, ſiue in Dæ-
» monibus, ſiue in homine viatore. *Abſit*, inquiunt, *vt*
» *hoc vel Auguſtinus vel quiſquam illorum ſcriptorum quos*
» *protulimus ſuſpicatus fuerit*, CVIVS CONTRARIVM EX
» AVGVSTINI SCRIPTIS ADVERSVS HÆRETICOS NO-
» STRI TEMPORIS PROBATVRI SVMVS.
» *Sed hoc tantùm aſſerimus, non in iſtis indifferentiis, quo-*
» *cumque modo tandem ipſæ illæ intelligi debeant, eſſe ſitam*
» *iuxta ſcriptores illos eſſentialem arbitrij libertatem.* Bene habet, ô viri boni. Ergo contra *hæreticos noſtri temporis*, indifferentia quædam aſſerenda eſt. Eſt igitur aſſerenda quam illi negant; alioqui non aſſeretur *contra*

Ianſ. tom. 3. lib. 6. c. 10.

illos, & ex ſcriptis Auguſtini aſſerenda eſt. Ergo aſſerit Auguſtinus quam illi negant: ergo qui non aliam aſſerit quàm quæ ab illis non negatur, & ab Auguſtino diſſentit: & cõſentit hæreticis, in eo quod *contra illos* credendum ac docendum eſt. Atqui iam ſæpius oſtenſum eſt, Baianos non aliam admittere indifferentiam, quàm quæ numquam ab hæreticis negata eſt, quia non aliam admittunt in viatoribus de quibus potiſſimum eſt controuerſia, quàm quâ liberum arbitrium poteſt moueri à Deo, vel non moueri pro eius beneplacito, & quâ dum mouetur, poteſt proximè conſentire, remotè autem poteſt non conſentire. Quis autem Caluinus hoc aliquando negauit? Non fatetur ille conſtantem eſſe in beatis atque in ipſo Deo bene agendi neceſſitatem? Conſtantem etiam in dæmonibus & damnatis neceſſitatem male agendi? Non diſtinguit inter vtroſque ſtatum viatorum vbi alternæ ſunt vices, acproinde vbi eſt indifferentia quædam vt vel ad bonum pro Dei beneplacito, vel ad malum pro iuſta ipſius permiſſione moueantur? Non fatetur conſequenter, Eſto moueatur aliquis ad malum itàque ſit proximè potens male facere, poſſe tamen remotè bene facere ſi malæ motioni bona ſuccedat? Item, Eſto moueatur ad bonum, itàque poſſit proximè bene operari; poſſe tamen remotè vel non operari, vel operari malè, ſi bona motio ſubtrahatur, eique mala ſuccedat? Et quænam eſt igitur alia indifferẽtia quam fingere poſſimus à Caluino negatam, præter illam quâ viatorum voluntas cenſeatur dum mouetur ad bonum poſſe proximè ac *ſine ſucceſſione* vt Scotus alicubi loquitur non conſentire vel conſentire in malum? Item dum mouetur ad malum poſſe proximè ac ſine ſucceſſione motionum non conſentire vel conſentire in bonum? hanc autem indifferentiam nonne Baiani quoque apertiſſimè negant? Quid enim eſt aliud voluntatem non habere indifferentiam *eo modo quo Scholaſtici putant*? Quid eſt li-

1. Sent diſt. 39. §. quantum ad primum.

berum arbitriũ ſiue gratiâ, ſiue peccati delectationibus inbutum *non poſſe ſub vtrauis diſpoſitione vtrumlibet velle, ſiue bonũ ſiue malum*? Quid eſt delectationem tum iuſtitiæ tum peccati *eſſe vinculum*; & arbitrium non eſſe liberum, niſi ſit *inalligatum*, hoc eſt, eo vinculo ſolutum? Quid eſt *completum poſſe* coniunctum ſemper eſſe *cum ipſo velle*, ac proinde numquam eſſe completum poſſe bene agere: quando quis malè agit? Quid eſt, illum qui malè agit non habere *immediatam* bene agendi *poteſtatem & debere fieri aliquam mutationem in requiſitis ad agendum*? Quid eſt *eſſe neceſſe vt ſecundum illud operemur quod nos amplius delectauerit*? Quid eſt quamdiu voluntas *poſſidetur ſtabiliter vinculo delectationis ſeu iuſtitiæ, ſeu peccati*, & *donec eo liberetur, non habere in ſua poteſtate actum oppoſitum*? Quid eſt *ſtante in libero arbitrio* gratiâ medicinali, *non poſſe illud indifferenter velle aut nolle*? An fuit vmquam meridies clarior quàm in hac Baianorum doctrina nullam eſſe reuera in viatoribus indifferentiam niſi illam impropriam & imperfectam, quà dum vnum proximè poſſunt, aliud quoque poſſunt remotè, ſi nimirũ præſenti diſpoſitioni alia ſuccedat? Ex quibus ſic argumentor.

Ianſ. in ſtatera. Nota 79.

Qui non aliam aſſerit indifferentiam, non aſſerit quam Caluinus negat: ac proinde nullam aſſerit contra Caluinum: atqui Baiani non aliam aſſerunt indifferentiam. Ergo non aſſerunt quàm Caluinus negat: ac proinde nullam aſſerunt contra Caluinum, hoc eſt *contra hæreticos noſtri temporis*, qui Caluinum ſequũtur, maior & minor ex dictis patent. Iterum, Qui nullam aſſerit indifferentiam contra Caluinum vel contra hæreticos noſtri temporis qui Caluinum ſequuntur; vel non legit, vel non intelligit, vel non ſequitur Auguſtinũ *ex cuius ſcriptis* aſſerenda eſt aliqua in libero arbitrio indifferentia *contra hæreticos noſtri temporis*, vt Baiani fatentur loco paulò ante citato; ſed Baiani nullam aſſerunt indifferentiam contra Caluinũ, vel cõtra hæreticos noſtri temporis qui ſcilicet Caluinum ſequuntur: Ergo Ba-

iani vel non legerunt, vel non intellexerunt, vel non ſequuntur Auguſtinum.

§ X.

Baianorum & Caluini conformitas in re ipſa magis inculcatur.

HÆc igitur ſumma eſt huius negotii. Caluinus liberum arbitriũ negauit: & ideo negauit, quia non credidit eſſe liberum, ſi eſſet tantùm à coactione liberatum, niſi liberaretur etiam à neceſſitate, hoc eſt niſi dum agit, facultatem haberet non agendi. Hanc autem facultatem habere negauit: Neque enim fieri poſſe, vt dum Deus id mouet, non conſentiat. Hæc eſt tota Caluini ſententia, quam ſi quis admittat, negat diſertè Caluinns ſe cum illo niſi de verbis litigaturum. Concilium Tridentinum & tota Eccleſia Catholica non putauit hanc eſſe de verbis tantum diſputationem: neque verò putare potuit; quòd conſtet proprium omnino eſſe Caluini ſermonem, atque vſui communi tum Catholicorum, tum hæreticorum, tum Chriſtianorum, tum Ethnicorum accommodatum. Rem igitur Caluini damnauit, nimirum, non eſſe illam facultatem quam ſolam Caluinus putat dignam nomine liberi arbitrii. Et quia nitebatur Caluinus eâ ratione, quòd non eſſet in vtramque partem ſoluta & libera, hoc eſt, quia dum mouetur à Deo & per talem motionem fit cõpletè potens ad ſequendum bonum, non eſt potens ad illud fugiendum, vel ad cohibendum impetum ſuum; hoc quoque damnauit Concilium, cum definiuit, *poſſe diſſentire ſi velit*, quod eſt voluntatem motam eſſe ſolutam à neceſſitate conſentiendi & in vtramque partem liberam, poſt quam ita conſenſit *vt poßit diſſentire.*

Baiani nihilobſtante hac definitione Concilii, non alio ſenſu concedunt voluntatem à Deo motam

motam poſſe diſſentire, quàm quo id etiam concedit Caluinus. nimirum id poſſe tantum potentiâ: & eodem ſenſu quo id negat Caluinus ipſi etiam negant, hoc ſcilicet, poſſe proximè, liberandam enim prius eſſe à vinculo victricis delectationis, quo ita conſtringitur, vt actus oppoſitus, hoc eſt, diſſenſus ſit *extra illus poteſtatem*, vt antea retulimus. Vnde illis reſtat cum Caluino de nomine tantùm contentio, quòd Caluinus potentiam eiuſmodi, quam eſſe ipſe non negat, neget tamen eſſe vocandam liberam: Baiani è contrario putent ſe proprium libertatis nidum ſeu *cubile* in illo conceptu reperiſſe: qua in contentione Caluini moderatio laudanda omnino eſt, quod profiteatur ſe nolle in ea quæſtione pertinacem eſſe, in qua gloriari poteſt & rationem & vſum communem à ſe ſtare. Quare ſi non errat in re ipſa, dum admittit voluntatem à neceſſitate coactionis tantùm ſolutam, abſoluendus omnino eſt, & damnandum Tridentinum. Reſtat ergo vt Baiani deſpiciant quomodo & ſibi conſulant & S. Auguſtino quem hoc loco infamant de conſenſu cum Caluino quoad rem ipſam. Eſto, putent diuerſum eſſe quoad vſum verborum: ſed audi quomodo Caluinus in eundem quoque ſenſum Auguſtinum & interpretetur & approbet in quem Baiani, ita enim loquitur, *Quid ergo inquies, ſibi vult Auguſtinus, cùm de libertate voluntatis*

In Antid. cap 6 ſeſſ. 6. Concil. Trid.

» *loquitur? Nempe quod toties repetit: non cogi homines inuitos*
» *Dei gratia, ſed voluntarios regi vt ſponte pareant ac ſequantur: ideo tamen quia eorum voluntas ex mala verſa ſit in bonam Vnde illud, nos ergo volumus, ſed Deus in nobis operatur & velle, nos operamur; ſed Deus effieit & operari, &c.*
» Baiani quid inſuper dicunt, aut quid Auguſtinum præterea dicere contendunt? vel iis quæ præterea dicit quid aliud re ipſa ſignificari putant, quàm quod Caluinus hic exprimit? Deſinant igitur vel ita ſentire: vel Caluinum damnare, niſi damnatum quoque velint Auguſtinum. Sed iam vidimus quàm ſint parati ad Caluinũ abſoluendum

abſoluendum, cui etiam velint *gratulatum*, quòd in Auguſtini mentem incurrerit, dum Tridentinum in eum tonat.

§ XI.

Eorumdem conformitas etiam in modo Philoſophandi.

SED neque hoc ad extremum eſt omittendum, Baianos non ſolum rem ipſam Caluini atque opinionis ſubſtantiam tenere, ſed modos etiam atque rationes, quibus illa confirmatur & munitur. Caluinus Pelagianam putat doctrinam illam quâ voluntas ſiue in bonis ſiue in malis, agere dicitur ſine neceſſitate ſeu cũ indifferentia, & ideo *ætatis noſtræ Pelagianos* vocat eius defenſores, & eorum Patrem *Pelagium*. Idem Baiani fusè prædicant, dum vbi diſtinxerunt potentialem gratiam quæ dat poſſe ſi velis, & efficacem quæ dat vt velis; hanc ſolam dicunt eſſe medicinalem, *quâ ſtante arbitrium non poteſt indifferenter velle aut nolle*. Et contrariam doctrinam primùm *Pelagianam*, deinde *Semipelagianam* fuiſſe: nec pertinere eam ad eas quæſtiones quas liberum ſit approbare aut reiicere, ſed ad eas quæ cum eſſent olim *accuratè definitæ*, apud recentiores *obliteratæ ſunt, antiquitatis incuria vel imperitia*.

2. Inſt. cap. 3.

Ianſ in ſtatera, nota 79. & 80.

Caluinus errorem illum manaſſe dicit à Philoſophis Platone, Cicerone, Ariſtotele, Seneca, & quia negare non poterat, ita etiam ſenſiſſe Chriſtianos pleroſque atque Eccleſiaſticos ſcriptores; ait illos *longè plus æquo Philoſophis acceſſiſſe: & nimium philoſophicè loquutos, qui ſe Chriſti iactabant eſſe diſcipulos*. Baiani huius quoque corruptionis cauſam in Philoſophiam reiiciunt. *Philoſophiam Ethnicam magna verborum pompa prædicaſſe illam indifferentem potentémque arbitrij libertatem.* Hinc *indefeſſo labore à quibuſdam ſudatum, vt Apoſtolus Ariſtoteli, ſtultitia crucis ſapientiæ verbi, fides philoſophiæ concilia-*

2. Inſt. cap. 2. §. 3. & ſeq.

Ianſ. Præf. in lib 1. de gratia Chriſti ſalu.

Digitized by Google

ta conſentiret. Pelagianis id infelicicer ceſsiſſe. Alios gratiam excogitaſſe, quæ cum Gentilium Philoſophorum ſenſis ac pro-
Idem Præf. 12 lib. 6. *nuntiatis belliſsimè conſentiret.* Inde illæ inuectiuæ in recẽtiores qui liberi arbitrij intelligẽtiam *tutiùs ab Ariſtotele & gentili Philoſophia, quàm ex antiquæ Eccleſiæ prõptuarijs hauriendam eſſe arbitrantur.* Ideóque vetant, ne hic ampliùs *obſtrepat Ariſtotelica Philoſophia, quæ in iſta cauſa cum Pelagio atque Iuliano plenis buccis eam crepante damnata eſt.* Hæc præfantur in eas diſputationes in quibus indifferentiam à libero arbitrio eliminandam contendunt.

Caluinus Scholaſticos Doctores potiſſimùm accu-
2 Inſt cap. 5. §. 13. ſat, quòd errorem illum propagarint auxerintque. Eò enim ſpectat quòd *Sorbonicos Sophiſtas* vocat illos ætatis
Ib. §. 11. & cap. 2 § 6. noſtræ Pelagianos, *qui Pelagium patrem ſuum imitantur.* Quis autem ſit error ille iam dixerat, nempe *in manu noſtra eſſe reſpuere vel accipere oblatam Dei gratiam.* Et ideò nos cooperari Dei gratiæ *quòd noſtri iuris ſit eam vel reſpuendo irritam facere, vel obedienter ſequendo confirmare.* Quapropter ſe diſcedere profitetur *à ſenioribus Scholaſticis*, puta Lombardo, *ſed longiore interuallo à recentioribus Sophiſtis, qui etiam à vetuſtate longius receſſerunt.* Baiani octingentis circiter annis poſt Auguſtinũ adeò conſtantem fuiſſe putãt opinionem illã quòd indifferentia nihil faciat ad libertatem, & quòd libertas non tollatur abla-
Ianſ. tom. 3. lib. 6. c. 12. & 13. tâ indifferentiâ, *ſed ſola vi & coactione*, vt negent, *inuentum vllum fuiſſe in Eccleſia Latina qui diſſenſerit*: ideóque concludunt id omnes docuiſſe vſque ad Scholaſticos. Quin & Scholaſticos *viciniſſimos Patribus* idem ſenſiſſe, *ſed paulatim declinari cœptum ab illa intelligentia primæua libertatis, eóque ventum ætate noſtra vt antiqua do-*
Ianſ. ib. cap. 20 21. & 23. *ctrina vix poſſit tradi ſine erroris ſuſpicione.* Ex quibus facilè intelligitur communem his auctoribus cogitationem illam fuiſſe cum Caluino qui ſe ab Scholaſticis etiam ſenioribus diſſentire dicit: ſed maximè à recentioribus, vtpote remotioribus à vetuſtate.

Caluinus opinionem illam ſuam, quod voluntas à Deo moueatur ad agendum neceſſariò, ideſt ſine indifferentia, non diffitetur eſſe nouam, cùm dicit voluntatem à Deo ſic moueri *non qualiter à multis ſeculis creditum eſt, vt noſtræ poſtea electioni ſit aut obtemperare aut refragari.* Eamdem nouitatem Baiani confitentur, cùm dicunt octingentis annis poſt Auguſtinum pullulare cœpiſſe contrariam ſententiam, iamque in eam amplitudinem excreuiſſe vt obliterata ſit hac in parte, quam eſſe Auguſtini putant, doctrina, quemadmodum paulò ante retulimus: & ideò non dubitant quin *mira videatur Scholaſticis* ipſorum doctrina, quippe quibus *inaudita ſit & non mediocriter mira.* Et quamuis deinde monſtrare conentur principes Scholaſticos eadem quæ ipſi principia ſectatos, quia tamen vident quàm facilè ſit monſtrare viciſſim id eſſe falſum; quámque incredibile, vt quod eſt *inauditum* modò, ac non *mediocriter mirum* apud Scholaſticos, id ipſum tamen ſit apud eorum Magiſtros expreſſum; ideò fateri coguntur *eoſdem omnino Scholaſticos nonnullos veteres*, licet initio ad amuſſim cum Magiſtro ſentientes, deinde *ſub finem vitæ in alterum extremum quamuis nonnihil vacillando vergere*, nempe hoc Baiani non videre, quod vidit Caluinus, in Scholis *neceſſitatem cum coactione confundi*; ac proinde cùm dicunt veteres Scholaſtici liberam eſſe voluntatem *quia non cogitur*, dicere voluiſſe, atque aliàs etiam expreſſiſſe, *quia non neceſſitatur.* Sed quidquid ſit, Baiani Caluino concinunt, dum fatentur doctrinam ſuam eſſe apud Scholaſticos *inauditam & miram*, quod nemo eſt qui non videat contingere non poſſe, quin etiam in tota Eccleſia eodem quoque modo inaudita & mira ſit.

> 2. Inſt. cap. 3. §. 10.
> Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 6. & 12.
> 2. Inſt. cap. 2. §. 5.

Caluinus opinionem ſuæ contrariam vel ex ignoratione peccati Originalis vt in Philoſophis, vel ex tenui atque ſuperficiaria eius apprehenſione vt in Eccleſiaſticis natam ſupponit; & ideo illam agendi malè ſine

> 2. Inſt cap. 2. §. 1. & ſeq.

Ianſ. tom. 3. in Præf. lib. 1. gratia, & agendi benè cum gratia neceſſitatem refundit in naturæ deprauationem, & efficaciam remedii ſine quo ſanari non potuit. Ita etiam Baiani philoſophantur; *Fruſtra*, inquiunt, *de medendo morbo ſatagimus, niſi* Idem in Præf. lib. 3. *ante cauſas eius & magnitudinem & pertinaciam, aliáque ſymptomata, quæ inde proficiſci ſolent, ipſóque non minus morbo periculoſa ſunt, perſpecta habeamus, quorum quidem profundiſsima ignoratione factum eſt, vt neque Philoſophi, neque hæretici nihil omnibus ingenij ſui conatibus excogitare potuerint, quod vel morbum ipſum tangeret, nedum radices eius ſuccideret. nihil etiam nonnulli Catholici protulerint, quò vis eius vtcumque frangeretur.* Qui verò ſint illi Catholici exponunt deinde, dum Scholaſticos Doctores deſignant *à teneris vnguiculis in Gentilis Philoſophiæ palæſtris eruditos.* Hæc illi, quibus longè ſatius erat in illa Scholaſticorum palæſtra verſari, quàm vti eos feciſse conſtat, eamdem cum Caluino ſcholam frequentare; ſed pergamus.

Caluinus conſequenter reſtringit indifferentem libertatem ſiue ad peccandum ſiue ad bene agendum, 1. Inſt cap. 3. §. 10. & 11. tum in Angelis tum in hominibus ad ſtatum ante peccatum. Id ipſum Baiani faciunt, qui propterea gratiam *medicinalem* quæ datur lapſis, diſtinguunt *à potentiali* quam habuit Adamus, *quâ ſtante in libero arbitrio, poteſt arbitrium indifferenter velle aut nolle*, quaſi dicerent, ſtan- Ianſ. in ſtatera, nota 79. te gratia medicinali, liberum arbitrium minimè habere indifferentiam illam.

Caluinus vt probet non obſtante illa neceſſitate ni- Inſt. lib. 2. cap. 5. §. 1. hilominus voluntarium eſſe atque imputabile quod quis facit, inſtantiam petit à Dei voluntate, quæ neceſſariò bona eſt. Item à voluntate diaboli qui eſt malus neceſſariò. *Offendit autem eos*, inquit, *qui inter neceſſitatem & coactionem diſtinguere neſciunt. At ſi quis eos interroget, an non Deus neceſſariò bonus ſit? an non diabolus neceſſariò malus, quid reſpondeant?* Et mox, *Ergo ſi liberam Dei voluntatem in bene agendo non impedit, quod neceſſe eſt*

illum bene agere, ſi diabolus, qui non niſi male agere poteſt voluntate tamen peccat, quis hominem ideo minus voluntate peccare dicet, quod ſit peccandi neceſſitati obnoxius? Vbi vides adeò non eſſe pertinacem Caluinum in modo loqiuendi, vt libetam vocet voluntatem, quam putat neceſſariam. Hoc igitur Baiani exactè imitantur, inſtantiam enim illam valdè vrgent de libertate Dei & de libertate dæmonum ſeu damnatorum, vt ex dictis patet. Inſt. tom. 3. lib. 6. cap. 7. cap. 11. & 34. & lib. 7. cap 10, & 11.

Denique Caluinus Doctoribus Scholaſticis ætatis noſtræ Pelagianis, atque adeo Tridentinis fulminibus Auguſtinum opponit. Cæteros enim Patres antiquos *illo excepto* vel deceptos eſſe, vel incertos, vt ante retulimus. Peccandi neceſſitatem Auguſtinum conſtanter aſſeruiſſe, gratiæ etiam *perpetuum effectum*, quod eſt bene agendi neceſſitatem. Baiani eandem munitionem obſtruunt opinionis ſuæ impugnatoribus: atque vt eos deterreant tanti Doctoris reuerentiâ concludunt *non in ſe illos, ſed in Auguſtinum anathema prius dicturos*, vt iam religio ſit Baianos vexare: ſed inanis eſt iſta religio, atque illud munimentum fragile futiléque. Baianos iam percuſſit Eccleſia intacto Auguſtino, qui etiam in eoſdem anathema vel mortuus dicit, à quibus diſſenſit viuus, vt monſtratum antea eſt. Atque hinc conſtat eſſe illos vel eo nomine infelices, quòd doctrinæ huius quã tot ſæculis occultam fuiſſe dicunt, iam reuelatæ gloriam perdiderint, vt pote debitam Caluino. Multò verò infeliciores, quòd ſe illi hæreſiarchæ adeò propitios exhibent, vt Eccleſiam velint ad eius lucernam accendere; atque ab eo doceri; quando rem ad fidem pertinentem *Scholaſticis inauditam & non mediocriter miram*, hoc eſt Eccleſiæ quæ nunc eſt incognitam, atque ideo incognitam quia negatam, Caluino patefactam à communi amborum Magiſtro Auguſtino *gratulabundi* ſupponunt. O malè fidum Auguſtini cultum! O proditoriam ſanctiſſimi Doctoris commendationem!

1. Inſt. cap. 3. §. 5.

Ib. §. 7.

Tom. 3. lib. 6. in fine.

LIBER QVINTVS.

DE STATV PVRÆ naturæ.

EXPONIMVS hoc libro ſeu inſtantiam, ſeu exemplum aliud, quo conſtet S. Auguſtinum à Nou-Auguſtinianis committi cum Romanis Pontificibus, cum hæreticis verò conciliari circa poſſibilem puræ naturæ ſtatum, & quidem immeritò & cum graui Auguſtinianæ Theologiæ calumniâ. Porrò & hoc argumentum, & quod ſequenti libro ſexto tractatur, pertinebant ad ſuperiorem librum ſecundum vel quartum, ſed quia longiorem diſputationem requirebant ſeponenda viſa ſunt.

Statum autem puræ naturæ vocamus medium inter ſtatum originalis iuſtitiæ, in qua primus homo conditus fuit, & ſtatum peccati in quem lapſus eſt. Medium, inquam, per negationem extremorum, quod concipiatur nec habere iuſtitiam illam & ſanctitatem, quæ dat habenti ius ad vitam æternam; nec vllum impedimentum peccati, quo ab ea excludatur ob reatum contrariæ damnationis.

CAPVT I.

Negant hæretici poſſibilem eſſe ſtatum puræ naturæ.

HVNC igitur ſtatum medium eſſe chimæricum, nec potuiſſe aut poſſe vſquam conſiſtere extra fictionem mentis noſtræ; ſed adigi Deum inſuperabili

neceſſitate, vt ſi naturam intelligentem creare velit, creet ornatam ea ſanctitate, quæ nobis à peccato reſurgentibus eſt ſupernaturalis, vnum eſt ex placitis noſtratium hæreticorum.

Lutherus in cap. 3. Gen. *Quin hoc inſtituamus*, inquit, *iuſtitiam non fuiſſe quoddam donum quod ab extra accederet ſeparatum à natura hominis .... ſed fuiſſe verè naturalem .... ita vt natura Adæ eſſet diligere Deum, credere Deo, agnoſcere Deum. Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quàm naturale eſt quod oculi lumen recipiant.* Hinc concludit falſum eſſe quod dicunt Papiſtæ *non ſolum in hominis natura, ſed etiam in Diabolo naturalia manſiſſe integra.* Quod ſcilicet putet periiſſe aliquid naturale quãdo periit ſanctitas illa in dæmonibus & in hominibus ſubiectio ac ſubordinatio perfecta appetitus animalis ad rationalẽ, & immunitas à morbis, doloribus, & morte, &c. Idipsũ ſignificare voluit Caluinus, cùm ſtatum illum Adami ante defectionem vocat *integram humanæ naturæ præſtantiam.* quòd dubium eſſe non poſſit, quin illi ſit idem *naturæ præſtantia*, & *naturalis præſtantia*, vt manifeſte colligitur ex iis, quæ poſtea ſubiungit, dum præſtantiam hanc non in alio ponit quã in præclaris dotibus mẽtis & volũtatis cũ dicit. *Ergo animam hominis Deus mẽte inſtruxit, qua bonum à malo, iuſtum ab iniuſto diſcerneret: ac quid ſequendum vel fugiendum ſit præeunte rationis luce videret. Huic adiunxit voluntatem penes quam eſt electio.* HIS PRÆCLARIS DOTIBVS EXCELLVIT PRIMA HOMINIS CONDITIO. En vt lucem quam fuiſſe agnoſcit in primi hominis intellectu ante peccatũ non aliam eſſe putat quàm *rationis*: nec aliam virtutem in voluntate quàm liberam *eligendi* facultatem: Et hanc fuiſſe dicit excellentiam primæ conditionis. Vnde ſubiicit paulò poſt: *In hac integritate libero arbitrio pollebat homo, quo ſi vellet, adipiſci poſſet vitam æternam.* Libero, inquit, arbitrio, non ſuperaddita quadam gratia.

1. Inſt. cap. 15. §. 4.

Nec facit ad errorem, quod videatur Caluinus non

Deum auctorem peccati; quaſi non magis fiat auctor peccati ipſum prædefiniendo, quàm inſerendo concupiſcentiam, ſed vt vt ſit, ex ipſis deductionibus oſtendunt putare ſe Adamum non potuiſſe aliter creari quàm quo modo creatus eſt, & contrarium putat Chamierus redolere Manichæiſmum.

CAPVT II.

Hæretici hæreticè negant poſsibilem eſſe ſtatum puræ naturæ.

HANC doctrinam eſſe Catholicæ contrariam, ac proinde hæreticos in eo hæreticos eſſe, quod erat ſecundo loco monſtrandum, facilè intelligitur ex eo quod ipſimet fatentur. Nam Lutherus *Papiſtis* oppoſitum attribuit loco iam citato: & more ſuo quo ſolet; id quod eſt commune Catholicorum, tanquam à Scholaſticis inuentum traducere; inter *deliria* Scholaſticorum numerat quod dicunt, naturalia manſiſſe integra, quãdo periit illa primi hominis rectitudo, delirare illos ratus, & conſentientem illis Eccleſiam Romanam, quòd negent eiuſmodi rectitudinem fuiſſe naturalem. Idem probari poteſt ex conſenſu Sanctorum Patrum quos citat Bellarminus in libro de gratia primi hominis. Cap. 6.

Sed omnem tollit dubitationem definitio duorum Pontificum Pij V. & Gregorii decimi tertii, qui hanc hæreticorum doctrinam à Michaële Baio propoſitam, Loc. cit. alio atque alio modo decies damnant. Quæ cauſa eſt vt Bellarminus fateatur neſcire ſe quomodo iam poſſit ea de re vllus Catholicus dubitare, ampliùs aliquid modò dicturus, quando acceſſit confirmatio duorum aliorum Pontificum, Vrbani VIII. & Innocentii X. qui bullam illam contra Michaëlem Baium iterum promulgarunt, additiſque nouis pœnis ſeruari præceperunt. Sunt autem in ea bulla propoſitiones hæ damnatæ.

Prima. *Nec Angeli nec primi hominis adhuc integri*

Digitized by Google

merita, rectè vocantur gratia, prout ſcilicet gratia diſtingui ſolet contra naturam, & ſignificat beneficium naturæ indebitum. & ideo non negabat Baius, nec negarent hæretici, quin primi hominis lapſi merita rectè vocentur gratia, quia ſcilicet ex gratuito & naturæ ſuperaddito beneficio procedunt: ſed hoc negant de meritis primi hominis adhuc integri.

Tertia. *Vt bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo perſeueraſſet vſque ad vltimum vitæ, felicitas eſſet merces & non gratia.* Quia ſcilicet redderetur meritis vi ſolius naturæ paratis, & à gratuito Dei beneficio independentibus.

Septima. *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera: ſed iuxtà modum loquendi Scripturæ ſacræ, non rectè vocantur gratia; quo fit vt tantum merita, non etiam gratia debeant nũcupari.* Hoc eſt quod iam dicebam, principia iſtorum meritorum ſupponi à Baio eſſe naturalia, & vel naturam ipſam vel facultates naturæ debitas, & ideo non poſſe dici gratiam à naturalibus beneficiis diſtinctam.

Vigeſima ſecunda. *Humanæ naturæ ſublimatio & exaltatio in conſortium diuinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis: & proinde naturalis dicenda eſt & non ſupernaturalis.* Confirmat ſuperiorum expoſitionem, quæ magis adhuc patebit ex ſequentibus. Cõſortium autem diuinæ naturæ non aliud intelligit, quàm quod habetur per gratiam iuſtificantem, vt colligitur ex prop. 42.

Vigeſima quarta. *Abſurda eſt eorum ſententia qui dicunt hominem ab initio dono quodam ſupernaturali & gratuito ſupra conditionem naturæ ſuæ fuiſſe exaltatum, vt fide, ſpe, & caritate Deum ſupernaturaliter coleret.*

Vigeſima quinta. *Vanis & otioſis hominibus ſecundùm inſipientiam Philoſophorum excogitata eſt ſententia, quæ ad Pelagianiſmum reiicienda eſt, hominem ab initio ſic conſtitutum, vt per dona naturæ ſuperaddita, fuerit largitate conditoris ſublimatus, & in Dei filium adoptatus.*

Vigeſima ſeptima. *Integritas primæ conditionis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis eius conditio.*

Quinquageſima quinta. *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem qualis nunc naſcitur.* Non ſolùm quia nunc naſcitur cum peccato originis cum quo clarum eſt non potuiſſe creari ab initio: nec quiſquam adeò fatuus vmquam fuit qui hoc ſomniaret: ſed quia quod plerique omnes ſentiebant, non potuit creari, vt Baius putat, cum illa ignorantia, cum illa concupiſcentiæ inobedientia, cum illa morborum dolorúmque ſerie, cum illa demum moriendi obligatione cum qua iam naſcitur. Id quod patebit ex ſequentibus:

Septuageſima octaua. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.*

Septuageſima nona. *Falſa eſt Doctorum ſententia primum hominem potuiſſe à Deo creari & inſtitui ſine iuſtitia naturali.* Dixerat antea naturalem fuiſſe iuſtitiam illam & rectitudinem, in qua creatus eſt primus homo: & iam addit non potuiſſe creari *ſine iuſtitia naturali.* Vult ergo non potuiſſe creari ſine iuſtitia & rectitudine, in qua creatus eſt: ac proinde negat eſſe potuiſſe medium ſtatum in quo homo nec illam haberet iuſtitiam in qua creatus eſt, nec peccatum cum quo iam naſcitur. Quod eſt iuſtitiam in qua conditus eſt homo, & bonorum appendices quæ illam ſequebantur in illo felici ſtatu, ita fuiſſe connaturalem, ita debitam homini, vt fuerit intrinſecè malum, ac proinde impoſſibile hominem alio modo creari: alioqui futurum fuiſſe auctorem Deum, non ſolùm naturalium defectuum, ſed & moralium quæ ſequutura erant ex naturalibus. Hæc omnino videtur eſſe huius auctoris ſententia eadem prorſus cum ea quam retulimus hæreticorum doctrina. Quæ quia dãnata eſt in Baio, ſequitur euidenter nequaquam poſſe recenſeri inter eas ſententias quæ ſunt hæreticis communes cum Catholicis; ſed inter eas in quibus hæretici

errant & alieni ſunt à doctrina Catholica. Ad quod facit iudicium Guillelmi Eſtii dicentis meritò damnatam fuiſſe doctrinam illam. Qui enim norunt quàm non fuerit infenſus Eſtius ſectæ Baianorum, facilè intelligent neceſſariò fuiſſe vt magna quædam veritatis euidentia confeſſionem hanc exprimeret. Et verò magna quædam euidẽtia eſt, quod Sũmi Pontifices huiuſmodi ſententiam toties & tot modis expreſſam proſcripſerunt, quaſi vellent ſignificare quocumque illa modo induatur, placere tamen nec debere vnquam nec poſſe.

CAPVT III.

Baiani Nou-Auguſtiniani hæreticis contra Eccleſiam conſentiunt in propoſita quæſtione.

TERTIVM reſtat, nimirum vt oſtendamus idem omnino ſentire Nou-Auguſtinianos, quos ideo cum Baianis confundimus, vt quia ipſi contendunt quæcumque ſentiunt eadem quoque ſentire Auguſtinum antiquum, hoc eſt verum ac verè colendum audiendúmque: conſequens ſit id agere illos, vt credamus S. Auguſtinum præluxiſſe noſtratibus hæreticis, in eo in quo illi ab Eccleſiaſtico ſenſu ſunt alieni. Eſt autem ea res probatu facillima. Neque enim id illi vna aut altera ſententia decernunt, ſed toties ac multiplicatis voluminibus probare nituntur, præfati ſtatum illum

Tom. 2. præf. in libros de ſtatu puræ nat. puræ naturæ, *non ſolum Auguſtino, ſed etiam antiquæ Eccleſiæ ignotum fuiſſe, nec niſi à gentilibus olim & hæreticis obtruſum*. Indubitatum quippe illis eſt, naturæ rationali vi creationis debitum eſſe *caſtum Dei amorem, neque poſſe condi quin talis amor illi concreetur, ita vt eum vel vi*

Ib. lib. 1. cap. 11. 17. *creationis habeat*, vel certè *voluntas ei tam robuſta tribuatur, vt* in eum erumpere poſſit. Dilectionem illam Dei pertinere *ad ſtatum hominis naturalem, ad integritatem naturæ, eſſe aliquid ipſius naturæ, vt viſum, vt auditum, vt ſa-*

Ib. cap. 16. *nitatem: eo detracto naturam manere velut mancam, imper-*

fectam, vitiatam: fore vt natura placeat poſito illo bono, vt diſpliceat eo detracto: ita tollendam naturæ integritatem ſi deſit hic amor, vt natura per hoc ab ipſa per quam facta eſt arte diſcedat, eique deſit aliquid quod in arte per quam facta eſt cernimus adeſſe debuiſſe: ſecluſo amore illo rationalis naturæ integritatem minui, ſtatum naturalem labefactari, bonitatem naturalem corrumpi. Et quia illum Dei amorem caſtum putant eſſe *gratiam ſanctificationis & adoptionis*: conſequẽs eſt gratiã ſanctificationis & adoptionis debitã eſſe naturæ rationali vi creationis, ſicuti viſus, auditus, &c. Quæ cauſa eſt vt ipſa quoque Dei fruitio debita eſſe cenſenda ſit. Et ideo dicunt, *in excellentia imaginis Dei in qua naturaliter conſtituta eſt creatura rationalis, fundari capacitatem illam fruendi Dei, quo ſolo beari poteſt* AC NATURALITER DEBET: *nec enim poſſe ſeparari à regno cœlorum & à ſupernaturali felicitate diuelli*, ita vt vel clara Dei viſio immediatè illi debeatur, vel inferior ſaltem & imperfectior beatitudo, aut vt illi loquuntur *decoloratior* qua pateat aditus ad perfectiorem. Ib. cap. 19. Lib. 2. de ſtatu puræ nat. cap. 2. 3. 4.

Idem dicunt de ſubiectione appetitus animalis ad rationalem. Negãt enim vel Adamum potuiſſe, vel quemlibet alium hominem ita poſſe diuinitus creari, vt ante omne ipſius peccatum appetitus rationem præueniat, vel ei reſiſtat: *Naturalem enim homini eſſe illam carnis erga ſpiritum obedientiam, & ex illa ſola radice naſci, quòd naturalis homini ſit ille de rebellione carnis pudor*: ac proinde etiam *naturalem eſſe dominatum* ſpiritus in carnem, quem exigat *naturalis ordo non tantùm carnis & ſpiritus, ſed & iuſtitiæ*. Ex vtriuſque appetitus cõiunctione naſci ius illud dominandi appetitus rationalis in concupiſcibilem; ſicuti ex coniugio naſcitur imperium mariti in vxorem: & ſicut ex aduentu animæ naſcitur in corpore graui & ad motum deorſum tantùm determinato, poteſtas mouendi ſe quaquaverſum motu animali. Ita illi philoſophantur. Lib. 2. cap. 20.

Idémque liberaliter extendunt ad damna cætera Ib. cap. 21.

quæ ſunt ex originali peccato conſequuta. Negant videlicet poſſe vllum ex his contingere innocenti creaturæ rationali, non ignorantiam illam præſertim iuris naturalis cum qua nunc damnata hominis natura naſcitur. *Tam enim eſſe contrariam creaturæ rationali, & ita malam; vt quidquid inde naſcitur hominem culpæ reum faciat: non poſſe igitur fieri vt homo in illis horrendis tenebris à Deo condatur, antequam eas aliqua iniquitate promereatur.* Atque ita modò probant ignorantiã neceſſariò ex peccato naſci quòd ad peccatũ trahat: modò trahere ad peccatum, nec illud excuſare, quòd ipſa ex peccato naſcatur. Quod eſt ambulare in circuitu. Pergunt tamen, & ineuitabili dilemmare concludunt, vel Scholaſticos vel Auguſtinum. Illi. *Si enim Scholaſtici rectè docent poſſe eſſe puræ naturæ conſectaneam ignorantiam, ſicuti & concupiſcentiam, ſicut hoc ipſum dicebat contigiſſe Iulianus, & non multum diſcrepanti modo Manichæus: profectò turpiter errare Auguſtinum. Quòd ſi tanti Magiſtri dignitas, victoriæ de vtriſque reportatæ authoritas, & Eccleſiæ per eius doctrinam triumphantis honor, nihil aliud nos opinari ſinunt, niſi veriſſimum eſſe quod ipſe velut inuictum aduerſus eos tota vita preſſit: Scholaſticos in hac re tantum à veritate diſceſſiſſe neceſſarium eſſe, quantum ab Auguſtini doctrina diſceſſere.* Perit itaque Auguſtini dignitas, perit authoritas, pereunt victoriæ de hæreticis reportatæ, perit honor Eccleſiæ triumphantis, niſi fatemur fieri non poſſe vt quiſquam concipiatur homo, ſi quidem originali peccato careat, qui non ſit in vtero materno Philoſophus, & in iure naturali Doctor, qualis eſſe non poteſt niſi & ſe, & Deũ, & mundi creationem, & parentes, & naturam humanam, eiuſque officia nouerit; quidni & angelicam? vt ſint inepti, qui quod B. Virgo ab initio conceptionis vſum rationis habuerit, referunt ad priuilegium diuinæ maternitatis, cum nemo vnus ſit ex omnibus humanæ naturæ infantibus poſſibilibus, cui hoc non debeatur, ſi ſine peccato pariter concipiatur.

De mortis doloribus, & corporis defectibus vide quid dicant, *Nullum qualecumque malum inferri à Deo poſſe creaturæ rationali ſine culpa*, ac ne putes exceptionem aliquam pati regulam adeo generalem; deſcendunt ipſimet ad ſingularia quæcumque mala, *fatuitatem, obtuſionem mentis, & tarditatem, aggrauationem animæ ex corpore, cæcitatem, ſurditatem, corporis corruptibilitatem, monſtroſitatem, dæmonum vexationem, naſcentes intrinſecus morbos, calamitates extrinſecus irruentes, omnem omnino pœnam, hoc eſt, miſeriam & quæcumque mala homines doloribus torquent*, quidquid voluntatem ita offendit, *vt quod non vult fiat, vel quod vult non fiat*, & ipſam potiſſimum mortem. Ib. lib. 3. cap. 11. Ib. cap. 6. 7. ſup.

Quando autem audis fieri non poſſe, noli difficultatem tantùm aliquam aut naturalem repugnantiam diuinitus ſuperabilem cogitare, inuicta nimirum intelligitur impoſſibilitas, diuinâ bonitate atque iuſtitia omnipotentiam ligante penitus, atque inſuperabiliter impediente, ne aliud faciat. Argumentantur enim ex vi diuinæ prouidentiæ, *cuius omnipotentiam, ſcientiam, iuſtitiam neceſſario lædi* contendunt. *Impoſſibile eſt*, inquiunt, *vt Deus creaturam rationalem miſeram creet, niſi iſtam miſeriam culpa præcedente mereatur, nec minus impoſſibile eſt vt ſine Dei dilectione non ſit miſera: alioqui violandam æternam legem, id eſt ipſam diuinam rationem, qua iuſtum eſt vt omnia ſint ordinatiſſima.* Ergo *eſſe impoſſibile vt creatura rationalis ſine caſto Dei amore condatur. Tantam iniquitatem* quanta repetitur in appetitu non ſubdito rationi *ſine culpa & pœna eſſe non poſſe ſiue hominis qui eius auctor ſibi peccando fuit, ſiue alterius qui creando vel generando.* Et quia in Deum culpa non cadit, facile eſt concludere implicare vt Deus eo modo hominem creet: vnde dicunt *Deum auctorem eſſe concupiſcentiæ non niſi erronea & blaſphema opinione dici poſſe.* Quod iterũ ac ſæpe repetũt & ad ignorantiam iuris naturalis atque alia mala naturæ ſenſibilis extendunt, cùm dicunt *Dei ſanctitatem igno-* Lib. 3. cap. 7. Lib. cap. 21. Lib. 3. cap. 22.

rantiæ, concupiſcentiæ, malitiæque concreatione neceſſariò pollui, iuſtitiam innocentium afflictione violari: Eſſe fidei Catholicæ, peccata pullulantia ex ignorantia inuincibili iuris naturalis eſſe vera peccata, Deo tranſcribenda, ſi hominem innocentem in ea conderet. Atque ita implicabit ex decreto Nou-Auguſtinianorum & ſecluſo originali peccato infantem concipi qui non ſit & philoſophus, & religioſus in ipſo conceptionis momento. Quinimo implicabit infantem concipi qui ſit infans. Mutum enim eſſe etiam ad tempus, defectus naturæ & malum quoddam eſt. Et ſi mutus ille iam fletet, ſi doleret, ſi pruriret, ſi tuſſiret, annihilaretur Deus, ipſius videlicet ſanctitate iuſtitiáque deſtructis.

Lib. 2. cap. 22.

Tantâ vero certitudine iſta decernunt, vt afferant hæc eſſe S. Auguſtini *immobilia principia, quibus tota doctrina eius aduerſus Pelagianos & Manichæos incumbit: ſequi filum humanæ rationis, non Eccleſiaſticæ traditionis qui reſiſtunt: Inuictè concludere Auguſtinum commentum illud puræ naturæ eſſe chimæricum, impoſſibile, ingratum & irreligioſum aduerſus Deum, neque poſſe niſi blaſphema opinione ſuſtineri: fundamentalem eſſe doctrinā contra Pelagianos: clariſſimam Auguſtini doctrinam ab Eccleſia toties probatam à nemine in controuerſiam vocatam ante milleſimum annum & ſæculum Scholaſticorum: Eccleſiæ perniciem meditari qui eam impugnant* mirum videri non aduertiſſe Scholaſticos puræ naturæ fabros, *quod eſt pagani & hæretici tum Pelagiani tum Manichæi, Marcionitæ, Materiarii viderunt* non poſſe ſine iniuſtitia tribui Deo miſerias creaturæ innocentis. *Incredibilis profectò me ſubit admiratio*, inquit iſtorum hominum coryphæus, *qui fieri potuerit vt quod & Catholici, & hæretici peruerſiſſimi & pagani, & omnium pene hominum genus quod numen aliquod rebus vniuerſis adminiſtrandis præeſſe credidit, velut iniuſtiſſimum ſemper abhorruit; hoc recentiores nullâ ſcientia, nullâ traditione, nulla Patrum auctoritate* fulti, *ſola ratiocinandi fiducia armati, ſine ſcrupulo amplexi ſunt, quaſi palmam de recondita ſubtilitate relaturi.*

Lib. 1. cap. 1.

Lib. 3. cap. 22.

Lib. 3. cap. 14.

Atqui

Atqui, ô viri boni, Eccleſia negantes poſſibilitatem ſtatus purè naturalis creaturæ rationalis damnauit, quando authoritate duorum Pontificum propoſitiones ſuperius allatas ex Michaële Baio proſcripſit, & hanc potiſſimum qua dicebat, *Deus non potuiſſet talem ab initio creare hominem qualis nunc naſcitur.* Quid igitur? Nullane vos ſubit admiratio quî fieri hoc potuerit? hic illi multa proloquuntur, vt obtineant & Auguſtinianam eſſe illam propoſitionem & Eccleſiaſticam, à nouem Pontificibus approbatam, quando ab illis approbatus & laudatus eſt Auguſtinus: ac proinde retinendam. At, inquam, duo Pontifices illam damnarunt. Enimuero illi periculum eſſe monent, ne magis lædatur Apoſtolica ſedes in nouem Pontificibus, quàm in duobus. Quid ergo duos damnabimus, vt cum nouem ſentiamus? hic illi noſtrorum temporum calamitatem deplorant, quibus contigit propter *Ariſtotelicas quaſdam tricas* doctrinam tantâ conſtantiâ defenſam deſeri, & Auguſtinum *tot gloſſis lacerari, tot alieniſsimis directéque pugnantibus interpretationibus velut ruderibus obrui, ab iis qui tam ſollicitè duorum Pontificum authoritatem opponunt, & tantam cœleſtis doctrinæ molem, tantam tot antiquorum Pontificum authoritatem non conſiderant*, quæ illi conteſtantur, *ſe flendo dicere, non ſugillando.* O viri miſericordes, parcite quæſo lachrymis, aut ſuper vos ipſos flete. Illæſam omnes cupimus antiquorum Pontificum authoritatem. Interea verò tandem exponite quid duobus iſtis fieri vultis, qui videntur in ſchola veſtra diſſidere ab antiquis? Quid, inquã fiet, Pio V. & Gregorio XIII. immolabimus illos ad aras antiquorum? Minimè verò, inquiunt, *Nam verum vero non eſt contrarium, nec ſibi ipſi S. Romana & Apoſtolica ſedes.* O Catholicam vocem! ô dignam Chriſtiano pectore confeſſionem! Temperare mihi non poſſum quin gaudio exultem, ſpe proximæ inter Summos Pontifices concordiæ. Ergo quid volunt vltimi duo, dum damnant propoſitionem illam; *Deus*

Lib. 3. de ſtatu puræ naturæ cap. 22.

non potuiſſet talem ab initio creare hominem qualis nunc naſcitur? Excipiendum eſt, inquiunt, peccatum cum quo iam homo naſcitur. Omnino, inquam, excipiendum eſt, & ea de re inter Baium & Pontifices conuenit. At, inquiunt, ſi peccatum excipitur, ergo & concupiſcentia debet excipi, propter coniunctiſſimum cum peccato nexum; atque ita non eſt verum potuiſſe hominem naſci cum concupiſcentia, cum qua iam naſcitur. Pergunt. *Quod ſi concupiſcentia excipitur, nulla eſt ratio cur non omnes illæ pœnæ mortalitatis, quas paruulos pati cernimus, excipiantur.* O ſpem meam inanem! quid igitur reſtat vel in vna duarum illarum propoſitionum quod decidatur, vel in alia quod damnetur? An falſum eſt quod duo Pontifices decernunt? Quid dicitis? *hæreo*, inquit Nouus-Auguſtinus. Hæres? Atqui eundum eſt. Neque enim ceſſabimus vnquam torquere hanc rotam donec confeſſionem exprimamus. Quid, inquam, ad hanc duorum Pontificum definitionem? Sed *quid*, inquiunt, *ad doctrinam Auguſtini clariſſimam, conſtantiſſimámque quam toties probauit & ſequitur, ſequendámque monuit Apoſtolica ſedes? Nam ſi fundamentales illæ contra Pelagianam hæreſim doctrinæ proſcribendæ ſunt: non inter Magiſtros optimos ſemper haberi à Pontificibus, ſed inter ignauiſſimos debuit.* Atque in hunc modum ſpem noſtram iterum atque iterum differunt, & qui ſe conciliaturos promiſerant cum antiquis nouos Pontifices, iterum illos committunt. Sed quia putant nos his laqueis impediendos dum viciſſim interrogant, *Quid ad doctrinam Auguſtini?* Non imitor eorum cunctationem, nec *hæreo*; ſed clariſſimè reſpondeo, quando non negantur duo Pontifices propoſitionem illam damnare. Reſpōdeo, inquam, primò, ſi eſſet Auguſtini doctrina quæ contraria dicitur, repudiandam vel ipſomet Auctore Auguſtino. Reſpondeo 2. eſſe falſum, eam eſſe clariſſimam & conſtantiſſimam Auguſtini doctrinam. Reſpondeo 3. eſſe falſum, eam doctrinam ab vllo Pontifice in Auguſtino vn-

quam probatam. Reſpondeo 4. eſſe falſum eam eſſe fundamentalem contra Pelagianam hæreſim doctrinam. Atque hæc ſine ambagibus & fuco, quæ partim alibi monſtrata ſunt, partim breui monſtrabuntur. Et ergo interrogare quid tandem reſponſum velint ad definitionem illam duorum Pontificum?

En tibi Lector tamdiu dilatam, tot verborum anfractibus, tot gyris ſuſpectarum cogitationum euitatam ſolutionem. Ne Pontificiam ſedem in pugna ſecum relinquant, edidiſſe dicunt *cenſuram prudentiæ directricis.* Quod enim multæ ſubinde doctrinæ magis inuſitata ſua nouitate quàm falſitate perturbent Eccleſiam, *prudentis matris officium eſſe*, illas prohibere, idque ſibi hoc in negotio vſurpandum voluiſſe: Cum enim cerneret propoſitionem illam, *Deus ab initio potuit talem creare hominem qualis nunc naſcitur,* communi Scholaſticorum conſenſu certo ſenſu in ſcholis receptam eſſe, ne contraria *lites, offenſiones, & ſcandala ſua nouitate generaret, ſicut iam generare cæperat.* EAM TANTISPER VETANDAM CENSVISSE, NON TANQVAM FALSAM, SED VT PACIS INIMICAM: *aliud verò conſilium inituram fuiſſe, ſi potuiſſet oſtendi hanc propoſitionem ab Auguſtino tam intrepidè traditam, atque à tot ſæculis, refragante nemine, ſed Eccleſia Romana per diuerſos præſules applaudente.* Hæc eſt iſtorum Doctorum perſpicua confeſſio, quam ipſos tantopere refugiſſe minimè mirum videbitur hæc attendenti.

In primis gaudeo ipſos pro eodem habere definitionem duorum Pontificum & definitionem Eccleſiæ, dum quod à Pontificibus factum eſt in hoc negotio, *prudentis matris*, hoc eſt Eccleſiæ, officium fuiſſe dicunt, Ita enim omnino decet & loqui nos & ſentire. Deinde hoc etiam admodum probo, quod ſupponunt, communem atque indubitatam Doctorum Scholaſticorum doctrinam eſſe communem & indubitatam doctrinam Eccleſiæ: Nam hoc omnino ſupponunt, quando ad prudentiam directricem Eccleſiæ pertinere putant, eiuſ-

modi doctrinæ contradicentibus os obturare, quod lites & offenſiones & ſcandala pariant. Nam ſi extra ſcholam alius eſſet Eccleſiæ ſenſus, & quidem verus, non eſſet hoc prudentiæ, ſed maximæ potius imprudentiæ atque inſipientiæ; cum emendare deberet Scholaſticorum mendacia per veram Eccleſiæ reliquæ doctrinam, hanc è contrario ſepelire ſilentio, vt theatrum mendacio liberum relinqueretur. Sed neque offenſio vlla, vel lis, vel ſcandalum timeri poſſet ab eo, qui Scholaſticis contradiceret, ſi reliqua Eccleſia ita etiam contradiceret, vt error intra Scholarum tantùm pomœria contineretur. Accipiendum eſt igitur de tota Eccleſia, quod de ſcholis pronuntiant: atque dicendum, antiquam illam Auguſtini doctrinam fuiſſe tunc in Eccleſia, vt ipſi loquūtur, *obliteratam*, ideóque *nouam eſſe viſam* in Eccleſia, *& inuſitata ſua nouitate* in eadem Eccleſia *offenſiones, lites & ſcandala* parere potuiſſe, atque etiam parere cœpiſſe: eâque de cauſa fuiſſe prohibitam.

Quibus ita conſtitutis interrogare lubet, vbinam fuerit Eccleſia infallibilis tunc? Quæro, inquam à vobis, ô Baiani, vllâne vſquam fuerit Eccleſia infallibilis tota illa Scholaſticorum ætate, qua inuicta S. Auguſtini ſententia, qua fundamentalis contra Pelagianam hæreſim doctrina, qua confirmata nouem antiquorum Pontificum teſtimonio veritas, qua conſtans per mille annos fidei traditio ita fuit *obliterata* & *inuſitata* vt ſua nouitate offenderet Eccleſiam, & fideli populo ſcandalum daret? Quid dicitis, ô inſtauratores antiquæ fidei, ſepultæ veritatis ſcrutatores, Theologiæ renaſcentis luciferi, quid dicitis? Infallibilis eſt Eccleſia quæ veritatis olim receptæ ac definitæ confeſſionem prohibet? Columna veritatis eſt, quæ obliteratis veræ fidei characteribus manifeſtam exhibet ſpectatoribus omnibus erroris profeſſionem? Non præualuerint contra eam inferi portæ, cuius eruerint fundamenta, deletis videlicet *fundamentalibus doctrinis*? Agite, ſi quis allophylus Eccleſiam ingreſſus toto illo tempore interrogaſſet, an talis

potuerit ab initio homo creari qualis nũc naſcitur, quid aliud reſponſum eſſet quàm quòd communis tunc & minimè controuerſa Eccleſiæ doctrina confirmaret, & cuius negatione illa ſcandalum pateretur? Non eſſet igitur ille in errorem inductus Eccleſiæ authoritate ac teſtimonio? Quomodo ergo diceretur illi Eccleſia *firmamentum* eſſe veritatis, vt vult Apoſtolus, & non potiùs erroris? ſed quanti à vobis hæc officia tam importunè redemit Caluinus? hoc illi conceditis, apoſtolatus ipſius tempore *fundamentales* Eccleſiæ antiquæ *doctrinas* fuiſſe *obliteratas*? hoc illi conceditis, perditâ veræ fidei memoriâ publicum fuiſſe apud Chriſtianos errorem? hoc illi conceditis, Petri ſucceſſores Romanos Pontifices ex propoſitione notiſſimæ quondam veritatis ſcandalum paſſos? hoc illi conceditis, vindicatam ab impugnatione Pelagianorum ſententiam, in Eccleſia quam ille impetebat iudicatam eſſe *pacis inimicam*? hoc illi cõceditis præter ipſum in tota Eccleſia Romana neminem alium fuiſſe qui poſſet oſtendere quænam eſſet clariſſima conſtantiſſimàque Auguſtini doctrina, quæ indubitata fides antiquorum Pontificum, quæ perpetua mille annorum traditio? huc huc vertite *fletus* illos, aliàs tam inaniter fuſos, huc vanos *gemitus*, huc *dolorem* gratuitum ex fictitio malo conceptum. Nimirum hoc vnum eſt grande ac verè lamentabile malum, *deuotiſſimos*, vt ipſi dicunt, Eccleſiæ *filios* affectato Auguſtinianæ doctrinæ zelo, ſpuere in matrem, eiuſquè authoritatem conculcare pedibus, honorem & dignitatem & titulos & iura hæreticis prodere, & immaculatam Chriſti ſponſam deuouere adulteræ Geneuenſi.

Quid autem eſt quod dicitis, ô Noui Auguſtiniani, propoſitionem illam fuiſſe *tantiſper vetitam* vt pacis inimicam? Quid, inquam, eſt illud *tantiſper*? Dum clepſydra fluat noui Auguſtini, qua lapſa inuerſàque liceat ipſi reducere ſiparium, & abſconditam quingentis annis veritatem reuelare? quid eſt *tantiſper*? Pontifices, ne

quis *poſthac quoquomodo* de illis propoſitionibus *loquatur, ſcribat, diſputet*, interdicunt, hoc eſt, *tantiſper*? interdicere, ne quis in poſterum vllo modo aliquid audeat, idem eſt ac *tantiſper*? Et dum Cardinali Granuellano commendant *perpetuam dictarum ſententiarum abolitionem*, hoc eſt *tantiſper*, videlicet dum vltimam Nou-Auguſtini paginam edat typographus, & orbis Chriſtianus inueteratum à multis ſæculis errorem dedoceatur? Legite Pontificiam ſanctionem, ô Nou-Auguſtiniani, & erubeſcite.

CAPVT IV.

PRIMVM ARGVMENTVM,

Quo probatur illam Baianorum ſententiam deſtruere conceptum gratiæ ſupernaturalis à S. Auguſtino expreſſum.

§ I.

Baiani malè coniungunt rationes ſupernaturalis & naturalis; & Pelagianis ſuffragantur.

SED quia Auguſtini doctrinam toties ab Eccleſia laudatam obtendunt, comminuenda eſt inanis larua, vt nudati erroris Authores pudeat. Hoc igitur oppono. Primò in ipſorum ſchola deſtrui germanum S. Auguſtini conceptum de ſupernaturalitate gratiæ Angelis in prima creatione atque homini datæ. Et quidem quod ex mente S. Doctoris ſupernaturalis fuerit gratia illa, nihil opus eſt vt probem, quando ipſi aduerſarii vltro id concedunt dicentes: *Nec imperfectam nec perfectam beatitudinem per puram naturam* obtineri poſſe, ſed tantummodo per *ſupernaturalem* poteſtatem & gratiam Dei: Eſſe inauditum an-

Lib 1. de ſtatu puræ nat. cap. 1.

tiquis omnibus gratiæ defenſoribus, *atque ipſo vocabulorum ſono exhorreſcendum*, amorem Creatoris poſſe naturæ viribus obtineri: *fundatiſſimam* S. Auguſtini doctrinam repugnare: Argumentis ab eo ſuppeditatis confici amorem creatoris non poſſe in creatura fieri *ſine vera & propriè dicta gratia Dei*, ſine gratia maiore quàm ſit illa quâ voluntas & ratio, & aliæ facultates collocatæ ſunt, *ſine dono gratiæ ſupernaturalis*: Eſſe impoſſibile vt animus alienus ac liber ſit ab affectu peccandi, niſi iuſtitiam ſeu idipſum bonum quod faciendum eſt diligat, & hanc ipſam dilectionem operis boni fieri nullo pacto poſſe humanis viribus, ſed tantummodo per veram gratiam Dei qua caritas diffunditur in cordibus noſtris, nec fore ſtatum illum ſtatum puræ naturæ, ſed per Spiritus ſancti gratiã verũque amorem ſupernaturalem adiutæ: Dilectionem iuſtitiæ ſine qua homo cõdi non poteſt eſſe à ſpiritu gratiæ, *eſſe ſupernaturalem*, non poſſe iuſtitiam *naturaliter* diligi, ſine peccato: Clara eſſe Auguſtini verba, *Quando habes tuam iuſtitiam*, id eſt *naturalibus tuis viribus partam, potes timere pœnam, non amare iuſtitiam*: Eſſe hoc donum Spiritus ſancti fide per dilectionem operante; indubitatam eſſe Auguſtini doctrinam nec delectare iuſtitiam poſſe *delectatione naturali*, nec eſſe ſuauem *ſuauitate naturali*, nec quod iniuſtum eſt, eo quod iniuſtum eſt declinari *horrore naturali*; ſed hoc eſſe opus grâtiæ, & officium altiſſimæ caritatis ac beneficium Spiritus ſancti: *Ridiculam eſſe reſponſionem & inſigniter petere principium* cùm diſtinguitur amor naturalis quem quis ex ſeipſo habere poteſt, contra ſupernaturalem quem negat Auguſtinus haberi poſſe ſine Deo. Et alia id genus multa, quibus conſtat aduerſarios agnoſcere doctrinam eſſe S. Auguſtini certam & indubitatam, amorem illum quo & Angelus & homo adhæſit Deo ab initio creationis, & ſupernaturalem fuiſſe, & ex vera & propriè dicta gratia, quod eſt poteſtatem amandi Deum quæ tunc fuit in libero arbitrio fuiſſe

Ib. cap. 3.
Ib. cap. 4.
Cap. 5.
Cap. 10.
Cap. 11.

veram & propriè dictam gratiam, atque adeo gratiam ſupernaturalem, & hactenus quidem benè, ſed vide quid ſequatur.

Lib.1 de ſtatu puræ nat. cap. 15. Quæſtionem ſtatim inſtituunt, vtrum ſit amor ille naturalis & quo ſenſu, & concludunt eſſe *naturalem*, non ſolùm quia naturæ conuenit, eámque perficit & ornat, ſed etiam quia lumen naturale *ſine alia vlla reuelatione* oſtendit bonum quod amatur & obligationem illud amandi ſuper omnia. Item quia voluntas *naturaliter* bonum illud appetit, etiam ſi naturaliter aſſequi non poſſit, appetit inquam, vel innato appetitu vel elicito

Ib. cap. 16. quodam deſiderio. Denique *ita naturalem eſſe, vt illius defectu naturæ rationalis integritas minuatur, ſtatus naturalis labefactetur, bonitas naturalis corrumpatur.* Et vitium quod huic amori opponitur non ideo ſolum eſſe contra naturã, *quià detrahit aliquid quod naturæ inhærens placet quoquo modo, ſed quia deſtruit aliquid ad ipſam naturæ integritatem pertinens, ratione cuius natura tanquam integra placebat, quo ablato velut mãca, imperfecta, vitiata, corruptáque diſplicet, eo videlicet modo quo natura humana diſplicet cùm ei viſus aut ſanitas tanquam ad naturæ humanæ integritatem pertinens tollitur: non autem diſplicet, ſi ei alæ quæ nihil ad naturam eius pertinent, adimantur: Non eſſe tamen naturãlem iſto ſenſu, quaſi viribus naturalibus obtineri poſſet vel pars eſſet, vel vt proprietas, vel actio naturalis ex facultatibus flueret.* Quibus adde quæ antea retulimus, implicare contradictionem, vt Deus rationalem creaturam producat ſine hoc amore, vel certè ſine plena & omni præſidio neceſſario munita facultate ad illum eliciendum, quod miſera ſit ſine hoc amore, miſeram verò fieri repugnet ſi culpa non præceſſit. Atque hanc etiam eſſe putant ipſiſſimam Auguſtini doctrinam.

Sed adeo clarum eſt apud S. Auguſtinum gratiam propriè dictam de qua illi controuerſia erat cum Pelagianis & Semipelagianis diſtingui contra naturam, & id quod fit ex tali gratia dicitúrque ideo ſupernaturale,

rale, diſtingunt contra id quod dicitur naturale, vt qui hoc neſciat, neſcire quoque Auguſtinũ neceſſe ſit. Quare qui hæc confundit idemque putat eſſe naturale & ſupernaturale gratuitum & à natura inſeparabile, miſcet ea quæ apud S. Auguſtinũ diſtinctiſſima ſunt. Nimirũ illi termini, *naturale*, quod de eo dicitur quod naturæ capacitatem non excedit, & *ſupernaturale* quod dicitur de eo quod excedit, abſolutè ſũpti contradictionem inuoluunt, denotãtq; rationes incõpatibiles quemadmodũ rationale & brutũ. Scio equidem aliquid dici naturale abſolutè, atque vt loquuntur, ſecundùm ſubſtantiam, quod idem dicitur ſupernaturale ſecundùm aliquem modum, vt viſus cæco reſtitutus, ſed vt dicatur idem abſolute ac ſimpliciter tum naturale tum ſupernaturale myſterium fuit hactenus abſconditum, & inter nouas Noui-Auguſtini reuelationes recenſendum. Ecquid amabo Pelagianis accidere gratius potuit, quàm vt ab Auguſtino extorquerent non eſſe contra rationem veræ ac propriè dictæ gratiæ ita eſſe naturalem *vt eſt viſus, vt eſt ſanitas, vt eſt naturæ integritas?* Quid opportunius ad errorem ſuum tuendum de ſufficientia naturæ ad iuſtificationem & beatitudinem contra perpetuas Auguſtini impugnationes, quam ſi obtinerent, dummodo natura non partim, ſed tota condatur, habere quod ſatis eſt vt ad beatitudinem peruenire poſſit: ac proinde dummodo nihil detrahatur de gratia creationis, ſufficere illam cum extrinſecis deinde adiumentis.

Neque dicas iam aliam eſſe naturam, vtpote peccato vitiatam, ideoque minus capacem minúſque potentem. Quia primò hæc eſſet *ridicula* quædam *diſtinctio*, vt vtar Aduerſariorum verbis, & *inſignis petitio principii* contra Pelagianos hoc vitium negãtes: deinde quia quod natura ſit vitiata vel integra, non aliã inducit differẽtiam inter adiutoriũ Adami & adiutoriũ hominis lapſi, *quàm ſecundũ magis & minus, efficacius & inefficacius,* vt iidem fatentur, & omnino colligitur ex Auguſtino

Supra. Lib. ſingulari de gratia hominis & Ang. cap. 33.

lib. de corrept. & gr. cap. 11. Eadem eſt igitur huius auxilij natura: Ergo ſi erat naturale comparatū ad naturam integram, erit & comparatū ad naturam vitiatam: & vice verſa, quâ ratione dicetur ſupernaturale comparatum ad naturam lapſam, dici debebit comparatum ad integram. Aut fatendum idem quod de viſu qui ſuperuenit cæcitati, eſſe quid ſimpliciter & abſolutè naturale, ſupernaturale autem tantùm ſecundùm modum, quatenus ſupponit organa corrupta vitiatáque. Certè verò exponendum erit, quo modo iam poſt peccatum magis ſit ſupernaturalis gratia quàm ſanitas, quæ vitiatam quoque naturam ſupponit, & cui morbi potius congruunt in pœnam originalis peccati. Denique Pelagiani & Semipelagiani non ſolum errarunt quòd negarent gratiam ſupernaturalem poſt lapſum primi hominis, ſed & ante lapſum, vt apertè colligitur ex Baianis, qui dicunt pertinere hoc ad fidem Catholicam *& teſtimonia pro gratiæ veritate & in ſtatu etiam innocentiæ neceſſitate, ita in operibus Auguſtini crebra eſſe, vt quicumque illam ſibi vel labefactandam, vel negandam, vel etiam in dubium reuocandam exiſtimaret, vt à quibuſdam factum fuit, eorum pondere & multitudine non minus quàm Eccleſiæ authoritate ſit obruendus. hoc enim tanquam fidei dogma credidiſſe antiquitatem, & expreſſo cànone credendum ſanxiſſe.* Si ſancitum hoc eſt Eccleſiæ antiquæ authoritate, ſi eſt fidei dogma, dubitari non poteſt, quin Pelagiani & Semipelagiani qui nihilo magis neceſſariam eſſe gratiam cenſebant in ſtatu innocētiæ, quàm ſit modo poſt Adami peccatum, ex hac etiam parte fuerint hæretici & ab Eccleſia damnati. Atquid illi minus dixerunt de illius gratiæ neceſſitate, quàm Baiani modò dicant? Negaruntne Pelagiani neceſſariam eſſe gratiam creationis? vel integritatem naturalem, vel gratiam ita naturalem, vt eſt viſus, vt eſt auditus? vllamne aliam admittunt Baiani? At, inquis, neceſſaria etiam eſt gratia ſupernaturalis. Contra ſupernaturalis

Ibi cap. 10.

illa, eſt ne alia quàm iſta naturalis? Qui ergo illam admiſerunt, numquid admiſerunt omnem gratiam quam tu admittis? Quid autem eſt tua illa ſupernaturalitas, vel quid infert quod negatum ſit à Pelagianis? Non fatētur illi eſſe illuſtrationem, illuminationem, donum Spiritus ſancti, caritatem diffuſam in cordibus noſtris, & alia omnia ex quibus colligi poteſt ſupernaturalitas, numquid concedunt conuenire illi gratiæ naturali? Quod ſi hæc inuicem conciliari poſſunt, vtrumque igitur illi admiſerint, & naturalem eſſe gratiam & ſupernaturalem: Ergo vel illi hac in parte orthodoxi fuerint contra quàm Baiani putent; vel iſti contra quàm velle hactenus viſi ſunt, in errorem tandem Pelagianorum ſunt lapſi, propugnatores eorum facti, quorum ſe debellatores eſſe iactabant.

§ II.

Oſtenditur nullam ſupereſſe veram & propriam rationem entis ſupernaturalis in tota Originali iuſtitia, iuxta Baianorum poſitiones.

SED hoc ipſum eſt accuratiùs excutiendum, videndúmque admiſsâ prædictorum actuum naturalitate illâ, quid reſtare poſſit vt dicātur etiam ſupernaturales. *Quia*, inquiunt, *non poſſunt obtineri naturæ viribus, quia non ſunt pars, vel vt proprietas, vel actio naturalis ex naturæ facultatibus fluens.* Sed primo hæc omnia neque ſingula neque ſimul ſumpta ſufficiunt ad vllam veram propriáque rationem ſupernaturalis. Anima rationalis non poteſt obtineri naturæ viribus, & vnicam ſui cauſam agnoſcit, qui ſupra naturam eſt, Deum Creatorem: & tamen non eſt forma ſupernaturalis: ſanitas non eſt pars naturæ, & tamen non eſt forma ſupernaturalis: habitus acquiſiti non ſunt proprietates, & tamen ſunt ſupernaturales. Eorum productio ſicuti & phantaſmatum & ſenſilium ſpecierum

non eſt actio naturalis ex naturæ facultatibus fluens: & tamen non eſt ſupernaturalis. Quæ igitur eſt iſta diuini amoris & beatificæ viſionis ſupernaturalitas in ſententia Baianorum? Vis fortaſſe collectiue ſumere illa omnia, vt cui ſimul iuncta conueniunt ſupernaturale cenſeatur? per me licet. En tibi ſpecies Angelis congenitas iuxta communem & valdè probabilem ſententiã S. Thomæ. Illæ non fiunt naturæ viribus, ideo enim requiritur vt Deus ſuppleat inefficaciam obiectorum: illæ non ſunt pars naturæ quam perficiunt: illæ non ſunt eiuſdem proprietas, vt patet ex communi omnium conſenſu, ipſaque terminorum penetratione: illæ nec ſunt actio naturalis fluens ex naturæ facultatibus, nec per talem actionem producuntur. Quid igitur reſtat niſi vt fateare ſupernaturales eſſe, ac proinde quia remanſerunt in dæmonibus, multiplicem gratiam ſupernaturalem in eis remanſiſſe concedas? Quod quia abhorret à Chriſtiana Theologia, quid facies vt effugias neceſſitatem dicendi & amorem Dei ſuper omnia caſtum, iuſtificatiuum, adoptiuum, & ipſam Dei viſionem beatificam, nihilo magis ſupernaturalem eſſe quàm quod nullo modo eſt?

Secundò idem conficitur ex ipſis Baianorum principijs. Poſtquam enim contendunt ideò ſupernaturales eſſe illos actus, quia non poſſunt obtineri naturæ viribus, ſignum eſt negaturos eſſe ſupernaturales ſi cogantur fateri naturæ viribus obtineri. Atqui hoc fateri coguntur. Age enim, quæ ſunt illæ vires quibus obtinetur ille Dei amor? *Adiutorium*, inquiunt, *diuinum*, quo completur naturalis facultas ad amandum. Intelligo, Sed hoc adiutorium quid rei eſt? Non eſt tantum cooperatio ſeu concurſus in actu ſecundo, ſed eſt *aliquid per modum principij præuenientis actum, roborantis poteſtatem liberi arbitrij, & conſtituentis ſimul cum eo vnum plenum principium in actum influens*, ita illi. Et hoc etiam admitto. Sed interrogo, principium hoc, ſeu quod iuuat per

Lib. ſing. de ſtatu 1. hominis cap. 12. 13.

modum principii, quid rei eſt? Nihil opinor aliud quàm illuſtratio quædam ex parte intellectus, & delectatio ſeu ſuauitas ex parte voluntatis. Vno verbo, eſt quædam cognitio, & quædam indeliberata volitio, & omnino actus quidam vitalis. In eo enim Baiani profitentur ſe diſſentire à prædeterminantibus, quòd prædeterminatio *non ſit illis actus vitalis animi, ſed*, inquiunt, *motio neſcio quæ virtuoſa: Chriſti autem adiutorium eſt actus verus & vitalis.* Idem verò dicendum eſt de gratia primi hominis, quæ à gratia Chriſti non differt niſi *ſecundùm magis & minus*, vt iam retulimus. Quo poſito, primum quæro quare non ſufficiat cognitio ſummi boni & ſuper omnia diligendi, & quænam alia illuſtratio neceſſaria ſit, vel quid aliud illa repræſentare poſſit quàm ſummum bonum cum obligatione hic & nunc illud diligendi? atqui cognitio illa eſt aliquid naturale apud ipſos. Quid enim aliud volunt quando dicunt *lumen naturale ſine vlla alia reuelatione* oſtendere creaturæ rationali innocenti Deum eſſe ſummum bonum & ſuper omnia diligendum? Naturale igitur eſt adiutorium quod ex parte intellectus requiritur: & ſi vis quædam eſt aut principium, eſt vis naturalis & principium naturale. Quo dato qua veriſimilitudine poterit negari motum voluntatis illuſtrationi huiuſmodi reſpondentem eſſe pariter naturalem? Id verò etiam concedunt, quando concedunt in creatura rationali innocenti *naturalem appetitum & perfectæ fruitionis Dei*, qualem habent in cælo beati, & *imperfectæ*, qualis eſſe poteſt in viatoribus, approbantque quod ſenſiſſe putant D. Thomam, elicitũ etiam eſſe hũc appetitũ & eſſe appetitũ amoris Dei. Poſitâ illuſtratione intellectus ſummum bonũ vt hic & nunc ſummè amandum repræſentante, poſito etiam voluntatis motu ad hoc ipſum impellente, ſublatâque omni concupiſcentiæ reſiſtentia, quid præterea requiri poteſt vt voluntas in amorem illum erumpat præter concurſum ſimultaneum ad omnes effectus ſemper requiſitum? Seque-

Lib. 8 de gratia Chriſti ſaluat. cap. 2.

Lib. 1. de ſtatu puræ nat. cap. 16.

tur ergo hic amor ex naturæ viribus, quandoquidem & illuſtratio & voluntatis motio illa vitalis naturales ſunt. Ergo ne in ipſorum quidem ſententia dici poterit ſupernaturalis, quando ipſimet requirunt vt quod eſt ſupernaturale non fiat ex naturæ viribus. Quod ſi pręter hos naturales actus alios requirant circa eadem obiecta qui ſint ſupernaturales, ſuam illi Theologiam deſtruent, quâ tantopere abhorrent à diſtinctione duplicis amoris Dei, naturalis & ſupernaturalis, vt merus illis videatur eſſe Pelagianiſmus.

Tertiò iterum demonſtrari poteſt alia ratione huiuſmodi actus vitales qui ſunt illis adiutorium & vires quibus obtinetur amor Dei, eſſe actus verè ac propriè naturales, & conſequenter amorem qui per illos obtinetur viribus naturalibus ſeu quod idem eſt viribus naturæ obtineri. Siquidem poſtquam fatentur eſſe actus vitales, negare non poſſunt à potentia vitali produci, & naturaliter produci, ſi potẽtia non iuuetur à prima cauſa niſi per communem & ordinarium concurſum qui ſolet exhiberi omnibus cauſis ſecundis in ſuo cuique genere. Atqui non aliter iuuatur potentia quæ tales actus producit. Deus enim cum intellectu v. g. ita concurrit ad illam illuſtrationem, vt nec ſit, nec eſſe poſſit vllus intellectus per peccatum non impeditus cum quo non pariter concurrat (loquor ex ſententia Baianorum.) Eſt igitur concurſus ille & communis & ordinarius omni intellectui ſic diſpoſito, quemadmodum communis & ordinarius eſt ille quo concurrit cum omni viſu benè diſpoſito ad videndum. Similiter poſita illuſtratione illa, ſublatoque pariter impedimento peccati, nulla eſt nec eſſe poteſt voluntas cum qua Deus non concurrat ad ſimplicem illam affectionem per quam mouetur ad amorem Dei: ac proinde huiuſmodi concurſus & communis eſt, & ordinarius reſpectu omnis voluntatis ſic diſpoſitæ, quemadmodum communis & ordinarius eſt ille qui exhibetur

iraſcibili vel concupiſcibili appetitui ad ſuos motus, cum ea tantum differentia, quòd concurſus intellectui & voluntati exhibitus ad prædictos actus eſt magis debitus, quàm concurſus exhibitus oculo ad videndum, vel appetitui ad ſuos motus. Deus enim poteſt hunc ſuſpẽdere, illum non poteſt, ſed inſuperabili neceſſitate cogitur præbere vt Auctores iſti putant. Quare igitur negant naturales eſſe actus illos, & conſequenter amorem quem exprimunt, exprimi viribus naturalibus? vel quare non negant pariter viſionem, auditionem & corporeas appetitiones eſſe naturales, quando vel eadem vel minor eſt ratio cur tales ſint?

Ex his videlicet manifeſtum eſt, Nou Auguſtinianos, dum inuita licet philoſophia ipſáque rerum natura pugnantia inter ſe prędicata copulare nituntur, alterius quidem ipſam rem, alterius tantùm meram vocem destructâ ſignificationę retinuiſſe: atque hoc conſequutos eſſe vt dum diuinam caritatem ipſámque adeo viſionem beatificam Angelorum ſupernaturalem prædicãt, voce tenus Auguſtino cõnſentiant, res autem quam intelligunt tota ſit Pelagii, tota Lutheri, tota Caluini, tota Baij, quandoquidem nihil addunt ad id quòd illi ſupernaturalitatis impugnatores admiſerunt præter nudam vocem

§ III.

Ad veram rationem ſupernaturalis doni requiritur vt ſit gratuitum & indebitum, ex Auguſtino contra Baianos.

INDE autem manauit hic error, quòd vel non potuerunt vel noluerunt germanum conceptum, & propriam rationem agnoſcere formæ ſupernaturalis, quæ nulla eſſe poteſt, ſi non ſuperet exigentiam naturæ, & indebita ſit, vt vel ex ipſa vocum notione patet. Nou-

Auguſtiniani verò fusè pugnant, ne fateri cogantur rationem indebiti ſpectare ad rationem ſupernaturalis, niſi ſi fortè quippiam debeatur cuidam merito, ſupponàtque ius aliquod in eo cui debetur. *Gratiæ enim propriiſsimè dictæ repugnare ſolùm putant opus creaturæ cui illa debeatur.* In quo illi & Pelagio patrocinantur, & Auguſtino contradicunt,

Lib.1. de ſtatu puræ nat. cap.17.20.

Primùm probo, ſequitur enim inde Pelagium veram & propriiſſimè dictam gratiam admiſiſſe ad primum opus meritorium cuiuſque hominis. Gratiam enim admiſit omni operi præuio indebitam; quod non fuerit adeò fatuus, vt opere primo meritorio putauerit aliud eſſe prius. Admiſsâ verò gratiâ propriè dictâ, ad primum opus, quid peccauerit, deinde ſi catenam ex annulo illo duxerit, ſecundam gratiam primo merito debitam profeſſus, & tertiam ſecundo. Certè illius tantùm inſcitia & tarditate factum fuerit vt ei diſputatio eſſet cùm Auguſtino, cùm facilè poſſet iuxta principia Baianorum & ſentire quod ſenſit, & mutatis tantùm nominibus gratuitum dicere quod erat etiam naturale, rationibus naturalis & ſupernaturalis in idem concurrentibus, iuxta principia Theologiæ huius Nou-Auguſtinianæ.

Secundum etiam patet, nam Auguſtinus paſſim probat concluſionem particularem, nimirum gratiam propriè dictam non poſſe debitam eſſe merito, ex generali principio quod gratuitum eſſe nequeat, id quod debitum eſt. Ita in libro de Gratia Chriſti cùm dicit. *Iſti autem libero arbitrio ſic applicant fidem, vt fidei videlicet reddi videatur, non gratuita ſed debita gratia, ac per hoc iam nec gratia*, QVIA NISI GRATVITA NON EST GRATIA. Quibus verbis hæc argumentatio apertè inuoluitur. Nullum debitum eſt gratuitum; ſed gratia quæ redditur fidei vel ſimili cuipiam merito eſt debita: ergo non eſt gratuita, ac proinde nec gratia. Idem habet in libro de bono perſeu. Vbi cùm obiiceretur *numquid ergo hominum naturæ duæ ſunt*, eorum ſcilicet quorum alter

Cap. 31.

Cap. 8.

poſt

poſt longam vitam piè tranſactam finaliter cadit non accepto perſeuerantiæ dono: alter eodem accepto feliciter moritur. Reſpondet Auguſtinus, *Abſit ſi duæ naturæ eſſent gratia vlla non eſſet, nulli enim daretur gratuita liberatio, ſi naturæ debita redderetur.* Vides enim ad quid proponantur duæ naturæ Nimirum vt in vna ſit ratio propter quam oporteat cōcedere perſeuerātiæ donum: in alia ſit ratio propter quam oporteat illud negare. Cùm ergo dicit Auguſtinus *ſi eſſent duæ naturæ*, gratiam non fore gratiam, hoc omnino intelligit, ſi eſſet in natura, cui gratia conceditur, aliqua ratio, propter quam concedenda foret, gratiam non fore gratiam, quòd non foret gratuita ſed debita: ac proinde hoc etiam loco manifeſtè opponit generalem rationem debiti, & quæ latiùs patet, quàm quòd debetur merito, gratiæ proprietati, eo quòd opponatur etiam rationi gratuiti.

Confirmatur hoc ipſum ex eo quod habet Auguſtinus lib. 3. con. Maximinum, cùm dicit hominem fieri, *gratiâ filium Dei, quia non eſt naturâ*, & lib. 21. de ciu. Dei, *Quotquot ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei, ſed gratiâ non naturâ.* Nam in contraria ſententia maior eſt ratio cur & Adamus & Angelus dicantur fuiſſe in prima creatione *naturâ filii Dei*, quàm dicatur ignis naturâ calidus, habuerunt enim inclinationem & appetitum & exigentiam reſpectu filiationis illius tantam quanta in igne non reperitur reſpectu caloris, quippe cùm poſſit Deus non parere exigentiæ caloris, ideóque minùs illum debeat igni quàm debuerit filiationem naturæ hominis & Angeli, quorum exigentiæ niſi paruiſſet, non erat amplius futurus Deus, iuxta ipſorum placita. Cap. 15. Cap. 15.

Denique Auguſtinus adeo requirit ad proprietatem gratiæ in vniuerſum, vt gratis & gratuitò detur, vt conſtanter neget fore gratiam niſi hoc habeat. *Gratia*, inquit, *per vnum Ieſum Chriſtum nulli debita, ſed gratuita, vt verè ſit gratia.* Et paulò ante, *Alioqui gratia iam non eſt gratia ſi non diuinis operibus gratis da-* Ep. 106.

tur, ſed humanis meritis redditur. Quamuis enim hic opponat tantùm *humanis meritis*, hoc quod eſt gratiam *gratis dari*, non ideo factum quòd eo tantùm modo ea ratio deſtruatur; ſed quia hoc erat quod potiſſimum occurrebat in doctrina Semipelagianorum, quos Auguſtinus hoc loco impugnat. Nam de cætero gratiam vt ſit gratia debere gratuitam eſſe, debere gratis dari, generale principiũ eſt & vniuerſalis propoſitio ita concipienda ex mente Auguſtini, vt nulla ſit gratia propriè dicta quæ non ſit gratuita & gratis data. Ac proinde quæcumque alia ratio præter rationem meriti impediet τὸ gratuitum, & τὸ gratis datum, impediet etiam proprietatem gratiæ. Quis autem dubitat quin dandi neceſſitas præſertim ineluctabilis, impediat ne aliquid verè ac propriè gratuitum & gratis datum dici poſſit? Nemo eſt eorum qui aliquid ſapiunt, qui non putet liberalitatem interuenire ac liberam ab omni obligatione voluntatem, vbi dicitur eſſe donatio gratuita. Quæ verò libertas aut liberalitas eſſe poteſt, vbi quid inſuperabili neceſſitate producitur? Mirum ſit, niſi apud nouos hoſce Theologiæ reformatores Pater & Filius gratis & gratuitò dicantur ſpirare Spiritum ſauctnm, eique ſuam naturam donare liberaliter: & quod inde conſequens eſt, Spiritum ſanctum Dei gratia Deum eſſe, ſuámque diuinitatem debere liberalitati & gratuitæ ſpiratorum voluntati.

§. IV.

Reijcitur quod opponunt Baiani, S. Auguſtinus ſemper credidit gratiam ſupernaturalem alia ratione gratuitam eſſe, quàm quia ſequitur ad gratuitam creationem naturæ intelligentis, nec excluſit ſolùm debitum fundatum in merito bonorum operum.

SED duo ſunt, quæ hic Nou-Auguſtiniani opponunt, primum eſt, ex communi Scholaſticorum ſen-

tentia, licet non ex ſua, gratiam ſufficientem veram eſſe gratiam, tametſi debitam & neceſſariò dandam. Quibus reſpondemus latiſſimè errare qui hæc obiiciunt. Nullum enim inuenient Scholaſticum qui gratiam ſufficientem & ſupernaturalem veram eſſe ac propriè dictam gratiam affirmet, qui non agnoſcat originem quandam illius & radicem gratuitam diuerſam à gratia creationis, indebitam prorſus & ſuperantem exigentiam naturæ. Debetur gratia ſufficiens ei cuius præceſſit aliquod meritum: quid mirum, cùm meritum illud antiquiori & indebita gratia ſit poſterius? debetur homini iuſtificato ad perſeuerandum; quid mirum, quando ipſius iuſtificationis exordium à gratia præueniente omne meritum atque omne debitum naturæ, ſit ſumendum? debetur ei cui eam Deus promiſit: quid mirum, cùm ipſa promiſſio gratuita ſit & naturæ indebita? debetur ei cui præcipitur exercitium actuum ſupernaturalium: quid mirum, cùm in his præceptis ſingulare ſit magnumque ac indebitum Dei beneficium, vel Authore Auguſtino, qui miratur quòd Deus ſe à nobis amari iubeat? Atque ita gratia ſufficiens vel in ſe vel in prima ſui origine gratuita ſemper ac prorſus indebita eſt.

Sed hinc ſecundò obiiciunt, gratiam quoque Angelis & Adamo datam originem habere gratuitam indebitamque, videlicet naturæ intellectiuæ & innocentis creationem. Quâ enim facilitate impedire Deus poterat ne Adamus vſquam eſſet, poterat conſequenter impedire ne ſanctus eſſet. Ita eſt: Sed primò hæccine gratia, pro qua pugnauit Auguſtinus contra Pelagium? negauitne vnquam Pelagius gratiam quæ pertineret ad donum creationis? Et ſi fas eſt ea ſolùm ratione ſupernaturalem dicere, quia nihil fuit quod naturæ, cuius conſectanea eſſe dicitur, creationem exegerit, quid erit, in quo Pelagius meritò reprehendatur præter diuerſum fortaſſe loquendi modum, qui ne ipſe quidem

reprehenſibilis erit, vtpote aptior & magis proprius? Atqui S. Auguſtinus ita duas operationes agnoſcit in hoc negotio, vt ſecundam contra primam ex eo diſtinguat, quòd ſit largitio gratiæ; hoc enim eſt quod dicit. *Et iſtam quis fecerat* (bonam nimirum voluntatem ſanctorum Angelorum) *niſi ille qui eos cum bona voluntate, id eſt, cum amore caſto quo illi adhærent, creauit, ſimul eis* ET CONDENS NATVRAM ET LARGIENS GRATIAM? En vt ſancti amoris donationem contra naturæ creationem differentiâ illa diſtinguit, quòd illa ſit largitio gratiæ. Qua vero ratione per hoc diſtingui poſſet, ſi tota quam habet ratio gratiæ ſeu gratuiti doni ex naturæ creatione peteretur, eique conueniret primò & per ſe? & confirmatur euidenter ex eo quòd ſubiungit, dum inquirendo cauſas tam inæqualis exitus Angelorum beatorum & damnatorum, dici poſſe putat malos Angelos accepiſſe *minorem diuini amoris gratiam.* Quomodo enim minorem ſi vtrique naturæ ſuæ debitam acceperunt? Nam in rebus gratuitis facile eſt ſapientem benefactorem inæqualiter ſua beneficia diſpenſare, atque alios aliis præferre vt placuerit, in debitis verò vbi æqualia ſunt debita, nõ poſſunt eſſe inæquales ſolutiones. Iterúmque confirmatur ex eo quod ſubiungit Auguſtinus, ad Angelos pertinuiſſe quod iam de hominibus dicitur, *Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum qui datus eſt nobis.* Quomodo enim ad Angelos pertinuerit illa ſententia, niſi quemadmodum iam intelligitur gratuitò diffundi caritas, per beneficium naturæ ſuperadditum, ita & tunc factum eſſe credatur? An ſonum tantùm verborum & non etiam intelligentiam ad Angelos pertinere Auguſtinus putauerit? & quomodo dicitur *caritas diffuſa per Spiritum ſanctum* ad excludendam naturam? Numquid & per naturam diffuſa fuerit, ſi natura ſecum traxit inuictam accipiendæ illius gratiæ neceſſitatem? Quid dico accipiendæ? etiam producendæ in ſemetipſa, quando illa

De Ciuit. lib. 12. cap. 9.

cauſa efficiens eſſe ſupponitur illorum actuum vitalium qui ſunt gratia præueniens Et quomodo per ſpiritum *qui datus eſt*; ſi nihil ibi propriè ac per ſe *datum eſt*, nulláque interuenit peculiaris ratio beneficij ac doni gratuiti, præter illam quæ includitur in creatione naturæ?

Adde id quod paulò ante retulimus *Angelos eſſe Dei filios, non naturâ ſed gratiâ*, Quidni enim dicantur & natura & gratia, ſi gratia nulla dici poteſt niſi ratione naturæ? Imo quidni potius naturâ quàm gratiâ, ſi tota ratio gratuiti, qua gratia conſtituitur primo & per ſe conditioni naturæ conuenit, indéque ad reliqua deriuatur? Adde etiam & quod dicit 13. Confeſſ. vbi diſtinguit actionem quâ creatura intellectualis condita eſt, quam vocat *inchoationem creaturæ ſpiritualis*, per quam habebat *vt ſaltem tenebroſa fluitaret ſimilis abyſſo, Deo diſſimilis*, hoc eſt; per quam habebat vt exiſteret, ſed ſine ſupernaturalibus ornamentis, hanc inquam, actionem ab ea ita diſtinguit, per quam intellectualis creatura hæc accepit ornamenta, vt dicat iſtam fuiſſe illis verbis ſignificatam, *fiat lux & facta eſt lux, hoc* inquit *intelligo de creatura ſpirituali, quia erat iam qualiſcũque vita quam illuminares. ſed ſicut non te promeruerat vt eſſet talis vita, quæ illuminari poſſet; ita nec cum iam eſſet promeruit te vt illuminaretur ..... vt & quod vtcumque viuit, & quod beatè viuit, non deberet niſi gratiæ tuæ*. Et mox ſubiungit. *Quid ergo tibi deeſſet ad bonum quod tu tibi es, etiam ſi iſta vel omnino nulla eſſent vel informia remanerent, quæ non ex indigentia feciſti, ſed ex plenitudine bonitatis tuæ.* Cap. 2. 3. 4.

Quibus in verbis faſcinatos habeat oculos neceſſe eſt qui non videt ita gratuitam reputari ab Auguſtino ſecundam actionem, & lucis illius ſupernaturalis creationem ſuppoſitâ licet ſpirituum exiſtentiâ; ſicut gratuita fuit & indebita ipſius exiſtentiæ creatio. Eò enim tendit quod dicit *ſicut non te promeruerat*, &c. Neque facienda vis eſt in voce *promerendi*, quæ videtur excludere tantùm meritum præuiæ alicuius actionis, non verò natu-

ralem exigentiam quâ quiſpiam debitum fiat. Nam & Auguſtinus interdum aliquo modo extendit vocem illam ad huiuſcemodi exigentiam, imò & ad congruitatem ſubiecti cum aliqua forma, & aptitudinem quam habet ad eam recipiendam, vt cum diſtinguit *meritum naturæ bonæ & meritum voluntatis bonæ* Et cum dicit *quod ſicut rationalis natura tanquam meritum eſt præcepti accipiendi: ſic præcepti obſeruatio meritum eſt accipiendæ ſapientiæ*: Et cùm dicit *Neque enim gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrũ lapidibus aut lignis pecoribúſque præſtatur, ſed quia imago Dei eſt, meretur hanc gratiam.* Vbi loquitur, vt per ſe patet de natura lapſa, ad quam ſolam pertinet gratia per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, & ideo non poteſt per illud meritum fundatum in ratione imaginis Dei intelligere aliud quàm maiorem aliquam capacitatem & conuenientiam, quam habet homo, vt huiuſmodi gratiam recipiat quàm habere poſſint ligna & lapides. Sed quidquid ſit de illa ſeu ſtricta ſeu lata vocis *promeruerat* ſignificatione, clarum eſt Auguſtinum hoc vnum intendere, ſuppoſita etiam priori actione per quam creati ſunt Angeli, ſecundam per quam ſunt ad ſtatum ſupernaturalem euecti fuiſſe adhuc voluntariam Deo, liberamque ac gratuitam, & non veluti conſectariam prioris, ac neceſſariam & inſeparabilem appendicem. Quod duobus his argumentis omnino conuincitur.

Lib 2 con. duas Epiſt. Pel. cap. 2.

De lib. arbit. lib. 3. cap 24.

4. con. Iul. cap. 3.

Primò, quia Auguſtinus numquam exiſtimauerit ea quæ ita ſunt connexa, veluti diuerſis temporibus & opere repetito fuiſſe producta. Non crediderit Auguſtinus ita debuiſſe primam rerum molitionem à ſcriptura repræſentari, vt vno tempore produceretur ignis & alio diceretur *fiet calidus*: vno tempore fierent aquæ, alio verò diceretur *fiant frigidæ*. Ergo cum ſupponitur ab Auguſtino Angelorum productio inuoluta in illa prima quam Scriptura exhibet cæli & terræ & abyſſi creatione; additámque deinde actione diſtincta

productionem donorum ſupernaturalium, & ſignificatam illis verbis *fiat lux*, ſine dubio putauerit ſeparabiles eſſe actiones has, & ſpiritualem hâc lucem nequaquam conſequi tantâ, aut, vt volunt, etiam maiori neceſſitate Angelorum exiſtentiam, quantâ ſequitur calor ignem, frigus aquam, viſus & auditus hominem &c.

Quod ſecundò conuincitur ex eo quod addit Auguſtinus: *Quid ergo tibi deeſſet ad bonum quod tu tibi es, etiam ſi iſta vel nulla eſſent vel informia remanerent, quæ non ex indigentia feciſti ſed ex plenitudine bonitatis?* Quibus verbis euidenter ſignificat vtrumque Deo perinde facilè, perindéque arbitrarium fuiſſe, & Angelos in ipſorum nihilo improductos finere: & productos denegato lumine gratiæ in naturalibus tenebris informes relinquere: vt ideo illos oporteat duplicatũ agnoſcere beneficiũ omnino gratuitũ, in eo quod & *vtcumque viuunt, & beatè viuũt.*

Atque hoc quod de Angelis hic dixit Auguſtinus, de primo homine dixerat in libris de Geneſi ad litteram, vbi duplicem diſtinguit operationem Dei circa hominem, vnam qua *operatus eſt hominem vt homo eſſet* & aliam qua *operatus eſt hominem qui iam homo erat vt pius ſapiẽſque eſſet, ſicut*, inquit: *operatur homo terram, non vt eam faciat eſſe terram, ſed vt cultam atque fructuoſam; ſic Deus hominem multò magis quàm ipſe creauit vt homo ſit, cùm ipſe operatur vt iuſtus ſit, ſi homo ab illo per ſuperbiam non abſcedat.* Et iterum: *Quapropter qua locutione dicitur homo operari terram, quæ iam terra erat, vt ornata atque fœcunda ſit; ea locutione dicitur Deus operari hominem* qui iam *homo erat, vt pius ſapiénſque ſit.* Quâ verò locutione dicitur homo terram, quæ iam terra erat, operari? An non ita vt & diſtincta operatio & per ſe ſeorſim voluntaria ac ſeparabilis exprimatur? ergo eodem modo ex Auguſtino Deus hominem iam exiſtentem operatur, vt ſapiens ſit. Et ideo paulò poſt dicit hoc Deum facere *gemino illo opere prouidentiæ*, de quo ſupra locutus erat. Erat autem geminum illud opus prouidentiæ, alterum naturale,

Lib. 8. cap. 10. 11.

Cap. 12. alterum voluntarium, & illud quo hominem operatur
Cap. 9. vt homo ſit ſub priore membro conſtituit: illud verò quo hominem operatur vt ſapiens ſit, ſub poſteriore. Quis ergo dicere iure poſſit ſecundam hanc operationem ex mente Auguſtini & inſeparabilem eſſe à priore, & nullam habere rationem voluntarij ac liberi, niſi quam ab illa participat? hoc nimirum non erit fugere toto cœlo à cogitationibus Auguſtini? ſed vide quid addat. Nimirum ad hoc extendit quod dicit Apoſtolus de neceſſitate diuinæ gratiæ, indebitæ inquam & gratuitæ. gratiæ de qua tantũ Apoſtolus loquitur. *Ipſius* enim inquit Auguſtinus, *figmentũ ſumus, nõ tantũ ad hoc vt homines*
Cap. 12. *ſimus, ſed ad hoc vt boni ſimus. Nam & Apoſtolus cũ fidelibus ab impietate cõuerſis gratiã qua ſalui facti ſumus cõmendaret, gratia enim, inquit, ſalui facti eſtis per fidem & hoc non ex vobis, ſed donum Dei eſt, non ex operibus, ne fortè quis extollatur. Ipſius enim ſumus figmentum creati in Chriſto Ieſu in operibus mortuis, &c.* Quæ Auguſtini tranſitio à ſtatu naturæ integræ, ad ſtatum naturæ lapſæ, manifeſtè ſupponit neceſſitatem indebitæ huius & gratuitæ gratiæ de qua loquitur Apoſtolus, extendi ad omnem ſtatum: & vel eo ipſo requiri hanc gratiam in lapſis, quod Dei figmenta ſint quæ ſuperadditam requirũt operationem, hoc eſt nouum & ſuperadditum beneficium, vt ſanctitatem recipiant, vel ſi deeſſet illa alia cauſa quæ petitur ex originaria corruptione. Certiſſimum igitur eſt apud Auguſtinum primi hominis gratiam atque iuſtitiam diſtinctum fuiſſe ac ſeparabile beneficium ab eo quo natura creata eſt

Sed iterum Auguſtinum audient reuincentem ipſos dum clariſſimè diſtinguit cum Catholicis omnibus, quod illi cum Pelagianis confundunt in Epiſt 95. ad Innocentium Papam: *Et ſi enim*, inquit, *quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei qua creati ſumus vt non nihil eſſemus, nec ita eſſemus aliquid vt cadauer quod non viuit & arbor quæ non ſentit, aut pecus quod non intelligit; ſed homines*

mines, qui & eſſemus & viueremus, & ſentiremus, & intelligeremus, & de hac tanto beneficio creatori noſtro gratias agere debeamus: vnde meritò & iſta gratia dici poteſt, quia non præcedentium aliquorum operum meritis, ſed gratuita Dei bonitate donata eſt; ALIA EST TAMEN, QVA PRÆDESTINATI VOCAMVR, IVSTIFICAMVR, GLORIFICAMVR, *vt dicere poſſimus, ſi Deus pro nobis quis contra nos .....* DE HAC GRATIA QVÆSTIO VERTEBATVR *quando ab ijs quos Pelagius grauiter offendebat atque turbabat, dicebatur ei quod eam ſuis diſputationibus oppugnaret .....* HANC APOSTOLICA DOCTRINA GRATIAM ISTO NOMINE APPELLAT QVA SALVAMVR, &c. *Illam verò gratiam qua creati ſumus homines, etiam ſi ita appellandam non immerito intelligimus,* MIRVM EST TAMEN SI ITA APPELLATAM IN VLLIS LEGITIMIS PROPHETICIS, EVANGELICIS, APOSTOLICISQVE LITERIS LEGIMVS. *Cum itaque de hac gratia Chriſtianis fidelibus Catholiciſque notiſſima illi obiiceretur quæſtio, vt eam oppugnare deſineret, &c.* Viden' vt propriè dicta Dei gratia, à Scripturis ſacris deſignata, Chriſtianis fidelibus & Catholicis nota, quam Pelagius nolebat agnoſcere, pro qua pugnauerit Auguſtinus, diuerſa omnino eſt à gratia creationis; & à donis omnibus quæ gratiam creationis neceſſariò conſequuntur, cuiuſmodi ſunt viuere, ſentire, intelligere? Ergo ſi vera fuit & propriè dicta Dei gratia qua & Angelus & homo fuere ab initio ad ſtatum ſupernaturalem euecti, vt fuiſſe contendunt Baiani, quis non videt debuiſſe igitur diſtinctam eſſe à beneficio creationis? Quis etiam non videt non poſſe diſtingui ſi tanta neceſſitate cum illo beneficio implicatur, vt nullam ſeorſim habeat rationem gratuiti, ſed inſeparabiliter connexa ſit, quemadmodum eſt ipſum ſentire & intelligere quod Auguſtinus confundit cum illa gratia? Atqui Baiani ita connexam implicatámque putant dum ne diuinitus quidem ſeparabilem dicunt; ergo nullo modo admittunt gratiam à S. Auguſtino aſſertam tanquam Angelis & primo homini neceſſariam

ad ſanctitatem & felicitatem comparandam.

Quod autem dicitur de interiore illa gratia déque iuſtitia & caritate, pari ratione dicendum eſt de immortalitate atque alijs id genus beneficijs. Quo enim ſenſu dixerit Auguſtinus, *poſſe non mori præſtabatur Adamo de ligno vitæ, non de conſtitutione naturæ?* an non etiam de conſtitutione naturæ, ſi naturæ conſtitutionem neceſſariò ſequebatur immortalitas donec illa peccaret? Et ideo ſubdit: *Mortalis ergo erat conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris.* Vbi perſpicuè apparet beneficium immortalitatis diſtingui contra beneficium creationis, ita vt ſuperaddita quædam & ſeparabilis gratia ſit. Sed quæ ſit mens Auguſtini ſatis oſtendit, quod in eam rem dicitur, *Si Deus Iſraelitarum veſtibus præſtitit quòd per tot annos non ſunt attritæ, quid mirum ſi obedienti homini eiuſdem potentia præſtaretur, vt animale ac mortale habens corpus, haberet in eo quemdam ſtatum quo ſine defectu eſſet annoſum?* Electione videlicet, & gratuita prouidentia procurãdam fuiſſe putat immortalitatem, quemadmodum & veſtium Iſraëlitarum integritatem, non verò impoſſibilitate aliter faciendi.

Lib. 4 cap. vlt. Eodem pertinet quod dicit cõtra Iulianũ. *Quid eſt guſtato cibo prohibito nuditas indicata, niſi peccato nudatum quod gratia contegebat? Gratia quippe Dei magna ibi erat vbi terrenum & animale corpus beſtialem libidinem non habebat. Qui ergo veſtitus gratia non habebat in corpore quod puderet, ſpoliatus gratia ſenſit quod operire deberet.* Quis non videt ab Auguſtino ideo dici *magnam gratiam* illam, quòd valde excederet capacitatem ſubiecti, ideóque dici *terrenum & animale* ſubiectum cui conferebatur, vt intelligeremus non ſolũ nõ fuiſſe rationem aliquam ſeu principium quod exigeret hãc gratiã; quin potius fuiſſe contrariam ac repugnantem diſpoſitionem: quo factum eſt vt ideo *magna* diceretur *gratia*, quod eſſet valdè indebita, ideóque valde gratuita. Quæ cauſa etiam

De Ciu. lib. 14. cap. 17. eſt vt hoc beneficium Auguſtinus vocet *indumentum*

gratiæ, quòd gratuito ac ſine vllo ad hoc exigendum titulo tanquam pauperi veſtimentum ad præueniendam eius nuditatem eſſet iniectum. Glorientur quantum volent qui contradicunt, ſibique vnis datum eſſe prædicent noſſe myſteriā Theologiæ Auguſtinianæ, numquam, vt opinor, obtinebunt à cordatis Auguſtini lectoribus, vt quod ita deberi putaret hominis naturæ, ſicut debetur pellis naturæ leonis, *indumentum gratiæ* vocauerit.

Confirmatur ex eo quod de Manichæis pronuntiat Auguſtinus, ipſos ita Dei gratiam deſtruere conatos *meritis naturæ bonæ*, quemadmodum deſtruere illam Pelagiani conabantur *meritis voluntatis bonæ*. Quod mox explicat dum ſubiungit. *Illi*, nimirum Manichæi, *dicunt, debet hoc Deus laboribus membrorum ſuorum: iſti dicunt, debet hoc virtutibus ſeruorum ſuorum, vtriſque ergo merces non imputatur ſecundùm gratiam, ſed ſecundùm debitum.* En vt hîc etiam Auguſtinus ratione debiti excludi putat rationem gratiæ. Cuius autem debiti? nēpe illius quod caderet in labores membrorum Dei, non propter voluntariam aliquam bonitatem aut honeſtatem ipſorum laborum, alioqui quod dicebatur debitum laboribus, fuiſſet debitum virtutibus & meritis bonæ volūtatis: & in eo non eſſet differentia quam exprimit Auguſtinus Pelagianos inter & Manichæos; ſed propter dignitatem illā quæ Dei membris qua talibus eorū opinione cōueniebat, quæ ſunt merita naturæ bonæ ex Auguſtino, in qua bonitate putabant eſſe ius illud, ratione cuius gratia debita eſſet eius laboribus. In ipſa igitur natura ius fundabant, cui reſponderet gratiæ debitum; eáque ratione gratiam tollebant ex Auguſtino, quòd ea cum tali debito ſtare non poſſit. Atqui Baiani eodem prorſus in errore verſantur Quid enim eſt exigi aliquid à natura eique deberi, eo quòd creatā ſit ſine vllo peccato, quod illi aſſerunt; quàm id deberi eius innocentiæ & bonitati; quod volebant Manichæi? atqui hoc Augu-

Lib. 2. con. 2. Ep. Pelag. cap. 2.

ſtinus eſſe putat contra propriam rationem gratiæ. Per ſe autem patet vanum eſſe ac ridiculum quod eorum nonnullus cogitauit, deſtrui rationem gratiæ ſi ſupponatur in bonitate naturæ ius quo quippiam debeatur alicui tolerantiæ ſeu patientiæ laborum nullam habenti rationem voluntarij, vel liberi, vel honeſti, non verò ius quo debeatur ipſi naturæ immediatè. Quare enim vnũ potiùs quàm aliud? Et qua veriſimilitudine dici poteſt, tantam eſſe inter hæc duo diſtãtiam, vt alterum Catholicè dicatur, alterum ſit hæreticum? Non eſt, inquit, contra rationem gratiæ quòd ſupponatur eſſe in innocentia ſeu bonitate naturæ ius ſeu titulus quo gratia illi debita ſit: & eſt contra rationem gratiæ quòd ſupponatur eſſe in bonitate ſeu innocentia naturæ ius quo gratia debeatur paſſiuitati, vt ita dicam, laborum eius, & indebitatæ tolerantiæ nullam habenti rationem meriti in libertate ac virtute fundati? Age quis hæc ſanciuit? quis hos limites ſtatuit Auguſtinum inter & Manichæos? hoc eſt inter Catholicos & hæreticos? Auguſtinus non in eo vim facit quòd quippiam ſit hoc aut illo modo debitum: ſed abſolutè quòd ſit debitum: dum tanquam rem abſurdam infert, ergo merces non imputatur ſecundùm gratiam ſed ſecundùm debitum.

§ V.

Baianorum anguſtiæ ſub hoc argumento laborantium.

ATQVE hæc abundè ſufficiunt ad ſtabiliendam primam rationem qua contendimus Nou-Auguſtinianos dum negant poſſibilitatem ſtatus purè naturalis, deſtruere germanum gratiæ ſupernaturalis conceptum ab Auguſtino expreſſum & traditum. Quod ne quis putet haud ſatis perſpicuè monſtrari potuiſſe, intelligenda eſt ipſorum confeſſio, qua conſtat in extremas

vſque anguſtias hoc loco eſſe coactos. Ita enim ordiuntur, iſtius difficultatis explicationem. *Quæſtio iſta fateor mole ſua cogitantem premit, ſub qua tanquam incertæ veritatis, quamuis non incertæ difficultatis ſuccumbere, & ignorantiam meam fateri longè ſatius putarem, quàm ea quæ in principiis Auguſtini tanquam certa conſtituta ſunt, cum diſcrimine ſubuertendi ſanctiſſimam doctrinam eius inficiari. Quid enim mirum: imò vero quid non maximè conſentaneum, ſi non vniuerſam profunditatem doctrinæ eius & ſublimitatem illius ingenii quod vniuerſas liberales artes ſine magiſtro ſuo marte perdidicit, cui altiſſima illa Theologia, quam omnis poſteritas admiratur, nemine præeunte, mox à baptiſmo cælitus inſpirata eſt, tarditas noſtra conſequatur? Ne tamen nihil dicendo Lectoris expectatio repercuſſa concidat, coniecturas meas Auguſtino innexas candida ſimplicitate proferam, vt ſi non ſeruiant aſſequendæ peritiæ, ſaltem opitulentur plenius indagandæ veritati, &c* Hæc illi, in quibus primùm ego non ſatis capio quid velint dum dicunt, *ſub qua tanquam incertæ veritatis ſatius putarem ſuccumbere, quàm inficiari quæ in principijs Auguſtini tanquam certa conſtituta ſunt, cum periculo ſubuertendi ſanctiſſimam illius doctrinam.* Quid, ſi ſuccumberes tanquam ſub incerta veritate, non inficiareris quæ certò vt tute putas in principijs Auguſtini conſtituta ſunt? Non negat certò conſtituta qui fatetur incerta, ſeu incertæ veritatis? & non periclitatur ſubuertere doctrinæ ſanctitatem, qui periclitatur ſubuertere illius veritatem, dum fatetur ignorantiam ſuam tanquam in quæſtione *incertæ veritatis?* Sed fuerit hic tantùm hiatus quidam non ſatis cohærentium cogitationum, & inconſulta ſententiæ aberratio. Hoc ſecundò quæro, quid ſit quod paulò antea dixerunt, hanc eſſe *clariſſimam doctrinam?* ſi clara eſt, annon erit neceſſariò confitendum cæcos habuiſſe propugnatores, qui vbi ventum eſt ad primæ difficultatis dilutionem ancipiti conſultatione tenentur vt ſtatuant, ſatiúſne ſit ignorantiam ſuam profiteri tanquam in incerta ve-

Lib. 1. cap. 11. de ſtatu puræ nat.

ritate, an nonnihil dicere ne concidat expectatio lectoris. Clariſſima, inquiunt, eſt doctrina: ſed quibus? Oculis, inquiunt, ad Auguſtini Solem aſſuetis. Benè habet. Vlline autem eſſe vſquam poſſunt quibus ea lux ſit familiarior, quàm iis qui ſe tota vita fixam in operibus Auguſtini aciem habuiſſe fatentur? Illi verò adeò nihil vident in hac doctrina vt ad confeſſionem ignorantiæ prope adducantur. Qui erunt igitur alij quibus clariſſimam eſſe doctrinam perſuadeant? Et quomodo ſtabit quod Nou-Auguſtiniani prædicant, Nouum Auguſtinum his temporibus ſingulari Dei prouidentia eductum *vt fax veritatis ab Auguſtino in Eccleſia accenſa, & humanæ Philoſophiæ nebulis ſenſim innoluta reſtitueretur, & caligines illæ diſſiparentur, & S. Auguſtinus ſplendori ſuo redderetur?* Vbi eſt illa fax? vbi inquam lucet illa fax, quæ Phoſphorum ipſum adeò cæcutire ſinit, vt circa fundamentalem, vt dicunt, doctrinam cõtra Peagianos & immobilia principia quibus tota doctrina Auguſtini aduerſus Pelagianos & Manichæos incumbit, de confeſſione ignorantiæ déque ſuccumbendi neceſſitate deliberet? Ille nebulas reſoluit? ille caligines diſſipat? qui vbi certius pedem figere debuit & ceſpitat ipſe, & eos ceſpitare cogit qui ad eius ſplendorem ingrediuntur?

In exam. propoſ. exceptatũ pag. 4.

Tertiò; Sed quis non videt quàm improuidè philoſophantur, quámque infeliciter Eccleſiæ cauſam agant iſti Pelagianorum debellatores? poterat ne quiſquam hæreticis illis vel ad ſpeciem victoriæ oportunius, vel ad excuſationem pertinaciæ probabilius, vel ad Catholicorum ignominiam optatius accidere, quam quod tenere videantur prope confitentem aduerſarium, vnde liceat ipſis prædicare doctrinam Catholicam ad inuictas difficultates & in explicabilem contradictionem eſſe redactam? Itáne verò Auguſtini authoritate conſulitur dum dicitur oppugnantibus Aduerſariis nobis quidem inſolubiles eſſe quæ ipſius ſententia implicat contrarietates, ſed fidem cæcam & obedientiam mentis indiſcre-

tam eſſe præſtandam; Obtinebunt ſcilicet à Pelagianis vt ſibi oculos effodiant, ſeque ducendos permittant hominibus ignorantiam ſuam confitentibus, vt cæci cæcos ſequantur?

Quartò, Expendat amabo eruditus Lector quod iam dicam, Difficultatis huius ſub qua Nouus Auguſtinus ſuccumbere videtur, Auguſtinus antiquus nullam vſquã mentionem fecit. vbi enim? Teſtimonia proferant, loca indicent, quibus Auguſtinus dum agit de gratia Angelorum & primi hominis, aut de ſtatu puræ naturæ de quo tam fusè diſſeruiſſe illum prædicant, vel per vmbram ſignificauerit aliquando difficultatem eſſe, naturalis ne an ſupernaturalis ſit illa gratia, & quæ tunc infuſa eſt innocentibus creaturis, & quæ adhuc infundi poſſet, ſi Deus talem aliquam crearet ſine vllo peccato. Auguſtinus non ſolet diſſimulare occurrentes paſſim difficultates dum contra hæreticos diſputat, ſiue Arrianos, ſiue Manichæos, ſiue Donatiſtas, ſiue Pelagianos: quid igitur eſt quod iſtam, quæ capitalis eſt in doctrina, vt ipſi dicunt, fundamentali, ne verbo quidem vno vnquam attigit? Non illam vidit, ſunt igitur illi oculatiores Auguſtino. Nempe ipſius mirum quàm fuerit hebes atque obtuſa mentis acies, dum rem obuiam câmque palpabilem admodum non vidit. Sed nolent, vt opinor, Baiani eius ſe impudentiæ reos fateri, cuius Molinam ipſi conueniunt vt ſibi quippiam patuiſſe fateantur, quod Auguſtinum fugerit. Viderit ergo propoſitam difficultatem, ſenſeritque quàm grauis eſſet. Quid ergo, diſſimulauerit? An potuit hoc permittere vel bona fides quâ monere atque munire debuit eos quos inſtruebat: vel Doctoris officium quo cauendum fuit ne mutilam tractationem & imperfectam diſputationem exponeret?

Neque dicas ideo non ſoluiſſe nodum hunc Auguſtinum, quia non fuerat propoſitus à Pelagianis. Tum quia ne ſic quidem excuſaretur is cui non ſolùm incum-

bebat hæreticis reſpondere, ſed confirmare inſuper Catholicos, ac tutos reddere ab occurrentibus fortè contrariis rationibus præſertim grauibus. Tum quia etiam in contentionibus Pelagianorum obuius erat neceſſariò hic ſcopulus, ſi fuiſſet quam dicunt Auguſtini doctrina. Quando enim dicunt in locis antea citatis, Auguſtinum contra Pelagianos contendiſſe ſupernaturalem fuiſſe gratiam Angelis in prima creatione atque homini datum; eo ipſo fatentur id negaſſe Pelagianos è contrario affirmantes fuiſſe tantùm naturalem; itáque exiſtimantes pugnare duas illas rationes naturalis & ſupernaturalis in huiuſmodi gratia; hic igitur Auguſtini labor, hoc opus erat Pelagianis monſtrare, quamuis naturalia forent illa dona vt ipſi volebant, non impedire quominus etiam eſſent ſupernaturalia, vt ipſe contendebat: coniungi enim ac ſimul ſtare rationem illam vtramque rectè poſſe. Hoc autem quid erat aliud quã difficultatem tractare quæ iam dicitur inexplicabilis? Quid igitur eſt, quòd Auguſtinus nec eius grauitatem vſquam indicet; ſed neque illam vnquam mouet? Nimirum hæc vna eſt ratio planiſſima certiſſimáque, quia numquam dubitauit quin ſi obtinerent Pelagiani naturalem fuiſſe gratiam illam, nullo modo eſſet ſupernaturalis: vel ſi ipſe ex aduerſo ſupernaturalem conuinceret, nullo modo ſtare poſſet quod volebant Pelagiani eſſe illam naturalem. Ideóque Auguſtinus totus fuit in altero deſtruendo, alteróque adſtruendo, omni cura conciliandi vtriuſque omnino ſepoſitâ.

Atque hinc liquido conſtat non eſſe antiqui Auguſtini doctrinam illam quæ obiectionem hanc peperit, ſed noui: neque apud illum inuentum vnde naſceretur hæc perplexitas, ſed in iſtius cerebro cuſum inque illius arcam importatum, hæc ſcilicet familiaris eſt in ſolum Hypponenſe calumnia, quòd ſpinas & tribulos germinare paſſim dicitur, quos Iprenſe tantum producit. Id quod aliis rationibus mox conſtabit

CAPVT

CAPVT V.

Nou-Auguſtiniani quæ ſunt apud S. Auguſtinum dubia pro certis exploratiſque proponunt.

OPPONO igitur ſecundò, Nou-Auguſtinianos dum errorem hunc ſuum de impoſſibilitate ſtatus purè naturalis exponere ac munire conantur, pro certis atque indubitatis ea proponere quæ apud Auguſtinum incerta prorſus & dubia ſunt. Id in primis patet in miſeriis paruulorum hoc eſt in ignorantia, concupiſcentia, infirmitate virium, doloribus, atque aliis id genus incommodis. Quæ cùm aduerſarii, vt antea retulimus, negent poſſe contingere innocenti creaturæ; atque hoc ſtatuant veluti *fundamentalem* quandam *veritatem* ex Auguſtino; conſequenter ſupponunt rem eſſe apud Auguſtinum minimè dubiam, quin non potuerint vllo modo infantes naſci cum his defectibus, ſi nullum præcederet originale peccatum. Hoc autem dico apud Auguſtinum incertum ſaltem eſſe ac dubium, oſtenſurus poſtea eſſe etiam falſum. Ac ne quis id eſſe meum aliquod inuentum putet, vide quid dicat Ludouicus Viues ad librum 3. de Ciu. *Et hic quærunt quales hominibus* « *ſi nihil commiſiſſent, nati fuiſſent liberi. Auguſtinus hoc du-* « *bium ingeſsit de baptiſmo paruulorum. Alii putant naſcituros fuiſſe paruos, ſed ſtatim ad perfectam ſtaturam peruenturos.* « *Alii paruulos editum iri in lucem, verum non hac totius corporis imbecillitate, ſed robuſtos ſtatim futuros, & ſicut agnos* « *& pullos gallinaceos videmus confeſtim ingreſſuros ſequuturóſque matrem. Priores illi ſenſu & mente præditos infantes* « *gignunt: hi acceſſura hæc dicunt cum corpore vt nunc videmus.* « Cap. 13.

AVGVSTINVS DVBIVM VT INVENIT ILLIC RELIQVIT. Reliquiſſe verò conſtat ex libro illo de baptiſmo paruulorum, hoc eſt de peccatorum meritis primo. Vbi conſtat Auguſtinum locum hunc tractare palpando, & Cap. 37.

monſtrando non tam quid dici debeat, quàm quid poſſit. Nam cùm quæſiſſet dum probabat has infantium miſerias effectus eſſe peccati: *Cur non talis creatus eſt Adam*, hoc eſt cum eadem infirmitate, ſi hæc eſt neceſſaria quædam naturæ conditio, & non potiùs pœna peccati? Quia videbat quid poſſit in ipſum retorqueri, ſubdit; *Non enim hic agitur de Adam quod pertinet ad corporis quantitatem, quia non paruulus factus eſt, ſed perfecta mole membrorum. Poteſt enim dici etiam pecora ſic creata: nec tamen eorum peccato factum eſſe, vt ex eis pulli paruuli naſcerentur: quod quale ſit nunc non quærimus, ſed agitur de illius mentis quadam valentia, vsúque rationis, quo præceptum Dei legémque mandati & docilis Adam caperet, & facilè poſſet cuſtodire, ſi vellet. Nunc autem homo ſic naſcitur, vt omnino non poſſit, propter horrendam ignorantiam atque infirmitatem, non carnis ſed mentis, cùm omnes fateamur in paruulo non alterius, ſed eiuſdem ſubſtantiæ cuius in primo homine fuit, hoc eſt rationalem animam degere. Quamquam etiam ipſa tanta carnis infirmitas, neſcio quid quantum arbitror pœnale demonſtrat. Mouet enim, ſi primi homines non peccaſſent, vtrum eſſent tales filios habituri, qui nec lingua, nec manibus, nec pedibus vterentur. Nam propter vteri capacitatem fortaſſe neceſſe fuerit paruulos naſci, quamuis cum exigua ſit pars corporis coſta, non tamen paruulam Deus viro cõiugem fecit, quam ædificauit in mulierem: vnde & eius filios poterat omnipotentia Creatoris mox editos grandes protinus facere. Sed vt hoc omittam: poterat certè quod multis etiam pecoribus præſtitit, quorum pulli quamuis ſint paruuli, neque accedentibus corporis incrementis etiam mente proficiant, quoniam rationalem animam non habent, tamen etiam minutiſſimi & currunt, & matres agnoſcunt, nec ſugendis vberibus cura admouentur aliena, ſed ea ipſi in maternis corporibus loco abdito poſita mirabili facilitate nouerunt. Contra homini nato, nec ad inceſſum pedes idonei: nec manus ſaltem ad ſcalpendum habiles, & niſi ope nutrientis admotis labris papillæ vberis ingerantur, nec*

vbi ſint ſentiunt, & iuxta ſe iacentibus mammis, magis poſ- "
ſunt eſurientes flere quam ſugere. Proinde infirmitati mentis "
congruit hæc omnino infirmitas corporis. "

Quo in loco vides primò Auguſtinum nolle definire an eadem futura fuerit corporis infirmitas in infantibus, ſi Adam non peccaret, quæ certè magna quædam miſeria eſt, vel collectio potiùs multarum miſeriarum: & ideò ſignificat ſe tantùm contendere futuram fuiſſe mentis quandam valentiam, quendámque rationis vſum, quo pellerentur tantæ quantæ cernuntur modò in mentibus infantium tenebræ, quaſi de cætero liberam cuique relinqueret opinandi poteſtatem. Vides ſecundò coniiciendo tantum ratiocinari, vel ſupplendam fuiſſe diuinitus ſtaturam, vt factum eſt in Eua, vel augendam virtutem motricem eiúſque organa roboranda, vt hoc poſſent infantes nati quod recentes ab ouo pulli: quo dato tantùm adhuc reſtaret in infante miſeriæ, quantum deeſſet perfectionis debitæ, & cum tempore acquirendæ. Et hoc ipſum quàm trepidè neceſſarium putet, ſatis oſtendit & ipſa ſpecies orationis & quod dicit *quanquam etiam ipſa tanta corporis infirmitas neſcio quid quantum arbitror pœnale deſignat.* Vides tertiò illam mentis valentiam vſumque rationis quem Auguſtinus ſupponit fuiſſe futurum, minimè ſignificare plenitudinem quandam ſcientiæ ac prouidentiæ, ſed initium tantùm quoddam, quo iuuari potuerint infantes ad quærenda neceſſaria & noxia fugienda: & vt id ipſum intelligenter facerent, quod catuli faciunt ex inſtinctu. Nam hoc omnino velle videtur cùm dicit pullos *accedentibus corporis incrementis non proficere mente,* quoniam non habent animam rationalem. Hoc enim eſt dicere habentes animam rationalem ſecundùm naturæ conuenientem quendam ordinem, accedentibus corporis incrementis proficere mente, vt quemadmodum infirmitati mentis congruit infirmitas corporis, ſicut ipſe poſtea dicit; ita profectui corporis, congrueret

profectus mentis, & ambæ illæ partes æquis paſſibus ad ſuam perfectionem progrederentur. Atqui hoc dato tantum erat futurum ignorantiæ, ac proinde tantum miſeriæ in illis infantibus, quantum reſtabat ſcientiæ per ætatis incrementa adipiſcendæ. Eſto igitur non adeo futuri fuerint miſeri, miſeri tamen futuri erant innocentes pueri, ſi quidem hi defectus, vt volunt aduerſarij, miſeriæ dicendæ ſunt. Vides quartò, Auguſtinum loqui de natis infantibus, cùm putat fuiſſe illos accepturos hoc augmentum virtutis & cognitionis, minimè vero de infantibus conceptis atque intra vterum clauſis, qui tamen etiam illi rationali anima præditi ſunt. Hos ergo ſupponit, & ſine peccato futuros fuiſſe nouem menſium ſpatio, & cum miſerijs omnibus mentis & corporis, quibus inuoluti fuimus omnes in illo carcere. Quo dato, quid ſupereſt, quo monſtrari poſſit repugnare ſtatum purè naturalem? Vides quintò, Auguſtinum loqui de futura, ſi Adamus non peccaret, eius prole: hoc eſt de ſanctiſſimi parentis ac Deo cariſſimi ſanctiſſima prole: cui cùm non putet repugnaſſe quas enumerant miſerias, quis neget minus adhuc repugnare ſi ſanctitas illa non ſupponatur? Hypotheſis enim de qua diſputamus ab hypotheſi Auguſtini diuerſa eſt, quod hypotheſis Auguſtini poſitiuam innocentiam inuoluat, noſtrâ negatiuam tantùm, dum quærimus vtrum poſſit eſſe creatura rationalis & ſine peccato & cum miſeriis quas modò patimur. Quis igitur illos audiat, qui ad immobilia Auguſtini principia, ad fundamentalem fidei veritatem, ad inuictas concluſiones, ad clariſſimam, certiſſimam, fundatiſſimámque doctrinam pertinere putant quod dicunt, ſaluâ Dei iuſtitia prouidentiáque nullam poſſe innocenti creaturæ contingere miſeriam?

Sed vt conſtet quàm immeritò id dicant, expendere iuuat alium locum ex Ep. 28. ad Hieronymum, quæ eſt de animæ origine. In qua Auguſtinus cùm ex multis

opinionibus quæ de animæ origne proponebantur eligere illam cuperet, quæ erat etiam Hieronymi, qua putantur ſingulis hominibus ſingulæ à Deo fieri animæ ex anima parentis minimè propagatæ, difficultates, quæ deſiderium ſuſpenderent ipſi proponit, aſſentiri paratus expectatæ ſolutioni, dũmodo ſtaret illud quod Hieronymo quoque certũ erat, Catholicum dogma de peccato originali, & damnatione puerorum ſine baptiſmi remedio morientium. Suum igitur dubium Auguſtinus ſic proponit iis reiectis quorum erat facilior ipſique peruia ſolutio. *Sed cùm ad pœnas ventum eſt paruulorum, magnis mihi crede coarctor anguſtiis: nec quid reſpondeam prorſus inuenio. Non ſolùm eas pœnas dico quas habet poſt hanc vitam illa damnatio quò neceſſe eſt trahantur ſi de corpore exierint ſine Chriſtianæ gratiæ Sacramento, ſed eas ipſas quæ in hac vita dolentibus nobis verſantur ante oculos, quas enumerare ſi velim, priùs tempus quàm exempla deficient.* Nempe cùm ſupponatur anima in hac ſententia fieri à Deo, & non propagari ex alia peccatrice, videbatur Auguſtino nullum poſſe meritum habere propter quod hæc mala pateretur in corpore, & alia quæ ſubiungit in mente, cum dicit. *De ingeniorum verò diuerſitate imò abſurditate quid dicam, &c.* Vnde iteratò poſtulat, *de paruulis autem quid reſpondeamus ediſſere, ſi pœnis tantis nulla ſunt in eis punienda peccata*: Et, *Doce igitur quid ſentire quid dicere debeamus vt conſtet nobis ratio nouarum animarum ſigillatim factarum ſingulis corporibus.* Et quia hanc ipſam difficultatem de pœnis paruulorum tractauerat cùm Dei creatoris bonitatem atque iuſtitiam defenderet contra Manichæos, in libris de libero arbitrio; repræſentat Hieronymo quod tunc dixerat, confeſſus id minimè ſufficere ad plenam huius quæſtionis ſolutionem, his verbis. *Ego quidem non de ingeniis ſed ſaltem de pœnis paruulorum quas in hac vita patiuntur, dixi aliquid in libris illis de libero arbitrio, quod quale ſit & cur mihi in iſta quam habemus in manibus quæſtione non ſufficiat, intimabo, &*

» *eum ipſum de tertio libro locum excerptum his literis inferam.*
» *Nam ita ſe habet. De cruciatibus autem corporis quibus affli-*
» *guntur paruuli, quorum per ætatem nulla peccata ſunt, ſi ani-*
» *mæ quibus animantur non priùs quàm ipſi homines eſſe cæ-*
» *perunt, maior querela & quaſi miſericors deponi ſolet* ni-
» mirum à Manichæis, *cùm dicitur, quid mali fecerunt vt*
» *iſta paterentur?* Ad eam verò quærelam duo reſpondet
Auguſtinus, primum id quod eſt pueris malum eſſe bo-
» num parentibus, cùm dicit: *Cùm boni aliquid operatur*
» *Deus in emendatione maiorum, cùm paruulorum ſuorum qui*
» *eis cari ſunt doloribus flagellantur; cur ita non fiant, quando*
» *cùm tranſierint pro non factis erunt in quibus facta ſunt: pro-*
» *pter quos autem facta ſunt, aut meliores erunt, ſi temporalibus*
» *incommodis emendati rectiùs elegerint viuere: aut excuſatio-*
» *nem in futuro ſupplicio non habebunt, ſi vitæ huius angoribus*
» *ad æternam vitam deſiderium conuertere noluerint?*

Addit Auguſtinus ſecundò, eſſe cur putentur illis ipſis paruulis vtiles eſſe huiuſmodi moleſtiæ his verbis.
» *Quis autem nouit quid paruulis de quorum cruciatibus duritia*
» *maiorum contunditur, aut exercetur fides, aut miſericordia*
» *probatur, quis ergo nouit quid paruulis in ſecreto iudiciorum*
» *ſuorum bonæ compenſationis reſeruet Deus?* Sed has ſolutiones Auguſtinus ſufficere negat ad diluendam propoſitam quæſtionem; ſecundam verò peculiariter videri ſibi falſam ſignificat, & valere tantùm poſſe in ijs infantibus, *qui pro Chriſti nomine ac vera religione* tale aliquid patiũtur quale paſſi ſunt innocẽtes martyres, aut ſi quis contentioſius agere velit, in ijs ad ſummum *qui Chriſti ſacramẽto iam imbuti* in Mediatoris ſocietatem cooptati ſunt, in iis verò qui non accepto baptiſmo extorres à regno Chriſti moriuntur, locum habere nullum poſſe. Quare autem ſufficere neget vtramque illam rationem
» hanc cauſam dat: *ſed vt omittamus & contemnamus ea quæ*
» *breui tempore patiuntur, nec tranſacta reuocantur; numquid*
» *ſimiliter contemnere poſſumus, quòd per vnum hominem mors*
» *& per vnum hominem reſurrectio mortuorum &c.*; .... *per*

hanc enim Apoſtolicam Diuinam claramque ſententiam ſatis «
euidenter elucet, neminem ire in mortem niſi per Adam, &c. «
... Huius igitur dãnationis in paruulos cauſam requiro. Quia «
neque animarum, ſi nouæ fiunt ſingulis ſingulæ, vllum video «
eſſe in illa ætate peccatum: nec à Deo damnari aliquam credo «
quam videt nullum habere peccatum. Et rurſus: *Quærenda* «
cauſa eſt atque reddenda. Quare damnentur animæ quæ nouæ «
creantur ſingulis quibùſque naſcentibus, ſi præter Chriſti ſa- «
cramentum paruuli moriantur. Damnari enim eas ſi ſic de cor- «
pore exierint & ſancta Scriptura & ſancta eſt teſtis Eccleſia. «
vnde illa de animarum nouarum creatione ſententia, ſi hanc «
fidem fundatiſſimam non oppugnat, ſit & mea: ſi oppugnat, nõ «
ſit & tua. Quibus in hunc modum ventilatis ita conclu- «
dit: *Quamuis autem deſiderem, rogem, votis omnibus exoptem,* «
& expectem, vt per te mihi Dominus huius rei auferat ignorã- «
tiam; tamen ſi quod abſit, minimè meruero, patientiam mihi «
petam à Domino Deo noſtro .... Memini prius ipſis Apoſto- «
lis dictum, multa habeo vobis dicere ſed non poteſtis illa porta- «
re modò: In his quantum ad me attinet, etiam hoc deputem «
neque qui hoc ſciam me indigner indignum .... multa enim «
alia ſimiliter neſcio, quæ commemorare vel enumerare non «
poſſum. Et hoc tolerabiliter ignorarem, niſi metuerem, ne ali- «
qua iſtarum opinionum contra illud quod firmiſſima retine- «
mus fide incautis obreperet mentibus. Sed antequam ſciam «
quænam earum potiùs eligenda ſit; hoc me non temerè ſentire «
profiteor, eam quæ vera eſt, non aduerſari robuſtiſſimæ ac «
fundatiſſimæ fidei qua Chriſti Eccleſia, nec paruulos homines «
recentiſſimè natos à damnatione credit, niſi per gratiam no- «
minis Chriſti quam in ſuis ſacramentis commendauit, poſſe li- «
berari. Hæc Auguſtinus. «

Ex quibus patet primò, ſecluſo puncto illo quod illi certum omnino ac fixum eſt de futura puerorum damnatione niſi ſuccurrat baptiſmi remedium, cætera de quibus interrogat adeò ſibi non eſſe certa, vt paratus ſit id ſequi quod Hieronymus ſequendum reſponderit. Ac proinde ſi dubium illud quo dicebat Auguſtinus ſe

cruciari de temporariis puerorum miſeriis Hieronymus ita ſoluiſſet, vt diceret hæc mala poſſe aliam habere cauſam, quàm originale ipſorum peccatum; nec eſſe neceſſarium abſolutè loquendo illius argumentum, Auguſtinus minimè fuit repugnaturus.

Et patet ſecundò ex eo quòd Auguſtinus in ſecunda tantùm ratione quam propoſuerat de compenſatione à Deo facienda pueris pro illa malorum tolerantia falſitatem inuenit, non in prima quæ petebatur ex bono quod inde in parentes redundare poteſt. Et quòd hanc quoque inſufficientem putat, conſtat euidenter ideo eſſe, non quod non videatur ſufficere ad excuſandam illam temporalem, ac breuem malorum inflictionem; ſed quòd non ſufficiat ad excuſandam damnationem, & perpetuum à Dei regno exilium.

Et patet tertiò Auguſtinum relinquere liberum, vt quod quiſque voluerit ſentiat de cauſa temporalium illarum afflictionum cùm dicit, *ſed vt omittamus & contãnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec tranſacta reuocantur; numquid pariter contemnere poſſumus, quod per vnum hominem mors &c. huius igitur damnationis cauſam requiro* &c. En vt totam dubitandi rationem reducit ad inueniendam æternæ illius puerorum damnationis de qua dubitare nefas eſt, idoneam rationem: qualis nulla apparebat ſi animæ puerorum eſſent immunes à peccato. Eſſe autem videbantur ſi non haberent illud ab origine ſua: nec inde videbantur habere poſſe, ſi earum origo eſſet ſolus Deus, ſingulas ſingulis procreans ſine vllo parentum concurſu. Hoc eſt totum Auguſtini dubium, quo ſoluto, per eum licet vt ſentiat quiſque quod volet de cauſa propter quam temporaliter affliguntur infantes.

De ſtatu puræ nat. lib. 2. cap. 39.

Et placuit hanc Auguſtini ſententiam colligere ex Epiſtola illa 28. ad Hieronymum ex qua Nou-Auguſtiniani potiſſimam ad ſua ſomnia venditanda authoritatẽ deriuant, cùm dicunt *ipſum iam ſenem aduerſus Pelagianos*

pura

puræ naturæ architectos dimicantem id quod incautius de paruulis contra Manichæos fuderat emendaſſe. Aduertiſſe enim Auguſtinum *ſuam hallucinationem, dum ſignificat arctari ſe & neſcire cauſam earum pœnarum quas infantes patiuntur, niſi ſit peccatum originale.* Atque hoc dicũt præfati ſe *audacius aliquid* loquuturos. Et quidem meritò. Inſignis enim audaciæ eſt, expoſitam veritatem oppugnare: & Auguſtini dubitantis atque interrogantis & *ſuam ignorantiam per Hieronymum* auferri petentis anxietates atque anguſtias ſumere pro eiuſdem certa definitaque ſententia. Eſt etiam hoc aliud audaciæ argumentum, pugnare ſecum, & inconſtantiam Auguſtini eâ in re confiteri, in qua laudatur alibi conſtantia. Qui enim hæc dicunt iidem ſunt qui *ſine vlla fluctuatione confirmãt tanquam dogma per vniuerſa latifundia ſanctiſſimæ Auguſtini doctrinæ ſparſum,* QVOD A PRIMORDIIS SVSCEPTÆ CATHOLICÆ RELIGIONIS VSQVE AD EXTREMVM HALITVM DOCVIT, *ſub Deo iuſto omnipotente ac bono creaturam rationalem nullo modo poſſe tot tantiſque miſeriis ex quibus puræ naturæ ſtatus quaſi confectus eſt cruciari, niſi eius culpa mereatur, hanc doctrinam eſſe baſim capitalem cui præcipua pars illius quam aduerſus Manichæos Pelagianóſque ſtruxit moles incumbit. Quæ ſi ſubtrahatur impoſſibile ſit tueri doctrinam contra illas pectes traditam.* Atque hoc intelligi volunt non ſolum de grauioribus, ſed omnino de *qualibuſcumque malis* aut miſeriis. Auguſtinum enim *generaliter concludere de omnibus malis*, idque *luculentis teſtimoniis.* Ib. cap. 6.

At enim quid eſt quod dicitis, ô corcula animulæque Auguſtini? *ſine fluctuatione hoc ſemper docuit*, in quo neceſſe fuit, vt ipſi quidem opinamini, vt emendaret ſeſe? Non præceſſerant primordia ſuſceptæ Catholicæ religionis, cùm iam presbyter in Africa ſcripſit librum tertiũ de libero arbitrio, vbi eſt illud quod ab eo dicitis *incautius fuſum*? Et quid eſt quod additis? Contra Manichæos diſputabat dum illud incautius fudit de miſeriis paruulorum: & contra eoſdem Manichæos contrarium

ſtaruit? Næ Auguſtinus vobis eſt architectus perquàm ineptus, qui dum Manichæos impugnat capitales doctrinæ baſes, idem ponit, idémque incautus deſtruit.

Sed quando aperiunt nobis vniuerſa Doctoris ſancti latifundia, vt videamus apud illũ ſurgentes vbiq; terrarũ capitales illas doctrinæ baſes, queis conſtitutũ eſt, Deũ non fore Deum, ſi vel vnam lacrymulam caſus aliquis eliceret innocenti puero: ſi quis defectus intellectui vel voluntati creaturæ rationalis congenitus eſſet, quid dicunt ad id quod inuenimus in libro 11. de Gen. ad lit.
Cap. 42. vbi dum quærit quomodo decipi potuerit Adam, qui iã ſpiritualis erat, ita reſpondet. *An quia hoc credere ipſe non poſſet, propterea mulier addita eſt, quæ parui intellectus eſſet, & adhuc fortaſſe ſecundùm ſenſum carnis, non ſecundùm ſpiritum mentis viueret? .... Fortaſsis illa hoc nondum perceperat quod in agnitione Dei & viro regente ac Deo diſpenſante paulatim fuerat perceptura.* Quis dubitat aut eò potius propendet, vt credat Euam fuiſſe parui intellectus, & ambulaſſe adhuc, hoc eſt antequam eſſet peccatum ſecundùm ſenſũ carnis, non ſecundùm ſpiritum mentis: nec percepiſſe quæ perceptura erat, viro regente & Deo paulatim diſpenſante; ille certus eſt & tanquam innixus baſi capitali, nullo modo putat vllam ignorantiam, vllum defectum eſſe poſſe in intellectu & voluntate creaturæ rationalis nondum peccatricis? vtrum verò maius malum eſſe putant, an illum defectum, qui fuit cauſa malorum omnium quæ genus humanum inundauerunt, an dolorem vagientis pueri quem fortè faſciæ alicubi durius ſtringunt? Quod ſi ſuſpicatur Auguſtinus innocentem Euam priori malo ſubiectam, qui poſſibilem dixerit immaculati pueri duriuſculè cubantis gemitum; qui caſuram dum fortè dentit lacrymam vnam, certum eſt Auguſtino diem illi dicere ad tribunal æterni iudicii, tanquam immaniſſimi criminis reo, violatæ videlicet diuinæ iuſtitiæ, ereptæque Deo bonitatis infinitæ? O Baiani, ecquis vobis perſuaſit adeò ſtipites eſſe

homines, nemo vt eſſet qui perturbatæ huiuſce Theologiæ inteſtina detegeret diſſidia?

Quid etiam dicent ad id quod eſt in eodem libro de peccantibus Angelis, vbi ſic loquitur Auguſtinus? *Verùm quia longum eſt, & alium ſermonem exigit, eidem tantùm quæſtioni deputatum, nunc ſufficiat iſta complexio. Aut ab initio ſuæ creationis diabolum à beatitudine, quam ſi voluiſſet percepturus erat, impia ſuperbia cecidiſſe; aut alios eſſe Angelos inferioris miniſterii in hoc mundo, inter quos ſecũdùm quamdam eorum non præſciam beatitudinem vixerat.... ſed hoc nullo modo aſſeri poteſt: illud mirum ſi poteſt.* Cap. 26. Perſpicuum enim eſt hic etiam hærere Auguſtinum, nec ſatis conſtitutum habere quid ſit dicendum, fuerintne dæmones ab initio mali, non quidem congenitâ malitiâ, ſed ſpontaneâ & liberâ, libero ipſorum arbitrio cùm primùm fuit, ſe ſe ad malum conuertente. Cui autem hoc dubium eſt, an illi certum eſſe poteſt quod tam pugnaciter Baiani contendunt. Eſſe impoſſibile vt non ſit miſera creatura rationalis ſine Dei amore, & eſſe impoſſibile vt Deus miſeram creet. Non poſſe creaturam rationalem condi ſine aliqua beatitudine, hoc eſt, vel ſine perfecta quæ in clara Dei viſione conſiſtit, vel ſine imperfecta & decoloratiore quæ eſt via ad perfectam. Lib. 3. de ſtatu puræ nat. cap. 12. & lib. 2. cap. 3. 4. 5. Et Auguſtinum qui hæc docet purare ſe probaram in Eccleſia, exploratam, & inſuperabilem veritatem docere & reuera ita eſſe? Qui dubitat an potuerit coexiſtere peccatum primæ conditioni creaturæ rationalis, an illi certum eſſe poteſt non poſſe condi niſi beatam? Eſſe neceſſarium, vt beata condatur, numquid idem eſt; ac eſſe neceſſarium vt condatur cum impedimento vel cum excluſione peccati? Et hæc fuit inſuperabilis veritas quam Auguſtinus ſine fluctuatione ſemper docuit à primordiis ſuæ conuerſionis? Etiam dum ſcriberet libros de Geneſi ad literam? Quid dico libros de Geneſi ad literam? legantur quos ſcripſit de Ciuitate iam ſenex & cõtra Pelagianos diu exercitatus, cõpertum

ſtatim erit, ne tunc quidem illi certum fuiſſe an potuerit Angelus ab initio ſuæ creationis peccare, ſeu, vt ipſe loquitur, ex quo creatus eſt *iuſtitiam recuſare. Cui ſententiæ*, inquit, nempe, quod id fieri potuerit, *quiſquis acquieſcit, non cum illis hæreticis ſapit, id eſt Manichæis, & ſi quæ aliæ peſtes ita ſentiunt, quod ſuam quandam tamquam ex aduerſo quodã principio diabolus habeat naturam mali.* Quomodo non cum Manichæis ſentiet qui ita ſentiet, ſi verum eſt illâ ſententiâ lædi iuſtitiam & bonitatem Dei, indéque ſequi non bonum, ſed malum quemdam Deum creaſſe dæmones? Argumentatio enim plana eſt atque perſpicua; Deus bonus & iuſtus non poteſt non occupare creaturam ſuam intelligentem dum eam condit vel perfecta vel imperfecta beatitudine quo peccatum excluditur: ſed qui creauit dæmones aliter fecit ex hypotheſi: Ergo qui creauit dæmones non fuit Deus bonus & iuſtus: ergo fuit malum aliquod principium. Auguſtinus, cui vt volunt, maior eſt certa, poteſtne permittere vt quis dubitet de minori, aut potius illi aſſentiatur, quin videat eum cadere in concluſionem Manichæorum? hinc vero clarè colligitur hos Doctores obtrudere nobis incerta pro certis, & capitales baſes erigere iis ex principijs quæ conſtat ex ipſius confeſſione Auguſtinum non niſi in arena deſcripſiſſe, delineandi ſpecie magis quàm ædificandi.

Lib. 11. cap. 12.

CAPVT VI.

Plus probare Nou-Auguſtinianos quàm velit Auguſtinus.

OPPONO tertiò, Baianos plus probare quàm intendat Auguſtinus: ac proinde nihil probare. Patet hoc primò. Quia nituntur paſſim hoc principio, non poſſe pati diuinam iuſtitiam in creatura rationali & in-

Lib. 1. de ſtatu puræ nat. cap. 1. & lib. 2. c. 4.

nocenti miſeriam vllam: proindéque non poſſe illam condere niſi vel cum perfecta beatitudine, quæ in clara Dei viſione conſiſtit, vel cum imperfecta, & vt loquuntur, *decoloratiore*, quæ tamen ad perfectam ducit: *Diuinam legem æterna veritate ſancitam nullo pacto ſinere, vt Deus creaturam ſine vlla culpa miſeram faciat, hoc enim non eſſe Domini, ſed Tyranni. Ex quo fit vt hoc tam impoſſibile ſit, quàm Deum non eſſe Deum:* Atque hoc intelligi volunt de quacumque miſeria etiam leuiſſima, quod ſæpe inculcandum venit, *Nullam enim pœnam quantumuis exiguam, inferri poſſe innocenti: & Auguſtinum non minus leuiſſimas quam grauiſſimas pœnas innocentibus infligendas à diuina poteſtate & æquitate ſubmouere: Neque loqui Auguſtinum de pœna vt pœna eſt, ſed vt eſt malum: & velle malum infligi non poſſe niſi ſub ratione pœnæ, ſeu non poſſe non eſſe pœnam: & contendere huiuſmodi miſerias non poſſe niſi peccatoribus infligi.* Lib.3 cap. 11. Lib.3.cap. 10.

Hæc autem omnia plus probare dico quàm Auguſtinus velit. Quia ille non negat quin poſſe miſerum fieri, & periclitari de felicitate perdenda, miſeria quædam ſit, quæ cognoſcentem affligit, neſcientem autem vel non cogitantem ſupponit maiore miſeria laborare, ob illud incrementum ignorantiæ vel inaduertentiæ. Certè ſi cui de cætero felici daretur optio, malletne aliquo interdum leui dolore affici, an in periculo verſari perdendæ felicitatis; nemo ſanus vnquam dubitauerit, quin illi faciendum idem ſit quod faciunt illi qui optimè valent, qui non dubitant ſatius eſſe tormina quædam medicatarum potionum interdum pati, quàm periculum adire perdendæ ſanitatis. Abſolutè igitur loquendo maius malum eſt illud periculum, maiórque miſeria. Et ideo S. Auguſtinus capere non poteſt quomodo beati fuerint dæmones ante peccatum, eo quòd non eſſent de ſua in illo ſtatu perſeuerantia ſecuri, vt conſtat ex iis quæ diſputat tum in libris de Gen. ad lit. tum in libris de Ciuitate Dei. Cenſet igitur Auguſtinus & Lib.11. cap. 19. Lib 11 cap. 11. & ſeq.

Angelos & homines cum illa miſeria, & quidem magna conditos: ac proinde cenſet creaturam intellectualem non modo innocentem, ſed quòd maius eſt, ſanctam & Deo caram, condi potuiſſe cum magna quadam miſeria. Dixi quod maius eſt, quia ſi creaturam intellectualem non habere peccatum, quod eſt eſſe innocentem, miſeriam excludit neceſſariò, magis adhuc excludet hoc quod eſt creaturam intellectualem non ſolùm non habere peccatum, ſed habere inſuper ſanctitatem & amicitiæ cum Deo atque adoptionis gratiam, vnde maior in ea naſcitur dignitas, longè magis excludet.

Neque in eo ſibi ſatis conſtare aduerſarij videntur, dum concedunt condi poſſe creaturam rationalem cum imperfecta & decoloratiore beatitudine, cùm negari non poſſit, quin hic defectus miſeria quædam ſit, ſiue non ſentiatur, quo tempore ſtupiditas erit, ſiue ſentiatur, quo caſu iuſtiſſimum erit eius quod deeſt deſiderium. Et quia, vt ipſi volunt, *miſera eſt natura quæ non habet quod amat qualecumque ſit*, miſera erit creatura rationalis in illa ſua imperfecta & decoloratiore beatitudine. Quod ſi dicant ſpem futuræ beatitudinis completæ, vel tollere vel compenſare miſeriam illam quæ eſt in imperfecta; iam concedunt poſſe ad tempus & malum aliquod pati, & bono quodam ſibi debito priuari creaturam rationalem, dummodo ſit ſpes priuationem illam non fore perpetuam, quod ſatis erit vt dicamus eſſe poſſibilem ſtatum puræ naturæ ſaltem temporaneum. Atque ex his conſtat Aduerſarios non ſolùm amplius probare quàm velit Auguſtinus, ſed etiam amplius quàm ipſis expediat.

Lib. 1. de ſtatu puræ nat. cap. 1.

Quod confirmatur, & patet ſecundò. Quia dum vim faciunt in innocentia creaturæ ſeu in carentia peccati, vt inferant, ne leuiſſimum quidem malum illi poſſe infligi: & dum contendunt tanquam ex Auguſtino, nullum malum infligi poſſe creaturæ rationali, *niſi ſub ratione pœnæ*; ſupponunt omnem rationem inflige̅di

malum tali ſubiecto, eſſe peccatum. Hoc enim dico nimium probare, quia probat Deo nullam eſſe rationem infligendi mala baptizatis, contra quàm velit Auguſtinus, qui decretum illud *in ſudore vultus tui*, & *cum dolore paries*, ante remiſſionem dicit eſſe *ſupplicia peccatorum*: poſt remiſſionem autem, eſſe *certamina exercitationéſque iuſtorum*: & ipſam quoque mortem relictam nobis eſſe poſt remiſſionem, *vt magnus timor eius à proficientibus ſuperetur*. Cenſet igitur Auguſtinus in eiuſmodi malis, ſeparari poſſe rationem pœnæ à ratione mali, poſſéque illa infligi *& non ſub ratione pœnæ*, contra expreſſiſſima Baianorum decreta. De pec. mer. cap. 33. & 34.

Atque hoc ipſi quoque animaduertunt quando tandem fatentur, *tam magna bona eſſe quæ procedunt ex tolerantia malorum, vt meritò contemni debeat, ſi etiam iuſtus aliquid huiuſmodi pœnalium moleſtiarum ſine culpa patiatur*. itáque in afflictione iuſtorum adultorum defendi poſſe Dei iuſtitiam, in paruulis autem non poſſe defendi. Itane verò? Quò igitur abiit quod dicebatis malum infligi non poſſe niſi ſub ratione pœnæ? ſeu non poſſe non eſſe pœnã? Ecce iã adulto innocenti malũ infligitur, & pœna non eſt. Atque eò tandem tota reducitur quæſtio, cùm Deus idoneas habeat rationes propter quas innocentem adultum afficiat malis; an aliquas etiam habere poſſit propter quas ſimiliter malis afficiat innocentem puerum. Et Baiani, qui ſcilicet diuinæ ſapientiæ gazas omnes ſigillatim ſcrutati ſunt, nolunt in eius theſauro rationem prorſus vllam reperiri, propter quam innocenti puero dentes dolere poſſint. Atqui Auguſtinus nihilominus repererat, vt ipſi etiam fatentur, & nos antea locum produximus ex tertio de libero arbitrio. Sed inquiunt *incautè* id effuderat, ideóque emendauit in epiſtola ad Hieronymum. Quod etiam falſum eſſe iam monſtratum eſt, quòd ſit luce clarius, Auguſtinum in illa Epiſtola, ſupplere ſolùm quod omiſerat in tertio de libero arbitrio: nec aliud 2. de ſtatu puræ nat. cap. 19.

emendare, quàm quod rationem petere videretur puerilium afflictionum ex aliquo fructu quem ipſimet Deo ita diſpenſante perciperent; quòd hoc tantùm conuenire diceret innocentibus in odium fidei occiſis. Rationem verò aliam quæ petebatur ex fructu adultorum qui vel puniuntur vel ad caritatem excercentur in puerorum cruciatibus, nullo vſquam indicio ſignificat non ſufficere vt Deus poſſit temporaliter affligere innocentes. Sed neque primam rationem aliter reiicit, quàm ex eo quòd de facto, non verò de poſſibili credimus. Credimus enim de facto martyrium tantùm prodeſſe innocentibus. An verò poſſet Deus inſtituere, non pro eorum merito, ſed pro ſua bonitate, vt alia etiam quæ patiuntur, beneficio quodam vel tunc vel ſequentibus annis conferendo compenſarentur; nihil eſt vnde inficiari cogamur. Quin potius Auguſtinus & recta fides ad hoc cogitandum nos manu ducit, argumento à pari vel à ſimili petito: nimirum à libera illa inſtitutione, qua pueris ſalutate martyrium eſt. Tunc igitur & pateretur innocens: & eſſet inculpata Dei prouidentia, haberemúſque ſtatum puræ naturæ, quod nihil cogeret ad dicendum vel illa beneficia quibus damna puerorum compenſarētur exceſſura naturalium bonorum terminos: vel ſtatim danda, vt non eſſet tempus aliquod quo rationalis creatura ſine illis ac proinde in ſtatu puræ naturæ relinqueretur.

Lib. 1. de ſtatu puræ nat. cap. 11. Eſt enim hoc quoque notandum, ex quo patet Tertiò Baianos nimium probare dum neceſſarium putant cum creatura rationali & innocenti *concreari* dona ſupernaturalia quo trahatur extra naturæ puræ terminos, ita vt nullum intercurrat tempus. ſi enim intercurreret iam eſſet ſtatus puræ naturæ. Hoc autem volunt quando

Ib. cap. 19. vel *amorem caſtum* vel *voluntatem ad amandū robuſtam* ab initio requirunt: fieri verò robuſtam putant *per bonam voluntatem*, per quoddam *Dei deſiderium & auiditatem*, quæ eſt *imperfecta caritas*. At hoc dico nimium probare, quia

quia probat falſum eſſe quod Auguſtinus tanquam verum proponit. Auguſtinus enim eſt qui dum fluctuat inter differentes opiniones de creatione animæ rationalis, & conatur defendere illam quæ docet ſingulas ſingulis hominibus fieri: quia videbatur inde ſequi æquitatem & iuſtitiam à prouidentia violari, quod innocentem animam nulla ſua culpa carni peccatrici permixtam in illa cogeret ignorantia verſari qua merguntur omnes filij hominum initio vitæ ſuæ; ſignificat Auguſtinus ex hoc quidem capite nullam eſſe difficultatem: & dato quòd innoxia eſſet anima, & quòd homo ſecundùm carnem tantùm eſſet Adam non ſecundùm ſpiritum; nullum eſſe tamen incommodum, ſi diceretur in illis primordiorum tenebris ad tempus animas relinqui. Auguſtini verba ſunt. *Quibus reſpondetur, animas quidem corporibus hominum Deum nouas ſigillatim dare, ad hoc vt in carne peccati de originali peccato veniente rectè viuendo carnaléſque concupiſcentias ſub Dei gratia ſubigendo meritum comparent, quo cùm ipſo in melius transferantur tempore reſurrectionis, & in Chriſto in æternum cum Angelis viuãt; ſed neceſſe eſſe cùm membris terrenis atque mortalibus maximéque de peccati carne propagatis miro modo coaptantur, vt ea primitus viuificare, poſtea etiam ætatis acceſſu regere poſſint, tanquam obliuione prægrauentur.* QVÆ SI ESSET QVODAMMODO INDIGESTIBILIS, *Creatori tribueretur. Cum verò paulatim ab huius obliuionis torpore anima reſipiſcens poſſit conuerti ad Deum ſuum, eiúſque miſericordiam & veritatem primò ipſa pietate conuerſionis, deinde ſeruandi præcepti eius perſeuerantia promereri,* QVID EI OBEST ILLO VELVT SOMNO PAVLVLVM SVBMERGI, VNDE PAVLATIM EVIGILANS IN LVCEM INTELLIGENTIÆ PROPTER QVAM RATIONALIS ANIMA FACTA EST, POTEST PER VOLVNTATEM BONAM ELIGERE VITAM BONAM? *Quod quidem non poterit niſi adiuuerit gratia Dei per mediatorem: hoc ſi neglexerit homo, non tantum ſecundùm carnem; verùm etiam ſecundùm ſpiritum erit Adam.*

De gen. ad lit. lib. 10. cap. 14.

Vides quomodo dato quoque quòd homo nondum ſit Adam ſecundùm ſpiritum, hoc eſt, quòd eius ſpiritus ſeu anima nullum habeat peccatum, eſto cum carne peccati coniuncta ſit; nihil tamen Auguſtinus alienum à prouidentia iudicat, ſi paululum immergatur ſommo illo quo tenentur animæ puerorum, donec ad annos rationis perueniant. Cenſet ergo differri poſſe dona illa quibus non eſt indigna creatura rationalis vllo ſuo peccato. Et valde notandum eſt quod dicit, tribuendam fore Creatori hanc ignorantiam, *ſi eſſet indigeſtibilis* hoc enim manifeſtè oſtendit ipſum loqui de ignorantia quæ non oriatur ex peccato. Quia ſi ortum inde haberet, non foret indigeſtibilis, nec tribueretur Creatori, ſed peccatori.

Cap. 22. Idem cenſet in tertio de libero arbitrio. Vbi dato quod non eſſet pœnalis ignorantia puerorum, quemadmodum nec ipſa infantia, contendit poſſe tamen illa aliquo tempore permitti, nimirum vſque ad ætatem " idoneam diſciplinæ. *Quæ ſi tunc negligat*[illegible]*r, iuſtè*, inquit, " *in grauiorem quæ tunc pœnalis eſt ignorantiam difficultatémque præcipitatur.* Interea verò *non propterea malam creauit Deus, quia nondum tanta eſt quanta vt proficiendo eſſe poſſet accepit: cùm eius exordio perfectiones omnes corporum longè inferiores ſint, quas tamen in ſuo genere laudabiles eſſe iudicat, quiſquis de rebus ſanctiſſimè iudicat. Quod ergo ignorat quid ſibi agendum ſit, ex eo eſt quod nondum accepit, &c.* Et paulò poſt, *Si enim arboris nouellum & rude virgultum nullo modo rectè ſterile dicimus, quamuis aliquot æſtates ſine fructibus traiiciat, donec opportuno tempore expromat feracitatem ſuam; cur non auctor animæ debita pietate laudetur, ſi ei tale tribuit exordium, vt ſtudendo ac proficiendo ad frugem ſapientiæ iuſtitiæque perueniat, tantumque illi præſtitit dignitatis, vt in eius etiam poteſtate poneret, ſi vellet ad beatitudinem tendere* Vides vt hic quoque manifeſtè ſupponit ignorantiam eſſe poſſe in creatura rationali, & non eſſe pœnalem? Vides vt ſecluſis donis illis ſeu naturalibus, ſeu ſupernaturalibus, vel in ipſa natura nuda

ſufficientem inuenit bonitatem propter quam à bono Deo creari poſſit? vides vt non malam putet, etiamſi aliquo tempore nec cognoſcat Deum nec amet? vides demum vt tempus aliquod interponi poſſe ſignificat quo ſit ſicut rude virgultum & nouellum arboris, feracitate nondum adeptâ? An ne igitur Auguſtinianum eſt quod dicunt, caſtum Dei amorem ita debere *concreari* creaturæ rationali, & vel ipſum habeat *vi creationis* vel *robuſtam ſaltem*, ad eum eliciendum voluntatem, *ſufficientiſſima* nimirum *facultate præditam*? An habet alterutrum puer, qui profundâ illâ & nondum pœnali laborat ignorantia? Quid enim eſt illud robur? quæ facultas ſufficientiſſima? Nimirum illa quæ *caritatem imperfectam, bonam voluntatem, Dei deſiderium auiditatémque* inuoluit inuehitque, vt ipſimet confitentur: hæccinæ verò Auguſtinus inſeparabilia putet ab infantibus, quando veluti virgulta & nouellæ arbores tempus feracitatis aliquot æſtatibus expectant? Cap. 11 & 17. Lib. 1.

Sed indicare iuuat ac tangere alios doctrinæ huiuſmodi næuos. Dum enim dicunt vel caſtum amorem requiri, vel ſaltem robuſtam ad amandum voluntatem & ſufficientiſſimam facultatem; ſignificant hoc ſecundum ſufficere, Deúmque facere ſatis exigentiæ creaturæ rationalis, ſi hanc tantùm facultatem concedat: itáque poſſe contingere vt alterutrum ſit, nimirum vel creatura rationalis innocens & ab initio robuſta & potens tantùm ad eliciendum amorem illum, nondum tamen eliciens: vel creatura rationalis innocens, & ab initio creationis Deum amans amore illo caſto. De illa igitur priore hypotheſi interrogo; Creatura rationalis habens huiuſmodi facultatem ſufficientiſſimam ad eliciendum caſtum amorem, hoc eſt habens caritatem, eſto imperfectam, habens bonam voluntatem, habens Dei deſiderium & auiditatem (ex his enim facultatem illam conflant) & nondum tamen eliciens amorem caſtum, peccat-ne? ſi peccat, quomodo ſtare poteſt hoc peccatũ

MMm ij

cum illa bona voluntate, cum illo Dei deſiderio & auiditate, cum illa caritate eſto imperfecta? Poteſt ne eſſe creatura Deum amans, Deum deſiderans, Dei auida, & tamen Deum lethaliter offendens? & illius voluntas poteſt ne dici bona & ſimul eſſe maximè mala, vtpote grauiſſimæ tranſgreſſionis ac præuaricationis rea? Deus verò qui tenetur vt dicunt beatam creare, num ſatisfecerit debito ſuo, dum tam fragilem fecit, vt priùs fuerit fracta quàm integra? quare non occupauit peccatum qui debebat beatam condere? & quomodo condidit beatam, quam condidit expoſitam aleæ propriæ mobilitatis in interitum certæ.

Lib. 2. de ſta. nat. puræ cap. 2.

Quod ſi nondum peccat illa creatura, benè habet. Ergo & eſt miſera & ſine peccato. Beatitudo enim etiam imperfecta illa & decoloratior non conſiſtit in facultate, ſed in vſu & exercitio: & ideo vocatur etiam ab illis *fruitio imperfecta*, imperfectam autem vocant ad diſtinctionem tantùm illius quæ ſequitur claram Dei viſionem. Vnde intelligitur ſemper conſiſtere in actu, non verò in agendi facultate, ergo cum actus ille deſit in hypotheſi propoſita, conſequens eſt vt deſit beatitudo. Et quia nullum medium eſſe volunt, inter hoc quod eſt creaturam condi beatam, & condi miſeram, ſequitur hanc quæ quòd Deo non fruatur beata non eſt, miſeram eſſe. Quod ſi inculcare pergant, habere potentiam ad fruendum; reſpondebo hinc tantùm fieri potentiâ ſolùm eſſe beatam, actu verò miſerã. Stat igitur per ipſos quoque miſeria illa quæ cõſiſtit in carẽtia fruitionis Dei cũ immunitate peccati in creatura rationali.

Lib. 1. de ſtatu puræ nat. cap. 19.

Iterum, ſi nondum peccat illa creatura: ergo falſum eſt quod toties ſupponunt; *non diligere Deum creaturæ rationali intrinſecè malum eſſe.* Hæc enim creatura non diligit ex hypotheſi amore libero, quamuis ſit potens ad diligendum; & tamen non peccat. Falſum etiam illud, *inter ſapientiam & ſtultitiam nullum eſſe medium*: quando adeſt ſapientiæ capacitas, hic enim adeſt ſa-

pientiæ capacitas, poſtquam adeſt ſufficientiſſima ad amandum Deum amore caſto facultas: & tamen nec ſtultitia eſt ſi nondum peccat creatura illa non amando: nec ſapientia, quãdo amorem caſtum omittit cum poſſit elicere. Eſt igitur inter vtrumque medium aliquid.

Interrogo etiam an creatura rationalis in eadem hypotheſi, haberet gratiam adoptionis in ipſo ſui exordio, nec-ne? ſi non haberet, valde miſera eſſet; adoptionis enim & amicitiæ Dei priuatio in creatura rationali maxima eſt apud ipſas præſertim miſerias. Et tamen hæc miſeria ſine peccato contingeret: eſſet igitur & miſeria ſimul & innocentia, quod ipſi tantopere refugiunt, ſi haberet eiuſmodi gratiam, falſum eſt igitur, quod dicunt *ſanctificationis & adoptionis gratiam eſſe caritatem ſiue caſtum amorem Dei*: cum enim caritas nondum ſit in illa hypotheſi, niſi *imperfecta*; nec caſtus amor niſi in cauſa; ſequitur nondum eſſe ſanctificationis & adoptionis gratiam.

Quòd ſi dicant datam eſſe creaturæ huic facultatem illam ſufficientiſſimam quâ poſſit adoptari & ſanctificari; refundam quod dicunt *non poſſe negari pueris* non modò facultatem ſeu cauſam adoptionis, ſed verò ipſam etiam *adoptionem* filiorum Dei ſi *ſine peccato naſcerentur*. Cum enim nihilo deterior eſſe debeat cuiuſcumque alterius creaturæ rationalis conditio, quàm conditio pueri, ſi puero debeatur adoptio ipſa & non ſolùm eius cauſa, debebitur pariter & alteri cuicumque. Et certè malè ageretur cum eo quem Deus crearet in adulta ætate, ſi beatitudo quæ illi debetur vi creationis, vt dicunt, reduceretur tantùm ad cauſam quandam eius incertam atque fruſtrabilem, ita vt vi creationis libraretur tantùm inter infelicitatem & inter beatitudinem, imminente ad vtramlibet indifferentia: nec quiſquam negare poſſet quin eſſet periculoſiſſimus ille ſtatus, atque adeo infelix, cum ſtatu pueri comparatus. Quare ergo non potius diceretur tali creaturæ vi creationis

Ib. cap. 11.

debita infelicitas, quàm felicitas?

Paſſim occurrunt apud hos auctores pleræque id genus fluctuantium cogitationum atque inter ſe concurrentium colliſiones, quæ ſi cui vacaret in vnum omnes colligere, poſſent facilè in immenſam quamdam atque horridam ſyluam explicari. Verùm illi ad euitandam iſtius accuſationis moleſtiam conſuluere iam pridem ipſi ſibi, & Scholaſticâ & Philoſophicâ methodo reiectis: ac per ſpeciem non nimium tribuendi authoritati Ariſtotelis, interdicto humanæ ratiocinationis præſidio, quaſi cum inermibus & excæcatis hoſtibus ſecuriùs pugnaturi.

De gen. ad lit. cap. 15. Addo quartò, illud Auguſtini: *Quamquam ſi aliquid Deus imperfectum feciſſe diceretur, quod deinde ipſe perficeret; quid reprehenſionis haberet iſta ſententia? iure autem diſpliceret, ſi id quod ab illo inchoatum eſſet, ab alio diceretur eſſe perfectum.* Ex quo manifeſtè liquet, non eſſe neceſſarium vteam perfectionem quæ conuenit alicui naturæ, Deus ſtatim ab initio tribuat. Vnde fit etiam ſi daremus quod minimè verùm eſt, dona ſupernaturalia creaturæ rationali debita eſſe, non ſtatim ſequi non poſſe illam aliquo tempore iis carere. At ne putet Auguſtinum intelligendum de creaturis tantùm rationis expertibus, propterea quod de creatione lunæ tractaret cùm hoc dixit, iungi poteſt quod docet de creatione hominis. *Quod homines producantur vel paruuli in matris vtero,* Ib. lib. 6. cap. 15. *vel in ſtatu iuuenili, poſitũ eſſe in beneplacito creatoris, non in conditione creaturæ, cuius voluntas rerum neceſſitas eſt.* Vnde colligas ex ipſius mente homines quoque potuiſſe pro Dei voluntate cum ijs defectibus creari quos patiuntur in matris vtero paruuli.

Quid quòd ipſimet aduerſarij eodem auctore Auguſtino tale aliquid confitentur? Ita enim interpretantur quod dictum ab eo eſt, *animalem adhuc fuiſſe hominem quando Deus in eum inſufflauit ſpiraculum vitæ, factum autem ſpiritualem cum in paradiſo, hoc eſt in beata vita conſtitu-*

tus præceptum perfectionis accepit, vt ſignificari putent, *diuerſas Dei operationes ſe mutuò ſaltem naturæ ordine conſequentes, quibus natura condita & gratia infuſa ſunt.* Non diſputo iam quanti eſſe debeat hoc Auguſtini teſtimonium in quo ille fatetur ſe non aſſequutum Apoſtoli mentem, dum quod dictum erat de corpore animali hominis, ipſe interpretatus eſt de homine ipſo animali; ſed accipio quod dant aduerſarij: & quando hinc conſtare volunt quæ ſit mens Auguſtini: in primis dum dicunt ſignificaſſe illum fuiſſe *ſaltem naturæ priorem* operationem qua hominis natura condita eſt, operatione illa qua eſt infuſa gratia; ſatis innuunt, amplius aliquid iuxta mentem Auguſtini exigi poſſe, nimirum fuiſſe illam operationem priorem ordine temporis. Id quod ego contendo exigi cum ratione, & quidem manifeſta. Siquidem Auguſtinus ſupponit: per primam operationem qua condita eſt natura, animalem fuiſſe hominem, per ſecundam quæ eſt infuſa gratia, fuiſſe ſpiritualem. Qui verò fieri potuit vt eodem inſtanti temporis & per inſtantia naturæ diuerſa idem homo fuerit ſpiritualis ſimul & animalis, quod eſt ſubiacuiſſe contrarijs affectibus? poſſunt-ne res duæ, cuiusmodi ſunt duo illi ſtatus animalis hominis, & hominis ſpiritualis, ſuccedere ſibi ſine reali ſucceſſione? poteſt-ne etiam rerum ſucceſſio ſeu ſucceſſio realis cadere in idem inſtans? Scimus quidem diſtingui ſolere pro eodem inſtanti temporis duo inſtantia naturæ, in quorum primo aër v. g. ſit non lucidus præciſiuè, vt loquuntur, in ſecundò ſit lucidus: & ſimiliter in vno materia ſit non habens formam, etiam præciſiuè in alio ſit habens formam: at verò vel aërem eſſe tenebroſum & lucidum reipſa & in eodem inſtanti temporis per inſtantia naturæ diuerſa, vel materiam re ipſa informem & informatam; myſteria ſunt quæ non facilè apud alios philoſophos explicentur, quàm apud eos qui Ariſtotelem ſimul & bonam mentem eiurarunt. hoc autem quod negari non poteſt im-

Lib ſingulari de gra: primi hominis cap. 1.

i. Retr. cap. 10.

petrato, ſi potuit eſſe condita natura prius tempore quàm eſſet infuſa gratia, nonne manifeſtum eſt fuiſſe puram naturam, & Baianos volentes eò tandem adduci vt cogantur concedere quod negant?

CAPVT VII.

Repugnare Baianos Auguſtini ſententiæ manifeſtæ de poſſibilitate medii ſtatus inter ſapientiam & ſtultitiam.

Cap. 23. OPPONO quartò perſpicua teſtimonia quibus affirmat Auguſtinus poſſe ſtatum quemdam eſſe medium inter peccatum & gratiam, inter ſtultitiam & ſapientiam. Nam libro 3. de libero arbitrio, dũ diſputat cõtra Manichæos qui non recipiunt ſcripturas in quibus

Cap. 9. narratur originale peccatum, vt ipſemet dixit 1. retract. ſignificat, nec defuturam rationem qua naſcerentur paruuli ſtatim morituri, nimirum dato & non conceſſo quod non ſit peccatum originale; nec defuturum ſtatum quemdam medium in die iudicii, inter ſtatum pœnæ & præmii adquem relegarentur: Auguſtini verba ſunt. *Dicunt*, imperiti quidam *quid opus erat vt naſceretur qui antequam iniret vllum vitæ meritum exceſſit è vita? Aut qualis in futuro iudicio deputabitur, cui neque inter iuſtos locus eſt, quoniam nihil rectè fecit; neque inter malos, quoniã nihil peccauit? Quibus reſpondetur, ad vniuerſitatis cõplexum & totius creaturæ vel per locos vel per tẽpora ordinatiſſimam connexionem, non poſſe ſuperfluò creari qualemcũque hominem, vbi foliũ arboris nullũ ſuperfluò creatur, ſed ſane ſuperfluò quæri de meritis eius qui nihil meruerit. Non enim metuendũ eſt, ne vita eſſe potuerit media quædam inter rectè factũ atque peccatum, & ſententia iudicis media eſſe non poſſit, inter præmium atque ſupplicium.* En vt præciſo peccato tum originali, quod Manichæi non confitebãtur, tum actuali, cuius adhuc infantes capaces non ſunt, Auguſtinus tamen

tamen ex ipſo vniuerſi concentu & creaturarum harmonia ſufficientem petit rationem propter quam Deus infantem producere poſſit ſtatim moriturum. Atque hæc eſt media illa vita inter rectè factum atque peccatum quâ ſuppoſitâ nullam ſupereſſe putat difficultatem quo minus media quoque poſſit eſſe iudicis ſententia inter præmium atque ſupplicium. Sed hoc apertiùs adhuc conſtat ex cap. ſequenti, vbi propoſito huic dilemmati, *ſi ſapiens factus eſt primus homo, cur ſeductus? ſi autem ſtultus factus eſt, quomodo non eſt Deus auctor vitiorum?* Ita reſpondet, *Quaſi verò natura humana præter ſtultitiam & ſapientiam nullam mediam recipiat affectionem, quæ nec ſtultitia nec ſapientia dici poſſit?* Hoc autem idem eſt, ac ſi diceret non concludere illud dilemma, quod tertium quippiam ſit in quo liceat conſiſtere tutum ab vtroque illius cornu; hic autem eſt medius ſtatus à quo tum ſapientia excluditur, tum ſtultitia. Eſtque neceſſarium vt Auguſtinus ſupponat hoc medium eſſe poſſibile. Quia ſi non eſſet; clarum eſſet atque omnino demonſtratum dilemma. Item conſtat euidenter Auguſtinum non agnoſcere hoc medium tantùm in pueris: Tū quia de Adam creatione loquitur, qui non eſt creatus in ætate infantili: tum quia ſignificat idem contingere poſſe in adultis quod & in pueris, dum hæc ſubdit: *Non enim quiſpiam ita deſipit, vt ſtultum appellet infantem: quamuis ſit abſurdior ſi velit appellare ſapientem. Vt ergo infans nec ſtultus nec ſapiens dici poteſt, quamuis iam homo ſit: ex quo apparet naturā hominis recipere aliquid mediū, quod neque ſapientiam neque rectè ſtultitiam vocaueris; ita etiamſi quiſquā tali affectione animatus eſſet qualē habent illi qui per negligētiam ſapientia carent, nemo eū ſtultum rectè diceret quem non vitio ſed natura talem videret.* Et deinde. *Si ergo ita factus eſt homo, vt quamuis ſapiens nondum eſſet, præceptum tamen poſſet accipere cui vtique obtemperare deberet; nec illud iam mirum eſt, quod ſeduci potuit, nec illud iniuſtum, quòd præcepto non obtemperans pœnas luit: nec creator eius auctor vitio-*

rum eſt, quia non habere ſapientiàm nondum erat vitium hominis, ſi nondum vt habere poſſet, acceperat. En vt perſeuerat in eadem ſolutione, quod non ſit neceſſarium vel
„ ſtultum vel ſapientem factum eſſe primum hominem,
„ ſed potuerit medium quendam ſtatum tenere. *ſed ta-*
„ *men,* inquit, *habebat aliquid quo ſi bene vti vellet, ad id quod*
„ *non valebat aſcenderet. Aliud eſt enim eſſe rationalem, aliud*
„ *eſſe ſapientem. Ratione fit quiſque præcepti capax, cui fidem*
„ *debet vt id quod præcipitur faciat: ſicut autem natura rationis*
„ *præceptum capit, ſic præcepti obſeruatio ſapientiam.* Et mox,
„ *Ex quo autem incipit homo præcepti eſſe capax, ex illo incipit*
„ *poſſe peccare. Duobus autem modis peccat antequam fiat ſa-*
„ *piens, ſi aut ſe non accommodet ad accipiendum præceptum;*
„ *aut cùm acceperit non obſeruet: ſapiens autem peccat, ſi ſe auer-*
„ *terit à ſapientia.* Et paucis interpoſitis, *Quid ergo eſt vnde*
„ *non laudandus ſit hominis creator? Bonum eſt enim aliquod*
„ *homo; & melius quàm pecus, ex eo quod eſt præcepti capax.*
„ *Et hoc melius cùm præceptum iam cepit. Rurſus hoc melius*
„ *cum præcepto paruit. Et his omnibus melius cùm æterno lumi-*
„ *ne ſapientiæ beatus eſt. Peccatũ autem malum eſt in negligentia*
„ *vel ad capiendum præceptum, vel ad obſeruandum, vel ad cu-*
„ *ſtodiendam contemplationem ſapientiæ. Ex quo intelligitur*
„ *etiamſi primus homo ſapiens factus eſſet, potuiſſe tamen ſeduci:* hæc Auguſtinus.

Manifeſtum verò eſt primo ipſum in hac diſputatione propoſitam quæſtionem ſoluere duobus modis. Primò, vt iam dixi, negando eſſe neceſſarium vt primus homo etiam in ætate iuuenili aut virili creatus, aut ſapiens aut ſtultus fuerit: potuiſſe ſiquidem neutrum eſſe: & ſi neutrum fuiſſet, potuiſſe nihilominus peccare, tum non accommodando ſe ad præceptum accipiendum, tum præceptum acceptum non ſeruando. Altera ſolutio eſt, eſto creatus fuerit homo ſapiens, peccare tamen potuiſſe auertendo ſe à cõtemplando ſapientiæ lumine.

Manifeſtum eſt ſecundò Auguſtinum ponere illud medium in eo quod eſt *hominem eſſe rationalem & præ-*

Digitized by Google

cepti capacem, ad cuius obſeruationem ſequutura deinde ſapientia ſit, quod eſt admittere facultatem, & vſum rationis, vt medium quippiam inter vtrumque ſtatum, ſtultitiæ & ſapientiæ.

Manifeſtum eſt tertiò, in hoc medio ſtatu inueniri ab Auguſtino bonitatem, & quidem maiorem quàm ſit in pecude. Vnde

Manifeſtum eſt quartò, ex Auguſtino cùm pecus ſufficientem habeat bonitatem propter quam bonum & laudandum habere poſſit creatorem: hominem quoque ſub illo medio ſtatu conceptum, ſine ſtultitia, ſine ſapientia, cum pleno rationis vſu & præcepti capacitate, multò magis ſufficientem habere bonitatem ad terminandum creatoris ſui conſilium & operationem: & conſequenter creatorem hominis in eo ſtatu medio quatenus talis eſt, magis laudandum eſſe, quàm creatorem pecudis.

Quæ cum ita ſint Nou-Auguſtiniani tamen pertinaciter negant medium illius hominis ſtatum dici poſſe poſsibilem ſine iniuria Creatoris, hominis, inquã, adulti & ſapientiæ capacis. Nam inter ſapientes & ſtultos medios eſſe infantes non negant, ſed capacium ſapientiæ, nullum eſſe medium prædicant. Nimirum ſicut linea hoc ipſo quòd non eſt recta, curua eſt: & homo hoc ipſo quod non vigilat, dormit: ita hominem rationis capacem, hoc ipſo quod non eſt bonus, malum eſſe, & hoc ipſo quod non eſt ſapiens, eſſe ſtultum. Impoſſibilem igitur eſſe hypotheſim illam vel ipſo auctore Auguſtino primo Retract. cap. 14. Et ita impoſsibilem eſſe, ſicuti eſt impoſsibilis illa Caluini, quâ dicit Deum prædeterminare ad omnia flagitia, quippe cùm indę ſequatur ſcelera omnia materialiter tantùm eſſe ſcelera creaturæ, Dei verò eſſe vera ſcelera & peccata. Eodémque modo eſſe impoſsibilem hypotheſim quam inſinuat Auguſtinus libro 12. de Ciuit. de medio Angelorum ſtatu, quo nec mali crearentur, nec boni, ſed tantùm non boni. Hæc illi.

De ſtatu puræ nat. lib. 1 cap. 19.

Cap. 5.

Ego verò in primis contendo Auguſtinum agnouiſſe poſsibilitatem illius medij ſtatus dum ſcriberet libros de libero arbitrio. Primò, quia euidens eſt medium inter duo extrema impoſsibile, idem eſſe ac nullum: vnde S. Auguſtinus reſpondiſſet inter ſapientiam & ſtultitiam dari medium quod eſſet iuxta ipſius ſententiam impoſsibile; idem fuiſſet ac reſpondere dari medium quod eſſet nullum, quæ nugaciſſima eſt reſpondendi ratio & Auguſtino indigniſſima. At, inquis, reſpondebat ex ſententia aduerſariorum. Minimè verò, inquam, vnde enim conſtat aduerſarios medium hunc ſtatum eſſe confeſſos? Et dum vrgent, vel ſtultus vel ſapiens creatus eſt homo, numquid eo ipſo ſatis oſtendunt ſe nullum medium admittere? Secundò Auguſtinus in homine habente rationis vſum & præcepti capacitatem ſine ſapientia & ſine ſtultitia, bonitatem inuenit maiorem quàm in pecude, hoccine autem verum eſſe poteſt, ſi eſt impoſſibilis ille homo? An eſt in chimæra bonitas maior quàm in pecude? Tertiò eundem hominem cenſet ſufficientem habere bonitatem vt creatorem habere Deum poſsit, & quidem eo nomine laudandum: hoc vero dum dicit an de chimæris loquitur? Poteſtne Deus creator eſſe chimæræ? & ſi eſſet, num eſſet laudandus de opere tam præclaro magis quàm de pecude? Quid ergo ſapere poteſt qui putat Auguſtinum ſi ſeriò & verè atque veraciter loquutus eſt, vt omnino cenſeri debet, chimæras loquutum cùm hæc ſcriberet?

At emendauit, inquis, ſapientior factus. Vbinam verò? Nam in capite 9. libri Retractationum, vbi libros de libero arbitrio fusè recenſet, nullum omnino verbum eſt quo videatur improbare poſsibilitatem huius medii hominis ſtatus. In capite, inquies, decimo quarto eiuſdem libri, vbi meminit eius quod dixerat de libero arbitrio, & nihilominus negat eſſe medium inter ſapientem & ſtultum. Expendendus eſt iſte locus, vt de germana S. Doctoris ſententia certò conſtare poſsit; ita

vero habet. *Item quod dixi* (in libro de vtilitate credendi cap. 12. & 15.) *nemini dubium eſt omnes homines aut ſtultos eſſe aut ſapientes; poteſt videri eſſe contrarium illi quod legitur in libro tertio de libero arbitrio, quaſi verò natura humana præter ſapientiam & ſtultitiam nullam mediam recipiat affectionem. Sed illud ibi dictum eſt vbi de primo homine quærebatur vtrum ſapiens fuerit factus, an ſtultus, an neutrum: quoniam nullo modo ſtultum dicere poteramus qui ſine vitio factus eſſet, cùm ſit ſtultitia maximum vitium, & ſapientem quomodo diceremus non ſatis apparebat. Ideóque ad compendium dicere volui, quaſi verò natura humana præter ſtultitiam & ſapientiam nullam mediam recipiat affectionem. Intuebar quippe paruulos, quos licet confiteamur trahere originale peccatum, tamen nec ſapientes nec ſtultos poſſumus propriè dicere, nondum vtentes libero arbitrio ſeu benè ſeu malè.* NVNC *autem ſapientes aut ſtultos eſſe omnes homines dixi,* EOS VOLENS INTELLIGI QVI IAM RATIONE VTVNTVR, *qua diſcernuntur à pecoribus vt homines ſint. Sicut dicimus beatos eſſe omnes homines velle. Numquid enim in hac ſententia tam vera, metuimus ne intelligantur & paruuli, qui hoc adhuc velle non poſſunt?* Hic putatur Auguſtinus emendaſſe quod in tertio de libero arbitrio dixerat, ſed falsò putatur. Nam primò, ſi putabat illud emendatione dignum, quare non emendauit in cap. 9. Retract. vbi libros de libero arbitrio exactè recognoſcebat? Secundò. Quid ſibi vult ille modus loquendi *poteſt videri eſſe contrarium illi quod legitur &c. Sed?* An non idem eſt ac dicere, videri quidem poſſe eſſe contrarium, ſed reuera non eſſe? vel quod idem eſt, ſed reuera vtrumque ſtare? Tertiò euidenter conſtat vtrumque ſtare, ſi locum ipſum ex libro de vtilitate credendi, qui videtur alteri contrarius, inſpiciamus. Ita enim habet, *Cùm de religione, id eſt cùm de colendo atque intelligendo Deo agitur, ij minus ſequendi ſunt qui nos credere vetant, rationem promptiſſimè pollicentes. Nam nemini dubium eſt omnes homines aut ſtultos aut ſapientes eſſe. Nunc autem ſapientes voco, non cordatos & ingenio-*

„ *ſos homines, ſed eos quibus ineſt, quanta ineſſe homini poteſt,*
„ *ipſius hominis Deique firmiſſimè percepta cognitio, atque huic*
„ *cognitioni vita moréſque congruentes. Cæteri autem cuiuſ-*
„ *cumque modi artibus inertiiſque affecti ſint, quolibet victu*
„ *probandi ſiue improbandi, ſtultorum in numero deputauerim.*
Quis non videt ſapientem ac ſtultum hic longè aliter accipi, ac in citato loco de libero arbitrio? Ac proinde quis non cenſet minimè conſequi, vt ſi hic nullum relinquatur medium inter ſapientem & ſtultum, ita neque illic? Quid enim eſt *nunc ſapientes voco quibus ineſt, quanta ineſſe poteſt, ipſius hominis Deique firmiſſimè percepta cognitio*, niſi nunc ſapientes voco Chriſtianos? Et quid eſt, *non cordatos & ingenioſos homines*: &, *Cæteri autem cuiuſcumque modi artibus inertiiſque affecti ſint, quolibet victu probandi ſiue improbandi, ſtultorum in numero deputauerim*, niſi, ſtultos voco non Chriſtianos? Nec quoſcumque non Chriſtianos, ſed eos qui non habent Chriſti cognitionem *quanta homini ineſſe poteſt*, hoc eſt non perfectiſſimos Chriſtianos, etiamſi aliàs ingenioſi, cordati, bene affecti, victúque probandi ſint? An ita ſumitur ſapiens & ſtultus in libro tertio de libero arbitrio? An quæritur vtrum Adamus creatus fuerit Chriſtianus, an non Chriſtianus? Quis igitur non videt etiam ſi medium nihil ſit inter ſapientem & ſtultum, vt hic ſumitur, hoc eſt in libro de vtilitate credendi, minimè conſequi vt nihil quoque ſit medium inter ſapientem & ſtultum, vt illic, hoc eſt in tertio de libero arbitrio ſumebatur; ac proinde locum hunc minimè illi eſſe contrarium?

Atque hoc Auguſtinus ſatis ſignificat loco citato cùm dicit. *Nunc*, ſapientes aut ſtultos eſſe omnes homines dixi, *eos volens intelligi qui iam ratione vtuntur.* Hoc enim eſt idem ac ſi diceret, ſe reſpicere ad præſentem hominis ſtatum longè diuerſum ab eo in quo primus homo creatus eſt vel creari potuit. Nec refert quod dicit, *intuebar quippe paruulos, &c.* Neque enim ita in-

tuebatur vt vellet ſolos paruulos medios eſſe inter ſapientes & ſtultos, ſed inſtantiam proponebat ex qua *appareret naturam hominis recipere aliquid medium*, vt antea dictum eſt, vnde vlterius inferri poſſet nihil mali eſſe ſi etiam adultus innocens tali *affectione animatus ſupponeretur, qualem habent qui per negligentiam ſapientia carent*: vt paulò ante retulimus. Reſtat igitur firma ex hoc loco probatio, quòd iuxta mentem Auguſtini dari poſſit ſtatus medius hominis, inter ſapientiam quâ dirigitur ad finem ſupernaturalem, & ſtultitiam quâ ab eo fine auertitur.

CAPVT VIII.

Baianorum labor & deſperatio in altero Auguſtini teſtimonio exponendo.

§ I.

Auguſtinus numquam retractauit quæ dixerat in 3. de Libero Arbitrio, Laudandum Deum, quamuis ignorantia & difficultas eſſent primordia hominis naturalia.

OPPONO quintò alium Auguſtini locum manifeſtum, dum agit de ignorantia & concupiſcentia. Placitum ſcilicet aduerſariorum eſt naturam humanam, ſi careat ignorantia & concupiſcentia, pertinere iam ad ſtatum gratiæ, nec eſſe puram naturam: ſi non careat, neceſſariò ſupponendum eſſe aliquod peccatum: quòd diuinæ ſapientiæ & æquitati inſuperabiliter repugnet, condere talem creaturam cum tali defectu niſi præcedat peccatum quod hoc meruerit. Vnde ſequitur ſi habeamus ex Auguſtino creari poſſe naturã humanã cũ cõcupiſcentia & ignorantia, nullo ſuppoſita

peccato habere nos conſequenter ex Auguſtino ſtatum puræ naturæ eſſe poſſibilem. Auguſtinum igitur audiamus in libro tertio de libero arbitrio, vbi *naturalem* ignorantiam ac difficultatem diſtinguit contra *pœnalem*, Cap. 22. & addit, Etiam ſi *naturalis* eſſet ignorantia & difficultas quæ nimirum iam *pœnalis* eſt homini, nihilominus tamen *creatorem* eius fore laudandum. Atque hoc ipſum confirmat 1. Retr. cap. 9. vbi locum illum libri tertij de
" libero arbitrio recognoſcit his verbis *Ad quam miſeriam*
" *iuſtæ damnationis pertinet ignorantia & difficultas, quampa-*
" *titur omnis homo ab exordio natiuitatis ſuæ: nec ab iſto malo*
" *niſi Dei gratia quiſquam liberatur. Quam miſeriam Pelagiani*
" *nolunt ex iuſta damnatione deſcendere, negantes Originale*
" *peccatum*, QVAMVIS IGNORANTIA ET DIFFICVLTAS ETIAM
" SI ESSENT HOMINIS PRIMORDIA NATVRALIA, NEC SIC CVL-
" PANDVS DEVS SED LAVDANDVS ESSET, *ſicut in eodem tertio*
" *libro de libero arbitrio diſputauimus.*

De ſtatu puræ nat. lib. 3. cap. 18. Aduerſarii fatentur ingenuè grauem eſſe hanc difficultatem, Dei tamen auxilium ad eam *difflandam* præſto fore ſperant, ſapientiùs facturi ſi eiuſmodi auxilium quærerent potius ad intelligendā eius vim, vt auctore Auguſtino errorem deponerent, & Catholicæ doctrinæ ſenſus proprios ſubmitterent. Sed quid facias ijs hominibus qui cōſtitutæ iam ſententiæ adeo pertinaciter adhærent, vt quidquid ex Auguſtini ſcriptis aduerſus eam proferatur *intrepidè dicant verum eſſe non poſſe*? Quid; falſum igitur dicendum erit? O præclaros Auguſtinianæ authoritatis aſſertores! Ac ne putes vanam fuiſſe comminationem, en vt iterum confeſſi difficultatis huius preſſuram qua ſe *magnopere arctari* queruntur impellente *maiori quadam audacia* tanto niſu conantur Cap. 19. erumpere, vt dicant falſum eſſe quod Auguſtinus docuerat in libris de libero arbitrio. Quod ne aliquis putet iniuria dictum in S. Doctorem, contendunt id etiam ſenſiſſe ipſummet in Ep. ad Hier. 28. vbi retractauit ea quæ in tertio de libero arbitrio docuerat. Sunt iſta paulò

diligentius

diligentiùs examinanda: & conferenda inter ſe, quæ Nou-Auguſtiniani ad diluendam hanc difficultatem plurima differunt. Spero enim Lectorem facilè conſenſurum, confuſiſſima eſſe, implicatiſſima, ſecúmque pugnantia quæ proferunt, & vbi poterant exclamare more ſuo, *O veritas!* abſentem enim inuocaſſent.

Et primo cùm Auguſtinus apertè ſignificet ſe quæ dicit in 1. Retr. eadem dixiſſe in tertio de libero arbitrio, ſcire velim quare Nou-Auguſtiniani vtrumque locum ſoluendo diſpungant, & ea quæ proponuntur ex tertio de libero arbitrio quod eſſent falſa, emendata dicant in Epiſtola ad Hieronymum; ad ea verò quæ ſumuntur ex primo retractationum aliâ quâdam ſolutionem excogitent? Auguſtinus in 3. libro de libero arbitrio ſic loquitur; *Ignorantia & difficultas, ſi naturalis eſt, inde incipit anima proficere &c. Non enim quod naturaliter neſcit, & naturaliter non poteſt, hoc animæ deputatur in reatum; ſed quod ſcire non ſtuduit, &c. Loqui enim non noſſe atque non poſſe infanti naturale eſt, quæ ignorantia difficultáſque ſermonis, non modo inculpabilis ſub Grammaticorum legibus, ſed etiam humanis affectibus blanda & grata eſt, &c. Sic etiam & nunc, ſi ignorantia veri naturalis eſt homini, vnde incipiat in ſapientiæ quietiſque beatitudinem ſurgere; nullus hanc ex initio naturali rectè arguit. ſed ſi proficere voluerit, aut à profectu retrorſum relabi voluerit iure meritóque pœnas luet. Creator verò eius vbique laudatur, vel quòd eam ab ipſis exordijs ad ſummi boni capacitatem inchoauerit: vel quod eius profectum adiuuet, &c Non enim propterea malam creauit, quia nondum tanta eſt, quanta vt proficiendo eſſe poſſet accepit.*

In primo vero Retractationum ita loquitur: *Quamuis ignorantia & difficultas etiam ſi eſſent hominis primordia naturalia, nec ſic culpandus Deus ſed laudandus eſſet, vt in eodem tertio libro diſputauimus*, vbi vides paucis verbis id ipſum exprimere, quod dixerat in tertio de libero arbitrio & hoc aduertere ipſum ac fateri. Quod iterum confirmat in Libro de Bono Perſeu. Quia Cap. 9.

enim Semipelagiani Auguſtinum iuniorem & contra Manichæos diſputantem Auguſtino ſeniori & contra ipſos diſputanti opponebant, vt conſtat ex epiſtola Hilarii: reſpondet Auguſtinus repetendo, & quod in libris illis dixerat, & quod in primo Retractationum confirmarat; ac dicendo ſe non ideo admiſiſſe hypotheſim illam *quod ignorantia & difficultas ſint hominis primordia naturalia*, quam & Manichæi & Pelagiani ex diuerſis principiis admittebant; ſed contendiſſe, etiam ſi ea admitteretur; non ſequi tamen quod Manichæi volebant, non poſſe bonum eſſe creatorem hominum huiuſmodi malis laborantium. Auguſtini verba ſunt. *Et poteram, ſicut feci, quodlibet horum verum eſſet, quæ non definitè interponebam, certa tamen ratione concludere, in omnibus Deum eſſe laudandum, ſine vlla neceſſitate credendi duas, ſicut illi volunt, coæternas boni & mali ſubſtantias. Denique in primo Retractationum libro, quod opus meũ nõdum legiſtis, cùm ad eos libros retractandos veniſſem, hoc eſt de libero arbitrio, ita loquutus ſum*: Ac relatis inter cætera ſuperioribus verbis, *Quamuis ignorantia & difficultas*, &c. ſubiũgit, *hæc dixi in primo libro Retractationum, cùm retractarem libros de libero arbitrio*. Et mox. *Quamuis ergo in libro tertio de libero arbitrio ita de paruulis diſputauerim, vt etiam ſi verum eſſet quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & difficultatem ſine quibus nullus homo naſcitur, primordia non ſupplicia eſſe naturæ, vincerentur tamen Manichæi, qui volunt duas boni ſcilicet & mali coæternas eſſe naturas; numquid ideo fides in dubium vocanda ſeu deſerenda eſt, quam contra ipſos Pelagianos Catholica defendit Eccleſia, quæ aſſerit originale eſſe peccatum, cuius reatus generatione contractus regeneratione ſoluendus eſt?* En vt Auguſtinus hoc etiam loco aſſerit ſe *certa ratione* concludere potuiſſe contra Manichæos, non ideo non eſſe Deum laudandum, ſi ignorantia, & difficultas primordia eſſent naturalia. En vt affirmare pergit etiam ſi hoc daretur, quod reuera dandum non eſt, vincendos tamen Manichæos. En vt dicit ſe hoc aſſe-

Cap. 11.

ſuiſſe diſputantem *de paruulis*: hoc verò quid aliud eſt quàm aſſerere conditionalem iſtam de paruulis intellectam, *ſi ignorantia & difficultas primordia eſſent naturæ,* vt volebant tum Manichæi, tum Pelagiani, *nihilominus tamen laudandus eſſet talis naturæ creator*, eſſe veram?

Hic autem Baiani ea ſolum quæ Auguſtinus *incautius fuderat*, contra Manichæos diſputans in libris de libero arbitrio, ſenem aduerſus Pelagianos dimicantem emendaſſe prædicant: eſſe enim prima poſtremis *contraria*, & proinde falſa. Et huic ſolutioni non obeſſe verba illa primi Retract. quæ retulimus, *quamuis ignorantia & difficultas, &c.* Deus immortalis! quæ dicit in primo Retractationum atque etiam in libro de Bono perſeuerantiæ, non ſunt illa ipſa quæ dixerat in tertio de Libero arbitrio? Non hoc fatetur Auguſtinus ipſe? Non manifeſtè conſtat ex vtriuſque ſententiæ collatione? Illa igitur falſa ſunt, iſta non ſunt? Illa emendauit, iſta probauit? *Incautus* erat, cùm illa funderet, ſapiebat cùm iſta inculcaret? Iunior erat proferens ea quæ ſenior cõfirmauit? Dicebat illa tantùm contra Manichæos diſputans, quæ repetijt impugnans Pelagianos? Et hoc eſt ſeriò colere Auguſtinum? hoc venerari ſanctiſſimam eius doctrinam, exhibere illum primò errantem in tertio de Libero arbitrio: ſecundò emendatum in Epiſtola ad Hieronymum, tertiò relapſum in primo Retractationum, atque in errore finaliter perſeuerantem in libro de Bono perſeuerantiæ? Nam vt Epiſtola ad Hieronymum poſterior ſit tertio libro de Libero arbitrio; non eſt vnde probẽt poſteriorem etiam eſſe libro primo Retractationum, vt cogitari poſſit Auguſtinus in ea emendaſſe quod etiam in iſto dixerat. Siquidem Auguſtinus in primo Retractationum citat librum nouiſſimum de Ciuitate Dei hoc eſt 22. Et in Epiſtola 102. ait ſe & Epiſtolam de origine animæ ad Hieronymum dediſſe, & habere præ manibus libros de Ciuitate, quorum quinque tantùm iam ſcripſerat: Scripta igitur erat ad Hie-

De ſtatu puræ nat. lib. 3. cap. 19.

Ib. cap. 20.

Cap. 7.

ronymum Epiſtola, nondum abſolutis libris de Ciuitate Dei, ac proinde nondum ſcripto primo libro Retractationum, quo citatur qui eſt de Ciuitate Dei vigeſimus ſecundus & vltimus. Conſtat etiam libros quatuor contra duas Epiſtolas Pelagianorum poſteriores eſſe Epiſtola ad Hieronymum, vtpote qui ſint ſcripti ad Bonifacium Papam ſucceſſorem Innocentij, ſub quo mortuum eſſe Hieronymum teſtatur Baronius anno 414. Et iterum conſtat libris illis poſteriorem eſſe primum Retractationum cuius cap. 23. citantur. Manifeſtum igitur eſt hunc eſſe poſteriorem Epiſtola ad Hieronymum, Quî ergo fieri potuit vt in primo Retractationum renouaret errorem quem in tertio de libero arbitrio incautè prolatum in Epiſtola ad Hieronymum emendauerat? Quomodo iterum illum inculcauit in libro de Bono perſeuerantiæ, quem etiam ſcribit poſt libros Retractationum? Et audent legitimam, ab eius iuuentute excuſationem eorum petere quæ conſtat ætate iam cadente ab eo confirmata?

Sed quid quæſo ſibi volunt Baiani cùm dicunt illi ſolutioni quâ reſpondent Auguſtinum emẽdaſſe quod dixerat in libris de Libero arbitrio, *non obeſſe* quæ dicit in primo Retractationũ? Quomodo enim non obſunt, aut quomodo non oſtendunt inanem eſſe ſolutionem illam? Dicite, inquam, ô Nou-Auguſtiniani, verba illa primi Retractationum. *Quamuis ignorantia & difficultas etiam ſi eſſent hominis primordia naturalia, nec ſic culpandus, ſed laudandus eſſet Deus*, recipiúntne idoneam aliquam interpretationem, quâ non ſit neceſſe concedere Auguſtinum erraſſe necne? ſi non recipiunt, errauit igitur Auguſtinus iudicio veſtro & iuuenis & ſenex: & contra Manichæos ſcribens & contra Pelagianos: & ante & poſt Epiſtolam ad Hieronymum vſque ad finem vitæ: nec iam à ſeipſo emendari poteſt, quippe qui ſibi ſuperſtes eſſe nequeat; ſed eſt emendandus à vobis, Generalibus ſi ſuperis placet, non Philoſophorum modò,

Ib cap. 10.

non Scholaſticorum, non Patrum cæterorum, non Cõciliorum, non denique Eccleſiæ vniuerſæ, ſed quod felix fauſtumque ſiet, ipſius etiam Auguſtini Reformatoribus. Si recipiunt, idoneam aliquam interpretationem, quare non adhibetis illam ipſam ad libros de libero arbitrio? videte enim quid verbis illis attexat Auguſtinus, *ſicut in eodem libro tertio diſputauimus*. Ecce quod hîc dicit teſtatur hoc ipſum eſſe quod ibi dixerat: & iſtud benignam admittit interpretationem: poteſt igitur & illud admittere: ergo & ſuperflua eſt illa Auguſtiniani lapſus confeſſio: & quia ſuperflua eſt, conſequenter eſt iniurioſa Doctori ſancto: &, cùm aliis omnibus, tum potiſſimum affectatis adoratoribus Theologiæ Hipponenſis indigniſſima.

§ II.

Auguſtinus in Epiſtola ad Hieronymum, vel non attentè lectus à Baianis, vel non intellectus.

SECVNDO. Quando ſuæ illius *audaciæ* in Auguſtino damnando innocentiam tuentur ex eiuſdem Epiſtola ad Hieronymum, rogatum velim eruditum Lectorem vt eam legat: & promitto vel vnicâ inſpectione facilè intellecturum, oculos illis trigeſies ſexies, quoties videlicet ſe illam Epiſtolam, vt & cætera quæ ſunt contra Pelagianos legiſſe iactitant, meridie caligaſſe: Hæc enim quatuor ex attenta eius lectione certò conſtant. Primum eſt, nullum eſſe verbum quo Auguſtinus ſignificet illam conditionalem ex libro tertio de libero arbitrio deſumptam, *ſi ignorantia & difficultas eſſet naturalis, Deus tamen laudandus eſſet*, ſibi non probari, aut eſſe falſam. Secundum eſt, Auguſtino duas tantùm rationes quas propoſuerat ad ſaluandam in miſerijs paruulorum diuinam iuſtitiam, non videri ſufficientes. Illarum prima petitur ex fructu vel ex damno in adultos quibus paruuli curæ ſunt redundante. Secunda petitur

fructu quem fortè inde ipſimet paruuli occultâ quadam Dei compenſatione percipiunt. Tertium eſt hanc tantùm ſecundam rationem videri Auguſtino aſsumere aliquid dubium, aut etiam falſum, non verò primam. Quartum eſt non ideo non videri ſufficientes duas haſce rationes, quòd non valeant ad excuſandas paruulorum miſerias temporales; ſed quia nihil proſunt ad excuſandam æternam illam damnationiş ipſorum miſeriam, de qua fides Catholica nullam eſse patitur dubitationem.
„ Auguſtini enim manifeſta ſunt hæc verba. *Sed vt omit-*
„ *tamus, & contemnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec*
„ *tranſacta reuocantur; numquid ſimiliter contemnere poſſu-*
„ *mus quòd per vnum hominem mors, & per vnum hominem*
„ *reſurrectio mortuorum? ſicut enim in Adam omnes moriun-*
„ *tur, ſic & in Chriſto omnes viuificabuntur..... Ac per hoc*
„ *quiſquis nobis dixerit quenquam in reſurrectione mortuorum*
„ *viuificari poſſe niſi in Chriſto, tanquam peſtis communis fi-*
„ *dei deteſtandus eſt. Item quiſquis dixerit quòd in Chriſto vi-*
„ *uificabuntur etiam paruuli qui ſine ſacramenti eius partici-*
„ *patione de vita exeunt, hic profectò & contra Apoſtolicam*
„ *prædicationem venit & totam condemnat Eccleſiam... hu-*
„ *ius igitur damnationis in paruulos cauſam require.* En quid potiſſimùm quærat Auguſtinus. Non itaque illum cruciarent miſeriæ paruulorum ſi tempore finirentur, ſed quod afflictiones breuis illius temporis quo viuere ſinuntur excipiat æterna damnatio ſi ſine baptiſmo diſceſſerint, hoc illud eſt cuius cauſam inquirit, quámque inueniri poſſe negat ſine aliquo ipſorum peccato. Nec enim hic locum habet, quod dixerat, prodeſſe adultis quod paruuli patiuntur. Quid enim illis prodeſſe poteſt quod damnantur? Sed nec alia ratio quæ videbatur eſſe *quaſi firmamentum ſententiæ* quam volebat eligere, petita ex occulta compẽſatione per interna beneficia paruulis collata, iam valet. Eſto enim valeat in martyribus innocentibus, quid valere poteſt in iis qui naturali morte præuenti poſt iſtius vitæ cruciatus æternam in-

altera damnationem inueniunt? hoc enim vrget Auguſtinus cùm dicit, *Nunc autem cum iſta quæſtio non poſſit abſolui, niſi etiam de his paruulis reſpondeatur qui poſt grauiſſimos cruciatus ſine ſacramẽto Chriſtianæ ſocietatis exſpirant,* &c. hæc eſt igitur Auguſtini anxietas, non verò in inuenienda breuium tantum miſeriarum cauſa: propterea-que ſcitè dixit, *Sed vt omittamus & contemnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec tranſacta reuocantur, &c.*

Atque hoc manifeſtè confirmatur ex eo quod paulò ante, dum recenſet pleraque alia dubia quæ putat per ſe ipſe poſſe ſoluere non expectato Hieronymi adiutorio, ponit hoc etiam de præcoci morte paruulorum. Cùm enim præmiſiſſet, *Ea verò quæ dicuntur alia contra hanc opinionem, facilè puto me poſſe refellere*; pergit deinde *Nam quod dicitur, quare fecit animas eis quos nouit cito morituros? poſſumus reſpondere parentum hinc peccata vel conuinci vel flagellari. Poſſumus etiam rectè illius moderationi iſta relinquere quem ſcimus omnibus temporaliter tranſeuntibus rebus, vbi ſunt etiam animalium ortus & obitus, curſum ornatiſſimum atque ordinatiſſimum dare: ſed nos iſta ſentire non poſſe, quæ ſi ſentiremus, delectatione ineffabili mulceremur. Non enim fruſtra per Prophetam qui hæc diuinitus inſpirata didicerat dictũ eſt qui profert numeroſè ſæculum, vnde Muſica, id eſt ſcientia benè modulandi ad admonitionem magnæ rei etiam mortalibus rationales habentibus animas Dei largitate conceſſa eſt. Vnde ſi homo faciendi carminis artifex nouit quas quibus moras vocibus tribuat, vt illud quod canitur decedentibus ac ſuccedentibus ſonis pulcherrimè currat ac tranſeat; quantò magis Deus, cuius ſapientia per quam fecit omnia longè omnibus artibus præferenda eſt, nulla in naturis naſcentibus & occidentibus temporum ſpatia, quæ tanquam ſyllabæ ac verba ad particulas huius ſæculi pertinent, in hoc labentium rerum tanquam mirabili cantico, vel breuius vel productius quàm modulatio præcognita & præfinita depoſcit, præterire permittit? ..... hæc & alia quæ poſſum ſicut poſſum dico aduerſus eos qui hanc opinionem qua creduntur animæ ſicut illa vna ſingulis fieri, labefactare conantur, ſed cum ad*

„ *pænas ventum eſt paruulorum, &c.*

„ Perſpicuum eſt Auguſtinum hoc loco, id eſt in Epiſtola 28. ad Hieronymum, putare ſe aliunde quàm ex proprio paruulorum peccato cauſam idoneam petere poſſe, cur tam citò moriantur. Nempe vel ex parentum peccatis, vel etiam ex rationibus Deo nobis, cuius prouidentiâ ſic quorundam incommoda cum aliorum bonis temperantur, vt inde reſultet talis quædam harmonia qualem Pythagoræi ex inæquali atque contraria cæleſtium orbium conuerſione componi dicebant: nec referre quòd à nobis non percipiatur. id enim tribuendum eſſe imperitiæ noſtræ ac veluti cuidam animorum ſurditati. Quòd ſi ſecluſo peccato inuenit Auguſtinus idoneam properatæ mortis paruulorum cauſam; falſum igitur quod Baiani tam pertinaciter obtendunt, tanquam præcipuum quoddam Auguſtinianæ Theologiæ fundamentum, *non mori* vnum ex ijs eſſe quæ ſine illius qui moritur peccato contingere nequit. Falſum quod eidem Auguſtino tribuunt, *tantas afflictiones quantas paruulos in hac mortalitate pati cernimus, conciliari etiam non poſſe ſi natura vel initio pura, vel etiam parentibus licet peccantibus in poſteris tamen quoquo modo expers iniquitatis naſci poneretur.* Quod dicunt *perſpicuum* eſſe, cùm contrarium iam in Auguſtino perſpicuè monſtratum ſit, falſum quod vel minimos dolores ab innocentibus paruulis inſuperabili neceſſitate arcendos putant. Dicant enim amabo, vtrum illis videatur difficilius mori paruulum innocentem, an illi dolere ventrem? Quod ſi cauſam non deeſſe putat Auguſtinus cur primum fiat, negauerit vllam eſſe poſſe cur ſecundum contingeret? Manifeſtum igitur eſt id quod dicit Auguſtinus *cruciari ſe* dum rationes prouidentiæ ſcrutatur *quando ventum eſt ad pœnas paruulorum, non ſolùm eas quas habet poſt hanc vitam eorum damnatio, ſed eas ipſas quæ in hac vita dolentibus nobis verſantur ante oculos,* ſi pœnas materialiter ſumpſit pro malis, non cogitaſſe

De ſtatu puræ nat. cap. 5. 7. Ex lib. 3. ca 7. 11.

Ib. cap. 7

pœnas huius vitæ ſeorſim. Abſurdiſſimum enim eſſet hoc ſcrupulo cruciari, qui paulò ante longe difficiliorem ſorbuerat de præcipiti eorundem morte; ſed huiuſmodi pœnas ſumpſiſſe prout continuò cum morte ac damnatione coniunguntur. Atque hæc dicit Auguſtinus non in libris de Libero arbitrio, non iuuenis, nondum cum Manichæis congreſſus in diem ſcribit, præſentique ſeruit tempori, nihil admodum proſpiciens quid olim difficultatis parient contra Pelagianos, quæ modo contra Manichæos incautè funduntur, vt volunt qui ſe in eius verba iuraſſe ſimulant; ſed iam ſenex dum poſtrema reddit oracula, ſed aduerſus Pelagianos dimicans, ſed in Epiſtola ad Hieronymum, vbi ſuas, vt dicunt, *hallucinationes aduertit.* Lib. 3. cap. 19. de ſtatu puræ nat.

§ III.

Baiani quàm infeliciter explicent Auguſtini locum ex primo Retract. de ignorantia & difficultate naturalibus primordijs.

TERTIO videndum tandem quid dicant ad locum illum ex primo Retractationum, quem iterum retractatum dicere non poſſunt. Et ſupponimus quod dant, difficultatem vrgere potiſſimùm in paruulis. Nam quod poſſit Deus creare hominem in ætate adulta cum ignorantia & difficultate alijſque huius vitæ miſeriis, quamuis nullum habeat peccatum, dummodo non deſint auxilia queis poſsit ex illis malis colligere aliquod bonum, aduerſarij tandem fatentur, ſiue illud cum aliis eorum cogitationibus conſentiat, ſiue non, quod ego nunc non examino. At verò in paruulis qui huiuſmodi malis merguntur, cùm nec ipſi ſint idonei ad aliquem fructum inde percipiendum in hac vita, nec poſt mortem vlla fiat eorum compenſatio ſi moriantur ſine Sacramento Baptiſmi; hoc eſt quod ipſis ad intelligendum impoſsibile videtur. Et tamen de paruulis iſtis Auguſti- Ib. cap. 18. 15.

nus loquutus eſt in primô Retract. vt ex dictis patet. Quid igitur faciemus? & quomodo interpretabimur conditionalem illam: *Quamuis ignorantia & difficultas primordia eſſent naturalia, nec ſic culpandus ſed laudandus eſſet Deus?*

Ad tria capita reduci poſſunt quæ hîc reſpondent. Primò dicunt Auguſtinum non ſupponere ſtatum puerorum purè naturalem: quia loquitur iuxta vnam aliquam ex quatuor ſententiis quas de animarum incarnatione diſtinxit: nempe quòd vel propagetur anima filii ex anima parentis: vel fiant ſingulis ſingulæ in carne peccati: vel extra huiuſmodi carnem productæ ad eam informandam ſponte ipſæ veniant: vel certè ad illam à Deo mittantur: ſupponere igitur Auguſtinum peccatum aliquod, vel in ipſa puerorum anima ſi propagetur ex anima parentum: vel in ipſis parentibus, qui propterea carnem peccati ſubminiſtrent animæ deforis aduenturæ. Atque ita hypotheſis Auguſtini eſt, quòd ignorantia & difficultas ſint primordia naturalia *in aliqua quatuor illarum de animæ incarnatione ſententiarum:* quâ hypotheſi datâ, cenſet *inculpabilem manere ſubſtantiam Creatoris:* vnde nihil inferri poteſt pro ſtatu puræ naturæ qui peccatum excludit: hoc primum. Cap.10.ib.

Dicunt prætereа Auguſtinum non ſignificare *Deum iuſtum fore ſi paruuli ſine culpa tanta mala paterentur: ſed ſignificare Deum etiam illo caſu poſito in peccatis creaturæ ſuæ culpari non poſſe:* Et ideo quotieſcumque diſputationis illius ſuſceptæ contra Manichæos meminit, *numquam dicere ſe ſufficienter defendiſſe iuſtitiam Dei in illarum inflictione pœnarum: ſed viciſſe Manichæos, qui tam deteſtabilia de diuinæ ſubſtantiæ genti tenebrarum permixtæ violatione ac pollutione delirabant:* ſemper igitur ſupponi hypotheſim illam & conſequenter ſtatum purè naturalem repugnare diuinæ iuſtitiæ. Et ideo

Addunt tertiò Auguſtinum ex falſa hypotheſi Manichæos confutaſſe, quàm aliis plurimis locis *non modò*

falſam, ſed etiam impoſſibilem profeſſus eſt, quatenus toties inſtanter docuit diuinæ iuſtitiæ eſſe contrarium, id quod Iulianus totáque hæreſis Pelagiana ſtatuebat, grauiſſimo videlicet miſeriarum iugo paruulos ſine vllo peccati merito velut in puræ naturæ ſtatu premi. Item Auguſtinum, *ex hypotheſi ad hominem Manichæos refellere. Sed vtrum talis hypotheſis ex alijs capitibus ſiue diuinæ iuſtitiæ, ſiue prouidentiæ, ſiue aliis ſit poſſibilis vel impoſſibilis, aliam eſſe quæſtionem poſtea contra Pelagianos liquidiſſimè definitam.*

Hæ ſolutiones & inter ſe, & cum Auguſtino, & cum veritate manifeſtiſſimè pugnant. Et primò quòd dicunt Auguſtinum intelligere primordia naturalia in aliqua illarum quatuor de animæ incarnatione ſententiarum, non modò falſum, ſed ridiculum etiam eſt: Quod idem ſit ac Auguſtinum ſupponere primordia naturalia quæ non ſint primordia naturalia. Quomodo enim dici poteſt primordium naturale quod peccato ad naturam accedente ſuperuenit? An auderent qui hæc fingunt peccatum ipſum etiam originale quod ex priore parentum peccato procedit, numerare inter primordia naturalia? Non diſtingunt ipſimet in prole *quod procedit ex opere Dei & quod ex vitio peccatoris*? Non dicunt defectus illos qui ſupponunt parentum peccata, *ſiue culpa proles careat, ſiue polluta ſit, non procedere ex opere Dei*? An igitur admittent primordia naturalia quæ non ſint opus Dei? Et quia quæ ſunt primordia naturalia per primam naturæ inſtitutionem fieri debent, an alium præter Deum agnoſcere volent primum naturæ inſtitutorem? Non eſt manifeſtum Auguſtinum contra Manichæos primordia naturalia diſtinguere contra peccata: atque vt tueatur iuſtitiam Creatoris negare peccatum eſſe primordium naturale, ne cogatur illud tribuere Deo tanquam auctori? Non contendit ille perpetuò bonum eſſe quidquid in creatura Deus primitus inſtituit? ipſam verò benè inſtitutam libero arbitrio vitium acceſſere degenerantem à prima inſtitutione? Non eſt mani- Ib. cap. 8.

feſtum apud Auguſtinum peccatum eſſe corruptionem quandam boni à Deo conditi? Non eſt etiam manifeſtum implicare contradictionem vt corruptio ſit primordium naturale eius quod corrumpitur? Quis ergo ſanus cogitare poteſt vitium aut peccatum eſſe primordium naturale naturæ cui ineſt? Quod ſi eſt quid ſecundarium & poſteriùs adueniens, quomodo non erit etiam ſecundarium & poſterius quicquid vitium ipſum
Cap. 18. ſupponit? Manifeſta ſunt Auguſtini verba, in 3. de Libero arbitrio quæ referuntur etiam in primo Retract. Non
Cap. 7. eſſe malum niſi dum homo *recedit ab eo quod naturaliter factus eſt*. Et, *Malum non eſſe naturale* ſi reſpiciamus pri-
Ib. cap. 10. mã naturæ inſtitutionem: Ideóque *naturam laudari dum vituperatur eius vitium* quod vitio innuatur naturæ integritas: Corruptionem eſſe maximè *nomen vitii*: nec *vſi-*
De lib. arb. *tatè* dici corruptionem, niſi cùm quid vitio corrumpitur,
lib. 3. cap. & ſolam *corruptionem vitioſam* eſſe vituperandam, vt ſit
14 15. indubitatum, ſi ignorantia & difficultas quæ maximè in pueris àpparent, vel proprium vel alienum peccatum ſupponant, nullo modo iuxta phraſim Auguſtini dici poſſe primordia naturalia: ac proinde cùm ille dicit ex ſuppoſitione quod eſſent primordia naturalia laudandum Deum, ſuppoſitionem illam excludere tum proprium tum alienum peccatum: & conſequenter non loqui ipſum iuxta vnam aliquam ex illis quatuor de animarum incarnatione ſententiis, quæ omnes vel proprium vel alienum peccatum apertè ſupponunt.

Atque hoc quoque perſpicuum facit ipſa orationis Auguſtinianæ ſeries, & cogitationum commiſſura. Diſputat enim in libris de Libero arbitrio cõtra Manichæos, qui ex defectibus creaturæ rationalis, illis præſertim qui pueris inſunt, vt eſt ignorantia & difficultas, inferebant malum eſſe Creatorem. Auguſtinus vt hoc reiiciat negat hos defectus adhæſiſſe hominibus in eo ſtatu in quo ſunt à Deo conditi, vel ex eo quòd Deus in eis fecit: ſed ex eo quòd ipſi Dei facturæ addiderunt. Pec-

caſſe enim primum hominem & filiorum animas vel peccati vel pœnæ participes fieri ſecundùm vnum aliquem ex quatuor illis modis quibus incarnari poſſunt: *Vt*, inquit, *ex illo primo coniugio & cum ignorantia & cum* "
difficultate naſcamur ..... rerum moderatori ſummo Deo iu- "
ſtiſsimè placuit, vt & in ortu hominis appareret originaliter "
iuſtitia punientis: & in prouectu miſericordia liberantis. "
Item, *vt meliores gigneret quàm ipſe eſſet, non erat æquitatis,* "
ſed ex conuerſione ad Deum vt vinceret quiſque ſupplicium. "
Et vt oſtendat quomodo id acciderit vel accidere potuerit, explicat quatuor modos incarnationis animæ. Quod eſt dicere defectus illos ignorantiæ & difficultatis Cap. 20.
non eſſe primordia naturalia. Tum verò addit ſi naturales ſunt illi defectus ne ſic quidem *culpandum eſſe Creato-* Cap. 22.
rem, ſed potius laudandum. Quaſi diceret, quamuis non admitteretur vllus ex quatuor illis modis, ſecundùm quos conſtat ignorantiam & difficultatem pœnam eſſe vel proprii vel alieni peccati, ſed omnino dicendum eſſet illam eſſe naturalem hominis conditionem; etiam ſic laudandus eſſet animæ Creator. Opponit enim Auguſtinus hoc quod eſt ignorantiam eſſe naturalem, ei quod eſt eſſe ſupplicium aut pœnam peccati, vt conſtat ex his verbis in fine capitis 23. *Si autem ignorantia & difficultas à quibus iſtam vitam neceſſe eſt incipere, non ſunt animis naturales, reſtat vt hoc officio ſuſceptæ ſint, aut irrogatæ ſupplicio.* Vnde manifeſto concluditur argumento. Quod eſt irrogatum ſupplicio, vel officio ſuſceptum, non eſt naturale, vt patet ex Auguſtino, qui hæc inter ſe opponit: ſed iuxta quemcumque ex illis quatuor modis incarnationis animarum, ignorantia & difficultas vel ſunt irrogatæ ſupplicio vel officio ſuſceptæ, vt ex allatis paulò ante verbis conſtat: ergo iuxta nullum ex illis modis ſunt naturales: ergo nec primordia naturalia. Quod autem dicitur *vel officio ſuſceptæ* ad tertium modum incarnationis pertinet quo fingere quis poſſit animam ſponte veniſſe ad carnem peccati. Atque hinc

Digitized by Google

1 Retract. cap. 14. patet id quod eſt in cap. 20. *conuenientiſſimum & ordinatiſſimum apparere, vt malum meritum Adami fiat natura filiorum ex illo genitorum*, ita interpretandum iuxta ipſũmet Auguſtinum, vt natura ibi metaphoricè ſumatur quòd *nullum malum* propriè loquendo apud ipſum *naturale* dici poſſit. Præterea Baianis concilianda erunt quæ paulò ante dicebant nullo modo conciliari poſſe, diuinam iuſtitiam & paruulorum afflictiones, ſi natura *vel ab initio pura naſceretur, vel parentibus licet peccantibus ipſa tamen quoquo modo* ſupponeretur *expers iniquitatis.* hoc enim idem eſt, ac non ſufficere peccatum parentum, vt excuſari poſſit inflictio malorum quæ patiuntur paruuli. Quod quo modo cohærebit cum eo quod iam dicunt Auguſtinum Dei prouidentiã excuſare in eorumdem malorum inflictione ex hypotheſi alicuius ex illis quatuor opinionibus, iuxta quas conſtat vel peccatum habere paruulos vel certè ab habentibus peccatum eſſe natos? hoc enim idem eſt ac fateri ſufficere alterutrum ad excuſandam prouidentiam, nempe vel proprium vel alienum peccatum, &, quod vel paruuli peccatores ſint vel ex peccatoribus nati.

Cap. 5. Sed quia verſamur modò in expoſitione illius loci qui deſumptus eſt ex primo Retr. lubet integrum apponere vt hoc ipſum quod iam dicebam manifeſtiùs appareat. Ita verò habet *Ad quam miſeriam iuſtæ damnationis pertinet ignorantia & difficultas quam patitur omnis homo ab exordio natiuitatis ſuæ: nec ab iſto malo niſi Dei gratia quiſquam liberatur. Quam miſeriam Pelagiani nolunt ex iuſta damnatione deſcendere negantes originale peccatum; Quamuis ignorantia & difficultas etiam ſi eſſent hominis primordia naturalia; nec ſic culpandus Deus, ſed laudandus eſſet; vt in eodem tertio libro diſputauimus.* Hîc vides primò Auguſtinum aſſerere ignorantiam & difficultatem ex damnatione iuſta procedere, atque ita eſſe attributum naturæ damnatæ. Et quia damnatio vel tollit aliquod bonum quod prius erat in natura: vel addit aliquod

malum quod prius non erat, ſequitur hanc miſeriã eſſe additã naturæ prius atque adeo in meliori ſtatu cõditæ, ideóque non poſſe dici reuera *primordium naturale.* Vides ſecundò Pelagianos hoc negare, hoc eſt, negare hanc miſeriam ex damnatione procedere, itáque negare accidiſſe per detractionem vel per additionem ad naturam primitus conditam, quod eſt dicere eſſe congenitam, atque ad primam naturæ inſtitutionem pertinere, itáque verè ac propriè eſſe *primordium naturale.* Vides tertiò Auguſtinum dicere, quamuis hoc eſſet quod volunt Pelagiani; hoc eſt, quamuis illa miſeria non ſequeretur ex iuſta damnatione, ſed eſſet *primordium naturale*: ſeu quod idem eſt, dàta & non conceſſa Pelagianorum hypotheſi, quòd ignorantia & difficultas ſint primordia naturalia, adhuc ſequi Deum eſſe laudandum non culpandum. Hæc eſt Auguſtini ſententia adeo perſpicua, vt ſi eam negent, qui ſe viginti duos annos in eo meditando conſumpſiſſe iactant, perſuaſuri facile ſint non aliò ſpectaſſe ipſorum ſtudia quàm vt S. Doctoris mentem & fugerent ipſi occupati contrariis opinionibus, & aliis abſconderent. Iam verò in eo loco clarum eſt Auguſtinum opponere id quod ipſe contendit eſſe ex damnatione iuſta, negantibus Pelagianis, ei quod eſt primordium naturale quale Pelagiani admittebant in illis miſeriis paruulorum, Auguſtino negante. Clarum pariter eſt ſentire Auguſtinum, quod datâ Pelagianorum hypotheſi, nec tamen conceſſâ eò quòd falſa ſit, Deus ſit laudandus. Quid igitur ſibi volunt Nou-Auguſtiniani cùm loqui eum dicunt ex hypotheſi quòd ignorantia & difficultas ſint primordia naturalia iuxta aliquem ex illis quatuor modis incarnationis animarum. Hypotheſis quatuor illorum modorum eſt hypotheſis damnationis; Auguſtinus loquitur ex hypotheſi quæ damnationem excludit. Hypotheſis quatuor illorum modorum eſt hypotheſis, quam Auguſtinus non permittit modò, ſed etiam affirmat, ſumendo diſiunctim aliquem illorum: & ideo profite-

tur ad Hieronymum ſcribens cupere ſe vnum aliquem ex quatuor modis eligere, ſecundùm quem deinde philoſophetur: hypotheſis verò ex qua hic loquitur, eſt hypotheſis quam permittit tantum, reipſa verò negat. Hic loquitur ex hypotheſi ſententiæ Pelagianorum, quos Nou-Auguſtiniani vocant *puræ naturæ architectos* & quibus attribuunt quòd dicerent *paruulos premi iugo illo miſeriarum ſine vllo peccati merito, velut in puræ naturæ ſtatu.* Eamdémque neceſſe eſt fuiſſe Manichæorum hypotheſim, ſi verum eſt quod dicunt Auguſtinum contra Pelagianos diſputantem oſtendiſſe impoſſibilem eſſe hypotheſim ex qua refutarat Manichæos. Quod ſi eſt ita, quomodo poteſt Auguſtinus loqui de ignorantia & difficultate iuxta hypotheſim alicuius ex quatuor illis modis, cùm nec Manichæi, nec Pelagiani illos admitterent, ſed de homine loquerentur velut in ſtatu puræ naturæ? Audi quid dicat in lib. de Bono perſeu. *Quàmuis ergo in libro tertio de libero arbitrio ita de paruulis diſputauerim, vt etiam ſi verum eſſet quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & difficultatem ſine quibus nullus homo naſcitur, primordia non ſupplicia eſſe naturæ, vincerentur tamen Manichæi, &c.* Hæc dicit Auguſtinus, qui de Manichæis paulò ante teſtatus eſt illos Scripturas negare, quibus conſtat mala iſta ex damnatione prouenire, quod ipſum de Pelagianis teſtatus eſt con. Iul. cùm dicit *Non vis enim vllam pœnam pro alienis quenquam ſubire peccatis, ne hinc fiat credibile etiam contagia peccatorum in naſcentes ex gignentibus poſſe tranſire.* Quid hic facient Baiani ne ſe comprehenſos fateantur?

Lib. 5. de ſtatu puræ nat. cap. 19.

Ib. cap. 20.

Cap. 11.

Lib. 3. cap. 5.

Denique hypotheſis quòd ignorantia & difficultas naturæ conueniant conſequenter ad vnum aliquem ex illis quatuor modis incarnationis animæ, non eſt impoſſibilis. Quia, vt dixit Auguſtinus ad Hieronymum ſcribens, profitetur ſe velle vnum aliquem ex illis eligere, ſi poſſit: nec erat adeo abſurdus vt conaretur eligere aliquid impoſſibile. Atqui Nou-Auguſtiniani dicunt

Auguſtinum

Auguſtinum loqui ex hypotheſi impoſſibili, vt iam oſtẽſum eſt: non loquitur ergo ex hypotheſi quòd ignorantia & difficultas naturæ conueniant iuxta vnum aliquem ex illis quatuor modis: & Baiani ſecum apertè pugnant. Reſtat ergo euidenti demonſtratione confectum, Auguſtinum loqui ex hypotheſi quòd ignorantia & difficultas eſſent appendices naturæ puræ nullũ ſupponentis peccatum: ac velle datâ hypotheſi, Deum tamen eſſe laudandum, non culpandum, contra quàm Baiani velint, qui ruere putãt ipſius iuſtitiam & æquitatem ſi miſeria illa contingat innocẽtibus pueris. Etideo

Quod dicunt ſecundò Auguſtinum non ſignificare loco citato *Deum iuſtum fore* ſi paruuli ſine cauſa tanta mala paterentur, ſed ſignificare Deum etiam illo caſu poſito *culpari non poſſe*. Item non ſignificate ſe *ſufficienter Dei iuſtitiam defendiſſe*, ſed tantùm *ſe viciſſe Manichæos*: nec ego capio, Amice Lector, nec ipſe vt opinor capere vnquam poteris. Quid enim, ſi non defendit ſufficienter iuſtitiam Dei, nonne conſequens eſt, vt ſuſpicionem iniuſtitiæ reliquerit? Et Manichæos vicit qui copiam illis fecit Deũ iniuſtũ cogitandi? Manichæos vicit qui non negauit Deũ eſſe crudelem atque in diſpẽſandis malis quæ hominibus accidunt iniquum? O Baiani quid hoc prodigij eſt, *non ſignificauit Auguſtinus Deum iuſtum fore, ſed tantùm culpari non poſſe*? fieri poteſt, vt inculpabilis ſit Deus, neque tamen ſit iuſtus? Quid? Iuſtitiæ defectus apud vos non numeratur inter culpas? Tyranni ſi confiteantur, falsò dicant *mea culpa*? Sed & Auguſtinus non ſolùm dicit Deum *non eſſe culpandum*, ſed etiam *eſſe laudandum*: An ergo videtur vobis laudandus iniuſtus Deus? Num vobis quoque, quod Cyprianus quondam Ethnicis exprobrabat, fient religioſa flagitia, quando non negatis *iniuſtam* prouidentiam *inculpabilem eſſe atque laudandam*? Quis hic non clamet, *ô veritas*! Quis etiam non addat, ô viginti duos annos apud Auguſtinum fruſtra conſumptos? Hoccine enim

eſt tam diuturnæ operæ pretium? Ego verò mirari iam deſino, quid cauſæ fuerit cur Nou-Auguſtiniani tantam in Scholaſticos animi nauſeam paterentur, tanótque illos faſtu deſpuerent, cùm dicebant eos neque Deum, neque creaturas, neque virtutem, neque vitium: neque gratiam, neque naturam: neque nouum, neque vetus teſtamentum intelligere; denique nihil ſcire, quod erit illis commune cum beſtiis. Quid aliud expectandum fuit ab ijs qui tam præclarè de Deo, de virtute, de vitio philoſophantur, vt laudis materiam inueniant in eo quod Deus iniuſtè facit: nec culpandum putent qui tyrannus ſit. Sed ſi mihi detur optio vtros ſequi malim, nemo mihi iure ſuccenſeat, ſi eligam inter illas beſtias numerari potiùs quàm inter iſtos ſapientes, qui hæc myſteria non priùs audita continuo viginti duorũ annorũ labore ex Auguſtini ruderibus eruerunt.

Reſtat quod tertio loco reſpondent, Auguſtinum loqui ex hypotheſi ad hominem: quam ipſe non modo falſam, verum etiam impoſſibilem poſtea demonſtrauit, dum Pelagianos oppugnaret. Bene habet. Loquitur ergo Auguſtinus ex hypotheſi quam poſtea contra Pelagianos oſtẽdit eſſe impoſſibilem, & illa quam cõtra Pelagianos oſtẽdit eſſe impoſſibilem eſt hypotheſis puræ naturæ, vt ipſi fatentur: ergo loquitur ex hypotheſi puræ naturæ, non autem naturæ damnatæ vt antea volebant Atqui dicit ex hypotheſi de qua loquitur, Deum non eſſe culpandum, ſed laudandum: ergo iuxta doctrinam Auguſtini, ex hypotheſi puræ naturæ Deus non culpandus ſed laudandus eſt.

Iam videamus vtrum exiſtimet illam hypotheſim eſſe impoſſibilem. Et primò Baiani fatẽtur non eſſe impoſſibilem ſtatum puræ naturæ, hoc eſt naturæ ſine peccato & ſine donis naturalibus conditæ cum difficultatibus & incommodis ignorantiæ & concupiſcentiæ, & id genus aliis, ex defectu potentiæ diuinæ, quaſi verò non ſit in Deo ſufficiens vis ad hunc effectum producendum: ſed ex repugnantia bonitatis & æquitatis, quæ non pa-

citur creaturam rationalem à Deo fieri & innocentem & miſeram: Dicunt enim, *Quamuis quarumlibet miſeriarum inflictio non ſuperet poteſtatem Dei, nec excedat dominium eius, æquitatem tamen incorruptam iudicis cohibere poteſtatem Domini: Dei nimirum ſanctitatem ignorantiæ, concupiſcentiæ malitiæque concreatione neceſſario pollui, iuſtitiam innocentium afflictione violari.* Ergo ſi quis tollat ex illa hypotheſi ſequelam *iniquitatis* illius, & *pollutionis*, qua diuina ſanctitas inquinaretur, ille tollit omnem impoſſibilitatis cauſam. Atqui Auguſtinus huiuſmodi ſequelam funditus tollit negatione culpabilitatis, & affirmatione laudabilitatis diuinæ prouidentiæ, cum dicit datâ hypotheſi *non culpandum ſed laudandum fore Deum:* Ergo Auguſtinus tollit cauſam impoſſibilitatis: ergo remanet apud Auguſtinum hypotheſis illa poſſibilis: ergo vel eſt falſum quod illi dicunt Auguſtinum probare hypotheſim puræ naturæ impoſſibilem eſſe: vel fatendum eſſe ipſummet ſibi contrarium, hodie negantem quod heri affirmauerat etiam dum diſputat contra ſolos Pelagianos. Nam quod allatum eſt ex primo Retractationum poſterius eſt omnibus ferè libris contra Pelagianos ſcriptis, exceptis fortè libris de prædeſtinatione Sanctorum, & de Bono perſeuerantiæ.

De ſtatu puræ nat. lib. 3 cap. 11. 12.

Sed eſt quod hoc loco de fide Nou-Auguſtinianorum atque candore conqueramur, qui perpetuò ſupponunt Auguſtinum dixiſſe tantùm ex hypotheſi puræ naturæ Deum non culpandum, ſed potiùs laudandum *in peccatis creaturæ*. Eſt enim euidentiſſimum Auguſtinum non dicere Deum eſſe laudandum in peccatis tantum creaturæ, ſed in ipſis etiam miſeriis *ignorantiæ & difficultatis.* ſine alio ad peccatum reſpectu. Clariſſima ſunt Auguſtini verba. *Quamuis ergo in libro tertio de Libero Arbitrio ita de paruulis diſputauerim, vt etiamſi verum eſſet, quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & dificultatem ſine quibus nullus hominum naſcitur primordia non ſupplicia eſſe naturæ, vincerentur tamen Manichæi.* De paruulis loquitur qui

per ætatem nondum peccare poſſunt, vt concludere queat Deum eſſe laudandum in eorum peccatis: ergo laudandum prçcisè vult in eorum inflictione malorum.

Neque hoc ipſum quod hic Baiani obtendunt cùm dicunt ex Auguſtino in hypotheſi iam dicta laudandum Deum in peccatis creaturæ, conſtare poteſt. *Quia*, inquiunt, *ſi peccat creatura laudemus Creatorem, quia non peccat niſi dum ab inſtituto ſui Creatoris abſcedit: ſi verò non peccat, laudemus Creatorem, quia nihil præter creatoris inſtituta committit.* Et hac bella ratiocinatione victos ab Auguſtino Manichæos volunt, ſed apud imperitos tantum auditores ac ſtupidos: ſi enim aliquid ſapiunt & ingenij ſcintillam reliquam habent, ſtatim intelligent, ſi vera ſunt ea quæ Baiani dicunt, Auguſtinum teneri nec poſſe niſi reuocatâ ſententiâ expedire ſe Manichæorum ex caſſibus. Atque vt hoc fiat manifeſtum, age vnum aliquem è diſcipulis Fauſti, vel Felicis, vel Fortunati ſpectaculi cauſa huc aduocemus cum Auguſtino pugnaturum. Nolo procedere illum aliis telis inſtructum quàm quæ ſumpſerit ex armamentario Baianorum: & omitto quod ſtatim obiicere poteſt, hiatum quemdam & abſurditatem ſententiæ, cùm dicunt *ſiue peccet creatura, ſiue non peccet, Creatorem ſemper in peccatis creaturæ laudandum eſſe.* Quomodo enim laudabitur in peccatis creaturæ, ſi creatura non peccet? ſed hoc omitto. Alia ſunt ex doctrina Baianorum deſumpta quæ Manichæus intorqueat.

Et primò, hypotheſis ab Auguſtino data, qua non obſtante contendit Creatorem eſſe laudandum, eſt hypotheſis puræ naturæ, quæ inſertam habeat ex ſua inſtitutione concupiſcentiam & ignorantiam: atqui concupiſcentia illa, vt Baiani dicunt, talis eſſet in natura pura qualis eſt modò in natura lapſa, haberétque ſimiliter coniunctam *carentiam indifferentiæ & peccandi neceſſitatem perpetuam*: Ergo Creator talem naturam inſtituens inducerer perpetuam peccandi neceſſitatem, quo non

1. de ſtatu puræ nat. cap. 10.

obſtante diceret tamen Auguſtinus, *Laudemus Creatorem?*

Secundò, homo in Schola Manichæi conditus, eſt opus mali Creatoris: ſed homo conditus in ſtatu puræ naturæ cum illa concupiſcentia ad peccatum trahente neceſſariò *non poteſt condi niſi in ſchola Manichæi*, vt Baiani dicunt: ergo non poteſt non eſſe opus mali Creatoris. Hic dicet Auguſtinus *Laudemus Creatorem?*

Tertiò, motus concupiſcentiæ ſunt *quædam deſideria peccandi, ſunt turpes, illiciti, mali: & Caluinum ſapit, qui putat inſeri à Deo poſſe creaturæ rationali*, vt iidem dicunt: ſed hypotheſis puræ naturæ cum ignorantia & concupiſcentia, eſt hypotheſis hoc malum inuoluens: ergo creator puræ naturæ iuxta illam hypotheſim eſt Creator malorum & turpitudinum, & eſt Caluini Deus. Auguſtinus tamen dicet, *Laudemus Creatorem?* Ib. cap.14.

Quartò in hypotheſi in qua Deus ſupponitur talem condere naturam quæ nonpoſſit non concupiſcere contra rationem atque virtutem *perſpicuum eſt inhoneſtatem illam & turpitudinem concupiſcendi non eſſe tribuendam creaturæ, ſed veluti per canalem redire ad Deum*, vt Baiani loquuntur: Atqui hypotheſis puræ naturæ cum ignorantia & concupiſcentia eſt talis hypotheſis, etiam per ipſos: ergo in ea hypotheſi inhoneſtas & turpitudo concupiſcendi non eſt tribuenda creaturæ, ſed veluti per canalem in Creatorem reiicienda. Hic dicet Auguſtinus, *Laudemus Creatorem?*

Quintò quæ reperiuntur in præſenti ſtatu naturæ, nimirum *hæc carnis cum Spiritu lucta, hæc libidinis cum virtute repugnantia, hæc erubeſcendi de tanta fœditate neceſſitas*, Ib. cap.18. eiuſmodi ſunt vt ea tribuere auctori Deo *ſit irreligioſum, & quod ſine blaſphema opinione ſuſtineri non poteſt*, vt dicunt Baiani & ab Auguſtino *inuictè concluſum* putant. ſed hypotheſis puræ naturæ quàm Pelagiani aſſumunt, eadem omnia inuoluit, eáque Deo auctori tribuitur ex iiſdem: ergo qui dat illam hypotheſim id dat quod non

Digitized by Google

niſi *irreligioſa* aduerſus Deum & *blaſphema opinione* defendi poteſt. Auguſtinus ergo dicet eâ datâ *Laudemus Creatorem*, quãdo nimirũ ſequitur eſſe potius *blaſphemãdum?*

Sextò, Qui creat *tam magnum malum, tam fœdum, tam deteſtandum, veræque iuſtitiæ inimicum vt hoc ſolo quod ineſt naturæ rationali non poſſit eam non damnationis ream conſtituere, & ad mortis æternæ pœnas trahere*, eſt vt opinor malus creator: ſed qui creat naturam puram cum primordiis concupiſcentiæ, creat illud malum, vt Baiani putant; Ergo eſt malus Creator. Et tamen hoc dato dicet Auguſtinus, *Laudemus Creatorem?*

Ib. cap. 21.

Septimò hypotheſis inuoluens *malam libidinem ſpiritui contrariam, peccandi auidam, hoſtem honeſtatis, virtutis inimicam, pudendam etiam impudentibus*, infert neceſſariò malum auctorem: Sed hæc eſt hypotheſis puræ naturæ inſertam habentis concupiſcentiam tanquam primordium naturale. Concupiſcentia enim *non minus repugnat rationi in pura natura, neque eſt minus malum minuſque pudendum quàm in lapſa: ex illo verò pudore & ex illa confuſione tanquam inſuperabili ratione arguitur malitia*: vt dicunt: Ergo hypotheſis puræ naturæ inſertam habentis concupiſcentiam tanquam primordium naturale infert neceſſariò malũ Auctorem. At ille Auctor non eſt alius quàm talis naturæ Creator. Ergo hic malus eſt. Et de hoc tamen dicet Auguſtinus, *Laudemus Creatorem?*

Octauo, ratio quare *non poſſit infundi à Deo malus habitus*, eadem probat non poſſe à Deo infundi aliquod ex tribus, nempe *fœdiſſimam illam & pudendam concupiſcentiam, profundiſſimam iuris naturalis ignorantiam, & malitiam voluntatis* vt dicunt Baiani. Sed ratio cur non poſſit infundi à Deo malus habitus ea potiſſimum eſt, quia Deus non tantùm non poſſet laudari in peccatis creaturæ, quin potius poſſet vituperari ob connexionem quam habet malus habitus cum malo actu: Ergo eadem ratio id ipſum probabit de tribus illis vt pote quæ *arctam habent* ſicut habitus malus, & magis quàm habitus.

Lib. 3. cap. 22.

malus *cum peccato connexionem*: hoc igitur dato ex quo ſequitur Creatorem in peccatis creaturæ vituperabilem eſſe, dicet tamen Auguſtinus, *Laudemus Creatorem*?

Nono. ſi *Dei ſanctitas ignorantiæ, concupiſcentiæ, malitiæque concreatione neceſſariò polluitur*, vt dicunt Baiani, ea potiſſimum erit ratio quam ipſi etiam ſuggerunt, *quòd concupiſcentia pudenda & mala ſit, nihil aliud ſuſcitans niſi peccandi deſideria*: & quòd ignorantia iuris naturalis non excuſet à peccato quod cauſat: & quòd ipſa malitia voluntatis malitia ſit, eadémque erit ratio cur Deus *non niſi erronea & blaſphema opinione Auctor eorum eſſe poſſit.* Atqui totum hoc refunditur in peccata creaturæ, quæ ſui cauſam malam, fœdam, pudendam faciunt: Ergo ratio præcipua cur datâ illâ hypotheſi polluatur Dei ſanctitas, erunt peccata creaturæ quæ inde ſequuntur, eademque erunt cauſa cur Deus illius Auctor dici non poſſit niſi *erronea & blaſphema opinione*. Ergo ſi Dei ſanctitas polluitur datâ illa hypotheſi, polluetur peccatis creaturæ. Et tamen illa data dicet Auguſtinus *vincuntur Manichæi, laudemus Creatorem in peccatis creaturæ*?

Decimò. Si daretur hypotheſis Caluini dicentis Deum prædeterminare ad omnia flagitia, tunc huiuſmodi flagitia eſſent *materialiter ſcelera creaturæ vera tamen ſcelera & peccata Dei*, vt Baiani fatentur: ſed Deus concreando concupiſcentiam, ignorantiam, malitiam cum illa quam adiunctam habent peccandi neceſſitate nihilo minùs concurreret ad flagitia quæ inde ſequerentur quàm ſi prædeterminationem immitteret: quin imò hoc ipſum, talem nimirum creare naturam, eſt illam ad peccandum prædeterminare ab eam quam fatentur ſequentem inde peccandi neceſſitatem: Ergò illâ hypotheſi datâ quæ ſequuutur flagitia, ſunt *materialiter ſcelera creaturæ, vera tamen ſcelera & peccata Dei.* Et tamen, dicet Auguſtinus, eſto hypotheſis, & *Laudemus Creatorem in peccatis creaturæ*? O Baiani, veſter ille Phœbus quem quingentis annis expectauerat Eccleſia, vt

Lib 1. cap. 19.

eius illuſtratione liberaretur à tenebris Semipelagianiſmi, diémque antiquæ fidei tandem reſpiceret, vbi comam poſuerat cũ hæc ſcriberet? Et quid hoc eſt, contendere hypotheſim aliquam eſſe impoſſibilem creatori, quia mala & peccata, vel inuoluit, vel trahit in ipſum refundenda: & ſimul aſſerere, ſi daretur hypotheſis, Creatorem tamen in peccatis creaturæ laudandum eſſe?

Ex his ergo modò liquet quid ſit reſponſurus Manichæus ad præclarum illud dilemma, vel peccat creatura in data hypotheſi, vel non peccat &c. Dicet enim, peccat per te ipſum, quare enim diceres inuolui eâ hypotheſi *peccandi neceſſitatem*? Quare habere arctam cum peccato connexionem? Quare malam eſſe? Quare concupiſcentiam quæ ineſſe ſupponitur, eſſe peccandi auidam & nihil aliud ſuſcitantem niſi peccandi deſideria? Quare pudendam vel impudentibus? Quare iuſtitiæ inimicum, & virtuti contrarium. Quare conſtituentem neceſſariò creaturam rationalem damnationis ream? Quare trahere ad pœnas æternæ mortis? Peccat igitur in illa hypotheſi creatura, peccat, & ex ſententia tua peccat. Iam dicis. *Laudemus Creatorem, quia non peccat niſi dum ab eius inſtituto recedit.* Quin imò vituperemus Creatorem, quia peccata illa materialiter tantùm ſunt peccata creaturæ, vera autem Creatoris peccata & ſcelera. Quia in ipſum veluti per canalem redeunt. Quia eius ſanctitatem polluunt. Quia *blaſphemia* eſt & *ſacrilegium* tribuere talem effectum bono Creatori, Et Auguſtinus ſi non alia vſus eſſet palæſtra, dicere poſſet *vincuntur* Manichæi? *O veritas!*

Sed, de hoc argumento iam ſatis. Ex dictis enim
Ib. cap.18. 19. conſtare poteſt quam verus fuerit Nou-Auguſtinianorum timor ex apprehenſione ſuccumbendi, & quàm falſa ſpes eorumdem ex auxilio Spiritus ſancti, ſi aliud ſperauerunt quàm auxilium efficax ad inducẽdam in animum ſententiæ mutationem. Theologia verò quam

quam ſequuntur; nemo eſt qui non videat quàm ſit perturbata, quàm inconſtans, quàm confuſa, quàm diſſona, quàm vel ipſi Auguſtino contraria, vt qui cæteros Theologos habitare dicebant Cimmerias tenebras, videantur ipſi ad philoſophandum elegiſſe Babylonem.

CAPVT IX.

Expenditur locus Auguſtini in Pſalmum 70.

§ I.

Prima reſponſio Baianorum ex Auguſtino & Conciliorum definitionibus contraria.

OPPONO ſextò Auguſtini locum ex Commentario in Pſalmum 70. in principio, vbi ſic loquitur. *Multum mouet Dei amor & timor. Timor Dei, quia iuſtus eſt; amor, quia miſericors eſt: Quis enim ei diceret, quid feciſti ſi damnaret iuſtum? Quanta ergo miſericordia vt iuſtificet iniuſtum?* Nolo hic Auguſtinum intelligi de damnatione propriè ſumpta, iuridica & punitiua. Illa enim implicat ex hypotheſi quòd ſit innocens is qui damnari ſupponitur; ſed eum intelligo de inflictione eorumdem malorum quæ damnatis in pœnam imponuntur, vt velit talia quædam detracto verme conſcientiæ, & ſi quid aliud neceſſariò peccatum ſupponit, Deo ita decernente, infligi poſſe ipſis etiam iuſtis: eſto non in pœnam. Hoc autem repugnat è diametro cum principio Baianorum illo quo potiſſimùm adſtruunt impoſſibilitatem puræ naturæ; nempe quia implicat naturam rationalem innocentem vel carere ſupernaturalibus bonis vel incurrere in mala naturalia. Id autem eſſe impoſſibile, quia repugnat æquitati diuinæ prouidentiæ.

Hic Baiani duplici via ſe difficultatem hanc facile euaſuros putant. Dicunt primò loqui Auguſtinum de Lib. 3. cap. 16.

iuſtis prout ſunt in pręſentis vitæ ſtatu, in quo originalis culpæ merito Deus tamen damnare illos poteſt: non quidem in iuſtitia perſeuerantes, ſed quia non tenetur impedire ne rurſum in peccatum & damnationem prolabantur: Deum enim iuſtificatis hominibus perſeuerantiam gratuitò dare: ac proinde poſſe illos damnare negatâ priùs perſeuerantiâ.

Ridicula eſſet hæc interpretatio niſi lateret error Nou-Auguſtinianorũ atque etiam Caluiniſtarum. Nam ad quid quæſo ſupponerent pręſentem ſtatum & merita originalis culpæ vt dicere poſſint Deum gratuitò dare perſeuerantiam: ac proinde poſſe non dare, itáque iuſtum damnare interpoſito eius relapſu in iniuſtitiam? Numquid enim hoc potuit & ante peccatum originale? Numquid permiſit labi Angelos amiſſa perſeuerantiâ, itáque iuſtos damnauit & ſanctos, cùm nullum præceſſiſſet originale peccatum? Coniungenda nimirum ſunt Nouorum Dogmatiſtarum principia, & huc adducendum quod dicunt de gratia ſufficienti, nullam ſcilicet eſſe niſi eadem efficax ſit: poſſe igitur Deum in pœnam peccati originalis ſubtrahere iuſto auxilium ſufficiens ad non peccandum: & iuſtum neceſſariò iam peccantem ac cum impoſſibilitate aliter faciendi, damnare tamen. Hinc verò nihil ſequitur pro ſtatu puræ naturæ, qui peccatum non ſupponit nec meritum priuationis gratiæ ad perſeuerandum ſeu ad non peccandum neceſſariæ. Hoc eſt myſterium Theologiæ Nou-Auguſtinianæ.

Sed obſtant primò quęcumque adduci conſueuerunt tum ex ſacris Paginis, tum ex Concilio Tridentino, tum ex communi ſenſu Catholicorum, tum ex ipſomet Auguſtino, ad probandam gratiam ſufficientem, & potentiam non cadendi in hominibus iuſtificatis qui reipſa cadunt, de quo alio in loco.

Obſtat ſecundò, quod ſpecialiter definitum eſt in Concilio Florentino in Decreto Eugenij, *Omnem pæ-*

nam quæ pro culpa debetur, per baptiſmum remitti: & quod eſt confirmatum in Tridentino in baptizatis: *Nihil prorſus eſſe quod eos ab ingreſſu cæli remoretur*: Et, *Pœnam temporalem totam*, ſemper in baptiſmo remitti, &, aliam eſſe rationem eorum qui *ante baptiſmum per ignorantiam deliquerunt*, & eorum qui ſemel à peccati & dæmonis ſeruitute liberati templum Dei violant, quoad neceſſitatem ſatisfactionis. Quaſi diceret prioribus neceſſariam non eſſe ſatisfactionem, nulla remanente pœna pro qua ſatisfaciant; neceſſariam autem eſſe poſterioribus: hæc autem conciliari non poſſunt cum doctrina aduerſariorum. Seſſ.5.can 5. Seſſ.6.c.14. Seſſ.14.c.8.

Nam cùm grauiſſima ſit pœna illa quæ nexu indiſſolubili coniunctam habet damnationem æternam: cúmque eiuſmodi ſit ſubtractio auxilij ad perſeuerandum neceſſarij, ſi poſt baptiſmum remanet huius ſubtractionis meritum in peccato originali fundatum, quis negare poteſt remanere igitur illius peccati pœnam poſt baptiſmum & quidem grauiſſimam: nec temporalem modò, ſed æternam quoque, vel quod in idem ferè recidit, cum æterna connexam? Quomodo igitur omnis pœna quæ pro culpa debetur, remittitur? quomodo nihil eſt in baptizatis quod eos ab ingreſſu cœli remoretur? quis non mallet remanere centum annos purgatorij? quare ergo non poſſit eſſe locus ſatisfactioni per quam reatus ille tolli poſſit?

Adde tertiò quòd idem Tridentinum ex Apoſtolo refert, nihil eſſe damnationis iis qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem: an non enim multum manet damnationis quando manet malum meritum quo tollitur auxilium ad ſalutem neceſſarium, hoc eſt, meritum quo ſalus fit impoſsibilis ipſis etiam iuſtificatis, damnatio autem fit neceſſaria? Cùm enim impoſsibile ſit ſuppoſito præſentis prouidentiæ decreto iuſtificatum ſaluari niſi perſeueret in iuſtitia; impoſsibile quoque ſit perſeuerare niſi Dei au-

xilio ſuſtineatur vt non cadat; ſi debetur originali peccato quantumuis per baptiſmum ſublato, vt huiuſmodi auxilium ſubtrahatur: quomodo non illi debetur vt baptizati ſalus fiat impoſsibilis? & dicetur tamen nihil damnationis in eo manere, qui manet in impoſsibilitate ſalutis per peccatum contractâ?

Tom. 3. lib. 3. de gra. Salu. cap. 20

Sed hoc planius fiet, ſi excutiamus catenam illam damnatarum ſententiarum. Exſerit enim ſeſe ſtatim alius error quo dicunt Deum nullam habuiſſe intentionem quæ ſalutem ſpectaret eorum qui reipſa non ſaluantur, etiamſi iuſtificentur ad tempus: nec de ea magis cogitaſſe quàm de ſalute diaboli. Ea ſcilicet cauſa eſt cur gratiam deneget ad perſeuerandum neceſſariam. Verùm hinc etiam euidenter confirmatur quod dicebam, iſtorum baptiſmo tribui nòn poſſe quòd totam pœnam remittat, quòd nullum relinquat ſalutis impedimentum, nihil prorſus damnationis in iis qui ritè baptizati ſunt: atque ita quæcumque dixit Tridentinum in contrarium inania eſſe verborum ludibria. Cùm enim nolle cogitare de ſalute lapſorum in peccatum, ac proinde damnatorum vel damnandorum, idem ſit ac relinquere illos in maſſa damnationis, dicere nihil damnationis iis eſſe qui relinquuntur in maſſa damnationis, nonne eſt ſplendidè nugari?

Confirmatur iterum ex alio Nou-Auguſtinianorum errore, quo ſignificant primum Adami peccatum fuiſſe proprie peccatum; hæc verò quæ iam committuntur cum impoſsibilitate, ſcilicet ab iis abſtinendi, ſeu cum neceſsitate committendi, non eſſe propriè peccata: ſufficere tamen ad damnationem quòd hæc ſiue impoſsibilitas, ſiue neceſsitas trahatur ex illo primo peccato. Quaſi dicerent, etiam ſi non habeant ipſa per ſeſe ſufficientem libertatem, habere tamen in ſua origine. Et quemadmodum non negant quin non fuerit imputandum Adamo ad damnationem primum peccatum, niſi habuiſſet indifferentiam voluntatis & potentiam

ab eo abſtinendi; ita negaturi non ſunt, quin ſi hæc peccandi neceſsitas qua contingit iuſtificatum relabi in peccatum, non proueniret ex priore peccato; ipſe non ſit excuſandus à culpa, & ab ea quæ inde ſequitur damnatione. Quo poſito, quis non videt vim prioris peccati in poſteriori remanere, ac dare illi quaſi vigorem & valorem ad damnationem promerendam? Quod cùm ita ſit, infelix ille qui finaliter in hunc modum peccat, non dicetur vel æquè vel magis damnari propter primum peccatum; quàm propter ſecundum? Et dicetur tamen illud in baptiſmo eſſe remiſſum propter quod baptizatus & per baptiſmum iuſtificatus, his nequidquam obſtantibus, damnatur?

Verùm quia ſolemne Baianis eſt Conciliorum & Pontificum decretis), & quibuſlibet aliis argumentis opponere authoritatem Auguſtini, oſtendendum eſt. Quartò ex Auguſtino infamem eſſe ac deteſtandam huiuſmodi doctrinam. Auguſtini enim verba ſunt illa quibus apertè ſignificat, ſi de paruulis ſit quæſtio, concupiſcentiam quidem in illis relinqui; ſed hoc operari baptiſmum, *vt non obſit mortuo quæ inerat nato. Nam ſi poſt baptiſmum vixerit, atque ad ætatem capacem præcepti peruenire potuerit: ibi habet cum qua pugnet, eámque adiuuante Deo ſuperet, ſi non in vacuum gratiam eius ſuſceperit: ſi reprobatus eſſe noluerit. Nam nec grandibus hoc præſtatur in baptiſmo (niſi fortè miraculo ineffabili omnipotentiſsimi Creatoris) vt lex peccati quæ ineſt in membris repugnans legi mentis, penitus extinguatur & non ſit. Sed vt quidquid mali ab homine factum, dictum, cogitatum eſt, cum eidem concupiſcentiæ ſubiecta mente ſeruiret, totum aboleatur ac velut non fuerit habeatur, &c.* An putauerit Auguſtinus eo deterioris eſſe conditionis paruulos ſi viuant, quàm ſi moriantur; quòd concupiſcentia in cuius aliquo reatu peccatum originale poſuit, paruulis morientibus poſt baptiſmum nihil noceat, paruulis verò adoleſcentibus ita noceat, vt impoſsibilem illis faciat perſeuerantiam

De pec. mer. cap. 37.

in gratia baptiſmali; vnde ſequatur etiam ipſorum damnatio? Et non clarè ſupponit nullum illius malum meritum remanere quo excludatur gratia ad perſeuerandum neceſſaria, quando dicit relinqui tantùm ad pugnam, hoc eſt, ad exercitium virtutis ad quam pugnam præſto ſit *Deus adiuuans*, per gratiam ſuam: & quando ſignificat eos qui cadunt ideò cadere, quia gratiam illam *fruſtra receperunt*, quod ſcilicet cooperari noluerint? Quid eſt verò quod addit, vel quem ſenſum habere poteſt in ſententia Aduerſariorum, *ſi reprobatus eſſe noluerit*? Nonne hoc eſt reprobari, non habere facultatem ad perſeuerandum? vt illa facultas denegetur. ſpectatúrne voluntas reprobi iuxta eorum doctrinam? Nonne Deus ſtatuit eam non dare conſequenter ad peccatum originale & antecedenter ad omne peccatum actuale: atque adeò ad omnem eiuſdem reprobi voluntatem? Cuinam ergo exprobrari poteſt quod *voluerit eſſe reprobus non vincendo concupiſcentiam adiuuante Deo*? Sed quod addit Auguſtinus de iis qui baptizantur adulti, aboleri peccata actualia *quaſi non fuiſſent*, an non ſupponit aboleri pariter originalia? Quid enim eis prodeſt actuale ſic aboleri, ſi originale hoc adhuc operatur vt relabantur & pereant, dum impedit malo quodam merito ſuo ne detur auxilium ad perſeuerandum, immò ne ſit vlla in Deo ſalutis ipſorum intentio?

Idem iterum confirmat Auguſtinus his verbis: *In grandibus autem baptizatis, in quibus iam ratione vtentibus quidquid eidem concupiſcentiæ mens ad peccandum conſentit, propriæ voluntatis eſt, deletis peccatis omnibus, ſoluto etiam reatu quo vinctos originaliter retinebat; ad agonem interim manet, non ſibi ad illicita conſentientibus nihil omnino nocitura, donec abſorbeatur mors in victoriam, & pace perfecta nihil quod vincatur exiſtat.* Relinquitúr-ne tantùm ad agonem & non etiam ad pœnam, ſi eius intuitu denegantur vires neceſſariæ ad reſiſtendum tentationi? Non eſt pœna quâ fit vt baptizatus, quamuis temporaliter

Ib. lib. 2. cap. 4.

Digitized by Google

iuſtus, relinquatur tamen in maſſa damnationis Deo nullam habente ſaluandi voluntatem? Itá-ne ſoluitur reatus qui vinctos originaliter detinebat ante baptiſmum, ſi manent nihilominus addicti damnationi, denegata perſeuerantiæ facultate, hoc eſt iniecta peccati & quæ inde conſequitur, damnationis neceſſitate? Et quo ſenſu dicitur *non nocet non ſibi conſentientibus*; ſi ante conſenſum tollit reſiſtendi facultatem? Nullúm ne nocumentum eſt adimere facultatem illi malo reſiſtendi, à quo inſeparabilis eſt æterna damnatio?

Idem & tertiò confirmat Auguſtinus cùm dicit. *Illud namque præcipuè propter quæſtiones quæ de hac re motæ ſunt: vel moueri adhuc poſſunt attendere ac meminiſſe debemus tantummodo peccatorum omnium plenam perfectámque remiſsionem baptiſmo fieri, hominis verò ipſius qualitatem non totam continuò commutari.* Et mox, *Hæc lex peccati, quod etiam peccatum appellat Apoſtolus.... non ſic manet in mēbris eorum qui ex aqua & Spiritu renati ſunt, tanquam non ſit eius facta remiſsio,* VBI OMNINO PLENA ET PERFECTA FIT REMISSIO PECCATORVM, OMNIBVS INIMICITIIS INTERFECTIS *quibus ſeparabantur à Deo: ſed manet in vetuſtate carnis tanquam* SVPERATVM ET PEREMPTVM, *ſi non illicitis conſenſionibus quodammodo reuiuiſcat.* Attendite igitur ô Baiani, monente Auguſtino, & mementote. In baptiſmo fit *perfecta plenáque remiſsio peccatorum omnium.* Eſtne perfecta plenáque remiſsio, ſi remanet in Deo voluntas in æternum damnandi? ſi nulla vſquam eſt in æternum ſaluandi? *Interfectæ ſunt omnes inimicitiæ* inter baptizatum & Deum, ſi manet adhuc baptizatus in maſſa perditionis, tenetúrque ſemper ligatus catena neceſsitatis relabendi & in peccatum & in mortem æternam? *ſuperatum & peremptum eſt malum* quod adhuc operatur, non dico infirmitatem aliquam aut langorem, ſed propriam atque abſolutam ſtandi impotentiam? An *reuiuiſcit* tantùm illicitis conſenſionibus, quod antecedenter opprimit ſublata diſſentiendi poteſtate?

Ib. cap. 27. 28.

Lib. 6. cap. 16. Confirmatur quartò, ex reſponſione ad obiectionem Iuliani, qui dicebat. *Quòd ſi malum eſſet concupiſcentia, careret ea qui baptizatur.* Auguſtinus verò. *Multum erras,* inquit, *omni enim peccato caret, non omni malo. Quod planiùs ita dicitur* OMNI REATV OMNIVM MALORVM CARET, *non omnibus malis. Numquid enim caret corruptione corporis,* &c. Et paulò poſt, *Horum itaque malorum præteritus omnis reatus ſacro fonte diluitur.* Id eſſe, cuius intuitu Deus denegat ſuam gratiam, manúmque quâ iuſtificatum erexerat ſubtrahit, ac cadere ſinit in æternam damnationem, ſine dubio eſt aliquis reatus: & ille manet ex doctrina Baianorum: manet igitur aliquis reatus, Auguſtino fruſtra reclamante *omni reatu omnium malorum* carere baptizatum.

Cap. 13. Adde quintò clariſſima verba ex libro primo ad Bonifacium: *Et iſta ipſa carnis concupiſcentia in baptiſmo ſic di-*
» *mittitur, vt quamquam tracta ſit à naſcentibus,* NIHIL NO-
» CEAT RENASCENTIBVS. *Ex quibus tamen ſi filios carnaliter*
» *gignunt, rurſus trahitur, rurſúſque & nocitura naſcentibus*
» *niſi eadem forma renaſcentibus remittatur, & inſit* NIHIL
» OFFVTVRA VITÆ FVTVRÆ, *quoniam reatus eius genera-*
» *tione tractus regeneratione dimiſſus eſt.* Quomodo ſic dimittitur concupiſcentia vt *non noceat* iuſtificatis per baptiſmum, ſi neceſſitatem influit iterum peccandi impedito diuinæ gratiæ auxilio? Non nocetur illi qui adigitur ad neceſſitatem æternæ damnationis? Et quid prodeſt baptiſmi gratia, ſi remanet ſententia iudicis pœnas æternas decernentis? Non nocet concupiſcentia quæ ſententiæ illi motiuum obiicit? Et *nihil obeſt vitæ futuræ,* quæ neceſsitatem affert in æternum moriendi?

Serm. 7. cap. 9. Sextò, conſtantem ſe in eadem ſententia Auguſtinus oſtendit de verbis Domini, cùm dicit: *Quidquid illa con-*
» *cupiſcentia carnis egit in nobis præteritorum peccatorum ſiue*
» *in factis, ſiue in dictis, ſiue in cogitationibus, totum deletum*
» *eſt ſacro baptiſmate:* OMNIA DELEVIT VNA INDVLGENTIA.
» *Reſtat ergo cum carne conflictus: quia deleta eſt iniquitas, ſed*

manet

manet infirmitas. Omnia debita deleuit vna indulgentia, manet tamen decretum damnationis, Deóque certum eſt nihil facere quo baptizatus ille, qui fortè reprobus eſt, ſaluari poſſit. Et quamuis vocet illum ad gratiam baptiſmi, temporalem tamen gratiam, & quæ nihil proſit ad æternitatem præparat neceſſariò, & cum impoſſibilitate eam retinendi, perdendam. O Baiani, eſtis enim iterum monendi. Audite Auguſtinum, qui *attendere* vos iubet ac *memores* eſſe: huc huc congerenda erãt argumenta illa quibus ſtatum puræ naturæ tam fusè, tam importunè, támque inaniter impugnatis. Deus creaturæ rationali, imagini ſuæ iam accepta baptiſmi gratia innocenti, cur vires denegat ad perſeuerandum? An aliquo ipſius merito, an nullo? ſi aliquo merito ſuo, quomodo verũ eſt quod dicit Auguſtinus omnia debita deleta eſſe? Si nullo, quomodo bonus eſt Deus? quomodo iuſtus, qui tanta miſeria imaginem ſuam, filium ſuũ, regenerationis beneficio adoptatum, creaturam ſuam intelligentem, beatitudinis capacem & hæreditarium ad illam ius habentem, nulla ipſius culpa, nullo merito afficit, manúmque ſubtrahit qua tenebatur ne in interitum rueret, non aliam ob cauſam, quàm quia ſic lubet & placitum eſt? hæ ſunt veſtræ declamationes, quibus obtinere vultis, Deum non fore Deum, ſi puerum ab originali peccato liberum vel ſcabie vlla, vel petigine inuadi ſineret. Nimirum hoc grauius eſt, quàm hominem non tantùm liberum à peccato, ſed præterea iuſtum, Deique amicum & filium cum hæreditario iure ad beatitudinem; nulla ipſius culpa, deſerere vt cadat in interitum, auxilio, ſine quo ſtare non poteſt, denegato. Hæc ſunt inquam, miracula Theologiæ Auguſtinianæ ſuperioribus retro ſæculis incognita, nunc oraculo veſtro ſingulari Dei beneficio toti reipublicæ Chriſtianæ manifeſtata. Si Deus non impediat ne papula ſurgat in fronte pueri qui peccatum non habet; non eſt Deus. Si hominem pariter innocentem, & præterea vocatum

receptúmque iam in amicitiam & adoptionem & ius ad æternam gloriam, non adiuuet contra inuictam neceſſitatem cadendi in æternam damnationem, ſi non habeat vllam iuuandi ſaluandique innocentis & nihil malè meriti filij voluntatem, nihil tamen facit quod ipſius bonitatem & æquitatem non deceat? Ego verò non dubito quin æquus Lector Theologiam hanc indignatione ſua digniſſimam putet. Atque hac ratione reiicitur prima illa ſolutio ad Auguſtini locum ſexto loco propoſitum contra Baianos. Sed illi ſecundam offerunt, atque, vt vocant, *veriorem*, vt poſsit nobis prior illa vel ipſis aduerſarijs auctoribus falſitatis eſſe ſuſpecta. Secunda igitur examinanda ſupereſt.

§ II.

Reijcitur Baianorum ſolutio, corruptum eſſe locum Auguſtini diuinantium.

Cap. 11. VERIOR *ſolutio*, inquiunt, eſt, Auguſtini locum illum eſſe corruptum, & vbi dicitur, *quis enim diceret ei quid feciſti ſi damnaret iuſtum?* legendum eſſe, *ſi damnaret iniuſtum.* Sumptum enim eſſe locum ex libro Sapientiæ vbi dicitur. *Quis enim dicet tibi quid feciſti, aut quis*

Lib. 3. de ſtatu puræ nat. cap 16. *ſtabit contra iudicium tuum: aut quis in conſpectu tuo veniet vindex iniquorum hominum?* Loquutum eſſe igitur Auguſtinum de damnatione iniuſti, non de damnatione iuſti. Adde in eodem commentario, vbi eadem ſententia repetitur, de iniuſtis ſermonem eſſe: & circumſtantiam difficultatis hoc poſtulare. Conſilium enim Auguſtini eſſe ad contritionem excitare commendatione iuſtitiæ diuinæ, quæ locum habet in damnatione iniuſti, non autem iuſti: vt omitram totius doctrinæ Auguſtinianæ conſonantiam, quæ correctionem hanc poſtulare videtur.

Sed oppono primò criticos huiuſmodi obſeruatores

in auctoribus tanti nominis non ſolere tolerari, quando nulla vſquam exemplaria reperiuntur quæ faueant, nulli qui ſe aliter vnquam legiſſe aut legendum cenſuiſſe dicant. Quid enim eſt vt quod ſemper & vbique & ab omnibus lectum eſt, iam aliter debere legi vni homini credamus? præſertim quando ſenſus planus eſt, & ſententia cohæret?

Certè hoc loco in Baianos circa ſcripta S. Auguſtini optimè cadit quod ille Manichæis exprobrabat circa ſacram ipſam Scripturam. Nempe, *vbi ſic manifeſta veritate iſti præfocantur vt obſeſſi dilucidis verbis* S. Auguſtini *exitum in eis fallaciæ ſuæ reperire non poſſint; id teſtimonium, quod prolatum eſt, falſum eſſe reſpondent. O vocem à veritate fugacem, in amentia pertinacem! vſque adeo inuicta ſunt quæ aduerſus vos* de S. Auguſtini *codicibus proferuntur, vt non ſit aliud quod dicatis niſi eos eſſe falſatos? .... Aliud eſt ergo authoritate aliquorum vel librorum vel hominum non teneri, & aliud eſt dicere: Iſte quidem vir ſanctus eſt, & omnia vera ſcripſit, & iſta Epiſtola ipſius eſt, ſed in ea ipſa hoc eius eſt, hoc non eſt eius. Vbi cum ex aduerſo audieris, proba; non confugias ad exemplaria veriora, vel plurium codicum, vel antiquorum; vel linguæ præcedentis, vnde hoc in aliam linguam interpretatum eſt: ſed dicas. Inde probo hoc illius eſſe,* QVIA HOC PRO ME SONAT, ILLVD CONTRA ME. TV ES ERGO REGVLA VERITATIS. Hic igitur à Baianis Auguſtino monente petimus vt confugiant ad exemplaria veriora, vel plurium codicum, vel antiquorum, vt oſtendant ita eſſe legendum quo modo ipſi legendum putant locum iam citatum. Quod quia facere non poſſunt, ſupereſt vt eis dicatur, *Tu tibi es regula veritatis,* non Auguſtinus.

Contra Fauſtum lib. 11. cap. 7.

Oppono ſecundò hanc animaduerſionem pugnare cum ipſa orationis conſtructione formaque ſententiæ. Cùm enim dicit, *Quis enim diceret ei quid feciſti ſi damnaret iuſtum? quanta ergo miſericordia eius, vt iuſtificet iniuſtum?* Manifeſtum eſt illa antitheſi iuſti cum iniuſto exprimi

Digitized by Google

quandam ratiocinationem & argumentum à minori ad maius, vel à maiori ad minus. Nam ſenſus eſt, ſi Deus hominem iuſtū vſus abſoluto ſuo dominio æterna hæreditate priuaret: nemo iure poſſet conqueri: ergo multò minùs conqueri quis poterit, ſi Deus iniuſtum ad eam ſpem non vocet illum iuſtificando: vel, poteſt Deus abſoluta ſua poteſtate priuare iuſtum æterna beatitudine, propterea tantùm quia iuſtitia non eximit iuſtum à perfecto Dei dominio: ergo multò magis poteſt priuare iniuſtum, proptereàque multò maior eſt eius miſericordia, quòd non ſolùm non priuet, ſed inſuper vocet illum ad ſpem eiuſdem beatitudinis, condonata purgatâque iniuſtitia quæ ſpeciale impedimentum exhibebat tantæ miſericordiæ. Hæc cogitatio quæ ſibi conſtat & aptè concepta eſt, euaneſcit tota ſi priore in parte ſententiæ, loco *iuſtum*, ſubſtituat quis, *iniuſtum*. Ita enim iacebit, *quis enim diceret ei quid feciſti ſi damnaret iniuſtum? quanta ergo miſericordia eius vt iuſtificet iniuſtum?* Attende, amabo te Amice Lector, tuúmque ipſe animum auſculta, ſi non ſuggeret tibi ſublata illa quæ iuſtum inter atque iniuſtum eſt differentia mutari ſententiæ totam ſpeciem, & orationis efficaciam, vel minui vel prorſus auferri?

Et confirmatur argumento, vt mihi videtur manifeſto. Quia ſi priore loco ſcriptum fuiſſet τὸ *iniuſtum*, non debuit deinde poſteriore loco repeti; abundè enim intelligitur. Quis enim non videt ſententiam eſſe integram cùm dicitur. *Quis enim diceret ei quid feciſti ſi damnaret iniuſtum? quanta ergo miſericordia eius vt iuſtificet?* vel ſi quid præterea fuit addendum, ad ſummum eſſe pronomen relatiuum, vt diceretur. *Quanta ergo miſericordia eius vt eum iuſtificet?* Quis inquam non videt fruſtra & ſuperfluò hic repeti *iniuſtum*? Deprauatio ergo dicenda eſt illa, non correctio, quæ priore loco iniuſtum ſubſtituit.

Nam quòd dicunt ſumptam eſſe hanc ſententiam ex

libro Sapientiæ; vnde colligunt, cùm Auguſtinus eius libri mentionem nullam faciat; ſed neque illi qui notare ſoliti ſunt Auguſtini loca ex Scripturis deſumpta? proptereá-ne verò quia phraſim Scripturæ modúmque interrogandi Auguſtinus imitatur, ideo dicendus eſt ſententiam quoque inde ſumere vnde verba deſumpta ſunt, quæ imitando vſurpat? atqui hoc illi tantùm dicere poſſunt qui neſciunt SS. Patres, Bernardum præſertim & Auguſtinum ita Scripturis ſanctis inſueuiſſe, vt eius & verba & tropos & varios dicendi modos imitentur, quamuis diſparem ſententiam proferant. Occurritque exemplum in eo quòd paulò poſt referendum erit, Auguſtinum dum loquitur in Ioſepho Patriarcha, qui fratres ſuos torquebat dilata ſui manifeſtatione, factum excuſare, quod illi viderentur non eſſe condignæ illæ paſſiones, ad futuram gloriam quæ reuelanda erat fratre cognito. Vbi Apoſtoli verba, quæ de ſpiritali & æterna gloria intelliguntur, ad temporalem & ſenſibilem transfert: cuius generis alia multa millies occurrunt apud Patres.

Nihil etiam iuuat quod addunt S. Auguſtinum in alio loco eiuſdem commentarij eamdem ſententiam ita repetere, vt de damnatione *iniuſti* loquatur. Negamus enim eamdem ſenrentiam repetere in eodem videlicet tractatu, in quo ille fortè videri poſſet vti tautologia & eſſe verboſus: ſed dicimus nouam proferre. Nempe vtrumque Auguſtino verum eſſe viſum eſt, inculpabilem fore Deum ſi vſus abſolutâ ſuâ potentiâ iuſtum æterna beatitudine priuaret: &, Nullam etiam eſſe rationem quæ Deum cogat eruere hominem ſuâ culpa immerſum in maſſam damnationis. Vtrumque igitur expreſſit in Commentario Pſalmi 70. Primum in principio concionis primæ de prima parte Pſalmi, cùm dicit id quod iam relatum eſt. *Quis enim ei diceret quid* « *feciſti ſi damnaret iuſtum? Quanta ergo miſericordia vt iuſti-* « *ficet iniuſtum?* Secundum deinde in enarratione eiuſdem «

» Primæ partis, poſt medium, cùm dicit, *Magna laus eſſet,*
» *& dediſti ei liberum arbitrium, in paradiſo collocaſti, præce-*
» *ptum impoſuiſti, mortem ſi præceptum violaret iuſtiſſimam*
» *denuntiaſti. Nihil non feciſti, nemo eſt qui à te amplius exi-*
» *gat. Peccauit, factum eſt genus humanum tamquam maſſa*
» *peccatorum, profluens de peccatoribus. Quid ergo tu ſi maſſam*
» *iſtam iniquitatis damnes, quiſquam tibi dicet iniuſtè feciſti?*
eſſes planè etiam ſic iuſtus, &c. Hic quæſo quænam appa-
ret ratio quæ cogat in priore illo membro prioris ſen-
tentiæ legendum eſſe, *ſi damnaret iniuſtum?*

Iam quod dicunt communem lectionem pugnare cum Auguſtini conſilio, qui priore illo loco excitare conatur ad timorem diuinæ iuſtitiæ; nullius eſt momenti. Stat enim ſuum huic timori motiuum, cùm intelligimus Deum qui ſolo titulo ſupremi dominij priuare poteſt iuſtum æternâ & beatâ vitâ, multo magis hoc poſſe accedente ad titulum dominij titulo iudicis merito ſæuientis, iuſtitiâque impellente in hominem peccatorem. Denique illa totius Auguſtinianæ doctrinæ conſonantia quam prædicant, ſomniantium muſica eſt, deſitura vbi primum euigilauerint ad veram S. Doctoris intelligentiam, & ab aurium affectarum tinnitu conualuerint. Oſtendant enim vbi dixerit Auguſtinus abſolutè, ac præcisè à decreto præſentis prouidentiæ, non poſſe Deum ſic vti ſupremo in res omnes dominio, vt iuſtum in nihilum redigat: & quod minùs eſt, eâ ſaltem damnatione damnet, quæ ſolùm importat viſionis beatificæ carentiam latè ſumpta, vt antea monui, damnationis voce?

CAPVT X.

Præludium ad ſolutionem argumentorum quæ Baiani obijciunt, contra nuperum ſcriptorem.

RELIQVVM eſt vt ſatisfaciamus argumentis quibus Nou-Auguſtiniani probare conantur impoſſibilitatem ſtatus purè naturalis. Quod certè moleſtiſſimi

laboris eſſet, ſi diſputare cogeremur ijs conditionibus quas præſcripſit non ita pridem ex hoc hominum genere neſcio quis. Ex antro enim loquitur, nec viſu facilis, nec dictu effab ilis vlli. Is primò diſputari vult cum nouo Auguſtino. *Ex ſpiritu per omnia S. Auguſtini opera diffuſo.* Deinde. *Ex tanta ſaltem multitudine textuum tamque vrgenti, quanta cernitur in Nouo Auguſtino.* Quam ille conditionem adeo putat eſſe neceſſariam, vt ab ipſo naturali lumine ſtatim præſcribatur. Denique poſtulat vt reſpondeatur ſigillatim teſtimoniis omnibus ex Auguſtino adductis, *nullo prætermiſſo*, adhibita videlicet vniuſcuiuſque explicatione ſolida & euidenti. ſenſum enim communem monſtrare hanc vnam eſſe rationem diſputandi legitimam. hæc ille.

Auctor libelli cui titulus. *Reſponſe à vn eſcrit qui a pour titre, Extrait de quelques propoſitions, en 1644.*

Sed ego ſcire velim primùm an ſatis intelligat quod dicit; & quid ſit argumentari *ex ſpiritu diffuſo per omnia Auguſtini opera*: & an non vna ſit iſta ex phraſibus Illuminatorum, dum nec capiunt ipſi ſeſe, nec ab aliis capi ſe ſinunt, ſed illuſi ſimulacris vacuarum cogitationum, & ſpecie magnifica inanium ſententiarum, in eandem quoque illuſionem ſectatores ſuos inducunt. Dic nobis inquam, ô vir bone, quis erit idoneus arbiter in hac diſputatione vt poſſit iudicare vter pugnantium argumentetur *ex ſpiritu diffuſo per omnia D. Auguſtini opera*? Quod ſi quis ad ipſa D. Auguſtini opera quæ pro ſua ſententia profert, Eccleſiæ ſpiritum adiungat per os ſummorum Pontificum perpetuo loquentis; ſi Conciliorum placita minimè perplexa vel ambigua, ſi communiſſimum ſenſum Doctorum qui viuunt in Eccleſiæ infallibilis ſinu eiúſque ſpiritum & hauriunt & communicant ſine vlla erroris nota, dic quæſo hiccine argumentabitur ex ſpiritu Auguſtini? à ſpiritu Auguſtini per omnia eius opera diffuſus, aliúſne eſt à ſpiritu quo totum corpus Eccleſiæ viuificatur & regitur à capite vſque ad pedes?

Deinde quid addis? Vt producatur *tanta ſaltem multi-*

tudo textuum quantam continet Nouus Auguſtinus? Obtinere vis vt niſi tribus illi voluminibus reſpondeatur reſpõſum non ſit? Sed quid dico tribus? Repræſentari vis inſuper omnes textus quos ille producit,& ſingulas ſingulis adhiberi explicationes ſolidas & euidentes, quod tres alios tomos vt minimũ requirit. Atque ita niſi ſex ſeptémue tomis Nouus Auguſtinus confutetur fruſtra ſumus? O ridiculum agonothetam, & eo tantùm nomine prouidum, quod nomen ſuum occultauit! Quis vnquam penſitauit athletarum merita ex numero petitionum? hydram nemo victam putet ab eo qui capita omnia vno ictu præciderit, propterea quod non ſigillatim trucidauit? Non ſic in ſcholis numero rationum vt in comitijs popularibus numero ſuffragiorum res definiuntur. Non ſunt argumenta numeranda, ſed ponderanda: O quam malè nobiſcum ageretur ſi cogeremur hunc audire Legiſlatorem! Paucis ab hinc annis editus eſt liber boni cuiuſdam viri, qui centum vt ipſe putat demonſtrationibus concludit omnes Religioſos teneri ſub pœna peccati mortalis & æternæ damnationis Europam deſerere, & in nouum orbem nauigare ad catechizandos Barbaros. Superiores tantùm excipiendos putauit vir prouidus, ne ſcilicet vt interpretari fas eſt dilapſis omnibus ſubditis, nemo ſupereſſet qui gallinas regeret monaſteriorũ & feles. Quid faciemus cum homine iſto, ſi locus eſt legibus anonymi Diſputatoris? Centum aliæ demonſtrationes erunt proponendæ, quibus probemus nullam eſſe illam Religioſorum obligationem. Deinde diſtinguendæ ſigillatim centum quoque ſolutiones ad diluendas centum demonſtrationes contrarias. Quis autem meritò poſſit niſi magni alicuius peccati reus ad hunc laborem damnari? Quis etiam vel ſolùm ad legendam lucubrationem tam ineptam? Locum mihi proponis purgandum quem occupauit ſylua ingens atque horrida. Quid ſi poſſem vno terræ motu illam excutere? Quid,

ſi vno,

ſi vno venti turbine eradicare? Quidni liceat & ignem adhibere, vt vnâ omnia flammâ conſumantur? Non, inquis, & virgulta, & arbores, & arbuſta omnia ſigillatim eradicanda ſunt: alioqui purgari locus non poteſt. O te! Nimirum vt plantarum ita & malorum argumentorum & inutilium citationum eſt quædam fœcunditas, quam viros ſapientes nec imitari; decet; neque pati vt in hoc belli genere primas ferat, ne ſtatuatur præmium loquacitati. Certè nec cum hæreticis hac conditione contendere quiſquam auſit. Quis enim impedire poteſt ne, quod facere ſolent, ad confirmandum vnum aliquem errorem ex ſacris Scripturis loca multiplicent? Cum illis ergo ſi numero pugnandum eſſet, & tot afferenda pro tuenda veritate, quot illi pro impugnanda proponunt: nec liceret vnum aut alterum efficax teſtimonium opponere inutilibus decem, quid nobis fieret? Nihil igitur moramur tam malum hunc *communis ſenſus & naturalis rationis* interpretem: nec putamus neceſſarium eâ ratione monſtrare *vel vno ſaltem in puncto*, quod ille requirit, Nouum Auguſtinum Antiquo aliquando impoſuiſſe. Id enim aliunde atque alia ratione monſtratum contendimus. Soluendarum obiectionum modum eligimus ipſi eum qui magis placuerit. Si videbitur efficax; Aduerſariorum erit manus dare: ſin autem; argumenta repræſentent quæ ſuam adhuc vim tenere putabuntur. Conferri ea poterunt cum data ſolutione: ac ſi quid meritò deſiderabitur, ſatis fiet.

Sunt igitur argumenta omnino quindecim ex innumeris Auguſtini teſtimoniis collecta, & in tres libros plurimáque ſingulorum librorum capita latè explicata, queis Nou-Auguſtiniani poſſibilitatem ſtatus purè naturalis fuſiſſimè impugnant. Iſtorum omnium argumentorum ſummam ipſimet ita colligunt cùm dicunt, *Ex his potiſſimum capitibus repugnare ſtatum puræ naturæ. Quod nemo poſſet diligere veritatem, iuſtitiam, ſapientiam, vnóque* Lib. 3. cap. 17.

TTt

verbo Deum: Nemo ad veram rationalis naturæ beatitudinem vel tendere vel peruenire. Nemo vel vnum opus bonum rectè operari. Nemo eſſe liber arbitrio. Nemo tentationem quamcumque ſuperare. Nemo ab ignorantia, à difficultate, à concupiſcentia, à morte, à miſeriis liberari. Hæc probare conantur infinitis S. Auguſtini teſtimonijs, quæ more ſuo paſſim congerunt.

Ad hæc verò dicimus ipſi primò. In tota illa teſtimoniorum ſylua nullum penitus eſſe quo disertè, atque, vt loquuntur, formaliter neget Auguſtinus poſſibilem eſſe ſtatum puræ naturæ: vel, Non potuiſſe Deum abſolutâ ſuâ omnipotentiâ condere hominem aut Angelum in ſtatu quodam medio inter peccatum & dona ſupernaturalia. Nullus inquam verſus eſt in tota teſtimoniorum quæ congerunt farragine, quo id vel iiſdem, vel ſimilibus aut æquiualentibus verbis exprimatur. Quod ſi Non-Auguſtiniani temere id à nobis dictum putant, vnum aliquod cedant & herbam ſtatim porrigimus.

Vnde dicimus ſecundò, in ipſos propriè cadere id ipſum quod nobis exprobrant, quæſtionem totam ad conſequentias & humanæ ratiocinationis deductiones eſſe redactam. v. g. Argumenta ſuperiora ſic illi diſponere coguntur. Implicat naturæ rationalis ſtatus ille qui & peccatum excludat & adiunctam habeat impotentiam diligendi veritatem, iuſtitiam, ſapientiam, vno verbo Deum: ſed ſtatus purè naturalis peccatum excludit, & adiunctam habet impotentiam illam: ergo ſtatus purè naturalis implicat. Maiorem probant ex Auguſtino, quia impotentia Deum amandi eſt magna miſeria & quia ex eodem Auguſtino miſeria nec magna vlla, nec parua cadere poteſt in innocentem creaturam. Minor ſimiliter probanda eſt. Et quidem quod ſtatus purè naturalis peccatum excludat ſupponimus omnes. Quòd verò adiunctam habeat illam impotentiam, probant ex Auguſtino, quia potentia Deum amandi nulla eſt ſine gratia ſupernaturali;

ſtatus autem purè naturalis excludit gratiam ſupernaturalem. Implicat ergo ſtatus purè naturalis. Ita illi procedunt.

Eodem modo conficitur aliud argumentum. Implicat ſtatus naturæ rationalis qui peccatum excludat & adiunctam habeat impotentiam tendendi vel perueniendi ad beatitudinem: ſed talis eſt pure naturalis: ergo, &c. Maiorem ſimiliter probant, quia magna miſeria eſt non poſſe tendere vel peruenire ad beatitudinem, & quia nulla miſeria contingere poteſt ſub iuſti Dei prouidentia innocenti creaturæ ex Auguſtino. Minorem verò, quia ex eodem Auguſtino ſine auxilio ſupernaturali non exiſtit potentia tendendi & perueniendi ad beatitudinem, ſupernaturale autem auxilium à ſtatu puræ naturali excluditur, ergo, &c.

De bono opere morali ſimiliter argumentantur. Implicare ſtatum qui peccatum excludat, & adiunctam habeat impotentiam exercendi aliquod opus moraliter bonum, quòd hæc ſit miſeria, &c. Statum verò purè naturalem excludere peccatum, vt ſupponimus, & adiunctam habere impotentiam exercendi vllum opus moraliter bonum: eò quòd, vti ex Auguſtino fusè probatur, exerceri nullum poſſit abſque auxilio diuinæ ac ſupernaturalis gratiæ, qua caret, ex hypotheſi ſtatus purè naturalis.

Libertatem pariter nullam eſſe dicunt in creatura innocenti, niſi ſit poteſtas abſtinendi à malo & faciendi bonum: neque hanc eſſe ſine gratia, qua cùm ſtatus ille carere ſupponatur, conſequens eſt vt libertate careat, quæ miſeria tanta eſt vt cadere non poſſit in creaturam intelligentem & innocentem. Eſſe igitur impoſſibilem eiuſmodi ſtatum.

Denique concupiſcentiam, ignorantiam, difficultatem, mortem, aliáſque id genus miſerias ineſſe innocenti creaturæ ex Auguſtino, vt ipſis quidem videtur, implicat ſuppoſita Dei æquitate: Atqui neceſ-

ſariò inſunt niſi excludantur per dona ſupernaturalia: implicat ergo abeſſe huiuſmodi dona ab innocenti creatura: ergo implicat ſtatus puræ naturę, quippe qui & innocentiam illam includit, & dona huiuſmodi excludit ex ſuppoſitione.

Ad has ratiocinationes reducitur omnis omnino vis illorum quindecim argumentorum. In quibus cernere eſt, negationem poſsibilitatis ſtatus purè naturalis exprimi tantùm in concluſione, quæ ipſa nuſquam apud Auguſtinum expreſſa eſt. Sed quia principia ex quibus ea deducitur, videntur illis apud Auguſtinum expreſſa; ideò & concluſionem Auguſtinianam eſſe putant.

Sed addimus tertiò Nou-Auguſtinianos admodum falli, tot enim interpretationibus, diſtinctionibus, exceptionibus, inficiationibus, vel ex Auguſtino deſumptis, vel ex confeſsione ipſorũmet aduerſariorum, obnoxia ſunt illa principia, vt ab eis ad concluſionem quæ potiſsimùm intenditur impoſsibilis ſit progreſſus. Id quod modò fiet manifeſtum in exemplis.

CAPVT XI.

Primum argumentum diluitur.

§ I.

Bonum naturæ conueniens poſſe differri ad tempus ſalua prouidentiæ æquitate.

EXCVTERE iuuat eam quę primo loco allata eſt argumentationem, in qua hoc aſſumitur inprimis. Implicare ſtatum naturę rationalis qui peccatum excludat & adiunctam habeat impotentiam diligendi veritatem, ſapientiam, &c. Sed ſtatim adhibenda eſt diſtinctio, ſi habeat ſtatus ille adiunctam perpetuò huiuſmodi impotentiam, tranſeat: ſi ad tempus tantùm, negatur. Erit igitur interea ſtatus purę naturalis. Atque hæc diſtinctio non petitur ex delirijs humanæ philoſophiæ: vel ex Scholaſticis cauillationibus: Auguſtiniana

eſt, vt colligitur ex iis quæ ſuperius in argumento tertio diſſeruimus, Quin & admittitur à Baianis, qui regulam ſtatuunt quâ differre poſſit prouidentia conueniẽs ac debitum innocenti creaturæ bonum, quando videlicet contingit dilatione maius fieri, & auctorem huius regulæ Auguſtinum allegant, dum ea ratione defendit æquitatem conſilij quod inijt Ioſephus in Ægypto, quãdo fratres ſuos initio in eas redegit anguſtias quas Scriptura narrat. *Non enim fuiſſe condignam paſſionem eorum in toto illo tempore quo turbabantur, ad futuram gloriam exaltationis quæ in eis fuerat reuelanda, fratre cognito.* Quid igitur mali eſſet, ſi creatura innocens aliquo tempore ſineretur ſubeſſe illi impotentiæ, vt meliùs deinde beneficium æſtimaret, quando intelligeret ex quanta ſe miſeria Deus liberaſſet? Nam vt dicatur poſſibilis ſtatus purè naturalis, neceſſe non eſt ſupponi perpetuum: neque modò negotium ei faceſſimus, cui placeat illa ſententia quæ diceret, ſicuti ſuppoſita rationalis animæ immortalitate conſentaneum eſt vt Deus tali homines regat prouidentia quæ impediat ne ſit æternus ſeparationis illius ſtatus: ſic ſuppoſita beatitudinis capacitate, conſentaneum eſſe prouidentiam quæ non patiatur in creatura rationali nullo peccato impedita perpetuam eſſe impotentiam aſpirandi ad bonum cuius capax eſt; Non dico eſſe hoc neceſſarium aut verum, ſed dato & non conceſſo, dico nihilominus ſtare quod intendimus. Nec ſimiliter negamus, quin pura natura ſibi relicta breui tempore labi poſſit in ſtatum peccati, vnde pura eſſe deſinat. Non ergo pugnamus pro perpetuitate ſtatus purè naturalis; hoc poſtulamus vt ſaltem pro aliquo tempore concedatur poſsibilis. Erit autem ſi aliqua poſsit eſſe boni etiam debiti dilatio. Nam hoc quoque modo mortalem fuiſſe Chriſtum abſolutè dicimus, etiamſi debita illi eſſet, & ſtatuto tempore concedenda immortalitas.

Lib 3. cap. 19.

Quæſt. 146 in Gen.

Iam quod aſſumitur in minori eiuſdem argumenti,

ſtatum purè naturalem dum peccatum excludit, adiunctam habere impoſſibilitatem diligendi veritatem, iuſtitiam, ſapientiam, vno verbo Deum; exceptione pariter eget ac diſtinctione. Alius enim veritatis, iuſtitiæ, ſapientiæ, Deique amor ad perfectam eius poſſeſſionem & ex omni parte beatam æternitatem diſponit, dicitúrque ſupernaturalis: alius perfectione illa caret & naturalis eſt. Prioris ergo impoſsibilitas puram naturam comitatur, non poſterioris.

§. II.

Dari naturale virtutis exercitium.

HIc verò inſurgunt ſtatim Nou-Auguſtiniani & vociferantur fictitium eſſe naturalem hunc virtutis & Dei amorem. Nullum enim eſſe ex Auguſtino ad quem non requiratur gratia, qua caret pura natura: ideóque nullum eſſe naturalem. Atque huc congerunt Auguſtini teſtimonia innumera, quibus negat eſſe poſſe vllum veræ virtutis opus ſine Dei gratia: & quęcumque ſine illa fiunt vitia eſſe atque peccata. Quibus reſpondemus Auguſtinum nihil aliud velle quàm quod diximus, & veram virtutem vocare illam tantum quæ ad ſalutem & iuſtificationem, & perfectam demum beatitudinem diſponit, quam omnino contendit ſupernaturalem eſſe & ex gratia per Chriſtum contra Pelagianos. Citra verò perfectionem illam & vim impetrandi & merendi quæ ad ſalutem & vitam ęternam ſpectant, eſſe poſſe quoſdam affectus, bonos & honeſtos, nulla mala circumſtantia inquinatos, non ſolùm non negat Auguſtinus, ſed diſertiſſimè etiam concedit. Sed quia hoc eſt alterius diſputationis argumentum, ſufficiat in prę́ſentiarum quod habetur in libro de Spiritu & littera, vbi agnoſcit facta quædam infidelium & à gra-
Cap. 17. 18. tia Chriſti alienorum. *Quæ ſecundùm iuſtitiæ regulam non ſolùm vituperare non poſſumus, ſed etiam meritò rectéque*

laudamus. Et quamuis dicat opera illa, ſi benè diſcutiantur, vix habitura debitam iuſtitiæ laudem, ſubdit ſecundò, *Non eſſe tamen ita detritam in animo imaginem Dei terrenorum affectuum labe, vt nulla in ea velut extrema lineamenta remanſerint*, vnde *meritò dici poßit etiam in impietate vitæ ſuæ facere aliqua legis vel ſapere.* Additque tertiò, ſicut non impediunt à vita æterna iuſtum quædam peccata ſine quibus hæc vita non ducitur, venialia ſcilicet; *ſic ad ſalutem æternam nihil prodeſſe impio aliqua bona opera ſine quibus difficillimè vita cuiuslibet peſſimi hominis inuenitur.* Quibus adde, quod dum contra Iulianum diſputat, permittit illi vt dicat eſſe bona quædam opera naturæ viribus elicita, dummodo fateatur Iulianus eſſe illa ſterilia ad vitam æternam: & ea omnia quæ perducunt ad vitam æternam non niſi à Deo Patre per Ieſum Chriſtum cum S. Spiritu inſpirari. Lib. 3. cap. 4.

Sed dicunt Auguſtinum hoc loco contendere, non poſſe ſteriles eſſe virtutes, ſi veræ ſint: nec niſi bonam arborem ac proinde minime infructuoſam, quæ huiuſmodi fructus producit. Ad quod reſpondemus, non videri Auguſtino ſteriles eſſe poſſe virtutes *ſi veræ ſint*, Quia *veritatem illam* ſtrictiùs ſumit, vt iam dictum eſt, & fit manifeſtum ex his verbis: *Quod cùm facimus* (Chriſtiani virtuti operam dantes) *ideo* VERAS *virtutes habemus quia* VERVM *eſt propter quod facimus, id eſt* NATVRÆ NOSTRÆ CONSENTANEVM AD SALVTEM ET FELICITATEM. *Non enim abſurdè virtus definita eſt ab iis qui dixerunt, virtus eſt animi habitus naturæ modo atque rationi conſentaneus. Verum dixerunt* SED QVID SIT CONSENTANEVM LIBERANDÆ AC BEATIFICANDÆ NATVRÆ MORTALIVM NESCIERVNT. En in quo ponat Auguſtinus virtutis *veritatem.* Quod *naturæ ſit ad ſalutem & veram felicitatem conſentanea*, ſeu, *Quod conſentanea ſit liberandæ ac beatificandæ naturæ.* Et quæ ſunt huiuſmodi minimè ſunt, vt patet, ad vitam æternam ſterilia: nec voluntas quæ talia producit, arbor mala vel infructuoſa. Quia ex quo talia producit

vel eſt, vel incipit eſſe à peccato libera, hoc eſt, vel eſt libera vel incipit liberari. Quod autem ſit aut eſſe poſſit aliquis affectus ſecundùm rectam rationem elicitus, ac proinde honeſtus, qui tamen poſitiuè nihil conferat ad vitam æternam, eâque ratione ſit fructus ſterilis arboris, atque etiam malæ, quòd peccata quorum rea eſt voluntas nec tollit nec ad tollenda iuuat, iterum dico nuſquam ab Auguſtino negatum, non ſemel autem conceſſum eſſe.

Nam de affectibus qui directiùs expreſſiúſque in Deum tendunt, vt ſunt actus contritionis, amoris Dei, & ſimilibus, ideo dixerit Auguſtinus non poſſe inutiles eſſe ad ſalutem, nec ſine Dei gratia, quòd crederet communiter & iuxta præſentis prouidentiæ decreta gratiam naturæ comitari, & dum illa ſe iuuari ſinit, naturales motus ad bonum citra debitum, citra meritum omne ac proinde gratuitò coniunctos habere ac concurrentes motus ſupernaturales, vnde ſequantur etiam affectus & ſupernaturales & ad iuſtificationem iuuantes hunc enim eſſe Auguſtini ſenſum de bonitate Dei & propēſiſſima ad liberandos à damnatione homines miſericordia oſtendit, quod in libro de natura & gratia
Cap. 67. confirmat, cùm id antea tradidiſſet in tertio de libero arbitrio. *Vbique præſentem eſſe Deum, qui multis modis per*
„ *creaturam ſibi Domino ſeruientem auerſum vocet, doceat cre-*
„ *dentem; conſoletur ſperantem, diligentem adhortetur, conan-*
Cap 20. *tem adiuuet, exaudiat deprecantem.* Quibus congruunt quæ
„ addit in eodem tertio de libero arbitrio. *Oportuiſſe filios*
„ *Adæ non ſolum volentes non prohiberi, ſed etiam adiuuari,*
„ *vt vinceret quiſque ſupplicium quod origo eius ex auerſione*
„ *meruerat.* Et, *Quanquam in ignorantia & difficultate nata ſit*
„ *anima, non tamen comprimi aliquâ neceſſitate ad perſeueran-*
„ *dum in eo quod nata eſt. Quod facultatem habeat vt adiuuante*
„ *Creatore ſeipſam excolat & pio ſtudio poſſit omnes acquirere*
„ *& capere virtutes: ideóque ſi noluerit peccati ream iure teneri*
„ *tanquam quæ benè vſa ſit ea facultate quam accepit.* Quæ fruſtra

ſtra dicerentur niſi quoties & quamdiu opus eſt, præſto eſſet adiuuans Deus ad complendam facultatem naturalem, atque ad actus ad ſalutem neceſſarios eleuandam. Vnde ſubiungit ignorantiæ ac difficultatis culpas Deo non tribui: *Quod ille dederit & facultatem benè operandi in laborioſis officiis, & viam fidei in obliuionis cæcitate.* Et, *Nulli hominum oblatum eſſe ſcire vtiliter quærere quod inutiliter ignorat: In ipſa ignorantia & difficultate non abſtuliſſe Deum liberam voluntatem petendi & quærendi & conandi, daturum petentibus, demonſtraturum quærentibus, pulſantibus aperturum.* Item, *Quod ignorat anima quid ſibi agendum ſit, ex eo eſſe quòd nondum accepit: ſed hoc quoque accepturam, ſi hoc quod accepit benè vſa fuerit: accepiſſe autem vt piè & diligenter quærat ſi volet.* Item. *Deum in animæ poteſtate poſuiſſe, ſi vellet, ad beatitudinem tendere.* hæc ab Auguſtino dicta ante Pelagianorum exortum & poſt exortum Pelagianorum re cognita diligenter, neque tamen vſquam retractata, ſatis oſtendunt credidiſſe illum ex pura & prorſus indebita Dei miſericordia præſto eſſe diuinam opem, qua fiat vt circa Deum natura hominum non operetur ſola, nec per ſolos affectus naturales: ſed quoties eſt naturaliter diſpoſita ad huiuſmodi actus naturales bonos, adſit quoque ſupernaturalis & indebita prorſus diſpoſitio ad ſupernaturales. Vnde dici poſſit, ſi verè timet, ſi vere amat, ſi verè colit; & vtiliter ad ſalutem, & ex indebito Dei beneficio atque impulſu Spiritus ſancti timere, amare, colere. Quod ſi Deo placuiſſet aliud ſtatuere; contigiſſet in hominibus reperiri timorem Dei aliquem honeſtum & bonum, ſimilémque amorem, & cultum ad vitam æternam ſterilem, & vi tantùm naturalium beneficiorum expreſſum.

Atque hoc eſt quod ſecundo loco reſpondendum duxi, quódque Lectori magnopere inculcatum cupio. Baianos ſcilicet in hac diſputatione incautis illudere, dum impoſſibilitatem puræ naturæ probant ex iis quæ

VVu

ſunt ab Auguſtino dicta de natura peccatrice ſuppoſitâ eâ quâ tunc regitur prouidentiâ, perinde quaſi tam infirma foret ad omne bonum natura innocens, támque indigeret indebito Dei auxilio, ac indiget rea, iræ Dei flagelliſque ac caſtigationibus rum poſitiuis tum priuatiuis obnoxia. Id quod illi non obſcurè ſignificant dum poſtquam docuerunt, *Concupiſcentiam non minus repugnare naturæ in pura natura quàm in lapſa: nec minus malam eſſe minúſque pudendam*, addunt poſtea *ſtatum purorum naturalium gratia reſiſtendi & medēdi penitus carere: Et ſi potuiſſet tunc concupiſcentia frenari per auxilium naturalis ordinis, poſſet & nunc: Auxilia naturalia ad ſeruandam legem & reſiſtendam libidinibus naturæ rationali debita eſſe: Ergo neque nunc neganda, quemadmodum non negatur cōcurſus naturalis.*

Lib. 2. cap. 21.

Lib. 3. cap. 28.

Nos verò in primis contendimus dum Auguſtinus agit de impoſſibilitate bene agendi quâ laborat humana natura, loqui ſemper de natura lapſa, nec vllum eſſe verſum in omnibus eius operibus quo ſignificet, ſi eſſet in medio quodam ſtatu ſine peccato & ſine gratia nullas fore illius vires, nullóſque motus ad bonum morale. Quaſi verò nullas eſſet habitura honeſtatis vllius apprehenſiones, nullóſue conſequentes inde impulſus, nulla de obiectis ipſis iudicia vera, nullum lumen ad practicas concluſiones deducendas, nullam in voluntate facultatem amplectendi quod eſſet rectè concluſum. Irerum dico hæc Auguſtinus vt negaret ne ſomnianti quidem vnquam contigiſſe: Loquutum ſemper eſſe de filiis Adam, quibus graue iugum impoſitum eſt: Infirmitatis, difficultatis, cæcitatis quam patimur & à qua non niſi gratiâ diuinâ liberamur cauſam & originem ex Adami peccato petiiſſe, cùm dicit, *primi peccati granditate nos perdidiſſe liberum arbitrium ad bonum*: Rationem dediſſe quare non poſſit homo à ſeipſo benefacere. *Quòd ſit arbor mala*: gratiā qua indigemus *medicinā* vocaſſe quia ſupponebat morbos & vulnera: Propoſuiſſe hominem redemptoris ac redemptionis egētem, ac proinde ven-

ditum: Auxiliatorem & Liberatorem quæſiſſe quod de captiuis loqueretur. Quid autem futurum eſſet ſi omni malo careret natura, ſi ſana eſſet, ſi integra, ſi innoxia, ſi libera, ſi nulli iudicio nulliſque pœnæ addicta; oſtendant quæſo vbinam definierit Auguſtinus.

Quare addimus ſecundò, ſi crearetur natura in illo medio ſtatu iuxta ordinem quemdam prouidentiæ illi congruentem, elicituram pleroſque virtutis actus etiam circa Deũ, qui propterea eſſent actus veræ virtutis, quia non impedirentur vllo illius naturæ malo, vllâue damnatione, ſicuti modo, quominus eam verè denominarent bonam: eſto non aliter eam diſponerent ad perfectam beatitudinem quàm per modum remouentis prohibens, quatenus ſcilicet huiuſmodi virtutum exercitio excluderentur contraria peccata. Ac proinde quãuis actus illi ſteriles dici poſſent quatenus nec ad merendam nec ad impetrandam perfectam illam Dei poſſeſſionem, hoc eſt viſionem beatificam valerent; non eſſent tamen ſteriles eo ſenſu quo iam ſunt actus virtutum naturalium, quia nec dici poſſent inutiles ad ſaluandam vel liberandam animam, quippe quæ nec perdita nec damnata ſupponeretur: & nullo exiſtente impedimento peccati, eſſent idonei ad obtinenda imperfectæ alicuius beatitudinis media, quæ in Dei contemplatione ſita eſſet.

At, inquiunt, ea quæ impoſſibile faciunt naturæ lapſæ ac peccatrici virtutis exercitium ſunt ignorantia & concupiſcentia, quarum altera impedit ne cognoſcatur bonum, altera ne efficaciter diligatur: ſed in ſtatu puræ naturæ vtraque perinde reperiretur: ergo reperiretur eadem virtutis exercendæ impoſsibilitas. Reſpondemus negando maiorem: Neque enim ex ignorantia tantùm & concupiſcentia oritur exercendæ virtutis difficultas (impoſsibilitatem enim non admittimus vt ex dictis conſtat) in natura lapſa; ſed etiam ex modo prouidentiæ naturæ peccatrici conſentaneo, quæ

poſtulat vt non eadem illi præſidia conferantur ad vincenda mala quæ ſua culpa commerita eſt, quæ conferrentur ſi eſſet innocens.

Et dum dicunt concupiſcentiam non fore minus malam minúſque pudendam in natura pura quàm ſit in lapſa, errant latiſsimè doctrinæ Auguſtinianæ immemores. Siquidem Auguſtinus tripliciter malam facit concupiſcentiam, primò quòd ipſa ſubiectum ſit & tanquam vehiculum peccati originalis, vt ipſe quidem putat: & hoc ſenſu deſinit eſſe mala in baptizatis. At in pura natura nullum eſſet peccatum originis, nec proinde propter illud mala concupiſcentia. Secundò mala dicitur quod ex peccato ortum habeat, vtpote quæ futura non erat ſi perſeueraſſet iuſtitia originalis: & hoc etiam ſenſu non eſſet mala in pura natura, quia non haberet huiuſmodi exordia. Tertiò mala eſt quòd ad peccandum impellat: & quia ſub benigniore prouidentia minus impelleret: eſſet hoc etiam ſenſu minùs mala.

Nimirum in pura natura eſſet ignorantia ſicut iam eſt in lapſa, ſed cùm videamus etiam in lapſa non eandem in omnibus eſſe, verùm alios quidem, vt notat Auguſtinus, *fatuos eſſe, alios tardiſsimi ingenii & ad intelligendum quodammodo plumbei, alios obliuioſos, alios acutos memoréſque, alios vtroque munere præditos & acutè intelligentes & tenaciſsimè memoriæ theſauro cognita recondentes*, quid quæſo impediret ſapientiſsimum & potentiſsimum Creatorem, quo minus & homines quam maximè ad rerum comprehenſionem à natura comparatos conderet; & educationis atque inſtitutionis modum, occurſúmque obiectorum ita diſponeret, vt tum ad peccatum vitandum, tum ad exercendam virtutem neceſſarias in tempore acciperent notiones? Eſſet etiam concupiſcentia in natura pura ſicut in lapſa: ſed cùm videamus diſparem eſſe etiam in lapſa illius ferociam, & vt ait Auguſtinus *alios eſſe natura lenes, alios facillimis*

4 con. Iul. cap. 3.

ex cauſis ira facillimè ardentes, alios ad vindictæ cupiditatem inter vtroſque mediocres; alios ſpadones, *alios frigidos, alios libidinoſiſsimos, alios inter vtroſque, & moueri faciles & teneri; alios timidiſsimos, alios audaciſsimos; alios neutrum, alios hilares, alios triſtes, alios ad nihil horum procliues, quod*, inquit, medici *audent tribuere temperationibus corporum*, quid obeſſet quæſo quo minus innocentium hominum conditor talem concupiſcentiæ modum conſtitueret, talem humorum temperationem, talem diſciplinam, tales occaſiones & occurſus rerum, exempla denique talia, vt quamuis ea cum ratione pugnaret, non tamen vinceret, ſed victa potiùs duceretur & virtutis triumphantis augeret gloriam?

§ III.

Dari etiam naturalis ordinis adiutorium.

ATQVE hæc ſunt auxilia ordinis naturalis quæ Nou-Auguſtiniani vocant *machinamenta humanæ Philoſophiæ in Pelagianis contrita*: ſed nihil nos mouet illa toties, id eſt quoties alia omnis idonea ratio deficit idoneáque reſponſio, decantata calumnia. Quippe iam ſatis prouiſum eſt, ne quiſquam gnarus Pelagianorum dogmatum in eo tantùm eos peccaſſe neſciat, quòd auxilia naturalis ordinis prodeſſe dicerent ad finem ſupernaturalem, & quidem in hoc ordine rerum, in quo neceſſe illis erat & hęreditariam agnoſcere damnationem, & iniquiorem exinde hominum conditionem. Lib. 3. cap. 18.

Nam quod addunt *auxilia naturalia adſeruandam naturæ legem & ad libidinibus reſiſtendum ne in peccatum trahant, naturæ rationali debita eſſe: ergo neque nunc neganda quemadmodum non negatur concurſus naturalis*: vnde concludunt volunt, quod iam nulla ſint, nulla quoque fore in ſtatu puræ naturæ: ad hoc tantùm iuuat, vt intelligamus eos errorem inculcare ſuum, ſecúmque pugnare. Quid enim eſt aliud negare auxilia naturalia adſer-

uandam naturæ legem, cùm gratiam quoque ſufficientem & ſupernaturalem excludant, quàm dicere naturæ legem impoſſibilem eſſe tranſgredientibus: & quotquot peccant neceſſariò peccare, ſeu cum impoſsibilitate aliter faciendi? Iam quid eſt quod dicunt, auxilia naturalia debita eſſe naturæ, ac proinde reddenda lapſæ perinde atque integræ, ſicut concurſus? Non recordantur à ſe quoque tam fusè probatum, amorem Dei ſuper omnia, fruitionem, ipſam denique Dei viſionem beatificam naturalem eſſe ac debitam innocenti naturæ?Num igitur volunt hęc dona nihilo magis neganda naturæ lapſę quàm integrę, ſeu quàm negetur concurſus naturalis ad agendum neceſſarius? fateantur ergo eſſe aliqua naturalia & naturę debita, quæ nec ſunt debita nec exhibita ſicut concurſus. Nempe aliqua ſunt naturalia & debita ex hypotheſi tantum certarum cauſarum concurrentium, cuiuſmodi eſt pulchritudo, ſanitas, &c. Et quia ille cauſarum occurſus Deo eſt arbitrarius, poſſet contingere vt qui pulcher eſt eſſet deformis, ſicut etiam contingit vt qui ſanus eſt, fiat æger. Quo tempore nec difformis re debita priuaretur, vt nec priuatur æger. Abſunt enim eæ cauſę in quibus fundatur huiuſmodi debitum. Auxilia igitur naturalia quę neceſſaria ſunt ad complendam libertatem & conſtituendam potentiam non peccandi, à nullo Catholicorum negari dicimus, & illa vt ſint debita faciunt circumſtantiæ quæ concurrunt ad vſum rationis & libertatis. Copioſiora & efficaciora dicimus futura in pura natura, eorum exigentiam fundante quæ tunc eſſe poſſet circumſtantiarum atque cauſarum alia complexio: eâque ratione facillimum fore Creatori & Gubernatori Deo ſic hominem regere, vt concupiſcentia non impediret etiam conſtans ac diuturnũ exercitium virtutis: neque cõſequens eſſe vt quę gratia vel auxiliũ iam non detur, futurum illud ſit in alio rerũ ordine ſupernaturale: quẽadmodũ non ſequitur ſupernaturalem eſſe pulchritudi-

nem quæ in alio quodam cauſarum naturalium concurſu ineſſe potuit deformi, vel ſanitatem quę reddi poteſt ægroto. nullúmque apicem eſſe in Auguſtino ex quo intelligi poſſit eum contraria ſenſiſſe.

Ex his igitur tribus principiis, quæ vel Auguſtiniana ſunt, vel Auguſtinianis minimè repugnant; Quòd poſſit prouidentia differre bonum naturæ conueniens aut debitum, quòd poſſit eſſe naturale virtutis exercitium in natura præſertim innocẽte. Et cõſequenter quòd ſit & eſſe poſſit auxilium naturalis ordinis ad huiuſmodi exercitium concludens; confracta manet atque contrita tota illa prima ratiocinatio, quæ pleraque inuoluit Baianorum argumenta contra poſſibilitatem ſtatus purè naturalis. Ad quod etiam ſequentia iuuabunt.

CAPVT XII.

Diluitur ſecundum argumentum.

ESt igitur ſecunda ratiocinatio. Implicare ſtatum naturæ rationalis qui nullo exiſtente peccato adiunctam habeat impoſſibilitatem tendendi vel perueniendi ad beatitudinem: Talem autem eſſe ſtatum puræ naturæ: igitur implicare. Maiorem probant ſolitâ illâ ſuâ ratione. Quòd non poſſe tendere ac peruenire ad beatitudinem ſit magna miſeria, miſeria verò nulla cadere poſſit in naturam innocentem: minorem verò quod ſecluſo auxilio ſupernaturali, quo caret pura natura, nullum ſit naturale quo iuuari poſſit vt ad beatitudinem perueniat. Vides hîc quoque in concluſione tantùm negari poſſibilitatem ſtatus purè naturalis, quæ concluſio nuſquam apud Auguſtinum reperitur. Reſtat videre an principia ſaltem Auguſtiniana ſint.

Ad primam propoſitionem ipſi ſtatim Aduerſarij diſtinctionem nobis ſuggerunt, dicunt enim duplicem eſſe beatitudinem, perfectam aliam, aliam imperfectam & *decoloratiorem* vt retulimus antea. Quorum exemplo quid prohibet nos pariter duplicem diſtin-

guere, perfectam vnam & ſupernaturalem, aliam imperfectam, & naturalem, quæ ſit prioris imitatio quædam decoloratior, ad quam tendere ac peruenire poſſit pura natura? Quid inquam, poterit ex Auguſtino contra illud produci? Dicent imperfectam ſuam beatitudinem diſpoſitionem eſſe ad perfectam, naturalem autem eſſe non poſſe: concedo id quidem. Sed quid eſt in Auguſtino quod impediat quo minus dicamus hominem cum hac naturali aliquandiù relinqui poſſe, donec ad ſupernaturalem transferatur ſine vllo ſuo merito, quemadmodum ipſi dicunt relinqui aliquandiù cum imperfecta ſupernaturali, vt deinde merito quodam ſuo transferatur ad perfectam? Et quo loco dixit Auguſtinus naturæ rationali peccato carenti coniunctam eſſe debere neceſſariò vel perfectam vel ſupernaturalem beatitudinem? Auguſtini enim teſtimonia neutrum exprimunt.

Miſera eſt, inquiunt, natura rationalis ſi non ſit beata, quæ innocens eſt miſera eſſe non poteſt. Verum hæc principia ita ſunt ab illis quoque temperanda, nihil vt concludant contra nos, vel enim miſeram faciunt creaturam quæ caret etiam indebito bono & facultatem ſuam ac vires ſuperante: vel omnino eam quæ non habet tantum bonum quantum vel ex propria facultate, vel ex aliquo & gratuito beneficio habere poteſt; Si primum, creatura in ſtatu purè naturali non eſſet miſera, tametſi careret ſupernaturali beatitudine, quia intelligeret eam ſibi non deberi, vnde nec torqueretur quamdiu cogitaret frui ſe bono ſibi debitò & ſuæ facultati conſentaneo, & eo modo frui quo debet & poteſt; ſi ſecũdum, fuit igitur miſer & Adamus in ſtatu innocẽtiæ, & Angelus ante lapſum, quia non habuerũt tantum bonum quantum habere poterant: atque ita coniunctæ in illis fuere miſeria & innocentia, quod nefas putant, & in vniuerſum miſeri ſunt quotquot illâ tantum decoloratiore beatitudine ſunt beati, tametſi etiam

etiam ipſi peccato careant. Deinde quid hoc eſt, & quomodo intelligunt, non poſſe creaturam rationalem innocentem & miſeram eſſe? An non miſeria maxima eſt duraturæ felicitatis illius imperfectæ quæ iam habetur & acquirendæ perfectioris quæ deſideratur incertam eſſe opinionem incertámque ſpem? Videnda ſunt quæ ſupra diſſeruimus in argumento tertio, vnde conſtat auctore Auguſtino miſeriam aliquam cum innocentia coniunctam eſſe poſſe.

Quin nec ipſimet Nou-Auguſtiniani hoc loco ſibi conſtant, cùm impoſſibilem velint naturalem beatitudinem, ex eo quòd qui beatus ſupponitur, ſecurus eſſe non poſſit de perpetua illius ſtabilitate & permanſione, vnde contingat timore doloréque torqueri quod beato repugnat, fuit igitur Adamus in ſtatu iuſtitiæ originalis ſimul & miſer & innocẽs, fuere pariter Angeli ante peccatum, idque Auguſtino Auctore. Sed habebant inquis gratiam & facultatem quâ certam facerent ſi vellent ſuam felicitatem. Habebant, fateor, verùm debes etiam ipſe fateri inefficacem gratiã & fallibilem facultatem, & illam ex inconſtantia voluntatis aleam inter damnationem & felicitatem æqualiter incertam, miſeriam eſſe quacumque alia calamitate maiorem; atque ita ſtat ſemper miſeria magna cum innocentia. Quomodo igitur contrarium illud pronuntiatum in vniuerſum verum erit? Quod ſi ne vel ipſi ſecum in pugna maneant, vel in ea relinquant Auguſtinum, cogentur diſtinguere varias miſeriarum rationes; varióſque modos ſecundùm quos dicant poſſe ac non poſſe miſerum eſſe innocentem; non vident nos eadem vſuros ratione, vt dicamus ex hoc capite ſtatum puræ naturæ minimè repugnare? Lib. 2. cap. 6. 7.

Si etiam illud probant, quod ex Auguſtino colligitur, neminem eo tantùm malo miſerum fieri cui ſuccedere poteſt magnum bonum; expedita eſt ſolutio huius difficultatis, apud eos qui ſtatum puræ naturæ non con-

tendunt fore perpetuum. Hoc autem dico ex Auguſtino colligi; quia loco antea citato negat afflictionem illam animiq; cruciatum quo torquebantur Ioſephi fratres reddidiſſe illos *calamitoſos*, quòd duratura non eſſet ſed datura locum gaudio maiori. Vnde inferri poteſt, Auguſtino calamitatem non eſſe nec miſeriam illã quæ temporalis eſt & cuius occaſione lætitia maior ſuccedit.

Aliud quoque temperamentum Baiani ſuppeditare debent, dum homines ſanctos baptiſmo iam expiatos nihilque amplius habentes originariæ damnationis, clamantes audiunt *infœlix ego homo, quis me liberabit &c.* Quomodo enim ſaluâ Dei iuſtitia ſtare in illis poteſt *infelicitas* illa cum innocentia? Nimirum hic illi Auguſtinum ita interpretantur *vt merito contemni debeat, ſi etiam iuſtus aliquid huiuſmodi pœnaliũ moleſtiarũ ſine ſua culpa patiatur ob magna bona quæ proueniunt ex illa malorum tolerantia.* Quaſi diceret, pro nihilo reputandã illã infelicitatẽ Apoſtoli, & miſeriã non eſſe miſeriã, dum eſt occaſio virtutis exercendæ. Quid igitur habẽt quod obiiciãt tuentibus poſſibilitatem ſtatus purè naturalis? An non tunc quoque prodeſſe poſſet ad exercendam virtutem & aliquam in illa innocentia & quiete confirmationem promerendam, humilis ſubiectio creatæ voluntatis ad diuinam, quando intelligeret ſe maiori aut perfectiori Dei poſſeſſione non eſſe dignam, præſtaréque vt naturalibus bonis quæ poſſideret cum gratiarum actione contenta maneret?

Lib. 3. cap. 19.

Hæ ſunt igitur variæ certæque rationes, tum ex Auguſtino, tum ex ipſiſmet Nou-Auguſtinianis acceptæ, queis irrita fiat vis tota prioris argumenti huius propoſitionis. Nam poſterior inutilis etiam fit ex iis quæ paulò ante dicta ſunt de auxilio naturalis ordinis, quòd eſſe aliquod poſſit. Nec aliud reſtat quàm vt inculcemus quod ſuperiùs monſtratum eſt, Aduerſarios fateri naturalem eſſe innocenti creaturæ beatitudinem, aliquam ſaltem & decoloratam: Vnde ſequitur auxilium quoque

ſine quó illa obtineri non poteſt eſſe naturale: ac quod idem eſt, naturalis ordinis. Sed eſt, inquiunt; etiam ex gratia, ideóque ſupernaturale. Eſt inquam per vos ex gratiâ, ſed naturæ debita, & cuius collatio non ſit diſtinctum à creatione ac conſeruatione beneficium, ac proinde habet ex vobis illam tantùm rationem gratiæ illámque ſupernaturalitatem quam nemo vnquam Pelagianus aut Semipelagianus negauit. Quid igitur eſt quo merito ſuccenſeant aſſertoribus ſtatus puræ naturalis, dum dicunt eo ſuppoſito non defuturum auxilium naturalis ordinis quo poſſet quis ad aliquam beatitudinem aſpirare ac tendere? Dicant inquiunt, illud auxilium eſſe gratiam. Nos verò etiam dicimus eſſe gratiam cum beneficio creationis & conſeruationis, neceſſariò coniunctam. Quid ipſi præterea dicunt? Volumus, inquiunt, dici ſupernaturalem. Equidem ſi ſupernaturale dici poſſet quod naturæ debitum eſt, & ab eius creatione ac conſeruatione indiuulſum, gratiam huiuſmodi libenter diceremus eſſe ſupernaturalem; ſed poſtquam tota quæſtio ad vſum tantùm vocum redacta eſt, dum conſtat de re ipſa, ne cogite nos ô viri boni male loqui. Patimini vt vtamur impune Doctorum omniũ, id eſt vniuerſalis Eccleſiæ lingua, quæ ſupernaturale nunquam vocauit, quod eſſet ita naturale ita debitũ; ita cum naturæ creatione coniunctũ, ſicut eſt viſus, ſicut auditus, vt fatemini etiam ipſi. Nos, inquiunt, dicimus auxilium illud & qui ex illo ſequuntur bonos affectus diſponere ad perfectam felicitatem & claram Dei viſionem. Vos verò nobis ignoſcite, ſi non ſequimur vſque ad errores: hoc non eſt attollere auxilium naturalis ordinis ad ordinem ſupernaturalem; ſed deprimere Dei viſionem ad conditionem mentis naturalis: nec Pelagium adducere ad fidem Eccleſiæ: ſed fidem Eccleſiæ ad ſenſus aptare Pelagianos: Duo dicitis, quorum vnum accipiunt Defenſores ſtatus puræ naturalis, quia congruè dici

videtur. Eſſe nimirum poſſibile auxilium naturalis ordinis ad amandum & colendum Deum quo iuuari poſſe putant puram naturam ad aliquam beatitudinem. Aliud reijciunt, quia vobis quoque inexplicabile videtur vt antea patuit; nimirum idem prorſus auxilium eſſe ſupernaturale & diſponere ad perfectam beatitudinem. Ex primo quod à vobis datur & rectè intelligitur argumenta veſtra ſoluimus, ſecundum, quod ne ipſi quidem intelligitis, remittimus vobis. Duo, inquam dicitis, & alterum Pelagianum eſt quod nec à vobis, nec à nobis capi vel explicari poteſt, gratiam naturalis ordinis & à beneficio creationis indiſtinctam, ſecluſo peccato originali diſponere ad claram Dei viſionem & hoc repudiamus: Alterum ipſi quoque putatis eſſe Auguſtinianum, & à vobis atque à nobis non incommodè intelligitur & explicatur, dari auxilium innocenti naturæ debitum, eóque ſenſu naturale, quo poſſit amari Deus & coli in imperfecta quadam & decolorata beatitudine, hoc acceptamus, atque inde argumenta veſtra contra poſſibilitatem ſtatus purè naturalis irrita reddimus. Baiani quid ad hoc?

CAPVT XIII.

Diluitur Tertium argumentum.

ATQVE ex his ſolutum manet quidquid ad tertiam argumentationem pertinet, de libertate ſeu de facultate puræ naturæ ad faciendum bonum & abſtinendum à malo. Dicimus enim fore huiuſmodi libertatem in pura natura, non ſtatim, ſi homines naturali modo gignerentur. Neque enim vel in matris vtero, vel in cunis idonei eſſent ad ſapientiam: Neque hoc Auguſtinus ipſe requirit in natura innocenti, vt antea monſtratum eſt. Sed ſuis temporibus ſenſim perduceretur ad illam maturitatem quæ honeſtis officijs & exercendæ virtuti apta eſt; & tunc plenam haberet

boni faciendi & mali cauendi facultatem. Quod ſi hoc etiam loco recantent, facultatem illam non haberi niſi per gratiam, gratiam verò non eſſe vbi pura natura eſt; iam ſatis ſuperque reſponſum, eſt, nuſquam ab Auguſtino negatum auxilium naturalis ordinis ad exercendam virtutem in ſtatu puræ naturæ: neque nos vnquam negaturos quin eſſet in eo ſtatu neceſſaria gratia incluſa in ordine prouidentiæ quæ puræ naturæ congrueret eſſétque beneficium cum creatione ac conſeruatione connexum: Negare nos tantùm id quod ipſis quoque Baianis inexplicabile eſt, gratiam huiuſmodi fore ſimul etiam ſupernaturalem: ac quod inde conſequens eſt, ex eius ſuppoſitione deſtructum iri ſtatum puræ naturæ, quæ media eſſe debet inter peccatum & gratiam. Neque enim media eſſe aut ſupponi debet inter peccatum & eam gratiam quæ ipſius conditioni debita eſt: nec illa, vt iam dictum eſt, initium eſt aliquod aut diſpoſitio ad perfectam beatitatem, vt proinde cùm ea ſupponitur ſupponi debeat iam inchoatus ſtatus ſupernaturalis,

CAPVT XIV.

Quartum argumentum ſoluitur.

§ I.

Oſtenditur mala naturalia non repugnare innocenti naturæ in adultis ex mente Auguſtini.

QVARTA ratiocinatio argumentum petit contra ſtatum puræ naturæ à naturalibus malis, vt ſunt morbi, dolores, alijque defectus corporum, Item à concupiſcentia quæ contra rationem pugnat, & ab ignorantia quæ ſubtractâ boni malique cognitione voluntatis facultatem ligat, ne in huiuſmodi obiectis exerceatur, hæc quia nec abeſſe poſſe putant à natura rationa-

li ſine gratia, nec adeſſe ſine peccato; ideo impoſſibilem eſſe putant ſtatum illum quo tum gratia, tum peccatum ab ea natura excludatur, qui eſt ſtatus purè naturalis. Atque hic fortiſſimus eſt Baianorum impetus propterea quod moueri ſibi videantur innumeris Auguſtini teſtimonijs, quibus infert contra Pelagianos peccatum originale in pueris aliàs innocentibus ex huiuſmodi malis: quaſi non dubitaret quin illa nullo modo cadere poſſent in naturam innoxiam.

Sed reſpondemus hoc etiam loco & S. Doctorem & Baianos ipſos Pſeudo-Auguſtinianos ſuppeditare quidquid requiri poteſt ad diſſipandam hãc nebulam & intuendã veritatem. Et primò quod ſpectat ad dolores, morbos, infirmitatem & ſimilia ſi de adultis quæſtio ſit, nulla eſt difficultas, fatentur enim Baiani vt iam monſtratum eſt, ſaluari poſſe Dei iuſtitiam etiam ſi adulti ſine peccato *pœnales* huiuſmodi *moleſtias* patiantur, quando fructuoſus eſſe poteſt cum illis conflictus, vnde naſcatur ſeges virtutis & gloriæ maioris, quod contingere poſſet in ſtatu puræ naturæ intra ſeriem naturalis prouidétiæ, & per auxilia naturalis ordinis. In eo verò Baiani rectè philoſophantur, & ad mentem Auguſtini, qui difficultatem ſolùm patitur in miſerijs paruulorum, vt patet ex Epiſtola ad Hieronymum, quique dum putat poſſe illarum inflictionem excuſari ex occaſione virtutis exercendæ quæ datur parentibus & nutritoribus, vt ibidem repetit ex tertio de libero arbitrio; multò magis crediderit excuſari poſſe ipſorummet parentum & nutritorum, hoc eſt adultorum omnium miſerias ac labores, ſi fortitudinis & patientiæ merito maius aliquod bonum conſequatur.

lib. 3. cap. 19.

Adde quod iam ſæpe dictum eſt, & ne fortè memoria excidat, inculcandum eſt ſemper, Auguſtino videri difficilem in natura intelligente perpetuitatis malorũ cum innocentia coniunctionem iuxta congruas prouidentiæ leges. Nam quod non deſint Deo rationes pro-

pter quas ad breue aliquod tempus ſimul ineſſe conſtituat; & ipſe docet & ex eo Baiani didicerunt, vt monſtratum eſt ex eo quod dicit de Ioſephi fratribus.

Et valere hanc ſolutionem in concupiſcentia & ignorantia fatentur Baiani, dum poſtquam diu declamarunt contra fœdam & pudendam concupiſcentiam, vt oſtenderent ſtatum illum puræ naturæ in quo eadem eſſet carnis cum ſpiritu lucta, eadem libidinis cum virtute repugnantia, eadem erubeſcendi de tanta fœditate neceſſitas, eſſe chimæricum, impoſſibilem, ingratum & irreligioſum aduerſus Deum: neque poſſe ſine blaſphema opinione ſuſtineri: Eſſe impoſſibile quòd carnem ſpiritui repugnare ſit ordo naturalis: Eſſe impoſſibile animum naturaliter repugnare ipſum ſibi, partem ſcilicet inferiorem parti ſuperiori, alioqui ſequuturum partis inferioris victoriam eſſe naturalem: Concupiſcentiam eſſe tam magnum, tam fœdum, tam deteſtandum malum, vt hoc ipſo quod ineſt creaturæ rationali non poſſit eam non damnationis ream conſtituere: Et hanc eſſe præcipuam baſim qua collabente crediderit Auguſtinus ruere cauſam Eccleſiæ in quæſtione de peccato originali: Neceſſe eſſe damnari quidquid ex ea naſcitur: Neceſſe eſſe peccatum à parentibus illa præſente traijci: vniuerſum Auguſtini laborem & Eccleſiæ per illam doctrinam triumphantis plauſum in fumos euaneſcere, ſi primis hominibus in pura natura conditis conferri potuit: ex pudore ſolo malitiam eius argui: eſſe cauſam peccati originalis: ex illa confuſione tanquam inſuperabili ratione colligi eſſe aliquod malum, & pudendum malum; poſtquam, inquam, hæc omnia fusè proſequuti ſunt; addunt tandem: quæ dicta ſunt de concupiſcentia & ignorantia, intelligi *quando ſic ſunt naturalia, vt homo melior quam factus ſit eſſe non poſſit, hoc eſt, quando illi deeſt adiutorium gratiæ per quam ſolam & vnicam vitiis iſtis naturalibus & reſiſtere & mederi poteſt.* Item, *Quæ-*

Lib. 1. cap. 18.

Ib. cap. 20.

Ib. cap. 21.

Lib. 3. cap. 18.

cumque ſunt dicta procedere ex hypotheſi quod nullum ibi ſit gratiæ auxilium aduerſus illas pœnales malignitates, vel malignas pœnalitates. Si enim illud adſit, *exerceri in iuſtitia, profectum ſuum agnoſcere in dilectione iuſtitiæ, malorum tolerantia maioris gloriæ præmium conſequi, tam magna bona eſſe, vt meritò contemni debeat, ſi etiam iuſtus aliquid huiuſmodi pœnalium moleſtiarum ſine ſua culpa patiatur.* Vnde ſequitur & Adamum potuiſſe, & quemlibet alium poſſe in ætate adulta creari à Deo cum ignorantia & concupiſcentia: dummodo non deſit auxilium quo & concupiſcentiam vincendo, & ſcientiam acquirendo, homo proficere poſſit & melior fieri quàm factus eſt. Atque ad eum modum eſt intelligendum quòd iterum dicunt, Auguſtinum *nihil maiori authoritate frequentius repetere, nihil acrius inculcare, quam Deum auctorem pudendæ concupiſcentiæ quemadmodum & pudoris nonniſi erronea & blaſphema opinione dici poſſe: Item hæc tria pudendam concupiſcentiam, profundiſſimam iuris naturalis ignorantiam, voluntatis malitiam, tam arctam habere cum peccato connexionem vt eorum Deus fons omnis honeſtatis creando auctor eſſe non poſſit.* Quæ omnia, iuxta ea quæ paulò ante relata ſunt, ſic erunt accipienda, vt ſubaudiatur conditio, niſi auxilium adiungat Deus quo impediatur ne in peccatum efficaciter trahant, vel quo efficiat, vt exercendæ virtutis occaſio ſint. Atque hoc temperamentum adhibere Baiani coacti ſunt impellente Auguſtino, dum dixit concupiſcentiam & ignorantiam illæſa Dei ſanctitate eſſe potuiſſe *primordia hominis naturalia*: vt dubitari non poſſit, quin ſit ad mentem Auguſtini. Quod aliis etiam ex locis monſtrari poteſt, vt cùm dicit, *ſi non conſentiatur concupiſcentiis carnis, quamuis agantur motibus, non tamen perfici operibus.* Et, *Conflictum cum concupiſcentia eſſe hominum fidelium, &* qui *benè viuunt in hoc certamine laborantes:* vnde ſequitur, ſi poſſit homo in ſtatu puræ naturæ non conſentire concupiſcentijs, & bene viuere confligendo cum hoc hoſte

lib. 3. cap. 22.

3. con. Iul. 1 cap. 26.

hoſte domeſtico; nihil fore cauſæ cur non dicatur poſſibilis illa ſuppoſitio. Hæc ſunt & Auguſtini & Baianorum eatenus benè ſentientium principia.

Nec ego iam quæro quomodo conciliari poſſint cum ijs quæ paulò ante retulimus eorum dictis: vt cum ex erubeſcedi neceſſitate, ex repugnantia cum ſpiritu, cum ratione, cum virtute colligunt, Deum eſſe non poſſe auctorem concupiſcentiæ, idque, vt ipſi putant, inſuperabili ratione. Data enim hypotheſi quod conderetur homo ſine peccato cum concupiſcentia ſimul & cum gratia qua poſſet reſiſtere concupiſcentiæ, numquid caro ſpiritui repugnaret? Non dico numquid vinceret, nec numquid ſaltem repugnaret? numquid ille ſtatus ſimilis ei eſſet in quo reperiebatur qui dicebat *ſentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ?* Numquid ex illa pugna oriretur etiam aliquis pudor? An eſſet tunc publica ſexuum commixtio? an erigerentur theatra vt homines darent operam liberis? quomodo ergo intelligendum quod dicitis, ô Baiani, ex erubeſcendi neceſſitate & ex repugnantia concupiſcentiæ cum ratione, conſequi argumento inſuperabili, vt ea non poſſit inferri innocenti creaturæ: vt Deus auctor illius eſſe non poſſit? ecce innocens eſſet natura quam ſupponitis: & haberet inſertam ex veſtra confeſſione concupiſcentiam cum ratione pugnantem: & ob pugnam eiuſmodi pudore confundentem eos etiam quos non ſuperaret. Quis ergo eſſet tunc illius auctor quando nullum peccatum præceſsiſſet? nonne Deus? quis inquam eſſet auctor illius ordinis in quo caro contra ſpiritum pugnaret, & ſpiritus contra carnem: pars inferior contra ſuperiorem, & ſuperior contra inferiorem: hoc eſt homo contra ſemetipſum? nonne Deus? & ille ordo eſſetne ſupernaturalis? eſto ſupernaturales eſſent vires ad reſiſtendum; at quod caro ſpiritum oppugnaret, eſſet ne ordo ſupernaturalis? quid igitur eſt quod dicitis, eſſe impoſsibile vt ſit ordo na-

turalis? quis verò cogeret Deum ita hominem regere tunc vt pro ſua libertate numquam ſineretur concupiſcentiæ conſentire? quod ſi conſentiret aliquando, quid dicitis, eſſet ne hinc victoria concupiſcentiæ naturalis an ſupernaturalis?

Quid eſt etiam quod additis, tam magnum malum eſſe concupiſcentiam, vt *hoc ipſo quod ineſt naturæ rationali,* non poſſit eam non reddere obnoxiam damnationi? Quid inquam eſt, *hoc ipſo quod ineſt*? Non eſt idem ac nullâ re aliâ ſuppoſitâ vel requiſitâ? ecce in hypotheſi quam modò datis, ineſt concupiſcentia naturæ rationali, & *hoc ipſo* quod ineſt, illa tamen non eſt rea damnationis. Et hæc eſt præcipua baſis Auguſtinianæ atque etiam Catholicæ doctrinæ? ô Architectos improuidos atque inconſultos, qui quas ſtatuêre baſes tam facilè ipſimet diſturbant! inquirere etiam lubet vbinam foret, eadem hypotheſi data, illa *tam arcta* concupiſcentiæ & ignorantiæ connexio cum peccato, quæ impedit ne Deus fons omnis bonitatis, illius auctor eſſe poſſit? Adeóne arcta eſt illa connexio quæ auxilio naturæ debito ſoluitur?

Quàm malè autem conſulunt Auguſtini laboribus, quibus timent ne in fumos euaneſcant ſi potuit concupiſcentia inſeri primis hominibus in pura natura conſtitutis Quàm malè, inquam, conſulunt Auguſtini laboribus & Eccleſiæ plauſui per illum triumphantis, qui fatentur reuera inſeri potuiſſe concupiſcentiam primis hominibus in ætate adulta creatis, dummodo adderetur auxilium naturæ debitum ad impediendum voluntatis conſenſum? Eò enim ſpectabat Auguſtini labor, vt ipſi quidem interpretantur, vt propagatâ concupiſcentiâ ex peccato natâ, ideóque tam fœdâ, & tam pudendâ, intelligeretur etiam peccatum propagari; itâque ſtaret Catholica veritas peccati originalis: cauſam enim eſſe concupiſcentiam peccati originalis, & eſſe neceſſe damnari quidquid

ex illa naſcitur: & illa præſente traiici peccatum parentum in filios. Et ecce hypotheſim modò admittunt, in qua concupiſcentia & naſcatur ſine peccato: & ſine peccato perſeueret ac vigeat: & ſine peccato communicetur, dummodo impediat diuina gratia ne illa dominetur. Vbi igitur Auguſtini labor? & quis illum euaneſcere facit in fumos niſi ſufflatores iſti, qui baſim Catholicæ doctrinæ, quam ſe firmam ſtabilémque in Auguſtini monumentis inueniſſe putabant, in nihilum reſoluerunt?

Sed hæc curſim notata ſint. Neque enim mihi modò animus eſt luxatæ huius & malè cohærentis Baianorum Theologiæ argumenta fuſiùs perſequi. Sufficit quòd ex ipſorum & ex Auguſtini ſententia ineſſe poſſit concupiſcentia naturæ rationali nullum habenti peccatum, dummodo non deſit auxilium quod impediat ne quam oppugnat ſuperet. Sufficit quod concedant auxilium ad hoc neceſſarium eſſe tali naturæ debitum, eſto non ratione prioris alicuius meriti, ſed ob exigentiam naturæ, ſicut viſus, ſicut auditus. Sufficit quod ſit & dici poſſit naturale, eo quòd ſit ea ratione debitum: nec propriam conſtituat ſeorſim à creatione beneficij rationem. His enim poſitis conſtat euidenter naturam ſic affectam mediam eſſe inter ſtatum peccati & ſtatum ſupernaturalem: ac proinde puram eſſe naturam ſaltem in adultis. Nam de paruulis mox dicemus. Quòd ſi vrgeant, auxilium illud eſſe auxilium gratiæ & quidem ſupernaturalis, ideóque naturam illo præditam participare ſtatum ſupernaturalem; repeto quòd iam dictum eſt. Illud auxilium eſſe auxilium gratiæ debitæ naturæ, ſeu gratię non diſtinctæ à dono creationis & conſeruationis, ſed habentis neceſſariam cum illis connexionem: eſſe inſeparabile ab ordinaria circa talem naturam prouidentia: eóque ſenſu quòd à Baianis quoque conceditur, vt antea monſtratum eſt, rectè & intelligi, & dici, & eſſe auxilium natu-

Digitized by Google

rale. Vt autem & ſit & dicatur ſimiliter à nobis ſupernaturale, quando Baiani fatentur ſummam eſſe in eo explicando difficultatem: nec velle nos nec debere concedere, donec illam difficultatem ſuperauerint, quòd adhuc præſtare non potuerunt.

Vno verbo Baiani videntur, dum immenſo labore eóque inutili conſumuntur in coaceruanda teſtimoniorum & ſententiarum S. Auguſtini inſana ſtrue, id quod vnum erat monſtrandum ſupponere maluiſſe quàm probare. Erat videlicet in hoc vnum incumbendum, vt monſtrarent, vel auctore Auguſtino, vel alia quapiam vrgenti authoritate ſeu ratione, dari non poſſe auxilium naturæ debitum & inter beneficia connaturalis prouidentiæ numerandum, quod etſi ſufficeret ad honeſtas operationes, non tamen ad meritorias aut impetratorias perfectæ beatitudinis & viſionis Dei: hoc opus, hic labor erat. Et tamen Baiani excurſionibus interminatis & minimè neceſſarijs diſtracti, hoc quod potioris erat momenti vociferando magis quàm argumentando munierunt, ingeminaſſe contenti Pelagianum, Pelagianum eſſe quod numquam ab illis monſtratum eſt.

Accepto igitur quòd ipſi dant, non repugnare diuinæ vel iuſtitiæ, vel bonitati, vel potentiæ, creari hominem innocentem cum inſita concupiſcentia & ignorantia, dummodo non deſit auxilium quo mala impediantur quæ ab vtraque manare poſſunt: accepto pariter quod etiam dant, aut certè quod negare neſciunt, nec poſſunt, tale aliquod auxilium intra ſphæram naturalis, hoc eſt naturæ debitæ prouidentiæ reperiri; confectum dicimus quod propoſitum erat, dari poſſe ſtatum naturæ medium inter peccatum & gratiam ſupernaturalem; cum concupiſcentia & ignorantia, ſaltem in adultis, qui auxilio illo benè vti poſſunt.

§. II.

Idem oſtenditur in paruulis.

ERGO ad paruulos tantùm redacta eſt controuerſia. In qua tametſi ſuperiores eſſe non poſſemus, nihil nobis perijſſet qui pro poſſibilitate ſtatus purè naturalis præcisè pugnamus. Sed de paruulis quoque nulla eſt difficultas. Nam quòd dicunt primò dolores & cruciatus cæteráque incommoda quæ patiuntur non poſſe innocentibus conuenire ſalua Dei æquitate; in primis nihil neceſſe eſt ad adſtruendum ſtatum purè naturalem præcisè, vt concedamus paruulos cruciatus ac dolores eſſe paſſuros. Sed quia definitum eſt in bulla contra Baium, non ſolum condi potuiſſe puram naturam, ſed condi potuiſſe qualis nunc naſcitur; addendum: Eſto futuri eſſent paruuli ſicut nunc, quibuſdam doloribus obnoxij, non tamen maximis aut intolerabilibus. Cùm enim modò varia ſit paruulorum conditio ſicut & adultorum: & quamuis alij ſint afflictiſſimi, alij tamen quietiſſimè ac commodiſsimè creſcant, & raras fundant lacrymas; quid mali eſſet, ſi tali quadam prouidentia nutrirentur in illa puræ naturæ innocentia? Eſto, colligat Auguſtinus originale peccatum ex multitudine ac varietate dolorum queis paruuli crucientur; at vbi nam oſtendit periclitari Dei iuſtitiam, ſi paruulo innocenti leuis quædam offenſa lacrymam excuteret vnam? Exploſa nimirum eſt iam ſuperiùs ſcrupuloſa illorum Doctorum ſententia, qui putant Deum æquitatem perditurum ſi permitteret innocentem vel minimâ vſquam tangi moleſtia, hoc etiam nomine magis ridendi, quòd ex tam ſuperſtitioſa Theologia videntur velle articulum condere fidei & Catholicæ doctrinæ præcipuam baſim.

Sed neque hoc temperamento opus eſt: nec quid-

Digitized by Google

quam vetat quin abſolutè concedatur poſſe paruulos nullo peccato inquinatos eadem pati quæ nunc patiuntur qui cum peccato concepti ſunt, idque annuẽte Auguſtino, vt conſtat ex ijs quæ retulimus antea, vel ex ipſa ad Hieronymum epiſtola, ex qua tamen præcipuè Baiani ſuam ſententiam confirmare nituntur. Ibi enim Auguſtinus apertè permittit, vt nihil colligi putemus ad probanda puerorum peccata ex iis, quæ temporaliter patiuntur, niſi quatenus cum æterna quæ ſequitur hanc vitam eorum damnatione conne-ctuntur.

Quin & hic quoque valet regula illa tum Auguſtini, tum Baianorum, quæ tradit breues innocentibus moleſtias citra iniuſtitiam decerni poſſe, dummodo vberior inde fructus colligatur. Breues enim eſſent illæ puerorum moleſtiæ, ad ætatem longiſſimam aut etiam ad æternitatem comparatæ: & fructum afferrent non pœnitendum, non ſolum parentibus & nutritoribus quibus materiam præberent multiplicis virtutis exercendæ; ſed ipſiſmet etiam pueris, quando ex cognitione iſtorum primordiorũ intelligerent aliquãdo quantum Deo, quantum parentibus deberent, ex quam humilibus atque infirmis initiis creuiſſent, quàm meritò impendere aliis deberent eam curam quã ipſi prius eguiſſent, & ſimilia; vnde per totam dein vitam qualiſcumque & quantacumque foret, ſuccurrerent frequentia multiplicis virtutis incitamenta.

Nihilo maior eſt difficultas in concilianda concupiſcentia & ignorantia cum innocentia paruulorum, iuxta doctrinam Auguſtini & principia Baianorum. Age enim, ſupponamus ab illis adultis quos concedunt & ſine peccato & cum concupiſcentia & ignorantia creari poſſe, dummodo non deſit auxilium quo illæ ſuperentur, naſci pueros. & ſine huiuſmodi auxilio cuius adhuc non ſunt capaces, & cum ignorantia & concupiſcentia, quales modò experimur in paruulis, atque

etiam ſine gratia iuſtificante, qua in Dei filios & hæredes æternæ felicitatis adoptentur. Quid mali ſupponitur? *irreligioſa* eſt, inquiunt, *ſacrilega, blaſphema* in Deum cogitatio. Quam ob rem? In primis gratiam illam adoptionis iam monſtratum eſt eſſe indebitam, & reuera ſupernaturalem: & vt eſſet debita monſtratum etiam eſt nihil eſſe cauſæ cur differri non poſſit eius infuſio: ac proinde nihil eſt ex hoc capite in illa hypotheſi difficultatis. Iam concupiſcentia quare ineſſe non poterit? Eſt mala, inquiunt, & Deus eſſet Auctor mali. At, inquam, eſt mala ſicuti ſcriptura eſt manus ſcribentis: & voces ſunt linguæ loquentium, vt dicit Auguſtinus: mala ſcilicet, non propriè, ſed tropicè, eo quòd malam habeat originem in filiis Adam. Tolle igitur malam originem non erit amplius ea ratione mala. In ſubiecta verò hypotheſi concupiſcentia non oritur ex malo. Adulti enim illi parentes ſine peccato & viuere & generare ſupponuntur. Deus qui prima eſt operis cauſa, ſanctè ac diuinè concurrit. Vnde igitur malitiam trahit?

Nam quod alia ratione mala dicitur, quia impellit ad malum, in his paruulis locum non habet, in quibus nullo adhuc exiſtente rationis vſu quidquid vel concupiſcentia vel ignorantia geritur innoxium eſt, Cum *tacitis licet infantibus clamet* apud Auguſtinum *natura ipſa ſuæ vitæ proprium nullum contrahere peccatum*: Et ideo *vocari ab omnibus innocentes.* Et eſt notandum quod dicit Auguſtinus alio loco: *ſomnum, cùm occupat membra, non ea facere inobedientia voluntati, quia & ipſam voluntatem ab huiuſmodi alienat imperio.* Vnde ſequitur à pari, nec concupiſcentiam paruulorum vlla ratione pro illo ſtatu accuſandam, tanquam voluntatis imperio renitentem: quippe quæ ab huiuſmodi imperio alienata eſt. Quid igitur hic inuoluitur contradictionis?

Ib. de pec. mer. lib. 1. cap. 34. 35.

Cont Iul. lib. 5. c. 10.

Dicent fortaſſe hoc quod eſt rationem in puero ita eſſe ligatã, & tam profundâ merſam ignorantiâ huiuſmodi eſſe, vt ſalua Dei æquitate cadere nequeat in

Digitized by Google

creaturam innocentem. Verùm dicant nobis de ſuis illis adultis quos viuere poſſe concedunt ſine peccato, & cum concupiſcentia & ignorantia, an velint totâ vitâ inſomnes eſſe? an quietem capere aliquam corporis? Dormire, vt opinor, illos ſinent: nec Auguſtino repugnabunt, qui loco paulò ante citato contra Iulianum, futurum fuiſſe dicit ſomnum in ſtatu innocentiæ: quin & reipſa fuiſſe ſcriptura docet. Diſcreta verò illa ſomni tempora quotam vitæ partem occuparent? Tertiam nimirum aut quartam. Eſſet igitur tertia vel quarta vitæ parte in hominibus nullius peccati reis ligata ſepultáque ratio, atque omnis ſcientiæ vſus interdictus: hoccine verò non eſſet contra iuſtitiam prouidentiæ? Auguſtinum igitur audiant, atque illo auctore diſcant nihil vetare, quo minùs quod in adultis interpolatè fieri poſſe putant, continuè fiat in paruulis. *Quid ei obeſt*, inquit, animæ ſcilicet rationali, *illo velut ſomno paululum immergi, vnde paulatim euigilans in lucem intelligentiæ propter quam anima rationalis facta eſt, poteſt per voluntatem bonam eligere vitam bonam?* Et loquitur ex hypotheſi data & non conceſſa, quòd anima quamuis ſit vnita carni peccati, per ſe tamen ipſa peccatum non habeat; eò quòd à Deo ſolo trahat originem, ſeu potius reſpondet illi rationi quâ videtur iniuria fieri animæ rationali, nullum à ſeipſa vel à ſua origine peccati trahenti, quando per coniunctionem cum carne peccati tamdiu eſſe cogitur in illis primorum annorum tenebris & infirmitate. Atque huc pertinet id quòd dixerat antea: *Nihil reprehenſionis habere, ſi dicatur Deus imperfectum aliquid facere, dummodo id ipſe deinde perficiat*, nec alteri perficiendum tradere cogatur: poſſeque *vt arbores hyeme*, ſic homines aliquamdiu relinqui, videlicet ſine vſu rationis & fructu operum. Quibus adde

De gen. ad lit. lib 10. cap. 14

Lib. 1. cap. 15.

" quod antea retulimus ex 3. de libero arbitrio. *Si arboris*
" *nouellum & rude virgultum, nullo modo ſterile rectè dici-*
" *mus, quamuis aliquot æſtates ſine fructibus traiiciat: donec*

opportuno

opportuno tempore expromat felicitatem ſuam; cur non & auctor animæ debita pietate laudetur, ſi ei tale tribuit exordium, vt ſtudendo ac proficiendo ad frugem ſapientiæ iuſtitiæque perueniat? Non eſt igitur irreligioſa doctrina quæ apud Auguſtinum habetur expreſſa, ſed quæ illam calumniam vibrat ſuperſtitioſa potius dicenda eſt, & Pſeudo-Auguſtiniana. « « « «

Neque licet hic eos fingere Auguſtinum fortè loqui de anima rationali, quæ cùm non habeat peccatum, ſupponatur habere gratiàm adoptiónis, quâ compenſetur malum illud ignorantiæ ac concupiſcentiæ, vel potiùs qua impediatur ne animum inquinare poſſit, quemadmodum poſt baptiſmum ob præſentiam eiuſdem gratiæ non amplius inquinat. Quia manifeſtum eſt Auguſtinum rationem petere cur ita poſſit Deus facere, non ex aliqua compenſatione malorum illorum quæ fuerit ab initio, ſed ex illa quæ futura eſt quando per ætatis incrementa iuuabitur anima, vt iuſtitiam acquirat. Perſpicua ſunt Auguſtini verba in loco illo de libero arbitrio cùm dicit: *Cur non & Auctor animæ debita pietate laudetur, ſi ei tale tribuit exordium, vt ſtudendo ac proficiendo ad frugem ſapientiæ iuſtitiæque perueniat?* Non ergo ſupponit habuiſſe iuſtitiam ab initio. Idem patet ex iam citatis de Gen. ad lit. *Cum verò paulatim ab huius obliuionis torpore anima reſipiſcens* POSSIT CONVERTI *ad Deum ſuum, eiuſque miſericordiam & veritatem primò ipſa pietate conuerſionis, deinde ſeruandi præcepti eius perſeuerantia promereri; quid ei obeſt illo velut ſomno paululū immergi, vnde paulatim euigilans, &c.* Loquitur ergo de anima non conuerſa ad Deum, & cui non ſit debita felicitas, ſed futurum ſit vt eam poſſit promereri. Conſtat etiam ex antea dictis in 5. argumento Auguſtinum cùm dicit laudandum eſſe Deum tametſi concupiſcentia & ignorantia eſſent hominis primordia naturalia, loqui ex hypotheſi à Pelagianis & Manichæis admiſſa, & vtriſque communi. Illi verò non ſupponebant ado- « « « « « « «

ptionis gratiam, alioqui Pelagiani non excluſiſſent à regno cœlorum pueros non baptizatos ſeu non regenitos, quod tamen feciſſe Auguſtinus ſępe memorat; Supponit igitur Auguſtinus poſſibilem eſſe concupiſcentiæ atque ignorantiæ coniunctionem cum ſtatu puræ naturæ, hoc eſt, mediæ inter peccatum & gratiam ſupernaturalem.

§ III.

Qua ratione Auguſtinus ex naturalibus malis puerorum inferre potuerit peccatum originale.

AT enim ea ſemper manet difficultas, quòd Auguſtinus innumeris locis, ſed maximè in libro contra Iulianum, peccatum originale probat ex concupiſcentia & ignorantia paruulorum: nec enim ineſſe poſſe huiuſmodi mala ſine aliquo peccato: nec in pueris eſſe peccatum vitæ propriè, hoc eſt actuale; eſſe igitur originale. Quæ ratiocinatio funditus ruit, ſi tollatur principium illud quo ſupponuntur hæc mala non poſſe ineſſe innocenti creaturæ, nec proinde naturæ puræ.

Reſpondemus primò difficultatem hanc nihilo magis vrgere nos quàm aduerſarios ipſos. Idem enim eſt Auguſtinus qui ea dicit quæ huc vſque à nobis allata ſunt: & de paruulis loquitur tum aliàs, tum maximè dum dicit laudandum Deum etiamſi ignorantia & concupiſcentia eſſent primordia hominis naturalia, quæ dicta volunt aduerſarij in hypotheſi Pelagianorum quæ eſt hypotheſis puræ naturæ. Ipſis ergo etiam incumbit neceſſitas hæc conciliandi. Quod numquam præſtare poterunt, niſi nobiſcum in talem quandam rationem iſta componendi conueniant ex ipſo quoque Auguſtino deſumptam.

Reſpondemus igitur ſecundò Auguſtinum non loqui de concupiſcentia & ignorantia ad breue tēpus du-

Digitized by Google

raturis & iugum tandem ſubituris rationis & ſcientiæ: ſed perſeueraturis donec huius vitæ ſeruituti ac tenebris damnatio ſuccedat, ſi pueri ſine baptiſmo moriantur: ſucceſſuram enim huiuſmodi damnationem ſupponit Auguſtinus, partim ex ipſa Pelagianorum confeſſione, dicentium pueris quoque neceſſarium eſſe redemptorem, vt conſtat ex libro tertio contra Iul. Cap. 3. & 11.
& ſine baptiſmi beneficio à regno Dei excludendos, vt etiam indidem patet: partim ex manifeſtis ſcripturæ teſtimonijs, quibus ijdem Pelagiani fidem negare non poſſunt. Quòd ſi quis aliam induxiſſet hypotheſim, paruulorum ſcilicet vel à Deo ſolo creatorum, vel natorum ex parentibus innocentibus, quibus inſerta eſſet concupiſcentia & ignorantia ad illud vſque tantùm tempus quo cum incrementis corporis adiuuante Deo creſceret cognitio & rationis imperium formaretur, quis dubitat Auguſtinum idem dicturum quod de paruulorum doloribus, *contemni* videlicet poſſe *quæ breui tempore prætereunt nec tranſacta reuocantur*? Ep. 28. ad Hieron.
Et hoc ipſum numquid apertè inculcat Auguſtinus citatis paulò ante locis ex tertio de libero arbitrio, & ex decimo de Gen. ad lit. Nec deeſt confirmatio etiam ex eo quod dicit contra Iul. dum quærit cauſam eorum malorum quæ paruuli patiuntur: *Non enim*, inquit, *de innumerabilibus paruulis, quæ & in animo & in corpore cum tanta vitiorum varietate naſcuntur, hoc dici poteſt quod Dominus ait de illo qui cæcus eſt natus non propter peccatum ipſius, vel parentum id eſſe factum, ſed vt manifeſtarentur opera Dei in illo. Multi quippe nec ſanantur omnino, ſed cùm iiſdem vitiis ſiue in qualibet ætate, ſiue in ipſa moriuntur infantia.* Lib. 3 cap. 6.
Vbi vides Auguſtinum ſupponere, de malis quæ ad tempus tantùm infliguntur, idem dici poſſe quod de cæco nato *neque hic peccauit neque parentes eius*: & ſupereſſe adhuc peccatis excluſis rationem qua poſſint infligi, ad Dei ſcilicet gloriam per mirabilem remediorum efficaciam manifeſtandam. Et ideo ſubiungit paulò poſt de baptizatis

quibus eadem nihilominus inhærent mala, *hinc intelligi ad alterum ſæculum prodeſſe quod renaſcantur.* Quaſi diceret, parum intereſſe quod has adhuc pœnæ reliquias innocentes & Dei filij patiantur, quod hæc temporalia ſint, ſuperſitque ſæculum alterum in quo æterna fruantur felicitate. Quis negare poteſt idem dicturum ſi hæc mala contingerent ad tempus, vel in pura natura conditis vel ab originali peccato, qualis fuit B. Virgo, ſemper exemptis? hæc eſt igitur prima ſolutio quæ vel ſola ſufficeret.

Reſpondemus inſuper, Auguſtinum ſupponere tanquam ex ſacris literis, quas admittebant Pelagiani, compertum alium ſtatum longè meliorem ac feliciorem fuiſſe futurum ſi Adamus non peccaſſet. Quo poſito argumentum eſt optimum, quo ex miſerijs paruulorum atque in primis ex illa tam profunda ignorantia & rationis per tot annos veluti ſepultura infert, quando propria in illis eſſe non poſſunt, neceſſariò fatendum *aliqua ex parentibus trahi mala merita*, vt loquitur in tertio contra Iulianum. Quando enim conſtat tot malorum quæ patiuntur experientia, non tales eſſe quales erant futuri, quæ cauſa magis idonea excogitari potuit quâ facta eſſet eorum conditio deterior, quàm aliquod peccatum? has igitur miſerias Auguſtinus ponit ob oculos Pelagianorum, vt cùm viderint non hoc eſſe paruulos iſtos, quod futuri erant, peccatum interueniſſe fateantur, & hæreditarium meritum earum pœnarum quibus erant cariturí ſi parentes feliciorem ipſis hæreditatem conſeruaſſent. Quòd autem Auguſtinus hoc ſupponat tanquam ex ſcriptura certum, & à Pelagianis quoque neceſſariò concedendum; patet ex loco illo quem toties regerit. *Impoſitum graue iugum ſuper filios Adam à die exitus eorum de ventre matris vſque in diem ſepulturæ in matrem omnium.* Adamum enim peccatorem ſcriptura intelligit, & ideò ſuper filios Adam creatum dicit hoc iugum, vt intelligeremus

Cap. 3.

Eccli. c. 40.

hanc eſſe peccatoris hæreditatem minimè adeundam ſi iuſtus ille permanſiſſet? *Non attendis*, inquit Auguſtinus, *peccato illo magno totam in deterius mutatam fuiſſe naturam, vnde fuerat propago ducenda?* Et mox, *ſed ſi hoc dixerimus, vtique reſpondebitur, ſicut ex peccato illo, ita & ex maledicto in peius totam mutatam fuiſſe naturam, vnde trahitur originale peccatum & graue iugum ſuper filios Adam.* Eodem modo interpretatur illud Apoſtoli; *Mihi malum adiacet*, & *video aliam legem in membris meis*: &, *Quis me liberabit de corpore mortis huius*, vt intelligatur *deſcripſiſſe humanam in hac corruptibili carne naturam, non opere Dei cum vitio primitus inſtitutam, ſed ex voluntatis arbitrio veniente primorum hominum vitio ſauciatam.* Et verò corpus mortis appellari non debuit, niſi ex quo dictum eſt Adamo, in quacumque die comederis *morte morieris*: nec niſi abſurda fuiſſet condemnatio quæ dictum eſt *in ſudore vultus tui, &c.* Et, *in dolore paries*, ſi nihil aliud erat operatura, quàm quod nihilo minus innocentibus contigiſſet. Eodem pertinent quæcumque dicit Auguſtinus de pudore, quo tegere poſt peccatum coacti ſunt primi parentes ea quæ ante peccatum nuda eſſe honeſtè poterant, nullâ dum exiſtente carnis contra ſpiritum pugnâ. Vide quæ dicit tum alibi, tum etiam citato libro 4. con. Iul. Adde illud quod Apoſtolus etiam intorquet, *per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors*: de quo libro 5. con. Iul. Et illud quoque ex libro 6. dum infert cum Apoſtolo, poſtquam Chriſtus pro paruulis mortuus eſt, conſequens eſſe vt paruuli quoque dicantur mortui. His inquam omnibus ſuppoſitis, & quæ negare Pelagiani non poterant, euidenter conſtabat alium & longè meliorem fuiſſe futurum puerorum ſtatum: ergo tribuendas alicui peccato præſentes eorumdem miſerias. Quòd ſi nullum præceſſiſſet de meliori ſtatu conſilium, nullaque reuelatio vel promiſſio, repugnare nihilominus & inſuperabiliter repugnare, vt Deus tales quoſdam

Con. Iul. lib. 5 c. 26.

Cap. 11.

Cap. 8.

Cap. 6.

defectus in hominibus ad tēpus eſſe permitteret, quales ineſſe cernimus, dicant Baiani vbinam Auguſtinus vnquam docuerit? neque enim à nobis vſquam inuenitur.

Reſpondemus quartò Auguſtinum argumentari ſuppoſito Pelagianorum principio, quòd Deus in concedendis aut negandis beneficiis, in malis infligendis, aut pellendis iudicem ageret & iuſtum meritorum æſtimatorem. Nam ſi ſecus faceret, conſequens eſſe dicebant vt omnia fato regerentur quod ipſis videbatur impium. Hoc autem poſito principio, quis non videt neceſſariam eſſe conſequentiam à concupiſcentia & ignorantia cæteriſque paruulorum malis, ad aliquod peccatum, cuius intuitu illa paterentur? mutato verò illo principio, hæc quoque ſequela rumpatur neceſſe eſt. Quod autem ita procederet Auguſtinus euidenter conſtat ex eo quod dicit lib. 4. con. Iul. cap. 8. *Hæc vt Chriſtianis cordibus conuenit cogitare neſcitis: & vos potiùs ſecundùm veſtram ſententiam* FATO ISTA DICITIS FIERI QVOD MERITO NON FIT: *&*
" *ne ſecundum iſtam definitionem fato fiant hominibus, ſi*
" *meritis non fiant, quæcumque fiunt;* IDEO MERITA VEL BONA
" VEL MALA QVANTVM POTESTIS ASSERITIS, NE FATVM SIT
" CONSEQVENS SI MERITA NEGARETIS. *Ac per hoc dicitur vo-*
" *bis, ſi ea quæ nullis meritis præſtantur hominibus fato fieri iā*
" *neceſſe eſt: & ideo merita adſtruenda ſunt ne fatū ſit conſequēs*
" *ſi merita non ſunt, fato baptizantur, fato intrant in regnum*
" *Dei paruuli, quorum bona merita nulla ſunt: & rurſum fato*
" *non baptizantur, fato non intrant in regnum Dei paruuli,*
" *quorum mala merita nulla ſunt. Ecce puſilli qui fari neſciunt*
" *vos potius aſſertores fati eſſe conuincunt.* En vt Auguſtinus
" Pelagianos premit ad agnoſcenda merita paruulorum
" ne fatum admittant, Et verò nihil poterat contra illas efficacius obiici, quàm dum exigitur vt poſtquam fatum eſſe nolunt, & eſſe tamen putant vbi non ſunt merita bonorum & malorum quæ hominibus accidunt; merita igitur exhiberent quibus paruuli iis miſeriis

quas patiuntur digni eſſe monſtrarentur, quod niſi admiſſo originali peccato facere non poterant. Et ideo ſubiungit. *Nos autem cùm vitiatæ originis mala merita eſſe dicamus, gratia dicimus intrare paruulum in regnum Dei, quoniam bonus eſt Deus: & alium merito non intrare, quoniam iuſtus eſt Deus, & in neutro eſſe fatum, quoniam quod vult facit Deus.* Vbi ſignificat iuxta Catholicam doctrinam Pelagianæ contrariam, Iudicem quidem eſſe Deum, & merita penſitantem in paruulorum miſeriis; ſed in eorũ fauoribus Dominũ potiùs agere nullis obligatum debitis, & liberalitatem exercere non alio merito prouocatam quàm ſolius Redemptoris. Eodem ſenſu dixerat antea *ſub iuſto & omnipotente Deo* non irroganda eius imagini mala quibus infantilis ætas exercetur: Et non poſſe non eſſe magnam pœnam & quæ non niſi cum iuſtitia infligenda ſit, quod imago Dei excludatur à regno Dei, quod repetit deinde cap. 12. Eſt enim efficax argumentum ſuppoſito principio à Pelagianis admiſſo: quod Deus velit omnes homines ſaluos fieri. Et cap. 18. *Bonus eſt Deus, iuſtus eſt Deus, poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt non* " *poteſt quemquam ſine meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Et " deinde libro 5. *Verùm vos quoque qui eos velut liberos ab* Cap 11. *omni damnatione eſſe contenditis, cogitare non vultis quâ* " *illos damnatione puniatis, alienando à vita Dei à & regno* " *Dei tot imagines Dei, poſtremò ſeparando à parentibus piis,* " *quos ad eos procreandos tam diſertus hortaris. Hæc autem in-* " *iuſtè patiuntur, ſi nullum habent omnino peccatum: aut ſi iu-* " *ſtè, ergo habent originale peccatum.* Et lib. 6. *Tu aſſere ſi potes* Cap. 10. *quomodo ſibi non obſcurè ſed apertè vendicet paruulos* diabolus, *quos immundi ſpiritus vexant. Si ei traditos dicis, vi-* " *demus ambo ſupplicium, tu dic meritum. Ambo cernimus pœ-* " *nam, tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi cùm* " *Deum iuſtum ambo fateamur, demonſtra in iſta pœna dignũ* " *ſi potes in infantibus culpam.* "

Ex his patet Auguſtinum ſupponere Deum circa

paruulos Iudicem agere, atque in eo Pelagianos conſentire, ſi quidem quæſtio ſit de malis quæ prouidentia decernit: eſſe igitur pœnalia huiuſmodi mala &c. quia pœna ſine culpa nulla eſſe poteſt, rectâ ratione compellero, vt culpam agnoſcant tanquam cauſam malorum quæ paruuli patiantur. Iam verò quia iudicis eſt debilis & infirmi, non poſſe impedire ne innocenti mala contingant; iuſtitiam Dei cum omnipotentiâ Auguſtinus coniungit, dum dicit, vel non fore iuſtum, vel non fore omnipotentẽ ſi mala fineret innocentibus accidere, ſuppoſito ſemper quòd iudicio & pro meritorum æſtimatione mala diſtribuantur. Iam verò verum mutatâ hypotheſi præſenti, in alia rerum ſerie, poſſet Deus non Iudicem agere in decernendis puerorum innocentium malis, ſed ſupremum Dominum, & ſapientem prouiſorem, vti nunc facit in decernendis bonis: itàque relinquere pueros quamuis nullius peccati reos, ſaltem ad aliquod tempus iis miſeriis obnoxios quas modo patiuntur, ob rationes ipſi notas & à nobis etiam coniecturabiles; iterum dico, ac ſæpe dicendum eſt, nunquam Auguſtinum negaſſe, ſed contrarium potiùs credidiſſe, vt intelligi poteſt ex multis quæ antea diſſeruimus.

§ IIII.

Iterum oſtenditur ex principiis Auguſtinus ſalua Dei æquitate aliqua mala poſſe innocentibus pueris infligi.

CERTVM enim eſt primò, cùm de peccatis agitur, Auguſtinum nullam haberi velle quæſtionem de B. Virgine: & tamen non dubitauit illam, eſto non omnes, at multas ſaltem paſſam eſſe infantiles miſerias & incommoda. Qui non vult interrogari de peccato, & de malo inflicto non poteſt non habere certum iudicium

iudicium, ille-ne certus eſſe poteſt malum infligi non poſſe ſine peccato?

Certum eſt ſecundò Auguſtinum ita dubium circa ſtatum puerorum qui futurus erat ſi Adamus non peccaſſet, vt quamuis forte maiorem illi cognitionem tribuat maioréſque vires ad quærendum victum, & mammas in ſinu matrum inueniendas; ignorantiæ tamen & infirmitatis defectus non auferat, vt conſtat ex antea dictis: vt omittam nouimeſtrem carcerem iacentium in ſordibus vteri materni, à qua miſeria nullum Auguſtinus eximit etiam in illo ſtatu. Ergo hic etiam cùm non dubitaret de innocentia, de malis verò infligendis dubitaret, certus eſſe non potuit quòd nullum malum infligi poſſit innocenti. cap. 5 ... pra.

Certum eſt tertiò ex Epiſtola ad Hieronymum, permittere Auguſtinum vt alia quædam cauſa præter peccatum eſſe putetur eorum malorum quæ pueri temporaliter patiuntur, & quæ tranſacta non reuocantur. Quin & certum eſt quartò ex eadem Epiſtola, ipſius quoque mortis quæ puero cõtingit, Auguſtinum fateri diuinæ prouidentiæ cauſam aliam occurrere poſſe, cũ dicit: *Nam quod dicitur, quare facit animas eis quos nouit citò morituros? poſſumus reſpondere, parentum hinc peccata vel conuinci vel flagellari. Poſſumus etiam rectè illius moderationi iſta relinquere, quem ſcimus omnibus temporaliter tranſeuntibus rebus, vbi ſunt etiam animalium ortus & interitus, curſum ornatiſſimum atque ordinatiſſimum dare: ſed nos iſta ſentire non poſſe, quæ ſi ſentiremus delectatione ineffabili mulceremur.*

Certum eſt quintò, Auguſtinum credere ſe ſufficienter defendere diuinam prouidentiam in tertio de libero arbitrio contra Manichæos qui peccatum originale non agnoſcebant, ex eo quòd quamuis ignorantia & concupiſcẽtia in puero rationem obruat, aliorúmque malorum cauſa ſit, vinci tamen poſſit conſtitutis ad hoc per ætatis incrementa Dei auxilijs;

interea verò nihil alienum eſſe à diuina æquitate, ſi maneat homo per aliquor tempus *ſicut nouellum arboris & rude virgultum* : vel ſicut manent *arbores hyeme ſine fructu, ſine floribus, ſine fructibus.* Et iam oſtendimus ad aliud ſpectare quod in Epiſtola ad Hieronymum ſignificat, ſibi iam minus ſatisfieri per ea quæ dixit in illo tertio de libero arbitrio. Er quia de concupiſcentia potiſſimùm déque ignorantia controuerſia eſt;

Certum eſt ſextò Auguſtinum concedere laudandum Deum etiamſi concupiſcentia & ignorantia primordia eſſent naturalia, hoc eſt etiamſi nullo peccato præſuppoſito insererenrur innocentibus pueris vt dictum eſt.

Ex quibus omnibus iuxta S. Auguſtini doctrinam concludere licet, poſſibilem eſſe diuinæ prouidentiæ aliam ſeriem à præſenti diuerſam, quà Deus, non vt iudex & meritorum æſtimator, ſed vt ſupremus ac ſapientiſſimus rerum omnium arbiter, huius vitæ mala quæ in pueros ex originali peccato deriuantur, innocentibus decerneret. Vnde inferas Philoſophos ethnicos, qui quandoque putaſſe dicuntur pœnalem eſſe hunc hominum ſtatum, præſertim infanrium, ſi nihil ſubodorati ſunt ex ijs quæ in ſacris literis & Hebræorum traditionibus ac doctrina conrinebantur de peccato primi parenris & hæreditaria hominum labe; topico vſos argumento, non autem demonſtratiuo.

Hæc ſunr quæ argumentis Nou-Auguſtinianorum reſpondere poſſe viſum eſt. Quæ rameſi contractiùs ſunt expoſita, ſpero tamen eruditum lectorem inuenturum vnde omnia & ſingula facilè ſoluat, idque omnino ad mentem Auguſtini. Quod ſi aliter illi cenſuerint; expectabimus vt exhibeant difficultatum reliquias vt ſi opus fuerit diluantur.

§ V.

Hallucinari Baianos dum hanc controuerſiam ad ſcopum Auguſtini tanti referre putant.

SED hoc vnum vltimò inculcandum eſt, totam hanc diſputationem de poſſibilitate ſtatus purè naturalis admodum videri Auguſtino indifferentem, fuiſſéque illi perinde quid quiſque altercantium ſequi mallet, dummodo ſtaret veritas de peccato originali déque neceſſitate gratiæ ac redemptoris ad damnationem vitandam & æternæ felicitatis comparanda merita: Hoc vnum ſpectauit S. Doctor: nec aliò pertinuit ſi quid dixit aliquando quo videretur oppugnari puræ naturæ poſſibilitas. Quod ſi ſtet in vtraque ſententia doctrina Catholica de generis humani hæreditaria corruptione, déque indiſpenſabili neceſſitate gratiæ & redemptoris; quodcumque quilibet dixerit, Auguſtino fecerit ſatis. Quæſtio nimirum illa nihilò maioris erat momenti quàm ſit ea quæ modò apud Catholicos definita cenſetur, de creatione animarum quæ fiunt à Deo ſingulæ ſingulis, quam tamen Auguſtinus cum magnopere ſtabilire cuperet, affirmandi negandiue optionem dedit, dummodo nemo, *contra Apoſtolicam manifeſtiſsimam fidem quæ ex vnius delicto omnes in condemnationem duci prædicat*; & contra Eccleſiæ *fundatiſsimum morem de baptiſmo puerorum ſollicitæ* renitendo diſputet. *Damnari quippe animas ſi ſic de corpore exierint*, hoc eſt, *ſi præter Chriſti Sacramentum* paruuli moriantur, *& ſancta ſcriptura & ſancta eſt teſtis Eccleſia. Vnde illa de animarum creatione ſententia ſi hanc fidem fundatiſsimam non oppugnet ſit & mea: ſi oppugnet non ſit & tua*, Hieronymum alloquitur. Et quis dubitat quin idem fuerit potiori iure dicturus in ea quæ iam diſputatur controuerſia; Nempe, ſi puræ naturæ poſſibilitas originale peccatum & re-

demptionis neceſſitatem inſuperabilem non oppugnat, ſit & mea: ſi oppugnat, non ſit & tua? Quid enim cogitari poſſit abſurdius, quàm pluris intereſſe Auguſtini, ſcire num poſsit innocens puer dolere ventrem ſalua diuinitate, quàm num ſingulæ ſingulis hominibus à Deo ſolo creatore animæ infundantur? Quis etiam adeo videri velit inconſultus, atque improuidus, vt prædicare non vereatur prius illud plus conferre ad ſtatuendam Catholicam de peccato originali doctrinam, quàm hoc poſteriùs? & vbi S. Auguſtinus tam clarè, tam diſtinctè, tam ſæpè, tam ſollicitè diſputauit poſsibilitatem ſtatus purè naturalis, ac diſputauit quæſtionem de propagatione animarum? vbi ad maiorem definiendæ ſententiæ ſecuritatem ſuo diffiſus iudicio alienum quęſiuit in illa diſputatione, ſicut in iſta? & dubitare aliquis poterit quin illam diſcuſsionem ſi referre putaret ad fidei dogmata, eadem qua iſtam ſententiâ fuerit clauſurus, *ſed antequàm ſciam quænam illarum opinionum potius eligenda ſit, hoc me non temerè ſentire profiteor, eam quæ vera eſt non aduerſari robuſtiſsimæ ac fundatiſsimæ fidei, qua Chriſti Eccleſia nec paruulos homines recentiſsimè natos à damnatione credit, niſi per gratiam nominis Chriſti quam in ſuis Sacramentis commendauit, poſſe liberari.* Ita Auguſtinus ad Hieronymum vt oſtenderet quid in hiſce diſputationibus potiſsimùm intēdat: quod etiam exponit contra Iulianum, *quid autem horum*, inquit, *ſit verum*, nimirum animam & carnem ſimul viciatas ex homine trahi: vel animam in carne tanquam in vitiato vaſe corrumpi; *libentiùs diſco quàm dico, ne audeam docere quod neſcio: hoc tamen ſcio, id horum eſſe verum quod fides vera, antiqua, Catholica qua creditur originale peccatum non eſſe, conuicerit falſum. Iſta fides non negetur & hoc quod de anima latet, aut ex otio diſcitur: aut ſicut alia multa in hac vita ſine ſalutis labe neſcitur.* Non aliter diceret Auguſtinus, dum de ſtatu puræ naturæ quæritur, id eſſe verum quod fides vera antiqua Catholica de ori-

Ep. 28.

Lib 5. cap. 4.

ginis peccato & ſupernaturalitate gratiæ non cõuicerit eſſe falſum: & dummodo hæc fides non negetur, vel otioſè diſci, fuerit-ne poſſibilis ſtatus purè naturalis: vel impunè neſciri. Recolendum eſt ex libro de prædeſt. SS. cap. 2. Et ex tertio con. 2. Ep. Pelag. 8. & 9. & ex 4. cap. 2. Ad tria capita reduci ab Auguſtino quæcumque contra Pelagianos Catholica defendit Eccleſia, *Gratiam non dari ſecundùm merita: in quacumque iuſtitia in hoc corruptibili corpore neminem viuere ſine peccato: obnoxium naſci hominem peccáto primi hominis & vinculo damnationis obſtrictum.* Cætera igitur eatenus neganda vel affirmanda permittit, quatenus id etiam permittit trium illorum principiorum inconcuſſa & immobilis veritas. Oſtendant igitur Nou-Auguſtiniani aliquod eorum labefactari ſi ſtatus puræ naturæ dicatur poſſibilis: & non propiùs ac probabiliùs oppugnari peccati originalis fidem per illam de qua tamen dubitare iam non licet ſingularum animarum creationem. Cúmque hæc vti par eſt expenderint, importunis ac puerilibus abſtineant terriculamentis: nec ſtuppeas baſes erigant Catholicarum veritatum: nec homines adeò fungos putent, vt timere poſſint ne cœlum ruat, ſi poſſibile ſit dolere homini dentes qui nullius peccati reus ſit.

Digitized by Google

LIBER SEXTVS.

De Ignorantia inuincibili.

CAPVT I.

Lutheri ſententia de ignorantia inuincibili Eccleſiæ contraria.

DARI poſſe ignorantiam inuincibilem quarumdam veritatum practicarum, quæ ſpectant ad legem naturalem, adeo eſt manifeſtum, vt eos qui ea de re diſceptare dicuntur, ſi ſe ipſi mutuò intelligant, non dubitem facilè conſenſuros: Lumen vultus Dei quod ſignatum eſt ſuper nos, quamuis diluuio illo peccati originalis non fuerit prorſus extinctum; negari tamen non poteſt adeo fuiſſe debilitatum vt pleraſque agendorum & fugiendorum rationes, aut nimiùm ſubtiles aut longiùs poſitas cùm attingere non poſſit, vel nos innocenter neſcire ſinat: vel bona fide reprobare. Nec quiſquam ire inficias poteſt, ſi modo aduerterit illius ingenitæ lucis primordia progreſſúſque. Cùm enim conſtet & inæquales eius eſſe partitiones in diuerſis hominibus & in vno eodémque primum puero deinde adulto differentes illuſtrationes quis negare poteſt vel ingenioſum tardo, vel ſenem puero circa res agendas eſſe doctiorem? Negare etiam quis poterit indoctiorem & aliqua neſcire quæ doctiori pateant, & neceſſariò ac ſine vlla propriæ voluntatis negligentiâ illa neſcire? Hoc verò idipſum eſt quod vocant *inuincibiliter ignorare*. Nam quod aliqui putant, in-

doctos illos & rudes in iis quæ neſciunt habere ſaltem quo dubitent, & inquirant; minimè admittendum eſt: cùm ſit certum non eſſe cuiuslibet ingenii in re falſa dubitare ſcire, aut quærere vt ipſa nos experientia docet.

Quod ſi acceſſerit inſuper inſtitutio peruerſa & prauæ conſuetudinis auctoritas, domeſtica maiorum exempla, & teſtimonia eorum qui vulgò ſapientes habentur, nulla exiſtente contrarii moris diuerſæque doctrinæ ac diſciplinæ cognitione, tum verò nemo iure negauerit poſſe quempiam vel inter Turcas polygamiam, vel inter Iudæos fænerationem, vel inter Chriſtianos ipſos, ſi Caſſianus aliquis vir cæteroquin religioſus & pius, eruditus inſuper & eloquens, ita docuerit, mendacium officioſum nulla ſua culpa exiſtimare licitum eſſe. Hæc igitur eſt inuincibilis ignorantia iuris naturalis, de qua Lutherus ita pronunciat in tertia diſputat. *Qui opera quædam dicunt nec bona, nec mala: & ignorantiam quandam inuincibilem, quæ excuſet, teſtantur nec peccatum, nec Chriſtum, nec decalogum præſertim in prima tabula fuiſſe eis intellectum.* Vbi dum decalogi meminit ſatis oſtendit ſe illam ignorantiam intelligere, qua neſciuntur obligationes decalogo contentæ, ſùntque iuris naturalis, præſertim illæ quæ continentur prima tabula, quarum ignoratio violatores Luthero iudice non excuſat.

Diſſentire verò in hac parte Lutherum ab Eccleſia Catholica, vel ex eo patet quod ipſemet dicit in cap. 12. Geneſ. *In politicis negotiis poteſt eſſe locus inuincibili ignorantiæ. Sed hæc ad res ſacras & conſcientiæ transferenda non ſunt: ſicut Scholaſtici inuincibilem ignorantiam [illegible]xerunt excuſabilem, quæ ſimpliciter à toto excuſet, id eſt peccatum prorſus tollat.* TANTA CÆCITAS EST IN PAPÆ SCHOLIS ET ECCLESIIS. Papæ ſcholis & Eccleſiis reſiſtere, hæreticorũ tantùm eſt: vnde Lutherus ſuo ipſe iudicicio iis eſt annumerandus dum negat ignorantiam inuincibilem

excuſare peccatum. Ac ne quis cauſetur Lutherum decipi, dum ſcholis & Eccleſijs Papæ id attribuit quod minimè illis conuenit; mox patebit verùm id eſſe quod dicit: & illud principium de ignorantia inuincibili peccatum excuſante inter Scholaſticos & in Scholaſticorum Eccleſia, hoc eſt *in ſcholis & Eccleſiis Papæ* certùm eſſe ac minimè controuerſum; vnde ſequitur Lutherum dum illud negat, Lutherum eſſe, hoc eſt doctrinæ Catholicæ aduerſarium.

Confirmatur hoc ipſum ex eo quod iam monſtratum eſt, hæreticam eſſe doctrinam de impoſſibilitate mandatorum. Connexum enim eſt neceſſariò quod iam tractamus principium, ignorantiam inuincibilem non excuſare peccatum. Nam ſi non excuſat, nec impedit quominus verum propriúmque peccatum ſit, imputabile ad culpam, & ad pœnam: ſequitur peccari cum impoſſibilitate abſtinendi. Quomodo enim poteſt voluntas fugere malum quod non nouit? Quomodo bonum proſequi ſimiliter incognitum? ſi peccat, igitur peccato propriè dicto, hoc eſt formalem habente malitiam, dum alterutri obligationi non ſatisfacit, vitandi mali vel appetendi boni; neceſſariò peccat & cum impoſſibilitate abſtinendi. Et ideo rectè Auguſtinus ignorantiam boni appetendi malique vocat peccandi neceſſitatem. *Qui neſciunt*, inquit, *ipſam boni appetendi malique vitandi ignorantiam, patiũtur peccandi neceſſitatem. Neceſſe eſt enim vt peccet, qui neſciendo quid facere debeat, quod non debet facere facit.* Vbi peccatum ab Auguſtino materialiter accipi, pro actione malitiam tantùm obiectiuam habente: niſi ſi quando diſcendi negligentia & oblatæ ad ſciendum gratiæ contemptus culpabilem facit ignorantiam, & conſequentem inde peccandi neceſſitatem, poſtea conſtabit. Nunc vnum hoc contendo, quæcumque dicta vel definita ſunt contra impoſſibilitatem ſeruandi mandata, perinde dicta eſſe ac definita contra ſententiam illam quæ docet inuincibilem

Lib 1. Operis imperfect. con. Iul.

cibilem

cibilem ignorantiam non excuſare peccãtem, quòd ſit hîc etiam Auctore Auguſtino peccandi neceſſitas: & quod idem eſt, impoſſibilitas abſtinendi. Eſt igitur in hoc quoque Lutherus Catholicæ fidei contrarius.

CAPVT II.

Baiani Non-Auguſtiniani Luthero ſuffragantur contra Catholicam doctrinam.

§

Baiani Generalia Catholicarum ſcholarum pronuntiata erroris in fide accuſant.

ATQVI Baiani Luthero in hac parte conſentiunt, placitum enim eſt apud illos peruagatum ac celebre, *ignorantiam facti, & iuris humani, atque etiam diuini excuſare à peccato; iuris verò naturalis, minimè.* Rixatur, v. g. quiſpiam cum homine à quo ſe genitum neſcit, Debet igitur, inquiunt, impune illi eſſe, quòd erga parentem inofficioſus ſit. Quare hoc? quia factum inuincibiliter ignorat, ſe nimirum eſſe ab illo genitum, Vir apprimè Catholicus & procliuis ad obedientiam Eccleſiæ debitam, cùm neſciret promulgatum eſſe ieiunium feria 4. celebrandum, carnes comedit; innoxius eſt. Quia legem humanam Eccleſiaſticam inuincibiliter ignorauit. Baptiſmum repudiabat idololatra, quòd eius recipiendi neceſſiratem nondum eſſet edoctus; nihil peccauit, inquiunt, pertinaciam excuſante diuinæ legis de baptiſmo recipiendo ignorantia inuincibili. Vir bonus & ineruditus deceptus apparenti ratione, quòd mendacium officioſum nemini noceat, & alicui proſit, impulſus inſuper hominis probi, & eruditi conſilio, puta Caſſiani, per inuincibilem ignorantiam animũ induxit ſibi aliquãdo mẽtiri licere, quod & fecit. Reus eſt, inquiunt, nec purgari poteſt illa ſui erroris

BBBb

inuincibilitate. Deus immortalis, vnde iſta, in cauſa tam ſimili, tam diſſimilia placita! huic admirationi ſic occurrunt nuperi reformatores antiquæ Theologiæ.

Lib. 2. de ſtatu nat. lap. cap. 2.

Fatentur in primis eſſe generale Scholaſticorum pronuntiatum, *quòd quicquid ex inuincibili fit ignorantia, hoc ipſo culpa vacat*: hoc primum. Addunt ſecundò, contrariam doctrinam, *quòd* ſcilicet *peccata pullulantia ex ignorantia inuincibili iuris naturalis ſint vera peccata, & pœnis homines obnoxios conſtituant, eſſe doctrinam fidei Catholicæ. Id enim traditum eſſe ab antiquis vt dogma fidei, S. Auguſtinum, S. Hieronymum, Concilium Palæſtinum ſine vlla fluctuatione vt rem in Eccleſia Catholica extra omnem controuerſiam tanquam in Scripturis traditam docuiſſe. Quæ nos mouent: eſſe rationis humanæ plerumque vanæ terriculamenta; hæc eſſe diuina munimenta: Catholicam doctrinam nec niti nec terreri Ariſtotelicis argumentis & argutiis. Hanc eſſe ipſiſſimam doctrinam quam aduerſus Pelagianos Auguſtinus conſtantiſſimè aſſeruit. Eſſe rem certam in antiqua Eccleſia, &c.*

Tom. 2 lib. 2 de ſtatu pur. nat. cap. 22.
Lib. 2. de ſtatu nat. lap. cap. 4.

Ex quibus facilè intelligi poteſt quo loco res noſtræ ſint, qui numerum facimus inter Scholaſticos. Nempè dum amplectimur eorum pronuntiatum, quod Baiani *generale*, vocant, & reuera eſt, *rem certam in antiqua Eccleſia*, reprobamus: philoſophamur contra *fidei dogmata*: impugnamus *Catholicam doctrinam*, *diuina munimenta* quatimus *Ariſtotelicis* machinis: reiicimus quod Auguſtinus, quod Hieronymus, quod Concilium Palæſtinum exhibent, ſicuti *ab Eccleſia Catholica extra omnem controuerſiam traditum, & ex diuinis ſcripturis ſumptum*: Et cùm Pelagiani fuerint illi contra quos hanc doctrinam Eccleſia conſtituit, fit, *vt humanæ rationis plerumque vanæ terriculamentis* in Pelagianiſmum incauti atque imprudentes compellamur. Nos, inquam, omnes qui *generale* illud pronunciatum tuemur: hoc eſt Thomiſtæ, Scotiſtæ Nominales, Sorbonici, Louanienſes, Salmanticenſes, Complutenſes, Itali, Galli, Ger-

mani, Hiſpani, Angli, omnium enim eſt commune pronunciatum *quòd quidquid ex inuincibili fit ignorantia, hoc ipſo culpa vacat.*

Atque in hanc foueam noſtri nos Magiſtri traxerunt, hoc eſt Magiſter ſententiarum, S. Bonauentura, S. Thomas, Alenſis, Scotus, Maior, Ariminenſis, & alia Scholarum omnium capita, quæ dum conuenerunt in *generale* illud principium, obtinuerunt à Nou-Auguſtinianis vt de illis dici poſſet Euangelicum illud, *cæci ſunt, & duces cæcorum*: vnde quiſque facilè intelligat quàm benigna fuerit in iſtos Doctores prouidentia, quando ex tanta cæcorum multitudine ſeorſim eductis amica manu pupillam aperuit, cæterorum errorem vt viderent. Singulare, Deus bone! miraculum, niſi iam antea eſſet in Luthero patratum.

§. II.

Eadem accuſatio Eccleſiam ipſam petit.

MIHI verò propoſitum eſt & meam & Scholarum omnium agere cauſam: atque oſtendere pronunciatum illud, quod fatentur eſſe *generale* apud Scholaſticos, nimirum *inuincibilem ignorantiam legis naturalis excuſare peccatum*, ideo eſſe generale, quia verum eſt, & quidem veritate minimè recondita, ſed manifeſta & incurrente vltrò in eorum oculos qui lucem non fugiunt.

Et primò quidem ſcire velim ab his Doctoribus, cum quibus diſputamus, vbinam gentium degant illi, quorum eſt illud *generale pronunciatum*? Quibus in inſulis, & quàm procul ab Eccleſia viuant? ſint-ne intra vel extra Catholicam & vniuerſalem Eccleſiam? intra omnino eſſe non negabunt, niſi qui foris ſunt; quòd palam ſit in ipſius ſinu atque vlnis foueri. Nimirum in illa docent, & docentur: audiunt, & loquuntur: doctrinæ illuſtrationes recipiunt & communicant:

Fieri-ne igitur poteſt vt generalia ipſorum pronunciata Eccleſiæ ſint incognita? Ecquid aliud eſt Eccleſia quàm vel Scholaſtici, vel qui cum Scholaſticis communicant in fide atque doctrina? Illi-ne igitur ignorare poſſunt quod eſt ipſorum *generale* pronunciatum? Minimè, ſciuerit igitur Eccleſia quingentis hiſce annis quibus contendunt obſcuratam eſſe atque corruptam antiquam fidem à Scholaſticis, eſſe ipſorum generale pronunciatum: *ignorantiam inuincibilem legis naturalis excuſare tranſgreſsionis peccatum.* Quomodo enim quod per omnes ipſius partes reſonabat, ignorare potuiſſet? At num etiam improbauit? Non, inquis, neque enim cõſtat vllum omnino Scholaſticis in hac quęſtione reſtitiſſe, multo minùs Eccleſiam vniuerſalem. Ergo *generale* illud *pronunciatum* non fuerit contrarium conſtitutæ olim in Eccleſia doctrinæ; proderet enim Eccleſia ſuam fidem & ſuos filios, ſi pateretur per omnes ſcholas reſonare generalia pronunciata, quibus antiqua fides euerteretur, idque per homines quos ipſa excitaret, iuuaret, mitteret, laudaret, beneficijs demum atque honoribus cumularet. Quid? ſi hoc faceret, digna eſſet quæ diceretur *columna veritatis*, & non potiùs miniſtra erroris?

At, inquis, Eccleſia ſciuit hæc eſſe *generalia* Theologorum pronunciata, ſed non reiecit, quia neſciebat doctrinæ, olim à ſe traditæ, eſſe contraria. O Theologos, ſi ſuperis placet, modeſtos, ac tum de ſeipſis, tum de Eccleſia dignè ſentientes! Antiquæ ſcilicet fidei doctrinam celauit Eccleſiam Deus, & ipſis reuelauit, & quidem per Lutherum. Tanta ſponſam Chriſti, cui concreditum erat depoſitum veritatis, occupauit obliuio & ignorantia, vt quod heri docuerat, hodie non recordaretur, niſi Lutherus aurem velleret. Hæc ſi negare non poſſunt eſſe abſurda, refigant neceſſe eſt id quod poſuerant; contrariam aliquando fuiſſe Eccleſiæ definitionem generali Scholaſticorum pronunciato, de ignorantia inuincibili.

Magis autem vrgebit argumentum, ſi monſtrauero ex aduerſariorum ſententia omnino ſequi Eccleſiam ipſam erraſſe cum ſuis Scholaſticis quingentis illis annis quibus tenuit opinio illa de ignorantia inuincibili legis naturalis. Libet enim hoc loco eodem modo argumentari quo ſolemus contra Noſtrates hæreticos, hoc videlicet aſſumpto principio, quod Eminentiſſimus Cardinalis Petronius explicuit in ſuis cum Rege Angliæ controuerſijs. Credendum antiquam Eccleſiam id ſenſiſſe in materia fidei, quod traditum eſſe conſtet ab aliquo doctorum qui in ea viuebant numero, ſicuti rem certam miniméque controuerſam nulla exiſtente aliorum diſſenſione. Quod principium ne ipſe quidem Angliæ Rex, licet alienus à fide catholica, repudiauit. Quòd ſi nihilominus circa illud hæſitent aduerſarij, habent à quo confirmentur, illum ipſum ex cuius nutu pendere volunt noſtrarum omnium controuerſiarum deciſionem, Auguſtinum. Siquidem ille dum Pelagianos oppugnat, exiſtimat illos ſatis ſupérque premi authoritate antiquioris Eccleſiæ, producto vndecim Doctorum communi conſenſu circa peccatum originale, vt conſtat ex primo & ſecundo libro contra Iulianum, vbi poſtquam adduxit Irenæum, Cyprianum, Rœticium, Olympiū, Hilarium, Ambroſium, Innocentium, Hieronymum, Gregorium Nazianzenum, Baſilium, Chryſoſtomum, Lib.2. cap. 10.
& *cæteros* inquit, *ſocios ac participes eorum;* concludit, *Ita* "
defendendam eſſe fidem illorum contra impios & Chriſti pro- "
feſſos inimicos ſicut etiam ipſum defenditur Euangelium: ſu- "
xiſſe enim illos Catholicam fidem in lacte, in cibo deinde ſum- "
pſiſſe; ac demum & lac & cibum paruis magniſque miniſtraſ- "
ſe: his plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, nutritoribus "
Eccleſiam creuiſſe: diuinæ familiæ dominica cibaria fideliter "
exhibuiſſe &c. "

Age verò, applicemus hæc ad Scholaſticorum tempora, vtrum ignorantia inuincibilis legis naturalis pec-

catum excuſet, materia fidei eſt, poſtquam aduerſarij cenſent huius quæſtionis alteram partem ab antiqua Eccleſia aſſertam eſſe, veluti *dogma fidei.* In ea igitur controuerſia ſpectante ad fidem, ſcire volunt poſteri quid Eccеſia crediderit his quinque ſeculis Scholaſticorum. Vnde hoc ſcient? Quos adibunt auctores? Quæ monumenta ſcrutabuntur? Concilia? Non fuerit agitata quæſtio in Conciliis, nulla eiuſce rei occurrente neceſſitate. Canones? Sed neque ob eandem cauſam fuerit definita. Hiſtoriam? Non tangit hiſtoria id genus controuerſias niſi ſi narrandum fortè ſit aliquam ea de re fuiſſe altercationem, Quid igitur? Adibimus Grammaticos, Mathematicos, Medicos, Iuris conſultos qui temporibus hiſce floruerunt, vt ex illis intelligamus Eccleſiæ ſenſum? Atqui perſpicuum eſt Eccleſiaſticos auctores eſſe debere qui Eccleſiæ ſenſum explicant. Quinam igitur ſuperſunt, ex quorum ſcriptis intelligere poſſimus quid eorum ætate ſenſerit Eccleſia præter Scholaſticos, & vt loquitur Auguſtinus in pari cauſa, *participes eorum*? Quinam inquam, alii fuerunt his quinque ſæculis, numerant enim annos quingentos ætatis Scholaſticorum, qui *& lac & cibum paruis magniſque miniſtrauerint*? hoc eſt, qui *diuinæ familiæ dominica cibaria fideliter ſuppeditarint*? Quinam alii *plantatores, rigatores, ædificatores, nutritores* in agro Eccleſiaſtico præter Scholaſticos, & *participes eorum*, hoc eſt à Scholaſticis eruditos ex Scholaſticis & ſcholis aſſumptos ad regendam Eccleſiam, ac proinde Scholaſticis cõſentientes? Ab illis igitur accipiendum eſt quid Eccleſia ſenſerit eorum temporibus. At qui *generale* ipſorum pronunciatum eſt quancumque ignorantiam inuincibilem, ac proinde etiam iuris naturalis excuſare peccatum. Hoc igitur ſenſit Eccleſia eorum temporibus.

At enim, inquiunt, víſne Eccleſiaſticum eſſe quidquid Scholaſticum eſt? Minimè verò, inquam, Nolo aſſertionem immaculatæ Cõceptionis quamuis magna

ſit Scholaſticorum multitudo qui eam tueatur, certam videri velut dogma fidei, quamdiu conſtat eos qui diſſentiunt & haberi & eſſe Catholicos. Non dico eſſe neceſſarium admittere gratiam efficacem ex præſcientia futuri conſenſus aliquo modo dependentem, etiam ſi multæ ſcholæ id approbent, quando perſpicuum eſt Eccleſiæ filios eſſe qui negant. Sed quod eſt *generale pronunciatum* Scholaſticorum, id ab illis certò aſſeri dico. Neque enim ſolent generaliter conuenire niſi in res certas. Idipſum dico ſine diſſenſione aſſeri, tum ab illis, tum ab ijs qui eorum participes ſunt, alioqui non eſſet generale pronunciatum. Quòd autem Scholaſtici & eorum participes generaliter & certò pronuntiarint quingentis annis, id Eccleſiam pronuntiaſſe dico. Quid enim quæſo, Eccleſia fuit præter cumulum illum Scholaſticorum, & eorum qui cum eis ſentiebant? Tolle Magiſtrum ſententiarum & Sorbonicos, D. Thomam, & Thomiſtas omnes, D. Bonauenturam, & Scotum cum vniuerſa, quam ducunt familia, Maiorem, Okamum, Gregorium, & nobiliſſimum manipulum Nominalium. Tolle quotquot ſuccreuere deinceps aliarum familiarum florentiſſimæ Scholæ, adde quotquot eorum pronunciatis adhæſerunt, vel ex inferiori genere laïcorum, vel ex collaterali clericorum, vel ex Superiori Prælatorum, Epiſcoporum, Pontificum; præter illam turbam Eccleſia quid fuit? ergo quod generaliter, quod certò, quod ſine diſſenſione ſenſit illa turba, Eccleſia ſenſiſſe dicenda eſt. Atqui hoc erroneum eſt, poſtquam opponitur *dogmati fidei*, quod fuerat in antiqua Eccleſia conſtitutum, ergo Eccleſia quingentis annis errauerit cùm Scholaſticis: neque huius argumenti vim vnquam effugient, donec monſtrauerint fluctuationem inter illos fuiſſe aliquam, aut diſſenſionem.

Addo tandem ad huius argumenti complementum, ab illius doctrinæ defenſoribus iniurioſè admodum ha-

beri Scholaſticorum principes ſanctiſſimos, eruditiſſimóſque viros, dum eorum ingenio & diligentia & fides ita traducitur, vt perſuadeatur hominibus illos vel non potuiſſe, vel noluiſſe diſquirere Sanctorum Patrum, & antiquæ Eccleſiæ pronunciata. Quaſi verò quod erat expoſitum apud Auguſtinum, quod extabat in Concilio Dioſpolitano, quod Hieronymus apertè tradiderat, quod Eccleſia Catholica præ ſe ferebat, vt ſeipſa diſtingueret à Pelagiana, ignotum fuerit Scholaſticis omnibus, vel ſi fuit cognitum, non tamen approbatum. Quid dicitis ô nuperi Traditionis diſcipuli ex millibus electi? ô tot ſæculis expectati adoleſcentis Eccleſiæ ad decrepitam recentes nuntij, ex itinere adhuc calidi fumantéſque, ac lutulenti, quid dicitis? Non vidit Auguſtinum S. Bonauentura, non intellexit S. Thomas, Magiſter ſententiarum non legit, Gregorius Ariminenſis non aperuit, cæterorum nemo fuit quingentis annis qui cognoſcere poſſet num *generale* illud *pronunciatum* ignorantiæ inuincibilis peccatum excuſantis aduerſaretur receptæ Auguſtini tempore in Eccleſia Catholica doctrinæ? An vt olim aliquos Marcionitas, ita ætate noſtra quoſdam Baianos expectauerit veritas liberanda? hæc quibus quæſo prædicatis, hominibus, an fungis?

CAPVT III.

Baiani ſecum pugnant, quando generale pronunciatum Scholaſticorum deſerunt.

ARGVMENTVM eſt contra Baianos perinde validum, ac tritum *Nullum eſſe poſſe peccatum ſi voluntarium non ſit, nec voluntarium eſſe poſſe, niſi ſit cognitum*, Ergo cùm inuincibilis ignorantia, vt per ſe patet, impediat ne peccatū ſit cognitum, impedire conſequēter ne ſit voluntariū ac proinde peccatū. Quæ clariſſima eſt & liquidiſſima demonſtratio. Sed audio ſuſurrū aduerſariorum,

aduerſariorũ, rem deduci dicũt ad *argutias Ariſtotelicas*, & ad Philoſophorum *tricas*, quæ *diuina* ipſorũ *munimenta labefactare* non poſſunt. Pareo ipſorum votis: atque vt omnem illis adimam iuſtarum querimoniarũ materiam, recipio me, nullo hic vſurum principio, quod vel ipſorum non ſit, qui ſua omnia eſſe putant Auguſtiniana, vel ex Auguſtino ipſo deſumptum.

Et primò quod iam dixi, ipſorum eſt. Approbant enim illud Ariſtotelis & Damaſceni tanquam omnibus admiſſum, *ignorantiam non minus quàm coactionem & violentiam facere inuoluntarium*, peccatum verò inuoluntarium nullum agnoſcunt. Secundò ipſorum quoque eſt quod retulimus, ignorantiam facti peccatum excuſare. Supponamus ergo, quod ſæpe contingit, aliquem eſſe qui falſum dicat, quod falſum eſſe neſcit; ille mendacium dicit, ſed non mentietur. Contingit enim ob ignorantiam facti, vt quod neſcitur eſſe mendacium, non ſit illi ſub ratione mendacij voluntarium. Age igitur, ſi alius quiſpiam eſto, ſciat eſſe mendacium quod dicit, ſed perinde tamen neſciat eſſe malum: quæ ratio eſt vt dicas non eſſe voluntarium mendacium, dum neſcitur eſſe mendacium: & contendas voluntarium eſſe malum quod in eo eſt, quamuis perinde neſciatur eſſe malum? Duo ſunt fœneratores, primus errore inuincibili neſcit eſſe fœnus in contractu quem init: ſecundus ſcit eſſe fœnus, ſed errore perinde inuincibili neſcit eſſe malum, quod ab idoneis auctoribus, vt ipſe bona fide putat, didicerit eſſe licitum: prior laborat ignorantia facti, poſterior ignorantia iuris naturalis. Ille non peccat, inquis, quia fœneratio non eſt illi voluntaria, quòd ſit incognita. Iſte verò quomodo peccare poteſt, cùm malitia fœnerationis non ſit etiam illi voluntaria, poſtquam eſt pariter incognita?

Tom. 3. lib. 3. de gratia Salu. cap. 5.

At, inquiunt, ignorantia, quâ quis neſcit, vel mendacium, vel fœnus eſſe malum, eſt pœna peccati originalis, quæ non impedit quominùs quicquid ex ea ſequitur

CCCc

in ipſo ſuo principio; hoc eſt in peccato primi hominis cenſeri debeat voluntarium, & hæc eſt Auguſtini doctrina. Mox veniam ad Auguſtinum, nimirum antiquum. Interea cum nouo diſputandum eſt.

Tom. 3. lib. 6. de gratia Sal. cap. 36. Siquidem ille apertè negat, *Improuiſos concupiſcentiæ motus eſſe liberos, libertatem enim in faciente baſim eſſe præcepti inobedientiæ, & damnabilis peccati* (verba illius ſunt) pergit deinde, *illis motibus ad libertatem deeſſe, quòd ſine* plena rationis aduertentia profluunt, inuitâ repugnantéque voluntate. *Quæ ſingula,* inquit, *eſſentialiter repugnant libertati.* O voces aureas! libertas *in faciente* neceſſaria eſt vt ſit *damnabile peccatum*: & libertas eſſe non poteſt, niſi ſit *plena rationis aduertentia*, nimirum in eodem faciente. Vnde fit vt improuiſi motus concupiſcentiæ non ſint peccata in poſteris Adami, quamuis eorum deordinationem plena rationis aduertentia in parente præceſſerit, quòd neceſſe ſit vt præcedat *in ipſo faciente*. Quid igitur vobis, ô Baiani, cum Adamo ad damnandum eius mendacium, qui neſcit inuincibiliter eſſe malum? libertas *in faciente*, neceſſaria eſt; debet igitur eſſe in mentiente: atque etiam in fœnerante, & non tantùm in Adamo. Libertas eſſentialiter requirit plenam rationis aduertentiam *in faciente*: debet igitur hæc quoque aduertentia in eodem mentiente ac fœnerante reperiri. Eſt ne autem plena rationis aduertentia, vbi dicitur eſſe inſuperabilis ignorantia malitiæ? Veſtram hîc ego conſcientiam conuenio, Theologiæ collapſæ reparatores, plenæ illi aduertentiæ quam dicitis requiri, quid debet obuerſari præter illa ipſa circa quæ libertas exercetur? ſi ergo exercetur circa malum, diciturne adeſſe plena & ſufficiens ad peccatum rationis aduertentia, quando non aduertitur malum?

Idem fieri poteſt argumentum de ignorantia iuris diuini quam Baiani concedunt excuſare à peccato, vt poſteà conſtabit. Et tamen illa peccati pœna eſt, ſi credimus Auguſtino. Vnde enim eſt vt quibuſdam an-

nuncietur Euangelium, & quibuſdam non? Quare Capharnaïtis, & Coroſaïnitis, non autem Tyrijs & Sidonijs certum ex eo fructum percepturis? Auguſtinus quoties hæ quæſtiones mouentur, non clamat, *ô homo tu quis es, qui reſpondeas Deo?* Non obturat obmurmurantium ora iniecta illa tamdiu macerata, toties verſata peccati originalis maſſa? pœna igitur peccati eſt, quòd quis Euangelium neſciat eſſe diuinitus propoſitum. Et tamen illa ignorantia facit ne ſit voluntarium peccatum quod committitur contra præceptum Euangelij admittendi. Quidni ſimiliter inuoluntarium ſit peccatum quod ex ignorantia iuris naturalis ſequitur? vel quare vnum ex Adami volũtate deducit rationem voluntarij: & aliud non? ſolemne eſt nouis hiſce Theologis eiuſmodi pugnis contrariarum ſententiarum implicari, vt iam ſæpè notatum eſt: ſed conſulamus Auguſtinum quando id exigunt.

CAPVT IV.

Auguſtinus generale pronunciatum Scholaſticorum amplectitur contra Baianos.

§ I.

Auguſtinus omne peccatum cenſet eſſe debere voluntarium.

DVM contra Manichæos diſputaret Auguſtinus de origine mali in libro *de vera religione*, ſententiam poſuit, quam ei deinde Pelagiani obiecerunt, *vſque adeo peccatum voluntarium malum eſt, vt nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium.* Nullum ergo eſt, aiebant Pelagiani, originale peccatum, quia non eſt voluntarium paruulis. Reſpondet Auguſtinus peccatum ibi definitum eſſe, quod eſt tantummodo peccatum, 1. Retract. cap. 13.

quale fuit peccatum Adami : & non etiam pœna peccati, qualia ſunt peccata poſterorum. Ergo ſupponit, inquiunt Baiani, peccata noſtra quæ ſunt etiam pœna peccati, vt ſunt ea quæ procedunt ex infirmitate, & ex ignorantia, non debere neceſſariò eſſe voluntaria niſi in origine, & illo principio, vnde prodeunt, hoc eſt in Adami peccato. Sed quare nobis Auguſtini ſententiam ſubtrahunt? pergant legendo, & audiamus
» quod ſequitur. *Quamuis & illa*, inquit, *quæ immeritò*
» *peccata non voluntaria dicuntur, quia vel à neſcientibus, vel*
» *à coactis perpetrantur; non omnino poſſunt ſine voluntate*
» *committi. Quoniam & ille qui peccat ignorans*, VOLVNTA-
» RIE VTIQVE PECCAT, QVOD CVM FACIENDVM NON SIT,
« PVTAT ESSE FACIENDVM: *& ille qui concupiſcente ad-*
» *uerſus ſpiritum carne, non ea quæ vult facit: concupiſcit qui-*
» *dem nolens; & in eo non facit quod vult*: SED SI VINCITVR,
» CONCVPISCENTIÆ CONSENTIT VOLENS: *& in eo non*
» *facit niſi quod vult.* Vnde paulò poſt concludit; *Non*
» *itaque falſum eſt quod dixi, vſque adeo peccatum volunta-*
» *rium malum eſt, vt nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit vo-*
« *luntarium.* Ex quibus conſtat Auguſtinum poſtulare τὸ *voluntarium* in omni peccato, ſed cum proportione, in eo videlicet quòd eſt peccatum originis; voluntarium in origine; in eo verò quòd eſt peccatum perſonæ, ſiue ſit ex ignorantia, ſiue ex concupiſcentia, ſi modò verum ſit peccatum, voluntarium in perſona cui imputatur. Atque ita voluntarium eſſe peccatum ex infirmitate, quòd qui vincitur, *volens conſentiat.* Quaſi diceret, ante conſenſum, de quo dubitari non poteſt quin ſit voluntarius, non eſſe verum & proprium illud peccatum. Similiter voluntarium eſſe peccatum ex ignorantia, quòd illud non ſit verum & propriè dictum peccatum, niſi quando vel error, vel ignorantia voluntaria eſt. Quid enim iſta ſignificant, *Qui peccat ignorans, voluntariè peccat, quod cùm faciendum non ſit, putat eſſe faciendum.* Quare voluntariè peccat eo

quòd putet faciendum, quod faciendum non eſt, niſi quia voluntariè hoc putat, hoc eſt voluntariè fallitur? Loquitur ergo de ignorantia voluntaria, quemadmodum & loquitur de concupiſcentia ſeu infirmitate voluntaria. Et quemadmodum ante voluntatem in concupiſcentia non agnoſcit peccatum verum & perſonale: ita neque ante voluntatem in ignorantia vel errore cenſet eſſe peccatum verum & perſonale. Quid ergo ſi non voluntariè erretur? oſtendo manifeſtè ex Auguſtino non eſſe verum illud peccatum eo quòd voluntarium non ſit, ex ijs quæ docet cap. ſeq. 15. lib. 1. Retr.
Vbi dum loquitur de eo qui propterea dici poteſt nolens peccaſſe, quia neſciens peccauit, ita loquitur. *Quia* " *voluit ergo fecit, non quia voluit peccauit, neſciens peccatum* " *eſſe quod fecit. Ita nec tale peccatum ſine voluntate eſſe potuit,* " *ſed voluntate facti, non voluntate peccati. Quod tamen factum peccatum fuit, quia factum eſt quod fieri non debuit.* "
Vbi conſtat ſupponi omnino ab Auguſtino diſtinctionem illam quæ vulgò vſurpatur à Theologis peccati materialis & formalis, cùm dicit, *quia voluit ergo fecit, & ſi non quia voluit peccauit.* Item peccatum illud non fuiſſe ſine voluntate, *ſed voluntate facti*, non *voluntate peccati*. Quid enim eſt aliud ibi diſtinguere factum, & peccatum: & factum illud quod contra peccatum diſtinguitur, vocare etiam peccatum, quàm diſtinguere duplicem peccati rationem, incompletam aliam & informem defectu libertatis, aliam verò completam & formalem. Supponit igitur Auguſtinus illud peccatum quod fit à neſciente, tametſi peccatum dicatur, quod ſit factum *quod non debuit fieri*, hoc eſt contra legem, & contra rationem; non habere tamen veram & propriam & completam rationem peccati, quod ſub eadem ratione non ſit voluntarium, quia nec cognitum.

§ II.

Auguſtinus impropriè tantum peccata vocat, quæ non ſunt voluntaria committenti.

AT QVE in eo notanda eſt aduerſariorum perpetua quædam & manifeſta hallucinatio, quòd putent quidquid ab Auguſtino dicitur peccatum & pœna peccati, ab eodem intelligi verum, & proprium peccatum, imputabile ad damnationem, vnde inferunt, ex eo quòd neget requiri voluntarium in tali peccato, cenſendum docuiſſe verum & damnabile peccatum eſſe poſſe in poſteris Adami quod voluntarium non ſit in eodem Adamo. Atqui conſtat euidentiſſimis teſtimonijs Auguſtinum vocare peccatum & pœnam peccati etiam illud quod non habet veram & integram rationem peccati; ſeu, vt vtar proprio S. Doctoris vocabulo, quod non habet *reatum*. Clarius dico, illud quod dum habet *reatum* vocatur ab Auguſtino peccatum propriè ac completè, atque inſuper pœna peccati, illud ipſum etiam quando caret *reatu*, & conſequenter propria & formali ratione peccati, vt ideò non ſit ad damnationem imputabile, vocatur nihilominus ab Auguſtino peccatum, & pœna peccati.

Patet illud in concupiſcentia, quæ paſſim apud Auguſtinum vocatur peccatum atque etiam pœna peccati, quamuis eodem Auguſtino auctore, in baptizatis præſertim, non ſit verum & proprium peccatum antequam fiat voluntarium voluntate illius qui concupiſcit. Audiamus Auguſtinum lib. 2. con. Iul. cap. 9. vbi approbat illud Ambroſij quo vocat concupiſcentiam „ in baptizatis *peccatum mortuum: Quomodo ergo mortuum,* „ inquit Auguſtinus, *& quomodo tamen habitare fatemur in* „ *membris noſtris, & multa operari deſideria reluctantibus* „ *nobis?* Reſpondet ipſemet mortuum dici, *quia mortuum* „ *eſt in eo reatu, quo nos tenebat.* Et addit, *Non eodem modo*

iam appellari peccatum quo facit reum, ſed quod ſit reatu pri- "
mi hominis factum: & quòd rebellando nos trahere nititur "
ad reatum. Ecce, Concupiſcentia quæ peccatum dicitur
& pœna peccati, non eſt peccatum quòd *faciat reum*, an-
tequam fiat voluntarium propria voluntate concupiſ-
centis: & quare peccatum ex ignorantia, propterea
quòd etiam vocetur ab Auguſtino peccatum, & pœna
peccati, cenſebitur eſſe peccatum quòd faciat reum,
antequam fiat per propriam ignorantis negligentiam
voluntarium, cum cōſtet Auguſtinum perpetuò æqui-
parare iſta peccata quæ fiunt ex ignorantia, & quæ ex
concupiſcentia, quæ vocantur etiam peccata ex infir-
mitate? ſed pergit Auguſtinus.

In hoc bello laborantes quamdiu vita humana tentatio eſt Ib. cap. 10.
ſuper terram, non ideo ſine peccato non ſumus, quia hoc "
quod eo modo peccatum dicitur, operatur in membris repu- "
gnans legi mentis, etiam non ſibi ad illicita conſentientibus "
nobis. Quantum enim ad nos attinet, ſine peccato ſemper eſſe- "
mus donec ſanaretur hoc malum, ſi ei numquam cōſentiremus "
ad malum. Quid quæſo eſt, habentes hoc quod eo modo "
peccatum dicitur, eſſemus ſine peccato, ſi ei non conſentire- "
mus ad malum, quàm quòd dicebam, peccatum proprio "
quodam ſenſu negari de concupiſcentia ſimul & im-
proprio quodam ſenſu affirmari, prout illa ſit vel non
ſit voluntaria accedente conſenſu, hoc eſt quod dicit
lib. 1. con. 2. Ep. Pelag. concupiſcentiam vocari pec-
catum, non quia peccatum ſit, ſed quo modo ſcriptu- Cap. 13.
ra dicitur manus ſcribentis, quod eſt vocari peccatum
figurata & tropica locutione non propria. Nempe quia
vt idem dicit primo de Ciuit. *Concupiſcentialis inobedien-* Cap. 15.
tia quæ operatur in membris noſtris præter legem voluntatis
noſtræ, & in dormiente & in vigilante ſine culpa eſt. Et ta-
men peccatum vocatur: eſt igitur peccatum ſine cul-
pa. Quis verò vnquam intellexit peccatum ſine culpa,
ſi verum & propriè dictum & damnabile peccatum, in-
tellexit? Improprium igitur eſt hoc peccatum, atque

etiam innoxium, ex eodem Auguſtino, dum dixit concupiſcentiam *non ſibi ad illicita conſentientibus non nocituram.* Et quia eodem modo quo peccatum vocat, vocat etiam malum, citatis locis, ſequitur eſſe malũ innocens, atque adeò malum impropriè, antequam accedat malitia conſenſus. Quæ cùm ita ſint, quærere lubet à Baianis, vt pro eximio illo, quo vilem turbam Scholaſticorum antecellunt ingenio, bonam aliquam rationem nobis aperiant quamobrem concupiſcentia, & mala quæ ſequuntur ex ipſa, quantumuis fuerint in Adamo, in quo eramus omnes, voluntaria: non imputentur nobis ad peccatum, niſi impropriè dictum donec in nobis quoque voluntaria fiant per propriam voluntatem: & tamen iguorantia, ſeu quæ ſequuntur ex ipſa mala, in eodem Adamo voluntaria nobis imputentur tanquam propria, damnabilia, & actualia peccata noſtra, tametſi non fiant voluntaria per noſtram voluntatem? Cur, inquam, peccatum illud eſt ſine reatu, & iſtud cum reatu? illud ſine culpa, & iſtud cum culpa? illud mortuum & iſtud viuum? illud innocens, iſtud peſtiferum? Veſtrum, ô Nou-Auguſtiniani, conſulimus oraculum, vt myſterij huius interpretationem addiſcamus. Nam quòd attinet ad Auguſtinum antiquum, nullam ille diſparitatem interponit. Loquentem audiamus.

Cap. 18. Locus eſt in lib. 3. de liber. arbitrio recognitus ab Auguſtino ſub finem vitæ, neque tamen emendatus, » ac proinde approbatus, *Nam illud quod ignorans quiſque* » *non rectè facit,* (ecce peccatum ex ignorantia) *& quod* » *rectè volens facere non poteſt,* (ecce peccatum ex concu- » piſcentia ſeu ex infirmitate.) *ideò dicuntur peccata, quia* » *de peccato illo liberæ voluntatis originem ducunt. Illud enim* » *præcedens meruit iſta ſequentia. Nam ſicut linguam dicimus* » *non ſolum membrum quod mouemus in ore, dum loquimur,* » *ſed etiam illud quod huius membri motum conſequitur, id eſt* » *formam, tenoremque verborum, ſecundùm quem modum* *dicitur*

dicitur alia lingua græca, alia lingua latina: ſic non ſolùm peccatum illud dicimus: QVOD PROPRIE VOCATVR PECCATVM, LIBERA ENIM VOLVNTATE ET AB SCIENTE COMMITTITVR *ſed etiam illud quod iam de huius ſupplicio conſequatur neceſſe eſt.* Vide quodnam ſit illud quod Auguſtinus vocat *proprium peccatum*, Nempe quod *libera voluntate & ab ſciente committitur.* Non eſt igitur propriè peccatum, ſed *impropriè*; quemadmodum ſermo vocatur lingua, & ſcriptura manus, peccatum quod committitur à voluntate per concupiſcentiam captiuata, hoc eſt deſtituta virtute ad reſiſtendum ſufficienti. Non eſt pariter *propriè* peccatum, ſed *impropriè* modo iam dicto, quod non committitur *ab ſciente*, ſed ab ignorante malum aut vetitum eſſe id quod fit. Et quis dubitet quin eodem modo quo vtrumque dicitur ab Auguſtino *improprium peccatum*, vtrumque ſimiliter ſit illi peccatum *mortuum*, peccatum *ſine reatu*, *ſine culpa* & malum *nihil nociturum* quandiu non erit peccanti voluntarium? Stat igitur fixum Auguſtino atque immobile fundamentum, voluntarium eſſe debere peccatum omne, vt ſit verum, proprium, & actuale peccatum ad damnationem imputabile. Voluntarium, inquam, propria illius voluntate quem reum facit.

Quod etiam apertè confirmatur ex illa quam aſſignat peccati originalis differentia, quando ad hanc interrogationem Pelagianorum, *cur igitur peccatum dicitis paruulorum, quorum voluntatem non tenetis ream?* hæc ſubiicit: *Reſpondetur non eos proprietate voluntatis, ſed origine reos teneri.* Quibus verbis apertè ſignificat, eos qui rei tenentur alterius peccati, quàm peccati originalis, *proprietate voluntatis reos teneri.* Supponit igitur eſſe in illis propriam voluntatem eius culpæ cuius rei ſunt: & quia propria voluntas eſſe non poteſt ſine propria cognitione eius rei cuius eſt voluntas, conſequenter ſupponit etiam cognitionem eiuſdem culpæ, atque ita excludit ignorantiam illi oppoſitam. Non ſufficit er- 1. Retract. cap. 15.

go ex Auguſtino ſola participatio voluntatis Adami, niſi propria etiam concurrat ad conſtituendum reum cuiuſcumque alterius peccati, quàm peccati originalis. Atqui peccatum quod conſequitur ex ignorantia inuincibili, non eſt peccatum originale, deletur enim originale per Baptiſmum, neque amplius reuiuiſcit, ex Tridentino ſeſſ. 6. & ex Auguſtino multis locis; nec repugnant aduerſarij. Cur igitur ad Adami voluntatem recurrunt, vt inueniant in illo ignorantiam noſtram voluntariam, & voluntaria conſequenter mala quæ oriuntur ex illa? Et quare cauſantur argutias Ariſtotelicas, & Philoſophorum tricas, cùm conſtet Auguſtinianos potiùs eſſe laqueos illos queis ſuffocătur? Nonne veriùs illi dici poſſunt tricari, dum dicunt voluntarium eſſe mendacium propria voluntate, quia ſcitur eſſe mendacium, quamuis neſciatur eſſe malum? Atqui, ô viri boni, id potiſſimum eſt quod debet eſſe voluntarium. num vultis damnari me propter malitiam inuoluntariam? Quòd ſi non eſt cognita mendacii, vel fœnoris malitia, quomodo voluntaria dici poteſt? Et quo iure vultis vt arguatur, vt damnetur mea voluntas propter malitiam quæ in illa non eſt, cùm in ea eſſe non poſſit, niſi fuerit priùs in cognitione? Quærite ex Auguſtino ad quid requiratur ille propriæ voluntatis conſenſus? Concupiſcentia, inquit, non eſt peccatum, *non ſibi ad illicita* conſentientibus, non eſt malum, *non conſentientibus ad malum*, malum reſpicere debet ille conſenſus, & *illicita*, vt conſtituat reum damnabilis peccati. Et quis meritò ad malum & ad illicita dicatur conſentire, qui neque malum, neque illicita cogitauit? Dicite, quæſo, ſi neſciret aliquis eſſe mendacem aſſertionem, quam profert, vel fœneratitium cõtractum quem init, diceretúrne conſentire ad mendacium, vel ad fœnus? ergo quamuis perinde neſciat vtrumque malum aut illicitum, dicetur nihilominus conſentire ad illicita, & ad malum? Rationis lumen, & ſenſus communis vbi eſt?

Supra ex 2. con. Iul. cap. 10.

§. III.

Chimærica Baianorum Philoſophia, Auguſtino ne quicquam repugnante.

HÆc verò chimæra eſt quædam mirabilis quam Nou-Auguſtiniani componere videntur, dum ex propria & noua voluntate mendacij, vt mendacium eſt, & ex antiqua & aliena voluntate mendacij, vt malum eſt, peccatum conflant actuale ac perſonale quod hodie committitur, & eſſe incipit, & expectandum eſt vt eodem modo plaſtæ iſti hominem componant ex antiquo animali & rationali recenti ac nouo. Quid? dum fieri atque incipere dicitur hic homo, non debent fieri atque incipere attributa omnia, & rationes poſitiuæ: quas includit ab infima differentia ad ſupremam vſque atque vniuerſaliſſimam rationem entis? Et fiet tamen atque incipiet hoc peccatum non per hæreditariam ſucceſſionem, ſed per propriam peccantis commiſſionem, abſque eo quòd fiat aut incipiat hoc voluntarium quod hæc malitia eſſentialiter includit? Eritque mutuò accipiendum ab Adamo voluntarium vetus ad peccatum nouum componendum? ſed hæc ſunt, inquiunt, argutiæ Ariſtotelicæ ac Philoſophorum tricæ, explodendæ videlicet, vt pateat locus chimæricis deliramentis. Et audent huiuſmodi ſomnijs Auguſtinum obtendere, quaſi aliquod vſquam eſſet eorum veſtigium apud Auguſtinum. Illum audiant in lib. 1. de pecc. mer. *Ab Adam*, inquit, *non omnia noſtra peccata, ſed tantùm originale traduximus.* Originale tantùm? etiam actuale, ſi Nou-Auguſtiniani non falluntur. Illa enim malitia quæ conſtituit peccatum eius qui ignorat inuincibiliter malum eſſe mendacium, vnde traducitur? nonne ex aliqua voluntate? ex qua verò voluntate, an ex illa, cui voluntaria non eſt? atqui non eſt voluntaria

mentienti, quia nec cognita. Ergo non traducitur ex illa, nec alia reſtat niſi voluntas Adami in quo noſtræ pœnæ atque adeò hæc ignorãtia, ex qua oritur hoc peccatum, voluntaria fuiſſe dicitur. Ergo inde traducitur hæc malitia, quæ tamen non eſt originalis malitia, cõ-
Cap. 10. tra Auguſtinum. Adde quod dicit eodem libro, *Certum manifeſtumque eſt alia eſſe propria peccata, in quibus hi tantùm peccant quorum peccata ſunt. Aliud hoc vnum, in quo omnes peccauerunt quando omnes ille vnus homo fuerunt.* Mendacium de quo diſputamus, ad quæ peccata pertinet? ad propria cuique, an ad illud vnum, in quo omnes peccauerunt? ad propria, inquiunt, ergo illo peccato peccat ille tantùm qui mentitur, ſi credimus Auguſtino. Iam cùm in eo peccato duo ſint, factum, & malitia, & factum tantùm ſit voluntarium mentienti, quippe cui malitia incognita eſt: malitia verò tantùm ſit Adamo voluntaria, quatenus ei tantùm voluntaria eſt ignorantia noſtra, ex qua naſcitur; interrogo vos ô nouarum gentium Philoſophi, quis in eo peccato magis peccat qui materiam ſuppeditat, an qui formam inducit? quis potior eſt ſtatuæ Auctor, qui lignum ſubminiſtrat, an qui figuram imprimit? quomodo ergo dicit Auguſtinus in illo mendacio peccare mentientem, & non Adamum, quando mentientis voluntas factum ſolum, hoc eſt peccati materiam, Adami verò malitiam, hoc eſt formam confert, iuxta veſtram Theologiam.

Confirmatur ex eo quòd dicit in libro de S. Virginit. cuius ſententia eo pluris eſt facienda quòd Eccleſia ſuam fecit, dum eam inſeruit iuri canon. 32. q. 5. dicit autem, *Neminem impudicè vti corpore, niſi Spiritu prius conceptâ nequitiâ*, quæ verba clariſſimè ſignificant non ſatis eſſe ad peccatum quòd mente concipiatur factum, quod malum eſt, niſi etiam facti malitia concipiatur ab eo qui peccat.

CAPVT V.

Idem confirmatur ex libro I. *operis imperfecti contra Iulianum, num.* 48.

HVIVS operis apud Baianos frequens eſt mentio, quod non dubitent quin veram Auguſtini doctrinam, & velut vltimum contra Pelagianos ac decretorium iudicium contineat. Operæpretium ergo fuerit expendere quæ tradit de peccatis ex ignorantia. Ergo cùm Iulianus oppoſuiſſet Auguſtino definitionem peccati aliàs ab ipſo traditam, qua peccatum dicebatur, *voluntas retinendi vel amittendi quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere*: vt probaret nullum eſſe peccatum originale, quandoquidem illi conuenire nequit hæc definitio, reſpondet Auguſtinus.

Ipſe eſt Adam, quem noſtra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, Adam quippe omnino quando peccauit nihil in ſe habebat mali, quo nolens vrgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret, non quod volo facio bonum, ſed quod nolo malum, hoc ago: ac per hoc id egit peccando quod iuſtitia vetabat, & vnde liberum fuerat abſtinere. Nam ei qui dicit, quod nolo malum, hoc ago, abſtinere inde liberum non eſt. Ac per hoc ſic tria iſta diſcernas, & ſcias aliud eſſe peccatum, aliud pœnam peccati, aliud vtrumque, id eſt, ita peccatum, vt ipſum etiam ſit pœna peccati. Vides Auguſtinum Adami peccato, à quo liberum erat abſtinere, opponere tantùm illa peccata noſtra, quibus ſanctiſſimi quoque viri, qualis erat Apoſtolus, obnoxii ſunt, nec aliud ſunt quàm indeliberati atque inuoluntarii concupiſcentiæ motus, de quibus dicitur, *Non quod volo malum, hoc ago.* Quod peccatum certum eſt, vt antea demonſtraui ex Auguſtino, eſſe peccatum verum quidem ac viuum ante baptiſmum ob reatum hæreditarium inhærentem, quod eſt eſſe peccatum originale, ſed mortuum poſt Baptiſmum, quia *ſine reatu, ſine culpa* ideóque *nihil nociturum* ſi non accedat conſen-

ſus. Atque hoc adeò certum eſt, vt Caluinus ipſe qui hoc ſemper agit, vt ſuis erroribus ex Auguſtini doctrina malè intellecta pallium conſuat, non ſit hoc loco, vt ſæpe ſolet, auſus mentiri. *Ab vno*, inquit, *Auguſtino*
3 Inſt cap. 3. §. 10. *ſumant lectores, ſi quid de ſenſu antiquitatis habere volunt.* » *Porro inter illum & nos hoc diſcriminis videri poteſt, quod ipſe morbum concupiſcentiæ tunc demum peccatum fieri docet, cùm appetitioni cedit voluntas: Nos autem illud ipſum pro peccato habemus, quo aliqua omnino cupiditate contra legem Dei homo titillatur.* Non ergo vult Auguſtinus verum, proprium, ac damnabile peccatum eſſe à quo non eſt liberum abſtinere, ſi quæſtio ſit de peccatis actualibus. Sed negat hoc impedire quominus concupiſcentia & verum peccatum originale ſit ante baptiſmum: & inde poſt baptiſmum peccatum denominetur, ſed *mortuum & ſine reatu*, etiamſi non ſit liberum abſtinere. Et idcò pergit.

» *Horum ſane trium generum ſi requirantur exempla, primi generis in Adam ſine vllo modo quæſtionis occurrit.* » MVLTA QVOQVE SVNT QVÆ AGVNT HOMINES MALA, A QVIBVS EIS LIBERVM EST ABSTINERE. *Sed nulli tam liberum eſt, quàm illi fuit, qui Deo ſuo, à quo erat conditus rectus, nullo prorſus vitio deprauatus adſtabat.* En vt definitionem illam ſuam extendit etiam ad multa peccata noſtra, nempè ad illa quæ propria, vera & damnabilia peccata ſunt, contra manifeſta Baianorum principia, quibus conficitur negata gratia ſufficienti, aſſertáque ſine tali gratia peccandi neceſſitate & impoſſibilitate ſeruandi mandata, nullum à nobis committi peccatum de quo dici poſſit liberum nobis eſſe ab eo abſtinere. Pergit,

Secundi autem generis vbi tantummodo eſt pœna peccati, exemplum in eo malo eſt quod quiſque ex nulla parte agit, ſed tantummodo patitur: velut cum pro ſcelere ſuo qui peccauit occiditur; ſiue alia corporis pœna quacumque cruciatur. Tertium verò genus vbi peccatum ipſum eſt, & pœna peccati, poteſt intelligi in eo qui dicit, quod nolo malum, hoc ago. AD HOC

PERTINENT ETIAM CVM OMNIA QVÆ PER IGNORANTIAM AGVNTVR MALA, NON PVTANTVR MALA, VEL ETIAM PVTANTVR BONA. Hic Auguſtinus peccata ex ignorantia reducit ad idem genus ad quod pertinet malum, de quo loquitur Apoſtolus cùm dicit, *quod nolo malum, hoc ago*, quod cùm ex ipſius ſanctitate, tum ex Auguſtini ſententia ſuperius demonſtrata, conſtat eſſe malum non malum, & peccatum ſine culpa, quandiu deeſt conſenſus voluntatis. Ergo talia quoque ſunt ex Auguſtino peccata ex ignorantia inuincibili.

Iam quod addit. *Cæcitas enim cordis ſi peccatum non eſſet iniuſtè argueretur, arguitur autem iuſtè vbi dicitur, Phariſæe cæce*: non adeò ſpectat, quàm vt confirmet eandem eſſe ignorantiæ & concupiſcentiæ rationem. Nam vt rectè concluditur, concupiſcentiam eſſe quoddam malum & peccatum, quòd bonum atque laudabile ſit illam vincere ac frænare: è contrario verò malum ſit & peccatum damnabile ab ea vinci, eique conſentire. Quo perpetuo vtitur argumento contra Pelagianos concupiſcentiæ patronos, vt patet ex libro 3. 4. & ſeq. contra Iulianum; ita colligi vult ignorantiam eſſe malum quoddam & peccatum, ex eo quòd malum ſit & damnabile peccatū fouere illam, eſſeque rebellem veritatis lumini quo pellitur, qualis erat Phariſæus ille cui dicitur, *Phariſæe cæce.* Sed ſicut peccatum concupiſcentiæ non eſt *perfectum*, vt loquitur Auguſtinus, quia nimirum eſt *ſine culpa*, & *ſine reatu*, & quamuis malum ſit, non *accuſat* tamen concupiſcentem, niſi quando *non refrænatur*, ſed per conſenſum perficitur; ita ignorantia quamuis ſemper mala ſit, & cauſa innumerabilium peccatorū quæ à *neſcientibus perpetrantur*, vt idem dicit, non eſt tamen damnabile malum, nec peccata ignorantem *accuſant*, donec per diſcendi negligentiam, vel contradicendi libidinem, qualis erat in Phariſæis, fiat voluntaria. Et ideò reperitur in baptizatis qui ſunt iā *téplum Dei*, & in quibus *habitat ſpiritus Dei*, liberati ab

3. Con Iul. cap. 16.

Ib. lib. 4. cap. 3.

Ib. lib. cap. 16.

omnibus peccatis in baptiſmo, non tamen ab ignorãtiæ malo. Et hactenus quidem oſtendit Auguſtinus ignorantiam eſſe peccatum: ſed quia dixerat eſſe inſuper pœnam peccati, pergit. *Eademque rurſus cæcitas, ſi peccati pœna non eſſet, non diceretur, excæcauit enim illos malitia eorum. Quòd ſi de Dei iudicio non veniret, non legeremus, obſcurentur oculi eorum, &c. Quis porrò volens cæcus eſt corde, cùm velit nemo cæcus eſſe, vel corpore.* Pœnæ videlicet proprium eſt vt retribuatur merito alicuius peccati. Hoc autem conuenire ignorantiæ oſtendit, quòd dicitur *excæcauit illos malitia eorum.* Pœnæ ſimiliter proprium eſt vt ex Legiſlatoris iudicio procedat, contra eius qui punitur inclinationem: & hoc etiam ignorantiæ conuenire patet primùm quidem ex eo quòd dicitur, *obſcurentur oculi eorum* quo Dei decretum continetur, ſecundùm verò ex eo quòd nemo voluntariè cæcus fiat, quo patet originẽ ipſam atq; principiũ ignorãtię inuoluntariũ eſſe, niſi ad eum modũ quo pœna omnis in peccato, cuius merito reſpondet, voluntaria eſt. Nam quòd in progreſſu per diſcendi negligentiam, & in repugnando pertinaciam voluntaria fiat ignorantia: túmque & illa, quæ procedunt ex illa, peccata perficiantur in ratione peccati; & Auguſtini & cæterorum omnium etiam aduerſariorum doctrina fert, ſicut pariter concupiſcentiæ dominatus, quæ pœna etiam eſt primitus atque in ſui exordio inuoluntaria, procedendo fit voluntaria, dum ei cedendo ac conſentiendo ſuam amare captiuitatem ratio incipit.

Notandum verò quod iam ſubiungit Auguſtinus, peccatum originale non pertinere ad primum genus, vbi tantùm peccatum eſt: nec ad ſecundum, vbi tantùm eſt peccati pœna. *ſed ad tertium, vbi ſic peccatum eſt,*
" *vt ſit etiam pœna peccati, quod ineſt quidem naſcentibus, ſed*
" *incipit apparere quando eſt inſipientibus neceſſaria ſapientia,*
" *& mala concupiſcentibus continentia.* Quibus verbis
" innuit peccatum originale perinde eſſe in ignorantia

atque

atque concupiſcentia, quòd apertiùs etiam ſignificat lib. *6*. contra Iulianum, vbi de concupiſcentia & ignorantia proloquutus pergit: *Horum itaque malorum præteritus omnis reatus ſacro fonte diluitur. Remittuntur ergo renaſcentibus, minuuntur in proficientibus. Ignorantia minuitur veritate magis magiſque lucente. Concupiſcentia minuitur caritate magis magiſque feruente.* Erat itaque reatus peccati originalis in ignorantia, ſicut & in concupiſcentia iuxta doctrinam Auguſtini. Vnde ſicut à reatu præterito mala dicitur concupiſcentia, ita & mala dici debet ignorantia, ſed neutrum malum nocet donec appareat, *quando ſapientia neceſſaria eſt inſipientibus, & continentia mala concupiſcentibus.* Quid verò illud eſt, & quomodo incipit tunc apparere malum iſtud, niſi quia quando per ætatem neceſſaria eſt ſapientia inſipientibus, perficitur ignorantiæ peccatum eorum negligentia & libero ſapientiæ repudio: ſicuti perficitur peccatum concupiſcentiæ quando per ætatem neceſſaria eſt continentia concupiſcentibus mala, & tamen illi habenæ laxantur voluntaria, ſimiliter & libera rationis obedientia? Cenſet igitur Auguſtinus ante liberum illum conſenſum imperfecta eſſe peccata illa & innoxia, & pari paſſu procedere: niſi quod, vt ipſe dicit, *concupiſcentia peior eſt quàm ignorantia*: ac proinde maior eſt ratio cur ſine conſenſu voluntatis non reputetur peccatum ignorantia, & quod ex illa procedit malum, quàm concupiſcentia, & quæ ex illa mala pariter pullulant. Quæ tamen ex Auguſtino nihil nocent, donec accedat conſenſus voluntatis *ad malum, & ad illicita.* Habent igitur Nou-Auguſtiniani vel in opere ipſo imperfecto contra Iulianum, vnde intelligant ſe in ijs quæ docent de ignorantia inuincibili cenſendos meritò Anti-Auguſtinianos.

6. con. Iul. cap. 16.

CAPVT VI.

Confirmatur iterum ex ijs quæ docet Auguſtinus de infantium, & puerorum ignorantia & ex improuiſis adultorum motibus.

Cap. 36 & ſerm 7. de verbis Apoſt.

MANIFESTA eſt S. Auguſtini doctrina, quæ fiunt ab infantibus & pueris, tametſi aliàs contraria legi naturali, non eſſe vera & propria peccata, & ideo libro 1. de pec. mer. docet peccatum quo damnantur infantes, niſi ſuccurrat baptiſmi beneficium, non eſſe peccatum *propriæ vitæ*, ſine propria voluntate. Item non eſſe accuſandos paruulos, *quòd ab ipſo fletu nulla ſua ratione, nulla cuiuſquam prohibitione compeſcuntur, quòd hoc ignorantiæ ſit in qua profundiſſima iacent.* Et

Cap. 36.

hanc dicit eſſe rationem, cur vocentur innocentes libro 2. vbi hæc addit: *Nonne tanta infirmitas corporis &*
" *animi, tanta rerum ignorantiâ, tam nulla omnino præcepti*
" *capacitas,, nullus vel naturalis vel conſcriptæ legis ſenſus*
" *aut motus, nullus in alterutram partem rationis vſus, hoc*
" *multo teſtatiore ſilentio, quàm ſermo noſter proclamat, atque*
" *indicat?*(innocenter videlicet facere quæ faciunt infan-
" tes & pueri) *valeat aliquid ad ſeipſam perſuadendam eui-*
" *dentia. Nam nuſquam ſic inuenio quid dicam, quàm vbi res*
" *de qua dicitur manifeſtior eſt, quàm omne quod dicitur.* Nec

Ex tom. 3. lib. 3 de gratia Salu. cap. 36.

abludit Nouus Auguſtinus cùm fatetur, *pondus infantium ad omnia ſenſibilia quæ delectant*, quamuis ſit peccati pœna, *ferri tamen innocenter in obiecta ſenſuum.*

Idem ſentire Auguſtinum 1. de Ciuit. cap. 15. de motibus improuiſis adultorum, & iam oſtenſum eſt, &

Seſſ. 6.

conſtat ex eo quod putat, *longiùs etiam abeſſe à peccato concupiſcentialem inobedientiam quæ præter legem voluntatis inſurgit* in homine vigilante, quàm in dormiente: nec contradicunt Pſeudo-Auguſtiniani, vt patet ex ijs quæ ſuperiùs adducta ſunt. Nimirum ea eſt etiam ex-

preſſa Tridentini doctrina in decreto de peccato originali contra noſtrates Hæreticos.

Quibus poſitis interrogare lubet cur iſta non ſint peccata? cur inquam, paruulus ille turpiculus & inuerecundus nihil peccat? Quia, inquiunt, non vtitur ratione: Benè omnino, ſed hoc ipſum peto quid ſit, non vti ratione: & quid requirat, vt aliquis de non vtenti ratione, fiat vtens ratione? an eſt initiandus aliquibus myſterijs? an prætexta deponenda induendúmque ſagum, aut toga? an attingendus ætatis certus terminus, citra quem quidquid facias, vtatur nemo ratione? quid igitur, an expectanda pubertas, & menſura virium idonea bellicis laboribus, & agriculturæ? Ratione vſus eſt S. Ioannes in vtero matris: vſa eſt beatiſſima Virgo in momento Conceptionis: fortè etiam S. Nicolaus in cunis dum abſtineret à lacte certis diebus ieiunia imitatus adultorum. Quid igitur eſt hoc quo rationis vſus præcisè conſtat? nimirum intelligentia maior. Cognitionem adde, in quocumque ſtatu, ſitúque Mathematicum, Philoſophum, Politicum, Theologum, ex infante momento feceris: ergo non vti ratione, non eſt aliud quàm carere cognitione: ſola ergo carentia cognitionis, hoc eſt, ſola ignorantia pueros excuſat. Quare non & adultos, ſi perinde inuincibilis eſt? Quia, inquit, hic puer eſt, ille verò adultus. At inquam, corporum, & ætatis differentia nihil facit: ex cognitionis copia vel inopia tota res pendet. Sed, inquis, maior eſt ignorantia & vniuerſalior in puero. Primùm quo iure licet tibi ita partiri, vt dicas ignorantiam inuincibilem magnam & vniuerſalem excuſare peccatum, paruam & particularem non excuſare circa particularem materiam in qua verſatur, cùm vtraque ſupponatur inuincibilis: & cùm ſit ignorantia malum quoddam, vt dicis, ex peccato natum, & ad peccatum tendens, ac proinde etiam aliquo ſenſu peccatum: quid erit aliud, magnam ignorantiam excuſare pecca-

tum non autem paruam, quàm magnam peccati pœnam, magnam cauſam, magnum malum, magnum peccatum excuſare peccatum, paruum autem non excuſare: deinde non quærimus quæ ſit pueri, & adulti differentia circa cætera; ſed circa hoc vnum, in quo par eſt vtriuſque ignorantia. Neſcit adultus vllo modo malumne ſit officioſum mendacium, & tam hoc neſcit, quàm neſciat puer: etiamſi cætera ſit illo doctior. Quare igitur vultis adultum circa illam mendacii malitiam vti ratione, cum puer non vtatur? quare non vtitur puer, niſi quia illam ignorat? atqui adultus nihilo magis ſcit. Et ſi puer malitiam illam ſciret quantumuis cætera puer eſſet, numquid in hoc eſſet vir & vtens ratione & peccandi capax? Quare igitur adultus qui circa hoc vnum, hoc eſt circa malitiam & prohibitionem mendacij nihilo doctior eſt puero, vt ſupponimus, etiãſi poſſet in cęteris peccare, non dicitur circa hoc vnum puer nec vtens ratione, nec peccandi capax? An vtitur ratione circa malum quod non cognoſcit? ſtatus infantiæ, inquis, non eſt præcepti capax, nec proinde peccati. Contra, incapacitas illa non aliunde naſcitur, quàm ex ignorantia. Scientiam adde, capacitatem addideris. Atqui circa malitiam mendacij, vt ſupponimus, nihilo maior eſt adulti ſcientia quàm pueri. Ergo nec maior præcepti capacitas, dum hæc ignorantia perſeuerat.

Quòd ſi requirerentur incrementa corporis, vt omittam amentes & phreneticos, qui nihilo minus excuſantur, quàm infantes, improuiſi motus concupiſcentiæ, vt iam dictum eſt, eos etiam excuſant qui de cætero ratione vtuntur. Quare autem dicuntur improuiſi? quia, inquiunt Baiani, *ſine præuia rationis aduertentia profluunt:* hoc verò quid quæſo ſignificat? quid eſt, inquam, *iſta rationis aduertentia*, præter actualem cognitionem boni & mali, obligationis, & præcepti, aliarúmque circumſtantiarum, in quibus actio verſatur?

Tom. 3. lib. 6. de gratia Salu. c. 36.

ergo quid aliud eſt non eſſe rationis aduertentiam, quàm non eſſe cognitionem? hæc igitur etiam genus quoddã eſt ignorãtiæ inuicibilis: quare igitur non ſimiliter excuſatur qui inuincibiliter errat, dum putat licitum eſſe mendacium officioſum? an non eatenus habet excuſabilem inaduertentiam, quatenus inculpabiliter putat non eſſe malum? quæ alia inaduertentia excuſare poteſt à malo, quàm inaduertentia mali? ſi deeſſet illa, motus qui dicuntur improuiſi, numquid fierent criminoſi & culpabiles? ſúntne igitur alia ratione excuſabiles quàm quia non præceſſit plena cognitio malitiæ? Atqui eadem eſſe ſupponitur aliquando in mentiente: quidni ergo pariter excuſat?

Et quod toties inculcant Aduerſarii, hanc ignorantiam eſſe pœnam peccati, nonne hinc etiam patet, quàm friuolum quámque inane ſit? Vnde enim obnoxij ſumus omnes motibus improuiſis niſi ex pœna peccati? Nonne illa ipſa infantium infirmitas, ignorantia, cæcitas in pœnam peccati deputatur & ab Auguſtino, & à Baianis ipſis? Quæ igitur ratio illa eſt qua dicitur qui inuincibiliter ignorat malum eſſe mendacium non excuſari, quòd ea ſit pœna peccati, cùm dicatur excuſari & puer & adultus in motibus improuiſis, quamuis ea quoque peccati pœna ſit? Et cùm hæc ita ſint, imputare audent Auguſtino & Eccleſiæ atque inter dogmata fidei recenſere doctrinam adeò laceram, adeò luxatam ac male cohærentem. Quibus ego non abs re inculcauerim tritum illud, mendacem oportet eſſe memorem.

Atque vt totum hoc argumentum breuiter colligam nullum peccatum committitur niſi ex concupiſcentia, vt docet Auguſtinus 3. & 4. cap. libri 2. de peccatorum meritis. Concupiſcentia *nihil nocitura eſt* non ſibi conſentientibus, vt docet ibidem cap. 2. Conſenſus ille fit *per illicitam voluntatis inclinationem* ibidem, ſeu vt alibi dicitur, *per additamentum propriæ voluntatis*. Idem

mentienti, quia nec cognita. Ergo non traducitur ex illa, nec alia reſtat niſi voluntas Adami in quo noſtræ pœnæ atque adeò hæc ignorãtia, ex qua oritur hoc peccatum, voluntaria fuiſſe dicitur. Ergo inde traducitur hæc malitia, quæ tamen non eſt originalis malitia, cõtra Auguſtinum. Adde quod dicit eodem libro, *Certum manifeſtúmque eſt alia eſſe propria peccata, in quibus hi tantùm peccant quorum peccata ſunt. Alind hoc vnum, in quo omnes peccauerunt quando omnes ille vnus homo fuerunt.* Mendacium de quo diſputamus, ad quæ peccata pertinet? ad propria cuique, an ad illud vnum, in quo omnes peccauerunt? ad propria, inquiunt, ergo illo peccato peccat ille tantùm qui mentitur, ſi credimus Auguſtino. Iam cùm in eo peccato duo ſint, factum, & malitia, & factum tantùm ſit voluntarium mentienti, quippe cui malitia incognita eſt: malitia verò tantùm ſit Adamo voluntaria, quatenus ei tantùm voluntaria eſt ignorantia noſtra, ex qua naſcitur; interrogo vos ô nouarum gentium Philoſophi, quis in eo peccato magis peccat qui materiam ſuppeditat, an qui formam inducit? quis potior eſt ſtatuæ Auctor, qui lignum ſubminiſtrat, an qui figuram imprimit? quomodo ergo dicit Auguſtinus in illo mendacio peccare mentientem, & non Adamum, quando mentientis voluntas factum ſolum, hoc eſt peccati materiam, Adami verò malitiam, hoc eſt formam confert, iuxta veſtram Theologiam.

Cap. 10.

Confirmatur ex eo quòd dicit in libro de S. Virginit. cuius ſententia eo pluris eſt facienda quòd Eccleſia ſuam fecit, dum eam inſeruit iuri canon. 32. q. 5. dicit autem, *Neminem impudicè uti corpore, niſi Spiritu prius conceptâ nequitiâ*, quæ verba clariſſimè ſignificant non ſatis eſſe ad peccatum quòd mente concipiatur factum, quod malum eſt, niſi etiam facti malitia concipiatur ab eo qui peccat.

CAPVT V.

Idem confirmatur ex libro I. *operis imperfecti contra Iulianum, num.* 48.

HVIVS operis apud Baianos frequens eſt mentio, quod non dubitent quin veram Auguſtini doctrinam, & velut vltimum contra Pelagianos ac decretorium iudicium contineat. Operæpretium ergo fuerit expendere quæ tradit de peccatis ex ignorantia. Ergo cùm Iulianus oppoſuiſſet Auguſtino definitionem peccati aliàs ab ipſo traditam, qua peccatum dicebatur, *voluntas retinendi vel amittendi quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere*: vt probaret nullum eſſe peccatum originale, quandoquidem illi conuenire nequit hæc definitio, reſpondet Auguſtinus.

Ipſe eſt Adam, quem noſtra illa definitio, quæ tibi pla-
cuit, intuebatur, Adam quippe omnino quando peccauit ni- «
hil in ſe habebat mali, quo nolens vrgeretur ad operandum «
malum, & propter quod diceret, non quod volo facio bo- «
num, ſed quod nolo malum, hoc ago: ac per hoc id egit pec- «
cando quod iuſtitia vetabat, & vnde liberum fuerat abſtinere. »
Nam ei qui dicit, quod nolo malum, hoc ago, abſtinere inde «
liberum non eſt. Ac per hoc ſic tria iſta diſcernas, & ſcias «
aliud eſſe peccatum, aliud pœnam peccati, aliud vtrum- »
que, id eſt, ita peccatum, vt ipſum etiam ſit pœna peccati. «

Vides Auguſtinum Adami peccato, à quo liberum erat abſtinere, opponere tantùm illa peccata noſtra, quibus ſanctiſſimi quoque viri, qualis erat Apoſtolus, obnoxii ſunt; nec aliud ſunt quàm indeliberati atque inuoluntarii concupiſcentiæ motus, de quibus dicitur, *Non quod volo malum, hoc ago.* Quod peccatum certum eſt, vt antea demonſtraui ex Auguſtino, eſſe peccatum verum quidem ac viuum ante baptiſmum ob reatum hæreditarium inhærentem, quod eſt eſſe peccatum originale, ſed mortuum poſt Baptiſmum, quia *ſine reatu, ſine culpa* ideóque *nihil nociturum* ſi non accedat conſen-

ſus. Atque hoc adeò certum eſt, vt Caluinus ipſe qui hoc ſemper agit, vt ſuis erroribus ex Auguſtini doctrina malè intellecta pallium conſuat, non ſit hoc loco, vt ſæpe ſolet, auſus mentiri. *Ab vno*, inquit, *Auguſtino* 3 Inſt cap. 3. §. 10. *ſumant lectores, ſi quid de ſenſu antiquitatis habere volunt.* » *Porro inter illum & nos hoc diſcriminis videri poteſt, quod ip-* » *ſe morbum concupiſcentiæ tunc demum peccatum fieri docet,* » *cùm appetitioni cedit voluntas: Nos autem illud ipſum pro* » *peccato habemus, quo aliqua omnino cupiditate contra legem* » *Dei homo titillatur.* Non ergo vult Auguſtinus verum, proprium, ac damnabile peccatum eſſe à quo non eſt liberum abſtinere, ſi quæſtio ſit de peccatis actualibus. Sed negat hoc impedire quominus concupiſcentia & verum peccatum originale ſit ante baptiſmum: & inde poſt baptiſmum peccatum denominetur, ſed *mortuum* & *ſine reatu*, etiamſi non ſit liberum abſtinere. Et ideò pergit.

» *Horum ſane trium generum ſi requirantur exempla, pri-* » *mi generis in Adam ſine vllo modo quæſtionis occurrit.* » MVLTA QVOQVE SVNT QVÆ AGVNT HOMINES MALA, A » QVIBVS EIS LIBERVM EST ABSTINERE. *Sed nulli tam libe-* » *rum eſt, quàm illi fuit, qui Deo ſuo, à quo erat conditus rectus,* » *nullo prorſus vitio deprauatus adſtabat.* En vt definitionem illam ſuam extendit etiam ad multa peccata noſtra, nempè ad illa quæ propria, vera & damnabilia peccata ſunt, contra manifeſta Baianorum principia, quibus conficitur negata gratia ſufficienti, aſſertáque ſine tali gratia peccandi neceſſitate & impoſſibilitate ſeruandi mandata, nullum à nobis committi peccatum de quo dici poſſit liberum nobis eſſe ab eo abſtinere. Pergit,

Secundi autem generis vbi tantummodo eſt pœna peccati, exemplum in eo malo eſt quod quiſque ex nulla parte agit, ſed tantummodo patitur: velut cum pro ſcelere ſuo qui peccauit occiditur; ſiue alia corporis pœna quacumque cruciatur. Tertium verò genus vbi peccatum ipſum eſt, & pœna peccati, poteſt intelligi in eo qui dicit, quod nolo malum, hoc ago. AD HOC

PERTINENT ETIAM CVM OMNIA QVÆ PER IGNORANTIAM AGVNTVR MALA, NON PVTANTVR MALA, VEL ETIAM PVTANTVR BONA. Hic Auguſtinus peccata ex ignorantia reducit ad idem genus ad quod pertinet malum, de quo loquitur Apoſtolus cùm dicit, *quod nolo malum, hoc ago*, quod cùm ex ipſius ſanctitate, tum ex Auguſtini ſententia ſuperius demonſtrata, conſtat eſſe malum non malum, & peccatum ſine culpa, quandiu deeſt conſenſus voluntatis. Ergo talia quoque ſunt ex Auguſtino peccata ex ignorantia inuincibili.

Iam quod addit. *Cæcitas enim cordis ſi peccatum non eſſet iniuſtè argueretur, arguitur autem iuſtè vbi dicitur, Phariſæe cæce*: non adeò ſpectat, quàm vt confirmet eandem eſſe ignorantiæ & concupiſcentiæ rationem. Nam vt rectè concluditur, concupiſcentiam eſſe quoddam malum & peccatum, quòd bonum atque laudabile ſit illam vincere ac frænare: è contrario verò malum ſit & peccatum damnabile ab ea vinci, eique conſentire. Quo perpetuo vtitur argumento contra Pelagianos concupiſcentiæ patronos, vt patet ex libro 3. 4. & ſeq. contra Iulianum; ita colligi vult ignorantiam eſſe malum quoddam & peccatum, ex eo quòd malum ſit & damnabile peccatũ fouere illam, eſſeque rebellem veritatis lumini quo pellitur, qualis erat Phariſæus ille cui dicitur, *Phariſæe cæce*. Sed ſicut peccatum concupiſcentiæ non eſt *perfectum*, vt loquitur Auguſtinus, quia nimirum eſt *ſine culpa*, & *ſine reatu*, & quamuis malum ſit, non *accuſat* tamen concupiſcentem, niſi quando *non refrænatur*, ſed per conſenſum perficitur; ita ignorantia quamuis ſemper mala ſit, & cauſa innumerabilium peccatorũ quæ à *neſcientibus perpetrantur*, vt idem dicit, non eſt tamen damnabile malum, nec peccata ignorantem *accuſant*, donec per diſcendi negligentiam, vel contradicendi libidinem, qualis erat in Phariſæis, fiat voluntaria. Et ideò reperitur in baptizatis qui ſunt *iã tẽplum Dei*, & in quibus *habitat ſpiritus Dei*, liberati ab

3. Con Iul. cap. 26.

Ib, lib. 4. cap. 3.

Ib. lib. cap. 16.

omnibus peccatis in baptiſmo, non tamen ab ignorãtiæ malo. Et hactenus quidem oſtendit Auguſtinus ignorantiam eſſe peccatum: ſed quia dixerat eſſe inſuper pœnam peccati, pergit. *Eademque rurſus cæcitas, ſi peccati pœna non eſſet, non diceretur, excæcauit enim illos malitia eorum. Quòd ſi de Dei iudicio non veniret, non legeremus, obſcurentur oculi eorum, &c. Quis porrò volens cæcus eſt corde, cùm velit nemo cæcus eſſe, vel corpore.* Pœnæ videlicet proprium eſt vt retribuatur merito alicuius peccati. Hoc autem conuenire ignorantiæ oſtendit, quòd dicitur *excæcauit illos malitia eorum.* Pœnæ ſimiliter proprium eſt vt ex Legiſlatoris iudicio procedat, contra eius qui punitur inclinationem: & hoc etiam ignorantiæ conuenire patet primùm quidem ex eo quòd dicitur, *obſcurentur oculi eorum* quo Dei decretum continetur, ſecundum verò ex eo quòd nemo voluntariè cæcus fiat, quo patet originẽ ipſam atq; principiũ ignorãtię inuoluntariũ eſſe, niſi ad eum modũ quo pœna omnis in peccato, cuius merito reſpondet, voluntaria eſt. Nam quòd in progreſſu per diſcendi negligentiam, & in repugnando pertinaciam voluntaria fiat ignorantia: túmque & illa, quæ procedunt ex illa, peccata perficiantur in ratione peccati; & Auguſtini & cæterorum omnium etiam aduerſariorum doctrina fert, ſicut pariter concupiſcentiæ dominatus, quæ pœna etiam eſt primitus atque in ſui exordio inuoluntaria, procedendo fit voluntaria, dum ei cedendo ac conſentiendo ſuam amare captiuitatem ratio incipit.

Notandum verò quod iam ſubiungit Auguſtinus, peccatum originale non pertinere ad primum genus, vbi tantùm peccatum eſt: nec ad ſecundum, vbi tantùm eſt peccati pœna. *ſed ad tertium, vbi ſic peccatum eſt,*
» *vt ſit etiam pœna peccati, quod ineſt quidem naſcentibus, ſed*
» *incipit apparere quando eſt inſipientibus neceſſaria ſapientia,*
» *& mala concupiſcentibus continentia.* Quibus verbis
» innuit peccatum originale perinde eſſe in ignorantia atque

atque concupiſcentia, quòd apertiùs etiam ſignificat lib. 6. contra Iulianum, vbi de concupiſcentia & ignorantia proloquutus pergit: *Horum itaque malorum præteritus omnis reatus ſacro fonte diluitur. Remittuntur ergo renaſcentibus, minuuntur in proficientibus. Ignorantia minuitur veritate magis magiſque lucente. Concupiſcentia minuitur caritate magis magiſque feruente.* Erat itaque reatus peccati originalis in ignorantia, ſicut & in concupiſcentia iuxta doctrinam Auguſtini. Vnde ſicut à reatu præterito mala dicitur concupiſcentia, ita & mala dici debet ignorantia, ſed neutrum malum nocet donec appareat, *quando ſapientia neceſſaria eſt inſipientibus, & continentia mala concupiſcentibus.* Quid verò illud eſt, & quomodo incipit tunc apparere malum iſtud, niſi quia quando per ætatem neceſſaria eſt ſapientia inſipientibus, perficitur ignorantiæ peccatum eorum negligentia & libero ſapientiæ repudio: ſicuti perficitur peccatum concupiſcentiæ quando per ætatem neceſſaria eſt continentia concupiſcentibus mala, & tamen illi habenæ laxantur voluntaria ſimiliter & libera rationis obedientia? Cenſet igitur Auguſtinus ante liberum illum conſenſum imperfecta eſſe peccata illa & innoxia, & pari paſſu procedere: niſi quod, vt ipſe dicit, *concupiſcentia peior eſt quàm ignorantia*: ac proinde maior eſt ratio cur ſine conſenſu voluntatis non reputetur peccatum ignorantia, & quod ex illa procedit malum, quàm concupiſcentia, & quæ ex illa mala pariter pullulant. Quæ tamen ex Auguſtino nihil nocent, donec accedat conſenſus voluntatis *ad malum, & ad illicita.* Habent igitur Nou-Auguſtiniani vel in opere ipſo imperfecto contra Iulianum, vnde intelligant ſe in ijs quæ docent de ignorantia inuincibili cenſendos meritò Anti-Auguſtinianos.

6. con. Iul. cap. 16.

preſſa Tridentini doctrina in decreto de peccato originali contra noſtrates Hæreticos.

Quibus poſitis interrogare lubet cur iſta non ſint peccata? cur inquam, paruulus ille turpiculus & inuerecundus nihil peccat? Quia, inquiunt, non vtitur ratione. Benè omnino, ſed hoc ipſum peto quid ſit, non vti ratione: & quid requirat, vt aliquis de non vtenti ratione, fiat vtens ratione? an eſt initiandus aliquibus myſterijs? an prætexta deponenda induendúmque ſagum, aut toga? an attingendus ætatis certus terminus, citra quem quidquid facias, vtatur nemo ratione? quid igitur, an expectanda pubertas, & menſura virium idonea bellicis laboribus, & agriculturæ? Ratione vſus eſt S. Ioannes in vtero matris: vſa eſt beatiſſima Virgo in momento Conceptionis: fortè etiam S. Nicolaus in cunis dum abſtineret à lacte certis diebus ieiunia imitatus adultorum. Quid igitur eſt hoc quo rationis vſus præcisè conſtat? nimirum intelligentia maior. Cognitionem adde, in quocumque ſtatu, ſitúque Mathematicum, Philoſophum, Politicum, Theologum, ex infante momento feceris: ergo non vti ratione, non eſt aliud quàm carere cognitione: ſola ergo carentia cognitionis, hoc eſt, ſola ignorantia pueros excuſat. Quare non & adultos, ſi perinde inuincibilis eſt? Quia, inquit, hic puer eſt, ille verò adultus. At inquam, corporum, & ætatis differentia nihil facit: ex cognitionis copia vel inopia tota res pendet. Sed, inquis, maior eſt ignorantia & vniuerſalior in puero. Primùm quo iure licet tibi ita partiri, vt dicas ignorantiam inuincibilem magnam & vniuerſalem excuſare peccatum, paruam & particularem non excuſare circa particularem materiam in qua verſatur, cùm vtraque ſupponatur inuincibilis: & cùm ſit ignorantia malum quoddàm, vt dicis, ex peccato natum, & ad peccatum tendens, ac proinde etiam aliquo ſenſu peccatum: quid erit aliud, magnam ignorantiam excuſare pecca-

tum non autem paruam, quàm magnam peccati pœnam, magnam cauſam, magnum malum, magnum peccatum excuſare peccatum, paruum autem non excuſare: deinde non quærimus quæ ſit pueri, & adulti differentia circa cætera; ſed circa hoc vnum, in quo par eſt vtriuſque ignorantia. Neſcit adultus vllo modo malumne ſit officioſum mendacium, & tam hoc neſcit, quàm neſciat puer: etiamſi cætera ſit illo doctior. Quare igitur vultis adultum circa illam mendacii malitiam vti ratione, cum puer non vtatur? quare non vtitur puer, niſi quia illam ignorat? atqui adultus nihilo magis ſcit. Et ſi puer malitiam illam ſciret quantumuis cætera puer eſſet, numquid in hoc eſſet vir & vtens ratione & peccandi capax? Quare igitur adultus qui circa hoc vnum, hoc eſt circa malitiam & prohibitionem mendacij nihilo doctior eſt puero, vt ſupponimus, etiāſi poſſet in cęteris peccare, non dicitur circa hoc vnum puer nec vtens ratione, nec peccandi capax? An vtitur ratione circa malum quod non cognoſcit? ſtatus infantiæ, inquis, non eſt præcepti capax, nec proinde peccati. Contra, incapacitas illa non aliunde naſcitur, quàm ex ignorantia. Scientiam adde, capacitatem addideris. Atqui circa malitiam mendacij, vt ſupponimus, nihilo maior eſt adulti ſcientia quàm pueri. Ergo nec maior præcepti capacitas, dum hæc ignorantia perſeuerat.

Quòd ſi requirerentur incrementa corporis, vt omittam amentes & phreneticos, qui nihilo minus excuſantur, quàm infantes, improuiſi motus concupiſcentiæ, vt iam dictum eſt, eos etiam excuſant qui de cætero ratione vtuntur. Quare autem dicuntur improuiſi? quia, inquiunt Baiani, *ſine præuia rationis aduertentia profluunt:* hoc verò quid quæſo ſignificat? quid eſt, inquam, *iſta rationis aduertentia*, præter actualem cognitionem boni & mali, obligationis, & præcepti, aliarúmque circumſtantiarum, in quibus actio verſatur?

Tom. 3. lib. 6. de gratia Salu c. 36.

ergo quid aliud eſt non eſſe rationis aduertentiam, quàm non eſſe cognitionem? hæc igitur etiam genus quoddã eſt ignorãtiæ inuicibilis: quare igitur non ſimiliter excuſatur qui inuincibiliter errat, dum putat licitum eſſe mendacium officioſum? an non eatenus habet excuſabilem inaduertentiam, quatenus inculpabiliter putat non eſſe malum? quæ alia inaduertentia excuſare poteſt à malo, quàm inaduertentia mali? ſi deeſſet illa, motus qui dicuntur improuiſi, numquid fierent criminoſi & culpabiles? ſuntne igitur alia ratione excuſabiles quàm quia non præceſſit plena cognitio malitiæ? Atqui eadem eſſe ſupponitur aliquando in mentiente: quidni ergo pariter excuſat?

Et quod toties inculcant Aduerſarii, hanc ignorantiam eſſe pœnam peccati, nonne hinc etiam patet, quàm friuolum quámque inane ſit? Vnde enim obnoxij ſumus omnes motibus improuiſis niſi ex pœna peccati? Nonne illa ipſa infantium infirmitas, ignorantia, cæcitas in pœnam peccati deputatur & ab Auguſtino, & à Baianis ipſis? Quæ igitur ratio illa eſt qua dicitur qui inuincibiliter ignorat malum eſſe mendacium non excuſari, quòd ea ſit pœna peccati, cùm dicatur excuſari & puer & adultus in motibus improuiſis, quamuis ea quoque peccati pœna ſit? Et cùm hæc ita ſint, imputare audent Auguſtino & Eccleſiæ atque inter dogmata fidei recenſere doctrinam adeò laceram, adeò luxatam ac male cohærentem. Quibus ego non abs re inculcauerim tritum illud, mendacem oportet eſſe memorem.

Atque vt totum hoc argumentum breuiter colligam nullum peccatum committitur niſi ex concupiſcentia, vt docet Auguſtinus 3. & 4. cap. libri 2. de peccatorum meritis. Concupiſcentia *nihil nocitura eſt* non ſibi conſentientibus, vt docet ibidem cap. 2. Conſenſus ille fit *per illicitum voluntatis inclinationem* ibidem, ſeu vt alibi dicitur, *per additamentum propriæ voluntatis.* Idem

conſenſus, eſt conſenſus *ad malum* & *ad illicita* ibidem: voluntas non conſentit obiectis incognitis, quod Baiani rogantur vt dare velint publico generis humani teſtimonio. Incognita ſunt quorum datur inuincibilis ignorantia, vt patet ex penetratione terminorum. an hinc ſequatur non ergo peccari ex ignorantia inuincibili; iudicent ipſi: ac ſimul videant hanc catenam quo in annulo rumpere velint.

CAPVT VII.

Soluuntur Aduerſarirorum argumenta.

SED tempus eſt vt videamus quæ ſint illa *diuina munimenta* Scholaſticis omnibus inſuperabilia, quibus Aduerſarii ſe ſatis tutos eſſe confidunt. Hinc enim & ſuperiora confirmari poterunt, & ſimul intelligi eos intuliſſe in Auguſtinum, non apud eum inueniſſe quos defendunt errores: neque vnquam cæcutiuiſſe magis, quam dum cæcitatem ignorantiæ accuſabant.

§. I.

Nou-Auguſtiniani ad accuſandam iuris naturalis ignorantiam teſtimoniis vtuntur, quæ deſignant ignorantiam facti, vel iuris poſitiui.

ET Primò cùm conſtet ipſorum confeſſione ignorãtiam iuris naturalis illam eſſe quæ peccatum non excuſat: ignorantiam verò facti, vel etiam iuris diuini poſitiui excuſare; adeò parum attentè philoſophantur vt ad accuſandam ignorantiam priorem, & damnanda peccata quæ ex ea procedunt, teſtimonia proferant quæ de poſteriore loquuntur: nec animaduertunt ab ipſis quoque ita ſoluenda eſſe, vt quidquid reſponderint irritam faciat ipſorum obiectionem. Conſtat hoc

De ſtatu nat. lapſæ lib. 2. cap. 5.

ex his ſeptem exemplis. Producunt enim locum ex libro de gratia & libero arbitrio, vbi dicit Auguſtinus, *Sed & illa ignorantia, quæ non eſt eorum qui ſcire volunt; ſed eorum qui tanquam ſimpliciter neſciunt, neminem ſic excuſat vt ſempiterno igne non ardeat, ſi propterea non credidit, quia non audiuit omnino quid crederet, ſed fortaſſis vt mitiùs ardeat, &c.* Non audiuiſſe quod eſt credendum, eſt ignorare ius diuinum poſitiuum: ergo propterea damnari, eſt damnari propter ignorantiam iuris diuini poſitiui. Reſpondeant Baiani & abeant. Simile exẽplum eſt in eo quod adducitur ex Epiſt. 105. ad Sixtum, de quo poſtea. Tertiũ exẽplum eſt ex epiſt. 154. ad Fabiolam cùm dicitur: *Si quis bonum putauerit eſſe quod malum eſt, & fecerit, hoc putando vtique peccat:* vbi conſtat ſermonem eſſe de eo qui comedit carnes immolatitias non putando eſſe immolatitias, quæ eſt ignorantia meri facti, & non iuris naturalis. Reſpondeant igitur Baiani qui negant imputari ad culpam quod quis præceptum tranſgrediatur ex ignorantia facti. Quartum exemplum petitur ex tertio de libero arbitrio vbi dicit Auguſtinus, *facta quædam per ignorantiam improbari & corrigenda iudicari.* Cap. 18. Quale fuit factum Apoſtoli Eccleſiã Dei perſequentis, de quo dicit ipſe *ignorans feci.* Atqui hæc ignoratio erat ignoratio iuris diuini poſitiui, atque etiã facti, ſimilis illi qua infideles non credunt Euãgelio quod non eſt illis annunciatum, ad quam excuſandam Baiani afferunt illud, *ſi non veniſſem & loquutus eis fuiſſem peccatum non haberent*, peccatum ergò Paulus non habebat in illa Chriſtianorum perſecutione, quam ortam putant ex ignorantia inuincibili. De ſtatu nat. lapſæ lib 2. cap. 5. Neque enim ille neſciebat non eſſe perſequendos Dei ſeruos, aut non eſſe acceptandam Dei legem, quod erat iuris diuini naturalis; ſed neſciebat hos ſeruos Dei eſſe, & hanc eſſe Dei legem quod eſt neſcire factum & ius diuinum poſitiuum: Et tamen peccauit, & peccauit eo peccato, quo damnandus erat, niſi miſericordiam conſequutus

eſſet, minuente, non tollente ignorantia illa grauitatem delicti. Hic Baiani quid dicunt quod non etiam proſit ad alia teſtimonia diluenda? Quintum exemplum eſt id quod ſumunt ex libro de nat. & gratia cùm dicit Auguſtinus. *Aliud eſt enim non curaſſe ſcire quæ negligentiæ peccata etiam per ſacrificia quædam legis videbantur expiari: aliud intelligere velle, nec poſſe: & facere contra legem non intelligendo quid fieri velit.* vbi vides clariſſimè *legem*, de cuius ignorantia diſputat, vel indiſtinctè ſumi tam pro lege poſitiua, quàm pro naturali: vel certè pro poſitiua potius, quàm pro naturali. Cùm ſit manifeſtum ſacrificia illa quæ præſcribuntur in Leuitico pro peccatis ignorantiæ, ſpectare ad ignorantiam præceptorum cæremonialium. Hic igitur etiam Baiani reſpondeant, qui negant peccari ex ignorantia inuincibili huiuſmodi obligationum, & nihil ſupererit quod à nobis quærant. Sextum exemplum eſſe poteſt illud quod ſumunt ex lib. 6. con. Iul. cap. 16. vbi S. Auguſtinus dicit, *innumerabilia peccata committi à neſcientibus*, inter quæ numerat æmulationem & contentionem Neophytorum, qui non intelligunt ſe non eſſe baptizatos in nomine Pauli, ſed in nomine Chriſti, non aduertunt ſe eſſe templum Dei, & Spiritum ſanctum in ipſis habitare, non percipiunt quæ ſunt Spiritus Dei, ſed ſecundùm hominem ambulant, &c. Quòd quis non videt pertinere potiùs ad ius diuinum, quàm ad ius naturale? An volunt eſſe iuris naturalis, quòd baptizatus intelligat ſe eſſe templum Dei? Septimum exemplum petitur ex S. Hieronymo, quem etiam volunt cum S. Auguſtino conſpiraſſe ad probandum contra Pelagianos ignorantiam non excuſare peccatum. Eſt autem apertiſſimum ignorantiam ab Hieronymo indiſtinctè ſumi pro ignorantia tum facti, tum iuris poſitiui, eóque referri peccata legalia & irregularitates illas quæ ſacrificijs expiabantur in veteri lege. Vt neceſſe ſit aduerſarios aliam quandam interpretationem inquirere,

in

in qua nobiſcum conſentiant ſeque fruſtra hæc contra doctrinam quam defendimus obieciſſe fateantur.

§ II.

Auguſtinus & peccatum ex ignorantia ſequutum, & peccandi neceſſitatem impropriè nonnumquam accipit.

SECVNDO poſtulandum eſt ab Aduerſarijs quando Auguſtinum adducunt dicentem peccata eſſe illa quoque, quæ fiunt ex ignorantia, vt clarè oſtendant peccatum accipi propriè pro eo quòd reum facit, & non ſicut ſcriptura dicitur manus, & ſermo dicitur lingua. Conſtat enim ex dictis, concupiſcentiæ motus eo modo peccata dici, & eandem eſſe rationem eorum quæ ex ignorantia & concupiſcentia fiunt: vt mirum ſit quod dicunt, *Doctorem profundiſſimum*, vt ſe tueretur contra Pelagianos, *numquam ad aliquam impropriam ſiue peccati, ſiue neceſſitatis acceptionem fugiſſe.* Quid? non pugnabat cum Pelagianis, dum ſimilitudinem illam vſurpauit *manus & linguæ*, quæ impropriam acceptionem euidentiſſimè manifeſtant? & cuius ſunt illa verba ſuperiùs adducta primùm peccatum fuiſſe *propriè* peccatum, *quòd* libera voluntate, & *abſciente* commiſſum? nonne Auguſtini? quòd ſi propterea *propriè* peccatum erat, quod à *ſciente* committeretur, quid reſtat niſi vt ſecundùm Auguſtinum *propriè* peccatum non ſit, quod committitur à neſciente? An hoc emendauit Auguſtinus dum contra Pelagianos pugnat? ſequimur igitur Auguſtinum quotieſcumque negamus peccatum eſſe propriè dictum, hoc eſt completum, atque vt vocant, formale, ſi & tanta ſit ignoratio malitiæ: vt nulla eius ſuſpicio remaneat, & adeò ſit eadem ignoratio inuincibilis, vt negligentia peccatoris accuſari nullo modo poſſit.

Ib. cap. 4.

FFFf

De ſtatu nat. lap. cap. 7.

Et quod dicunt de peccandi neceſſitate, eodem auctore Auguſtino refutatur, eodémque loco quem pro ſe citant, citant enim libri primi ad Bonifacium cap. 3. ſed citant mala fide, quia locum truncant, *Non itaque,* " *ſicut dicunt, nos quidam dicere, & iſte audet inſuper ſcribe-* " *re, omnes in peccatum veluti inuiti carnis ſuæ neceſſitate co-* " *guntur: ſed ſi iam in ea ætate ſunt, vt propriæ mentis vtan-* " *tur arbitrio, & in peccato ſua voluntate retinentur, & à* " *peccato in peccatum ſua voluntate præcipitantur.* Hæc Baiani omittunt, quibus manifeſtè conſtat Auguſtinum excludere ab adultis peccandi neceſſitatem: non vtique impropriam. Nemo enim illam excludit. Propriam ergo. Ac proinde ſi quam aliam admittit, impropria eſt, & aliquo modo ſuperabilis à peccatore. Et tamen, inquiunt Baiani, *numquam fugit ad aliquam impropriam neceſſitatis acceptionem dum premeretur à Pelagianis.* Non

Ib cap. 4.

reſpondet Pelagianis dum ſcribit contra duas Epiſtolas Pelagianorum? Idipſum conuincitur ex alio loco quem citant ex opere imperfecto contra Iulianum; vbi

Lib. 1. num. 107.

Auguſtinus ex conceſſis à Iuliano probat admittendam eſſe aliquam peccandi neceſſitatem illæſa libertate; quandoquidem ille non negabat quæ contrahitur ex peccandi conſuetudine. Atqui hæc non eſt inſuperabilis illa neceſſitas quæ reddat impoſſiblem malæ voluntatis ſuſpenſionem: ſed eſt mitior, & minùs propria: hæc igitur Auguſtino ſufficit. Dicimus ergo, ſicubi Auguſtinus admittat peccandi neceſſitatem ex ignorantia ſequutam, vel impropriam, intelligere neceſſitatem & aliqua ratione ſuperabilem à peccatore: vel peccatum ipſum ſumere impropriè pro eo quod eſt quidem contra legem, ſed ſine culpa, eo quòd lex ignoretur; quomodo peccata ſunt improuiſi motus concupiſcentiæ, qui culpa carent ex ſententia Nou-Auguſtinianorum: & quæ fiunt contra legem ex ignorantia facti, vel ex ignorantia ipſiuſmet legis; ſi eſt lex poſitiua ex iiſdem: & furtiui aſſenſus dormientium in res turpes, qui

culpa etiam carent, nec imputantur à Deo ex Auguſtino, vt paulò poſt dicetur. Hac ratione ſi quando reperiretur apud Auguſtinum, vel apud Hieronymum, aut quemlibet alium, peccatum eſſe quod fit ex ignorantia iuris naturalis: & ea ſupponererur integra & inuincibilis, & Auguſtini, & Nou-Auguſtinianorũ exemplo, dicendum eſſet improprium eſſe peccatum illud & ſine culpa.

§ III.

Auguſtinus ſæpè etiam intelligendus de ignorantia quæ ſuperari poteſt adhibita diligentia.

TERTIO poſtulandum eſt ab Aduerſarijs vt oſtendant Auguſtinum in ijs locis quæ adducunt, ſupponere adeo inuicibilem eſſe ignorantiem, vt nulla ſubſit in diſcendo, vel inquirendo voluntatis negligentia, quòd clariſſima ſint illius verba & olim prolata cùm ſcriberet libros De libero arbitrio, & deinde approbata, dum Pelagianos oppugnaret in libro de Natura & Gratia. NON TIBI AD CVLPAM IMPVTATVR QVOD INVITVS IGNORAS SED QVOD NEGLIGIS, QVÆRERE QVOD IGNORAS. Quæ ſola verba cùm contineant perſpicuam cæterorum omnium locorum, quæ nobis opponuntur, interpretationem, altiſſimo tamen ſilentio preſſa ſunt à Nou-Auguſtinianis, vt videantur vel clauſis oculis legiſſe Auguſtinum, vel ad proprios tantùm errores apertis, non ad germanam ipſius ſententiam. ſed de hoc teſtimonio fuſiùs poſtea.

Atque hoc confirmari poteſt ex eo loco quem citant ex Epiſtola ad Sixtum, qui ſi penitus inſpiciatur plus officit eorum cauſæ, quàm proſit. Dicit enim Auguſtinus, *Inexcuſabilis eſt omnis peccator vel reatu originis, vel* « *additamento propriæ voluntatis. Quia & ipſa ignorantia in* « *eis qui intelligere noluerunt, ſine dubio peccatum eſt: in eis* «

autem qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in vtriſque non eſt iuſta excuſatio, ſed iuſta damnatio. Vbi vides peccatumquod diſtinguitur contra peccatum originis, conſtitui per *additamentum propriæ voluntatis.* Quæ propria voluntas, quia nulla eſſe poteſt in eo à quo ignorantia inuicibilis propriam cognitionem ſubtrahit; ideò ſignificat Auguſtinus fieri hoc additamentum per eorum ignorantiam, qui *intelligere noluerunt.*. Ignorantiam verò eorum qui *intelligere non potuerunt*, ſignificat Auguſtinus eſſe tantùm pœnam alienæ ac malæ voluntatis, Adami ſcilicet: non verò peccatum propriæ. Ad quam pœnam iuſtè damnati ſunt Adami poſteri propter reatum originis, quem excuſare non poſſunt: eſto excuſare poſſint reatum propriæ voluntatis: hanc eſſe Auguſtini mentem qui non videt, volens nolens cæcus eſt.

§. IV.

Ignorantiam ſæpe ſumit pro illa quæ non tollit omnem mali notitiam, ſed tantùm minuit. omnem peccatorem ex Auguſtino eſſe etiam præuaricatorem.

QVARTO poſtulandum eſt vt oſtendant Auguſtinum adeo profundam ſupponere ignorantiam mali; nulla vt oberret eius ſpecies peccantis cogitationi. Contingit enim paſſim, vt dum peccamus, inuincibiliter ignoremus aut non cogitemus pleraque, quæ ſi menti occurrerent non peccaremus, vnde illud, *omnis peccans eſt ignorans*: ſed quia non eſt integra illa ignorantia, nec tollit totam peccati cognitionem; ideo nec illud penitus excuſat, etiamſi minuat eius grauitatem. peccatur ergo & ex ignorantia quodammodo peccatur, quòd interdum vocetur incognitum atque ignoratum, quod non ita probè notum eſt. In quem ſenſum Chryſoſtomus interpretatur illud Pauli Rom, 7.

ſine lege peccatum mortuum erat, ideſt, *non ſic notum.* In hunc modum accipienda eſſe pleraque Auguſtini loca à Baianis oppoſita ex ipſomet Auguſtino perſpicuè liquet. Et primò nobis opponunt id quod dicit Auguſtinus accepta lege Moſaïca quæ dicit, *non concupiſces*, eos qui putabant *magnum bonum eſſe*, obedire concupiſcentiæ, cognouiſſe id eſſe malum, & cùm eſſent antea *peccatores*, factos eſſe inſuper *præuaricatores.* Quod ipſum aliis etiam locis repetit, vt cùm illud Apoſtoli, *peccatum ſine lege mortuum eſt*, ſic paſſim exponit, *non quia non eſt; ſed quia latet.* Sed audiant Auguſtinum alio loco interpretantem ipſum ſeſe, ac dicentem, omnes omnino peccatores etiam eſſe præuaricatores. *Eſſe enim aliam legem non per Moyſem datam, ſecundùm quam ſunt præuaricantes cæterarum gentium peccatores, vbi enim non eſt lex, nec præuaricatio. Quæ iſta lex eſt niſi fortè illa de qua idem dicit Apoſtolus, gentes quæ legem non habent naturaliter quæ legis ſunt faciunt, hi legem non habentes ipſi ſibi ſunt lex? ſecundùm hoc ergo quòd dicit legem non habentes; ſine lege peccauerunt, ſine lege peribunt, ſecundùm hoc verò quod ait, ipſi ſunt lex; non immeritò præuaricatores æſtimantur omnes peccatores terræ. Nullus enim eſt qui faciat alteri iniuriam, niſi qui fieri ſibi nolit. Et in hoc tranſgreditur naturæ legem,* QVAM NON SINITVR IGNORARE, DVM ID QVOD FACIT NON VVLT PATI. Vnde concludit, *omnes igitur præuaricantes gratia Saluatoris inuenit, alios magis, alios minus.* QVANTO ENIM LEGIS MAIOR IN QVOCVMQVE COGNITIO, TANTO MINOR PECCATI EXCVSATIO. En vt Auguſtinus peccatores illos qui habita ratione Moſaicæ legis non ſunt præuaricatores, eſſe tamen dicit habita ratione legis naturalis: *quam non ſinuntur ignorare*, dum proximum offendunt. En vt non dicit nullam eſſe in illis legis cognitionem, ſed eſſe *minorem.* En tandem vt pronuntiat, poſtquam ſtatuit nullum eſſe peccatum quod non ſit prçuaricatio, *nullam eſſe præuaricationem ſi non ſit lex.* Quænam autem eſt lex

Lib. 1. de ſtatu nat. lap cap. 5. ſerm. 1. de Verbis Ap. cap. 7.

In Pſ. 118. conc. 25.

illa contra quàm præuaricari poſſunt qui peccant ex ignorantia inuincibili. Naturalis, inquiunt Baiani, quia contra poſitiuam ignoratam nemo præuaricatur. Lex verò naturalis vbi nam eſt? ſcripta eſt, inquit Apoſtolus in cordibus. Quid autem eſt quippiam eſſe ſcriptum in corde? ô Baiani quod ignorat cor dicíne poteſt in corde ſcriptum? Non dici debet ex corde potiùs deletum? Oculos aperite, quos error claudit, nullum eſt peccatum ſi non eſt præuaricatio. Nulla eſt præuaricatio ſi non eſt lex. Lex naturalis nuſquam eſt, ſi non eſt ſcripta in cordibus. Scriptum in cordibus dici non poteſt quod penitùs incognitum eſt. Concludite Baiani, ac dicite illum qui non habet ſcriptam legem naturalem in corde ſuo, quippè quam ignorat omninò, ideò præuaricari quia facit contra eandem legem ſcriptam in corde alterius: quod erit ideo peccare Titium, quia facit contra conſcientiam Caij: Digna videlicet Apolline veſtro ſũt iſthæc oracula, dignúmque tam diuturnæ in Auguſtino meditando pretium operæ.

Certè Auguſtinus cauſam hanc perimit, etiam vbi propitium Baiani putant. Cùm enim cap. illo 81 Enchiridij quod citant, præuaricationem eſſe non poſſe ſignificat dum eſt ignorantia, in vniuerſum loquitur, & vel comprehendit etiam præuaricationem & ignorantiam Legis naturalis: vel illam potiſſimùm intelligit adeo vt velit non eſſe præuaricatorem legis naturalis qui legis naturalis ignarus eſt, vt conſtat ex ipſa orationis ſpecie qua duas in vniuerſum cauſas aſſignat peccatorum omnium, cùm dicit *nos peccare duabus ex cauſis*, & aſſignat cauſas naturæ corruptæ adhærentes, ad quorum alterum pertinet ignorantia potiſſimum iuris naturalis, altera eſt infirmitas ex concupiſcentia, his verbis, *aut non videndo quid facere debeamus, aut non faciendo quod debere fieri iam videmus*: Egere igitur Dei adiutorio non ſolùm ad vincendam ignorantiam, ſed etiam ad vincendam infirmita-

tem: Eam verò vinci, dum vincuntur delectationes earum rerum, *quas vel habere cupiendo, vel amittere metuendo ſcientes volenteſque peccamus, iam non ſolùm peccatores, quod eramus etiam cùm per ignorantiam peccabamus, verùmetiã prævaricatores, cùm id non facimus quod faciendũ iam eſſe nouimus: vel facimus quod non faciendum eſſe iam ſcimus.* Si quis hîc Auguſtini ſententiam reſtringat, velitque intelligi de lege tantùm ſcripta, non de naturali, quod ſignificat; quandiu neſcitur non eſſe illius præuaricationem, quo iure hoc facit? & quid eſt in Auguſtini verbis quod faueat? ſimiliter cùm dicit *accedente cognitione præuaricationem exiſtere*, ſi velit intelligi de cognitione parta per promulgationem ſcriptæ legis tantùm, & non de quacumque alia, vnde hoc colligit & cur negabit auctore Auguſtino præuaricatores eſſe illos quoque, qui non faciunt quod naturæ lumine faciendum eſſe norunt: vel faciunt quod non faciendum eſſe iam ſciunt? Quod ſi & poteſt eſſe præuaricatio contra legem naturæ: & vt ſit, requiritur & ſufficit, vt naturæ lumine ſine auxilio ſcriptæ legis peccator intelligat quid illa præcipiat; ex conſequenti concluditur, qui præceptum aliquod legis naturalis nullo modo nouit, nullo etiam modo contra illud præuaricari. Vnde iam conſtabit argumentum ex principiis Auguſtini. Omnis peccator contra legem aut præceptum naturale, eſt etiam eius præuaricator, vt antea oſtenſum eſt ex Auguſtino: Qui omnino neſcit legem aut præceptum naturale, non eſt eius præuaricator: Ergo qui omnino neſcit legem aut præceptum naturale, non eſt contra illud peccator. Neceſſe eſt igitur vt vel impropriè accipiatur peccatum quod eſſe dicitur ante cognitam legem naturalem; vel vt incognitam eſſe illam non ſit aliud, quàm eſſe minus notam: vnde ſequitur etiam peccatorem illum qui contra præuaricatorem diſtinguitur, ideò diſtingui, quia eſt minus præuaricator, iuxta illud quod antea dixit Auguſtinus, omnes eſſe præuaricatores, *ſed alios magis, minus alios.*

» Idem conſtat ex enarratione in Pſal. 57. cùm dicit: » *Omnibus tanquam in cõcione generis humani veritas clamat:* » *Si vtique verè iuſtitiam loquimini, recta iudicate filii hominum. Cui enim iniquo nondum facile eſt loqui iuſtitiam? Aut* » *quis de iuſtitia interrogatus, quando non habet cauſam, non* « *facilè reſpondeat quid ſit iuſtum? Quandoquidem manu formatoris noſtri in ipſis cordibus noſtris veritas ſcripſit, Quod* » *tibi non vis fieri &c.* HOC ET ANTEQVAM LEX DARETVR: » NEMO IGNORARE PERMISSVS EST, VT ESSET VNDE IVDICA- » RENTVR, ET QVIBVS LEX NON ESSET DATA. *Sed ne ſibi homi-* » *nes aliquid defuiſſe quererentur ſcriptum eſt & in tabulis, quod* « *in cordibus non legebant. Non enim & ſcriptum non habebant,* » *ſed legere nolebant.* IDEÒ SCRIPSIT DEVS NATVRÆ LEGEM IN » CORDIBVS HOMINVM QVAMNON SINVNTVR IGNORARE, VT » ESSET VNDE IVDICARENTVR. Non erat igitur vnde iudica- » rentur, ſi ignoraſſent. Et vide quod dicit, *ſcriptum erat* » *ſed legere nolebant*, pergitq;, *Oppoſitum eſt oculis eorum quæ* » *in conſcientia videre cogerentur, & quaſi forinſecus admota voce Dei ad interiora ſua homo compulſus eſt, dicente ſcriptura, in cogitationibus enim impii interrogatio erit. Vbi interrogatio, ibi lex. Sed quia homines appetentes ea quæ foris* » *ſunt etiam à ſeipſis exules facti ſunt; data eſt etiam conſcripta lex:* NON QVIA IN CORDIBVS SCRIPTA NON ERAT; SED » QVIA TV FVGITIVVS ERAS CORDIS TVI *ab illo qui vbique* » *eſt comprehenderis, & ad teipſum intro reuocaris.* Non latebat igitur peccatum ante legem ſcriptã quando reperiri poterat ab eo qui cogitationes hominum interrogat. Vel certè ſi latebat, latebat tantùm fugientes ſuam conſcientiam *nolentéſque* illud cognoſcere, ne cogerentur odiſſe. Vnde patet Auguſtinianum quoque illud eſſe quod ex Chryſoſtomo allatum eſt & latere peccatum non eſſe aliud quàm *non ſic notum eſſe*.

Cap. 9. Idem cernere eſt in libro ſecundo de ſermone Domini in monte. Vbi dum exponit quî fieri potuerit illud quod legitur in libro Iob, dum dicitur deus Sathanã allocutus; id ait fieri potuiſſe per naturales & veras quas habuit

habuit dæmon cogitationes, quod vt exponat ſubdit. *Nam quando illi* (qui ſcilicet hoc capere nequeunt) *valent intelligere, nullam eſſe animam, quamuis peruerſam, quæ tamen vllo modo ratiocinari poteſt* IN CVIVS CONSCIENTIA NON LOQVATVR DEVS? *Quis enim ſcribit in cordibus hominum naturalem legem, niſi Deus? De qua lege Apoſtolus ait, Cum enim gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis ſunt faciunt, hi legem non habentes ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis conteſtante conſcientia ipſorum, & inter ſe inuicem cogitationum accuſantium, aut etiam excuſantium, in die qua iudicabit Dominus occulta hominum. Quapropter ſi omnis anima rationalis* ETIAM CVPIDITATE CÆCATA, *tamen cùm cogitat, & ratiocinatur, quicquid in ea ratiocinatione verum eſt, non ei tribuendum eſt, ſed ipſi lumini veritatis, à quo vel tenuiter pro ſui capacitate illuſtratur, vt verum aliquid in ratiocinando ſentiat; quid mirum ſi diaboli anima, &c.* Si ante legem ſcriptam nemo eſt adeo peruerſus *in cuius conſcientia non loquatur Deus*, ex mente Auguſtini; an rectè ſentiunt qui putant ex eiuſdem etiã mente ante legem ſcriptã peccaſſe homines ex ignorantia inuincibili iuris naturalis? An eandem mentẽ ſunt aſſequuti qui peccari probant ex ignorantia inuincibili, propterea quòd Auguſtinus cenſeat peccare illos quos propria ipſorum malitia excæcauit, cùm doctrinam ſuam de conſcientia illa iuris naturalis Auguſtinus extendat *ad omnem animam etiam cupiditate excæcatam*? Et dicere audent hauſiſſe Auguſtinum illa dogmata de ignorantia nimirum inuincibili, præuaricationem quidem, non tamen peccatum excuſante, ex Apoſtolo, cùm oſtendat ſe ex eodem Apoſtolo hauſiſſe contrarium, hoc eſt ſcriptam legem neſcientes accuſari *propriis cogitationibus* inuicem aduerſantibus, & *conteſtante conſcientia*? De ſtatu nat. lapſæ lib. 2. cap. 5.

Dicent fortè tum Auguſtinum ſecum, tum Apoſtolum ita conciliari, vt in grauioribus delictis non detur ignorantia legis naturalis niſi vincibilis, in leuioribus

verò, & quorum cognitio longiùs diſtat à primis principijs, detur ignorantia inuincibilis. Sed hæc fruſtra ſunt. Conſtat enim Auguſtinum atque etiam Apoſtolum illa ipſa crimina ſupponere incognita fuiſſe ante legem quæ ſunt per legem manifeſtata. Quæ ſunt autem illa quæ per legem manifeſtata ſunt? *Non adulterabis, non furtum facies, non occides, non falſum teſtimoniũ dices*: hæccine non ſunt grauiora crimina? Cætera verò quæ vel ſunt leuiora, vel ab his principiis longiùs trahuntur, lex ſcripta vbinam explicat? Ergò illa relinquit perinde incognita, donec diſcurſu naturali, vel diſciplina, vel alia quadam ratione innoteſcant. Nota igitur erant ex Auguſtino per conſcientiam iuris naturalis illa ipſa quæ ſcripta lex explicuit, & quæ per conſcientiam iuris naturalis nota non erant, lex non explicuit. Ergò ruit tota hæc machina, & quidquid Nou-Auguſtiniani hoc loco moliuntur ſupra ſtuppam ædificatur, coguntúrque velint nolint in eandem nobiſcum interpretationem venire, vt dicatur Auguſtinus non omnem iuris naturalis cognitionem acceptam referre ſcriptæ legi, ſed aliquam, illam ſcilicet qua iam expreſſiùs intelligitur ſupremi legiſlatoris voluntas & authoritas & intentatæ pœnæ tranſgreſſoribus, & præmia obſeruatoribus propoſita, & futura vulgò eorum infamia, iſtorum verò laus & gloria, & mortalium atqne immortalium approbatio. Acceſſiſſe hanc cognitionem eſt peccatum fuiſſe per legem cognitum, & hæc fuiſſe ignorata prius, & peccatum fuiſſe incognitum, hoc eſt minus notum; aut etiam incognitum prorſus per excluſionem diuinæ huius & ſupernaturalis cognitionis diuino innixæ teſtimonio qua dari poteſt initium iuſtificationi, & ſalutis æternæ merito.

Atque hæc interpretatio confirmari poteſt vel ex illo ipſo loco quem Baiani citant ex ſerm. 4. de verbis Apoſtoli. Nam ibi Auguſtinus Manichæos dicentes legem eſſe malam, vrget publico mortalium omnium te- Cap. 4.

ſtimonio, qui anticipato quodam conſcientiæ iudicio negare non poſſunt quin ſit bonum quod lex præcipit, " & malum quod vetat; hoc enim ſignificat cùm dicit, " *Ecce lex, ecce deſuper tuba diuina, clamat homini, Non concupiſces. non concupiſces. Reprehende, ſi potes, fac, ſi reprehendere non audes quia bonum eſt quod dicit non concupiſces: malum eſt concupiſcere. Malum culpat lex, à tuo malo te prohibet lex. Ergo fac quod iubet lex &c.* Et ideò quòd dicit, ante legem concupiſcentiam videri bonam, minimè intelligendum eſt de bonitate quadam morali quæ turpitudini repugnet, ſatis enim explicat ipſe in quo ſita ſit illa bonitas cùm ſubdit, *Inuenio hominem concupiſcentias ſuas carnales ſectantem, totùmque ſe illis in ſeruum donantem, aucupari vndique voluptates, fornicari, inebriari (non dico amplius) fornicari inquam, inebriari. hæc dixi quæ licitè committuntur, ſed non Dei legibus. Quis enim aliquando ad iudicem ductus eſt, quia meretricis lupanar intrauit? Quis aliquando in publicis tribunalibus accuſatus eſt quia per ſuas lyriſtrias laſciuus immundúsque defluxit? Quis aliquando habens vxorem, quia ancillam ſuam vitiauit, crimen inuenit? Sed in foro, non in cælo; in lege mundi, non in lege creatoris mundi. Luxurioſus autem immundus atque laſciuus fœlix dicitur, abundare voluptatibus, frui deliciis. Iam verò ſi ſe vino ingurgitet* &c. *Cùm laudantur iſta, & dicitur fœlix eſt, magnus eſt, bene eſt illi, & non ſolùm hoc non putatur eſſe peccatum, ſed etiam putatur vel Dei donum, vel certè ſuaue, blandum, licitum, bonum, procedit lex & dicit, non concupiſces* &c. Vides quò pertineat illud *putare bonam eſſe concupiſcentiam*? Nempe non eſſe contra ſæculi leges, nec ab illis reputari peccatum & earum reſpectu eſſe licitum bonum, de cætero bonum, dulce & blandum, & naturæ corruptæ deſiderabile, cuius copia etiam in bonis fortunæ cõputetur, & inter Dei dona quandoque ponatur. Ait autẽ Auguſtinus (*non dico amplius*) id eſt non recenſeo furta, homicidia, alieni tori violationes, quia leges humanæ iſta vetant, & puniunt, ſúntque vulgò exo-

Ib. cap. 5.

ſi atque infames qui perpetrant, ideóque non eſt idem horum iudicium. Sed alia, nempè fornicari, inebriari, hominibus ſuam ipſorum conſcientiam parum curantibus, in aliorum verò iudicia, exemplàque ac vota intentis, nec quidquam inde mali timentibus bonum videbatur, donec ſuperuenit lex *non concupiſces*, qua intellectum eſt hoc quoque crimen eſſe quod ad ſuperius tribunal pertineret, eſſétque puniendum grauioribus pœnis quàm quæ ſolent humanis legibus conſtitui. hæc eſt omninò mens Auguſtini, nec alia fingi poteſt, niſi ab amatoribus figmentorum.

" Huc refer quod obiicitur ex ep. 105 ad Sixtum, dum di-
" cit Auguſtinus, *ſed neque ab illo quod originaliter cōtrahitur,*
" *neque ab his quæ vnuſquiſque in vita propria vel non intel-*
" *ligendo, vel nolendo intelligere mala congregat, vel etiam in-*
" *ſtructus in lege additamento præuaricationis exaggerat, quiſ-*
" *quàm liberatur, & iuſtificatur niſi gratia Dei per Ieſum Chri-*
" *ſtum Dominum noſtrum.* Quibus verbis ſignificat tribus modis peccari *non intelligendo, nolendo intelligere, & contra veritatem intellectam præuaricando.* peccatur ergò, inquiunt, *non intelligendo*, quod hoc loco ignorantiam denotat inuoluntariam. ſed diſtinguendum eſt, peccatur non intelligendo malum eſſe illud in quo quis peccat; negatur: Nec Auguſtinus hoc intendit, peccatur *non intelligendo* ea quæ per Euangelium innoteſcunt, & quæ iuuant tum ad expianda peccata præterita, tum ad euitanda futura: conceditur: hoc enim quod iam dicit Auguſtinus peccari *non intelligendo*, explicandum eſt per ea quæ paulò ante præmiſit, dum diſtinxit tres omnino peccantium gradus. Primus eſt eorum qui nolunt intelligere, vt benè agant. Secundus eſt eorum qui intelligunt, & tamen malè viuunt, in quo ponit philoſophos illos, qui, vt dicit Apoſtolus, *cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt.* Tertius eſt eorum qui legem Dei audierunt præſertim Euangelicam, hoc eſt eorum qui præter naturalem illam & philoſo-

phicam cognitionem, habuere vel habere potuere ſupernaturalem ex prædicatione, ad quos pertinet illud, *ſi non veniſſem, & loquutus eis fuiſſem* &c hos ergo poſtremos qui Deum ſenſibiliter loquentem audierunt, Auguſtinus ſcripturam ſequutus dicit eſſe omni ratione inexcuſabiles, & addit, *Dei tamen iuſtum iudicium nec illis parcit, qui non audierunt.* Quare hoc? rationem paulò ante præmiſit. Quia etiam ſi iuſtam habere poſſint excuſationem illius peccati, quòd non crediderint ignorata credendi obligatione atque etiam ipſa re quæ credenda eſt, *pleni tamen ſunt alijs magnis multiſque peccatis*, quæ videlicet ſine Euangelio vel Moſaica lege ſatis ipſis nota ſunt. Hi ergo quibus non parcit diuinum iudicium, quamuis non audierint Euangelium, intelliguntur ab Auguſtino poſtea quandò dicit, peccari *non intelligendo*, iudicari enim ſine lege, qui ſine lege peccauerunt. Et ſi querantur ſubſtractam ipſis fuiſſe rationem hanc vel delendorum vel vitandorum peccatorum; negat Auguſtinus iuſtam eſſe querelam, quòd ea potius iuſta ſit peccati originalis pœna. Vniuerſim verò de peccatoribus omnibus qui ſuam ignorantiam & peccandi neceſſitatem prætexunt, antea pronuntiauit, *In maioribus ſtatibus meritò dici, hi noluerunt intelligere vt bene agerent.* Patet igitur ex hoc etiam loco alieniſſimam eſſe ab Auguſtini mente cogitationem illam, quòd peccari damnabiliter poſſit ignorato inuincibiliter iure naturali & malo quod committitur prorſus incognito. Et quod antea dixi confirmatur, aduerſarios de ignorantia iuris naturalis id intelligere, quod Auguſtinus de ignorantia iuris diuini dictum voluit,

Atque hoc pacto ſoluitur quod obijciunt ex libro 6. contra Iulianum, Cùm dicit Auguſtinus baptizatos non carere ignorantiæ malo, *per quod à neſcientibus innumerabilia peccata committuntur.* Inter quæ peccata recenſet, *æmulationem & contentionem*, quam Apo- Cap. 16.

ſtolus damnat in recens baptizatis. Eſt enim manifeſtum hanc ignorantiam non fuiſſe ignorantiam, quæ tolleret omnem malitiæ cognitionem, etiam illam quæ paſſim reperitur in non baptizatis & infidelibus: ſed ignorantiam, quâ recens baptizati non percipiebant *quæ ſunt ſpiritus Dei*, quâ *ſecundùm hominem ambulabant*, quâ non intelligebant, *ſe eſſe templum Dei & Spiritum ſanctum in ipſis habitare*, nec aduertebant ſe *non eſſe baptizatos in nomine Pauli*, ſed in nomine Chriſti. Quæ eſt ignorantia remouens non naturalem iuris naturalis cognitionem, ſed ſuperiorem lucem & ſupernaturalium motiuorum atque obligationum apprehenſionem: habebant igitur aliquem ſenſum ſuorum peccatorum etiam ſupernaturalem, ſed tenuiorem & imperfectum, & qualis eſt in lactentibus, vnde dicit Apoſtolus de illis, *lac vobis potum dedi, non eſcam.* Vt omittam hîc quoque locum habere quod ante dixi, & eſſe hoc aliud exemplum ad probandum Nou-Auguſtinianos accuſare ignorantiam iuris diuini, quam abſoluerant.

Hæc ſcilicet perpetua quædam eſt Nou-Auguſtinianorum aberratio, quod cùm ſibi propoſuerint ad probandum ignorantiam inuincibilem iuris naturalis non excuſare peccatum, relicto iure naturali, argumentantur ab ignorantia doctrinæ fidei & mediorum diuinitus reuelatorum ad conſequendam ſalutem. Quid enim aliud ſignificat quod obijciunt ex libro de ſpiritu & littera cap. 3. liberum arbitrium non valere niſi ad peccandum, *ſi lateat veritatis via*? Quæ, inquam, eſt hæc via veritatis niſi Chriſtus, qui eſt *via & veritas*? Latere autem hanc viam, eſt ne latere quòd furtum ſit malum? quòd periurium vitandum ſit? quòd parricidium ſit execrandum? & alia quæ ſunt iuris naturalis, vt quia ignorantia illius viæ non excuſat peccatum, inferre poſſint ignorantiam iuris naturalis non excuſare? Quid cogitabant qui hæc obiecere?

Eodem pertinet quod addunt ex libro de nat. & gr. cap. 40. *fatendum miſerabiles eſſe tenebras in animo humano qui ſcit quemadmodum debeat domare leonem, & neſcit quemadmodum viuere.* Loquitur enim Auguſtinus de illa ſcientia & de illa vita quæ per *Chriſti nomen & per eius Euangelium diſcitur*, & ad æternam ſalutem ordinatur. Qua ignorata, non ideò ſequitur ignorari ius naturale, quippe quod probe cognitum fuit multis vitam illam ignorantibus.

Et illud quoque quod ſumunt ex 2. de pecc. mer. cap. 17. nolle homines eſſe ſine peccato in hac vita *quia latet quod iuſtum eſt*, & ideò *ignorantiam impedire ne abſtineat ab opere malo*; perſpicuum eſt intelligi ab Auguſtino de ignorantia quæ excludit ſupernaturalem cognitionem & quæ per gratiam pellenda eſt, cúm dicit, *vt autem innoteſcat quod latebat gratiæ Dei eſt.* Quod ſi præter hanc nullam aliam agnoſcerent Baiani cognitionem mali naturalem, fateantur neceſſe eſt omnes qui non illuminantur ſupernaturali gratia, laborare inuincibili ignorantia iuris naturalis & vice verſa illuminari ſupernaturali gratia omnes homines qui ſenſum aliquem habent iuris naturalis: ac proinde nullum eſſe naturalem iuris naturalis ſenſum: quod ridiculum eſt, & Auguſtino manifeſtè repugnat. Ex quo vlterius ſequetur, cùm ex principiis Baianorum omnis gratia ſit efficax, & nulla ſufficiens; nullum eſſe qui cum hac illuminatione non recipiat voluntatis motum illuſtrationi reſpondentem: & qui præuentus tali gratia non abſtineat efficaciter ab opere malo: atque ita tandem fiet neminem peccare qui non peccet ex ignorantia inuincibili iuris naturalis. Quia nemo peccabit qui non careat illuſtratione illa ſine qua ius naturale inuincibiliter ignoratur. fateantur ergò Baiani neceſſe eſt, id quod dicit Auguſtinus, *latere quod iuſtum eſt*, ita interpretandum, vt idem ſit ac non perfectè cognoſci, & in lumine gratiæ, nec aliam ab eo ignorantiam ſupponi.

Quod etiam fateri debent in eo loco de ſpiritu & litera cap. 34. cùm dicit Auguſtinus fore perfectam Sanctorum iuſtitiam, *ſi nihil eorum lateret, quæ pertinent ad iuſtitiam.* Quid enim, an putant ignorantiam eſſe iuris naturalis, ſi quid latet eorum quæ pertinent ad iuſtitiã? Non pertinent ad iuſtitiam motiua omnia exercendæ iuſtitiæ? non pœnarum & præmiorũ propoſitiones? non præcepta ſupernaturalia? non Chriſti monita? non exẽpla? Et horũ quippiam ignorari vel non ſatis apprehendi â Sanctis hoc eſt dari ignorantiã iuris naturalis?

Manifeſtum eſt eandem eſſe rationem eorum quæ afferunt ex interpret. Pſal. 99. *Deum aliquando nobis oſtẽdere peccata noſtra, & tunc nos ire in fletus*, vbi dicunt Baiani, ſi aliquando, ergo plerumque ignorantur. Ridiculè admodum Quaſi verò Magdalena laboraret ignorantia inuincibili iuris naturalis antequam ei peccata oſtenderẽtur in illa luce gratiæ quæ totam in fletus ſoluit? Et quis non videt Baianos non philoſophari conſequenter? ex lib. 2. de peccat. mer. *debere nos orare, ne tentatione vincamur, vel cùm fallit & præoccupat neſcientes, vel cùm premit atque vrget infirmos.* Vel enim ſupponunt ita præoccupari neſcientes tentatione, vt nulla omninò ſit mali cogitatio, vel non; ſi primum, in quo differt hæc tentatio à motibus improuiſis quos Baiani tamen excuſant? ſi ſecundum, quid hoc ad communem ſententiam de ignorantia inuincibili peccatum excuſante, cùm ſupponatur hîc eſſe peccati cognitio? Nec pluris faciendum quod addunt ex lib. 1. peccare homines *per ignorantiam & infirmitatem non exſertis aduerſus concupiſcentiam totis viribus voluntatis.* Voluntas enim nullas omnino vires habet ad pugnandum contra malum incognitum, vt per ſe patet; ergo ſi habet tamen aliquas vires quas non penitus exſerit contra concupiſcentiam, ſupponenda neceſſariò eſt aliqua eius tanquam malæ atque inimicæ cognitio; eſto non tanta quanta eſſe poſſet, quantáque ad victoriam expediret.

De pecca. mer. cap. vltimo.

Cap. 3.

Quod

Quod pariter valet ad ſoluendũ quod aſſumũt ex lib. 1. ad Bonifacium. *Neque enim agit in eis etiam qui ſuadet & decipit niſi vt peccatum voluntate committant, vel ignorantia veritatis, vel delectatione iniquitatis, &c.* Si ſubtraheret tentator omnem mali cognitionem, ita vt nullus eſſet eius ſenſus, an hoc ageret vt *peccatum voluntate committeretur?* Nonne vel apud ipſos quoque Baianos receptum eſt nullam eſſe voluntatem incogniti? Quomodo ergo voluntate committi poteſt illud cuius nulla eſt cognitio? Eſt hoc igitur tentatoris artificium, quòd cùm probè ſciat non fore peccatum ſi eſſet vel nimia eius ignorantia, vel nimia ſcientia: aliud quidem manifeſtum eſſe ſinat tentando, & aliud celet. Manifeſtari ſinit prohibitionem quantum ad peccandum ſufficit, celat autẽ rationes alias à peccando deterrentes. Et ideò ſubdit Auguſtinus quòd Baiani tentatorẽ imitati celarũt. *Sed hæc voluntas quæ libera eſt in malis, quia delectatur malis; ideó libera in bonis non eſt, quia liberata non eſt.* Volũtas an delectatur incognitis? an habet libertatẽ circa obiecta circa quæ nulla prælucet cognitio? Ex his igitur ſatis conſtat mentem Auguſtini nequaquam eſſe negare omnẽ omnino mali cognitionem iis qui reuera & culpabiliter peccant ex ignorantia: ſed tantùm aliquam: & Auguſtinianos eſſe Scholaſticos omnes qui ſequuntur in hac parte S. Thomam 1.2. q. 76. artic. 3. Cap. 3.

Vnde ſoluitur etiã illud quod obiiciunt ex enarratione in Pſ. 35. *hæc feciſti antequam ſcires iniquitatem; feciſti cũ eſſes in ignorantia. Dat Deus veniam, modò cognouiſti eam, dimitte illã, vt poßit facile ignorantiæ tuæ venia dari.* Hæc enim, vt patet ex contextu, iis dicuntur qui quærunt iniquitatẽ ſuam. Inquiſitio verò cognitionem aliquam ſupponit rei quæ quæritur, non eſt igitur plena hæc iniquitatis ignorantia. Etſi plena ſupponatur, ita vt cùm primum ſuſpicio aliqua mali ſubierit, deſiſtat quis facere ipſum peccatum, quod ideò faciebat quia penitus ignorabat, non erit hoc proprium & completum peccatum: nec

alia indigebit pœnitentia quàm ſola ceſſatione · nec alia venia quàm ſola non imputatione, quam diuina iuſtitia negare non poteſt:nec ſi cui certũ eſſet tali ſe ex ignorantia deliquiſſe, deberet dicere, *dimitte nobis debita noſtra*, vel, *delicta iuuentutis, &c.* eo fine vt abſolueretur à culpa ; neque Auguſtinus vſquam contrarium dixit.

Sed quando in hunc locum incidimus, notare lubet aduerſariorum fidem in Auguſtino citando, verba illius ſunt initio huius commentarij. *Non vnum hominem,* » *ſed genus hominum iniquorum dicit, qui ſibi aduerſantur non* » *intelligendo vt benè viuant* : NON QVIA NON POSSVNT, » SED QVIA NOLVNT. *Aliud eſt enim quando quiſque cona-* » *tur aliquid intelligere, & per infirmitatem carnis non poteſt,* » *&c. Aliud autem quando pernicioſiùs agit aduerſus ſeipſum* » *cor humanum : vt quòd poſſit intelligere ſi bona voluntas ac-* » *cederet, non intelligat; non quia difficile eſt, ſed quia volun-* » *tas aduerſa eſt, hoc autem fit dum amant peccata ſua, & ode-* » *runt præcepta Dei.* Quæ poſtrema verba, inquiunt Baiani, de ſtatu naturæ lapſæ lib. 2. cap. 3. *manifeſtant de rebus agilibus intelligendis eſſe ſermonem.* Nempè dum dicitur homo aliud intelligere velle, nec poſſe, aliud poſſe, ſed non velle. Videamus ergo num de rebus agilibus vtrumque intelligat Auguſtinus. Poſtquam enim exemplum attulit eorum qui poſſunt intelligere, ſed nolunt, ſubdit. *Fac hominem quærere quomodo ſit æqualis Filius Patri, credidit, quærit intelligere, nondum poteſt. Magna enim res eſt, &c.* O Baiani, de rebus agilibus agit Auguſtinus? Et quiſquam ſit qui poſt eiuſmodi vel proditionem vel ſupinitarem committere velit ſuam fidem diuturnis iſtis Auguſtini lectoribus, putétque cæteris Theologis præiudicatum de ſtudio viginti annorum in eo verſando commentandóque? Sed vt clariùs pateat Auguſtinum ad agibilia referre quod quis nolit intelligere cùm poſſit : & ad ſpeculabilia quòd non poſſit cùm velit; pergit, *antequam hoc poſſit*, intelligere ſcilicet, In principio erat verbum, &c. *nutritur in*

fide, & conatur intelligere, vt intelligat quantum Deus dederit. hæc de ſpeculabilibus. Addit. *Numquid hoc cum conatu intelligit, quod tibi fieri non vis alteri ne feceris?* En vt ad agibilia tantùm refert illud quod ſine conatu intelligitur, & proinde quod nemo neſcit, niſi qui neſcire vult: vt agibilium potiſſimum voluntariam ſignificet ignorantiam, ſpeculabilium autem inuoluntariam & inuincibilem.

Et verò quid ſibi vult illud, *non de vno homine, ſed de genere iniquorum dici* non intelligere illos, *non quia non poſſunt, ſed quia nolunt?* Qui dicit non vnus tantùm homo, ſed genus iniquorum, numquid totam deſignat *generalitatem* iniquorum? Iam quæro an vllus ſit qui damnabiliter peccet, qui non ſit iniquus & conſequenter illa *generalitate* contineatur? Nullus opinor. Nullus ergo damnabiliter peccat, in quem illud non cadat non intelligere ipſum, *non quia non poteſt, ſed quia non vult.* Ergo nullus damnabiliter peccat qui dici poſſit non intelligere quia non vult, ſed quia non poteſt. Ergo iuxta hoc Auguſtini principium, nullus peccat ex ignorantia inuincibili.

Iam quòd obijciunt, ex eo quòd Auguſtinus dicat *pernicioſiùs*, agere illos qui nolunt intelligere, ſequi eos agere pernicioſè qui non poſſunt; ex dictis ſolutum manet. Si enim volunt illud pernicioſiùs comparatiuum eſſe ad eos qui omnino non poſſunt intelligere, dicendum erit ex Auguſtino pernicioſè agere eos qui omnino non poſſunt intelligere myſterium Trinitatis iuxta iam dicta. Igitur vel *pernicioſiùs*, non eſt comparatiuè poſitum: vel ſit comparatio non cum iis qui omnino non poſſunt, ſed cum iis qui difficilè poſſunt. Ita enim habet textus. *Aliud autem quando pernicioſiùs agit aduerſus ſeipſum cor humanum, vt quòd poſſit intelligere ſi bona voluntas accederet, non intelligat,* NON QVIA DIFFICILE EST, *ſed quia voluntas aduerſa eſt.* Quòd ſi pertinaciæ indulgendum erit, vt *pernicioſiùs* illud compara-

tiuum ſit ad eos qui omninò neſciunt malum eſſe quod faciunt, facilè concedetur pernicioſiùs peccare qui formaliter & propriè peccant, quàm qui materialiter & impropriè. Quare totus hic locus aduerſarijs nihil omnino prodeſt; nocet verò plurimum.

§. V

Baiani nimis probant, ex religioſa conſuetudine petendi veniam eorum quæ quis per inaduertentiam vel ignorantiam commiſit, non ſequi peccatum fuiſſe culpabiliter.

QVINTO monendi ſunt Baiani vt videant ne nimiùm probent, quando ex conſuetudine fidelium Deum timentium qua ſolent petere veniam eorum quæ ab ignorantibus commiſſa ſunt, inferre volunt inuincibilem iuris naturalis ignorantiam non excuſare à peccato. Nam primò hæc conſuetudo frequentiùs locum habet in iis quæ per ignorantiam facti vel iuris poſitiui ab hominibus peccantur, vt per ſe patet: & conſtat ex veteri lege, vbi tam multa præcipiuntur ad obtinendam veniam eorum quæ quis per ignorantiam peccauit cap. 4. Leuit. Atqui hæc ignorantia, vt ipſi etiam volunt, excuſat à peccato, ex mente Auguſtini. 2. quia Auguſtinus clarè docet ea quæ dormientibus accidunt illudente concupiſcentia, carere culpa,
Lib. 4. cap. 2. 1. de Ciuit. cap. 25. Et tamen idem Auguſtinus ſignificat hæc etiam præbere quandam pœnitētiæ materiam, contra Iulianum, vbi ſic loquitur. *Quid agit in eis*, concupiſcentia, *quos contra ſe compellit vigilare atque pugnare: & ſi quando ab eis vllum vel in ſomnis furatur aſſenſum cùm euigilauerit* GEMERE, ET INTER GEMITVS DICERE, QVOMODO IMPLETA EST ANIMA MEA ILLVSIONIBVS? Atque vt conſtet Auguſtinum minimè ſupponere aſſenſum criminoſum, pergit. *Quid cùm ſopitos deludunt*

ſomnia ſenſus, neſcio quomodo etiam caſtæ animæ in turpes labuntur aſſenſus, QVÆ SI IMPVTARET ALTISSIMVS, QVIS VIVERET CASTVS? Huc refer timorem illum horrorém-que quo Hieronymus fatetur ſe corripi ſolitum, ſi quando tale aliquid paſſus Martyrum baſilicas ingredi cogeretur. Quæ vt poſſint cohærere, dicendum eſt, vt honeſti officij genus eſt, quod quis per inculpabilem ignorantiam offendit apud alium excuſare; ita & religioſam eſſe apud Deum ſignificationem doloris de eo quòd contra quamcúmque ipſius legem neſcientibus nobis excidit. Quam cogitationem promouet S. Leo Papa in Epiſtola ad Epiſcopos Affricæ cap. 5. vbi de virginibus per vim oppreſſis ita loquitur. *Illæ autem famulæ Dei quæ integritatem pudoris oppreſſione barbarica perdidere, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia ſua, ſi ſe incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamuis enim omne peccatum ex voluntate naſcatur, & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui, minus tamen eis oberit, ſi quòd potuerunt animo non omittere, doleant ſe vel corpore perdidiſſe.* Nec alium haberet ſenſum quod quotidiana oratione ſancti dicunt, *dimitte nobis debita noſtra,* ſi certi eſſent ſe nihil niſi per inuincibilem ignorantiam deliquiſſe. Verùm accidit paſſim vt vel ſibi conſcij ſint alicuius in inquirenda veritate negligentiæ, quæ cauſa præſumebatur in illis antiquæ legis ſacrificiis, ex Auguſtino; vel certè huiuſce culpæ dubium aliquod timorémque patiantur, qualem experiuntur religioſiſſimæ ac ſanctiſſimæ animæ. Quòd expreſſit Hieronymus quando dixit recentes à baptiſmo ſtatim in prima communione corporis Chriſti iuſſos dicere, *dimitte nobis debita noſtra, non humilitatis mendacio,* vt Pelagiani nugabantur, SED PAVORE FRAGILITATIS HVMANÆ SVAM CONSCIENTIAM FORMIDANTIS. Atque hinc ſolutũ manet quod obiicitur ex libro de Spiritu & liter. cap. 36. de iis qui putant Deo placere vel non diſplicere quæ faciunt, & poſtea per ſcripturam vel alia

Cont Vigilant.

De nat. & grat. cap. 7.

3. cont. Pelag.

ratione edocti intelligunt eſſe malum, & veniam petunt. Quò etiam pertinet quod eſt in Epiſtol. 65. ſub finem.

CAPVT VIII.

Exponitur locus Palæſtinæ Synodi, de ignorantia ſecundùm neceſſitatem, & non ſolùm ſecundùm voluntatem.

SEd præcipua reſtat Aduerſariorum machina ex Concilio Palæſtino deſumpta, vbi contra Pelagium definierunt Epiſcopi Orientis numero quatuordecim, *ignorantiam & obliuionem ſubiacere peccato, etiamſi eueniant* SECVNDVM NECESSITATEM, ET NON SOLVM SECVNDVM VOLVNTATEM. Quod cùm Auguſtinus arripuiſſet tum alibi, tum in eo libro quem ſcripſit de geſtis Pelagij, diſtinxit quidem duplicem ignorantiam, *voluntatis* alteram, hoc eſt voluntatiam, alteram *neceſſitatis*, hoc eſt, inuoluntariam, &, quod dicere ſolemus, inuincibilem; ſed conſtanter aſſeruit neutra peccatum excuſari. Quo teſtimonio nihil afferri poteſt efficacius, nihil fortius ad cogendos Scholaſticos omnes vt ſuum illud *generale pronunciatum* abiurent, ſed adeò perſpicuam habet ſolutionem hoc argumentum, vt mirum ſit eos qui ſe in Auguſtino voluendo conſenuiſſe iactant, id non aduertiſſe.

Tota nimirum hæc cum Pelagianis controuerſia tractatur, quos oportet ſemper ſupponere negaſſe gratiæ neceſſitatem. Ex quo præiudicio videndum eſt, quid illi per ignorantiam voluntatis intellexerint: & quid per ignotantiam neceſſitatis. Ergo per ignorantiam voluntatis eam intellexiſſe certum eſt, quam voluntas propria virtute ac ſine ſpeciali Dei auxilio pellere poteſt. Siquidem gratiam negabant. Quænam igitur erat ignorantia neceſſitatis. Illa videlicet, quam

voluntas per ſeipſam perque proprias vires non poteſt pellere. Quod ſi quæ talis eſſet, negabant imputanda quæ ex illa ſequerentur peccata. Auguſtinus cum ſanctiſſimis Epiſcopis Orientis, contrario aſſumpto principio de neceſſitate gratiæ ſupponit ignorantiam, quam homo excutere non poteſt propriis viribus, excuti poſſet alienis, auxilio nimirum diuinæ gratiæ: ac proinde quæ eſt ignorantia neceſsitatis habita ratione eorum quæ natura per ſe ipſa præſtare poteſt, illam eandem fieri ignorantiam voluntatis habita ratione præſentis auxilij, quod Deus offert; ideóque nec excuſari, nec excuſare à peccato, quòd per hominem ſtet quominus vtatur hoc auxilio. Quòd ſi quando cõtingeret vt nec proprio nec alieno auxilio vinci poſſet, imputanda tamen peccata quæ ſequerentur ex ipſa; numquam & nuſquam ab Auguſtino dictum eſt, nec aduerſarij vllum eiuſce rei teſtimonium proferre poſſunt.

Dixi non imputanda *peccata quæ ſequerentur* ex ipſa. nam etſi nec proprio nec alieno auxilio ignorantia vinci poſsit, ſubiacere nihilominus credidit Auguſtinus reatui peccati originalis ante baptiſmum, ſicuti & concupiſcentiam, vt antea monſtratum eſt, & in eum ſenſum interpretari potuit ſententiam Orientalium Epiſcoporum contra Pelagium hoc peccatum negantem. Item non excuſat ignorantia actualia peccata non ex ipſa ſequuta, ſed quorum tamen ſequeretur pœnitentia & expiatio ſi ea non præceſsiſſet. Et hoc ſenſu dicit Auguſtinus quòd antea retulimus, *ignorantiam eorum qui ſimpliciter neſciunt, neminem ſic excuſare vt æterno igne non ardeat, ſi propterea non credidit quia non audiuit omnino quod crederet.* Nempè quia tametſi non ſit arſurus propter peccatum infidelitatis, ardebit tamen propter alia peccata contra lumen rationis ſcienter commiſſa, delenda de cætero ſi fidei radius illuxiſſet. Quo pertinet illa quoque Auguſtini doctrina quam

De gratia & libero arbit cap 3.

tradit tract. 89. in Ioannem, vbi dicit infideles ad quos Chriſtus non eſt loquutus habere excuſationem, *non de omni peccato ſuo, ſed de hoc peccato quo in Chriſtum non crediderunt: & ideò quamuis hanc excuſationem habere poſſint, non poſſe tamen effugere damnationem*, originali ſcilicet atque aliis peccatis actualibus debitam ex ipſa non ſequutis: ſed propter ipſam non deletis. Quibus
Epiſt. 105. ſimilia leguntur in Epiſt. ad Sixtum. At vero ſi quando ita eſt inuincibilis, vt nec propria nec extrinſecus oblata virtute ſuperari poſſit, cauſa tamen ſit vt committatur aliquid quod legi, quæ ignoratur, repugnat; iterùm dico numquam negaſſe Auguſtinum quin peccatum excuſet; ſed quotieſcumque excuſare negat, intelligere ignorantiam quæ oblato extrinſecus auxilio vinci poteſt, & quæ licet ſit ignorantia ſecundùm neceſſitatem, habita ratione propriarum virium, nihilominus tamen habita ratione oblati extrinſecus auxilij ſit ignorantia ſecundùm voluntatem. Quæ ſolutio quàm eſt perſpicua ad diſſuendum quod obiicitur ex Concilio Palæſtino, tam etiã eſt Auguſtiniana, vt mox conſtabit.

Cap. 17. Et conſtat primò ex libro de nat. & gr. vbi ſic loquitur Auguſtinus. *Tractat etiam iſte Pelagius de peccatis ignorantiæ, dum tamen omnino potius diſputet, quàm vt oret & dicat, da mihi intellectum vt diſcam mandata tua.* De ignorantia voluntatis ſentiebat Pelagius quod ſentiendum erat, vt Auguſtinus fatetur. Ergo de ignorantia neceſſitatis intelligi debet quod dicit, malle illum diſputare, vt ſcilicet probet peccatum excuſare, quàm dicere, *da mihi intellectum, vt diſcam mandata tua.* Quaſi diceret, quòd tibi per naturam ſcire impoſsibile eſt, per gratiam ſit poſsibile: atque ita quæ per naturam inuicibilis eſt ignorantia, per gratiam vinci poteſt: ſed tu diſputare mauis quàm petere illam gratiam, ac dicere, *da mihi intellectum vt diſcam mandata tua.* Hæc apertiſsima eſt S. Doctoris intelligentia. Vnde ſubdit. *Aliud eſt enim non curaſſe ſcire quæ negligentiæ peccata etiam per ſacrificia quædam*

quædam legis videbantur expiari, aliud intelligere velle nec poſſe, & facere contra legem non intelligendo quid fieri velit. Quid eſt illud *nec poſſe*? nimirum eo modo quo dicebat Pelagius, qui toto libro quem refutat Auguſtinus hoc altero de natura & gratia, pro naturæ poſſibilitate ſeu ſufficientia ad bene viuendum pugnauit. Vnde paulò ante de eo dixit Auguſtinus. *Illud eſt quod expecto ab iſto audire ſi poſsim, eos qui ſecundùm ſpiritum viuunt, & ob hoc etiam hic adhuc viuẽtes iam quodammodo in carne non ſunt, vtrum gratia Dei viuant ſecundùm ſpiritum*, AN SIBI SVFFICIANT IAM DATA CVM CREANTVR POSSIBILITATE NATVRÆ ET PROPRIA VOLVNTATE? Ecce propriæ voluntatis *ſufficientiam* & naturæ vi creationis omnibus neceſſariis inſtructæ *poſsibilitatem* ad benè viuendum iuxta Pelagium. Vnde & antea dixerat Auguſtinus, *hoc ſi ſecundùm ſcripturam ſapiamus, non cogimur contra Chriſtianam gratiam diſputare & ea dicere quibus demonſtrare conemur naturam humanam neque in paruulis medico indigere quia ſana eſt, & in maioribus ſibi ipſam ad iuſtitiam ſi velit poſſe ſufficere.* Ex quo patet illud quod retulimus, *aliud eſt intelligere velle nec poſſe*, ſignificare defectum naturalis ſufficientiæ ad intelligendum; ac proinde hanc ignorantiam non aliter vocari ignorantiam ſecundùm neceſſitatem, quàm quia natura non ſufficit ipſa ſibi ad ſciendum quod ignoratur. Et ideo ſubdit ſtatim Auguſtinus. *Vnde admonemur à Deo petere ſapientiam*, vt ſignificet eandem ignorantiam quæ per ſolam naturam vinci non poteſt, vinci poſſe per gratiam: itaque fieri ignorantiam voluntatis, quæ erat neceſſitatis, in iis qui nolunt obedire Deo monenti vt petant ſapientiam quàm à ſe ipſi habere nequeunt. Obedire autem Pelagiani recuſabant, quos ideo Auguſtinus de natura & gratia cap. 16. ſignificat contradicere orationi qua ſapientia petitur, *ne iniuria fiat libero arbitrio* QVOD SIBI SVFFICIT POSSIBILITATE *naturæ ad implenda omnia præcepta iuſtitiæ.* Putabant enim perire libertatem, ſi ne-

Cap. 6.

ceſſaria eſſet gratia: quaſi hoc quod eſt liberam eſſe voluntatem idem eſſet, ac per ſeipſam & ſine gratia naturalibus donis ſuperaddita ſufficere ad benè viuendum. Adde quod eſt cap. 58. Pelagianos *tantam tribuere voluntati poteſtatem, vt pietati auferant orationem.* Nec aliud vnquam poſtulabat Auguſtinus, quàm vt Pelagius hanc gratiæ neceſſitatem ad vincendam ignorantiam fateretur, facilè conceſſurus excuſandos defectus qui ſequerentur ex ipſa, ſi eſſet omni ratione inuincibilis, & per naturam, quia non ſufficeret, & per gratiam, quia obtineri non poſſet, hinc eſt quod cùm retuliſſet loco iam citato Pelagium quidem eatenus rectè ſentire quòd diceret petendam à Deo eſſe veniam de peccatis præteritis, ſubiungit, *vt autem adiuuetur ne peccet, nuſquam dixit,*
Cap. 18. *non hic legi. mirum de hac re omnino ſilentium.* Et antea cùm Pelagius oſtendiſſet ſe non excludere gratiam, qua conſtitueretur poſſibilitas non peccandi, quam adſtruebat in vita præſenti, ſubdit Auguſtinus, *fateor dilectioni*
Cap. 9. *veſtræ, cùm iſta legerem, lætitia repentè perfuſus ſum, quòd Dei gratiam non negaret, per quam ſolam homo iuſtificari poteſt: hoc enim in diſputationibus talium maximè deteſtor & horreo. Sed pergens legere cætera, &c.* inuenit ſcilicet ludere Pelagium, & gratiam quam admittebat non aliam intelligere, quàm gratiam naturalem ſpectantem ad donum creationis. Inde eſt etiam quòd Auguſtinus in illa quæſtione, an ſit poſsibile aliquem eſſe ſine peccato in hac vita, affirmanti Pelagio dicit. *Sed hoc vnde ſit*
De nat. & grat. cap. 59. *poſsibile confiteatur, & pax eſt.* Ex quibus perſpicuum fit & Pelagium per illam ignorantiam ſecundùm neceſsitatem, quam diſtinguebat contra ignorantiam ſecundùm voluntatem non aliam intellexiſſe, quàm illam cui pellendæ natura per ſe ipſa non ſufficeret: & Auguſtinum cum Epiſcopis Orientis nihil aliud poſtulaſſe quàm vt ad gratiam recurreret, auxiliúmque poſtularet quo natura iuuaretur, ex cuius rei negligentia quæ ſecundùm neceſsitatem erat ignorantia; fieret ignorantia ſecundùm voluntatem: neque poſſet amplius

excuſari aut excuſare peccata inde ſequuta. Atque hoc, eſt quod toto illo libro de natura & gratia omnibus ferè paginis inculcatur.

Idem conſtat 2. ex ep. 105. ad Sixtum cùm dicit Auguſtinus *humana ſuperbia tanquam præſumens de viribus liberi arbitrii excuſatam ſe putat, quando ignorantiæ non voluntatis videtur eſſe quòd peccat.* Quomodo enim excuſatio hæc pertinere poteſt ad humanam ſuperbiam, & quo ſenſu dicitur illa præſumere de iuribus liberi arbitrii, dũ negat ſe peccare in ijs quæ per ignorantiã facit? Quàm connexionem habet iſta præſumptio cũ illa negatione? non certè aliam, quàm quia homines Pelagianis imbuti cogitationibus exiſtimant id quod per vires liberi arbitrij perque humanam diligentiam ſcire non poſſunt, nec poſſe ipſis nec debere ad damnationem imputari: nec humiliari volunt inopiam ſuam atque indigentiam confitendo : nec mendicare vt gratiam, per quam id quod ipſorum natura ſe ſola præſtare non poteſt, Dei beneficio conſequantur. Quaſi dicerent, vel poſſum à meipſo ſcire quicquid ad bene viuendum mihi neceſſarium eſt, vel non poſſum ; ſi poſſum, non egeo gratia: ſi non poſſum, non pecco neſciendo quod ſcire nequeo. Cui humanæ ſuperbiæ reſpondet Chriſtiana humilitas. Non potes ſcire & tamen neſciendo peccas. Quia & voluntas Dei, & neceſſaria tuæ ſalutis cura cogunt te paratum diuinitus auxilium quærere, atque eo vti vt adiutus intelligas. quod ſolus ſcire nequis. Quod ſi præſtare negligas, iam quæ erat ignorantia neceſſitatis, fit ignorantia voluntatis, quæ tibi ad damnationem imputatur. Confirmatur hoc ex iis quæ paulò poſt Auguſtinus ſubiungit: *Ideò autem diuina eloquia eos inexcuſabiles dicunt, qui non ignorantes, ſed ſcientes peccant, vt ſecundùm iudicium ſuperbiæ ſuæ quo multum confidunt de viribus propriæ voluntatis ſe inexcuſabiles videant: quia de ignorantia iam non habent excuſationem, & nondum eſt iuſtitia cui putabant ſufficere*

voluntatem: ſuperbia nimirum erat eaque duplex: prima quòd iſti putarent ſuam ſibi ſufficere voluntatem ad implenda ea quæ ſcirent: ſecunda quod aliqua neſciri nihil nocere ipſis crederent. Eo enim ipſo excuſabiles eſſe quod neſcirent. Auguſtinus autem vult vt duplicem inopiam ſentiant contra duplicem illam præſumptionem, alteram gratiæ ad ſcienda quæ ad ſalutem ſpectant neceſſariæ; alteram gratiæ neceſſariæ pariter ad ea implenda quorum ſcientiam conſequuti iam ſunt: atque ideò permittere Deum vt labantur in ijs quæ ſciunt, vt intelligant ſe ſuæ voluntatis viribus nimium confiſos. De cætero autem quando non ſtaret per ipſos quominus gratiam inſtructionis ad ſciēda neceſſaria obtinerent, non imputari ad peccatum vel hanc ignorantiam vel malum quod ex ipſa ſequeretur, Auguſtinus ſatis ſignificauit paulò ante, quando hanc ignorantiam diſtinxit contra illam quæ peccatum eſt, dicendo tantùm hanc eſſe *pœnam peccati* cùm alia ſimul peccatum ſit.

Conſtat 3. ex lib. 2. de pecc. mer. cap. 2. vbi Auguſtinus ex propoſita illa Pelagianorum præſumptione de viribus liberii arbitrii ita ratiocinatur: » *Vnde fit* » *conſequens, vt nec orare debeamus ne intremus in tentationem, hoc eſt, ne tentatione vincamur, vel cùm fallit & præ-* » *occupat neſcientes: vel cùm premit atque vrget infirmos*, hoc ſcilicet concludebant Pelagiani ad neceſſitatem ſalutis nihil referre, vt ignorantia, quæ ſuperari non poteſt per arbitrium nudum, ſuperaretur per arbitrium adiutum, & eo præcisè homines excuſari quòd aliquid neſciant per naturam, neque laborandum an ſciri poſſit per gratiam: ideoque nec orandum vt non inducamur in eam tentationem quæ fallit & præoccupat neſcientes. Quod & *noxium* & *ſaluti perniciosum*, &, *religioni qua imbuti ſumus ac pietati qua Deum colimus aduerſum*, Auguſtinus explicare pergit; hæc eſt igitur pietas qua Deum colimus, hæc religio, vt putemus poſſe nos oratione

quotidiana id obtinere, quod natura negat, vnde intelligamus eam quæ neceſſitatis eſt ignorātia in natura deſtituta, fieri voluntatis ignorantiam neglecta diuini adiutorij petitione. Quod confirmat ex eo quòd immediatè ſequitur, apud Auguſtinū *Acute autem ſibi videntur dicere* QVASI NOSTRVM HOC VLLVS IGNORET; QVOD SI NOLVMVS, NON PECCAMVS: NEC PRÆCIPERET DEVS HOMINI QVOD ESSET HVMANAE IMPOSSIBILE VOLVNTATI. *Sed hoc non vident quòd ad nonnulla ſuperanda; vel quæ malè cupiuntur, vel quæ malè metuuntur, magnis aliquando & totis viribus opus eſt voluntatis, quas non perfectè in omnibus adhibituros præuidit, qui per Prophetam veridicè dici voluit, non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens*, &c. Ignorantia neceſſitatis illa eſt ex qua ſequitur vt ſi peccemus, nolētes peccemus, illa etiā eſt qua fit vt ſi teneamur vel facere vel fugere quod neſcimus, cenſendus ſit Deus præcipere quod impoſſibile eſt humanæ volūtati: vnde ſequitur propria peccandi neceſsitas, quā vt vidimus ſupra, Baiani contendunt aſſertam ab Auguſtino cōtra Pelagianos illam euertere conantes. Conſtat autem vel ex hoc vno loco, quàm falsò quàmque inuerecundè abutantur nomine Auguſtini. Quid enim ille reſpondet? *Admiſſis*, inquiunt, *omnibus quæ velut abſurda aduerſarij proferebant, aſſeueranter docuit huiuſmodi ſententias ac definitiones ſuas non eſſe de quolibet peccato intelligēdas: ſed de illo ſolo quod in paradiſo primus parēs ſumma voluntatis libertate perpetrauit.* Irane verò? Pelagiani proferunt tanquam abſurdum ſi peccemus ex ignorantia quæ eſt ſecundum neceſſitatem, ſequi nos peccare nolentes: & Auguſtinus hoc admittit? Dicebant indidem ſequi Deum præcipere quæ ſunt humanæ voluntati impoſſibilia; & Auguſtinus hoc admittit? hæc admittit qui dicit *neminem ignorare* quin falſa ſint, & quin ſint vera quæ ſunt eis contraria, nempè *nos non peccare niſi velimus, & Deum non præcipere quæ ſunt impoſſibilia humanæ voluntati*? Et quid quæſo, eſt ideò peccari à nobis

De ſtatu nat. lap. lib. 1. cap. 4.

quia non adhibemus totas vires voluntatis ad ea ſuperanda quæ malè cupiuntur, vel quæ malè metuuntur? Non adhibere totas vires ad aliquid faciendũ, hoccine eſt nõ habere vires, & eſſe impoſſibile quod faciendũ eſt? Neceſsitatẽ admittit peccandi qui vires ad reſiſtendũ agnoſcit & non adhiberi quæritur? Et loquitur, vt dixiſtis, Auguſtinus de primo tantùm peccato, cùm dicit peccatum non eſſe ſi non ſit voluntarium, & ſi neceſsitate committatur? Cùm dicit, *nos in his quæ male metuimus vel malè cupimus*, nos, ideſt, Adamus? Nos qui, vt pergit dicere Auguſtinus, deſignamur illo Pſalmi verſiculo, *non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens*, ideſt, Adamus? Nos, qui poſt baptiſmum docemur dicere, dimitte nobis debita noſtra, ideſt, Adamus? O Baiani definite tandem aliquando credulitate hominum abuti, nec poſcite vt putemus veſtris tantùm oculis viſum eſſe Auguſtinum, à quo tam clarè liquet nos etiam qui corpus peccati gerimus deſignari cùm dicit, non peccare ſi nolumus: nec conſequenter ſi peccatum inuincibiliter ignoramus: nec præcipi quæ noſtræ ſunt impoſsibilia voluntati. Nulla igitur eſt ignorantia quæ peccandi neceſsitatem trahat: & ſi quæ trahit, non aliter nocet, quàm quia ſpernitur gratia per quam vincatur, fitque ignorantia voluntatis oblatione gratiæ, quæ ſine gratia eſt ignorantia neceſsitatis. Hæc Auguſtiniana eſt Theologia, cui ea quæ contradicit, Calumniana eſt.

Conſtat 4. ex iam allato Auguſtini teſtimonio luculentiſsimo illo quod protulit primo in lib. 3. de libero arbitrio cap. 19 & confirmauit in lib. de natura & grat. cap. 67. cùm dicit. *Non tibi ad culpam imputatur quòd inuitus ignoras, ſed quòd negligis quærere quod ignoras.* Hoc autem dicit vt reſpondeat obmurmurantibus qui queruntur ſe damnari propter peccata inuincibilis ignorantiæ, vnde eſt generalis reſponſio, qua intelligitur quæ ſit mens Auguſtini quoties ſignificat peccari ex ignorantia quæ eſt ſecundùm neceſſitatem. Intelligit enim

ea tantùm ratione peccari, quòd non quæratur auxilium quo naturalis illa neceſsitas & impoſsibilitas auferatur, auferri verò auxilium illud, & per hominem ſtare quominùs acceptetur, Auguſtinus ſignificat. Quod vt perſpicuè intelligatur, & quia confert ad ea etiam confirmanda quæ contra mandatorum impoſsibilitatem, & pro gratia ſufficienti dicuntur, repræſentare iuuat totum hunc locum, & paulò diligentiùs hic expendere.

CAPVT IX.

Expenditur Auguſtini teſtimonium ex libro de nat. & grat. cap. 67.

§. I.

Ex citato loco ſeptem notatu digna contra Non-Auguſtinianos colliguntur.

AVGVSTINVS loco iam citato in hunc modum refert ea quæ dixerat aliàs in libris de libero arbitrio contra illos qui peccatis ſuis obtendunt ignorantiam & infirmitatem ortam ex peccato originali.

Hinc iam hominibus de ipſius ignorantiæ difficultatiſque in prolem primi hominis traiectis intus atque transfuſis velut iuſtam querelam deponentibus, ita reſponſum eſt. (nimirum libro 3. de lib. arb. cap. 19.) *Quibus breuiter inquam* « *reſpondetur vt quieſcant, & aduerſus Deum murmurare de-* « *ſiſtant. Rectè enim fortaſsè quererentur, ſi erroris & libidi-* « *nis nullus hominum victor exiſteret. Cùm verò vbique ſit* « *præſens qui multis modis per creaturam ſibi Domino ſeruien-* « *tem auerſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem,* « *diligentem adhortetur, conantem adiuuet, exaudiat deprecan-* « *tem* NON TIBI AD CVLPAM DEPVTATVR QVOD INVITVS « IGNORAS, SED QVOD NEGLIGIS QVÆRERE QVOD IGNO- «

RAS. NEQVE ILLVD QVOD VVLNERATA MEMBRA NON COLLIGIS, SED QVOD VOLENTEM SANARE CONTEMNIS. Quibus in hunc modum relatis ſubiungit *Ita & exhortatus ſum quantum potui ad rectè viuendum, & gratiam Dei non euacuaui, ſine qua natura humana iam contenebrata atque vitiata illuminari non poteſt. De qua re cum iſtis tota vertitur quæſtio, ne gratiam Dei quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro peruerſa naturæ defenſione fruſtremur.* Hæc Auguſtinus: vbi hæc obſeruanda ſunt.

Primum eſt, Auguſtinũ ſignificare ideò inexcuſabiles eſſe illos qui vincuntur à ſuis tentationibus, quòd non deſint qui eas vincant, cũ dicit. *Rectè enim fortaſſe quæreretur, ſi erroris atque libidinis nullus hominum victor exiſteret:* Quæ cogitatio nihil habet rationis; niſi ſupponátur ij qui victi ſunt à tentationibus, idem potuiſſe, quod potuere qui eas vicére: ac proinde non fuiſſe victos ex impoſſibilitate reſiſtendi, ſed ex ſocordia contra Baianos.

Secundum eſt. Exponere Auguſtinum quomodo peccatores facultatem illam habeant non peccandi, vel tentationibus, quibus ſuccumbunt, reſiſtendi, verbis illis, *cùm verò vbique ſit præſens qui multis modis, &c.* Quibus apertè ſignificat paratum eſſe vbique diuinum auxilium ad id præſtandum quod ab hominibus exigitur. Quod deinde iterum confirmat dum explicat quomodo non ſunt grauia Dei præcepta, quòd ſcilicet amando impleri poſſint: vt autem ſit amor ille, *petat*, inquit, *quo deſtituitur, vt impleat quod iubetur.* Et vt oſtendat huiuſce rei poſſibilitatem, atque etiam facilitatem, huc refert quod dictum eſt in Deut. *Prope eſt verbũ in ore tuo, & in corde tuo:* & acceperat quod addũt Septuaginta, *& in manibus tuis.* Quæ verba vel nihil ſignificant, vel ſignificãt non exigi mandatorũ obſeruantiam niſi ab ijs qui alterutrum habent, aut vires ad implendum, aut gratiam ad petendum quo carent. Neque dici poteſt Auguſtinum loqui tantùm de auxilio inſtructionis vel adhortationis

Cap. 69.

Cap. 30.

adhortatîonis externæ; tum quia quòd eſt tantùm in aute non poteſt dici eſſe in *corde*: neque *in manibus cordis*, vt etiam Auguſtinus interpretatur, dum id quod dicũt Septuaginta *in manibus tuis* refert ad *ſpiritales manus cordis*; tum quia hæc affert ad refutandam eorum querelam qui peccatis ſuis obtendunt impoſſibilitatem aliter faciendi. Manifeſtum enim eſt illam querelam refutari nòn poſſe per oppoſitionem externorum tantùm auxiliorum, niſi interna quoque coniungantur quorum receptionem peccatores vel impediunt cùm poſſint non impedire, vel inutilem reddunt denegato conſenſu.

Tertium eſt. Ea quæ dixerat Auguſtinus de ignorantia quæ non excuſat à peccato, intelligenda neceſſariò de ignorantia quæ ſit aliquo ſenſu voluntaria & vincibilis, ex eo quòd dicit, *non tibi ad culpam imputatur quod inuitus ignoras, ſed quod negligis quærere quod ignoras.* Nemo enim, ſi propriè loquimur, ſcire vel quærere negligit; niſi velimus adeò eſſe inepti, vt hominibus obiiciamus quòd volaré negligant, vel ambulare ſuper aquas. Et quia in iis quæ ad ſalutem pertinent, nec voluntaria nec vincibilis eſſe poteſt ignorantia, ſi ſupponatur nuda voluntas & diuina gratiá deſtituta: ideò eiuſdem gratiæ præſentiam vel ad agendum vel ad orãdum Auguſtinus & ſupponit & aſſerit, vt acceptandi, vel quærendi, vel cooperandi negligentia reos faciat peccantes ex ignorantia, quòd iam peccare conuincantur ex ignorantia vincibili. Nec aliud à Pelagianis Auguſtinus poſtulat, quàm vt hanc gratiam agnoſcant & fateantur, cùm dicit, *de illa verti totam quæſtionem.* Quod idem eſt ac dicere nullam ſupereſſe quæſtionem cum iis qui dicunt vincibilem eſſe ignorantiam omnem, ex qua peccatur, dummodò fateantur in iis quæ ad ſalutem ſpectant, per ſolam gratiam eſſe vincibilem: Vt hinc quoque liquidò pateat Nou-Auguſtinianos excedere cogitationes Auguſtini, vt Caluinum aſſe-

quantur, quando peccari volunt ex ignorantia, quæ, quia nulla ſupponitur gratia, ex omni parte inuincibilis eſt.

Quartum eſt. Id quod ſimiliter dixerat Auguſtinus de infirmitate relicta ex vulnere peccati originalis, nẽpè ipſam quoque non excuſare à peccato; intelligendum eodem modo de infirmitate aliqua ratione voluntaria & vincibili, quippè quæ ſupponat oblationem curationis, hoc enim ſignificat Auguſtinus cùm dicit. *Neque illud quod vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis.* Quòd ſi verum eſt, vincibilis eſt infirmitas oblata efficacis medici copia & quia eſt vincibilis, voluntaria conſequenter eſt eius perſeuerantia in eo qui non curatur.

Quintum eſt. Ex hoc loco euidenter conſtare, eſſe in Deo voluntatem ſanandi eos qui non ſanantur, cùm dicitur, *ſed quod volentem ſanare contemnis.* Nam quòd aliqui dicunt intelligendum eſſe de *voluntate ſigni*, nugatorium eſt, niſi etiam includatur *beneplacitum.* Quid enim eſt aliud contemnere ſanare volentem, quàm non vti beneficio illius qui ſanare vult? Quòd autem beneficium eſt, quòd aliquis ſignificat ſe cuipiam velle bonum quod reuera non vult? Et quis modus reſpondendi huic beneficio niſi ludendo ſimiliter ac dicendo, nos gratias agere maximas tanto benefactori, cùm nullas habeamus? Culpa verò quæ poteſt eſſe, quòd nullum percipiam fructum ex inutili officio, quo medicus dicit velle ſe pellere morbum meum, cùm reuera nolit? Et quid ampliùs faceret circulator aliquis & illuſor, quã quòd iſti attribuunt veriſſimo & ſapientiſſimo Deo? Quòd ſi Deus reipſa non vult ſanare, ſed ſe velle tantùm ſignificat, quomodo poſterior pars illius propoſitionis aduerſatur priori qua dicitur, *nec illud quòd vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis?* Quid, inquam, ſibi vult illud, *ſed quòd* volentem ſanare contemnis? & ſi Deus ſignificat tantùm ſe

velle ſanare cùm nolit, quid aliud imputari poteſt iacenti, quàm quod vulnerata membra non colligat? Omnem rationis ſenſum exuiſſe oportet qui non videt ſenſum huius exprobrationis fatuum eſſe atque inſulſum, *Non imputatur tibi qui ſaucius iaces, quod vulnerata membra non colligis: ſed quod eius ope qui nullam ferre vult opem, ſed velle ſe tantùm ſignificat, non vtaris.*

Sextum eſt. Auguſtinum diſputantem contra Pelagianos in lib. de nat. & gr. ratam habere doctrinam quam olim tradiderat in libris de lib. arbit. nec cenſere contrariam veræ doctrinæ de gratia, cùm dicit: *Ita & exhortatus ſum quantum potui ad rectè viuendum, & gratiam Dei non euacuaui.* Congruit ergo cum vera doctrina de gratia quæ Scholaſtici paſſim inde colligunt, velle Deum ſanare etiam eos qui non ſanantur, & ſaluare qui non ſaluantur: imputari ad culpam ea tantùm quæ fiunt ex infirmitate atque ignorantia vincibili per gratiam à Deo paratam, quando non eſt vincibilis per naturam: adeſſe Deum vocantem, iuuantem, auertentem à malo, etiam iis qui peccant, & conſequenter eos poſſe non peccare beneficio ſufficientis auxilij quod offertur peccantibus. Quæ ſunt omnia Nou-Auguſtinianorum principiis ex diametro contraria. Vnde patet ipſos dum à commmunibus Scholaſticorum placitis ad Auguſtinum appellare ſe dicunt, ab hoc etiam damnari, nec niſi apud Lutherum aut Caluinum inuenire poſſe, à quibus abſoluantur.

Septimum eſt, Nou-Auguſtinianos ſtatuere ſua illa principia de mandatorum impoſſibilitate, deque negatione gratiæ ſufficientis teſtimoniis Auguſtini deſumptis potiſſimum ex lib. de grat. nulla omnino mentione facta loci iam allati ex cap. 67. Ex quo tamen vno conſtabat quo ſenſu cætera eſſent intelligenda, iuxta mentem Auguſtini. Vnde colligitur eos qui gloriantur ſe trigeſies & ampliùs hæc Auguſtini opera legiſſe, ac proinde hunc etiam librum de natura & gratia, oc-

Vide tom. 3. lib. 3. de gr. Christi cap. 13.

cupato fuiſſe animo; nec apud Auguſtinum legere voluiſſe, niſi quæ ipſis videbantur congruere cum erroribus anticipatis, quod & iam ſæpè dictum eſt & ſæpius etiam monſtratum.

§ II.

Refutatur Apologiſtæ Ianſenii inanis cogitatio Auguſtinum indiſtinctè negare loco citato & ignorantiam & quæ fiunt ex ignorantia eſſe peccata.

Apol. 1. p 3. cap. 9. HÆc ſcripſeram cùm mentem ſubiit Apologiſtæ Ianſenij noua quædam huius teſtimonij explicatio. Animaduertit vir, ſi ſuperis placet, arcanorum S. Auguſtini in paucis conſcius S. Doctorem hoc loco non negare peccata eſſe quæ fiunt ex ignorantia inuincibili iuris naturalis, ſed neque tantùm ignorantiam ipſam eſſe peccatum cùm dicit, *non tibi ad culpam imputatur, quod inuitus ignoras.* Antiquum igitur Auguſtinum nouo non repugnare, quia ne nouus quidem peccatum eſſe putat ignorare inuincibiliter ius naturale, ſed tantùm facere vel omittere quod ius illud ignoratum vel prohibet, vel præcipit. Id enim diſertè ipſummet explicare cùm dicit, *quamuis eiuſmodi ignorantia propriè peccatum non ſit, quia tamen pœna eſt peccati, quicquid ex illa cæcitate perperam fit, ſine culpa non fit.* Erudita, Deus immortalis, diſtinctio, & animaduerſio digna cælo lapſis Theologiæ perditæ reparatoribus.

De nat. lap. l. 2. cap. 6.

Sed primùm abs te ſcire velim, ô bone Apologiſta, nullamne eſſe cenſeas ſciendi iuris naturalis obligationem? Quid tibi videtur, natura quæ ad non furandum obligat, an obligat etiam ad ſciendum hoc ipſum, quòd furandum non ſit? Elige vtrum mauis, affirmare, an negare, in vtroque enim pariter comprehenderis. Non obligat, inquit, ad hoc ſciendum: ergo eiuſce rei voluntaria ignorantia non eſt peccatum, quid enim mali

eſt neſcire velle, quod ſcire non tenear; dumque id ſcire non laboro, quid negligo quod debeam curare? erit hoc tamen contra Auguſtinum, quia qua ratione ſignificat ignorantiam inuincibilem non eſſe peccatum, ea ratione ſignificat peccatum eſſe quæ vincibilis eſt, quid enim aliud ſignificant verba illa, ***non tibi ad culpam imputatur, quod inuitus ignoras, ſed quod negligis quærere, quod ignoras.*** Adde quod etiam à nouo Auguſtino refertur loco citato, cap. 2 Pelagij ſententiam ex parte fuiſſe approbatam, & ab Auguſtino, & à Palæſtina Synodo: qua fatebatur *ignorantiam quæ ſecundùm voluntatem eſſet, ſubiacere peccato.* Confitendum igitur eſt aliquam eſſe obligationem ea ſciendi, quæ natura vel præcipit vel vetat, poſtquam ea velle neſcire, vel non curare ſcire, peccatum eſt: iam vide quid dicas. Teneor ſcire quòd furandum non ſit, & teneor non furari, natura vtrumque proponit, neſcio primam obligationem & quia illam neſcio, illi non pareo, vnde ſequitur in me ignorantia inuincibilis, totum hoc eſt, inquis, ſine peccato; bene habet, neſcio pariter ſecundam obligationem, & quia illam neſcio, bona fide alienum vſurpo, peccas, inquis; ſed quare hoc? Teneor ſcire quid debeam patriæ, & quia non cogitaui vnquam de illa obligatione, id inuincibiliter ignoro: culpa vacat, inquis: teneor publicum patriæ bonum priuato meo præferre, quod pariter neſcio, & quia neſcio, huic obligationi non ſatisfacio. Reus es, inquis; Amabo te qua autoritate ita partiris? & quis te conſtituit tam inæqualem iuris naturalis interpretem, vt cùm duplex ſit eius violatio, alteram abſoluas à peccato, alteram damnes pro tuo arbitratu.

Loco citato cap. 2.

Sed vrgendus eſt ſecundò ijs S. Auguſtini teſtimoniis, quibus vtitur ille quem defendit, ſic enim argumentatur. Contendit id ſenſiſſe Auguſtinum, cuius contrarium damnatum eſt in Pelagio à Palæſtina Synodo, atque ab ipſomet Auguſtino, & quidem meritò

Loco cit. cap. 2.

id aſſumit. Sed quid damnatum eſt in Pelagio? id ipſemet refert nouus Auguſtinus, *obliuionem & ignorantiam non ſubiacere peccato, quoniam non ſecundùm voluntatem eueniant, ſed ſecundùm neceſsitatem.* Vides non loqui Pelagium de iis quæ fiunt ex ignorantia, ſed de ipſamet ignorantia, cùm dicit illam, *non ſubiacere peccato*? Hoc damnatum eſt, inquis, ergo ſi benè procedunt illæ probationes, damnatione illa contrarium definitum eſt, nempè ignorantiam & obliuionem quantumuis eueniant ſecundùm neceſſitatem ſubiacere peccato.

Confirmatur ex eo quod ibidem refertur, & approbatur ex Pelagio damnante ignorantiam vincibilem; eadem enim eſt ignorantiæ acceptio, dum illam accuſat, quando eſt vincibilis, & dum excuſat, quando eſt inuincibilis: de vincibili autem dicit *hominem præuigilare debere ne ignoret, ideóque eſſe culpandam ignorantiam, quia id homo neſcit negligentia, quod adhibita diligentia ſcire debuiſſet.* Vidéſne non agere Pelagium de his quæ fiunt ex ignorantia vincibili ſeu voluntaria, ſed ipſammet ignorantiam culpandam dicere? Inuincibilis igitur & inuoluntaria illa eſt, quam inculpabilem eſſe cõtendit. In quo ſi errat, ſequitur pertinere ad fidem, quòd hæc inuoluntaria & inuincibilis ignorantia peccatum credatur, cuius quia cenſuit contrarium Auguſtinus, ſequitur ex hac noua Theologia & erraſſe illum in fide, & fuiſſe hac in parte Pelagianum.

Iterùm confirmatur ex eo quod refertur ex S. Hieronymo, qui dum refutat Pelagianorum doctrinam, ſimiliter eos accuſat quòd negarent peccatum eſſe ignorantiam ipſam, & non ſolùm id quod ex ignorantia fit. *Videris*, inquit, Critobulus cauſam agẽs Pelagianorum, *hominũ accuſare naturam, ac per hoc inuidiam referre in Deũ qui tales homines condidit, vt obliuionis & ignorantiæ peccato carere non poſsint.* Reſpondet autem Atticus qui partes tuetur Catholicorum, *pro obliuione, errore, & ignoran-*

Lib. 1. cont. Pelag. c. 1.

rantia quaſi pro peccato offeruntur ſacrificia ſiue hoc malè iuxta te, ſiue bene iuxta me. Vides pro ignorantia quaſi pro peccato offerri ſacrificia? Et clariùs antea libro primo idem Atticus ita inducitur, *ſcilicet nunc mihi latiſsima ſcripturarum ſpatia peragranda ſunt, vt doceam errorem & ignorantiam eſſe peccatum.* Et iterùm, *callidè quidem argumentaris, ſed non intelligis argumentationem tuam contra ſacras Scripturas facere, volunt enim eloquia ſcripturarum etiam ignorantiam habere peccatum.* Cap. 9. Ibid c 10.

Adde ipſummet S. Auguſtinum qui cum diſtinxiſſet tria iſta, quòd eſt peccatum tantùm, quòd eſt pœna peccati tantùm, & quòd eſt ſimul peccatum & pœna, ad hoc tertium genus ignorantiam reducit. Et vide quomodo id probet, *cæcitas enim cordis*, inquit, *ſi peccatum non eſſet, iniuſtè argueretur ...... Rurſus ſi non eſſet pœna peccati*, de cæcitate cordis dictum putat, quod peccatum ſit, quid autem per hanc cæcitatem intelligat, Iprenſis docet, cùm dicit, *aliud eſt non videre veritatem, aliud cæcum eſſe. Illud notat actus, hoc poteſtatis abſentiam.* Cæcitas ergo ſumpta pro carentia facultatis videndi, qua potiſſimum deſignatur ignorantia inuincibilis, idipſum eſt ex Iprenſi quod Auguſtinus peccatum vocat. Quid quòd ne Iprenſis quidem abſtinere poteſt quominus ſibi contradicat, & ignorantiam eſſe peccatum aſſerat? Vide enim quid ſibi ad probandum aſſumat. Titulus eſt capitis 2. libri 2. de ſtatu naturæ lapſæ. *Ignorãtia etiam quæ neceſsitatis eſt, non voluntatis, hoc eſt inuincibilis, non caret peccato, vt dogma fidei ab antiquis traditum.* Quid autem eſt ignorantiam non carere peccato, & quod dicit deinde *ſubiacere peccato*, & quomodo conciliari poteſt, cum eo quod etiam addit *non eſſe propriè peccatum*? Nimirum hinc liquidò conſtat & Auguſtinum & Hieronymum, & Synodum Palæſtinam indiſtinctè ſumere quæ nouus Auguſtinus & Apologiſta diſtinguere voluerunt, idémque illis eſſe ignorantiam eſſe vel non eſſe peccatum, & eſſe vel non eſſe De nat lap. lib. 2. cap. 6.

peccata quæ fiunt ex ignorantia. Quod vt clariùs eluſceſcat,

Oſtendo tertiò teſtimonium Auguſtini, de quo diſputamus, cùm dicit; *ad culpam tibi non imputatur quod inuitus ignoras*, intelligendum de peccatis quæ fiunt ex illa ignorantia; hoc enim manifeſtè colligitur ex antecedentibus & conſequentibus. Habetur hoc teſtimonium cap. 67. libri de natura & gratia repetitum ex libro tertio de libero arbitrio, ſed vt appareat quam controuerſiam determinet dum ita pronuntiat, altiùs repetendus eſt ſtatus quæſtionis, nimirum ex ſuperiori capite 66. dum dicitur, *quod autem ex vitiis naturæ, non ex conditione naturæ, ſit quædam peccandi neceſſitas audiat homo:* quæſtio eſt de neceſſitate peccandi quæ oritur ex vitiis naturæ, quorum alterum eſt concupiſcentia, alterum ignorantia, hoc autem eſt quærere an debeant imputari quæ fiunt ex ignorantia, quando conſtat ea fieri ex neceſſitate: & idem patet ex verbis quæ referuntur ſtatim initio capitis 67. *Quæcumque iſta cauſa eſt voluntatis ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato ei ceditur, ſi autem poteſt, non ei cedatur & non peccabitur. An fortè fallit incautum, ergo caueat ne fallatur. An tanta fallacia eſt, vt caueri omnino non poſſit? ſi ita eſt, nulla ergo omnino peccata ſunt.* Hæc ſunt verba quibus Pelagiani contendebant opponentes Auguſtinum Auguſtino nulla eſſe peccata, quando talis eſt fallacia quæ illorum cauſa eſt, vt caueri omnino non poſſit per ſolas nimirum vires naturæ. Eſt igitur quæſtio de peccatis ex fallacia vel errore, & quod in idem recidit, ex ignorantia tanquam ex cauſa ſecutis; & Auguſtinus vt huic Pelagianorum obiectioni ſatisfaciat, monet illos vt etiam legant quod addiderat. *Et tamen per ignorantiam facta quædam improbantur & corrigenda iudicantur.* Item, *ſunt etiam neceſſitate facta improbanda.* Item, *ſed hæc omnia hominum ſunt voces ex illa damnatione venientium. Nam ſi non eſt pœna hominis ſed natura, nulla iſta peccata ſunt*; quis hic non videt de iis

agi

Digitized by Google

agi quæ per ignorantiam fiunt, de iis quæ neceſſitate fiunt, de iis quorum ignorantia cauſa eſt. quæſtio igitur eſt de peccatis ex ignorantia ſecutis, quod confirmatur ex capite illo 19. tertij de libero arbitrio, quod ſic incipit, *Hic occurrit illa quæſtio quam inter ſe murmurantes homines rodere conſueuerunt, qui quodlibet aliud in peccando quàm ſe accuſare parati ſunt.* Quid autem eſt homines quidlibet aliud in peccando accuſare malle quàm ſeipſos? Quid, inquam, eſt aliud quàm homines vt excuſent ſuam malam voluntatem in ijs quæ peccant, accuſare ignorantiam, quæ illius cauſa eſt? Atqui hæc propriè eſt illa murmuratio, cui Auguſtinus reſpondet, cùm dicit, *nō tibi ad culpam imputatur, &c.* Subdit enim immediatè poſt expoſitam illam querelam, *quibus breuiter reſpondetur vt quieſcant, & aduerſus Deum murmurare deſinant. Rectè enim fortaſse quererentur, ſi erroris, & libidinis nullus hominum victor exiſteret. Cùm vero vbique ſit præſens, non tibi ad culpam imputatur, quòd inuitus ignoras, ſed quòd negligis quærere quod ignoras.* Quid autem ineptiùs cogitari poteſt quàm hominibus murmurantibus quòd ſibi imputentur peccata quæ committunt ex ignorantia, reſpondere, non imputari ipſam ignorantiam, ſed tantùm ea quæ ex ignorantia committuntur? & non pudet adoratores iſtos Auguſtini has illi ineptias affingere?

Ex his ergo manifeſtè confirmatur quod iam dictum eſt, totam Auguſtini cum Pelagianis controuerſiam eſſe de naturæ ſufficientia, & de gratiæ neceſſitate ad ſciēda quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria, cùm illi vellent excuſabilem eſſe, tum ignorantiam, tum quæcumque ſequuntur ex ignorantia, ſi natura non ſufficeret ad eam vincendam: Auguſtinus è contrario contenderet & ignorantiam, & quæ ſequuntur ex illa peccata, damnanda eſſe, quamuis natura non ſufficeret ad eam vincendam, ſi quis vti negligeret ſupplemento gratiæ ad

LLL l.

illam ſuperandam oblatæ. Quod clariſſimè conſtat ex eo quod ſubdit Auguſtinus capite illo 19. libri tertij de libero arbitrio. *Iſta tua propria peccata ſunt, nulli enim homini ablatum eſt ſcire vtiliter quærere, quod inutiliter ignorat, & humiliter confitendam eſſe imbecillitatem vt quærenti & confitenti ille ſubueniat, qui nec errat dum ſubuenit, nec laborat.* Ecce quare peccatoribus imputetur quòd negligant quærere quod ignorant. Nempè quia gratia non deeſt qua quærere poſſint vtiliter quod inutiliter ignorant. Sed illi nec agnoſcere, nec confiteri volunt ſuam inopiam, neque ad illum confugere qui ſubuenire paratus eſt. Quibus adde quod capite citato 67. de natura & gratia poſt allatum locum illum ex tertio de libero arbitrio, ſubiicit. *Agnoſco, verba mea ſunt, ſed, etiam ipſe dignetur agnoſcere ſuperiùs cuncta quæ dicta ſunt. de gratia quippè Dei agitur, quæ nobis per mediatorem medicina opitulatur, non de impoſſibilitate iuſtitiæ. Poteſt ergo ei cauſæ, quæcumque illa eſt, reſiſti, poteſt planè, nam in hoc adiutorium poſtulamus dicentes, ne nos inferas in tentationem, poteſt peccatum caueri, ſed opitulante illo qui non poteſt falli.... ſiue ergo immineat peccatum, ſiue inſit, caueri poteſt.* Quid eſt aliud non eſſe quæſtionem *de impoſſibilitate iuſtitiæ, ſed tantum de gratia*, quàm ceſſare controuerſiam de impoſſibilitate iuſtitiæ, dummodo admittatur neceſſitas gratiæ. Agnoſce paupertatem tuam, fatere infirmitatem, illum adi qui diues eſt in miſericordia, dummodo in illo tantum, & per illum fortem eſſe te putes, audacter nega vllius tibi peccati victoriam eſſe impoſſibilem, & autore, ac ſuffragatore Auguſtino id negabis. Hic enim, vt ex dictis conſtat, eius ſenſus fuit, dum ſcriberet libros de libero arbitrio minimè retractatus, quin potiùs confirmatus, dum diſputaret contra Pelagium in libro de natura & gratia. Hæc habui quæ Apologiſtæ Ianſenij reponerem, vt eligat vtrum malit, an videri non ſatis aſſequutus Auguſtini men-

rem hoc in loco, an credi non ſatis fideliter eam retuliſſe.

CAPVT X.

Quid S. Hieronymus de ignorantia iuris naturalis in Epiſtol. ad Algaſiam.

NOV-AVGVSTINIANI S. Hieronymum laudant veluti cum S. Auguſtino concurrentem ad damnanda peccata quæ fiunt ex ignorantia iuris naturalis. Et quamuis poſſet ex variis illius operibus intelligi quæ ſit eius mens, iamque monſtratum ſit in epiſt. ad Fabiolam quam citabant, nihil eſſe quod nouis erroribus faueat; iuuat hîc apponere locum inſignem ex epiſtola ad Algaſiam quæſt. 8. qui ſic habet. *Extra hæc omnia naturalem legem ſcriptam in cordibus noſtris idem Apoſtolus docet, cùm enim gentes quæ legem non habent,&c. Iſta lex quæ in corde ſcribitur omnes continet nationes,* ET NVLLVS HOMINVM EST QVI HANC LEGEM NESCIAT: *vnde omnis mundus ſub peccato, & omnes homines præuaricatores legis ſunt. Et idcirco iuſtum iudicium Dei eſt ſcribentis in corde humani generis, quod tibi fieri nolueris, alteri ne feceris. Quis enim ignoret homicidium, &c. Hanc legem neſcit pueritia, ignorat infantia, & peccans abſque mandato, non tenetur lege peccati. Maledicit patri & matri, & parentes verberat: & quia necdum accipit legem ſapientiæ,* MORTVVM EST IN EO PECCATVM. *Cùm autem mandatum venerit, hoc eſt, tempus intelligentiæ, appetentis bona, & vitantis mala; tunc incipit peccatum reuiuiſcere, & ille mori reuſque eſſe peccati. Atque ita fit vt tempus intelligentiæ quo Dei mandata cognoſcimus, vt perueniamus ad vitam, operetur in nobis mortem, ſi agamus negligentius, & occaſio ſapientiæ ſeducat nos atque ſupplantet & ducat ad mortem. Non quod intelligẽtia peccatũ ſit (lex enim intelligentiæ ſancta, &*

» *iuſta, & bona eſt) ſed per intelligentiam peccatorum atque* » *virtutum mihi peccatum naſcitur*, QVOD PRIVSQVAM IN» TELLIGEREM PECCATVM ESSE NON NOVERAM. *Atque ita* » *factum eſt vt quod mihi pro bono datum eſt, meo vitio mutetur* » *in malum; & vt hyperbolicè dicam, nouoque verbo vtar ad* » *explicandum ſenſum meum*, PECCATVM QVOD PRIVSQVAM » HABEREM INTELLIGENTIAM ABSQVE PECCATO ERAT PER » PRÆVARICATIONEM MANDATI, INCIPIT MIHI ESSE PEC» CANTIVS PECCATVM.

Ex hoc teſtimonio inprimis patet peruersè omnino Apoſtolum interpretari, qui ex eo quòd ille dixit, *peccatum non cognoſci niſi per legem*, concludi putant ſine lege ſcripta dari ignorantiam iuuincibilem iuris naturalis: vnde vlteriùs inferunt, quia ſine lege ſcripta iudicantur homines & damnantur; damnari conſequenter propter peccata commiſſa ex ignorantia iuris naturalis. Sed conſtat ex hoc loco Hieronymum concinere Auguſtino dicenti, *nullam eſſe animam adeò excæcatam in cuius conſcientia Deus non loquatur*: ac proinde ſublata legis ſcriptæ cognitione non ſtatim ſequi naturalis quoque legis ignorantiam dari, & ea necquicquam obſtante damnabiliter peccari. Hoc enim ſignificat Hieronymus cùm dicit, *nullum eſſe hominem qui hanc legem neſciat*; quod quomodò ſit intelligendum ex dictis antea conſtat.

Secundò conſtat ex hoc loco quòd ſit ex ignorantia legis naturalis & peccatum dici, & impropriè dici. Hoc enim ſignificant verba illa de pueritia & infantia legem hanc neſciente; *peccans abſque mandato non tenetur lege peccati*, & *quia necdum accepit legem ſapientiæ, mortuum eſt in eo peccatum.* Quem ipſum dicendi modum ex Auguſtino antea retulimus, cùm ipſe ex Ambroſio accepiſſet, & Ambroſius ex Paulo Apoſtolo. Hoc verò clariùs adhuc intelligitur ex illis verbis, *peccatum quod priuſquam intelligerem abſque peccato erat.* Quid enim eſt

peccatum eſſe abſque peccato, quàm eſſe peccatum impropriè, & non completum?

Tertiò conſtat huiuſmodi peccatum incompletum, materiale ac mortuum, non viuificari, hoc eſt, non compleri formaliter induta vera, propriâque peccati ratione, ſeu malitia morali, niſi quando accedit eiuſdem legis cognitio, quod ſignificat cùm dicit. *Cùm mandatum venerit, hoc eſt tempus intelligentiæ appetentis bona & vitantis mala; tunc incipit peccatum reuiuiſcere, & ille mori reúſque eſſe peccati. Atque ita fit vt tempus intelligentiæ, quo Dei mandata cognoſcimus, operetur in nobis mortem.* En vt peccati vitam illam lethalem, & imperfectiſſimam perfectionem in ratione peccati Hieronymus petit ex *intelligentia appetente*, quod è conuerſo dici poteſt *ex appetitu intelligente* ea quæ appetit bona vel mala. En vt tempus quod operatur in nobis mortem, illud eſſe dicit, *quo Dei mandata cognoſcimus*. Non eſt igitur peccatum niſi mortuum, quandiu non eſt *appetitus intelligens*, nec mortem operatur ætas prouectior, ſi non cognoſcitur Dei mandatum. Vides enim quomodo non quamcúmque intelligentiam ſeu cognitionem Hieronymus requirit, ſed intelligentiam *boni* & *mali*; & cognitionem *diuini mandati* naturalis illius, de quo loquitur. Quod adhuc magis inculcat cùm dicit, *per intelligentiam peccatorum atque virtutum mihi peccatum naſcitur.*

Quartò demum conſtat inanem eſſe cogitationem illam Baianorum, quâ inferebant antea. Ex eo quòd Auguſtinus diceret *pernicioſiùs peccari* ab iis qui ſciunt malum eſſe quod faciunt, peccari ergo etiam ab ijs qui neſciunt, & quidem pernicioſè, eſto pernicioſiùs peccent ſcientes. Sed vides hic ex Hieronymo cōparationem illam non fieri inter maiorem & minorem malitiam formalem & propriè dictam, ſed inter malitiam materialem & formalem, cùm peccatum, quod completam habet malitiam, & iam viuere incipit in

anima moriente, comparatum cum peccato, *quod eſt abſque peccato*, ideſt, ſine culpa, ſine reatu, & ſine noxa, quod eſt eſſe materiale tantùm & inchoatum, & nondum propriè dictum peccatum, vocat *peccantius* peccatum. Cui enim difficilè eſſe poteſt illud ipſum peccatum quod Hieronymus vocat *peccantius*, nouo, vt ipſe dicit, verbo, ab Auguſtino vocari eadem ſubintellecta comparatione pernicioſius, quod etiam à nobis antea notatum eſt. Nihil igitur cauſæ fuit cur Baiani Auguſtino Hieronymum adiungerent, niſi fortè hoc ſpectabant, vt conſtaret ipſos non ab vno iudice condemnari.

Digitized by Google

LIBER SEPTIMVS.

DE GRATIA SEMIPELAGIANORUM, qua quæritur an illi gratiam internam admiſerint tanquam neceſſariam ad initium fidei.

OBIICIENTIBVS Baianis Semipelagianiſmum, reſpondere ſolemus perſpicuum eſſe ac cuivis obuium diſcrimen inter vtramque doctrinam, illorum nimirum, & noſtram: & Maſſilienſes ideo Semipelagianos eſſe dictos, quòd de initio fidei, & prima credendi voluntate, deque ſalutis, ac Saluatoris deſiderio quodam & petitione idem ſentirent quod Pelagiani de toto iuſtificationis negotio, ſufficere nimirum ad eiuſmodi exordia cum naturali virtute à beneficio creationis inſeparabili, externam legis, vel Euangelij propoſitionem, ſine interno ſupernaturalis inſpirationis, & gratiæ cooperantis, & naturam eleuantis auxilio; eſtò illud deinceps requireretur ad proſequendum ſalutis negotium. Qua reſponſione cùm intelligerent Baiani totam corruere ac confringi machinam, quam tanto niſu erexerunt, vt damnatam pridem doctrinam reſtituerent; conati ſunt omni ratione amoliri obicem hunc, & probare Semipelagianos, non negaſſe internum illud gratiæ actualis auxilium. Sed ideo tantùm eſſe damnatos, quòd putarent huiuſmodi gratiam eſſe indifferentem, hoc eſt; cum indifferenti creatæ voluntatis libertate, ſeu cum facultate agendi, & non agendi contemperatam. Ad erro-

rem nimirum imputant olim damnatum in Maſſilienſibus quòd non admittatur auxilium gratiæ adeo efficax, & indifferentiam voluntatis abſorbeat, impoſitâque conſentiendi neceſſitate, proximam diſſentiendi potentiam conſumat eòque ſenſu gratiam indifferentem negant, quaſi Maſſilienſium inter, & Caluini ſententiam nullum eſſet medium, in quo Catholicis conſiſtere liceret. Nam quòd diuerſa ſit hæc doctrina à doctrina Thomiſtarum ex eo patet, quia Thomiſtæ gratiam quantumuis prædeterminantem cum indifferentia voluntatis, & diſſentiendi potentia componunt, ſiue illud ſit explicatu facile, ſiue non, quæ propria eſt controuerſia noſtra quam ego in hac diſputatione intactam relinquo, & tantum contendo admittendam eſſe gratiam quæ ſtet in voluntate cum proxima ad diſſentiendum potentia, quod Thomiſtæ concedunt, neque talem à Semipelagianis admiſſam, quod affirmant Baiani.

Inter eos verò qui præ cæteris locum hunc munire diligentiùs conati ſunt, Nouus occurrit Auguſtinus, qui lib. 8. de Hæreſi Pelagiana *latè*, vt ipſe dicit, ex principijs Auguſtini & Maſſilienſium adſtruere nititur Semipelagianos internam illam gratiam ad credendum, non ad operandum ſufficientem, admiſiſſe. Et ſi quidem habeatur ratio inutilium citationum, & interminatæ repetitionis earumdem cogitationum, cum importuna, ſed tamen huic Auctori familiari, verboſæ dictionis fœcunditate; latè, ſicuti promiſerat, hoc argumentum tractauit: neque enim anguſto ſpatio contineri poſſunt tanta inueniendæ veritatis impedimenta: ſed ſi probationis efficacia viſque rationis attenditur, ſpero Lectorem facile iudicaturum in arctiſſimo illum loco fuiſſe verſatum. Nimirum cum ſententia Maſſilienſium, quæ in epiſtolis Proſperi & Hilarij ad Auguſtinum, & in ipſis Auguſtini reſponſis in libris de Prædeſtinatione Sanctorum & de bono perſeuerantiæ repræſentatur,

præſentatur,

repræſentatur, apertis teſtimonijs eſſet monſtranda, quod nulla niſi contraria occurrerent, Nouus-Auguſtinus ad coniecturas recurrere coactus eſt, vt exſequentibus illius argumentis intelligetur.

CAPVT I.

Primum argumentum, petitum ex comparatione hominis lapſi cum ſtante, iuxta ſententiam Maßilienſium, refertur & reijcitur.

§. I.

Doctrina Maßilienſium de Gratiæ neceßitate in vtroque ſtatu, iuxta Baianorum interpretationem.

PRIMVM argumentum Nou-Auguſtiniani petunt ex comparatione hominis lapſi cum homine ſtante, iuxta ſententiam Maſſilienſium. Siquidem illos non negaſſe neceſſitatem internæ gratiæ in Adamo adhuc ſtante, nec fuiſſe adeo ineptos vt fortiorem crederent lapſum & ſaucium quàm ſtantem & ſanum: ergo nec dubitari debere quin eandem internæ gratiæ neceſſitatem agnouerint in lapſo, quàm in ſtante, & quidem cum ea indifferentia, quòd interna illa & indifferens gratia ſufficeret Adamo ſtanti ad totam in accepta iuſtitia perſeuerantiam, lapſo verò tantùm ad initium quoddam ſaluti dandum. Porrò quòd Maſſilienſes non negarent neceſſitatem internæ gratiæ in Adamo ſtante, ſatis intelligi ex Epiſtola Hilarij cùm dicit *Vnde in hoc ſolo volunt à primo homine omnium diſtare naturam, vt illum integris viribus voluntatis iuuaret gratia volentem, ſine qua perſeuerare non poterat: hos autem amißis & perditis viribus, credentes tantùm, non ſolùm erigat proſtratos, verùm etiam*

fulciat ambulantes. Vbi illud, *iuuaret gratia volentem*, ita interpretantur, vt ſenſus ſit, *iuuaret gratia ſi vellet.* eodem ſenſu exponunt illud Proſperi gratiam à Semipelagianis admiſſam, ita explicantis.

Quæ ſe non ſubtrahit vlli,
Sed cupidos recti, iuuet, illuſtretque volentes.

Hoc eſt, inquiunt, quæ iuuet homines illuſtrétque *ſi velint.* Quòd non eſt aliud quàm id quod Auguſtinus dixerat, ſic illâ gratiâ primum hominem adiutum, vt in eius libero relinqueretur arbitrio. Ex his liquet internam gratiam Adamo ante lapſum fuiſſe neceſſariam, & à fortiori etiam poſt lapſum, ex ſententia Maſſilienſium, ſed gratiam qua vti, vel non vti poſſet, hoc eſt indifferentem.

Confirmatur ex eo quòd S. Auguſtinus & S. Proſper id quod Semipelagiani dicebant de homine lapſo, fatebantur fuiſſe verum in homine ſtante, dum eos paſſim arguunt, quòd eandem eſſe velint vtriuſque ſtatus rationem, & infirmum, ac vulneratum æquant ſano, & integro. Sed S. Auguſtinus & S. Proſper non dubitabant quin homo indiguiſſet interno adiutorio, etiam dum ſtabat: ergo nec putarint in ſententia Semipelagianorum non eodem indigere iam lapſum, alioqui malè transferrent ad integrum, quòd Semipelagiani dicebant de lapſo. Vſos autem ea tranſlatione conſtare dicunt ex ſancto Proſpero luculentis illis verſibus canente,

Lib. de Ingr.

Nam ſi nunc etiam illæſis vigor ille maneret
In quo inſons natura fuit, ſua quem iue voluntas
Conciliare Deo, pœnáque abſoluere poſſet.

Neque cauſam ex integritate naturæ tacet.

Quoniam ſapientia ſana,
Sana Fides, ſanum arbitrium, mens libera morbo
Vitam agerent dignam ſummorum participatu.

Idem dicunt Proſperum explicare oratione ſoluta quòd vincta cecinerat cùm dicit. *Neque hæc dona ita ex*

Deo opinemur vt quia ipſe naturæ noſtræ author eſt per conditionem, iam hæc contuliſſe videatur, quia dedit quidem ab initio hanc poteſtatem, ſed omnes eam in illo amiſimus in quo omnes peccauimus. Id ipſum ab Auguſtino ſignificari dicente. *Non eſt hoc omnino in viribus liberi arbitrij, quales nunc ſunt: fuerat in homine antequam caderet.* Et alio loco, *Quis neſcit eum* Adamum, *ſanum & inculpabilem factum .... Sed nunc de illo agimus quem ſemiuiuum latrones reliquerunt.*

Ad cap. Gall. c. 8.

De dono perſeuer. c. 43.

De nat. & gr. cap. 43.

§. II.

Ex admiſſa in Adamo à Maſſilienſibus gratia ad perſeuerandum, malè inferri admiſſam quoque ad initium fidei in eius poſteris.

HÆc eſt Baianorum argumentatio apud ipſos latiùs quidem, ſed & confuſiùs atque obſcuriùs producta. Vides autem totam eſſe coniecturalem, & in qua Semipelagianorum doctrina non tam monſtratur, quàm diuinatur: ſed laborat præterea inſignibus peccatis, quæ iam oſtendam.

Primò, comparatio illa ſtantis hominis & hominis lapſi non poteſt fieri niſi reſpectu perſeuerantiæ. Cùm enim homo ſtans in iuſtitia conditus fuerit, ceſſat quæſtio de neceſſitate gratiæ ad dandum initium iuſtificationi, & illi mutationi qua homo de non iuſto fit iuſtus. Et ideo Auguſtinus de corrept. & gr. cap. 11. *vt reciperet bonum gratia non egebat, quia nondum perdiderat.* Ad quid ergo inferre, iuxta ſententiam Maſſilienſium, hominem lapſum indigere interna gratia vt credere incipiat vel pœnitere, ex eo quòd homo ſanus indiguerit? fuitne aliquod tempus in homine ſano, quo inciperet fieri de non credente credens, de non iuſto iuſtus? Nam quòd in primo inſtanti creationis, & gratiam ſanctificantem, & habitus infuſos acceperit per propriam

diſpoſitionem, ſpeculatio eſt Scholaſticorum, ad quam Maſſilienſes non reſpexerunt. Argumentum concluderet, ſi poſſet oſtendi iuxta doctrinam ipſorum, ex ſuppoſitione quòd primus homo conditus fuiſſet ſine iuſtitia, expectatúmque eſſet vt ad illam promoueretur per propriam diſpoſitionem, indiguiſſe interna gratia vt illam deſideraret ac peteret: Concluderet, inquam, argumentum ex neceſſitate gratiæ in illo ſtatu puræ naturæ, ad neceſſitatem in ſtatu naturæ lapſæ: ſed huiuſmodi cogitationis nullum eſt veſtigium apud eos qui Semipelagianorum ſenſa referunt. Qui quicquid dicunt de neceſſitate gratiæ in Adamo ſtante, non niſi ad exercitium adeptarum iam virtutum & perſeuerantiam in bonis acceptis referre poſſunt.

Neque dicas ſic quoque valere argumentũ; & eſſe cõſequens, vt qui gratiam putauere neceſſariam Adamo ad exercendas conſtanter virtutes illã quoque neceſſariã putauerint homini lapſo ad aliquod ſanitatis deſiderium. Quia perſpicuum eſt, ipſis quoque Baianis confitentibus, aliter Semipelagianos ſenſiſſe de bonis operibus hominis iam iuſtificati, & aliter de prima illa voluntate qua infirmus medicum quærit: & agnouiſſe gratiæ neceſsitatem ad exercitium bonorum operum, quam requiri negabant ad deſiderandam petendámque ſanitatem. Quare argumentum ab vno ad aliud in eorum ſententia nil valet. Addo illos ſimiles quoſdam ad bonum conatus ab adiutorio gratiæ independentes agnouiſſe in homine iuſtificato, quales in peccatore, vt mox patebit.

§. III.

Baianos peruerſè interprɪtari quod illi dicebant, Adamum integris viribus adiutum à Gratia volentem.

ES T enim hoc aliud propoſitæ argumentationis peccatum, quòd id quod dictum eſt ab Hilario ex ſententia Maſsilienſium, Adamum integris viribus adiutum à gratia *volentem*, ſine qua perſeuerare non poſſet, ita interpretantur vt ſenſus ſit, Adamum adiutum à gratia *ſi vellet*: eodémque modo intelligendum illud Proſperi, *Sed cupidos recti iuuet illuſtrétque volentes*, vt intelligatur quidem interna & præueniens gratia, ſed quæ relinquatur in arbitrio eorum quibus datur, vt ea vtantur ſi velint, ſi nolint non vtantur. Hæc verò eſt peruerſiſsima interpretatio, & contra manifeſtiſsimam Auctorum mentem, quod conſtet ex omnibus Auguſtini, Proſperi, Hilarij ſcriptis, circa Maſsilienſium doctrinam, voluntatem illam quam dicebant iuuari gratia fuiſſe voluntatem ipſa gratia priorem, ſeu cui gratia ſuperueniret, non quam præcederet, quod vberiùs poſtea monſtrabitur, nunc autem ſatis conſtare poteſt propiùs intuenti allata Hilarij verba, cùm dicit, *gratiam tunc iuuiſſe Adamum volentem, nunc verò iuuare homines credentes tantùm vt erigantur.* Quis enim non videt his ſignificari ſic adiutum volentem tunc, quemadmodum modò credentes tantùm erigũtur, & fulciũtur ambulantes? atqui Baiani ſic iſtud accipiunt, vt creditio, ſeu fides ſit prior erigente iſta & fulciente gratia, cùm contendunt ex doctrina Maſsilienſium in illa fide *fuiſſe meritum & impetrationem huius gratiæ*: quomodo igitur negare poſſunt etiam illam voluntatem fuiſſe adiuuante gratia priorem in eadem ſententia? Idemque dicendum de illis Proſperi verbis. *Sed cupidos recti* Lib. 8. de Hæreſ Pelag. c. 16. 17.

iuuet illuſtrétque volentes, vbi conſtat ita *volentes* intelligi à diuina gratia iuuari, quemadmodum iuuantur *cupidi* rectitudinis: nempe vt ſicut ſupponuntur iuxta illos, qui iuuantur eſſe cupidi, ita & ſupponuntur eſſe volentes, ſequatúrque gratia, non præcedat tum cupiditatem, illam tum voluntatem. Putabant igitur Semipelagiani tum in homine ſtante, tum in homine lapſo, ſed iam per gratiam reparato, eſſe poſſe independenter ab adiutorio diuinæ gratiæ deſiderium quoddam & imperfectam bene viuendi, & perſeuerandi voluntatem, cuius merito, & impetratione obtineretur neceſſaria ad bene viuendum, & perſeuerandum gratia: quod confirmatur ex Hilario in Ep. ad Auguſtinum his verbis. *Quòd autem dicit Sanctitas tua neminem perſeuerare niſi perſeuerandi virtute percepta: hactenus accipiunt vt quibus datur, inerti licet*, PRÆCEDENTI TAMEN PROPRIO ARBITRIO TRIBVATVR: *quòd ad hoc tantùm liberum aſſerunt, vt velit vel nolit admittere medicinam.* Vbi clariſsimè vides virtutem perſeuerandi iuxta doctrinam Maſsilienſium dari *præcedenti proprio arbitrio*, & quia præcedere non poteſt proprium arbitrium, niſi per conatum aliquem ſuum, hoc eſt per aliquam rei qua indiget voluntatem, vides quàm neceſſariò ſequatur, non aliam Maſsilienſes voluntatem à gratia iuuandam intellexiſſe quàm præcedentem eandem gratiam: itáque intelligendum quod dicebant diuinam gratiam volentes iuuare. Vnde ſequitur fallaciſsimam eſſe, Nou-Auguſtinianorum hoc loco argumentationem: nec inferri quidquam poſſe ex iis quæ illi fatebantur de neceſsitate gratiæ in homine ſtante, ad eandem neceſsitatem in lapſo circa initium fidei, vel deſiderium perſeuerandi.

§. IV.

Donum perſeuerantiæ in quo conſiſtat, & cur maiorem in homine lapſo gratiam quam in ſtante requirat.

AD confirmationem Reſpondeo captioſam eſſe ratiocinationem, & ſophiſticam, & ſpectare ad illud genus fallaciæ, quod Dialectici vocant *figuram* dictionis. Dicunt illi ſancti Patres, id quod Maſsilienſes dicebant de homine lapſo fuiſſe verum in ſtante, ſed non eodem modo; ſed id quod ſentiebant de lapſo & gratia deſtituto fuiſſe verum de ſtante & munito præſidijs gratiæ, ex quo ſequebatur eius ſententiæ abſurditas illa, quòd infirmo & iacenti tribueret, id quod volenti tantùm, & adiuto conueniebat. Vnde nihil ſequitur pro gratia interna jacentis illius hominis ad initium ſalutis ex ſententia Maſsilienſium: quod alia etiam ratione mõſtratur. Nam S. Auguſtinus, & S. Proſper lapſum hominem cum ſano comparant, in facultate ad perſeuerandum, vt iam dictum eſt, in eòque Maſsilienſes arguunt, quòd illi putarent non maiori gratia indigere iam lapſum, ſed Deo reconciliatum vt in gratia perſeueret, quàm integrum, & ſtantem. Porro hæc maior gratia, non eſt ſemper & neceſſariò gratia interna. Si quis enim poſt iuſtificationem ſtatim moriatur, ille donum habuit perſeuerantiæ ſine gratia interna; eodem modo ſi quis ſtatim incidat in amentiam perpetuam in qua moriatur. Et ſi Deo placeret aliquem ita conſeruare in vſu rationis, vt omnis occaſio peccandi ſubtraheretur vſque ad mortem; ille donum perſeuerantiæ obtineret per illam occaſionum ſubſtractionem, potiùs quàm per internas inſpirationes. Et hæc eſt doctrina S. Auguſtini cùm dicit. *Videte iam à veritate quàm ſit alienum, negare donum Dei eſſe perſeuerantiam vſque in finem huius vitæ; cùm vitæ huic quando* De dono perſeu c. 17.

voluerit ipſe det finem: quem ſi dat ante imminentem lapſum, facit hominem perſeuerare vſque in finem Sed mirabilior & fidelibus euidentior largitas bonitatis Dei eſt, quòd etiam paruulis, quibus obedientia non eſt illius ætatis vt detur, datur hæc gratia. En vt paruulis detur gratia perſeuerantiæ, quibus tamen non datur gratia vlla internæ inſpirationis: en vt gratiam illam ſingularem, in qua conſiſtit donum perſeuerantiæ, in eo ponit, quòd vitæ finis detur ante imminentem lapſum. Vnde fit vt quamuis plerique perſeuerent inter frequentes labendi occaſiones, & continuas cum tentationibus pugnas, illi quamuis iuuentur internorum auxiliorum præſidio, non ideo tamen dici poſſint accepiſſe donum perſeuerantiæ per internam gratiam præcisè, ſed per internam gratiam perpetuò congruam, & efficacem; & potiſſimum per talem rerum diſpoſitionem qua contingat morte præoccupari inefficacem & incongruam. Gratia enim in qua conſiſtit perſeuerantiæ donũ, conſummatur in illa mortis opportunitate. In eo verò arguuntur Maſſilienſes, quòd eadem ratione putarent contingere poſſe efficacium auxiliorum ſeriem in homine lapſo, atque in ſtante, vnde inferebant perinde vni atque alteri facilem eſſe perſeuerantiam. Quòd perinde eſt, ac dicere, tam facile poſſe in ſcopum collimare illum cui & caligant oculi, & manus tremit, atque illum cui nec viſus vacillat, neque manus. Nempe vt infelix ille fortè fortuna nonnumquam attingat ſcopum, conſtanter tamen attingere poſſe ſine ſpeciali directione alicuius, nemo ſanus crediderit. Pari ergo modo in ſtatu innocentiæ, dum homo nec ignorantia laboraret, nec concupiſcentia turbaretur, facilè erat vt longa ſeries internarum gratiarum congrua eſſet & efficax, quod modo ſpeciali, atque indebita prorſus prouidentia contingere non poteſt, ignorantia fallente in cognitione boni, concupiſcentia verò retrahente; eſt ergo diuinæ gratiæ quoddam miraculum, ſi quando contingat interna

illa

illa auxilia, & longo tempore ſemper eſſe congrua, & infallibilia, dum vrget bene agendi neceſſitas; & quòd occurrat mors antequam vllum inefficax & incongruũ labi hominem ſinat; vt merito dixerit Auguſtinus; non poſſe negari donum Dei eſſe perſeuerantiam vſque in finem, *cùm vitæ huic quando voluerit ipſe det finem.* Hic eſt igitur error, quem & ipſe, & Proſper in Maſſilienſibus reprehendunt: Vnde nihil colligi poteſt ad probandum agnouiſſe Maſsilienſes internam gratiam credendi voluntati præuiam, vel etiam voluntati perſeuerandi. Quod conſtet ex iam dictis Auguſtinum & Proſperum aliud intelligere, dum dicunt id quod Maſsilienſes cenſebant de homine lapſo, verum eſſe de ſtante.

§ V.

Baiani Pelagianos cum Semipelagianis confundunt, Proſperi verſus nihil iuuant eorum cauſam, nec facilè ab illis explicari poſſunt, conuincuntur etiam eo quod citant ex eodem Proſpero ad 8. cap. Gallorum.

VNDE iam facilè intelligitur quid ſit dicendum ad illos verſus S. Proſperi qui nobis obiiciuntur: perſpicuum enim eſt non notari errorem Maſsilienſium illorum de quibus ipſe Proſper, & Hilarius ad Auguſtinum ſcribunt; qui dicebant ſufficere tantùm liberum Arbitrium ad initium fidei, & quoddam ſalutis deſiderium. Illi enim totam deinde curationem attribuebant gratiæ, quòd dicerent ſicut bona de medico exiſtimatio, eiuſque inuocatio ex deſiderio ſanitatis eſt extra totum opus curationis; ita fidem in Chriſtum, & orationem ad implorandum eius auxilium ex ſalutis deſiderio conceptam eſſe extra totum opus reconciliationis. Ergo ſicut tota curatio medico attribuitur, &

NNNn

medicamentorum virtuti, quamuis illa ægri voluntas, & fides præceſſerit: ita totam reconciliationem Chriſto eſſe attribuendam, & medijs ab ipſo in eum finem inſtitutis, etiamſi fides, & ſalutis deſiderium in peccatore præceſſerit. At illi qui notantur in illis Proſperi verſibus, reconciliationem ipſam, & à pœna damnationis æternæ abſolutionem, propriæ voluntati tribuebant; vnde in hoc puncto non ſunt Semipelagiani, ſed Pelagiani toti ac totaliter. Quid igitur hinc inferri poteſt vnde coniiciatur illos, quorum mentio fit in epiſtolis Hilarij & Proſperi, agnouiſſe internam gratiam ad comparandam fidem neceſſariam?

Sed erit hoc etiam à Nouis-Auguſtinis poſtulandum, vt planum faciant illorum verſuum intelligentiam. Nam cùm loquitur Proſper de homine cum Deo conciliando, & pœnis abſoluendo, ſupponit omnino peccatorem & damnationis reum. Cùm verò rationem quare poſſit propria voluntas reconciliare illum, & pœnis abſoluere, petit ex integritate naturæ, *quoniam ſapientia ſana, ſana fides, ſanum arbitrium, mens libera morbo, vitam agerent dignam ſummorum participatu*; ſupponitur natura integra, & mali expers. Quomodo autem ſupponi poteſt natura & peccans, & damnata ſimul, & integra & ſana, & morbo libera? Nimirum hæc eſt Pelagianorum contradictio potius quàm Proſperi. Sed quidquid ſit, ſtat ſemper totum hoc eſſe inutile ad id probandum quod erat propoſitum.

Nam id quod additur ex reſponſione ad 8. cap. Gallorum, aduerſariorum cauſæ potiùs nocet, vt ſit hoc aliud illius argumentationis vitium, quod aſſumat ex quibus diſſoluitur. Quid enim eſt quod dicit Proſper, *Neque hæc dona ita ex Deo eſſe opinemur, vt quia ipſe naturæ noſtræ auctor eſt, per conditionem iam hæc contuliſſe videatur?* ita nimirum opinabantur Pelagiani. Et cùm ita opinabantur, quis non videt excluſiſſe potius quàm ſuppoſuiſſe internam gratiam ſuperadditam naturæ?

Quòd Deus non aliter donat quàm quia naturæ Auctor eſt, hoccine cenſeri poteſt beneficium ſuperadditum naturæ? & afferre iſta ad probandum eos qui ita ſentiebant admiſiſſe internam gratiam qua natura iuuaretur, nonne hoc demum ludere eſt, ac Lectorem ſuum ludificare? Proſper autem quid opponit? *Dedit quidem,* inquit, *ab initio hanc homini facultatem; ſed omnes eam in illo amiſimus, in quo omnes peccauimus.* Dicere facultatem eſſe amiſſam retenta natura, hoc verò eſt fateri fuiſſe facultatem gratuitam, & à natura ſeparabilem. Ac proinde cùm dicit Proſper conueniſſe homini ſtanti, quod Semipelagiani concedebant lapſo; intelligit ſtanti conueniſſe per gratiam, quòd lapſo iacentique Semipelagiani conuenire putabant ſine gratia, quod facit ad exaggerandum eorum errorem: vt ridiculum valde ſit, velle hinc inferre Semipelagianos iſtos admiſiſſe illam internam gratiam.

CAPVT II.

Secundum argumentum petitum ex doctrina Gennadij & Caßiani, proponitur & ſoluitur.

§. I.

Nou-Auguſtiniani propoſiti ſui immemores.

PROBANT ſecundò Nou-Auguſtiniani Semipelagianos agnouiſſe neceſſitatem internæ gratiæ ex dictis Gennadij, & Caſſiani, hos enim fuiſſe Semipelagiano errore Maſſilienſium infectos certum eſſe, & pariter eſſe certum agnouiſſe illos huiuſmodi neceſſitatem internæ gratiæ, vt fusè probant ex eorumdem ſcriptis. Lib. 8. de Hæreſi Pelag. cap. 7.

Ad hoc argumentum reſpondeo in primis Nou-Auguſtinianos non ſibi ſatis conſtare, eorũ quæ propoſue- Ibid. cap. 6.

rant immemores. Vide quid dicant. *Et primò quidem quod ſupra monui, hic iterum obſeruatum velim non omnes vnum idemque ſenſiſſe Semipelagianos, vnde nec omnium ſenſum nobis indagandum eſſe propoſitum, ſed illorum dumtaxat quorum opinionem & dogmata Proſper, & Hilarius Auguſtino cenſenda & refutanda prodiderunt.* Ecce proponunt ſibi eorum tantùm Semipelagianorum ſenſum indagandum, quorum opinionem, ac dogmata Proſper, & Hilarius Auguſtino cenſenda & refutanda prodiderunt; voluntque ex ſcriptis Auguſtini tanquam ex certiſſima regula intelligi quid in ea doctrina tolerandum, quid damnandum ſit. Ad quid ergo argumẽtari ex ſcriptis Gennadij, & Caſſiani, de quibus nec Hilarius, nec Proſper in litteris illis, nec ipſe Auguſtinus mentionem vllam fecere, ſed nec facere potuere niſi vaticinando, cùm illi poſterius ſcripſerint?

§. II.

Non quæritur an Maßilienſes admiſerint gratiam internam ad initium fidei, ſed an negauerint, aut dixerint non eſſe neceſſariam.

SECVNDO videndum quid proferant ex Gennadio & Caſſiano, teſtimonia inquiunt, quibus conſtat internam illos gratiam admiſiſſe. Atqui hoc non ſufficit, niſi oſtendant etiam nulla eſſe teſtimonia quibus conſtet internam illos gratiam negauiſſe. Quid enim, inquies, dicendum igitur erit idem ipſos & admiſiſſe & negauiſſe? Reſpondeo id te auctore dicendum eſſe. Cuius enim ſunt iſta verba. *Quam nouam ſententiam*, (quòd ſcilicet aliis à Deo fides inſpiretur per gratiam, aliis à natura ipſa præſtetur,) *neque Caßianus fortaſſe ſemper tenuit, vt ex aliis libris vtcumque ſublucet. Nam* VACILLASSE MASSILIENSES, ET SVBINDE MVTASSE SVAS OPINIONES, *quòd nihil inuenirent in quo errabundus animus conquieſceret, nonnullis locis Proſper & Hilarius profitentur.* Non

lib. 7. de Hæreſ. Pelag. cap. 3.

idem ſemper dixiſſe Semipelagianos, vacillaſſe, ſententiam mutaſſe, quid quæſo ſignificat? ſed hoc Proſper clariùs exprimit, non in litteris ad Auguſtinum, vt Baiani ſignificant, id enim inde non ita facile colligi poteſt, ſed in libro quem ſcripſit contra Collatorem. Vbi cùm Caſſiani definitionem illam tanquam *catholiciſsimam* laudaſſet, *non ſolum actuum, verùm etiam cogitationum bonarum principium à Deo eſſe inſpirante initia ſanctæ voluntatis*, quia vidit ſtare non poſſe cum diſtinctione illa quæ deinde inducitur, eorum qui Dei gratiam quærendo, petendo, pulſando præueniunt, & eorum qui non quærentes, ſed fugientes potiùs ac reſiſtentes præueniuntur; ſic loquitur. *Citò ergo hic diſputator præmiſſæ definitionis oblitus eſt, citò à ſententia ſua inſtabilitate & leuitate diſceſsit.* Et explicata contradictione illa. *Doctor Catholice cur profeſsionem tuam deſeris? cur ad fumoſam falſitatis caliginem relicta sereniſsimæ veritatis luce deuolueris*? Et iterùm poſtea, *Vir grauis, Doctor ſapiens, verax magiſter, redde nobis Catholicam definitionem, qua inter initia diſputationis tuæ aures noſtras, mentémque cepiſti: pronuntiaueras fidem Chriſtianam voce Eccleſiaſtica, non ſolum actuum, verùm etiam cogitationum bonarum ex Deo eſſe principia. Cur profeſsione mutata quod deſtruxiſti ædificas, quod turbaris impugnas? cur inuictiſsimæ veritatis arce deſerta gradatim ad præcipitia Pelagiana decurris?* Et demum repetita ex Caſſiano diſtinctione illa bonæ voluntatis, quam vel Deus plantauerit, vel noſtro conatu viderit emerſiſſe. *Iam hic*, inquit, *à præmiſſa definitione diſceditur: & quod totum gratiæ datum fuerat, ex parte nunc libero arbitrio deputatur.*

Cap. 4. & 5.

Cap. 23.

Cap. 39.

Ex quibus clariſſimum eſt Semipelagianos in hoc ipſo puncto de quo diſputamus, vel inaduertentia quadam, vel animi perplexitate, vel inconſtantia & leuitate pugnantia dixiſſe, niſi occultam ipſi rationem aliquam mente retinerent, qua ea quæ pugnare videbãtur conciliarent. Quid igitur faciunt, & quid cogitant, qui

NNNn iij

vt probent Gennadium, vel Caſsianum non negaſſe internam gratiam, teſtimonia illam confitentium producunt? concedo, inquam, internam illos gratiam fuiſſe *aliquando* confeſſos, & addo, auctore D. Proſpero, illos in illa confeſsione *Catholiciſsimos, ſereniſsimæ veritatis lucem ſequutos, pronunciaſſe fidem Chriſtianam voce Eccleſiaſtica, & tenuiſſe arcem inuictiſsimæ veritatis*: erraviſſe autem, & in Semipelagianiſmum incidiſſe, dum ea quæ rectè confeſsi erant peruersè negauerunt. Et quemadmodum nihil obſtabat quominus canonizari poſſet eorum fides, ſi confeſsionem illam negatio ſubſequens non corrupiſſet; ita dico, nihil eſſe quod impediat, quominus nos omnes qui confitentibus gratiam actualem conſtanter aſſentimur, negantibus conſtanter reſiſtimus, cenſeamur S. Proſperi ſuffragio ſine contradictione vlla *Catholiciſsimæ*, & *ſereniſsimæ veritatis lucem ſequuti, pronunciantes fidem Catholicam Eccleſiaſtica voce, & defendentes arcem inuictiſsimæ veritatis*, vt fruſtra ſint qui nos hiſce Argumentis premendos putant.

Addo non ſolùm Semipelagianos, ſed ipſos quoque Pelagianos internam gratiam agnouiſſe, damnatos autem eſſe quòd eam requiri dicerent non ad operandum ſimpliciter, ſed tantùm ad faciliùs operandum; quaſi ſine illa poſſet benè viui, ſed difficiliùs. Hoc enim colligitur ex Auguſtino in Epiſt. ad Paulinum, & ex Carthaginenſi Concilio cap. 5. & Cæleſtini Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ cap. 10. ac tandem ex Trid. ſeſſ. 6. can. 2. Conſiſtit igitur hæc controuerſia, non in neganda, vel affirmanda interna gratia, ſed in neganda, vel affirmanda eius neceſsitate. Et Baiani ne hilum quidem proficiunt, dum probant Maſsilienſes quoque internam gratiam eſſe confeſſos, niſi probent tanquam omnino neceſſariam eſſe confeſſos. Quod & hoc loco vbi Gennadius & Caſsianus nobis obiiciuntur: & deinde quando Auguſtinus ipſe obiicietur, præ oculis habendum

eſt. Contendimus enim eos omnes ſi quando neceſsitatem huiuſmodi agnouiſſe probentur, rectè ſenſiſſe, & errauiſſe tantùm dum eam negauerunt. Negaſſe autem certiſsimis teſtimoniis à nobis probari.

§. III.

Non-Auguſtiniani doctrinam Gennadij reformant ad typos Caluinianæ.

SED expendamus tertiò quæ illi obiiciunt ex Gennadio. Obiiciunt enim caput 20. libri de Eccleſiaſticis dogmatibus, qui tertio tomo Auguſtini annectitur, cùm tamen non Auguſtini ſit, ſed Gennadii Maſsilienſis Preſbyteri. Ergo quid dicit Gennadius cap illo 20. *Liberi*, inquit, *arbitrii ſui commiſſus eſt homo ſtatim in prima conditione, vt ſola vigilantia mentis annitente, etiam in percepti cuſtodia perſeueraret; ſi vellet in eo quòd creatus fuerat permanere. Poſtquam verò ſeductione ſerpentis, per Euam cecidit, naturæ bonum perdidit, pariter & vigorem arbitrii.* Et rectè hactenus, inquiunt Baiani, ſed quod addit, *non tamen electionem*, ſupple, *perdidit, ne non eſſet ſuum quod emendaret; nec merito indulgeretur, quod non arbitrio diluiſſet*; nullum putant relinqui dubium, quin Semipelagiano ſenſu dictum ſit. Eſt itaque ſine vllo dubio apud hos cenſores Semipelagiana doctrina quæ docet, accepta diuinitus inſpiratione, liberum arbitrium electionem habere, vt ei vel pareat, vel reſiſtat. Ergo eſt Semipelagianum quod Caluinus reprehendit, *Deum ita mouere voluntatem per gratiam ſuam, vt noſtræ deinde electionis ſit obtemperare vel refragari.* Et quia hoc dicit, & verè dicit multis ſæculis creditum, ſequitur id quod Caluinus multis ſæculis creditum putat, & quod ipſe tanquam malè creditum reformare conatur, fuiſſe reuer. Semipelagianum: & quia Caluinus id non putat alibi creditum quàm in Eccleſia, & ab Eccleſia Romana; ſequitur id quod Eccleſia Romana multis ſæculis &

loco cit. cap. 7.

2. Inſt. c. 3.

reipſa, & iudicio Caluini credidit, eſſe Semipelagianum. Vide quàm ſint ad gratificandum Caluino, Eccleſiæ autem Romanæ obloquendum propenſi Nou-Auguſtiniani.

Saltem ſi conſtarent ipſi ſibi, nec imitarentur illam quam in Maſſilienſibus notarant mutabilitatem. Quid enim eſt quod alibi dicunt, *improbatum eſſe in Caluino, & Eccleſiæ cenſura damnatum, quod negaret eſſe in homine boni & mali electionem*, & in eo contrarium eſſe Auguſtino Caluinum, & deſtruere ſanctiſsimam illam S. Proſperi ſententiam, qua dicit, *Liberum eſſe ijs, qui rationis iudicio vtuntur à gratia diſcedere, vt non diſceſſiſſe ſit præmium, & vt quod non poteſt niſi ſpiritu cooperante fieri, eorum meritis deputetur, quorum id potuit voluntate non fieri.* Ecce Gennadius errat dum dicit, ſuppoſito gratiæ interiùs mouentis adiutorio, liberum arbitrium electionem habere, vt vel conſentiat, vel diſſentiat (illius enim verba nihil aliud ferunt) Caluinus errat dum dicit, ſuppoſito gratiæ interius mouentis adiutorio, noſtræ poſtea electionis eſſe illi conſentire, vel refragari, (hoc enim Baiani recenſent inter errores Caluini.) O Baiani inter duos illos errores oppoſitos quid medium relinquitur veritati? Gennadius errat dum dicit, electionem libero arbitrio ideo relictam, vt ipſi etiam tribueretur emendatio vitæ, indeque meritum haberet. Hoc enim tantùm ſignificant illa verba, *ne non eſſet ſuum, &c.* Proſper Catholicè loquitur, & ex mente Auguſtini, dum talem boni, & mali electionem attribuit libero arbitrio *qua poſsit eius merito deputari, quòd non diſcedat à gratia.* O Baiani, inter errorem illum, & hanc veritatem, quid diſcriminis eſt?

Lib 8. de gratia Chriſti cap. 2.

2. de voc. gent.

lib. 8 de gr. Chriſti cap. 21.

Gennadius, inquiunt, cenſet liberum arbitrium habere illam electionem à ſe, Proſper verò habere à gratia. At, inquam, Gennadius negátne liberum arbitrium electionem illam ita habere à ſe, vt excludat cooperationem gratiæ præmouentis? Proſper aſſeritne ita eſſe illam

illam à gratia, vt excludat cooperationem arbitrii conſentientis? proferte ipſorum verba quibus id quod vultis ſignificent. Quare ſomnia veſtra Patribus affingitis? cur eorum doctrinam peregrinis commentationibus fœdatis? liberum arbitrium non habet electionem boni ſine cooperatione gratiæ, inquit, Gennadius. Gratia non dat electionem boni ſine cooperatione liberi arbitrij, inquit Proſper, hoc quæſo, quid aliud eſt, quàm in vtraque ſententia duas aſſignare cauſas electionis boni gratiam nimirum, & liberum arbitrium, quod Auguſt. ſæpè facit. Et Baiani inauditæ ſubtilitatis Doctores ſententiam indiuiſam atque indiuiſibilem partiri volunt, & hoc orthodoxum aſſerere, illud erroneum, cùm ſint idem.

§. IV.

Tridentino manifeſtè contradicunt.

NEQVE tantùm Proſperi doctrinam, ſed & Tridentini ſua illa interpretatione peruerſa erroneam faciunt. Nam ſi Semipelagianum eſt quod Gennadio imputatur hominis liberum arbitrium non ita per peccatum eſſe læſum, quin retinuerit electionem quæ poſſit præuenienti gratiæ conſentire vel diſſentire: quid Tridentino fiet, ex cuius definitionibus tota illa propoſitio manifeſte colligitur? Age enim, ſume quod dicit cap. 5. ſeſſ. 6. ***Hominem diuinæ gratiæ aſſentiri, & cooperari liberè***, ita vt etiam ***abiicere illam poſſit***. Et can. 4. ita cooperari præmouenti gratiæ, *vt poſſit diſſentire ſi velit*, & can. 5. liberum arbitrium poſt Adæ peccatum, ***non eſſe amiſſum, aut extinctum.*** Nonne inde colligitur tota illa Gennadij propoſitio quæ dicitur habere ſenſum Semipelagianum? Nonne hoc eſt hominem non ita perdidiſſe liberum arbitrium, quin mãſerit vis quædam eius, & facultas per quam Deo mouenti ſic cooperetur vt poſſit non cooperari? Quid autem intelligit

OOOo

aliud Gennadius per electionem, aut quid intelligere poteſt, ſi gratiam internam, & inſpirationem prærequirit, vt Baiani volunt, quàm illam facultatem? Ergo Gennadij ſententia eadem eſt, & Tridentini; ſed illa Semipelagianum habet ſenſum. Ergo neceſſe eſt vt totum hoc repudiet qui ſenſum vitare vult Semipelagianum, hoc eſt vt Tridento Geneuam fugiat.

Lib. 8. de Hæreſ. Pelag.

Et vt intelligas, Amice Lector, an ſit præceps ſuſpicio hæc, contemplare narrationem hanc. *Neque enim vnquam quæſtio cum Maſsilienſibus fuit, vtrum poſſe credere, poſſe ſperare, poſſe ſaluari à nuda illa interna arbitrii poteſtate, nullo Dei auxilio, munita penderet: ſed vtrum ipſa credendi voluntas, hoc eſt, ipſum velle, credere & perſeuerare vſque in finem, non ita eſſet in hominis poteſtate, vt poſitis quibuſcumque ſiue naturalibus, ſiue gratuitis Dei donis ad actus illos neceſſariis, pro ſua naturali flexibilitate ac nutu poſſet credere, nec ab alieno beneplacito expectare, vt etiam, ſicut loquuntur, ipſa credendi voluntas donaretur.* Nulla vmquam quæſtio fuit cum Maſſilienſibus, vtrum poſſe credere penderet à nuda arbitrij voluntate nullo Dei auxilio munita, quia ſcilicet illi non ambigebant non pendere. Quæſtio igitur erat tantùm vtrum ipſa credendi voluntas ita *non eſſet in hominis poteſtate*, vt liberum arbitrium *pro ſua naturali flexibilitate poſitis quibuſcumque ſiue naturalibus, ſiue ſupernaturalibus donis ad illam voluntatem neceſſariis,* poſſet illam elicere. Quia ſcilicet Maſſilienſes putabant, liberum arbitrium hoc poſſe, contradicentibus Catholicis. Vide Lector, an non eſſet admodum abſurda Maſſilienſium cogitatio, dum putabant *poſitis omnibus tum naturalibus, tum gratuitis,* hoc eſt ſupernaturalibus donis ad aliquem actum *neceſſariis*, illum actum elici poſſe à facultate hac ratione inſtructa. Et iterum vide an non eſſet iuſta Catholicorum oppoſitio qui hoc negabant. Ecquid eſt, *quamuis ſupponantur omnia, tum naturalia, tum ſupernaturalia, quæ ſunt ad aliquem actum neceſſaria, tamen illum elici non*

Digitized by Google

poſſe? & deſiderari aliquid aliud, hoc eſt aliquid aliud eſſe neceſſarium, quamuis etiam neceſſaria ſuppoſita ſint. hæ nimirum ſunt Nou-Auguſtinianorum illuſtrationes cæcitatem exprobrantium cæteris mortalibus. Quid verò præterea requiritur, vt cenſeatur Deus dare actũ voluntati, quàm vt det voluntati, omnia etiam gratuita & ſupernaturalia quæ neceſſaria ſunt, vt poſſit illum producere, & vt inſuper cooperetur illi, & coëfficiat immediatè eundem actum? an debet dare mere paſſiuè ſe habenti? Quòd ſi cooperanti liberè; ecce cooperatur & voluntas Deo donanti, & Deus voluntati recipienti, quare igitur non dat Deus actum qui inde ſequitur? quia nimirum non neceſſitat ad recipiendum. O Baiani, Caluinus hoc ſuggeſſit. At vbi vel ille vel vos ipſi legiſtis aliquando, non dari verè & propriè, niſi quod quis neceſſitatur recipere? Auguſtinus hoc docuit? vbi verò docuit Auguſtinus donum deſinere eſſe donum, ſi proponatur acceptandum optioni recipientis?

Sed hæc omitto, illud tantùm expendo quòd Maſſilienſes erraſſe pronunciant dum dicerent, liberum arbitrium inſtructum donis omnibus etiam ſupernaturalibus ad credendum neceſſarijs, poſſe credere pro ſua flexibilitate, hoc eſt pro ſua indifferentia, ſeu pro innata facultate agendi, vel non agẽdi (hæc enim omnia eodem pertinent) Deo ſemper cooperante. Atqui Tridentinum idem dicit, dum dicit cooperari Deo præmouente cum poteſtate reſiſtendi. Quid igitur reſtat niſi vt dicant, Tridentino propterea quòd Caluiniſmus conuenire non poſsit, imputandum Semipelagianiſmum?

§. V.

Damnant quòd Louanienſes olim abſoluerunt.

TVNC igitur, inquiunt, Gennadium excuſas? Ego verò non excuſo, nec probo, quod de illo dicitur, animi propenſionem habuiſſe nimiam erga defenſores Semipelagianiſmi, & ab eius impugnatoribus Auguſtino, & Proſpero auerſionem: Non probo, ſicubi negauit neceſsitatem gratiæ ſupernaturalis interiùs mouentis, & vt loquitur Proſper præoperantis. Sed cùm nihil tale colligi poſsit ex cap. illo 20. de dogmatibus Eccleſiaſticis, contendo minimè Semipelagianam eſſe doctrinam quæ inibi traditur, quin potiùs eſſe quàm maximè orthodoxam. Et addo concedendum id eſſe à Baianis ipſis, ſi velint conſequenter loqui. Cùm enim fateantur & Doctores Louanienſes cenſuiſſe quæ cenſenda videbantur in hoc libro: & Catholicum aliquem Doctorem antidotum etiam inſeruiſſe, cùm neque Louanienſes circa hoc caput quidquam monuerint: nec Catholicus ille Doctor adhibuerit antidotum: quid aliud colligi poteſt quàm ibi nullum eſſe veſtigium erroris, nullum veneni periculum? Quod etiam hinc confirmatur. Nam cùm iuxta Baianos eadem ſit ratio, & gratiæ victricis, & victricis concupiſcentiæ, ſi eſſet erroneum exiſtimare liberum arbitrium electionem habere qua gratiæ conſentiat vel diſſentiat, erroneum pariter eſſet liberum arbitrium electionem habere qua pareat concupiſcentiæ, vel ei reſiſtat, quod
Cap. 16. Gennadius aſſerit deinde his verbis. *Nullum credimus Dei voluntate perire, ſed permiſſu, pro electione arbitrii: ne ingenuitas poteſtatis ſemel hominibus attributa, ad ſeruilem cogatur neceſsitatem*, vbi etiam nec cenſura, nec antidotum vllum eſt.

Digitized by Google

§. VI.

Quid cauendum in interpretanda Gennadii ſententia.

SED obiiciunt etiam Baiani quod dicit Gennadius cap. 21. quòd Louanienſes monent cautè legendum, non quòd apertum errorem contineat, ſed quia patere poteſt interpretationi peruerſæ. Id quòd facilè intelligi poteſt ex illis verbis quibus vt Baiani loquuntur recapitulando ſummam ſenſuum ſuorum colligit; ſunt autem hæc. *Initium ergo ſalutis noſtræ Deo miſerante habemus; vt acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt: vt adipiſcamur quod acquieſcendo admonitioni cupimus; diuini eſt muneris.* Quibus verbis allatis addunt Baiani, *Ecce totum Semipelagianorum myſterium euidenter expreſſum, non eſt vbi lector hæreat vel vbi ſententiæ impietas poßit abſcondi: acquieſcere ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ vult eſſe poteſtatis, noſtræ voluntatis.* Rectiùs fortaſſe quis diceret, ecce merum Caluini commentarium, non eſt vbi damnata pridem hæreſis poſſit abſcondi. Quantum enim quæſo eſt inter iſta diſcrimen, *Deo mouenti per inſpirationem ſalutiferam voluntas poteſt conſentire vel diſſentire*, & *ſalutiferæ inſpirationi acquieſcere noſtræ poteſtatis eſt?* Quid autem eſt eſſe noſtræ poteſtatis, niſi, eſſe noſtræ libertatis, noſtræ voluntatis? & hæc eſt tota impietas ſententiæ Gennadij? Aude igitur, & dic quoque impiam eſſe Tridentini.

Loco cit. cap 7.

De Eccleſ. dog. c. 21.

Lib. 8. de hæreſ Pelag. cap. 7.

Quid igitur, inquit, cautè legendum monent Louanienſes? id verò, inquam, ex antidoto colligitur, quod te iudice Catholicus Doctor appoſuit. Antidotum illud quod eſt? *Sicut ergo initium ſalutis noſtræ Deo miſerante, & inſpirante habere nos credimus, ita arbitrium noſtræ naturæ ſequax eſſe diuinæ inſpirationis liberè confitemur. Igitur vt non labamur a bono vel naturæ, vel meriti, ſollicitudinis*

Digitized by Google

noſtræ eſt, & cœleſtis pariter adiutorii; vt labamur poteſtatis noſtræ, & ignauiæ. Quod dicit Gennadius, *nos habere initium ſalutis noſtræ Deo miſerante*, ſic intellige, vt illa Dei miſeratio non cõſiſtat in mera doctrinæ propoſitione, & quæ inde ſequi ſolet naturali rerum propoſitarum apprehenſione: ſed adde gratuitam, & ſupernaturalem inſpirationem; & dic maioris explicationis gratia, *Deo miſerante & inſpirante*, & erit Catholica doctrina. Quod dicit Gennadius, *vt acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt*, ſic intellige, vt inſpiratio non requiratur tantùm ad oſtendendum bonum, quaſi verò eo cognito non deſit voluntati ſufficiens virtus ad amplectendum, quemadmodum ſatis eſt habenti ſufficientem, & expeditam virtutem motiuam oſtendere theſaurum, vt ad illum capiendum per ſe ipſe moueatur; ſed intellige voluntatem ita ſe mouere ad bonum diuinitus cognitum, vt à Deo quoque ſupernaturaliter moueatur: ſitque ob eam cauſam in eo motu *ſequax diuinæ inſpirationis* Catholicus es, & ſuſpicionem effugiſti loquutionis illius Maſſilienſium, qua inſpirationem vocabant, *occaſionem*. Denique dum in hoc toto ſalutis negotio tuum aliquid dicis, noli diuinum adiutorium excludere: nec tuum ita intelligo quemadmodum tuũ dicitur quòd peccas, in quo Dei nullæ ſunt partes, ſed tuæ totum ignauiæ deputatur: intellige igitur noſtræ poteſtatis, noſtræque ſollicitudinis eſſe, *& cœleſtis pariter adiutorii, & vt erigamur acquieſcendo inſpirationibus, & vt non labamur reſiſtendo tentationibus:* hoc ſi feceris euaſiſti Maſſilienſium ſcopulos omnes, & in portum Catholiciſſimæ doctrinæ receptus es. Quid autem quæſo eſt in Gennadij verbis illis quod interpretationem iſtam non ferat? & cùm hoc ſit Catholici Doctoris antidotum, contra venenum deterioris interpretationis, Baiani quid intendunt? & quomodo non timent dum excedunt huiuſmodi antidoti compoſitionem, ne in errorem tranſeant? quod enim Catholicum eſt, in me-

dio eſt: quod vltra citraque, occupat error. Dicant num ita velint dari à diuina gratia conſenſum voluntatis, vt non ſit etiam noſtræ poteſtatis, & noſtræ ſollicitudinis, nec ne? ſi volunt ita dari, repugnant antidoto Catholici Doctoris: ſi nolunt, ſuſpiciones ſuas emendent, & nihil erit hoc loco quòd in Gennadio reprehendant. Atque vt hæc explicarem vberius, ea me cauſa impulit, quòd certò ſciam in Concilio Tridentino ab iis Doctoribus qui Auctores fuere decreti, quod eſt in ſeſſione 6. dum definienda diſcuterent, authoritatem petiiſſe ab illo quoque Gennadii loco, vt Tridentinum tangat, quod hic illi obiicitur. Porro ex his omnibus colligo, quàm nullo operæ pretio Baiani quæſtionem hanc totam de Gennadij doctrina mouerint, vt probarent Maſſilienſes non negauiſſe gratiam internam.

Iam quid ſit dicendum ad ea quæ proferuntur ex Caſſiano, patet ex dictis, nempe illum gratiam internam, & ſupernaturalem admiſiſſe aliquando, non vt Semipelagianum, ſed vt catholiciſſimum: errauiſſe quādo illam negauit, aut non eſſe neceſſariam vniuerſaliter dixit: & inculcandum iterùm non Caſsiano ſed Tridentino errorem affingi, quando arguitur quòd talem gratiam admiſerit cui voluntas pro ſua libertate acquieſcere, vel refragari poſsit: ſed iugulant ipſi ſe Nou-Auguſtiniani, dū Caſsiani ſententiam ex illo Proſperi loco repræſentant, quo dicit Caſsianum aſſerere, *Inter boni & mali contrarias ſuaſiones, naturali iudicio, & propriæ diſcretioni hominis eſſe commiſſum, vt ei non plus à Deo præſidii, quàm à diabolo ſit periculi.* Quod Proſper deinde ſit impugnat. *Itáne libera eſt iſta libertas, vt quantum ex ſe habet faſtidii vt negligat gratiam Dei, tantum ex ſe habet delectationis, vt diligat?* vbi vides primò, in hoc errare Caſsianum, quòd parem aliquando eſſe cenſeat ſuaſionum Dei, & ſuaſionum Diaboli rationem: ſuaſiones autem diaboli naturales ſemper ſunt, & vi diſpoſitionum & cauſarum naturalium excitatæ. Vides

ſecundò, electionem boni naturali iudicio ſic attribui, vt Deus plus non conferat virium ad bonum quàm diabolus ad malum? hoccine verò eſt agnoſcere neceſſitatem internæ, ac ſupernaturalis gratiæ? vbi Deus ſupra cauſarum, & diſpoſitionum omnium naturalium exigentiam illuminat intellectum & voluntatem mouet, non plus præſidii ad bonũ confert, quàm diabolus ad malum? & quid eſt quod Proſper infert, voluntatem tantùm habere delectationis, vt gratiam diligat *ex ſe*, quantum habet faſtidii vt negligat? Poſſet hoc Proſper dicere ſi negaret Caſſianus voluntatem habere vllam delectationem ad diligendam gratiam ſi non eſſet iam gratia præuenta? hæc non probant manifeſtè Caſſianum vbi à Proſpero arguitur excludere gratiam? Id verò ipſe Proſper adeo manifeſtè ſignificat, vt neceſſe ſit Baianos erubeſcere qui hæc obiiciunt. Vide enim quid his
Cap. 31. ſubiungat. *Poſt hæc autem*, quæ nimirum ex Caſsiano iam ſunt allata, *cùm tantum homini tribuiſſet* Caſsianus, *ante gratiam, quantum ei fuerat fructuoſiſsimum habere per gràtiam, addit quædam, &c.* Non vides ante gratiam libero arbitrio quæ recenſita ſunt attribui à Caſsiano. Et quod ille ante gratiam fieri dicit, affirmare audes putare illum non fieri niſi poſt gratiam.

In eo autem quod Caſsianus inſpirationem vocauit *occaſionem ſalutis*, dupliciter errare potuit. Primò, ſi nihil aliud intellexit per inſpirationem, quàm ſuaſionem aliquam internam quidem, ſed ex naturali diſpoſitione atque virtute ſic excitatam à Deo, vt à dæmone ſimiliter excitatur ſuaſio interna ad malum; itaut ſequatur ad exigentiam naturalium cauſarum, eſto non niſi cõcurrente Deo, vt concurrit ad cæteros effectus. 2. Si ad hoc tantùm valere credidit inſpirationem huiuſmodi, vt per eam monſtraretur bonum, quaſi deinceps ipſa ſibi voluntas ſufficeret ad illud amplectendum ſi neutrum putauit, ſed credidit, & inſpirationem illam indebitam eſſe, & inſuper voluntatem diuinitus iuuandã

tum

tum ad initium fidei, tum ad conſequentes inde ſalutares actus, nihil peccauit.

CAPVT III.

Tertium argumentum, petitum ex iis quæ docuit Auguſtinus ante Epiſcopatum, reijcitur.

§. I.

Nou-Auguſtiniani antiquum Auguſtini errorem ibi quærunt vbi non eſt.

TERTIO argumentantur Nou-Auguſtiniani ex ipſius S. Auguſtini libris, non vt promiſerant ex iis in quibus Proſpero, & Hilario reſpondet, vbi Semipelagianorum ſententia certiùs exprimitur, ſed ex iis quos ſcripſit ante initum Epiſcopatum. Cùm enim ipſemet fateatur in lib. de Prædeſt. SS. cap. 3. & 4. ſe ante ſuſceptum Epiſcopatum in eodem errore fuiſſe, quem poſteà damnauit in Maſſilienſibus, conſequens eſſe putant, vt quidquid docuit in omnibus libris ante Epiſcopatum ſcriptis, quod quidem ad diuinam gratiam pertineret, id ipſum Maſſilienſes ſenſiſſe putandi ſint. Et quia in libro octoginta trium quæſtionum, in libris de libero arbitrio, in ſoliloquiis, in libris de vita beata, in libro de quantitate animæ, qui ſunt omnes ſcripti ante Epiſcopatum, aliqua dixit ex quibus conſtet gratiam illum internam admiſiſſe quæ initium fidei & omnem bonam voluntatem præcederet: conſequenter fatendum eſſe contendunt, Semipelagianos ſeu Maſſilienſes eandem gratiam admiſiſſe. Vnde ſequitur, proprium illorum errorem fuiſſe, non quòd gratiam internam negarent: ſed quòd negarent illam qua credere, & orare homini datur à Deo, admiſſa videli-

lib 8. de hæreſ. Pelag. cap. 8.

Digitized by Google

cet alia, *qua ita dumtaxat Deus adiuuat, vt homo credere poſſit, & orare, ſi velit.* Expectabam vt dicerent, hunc fuiſſe proprium Maſſilienſium errorem, non quòd internam gratiam negauerint, ſed quòd admiſerint illam tantùm quam Concilium Tridentinum admittit, cùm admittit gratiam *cui homo poſsit diſſentire ſi velit.*

Ad hoc argumentum reſpondeo primò. Cùm S. Auguſtinus exprimat quis fuerit ipſius olim error, & quibus in Opuſculis illum inſinuauerit, debuiſſe Nou-Auguſtinianos ex hac eius confeſsione, atque ex Opuſculis illis, huiuſmodi errorem oſtendere; ſed quia intellexerunt contrarium eius quod intendunt, inde potiùs colligi poſſe, ideò hac via quæ recta erat, & plana, relicta, diuerſam ingreſsi ſunt. Auguſtini verba ſunt in lib. de Prædeſt. SS. *Quo præcipuè teſtimonio*, Apoſtoli nimirum & Cypriani, *etiam ipſe conuictus ſum, cùm ſimiliter errarem, putans fidem qua in Deum credimus* NON ESSE DONVM DEI, *ſed à nobis eſſe in nobis* ... NEQVE ENIM FIDEM PVTABAM GRATIA PRÆVENIRI, *vt per illam nobis daretur quod poſceremus vtiliter, niſi quia credere non poſſemus ſi non procederet præconium veritatis : vt autem prædicato nobis Euangelio conſentiremus* ; NOSTRVM ESSE PROPRIVM, ET NOBIS EX NOBIS ESSE ARBITRABAR *Quem meum errorem nonnulla opuſcula mea ſatis indicant, ante Epiſcopatum ſcripta, in quibus eſt illud quod commemoraſtis in libris veſtris, vbi eſt expoſitio quarumdam propoſitionum ex Epiſtola ſcripta ad Romanos.* Rogo vos, Baiani, quare hoc ex loco non colligitis quis eſſet error, & Fratrum illorum Maſsilienſium, de quo ſcribunt Proſper, & Hilarius, & olim Auguſtini? quid dicitis? qui negat fidem qua in Deum credimus eſſe donum Dei, ille admittit neceſsitatem internæ gratiæ? Qui dicit fidem eſſe in in nobis *ex nobis ipſis*, ille fatetur eſſe in nobis ex interna gratia neceſſariò prærequiſita? Qui negat fidem *Dei gratia preueniri*, qui nihil aliud requirit *niſi præconium veritatis*, & prædicationem Euangelii, ille fatetur

prærequiri & internam, & ſupernaturalem gratiam; atqui hæc eiuſmodi ſunt vt pudorem iniicere confitentibus debeant. Sed quis eſt iſte argumentandi modus, Auguſtinus in nonnullis opuſculis ante Epiſcopatum ſcriptis indicauit illum errorem, ergo & in libro de quãtitate animæ, & in libro de libero Arbitrio, & in Soliloquiis, & in lib. de vita beata, & in lib 33. quæſtionum? quis eſt iſte modus argumentandi in nonnullis, ergo in omnibus? quid, tunc igitur, inquiunt, vis Auguſtinum ante Epiſcopatum contraria dixiſſe? vos verò, inquam, putatis magnam iniuriam inferri, ſi quis dicat non fuiſſe in errore conſtantem, & quod proprium eſt eorum qui innocentiùs errant, ac ſine pertinacia, fluctuaſſe in ea quæſtione quam ipſe negat à ſe fuiſſe adhuc diſcuſſam & examinatam. Præſertim cùm ſe nec ſtabiliuiſſe dicat, nec propugnaſſe hunc errorem, ſed indicaſſe tantùm in illis opuſculis? neceſſe verò eſt, vt idipſum quoque Baiani fateantur, vt mox conſtabit, & veriſsimam fuiſſe de diuina gratia ſententiam Auguſtini quibuſdam in opuſculis ante Epiſcopatum ſcriptis concedant.

Interea cùm dicat Auguſtinus ſe illum errorem indicaſſe in hoc opuſculo, quo continetur expoſitio quarumdam propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos. Cur ibi non legunt quis ſit error ille? Quidni & in retractationum primo, vbi errorem hic indicatum emendat? Quidni & in lib. de Prædeſt. SS. vbi cenſuram ipſe ſuam repetit: cur fugiunt ab his locis ad librum de quantitate animæ, niſi quia hic ſtatim occurrit quo ipſorum opinio ſuffocetur. Vide enim quem errorem notet Auguſtinus his locis, *Ad hoc perduxi ratiocinationem vt dicerem, non ergo legit Deus opera cuiuſquam in præſcientia quæ ipſe daturus eſt; ſed fidem elegit in præſcientia, vt quem ſibi crediturum eſſe præſciuit, ipſum elegerit cui Spiritum ſanctum daret, vt bona operando etiam æternam vitam conſequeretur.* Hæc Auguſtinus in Epiſtolam ad Romanos, Retr. cap. 27. de prædeſt. Sanct. cap 3.

quorum cenſuram ſubiungit: *Nondum diligentiùs quæſieram, nec adhuc inueneram qualis ſit electio gratiæ de qua dicit Apoſtolus, reliquiæ per electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt. Quæ vtique non eſt gratia, ſi eam vlla merita præcedunt, nec iam quod datur non ſecundùm gratiam, ſed ſecundùm debitum, reddatur potiùs meritis quàm donetur.* Vbi vides hoc improbari in illa expoſitione, quo excluditur electio gratiæ, hoc eſt electio gratioſa, & quæ nullum ſupponit electi meritum, nullumve actum meritorium tanquam motiuum eligentis, quo fiat vt gratia quæ datur, detur ſecundùm debitum; ideóque non ſit gratia. Supponebant enim antequam gratia daretur præcedere fidem; & hanc eſſe rationem cur vnus eligeretur ad gratiam, & non alius, quia vnus fidem habebat & non alius: & hoc erat *eligere fidem in præſcientia*, hoc eſt, eligere illum qui præſciebatur fidem habiturus à ſe ipſo, vt eius intuitu daretur illi gratia operibus quæ fidem conſequuntur exercendis neceſſaria. Vnde euidentiſſimè conſtat, poſtquam fides gratiæ præſupponebatur in errore illo, tanquam meritum præcedens, & quo fieret vt gratia non eſſet gratia; minimè creditum illam viciſſim fidem à gratia interna & indebita præcedi. Si enim præceſſiſſet gratia, eſſet fides veluti media inter duas gratias, vnam quam ſequeretur, & aliam quam præcederet, & ſic gratia eſſet gratia, nec doctrina illa cenſuram vllam, aut retractationem mereretur, eſt enim Catholicíſsima. Quod clariùs patet ex iis quæ ſubiungit Auguſtinus. *Proinde quod continuò dixi, dicit enim idem Apoſtolus, idem Deus qui operatur omnia in omnibus, nuſquam dictum eſt qui credit omnia in omnibus. Ac deinde ſubiunxi, quòd ergo credimus noſtrum eſt, quod autem bonum operamur illius eſt, qui dat Spiritum ſanctum credentibus; profectò non dicerem, ſi iam ſcirem etiam ipſam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem ſpiritu.* VTRVMQVE ERGO NOSTRVM EST PROPTER ARBITRIVM VOLVNTATIS, ET VTRVMQVE TAMEN DATVM EST PER SPIRITVM FIDEI.

Vides errorem, quòd Deus non operetur in nobis per ſuam gratiam fidem quâ credimus, quemadmodum operatur cætera quæ ſequuntur fidem, quòd Spiritus gratiæ detur iam credentibus vt benè operentur, cùm dari neceſſe ſit etiam non credentibus vt credere poſsint. Quòd credere noſtrum ſit; & non Dei, cùm potiùs dicendum ſit & noſtrum, & Dei eſſe; Dei quidem, quia eius gratia nos præuenit, noſtrum verò quia liberè conſentimus illi gratiæ? & cum his erroribus ſtare poterat perſuaſio neceſsitatis internæ ac ſupernaturalis gratiæ ad credendum? Pergit Auguſtinus, *Et quòd paulo poſt dixi, noſtrum eſt enim credere, & velle, illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi per Spiritum ſanctum, &c. Verum eſt quidem, ſed eadem regula, & vtrumque ipſius eſt, quia ipſe præparat voluntatem, & vtrumque noſtrum quia non fit niſi volentibus nobis.* Vide quid deſideret Auguſtinus, nimirum, vt cùm dicitur, *noſtrum eſt ergo credere, & velle*, ſupponatur gratia *per quam voluntas præparetur.* Illa verò numquid ſupponebatur, ſi verum eſt ab Auguſtino dum ſic erraret non fuiſſe excluſam. Et deinde. *Itaque quòd paulo poſt dixi, ſicut enim in his quos elegit Deus, non opera, ſed fides inchoat meritum, vt per munus Dei bene operentur, ſic in his quos damnat, &c. veriſsimè dixi, ſed fidei meritum etiam ipſum eſſe donum Dei, nec putaui eſſe quærendum, nec dixi.* Nempe ſi hoc quæſiiſſet ac dixiſſet, acta res erat: nec vllum reſtabat errandi periculum, quonam autem modo vel quæri, vel dici potuit, niſi quærendo, & dicendo prærequiri ad fidem internam & ſupernaturalem gratiam? ergo hoc vnum eſt quod nec quæſierat, nec dixerat. Pergit Auguſtinus emendare ſuam illam doctrinam *Et alio loco, cuius enim miſeretur, inquam, facit eum bene operari: & quem obdurat relinquit eum vt malè operetur: ſed & illa miſericordia præcedentis merito fidei tribuitur; & iſta obduratio præcedenti iniquitati. Quod quidem verum eſt, ſed adhuc quærendum erat vtrum & meritum fidei miſericordia*

Dei præueniat: ideſt, vtrum iſta miſericordia tantummodo fiat in homine quia fidelis eſt, an etiam facta fuerit vt fidelis eſſet. Vbi vides iterum inculcari totum illius doctrinæ vitium ad hoc reduci, quòd negaretur vel non putaretur Dei miſericordia præuenire fidem, inſpirata videlicet ad credendum gratia: ſeu quod gratia non putaretur ad hoc dari, vt is cui datur eſſet fidelis, quo caſu debet fidem præcedere; ſed quia fidelis ſupponitur ad hoc dari, vt deinceps bene operetur, quo caſu fidem ſequitur.

Concludit Auguſtinus: *Rectiſsimè itaque alio loco in eodem libro dixi, quoniam ſi non ex operibus, ſed miſericordia Dei & vocamur, vt credamus, & credentibus præſtatur vt bene operemur, non eſt gentibus inuidenda iſta miſericordia. Quamuis minus diligenter de illa quæ per Dei propoſitum fit vocatione tractauerim.* Ecce, vides Auguſtinum non modo in diuerſis opuſculis ante Epiſcopatum ſcriptis, ſed in vno eodémque, & fere in vna eadémque pagina fluctuantem, ſuo iudicio de eadem re *rectè*, & *non rectè* loquutum. Vides 2. id quod à ſe rectiſſimè dictum putat, & conſequenter quo excluditur, & Pelagianorum, & Semipelagianorum error, hoc eſſe, *Quòd miſericordia Dei & vocamur vt credamus, & credentibus præſtatur vt bene operemur.* Ergo quòd non rectè dixerat, & in quo Maſsilienſibus præiuerat, hoc erat, quòd nimirum negaret tali Dei miſericordia vocari nos vt crederemus.

In hac tota tam clara, támque diſerta erroris, quo fuerat Auguſtinus olim occupatus, explicatione, & correctione, videat Lector an ſit vllum veſtigium ex quo intelligi poſsit non negaſſe Maſsilienſes internam gratiam: ſed erraviſſe tantùm quòd eam cognoſcerent qua ita dumtaxat Deus adiuuat, vt homo credere poſſit, & errare ſi velit. videat an non omnia potiùs contrarium ſignificent, nec aliud requiri perſuadeant ad purgandum Semipelagianiſmum, & rectiſsimam do-

ctrinam profitendam, quàm vt fateamur ipſam quoque fidem, & primam credendi voluntatem ita Dei miſericordia præueniri per inſpirationem internæ gratiæ, vt quæ inde ſequitur credendi voluntas, & fides, *& Dei ſit* qui nos gratia ſua præuenit, *& noſtra* qui libero voluntatis arbitrio conſentimus: quidquid præterea ſentiendum ſit de vocatione ſecundùm propoſitum, quæ ad ſolos prædeſtinatos pertinet, ad quos tamen ſolos non pertinet fides, nec proinde gratia ad credendum neceſſaria, hinc verò magis magiſque ſemper elucet, Nou-Auguſtinianos tanto quantum prædicant cum D. Auguſtini commercio, minimè id egiſſe quod iactant, nimirum vt S. Doctoris ſenſa perciperent, & probarent, ſed adulterarent potius: & vt ſua ipſorum ſomnia, ſpecioſa tantæ authoritatis commendatione lectoribus imperitis faciliùs venditarent.

§. II.

Auguſtini Opuſcula hactenus approbata damnant.

RESPONDEO ſecundò, magnam Auguſtino iniuriam inferri à Nou-Auguſtinianis, dum ea quæ in aliis opuſculis ſcripſit proponunt tanquam continentia errorem Semipelagianorum; cùm enim conſtet recognita fuiſſe omnia ab Auguſtino ſub finem vitæ, & emaculata ad minimos vſque, & ferè imperceptibiles nævos, & pariter conſtet vitium hoc erroris Maſſilienſium, vel Semipelagianorum nulla ratione in illis notatum, quid aliud inferri poteſt, quàm perſeueraſſe in errore S. Auguſtinum, & non modò olim ante Epiſcopatum, ſed & ſenem quoque ac morti proximum fuiſſe Semipelagianum: hoc autem præterquàm quòd vt dixi, Auguſtino iniurioſum eſt, ridiculum etiam videri debet, putari nimirum Auguſtinum dum vires omnes, & totum ſuum zelum ſub finem vitæ, & Epiſ-

copatus intendit vt Maſilienſes cõfutet, & conuincat, eodem tamen ipſum cùm illis in errore verſari. Et addo interrogando Baianos, vbinam pateat clariùs expreſſam ab Auguſtino erroris Maſſilienſium approbationem, in expoſitione Epiſtolæ ad Romanos, an in lib. 83. quæſtionum, vel in lib. de quantitate animæ, &c. Si in illa expoſitione, quare non ex illa potiùs colligunt quis fuerit error ille? & quare confugiunt ad alia opuſcula? ſi clariùs expreſſit in his opuſculis, quomodo abſoluent Auguſtinum, qui obſcuram erroris approbationem reformare ſategerit, claram verò apertámque reliquerit inemẽdatam: equidem illa ſollicitudo quam oſtendit S. Doctor in cenſendis omnibus quæ fauere poterant Semipelagianis, tum in prædicta expoſitione quarumdam propoſitorum ad Romanos, tum in ſoluendis Porphyrij quæſtionibus, vnde etiam illi ſe iuuandos ſperauerant: tum in libris de libero arbitrio, qui etiam illis obiiciebantur, euidentiſsimè monſtrant, ſi quid in opuſculis quæ Baiani citant excidiſſet, quod eundem ſaperet errorem, non fuiſſe omiſſurum Auguſtinum eorum retractationem, omiſit tamen, vt conſtet ex ipſis retractationum libris. Ecquis ferat vt dici poſsit exſufflaſſe vel leuiſsimas feſtucas ex opuſculis illis, & reliquiſſe trabes errorum: hoc tamen erit dicendum, ſi Baiani non falluntur.

Verbi gratia in lib. 33. quæſtionum expreſſum eſſe ab Auguſtino Maſilienſium errorem Baiani putant, & quidem quæſt. 67. vbi dicitur *Ad illam cœnam quam Dominus dicit in Euangelio præparatam, nec omnes qui vocati ſunt venire voluerunt, neque illi qui venerunt venire poſſent, niſi vocarentur, itaque nec illi debent ſibi tribuere qui venerunt, quia vocati venerunt: nec illi qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, ſed ſibi, quia, vt venirent vocati, erat in libera voluntate.* Hæc vltima potiſsimum verba *vt venirent vocati erat in libera voluntate,* Baiani putant exprimere Maſilienſium errorem. Nam quòd Auguſtinus

De hæreſ. Pelag. lib. 1. cap. 3.

ſtinus internam etiam vocationem ſuppoſuerit, clarum eſt ex verbis ſequentibus cùm dicit. *Quoniam nec velle quiſquam poteſt, niſi admonitus & vocatus, ſiue intrinſecus vbi nullus hominum videt, &c.* Admiſſa igitur interna vocatione cum Maſsilienſibus errat, eo quòd dicat *vt ita vocati veniant poſitum eſſe in libera voluntate.* Hæc eſt doctrina Baianorum.

Atqui Auguſtinus dum hunc locum recognoſcit, nec emendat quidquam, nec animaduertit, nec monet: Et vide tamen quàm ſit in aliis religioſus, in citando Ieremia, pro eo quod legimus, *priuſquam te formarem in vtero noui te*, dixerat Auguſtinus, *cùm eſſes in renibus patris tui vidi te*, hoc emendat, quamuis eadem omnino ſit vtrobique ſententia: & non debuerat potius hæreſim emendare quam impugnabat. Et quod dixerat *Deus non miſeretur qui ad pacem vocat, niſi voluntas præceſſerit ad pacem*, quia malæ interpretationi patebat, Auguſtinus de ſua mente lectorem voluit facere certiorem, dictum enim id eſſe, *poſt pœnitentiam,* vt ſenſus ſit, Deum non miſereri dando pacem peccatoribus, niſi præceſſerit pœnitentia. Nam quòd fuerit mentis ſuæ, nec ipſam etiam pœnitentiam, quæ eſt illa bona voluntas, eſſe poſſe niſi præceſſerit Dei miſericordia, probat ex eo quod eſt in fine illius quæſtionis, vbi de vocatione quam dixerat meritum antecedere, ſic loquitur. *Hæc autem vocatio, quæ ſiue in ſingulis hominibus, ſiue in populis atque in ipſo genere humano per temporum oportunitates operatur, altæ & profundæ ordinationis eſt,* vnde conſtat Auguſtinum non tantùm non agnoſcere ſuum errorem, quin etiam exiſtimare ſe rectam habuiſſe ſententiam, plenâmque de diuinæ gratiæ neceſſitate doctrinam: neque aliud requiri, quàm vt ſi cui dubium ſuboritur ex vno illius quæſtionis loco, vt cũ dicitur, *Deus non miſereri qui ad pacem vocat, niſi voluntas ad pacem præcedat*; ſoluatur ex alio, vbi clarè dicitur miſericordia Dei vocantis præuia eſſe illi voluntati.

De imaginario illo errore, quo dicũtur vt venirent vocati, *habuiſſe in libera voluntate*, altiſſimum eſt ſilentium. Nimirum quia certiſſimum eſt huiuſmodi ſententiam non eſſe Auguſtino erroneam, ſed Caluino; cum quo errant qui Auguſtinum in hoc erraſſe calumniantur.

Et mira fortaſſe videri poſſit tanta Baianorum fiducia in accuſanda huius quæſtionis doctrina: ſed nimirum illi ea ratione rebus ſuis conſulere voluerunt. Plurimum enim referebat ſuſpectum reddi harum 83. quæſtionum librum: atque illum ipſum locum quem illi erroneum dicunt, quòd contineat ſplendidiſſimam gratiæ ſufficientis aſſertionem. Nam cùm dicat de iis qui vocati ad cœnam venire noluerunt, & qui conſequenter non habuerunt gratiam efficacem vt venirent, *fuiſſe poſitum in libera ipſorum voluntate, vt vocati venirent*: manifeſtisſimè ſequitur habuiſſe igitur gratiam ſufficientem vt venirent. Quomodo enim poteſt eſſe voluntas ad veniendum libera, ſi non eſt per gratiam liberata ab impotentia veniendi? & quomodo poteſt ab impotentia veniendi liberari, niſi collata per gratiam veniendi potentia? quæ potentia cùm tamen effectu careat, ſequitur & eſſe ibi quod ſufficit ad effectum; & effectum tamen non eſſe: hoc quia ſenſere Baiani, vt ſe argumento importuniſsimo expedirent, Auguſtinum accuſare maluerunt, ac dicere, fuiſſe illum dum hoc ſcriberet errore Maſsilienſium occupatum: ſed, ô viri boni, quo erat occupatus errore, dum hæc recognoſcebat, & approbabat?

Quòd dictum eſt de libro 83. quæſtionum, idem ferè dici poteſt de libris de quantitate animæ, ſoliloquiorum, de vita Beata, de libero arbitrio. Nempe cùm Auguſtinus dum huiuſmodi libros recognoſcit in retractationibus, nihil à ſe commiſſum nihilue omiſſum ſignificet, vnde Maſsilienſes occaſionem errandi ſumere poſsint circa efficaciam gratiæ medicinalis internæ ad credendum neceſſariæ, ſignum eſt, quæ in

illis dicuntur nequaquam ab Auguſtino credita ex errore Maſſilienſium eſſe dicta. Atque hoc argumentum Aduerſariis inſuperabile eſt, quippe qui dum loquuntur de doctrina contenta in quæſtione ſecunda ad Simplicianum, fundamentum hoc ponunt. Auguſtinus nihil ex illa quæſtione retractauit: acproinde quidquid in ea docuit de gratia Chriſti, verum eſſe confeſſus eſt 2. de gr. Sal. cap. 32.

§. III.

Conſequenter damnant eorum approbatores atque adeò Eccleſiam ipſam.

TERTIO reſpondeo, iniuriam illam quæ Auguſtino infertur redundare in Eccleſiam ipſam, & in omnes Doctores qui Nouum Auguſtinum præceſſeer, qui cum opuſcula omnia S. Doctoris ante Epiſcopatum ſcripta ſine cautione vlla, ſine vlla monitione, fidelium omnium oculis expoſuerint, ſi putarunt ſapere Semipelagianiſmum, quomodo excuſare poterunt ſupinam in conſeruanda fidei puritate negligentiam? Quid dicent obiicientibus propinatum ſine antidoto venenũ? quis enim ad hunc vſque diem monuit errorem eſſe Maſſilienſium quòd in illa 68. quæſt. iam citata ſcriptũ eſt? quis credidit ſenſu Semipelagiano ſcripta quæ in Soliloquiis, quæ in lib. de vita beata, quæ in libris de libero arbitrio ſequuntur de viribus voluntatis, vel de neceſsitate diuinæ gratiæ? Expectabatur videlicet Nouus Auguſtinus, qui ſuppleret defectus cæterorum omnium Doctorum, & Eccleſiæ totius prouidentiam emendaret, præberétque ſingulare hoc ſuæ erga S. Auguſtinum religionis ſpecimen, vt quæ plurima ſunt ante Epiſcopatum ſcripta illius opera, de Semipelagianiſmo cuncta redderet ſuſpecta.

§ IV.

Eadem damnatione inuolui etiam ea quæ ſcripſit Epiſcopus, &c um Pelagianis, & Semipelagianis diſputans.

QVARTO reſpondeo, non poſſe damnari citatam ex opuſculis illis doctrinam, quin æquè damnetur ea quæ tradita eſt in opuſculis poſt Epiſcopatum ſcriptis etiam contra Pelagianos, quando iam nulla in mente Auguſtini reſtabant Semipelagianiſmi veſtigia: ac proinde nihilo magis illa quàm hæc ſuſpecta eſſe debere probatur. Et aſſumo errorem illum Maſsilienſium quem dicunt expreſſum in quęſtione 68. ex 83. dicit Auguſtinus. *Itaque nec illi debent ſibi tribuere qui venerunt ad cœnam, quia vocati venerunt, nec illi qui noluerunt venire debent alteri tribuere, ſed ſibi, quia vt venirent vocati erat in libera voluntate.* Auguſtinus, inquiunt, in illo errore conſtitutus non excludit internam gratiam. In quo igitur errat? quia, inquiunt, non agnoſcit illam quâ ipſum velle *nolentibus* tribuatur, *quod eſt proprium Chriſtianæ gratiæ*, ſed illam quæ ita iuuat, vt ſi homo cor ſuum ad volendum, & ſequendum inclinauerit; velit, & credendo ſequatur. Proprium eſt, inquiunt, Chriſtianæ gratiæ dare ipſum velle *etiam nolentibus*, nec permittere vt homo *ſe inclinet ſi velit*, quod tamen Auguſtinus loco citato credidit cùm dixit hominem id *habere in libera poteſtate.*

Lib. 8. de hæreſ. Pelag. cap. 8.

Sed Auguſtinus Epiſcopus erat cùm ſcripſit commentarium in Pſalmos, vbi peccatorem his verbis alloquitur, *Benignitas ante te; iniquitas ante te, compara & elige.* Quid eſt benignitas ante te? non idem eſt ac tibi, & tuæ libertati expoſita eſt? & homini nec libertatem habẽti nec poteſtatem eligẽdi diceret Auguſtinus, *compara & elige?* Non idipſum exprimunt illa verba, *dilexiſti malitiam ſuper benignitatem. Ante te erat benignitas,*

In Pſal. 51.

Digitized by Google

illam diligeres. Non enim aliquid eras erogaturus, aut quod diligeres de longinqua nauigatione allaturus eras? Baiani quid dicitis? poterat ne clarius ſignificare in manu illius, qui diligit iniquitatem, ſeu vt loquitur quæſtione citata, *in libera voluntate* poſitum eſſe vt benignitatem diligat? & non meritò diceret ille amator iniquitatis *de longinquo* expectandum *amorem benignitatis*, ſi eſſet amor ille extra totam rerum ſibi poſsibilium latitudinem poſitus? ergo quòd dixit Auguſtinus Preſbyter de libera poteſtate non peccandi, vel ad cœnam eundi, eorum qui nolũt ire, hoc ipſum & Epiſcopus confirmauit.

Epiſcopus erat Auguſtinus, & iam cum Pelagianis pugnabat quando id approbauit, quod aliàs dixerat, *non tibi ad culpam imputatur quòd inuitus ignoras, ſed quòd negligis quærere quod ignoras: neque illud quod vulnerata membra non colligis, ſed quòd volentem ſanare contemnis.* Lib. de nat. & grat. cap. 67. Quid vobis videtur, ô Baiani, rerũne impoſsibilium eſt negligentia? Negligentiæ illius qui nauim expectat tribuitis, quòd iunctis pedibus non tranſiliat Oceanum vno ſaltu? ergo qui peccat negligentia quærendi quod deberet quærere, *habet in libera poteſtate* quod omittit. Quemadmodum & ægrotus ille, cui quod non curetur imputatur, *habet in libera poteſtate*, vt vtatur copia præſentis Medici volentis ac potentis curare, hoc autem quantum diſtat ab eo quòd eſt abſentem à cœna *in libera poteſtate* habuiſſe, vt vocatus veniret?

Epiſcopus erat Auguſtinus cùm retractauit librum de duabus animabus, vbi diſertiſsimè confirmat quod in eo libro dixerat, *non niſi voluntate peccari*, ab iis nimirum quibus propriæ vitæ peccata imputantur. Audi verò qualem intelligat voluntatem. *Quantum eſt quod valet voluntas ſub dominante cupiditate, niſi fortè ſi pia eſt: quia in tantum liberata eſt, & intantum appellatur voluntas. Alioquin tutius cupiditas, quàm voluntas appellanda eſt.* Ecce voluntatem tantùm vocat quæ libera, & liberata eſt, non verò quæ eſt ſub dominante cupiditate. Er-

go cùm dicit voluntate peccari, voluntatem intelligit, & liberatam, & liberam, quantum ſatis eſt vt poſſit euadere dominium concupiſcentiæ: ergo qui peccat peccato propriè dicto, quia nonniſi voluntate peccat, voluntare peccat ita libera, vt poſſit non obedire concupiſcentiæ: ergo *habet in libera poteſtate* vt non peccet, qui eſt imaginarius ille Maſſilienſium error expreſſus in lib. 83 quæſtionum.

Lib 1. Retr. cap 9. Epiſcopus erat Auguſtinus cùm retractauit libros de libero arbit. negauitque ſe in illis cauſam egiſſe Pelagianorum. Atqui negauit tamen in illis apertiſſimè peccandi neceſſitatem à cap. 20. quòd eſt admittere non peccandi poteſtatem. Non igitur egit Pelagianorum cauſam cum eandem poteſtatem admiſit, ſuppoſita interna vocatione ac gratia in quæſtione citata: nec proinde illi cauſam agunt Catholicorum qui huiuſmodi doctrinam impugnant, ſed quod ſæpe dictum eſt, & ſæpe dicendum venit, Caluiniſtatum.

Lib. 2. cap. 5. Epiſcopus erat Auguſtinus, cùm diſputauit cum Felice Manichæo, de libero arbitrio, & ab eo rectè dictum protulit, *noluiſſe qui iuſtè à Deo puniuntur ſeruare Dei legem, non autem non potuiſſe*: Quod etiam repetit in Pſal. 34. cùm dicit, iniquos non intelligere, vt bene viuant, *non quia non poſſunt, ſed quia nolunt*, iuxta illud, *noluit intelligere vt bene ageret.* Hoc autem idem eſt ac putare eos qui peccant falſum dicere, ſi dicant ſe non poſſe facere quod præcipitur: ergo verum dicunt quicumque dicunt eos poſſe. Eſt igitur *in libera poteſtate peccantium vt non peccent*, ex Auguſtino Epiſcopo, & quia iuxta ipſos etiam Baianos, nulla eſt talis poteſtas non peccandi ſine gratia medicinali per Chriſtum data, ſequitur accepta etiam gratia medicinali eſſe in poteſtate peccantium vt non peccent, hoc eſt non venientium ad cœnam poſt inuitationem, vt veniant, ergo quoad hoc conſentit Auguſtinus Epiſcopus Auguſtino Preſbytero. Epiſcopus erat Auguſtinus, dum ſæpiùs

etiam in libris contra Pelagianos ſcriptis inculcauit, eos qui malè agunt poſſe bene facere ſi vellent, vt cùm in libro de corrept. & gratia eos qui ſuum lapſum excuſant quòd non acceperint donum perſeuerantiæ, corripiendos hoc modo cenſet, *homo in eo quod audieras, & tenueras, in eo perſeuerares ſi velles.* Quem enim ſenſum his verbis dare poſſunt, niſi hunc, poteras perſeuerare ſi velles, ſed cùm poſſes noluiſti. Quòd in Enchiridio clariſsimè exprimit dum dicit, *Coroſaitas ſaluos eſſe potuiſſe ſi vellent*, idem in libro de peccatorum meritis, & remiſsione; vbi quærentibus cur homines non ſint ſine peccato cùm eſſe poſſint adiuuante gratia, *veraciſsimè reſponderi dicit, quia nolunt.* Nonne hoc ſemper idem eſt, ac fateri eos qui labuntur *habere in libera poteſtate* vt ſtent, & eos qui iacent *habere in libera poteſtate vt ſurgant?* Cap 7. Cap 6.

Epiſcopus erat Auguſtinus cùm habuit homiliam inter 50. 2. cuius etiam priorem partem aliqui Eradio attribuũt aſſumpto ab Auguſtino Coadiutori; & Epiſcopatus ſucceſſori, vbi peccatorem tentationi ſuccũbentem ſic alloquitur. *Cùm per Dei adiutorium* IN POTESTATE TVA SIT, VTRVM CONSENTIAS DIABOLO, *quare non magis Deo quàm ipſi obtemperare deſideras?* Et iterùm, *Rogo ergo vos fratres cariſsimi, quare ſatanas ſeducit ad peccandum*, CVM DEVS POSVERIT HOMINI IN POTESTATE NON CONSENTIRE SATHANÆ? *Eſt enim à dextris quodammodo præcipiens Deus, &c.* Conſentientem diabolo habere in poteſtate vt non conſentiat, an differt ab eo quòd eſt non euntem ad nuptias *habere in libera voluntate vt eat?*

Epiſcopus erat Auguſtinus cum ſcripſit opus imperfectum contra Iulianum, vbi dicit homines multa mala facere *à quibus liberum eſt abſtinere.* Eſt igitur in poteſtate ſic peccantium non peccare, habent igitur gratiam per quam poſsint quod non faciunt, hoc eſt per quam *libera illa poteſtas* conſtituatur, quæ tamen effectu caret.

Epiſcopus erat Auguſtinus dum in lib. de natura &

Cap. 64. gratia, dicit, *ſe toto corde ſuſcipere illud Hieronymi quo dixerat, nos neque ad virtutem, neque ad vitia neceſsitate trahi.* Quomodo autem poteſt illud ſuſcipi toto corde, niſi dicatur & ille qui ad virtutem trahitur, & ille qui ad vitium poſſe non ſequi trahentem? Nam ſi non poteſt non ſequi, nõne ſtat notiſsimum illud principium, *neceſſarium eſt*, ac proinde *neceſsitate fit*, quod non poteſt aliter fieri? iam ſi poſsit non ſequi, nonne erit *in libera eius poteſtate* qui ſectatur vitia, non ſectari? & conſequenter eius qui non it ad nuptias, eò ire?

Cap 31. Epiſcopus erat dum in libro de Spiritu & litera definit tum fidem qua Deo credimus, tum fidem qua credimus hominibus, ESSE IN NOSTRA POTESTATE. Eſſe enim illud in noſtra poteſtate cuius perficiendi facultas ita ſubeſt libero voluntatis arbitrio, *vt ſi velimus faciamus, ſi nolimus non faciamus.* Et quia pariter ſi velimus credimus, ſi nolimus non credimus; ſequi, & fidem eſſe in noſtra poteſtate: vbi vides non ſupponi vnum oppoſitorum eſſe in poteſtate, nempe fidem, niſi ſit etiam poteſtas ad alterum: ſeu, voluntatem non cenſeri habere in poteſtate vt credat, niſi ſimul etiam habeat in poteſtate vt non credat, hoc eſt, niſi habeat quam vocant Baiani *bicornem* libertatem. Et patet hoc manifeſtè ex eo quod dicit Auguſtinus de eo qui vincendo metum ab aliquo incuſſum, malum intentatum acceptat, vt malum aliud fugiat: ſolere enim eum qui cogit dicere illi, quod habes in poteſtate quare non facis? eodem autem modo & illi qui ſuccumbit metui vincibili, iuxta Auguſtinum dici poterit, quod habes in poteſtate, hoc ſcilicet graue malum vitare, acceptato minori, quare non facis? vult igitur id dici eſſe in alicuius poteſtate, quod fit cum facultate illud omittendi, vel quod omittitur, cum poteſtate faciendi. Et hoc ſenſu ipſam quoque fidem Chriſtianam qua Deo credimus, dicit eſſe in poteſtate: quod confirmatur ex eo quòd ſubiungit, dum ſignificat eos qui coguntur ad aliquid faciendum, quod

quod non poſſunt facere, tanquam legitimam excuſationem afferre, quando dicunt *facerem ſi eſſet in poteſtate*, quod ſignificat omiſſionem non cenſeri eſſe in poteſtate, niſi adſit poteſtas faciendi quod omittitur. Et iterùm confirmatur ex eo quod addit, cùm poteſtas datur à Deo faciendi mala, *non imponi neceſſitatem*, vt intelligamus etiam tunc malum quod fit, ideo dici eſſe in poteſtate, quia eſt in poteſtate illud non facere. hoc ſenſu dicit Auguſtinus fidem eſſe in poteſtate noſtra; *quoniam cùm vult quiſque credit, & cùm credit volens credit*. Quod quo ſenſu ſit dictum patet ex iis quæ dicit paulò antè, *vide nunc vtrum quiſque credat ſi noluerit, vel non credat ſi voluerit*? Quæ interrogatio æquiualet huic affirmationi, *nemo credit niſi velit, & nemo non credit ſi velit*, eorum ſcilicet quibus omiſsio fidei imputatur. Ergo, ex mente Auguſtini, neque fides eſt in poteſtate, niſi ſit poteſtas non credendi: neque ipſum non credere, niſi adſit poteſtas eliciendi fidem. Ergo in hoc libro in quo Auguſtinus profitetur ſe acriter diſputaſſe contra inimicos gratiæ Dei iam Epiſcopus, iam Antipelagianus; idem dixit quod dixerat Preſbyter in illa quæſt. 68. ex 83. Nec ſi Baiani contradicant, obtinere aliud vnquam poterunt à ſapienti & cordato lectore, quàm ſe viginti duobus annis laboraſſe, vt Auguſtini ſenſum, aut diſsimularent aut corrumperent.

Ibid. c. 31.

Ibid. c. 31.

2. Rett. c. 37.

Iam verò cùm dixiſſet Auguſtinus fidem qua Deo credimus modo iam explicato eſſe in poteſtate voluntatis, conſequenter quærit, vnde ſit illa voluntas quæ cauſa eſt cur credamus, an ſcilicet donum Dei ſit: *an ex illo naturaliter inſito libero adhibeatur arbitrio*. Et proponit rationem dubitandi, quia ſi non eſt donum Dei, ſequitur hominem qui Deo credit gloriari poſſe in aliquo quod non acceperit. Et ſi eſt donum Dei, ſequitur excuſationem habere qui non credunt, cùm dicere poſsint ſe non accepiſſe credendi voluntatem. Item ſi voluntas illa nobis eſt à natura, quare non eſt in om-

Ibid. c. 33.

nibus, cum ſit idem Deus omnium creator: ſi dono Dei, etiam hoc quare non in omnibus, cùm omnes homines velit ſaluos fieri, & in agnitionem veritatis venire? Et reſpondet, coniungenda eſſe illa duo, gratiam nimirum, & liberum arbitrium vnde ſequatur fidem neque ita eſſe à natura, vt non ſit etiam donum Dei. quandoquidem *vocante Deo ſurgit de libero arbitrio*: nec ita eſſe donum Dei vt eodem libero arbitrio acceptari, vel non acceptari non poſsit, quandoquidem Deus qui vult omnes homines ſaluos fieri, non tamen ita illos vocat vocatione illa quâ fidem donat, *vt eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male vtentes iuſtiſsimè iudicentur.* Inde igitur conſequi, vt alij concepta credendi voluntate Dei voluntatem faciant; alii verò eidem voluntati repugnent nolẽdo credere cum poſsint? Et hi dicũtur in ſupplicijs *experturi Dei poteſtatẽ, propterea quod eius miſericordiam in donis contempſerint.* Dei nimirũ miſericordia, illos reſpiciebat, offerebatque idẽ donũ quo alij potiti ſunt. Sed cũ illa miſericordia, & oblatio ſpectaret homines liberi arbitrii, factum eſt vt alij donũ oblatum acceptarint cũ poſſent repudiare, alij repudiauerint cũ haberẽt poteſtatem acceptãdi. fore igitur qui non acceptauerint *reos ad damnationem ſub poteſtate Dei, quod contempſerint ad credendum miſericordiam Dei.* Atque ita Auguſtinus hic etiam confirmat quod dictũ erat in citata quæſtione, vna cùm vocatione & gratia ad credendum, eſſe ſimul non credendi facultatem. Quibus in hunc modum expoſitis concludit Auguſtinus, *Hæc diſputatio ſi quæſtioni illi ſoluendæ ſufficit, ſufficiat*, ſed operæ pretjum erit hoc teſtimonium deinde fuſiùs contra Baianorum obiecta vindicare.

Epiſcopus erar Auguſtinus cùm reſpondit ad quæſtiones Simpliciani Mediolanenſis Epiſcopi, vbi in ſecunda quæſtione putat ſe ita cauſam egiſſe diuinæ gratiæ cum libero arbitrio, vt gratia vicerit, & tamen ibi apertè ſignificat Eſau, & in eius perſona reprobos alios

1. Retr. cap. 1.

qui vocati ad fidem & iuſtificationem venire noluerũt, venire potuiſſe. *Noluit*, inquit, *Eſau & non concurris, ſed & ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, qui ei etiam velle, & currere vocando præſtaret niſi vocatione contempta reprobus fieret.* Rationem verò affert cur ita poſſit accidere. Nimirum quia quòd velimus, & curramus non eſt ſolius Dei, ſed etiam noſtrum: Dei enim eſſe quòd vocet, ſed noſtrum eſſe quòd ſequamur. Cui teſtimonio, quia peremptorium eſt, vim adimere omni conatu Baiani moliuntur. Sed fruſtra, vt patebit ad finem huius diſputationis, vbi etiam vindicabitur diſtinctio auxilij congrui, & incongrui, quam Auguſtinus hoc ipſo loco tradit, & ex qua pariter colligi poteſt, quod dicitur incõgruum non eſſe inſufficiẽs, vnde ſequitur cum eo bene agere qui negligens eſt.

Denique Epiſcopus erat Auguſtinus dum ſcriberet duodecimum de Ciuit. Dei, vbi ſignificat æquales interdum habere vires, illum qui tentationi reſiſtit, cùm eo qui conſentit: ac proinde *in poteſtate* conſentientis eſſe non conſentire, ſicut dixerat in poteſtate non euntis ad cœnam fuiſſe vt iret. Quod teſtimonium vindicabitur etiam ad finem huius diſputationis à conatibus Nou-Auguſtinianorum; nituntur enim aciem illius obtundere, ſicuti & aliorum quibus iugulantur. Cap. 6.

§. V.

Auguſtinum in his poſtremis operibus approbare quæ dixerat in prioribus illis.

QVINTO reſpondeo, Auguſtinum iam Epiſcopum, & contra Pelagianos pugnantem exiſtimare ad conuincendum errorem, & Catholicam doctrinam de neceſſitate diuinæ gratiæ retinendam, ſufficere quæ dixerat in opuſculis illis quæ Nou-Auguſtiniani putant Semipelagianiſmo conſperſa. Ergo falsò id putant, neque enim ſufficere poſſunt quæ partem erroris reti-

nent, ſeu quæ inimicis gratiæ ex parte ſuffragantur. Quòd autem hoc putet Auguſtinus ex his locis conficitur.

Primò ex primo Retract. cap. 26. vbi dum quæſt. citatam quæ eſt 68. ex 70. recognoſcit, *hoc dictum eſt poſt pœnitentiam. Nam eſt miſericordia Dei etiam ipſam præueniens voluntatem, quæ ſi non eſſet non præpararetur volũtas à Domino. Ad eam miſericordiam pertinet & ipſa vocatio, quæ etiam fidem præuenit, de qua paulo poſt cùm agerem dixi; hæc autem vocatio quæ ſiue in ſingulis hominibus, ſiue in populis, atque in ipſo genere humano per temporum opportunitates operatur*, ALTÆ ET PROFVNDÆ *Domini ordinationis eſt.* Sufficit ad ſepeliendum penitus totum errorem Pelagii, ſi agnoſcamus gratiam medicinalem quæ ipſam quoque fidem præcedat. Et Auguſtinus fatetur ſe illam agnouiſſe in quæſtione citata, cùm dicit, *ad miſericordiam quæ pœnitentiam præuenit*, quæque proinde ſine dubio medicinalis eſt, *pertinere vocationem quæ præuenit etiam fidem.* Et de illa vocatione ita medicinali, ita fidem præueniente, ſe loquutum quæſtione citata, cùm dixit: *hæc autem vocatio, &c. altæ & profundæ ordinationis eſt.* Ergo fatetur ſe agnouiſſe quod ſufficiat ad euacuandum funditus Pelagianiſmum.

Secundò idem probatur ex eodem libro Retr. cap. 23. vbi dum retractat propoſitiones illas in Epiſtolam ad Romanos quæ indigebant cenſura, ſic loquitur, *legimus dicente Apoſtolo miſericordiam conſequutus ſum vt fidelis eſſem. Non ait quia fidelis eram: fideli ergo datur quidẽ, ſed data eſt etiam vt eſſet fidelis.* RECTISSIME ITAQVE ALIO LOCO IN EODEM LIBRO DIXI QVONIAM SI NON EX OPERIBVS SED MISERICORDIA DEI, ET VOCAMVR VT CREDAMVS, ET VOCANTIBVS PRÆSTATVR VT BENE OPEREMVR, NON EST GENTIBVS INVIDENDA MISERICORDIA. *Quamuis minus ibi diligenter de illa quæ per Dei propoſitum fit vocatione tractauerim.* Vocatio ſecundùm propoſitum, nihil facit ad intelligendam neceſſitatem, & proprietatem gra-

tiæ medicinalis, quæ neceſſaria eſt ad credendum, & bene viuendum; quippe cùm manifeſtum ſit apud Auguſtinum vocationem illam ſecundùm propoſitum pertinere tantùm ad prædeſtinatos, gratia verò medicinalis quæ ad fidem, & rectè viuendum neceſſaria eſt, pertinet etiam ad reprobos, qui aliquando vocantur, & veram viuámque fidem concipiunt, & ſecundùm illam piè ſanctéque aliquandiu viuunt, ſed non perſeuerant, hanc igitur gratiam quæ datur vt ſimus fideles, præſcindendo à prædeſtinatione vel reprobatione, fatetur Auguſtinus ſe agnouiſſe, etiam in eo libro quo Maſſilienſibus nimium fauerat, ſeque de ea rectiſſimè loquutum, vt aliud nihil deſiderari potuerit quàm vt conſtans eſſet in ea ſententia, nec alias quidquam diceret quod repugnaret.

Tertiò idem probatur in eodem libro, vbi dum recenſet quæ dixerat in libris de libero arbitrio, ſic loquitur. *In his, atque huiuſmodi verbis meis, quia gratia Dei commemorata non eſt, putant Pelagiani vel putare poſſunt, ſuam nos tenuiſſe ſententiam. Sed fruſtra hoc putant, voluntas quippe eſt qua peccatur, & rectè viuitur: quod his verbis egimus, &c.* Vbi vides Auguſtinum non videri ſibi ſe fauiſſe Pelagianis cùm dixit in libris de libero arbitrio, *voluntate peccari & voluntate rectè viui*, quia ſcilicet non excludebat gratiam ad rectè viuendum neceſſariam. Et deinde relatis alijs verbis libro tertio. *Ecce*, inquit, *quàm longè antequam Pelagiana hæreſis extitiſſet ſic diſputauimus, velut iam contra illos diſputaremus.* Nempe quia bonum vſum liberæ voluntatis diuinæ gratiæ tribuerat, & quidem gratiæ liberatrici. Quod apertiùs inculcatur in libro de natura & gratia. Vbi Auguſtinus obiicienti Pelagio quæ docuerat in libris de libero arbitrio, *ſed vt non tantum illi, verùm etiam ijs qui eoſdem libros meos quos iſte legit de libero arbitrio non legerunt: atque illis non lectis nunc forſitan legunt de hac re ſententia mea ſatis appareat; ex ipſis libris commemorare oportet, quòd ſi iſte*

Cap. 8.

Cap. 7.

Digitized by Google

ſentiret, atque in ſuis libris poneret, NVLLA INTER NOS DE HAC RE CONTROVERSIA REMANERET, *continuo quippe poſt verba mea, &c.* Quæſtio eſt de facultate quam habet liberum arbitrium ad non peccandum, quæ eadem eſt cum quæſtione de gratia ad non peccandum neceſſaria, quæ omnino inuoluit quæſtionem de gratia neceſſaria ad credendum, poſtquam non credere ſuppoſita ſufficienti reuelatorum propoſitione peccatum eſt. De hac gratia ſe dixiſſe, ac ſenſiſſe dicit Auguſtinus in libro de libero arbitrio, quæ ſi dicere, ac ſentire velit Pelagius, nihil ſit de quo poſſit cum eo contendere: ergo ea dixit quæ ſufficiant ad euitandum errorem Semipelagianorum.

Confirmatur ex iis quæ ſubiungit eodem loco, poſtquam retulit verba illa ex cap. 19. lib. 3. *Non tibi ad culpam imputatur quòd inuitus ignoras, ſed quòd negligis quærere quod ignoras: neque quòd vulnerata membra non colligis, ſed quia uolentem ſanare contemnis.* Addit enim Auguſtinus, *Ita exhortatus ſum quantum potui ad rectè viuendum*, ET GRATIAM DEI NON EVACVAVI, *ſine qua natura humana iam tenebrata, atque vitiata illuminari non poteſt, & ſanari.* Gratia ſine qua natura obtenebrata illuminari & ſanari non poteſt, ſine dubio eſt medicinalis, & neceſſaria ad credendum, ſine dubio etiam Maſſilienſes illam euacuabant, quando dicebant fidem non eſſe donum Dei, ſed nos habere illam ex nobis, & manifeſtum eſt ex allatis verbis Auguſtinum iam longæuum Epiſcopum, putare ſe non *euacuaſſe* huiuſmodi gratiam in libris illis de libero arbitrio, qui fuerunt ante Epiſcopatum ſcripti: ergo fatendum eſt ſenſum Auguſtini tunc fuiſſe contrarium ſenſui Maſſilienſium, & Semipelagianorum.

Quartò probatur ex eodem libro 1. Retr. vbi librum Cap. 15. à ſe olim dum eſſet Preſbyter contra Manichæos ſcriptum examinat, in quo aliquid erat quod forte Pelagiani ſequius interpretari poterant, vt cùm dicit,

Digitized by Google

nullum eſſe ſine voluntate peccatum: Et illud, *ſpiritalia diligere, & iuſtitia iubemur, & natura poſſumus*: quo videri poterat excludi gratiæ neceſſitas. Dicit Auguſtinus. *Sed contra Manichæos de natura quæſtio verſabatur, & vtique id agit gratia vt ſanata natura, quod vitiata non poteſt, poſſit per eum, qui venit quærere, & ſaluum facere quod perierat. Quam tamen gratiam* ETIAM TVNC RECOLENS *oraui pro familiariſſimis meis, qui mortifero illo adhuc tenebantur errore, & dixi, Deus magne, Deus omnipotens, Deus ſummæ bonitatis, quem inuiolabilem, atque incorruptibilem credi atque intelligi fas, Trina vnitas quam Catholica Eccleſia colit, ſupplex oro, expertus in me miſericordiam tuam ne homines cum quibus mihi à pueritia in hominum victu fuit ſumma conſenſio, in tuo cultu, à me diſſentire permittas. Sic vtique orans in fide retinebam non ſolùm conuerſos ad Deum gratia eius adiuuari vt proficiant, ac perficiantur, vbi adhuc dici poteſt pro merito conuerſionis illorum iſtam dari gratiam* VERVM ETIAM VT CONVERTANTVR AD DEVM AD IPSAM DEI GRATIAM PERTINERE, *quandoquidem pro eis oraui qui erant nimis auerſi, atque vt ad illum conuerterentur oraui.* Vix poterat Auguſtinus clariùs exprimere ſe tunc temporis quando ante Epiſcopatum cum Manichæis diſputabat, plenam habuiſſe fidem de neceſſitate diuinæ gratiæ, qua ſcilicet excluderetur non ſolùm error Pelagianorum, ſed etiam Semipelagianorum. Quænam enim, quæſo, erat illa conuerſio Manichæorum pro qua orabat, niſi conuerſio ab errore ad fidem? nonne hoc apertè ſignificat cùm orat *ne à ſe diſſentiant*, atqui dicit ſe per illam orationem teſtatum eſſe fidem ſuam, qua credebat neceſſitatem diuinæ gratiæ: credebat igitur diuinam gratiam eſſe ad conuerſionem ab errore ad fidem neceſſariam, hoc eſt credebat eſſe neceſſariam ad credendum. Quam autem gratiam? nempe illam quæ *vitiatam naturam ſanat*, de illa enim ſe loqui profitetur, illam quæ datur *iis qui perierant ab eo qui venit eos quærere, & ſaluos facere.* Hæc nonne apertè ſignifi-

cant gratiam quam tantopere commendat, medicinalem, ſaluatricem, liberatricem, redemptricem? illam igitur Auguſtinus Preſbyter putauit eſſe ad fidem neceſſariam: & vide an non diſertiſſimè, & clariſſimè reiiciat diſtinctionem qua Semipelagiani, & Maſſilienſes vtebantur, dum dicebant, nos quidem indigere diuina gratia vt concepta fide bene deinceps operemur, non indigere verò vt fidem ipſam concipiamus. Auguſtinus è contrario, *ſic vtique orans in fide retinebam non ſolùm conuerſos ad Deum gratia eius adiuuari vt proficiant ac perficiantur,* quod Semipelagiani concedebant, *verùm etiam* quod illi negabant, *vt conuertantur ad Deum,* credendo, & Catholicis conſentiendo, *ad ipſam Dei gratiam pertinere.* Quiſquamne dubitare poteſt, quin Auguſtinus dum hæc ſcribebat præ oculis habuerit errorem illorum qui dicebant initium fidei ex nobis eſſe, cætera verò quæ fidem conſequuntur ex gratia?

Ex his ergo liquidò conſtat Auguſtinum putare in variis opuſculis ante Epiſcopatum ſcriptis, ſe tradidiſſe rectam doctrinam de neceſſitate gratiæ, etiam ad credendum. Vnde ſequitur eos qui aſſumunt, Semipelagianos crediſſe quod credidit Auguſtinus ante Epiſcopatum, & quidquid ſcripſit in quibuſlibet opuſculis de diuinæ gratiæ neceſſitate, falſum aſſumere: ac proinde etiam ratiocinatio qua vtuntur, quòd quia ipſe tunc varijs in opuſculis agnouit internam gratiam voluntati credendi præuiam, ſequatur non negaſſe illam Semipelagianos quibus tunc Auguſtinus conſentiebat, aranearum tela eſt; cùm poſſit ſimiliter inferri, ex eo quòd Auguſtinus Epiſcopus putet à ſe agnitam, & prædicatam quantum ſufficit ad rectam fidem in quibuſdam opuſculis gratiæ neceſſitatem, Semipelagianos quibus tunc vt dicunt conſentiebat, de diuina gratia dixiſſe ac ſenſiſſe quod ſufficeret. Baiani quid ad hæc?

§. VI.

§. VI.

In iiſdem prioribus operibus S. Auguſtini contineri quæcumque Baiani deſiderant ad veram diuinæ gratiæ Confeßionem.

RESPONDEO ſextò, id quod Nou-Auguſtiniani deſiderant ad excludendum errorem Semipelagianorum, ſeu Maſſilienſium, & retinendam Chriſtianæ gratiæ veritatem, expreſſum fuiſſe in opuſculis illis vbi dicũt illum erraſſe cũ prædictis hæreticis. Probatur. Nã cũ explicant in quo Maſsilienſes, ſeu Semipelagiani errauerint, poſito quòd faterentur internam gratiam ad credendi volũtatem eſſe neceſſariam, diſtinguũt duplicem gratiam, actualem & internam, aliam vocant *potentialem*, *indifferentem*, *generalem*, *ſufficientem*, cuius vſus in ſua cuique voluntate relinquatur, hoc eſt, vt ea vti velle aut nolle, cum ea credere, vel non credere, operari, vel non operari, perſeuerare, vel non perſeuerare vniuſcuiuſque relinquatur arbitrio. Quòd ideo fit, quòd illa gratia non det homini velle vel agere; ſed ſit talis ſine qua non poſſit velle vel agere, talemque dicunt fuiſſe gratiam Adamo & Angelis ante lapſum cõceſſam. Iam verò putant neceſſariam eſſe gratiam quæ largitur ipſum velle, vel agere; gratiam non tantùm ſine qua non poſsimus credere, ſed qua fiat vt credamus; quæ det ipſam voluntatem credendi: quæ non ſolùm adiuuat potentiam, ſed actum ipſum voluntatis & actionem, & ſimilia quæ omnibus fere paginis apud Baianos occurrunt, ſed potiſsimum de gra. Salu. Et ideo veluti proprio charactere expreſſam putant gratiæ medicinalis differentiam, tum ab Auguſtino, tum ab Arauſicano Concilio, cùm dixere *gratiam facere vt Deus à nobis inuocetur: per infuſionem, & inſpirationem Spiritus ſancti in nobis fieri vt credamus, vt velimus: per gratiam*

Lib. 8. de hæreſ Pelag cap. 6.

lib. 1. & 2.

2. de gra. Saluat. cap. 13.

SSS ſ

hominem ex nolente fieri volentem: Donari vt credamus, & hoc operari miro modo in cordibus noſtris: auferre duritiem cordis, &c. Hinc eſt quòd cùm de gratia primi hominis loquuntur, vt eam diſtinguant à gratia hominis ægri, hoc eſt; vt diſtinguant gratiam ſanitatis à gratia medicinali quæ morbum ſupponit, ita loquuntur. *Nos igitur hic aſſerimus tanquam ſine dubitatione veriſſimum, iuxta doctrinam S. Auguſtini, & Eccleſiæ, omnia huiuſmodi opera, adeóque, & ipſam fidem, & dilectionem Dei ab eo potuiſſe per arbitrii libertatem fieri, ſic vt eam non donaret ei gratia Dei: quòd quamuis alicui paradoxum fortaſſe videatur, non poterit tamen non admittere, ſi Auguſtini, & Conciliorum doctrinam admittere velit.* Ergo iuxta doctrinam Auguſtini, & Conciliorum, illa erit ſecundi hominis gratia, illa medicinalis, illa vera Chriſti gratia, quæ dat ipſam fidem. Videamus iam quis fuerit Auguſtini ſenſus de gratia illa interna quam dicunt admiſiſſe dum conſentiret Semipelagianis.

lib. ſing. de grat. primi hominis & Angelorum cap. 7.

Quæſt. 68. Et primò citant librum 83. quæſtionum, vbi quod dictum eſt ab Auguſtino *vt venirent vocati ad* cœnam qui venire noluerunt, *fuiſſe poſitum in libera eorum poteſtate*, dicunt eſſe doctrinam Semipelagianorum, cum qua tamen coniunctam fuiſſe confeſſionem internæ gratiæ, probant ex verbis ſequentibus. *Quoniam nec velle quiſquam poteſt niſi admonitus, & vocatus, ſiue intrinſecus vbi nullus hominum videt, ſiue extrinſecus per ſermonem ſonantem, aut per ſigna viſibilia*, EFFICITVR VT IPSVM VELLE ETIAM DEVS OPERETVR IN NOBIS. Atqui, ſi talis eſt hæc gratia, non ſolum eſt interna gratia, ſed eſt etiam medicinalis, quandoquidem *operatur in nobis ipſum velle*, quòd iterum repetit Auguſtinus dum dicit, *vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur*. Et ſi non ſufficit ad proprietatem gratiæ medicinalis vt quocumque modo voluntatem in nobis operetur, ſed prætera requiritur, vt *miro quodam modo*, ſicuti paulò ante referebamus, operetur, vide an non eò tendat quòd ſub-

iungit Auguſtinus. *Hæc autem vocatio, quæ ſiue in ſingulis hominibus, ſiue in populis, atque in ipſo genere humano per temporũ oportunitates operatur* ALTÆ ET PROFVNDAE ORDINATIONIS EST. Iterum, *Nec* COMPREHENDI *poteſt niſi fortè ab eis qui diligunt Deum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente ſua.* Vocatio incomprehenſibilis, alta, & profunda ordinatione decreta, ad operandum in cordibus hominum credendi voluntatem, quantum quæſo diſtat ab ea quæ miro modo operatur in corde hominis? ergo expreſsit Auguſtinus quidquid requiri poteſt ad confeſsionem gratiæ medicinalis in hoc opuſculo, vbi Nou-Auguſtiniani fuiſſe illum Semipelagianum calumniantur.

Secundò quòd dictum eſt ab Auguſtino in lib. de quantitate animæ. *Nos nec ſuſcipere poſſe nec implere actionem*, qua reformatur anima *niſi eo ipſo adiuuante cui creditur*, dictum volunt ex eadem Semipelagianorum ſententia, internam quidem gratiam admittentium ad credendum neceſſariam, ſed non talem qualem Auguſtinus poſtea confeſſus eſt, hoc eſt, medicinalem. Sed non vident primò medicinalem ipſos gratiam ea proprietate deſignare, quòd non ſit tantum *adiutorium poſsibilitatis*, ſed etiam *adiutorium actionis*, vel, *adiutorium volitionis & actionis*. At, qui dicit nos non poſſe ſuſcipere actionem *niſi à Deo adiuuante*, ille negat-ne adiutorium actionis? Secundò Auguſtinus cenſet illa ſententia S Cypriani quæ dicit *in nullo gloriandum quando noſtrum nihil eſt*, contineri rectam de diuina gratia doctrinam, ſeque illo teſtimonio adiutum vt errorem corrigeret Semipelagianorum. Quantum verò diſtat ab illa ſententia hæc alia quam tradit idem Auguſtinus in hoc libro de quantitate animæ cùm dicit. *Neque quidquam nobis proprium vendicemus, inanis gloriæ cupiditate decepti, quo vno ſolo à ſummo in ima demergimur.* Quis ergo dubitare poteſt, quin tale Auguſtinus auxilium agnoſcat hic, quo excludatur idem error, fiatque vt ipſum cre-

Cap. 28.

De gra. Saluat. lib. 1. cap. 9.

De prædeſt SS. cap. 3.

Cap. 34.

dere non poſsit nobis vendicari tanquam proprium, ſed tanquam donatum, & acceptum à Deo? Tertiò vide an non Auguſtinus eodem libro non ſolùm facultatem ad credendum, quod faciebant Maſsilienſes, ſed actionem etiam ipſam, quod illi negabant, Deo tribuat quando concludit. *Eſt enim religio vera qua ſe vnit Deo anima, vnde ſe peccato velut abruperat reconciliatione religat. Innectit ergo animam Deus in illo actu tertio atque incipit ducere, in quarto purgat, reformat in quinto, introduci: in ſexto, paſcit in ſeptimo, atque hoc fit aliàs citiùs, aliàs tardiùs, vt quæquæ amore ac meritis valent*, OMNIA TAMEN DEVS IVSTISSIME, MODERATISSIME, *pulcherrimè facit, quoquomodo ſeſe habere voluerint* DE QVIBVS FACIT.

Cap. 36.

Quomodo hæc omnia Deus facit, niſi *faciendo vt ipſi faciamus* à principio ex quo Deus incipit ducere animam? atqui *facere vt faciamus*, & operari in nobis bonam operationem, proprium eſt, inquiunt, gratiæ medicinalis, & adiutorij *quo*, quod diſtinguunt ab adiutorio *ſine quo*. Ergo diſcrimen illud attigit Auguſtinus, vbi ignoraſſe dicunt, & erraviſſe.

Tertiò eodem modo reuincuntur loco quem producunt ex libro de vita beata in fine, vbi pariter volunt ſignificatam eſſe gratiam Maſsilienſium, cùm dicitur, *Admonitio autem quædam quæ nobiſcum agit vt Deum recordemur, vt eum quæramus, vt eum pulſo omni faſtidio ſitiamus, de ipſo ad nos fonte veritatis emanat.* Quid eſt, quæſo, *nobiſcum agit, vt eum quæramus, vt recordemur, vt ſitiamus*? hoccine non eſt gratiam facere vt Deus à nobis inuocetur? non eſt facere vt credamus, vt velimus? non eſt facere vt de nolentibus volentes ſimus? non eſt facere vt reſiſtentiam vincamus, & duritiam? ecquid aliud poſtulat Auguſtinus, & Arauſicanum ad confeſſionem gratiæ medicinalis?

Quartò, ſed mirabilius eſt quòd inter Semipelagianas orationes illam quoque recenſeri volunt quam expreſsit Auguſtinus Soliloquiorum lib. primo. Equi-

dem non dubito quin pias animas quæ guſtum rerum diuinarum hoc potiſsimum libro fouere ſolent, iuſtiſsima commoueat indignatio, dum vident pſeudo-Auguſtinianos id in operibus Auguſtini calumniari, de quo nulla vſquam in tota Eccleſia Catholica ſuſpicio fuit. Ecquid, quæſo, Catholicum videri poterit in omnibus operibus Auguſtini, ſi Semipelagianorum eſt oratio quæ habetur in illo primo, aut etiam in ſecundo Soliloquiorum libro? & cùm ſoleat tum ipſe Auguſtinus, tum Pſeudo-Auguſtiniani, argumentum petere, ad intelligendam diuinæ gratiæ neceſſitatem ex oratione qua illam Eccleſia petit. Quid reperient in Confeſsionibus, aut in vllis alijs operibus poſt Epiſcopatum ſcriptis, quòd maiorem occaſionem det inferendæ huiuſmodi gratiæ, quàm id quod eſt in Soliloquijs? Quid enim, quæſo, volunt verba illa, *Exaudi, exaudi, exaudi me Deus more illo tuo paucis notiſsimo..... Iube, quæſo, atque exaudi me Deus, impera quidquid vis, ſed ſana, & da aperi aures meas, quibus vocem tuam audiam, ſana, & aperi oculos meos quibus nutus tuos videam, expelle à me inſaniam, vt recognoſcam te ..... vnde ad te perueniatur ignoro, tu mihi ſuggere, tu oſtende, tu viaticum præbe, ſi fide te inueniunt qui ad te confugiunt, tu fidem da, ſi virtute, virtutem da, ſi ſcientia, ſcientiam da .... Ad te ambio, & quibus rebus ad te ambiatur à te rurſum peto. Tu enim ſi deſeris peritur hic: ſed non deſeris quia tu es ſummum bonum, quod nemo rectè quæſiuit, & minimè inuenit.* OMNIS AVTEM RECTE QVÆSIVIT QVEM TV RECTE QVÆRERE FECISTI, FAC ET ME PATER QVÆRERE TE, *vindica me ab errore; quærenti te mihi, nihil pro te occurrat.* Adde quod eſt in cap 6. li. 2. *Deus Pater noſter qui vt oremus hortaris,* QVI ET HOC QVOD ROGARIS PRÆSTAS. *Siquidem cùm te rogamus meliùs viuimus, melioreſque ſumus. Exaudi me palpitantẽ in tenebris, & mihi dexterā porrige, prætende mihi lumen tuū, reuoca me ab erroribus, vt te duce in me redeam, & in te.* Auguſtinus, inquiunt, in hoc libro, vtpote ante Epiſcopatum ſcripto non ex

Cap. 1. l. 1. cap. 6.

Lib. 1. de Hæreſ Pelag. cap. 8.

Digitized by Google

cedebat ſenſum Semipelagianorum, & quia *vt minimum* hiſce verbis ſignificat *ipſum conuerti, credere, & quærere Deum, non ſine ipſius adiutorio fieri; neque ita tantùm, vt aures tantùm exteriori admonitione pulſentur, ſed ita vt ſine huiuſmodi adiutorio non ſit in hominis poteſtate credere*; ſequitur Semipelagianos idem ſenſiſſe. Sed primò quid quæſo deſideratur in illa oratione ad attingendam Chriſtianæ gratiæ Catholicam confeſsionem, & tranſilien los Semipelagianorum limites. Non quælibet, inquiunt, gratia ſufficit; confitenda eſt gratia quæ det ipſam fidem, ô viri boni, ſoluite impeditos errore oculos, & legite. Qui dicit, *fidem da*, non confitetur gratiam qua fides detur? Medicinalem quæritis gratiam, legite. Qui dicit, *ſana, & aperi aures, ſana, & aperi oculos*, non petit gratiam medicinalem? Gratiam vultis quæ non det ſolùm poſſe credere, aut quærere Deum, ſed quæ nos quærere faciat. Legite. Qui dicit, *fac & me Pater quærere te*, non agnoſcit gratiam quæ non ſolùm det poſſe quærere, ſed etiam quærere faciat? Gratia quam poſtulatis debet facere vt Deus à nobis inuocetur, legite. Qui dicit Deo *qui hoc quod rogaris præſtas*, non petit gratiam quæ faciat nos inuocare Deum? debet actionem adiuuare gratia, & non ſolùm poſsibilitatem, debet cordis duritiam auferre, debet eſſe id quo, & non ſolùm id ſine quo, debet facere volentem ex nolente. Legite. Non prædicat illa omnia, qui dicit, *Vindica me ab errore, expelle inſaniam, porrige manum in tenebris palpitanti, prætende lumen, reuoca ab erroribus, aperi ſurdas aures, &c.* Quid quæſo eſt in Chriſtiana gratia quod Auguſtinus hac ratione non confiteatur?

Lib. 2. de grat. Sal. cap. 4. & 5. & 27.

Nempe vnum deſideratur, vt gratiam petat Auguſtinus quam non poſsit voluntas abiicere, cui non poſſit diſſentire, ſeu quod idem eſt, & quod diſertè fatentur, *qua vti, vel non vti: velle & nolle; conſentire, aut non conſentire ſi voluerit, quam deſerere ſi velit, in qua permanere ſi velit: cum qua operari ſi velit, & non operari ſi nolit*,

non relinquatur in libero arbitrio: quæ *comparetur cauſæ formali* quantum ad effectum ſuum, ita vt non maior ſit in voluntate facultas, ad ſuſpendendum effectum gratiæ, à qua mouetur, quàm ſit in pariete ad impediendū ſe ne ſit albus, dum habet inhærentē albedinem hoc vnū deeſt illi confeſſioni gratiæ, quæ prędicta oratione continetur. Sed ſi propterea Semipelagiana putatur, Auguſtiniana omnia Semipelagiana cenſenda ſunt, quæ vſque ad finem vitæ incluſiuè de diuina gratia ſcripſit: nec illi ſi ætatem multiplicent, & non modò viginti, ſed centum etiam annos perdere velint in voluendis, ac reuoluendis Auguſtini monumentis, vmquam apud illum talem gratiam inuenient. Caluinus quidem eam illis ſtatim conceſſerit, ſed non Auguſtinus.

Sed notanda ſunt Baianorum conſilia. Totum de auxiliis diuinæ gratiæ myſterium hoc vno verbo concluditur, vt nulla ſit in voluntate vel libero arbitrio poteſtas ad impediendum ne gratia quidquid poteſt facere faciat. Hoc verò quia nullo vſquam loco apud Auguſtinum legitur, vel iiſdem vel æquiualentibus verbis expreſſum, contendunt Baiani ſignificari his aliis loquendi modis quibus dicitur Deus per ſuam gratiam *dare nobis fidem, facere vt credamus, operari in cordibus noſtris, & actionem noſtram iuuare: non dare tantùm gratiam ſine qua, ſed etiam qua voluntas bonum ſequatur, &c.* Nos verò fortiter negamus hiſce omnibus loquutionibus ſignificari, non eſſe in poteſtate voluntatis impedire ne gratia Chriſti faciat quidquid facere poteſt. Et quæ ipſorum infœlicitas eſt, ipſi modò euidentem & demonſtratiuam rationem id negandi ſuppeditant, volunt enim ex vna parte Auguſtinum ante initum Epiſcopatum agnouiſſe tantùm gratiam cuius effectum impedire voluntas poſsit, ſi quæſtio ſit de gratia quæ fidem præcedit; & vt hoc probent ea loca producunt, quibus conſtat omnes notas, per quas deſignari putant

ſuam illam gratiam, cui voluntatem diſſentire impoſſibile eſt, conuenire gratiæ quam tūc Auguſtinus agnoſcebat, vnde ſequitur manifeſtè, ſigna illa eſſe æquiuoca, nec inferre neceſſariò gratiam quàm volunt, ſed illi etiam conuenire quam Semipelagianam eſſe cum Caluino calumniantur.

§ VII.

Pugnare ſecum Baianos, & veram gratiam quærere vbi eam reperiri negant.

SEPTIMO reſpondeo, ipſoſmet Nou-Auguſtinianos authoritatem petere ab opuſculis ante Epiſcopatum ſcriptis, ad adſtruendam veritatem diuinæ gratiæ: ergo non eſt verum Semipelagianos approbaſſe quidquid in illis de diuina gratia ſcriptum eſt ab Auguſtino, aut dicendum tenuiſſe illos veritatem diuinæ gratiæ, fuiſſeque in eo Catholicos. Probatur aſſumptum.

De gra. Sal. lib. 2. cap. 3 Nam primò amiſſam voluntatis indifferentiam, ita vt iam ampliùs bene velle non poſſit: nec ſeipſam flectere aut erigere cæcitate, & concupiſcentia, quibus obſtricta iacet, eam aſsiduè deorſum in creaturas deprimentibus, probant ex lib. 3. de libero arbitrio cùm dicitur: *Illa eſt peccati pœna iuſtiſsima, vt amittat vnuſquiſque quo bene vti noluit, &c.* Perſpicuum autem eſt, Cap. 18. & illam bonæ voluntatis impoſsibilitatem inuoluere voluntatem credendi, quippe quæ maximè bona eſt: & libros de libero arbitrio ante Epiſcopatum fuiſſe ſcriptos. Ergo ante Epiſcopatum docuit Auguſtinus neceſsitatem Chriſtianæ ac medicinalis gratiæ ad voluntatem credendi neceſſariæ iuxta Nou-Auguſtinianos. Id quod adhuc fit manifeſtum ex eo quòd addunt, *ſincerum planúmque ſenſum plurimarum locutionum, & Sanctorum Auguſtini, Proſperi, &c. continere aſſertionem catholicæ veritatis & Pelagianorū ac Maſsilienſium ſententias* De gra. Sal. lib. 2. c. 13. *ingulare,*

iugulare, & ſtatim producunt quod eſt in lib.3. de libero arbitrio, vbi primus homo à ſecundo & lapſo diſtinguitur, quòd primus acceperit *voluntatem liberam, & ſufficientiſsimam bene viuendi poteſtatem*, quæ nimirum per peccatum amiſſa eſt. Ergo in tertio de libero arbitrio ante Epiſcopatum Auguſtinus, & catholicam veritatem aſſerit, & Maſſilienſium ſententiam iugulat. Quibus adde quòd iterum citant. Cap. 18.

Dum enim quæritur, vnde ſit neceſſitas victricis delectationis ad bene volendum, & bene operandũ, & cõſequenter ad volendum credere, iterum citant librum tertium Auguſtini de libero arbitrio cùm dicit. *Nam ſunt reuera omni peccanti animæ duo iſta pœnalia, ignorantia, & difficultas, &c.* Ergo ſupponunt ab Auguſtino nondum Epiſcopo cognitum eſſe quòd Semipelagiani nec ſcire nec credere vnquam voluerunt, amiſſam nimirum peccato primi hominis etiam bene volendi poteſtatem, ac proinde agnoſcendam eſſe gratiam quæ illam daret. Lib. 4. de gra. Sal. c. 9.

Secundò dum inueſtigant eſſentiam illius medicinalis Chriſti gratiæ, de qua tanta inter Scholaſticos eſt controuerſia, & probant ex Auguſtino eſſe ſuauitatem cœlitus immiſſam, ſeu quod idem eſt, cœleſtem quandam victricem delectationem hominibus inſpiratam; nihil habent quo id efficaciùs probent quàm quod tradit Auguſtinus in commentario Epiſtolæ ad Galatas. Et vide qua præfatione vtantur hunc locum allaturi. *Sed vnus eſt locus hac de re clariſsimus, & præclariſsimus, qui aureis meretur ſcribi characteribus, quo Auguſtini mentem pleniſsimè capiamus. Id quippe quod nos filo verborum ipſius perſpicuorum ducti, tanquam ab eo exiſtimatũ, & traditũ ratiocinando colligimus, manifeſtiſsima, & reſolutiſsima authoritate definit. Epiſt. igitur ad Galat. cõmentando explicãs*, &c. O Baiani, ecquãdo, quæſo, hunc cõmentarium ſcripſit Auguſtinus? non fatetur ipſe in primo Retract. ante initum Epiſcopatum ſcriptum eſſe, & quidem ſta- lib. 4. de gra. Salu. cap. 6.

TT T t

Cap. 24. tim atque ſcripſit expoſitionem illam quarumdam propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos? Non eſt igitur iuxta veſtram ſuppoſitionem, quâ vultis ex Semipelagianorum ſententia ſcripta eſſe quæcumque ſcripſit nondum Epiſcopus, Semipelagiana illa quæ hic habetur diuinæ gratiæ confeſsio? Quid ergo vobis in mentem venit, vt in inquirenda medicinalis gratiæ proprietate ac veritate; de qua tanta inter Scholaſticos, vt dicitis, eſt controuerſia, & circa quam aberrant illi potiſsimùm qui Semipelagianis conſentiunt, ea referre tanquam *clariſsima*, tanquam *efficaciſsima* quæ dixit Auguſtinus adhuc Semipelagianus. Adeſte, ô Maſsilienſes, Semipelagiani omnes adeſte, qui vos terra marique perſequuntur victoriam concedunt. Quæ ſentitis cum Auguſtino quondam veſtro: vel quæ vobiſcum veſter quondam Auguſtinus ſenſit, eiuſmodi ſunt, vt ad intelligendam *victricis delectationis*, hoc eſt veræ propriæque Chriſti Saluatoris gratiæ, virtutem, & neceſsitatem, nihil vſquam tale reperiatur in reliquis eius operibus: *clariſsima*, & *præclariſsima* eſt illius, & veſtra confeſsio, *manifeſtiſsima reſolutiſsimaque auctoritas*. Sed quid dicit Auguſtinus? *Regnant ergo ſpiritales iſti fructus in homine, in quo peccata non regnant. Regnant autem iſta bona, ſi tantùm delectant vt teneant animum in tentationibus, ne in peccati conſenſionem ruat. Quod enim amplius nos delectat, ſecundùm id operemur neceſſe eſt. Vt verbi gratia occurrit ſpecioſa forma fœminæ, & monet ad delectationem fornicationis: ſed ſi plus delectat pulchritudo illa intima, & ſincera ſpecies caſtitatis, per gratiam quæ eſt in fide Chriſti, ſecundũ hanc viuimus, & ſecundùm hanc operamur, vt non regnante in nobis peccato ad obediendum deſideriis eius, ſed regnante iuſtitia per charitatem, cum magna delectatione faciamus quidquid in ea Deo placere conſpicimus. Quod autem de caſtitate, & fornicatione dixi, hoc de cæteris intelligi volui.* Inter illos fructus numeratur ab Apoſtolo etiam fides, Ergo & in illa pugna quam experiuntur illi qui deterrentur

ab amplexanda fide, & concipienda credendi voluntate, debet adeſſe victrix delectatio ex Auguſtino adhuc Semipelagiano. Ergo ex Baianorum principiis nuſquam Auguſtinus fuit magis Catholicus circa doctrinam de gratia medicinali ad fidem neceſſaria, quàm cùm erat Semipelagianus. Vide Lector quales ſint irradiariones iſtorum Seraphinorum, qui cœlirus videlicet miſſi ſunt ad purganda ſordida Scholaſticorum omnium labra.

Tertiò dum explicant quid faciat voluntatem velle, ac liberè velle, afferunr illud Auguſtini, ex libro conrra Secundinum, quem eriam ſcripſit nondum Epiſcopus. Nam vt concludant eſſe delectationem illam victricem vel funditus excitaram per concupiſcentiam, vel deſuper infuſam per gratiam; afferunt locum Auguſtini libro ſecundo conrra Secundinum Manichæum, quo dicit idcirco volunrati conſenſum ad peccandum tribui vel non tribui, *quia voluntas delectatione peccati mollitur, aut deſtituitur, aliáque fortiore poſſidetur*. Auguſtini verba ſunt. *Quæro quid alliciat animæ conſenſionem? An irruat illi caſſatim, & propterea conſentire dicatur, quia eius aliqua delectatione monetur ad fruendum? Quòd ſi ita eſt, non eſt conſequens vt propterea malum dicatur, quia non rectè diligitur.* Voluntas credendi conſenſio quædam eſt, quæ diſſenſionem excludir, ad quam Dæmon ſollicitat credere paratos. Erir igirur dicendum, ex ipſorum principijs, docere hic Auguſtinum, ideò conſentire qui credit, quia *fortiore delectatione* mouetur ad conſentiendum; & quia iuxta Baianos, eiuſmodi delectationes ſunt pondera quædam, quæ voluntaris æquilibrium, hoc eſt indifferentiam tollunt, impoſitâ cadendi neceſſitate in eam parrem in quam maior delectario impellit; & ideò fuiſſe indifferentem primi hominis, & Angelorum voluntatem, quia carebar his ponderibus: conſequenter Auguſtinus dum rationem, cur aliquis conſentiat, aut non conſentiat ad credendum ex for-

Cap. 16.

De gra. Sal. lib. 4. c. 10.

tiori delectatione petit; veram & propriam rationem tetigerit medicinalis gratiæ, quæ, vt dicunt, non ſinit eſſe indifferentem voluntatem ad conſentiendum, vel diſſentiendum: neque hoc relinquit in libero arbitrio. Ergo nondum Epiſcopus, & adhuc, vt volunt, Semipelagianus, id confeſſus eſt quod vnum negare Semipelagiani dicuntur,

lib. 7. de grat Salu. cap. 7.

Quartò, dum explicant in quo poſita ſit, ſeu quid ſit *vera & propriè dicta libertas arbitrii*, in quo Pelagianos, & Semipelagianos erraſſe Nou-Auguſtiniani mordicus contendunt, in eo verò erraſſe, quòd ſine indifferentia quadam, & poteſtate agendi, & non agendi ſtare non crederent, quam volunt fuiſſe cauſam cur tantopere abhorrerent propoſitum illud Dei diſcretiuum prædeſtinatorum à reprobis, quòd ſcilicet interimeret liberum arbitrium tam ad bonum, quàm ad malum.

lib. 7. de hæreſ. Pelag cap. 10.

Dum ergo hunc errorem Nou-Auguſtiniani corrigunt, & germanum libertatis arbitrij conceptum exprimunt, præciſum ab ea quam Pelagiani & Semipelagiani includebant indifferentia, citant librum de quantitate animæ, quem ſuperiùs quoque citatum ab iis vidimus, vt oſtenderent quæ fuerit Semipelagianorum doctrina, vtpote ante Auguſtini Epiſcopatum ſcriptum. Citant librum de vera religione ſimiliter ſcriptum ante Epiſcopatum, librum de moribus Eccleſiæ, librum de ſermone Domini in monte, libros de Libero arbitrio ſcriptos omnes ante Epiſcopatum, Nou-Auguſtiniani quomodo hæc conciliant, Auguſtinum in omnibus opuſculis illis, & cum Semipelagianis erraſſe, & doctrinam tradidiſſe qua Semipelagianorum error corrigitur?

lib. 8. de gra. Salu. cap. 1.

Quintò, poſtquam dixerunt *ſpuriam* eſſe gratiam, quam Semipelagiani, & Pelagiani prædicarunt, vt deinde germanam explicent, nimirum illam quæ determinat, & prædeterminat Phyſicè voluntatem vt velit, & ardentiùs velit: oſtendántque vnde hoc procedat,

citant iterùm Auguſtinum in Epiſtolam ad Galatas, itáque cenſent Auguſtinum ibi & habuiſſe, & approbaſſe conceptum illum gratiæ quem Semipelagiani non habebant: vnde vlteriùs fiet, vt quia nondum erat Epiſcopus, & conſequenter erat adhuc imbutus ſpeciebus Semipelagianorum, qui *ſpuriam* tantùm gratiam nouerant, approbauerit ſimul & ſpuriam, & germanam, ac legitimam Chriſti gratiam. Ibid.cap.8

Sextò, erat hæc etiam præcipua quædam, & capitalis difficultas, quæ Semipelagianos tranſuerſos agebat, de modo conciliandi libertatem arbitrii cum diuina gratia. Semipelagiani enim nullum alium agnoſcebant, quàm quo integra remaneret ad agendum, & non agendum voluntatis indifferentia, vt iam dictum eſt: & Nou-Auguſtiniani contendunt modum illum non fuiſſe Auguſtino probatum. Ergo dum tradunt genuinam conciliationem gratiæ cum libero arbitrio ſecundùm mentem Auguſtini, quæ ſine dubio diuerſa erat à conciliatione Semipelagianorum, citant librum 85. quæſt. atque etiam librum de quantitate animæ, quem vtrumque iam dixerant ab Auguſtino cum Semipelagianis errante fuiſſe ſcriptum: & poſtquam ea verba retulere quæ videntur illis commoda ad id quod intendunt, concludunt: *Quapropter vt libertatem arbitrii ſaluam eſſe ſub gratia manifeſtet, & vtrumque ſibi inuicem conciliet, nihil prorſus aduerſus Pelagianos vnquam oſtendere conatur, niſi Deum non operari ſolùm, ſed vt voluntas diuinitus adiuta velit: & ita non prorſus nihil, ſed aliquid etiam ipſa ſimul agat.* Ecce genuinam conciliationem gratiæ cum libertate arbitrii Pelagianis & Semipelagianis incognitam, & ab indifferentia ad agendum, & non agẽdum independentem: & tamen ab Auguſtino traditam in lib. 83. quæſtionum, & de quantitate animæ, vbi tamen ille nihil ſupra Semipelagianos, de diuina gratia ſapiebat. Non ſunt Nou-Auguſtiniani mirabiles, qui quidquid volunt, & vbicumque volunt, apud

Lib. 8. de grat Sal. cap. 6.

cap. 4

Auguſtinum inueniũt? Mirabiles certè, ſed quod tamen in abertantibus commendari ſolet, non ſatis memores; vnde fit vt in pugna ſecum ipſi comprehendantur, deſtruentes quod ædificant & quod deſtruunt ædificantes.

Atque hæc ideò paulò fuſiùs exponenda fuere, vt conſtaret quot, & quantis vitijs laboret argumentum illud, ſeu potiùs coniectura qua colligunt Semipelagianos gratiam internam admiſiſſe, propterea quòd Auguſtinus in quibuſdam opuſculis ante Epiſcopatum ſcriptis illam admiſerit. Nempè his omnibus pentſatis facere non poterunt quin nobiſcum dicant, Auguſtinum ante Epiſcopatum nec quæſiiſſe, nec diſcuſſiſſe controuerſiam illam de neceſſitate internæ gratiæ ad initium fidei, quod ipſemet fatetur in 1. Retract. cap. 23 & in lib. de Prædeſtinatione SS. cap. 3. *Nondum diligentius quæſieram, nec adhuc inueneram qualis ſit electio gratiæ.* Et, *fidei meritum etiam ipſum eſſe donum Dei nec putaui, quærendum eſſe, nec dixi*: ac proinde nec quæſita nec examinata quæſtionis illius veritate, & quòd inde conſequens eſt, ſententia nondum conſtituta, nihil mirum eſt ſi modo aliqua dixerit quæ vni parti fauerent, modo quæ fauerent alteri. Velle autem fuiſſe illum ſemper conſtantem in vna, & quidem in illa quæ deterior eſt, quod Nou-Auguſtiniani ſupponunt; nec honorificum eſt Auguſtino, & teſtimonijs iam allatis falſum eſſe conuincitur, ipſis etiam Nou-Auguſtinianis ſi negare pergant, ſibi contradicentibus.

CAPVT IV.

Quartum argumentum, petitum ex odio Auguſtinianæ ac Medicinalis gratiæ, quo Maßilienſes laborabant, refutatur.

§. *I.*

Expoſitam ab Auguſtino fuiſſe gratiæ Medicinalis indifferentiam quantum ſatis erat, & Baianos de Maſsilienſium ingenio atque virtute nimium bene ſentire.

QVARTVM argumentum, ſeu potius coniectura, qua Nou-Auguſtiniani ſibi, perſuadent Maſſilienſes non negaſſe internam gratiam ad voluntatem credendi neceſſariam, ex eo petitur, quòd nulla idonea cauſa proferri poſſit, cur illis eiuſmodi gratia diſpliceret, ex ſuppoſitione quòd eſſet indifferens, ſeu quòd voluntatem ſineret eſſe ad conſentiendum vel diſſentiendum indifferentem. *Neque enim iſtorum mentem fuiſſe indicere bellum, vel gratiæ, vel Eccleſiæ; ſed ſalua omnibus modis vtriuſque pace, ingentes difficultates dißipare voluiſſe quæ ex gratia Auguſtini primam credendi voluntatem dante, & homines ad inuicem diſcernente proficiſci videbantur.* Hæc illi. Et quia difficultates illæ nullæ sũt, ſi ſemel ponatur indifferẽs gratia; ſi ſequitur eos nequaquã illam negauiſſe, negauiſſe igitur tantũ illã quæ conſentiendi neceſſitatem infert, & quæ diſcretiua eſt electorum à reprobis, quòd hæc ſola patere videatur eorum querelis, & accuſationibus, *fuiſſe illos ingenioſos, fuiſſe bonos, non fuiſſe ex profeſſo hoſtes gratiæ.* Ergo non fuiſſe cur gratiam repudiarent, quam pro eo quo valebant ingenio intelligebant carere ijs difficultatibus

De hæreſ. Pelag. lib. 8. cap. 7.

quæ in Auguſtini gratia occurrebant. *Merum ergo commentum videri ad proprias opiniones colorandas excogitatum, quo Maſſilienſibus illa impingitur abſurditas, & hebetudo, vt contra propriam ſcientiam, & conſcientiam, immania illa portenta ex illo adiutorio indifferenti omnibus præparato ſequi formidauerint; & tantis clamoribus quæſti fuerint.* Et eſſe incredibile quòd cùm eorum difficultatem Auguſtinus intelligeret, & quàm facili negotio diſſolui poſſent videret, *ſanctiſsimus eruditiſſimúſque Doctor contra propriam vel ſcientiam, vel conſcientiam non curauerit, vel vno verbulo errantes emendare*, ſuggeſta indifferenti gratia. Hæc illi oratoriè more ſuo amplificant, rationis, & veritatis defectum ſupplentes orationis copia. Et quia dixerat Molina potuiſſe iuuari Auguſtinum ijs cogitationibus quæ deinde Scholaſticis occurrerunt ad reducendos Semipelagianos, fuiſſéque illas quoque vſui futuras, ad impediendos errores Lutheri & Caluini; nullus aptior locus viſus eſt ad perorandum, & lectores concitandos, vt de Molina pœnas repeterent: tãquam illatæ Auguſtino, ſummis Pontificibus, & toti Eccleſiæ iniuriæ reo, *O nimis præcipitem*, inquiunt, *arrogantiæ vocem!* Sed poterant orationis tam prolixæ facere compendium, & cothurnum illum quem contra Molinam induerunt ſeruare grauioribus argumentis. Hæc eſt ſumma totius argumentationis; poſito quòd agitaretur quæſtio de interna tantum gratia, vel S. Auguſtinus explicuit illius indifferentiam, & voluntatis arbitrium, ad vtendum, vel non vtendum: vel non explicuit. Neutrum dici poteſt. Non enim primum, quia ſtatim Maſſilienſes, vtpote ingenioſi, & boni, acquieuiſſent; neque ſecundum, quia Auguſtinus prodidiſſet Eccleſiæ cauſam diſputandam omiſſo eo ex quo pendebat certa victoria.

De Spir. & lit cap. 34. De Prædeſt. SS. cap. 5. Reſpondeo primò vtrumque poſſe dici, & quidem primum, quia cũ iam à principio diſputationis cum hæreſi Pelagiana in libro de Spiritu & litera vſque ad finem,

finem, & libro de Prædeſtinatione SS. Auguſtinus dixit *conſentire, vel non conſentire diuinæ gratiæ propriæ voluntatis eſſe*, item, *credere, vel non credere, eſſe in arbitrio voluntatis humanæ; & poſſe hominem non conſentire diuinæ gratiæ ſi velit*; ſatis ſignificauit quæſtionem eſſe de gratia, qua vti, vel non vti poſitum ſit in libera poteſtate voluntatis. Quòd ſi neceſſaria hinc eſſet ſequela ad damnandos Maſſilienſes ſtupiditatis, & hebetudinis; damnaremus illos Auguſtino præeunte, qui miratur id approbatum à Maſſilienſibus quod Pelagiani viderunt eſſe *falſiſſimum, atque abſurdiſſimum*, & putat *incredibilem* eſſe eorum abſurditatem, quando futura conditionatè puerorum merita ſumunt pro abſolutis. In quo ſi potuerunt illi abſurdi atque hebetes videri Auguſtino, atque etiam Proſpero, qui vocat illud *nouum abſurditatis genus* quare non in alio? nimirum poſt Tertullianum, Origenem, Luciferum Calaritanum, poſſunt ipſi quoque Nou-Auguſtiniani inter exempla numerari, eorum quos & virtutis, ac ſanctitatis profeſſio & inſignis eruditio non impediuere ne ſententias amplecterentur abſurdiſſimas, & manifeſtæ, atque Eccleſiaſticæ veritati repugnantes. Suntque Nou-Auguſtiniani Maſſilienſibus nimium propitii, dum eorum virtute, atque ingenio factum putant, vt prudenter errarent, eſſetque rationabilis eorum hæreſis.

De præd. SS. cap. 12. & 13.

Ep. ad Aug.

Secundum etiam dici poteſt, Auguſtinum ſcilicet tametſi ſemper ſuppoſuerit, & ſæpè ſignificarit vſum vel non vſum diuinæ gratiæ pendere à libero arbitrio, potuiſſe tamen id vberius explicare; atque oſtendere quomodo ſtaret efficacia diuinæ gratiæ cum illa liberi arbitrii, ad cooperandum, vel non cooperandum facultate: neque poſſe tamen omiſſionem hanc illi ad vllam culpam imputari, quippe qui vberrimè præſtiterit id quod pluris referebat. Intererat credi neceſſariam eſſe diuinam gratiam, eſſe liberum arbitrium, & quod inde neceſſariò conſequitur, eſſe igitur concor-

diam inter efficaciam diuinæ gratiæ, & arbitrii libertatem. Auguſtinus hæc efficaciſſimè, fuſiſsimè, copioſiſſimè probauit omnibus ſcripturæ locis, teſtimoniis etiam SS. Patrum, definitionibus Summorum Pontificum, & Conciliorum decretis: nec quidquam vſquam omiſit, quod huic cauſæ ſtabiliendæ ſeruire poſſet. Conſtitutis ſemel hiſce principiis, ſcire inſuper qualis eſſet illa concordia, & in quo poſita eſſet, non tam ad fidem ſpectabat quàm ad intelligentiam ſcientiámque rerum creditarum, quæ ſiue habeatur, ſiue non habeatur, nihilo minor eſt obligatio credendi quæ aliunde probata ſunt eſſe diuinitus propoſita, ſeu reuelata. Ac proinde quãuis Auguſtinus modum illum concordiæ non explicuerit, Maſſilienſes tamen ſufficientiſſimè conuicit, vt intelligerent debere ſe credere diuina fide, quod aſſequi ratione non poterant; & vel non eſſe abſurda quæ illi ex Catholica doctrina inferebant, vel ſi erant abſurda, non inde ſequi nec bene inferri; ſatis eſſe quod probarentur diuinitus tradita, iis qui ſcripturarum ſacrarũ authoritatem, & Eccleſiaſticam traditionem reuerebantur. Hanc diſputandi rationem SS. Patres ſeruare ſolent in præcipuis fidei Chriſtianæ capitibus ſtabiliendis. Neque enim multùm laborant, vt oſtendant quomodo fieri poſſit, vt tres perſonæ diſtinctæ vnicam, & indiuiſibilem naturam ſibi identificent, aut quomodo duæ naturæ diſtinctæ in vnam atque indiuiſibilem perſonam coaleſcant. Satis illis eſt velle Deum vt hoc credatur: eſſe illi ius imperandi fidem rerum inexplicabiliũ; nec conſequens eſſe, vt ſi neſciamus ipſi, nulla ſit veriſſima, & aptiſſima ratio, quæ fieri poſsit id quod videtur nobis impoſsibile. Arcem igitur veritatis Auguſtinus contra Maſsilienſes munierit, dum quam proponebat doctrinam, omnimoda authoritate confirmauit, etiamſi modum rei relinqueret non omnino explicatum, dummodo relinqueret omnino probatum. Quod ſi fuiſſet diuturnior cum Maſsilienſibus

concertatio, cœpit enim cum illis agere tantùm ſub finem vitæ, & in vnica illa reſponſione ad Proſperum, & Hilarium; non dubito quin etiam has vmbras difficultatum, quæ naſcebantur ex modo concordiæ diuinæ gratiæ cum libero arbitrio, fuſiori tractatione fuerit diſcuſſurus. & quamuis hæc ſolutio cumulatè ſatisfaciat.

§. II.

Maßilienſes diuinæ gratiæ neceßitatem auerſatos eſſe præſcindendo ab eius efficacia.

RESPONDEO tamen ſecundò. Argumentum Nou-Auguſtinianorum eſſe, vt loquuntur de ſubiecto non ſupponente. Quando difficultates omnes quæ Maſſilienſes terrebant, ortas putant non ex neceſſitate gratiæ præciſè, ſed ex efficacitate, atque ex modo quo trahere voluntatem ad conſenſum in Auguſtini doctrina videbatur. Et quando id illi non ſatis obſeruaſſe videntur in ſcriptis Auguſtini ſexies, ac trigeſies, vt dicunr, inſpectis; monendi erunt, vt trigeſima ſeptima vice inſpiciant, & occurret quod eorum oculos toties fugit. Proſperum etiam iterùm legant vt confirmentur.

Occurret nimirum primò quod S. Auguſtinus lib. 3 & 4. ad Bonifacium dixit, errorem quo Pelagiani diuinam gratiam oppugnarunt ortum eſſe *ex laude legis, & laude liberi arbitrij*: putabant enim opprobrium eſſe ſcriptæ legis, ſi non ſufficeret externa eius propoſitio ad excitandam hominum voluntatem, putabant ſimiliter opprobrium eſſe liberi arbitrii, ſi videretur ita corruptum extructúmque, vt non poſſet à ſeipſo in bonum ferri: huc pertinet quod dicit in libro de gratia, & libero arbitrio, *Metuendum, ne diuina teſtimonia*, quæ & allata iam erant, & afferri poterant plurima in defenſionē liberi arbitrii, *ſic intelligantur, vt ad vitam piam, &*

Li. 3. cap. 8. Lib. 4 cap. 2. & 6.

bonam conuerſationem, cui merces æterna debetur adiutorio, & gratiæ Dei, locus non relinquatur, & audeat miſer homo quando bene viuit, & bene operatur, vel potiùs bene viuere, & bene operari ſibi videtur, in ſeipſo, & non in Domino gloriari, & ſpem rectè viuendi in ſeipſo ponere, vt ſequatur eum maledictum Hieremiæ. Maledictus homo qui ſpem habet in homine, & firmat carnem brachii ſui: & explicans quid iſtud ſit, firmare carnem brachij ſui. *Brachium*, inquit, *pro potentia poſuit operandi, in nomine autem carnis intelligenda eſt humana fragilitas, ac per hoc; firmat carnem brachii ſui, qui potentiam fragilem atque inualidam, ideſt humanam ſibi ſufficere ab bene operandum putat: nec adiutorium ſperat à Domino.* Et quia Semipelagiani ideò Semipelagiani erant, quia hoc dicebant de initio fidei, quod Pelagiani de toto iuſtificationis negotio, vt ipſi quoque ſæpè aduerſarij fatentur: quis dubitat quin eandem bene incipiendi, hoc eſt volendi credere facultatem, ad laudem ſimiliter ſpectare putauerint liberi arbitrij? hoc vero intelligi poteſt ex Proſpero, qui Collatorem quia dixerat Iobum habuiſſe virtutem reſiſtendi tentationibus, cùm debuerit potiùs dicere illam accepiſſe, ita vrget, *Vnius verbi correctio totam illam gloriam quam humanis viribus aſsignare voluiſti, ſobrietate aliqua temperaſſet, vt illa mirabilis in tanta afflictione patientia, & Dei adiutorio, & libero hominis adſcriberetur arbitrio.* SED VERITVS ES NATVRÆ HVMANÆ MINVERE LAVDEM SI EI PROFITERERIS A DEO DATAM ESSE VIRTVTEM. Hinc illa *virtutis ſemina*, beneficio Creatoris *inſerta*, & poſt peccatum etiam retenta, hinc illæ *reliquiæ integræ naturæ*, in natura vitiata relictæ; hinc illa *naturalis poſsibilitas*, & *naturalis facultas*, quam toties obtendunt apud Proſperum, & Hilarium, apud Auguſtinum his reſpondentem, per quam docent *perueniri poſſe ad gratiam*, hinc id quod refert Hilarius *voluntate conditoris conceſſum naturæ vt poſsit exhibere fidem, & nullam eſſe ita deprauatam, vel extinctam, vt non debeat vel*

Con. Coll. Cap 35.

Idem con. Coll. def. 7.

Aug. de Præd. SS. cap. 5.

Con. Coll. def. 7.

De præd. SS. cap. 5.

poſsit ſe velle ſeruari: ideóque non poſſe dici de fide, quid habes quod non accepiſti. Quæ omnia ſatis oſtendunt erraſſe Maſſilienſes quòd putarent iniurioſam eſſe naturæ vniuerſam illam gratiæ neceſsitatem, qua fieret vt ne minimum quidem initium bonæ voluntatis à ſeipſa poſſet exprimere, & ideò Auguſtinus toties illis ſuperbiam exprobrat, & quod vellent in ſe ipſis gloriari.

Iam verò per ſe ſatis patet, occupatos errore illo non potuiſſe ſanari, ſi prædicaretur indifferens gratia. Quid enim refert quòd ſit indifferens, vel quòd ſit neceſſariò determinans? vtrouis dato ſemper ſtat naturam ita eſſe perditam, ita facultate omni, ac poſsibilitate bene viuendi priuatam, vt niſi diuina gratia ſubleuetur nullum ne minimum quidem motum ad ſalutem poſsit habere, quæ eſt illa difficultas quam Maſsilienſes ſorbere non poterant.

Huic errori affinis erat alius quo putabant eſſe de ratione liberi arbitrij, vt poſſet aliquid ſolum, & deſtrui, non modò ſi iuuetur gratia neceſſariò determinante, ſed omnino ſi vt iuuetur indigeat, & hoc quoque reſiduum erat in doctrina Maſsilienſium ex doctrina Pelagianorum. Hos enim arbitratos libertatem deſtrui neceſsitate gratiæ in vniuerſum, & non ſolum talis gratiæ, conſtat primò ex eo quòd ſcribit Hieronymus in Epiſtola ad Cteſiphontem vbi Pelagij diſcipulum ita loquentem inducit. *Deſtruitur voluntas quæ alterius ope indiget:* & libro aduerſus Pelagianos, cùm conceſsiſſet Atticus, qui cauſam agebat orthodoxorum, egere nos Dei adiutorio in ſingulis rebus, v. g. vt ſcribamus, vt loquamur, vt curramus: inſtat Critobulus qui pro Pelagianis diſputat. *In quo igitur liberum habemus arbitrium, & Dei in nos gratia cuſtoditur ſi ne hoc quidem abſque Deo poſſumus facere?* Senſus eſt, quomodo ſtat gratia creationis per quam liberum arbitrium accepimus ſi ne illa quidem poſſumus ſine Dei adiutorio, quæ iam ſunt enumerata. Vbi vides ne naturalis quidem

concurſus neceſsitatem velle illos admittere, vt ſeruari poſsit liberum arbitrium. Vnde addit poſtea, *quomodo in cæteris creaturis conditionis ordo ſeruatur; ſic conceſſa ſemel liberi arbitrii poteſtate, noſtræ voluntati omnia derelicta ſunt.* Et iterum libro ſecundo *Quomodo ſeruas liberum arbitriũ, qui dicis hominem nihil poſſe niſi ſemper Deus adiuuerit?*

Idipſum patet ex Auguſtino in Epiſtola ad Sixtum, Epiſt. 105. vbi de Pelagianis ſic loquitur: *Quod enim putant auferri ſibi liberum arbitrium, ſi nec ipſam bonam voluntatem ſine adiutorio Dei hominẽ habere cõſenſerint, non intelligunt non ſe firmare humanum arbitrium, ſed impellere vt per inania* Epiſt. 106. *feratur.* Et in Epiſt. ad Paulinum Pelagianorum ſententiam hanc refert. *Non eſſe liberum arbitrium ſi Dei indiget auxilio, quoniam in propria voluntate habet quiſque facere aliquid vel non facere.* Et ideò Valentinum & cum eo Monachos monet, *Ne ſic defendant liberum arbitrium, vt ei bona opera ſine Dei gratia tribuant*, quod ſcilicet Pelagiani faciebant, atque in eandem ſententiam ſcripſit librum de gratia & libero arbitrio, vt tolleret errorem eorum qui putant ſi neceſſaria eſt gratia, non eſſe liberum arbitrium, vel ſi eſt liberum arbitrium, non eſſe neceſſariam gratiam.

Et conſtat Semipelagianos eodem nixos fuiſſe principio. Vnde Caſsianus cùm neque gratiam negare vellet, neque liberum arbitrium, duos conſtituebat ordines, alium eorũ in quibus gratia operebatur ſine libero arbitrio, aliũ eorum in quibus ita liberũ arbitrium re- Con. Coll cap. 39. gnabat ſine gratia, vt conſtat ex ſexta definitione Proſperi, qui huiuſmodi ſentẽtiam ſic reiicit, *qua ſi ita vtrũ-* Con. Coll. cap. 17. *que recipiendum ſit, vt in aliis hominibus voluntas gratiam, in aliis gratia præueniat voluntatem, & non ita vt in omnibus voluntas gratiam ſubſequatur. Quoniam ſecundùm ipſos, ſi aufertur liberum arbitrium, cùm à gratia præuenitur, aufertur gratia cùm à libero arbitrio præuenitur.* Et verò clariſsima ſunt Caſsiani verba quæ refert idem Proſper. *Nec enim Deus talem hominem feciſſe credendus eſt, qui*

nec velit vnquam nec poſsit bonum, alioqui nec liberum ei permiſit arbitrium. De bono loquitur quod ad ſalutem pertinet,& de ſufficientia ad bonũ,quam liberũ arbitriũ vi creationis accepit. Et vide quomodo inferat non eſſe liberum arbitrium ſi vi creationis non habeat facultatem operandi bonum, ſed gratia inſuper indigeat.

Adde quod eſt in diſputatione de Deo trino, & vno Arnobij Catholici contra Serapionem tuentem partes hæreticorum, vbi cum negaſſet Arnobius, *liberum arbitrium effici poſſe ſine peccato,vel laudem adipiſci diuinam niſi Dei auxilio iuuaretur*; infert Serapion. Ergo non est liberum arbitrium. Ex quibus manifeſtè colligitur, putauiſſe Pelagianos & Maſſilienſes deſtrui libertatem arbitrij, non ſolùm gratiæ qualitate, ſi nimirum eſſet neceſſariò determinans eo modo quo volunt Nou-Auguſtiniani: ſed ipſa præcisè gratiæ neceſſitate, qualiſcumque tandem illa foret: & quod dicitur liberum arbitrium poſſe agere, vel non agere, ſic accepiſſe, vt intelligeretur *ſolum poſſe*,ac ſine adiutore,quaſi libertas arbitrij poſtularet non tantùm vt eſſet liberum à coactione,aut agendi neceſſitate, ſed etiam à languore, ab infirmitate, ab indigentia, & paupertate.

Ac proinde perſpicuum eſt falſum eſſe quod Baiani ſupponunt, potuiſſe Semipelagianorum querelas vno verbulo ſopiri, ſi diceret Auguſtinus quæſtionem eſſe de gratia indifferenti, quia ſiue illa diceretur indifferens, ſiue illo modo determinans, ſtabat ſemper fixus ipſorum cerebro clauus ille, liberum arbitrium non eſſe liberum, quando ſine adiutorio ne inchoare quidem poterat bonam vitam.

Hinc connexus erat Maſſilienſium tertius error,quo putabant hominem ex acceptis nihil mereri, ſed ex iis tantùm quæ per ſe ipſe præſtitiſſet, & erant hæ quoque Pelagianorum reliquiæ, vt conſtat ex S. Hieronymo apud quem ita loquitur Critobulus. *Si abſque Deo, & niſi per ſingula ille me iuuerit, nihil poſſum agere, nec pro*

bonis me iuſtè operibus coronabit, nec affliget pro malis, ſed in vtroque ſuum vel recipiet, vel damnabit auxilium: Et deinde, *Mihi autem nullus auferre poterit liberi arbitrii poteſtatem, nec ſi in operibus meis Deus adiutor extiterit, non mihi debeatur merces, ſed ei qui in me operatus eſt.* Idem clariſſime teſtatur Proſper contra Collatorem vbi definitionem hanc refert Semipelagianorum. *Miratur Dominus atque collaudat, cunctiſque illis qui ex Iſraëlis populo crediderant præfert, dicens: Amen dico vobis non inueni tantam fidem in Iſraël. Nullius enim laudis eſſet ac meriti, ſi id in eo Dominus quod ipſe donauerat, prætuliſſet.* Subiicit Proſper, *Impius ſenſus, qui putet beatiorem eſſe hominem cui Deus nihil dederit, quàm cui vniuerſa contulerit.* Et paulò ante eorumdem ſententiam ſic explicat, & impugnat. *An dicendum eſt omnes virtutes quidem inter Dei dona numerandas, ſed in illis hominem quas de proprio habuerit eſſe laudabilem, & ibi eſſe merita vbi Dei dona non fuerint?* & poſt, *Sic autem putaſti de teſtimonio laudatæ fidei præiudicium donis gratiæ poſſe generari, quaſi fides vbi oſtenderetur laudata, non doceretur eſſe donata.* Et iterum. *Nullo igitur modo Chriſtiana corda ſuſcipiunt quod perſuadere conatus es, eos qui gratia Dei ſunt, id quod ſunt, nec laudem vllam habere nec meritum.* His verò Catholicam doctrinam opponit. *Nec merito ac laude priuantur, qui vnde æterna bona mereantur accipiunt, tantóque beatiores fiunt, quanto pauciora habuerint quæ ipſorum ſunt, & quanto plura quæ Dei ſunt.* Vides in illa doctrina meritum negari, vbi iuuamur, & hæc duo veluti contraria inuicem opponi, meritoriam eſſe virtutem & eſſe donatam. Ergo cùm gratia quantumuis ſit indifferens, adiuuet tamen liberum arbitrium, & adiuuet eleuando illius facultatem, & complendo, vt adiuta poſſit quod per ſe præſtare nequit: & cùm negari non poſſit, quin id quod ex tali gratia ſequitur, & vocetur, & ſit Dei donum, etiam apud Auguſtinum, vt conſtat ex locis antea productis, in quibus indifferentem tantam gratiam conſentientibus aduerſariis

Cap. 39. Cap. 38. Cap. 38.

aduerſariis admittebat : ſequitur Maſſilienſes non potuiſſe conciliari, quamuis diceretur gratia, quæ ab illis exigebatur, relinquere in voluntate indifferentiam agendi, quia ſemper reſtabat quod illi nolebant concedere, donatam eſſe virtutem quæ meritoria eſt.

Huc pertinet erronea illa,quam habebant, fatalis neceſsitatis imaginatio. Neque enim fatum in eo tantùm ponebant quòd diuina conſtitutio ligaret hominum voluntates, tollerétque indifferentiam volendi aut non volendi, ſed in eo etiam quòd diuina beneficia diſtribuerentur , quaſi cæco modo, & non habita ratione præcedentium meritorum , præſertim ſi diſtribuerentur inæqualiter. Patet hoc ex S. Auguſtino de dono perſeu. cùm dicit. *Defenditur autem ſine meritis Dei gratia, ideſt vera gratia, etiamſi paruuli baptizati, ſicut Pelagiani ſentiunt, non eruantur de poteſtate tenebrarum, quia nulli peccato, ſicut putant, tenentur obnoxii, ſed tantùm in Regnum Domini transferuntur. Etiam ſic enim ſine vllis bonis meritis datur eis Regnum quibus datur, & ſine vllis malis meritis non datur eis quibus non datur. Quod aduerſus eoſdem Pelagianos dicere ſolemus , quando nobis obiiciunt,* QVOD FATO TRIBVAMVS DEI GRATIAM , DICENDO EAM NON SECVNDVM MERITA NOSTRA DARI. *Ipſi enim potius Dei gratiam fato in paruulis tribuunt, qui dicunt* FATVM ESSE VBI MERITVM NON EST. Vides vt Pelagianis fatum erat gratiam dari, & non ſecundùm merita recipientium : & vt Auguſtinus hoc etiam ad paruulos trahebat, quorum voluntas, quia nulla eſt, conſequenter neque ligari huiuſmodi fato, neque ſolui poterat. Idem apertiſsimè ponitur in libro 2. ad Bonifacium, vbi Auguſtinus, *nec ſub nomine gratiæ fatum aſſerimus quia nullis hominum meritis gratiam dicimus concedi.* Item , *verùm hic ſe iſti ſatis aperiunt , cùm enim propterea nobis calumniantur dicentes nos* FATVM GRATIÆ NOMINE ASSERERE, QVIA NON SECVNDVM MERITA NOSTRA DICIMVS DARI DEI GRATIAM, *procul dubio confitentur , quia ipſi eam*

cap. 12. (margin)

cap. 5. (margin)

ſecundùm merita noſtra dari dicunt. Iterùm, *Itáne verò filii ſuperbiæ, inimici gratiæ Dei. O noui Hæretici Pelagiani, quiſquis dicet gratia Dei omnia hominis bona merita præuenire, nec gratiam Dei meritis dari, ne non ſit gratia ſi non gratis datur, ſed debita merentibus redditur;* FATVM VOBIS VIDEBITVR ASSERERE? Et demum, *hic reſpondebit hanc ipſam beneuolentiam Dei, qua non merita ſequitur, ſed bona indebita gratuita bonitate largitur,* FATVM POTIVS ESSE DICENDVM. Vides iſtorum hominum deliria, quibus ſub nomine gratiæ videbatur induci fatum, ſi ea *non eſſet debita præcedenti merito,* neque hoc poſtulabant, vt talis eſſet, qua vti vel non vti liceret hominum arbitrio, ſed omnino *vt eſſet debita,* nec daretur *ſine præuia cauſa meritorum.* Quid igitur iuuiſſet ad diſsipandam apprehenſionem illam, ſi Auguſtinus inculcaret indifferentem eſſe gratiam, & qua liberum eſſet vti vel non vti? Numquid erat ſemper gratia indebita, & quam nulla merita præcederent? hoc autem illis fatum erat.

Huc etiam ſpectat quod illi potiſsimum abhorrebant ab inæqualitate vel diſparitate gratiarum, nec ſorbere poterant, quòd Deus alios alijs præferret, exiſtente ipſorum cauſa pari. Putabat enim inde ſequi fato fieri, vt hominum alii miſeri eſſent, alij felices. Quæ vmbra non purgatur per indifferentem gratiam; quantumuis enim indifferens ſit, non tollit quominus inæqualis admodum ſit eius diſtributio, ac proinde ſemper illis fatum erit etiam hæc gratia, quantumuis indifferentiam in voluntate relinquat. Ex quibus omnibus liquidò conſtat falſum eſſe quod aſſumunt Nou-Auguſtiniani, ceſſaturos fuiſſe Maſsilienſium omnes ſcrupulos, ſi Auguſtinus non aliam illis gratiam obtuliſſet, quàm quæ indifferens eſt; nec fuiſſe illos tali gratia repugnaturos quòd nihil haberet quod ipſorum cogitationibus repugnaret.

§. III.

Etiam ingenioſi, & probi queruntur de Prædeſtinatione antecedente quæ per gratiam indifferentem exequenda eſt.

SED quia Auguſtinus dum impugnat Semipelagianos, diuinum etiam propoſitum de ſaluandis aliquibus, & gratiam huiuſmodi propoſiti executricem commendat, quam vocat gratiam *ſecundùm propoſitum*, addendum eſt hoc quoque poſito nullam eſſe aduerſariorum coniecturam: nec ſequi ceſſaturum omnem Semipelagianorum prætextum propoſita gratiæ indifferentia. Id quod probatur manifeſtè noſtrorum temporum experientia. Nam cùm duæ modò ſint Catholicorum Doctorum ſententiæ, quarum altera prædeſtinationem ad gloriam admittit, ante præuiſa prædeſtinatorum merita abſolutè futura, quòd putat eſſe illud Auguſtini *propoſitum*, & bonorum inſuper actuum qui ſunt neceſſarij ad effectum huiuſmodi propoſiti prædefinitiones, vnde ſequatur gratia eorum operatiua, quæ eſt *gratia ſecundùm propoſitum*: altera quæ non admittit prædeſtinationem ad gloriam, niſi poſt præuiſionem abſolutam futurorum meritorum: contingit pleroſque poſterioris ſententiæ ſectatores impugnare priorem eo nomine, quòd deſperationem adducat, quòd non relinquat locum adhortationi, & correptioni, quòd ſpeciem aliquam contineat acceptationis perſonarum, quòd fatalem redoleat prouidentiam, nimíſque ad Caluinum accedat. Prædefinitiones verò illas liberorum actuum, eorumdem libertati putant eſſe contrarias. Videri poſſunt quæ ſuper ea re ſcripſere Vaſquez & Leſsius, & alij recentiores, dum impugnant opinionem Suaris. Et tamen Suares, & qui cum illo ſentiunt, admittunt gratiam quæ componitur cum indiffe-

rentia voluntatis eiuſque infallibilitatem, & prædefinitionum efficaciam cum ea indifferentia non incommodè conciliant. Quid igitur ſibi volunt Nou-Auguſtiniani, dum negant fieri potuiſſe, vt tam ſtupidi, támque bardi eſſent Maſſilienſes, vt Auguſtino repugnarēt, ſi gratiam ille indifferentem propoſuiſſet? aut cur accuſandum putent Auguſtinum, ſi non ſatis illam indifferentiam explicuerit, & inculcarit? ecce fuſiſsimè illam explicuere Suares, & qui cum eo ſentiunt, neque tamen adhuc iis qui Vaſquezii Leſsiique doctrinam præferunt, fieri ſatis potuit. Nam volunt *mirum* eſſe atque *incredibile* tantam fuiſſe Maſsilienſium quorumdam tarditatem, quanta fuit Vaſquezii, Leſsii, & eorum omnium qui cum illis philoſophantur; num etiam concludunt Suarem cum ſuis admiſiſſe gratiam neceſſariò determinantem voluntatem noſtram, ſublata eius indifferentia in agendo, propterea quòd Vaſquez, & Leſsius qui non ſunt mortalium omnium ineptiſsimi, aut ſtupidiſsimi, eadem abſurda inferunt ex illius ſententia, quæ inferebant Maſsilienſes ex ſententia Auguſtini? quis non videt vitream eſſe, ac fragilem totam hanc aduerſariorum ratiocinationem?

Iam quòd Molinæ iactantiam accuſant, tanquam Eccleſiæ Dei, & ſanctis Patribus, ipſique potiſsimum Auguſtino iniurioſam, quòd putarit conſequentium temporum lucubrationibus afferri potuiſſe aliquid lucis ad pellendas Semipelagianiſmi tenebras, & Caluiniſmum occupandum; videbimus quam ille pœnam mereatur, quando Baiani nobis expoſuerint, quàm modeſtè de ſe, quámque honeſtè de Eccleſia ſenſerit Nouus-Auguſtinus in his pronuntiatis quæ manifeſtè colliguntur ex ipſius ſcriptis. *Catholicas veritates, & baſes fidei fuiſſe in Eccleſia Romana obliteratas à tempore Scholaſticorum*: cúmque eædem veritates à Michaële Baio reformarentur, iterúmque proponi inciperent, *ſcandalum dediſſe in eadem Eccleſia*: cognito huiuſmodi

Lib. 3. de ſtat. puræ nat. cap. 21 & de ſtatu lap. lib. 4. cap. 27.

ſcandalo Eccleſiam cenſuiſſe pertinere ad *prudentiam* ſuam *directricem eaſdem veritates prohibere*: non potuiſſe Eccleſiam aliter facere, propterea quòd *nullus eſſet inter omnes eius Doctores qui poſſet oſtendere eſſe illam Auguſtini doctrinam ab Eccleſia quondam conſecratam.* Iam quando natus eſt homo in mundo, qui potuit hoc oſtendere ceſſare prohibitionem Eccleſiæ, licitúmque eſſe vetitas illas veritates vindicare, atque è latebris erutas donare publica libertate. Hæc meditentur Nou-Auguſtiniani, & cùm definierint quàm ſint ſapienter dicta, quàm modeſtè, quàm congruenter præconceptæ infallibili authoritati Eccleſiæ Romanæ, tum verò de Molinæ crimine pronuntiare poterunt.

CAPVT V.

Semipelagianos negaſſe internam gratiam ad initium fidei, & credendi voluntatem neceſſariam probatur manifeſtis SS. Auguſtini, Proſperi, atque Hilarij.

§. I.

Affirmare ſufficientiam naturæ, vel liberi arbitrij, eſt negare neceſſitatem diuinæ gratiæ.

NOV-AVGVSTINIANI cùm propoſuiſſent ſententiam Maſſilienſium colligere ex libris Proſperi, & Hilarii ad Auguſtinum, & ex ipſius Auguſtini reſponſis ad eoſdem, nullum ex locis illis afferre potuerunt teſtimonium quo conſtaret Maſſilienſes non negauiſſe internam gratiam: ſed cùm illa deeſſent coacti ſunt committere ſeſe incerto coniecturarum, vt ex iam dictis iam ſatis patet. Sed mirum eſt quòd dum tam ſtudioſè teſtimonia quærerent, quibus proba-

rent id quod volebant, non aduerterint ea quibus intelligere poterant probari contrarium. Adeò enim ſunt frequentia, adeóque manifeſta omnibus paginis illorum opuſculorum, vt qui ea non inuenerunt, nihil aliud quàm ſua ſomnia quæſiiſſe videantur.

Nam primò cùm ſufficere naturam ad initium fidei, & non requiri gratiam, ſint propoſitiones æquiualentes, qui fieri potuit vt qui priorem legebant, ſecundam negauerint? vide autem an obſcurè aſſeruerint ſufficere naturam. S. Proſper in Epiſtola ſua vbi diſtinguit duplicem gratiam in ſententia Maſſilienſium, aliam vocat *initialem* quam dicit *pertinere ad conditionem naturæ*, eſſéque illam, *per quam homo conſtitutus eſt liberi arbitrij, & rationalis, beneficio creatoris*: atque hanc eſſe *naturalem facultatem per quam homo quærendo, pulſando, petendo, perueniat ad ſaluantem gratiam bono naturæ bene vſus*: hoc verò eſt *ſufficere initialem* illam grariam, quæ eſt naturalis facultas & bonum naturæ, vt perueniatur ad Chriſti gratiam. Et confirmatur ex eo quòd ſubiungit, *conſequens putant vt quia præuaricator ideò dicitur non obediſſe quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc deuotus fuiſſe quia voluit: & quantum quiſque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum: parique momento, animum ſe vel ad vitia, vel ad virtutes mouere, quem bona appetentem gratia Dei foueat, mala ſectantem damnatio iuſta ſuſcipiat.* Nemo dubitare poteſt quin Maſſilienſes crediderint liberum arbitrium ſufficere ipſum ſibi *vt moueatur ad malum*, neque ad hoc indigere adiutorio gratiæ. Cùm ergo tantùm habere facultatis dicerent, *vt ſe moueret ad bonum*, concepto nimirum bonitatis amore, quis dubitet crediſiſſe ſibi quoque ſufficere illud ad bonam voluntatem, nec indigere adiutorio gratiæ? hinc eſt quod addit poſtea, eos quoque quibus Euangelium non prædicatur, inexcuſabiles ideò videri Maſſilienſibus, quòd ideò non annuncietur, quia illi præſciti ſunt non habituri credendi voluntatem *cùm poſſent ad vnius veri*

Dei cultum inſtrui;intelligentia naturali. Ecce, intelligentia naturali poſſunt homines inſtrui ad verum Dei cultum, & propterea iuſta videtur Maſſilienſibus gratiæ ſubſtractio, aliàs concedendæ : eundem habet ſenſum, quod refert poſtea. *Ita demum poſſe vnumquemque ad correctionem, & ad perfectum iuuari, ſi ſe ſciat ſua diligentia bonum eſſe poſſe, & libertatem ſuam ob hoc Dei auxilio iuuandam, ſi quod Deus mandat elegerit.* Idem conſtat ex cap. 39. definitione 4. contra Collatorem, vbi quod dicit S. Paulus, *ſufficientiam cogitandi quæ Dei ſunt*, ineſſe ſibi ex Deo, Proſper opponit doctrinæ Maſſilienſium exiſtimantium ineſſe ſibi ſufficientiam illam *ex naturali effectu*: & hoc eſt quod deinde inculcat dum compendio colligit eorumdem doctrinam exiſtimantium *ineſſe nobis naturaliter virtutum ſemina, beneficio creatoris inſerta, vt poßit qui voluerit* IVDICIO NATVRALI DEI GRATIAM PRÆVENIRE. Cap. 40.

Idem apertè Hilarius ſignificat his verbis ad Auguſtinum. *Cæterùm ad nullum opus vel incipiendum, nedum perficiendum quemquam ſibi ſufficere poſſe conſentiunt: neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant exterrita, & ſupplici voluntate vnumquemque ægrotum velle ſanari.* Vide quare quamuis putent vnumquemque *ſibi ſufficere* vt velit ſanari; negant tamen quemquam *ſibi ſufficere* ad inchoandum opus bonum, quia ſcilicet hoc quod eſt velle ſanari, iuxta eorum ſententiam non pertinebat ad opus curationis. Eodem ſpectat quod addit ex eorum ſententia: *fidem remanſiſſe in natura, licet vitiata*, & *ineſſe naturæ quòd poßit excitari* hoc ipſo quòd ignoranti veritas prædicatur.

Auguſtinus de Prædeſt. SS. poſt allata Apoſtoli verba, *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*; *Attendamus hic*; inquit, *& verba iſta perpendant qui putant ex nobis eſſe fidei cœptum, & ex Deo eſſe fidei ſupplementum*; & ponderatione illa vſus, cùm priùs ſit cogitare, quàm credere, poſtquam Cap. 2.

Apoſtolus negat ſufficientiam nobis ineſſe cogitandi, conſequenter negandam putat à Maſſilienſibus ſufficientiam credendi. Illam igitur Maſſilienſes tuebantur, & ideò Auguſtinus; *Quocirca ſicut nemo ſibi ſufficit ad incipiendum, vel perficiendum quodcumque opus bonum, quod iam iſti fratres, ſicut veſtra ſcripta indicant, verum eſſe conſentiunt.* Ita nemo sibi svfficit ad incipiendam, vel ad perficiendam fidem, sed svfficientia nostra ex Deo est. Id quod illi fratres negabant. Idem repetit cap. 9. de dono Perſeu. & cap. 13. Hic ego ſcire velim à Nou-Auguſtinianis qui Maſſilienſes ſupponunt fuiſſe cordatos viros, & minimè ſtupidos, quomodo iſta concilient, vt dicantur illi credidiſſe nos ex nobis ipſis ſiue ex naturali noſtra facultate habere ſufficientiam qua poſsimus velle credere: & tamen illam ſufficientiam includere neceſſariò gratiam internam indebitam, naturæ ſuperadditam? Natura dicine poteſt ſufficientiam habere in eo in quo indiſpenſabiliter indiget ſuperaddito comprincipio? Eſto gratia iſta non inferat agendi neceſsitatem; an ideo non iuuat? non ſupplet incompletam virtutem naturæ? non eleuat ad id ad quod pertingere ipſa per ſe non poteſt? & dixerint Maſſilienſes nos *nobis ſufficere*, ad hoc præſtandum, ad quod fatebantur nos tali ſubſidio indigere?

Eundem ſenſum habet quod dicebat olim Auguſtinus, quando nondum diſcuſſa Semipelagianorum doctrina cum illis aliquando ſentiebat, in expoſitione illa Epiſtolæ ad Romanos. *Quòd ergo credimus, noſtrum eſt, quòd autem operamur, illius eſt, qui credentibus dat Spiritum ſanctum.* Quod quo ſenſu intelligeretur oſtendit ſententiæ correctio in 1. Retract. cum dicit, *vtrumque ergo noſtrum eſt.* Intelligebant igitur Semipelagiani, quòd credimus ita noſtrum eſſe, vt ſufficeret nobis noſtra virtus, nec eſſet neceſſarius gratiæ concurſus, quo fieret vt non eſſet tantùm noſtrum, ſed etiam Dei. Atque hoc ita eſſe intelligēdum docet Auguſtinus ipſe,

Cap. 23.

De nat. & grat. cap. 45.

ipſe qui ſimilem Pelagij loquutionem, qua dicebat noſtrum eſſe non peccare; negat in ipſo etiam Adamo fuiſſe veram. *Si de integra*, inquit, *& ſana hominis natura loqueretur, quam modò non habemus .... ne ſic quidem diceret quòd non peccare noſtrum tantummodo ſit, quamuis peccare noſtrum eſſet. Nam & ibi eſſet adiutorium Dei, & tanquam lumen ſanis oculis, quo adiuti videant, ſe præberet volentibus.* Vbi vides illud, *noſtrum eſt*, Auguſtinũ ita interpretari, vt ſit tantũmodo noſtrũ: & negare noſtrũ dici id ad quod requiritur Dei adiutoriũ, quale erat in Adamo. Ergo & quando ipſe dicebat olim nõdum ſatis inſtructus, noſtrum eſſe credere, & quãdo id ipſum poſtea Semipelagiani, antiquam illam amplexi Auguſtini ſententiam inculcabant; intelligebãt ita eſſe tantummodo noſtrum vt ne tale quidem requirerent adiutorium, quale Adamus habuerat ad non peccandum.

§. II. *Hoc ipſum negatur dum aſſeritur gratiam dari ſecundùm merita.*

SECVNDO idem conſtat ex eo quòd Auguſtinus toties infert ex doctrina Semipelagianorum tanquam abſurdum, ſequi nimirum gratiam Dei dari ſecundùm merita recipientium, ac proinde nec eſſe gratiam, quippe quæ reddatur debita, cum deberet eſſe gratuita; loquitur autem de primo gratiæ adiutorio. Nam quòd ſecundum detur illud merentibus per bonum vſum primi, & tertium per bonum vſum ſecundi, nulla controuerſia eſt. Sed primum quod datur ſupponit ſemper Auguſtinus eſſe debere *gratuitum* atque adeo *indebitum*, itàque definitum eſſe in Concilio Palæſtino, & Pelagium coactum eſſe conſentire huic definitioni. Nec opus eſt teſtimonia referre, quia vix eſt vllum caput in libris de prædeſtinatione ſanctorum, & de dono perſeuerantiæ, vbi Auguſtinus non vrgeat hoc argumentum. Manifeſtum autem eſt nullam eſſe gratiam ante illam quæ prima eſt: ergo eſt pariter ma-

niſeſtum ſi ante illam quæ prima eſt, datur meritum, ex ſententia Semipelagianorum, illud meritum, & conſequenter bonam voluntatem ſine qua nullum eſt meritum, eſſe ante primam gratiam ex eadem ſententia: ac proinde non eſſe ex gratia, alioqui daretur gratia prior primâ, quod implicat.

§ III.

Item dum prioritas aut præuentio noſtræ operationis ad diuinam gratiam adſtruitur.

TERTIO eodem pertinet quod etiam Auguſtinus multoties infert, iuxta eandem Semipelagianorum doctrinam, liberum arbitrium præuenire Dei gratiam: nos priores eſſe in bono proſequendo, & Deum poſtea ſubſequi; nos dare priuſquam ab eo accipiamus: bonam voluntatem noſtram eſſe præuiam, &c. quæ paſſim occurrunt in citatis libris. Quæ omnia manifeſtè ſupponũt Semipelagianos nullam agnouiſſe gratiam internam, indebitam, & naturæ ſuperadditam. Si enim agnouiſſent quâ fide quâue authoritate & æquitate reos vocaret Auguſtinus, quòd dicerent bonam voluntatem noſtram præcedere gratiam, cùm illam ipſam bonam voluntatem non agnoſcerent niſi ex gratia conſequentem? Quomodo dici poſſemus ex eorum ſententia nos priùs dare, ac deinde à Deo accipere; ſi docerent nos nihil habere quod poſſit donari, niſi ex accepto prius dono gratiæ? Eſt igitur indubitatum, in eo quòd ſentiebant, nos eſſe priores in bonis operibus, & priùs dare bonam illam voluntatem, & qualeſcumque conatus liberi arbitrij; excluſiſſe illos internam, & indebitam gratiam tanquam non neceſſariam. Et excluſionem hanc ſatis exprimit Auguſtinus cùm ita Semipelagianam doctrinam explicat. *Nolens ergo his tam claris teſtimoniis repugnare & tamen volens à ſe ipſo ſibi eſſe quod credit; quaſi componit homo cum Deo, vt partem fidei ſibi vendicet, at-*

de prædeſt. SS. c. 2.

quæ illi partem relinquat: & quod elatius eſt, PRIMAM TOLLIT IPSE, SEQVENTEM DAT ILLI: *& in eo quod dicit eſſe amborum*, PRIOREM SE FACIT: POSTERIOREM DEVM Nempe quia non dicebant Semipelagiani fidem *ita eſſe amborum*, quemadmodum intellexit poſtea Auguſtinus, cum dixit *vtrumque noſtrum eſſe, & vtrumque Dei*, tum quòd credimus, tum quòd ex illa fide bene operamur: itaut quidquid pertinet ad bonam vitam, à principio ad finem indiuiſim & Deo tribueretur, & libero arbitrio; Sed negotium ſalutis ipſi veluti tranſverſim ſecabant: & primam partem homini ſoli, ſecundam Deo tribuebant; hoc autem facere non poterant niſi excludendo à priori illa parte concurſum diuinæ atque indebitæ gratiæ.

Exprimit eandem excluſionem Proſper cùm dicit, *Ac ſic cum in his qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo ſint quæ humanam operentur ſalutem, Dei ſcilicet gratia & hominis obedientia*: PRIOREM VOLVNT OBEDIENTIAM ESSE QVAM GRATIAM, VT INITIVM SALVTIS EX EO QVI SALVATVR, NON EX EO CREDENDVM SIT STARE QVI SALVAT: *& voluntas hominis diuinæ gratiæ ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubiiciat voluntatem.* Quid clarius, quàm dum dicitur initium ſalutis non eſſe ex eo qui ſaluat, gratiam excludi?

§. IV.

Maſſilienſes diuinæ gratiæ neceſſitatem ad initium fidei apertè negant.

QVARTO Aperta ſunt alia pleraque teſtimonia quæ illam gratiæ excluſionem, & manifeſtam negationem continent. Auguſtinus, *Sed nunc eis reſpondendum eſſe video, qui diuina teſtimonia quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, vt nouerimus* EX NOBIS QVIDEM NOS HABERE IPSAM FIDEM; *ſed incrementum eius ex Deo*, TANQVAM FIDES NON AB IPSO DONETVR NOBIS. Donari nobis poteſtatem credendi per gratiam natu- de prædeſt. SS. c. 2.

ræ ſuperadditam, & Deum inſuper credentibus cooperari, eſt certè fidem donari: Ergo qui donari negant, negant illam gratiam, atque illam cooperationem, & hoc eſt quod mox addit ex eadem doctrina, *Non pertinere ad Dei gratiam quod credere cœpimus.*

Idem de ſeipſo cum Semipelagianis olim errante. *Quo præcipue teſtimonio* (Cypriani dicentis in nullo gloriandum) *etiam ipſe conuictus ſum, cùm ſimiliter errarem, putans fidem qua in Deum credimus,* NON ESSE DONVM DEI, *ſed a nobis eſſe in nobis* .... NEQVE ENIM FIDEM PVTABAM DEI GRATIA PRAEVENIRI, *vt per illam nobis daretur quod poſceremus vtiliter, niſi quia credere non poſſemus, ſi non præcederet præconium veritatis. vt autem prædicato nobis Euangelio conſentiremus,* NOSTRVM ESSE PROPRIVM, *& nobis ex nobis eſſe arbitrabar.* Vide quam gratiam requireret, nimirum, vt *præcederet præconium veritatis*, & nullam aliam. Eâ enim poſitâ credere *noſtrum eſſe proprium*; & *nobis ex nobis eſſe.* Potéſtne quidquam dici manifeſtius? Idem explicans illud Apoſtoli, Quid habes quod non accepiſti? *Nihil autem huic ſenſui tam*
Ib. cap. 5. *contrarium eſt, quàm de ſuis meritis ſic quemquam gloriari:* TANQVAM IPSE SIBI EA FECERIT NON GRATIA DEI. & deinde *Ac per hoc vbi dicitur, quis enim te diſcernit? quid autem habes quod non accepiſti? quiſquis audet dicere, habeo ex me ipſo fidem: non ergo accepi, profectò contradicit &c.* Putabant igitur Maſſilienſes hominem ſibi ipſi facere meritum fidei, non gratiam Dei: & negabant ſe ex eadem gratia fidem accepiſſe aliter quàm accipiendo naturam, in qua ineſſe putabant ſufficientem ad credendum voluntatem, id quod Auguſtinus excludi putat illis verbis. *Quis te diſcernit?* Deus enim non poteſt cenſeri diſcernere fidelem ab infideli, per illud auxilium quod perinde concurrit ad infidelitatem atque ad ipſam fidem, ſed per illud quod eſt determinatum ad fidem tantùm. Natura autem, & naturalis facultas nihilo minus concurrit ad infidelitatem quàm ad fi-

dem : Ergo Deus non poteſt dici diſcernere fidelem ab infideli dando naturam tantùm, vel naturalem facultatem. Et hoc vult Auguſtinus cùm poſtular à Semipelagianis gratiam quæ diſcernat bonos à malis, non quæ ſit communis bonis & malis.

Idem in concluſione libri de prædeſtinatione SS. vbi doctrinam Maſſilienſium ad hoc reducit, *Dei donum eſſe incrementum fidei, initium vero fidei quo in Chriſtum primitus creditur, ab homine ipſo eſſe*: NEC ESSE DONVM DEI; *ſed hoc exigere Deum, vt cùm id præceſſerit, cætera tanquam hoc merito conſequantur quæ Dei dona ſunt.* Fidem non eſſe donum Dei, & non ex gratia eſſe, idem ſunt: & ideo qui negant fidem eſſe donum Dei, conſequenter negant neceſſariam eſſe ad fidem Dei gratiam. Quod etiam confirmant cùm dicunt, Deum donatorem exigere fidem illam, vt eius merito ſua deinde dona largiatur. Quæ cogitatio ſupponit incipere Dei dona poſt fidem, & conſequenter nullum eſſe Dei donum naturæ ſuperadditum quod fidem præcedat; ac proinde nec vllam gratiam. Cap. 11.

In libro de dono perſeu. iterum negant Semipelagiani initium fidei eſſe donum Dei, & Auguſtinus contra illos teſtimonio Ambroſii probat nos fidem quoque à Deo accipere, quatenus accipimus *cogitationes pias, per quas habemus fidem.* Hoc igitur Maſſilienſes negabant, nos accipere à Deo pias cogitationes, quibus ad fidem præparamur, Quo negato, quæ poterat alia eſſe interna gratia quam concederent eſſe ad credendum neceſſariam? Perſeuerant in eadem expreſſa negatione cùm dicunt *ſed hæc à Deo vt dentur nobis*, ſapiētia nimirum & continentia *fides impetrat quæ incipit à nobis.* Quam fidem, inquit Auguſtinus, *& incipere habere, & in ea vſque in finem permanere* TANQVAM NON A DOMINO ACCIPIAMVS NOSTRVM ESSE CONTENDVNT, Item, *Hæc dicentes nolunt prædicari dona Dei eſſe vt veniatur ad fidem.* Item. *Attendant ergo quomodo falluntur, qui* Cap. 1. & 17. Cap. 8. Cap. 13. Cap. 23.

putant eſſe a nobis NON DARI NOBIS *vt petamus, quæramus, pulſemus; & hoc eſſe dicunt* QVOD GRATIA PRÆCEDITVR MERITO NOSTRO ..... *nec volunt intelligere etiam hoc diuini muneris eſſe &c.* Hoc ipſum eſt quod refert Hilarius: *Non poſſe iuxta illos de fide dici: quid habes quod non accepiſti? Propterea quod in natura licet vitiata remanſerit,* & *arbitrium eſſe liberum* nimirũ ex ſe, ac ſine gratia, *vt velit admittere medicinam*: Teſtimoniis ab Auguſtino allatis *eam gratiam commendari qua vnuſquiſque* POST VOLVNTATEM *iuuatur*, quaſi ea teſtimonia non concluderent admittendam etiam eſſe gratiam ante voluntatem illam.

Hoc ipſum & Proſper, cùm dicit in eorum ſententia *diuinæ voluntati impiè voluntatem humanam præferri: & originaliter malum receptionem boni* NON A SVMMO BONO, SED A SEMETIPSO INCHOARE, *Et aliunde placeri Deo niſi ex eo quod ipſe donauerit.* Potuítne clarioribus verbis negari diuinæ gratiæ neceſſitas ad concipiendam credendi voluntatem? Quòd ſi hæc non ſufficiunt, legant quæ contra Collatorem toties inculcat, dum accuſat illum, quòd doceat *multos ad gratiam venire* SINE GRATIA, & hunc affectum petendi, quærendi, pulſandi, *habere quoſdam de vigilantia voluntatis*: venire ad gratiam NON INCITATOS SPIRITV DEI, eſſe merita ANTE GRATIAM: voluntatem homines ad Deum *ſine Deo* ſe extendere, bonarum voluntatum principia NON INESSE OMNIBVS EX DEO: hoc poſſe quoſdam per liberum arbitrium, *ſine adiutorio Dei*, quod alij niſi Deo cooperante non poſſunt: *Bonum talis conuerſionis eſſe humanæ* TANTVMMODO voluntatis: Gratiam Dei *nihil ſuæ virtutis admouere* mentibus eorum qui ſic conuertuntur: SOLIVS VOLVNTATIS motibus ad Chriſtũ veniri, Aſſignari meritum libero arbitrio, *quo gratia præueniatur*: iuxta doctrinam hanc libertatem infidelium *naturalibus inſtrui bonis*, & *propriis iuſtificari principiis*: hominem fingi SINE DONIS DEI, *ex natura bonis* proferre poſſe quod

Cap. 4. 6. 10. 13. 14. 16. 22. 23. 24. 25. 28. 29. 36.

ab ipſo Deus exigit: Eſſe multa hominum piorum merita, *quæ non ſint gratiæ largitate donata*: Pias cogitationes *ex* SOLO *libero arbitrio*, ET NON EX DEI INSPIRATIONE NASCI, *ſine vllo opere gratiæ* naturaliter omni animæ ſemina ineſſe virtutum: Animam ſic ædificari, in Dei templum, *vt non accipiat fundamentum*, cùm enim naturaliter ineſſe ſupponatur, *non cœptum ibi eſſe aliquid, ſed ſuperinſtructum.* Fidem vbi oſtenditur laudata, non eſſe donatam.

His omnibus maturè perpenſis, & animo ab omni perturbatione libero, ſcire velim à Nou-Auguſtinianis an habeant aliquem alium modum, quo ſignificari poſſit non requiri gratiam ad initium fidei, quem hi ſancti Patres non expreſſerint in referenda Semipelagianorũ ſententia? Non contenti dixiſſe naturam ſibi ſufficere ad initium fidei, & nos habere illud initium ex nobis, addidere particulas excluſiuas, cùm dicerent nos habere fidem ex *propriis* naturæ bonis, *tantummodo*, & *ſolùm* ex nobis, expreſſerunt negationem cùm dicerẽt nos *non habere ex Deo*, nos habere *ſine Dei adiutorio, ſine Deo non accipere à Deo, Deum non donare*: & hæc millies repetiuerunt: & tamen ſicuti omnes illi dicendi modi nihil amplius ſignificarent quam *blittri*, aſſerere audent tanquam rem apud Auguſtinum, Proſperum, & Hilarium compertiſſimam, Maſſilienſes non negaſſe internam gratiam poſſibilitati naturali ſuperadditam, & ad initium fidei neceſſariam. Qua in re alius quidem fortaſſe fidem illorum in referenda SS. PP. doctrina deſiderauerit; ego verò etiam verecundiam in tam aperta publicæ veritatis impugnatione.

CAPVT VI.

Subterfugium Baianorum *præcluditur, de triplici gratia à Maſſilienſibus admiſſa, citra gratiam Auguſtinianam.*

§. I.

Ex conſenſu Semipelagianorum cum Pelagianis ſequitur nullam omnino internam gratiam ad initium fidei neceſſariam ab illis agnitam.

SED expendendum eſt quid ad prædicta teſtimonia Nou-Auguſtiniani reſpondeant; dicunt enim, ita eſſe intelligenda vt non putentur Maſſilienſes negauiſſe quamcumque internam gratiam, ſed tantùm Auguſtinianam, hoc eſt, medicinalem, & ægris hominibus congruentem, admiſiſſe illos gratiam doctrinæ, & prædeſtinationis euangelicæ, quæ eſt illis prima gratia; admiſiſſe etiam ſecundam, hoc eſt naturalem poſſibilitatem boni, relictam ex prima integritate: admiſiſſe & tertiam, actualem, internam, ſufficientem ad credendum, non ad operandum; vnde ſequitur quando audiuntur negare gratiam, intelligendos negare illam tantùm gratiam quam S. Auguſtinus aſſerebat. Quòd ſi quæras quæ ſit propria iſtius Auguſtinianæ gratiæ differentia; qua diſtinguatur ab illa tertia actuali, & interna, quam naturali poſſibilitati, quæ ſecunda illis eſt, ex ſententia Semipelagianorum, ſuperaddunt; vbi verborum ambages, & fucos, & congeſta veritati tegendæ impedimenta detraxeris; hæc propria eſt; & veluti conſtitutiua gratiæ Auguſtinianæ quæ lapſos homines reſpicit differentia: *Quod illius vſus, vel non vſus, non pendeat ab alio*, hoc eſt àlibero arbitrio: *& quod non ſit ſitum in libertatis arbitrio, & flexu,*

Lib. 8 de Hæreſi Pelag. c. 4. 5. 6.

vt

vt adiutorium applicet, vel non applicet. Quod NVLLO MODO De gratia
in libero relinquatur arbitrio, vt eam deſerat, aut ea vtatur ſi primi ho-
voluerit : euacuare vim peccati originalis quiſquis alia diui- minis cap. 14.
næ gratiæ adiutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ 2. de gra.
deſerant ſi velint, in quibus permaneant ſi velint, cum qui- Salu. c. 4. & 9.
bus tanquam ſufficientibus operentur ſi velint. GRATIAM Ibid. c. 28.
CHRISTI DIRECTE REPVGNARE ILLI QVÆ POTEST A LI-
BERO ARBITRIO DESERI. Semipelagianos ergo dum tam
clarè, tamque diſtinctè negãt neceſſariam eſſe diuinam
gratiam ad initium fidei, hanc tantùm gratiam negare;
non negare aliam, hoc eſt, tertiam illam naturali poſſi-
bilitati ſuperadditam.

Contra huiuſmodi ſolutionem oppono primò, ex
ſententia Nou-Auguſtinianorũ, Semipelagianos idem
ſentire de initio fidei, quod Pelagiani : & ideo voca-
ri Semipelagianos, quòd ibi ſiſtant in neganda gratia,
cùm Pelagiani pergant negare illam in ijs operibus
quæ fidem ſequuntur. Verba illorum ſunt. *Quod quidem
initium* fidei pendentis à libero arbitrio, & ab ipſo fon- De hæreſ.
te volendi, *cùm à Pelagianis hauſtum eſſe videretur, inde* Pelag. l. 6.
factum eſt vt eius Auctores Semipelagiani nuncupati ſint. c. 1.
*Non enim eo nomine vocatos eſſe Gallicanos illos Presbyteros
arbitrandum eſt quaſi error ipſorum non eſſet verè Pelagia-
nus, ſed quadam dumtaxat ſimilitudinis vicinitate propin-
quaret: certiſſimis enim D. Auguſtini & Proſperi teſtimo-
niis conſtat, doctrinam eorum qua ab Eccleſia diſsidebant,
non alio nomine fuiſſe repudiatam, quàm quòd Pelagianam
hæreſim reſtauraret.* Non ergo affines tantùm erant cir-
ca hoc punctum Maſſilienſium, & Pelagianorum ſen-
tentiæ, aut ſimiles tantùm; ſed eædem. Et quòd dicit
id etiam cenſuiſſe Auguſtinum, veriſſimum eſt. Augu- Cap. 2. de
ſtinus enim hoc audito Maſſilienſium errore ſic loqui- Prædeſt. SS.
tur. *Non ergo receditur ab ea ſententia quam Pelagius ipſe
in Epiſcopali iudicio Palæſtino, ſicut eædem geſta teſtantur,
damnare compulſus eſt, gratiam Dei ſecundùm merita noſtra
dari, ſi non pertinet ad Dei gratiam quòd credere cœpimus,*

de hæreſ. Pelag. l 8. cap. 1. Nunc verò videamus quam gratiam requirat Pelagius, & ad initium fidei, & ad cæteras bonas actiones. Ita de illis iudicant Nou-Auguſtiniani *Pelagio, & Iuliano, cæteriſque Pelagianis non aliam fuiſſe intentionem*, QVAM SVBLATA FVNDITVS CHRISTI SALVATORIS FIDE, PVRAM PVTAMQVE PHILOSOPHIAM *cum gentibus introducere, vt cum Philoſophis huius mundi natura illæſa putaretur.* Item, *Pelagium* OMNE OMNINO GRATIÆ ADIVTORIVM PEREMISSE. Cap. 6. Et in hoc vult Maſſilienſes Pelagianis cautiores fuiſſe, imò cum illis tanquam cum *capitalibus gratiæ hoſtibus pugnaſſe, & veluti peſtes abhorruiſſe*, Cap. 11. quòd Maſſilienſes gratiam retinerent, eiúſque neceſſitatem, ex læſione naturæ ſequutam agnoſcerent ad operandum videlicet non ad credendum. Eodem pertinet quod ex Auguſtino referunt, Pelagianos id dixiſſe de natura lapſa, quod *ne ſtanti quidem conueniret, putantes ſibi vel naturam* SOLAM, *vel certe cum lege doctrináque ſufficere.* Item à *poſſibilitate naturali* OMNEM INTERNAM GRATIAM SVBMOVISSE, OMNEM ACTVALEM GRATIAM EXCLVSISSE: hinc modò argumentare. Pelagiani omnem omnino internam gratiam ſubmouent, omne omnino adiutorium gratiæ perimunt, ſolam ſibi ſufficere naturam putant, ſaltem cum externa prædicatione: de neceſſitate gratiæ, nihil ſupra Ariſtotelem ſapiunt: atqui Maſſilienſes, quod attinet ad initium fidei, non diſcrepant à Pelagianis, poſtquam non *modò ſimilis, aut affinis, ſed idem omnino* error eſt vtrorúmque, Ergo Maſſilienſes quod attinet ad initium fidei, omnem internam gratiam etiam ipſi ſubmouent: ergo vel malè dicuntur Pelagianis aduerſari; vel eſt intelligendum, quoad ea tantùm quæ initium fidei ſequuntur cùm de ipſo intio fidei eodem modo philoſophentur.

§. II.

Idem ſequitur ex præſumpta apud illos naturæ ſufficientia.

Oppono ſecundò Maſſilienſes ei gratiæ quam negant opponere ſufficientiam naturæ, vt patet ex his quæ ante retulimus ex Auguſtino, & Hilario: atqui ſufficientia naturæ non excludit tantùm neceſsitatem huius, vel illius gratiæ, ſed omnis omnino gratiæ quæ ſuperaddatur naturæ, vt conſtat ex ipſa notione terminorum. Excludebant igitur Maſsilienſes non ſolùm gratiam illam imaginariam, cuius vſus, vel non vſus, non eſt in poteſtate voluntatis, ſed omnino etiam illam, quæ dicitur *tertia gratia*, & quæ *ſecundæ*, hoc eſt *naturali poſsibilitati* ſuperuenit, quòd eſt eſſe gratiam naturæ ſuperadditam. Eſt autem abſonum quòd Nou-Auguſtiniani nonnumquam ſuggerunt, dum id quod dicunt Maſsilienſes naturam vel naturalem facultatem poſſe vel ſufficere ad initium fidei, interpretantur, *non tamen ſine gratia*; eodem enim modo interpretari poſſent orationem illam, qua quis diceret ſe vidiſſe hominem nudum, addendo, non tamen ſine veſtibus, & illius qui diceret ſufficere ſibi aquam ad bibendum, addendo, non tamen ſine vino. Quomodo nos quoque interpretari poterimus quod ipſi iactant, ſe puram putamque Auguſtinianæ Theologiæ veritatem tradere, addendo, non tamen ſine admixtis erroribus,

At, inquiunt, oculus bene diſpoſitus habere dicitur ſufficientem virtutem ad videndum, quamuis ſit addendum, non tamen ſine lumine: & homo ſanus, ac bene compoſitus habere dicitur ſufficientem virtutem ad ſe nutriendum, quamuis ſit addendum, non tamen ſine alimentis: Pari ergo ratione natura ſufficientem habere facultatem dicetur ad inchoandam fidem, non tamen ſine gratia. Sed non vident eſſe diſparem ra-

tionem, & videndum eſſe quo loco, vel qua occaſione iſta dicantur, vt ſcire poſsimus, quo ſenſu. Si enim in diſputatione contradictoria de neceſsitate lucis ad videndum, vel alimenti ad ſe nutriendum, is qui contradicit contenderet ſufficere oculum bene diſpoſitum, vel ſtomachum temperatum, nemo non putaret negatam lucis, & alimenti neceſsitatem: neque tunc liceret ſubintelligere non tamen ſine luce, non tamen ſine alimento. Ergo ſimiliter cùm inſtituta ſit Auguſtinum inter & Maſsilienſes diſputatio, ſit ne, an non ſit neceſſaria gratia, aſſerentibus illis ſufficere naturam, ſi quis ſubjiciat, *non tamen ſine gratia*, quis eum non putet, eorum ſententiam corrigere, non autem referre cùm dicat potiùs quid ſentire debeant, quàm quid ſentiant?

§. III.

Initialis gratia quam admittunt in beneficio creationis includitur.

OPPONO tertiò. Manifeſtare ipſoſmet Maſsilienſes quam gratiam admittant, vnde facile eſt intelligere, quam negent. Admittunt gratiam, quam vocant *initialem*, quòd detur tantùm ad incipiendum, ex cuius bono vſu ſequatur ſtatim gratia Chriſti, quam *ſaluantem* nominant: atque ita inter *initialem* illam & iſtam *ſaluantem* nullam aliam interponunt. Quæ ſit autem initialis illa gratia Proſper explicat ex eorum ſententia cùm dicit. *Quidam verò in tantùm à Pelagianis ſemitis non declinant, vt cùm ad confitendam eam Chriſti gratiam, quæ omnia præueniat merita humana cogantur.... ad conditionem hanc velint vniuſcuiuſque hominis pertinere, in qua eum nihil priùs merentem, quia nec exiſtentem*, LIBERI ARBITRII ET RATIONALEM GRATIA CREATORIS INSTITVAT, *vt per diſcretionem boni, & mali, & ad cognitionem Dei, & ad mandatorum eius obedientiam poſsit ſuam*

dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam, qua in Chriſto renaſcimur peruenire, PER NATVRALEM SCILICET FACVLTATEM *petendo, quærendo, pulſando, vt ideò accipiat, ideò inueniat, ideò introeat*, QVIA BONO. NATVRAE BENE VSVS AD ISTAM SALVANTEM GRATIAM INITIALIS GRATIAE OPE MERVERIT PERVENIRE. Vides initialem illam gratiã nihil eſſe aliud quàm creationis, à Pelagio quoque admiſſam, per quam homo cõditus eſt rationalis, & liberi arbitrij: nec eſſe gratiã naturæ ſuperadditam, ſed nihilo; quippe quæ non exiſtenti per creationem conferatur. Eſſe autem liberi arbitrij, & rationalem, quid addit ad naturalem poſsibilitatem? Vbi eſt ergo tertia illa gratia naturali poſsibilitati ſuperaddita? Idem confirmat Hilarius cùm refert dicentes remanſiſſe in homine lapſo, *quod correptio valeat excitari. Quod quidem*, inquit, *ineſſe naturæ ſic ſe dicere confitentur*, *vt* HOC IPSO QVOD IGNORANTI VERITAS PRÆDICATVR, *ad beneficium præſentis gratiæ referendum ſit.* Quid quæſo eſt illud, *vt hoc ipſo*? nonne manifeſtè ſignificat, ita ineſſe naturæ quòd excitetur, vt aliud nihil requiratur præter prædicationem? Datúrne igitur locus vlli gratiæ ſuperadditæ? Ita verò etiam intellexit Auguſtinus cùm dicit. *Sit ergo gratia naturæ attributa qua ſumus animantia rationalia, diſcernimurque à pecoribus, ſit etiam gratia naturæ attributa qua in ipſis hominibus à deformibus pulchri, vel ingenioſi diſcernuntur a tardis; ac ſi quid eiuſmodi eſt; ſed non ſe ille quem coërcebat Apoſtolus aduerſus pecus inflabat, nec aduerſus hominem alterum de aliquo naturali munere quod ineſſe poſſet, & peſſimo. Sed aliquod bonum quod pertineret ad vitam bonam ſibi non Deo tribuens inflabatur, quando audire meruit. Quis enim te diſcernit? quid autem habes quod non accepiſti: vt enim ſit naturæ poſſe habere fidem, numquid & habere?* Vide quid naturæ tribuerent Maſsilienſes, quos hic emendat Auguſtinus, non tantùm poſſe habere fidem, quòd dicit meram ad recipiendam capacitatem, ſed & habere, quòd ſonat ſufficientem ad eliciendam

De Prædeſt. SS cap. 5.

facultatem. Quomodo verò id tribuebãt naturæ? Nẽpe quomodo eſſe *animal rationale*, quomodo *eſſe ingenioſum*, quomodo *eſſe pulchrũ*? Hæc quæſo quid habẽt, quod excedat beneficiũ prouidẽtiæ naturalis, & non includatur in dono creationis, atque adeò in illa ſecunda gratia naturalis poſsibilitatis, ad quam pertinet poſſe habere fidem? Quid habent vnde colligi poſsit tertia illa gratia interna ſuperaddita naturæ? Manifeſtum igitur eſt eiuſmodi omnem fuiſſe à Maſsilienſibus excluſam, & non ſolùm illam quam falsò vocant *Auguſtinianam*.

Et confirmatur iterùm ex Proſpero, vbi ſententiam Maſsilienſium ſic exprimit. *Cauendum quoque eſſe, ne ita ad Deum omnia ſanctorum merita referantur, quaſi* PER SE *nihil boni poſsit agere ipſa humana natura.* Quid quæſo eſt *per ſe*? Num hic etiam ſubſtituent gloſſam, vt dici ſolet, Aurelianenſem, vt natura *per ſe*, ſit, *non tamen ſine gratia*?

Con. Coll. cap. 40.

§. IV.

Idipſum probatur ex æqualitate facultatis ad bonum & ad malum, quam tuentur.

OPPONO quattò paritatem illam ſeu facultatis æqualitatem, tum ad bonum, tum ad malum, quam in hominibus ponunt, vt Proſper infert his verbis: *Conſequens putant vt quia præuaricator ideò dicitur non obediſſe quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc deuotus fuiſſe quia voluit: & quantum quiſque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum, parique momento animum ſe vel ad vitia, vel ad virtutes mouere.* Et contra Collatorem, *Poſt illud autem nullius authoritatis teſtimonium, quod diſputationi ſuæ de Libello Paſtoris inſeruit, & quo oſtendere voluit inter boni, & mali contrarias ſuaſiones, ita hominem naturali iudicio, & propriæ diſcretioni eſſe commiſſum, vt ei non plus à Deo præſidij, quàm à Diabolo ſit periculi; addidit definitioni ſuæ regulam hanc*: Et mox. *Itáne libera eſt iſta.*

Cap. 30.

libertas, vt quantum ex ſe habeat faſtidii vt negligat gratiam Dei, tantum habeat ex ſe delectationis, vt diligat? Facilè mihi perſuadeo Nou-Auguſtinianos non requirere in homine ad peccandum tertium aliquod auxilii genus præter mali propoſitionem, & naturalem facultatem liberi arbitrii: ſed excludere quiduis aliud à numero rerum neceſſariarum ad peccandum. Cùm ergo ex Proſpero conſtet cenſuiſſe Maſsilienſes *tantùm eſſe facultatis ad bonum*, ſcilicet inchoandum per illam voluntatem credendi, & quærendi medicum; quantum eſſe ſcitur ad malum *eſſe par momentum: non eſſe plus præſidii à Deo quàm periculi à diabolo: tantum ex ſe habere delectationis*, vt gratiam amet voluntas, *quantum habet faſtidii vt negligat*; Negare illos admiſiſſe paritatem hanc, & aliquid poſtulauiſſe ad bonum inchoandum quod non requireretur ad malum, eſſétque tertia quædam gratia ſuperaddita gratiæ prædicationis, & gratiæ naturalis poſsibilitatis, quæ ingenitam comprehendit intelligendi, & volendi facultatem; quid aliud eſt quàm clauſis oculis ſpuere in ſolem, & negare lucere meridie?

§. V.

Non fuiſſe omiſſuros Maſſilienſes hanc reſponſionem, vt purgarent accuſationem reiectæ diuinæ gratiæ toties intentatam.

OPPONO quintò id ipſum quod nobis obiiciunt Nou-Auguſtiniani, dum credere nos iubent fuiſſe Maſsilienſes cordatos viros ac prouidos. Inde enim ſequitur non fuiſſe illos omiſſuros ea quæ in promptu ſunt ad retundenda aduerſariorum iacula. Quid autem erat magis obuium, quàm cùm accuſarentur quod negarent gratiam ad credendum neceſſariam: quòd vellent in ſeipſis gloriari; quòd dicerent gratiam dari ſecundùm merita; reſpondere ſe verò gratiam non negare, cùm præter prædicationem, & naturalem poſsi-

bilitatem, internum inſuper adiutorium vel ad ipſum fidei initium, & primam credendi voluntatem requirerẽt: nec in ſeipſis gloriari velle quãdo ſe ſufficienti virtute deſtitutos ad omne bonũ faterẽtur, quòd quomodo pertineret ad pietatem, niſi defectum facultatis ſuppleret interna, & indebita gratia; indebita, inquam, quia ſuperaddita naturali facultati. Vnde nec ipſis tribui poſſe, quòd dicerent gratiam dari ſecundùm merita, quando nullum vſquam meritum agnoſcerent, quòd non eſſet præuentum interna, & naturæ ſuperaddita Dei gratia. Quid eſt quòd nec illi hæc reſpondiſſe inueniuntur, nec Auguſtinus, aut Proſper, aut quiſquam alius vidiſſe id poſſe reſponderi? Certè recentiores Scholaſtici, quando in eos accuſationes illæ diriguntur, hoc ſtatim opponunt: nec quidquam habent quo probabilius obiecta diluant; illi qui nihilominus erant perſpicaces, cur non eadem vſi fuerint defenſione, præſertim cùm nec opportunior vlla, nec facilior, nec tutior appareret? & quid eſt quòd Proſper dicit, cùm cogerentur agnoſcere gratiam quæ præueniret omnia merita, confugiſſe ad gratiam prædicationis & ad beneficium creationis, quo liberum arbitrium, & eſſe rationale omnes à Conditore recipimus? adeo ſtupidi erant, vt tertiam gratiam omitterent, internam illam, & à naturali poſsibilitate quæ liberum arbitrium, & eſſe rationale comprehendit, diſtinctam? hic quid aliud dici poteſt, quàm illos non vnum aliquod gratiæ genus, ſed omnem omnino quæ naturæ ſuperueniret excluſiſſe ab initio fidei?

Lib. 8. de hæreſ. Pelag. cap 10.

Et mirum eſt quàm anxiè, quámque inutiliter hoc loco ſe Non-Auguſtiniani torqueant, vt rationem aliquam inuenire poſsint, cur Maſilienſes huius tertiæ gratiæ non meminerint. Dicunt rationem eſſe, quòd ſatis intelligerent Auguſtinum non diſputare de illa, ſed de medicinali, & quæ propria lapſorũ eſt. Item, non diſputare de illa, ſed de diſcretiua bonorum & malorum.

rum. Item, cùm cuperent diſcretionis huius initium refundere in naturam, non fuiſſe multum ſollicitos de illa tertia gratia. Denique comprehendiſſe illam ſub nomine reliquiarum naturæ integræ, quibus virtutem tribuebant inchoandi fidem. Hæ ſunt quatuor cauſæ quas afferunt cur Maſſilienſes hanc gratiam, vt plurimum prætererint, quæ vaniſſimæ ſunt: nec quidquam continent, niſi quo Nou-Auguſtiniani magis vrgeantur. Nam primò, eſto, ſatis ſcirent Auguſtinum agere de medicinali quâ lapſi carent; ipſi qui negabant illam eſſe neceſſariam, ad initium fidei, & accuſabantur quòd naturæ ſufficientiam adſtruerent, itàque in ſe gloriari vellent, & non in Deo: & q ud eſt gratia, debitum facerent: quare non purgabant ſe illius gratiæ confeſſione? Et ſi proptereà quòd Auguſtinum ſcirent agere de gratia medicinali, iudicarent ſe nihil facere ſubſtituta tertia illa, & indifferenti gratia; quare ſubſtituerunt gratiam creationis perinde indifferentem? Quid eſt quod dicit Proſper, *cùm ad confitendam eam Chriſti gratiam quæ omnia præueniat merita humana cogantur, ad conditionem hanc volunt vniuſcuiuſque hominis pertinere?* Medicinalem, & diſcretiuam gratiam quæ omnia humana merita præueniat poſtulari ſciunt, & putant ſe ſatisfacere ijs rationibus quibus ea poſtulatur, & amouere inuidiam quæ negantibus conflatur ſuſpicione ſuperbi, atque ingrati animi, & nimium de ſe præſumentis, imperiti præterea nec ſcientis diſcernere inter gratuitum & debitum; ſi modò confugiant ad gratiam creationis; atqui hoc ipſum probat eorum ſtuporem, quòd non videant ſe per illam gratiam creationis non poſſe ſatisfacere obiectionibus, ſicuti poſſent per confeſſionem ſuæ illius tertiæ gratiæ ſuperadditæ creationi.

Deinde quid eſt illud, volebant refundere in naturam, cauſam diſcretionis bonorum, & malorum: ergo non debuerunt illius gratiæ facere mentionem. Nugæ,

vel volebant refundere cauſam diſcretionis in naturam ſolam, vel in naturam adiutam gratia: ſi in ſolam, habemus intentum: & iam conſtat noluiſſe illos admittere hanc gratiam. Nonne enim ridiculum eſt, cogitare illos diſcretionem tribuere voluiſſe naturæ, & ſoli, & non ſine gratia? hoc eſt & ſoli, & cum gratia, quod eſt ſoli, & non ſoli? quòd ſi refundere volebant diſcretionem in naturam adiutam gratia, ſtat difficultas, & danda eſt ratio, cur illa ſe confeſſione non iuuerint contra inſtantes accuſationes aduerſariorum.

Denique comprehendebant illam, inquiunt, ſub nomine reliquiarum naturæ integræ, relictarum in natura lapſa. Sed hoc ipſum eſt quod oſtenditur non debuiſſe ipſos facere ſi cordati erant; quòd non poſſent obiecta purgare niſi diſtinguendo quæ inuoluebant. Præterea, vel diſtinxere aliquando tertiam illam gratiam, vel numquam; ſi numquam, quare diſtinguunt Nou-Auguſtiniani quod apud illos vnum eſt? ſi aliquãdo, monſtent vbi diſtinxerint, & hanc diſtinctionem quærant in literis Proſperi & Hilarij, & in duobus libris Auguſtini, vnde potiſſimum intelligi volunt quæ fuerit ſententia Maſſilienſium. Scio mentionem illos aliquando feciſſe internæ gratiæ, ſed ſcio fuiſſe illam etiam reputatam veram gratiam, & deſideratum tantùm vt in ea confitenda conſtantes eſſent, vt conſtat ex dictis antea: Scio pariter apud Auguſtinum eoſdem gratiam admittere, quæ præueniat bonas hominum voluntates: & pariter ſcio non includere illos tunc voluntatem credendi; & veram gratiam intelligere, qualis non eſt ea de qua diſputamus, ſi credimus aduerſarijs. Quod vtrumque conſtat ex eo quòd Auguſtinus contra illos inferat, *ſi præuenit voluntates bonas Deus, cenſendum etiam præuenire voluntatem credendi quandoquidem & ipſa bona eſt:* Vnde patet apud ipſos Deum ita præuenire bonas voluntates, vt exciperent voluntatem credendi, quamuis & ipſa

De dono Perſeu. c. 16.

bona eſſet. Ergo vbinam gentium inuenientur tertiam iſtam gratiam à prima & ſecunda diſtinxiſſe, niſi dum bene ſentirent? dum negant igitur neceſſitatem gratiæ, non alicuius gratiæ, ſed omnis omnino quæ naturæ ſuperueniat, neceſsitatem negant: & tantùm dum ſibi contradicunt bene ſentiendo, illam affirmant, ſi tamen vſquam illam affirmant, vt neceſſariam.

§. VI.

Baiani dum Auguſtinianæ gratiæ Caluinianam ſubſtituunt, Maßilienſes abſoluunt.

OPPONO ſextò Nou-Auguſtinianos Maſsilienſibus, & Semipelagianis fauere quàm maximè. Illis enim fauet quàm maximè quicumque putat, non aliam illos gratiam negauiſſe quàm illam quam deinde Caluinus voluit introducere. Hoc autem putare Nou-Auguſtinianos probatur ex eorum ſcriptis. Quam enim gratiam negarunt Maſsilienſes? illam tantùm, inquiũt, *cuius vſus, vel non vſus pendet ab alio*, hoc eſt à libero arbitrio, illam *quàm deſerere, vel retinere nullomodo in libero relinquitur arbitrio*, illam *de qua dici non poſsit homines cum ea operari ſi velint, non operari ſi nolint*. Hanc tantùm gratiam negare Maſsilienſes Nou-Auguſtiniani aſſerunt. Quæ eſt autem illa quam Caluinus aſſerit, dum errat? Reſpondeant ipſimet Nou-Auguſtiniani qui ſic loquuntur. *Hæc ſunt quæ Eccleſia in Caluino, quantum ad hãc materiam gratiæ, & liberi arbitrii improbauit. Primum quòd Caluinus negat eſſe in homine, boni & mali electionem, &c. Secundum eſt quòd Caluinus doceat gratiam illam, ita mouere hominem vt non ſit ei liberum reſiſtere...... Auguſtino verò, Dominus ita mouet voluntatem, vt quamuis infallibiliter conuertatur, & operetur, poſsit tamen monitioni Dei refragari, aut obtemperare, ſeu vt Concilium Tridentinum loquitur, illi diſſentire, ſi velit; potentia quippe diſſentiendi non repugnat actuali gratiæ, motioni & conſenſui*, quáuis De gra. Sal lib. 8. cap. 21.

fieri nequeat vt actualis diſſenſus, cum actuali gratia iungatur. Poſſe vti vel non vti gratia, quantum diſtat ab eo quòd eſt, habere electionem vtendi, vel non vtẽdi? & hoc quantum diſtat ab eo quòd eſt *habere electionem boni, & mali?* Ergo qui negant gratiam qua vti, vel non vti non ſit in libero arbitrio, quid aliud negant, quàm gratiam quæ tollat ab homine electionem boni & mali? & hoc quid eſt aliud quàm negare gratiam, quam Caluinus aſſerit? Gratia verò quæ ita mouet hominem vt non ſit ei liberum reſiſtere, in quo differt à gratia quæ ita mouet hominem vt non ſit ei liberum ea vti, vel non vti? hanc tantùm negant Maſſilienſes: negant igitur tantùm gratiam Caluini. Quis non miretur hanc cogitationum confuſionem, & pugnam? Quæ fiet adhuc manifeſtior expendenti quod dicunt de gratia Phyſicè prædeterminante voluntatem, qualem eſſe putant Auguſtinianam, & medicinalem. Illam enim

De gratia primi hominis c. 10.

dicunt eſſe talis naturæ, *vt non relinquatur in libertate voluntatis, eam amplecti, vel non amplecti: ſed ſemper inuictè faciat, vt eam voluntas amplectendo conſentiat.* Item dicunt, *deſtruere prorſus magnam illam libertatem, & bene viuendi poteſtatem quæ fuit in Adamo*; hoc eſt poteſtatem, & libertatem indifferentem in agendo, ideóque per contrariam Thomiſtarum ſententiam, qui eius neceſſitatem perinde extendunt ad ſtatum innocentiæ, atque ad ſtatum naturæ lapſæ, *doctrinam Auguſtini, & Conciliorum labefactatam corruere funditus putant.* Quid faciemus? niſi admittamus gratiam, quæ ſit talis naturæ, vt non relinquatur in libertate voluntatis eam amplecti, vel non amplecti; ſumus Semipelagiani. Si admittamus gratiam, quæ ſit talis naturæ vt non relinquatur libertati hominis ei reſiſtere vel non reſiſtere; ſumus Caluiniſtæ. Niſi admittamus gratiam quæ prorſus deſtruat magnam illam libertatem quæ fuit in Adamo, tollendo indifferentiam, hoc eſt diſſentiendi poteſtatem, ſumus Pelagiani; ſi admittimus gratiam quæ ſit

talis naturæ, vt ei non poſſit voluntas diſſentire, ſeu cum qua non ſtet poteſtas diſſentiendi, & conſequenter indifferentia illa, ſeu indifferens poteſtas; ſumus Caluiniſtæ. Vbi ergo ſaluabimur? & quid dicemus iſtis Theologiæ corruptæ reparatoribus, qui dum nos à Semipelagianis reuocant, Caluino commendant, & dum auertunt à Caluino, cogunt nos eſſe Semipelagianos? O Baiani! hæccine eſt fax illa quam putabatis accenſam, vt tenebræ Scholaſticorum diſsiparentur? Inſufflate quæſo. Non cernitis quos ſpargat fumos contradictionum, & errorum.

§ VII.

Gratiam quam vocant Auguſtinianam, nullo vſquam loco apud Auguſtinum reperiri.

OPPONO ſeptimò quòd iam ex dictis colligitur, falſum eſſe quod aſſumunt, Auguſtinianam gratiam quam negabant Maſsilienſes, eſſe illam *cuius vſus, vel non vſus non relinquitur in libero voluntatis arbitrio.* Et vt conſtet, peto ab aduerſariis, vt vel vnum deſignent locum in toto Auguſtino vbi ille ſignificauerit gratiam pro qua pugnabat talem eſſe, vt ea vti, vel non vti, deſerere vel retinere, *nullo modo* in libero relinquatur arbitrio, & cui homines dici non poſsint cooperari ſi velint. Ego quidem inuenio apud Auguſtinum, quod credimus *eſſe noſtrum; & eſſe Dei: noſtrum propter liberum arbitrium: Dei, propter Spiritum gratiæ.* Inuenio etiam fidem *eſſe in poteſtate voluntatis*, & ideò eſſe, quia vnuſquiſque, *ſi vult credit, ſi non vult non credit*: vnde colligo vt mihi quidem videtur manifeſtè, Spiritum illum gratiæ qui cum libero arbitrio concurrere dicitur ad fidem, eſſe talem, vt ſit verum hominem credere, hoc eſt illi cooperari ſi velit, non credere nec cooperari ſi nolit. Inuenio poſt acceptam ad credendum gratiam, *propriæ voluntatis eſſe conſentire, vel non conſentire, credere*

vel non credere. Hæc apud Auguſtinum inuenio ſæpius inculcata, ſæpius repetita. Et quia credere ſeu conſentire gratiæ ad credendum datæ, eſt ea vti; & non credere ſeu diſſentire, eſt non vti; concludo ex mente Auguſtini propriæ voluntatis eſſe, vti vel non vti gratia ad credendum data. Puto autem per propriam illam voluntatem intelligi voluntatem liberam, maximè apud Nou-Auguſtinianos, qui contendunt, intrinſecam, & inſeparabilem, & veluti eſſentialem eſſe omni voluntari quæ plenam cognitionem ſequitur, libertatem. Eſt igitur liberæ voluntatis ex Auguſtino vti vel non vti gratia ad credendum data. Et quia libera voluntas, & liberum arbitrium coincidunt, ex Auguſtino dicendum eſt, eſſe liberi arbitrij, vti vel non vti gratia ad credendum data. Expecto autem vt ſciam; adeóne ſint exacti, vt quod dicitur eſſe liberi arbitrii, pendere negēt à libero arbitrio, vel relictū eſſe in libero arbitrio: ſi enim non negāt, ſequitur apud Auguſtinum vti vel non vti diuina gratia, pendere à libero arbitrio, & in eo relictum eſſe. Hæc ſunt quæ mihi apud Auguſtinum occurrunt, cum aliis multis in eandem ſententiam, quæ ſuperiùs recenſita ſunt. Locum autem in quo dicat gratiam quam defendit eſſe talem, vt non pendeat à libero arbitrio, ea vti, vel non vti: vel non eſſe liberi arbitrii cum gratia operari, aut ceſſare, ſtare ſub gratia, vel cadere prout viſum fuerit, apud Auguſtinum nondum inueni, fortaſſe quia non legi trigeſies ſexies. Sed ipſi Nou-Auguſtiniani quorum conſtantior fuit in hoc labore patientia, dicant nobis vbi eiuſmodi ſententia quærenda fuerit apud Auguſtinum, quæ ſtatim occurrit apud Caluinum. Congerere enim ſine modo, ac ſine fine Auguſtini teſtimonia veluti plauſtro; & eorum vbique ſtrues erigere, quæ nihil probent eorum quæ probanda ſunt, non magni neque difficilis negotii alicui fortaſſe videbitur. Punctum iſtud *vtrum vti, vel non vti diuina gratia pendeat à libero arbitrio*

De gratia primi hominis c. 14.

decretorium eſt. Auguſtinus vbi negauit? Quò pertinent moles illæ inutilium citationum, quæ ſufficiant onerandis omnibus quadrigis Aminadab ad conturbandos imperitos? Auguſtinus vbi negat pendere à libero arbitrio, diuina vt vtatur gratia, vel non vtatur?

Auguſtinus, inquiunt, æquiualentia dicit, cùm vocat Chriſti gratiam *victricem delectationem*, cùm dicit eſſe *donum ſine pœnitentia*, non eſſe *communem bonis, & malis*, ſed *diſcernere bonos à malis*: *donare hominibus operationem*, & *conſenſum*: *facere vt faciant, eſſe adiutorium quo & non ſolum ſine quo*. His, & ſimilibus loquutionibus ſignificari volunt gratiam Dei talem eſſe *vt ea vti vel non vti non pendeat à libero arbitrio.* Sed iterum peto vnde habeant loquutiones illas æquiualere huic ſententiæ? Ex Auguſtino, an ex communi auctorum acceptione? ſi ex Auguſtino, peto vbinam tradiderit Auguſtinus illam æquiualentiam? ſi ex vſu Auctorum Catholicorum, Scholæ omnes, dum vnanimi conſenſu fatentur vti vel non vti diuina gratia pendere à libero arbitrio, conſequenter negant loquutiones illas contrarium ſignificare. Num diſputandum nobis erit ad tribunal Priſciani?

Deinde ſcire velim, an negent Nou-Auguſtiniani Adamum verè ac propriè fuiſſe victum à diabolo? fuit igitur victrix illa tentatio: & tamen erat *magna*, vt dicunt *libertas* illa, magnaque poteſtas Adami ad reſiſtendum. Quidni pariter dici poſſit victrix gratia cui conſentimus, quamuis relinquat in nobis poteſtatem diſſentiendi? Quinimo ipſimet Nou-Auguſtiniani, vt paulò ante monſtratum eſt, in illa ſuarum ſententiarum confuſione, vbi Caluinum damnant, fatentur diuinam motionem non repugnare poteſtati diſſentiendi. Quòd ſi eſt diſſentiendi poteſtas dum conſentitur, quomodo negatur pendere à libero arbitrio vti vel non vti gratia victrice?

Similiter peto an putent pœnituiſſe Deum earum

gratiarum quas dedit ſanctis Angelis dum eſſent in via. Quòd ſi non pœnituit, ergo fuerunt dona ſine pœnitentia: & tamen indifferentiſſima erat Angelorum voluntas ad perſeuerandum, vel non perſeuerandum: ergo hoc quòd eſt eſſe donum ſine pœnitentia, non ſignificat neceſſario eſſe donum quo non poſſit donatarius vti vel non vti pro ſua libertate. Præterea, omnia illa dona quæ collata fuere Adamo ante lapſum, numquid inuoluuntur illa ſententia, *pœnitet me feciſſe hominem*, quando ſcilicet fine ſuo, perſeuerantia deficiente, caruerunt? fuerunt igitur dona cum pœnitentia. Ergo eſt cur pariter dicamus ea dona gratiæ quæ conferuntur iuſtis hominibus finaliter cadentibus, eſſe dona cum pœnitentia, & de quibus dicere Deus poteſt eodem ſenſu quo id alias dixit, pœnitet me tot illis gratias impertiuiſſe. Atqui gratiæ illæ pleræquæ fuerunt efficaces, & medicinales, & per Chriſtum, ad quas pertinere debet quod dicunt aduerſarij, non eſſe in poteſtate hominis ijs vti vel non vti. Ergo hoc quod eſt eſſe donum ſine pœnitentia non conuertitur cum eo quod eſt eſſe gratiam per Chriſtum medicinalem, & efficacem, & qua vti vel non vti, non pendeat à libero arbitrio.

Eſſe gratiam diſcretiuam bonorum & malorum nihilo magis hoc ſignificat: fit enim hæc diſcretio non per ipſam gratiam præciſè, de actuali enim loquimur, ſed per illius effectum, ſeu per bonam operationem. Et hoc Auguſtinus manifeſtè ſignificat cùm dicit. *Illa itaque natura qua nobis data eſt poſſibilitas habendi fidem non diſcernit ab homine hominem, ipſa verò fides diſcernit ab infideli, fidelem. Ac per hoc vbi dicitur? Quis enim te diſcernit, quid habes quod non accepiſti: quiſquis audet dicere habeo ex me ipſo fidem, non ergo accepi? profectò contradicit huic apertiſſimæ veritati; non quia credere, vel non credere non eſt in arbitrio voluntatis humanæ, ſed in electis præparatur voluntas à Domino.* Vbi vides diſcretionem qua diſcernitur fidelis ab infideli, tribui formaliter ipſi fidei.

De Prædeſt. SS. cap. 5.

Gratiæ

Gratiæ ergo, quæ huius fidei eſt effectiua, in tantùm tribuitur, in quantum eſt illius effectiua. Tribuitur ergo hæc diſcretio diuinæ gratiæ ad differentiam naturæ. Quia natura, & ratione ſui, & ratione ſuorum effectuum, eſt communis bonis & malis, eſt enim ſub malitia eadem, & ſub bonitate: & vt ad bonum concurrit, ita & ad malum. At verò gratia efficientiam habet ad bonum tantùm determinatam; concurrere autem ad malum nullomodo poteſt. Ergo diſcernit bonos à malis, quatenus dat illis potentiam vt boni ſint, & non vt ſint mali: & operando dat illis ipſam quoquè bonitatem ſeu bonum actum, per quem aut ſunt, aut incipiunt eſſe boni: nulla verò ratione dat malitiam, vel actum malum, ſicuti natura, quæ non poteſt dici diſcernere bonos à malis, quia & potentiam, & actum habet ad bonum, & malum indifferentem. Ad hoc autem impertinens eſt quòd gratia ſit talis vt ea vti, vel non vti non ſit in libero arbitrio, quia quamuis hoc non habeat, eſt nihilominus diſcretiua.

Iam quod dicunt, Auguſtinum loqui de gratia quæ dat hominibus actum ipſum, v. g. quæ dat fidem, & ipſum credere, & non ſolùm poteſtatem credendi, vel eliciendi fidem; perinde friuolum eſt, & ad id quod intendunt inutile. Quia ipſimet probant multis modis merita quoque Angelorum, & virtutes fuiſſe Dei dona, cùm tamen gratia per quam donabantur, non eſſet eiuſmodi qua non poſſent vti vel non vti: ergo iſtud non requiritur ad hoc vt effectus gratiæ cenſeatur per ipſam donari. De gratia primi hominis c. 19.

At, inquiunt, dona Dei tantùm erant generali quadam & communi ratione: non erant autem *ſpecialia dona*, quia gratia non ſic influebat cum libero arbitrio, *vt faceret illud facere, ita videlicet vt illud ad opus inchoactum hic & nunc determinaret.* Bene habet. Poſita igitur in eo eſt ſpecialis illa ratio doni, quòd Deus liberum arbitrium ad opus bonum inchoandum hic & nunc de-

terminet, & faciat facere illud. Sed quærimus vt oſtendant nobis, vbinam dicat Auguſtinus Deum aliter determinare liberum arbitrium, quàm quia dat illi virtutem determinandi ſe, & quia mouet vt ſe in bonam partem determinet: & quia ad eiuſmodi determinationem intimè cooperatur? vbinam, inquam, & quid aliud Auguſtinus requirit? atqui hoc non ſignificat talem eſſe gratiam quam dat, vt ea vti vel non vti non ſit in libero arbitrio.

Quod dicunt non tale fuiſſe adiutorium primi hominis, & Angelorũ; quod faceret eos facere, nunc autem quod datur lapſis facere eos facere, ſeu facere vt faciāt; eadem ratione diluitur. Nimirum negando eo loquendi modo ſignificari adiutorium, quo vti, vel non vti non ſit in hominis poteſtate. Et peto cur putent malè loqui, vel male ſentire de diuina gratia, ſi quis dicat, dum Angeli bene operabanrur antequam eſſent Beati, Deum feciſſe vt facerent? & cùm Adamus ſimiliter ante lapſum ſanctos quoſdam affectus elicuerit, bene vſus diuina gratia, quis meritò reprehendat eum qui dicet Deum feciſſe vt bene faceret, & tamen gratia ex qua operabantur & Angeli, & Adamus tunc, cōpatiebatur in libero arbitrio indifferentiam agendi, & non agendi. Et minùs adhuc requiritur inter homines vt vnus propriiſſimè dicatur facere vt alius faciat, vel imperando, vel ſuadendo, vel rogando, relicta ſemper in eo qui ſic mouetur, indifferentia: ergo non requiritur vt indifferentia tollatur ad ſaluandam proprietatem illius locutionis: & addo id quod antea notatum eſt in iis locis in quibus Nou-Auguſtiniani putant Auguſtinum loquutum eſſe de gratia indifferenti, & potentiali, vſurpatum ab eo eſſe eundem loquendi modum, dictumque *facere Deum vt faciamus*. Quòd ſi iterum recurrant ad *ſpecialem modum*: iterum poſtulabimus vt apud Auguſtinum oſtendant poſitum in eo eſſe modum illum, quòd non ſit in poteſtate liberi

arbitrij vti vel non vti diuina gratia. Quod ipſi præſtare nunquam poterunt. Occultas autem, & innominatas *ſpecialitates* illas nihil moramur, quippe quas penuria bonarum reſponſionum, & anguſtiæ reſpondentium ſuggerere ſolent. Alia multa *ſpecialia* ſunt, quæ collatam homini lapſo, languenti, debili, proſtrato, & pœnam mœrenti, diuinam gratiam commendant, ſtante voluntatis indifferentia.

§. VIII.

De auxilio quo, *& auxilio* ſine quo non*: abuti Nou-Auguſtinianos illa diſtinctione, & minimè conſequi quod intendunt.*

RESTAT illud diſcrimen quod aſſignat Auguſtinus, dum dicit auxilium Adamo collatum fuiſſe *ſine quo non*: quod autem confertur homini lapſo, eſſe auxilium *quo*. Atque hæc eſt illa decantata diſtinctio quā Nou-Auguſtiniani ad omnem occaſionem producunt: quippe illa contineri dicunt *genuinam* Auguſtini ſententiam, *genuinum ſcopum, baſim, & fundamentum*, quo vniuerſæ illius diſputationes de gratia nitantur, quo ſubtracto neceſſe ſit *laceratam, fluctuantémque incertis ſuſpicionibus* nullo vſquam exitu reperto in Auguſtini doctrina Theologiam eſſe. Hoc eſſe *filum*, quod qui tenet, in *labyrintho* ſcriptorum eius, mirabilem ei occurrere *contextum rerum, reſpondere enim extrema primis, vtriſque media, omnia omnibus, omnia velut ex ipſa re nata ita ſe conſequi, vt tanta concatenatio, & conſonantia altiſſimè clamet ibi latere veritatem.* Denique hanc eſſe veram *clauim* qua aditus in ſcripta Auguſtini aperiendus eſt, & ſine qua qui ea molitur ingredi, velut *cæcus palpaturus ſit in meridie.* Hanc eſſe rationem cur Auguſtinus *inſinuatam quidem ſæpius*, NVNQVAM TAMEN APERTE TRADITAM, TANDEM IN FINE VITÆ SVAE LVCVLENTISSIME

De gratia primi homi. nis cap. 17.

DECLARAVERIT, *tantóque conatu, & aſſeuerantia, præter morem ſuum aſſeruerit*, nimirum in tribus illis capitibus de correptione & gratia inde exorſus, *quapropter ſaluberrime confitemur quod rectiſsimè credimus, &c.*

Auguſtinianam eſſe diſtinctionem illam, eámque bonam, veram, & vtilem, non nego: verùm ſi tot ſunt illius commoditates ad indagandam germanam Auguſtini ſententiam, & conſentientem ſibi ex omni parte doctrinam comparandam; neceſſe eſt Nou-Auguſtinianos veram illius intelligentiam perdidiſſe: quippe quorum Theologia vix vlla reperiatur quæ ſit magis infamis perplexitate nutantium definitionum, colliſione ſententiarum inter ſe pugnantium, periculoſorũ errorum frequentia, indigeſta inordinatáque probationum aberrantium à ſcopo multitudine, & manifeſta ſenſuum D. Auguſtini deprauatione, vt fatentur plerique omnes, qui ſedato animo, & mente ab omni perturbatione libera Nou-Auguſtinianorum lucubrationes propiùs inſpiciunt, excutiúntque diligentiùs: & vide quàm conſequenter loquantur, vel hoc ipſo loco, vbi conſonantiam commendant, cùm dicunt hanc fuiſſe rationem, (nempe quòd tanta eſſet commoditas, tanta vtilitas, tanta neceſſitas huius diſtinctionis) cur S. Auguſtinus inſinuatam quidem aliquoties, ſed numquam traditam, eam ſub vitæ finem luculentiſſimè declarauerit. Quid eſt quod dicitis, ô cultores Auguſtini? ille pulſantibus ad oſtium veritatis totis viginti annis *clauim* tenuerit abſconditam? Ille incluſis labyrintho *filum* quo regi poſſent, tamdiu ſubſtraxerit? Ille cùm tam longa támque diuturna inſtantia vrgeret ædificationem veræ fidei *baſim* celauerit, qua ſuſtinenda erat, ne corrueret? & hæc ratio erat illius ſuppreſſionis, quòd ſcilicet eſſet vtilis admodum & neceſſaria diſtinctio. Quid? inuidebat Auguſtinus ſuis diſcipulis illius multiplices fructus? fortè nondum erat illi ſatis explorata, & expectauit Deus vitæ finem, vt plenam eius notitiam

infunderet. Ergo viginti vltimis vitæ annis quibus pugnauit cum Pelagianis pro Dei gratia, non cognita fuit Auguſtino *clauis* qua eſſent aperienda veritatis penetralia? Ergo diſcurrebat *ſine filo* in implicatiſſimo ſuorum ſcriptorum labyrintho. Ergo tollebat in altum ædificium doctrinæ ſuæ *fundamento* nondum explorato. Nec aliud ſupereſt niſi vt poſtquam omnia quæ ſcripſit Auguſtinus ante Epiſcopatum, ſuſpecta reddiderunt in materia de gratia, nunc etiam ſuſpecta reddant ea quæ poſt Epiſcopatum ſcripſit, etiam contra Pelagianos, præter vltima quæ ſub finem vitæ lucubrauit, redigamúrque ad tres libros de Correptione & gratia, de Prædeſtinatione SS. & de Dono perſeuerantiæ. Vide Lector quantum fidei ſit habendum his Dædalis, qui ſuarum cogitationum *filum* perdiderunt, vbi certos ſibi ſuiſque ſectatoribus promittunt exitus ex labyrintho ſcriptorum Auguſtini. hoc nimirum ſpecimen eſt conſonantiæ illius, & concatenationis cohætentium ſententiarum quam prædicant.

Sed quod ad rem noſtram pertinet, concedo S. Auguſtinum diſtinguere adiutorium *ſine quo non*, & adiutorium *quo*, ergo Chriſti gratia per adiutorium *quo* deſignata, eiuſmodi eſt vt non ſit in poteſtate liberi arbitrii ea vti vel non vti; non tantùm neganda, ſed ridenda etiam conſequentia eſt. Etiamſi concederetur nullum omnino eſſe adiutorium Chriſti & medicinale, quòd non ſit adiutorium *quo*, quod nullomodo eſt concedendum; minimè conſequens eſſet id quod volunt Nou-Auguſtiniani, tale eſſe huiuſmodi adiutorium, vt non ſit in poteſtate liberi arbitrii eo vti vel non vti, quod ſenſiſſe Auguſtinum probandum illis eſt. Eſt enim manifeſtum hanc diſtinctionem auxilii *ſine quo non*, & auxilii *quo*, & quæcumque alia vſpiam inſinuat de efficacia, de vi diſcretiua, de indeclinabili, & inſuperabili, & inuicta gratiæ diuinæ motione, & ſimilia, ſalua eſſe admiſſâ infallibilitatis auxiliorum præſcientiâ,

& pluſquam ſalua ſi addatur bonorum actuum prædefinitio, quæ omnia optimè conſentiunt, & conciliantur cum gratia quæ voluntati ſuam in agendo indifferentiam relinquit.

Addo S. Auguſtinum vbi diſtinctionem hanc tradit, & explicat auxilii *ſine quo non*, & auxilii *quo*, agere de gratia ad perſeuerandum neceſſaria: & per auxilium *quo*, ſignificare tantùm eam gratiam qua continetur donum perſeuerantiæ. Patet hoc manifeſtè ex initio capitis decimi, quod ſic habet, *hinc exoritur alia quæſtio non ſane contemnenda..... Quæritur enim à nobis* QVANTVM ATTINET AD HOC DONVM DEI QVOD EST IN BONO PERSEVERARE VSQVE IN FINEM: *quid de ipſo primo homine ſentiamus.* En tibi quæſtionem tribus ſequentibus capitibus tractandam, cuius occaſione diſtinguit auxilium, quod eſt primo homini datum ad perſeuerandum, & dicit eſſe auxilium *ſine quo non* poterat perſeuerare, ab auxilio quod iam datur hominibus lapſis inteſtino concupiſcentiæ bello laborantibus in tenebris ignorantiæ, quod dicit debere eſſe maius, & fortius, & non tantùm auxilium *ſine quo non poſſint perſeuerare*, ſed auxilium *quo non niſi perſeuerantes ſint*. Nec aliud omnino tractat in prædictis capitibus.

Hinc fit vt hoc auxilium dicat ſpectare tantùm ad prædeſtinatos quos Chriſtus dicit ſe *poſuiſſe, vt eant, & fructum afferant, & fructus eorum maneat Quis autem*, inquit, *dicere audeat forſitan non manebit? ſine pœnitentia ſunt enim dona & vocatio Dei, ſed vocatio eorum qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt.* Atque vt ſignificet ſe de iis tantùm agere, poſt allatum Apoſtoli locum, *Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum, ſuo Domino ſtat aut cadit*, continuò ſubiungit *reſpexiſſe ad prædeſtinatos*, quia dicit, *ſtabit autem, potens eſt enim Deus ſtatuere illum.* Et hac tractatione finita, caput decimum tertium ſic incipit, *hæc de his loquor qui prædeſtinati ſunt in regnum Dei...., non de his qui cùm annuntiaſſet, & loquutus eſſet, multiplicati ſunt,*

ſuper numerum. Ipſi autem vocati dici poſſunt, non autem electi, quia non ſecundùm propoſitum vocati. Vides vt expreſſè non prædeſtinatos excludit à participatione huius auxilij?

Atqui nos agimus de neceſſitate gratiæ præſcindendo à prædeſtinatione: & qua indigent illi quoque reprobi qui viuunt aliquandiu iuſtè, & piè; ad quos cùm non pertineat auxilium *quo*, nec auxilium *ſecundùm propoſitum*, nec *auxilium ſine pœnitentia, &c.* petimus vt ex Auguſtino monſtrent, auxilium gratiæ quod illis datur ad exercitium earum virtutum in quibus non perſeuerant, eſſe tale vt eo vti, vel non vti, non relinquatur libero eorum arbitrio. Nam ſi ſemel concedatur non eſſe tales, iam ſequitur nec prædeſtinatis propter exercitium virtutis præcisè neceſſarium eſſe. Prædeſtinatio enim non inducit infirmitatem, aut impotentiam liberi arbitrii, nec conſequenter neceſſitatem auxilii ad quemlibet ſingularem actum diuerſi ab eo quod ſufficit non prædeſtinatis, eſto ad finem & modum prædeſtinationis conueniat vt efficaciùs iuuentur & certiùs.

Iterum addo, quod ſuperiùs indicatum eſt, auxilium quo perſeueratur vſque in finem inter huius vitæ pericula variáſque tentationes, non eſſe vnum aliquod auxilium, nec merè internum, ſed eſſe multitudinem quandam auxiliorum perpetuò congruorum, & infallibilium vſque ad mortem incluſiuè. Sicut enim illud velle perſeuerare, quod Auguſtinus dicit dari per hoc auxilium, non eſt vnum quoddam, & ſingulare velle, ſed eſt multitudo voluntatum omnium, quibus tentationes variæ vincuntur, & v. g. voluntas iuſtitiæ, quãdo prædeſtinatus auaritia tentatur, temperantiæ, quãdo gula ſollicitat; manſuetudinis, quando ira exardeſcit: caſtitatis, quando libido blanditur & allicit; ita & auxilium quo Deus operatur idem velle, non eſt vnum & ſingulare, ſed eſt omnium collectio, quibus huiuſmodi voluntates præueniuntur. Vbi præterea

elucet veluti peculiare quoddam ſtudium prouidentiæ in ordinandis huiuſmodi auxiliis ſemper congruis & infallibilibus, & ipſa morte cum eorum effectu ita connectenda, vt quemadmodum loquitur Auguſtinus *non niſi manentem fidem vitæ finis inueniat*; item in moderandis tentationibus, & tentatore frænando, ne tantùm ſæuiat quantum ſufficeret ad vincendum. Totum hoc comprehendit auxilium *quo* cōtinetur donum perſeuerantiæ. Quod non impedit quominus ſit in eorum qui perſeuerant libertate ſingulis internis auxiliis cooperari, vel non cooperari, etiamſi tota illa collectione internorum, & externorum qua includitur etiam mors opportuna non poſſint abuti, aut eam effectu fruſtrare.

De corrept. & gr. c. 12.

Atque hoc tantùm ſignificare voluit Auguſtinus, cùm gratiam Adamo datam ad perſeuerandum ita diſtinguit ab ea quæ modò datur prædeſtinatis, vt dicat, *relictum in libero arbitrio Adami, vt perſeueraret vel non perſeuераret*: item, *illi fuiſſe commiſſum arbitrium perſeuerandi.* Quaſi iam non relinquatur in libero arbitrio prædeſtinatorum, vt perſeuerent, vel non perſeuerent, vel non committatur illis arbitrium perſeuerandi. Significat, inquam, ſolùm Adami arbitrio relictum, vt congrua vel incongrua redderet ſufficientia quæ habebat ad perſeuerandū auxilia: nec adhibitam ſpecialem illā prouidentiam, qua congrua tantùm ſecernerentur, & auerterentur occaſiones labendi vſque ad terminū viæ incluſiuè: eo quòd hoc eſſet conſentaneum *tantæ bonitati tantæque ad bene viuendum facilitati*, vt Auguſtinus loquitur: iam autem non ita ſibi, vel ſuo arbitrio prædeſtinatos relinqui; ſed talem curam, & tam peculiare ſtudium adhiberi, in connectenda infallibilium auxiliorum catena cum bona morte, vt quamuis in vſu cuiuſlibet interni auxilij prædeſtinatus liberum habeat arbitrium, vt eo poſſet abuti; non habeat tamen ad totam illam prouidentiam cum omnibus quæ includit eludendam.

Ib. cap. 11. & 12.

Ib. cap. 12.

Idipſum

Idipſum poteſt paucis hiſce verbis exprimi. Adamus liberum habuit arbitrium, vt cum tota collectione auxiliorum ad perſeuerandum coniungeret perſeuerantiam, aut non perſeuerantiam; Prædeſtinatus modò non habet liberum arbitrium, vt cum tota collectione auxiliorum ad perſeuerandum coniungat perſeuerantiam, vel non perſeueranriam. Id quod vel ex eo etiam patet, quòd in hac collectione auxiliorum quæ prædeſtinato præparantur, includatur ipſe terminus ad quem perſeuerarur, nimirũ opportuna mors. Cum cuius ſuppoſitione clarum eſt non poſſe coniungi non perſeuerantiam. Et hoc docet Auguſtinus, cùm negat poſſe quemquam amitrere donum perſeuerantiæ. *Quid dicãt,* inquit, nimirum illi qui contendunt donum perſeueranriæ poſſe contumaciter amitti, *non attendunt. De illa enim perſeuerantia loquimur qua perſeueratur vſque in finem, quæ, ſi data eſt, perſeueratum eſt vſque in finem: ſi autem non eſt perſeueratum vſque in finem, non eſt data ..... Dicimus caſtum, quem nouimus caſtum, ſiue ſit, ſiue non ſit in eadem caſtitate manſurus, & ſi quid aliud diuini muneris habeat, quod teneri, & amitti poteſt, dicimus habere quandiucunque habet, & ſi amiſerit, dicimus habuiſſe. Perſeuerantiam verò vſque in finem quoniam non habet quiſquam, niſi qui perſeuerauit vſque in finem,* MVLTI EAM POSSVNT HABERE, NVLLVS AMITTERE ..... *hoc ergo Dei donum ſuppliciter emereri poteſt; ſed cùm datum fuerit, amitti contumaciter non poteſt. Cùm enim perſeuerauerit quis vſque in finem, neque hoc donum poteſt amittere; nec alia quæ poterat ante finem. Quomodo enim poteſt amitti, per quod fit vt non amittatur etiam quod poſſet amitti?* De dono perſeu. c. 6.

Quemadmodum autem illum prouidentiæ modum quo prouiſum erat Adamo, Auguſtinus dicit conſentaneum fuiſſe illius *bonitati*, & ad bene viuendum *facilitati*; ita & iſtum quo lapſis hominibus conſulitur prouidentia illa infallibili, Auguſtinus putat conuenire deprauationi naturæ, & ad malè viuendum pronitati, ex

hypotheſi quòd nolit Deus hominem perdere. Nam ſi ſibi permitterentur, nec adiuuarentur fortiùs, quàm requiratur ad præciſam bene viuendi facultatem, & quàm mereatur indigna omni beneficio natura, vix eſſet ex adultis qui in bonam mortem incurreret. Non dubito quin Nou-Auguſtiniani frontem contrahant; atque ægrè ferant nos ipſorum *claui* nolle vti ad aperienda Auguſtini ſenſa. Sed æquo animo ferimus eorum faſtidia, quæ ſi non alia ratione probauerint eſſe iuſta, quàm quia longiorem ipſi operam in Auguſtino verſando conſumpſerunt; nihil moramur inanem prærogatiuam. Neque enim quiſquam ideo ad veritatem propius accedit, quia ſomniauit diutiùs.

CAPVT VII.

Naturalem tantùm gratiam à Semipelagianis, ſupernaturalem ab Orthodoxis tamquam neceſſariam ſemper admiſſam.

§. I.

Nou-Auguſtiniani cur audire nolint in hac diſputatione diſtinctionem naturalis ac ſupernaturalis gratiæ.

EX prædicatione Euangelij, & externa credendorum propoſitione ſequi naturales aliquas apprehenſiones, & aliquos etiam in voluntate motus, iuxta diſpoſitionem eius qui audit & attentionem, nemo eſt qui dubitet. Cùm enim conſtet hæc conſequi naturaliter, vel auditâ vel lectâ Plutarchi Hiſtoriâ, vel Ciceronis Oratione aliqua, vel Virgilij Poëmate, non eſt dubiũ quin pari modo ſequi poſſint ex lectione, vel auditione ſacrarum Hiſtoriarum, Prophetiarum, Pſalmorum. Et ideò ſi eiuſmodi cogitationes, & affectus vocaren-

tur interna gratia, concedendum omnino eſſet Maſſilienſes internã gratiam admiſiſſe: Nec Maſſilienſes modò, ſed & ipſos quoque Pelagianos, qui cùm gratiam Prædicationis agnoſcunt, nunquam excluſerunt id quod eſt cum ea naturaliter connexum, & inſeparabile. Et ita eos ſenſiſſe colligi poteſt ex S. Proſpero exponente quo modo, in eorum ſententia, gratia prædicationis iuuemur, his verſibus.

Veluti cum voce loquentis
Aut rerum actarum ſpecies quas vidimus, aut quæ
Legimus, exoritur ſecreta cordis in aula.
Nunc amor, aut odium, nunc ſpes, metus, ira, dolórque,
Nec tamen hos motus ſcriptor, narrator, & Auctor
Inſeuêre animo, quamuis forte hoc quoque vellent.
Sed de præceptis mens iudex ſponte mouetur,
Et pro more ſuo quantum ſe exercuit iſtis
Tranſit in affectum, quem confirmauerit ex ſe
Illa volendo ſequens, illis nolendo reſiſtens.
At verò omnipotens hominem cũ gratia ſaluat, &c.

Perſpicuum igitur eſt gratiam internam, de qua diſputamus, an fuerit à Maſſilienſibus admiſſa, ſignificare inſpirationem aliquam diuinitus inditam, nullo id exigente merito, nulla diſpoſitione naturalium cauſarum, quâ & illuſtretur intellectus & voluntas moueatur ad bonum, vel auertatur à malo: ac proinde hanc eſſe gratiam ſupernaturalem. Hanc agnouiſſe Maſſilienſes probandũ erat Nou-Auguſtinianis Sed quia deſperarunt id ſe poſſe conſequi; conſilium iniere vt hanc ſupernaturalitatis differentiã ſpernerent, veluti cuſam in officina Scholaſticorũ, & ad quæſtionem quæ hîc tractatur minimè ſpectantẽ. Hinc eſt quòd Neotericos accuſant quòd ſemper *ſolam operis* SVPERNATVRALITATEM *ponderent.* Et allatis quæ contra Pelagianos & Semipelagianos olim edita ſunt decretis, *harum* inquiunt, *& ſimilium definitionum ſenſus ſincerus, & ex ipſa penitus Maſſilienſium dogmatum genuina intelligentia, prout à veteribus* De gr. ſalu. c. 12 13.

explicata ſunt, non eſt iſte, vt recentiores putant, QVOD ISTIVSMODI OPERA SINT SVPERNATVRALIA, SINT MERITORIA, *ſint nimis perfectæ dignitatis, & huiuſmodi, quæ nunquam ab Auguſtino aut Concilijs in cauſa definitionum ſuarum reddenda cogitata ſunt; ſed quòd liberum arbitrium peccando violatum, attenuatum, infirmatum, adeóque, vt Concilium loquitur, amiſſum ſit, &c.* Vnde ſequi putant antiquos ad eam tantùm gratiam reſpexiſſe qua vti, vel non vti non ſit relictum in libero arbitrio. Et pergunt. *Non enim vel vnius characteris apice tanti adiutorij neceſſitatem indicant inde fluere,* QVIA OPVS EST SVPERNATVRALE, QVIA MERITORIVM, *vel quid ſimile, ſed quia libertas non durauit illæſa.* Idipſum aliàs quoque repetunt, & *commentum* eſſe pronuntiant recentiorum, quòd attenta fuerit dignitas vel ſupernaturalitas eorum actuum ad quos Maſſilienſes nolebant admittere gratiæ neceſſitatem.

De hæreſi Pelag. lib. 8. cap. 10.

His vtuntur cautionibus Nou-Auguſtiniani, vt impediant ne dum quæritur quam gratiam Maſſilienſes neceſſariam eſſe ad initium fidei confeſſi ſint, quæſtio reducatur ad hos terminos, an admiſerint ſupernaturalem gratiam. Sunt tamen illi omnino intra huiuſmodi cancellos continendi; cogendique, velint nolint, vt diſertè fateantur qualem fuiſſe putent gratiam illam internam, quam volunt à Maſſilienſibus agnitam, naturalem an ſupernaturalem? Nam ſi naturalem tantùm fuiſſe dicant, iam habemus intentum, & ex omnibus illis declamationibus, quibus nobis Semipelagianiſmum tam ſæpè, tam copioſè affingunt, nihil ſupereſſe poteſt præter meram calumniam, poſtquam vtriuſque ſententiæ diſcrimen in confeſſo eſt, illis naturalem tantùm gratiam admittentibus, nobis verò pugnantibus pro ſupernaturali. Quòd ſi vnus aliquis reperiatur, qui naturalibus actibus virtutum moralium conceſſit aliquam vim merendi, vel impetrandi vlteriorem gratiam; ille in ea ſententia familiam non ducit; & excuſa-

tionem ſemper habebit, quòd naturalium cogitationum congruitatem, & efficaciam ad bonos actus indebitam putet naturæ peccatrici, atque adeò ſaltẽ quoad modum ſupernaturalem. Sed quidquid ille dixerit noſtrum non eſt, qui vnanimem aliorum ſententiam conſtanter ſequimur: & actum omnem in quo eſt aliqua vis, vel merendi, vel impetrandi quæ ad ſalutem, & vitam æternam pertinent, & virtutem ex qua procedit, contendimus eſſe ſupernaturalem.

§. II.

Certiſſimis teſtimonijs conuinci naturalem tantùm gratiam à Maſſilienſibus ad initium fidei admiſſam.

SI verò Nou-Auguſtiniani quoque contendunt, ſupernaturalem etiam exiſtimatam fuiſſe Maſſilienſium gratiam, & ideò tantùm reiectam, quia putabatur libero arbitrio relinquere indifferentiam in agendo; ad huiuſmodi cogitationem conuincendam tam multa ſuppetunt, vt dubiam facere poſsint eorum qui reſiſtunt ingenuitatem. Et occurrunt in primis ea quæ ipſimet citant ex Concilio Arauſicano. *Initium fidei non ineſſe nobis* NATVRALITER, *ſed per inſpirationem Spiritus Sancti.* PER NATVRÆ VIGOREM *nihil boni poſſe cogitari, vt expedit, ſed per illuminationem, & inſpirationem Spiritus Sancti: præclaram Sanctorum fidem,* NON PER BONVM NATVRÆ, *ſed per gratiam Dei eſſe collatam. Latronis, Centurionis, Zachæi fidem* NON FVISSE NATVRAE, *ſed diuinæ largitatis donum. Neminem de profundo illius ruinæ poſſe conſurgere. Per peccatum Adæ fuiſſe amiſſam* NATVRALEM *poſsibilitatem.* Hæc, inquiunt, Concilia, & Pontifices aduerſus Maſſilienſium pronunciata decernunt. Ergo Maſſilienſes contraria pronunciabant. Dicebant igitur initium fidei nobis ineſſe *na-*

Lib. 1. de gr. ſalu cap. 19.

c. 5. 7. 25.

Cœleſtinus ad reſp. Gal.

turaliter, & non per inſpirationem Spiritus Sancti. Nou-Auguſtiniani, per veſtram fidem, qui hoc dicit, ſi credit quod dicit, putat ne initium fidei, & prærequiſitam ad illud gratiam eſſe ſupernaturalem? Dicebant *per naturæ vigorem* poſſe cogitari aliquid boni, eo modo *qui expedit ad ſalutem*, non requiſitâ illuminatione, & inſpiratione Spiritus Sancti: & hoc quoque putabant eſſe ſupernaturale? ſupra naturam eſſe putabant illud ad quod *naturæ vigor* pertingeret? dicebant præclaram ſanctorum fidem, *per bonum naturæ* non per gratiam Dei eſſe collatam; Et hoc erat illis ſupernaturale? Dicebant Latronis, Centurionis, & Zachæi fidem fuiſſe *de natura*, non autem *diuinæ largitatis* donum. Quòd fatebantur eſſe de natura, hoc putabant ſuperare naturam, & eſſe ſupernaturale? ſupernaturale putabant quod negabant eſſe diuinæ largitatis donum? Et quid eſt quod dice-

Côci. Arauſ. cau. 3. & 6. bant, *inuocatione humana* gratiam Dei poſſe conferri? *Obedientiæ humanæ ſubiungendum gratiæ adiutorium?* vocabant humanam inuocationem, & humanam obedientiam quam putabant ſuperare facultatem humanæ naturæ? Et quidam modus, certique fines, citra quos excuſationem habere poſsit impugnatio veritatis, ſed adeò ſunt iſta manifeſta vt non intelligam qui poſſit aliquis prudenter repugnare.

Et confirmari poſſunt ex ijs quæ apud Auguſtinum, Proſperum, & Hilarium paſſim occurrunt de doctrina Maſſilienſium, omnibus enim paginis, quin & omnibus ferè periodis ſignificant *naturale* fuiſſe initium fidei, & per *naturalem gratiam* excitatum. non eſt opus hîc repetere quæ antea retulimus de laude liberi arbitrij, quam perdi nolebant perſuaſione neceſsitatis gratiæ ſupernaturalis; De initiali gratia, quam nobis collatam eſſe dicebant à conditore naturæ, quando rationales creauit & libero præditos arbitrio; De naturæ bono, quo bene vti quiſque poſsit: De facultate naturali, & de ſeminibus virtutum naturaliter inſertis; De æquali fa-

cultate quam habere nos arbitrantur ad bonum, & ad malum: De varijs modis quibus internam, & naturæ ſuperadditam gratiam excluſerunt, dum agerent de initio fidei. Quæ omnia ſi poſſunt pati perſuaſionem illam, quòd fides ſit ſupernaturalis, & quòd natura egeat ſupernaturali auxilio ad illam eliciendam; dicendum neceſſariò eſt, nec Maſsilienſes, nec qui ſenſa eorum referunt, Auguſtinum, Proſperum, & Hilarium, intellexiſſe quæ dicerent: ac proinde non poſſe nos quidquam certi definire de eorum erroribus, quando tanta eſt inter voces, & cogitationes diſcrepantia,

Expendi poſſet quod refert Hilarius in Epiſtola ad Auguſtinum. *Nullam ita deprauatam, vel extinctam eſſe naturam, vt non debeat vel poſsit ſe velle ſanari: Quando fides à nobis exigitur, id exigi quod voluntate conditoris naturæ conceſſum eſt: Remanſiſſe fidem in natura licet vitiata. Ineſſe naturæ quòd excitari poſsit hoc ipſo quòd ignoranti veritas prædicatur*, & ſimilia. Poſſet iterum monſtrari hæc ita eſſe ab Auguſtino accepta, vt putarentur à Maſsilienſibus *dona Dei naturalia eſſe, & reliquiæ vitiatæ naturæ*, quemadmodum eſſe rationale, eſſe pulchrum, eſſe ingenioſum, & ſicut naturalis eſt ipſa capacitas ad recipiendam fidem quando illa datur. Poſſunt addi euidentiſsima Proſperi teſtimonia, ex libro contra Collatorem, quem dicit *laudabiles motus appetitúſque virtutum remota gratia Dei* NVDAE LIBERTATI ARBITRII *adſcribere*: eſſe aliquos putare quos ſaluet gratia Chriſti, *aliquos verò quos lex, & natura iuſtificet*: inſtruere infidelium libertatem *naturalibus bonis*: velle per *naturam* haberi quæ ad vitam, & pietatem pertinent, & non potiùs per gratiam qua natura reparatur. In *naturalibus theſauris* ponere principia virtutum: In *naturalibus virtutibus* gloriari velle: *naturaliter* ineſſe libero arbitrio, quæ non niſi donatis ſibi viribus præſtare poteſt: Ex *naturali* affectu, & non ex gratiæ dono bonam haberi voluntatem. *Naturam ante gratiam* non eſſe in damnatione, non

De prædeſt. SS.c.5.

Cap.7.8.11. 29.31.39. 40.

eſſe in cæcitate, non eſſe in vulnere, ſed illi adſcribi poſſe aliquod bonum: Qui voluerit *iudicio naturali* præuenire poſſe Dei gratiam: Poſsibilitatem *boni naturalis* eſſe in hominibus. Vllus ne vſquam mortalium eſt, in quo ſuperſint aliquæ rationis, & communis ſenſus reliquiæ, qui non videat his omnibus argumentis inuictiſsimè probari, naturalem eſſe gratiam illam quam Maſsilienſes ſufficere putabant ad initium fidei? cùm ergo carperentur quòd naturalem facultatem ſufficere dicerent, quid aliud ab ijs exigi poterat, quàm vt pluſquam naturalem eſſe faterentur? Quod Patres tam crebrò, tam diſertè, tanto conſenſu dicunt *naturam ſuperare*, chimæras apprehendent qui ſupernaturale vocauerint? Quod ſi iure factum eſt; ergo meritò dicitur & Maſſilienſes erraſſe, qui non agnouerunt ſupernaturalem gratiam ad initium fidei neceſſariam, & à Maſſilienſibus diſſentire qui talem confitentur.

§. III.

Idem probatur ex eo quòd Maſsilienſes eiuſmodi gratiam referunt ad reliquias naturæ integræ.

QVOD ſi Nou-Auguſtiniani adeò ſunt aduerſus tantæ veritatis euidentiam obfirmati, vt dicere pergant non negaſſe Maſſilienſes talem gratiam, qualis in Adamo fuerat, indifferentem ſcilicet, iam hoc ſuperiùs reiectum eſt, monſtratúmque ſuppoſitâ illâ gratiâ non poſſe locum habere quæ illi dicunt de ſufficientia naturæ, cum excluſione gratiæ Addendúmque eos qui naturam nudam, læſam, deprauatam, extinctam, vitiatam, damnatam, vulneratam, confitentur, illi tribuentes initium fidei, loqui ſine dubio de natura deſtituta gratia. Quis enim adeo cæcutiat vt retinuiſſe gratiam putet eos qui adeò affectam naturam confitebantur?

bantur? Nec aliud ſubeſſe poteſt illis vocibus, quibus hanc bonæ voluntatis facultatem, reliquias integræ naturæ nuncupant. Cùm enim per naturam integram intelligi non poſſit niſi complexum ex natura, & gratia; perdita gratia per peccatum, quid aliud ſupereſſe poteſt, niſi mera natura cum ſuis vitijs, quemadmodum per reliquias hominis abeunte anima nihil aliud intelligi poteſt niſi merum corpus? Ita verò interpretatum eſſe Proſperum haſce reliquias apertè patet ex eo quòd dicit contra Collatorem, *Si autem quod magis vult hic diſputator intelligi, de illis dicuntur qui alieni à gratia Chriſtiana quædam ad ſimilitudinem legalium mandatorum proprio iudicio ſanciebant, intelligentes mores ciuitatum, concordiámque populorum non poſſe aliter contineri, niſi vt rectè factis præmia, & peccatis pœnæ decernerentur; quis ambigat hanc ſapientiam humano generi ad temporalis vitæ vtilitatem ex naturæ à Deo conditæ ſupereſſe reliquiis? Si enim nec ad iſta terrena ordinanda rationalis animi vigeret ingenium, non vitiata eſſet, ſed extincta natura.* & mox: *Quid iſte impiam infidelium libertatem naturalibus inſtruit bonis, & propriis vult iuſtificare principiis? Quid ad renouationem miſeræ vetuſtatis idoneam definit præuaricatricis ſententiæ nuditatem? Quaſi iſta ſcientia vel ex naturæ opibus reſidua, vel ex legalis doctrinæ eruditione quæſita poßit ſui perceptione præſtare, vt quod faciendum nouerimus, &c.* Vide quid hic diſputator, hoc eſt Caſſianus, intelligat per reliquias naturæ, nempe ſcientiam boni illam ipſam quæ remanet in gentibus quæ legem non habent, & naturaliter faciunt ea quæ legis ſunt, Politicam, inquam, ſcientiam & merè Philoſophicam, ad regendos populos, & ciuitates componendas, ad vtilitatem temporalis vitæ: ſcientiam præuaricatricem, nudam, naturalem, ex naturalibus opibus reſiduam, vel ex legalis doctrinæ eruditione quæſitam. Hæccine gratiam ſignificant Adamo collatam? Et ſi poſſet talis gratia hac oratione deſignari, adeóne quiſpiam cæcus ſit, vt non videat

Cap. 22.

DDDDd

hinc ſequi Maſſilienſes credidiſſe non ſupernaturalem eſſe gratiam quæ requiritur ad initium fidei, ſed quæ data fuerat Adamo, fuiſſe merè naturalem?

Lib. 8. de hæreſi Pela. cap. 5. Et Nou-Auguſtiniani laborant omnino iſta confuſione, ac perturbatione cogitationum, quam hoc loco diſſimulare non debeo. Dum enim explicant gratiam à Maſsilienſibus agnitam, & approbatam; ſecundo loco ponunt *poſsibilitatem naturalem boni*, ex prima naturæ integritate reſiduam; & has volunt eſſe *reliquias illas integræ naturæ in vitiata* relictas: hac ſicuti *tabula ex Adami naufragio* vſos, & ex poſsibilitate boni quam Cœleſtinus Pontifex dicit fuiſſe *penitus* perditam, Maſsilienſes *hanc partem* retinuiſſe, atque illi attribuiſſe ex toto iuſtificationis & redemptionis negotio hoc tantum quod videtur omnium *infimum*, *tenuiſsimum, abiectiſsimum, iuſtitiæ exordium*, nempe *credere Deo, & ex conſcientia infirmitatis vires petere, velle ſanari, velle admittere medicinam*, *qualicunque dolore percelli ad exhortationem corripientis*, & ſine tali etiam cohortatione, vel prædicatione *intelligentia naturali inſtrui ad vnius veri Dei cultum:* De his reliquijs intelligi quod dicitur *fides in natura licet vitiata remanſiſſe*, & quòd *poteſtas quædam credendi in naturali arbitrii rationalis libertate remanſerit*, hæc eſt ſecunda gratia, & hi effectus illius. Deinde addunt agnouiſſe etiam tertiam gratiam actualem, & internam ſuperadditam illis reliquijs Vnde conſtat per reliquias naturæ integræ intelligere illos naturale quidpiam contradiſtinctum à tertia gratia, quam tertiam dicunt eſſe adiutorium ſimile illi quo Adamus iuuabatur in ſtatu naturæ integræ: ergo reliquiæ illæ ſignificant apud illos ſecundam gratiam, à tertia præciſam. Iam verò quia ſtatim oritur difficultas, quomodo potuerint Maſſilienſes huius tertij adiutorij neceſſitatem admittere ad initium fidei, qui toties ac tam diſertè præter reliquias illas naturalis poſſibilitatis quiduis aliud excludunt; Nou-Auguſtiniani vt hunc nodum expediant, dicunt tertiam

Ib. cap. 6.

gratiam à Maſſilienſibus ſub nomine reliquiarum comprehenſam, *Quarta cauſa*, inquiunt, *eáque veriſsima reddi poteſt, quòd illa gratia plerumque ſub integra natura comprehendi ſolet, cuius integritatis reliquias cùm ipſi ſupereſſe poſt lapſum traderent, eam gratiam ei debitam ſub eadem ſuperſtite integritate complexi ſunt.* Vbi vides primò ita referri Maſsilienſium ſententiam à Nou-Auguſtinianis, vt nomine reliquiarum naturæ integræ ſignificarint aliquid diſtinctum ab adiutorio Adami, & illud non includens, ſecundam ſcilicet gratiam: & earumdem reliquiarum nomine ſignificarint aliquid quo illud adiutorium includeretur. Secundò vides Nou-Auguſtinianos naturam integram concipere ad modum totius quod vocat integralis, cuius quælibet pars eiuſdem rationis eſt cum toto, habétque perfectionem ſpecificam eandem. Nam quia natura integra erat totum quoddam ex naturali facultate, & ex gratiæ adiutorio conflatum, conſequens putant, vt illius reliquiæ ſint veluti fruſtum aliquod ex eadem facultate eodémque adiutorio conſtans, ſicuti fruſtum panis vel panni ſegmentum, quæ totius materiam & formam retinent. Hæc verò cogitatio abſurda eſt, & à mente Maſsilienſium aliena, qui cùm nudatam dicant naturam quæ deſiit integra eſſe, conſequenter integram concipiunt ad modum veſtiti, itaut indumenti rationem habeat gratia, quæ perdita eſt: quo modo etiam à Patribus, & ab Auguſtino paſsim concipitur. ergo velle in natura remanere aliquid gratiæ, idem eſt, ac velle, in ſpoliato remanere aliquid veſtium Nihil itaque aliud voluerunt Maſsilienſes, quàm ſtatum illum integræ naturæ, & facultatem bene operandi quæ inerat, conflatam fuiſſe ex duplici virtute naturali, altera quam includit eſſentialiter eſſe rationale, & altera ſuperaddita ex beneficio gratiæ: per peccatum amiſſam quæ ſuperaddita erat, remanſiſſe quod erat naturale: & hæ ſunt reliquiæ quas ſufficere putabant ad initium fidei. Hæc eſt ſpecies ip-

Ib. cap. 10.

ſorum ſententiæ tam clara támque aperta, vt minimè dubitem quin æquus lector cum indignatione reiiciat commenta Nou-Auguſtinianorum qui confundere ac perturbare conantur res clariſsimas ſine vlla ratione, niſi quod ita ipſis expedit ne conuincantur, dum affirmant internam gratiam fuiſſe ab illis admiſſam.

§. IV.

Idipſum colligitur ex confeſsione ipſorummet Baianorum, qui ſecum ipſi pugnant.

SED conuincuntur tertiò. Quia poſtquam in illa diſtinctione, vel diſtincta numeratione trium gratiarum, ſecundæ tribuunt hoc quod eſt *velle credere, velle admittere medicinam, velle ſanari, ſentire dolorem ex cognitione propriæ miſeriæ, commoueri ad emendationem ex correptione, & exhortatione,* & *ſola ipſa intelligentia naturali ad vnum veri Dei cultum affici*, hæc, inquam, vbi ſecundæ gratiæ conceſſere in ſententia Maſſilienſium, quid ſupereſſe poteſt, ad quod requireretur tertia? Illa enim quæ iam enumeraui, omnia ſunt de quibus quæritur an Maſsilienſes tertiam pro illis gratiam admiſerint. Quid ergo aliud faciunt qui hæc omnia ſecundæ gratiæ attribuunt ex ſententia Maſsilienſium, quam negare Maſsilienſes crediidiſſe tertiam eſſe neceſſariam? Supra.

Quartò, ſed quod potiſsimùm quærimus, an putauerint gratiam quæ neceſſaria erat, ſiue ſecunda, ſiue tertia ſit, eſſe ſupernaturalem, ex allatis Aduerſariorum verbis non eſſe conuincitur, cùm fatentur crediidiſſe gratiam illam eſſe naturæ debitam, in quo ipſi Maſsilienſibus conſentiunt. Vide enim quid addant. *Hanc ergo gratiam ſanationis aduerſus Maſsilienſes inculcant, quam ſua incarnatione, & paſsione Chriſtus attulit, alio ſtatus innocentiæ adiutorio penitus prætermiſſo. Quia iſtud naturæ* SIVE INTEGRAE SIVE RESTITVTAE ATQVE Supra.

SANATAE SEMPER ADHAERET, & TAMQVAM CONNATVRALE SEMPER SEQVITVR. *Quæ ſanè ipſiſsima cauſa eſt, cur etiam ſub natura integra, vel ſanata pene ſemper intelligatur.* Et iterum. *Neque enim iſtud auxilium propter vllam peccati infirmitatem ſubleuandam neceſſarium integræ naturæ fuit, ſed propter innatam ipſiſque creatæ cuiuſlibet rationalis naturæ viſceribus intimam, & quaſi eſſentialē infirmitatem:* & poſt allata Auguſtini verba illa, *Non tunc de illa gratia quæſtio eſt, qua eſt homo conditus; ſed de iſta qua fit ſaluus per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum,* ſubdunt; *Quod ne de ſola natura, ſed etiam de illa gratia quæ omni naturæ rationali adhæret, velut adiutorium eſſentialiter neceſſarium intelligeres, vide quid conſequenter adiungit.* Quærimus vtrum Maſſilienſes putauerint neceſſarium eſſe auxilium ſupernaturale ad volendum credere; reſpondent Baiani viſum illis neceſſarium eſſe auxilium illud quod *ſemper adhæret naturæ, ſiue integræ, ſiue ſanatæ:* & quod *tamquam connaturale* ſequitur illam; quod *omni* naturæ rationali adhæret, velut adiutorium *eſſentialiter neceſſarium.* Et quia hoc adiutorium non adhæret naturæ irrationali, non eſt dubium quin fateantur adhærere etiam *ſoli rationali*, ſeu intellectiuæ: ac proinde eſt adiutorium naturæ debitum, quod *omni, ſoli*, & *ſemper adhæret*, quæ eſt definitio attributi proprij quarto modo, & parum abeſt quin fateantur eſſe pluſquam proprium, quando *eſſentialem* etiam illius connexionē admittunt. O Baiani, ſatis eſt: & iam intelligimus vtrum Maſſilienſes putauerint egere nos gratia ſupernaturali ad credendum. Nempe, vt iam dixi, hæc eò ſpectant, vt ne Adamus quidem indiguiſſe putetur ad totam ſtatus illius perfectionem, qui Baianorum error alibi fuſiùs detegitur, dum de ſtatu puræ naturæ, vbi connaturalis quam fingunt, naturæ intellectiuæ peccato carentis eleuatio ad beatitudinem, refutatur.

Ex lib. de nat. & gra. c. 3.

Quintò, ſed tamen hoc adhuc reſtat, vt nobis dicant quid ſit illud adiutorium *ſemper adhærens*, quod quamuis

nuſquam ſatis exponant, colligi tamen poteſt ex duobus eorum locis. In primo dicunt adiutorium naturæ integræ, & naturæ lapſæ *differre tantùm ſecundùm magis, & minus, efficaciùs, & inefficaciùs.* In ſecundo, dicunt, adiutorium naturæ lapſæ eſſe *veriſſimam, & realiſſimam voluntatis affectionem, eſſe actum verum, & vitalem.* Hæc autem quid aliud ſunt quàm motus illi varij timoris, amoris, gaudij, qui ex prædicatione & exhortatione ita naturaliter ſequi putabantur à Maſſilienſibus, vt refert Proſper, quemadmodum in diſpari materia, ſed pari tamen modo ſequuntur ex comœdiarum repræſentatione, & auditione poëmatum? Atqui totum hoc eſſe naturale, & pertinere ad gratiam ſecundam ipſi etiam Baiani fatentur: oſtendunt igitur præter hos motus, alios, & quidem indebitos à Maſilienſibus fuiſſe admiſſos.

Lib. ſingulari de gra. p. 160. & Aug. cap. 13.

§. V.

Sancti Proſperi ſententiam corrumpunt.

SED quando Proſperi mentio incidit, non debet omitti inſignis deprauatio verborum illius. Quibus cùm clariſsimè ſignificaret id quod iam dicimus, Maſſilienſes non admiſiſſe internam gratiam naturæ indebitam. Nou-Auguſtiniani peruertere ſenſum conati ſunt, adhibita interpretatione textui contraria: verba Proſperi ſunt in carmine de ingratis.

Dumque aliud non eſt vobiſcum gratia quàm lex,
Quámq; Propheta monens, & quam doctrina Miniſtri,
Scilicet vt tale arbitrium generaliter inſit
Semine damnato genitis in corpore mortis
Quale habuit nondum peccati lege ſubactus
Primus homo, &c.

Vbi vides negari à Proſpero Maſilienſes agnoſcere vllam aliam internam gratiam, quàm eam quæ ſequi poteſt naturaliter, & neceſſariò ex externa propoſitio-

ne legis, Prophetiarum, prædicationum, quod ipſum antea quoque affirmantem audiuimus. Nec quiſquam adeo cæcus eſſe poteſt, qui non videat hunc tantum eſſe ſenſum duorum primorum verſuum. Hoc autem Proſper refutat ſequentibus verſibus, monſtratâ quæ hinc ſequitur abſurditate, nempe quòd filij damnationis in corpore mortis corruptibili, & animum aggrauante atque in deterius ſemper trahente, cum ſolo præſidio legis, & doctrinæ, id præſtare poſsint, quod hominis ſani, & innocentis, & liberi à tentationibus concupiſcentiæ, & ijs gratiæ præſidijs quæ ſtatum illum comitabantur inſtructi, proprium fuit: quæ abſurdiſsima eſt cogitatio, & ipſa ſola declaratione ſtatim conuincenda refutandáque. At ecce tibi quam gloſſam Baiani ſubſtituant illis verſibus. *Vbi manifeſte ſignificat eos velle quòd idcirco non indigeamus gratia niſi legis atque doctrinæ ſeu prædicationis Chriſti, quia arbitrium noſtrum quantum ad credendum ita conſtitutum eſt, ſicut hominis primi; qui hoc naturali ſua poſsibilitate nondum viciata poterat.* Ex quibus conſtat id quod Proſper addit tanquam abſurdum conſequens ex doctrina Maſsilienſium, à Baianis accipi veluti rationem ab ijſdem Maſsilienſibus approbatam. Quis autem ſibi temperet in tanta ſanctos Patres corrumpendi licentia? & quid mirum ſi huiuſmodi commentationum beneficio quidquid volunt apud Auguſtinum inueniunt? Nimirum & Caluinus quoque totam ſuam Apocalypſim eadẽ arte facile inuenit apud Euangeliſtas. Quid? dum manifeſtè ſignificat Proſper Maſſilienſibus non eſſe aliam gratiam quàm legem præcipientem, vel Prophetam monentem, vel Miniſtrum docentem; tunc manifeſtè ſignificat Maſsilienſibus approbari gratiam Adami? non agnoſcere *niſi gratiam legis*, hoc eſt agnoſcere gratiam priorem lege atque ab ea independentem? O Baiani, quouſque tandem?

De hæreſi Pelag. l. 8. c. 10.

Digitized by Google

§. VI.

A controuerſiæ cardinibus aberrant.

SED finio hoc caput lectorem monendo vt aduertat id quod ex dictis colligitur, an Auctores cum quibus diſputamus ſcitè poſuerint *cardines* iſtarum quæſtionum. Nam ne videantur oleum perdidiſſe in voluendis per duos & viginti annos ſcriptis Auguſtini, jactant ſe incognitos Scholaſticis præſertim recentioribus *cardines* deprehendiſſe, quibus omnes iſtæ diſputationes verterentur, videntúrque illa metaphora delectari, adeò illam crebro repetunt, etiam in argumentis capitibus quæſtionum quas tractant inſcriptis, dum quærunt; *Quare recentiores cardinem difficultatum non videntes multum in multis hallucinentur, &c.* ſequitur autem ex dictis illos ipſos eſſe quos eiuſmodi cardines potiſſimum fugerunt, quando non intellexerunt aut intelligere noluerunt præcipuam Auguſtinum inter, & Maſsilienſes controuerſiam eſſe de neceſsitate gratiæ internæ, indebitæ creatæ voluntati, ac proinde ſupernaturalis: non autem gratiæ quæ ita raperet voluntatem vt non eſſet in eius poteſtate ea vti, vel non vti. Et facile poterant id ex Auguſtino diſcere, ſi eum conſuluiſſent animo inueniendę veritatis, & non potius quærendi patrocinium præconceptis opinionibus. Neque enim neſcire potuerunt officium periti diſputatoris, qualem ſine dubio fuiſſe Auguſtinum credere nos decet, dum tractanda proponitur quæſtio cardinem aſsignare qui controuertitur. Quid autem quæſo ſibi propoſuit Auguſtinus tractandũ in libro de prædeſtinatione Sanctorum, qui propriè contra Maſsilienſes ſcriptus eſt? Idipſe declarat initio capitis ſecundi. *Priùs itaque fidem qua ſumus Chriſtiani donum Dei eſſe debemus oſtendere.* Dicebant Maſsilienſes prædeſtinationis decretum quo Deus hominibus gratiam præparat ad conſequendam

vitam

vitam æternam non concipi niſi præſcitâ fide, tanquam ex naturæ viribus elicitâ: cuius merito, & impetratione gratia decerneretur ad ea quæ conſequuntur neceſſaria: ideóque dicebant gratiam Dei dari ſecundùm meritum: hic erat primus è duobus erroribus quos Auguſtinus his duobus libris de prædeſtinatione SS. & de bono perſeu. refutandos ſuſcepit. Secundus ſpectabat donum perſeuerantiæ, quod negabant. Primum ergo priore libro de prædeſtinatione SS. ſecundum poſteriore, de dono perſeuerantiæ, refutat. In primo libro veluti *cardinem* controuerſiæ probandum ſuſcipit, donum Dei eſſe fidem, non ſolum prouectam, & proficientem, ſed etiam incipientem: &, quod idem eſt, Dei gratiam quæ conſentientibus Maſsilienſibus neceſſaria erat ad perficiendam fidem, & ad cæteras virtutes non dari ſecundùm meritum incipientis fidei; ſed illud præuenire: nec conſequi, ſed ſupponi ad primam credendi voluntatem; quod toto illo libro probat, & hac probatione ſuppoſita concludit. *Sed dent veniam, noua enim quæſtio ad hoc nos compulit, quia cùm in prioribus opuſculis noſtris ſatis idoneis teſtimoniis egiſſemus, donum Dei eſſe etiam fidem; inuentum eſt quod contradiceretur, ad hoc valere illa teſtimonia vt oſtendant donum Dei eſſe incrementum fidei. Initium verò fidei quo in Chriſtum primitus creditur ab homine ipſo eſſe, nec eſſe donum Dei: ſed hoc exigere Deum, vt cùm id præceſſerit cætera tanquam hoc merito conſequantur quæ Dei dona ſunt, nec vllum eorum dari gratis, cum in eis Dei gratia, quæ non niſi gratuita eſt, prædicetur. Quod videtis quàm ſit abſurdum, propter quod inſtitimus quantum potuimus, vt etiam ipſum initium fidei Dei donum eſſe oſtenderemus.* Cap. 11. Si omnem aliam gratiam Semipelagiani ad initium fidei admittebant præter illam quæ tollit à voluntate indifferentiam agendi & non agendi, & qua vti vel non vti non relinquitur in libero arbitrio; nonne dici poſſet Auguſtino volenti probare initium fidei eſſe donum Dei, ipſum incaſſum laborare? & dum ex

allegatis id à ſe probatum iactat; nonne reponi poſſet inanem illius operam fuiſſe? Diceret Semipelagianus; Quis negat donum Dei eſſe fidem etiam incipientem? Quis negat ad eam prærequiri diuinam per Chriſtum gratiam internam naturæ indebitam, nec prædicationis modò, ſed & internæ inſpirationis? Qui hæc concedit, non concedit effectum ex his beneficijs conſequutum eſſe donum benefactoris? Affirmátne Dei gratiam omnem conſequi ex merito, qui nullum meritum agnoſcit cui non ſupponatur Dei gratia? Operam ergo Auguſtine luſiſti. & cùm in nos collimares, vide quos offenderis, nos enim intacti ſumus, atque incolumes. Quòd ſi Auguſtinus inſtaret non quodcunque donum eſſe fidem incipientem, ſed tale quod detur per gratiam, cui voluntas diſſentire non poſſit, vel qua vti, vel non vti non ſit in libero arbitrio, & talem eſſe debere quæ omni merito noſtro ſupponitur; nonne iterum rideret Semipelagianus, cùm conſtet talis gratiæ, de qua ſola poteſt eſſe controuerſia, nullam eſſe factam mentionem, neque in propoſitione quæſtionis, neque in probationibus, neque in concluſione? Et ſi diceret Auguſtinus, Ego illam intelligebam, reſponderet Maſſilienſis; quis poteſt diuinare tuas cogitationes? Probamus quod dixiſti, quod tacuiſti reprobamus. Inſtitue ſi lubet nouam diſputationem, quæ iam eſt peracta nihil ad nos.

Cap. 1. Idem dicere poſſent ad librum De bono perſeuerantiæ, cuius initio veluti *cardinem* tractandæ quæſtionis Auguſtinus proponit his verbis. *Aſſerimus ergo donum*
Cap. 24. *Dei eſſe perſeuerantiam quâ vſque in finem perſeueratur in Chriſto.* Et in fine tum huius libri de bono perſeuerantiæ, tum prioris de prædeſtinatione SS. quo iſte conuertitur, ſcopum iterum aſſignat his verbis *Sed quid plura? ſatis docuiſſe me exiſtimo, vel pluſquam ſatis, dona Dei eſſe, & incipere in Domino credere, & vſque in finem in Domino perſeuerare.* Quænam hîc eſt mentio gratiæ illius quæ datur in occurſu tentationum, quas vincere neceſſe

eſt, vt perſeuerantia conſtet: & quæ talis eſt, vt non ſit in libera voluntatis poteſtate, vel ſuccumbere tentationi, vel eam vincere? Atqui tota quæſtio eò reducitur, ſi credimus his nouorum *cardinum* fabris. Nam quòd inculcare ſolent, agi de gratia diſcretiua bonorum & malorum, & de auxilio non ſolùm ſine quo non poſſumus perſeuerare, ſed quo fit vt perſeueremus, iam ante monſtratum eſt, & diſcretiuum eſſe auxilium, & eſſe auxilium quo non niſi perſeuerantes ſumus, etiam ſi liberum arbitrium in ſingulis actibus liberum ſit, vt eo vtatur vel non vtatur.

Addi poteſt, Auguſtinum dum præformat diuinæ gratiæ confeſsionem, quam exigit à Pelagianis, nullam facere mentionem iſtorum cardinum; nec illos indicare: ſed neque Concilia dum Catholicas veritates opponunt eorum erroribus. Poteſt hoc intelligi ex Epiſtola ad Paulinum, in qua Auguſtinus ita concipit quod eſt ab eo profitendum qui cum Eccleſia Catholica relicto Pelagio voluerit conſentire, *fateatur gratiam Dei, & adiutorium etiam ad ſingulos actus dari, eámque non dari ſecundùm merita noſtra, vt vera ſit gratia, id eſt gratis data per eius miſericordiam.* Ep. 106. Hanc inter alias confeſsionem Auguſtinus poſtulat, quam vult *ſimpliciter* & *ſine vllis ambagibus fieri.* Nimirum idipſum etiam Concilium Palæſtinum à Pelagio poſtularat, quando iuſſit illum has propoſitiones damnare, *gratiam Dei, adiutoriúmque non ad ſingulos actus dari; ſed in libero arbitrio eſſe, vel in lege, atque doctrina*, & *Dei gratiam ſecundùm merita noſtra dari.* Quis autem non videt *ſimpliciter*, & *ſine ambagibus* huic definitioni conformaturum fidem ſuam, qui fatebitur ex corde, ſe præter facultatem naturalem liberi arbitrij, præter legem, atque doctrinam agnoſcere internam, & actualem Chriſti gratiam, ad ſingulos actus neceſſariam, nec naturę debitam, nec ex vllo humano merito conſequentem, ſed ſuperpoſitam naturalibus omnibus bonis, & omnibus meritis præſuppoſitam? hæc

confeſſio *ſimpliciter*, & *ſine ambagibus* facta; nonne adæquatiſſimè reſpondet & Auguſtini, & Concilij Dioſpolitani poſtulationi? Quòd ſi emiſſa huiuſmodi confeſſione, cognitáque neceſſitate illius gratiæ, non ſolùm pro perficienda fide, ſed etiam pro inchoanda Semipelagiano poſt huiuſmodi confeſſionem admiſſo inter Orthodoxos germanóſque diuinæ gratiæ deffenſione, dicat Auguſtinus, Quæcunque gratia non ſufficit. Nos eam intelligimus, qua vti vel non vti non ſit in libera hominis poteſtate; Niſi eam admittis hinc tibi exeundum eſt. Ille non meritò conquereretur? non iure diceret Auguſtinum eſſe qui non *ſimpliciter* proceſſerit eiuſque ſe *ambagibus* circumuentum? & cùm paſſim Pelagio exprobret Auguſtinus proditam ab illo Synodum ficta confeſſione diuinæ gratiæ, non daretur illi occaſio retorquendæ calumniæ ſe etiam proditum fuiſſe ficta eiuſdem gratiæ propoſitione? Eſto, minus crediderit tunc Pelagius quàm profitebatur, ideóque Concilium deceperit; Concilium nunquid viceuerſa plus exegerit quàm proponebat, ideóque viciſſim Pelagium deceperit? ſatis, inquit, intelligebatur ſermonem eſſe de illa gratia. At, inquam, vnde potuit intelligi quòd verba non ſignificabant? Et cùm hîc dicatur fuiſſe *cardo* controuerſiæ, cur ſilentio preſſum fuit quod potiſſimum exprimendum erat? Quid diſertius eſſe debet expreſſiúſque, quàm fidei vel propoſitio vel confeſſio? ſi non ſuppetiſſent nomina quibus illa gratiæ differentia exprimeretur, noua potiùs inſtituenda erant, quod exemplo antiquorum Conciliorum factum fuiſſet, quàm relinquendus ſub occulta intelligentia *quæſtionis cardo*, & ipſa quaſi medulla Catholicæ veritatis.

Cap. 44. Idem dici poteſt ad locum Auguſtini ex libro de natura, & gratia, vbi cùm verba Pelagij retuliſſet, quibus conatur inuidiam à ſe amoliri negatæ Dei gratiæ, dum fatetur *Deo tantùm debere deputari quòd ſine peccato viuimus. Si neſciremus* inquit Auguſtinus, quæ ſequantur, *his*

tantummodo auditis falſa nos de illis iactante fama, & quibuſdam fratribus idoneis teſtibus aſſeuerantibus credidiſſe putaremus, quid enim dici breuius potuit & verius quàm poſſibilitatem non peccandi quantacunque eſt, vel erit in homine, non niſi Deo debere deputari? hoc & nos dicimus, iungamus dexteras. Et deinde cùm Pelagius intuliſſet ex dictis Auguſtini ſaltem colligi non eſſe impoſſibile hominem viuere ſine peccato, ſubdit Auguſtinus. *Rectè quidem diſputat hoc ipſo eos confiteri*, non eſſe *impoſſibile, quia hoc multi, vel omnes volunt. Sed hoc vnde ſit poſſibile confiteatur, & pax eſt. Ipſa eſt enim gratia per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, quâ omnino iſte orantes nos adiuuari, vt non peccemus dicere nuſquam voluit. Quòd ſi forte latenter ſentit, ignoſcat aliter ſuſpicantibus. Ipſe enim hoc facit, qui cùm tantam de hac re patiatur inuidiam, ſentire id vult, & confiteri non vult. Quid erat magnum vt hoc diceret ..... Cur illic ſolam naturam deffendere voluit? & quia homo ita creatus eſt, vt non peccare poſſet ſi peccare noluiſſet aſſeruit? ac per hoc quòd ita creatus eſt, eam poſſibilitatem ad gratiam Dei pertinere definiuit ..... & noluit aliquid dicere de eo quòd ipſa natura gratiâ Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum vel ſanatur, quia vitiata eſt, vel quia ſibi non ſufficit, adiuuatur?*

Vides Auguſtinum hiſce in locis dum Pelagianos prouocat *ad iungendas dexteras*, & pacem ineundam, paciſci velle cum illis, & ferire fœdus. Moris autem eſt eorum qui bona fide & ſine dolo contrahunt, conditiones ita proponere, vt non aliud intendant mente quàm voce poſtulant. Quid autem poſtulat Auguſtinus? vt quod Pelagius offerebat reuera præſtet; fateatúrque totam non peccandi poſſibilitatem Deo deputandam. Hoc ſi fateri velit, *iungamus*, inquit Auguſtinus, *dexteras; pax eſto.* Sed fallebat Pelagius, volebat enim hoc Deo tantum deputari quia naturæ conditor erat, ideóque *ſolam* naturam deffendebat; nuſquam dicere voluit illud poſſe ſine peccato viuere, per Ieſu Chriſti gratiam præſtari ſupplicibus, nunquam gratiæ meminiſſe qua-

natura præter creationis beneficia vel ſanari debet, quia viciata eſt; vel quia ſibi non ſufficit, adiuuari. *Erat magnum hoc dicere*, inquit Auguſtinus, *& forte etiam ipſe ita ſentiebat.* Sed non ſufficit, & quamuis ſic ſentiret, iuſtam inuidiam paſſus eſt, ſi quod ſentiebat non eſt confeſſus. nimirum eorum tantum proprium eſt qui pacem ineunt animo belli renouandi, mente aliquid retinere quod verbis non exprimunt: vt habeant vnde perfidiæ colorem accerſant, & infamiam euitent, quam fœdifragi merentur. Ergo cùm ad pacem nihil aliud requirat Auguſtinus, quàm vt peccandi poſſibilitas non tribuatur ſoli gratiæ creationis: ſed neceſſarium inſuper dicatur eſſe Chriſti adiutorium, quo læſa infirmáque natura iuuetur; prodit in medium Semipelagianus, ſeque acceptare clamat conditionem quam Pelagius reſpuit: nullo modo ſoli naturæ tribuere vult, vel non peccandi poſsibilitatem, vel primam credendi voluntatem. Agnoſcit neceſſariam eſſe inſuper Chriſti gratiam internam, indebitam, quæ idoneum ſit tum gratiarum actionis, tum orationis obiectum: & Auguſtini manu apprehenſa, iungamus, inquit dexteras. Manum Auguſtinus ſubducet? fallebat igitur Pelagium, ſi quod proponebat non ſufficit ad ſanciendam pacem. Sufficit, inquis. Atqui nulla fit mentio eius gratiæ quæ diſſentiendi potentiam excludit, ſeu qua vti vel non vti non eſt in libera voluntatis poteſtate. Hæc ergo ex Auguſtino non requiritur. Quòd ſi *latenter eam intelligebat, ignoſcat aliter ſupplicantibus.* In pactis enim illud vnum quo totius controuerſiæ cardo vertitur, non debet *latenter intelligi.* Et quid magnum erat, vt hoc Auguſtinus ſignificaret? Et cùm duo poſsint eſſe defectus in confeſsione quæ exigitur à Pelagio; primus, ſi ſolam naturæ gratiam agnoſcat; ſecundus, ſi gratiam ſuperaddat eam tantùm qua vti vel non vti poſitum ſit in libero arbitrio; ſatiſne prouidè cum eo tractat Auguſtinus, qui de primo tantùm excludendo ſollici-

tus eſt nulla facta mentione de ſecundo.

Nimirum nullum eſſe ſecundum hunc defectum Auguſtino ſemper viſum eſt, & ideo in Epiſtola ad Paulinum allata Pelagij doctrina qua dicebat *quotidiano Dei gratiæ nos auxilio muniri quamuis habeamus ad non peccandum forte, ac firmum liberum arbitrium*, ex his vltimis verbis, quibus dicit nobis eſſe ad non peccandum *forte ac firmum liberum arbitrium colligit*, Pelagium auxilium gratiæ *tanquam ex abundanti putare concedi. Id eſt, ita vt etiam ſi non concedatur, habeamus tamen ad non peccandum forte, ac firmum liberum arbitrium, quamuis ſine Dei gratia id efficere atque adimplere non poſsit, ſicut ſanos oculos firmos dicimus ad videndum, quod tamen nullo modo facere poſſunt ſi deſit lucis auxilium. Alio loco quid diceret, vel quid putaret oſtendit. vbi ait ideo gratiam hominibus dari, vt quod facere per liberum iubentur arbitrium faciliùs poſsint implere per gratiam.* Nihil frequentius inculcant Nou Auguſtiniani, quàm inutilem modò eſſe gratiam quæ ſic ſe habeat ad liberum arbitrium quo modo lux ad oculos: talem quidem fuiſſe quæ data erat Adamo, illæſam habenti voluntatem; ſed homini lapſo, neceſſariam eſſe gratiam alterius generis: Et tamen conſtat ex hoc loco Auguſtino videri Pelagium excuſabilem, ſi eiuſmodi gratiam admitteret, quando vt illum reum eſſe conuincat, negat excuſari poſſe illius confeſsione. Neque enim propterea hoc negat, quòd ea gratia iam non ſufficiat, ſed admittenda ſit ea cui conſentire, vel diſſentire non ſit in hominis poteſtate; ſed ideo tantùm, quia neque hanc ipſam neceſſariam putat Pelagius, cùm dicat naturam etſi difficilius; poſſe tamen abſolutè facere ſolam quod facit adiuta. Hæc videtur eſſe genuina Auguſtini ſententia, quæ cùm abundè ſtabilita, & confirmata ſit in ſuperioribus, reſtat vt concludamus Nou-Auguſtinianos nec attigiſſe cardines controuerſiæ, quæ olim erat inter Auguſtinum, & Semipelagianos: nec illud probare in quo nunc tota quæ nobiſcum illis eſt diſce-

Ep. 106.

ptatio, vertitur, *admittendam eſſe iuxta Sanctum Auguſtinum talem gratiam, cui conſentire, vel diſſentire non ſit in liberæ voluntatis poteſtate.*

CAPVT VIII.

Vindicantur Auguſtini teſtimonia quadam antea producta, & primo quidem quod eſt in libro de ſpir. & lit. c. 31. & ſeqq.

§. I.

Baiani triumphant dum ſecum pugnant, & pro Caluino.

PRODVCTA ſunt antea teſtimonia Auguſtini ex libro de ſpir. & lit. ad probandum id quod Nou-Auguſtiniani negant, liberum arbitrium diuinâ gratiâ præuentum poſſe ab illa diſſentire. Quæ quia nimis premunt, inierunt illi conſilium, vt eorum vim eluderent, accuſatâ ſuorum aduerſariorum, vel imperitiâ, vel malâ fide, quòd ſcilicet obiectionem in Auguſtino pro ſolutione acceperint; & errorem ab eo reiectum pro germana ipſius ſententia in illo cap. 31. & ſequentibus, quod iam examinandum eſt.

Vix enim dici poteſt quantos de ignorantia noſtra conuicta, déque hallucinatione comperta triumphos De gra. Ch. lib. 1. cap. 30. ducant. Illis *prodigij loco eſt, quomodo in mentem alicui erudito venire poſſit verba quæ ex illa diſputatione excerpſimus Auguſtini ſenſum continere, niſi quia excogitata arreptáque opinio quoquo modo in ſanctiſsimi Doctoris auctoritate fundanda videbatur: Auguſtinum ad quæſtionem propoſitam non ſuam ſed aliorum ſolutionem afferre examini deinde ſubiiciendam: Eſſe hanc ipſiſſimam Pelagianorum, & ipſius Auguſtini quondam errantis, & poſtea Maſsilienſium ſententiam;*

tiam; Ipſummet Auguſtinum vocare illam diſputationem, non autem ſolutionem, cùm dicit, hæc diſputatio ſi quæſtioni illi ſoluendæ ſufficit, &c. vocare dubitationem, cùm dicit, ſi ſufficiat, non aſſertionem, quod ſufficiat. refellere ſtatim eandem ſolutionem, cùm dicit, ſi autem reſpondetur cauendum eſſe, &c. Et ſtatim ſuam verámque ſolutionem afferre, cùm ſubiicit: Attendat, & videat, &c. Hæc manifeſtiſſimè oſtendere Auguſtinum in loco qui obiectus fuit, non tradere doctrinam ſuam, ſed aduerſariorum: non docere, ſed diſputare: non aſſerere, ſed refellere, adeóque mirabili hallucinatione recentiores noſtros obiectionem pro ſolutione, Pelagianam reſponſionem pro Auguſtini doctrina, errorem pro veritate accepiſſe. Eſſe hanc capitalem offenſionem QVAE IVGVLVM DIVINAE GRATIAE PETIT, ET TOTAM ILLIVS INTELLIGENTIAM PERTVRBAT, DVM ADMITTVNTVR GRATIAE CONGRVAE, ET SVFFICIENTES, QVAE SVIS EFFECTIBVS EX ARBITRII LIBERTATE FRVSTRENTVR.

Verùm hi auctores cochleas triumphant, & magna contentione hoc vnum aſſequuntur, vt conſtet profectum in Auguſtinianæ Theologiæ ſtudio minimè computandum eſſe ex annorum numero; ſed poſſe diuturnam operum illius commentationem longam eſſe chimærarum venationem. Parum eſſet venari chimæras niſi etiam errores caperentur. Quid enim eſt quod dicunt Pelagianam eſſe doctrinam quæ illa ſolutione continetur, propterea quòd admittat gratias quaſdam, quarum effectus *à voluntatis nutu aſſentiente, vel diſſentiente pendent? ſeu gratias quæ ſuis affectibus ex arbitrii libertate fruſtrentur?* Nunquam ceſſabunt Concilium Tridentinum hæreſeos Pelagianæ reum facere, propterea quòd non aliam Dei gratiam agnouerit, quàm quæ poteſt *abiici à libero arbitrio*, ſeu *à qua poteſt liberum arbitrium diſſentire?* Deinde quid eſt quod dicunt, hanc eſſe Pelagianam doctrinam & errorem in quem Auguſtinus olim incautus inciderat? Nonne ipſi contendunt

FFFff

Auguſtinum dum ita erraret, internam tamen gratiam admiſiſſe? Nonne iidem aſſerunt Pelagianos eiuſmodi gratiam negauiſſe, cùm *ſubmouerent ab poſſibilitate naturali*, quam ſufficere exiſtimabant, *omnem internam, & actualem gratiam & perimerent omne omnino gratiæ adiutorium?* Quomodo poteſt hæc ſolutio, & ipſiſſimam Pelagii doctrinam continere, qui gratiam omnem internam negabat, & Auguſtini qui affirmabat?

De hæreſ. Pelag. l. 8. cap. 10. & ante c. 6.

§. II.

Nec in Pelagianos nec in Semipelagianos quadrare poſſe expreſſam ab Auguſtino ſententiam loco citato.

SED videamus tertiò quid contineat illa ſolutio quam Pelagianam dicunt. Primò iuxta illam ſolutionem credendi voluntas dicitur eſſe donum Dei, & *quam dici non poſſint homines habere cùm non acceperint*, eo quòd de libero arbitrio ſurgat *vocante Deo* per internam ſcilicet vocationem. Atqui non Pelagiani modò, ſed qui magis diuinæ gratiæ fauebant Semipelagiani, dicebant ſe habere fidem *quam non accepiſſent.* Clariſſima ſunt Hilarij ad Auguſtinum verba, dum refert Maſſilienſium ſententiam, NEC DE HAC FIDE DICI POSSE QVID HABES QVOD NON ACCEPISTI, *cùm in eadem natura remanſerit, licet vitiata, quæ prius ſana ac perfecta donata ſit.* Clariſſima quoque ſunt ipſius Auguſtini. *Sed nunc eis reſpondendum eſſe video qui diuina teſtimonia quæ de hac re adhibuimus ad hoc dicunt valere, vt nouerimus ex nobis quidem nos habere ipſam fidem, ſed incrementum eius ex Deo, tanquam fides* NON AB IPSO DONETVR NOBIS, *ſed ab ipſo tantùm augeatur in nobis*, &c. Et iterum: *Sed dent veniam, noua enim quæſtio ad hoc nos compulit, quia cùm in prioribus opuſculis noſtris ſatis idoneis teſtimoniis egiſſemus donum Dei eſſe etiam fidem; inuetum eſt quod contradiceretur,*

ad hoc valere illa teſtimona, vt oſtendant Dei donum eſſe incrementum fidei, initium verò fidei quo in Chriſtum primitus creditur AB HOMINE IPSO ESSE, NEC ESSE DONVM DEI. Baiani quid vobis videtur? Iſtorum ſententiam, qui dicunt nos habere fidem ex nobis, & non ex Dei dono refert Auguſtinus, cùm negat nos habere credendi voluntatem *quam non acceperimus ex Dei miſericordia* (nam hoc etiam dicit) per internam Dei vocationem?

Sed pergamus. In reſponſione quam dicunt dari ab Auguſtino ex ſententia Pelagianorum, continetur confeſſio gratiæ ac miſericordiæ diuinæ, quæ habetur in pſalmo 101. cùm dicitur. *Benedic anima mea Dominum, & noli obliuiſci omnes retributiones eius*, &c. quibus relatis dicit Auguſtinus: *Recole mecum eadem ipſa paululum obſecro te, & inſpice delectabiliter laudem miſericordiæ, hoc eſt gratiæ Dei.* Et incipit regustare illud encomium diuinæ gratiæ, *Benedic*, inquit, *anima mea Dominum, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Non ait tributiones, ſed retributiones eius, qui retribuit bona pro malis.* Baiani hæc eſt doctrina Pelagianorũ quã poſtea Auguſtinus refellere incipit? Quid prætereà? Poſt illam meditationem, & ante inchoatam quam dicunt refutationem, Auguſtinus ſic reſumit. *Ita nec arbitrium liberum tollimus: & benedicit anima noſtra Dominum, non obliuiſcens omnes retributiones eius, nec ignorans Dei iuſtitiam ſuam vult conſtituere, ſed credit in eum qui iuſtificat impium, &c.* Tum verò ſequitur quam dicunt refutatio. *Hæc diſputatio ſi quæſtioni illi, &c.* Baiani, eſtis enim iterum compellandi. Hæc eſt doctrina Pelagianorum? Et non eſtis *magnum facti ipſi prodigium*, ſi tantam lucem non vidiſtis; vel ſi obnubilari voluiſtis? Auguſtinus illam doctrinam refellit? Quid quæſo refellit? *delectabilem illam miſericordiæ & gratiæ Dei laudem*? concordiam liberi arbitrij cum gratia, quod ſcilicet, & illud retineatur, *& benedicat anima noſtra Dominum in omnibus retributionibus eius?* ſcientiam, & prædicationem *diuinæ iuſtitiæ, propriæ au-*

tem ignorantiam, & abnegationem, quod ſemper Auguſtinus conatus eſt à Pelagianis extorquere negantibus? Retributionem boni pro malo, quòd eſt *gratiam non dari ſecundum merita recipientium*, in quo etiam magna fuit cum Maſſilienſibus concertatio? Illa eſt Pelagianorum, & non Auguſtini doctrina, Auguſtinus illam vſquam refellit? Et poſt tam apertam Auguſtinianæ doctrinæ corruptionem, talémque veritatis diſſimulationem quiſquam reperiatur adeo ineptus, qui ſibi fucum fieri patiatur, quaſi nec falli, nec fallere poſſint, qui multis annis continuo ſtudio eius opera ſæpius ſcrutati fuerint? Et quiſquam negare poterit annoſos iſtos ſcrutatores in ſuo ſcrutinio mirabiliter defeciſſe?

§. III.

Auguſtinus nec reiicit illam ſententiam nec de illa dubitat; Non-Auguſtinianorum in referenda illius ſententia deſideratur fides.

QVARTO & quid eſt quod obiiciunt? Auguſtinus, inquiunt, deſignauit id quod dixerat *nomine diſputationis*, non autem *ſolutionis*. O mirabilem animaduerſionem! Eſt nimirum contra naturam diſputationis, ſi concluſionem comprehendat, hoc eſt mentem eius qui diſputat? & eſt completa diſputatio alicuius quæſtionis quæ reſponſione careat, & ſolutione. Auguſtinus, inquiunt, vocat *dubitationem* cùm dicit *ſi ſufficit*, non autem *aſſertionem*, quòd ſufficiat. Expendamus illa verba. *Hæc diſputatio ſi quæſtioni illi ſoluendæ ſufficit, ſufficiat.* Nonne hæc eſt quædam conceſſio, vt in ea diſputatione, ac ſolutione quieſcat quiſquis per eam ſibi factum eſſe ſatis putauerit? Et hoc diceret Auguſtinus de Pelagiana doctrina, præſertim vbi ſe illam acriter impugnare putat? Diceret Auguſtinus ſi cui ſufficit quod docet Pelagius ad diuinæ gratiæ neceſſitatem intelligendam, per me licet, ſufficiat?

At, inquiunt, ſtatim illam doctrinam refutat cùm dicit, *ſi autem reſpondetur cauendum eſſe ne quiſquam Deo tribuendum putet peccatum quòd admittitur per liberum arbitrium, ſi in eo quod dicitur quid habes quod non accepiſti, propterea etiam voluntas qua credimus dono Dei tribuitur, quia de libero exiſtit arbitrio quod cùm crearemur accepimus; attendat, & videat, &c.* Iudicet lector qualis ſit iſta mentis & oculorum affectio, quâ fit vt manifeſta doctrinæ traditæ confirmatio eiuſdem refutatio vocetur. Dixerat Auguſtinus non poſſe nos dicere nos habere voluntatem credendi quam non acceperimus à Deo, *quandoquidem illa vocante Deo de libero ſurgit arbitrio*; poterat aliquis regerere, ſi res ita ſe habet, ergo nec peccatum dicemur habere quod non acceperimus, quandoquidem peccatum quoque ſurgit de libero arbitrio. Hæc eſt reſponſio ſeu replica, & obiectio contra doctrinam traditam, quam Auguſtinus diluit explicando quod omittebatur in obiectione, & quo cõtinetur eius ſolutio. Nam cũ dixiſſet Auguſtinus nos *non habere ex nobis*, ſed accipere à Deo voluntatem credendi, eo quòd illa *vocante Deo ſurgat de libero arbitrio*; obiectio omittebat illud, *vocante Deo*, & tanquam ab Auguſtino poſitum aſſumebat, ideo credendi voluntatem à Deo eſſe, & non à nobis, quòd ſurgat de libero arbitrio: vnde optimè ſequebatur, ergo nec peccatum habemus quod non acceperimus, quia illud quoque exiſtit ex libero arbitrio. Auguſtinus inſtat, & dicit non ideo tantum id eſſe dictum de voluntate credendi, quòd illa ſurgat de libero arbitrio, quod quidem eſt illi commune cum peccato: ſed quia *viſorum ſuaſionibus agit Deus vt velimus.* Quod eſt dicere, concipi voluntatem illam *vocante Deo*, quod in peccatũ nullo modo cadit, & ſimul exponere, quomodo ſit intelligendum illud *vocante Deo*, & qualis ſit iſta vocatio. Perſpicua ſunt Auguſtini verba, *Attendat & videat non ideo dici* TANTVM *iſtam voluntatem diuino muneri tribuendam quia ex libero arbitrio eſt quod nobis natu-*

naliter creatum eſt; En vt *tantùm* reſpiciebant ad liberum arbitrium, relicta vocatione, qui hæc obiiciebant. Auguſtinus verò quid reponit, *ſed quia viſorum ſuaſionibus agit Deus, vt velimus, & vt credamus.* En tibi vocationem quæ omittebatur, & quam ita explicat, *ſiue extrinſecus per Euangelicas exhortationes, vbi & mandata legis aliquid agunt, ſi ad hoc admonent hominem infirmitatis ſuæ vt ad gratiam iuſtificantem credendo confugiat, ſiue intrinſecus vbi nemo habet in poteſtate quod ei veniat in mentem.* Iam verò quia reſtabat ſemper illa quæſtio, cuius occaſione hæc diſputantur. vnde nimirum accidat, vt alij credendi voluntatem habeant, alij non habeant. Auguſtinus quod antea dixerat, diſcrimen eſſe petendum ex libertate credentium, ita confirmat. *Sed conſentire vel diſſentire propriæ voluntatis eſt.*

Hæc Auguſtinus toto cap. 34 de ſpiritu; & litera cùm in ſuperiori cap. 33. propoſuiſſet doctrinam illam quam Nou-Auguſtiniani Pelagianam vocant. Iam verò ſi vbi contra ſolutionem alicuius quæſtionis traditam obiectio quædam proponitur, & diluitur, & ex ea dilutione inculcatur reſolutio quæſtionis, hoc eſt refellere eandem reſolutionem, & non potius confirmare; videant Nou-Auguſtiniani qua ratione impetrare poſſint, vt quiſquam credat, & ſapiens ſit.

Vbi etiam monendi erunt vt ſuorum oculorum fidem explorent; quâ fit vt ex duobus obiectis eodem in loco, & ſub eadem luce propoſitis, alterum videant, alterum non videant. Dicit Auguſtinus, *Et ideo nec iſtam voluntatem qua credimus Deo, dici poteſt homo habere quam non acceperit, quandoquidem* VOCANTE DEO *ſurgit de libero arbitrio.* Subdunt Nou-Auguſtiniani. *Quid manifeſtius quàm ſecundùm illam reſponſionem Deo tribui voluntatem bonam quia dedit homini liberum arbitrium, ex cuius libertate conſurgat? Hunc autem eſſe ſenſum Pelagianum ſeu Semipelagianum iam perſpicuum eſt.* Sed quid manifeſtius quàm ſecundùm illam reſponſionem Deo tribui voluntatem

a De gra. ſal. c. 30.

bonam, non ſolùm quia eſt ex libero arbitrio, ſed quia ex illo ſurgit *vocante Deo*, quòd oculi veſtri videre debuerant? hunc autem eſſe ſenſum Catholicum intellecta interna vocatione, vt Auguſtinus intelligit, perſpicuum eſt. Sed ecce tibi, lector, miraculum maius. Illud *vocante Deo*, quod non videre in loco vbi eſt; ſtatim vident in loco vbi non eſt. Poſtquam enim retulere verba hæc Auguſtini. *Si autem reſpondetur cauendum eſſe ne quiſquam Deo tribuendum putet peccatum quod admittitur per liberum arbitrium, ſi in eo quòd dicitur quid habes quod non accepiſti, propterea etiam voluntas qua credimus dono Dei tribuitur, quia de libero exiſtit arbitrio quod cùm crearemur accepimus*; ſubiiciunt. *Eccce reiectam reſponſionem ipſiſſimis illis verbis quibus à Pelagianis concepta, & à noſtris recentioribus velut Auguſtini doctrina arrepta fuit, Quod videlicet ideò voluntas credendi ſit donum Dei, quia* VOCANTE DEO *ſurgit de libero arbitrio quod homo naturaliter cùm crearetur accepit.* Mitto illuſionem quâ dicunt reiectam reſponſionem illis verbis quibus propoſita tantùm eſt. Hoc ſolum aduerto, in illis Auguſtini verbis quibus dicit proprerea voluntatem qua credimus dono Dei tribui, *quia de libero ſurgit arbitrio quod cùm crearemur accepimus*, ipſi vident voluntatem illam propterea tribui Deo, quia *vocante Deo* ſurgit de libero arbitrio, atque ita vbi Auguſtinus Catholicam doctrinam explicat, non vident illud, *vocante Deo*, & dicunt eſſe doctrinam Pelagianam: vbi aliorum obiectionem exponit, ſupponentium ideo eandem voluntatem Deo tribui quia de libero ſurgit arbitrio ſecluſâ vocatione, quod eſt Pelagianum; ipſi vident *vocante Deo*; & ita quod eſt Pelagianum, confundunt cum eo quod eſt Catholicum. Habent ſcilicet Baiani oculos ad miraculum affectibus obedientes. vident quod volunt etiam ſi non ſit: & quod nolunt nuſquam apparet, etiam ſi ſit. Audio quemdam ex his Thraſonibus pollicitum ſi vel vnico in puncto monſtraretur Nouum Auguſtinum in inue-

ſtiganda antiqui doctrina feſelliſſe, ſuis ſe illum manibus flammis daturum. Videat lector an non ſit tempus ſponſorem appellandi.

§. IV.

Probatur eſſe illam germanam Auguſtini doctrinam ex ſolutione obiectionum, & eiuſdem Auguſtini confirmatione.

SED duo adhuc reſtant in quibus erudito lectori faciendum eſt ſatis. Primum eſt, cur Auguſtinus cap. illo 33. dum incipit reſpondere quæſtioni propoſitæ *cur voluntas credendi non ſit in omnibus*, eo modo loquitur qui ſimilior eſt referenti aliorum ſententiam, quàm proponenti ſuam, cùm dicit, *prius igitur illud dicamus, & videamus ſi huic ſatisfaciat quæſtioni* Reſpondeo hunc eſſe morem eorum qui problemata ſoluunt, qui etiamſi non referant aliorum ſolutionem, ſed ſuam, initio tamen videntur illius approbationem ſuſpendere, & promere quaſi tentando quid dici poſſit. Sed videndum eſt in decurſu deinde atque in concluſione quid dicant. Et iam vidimus in decurſu Auguſtinum inuenire cum ſolutione illa plenam diuinæ miſericordiæ diuineq; gratiæ laudem: & tandem concludere ea ratione nec tolli arbitrij libertatem nec illi cum iniuria diuinæ gratiæ quidquam tribui. Addo fuiſſe cur illam ſpeciem Auguſtinus præ ſe ferret, non quòd non eſſet verum quod dicebat, ſed quia magis erat explicandum, vt iam iterum dicam.

Quæritur enim ſecundò cur poſt explicatam doctrinam illam cap. 33. tam frigidè Auguſtinus de illa iudicat, cùm dicit initio capitis trigeſimi quarti *hæc diſputatio ſi ſoluendæ illi quæſtioni ſufficit, ſufficiat*, & reſpondeo non ideo id dici quòd explicata ſolutio aliquid falſi aut erronei vel hæretici contineat. Auguſtinus enim fortiùs loqueretur,

loqueretur, in eo præſertim libro in quo ſe putat *acriter* pugnare contra errores diuinæ gratiæ contrarios. Ergo ita loquitur Auguſtinus, quia tametſi verum erat quod dictum fuerat, adhuc tamen continebat aliquid obſcurum, & quod eſſe poterat errandi occaſio ni clariùs explicaretur. Nempe quòd dictum erat voluntatem credendi *ſurgere de libero arbitrio vocante Deo*, ita poterat accipi, vt quod dicebant Pelagiani, requireretur tantũ externa & naturalis vocatio: igitur Auguſtinus exiſtimauit declarãdum vocationem illam ſignificare internam Dei operationem, dum *viſorum ſuaſionibus intus vbi nemo habet in poteſtate quid ipſi veniat in mentem Deus, agit.* Nequis tamen exiſtimaret diſcedere illum ab eo quòd dixerat, cauſam cur vnus habeat voluntatem credendi, alius verò non habeat, refundendam in liberum arbitrium; poſt aſſertionem & explicationem internæ gratiæ quæ non eſt in hominis poteſtate, addit; *ſed conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt*, quod ſemper referendum eſt ad illam quæſtionem cuius ſolutio hîc explicatur, *cur in aliis ſit, in aliis non ſit voluntas credendi*. Et eſt manifeſta confirmatio rationis quæ fuerat allata, quòd ſcilicet Deus ita velit omnes ſaluos, ita vocet, ita iuuet, vt non adimat liberum arbitrium, quo fit vt alius velit credere cùm poſſit nolle, alius nolit cùm poſſit velle, quod iterum, & tertiò inculcat his verbis. *His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, vt ei credat (neque enim credere poteſt quolibet libero arbitrio ſi nulla ſit ſuaſio vel vocatio cui credat) profectò & ipſum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia eius præuenit nos.* Ecce tibi Deum ſuaſione ſua, & vocatione interna dantem nobis voluntatem credendi, ſubiungit ſtatim, *conſentire autem vocationi Dei vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt.* Eñ tibi liberam arbitrij poteſtatem in acceptando, vel non acceptando quod datur. Et expende, amabo te lector, verba illa, *diſſentire vocationi Dei*, loquitur, vt vides, de interna, de in-

1. Retract. cap. 37.

debita, de illa cui poteſt etiam voluntas conſentire: atque adeo de ſufficienti ad eliciendum conſenſum, tali inquit vocationi *diſſentire, propriæ voluntatis eſt.* Poteſt igitur & eſſe talis vocatio, & eſſe diſſenſus, ex Auguſtino. Quid igitur Baiani reprehendunt in doctrina ſuperioris capitis? quid Pelagianum vociferantur? quid in iſto ſequenti refutatum contendunt? *Quod admittantur inquiunt, gratiæ congruæ, & ſufficientes, quæ ſuis effectibus ex arbitrij libertate fruſtrentur, illam eſſe capitalem offenſionem, illa peti iugulum gratiæ, illa totam eius intelligentiam perturbari.* O Baiani! quantum eſt inter hæc duo diſcriminis iudicio veſtro. Eſſe gratias quæ ſuis effectibus ex arbitrij libertate fruſtrentur, & eſſe gratias quibus *propriâ voluntate diſſentiatur?* Illud Pelagianum eſt, & iſtud Orthodoxum? Primum ſecundo refellitur: Alterum eſt errantis Auguſtini, alterum rectè ſentientis? Illic *capitaliter offenditur,* hîc feliciter collimatur? Illic *iugulatur* diuina gratia, hîc triumphat? Illic *perturbatur,* hîc clareſcit eius intelligentia? lector optime tuam fidem, ſi ſunt hi germani Theologiæ Auguſtinianæ diſpenſatores, ſi tot anni conſumendi erant, vt hunc theſaurum poſt trigeſimam operum illius lectionem effoderent; ſi fuit cur *cimmerias* tenebras, & Babylonicam confuſionem obiicerent aduerſarijs.

§. V.

Examinatur ſubtilitas Baianorum diſtinguentium inter id quod eſt proprium voluntatis, *& id quod eſt* propriæ voluntatis.

SED vide quàm ſint accurati. Non negant quin illis verbis, *ſed conſentire vel diſſentire Dei vocationi propriæ voluntatis eſt,* ſignificet Auguſtinus determinationem ad volendum, & nolendum eſſe propriæ voluntatis; ſed negant ſignificare eſſe *propriam voluntatis*, &

Suarem accuſant quòd Auguſtini verba *interuertat*, & *quaſi ex principijs Auguſtini conficiat determinationem ita voluntati propriam eſſe vt non conueniat gratiæ: dixiſſe Auguſtinum propria eſſe voluntatis, non eſſe propriam voluntatis.* Scrupulosè videlicet aliorum examinant verba, qui ſua tam negligenter attendunt. Imponunt enim Suari, vel certè illius mẽtem perperam interpretantur; quia ille nunquam cogitauit, ne per ſomnium quidem, determinationem ita propriam eſſe voluntati, vt non conueniret etiam gratiæ tanquam excitanti, & eleuanti voluntatem, & illam conſtituenti potentem ſe determinare, atque inſuper ad determinationem intimè concurrenti, ac cooperanti, quod æquis omnibus huiuſce controuerſiæ arbitris debet ſufficere ad neceſſariam diuinæ gratiæ confeſſionem: hoc tantùm voluit, quod Auguſtinus ſignificat, determinationem non ita eſſe à gratia, quin relinquatur voluntas in vtrámque partem indifferens, vt conſentiat, vel diſſentiat eius impulſui. Nou-Auguſtiniani verò ſi ſe ipſi bene capiunt, quid minus dicunt, dum dicunt determinationem eſſe *propriæ voluntatis*? Nam quòd eam determinationem vocant *ad volendum*, & *nolendum*; quæſo ne verba mutent: nec quod perperam in Suare notant, quòd *interuertat* Auguſtini verba, ipſi committant. Loquitur Auguſtinus de eo quòd eſt *conſentire, vel diſſentire* Dei vocationi, atque ita determinatio quam dicit eſſe propriæ voluntatis, eſt determinatio ad conſentiendum vel diſſentiendum diuinæ vocationi. Quòd ſi hoc eſt propriæ voluntatis; ergo propria voluntas vtrumuis poteſt pro ſuo arbitrio, conſentire nimirum vel diſſentire diuinæ vocationi. Ergo habet vtrumlibet in poteſtate, atque adeo habet in poteſtate diſſentire diuinæ vocationi ac facere vt ſuo fruſtretur effectu. Et hoc ſignificat Auguſtinus illis verbis quibus dicit D*eum operari fidem, ſiue extrinſecus per Euangelicas exhortationes, ſiue intrinſecus, vbi nemo habet in poteſtate quid ei veniat in men-* Cap. 34. cit.

tem. Sed conſentire , vel diſſentire propriæ voluntatis eſt. Quid enim eſt, *Nemo habet in poteſtate* vocari vocatione illa interna, *nemo habet in poteſtate* excitari, & moueri à Deo interius operante, *ſed conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt*? Quis, inquam, eſt ſenſus illius aduerſatiuæ, *ſed?* Nemo habet in poteſtate vocationem, *ſed conſentire vel diſſentire propriæ voluntatis eſt*? Corrumpet Auguſtini ſenſum qui dicet, vocationem quidem non eſſe in poteſtate, ſed conſenſum, vel diſſenſum eſſe in poteſtate? Hoc autem quid eſt aliud, quàm determinationem ad conſentiendum vel diſſentiendum eſſe in poteſtate voluntatis? Qui autem dicit Deum per gratiam ſuam complendo & eleuando virtutem voluntatis, ponere in illius poteſtate, vt alterutrum determinet, conſentire nimirum aut diſſentire, ille non conſequenter loquitur, dum dicit alterutrum determinare eſſe proprium voluntatis? Et quemadmodum Nou-Auguſtiniani dum dicunt illam determinationem eſſe propriæ voluntatis, non negant quin donata ſit à Deo; non vident non eſſe pariter conſequens, vt qui dicit eſſe propriam voluntatis, neget eſſe ſimiliter donatam, quatenus donata eſt per gratiam facultas ſe determinandi, & donatur cooperatio, & concurſus ad ipſam?

Et ſcite velim à Nou-Auguſtinianis, quo ſenſu dicant ipſi determinationem ad conſentiendum vel diſſentiendum *eſſe propriæ voluntatis*? Quia, inquiunt, voluntas eam accipit: Atqui ſi nihil aliud dicatur, hoc erit voluntatem paſſiuè tantùm ſe habere, quod Luthero ad errorem tribuitur. Quia non ſolum accipit, ſed etiã efficit: Atqui voluntas efficit etiam delectationem illam, quæ eſt gratia præueniens conſenſum; vnde dicetur etiam illa eſſe propriæ voluntatis, quod à propria voluntate & recipiatur & fiat. Nemo tamen dicit habere vel non habere gratiam præuenientem illam, *eſſe propriæ voluntatis*: & Auguſtinus opponit illa duo cita-

to loco, cùm dicit *neminem habere in poteſtate quid ei veniat in mentem,* hoc eſt gratiam; *ſed conſentire, vel diſſentire eſſe propriæ voluntatis*: habere gratiam ergo non eſt propriæ voluntatis apud Auguſtinum. Et hoc totum, hoc eſt, ita habere, itáque efficere gratiam præuenientem, non excedit modum paſſiuè ſe habendi, quando comparatur cum illo modo habendi ſe actiuè qui competit determinationi cauſæ liberæ, reſpectu cuius agi potius quàm agere dicuntur, qui agunt neceſſariò. Dicant ergo quid habeat peculiare voluntas dum efficit conſenſum liberum, quod non habeat dum efficit actum illum vitalem in quo ipſi etiam ponunt gratiam efficacem. Nam ſi nihil eſt peculiare, eodem modo loqui debemus de vtroque. Si eſt aliquid peculiare, rogo quæ differentia eſt inter hoc quod eſt eſſe *aliquid peculiare,* & eſſe *aliquid proprium*, vt Suares dum vocat illud *proprium voluntatis* offenderit, ipſi rectè loquantur, dum fateri coguntur eſſe *peculiare voluntatis*: Eò igitur neceſſariò nobis deueniendum eſt, vt dicamus in ijs effectibus qui cauſæ primæ, & cauſæ ſecundæ ſunt communes, quamuis nihil ſit quod fiat ab vna quod non etiam efficiatur ab alia; eſſe tamen ex parte cauſarum *propriam* aliquam rationem qua fiat, vt vtrique tribuantur. Et vt omittam actus vitales in vniuerſum, qui à Deo ſimul, & à cauſa vitali efficiuntur, poſſumus fidem ipſam accipere, ſeu ipſum credere diuinæ reuelationi, quod eſt, inquit Auguſtinus, & Dei, & noſtrum. Eſt inquam effectus Deo & homini communis propter peculiares, & proprias vtrique cauſæ rationes. Quare enim credere Dei eſt? *quia*, inquit Auguſtinus, *Deus dat Spiritum fidei*, & hoc eſt proprium Dei. Quare illud ipſum credere noſtrum eſt? *propter arbitrium voluntatis*, inquit idem. Ergo Dei proprium eſt dare Spiritum fidei & poteſtatem conſentiendi, vel diſſentiendi: hominis verò proprium eſt, ex illa, vel cum illa, vel ſuppoſitâ illâ poteſtate conſentire aut diſſentire. Et quia deter-

Retr. 23. & de præd. SS. cap. 3.

minatio non eſt aliud quàm conſenſus, vel diſſenſus voluntatis ex tali vel cum tali poteſtate elicitus; conſequenter hominis propria eſt determinatio. Eſſe autem propriam hominis,& propriam humanæ voluntatis,vel humanæ libertatis, eodem recidunt. Ergo mouere ſuper ea re controuerſiam Suari,quòd dixerit determinationem eſſe *propriam voluntatis*, & non *propriæ voluntatis*,nihil aliud fuit quàm velle tricari. Vno verbo peto à Nou-Auguſtinianis an blaſphemare putent eum qui dixerit eius propriam eſſe determinationem ad conſentiendum, vel diſſentiendum diuinæ gratiæ,cuius propria eſt poteſtas ſe determinandi? hoc enim ſi deglutire poſſunt, ſubſumo, atqui poteſtas ſe determinandi ad conſentiendum,vel diſſentiendum,eſt propriæ voluntatis præoccupatæ diuina gratia, & eleuatæ. Ergo eiuſdem voluntatis, ita præoccupatæ,& eleuatæ,propria eſt determinatio. Suares nihil aliud dixit.

Ad extremum quærere aliquis poterat, cùm poſſit Deus tales adhibere ſuaſiones taléſue vocationes, vt etiam perſuadeat, hoc eſt, cùm poſſit adhibere vocationes infallibiliter efficaces, cur non eas ſemper adhibeat, vel cur adhibeat vni potius quam alteri? Et hanc vocat Auguſtinus *profunditatem,cui ſcrutandæ coarctatur* is cui hæc quæſtio proponitur: nec aliud reſponderi poteſt quàm, O *altitudo diuitiarum*,&, *non eſt iniquitas apud Deum.* Quod nullomodo repugnat ei quod dictum eſt, determinationem ad conſentiendum vel diſſentiendum eſſe in poteſtate voluntatis, eſſe propriam voluntatis, eſſe propriæ voluntatis. Stat enim habere Deum ſuaſionem ad perſuadendum infallibilem & eſſe in voluntate diſſentiendi poteſtatem.

CAPVT IX.

Vindicatur etiam quod habetur libro primo quæſtione ſecunda ad Simplicianum.

§. I.

Auguſtinus loco citato ex propria, quam tum habebat cùm hæc ſcriberet, ſententia loquitur.

SIMILEM hallucinationem contigiſſe dicunt in eo quod refertur ex libro primo quæſtione 2. ad Simplicianum, cùm dicitur *Noluit ergo Eſau, & non cucurrit; ſed & ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, qui ei etiam velle & currere vocando præſtaret, niſi vocatione contempta reprobus fieret. Aliter enim Deus præſtat vt velimus, aliter præſtat quod voluerimus. Vt velimus enim, & ſuum eſſe voluit & noſtrum, ſuum vocando, noſtrum ſequendo. Quòd autem voluerimus ſolus præſtat, id eſt poſſe bene agere, & ſemper beatè viuere.* Quo loco manifeſtum eſt ab Auguſtino ſupponi Eſau habuiſſe quo poſſet, & velle & currere: atque ita per ipſius voluntatem ſtetiſſe quo minus ſaluaretur. Conſtat etiam diuinam gratiam ita dari vt ſit in poteſtate recipientis illa vti vel non vti: & quia hæc docet Auguſtinus in illo libro in quo dicit *ſe ita cauſam egiſſe tum gratiæ, tum liberi arbitrii, vt gratia vicerit*; Item ſe *diuina illuſtratione* adiutum, vt deponeret falſam quam habebat opinionem de initio fidei & credendi voluntate à diuina gratia independente, qui deinde fuit Semipelagianorum error, ideo minimè dubium eſſe poteſt, quin id quod docet in hoc libro de diuina gratia, diuerſum ſit atque oppoſitũ omnino doctrinæ Maſſilienſium. Quod quia ſatis intelligunt 2. Retr. c. 1.

Nou-Auguſtiniani; ideo negant allata verba ſententiam Auguſtini continere quam docuit poſt depoſitum errorem, ſed quam ſequebatur dum ſimiliter ac Maſſilienſes erraret. Et vt hoc perſuadeant, dicunt Auguſtinum hîc veluti duplicem agere perſonam, nempe Auguſtini iunioris, & errantis, & Auguſtini ſenioris ac rectè ſentientis: itàque opponere ſe ipſum ſibi, & à ſeipſo refutari tota iſta quæſtione, recurrentibus identidē obiiciendi, & reſpondendi vicibus. Ergo quæ propoſita ſunt eius verba, tunc eſſe prolata quando ille iuniorem agebat Auguſtinum, & cauſam defendebat Semipelagianorum: contrarium autem ab eo poſtea fuiſſe dictum, dum reſumeret perſonam Auguſtini ſenioris, & Orthodoxam doctrinam ſtabiliret. Hæc illi.

2. De. gra. Salu. c.31.

Sed primò viciſſitudo illa Auguſtini nunc Semipelagianum agentis, nunc Catholicum, & modò iunioris ſpecie aberrantis, modò ſpecie ſenioris ſe ipſum emendantis, comœdia eſt, cui nullum facile theatrum inuenias extra imaginationem Baianorum. Auguſtinus eo modo diſputat quo ſolent ij qui veritatem inueſtigant, ſenſim & veluti per partes ſententiam aperit ſuam, circa germanam loci illius intelligentiam *non eſt volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei*: vbi aliquid concluſit, opponit non quod Semipelagianus tantùm, ſed quod quilibet obiicere poteſt veritatis ſtudioſus, qui dubitare ſciat, & quærere: huic reſpondet, naſcentes ex data reſponſione difficultates iterum obiicit, iterúmque reſpondet; itàque veritatem paulatim aperit; ſtabilitque, vt ſequens ſolutio non contradicat priori, ſed veluti complementum illius ſit, & declaratio quædam vberior veritatis: Hanc eſſe Auguſtini methodum in huius quæſtionis explicatione adeo eſt manifeſtum, vt minimè opus ſit 22. annorum meditatione ad hoc intelligendum.

Secundò igitur quæ propoſita ſunt verba ſolutionem Auguſtini continere, non autem obiectionem,

ex

ex ipſa inſpectione loci ſtatim patet, ſi cum attentione legatur. Conſtat enim carere notis omnibus quibus interrogatio, vel dubitatio, vel obiectio poteſt exprimi. Aſſertio plana eſt, & conſtans, quæ præcedentis interrogationis ſolutionem continet ſimul & materiam præbet nouæ interrogationis, ex qua ſequitur non retractatio iam dictorum, ſed maior explicatio, vt dictum eſt. Neque opus eſt eius rei probationem aliam quærere, dubitanti tantùm hoc dicendum eſt. accipe, & lege. Nam vt in coloribus, ita in huiuſmodi rebus ad certum iudicium intuitio ſola, hoc eſt experientia, ſufficit.

§. II.

Idem conuincitur hac ſententia cum ſententia Maſſilienſium collata.

TERTIO' vt manifeſtum fiat Nou-Auguſtinianos qui noſtras hallucinationes tam ſæpè támque liberaliter, & addendum quoque tam falſò, amplificant, hallucinari potius ipſos hoc in loco & apertam continere falſitatem, quòd dicunt Auguſtinum id opponere quod ipſe ſenſerat iunior, dum ſectaretur errorem qui poſtea fuit Maſſilienſium. Conferenda ſunt iſta tria, primum quod ipſe docebat iunior & Maſſilienſibus fauens. Secundum quod ſentit ſenior & iam retractans quæ iunior docuerat, Tertium quòd dicat loco iam citato. Nam ſi quod dicit hoc loco magis congruit cum eo quod iunior docuit, quàm cum eius retractatione vincunt Nou-Auguſtiniani; ſin ſecus, victi ſunt.

Ergo cùm erraret Auguſtinus, nec vt par eſt de diuina gratia ſentiret, ita loquebatur: *Quòd ergo credimus noſtrûm eſt, quòd autem bonum operamur, illius eſt qui credentibus dat Spiritum Sanctum:* & deinde, *noſtrûm eſt credere, & velle; illius autem dare credentibus, & petentibus facultatem bene operandi per Spiritum Sanctum.* En tibi primò errorem Auguſtini iunioris. In expoſ. quarumdã propoſ. Ep. ad Rom.

Iam audi retractationem illius, & veræ doctrinæ prædicationem ab Auguſtino ſene. *Vtrumque ergo noſtrum eſt propter arbitrium voluntatis; & tamen vtrumque datum eſt per Spiritum fidei.* Item; *verum eſt quidem, ſed eadem regula, & vtrumque ipſius eſt, quia ipſe præparat voluntatem, & vtrumque noſtrum, quia non fit niſi volentibus nobis.* Vides errorem Auguſtini fuiſſe quòd putaret initium fidei ſeu bonam credendi voluntatem *eſſe tantùm à nobis*? vides Catholicam doctrinam, quam illi errori ſenex opponit, dum eum retractat, hanc eſſe, quòd fides illa, & bona voluntas *non ſit tantùm noſtra, ſed ſit etiam Dei*?

1. Retr. c. 2. De præd. SS. cap. 3.

Iam quid dicit loco citato in ſecunda quæſtione ad Simplicianum? *Aliter,* inquit, *Deus præſtat vt velimus, aliter præſtat quod voluerimus: vt velimus enim,* ET SVVM ESSE VOLVIT, ET NOSTRVM: *ſuum vocando, noſtrum ſequendo.* Ecce, vt velimus, & *Dei & noſtrũ eſſe* dicit. Inſpice errantem, & dicit *vt velimus eſſe noſtrum*, non autem Dei. Inſpice retractantem errorem, & dicit vt velimus, *& noſtrum eſſe, & Dei.* Inſpice ſcribentem ad Simplicianum loco citato, & dicit, *vt velimus, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum.* Auguſtinus ergo dum hoc ſcribit cui ſimilior eſt? erranti, an retractanti? Quid non facerent aduerſarij, quid non dicerent, quos motus non concitarent, ſi tales nacti eſſent occaſiones requirendi vel noſtram in Auguſtino legendo attentionem, vel in referenda eius ſententia candorem?

§. III.

Nec emendari doctrinam illam ab Auguſtino, nec retractari.

SED quia dicunt Auguſtinum deinde in illa quæſtione emendare quod dixerat, mutatâ nimirum perſonâ, videamus quartò vbi & quomodo emendet. Illo, inquiunt, loco quo dicit poſtea: *Illa etiam verba ſi*

diligenter attendas, Igitur non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, non hoc Apoſtolus propterea tantùm dixiſſe videbitur, quòd adiutorio Dei ad id quod volumus perueniamus: ſed etiam ex illa intentione qua & alio loco cum timore, & tremore veſtram ipſorum ſalutem operamini. Deus enim eſt qui operatur in nobis & velle & operari pro bona voluntate. Vbi ſatis oſtendit etiam ipſam bonam voluntatem in nobis operante Deo fieri. Hæc eſt, inquiunt, emendatio alterius ſententiæ. Sed emendatio eſſe non poteſt, niſi contineat aliquid contrarium. Quid habet hæc ſecunda oratio contrarium? Dicebatur illic, *noluit Eſau, & non cucurrit, ſed etſi voluiſſet, & cucurriſſet, Deus hoc illi vocando præſtitiſſet.* Hîc quid legitur quod aduerſetur? Dicebatur illic, *vt velimus ſuum eſſe voluit Deus & noſtrum, ſuum vocando, noſtrum ſequendo.* Hîc quid legitur quo id negetur?

Auguſtinus, inquis, in priore loco excluſerat cooperantem Dei gratiam, qua Deus intelligatur operari in nobis bonam voluntatem. Eſt falſum; nullo enim ſigno illam excluſit. Meminit, inquis, tantùm *vocantis* Dei: Ita, inquam, eſt, ſed non exprimere quippiam in oratione, non continuò negare illud eſt; & dum exprimitur deinde quod retinebatur ante, non eſt retractatio, ſed declaratio ſententiæ prioris. Vocationem admittebat Auguſtinus in priore loco, ſed internam, ſed ſupernaturalem, ſed coniunctam cum concomitante motu voluntatis à Deo eleuatæ ad volendum: hoc non explicabat, ſed nec negabat. Et ſi propterea quòd non explicabat cenſetur negaſſe; ecce negat igitur etiam vbi fateris illum rectè ſentire. Sequitur enim in illa quæ dicitur eſſe prioris ſententiæ reprobatio, *At enim quia non præcedit voluntas bona vocationem, ſed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo rectè tribuitur quòd bene volumus: nobis verò tribui non poteſt quòd vocamur. Non igitur ideo dictum eſt putandum non volentis nec currentis, ſed miſerentis eſt Dei, quia niſi eius adiutorio non poſſumus adi-*

piſci quod volumus; Sed IDEO POTIVS QVIA NISI EIVS VOCATIONE NON VOLVMVS. En vt vocationis tantùm meminit, etiam dum benè ſentit. Ipſe nimirum ſtatim exponit quam vocationem intelligat cùm addit, *ſed ſi vocatio iſta ita eſt effectrix bonæ voluntatis vt omnis eam vocatus ſequatur, &c.* Ecce vocationem intelligit *effectricem* bonæ voluntatis in verbis proximè antecedentibus; quare non ergo & eam intellexiſſe ſupponatur in ſuperioribus illis, vt hîc non emendari ſed explicari ſuperiora cenſeantur?

Hinc verò diluitur etiam illud quod dicunt, priorem ſententiam in poſteriore corrigi, dum dicitur Deus *in nobis operari bonam voluntatem.* Quia etiamſi vocationis tantùm fiat mentio in priore ſententia, cùm dicit, *ſuum vocando, noſtrum ſequendo,* cùm commodè poſſit intelligi *effectrix* vocatio, nihil eſt quod impediat quominus ibi quoque intelligi Deus poſſit bonam illam voluntatem in nobis operari. Atque ita, vt iam dixi, in poſteriori loco nihil corrigitur, ſedquod poſitum erat antea clariùs exprimitur.

§. IV.

Non eſſe idem quod dicebant Semipelagiani: Quòd bonum operamur Dei eſt, *& quòd hîc dicit Auguſtinus*; ſolus præſtat poſſe bene agere, & ſemper beatè viuere.

ADDVNT, Auguſtinum dum erraret Deo tantùm attribuiſſe quòd operamur, cùm dicit, *quòd autem bonum operamur, illius eſt.* Item, Deo tantùm attribuiſſe quòd habemus facultatem bene operandi poſt fidem, cùm dicit, *Illius autem dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi.* Iam autem, inquiunt in priore illo loco ad Simplicianum, idem dicit, ſunt enim hæc eius verba, *Aliter Deus præſtat vt velimus, aliter præſtat*

quòd voluerimus: vt velimus, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum; ſuum vocando, noſtrum ſequendo: Quòd autem voluerimus ſolus præſtat, id eſt, poſſe bene agere, & ſemper beate viuere. Idem igitur dicit hoc in loco, quod errando dixerat. Obiectio eſt admodum abſurda, & quæ nihil aliud oſtendit niſi paruam in Auguſtini ſententia inueſtiganda, & obſeruanda diligentiam. Dum Auguſtinus ex ſententia Semipelagianorum Deo tribuebat quod operamur, in eo tantùm erat error, quòd putaret hoc illi tribuendum peculiari ratione quâ non deberet eidem tribui quòd credimus. Et dum pariter Deo tribuebat facultatem bene operandi, ſi errabat, in eo tantùm errabat, quòd ſimiliter putaret peculiarem eſſe rationem tribuendi, & quæ non deberet tribui facultas credendi. Seclusâ illâ diſparitate, quam notum eſt Semipelagianos induxiſſe, nullus erat error tribuere Deo ſoli facultatem bene operandi. Deo, inquam, ſoli, quòd certum ſit nos ad facultatem bene operandi, hoc eſt ad gratiam per quam datur illa facultas, habere nos merè paſſiuè. Et ideo quamuis dici poſſit hoc quod eſt bene operari, & Dei, & noſtrum eſſe, propter concurſum liberi arbitrij; tamen hoc quod eſt nos habere gratiam ad bene operandum, non poteſt dici, & Dei & noſtrum, quòd ad hoc non concurrat liberum arbitrium, niſi remotè & impropriè, quatenus aliquod eſſe potuit aliquando eius gratiæ meritum ex anteriore alia gratia ſequutum. Sed immediatè ac proximè Dei tantùm eſt non autem noſtrum quòd habemus gratiam bene operandi. Ac proinde Auguſtinus dum retractat propoſitionem illam, *Dei autem eſt dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi*, & dicit *vtrumque noſtrum eſt, quia non fit niſi volentibus nobis*, tropicè loqui neceſſariò dicendus eſt, & cauſam ſumere pro effectu, facultatem ſcilicet operandi pro ipſa operatione: quòd ne ipſi quidem aduerſarij adeo ſunt abſurdi, vt dicere velint gratiam qua bene operamur, & conſequenter facultatem

bene operandi quæ per illam conſtituitur, fieri in nobis volentibus nobis, hoc eſt voluntate noſtra liberè concurrente, preſertim immediatè, & proximè ſicut concurrit ad fidem.

Iam in allatis verbis ad Simplicianum, *quòd autem voluerimus ſolus præſtat*, quid eſt quòd ſuſpicionem moueat Semipelagianiſmi? Indicat ne Auguſtinus ita Deum dare poteſtatem bene agendi, vt non det ſimili ratione poteſtatem bene volendi? Nunquid eo ipſo quòd concedit, quòd volumus Dei eſſe vocantis vocatione illa effectrice, ſupponit Dei eſſe quòd habeamus poteſtatem volendi, ſicuti habemus operandi? Quid igitur intendit cùm dicit *Deum ſolum præſtare quod voluerimus*? Equidem nihil quod non ſit veriſſimum, euidentiſſimum, catholiciſſimum præſtare quod voluerimus, eſt, præſtare rem à nobis volitam, & in orationibus noſtris petitam. Quænam eſt autem illa res? quid volumus? quid petimus à Deo? vt tollat à nobis impedimenta bene agendi: vt occaſiones ſuppeditet, vt virtutem ſubminiſtret illuſtratione atque inſpiratione ſuæ gratiæ, vt tandem ipſum perſeuerantiæ donum largiatur, quo poſſimus, & conſtáter bene viuere, & æternùm eſſe felices. Baiani, Deus iſta non præſtat ſolus? voluntas noſtra vocatur in conſilium quando nobis decernitur gratia qua donum perſeuerantiæ continetur? voluntas noſtra interuenit, dum nobis quiduis aliud agentibus, & cogitantibus pericula peccandi Deus auertit? dum diſponit rerum euentus vnde nobis bene viuendi comparatur facilitas? denique dum idoneas motiones imprimit ipſi voluntati, non imprimit ſolus? voluntas liberè cooperatur Deo ad imprimendam ſibi diuinam motionem. Et ita ſentire Auguſtinum, & ita illum interpretari Semipelagianum erit? Vide lector, ardor ſua tuendi, & aliena impugnandi quò ferat. Et quid prodeſt ad inueſtigationem veritatis toat ætate legere Auguſtinum, ſi legatur obducto velo,

& oculis mentis alieno colore occupatis?

§. V.

Sæpe dictum, nunquam autem à Baianis probatum, Semipelagianos admiſiſſe gratiam illam quæ tollit indifferentiam liberi arbitrij ad opera fidem conſequentia.

RESTABAT vnum in commentarijs Baianorum, qui quod dicit Auguſtinus ex illorum ſententia, *Dei eſſe quod operamur*, ideo dictum putant, quòd Semipelagiani ad bene operandum admitterent gratiam medicinalem illam qua vti vel non vti non relinquitur in libero arbitrio;& errauiſſe quòd non ſimilem admitterent ad credendum. Sed cùm ſine vlla probatione affirment admiſſam ab illis talem gratiam medicinalem: ideo etiam,vno verbo, ac ſine alia ſolutione negandum eſt. Quòd ſi nobis probandum eſſet contrarium, argumentum ad manum eſt, petitum ex horrore quem habebant antecedentium prædefinitionum circa liberos actus noſtros, & omnis neceſſitatis agendi, qua putabant excludi, & exhortationem & correptionem:cum hoc enim non potuiſſe admittere gratiam ad bene operandum qua vti vel non vti non eſſet in noſtra poteſtate, ſi verum eſt quod Nou-Auguſtiniani ſupponunt, fuiſſe illos cordatos homines, & ingenioſos, & qui proinde conſequenter loquerentur, manifeſtum eſt.

CAPVT X.

Eiuſdem Auguſtini doctrina de congrua & incongrua vocatione in eadem quæſt. 2. li. 1. ad Simplicianum, vindicatur à falſa Baianorum interpretatione.

§ I.

Auguſtini ſententia de congrua, & incongrua vocatione.

EX illa Auguſtini concluſione quâ negat dici poſſe eſſe volentis, & currentis hominis quòd credat, & bene viuat: propterea quòd *voluntas bona* hominis *non præcedat vocationem Dei*, ſed *vocatio bonam voluntatem*; ſequebatur vlterior dubitatio, quæ eſt huiuſmodi, vel vocatio iſta ita eſt effectrix bonæ voluntatis, vt omnis eam vocatus ſequatur, vel non. Si primum, ergo falſum eſt quod dicitur in Euangelio, *multi ſunt vocati, pauci verò electi.* Omnes enim qui ſequuntur vocationem electi ſunt: & omnes qui vocantur, ex hypotheſi, ſequuntur vocationem. Ergo ſunt omnes electi: atque ita falſum eſt plures eſſe vocatos quàm electos. Si ſecundum, dicendùm erit non omnem electum obtemperare vocationi; ac proinde vt obtemperet poſitum eſſe in eius poteſtate. Quòd ſi verum eſt, ergo dici poterit eſſe volentis, & currentis hominis, & non ſolùm miſerentis Dei. Dubitationem hanc Auguſtinus proponit, & vt eam ſoluat ſimul, & loca illa duo Matthæi quo dicitur *multi ſunt vocati, pauci verò electi*: & Apoſtoli Pauli, qui dicit, *non eſt volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei*, inuicem conciliet. Doctrinam proponit de congrua, & incongrua vocatione, vt nimirum quòd dicitur multos eſſe vocatos confuſè ſumatur, intelligendo

Cap. 22.
Rom. 9.

intelligendo vel congruam, vel incongruam vocationem; electi verò intelligantur determinatè vocati, *vocatione congrua*. Congruam verò vocationem eam intelligit, quæ ita opportunè datur, vt effectum habeat, ſiue quæ ita congruit cum præſenti diſpoſitione vocati vt vocantem non reſpuat. Et quia diſtributio congruæ illius vocationis in manu eius eſt qui ſcit, & quando, & quomodo congruat, pertinere ad Dei ſolius miſericordiam quòd in aliquem incidat vocatio congrua, quia ille ſolus vt ita fieret rerum occurſus diſpoſuit, cùm ei liberrimum eſſet alirer facere. Hæc eſt doctrina quam Auguſtinus incipit explicare ab illis verbis. *An fortè illi qui hoc modo vocati non conſentiunt, poſſent alio modo vocati accommodare fidei voluntatem, &c.*

Ex hoc loco Scholaſtici diſtinctionem collegerunt, duplicis gratiæ, congruæ nimirum, quæ à Deo datur tempore illo quo ſcitur eſſe opportuna vt effectum habeat; & incongruæ, quæ non datur ex illa præſcientia. Et quia hæc cogitatio ſupponit eam quæ ideo congrua eſt, quia datur in tempore, ſi daretur alio tempore non fore congruam; & illam quæ incongrua eſt, habita in ſimili ratione præſentis ſtatus, ſi daretur in alia occaſione, fore congruam; hinc collegerunt ex mente Auguſtini, congruam ab incongrua non differre eſſentialiter, & intrinſecè, ſed connotatione tantùm alicuius extrinſeci: & neque congruam ſeipſa talem eſſe, cui non poſſit liberum arbitrium reſiſtere, poſtquam aliàs reſiſtit: nec incongruam ex ſua inſufficientia eſſe incongruam, poſtquam ei liberum arbitrium aliàs conſentit. Quòd quia repugnat cum illo Nou-Auguſtinianorum principio, quo negant veram eſſe Chriſti gratiam cui liberum arbitrium reſiſtere poteſt; ideo omni ſtudio conati ſunt hunc Auguſtini locum ex quo doctrinam illam Scholaſtici hauſerant, confundere ac perturbare interpretatione ſua.

§. II.

Agere Auguſtinum de congruitate internæ ac veræ gratiæ.

Lib. 1. de gr. cap. 32.

ET primò negant Auguſtinum loqui de congruitate internæ gratiæ, qua cor mollitur, & flágitur, ſed externæ vocationis, id quod fuſè probare nituntur. Sed facile eſt reſponſionis huius falſitatem conuincere, ac monſtrare Auguſtinum ſub nomine vocationis congruæ comprehendere internam quoque ac veram Chriſti gratiam: & ratione veræ gratiæ verum eſſe quod ille de vocatione docet. Audiamus Auguſtinum initio ſecundi Retractationum dum agit de hac quæſt. ſecunda lib. primi ad Simplicianum. *In cuius quæſtionis ſolutione laboratum eſt quidem pro libero arbitrio voluntatis humanæ, ſed vicit Dei gratia: nec niſi ad illud perueniri potuit, vt liquidiſſima veritate dixiſſe intelligatur Apoſtolus; Quis enim te diſcernit? quid autem habes quod non accepiſti?* De gratia igitur Auguſtinus agit in quæſtione citata, & de gratia hominum diſcretiua, & de gratia victrice: ac proinde de vera per Chriſtum gratia. Sed conſtat aliunde ex ipſa inſpectione quæſtionis illius, Auguſtinum nunquam agere de gratia déque illa prærogatiua quâ vincit liberum arbitrium, electóſque diſcernit à reprobis; vel agere tantùm de illa, dum agit de vocatione déque eius congruitate: ergo ſub nomine vocationis congruæ veram atque internam Chriſti gratiam comprehendit. Aſſumptum hoc probatur percurrendo ea quæ dicuntur in laudem gratiæ Dei in illa quæſtione, & quaſi numerando victorias quas de libero arbitrio refert Auguſtino iudice. Prima contentio inter gratiam & liberum arbitrium eſt illa, quâ id agitur vt bona voluntas in ſolidum tribuatur homini, eſto Deo ſit deinde tribuenda gratia qua datur nobis fa-

cultas bene operandi. Auguſtinus in hac contentione victricem facit gratiam, ratione cuius Deo quoque tribuendam pronunciat bonam voluntatem his verbis quæ antea relata ſunt, *vt velimus, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum, ſuum vocando, noſtrum ſequendo.*

Secunda contentio eſt, in quâ pugnatur contra illud Pauli, *non eſt volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei,* ea ratione, quia ſicut voluntas hominis ſola non ſufficit vt iuſtè rectéque viuamus niſi adiuuemur miſericordia Dei, ſic miſericordia Dei ſola non ſufficit niſi conſenſus noſtræ voluntatis addatur; vt perinde dici poſſit non miſerentis eſt Dei, ſed volentis hominis: ac dicitur, non volentis eſt hominis ſed miſerentis Dei. In hac contentione victoria diuinæ gratiæ tribuitur ab Auguſtino his verbis. *Illud autem neſcio quomodo dicatur, fruſtra Deum miſereri niſi nos velimus. Si enim Deus miſeretur, etiam volumus: ad eandem quippe miſericordiam pertinet vt velimus. Deus enim eſt qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate. Nam ſi quæramus vtrum Dei donum ſit voluntas bona: mirum ſi negare quiſquam audeat. At enim quia non præcedit voluntas bona* VOCATIONEM, SED VOCATIO VOLVNTATEM BONAM; PROPTEREA VOCANTI DEO RECTÈ TRIBVITVR QVOD BENE VOLVMVS, NOBIS VERÒ TRIBVI NON POTEST QVOD VOCAMVR. *Non igitur ideo dictum eſt putandum non volentis neque currentis ſed miſerentis eſt Dei, quia niſi eius adiutorio non poſſumus adipiſci quod volumus; ſed ideo potiùs quia niſi eius vocatione non volumus.*

Tertium liberi arbitrij cum diuina gratia duellum eo prætextu committitur, quia eſto, prærequiratur diuina vocatio vt in nobis excitetur bona voluntas; tamen in poteſtate noſtra eſt illi conſentire, vel non conſentire: & hoc intelligitur ex eo quòd multi vocati non eligantur, nimirum quia non ſequuntur vocationem: quod ſimiliter facere poterant illi qui pro ſua libera

voluntate ſequuntur, & eliguntur. cùm ergo vt vocatus obtemperet poſitum ſit in eius voluntate, rectè dici poteſt non miſerentis Dei, ſed volentis atque currentis eſt hominis, quia miſericordia vocantis non ſufficit, niſi vocati obedientia ſubſequatur. Vt hanc petitionem liberi arbitrij Auguſtinus irritam reddat, confugit ad diſtinctionem congruæ atque incongruæ vocationis, & quod vult certò ac definitè concludere, per modum problematis proponit. *An forte illi qui hoc modo vocati non conſentiunt poſſent alio modo vocati accommodare fidei voluntatem, vt & illud verum ſit, multi vocati, pauci electi; vt quamuis multi vno modo vocati ſint, tamen quia non omnes vno modo affecti ſunt, illi ſoli ſequantur vocationem qui ei capiendæ reperiuntur idonei: & illud non minus verum ſit, igitur non volentis neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei,* QVI HOC MODO VOCAVIT, QVOMODO APTVM ERAT EIS QVI SEQVVTI SVNT VOCATIONEM? En tibi congruam vocationem illam, nimirum quæ ita eſt opportuna aptitudini, & affectioni vocati, hoc eſt præſenti illius diſpoſitioni, vt ſequatur conſenſus voluntatis. Iam audi incongruam. *Ad alios autem vocatio quidem peruenit, ſed quia talis fuit qua moueri non poſſent, vt eam capere apti eſſent, vocati quidem dici potuerunt, ſed non electi.* Incongrua ſcilicet dicitur cui non congruit aptitudo, & affectio, hoc eſt præſens vocati diſpoſitio vt ſequatur effectus. Ex hac autem diſtinctione per modum interrogantis propoſita, vide quid concludat Auguſtinus, & quomodo gratiam de libero arbitrio triumphantem reddat. *Verum eſt ergo, multi vocati, pauci electi. Illi enim electi qui* CONGRVENTER VOCATI: ILLI AVTEM QVI NON CONGRVEBANT, NEQVE CONTEMPERABANTVR VOCATIONI, *non electi, quia non ſequuti, quamuis vocati. Item verum eſt non volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei, quia etiamſi multos vocet, eorum tamen miſeretur* QVOS ITA VOCAT QVOMODO EIS VOCARI APTVM EST VT SEQVANTVR.

Falſum eſt autem ſi quis dicat, igitur non miſerentis Dei, ſed volentis atque currentis eſt hominis, quia nullius Deus fruſtra miſeretur: CVIVS AVTEM MISERETVR SIC EVM VOCAT, QVOMODO SCIT EI CONGRVERE VI VOCANTEM NON RESPVAT? Clariſſimè hîc exprimitur mens Auguſtini. Nempe, cùm illi qui non ſequuntur vocationem potuerint ita vocari, vt ſequerentur: & illi qui ſequuntur etiam ita, vt non ſequerentur; ſpecialem eſſe Dei miſericordiam ſequentibus conceſſam, non ſequentibus negatam, quòd cùm liberrima eſſet rerum diſpoſitio, & vocationum diſtributio, illum prouidentiæ modum prætulerit quo iſtis contingebant vocationes congruæ, quibus contingere poterant incongruæ; illis verò è cõtrariò: nec eſſe cur iſti, dum vidẽt illos non ſequi vocationem, ad ſuam voluntatem attendant vt glorientur, ſed ad Dei miſericordiam illam ſpecialem, & omne ipſorum meritum præuenientem, quæ ſi deeſſet, vel eadem eſſet omnium fortuna, vel iſtorum deterior. Hanc autem ſpecialem miſericordiam illos non reſpexiſſe ex eo ſatis intelligi quòd non conſenſerint. Cùm enim nunquam fruſtra ſit, ex non conſenſu ipſorum intelligi defectum illius miſericordiæ quæ conſentientes reſpexit, ergo debere iſtos tollere altius oculos mentis, à ſua obedientia, & illorum inobedientia ad diuinam miſericordiam, ac dicere, ***non eſt volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei***, quia quamuis volentes ſequantur, & voluntate libera, hoc tamen tribuendum eſt illi miſericordiæ, quæ ſic vocauit, cùm vocare aliter poſſet. Hæc eſt tertia diuinæ gratiæ victoria.

Sed quod proprium eſt eorum qui cauſa cadunt, liberum arbitrium, licet iam victum, murmurat tamen, & quærit, cùm non deeſſent Deo vocationes quæ ſi darentur futuræ erant congruæ in Eſau reprobo, ſicut fuerunt in Iacob electo; cur Eſau non ſit ita vocatus vt vellet obedire? Reſpondet Auguſtinus, verum eſſe

quod aſſumitur, & Eſau potuiſſe ita vt dicitur vocari, ſi Deo placuiſſet. *Cùm enim*, inquit, *alius ſic, alius autem ſic moueatur ad fidem; eadémque res ſæpe alio modo dicta moueat, alio modo dicta non moueat, alúmque moueat, alium non moueat: quis audeat dicere defuiſſe Deo* MODVM VOCANDI *quo etiam Eſau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatémque coniungeret in qua Iacob iuſtificatus eſt?* Vt autem interrogationi reſpondeat, cur Eſau negata eſt illa vocatio, recurrit ad peccatum, & ad Dei iuſtitiam, quâ fit vt nulla ei fiat iniuria dum negatur bonum quo indignus eſt. Et ea occaſione fuſè differit de peccato originali iuſtóque Dei odio in peccatores. Et quia ne ſic quidem compeſci poteſt humanæ rationis murmur: & cùm eodem peccato inuolueretur etiam Iacob, quæritur cur non eandem tulerit pœnam, & cur illi facta ſit gratia potiùs quàm fratri primogenito, os obſtruit Auguſtinus illis Apoſtoli verbis: *O homo tu quis es qui reſpondeas Deo?* & illis, *non eſt iniquitas apud Deum.* Atque vt oſtendat ex hoc capite commendandam eſſe Dei gratiam erga illum qui cùm ſit æqualiter reus, tamen non æqualiter punitur. *Conqueritur*, inquit, *iuſtè de peccatoribus tanquam de his quos peccare ipſe non cogit, ſimul etiam vt hi quorum miſeretur* HANC QVOQVE HABEANT VOCATIONEM, *vt dum conqueritur de peccatoribus, compungantur corde, atque ad eius gratiam conuertantur. Iuſtè ergo conqueritur & miſericorditer.* Hæc eſt alia quædam diuinæ gratiæ victoria de murmuratoribus relata.

Ex his omnibus concludit Auguſtinus hanc vnam eſſe intentionem Apoſtoli, *vt qui gloriatur, in Domino glorietur.* Et quia liberum arbitrium iterum rebellat, vt etiam in ſeipſo gloriari poſſit, iterum etiam cõprimitur cogitúrque cedere diuinę gratię his verbis. *Liberũ voluntatis arbitrium plurimum valet, imo verò eſt quidem, ſed in venundatis ſub peccato quid valet?...... Præcipitur vt rectè viuamus, ſed quis poteſt bene viuere, & rectè operàri niſi iuſtificatus ex fide? Præcipitur vt credamus ...... ſed quis po-*

teſt credere, niſi ALIQVA VOCATIONE, *hoc eſt aliqua rerum teſtificatione tangatur? quis habet in poteſtate tali viſo tangi mentem ſuam quo eius voluntas moueatur ad fidem? Quis autem animo amplectitur aliquid quod non delectat eum? Aut quis habet in poteſtate vt vel occurrat quod eum delectare poſſit, vel delectet cùm occurrerit? Cùm ergo nos ea delectant quibus proficiamus ad Deum, inſpiratur, hoc eſt præbetur gratia Dei, non nutu noſtro & induſtria aut operum meritis comparatur.* Vbi vides quam catenam nectat Auguſtinus. Opponunt liberi arbitrij patroni, ad hoc illud valere vt bene viuamus. at, inquit Auguſtinus, non bene viuitur niſi à iuſtificatis ex fide. Valebit ergo, inquiunt, ad fidem, quæ ideo nobis præcipitur quòd ſit neceſſaria. Sed, inquit Auguſtinus, fidem habere non poſſumus *ſine vocatione & teſtificatione*. Eſto, inquiunt, prædicationem admittimus in qua eſt & vocatio, & teſtificatio. At, inquit Auguſtinus, niſi cum externa prædicatione concurrat interius *viſum quoddam* quo mens *tangatur*, nihil fit. Hoc autem eſt vocationem externam coniunctam eſſe debere cum interna mentis illuſtratione, & quidem tali quâ voluntas moueatur; voluntas enim non amplectitur obiectum niſi priùs ad illud moueatur aliqua eius delectatione, hoc eſt aliqua complacèntia in eius bonitate, & hoc eſt vocationem non prodeſſe niſi ſit congrua. Eſto, dicent illi, non proſit niſi ſit congrua, quid tum? Nimirum, inquit Auguſtinus, cùm nemo habeat in poteſtate diſtributionem illam vocationum, & rerum diſpoſitionem ex qua ſequitur vt vni contingat vocatio congrua, alteri incongrua, & viceverſa; recurrendum eſt ad Dei miſericordiam, quâ factum eſt vt opportuno tempore veritas diuina reuelaretur, ita vt occurreret tale viſum quo ſic tangeretur mens eius qui credit, vt eius voluntas moueretur ad amplectendam fidem: & hoc eſt vocationem illius fuiſſe congruam ex ſpeciali Dei miſericordia, non ex libero arbitrio. Quia liberum arbitrium non fecit vt eſſet hæc

Digitized by Google

diſtributio vocationum potius quàm alia. Atque ita neceſſe eſt vt hîc etiam liberum arbitrium ſuccumbat, & diuinæ miſericordiæ gratiam fateatur.

Denique videntur illi qui cauſam agunt liberi arbitrij, poſſe adhuc pugnare contra gratuitam illam Dei miſericordiam, quòd non poſſit ſine aliqua ratione ex parte hominum electione illa, & diſcretione vti, ex pariter indignis hunc congruè, illum incongruè vocando: debere igitur ſupponi ex parte ipſorum motiuum aliquod. Auguſtinus reiectis alijs quæ videri poſſent hoc motiuum ſuppeditare, vt ſunt maius ingenium, minora peccata, honeſtæ, vtilêſque doctrinæ, *Reſtat ergo*, inquit, *vt voluntates eligantur, ſed voluntas ipſa niſi aliquid occurrerit quod delectet atque inuitet animum, moueri nullomodo poteſt. Hoc autẽ vt occurrat non eſt in hominis poteſtate.* Atque vt exemplo confirmet quod dicit, oſtendâtque bonas eorum qui eliguntur voluntates non præcedere gratiam vt eſſe poſſint motiuum, & ratio eiuſmodi electionis, *Quid volebat Saulus*, inquit, *niſi vt inuaderet, & traheret, vinciret & necaret Chriſtianos? Quàm rabida voluntas, quàm furioſa, quàm cæca!* Ecce tibi non bonam quæ eligi poſſet, ſed malam quæ deberet reprobari Pauli voluntatem, quâ non obſtante congrua vocatione vocatus eſt, vt Auguſtinus declarare pergit, *Qui tamen vna deſuper voce proſtratus, occurrente vtique tali viſo quo mens illa & voluntas refractà ſæuitiâ retorqueretur, & corrigeretur ad fidem, repentè ex Euangelij mirabili perſecutore mirabilior prædicator effectus eſt.* En tibi vocem externam cum interno viſo congruo Pauli conuerſionem operante.

Si hæ non ſunt illæ victoriæ quas Auguſtinus intelligit, quando dicit in hac quæſtione laboratum eſſe pro libero arbitrio, *ſed diuinam gratiam viciſſe*; nullæ vſquam ſunt. Sed vt ex dictis conſtat, hæ ſunt omnes victoriæ *congruæ vocationis*: Ergo Auguſtinus ſub nomine congruæ vocationis gratiam comprehendit: ergo malè illum

lum interpretantur qui extrinſecam tantùm vocationem intelligunt, excluſâ gratia *quâ mollitur cor, & frangitur.* Nec refert quòd vno aut altero loco *delectationis* meminit, quia conſtat meminiſſe illius tanquam alicuius ex vocatione conſequentis, hoc eſt ex tali *viſo*, quo ita mens *tangatur*, vt voluntas moueatur: vel quo voluntas *delectetur*, & rationem beneficij & gratiæ ponere potiſſimum in *occurſu talis viſi*. Atqui Baiani fatentur viſum hoc, & quicquid ad intellectum pertinet, ſignificari nomine vocationis: igitur vocatio gratiam ſignificat apud Auguſtinum in hoc loco. Iam cùm vocatio gratiam deſignet, dicatúrque rectè atque ad mentem Auguſtini vocatio congrua, videant illi quàm rectè negent dici debere gratiam congruam.

Confirmatur ex eo quòd Auguſtinus congruæ huic vocationi tribuit quod nonniſi gratiæ internæ ac propriiſſimè dictæ qua cor mollitur, & frangitur, conuenire poteſt, vt cùm ſupponit eſſe *effectricem bonæ voluntatis*; & quòd dicitur de ſpiritu & littera *Deus agere interius vbi nemo videt*, VISORVM SVASIONIBVS *vt velimus*, agere enim interna ſuaſione idem eſt atque interna vocatione. Id autem quo Deus agit interiùs vt velimus, propriiſſima gratia eſt. Ergo propria ratio gratiæ conuenit internæ vocationi. Nimirum ea eſt etiam propriiſſimè illuſtratio illa cœleſtis, quo nomine tum Patres, tum Concilia gratiam intelligunt. Et quidem ita vt ea ſit in nobis principium & prima radix beneficij ſupernaturalis, vnde ratio beneficij gratuiti deriuatur in motionem illam quæ fit in voluntate. Cap. 34. & lib. 83. q. 62.

Denique poſſunt etiam adduci pleraque alia quibus conſtat Auguſtinum in hac quæſtione inter gratiam & vocationem non diſtinxiſſe, vt cùm agens de Cornelio: *Nullomodo*, inquit, *ita operaretur niſi credidiſſet: nullo modo autem credidiſſet, niſi vel ſecretis per viſa mentis aut ſpiritus vel manifeſtioribus per ſenſus corporis admonitionibus* VOCARETVR Nimirum inhæret perpetuò verbis Rom. 5.

Apoſtoli *non ex operibus, ſed ex* VOCANTE *dictum eſt; quia maior ſeruiet minori.* vnde infert, ergo ante omne meritum eſt gratia.

§. III.

Implicata Baianorum doctrina & confuſa de congruitate externæ tantùm vocationis.

De gratia Salu. lib. 2. cap. 31.

RATIO qua probant Nou-Auguſtiniani Auguſtinum hîc agere de congruitate tantùm externæ vocationis; & hanc *ideo alicui congruam eſſe dicunt quia affectibus eius adaptata eſt;* & friuola eſt, & male colligitur ex illis Auguſtini verbis, *Quia non omnes vno modo affecti ſunt,* ideo licet multi vno modo vocentur, vocationem tamen non eſſe omnibus congruam. Nec capio quomodo congruere poſſit commentatio quam ſubtexunt, non ſolùm cum verbis Auguſtini, ſed ſecum ipſa, cùm inferunt, *externa eſt igitur vocatio & congruitas eius. Nam interna vocatio, ipſos affectus quibus congruit vocatio, non inuenit, ſed inſerit: quod vt intelligatur animaduertendum eſt ipſos affectus quibus congruit vocatio, & per quos idonei ſunt homines vt ſequantur vocationem vel eam capiant, vt eam capere apti ſint, prout Auguſtinus loquitur, per ipſam gratiam inſonante foris vocatione intrinſecus inſpirari: illis autem inſpiratis mox incipit placere quod promittitur & iubetur; diſplicere quod vetatur. Et ita fit capax vocationis, & ita fit ad eam ſequẽdam idoneus; ita denique, vt Auguſtinus loquitur, incipit ipſe congruere, & contemperari vocationi;* Quæ verba dico ſententiam continere implexiſſimam vt perturbatiſſimam.

In primis illud Auguſtini non *omnes vno modo affecti ſunt* malè omnino interpretantur de affectibus voluntatis qui per internam vocationem *inſeruntur;* hoc enim eſt rerum ordinem inuertere. Siquidem affectus voluntatis ſequuntur ex congruitate vocationis, non congruitas vocationis ex affectibus: nec idonea redditur

cauſa, cur aliqua vocatio ſit congrua, quia illi reſpondet talis affectus: ſed potius quòd illa congrua ſit, hoc eſt loco & tempori data, ideo reſpondent illi tales affectus: & ideo illud Auguſtini *non omnes vno modo affecti ſunt*, non de affectibus voluntatis, ſed de affectionibus intelligendum eſt, ſeu propenſionibus naturalibus aut acquiſitis, qua fit vt aliquid congruat meticuloſo quod non congruit audaci; & iracundo quod non congruit manſueto; & bilioſo, quod non congruit phlegmatico, & ſic de alijs.

Deinde quid eſt quod dicunt, vocationem internam *inſerere* ipſos affectus voluntatis? hoc enim eſt propriiſſimum actualis gratiæ officium: ac proinde interna vocatio propriiſſima eſt actualis gratia; & conſequenter quomodo illa vocatio congrua dicitur ab Auguſtino, ita etiam actualis gratia congrua dici poteſt. Quod tamen aduerſarij refugiunt.

Et quòd dicunt non *inuenire* affectus illos, ſed *inſerere*, an in eo diſtingui volunt à vocatione externa, quod hæc non *inſerat* ſed inueniat? Omnino id volunt, ideo enim congrua eſt quòd inueniat hominem hoc vel illo modo affectum. Quod ſi verum eſt, quomodo ſtat quod ſubiungunt, *ipſos affectus quibus vocatio congruit per ipſam gratiam intrinſecus inſpirari vocatione foris inſonante*? Quomodo inſpiratur vocatione foris inſonante; ſi vocatio inſonans iam inſpiratos inuenerit, quatenus inuenit hominem ijs affectibus affectum, ideóque congrua dicitur?

Quartò ænigma eſt etiam quod ſequitur, *Illis autem inſpiratis mox incipit placere quod promittitur & iubetur: & diſplicere quod vetatur.* Illi affectus numquid vel ſunt, vel ſupponunt iam talem aliquam complacentiam aut diſplicentiam? Quomodo igitur illis inſpiratis incipit placere quod placebat prius? confirmatur hæc contradictio, ex eo quod dicunt effectus illos *inſpirari per gratiam*. Gratia enim inſpirans voluntati aliquem affe-

ctum apud hos auctores eſt delectatio circa illud obiectum quod amplectendum proponitur. Ergo hoc ipſo quod eſt gratia, iam incipit placere, quandoquidem incipit delectare: & tamen, inquiunt, inſpiratis per gratiam affectibus, incipit placere quod promittitur & quod iubetur. Si prius delectabat, numquid & prius placebat? Tales plerique labyrinthi occurrunt apud hoſce Theologos, quibus facile intelligi poteſt illos tamdiu, & tam pertinaciter inhærendo ſcriptis Auguſtini diuturnam luſiſſe operam; ſed ſuo, non Auguſtini defectu. Atque hæc fuit prima ratio quâ illi gratiæ congruæ, & incongruæ diſtinctionem impugnarunt.

§. IV.

Abhorrere non ſolùm à communi Eccleſiæ ſenſu ſed etiam à mente Auguſtini quod dicunt, ſi dicenda ſit congrua vera per Chriſtum gratia, nullam eſſe incongruam.

De gra. ſal. l. 2. c. 32. SED impugnant ſecundò; quia eſto interna quoque gratia dici poſſit congrua, nulla tamen eſt quæ vocari poſſit incongrua quòd nulla ſit quæ non habeat effectum ſuum, & quidem *adæquatum*: hoc eſt, quæ non faciat totum quod apta eſt facere. Illa enim quæ imperfectam tantùm conuerſionem operatur, & velleitates ſolùm aliquas, vellem conciliari Deo, vellem relinquere occaſionem *peccandi*, & ſimiles, illa, inquam, habet ſuum effectum adæquatum quia operatur quidquid operari apta eſt; & nulla eſt alia quæ careat effectu: ac proinde, ſi quæ vocatio incongrua dicenda eſt, illa tantùm eſt externa, & forinſecus ſonans; & ſi quæ gratia interna propriè dicta congrua dicenda eſt, eiuſmodi eſt interna omnis, veráque per Chriſtum gratia. Quæ doctrina, vt vides, eò pertinet, vt negetur gratia ſufficiens prout ab efficaci diſtinguitur: poſtquam nulla

eſt quæ non ſit efficax reſpectu illius effectus, reſpectu cuius eſt ſufficiens, nulla quæ ſit ſufficiens reſpectu illius effectus reſpectu cuius non eſt efficax.

Hæc ſententia impugnatur imprimis ijs omnibus quæ afferri ſolent ad conuincendum eorum errorem qui negant gratiam ſufficientem, quæ hîc repetenda non ſunt: illud tantùm inculcandum eſt, vocationem illam externam quam vocant incongruam, non modò incongruam dici debere, ſed etiam nugacem,& illuſoriam, & quolibet potius nebulone circumforaneo dignam, quàm Deo infinitæ fidelitatis atque ſapientiæ. Quid enim eſt vocare ad aliquid faciendum, quando virtus neceſſaria nec ſupponitur, nec datur, nec offertur niſi nugari atque illudere miſero? hoc, inquit, ille meretur; mereatur certè, ſitque dignus illuſione illa, ſed proprio vnamquamque rem appella nomine, dicque illudi ei qui vocatur,& Deum qui vocat illuſorem eſſe. Quid enim aliud in ea ſententia cogitari poteſt? Eſto ſuo merito ſint alicui præciſæ manus ambæ: ſit ille ſuo merito proiectus in puteum: ſi quis deſuper funem porrigat hortetúrque vt apprehendat, eleuandus ſi tenuerit, ille non cenſebitur nugari & inſultare perdito? O Baiani & hoc Deo affingitis, quod non niſi de nequiſſimo circulatore fingi poteſt?

Sed quid diceris de illo qui iuſtus eſt,& Deo gratus: & tamen vi tentationis impellitur, & cadit? nam hic quoque caret gratia ſufficienti ad ſtandum: & tamen externa vocatione admonetur, excitatur vt ſtet, terretur, arguitur, niſi ſtet. Non illuditur illi, ſi nec habet vires ad ſtandum neceſſarias; & de iuuando nihilo magis cogitet Deus, quàm de conuertendo diabolo? Et quid eſt aliud hortari tunc vel præcipere, quàm fluctuantem inter vndas, & impeditum compedibus, ac manicis ferreis, hortari, ac iubere, vt enatet? Sunt hæ, inquiunt, Semipelagianorum obiectiones. Imo verò, inquam, ſunt obiectiones mortalium omnium quibus ſupereſt ſcin-

tilla rationis: nec ſi hæc obiecere Semipelagiani, vt Semipelagiani obiecerint, ſed vt homines non penitus amentes: nec aliter errauerint, quàm quia & Auguſtino, & Eccleſiæ Catholicæ imponebant eam doctrinam ex qua hæc ſequeretur: ſequuntur autem manifeſtè ex doctrina Nou-Auguſtinianorum, qui latiſſimè aberrant, ſi putant ſe conſumptis apud Auguſtinum viginti duobus annis dictaturam aſſequutos, & ius imperandi humanis ingenijs has inſanias reuera falſas.

Sed hoc tantum premo. Monſtratum eſſe, Auguſtinum ſub nomine congruæ vocationis complecti etiam internam gratiam. Iam quod inferunt: eſto illud, omnis ergo erit congrua, & incongrua nulla; dico manifeſtam habere oppoſitionem cum Auguſtini cogitatione. Qui cùm dicat Deum vti ſcientia quam habet, vt eligat opportunitates, & idonea tempora congruarum huiuſmodi gratiarum, nonne hoc ipſo clariſſimè ſignificat contingentiam eſſe aliquam in illa coniunctione congruitatis cum gratia, qua fieri poſſit vt quæ vno tempore atque vni homini congrua eſt, alteri non ſit. Quid neceſſe eſt captare tempora, vel hominum diſpoſitiones vt gratia poſſit eſſe congrua; ſi nulla eſt quæ non ſit neceſſariò talis? Detur quo libuerit tempore, & cui libuerit homini; congrua erit; & habebit effectum. Et quia comparant hanc gratiam cum ea qua Chriſtus ſuſcitauit Lazarum, & filium viduæ; nonne riſum excitaret qui diceret Deum ſpectare in ſuſcitandis hominibus varias mortuorum diſpoſitiones, vt ipſius voluntas effectum conſequeretur? Attendere v.g. num ex hydrope, an ex pleuritide mortui fuerint qui ad vitam reuocantur, an ex vulnere, an ex morbo? cui bono huiuſmodi obſeruationes: quocunque modo mortui fuerint clamet *Lazare veni foras:* &, *Adoleſcens tibi dico ſurge,* & reſederunt qui erant mortui. Auguſtinus tamen contrarium ſentit: & cùm variæ ſint diſpoſitiones hominum, Deum qui ſcit quid cuique congruat, miſereri

dicitur illius quem eò modo vocat *quem ſcit congruere vt vocantem non reſpuat* eligendo ex varijs modis, & relictis inefficacibus vnum ex efficacibus accipiendo, cuius congruitas illi nota eſt. quis autem locus eſſe poteſt vel huic ſcientiæ, vel huic electioni, ſi omnis modus efficax eſt cui coniungitur interna gratia, nullus autem eſt efficax cui illa non coniungatur? & quid valet quod addit de Eſau, cùm alius autem ſic moueatur ad fidem, non defuiſſe Deo modum, quo etiam Eſau moueretur, ſi eo vti voluiſſet? Quid enim eſt alius ſic, alius autem ſic, ſi omnes vno eodémque modo mouentur præſente interna gratia: & nulli vllo modo mouentur ea abſente? Nimirum hæc oſtendunt Nou-Auguſtinianos multo labore conſumptos, vt ſua ſenſa apud Auguſtinum inuenirent, non verò vt diſcerent quæ ſunt Auguſtini.

CAPVT XI.

Vindicatur item illud quod ſumitur ex lib.12. de Ciu.c. 6. de duobus hominibus æqualiter diſpoſitis, & affectis corpore, & animo, æqualitérque tentatis.

§. I.

Prima Baianorum interpretatio repugnat Auguſtini verbis atque ſententiæ.

RETINENDVM etiam eſt aliud Auguſtini teſtimonium minimè ambiguum ad probandum humanæ voluntatis ſub interna Dei gratia indifferentiam. Deſumitur illud ex 12. de Ciuitate Dei, vbi ſupponuntur duo homines eodem modo diſpoſiti corpore, & animo paritérque affecti, qui videant vnius corporis pul-

chritudinem, quâ viſâ vnus illorum ad illicitè perfruendum moueatur, alter in voluntate pudica ſtabilis perſeueret, & quærit Auguſtinus. *Quid putamus eſſe cauſæ vt in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala ..... An caro intuentis in cauſa eſt? Cur non & illius? An vero animus? Cur non vtriuſque?* Et quia dicere aliquis poſſet hunc fuiſſe tentatum occulta ſuggeſtione, non illum, vt hoc quoque impedimentum ab iſta quæſtione tollatur, ſupponit ambos eadem tentatione tentari, & vnum ei cedere atque conſentire, alterum eundem qui fuerat perſeuerare: cuius rei cauſam cùm alia non occurrat, hanc affert: *Quid aliud apparet, niſi alterum voluiſſe, alterum noluiſſe à caſtitate deficere?* Supponit igitur Auguſtinus potuiſſe cadere illum qui ſtetit, ſed noluiſſe: & ſtare potuiſſe illum qui cecidit, ſed cadere maluiſſe.

De gr Salu. l. 1. cap. 33. Huius teſtimonij reiectis alijs ſolutionibus duas potiſſimùm aſſignant Nou-Auguſtiniani. Primam fatentur non eſſe genuinam, ſed tamen non eſſe contemnendam; nimirum, Auguſtinum hîc non quærere cauſam ſtandi, ſed cadendi: & eò rem reducere, vt qui cadit non niſi propria voluntate putetur cecidiſſe. Quod non impedit ne qui ſtetit cenſeatur adiutus peculiari auxilio gratiæ Dei vt firmiùs quàm alter ſtaret. Quòd autem Auguſtinus ſupponit æqualiter affectos animo, & corpore; hoc ſine incommodo de naturali conſtitutione intelligi poſſe: neque impedire quominus diſpares adiutorio afferantur. Quæ ſolutio nihil aliud probat quàm Nou-Auguſtinianos ſic eſſe animo conſtitutos, vt quiduis aliud affingere malint Auguſtino, quàm apertiſſimam apud illum veritatem intueri.

Primò Auguſtinus, inquiunt, *non quærit cauſam ſtandi, ſed cadendi.* Quæſo legite, *quid putamus eſſe cauſæ vt in illo fiat*, IN ILLO NON FIAT VOLVNTAS MALA? in illo non fieri voluntatem malam, non eſt illum ſtare? Et conſequenter quærere quid ſit cauſæ cur in illo non fiat voluntas mala, non eſt quærere cauſam cur ſtet: ſeu cauſam

cauſam ſtandi? Dicere ſi caro eſt cauſa caſus vnius, cur non vtriuſque? Si animus, cur non vtriuſque: non eſt quærere cauſam *vtriuſque*? Et volunt Baiani vt in rebus obſcurioribus homines ipſis credant qui in tam manifeſtis vel fallunt vel falluntur?

Deinde cùm Auguſtinus ſupponat æqualiter tentatos, *vt hoc impedimentum*, inquit, *tollatur*: nonne clariſſimè ſignificat nolle ſe ſupponere quidquam, quo in illis duobus hominibus impediatur antecedens paritas in potentia conſentiendi vel diſſentiendi: & conſequenter iuſta ratio dubitandi, de alia cauſa diſparis affectus, quàm quia vnus voluit, alter noluit? Quid autem prodeſt quòd Auguſtinus tollat impedimentum inæqualis tentationis, ſi retinet impedimentum inæqualis virtutis quæ per auxilium ſubminiſtratur? nonne tam nulla fit ratio dubitandi, & inquirendi ſuppoſita inæqualitate in auxilio, quàm ſuppoſitâ inæqualitate in tentatione? Et vide an non Pſeudo-Auguſtiniani vocari poſſint qui tam abſurdam fingunt Auguſtini dubitationem. Siquidem iuxta horum Theologorum doctrinam dicendum erit Auguſtinum dubitare & cauſam quærere, cur ex duobus hominibus æqualiter diſpoſitis, æqualitérque tentatis, ita tamen vt vnus fulciatur auxilio inſuperabili contra tentationem, alius auxilio deſtituatur; cur, inquam, ex illis duobus hominibus, vnus ſtet, alius verò cadat? Nonne difficilis eſt quæſtio, & grauis admodum cauſa dubitandi? Et hæc difficultas digna eſt Auguſtini hæſitatione, & conatu in inuenienda ſolutione? Auguſtinus *orbis magiſter, Hercules Chriſtianorum, Doctor Doctorum, & Coryphæus, Angelicus, Seraphicus*, ſatagit vt reſpondere poſſit, cur ex duobus hominibus ille qui ſuſtinetur ne cadat, ſtet; & ille qui non ſuſtinetur, cadat?

Sed creſcit adhuc abſurditas ex doctrina Nou-Auguſtinianorum, iuxta quam Auguſtinus non potuit ſupponere quod ſuppoſuit, nimirum æquales eſſe ten-

tationes in ſtante, & cadente. Cùm enim ipſi philoſophentur eodem modo de delectationibus concupiſcentiæ quæ per tentationes excitantur reſpectu eorum qui cadunt, quo philoſophantur de delectationibus gratiæ in ijs qui tentationibus reſiſtunt: & perinde cenſeant inſuperabiles eſſe motus concupiſcentiæ, ſi deſit gratia, ac ſunt inſuperabiles eiuſdem gratiæ motiones; euidens eſt, ſicuti nec ſupponunt nec ſupponere poſſunt, æqualem gratiæ motionem, in eo qui cadit, & in eo qui ſtat; ita nec poſſe ſupponere æqualem concupiſcentiæ motionem in eo qui ſtat, & in eo qui cadit. In ſtante igitur ſupponenda eſt victrix, & inſuperabilis gratia, in cadente victrix & inſuperabilis concupiſcentiæ impetus, ſine vlla prorſus gratia: & hæc erit quæſtio quam Auguſtinus anxiè tractat, & de ſolutione ſollicitus eſt; Cur ex duobus hominibus ille qui iuuatur inſuperabili gratia contra tentationem, ſtet; ille qui pulſatur inſuperabili tentatione, & omni gratiæ adiumento deſtituitur, cadat? Baiani hæ nugæ impediuere vnquam ingenium Auguſtini? & fuit operę pretium hæc piſcari profunda illa viginti duorum annorum, vt dicitis, *immerſione in ſcriptis Auguſtini*? O malè conſtitutam operam!

Et quid eſt quod dicunt: vel quid ad inſtitutum facit, *ipſum adiutorium quod facit velle, cum ipſo velle intimè coniunctum eſſe: & cum eo quodam modo idem cenſeri*? Nonne etiam ipſa delectatio quæ facit conſentire tentationi, cum ipſo conſenſu intimè coniuncta eſt, & cum eo ſimiliter vnum facit? Impeditne hoc quo minus verum ſit ſemper Auguſtinum in eorum ſententia quærere cur ex duobus ille qui victricem habet gratiam, ſtet, & ille qui victricem habet tentationem ſine vllis ad ſtandum viribus cadat? verùm quia ipſi etiam putant hanc ſolutionem non eſſe genuinam, quamuis contemnenda non ſit, aliam excutiamus.

§. II.

Secunda etiam reſponſio manifeſtè falſum aſſumit, Auguſtinus loquitur de hominibus in ſtatu naturæ lapſæ conſtitutis.

SECVNDO igitur reſpondent Auguſtinum hîc non loqui de naturæ lapſæ ſtatu, ſed de ſtatu innocentiæ hominum, & Angelorum, in quibus prima voluntas mala, & bonæ voluntatis permanſio, non ex adiutoris, ſed ex voluntatis diuerſitate naſcebatur. Hîc enim quæri cauſam primæ omnino voluntatis malæ, & ad hanc quæſtionem illuſtrandam ponere Auguſtinum in duobus æqualitatem corporis, & animi, paritatémque tentationis cæterarúmque circumſtantiarum; *Sed ita vt & hic multis inſinuet modis ſe de prima mala voluntate proſequi diſputationem ſuam*, vnde colligunt, non ſolùm nihil hinc inferri poſſe pro indifferentia voluntatis ſub gratia in ſtatu naturæ lapſæ, cuius longè alia ratio eſt quàm ſtatus naturæ integræ; quin potius eorum ſententiam qui eam adſtruunt iugulari, quatenus eo ipſo quòd vtuntur hoc argumento, conſtat ipſos non diſtinguere inter gratiam vtrique ſtatui conuenientem contra tam apertam Auguſtini doctrinam.

Hæc ſolutio nihilo melior eſt priore, uguſtinus, inquiunt, loquitur de ſtatu innocentiæ, & de prima voluntate mala tum Angelorum tum hominum. Baiani legite. *Si aliqui duo æqualiter affecti animo, & corpore videant vnius corporis pulchritudinem, qua viſa vnus eorum ad illicitè perfruendum moueatur, alter in voluntate pudica ſtabilis perſeueret.* In ſtatu innocentiæ ante lapſum Adami, & Euæ fueruntne duo, quorum vnus viſo pulchro corpore moueretur ad illicitè perfruendum, alter ſtabilis permaneret? Non, inquis, ſed potuiſſent eſſe ſi ſtatus ille permanſiſſet. At Auguſtinus quæritne cauſam mali, quod potuiſſet eſſe,

an mali quod fuit? 2. hic loquendi modus, *Quid putamus eſſe cauſæ vt in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala*, ſignificat ne rem quæ poterat eſſe, ſi Adamus non peccaſſet; an potius rem quæ modò ac in præſenti rerum ſtatu contingens eſt? 3. Quòd dicit vnum viſo illo corpore *moueri ad illicitè perfruendum*, nonne ſatis indicat concupiſcentiæ motum qualem modo experiri homines ſolent; & qualem experiri non poterant in ſtatu innocentiæ? 4. Si hoc pertinet ad ſtatum innocentiæ, quidni & quod eſt in ſequentibus capitibus in quibus idem argumentum tractatur? & tamen conſtat agi de hominibus prout ſunt in præſenti ſtatu. Vt v. g. quod eſt in cap. 8. *Itaque ſcio in quo ſit mala voluntas, id in eo fieri quòd ſi nollet non fieret: & ideò non neceſſarios, ſed voluntarios defectus iuſta pœna conſequitur. Deficitur enim non ad mala ſed malè ...... Neque enim auri vitium eſt auaritia, ſed hominis peruersè amantis aurum Neque luxuria eſt vitium pulchrorum ſuauiùmque corporum, ſed animæ peruerſæ amantis corporeas voluptates ...... Nec iactantia vitium eſt laudis humanæ, ſed animæ peruersè amantis laudari ab hominibus ...... Nec ſuperbia vitium dantis poteſtatem, &c. Ac per hoc qui peruersè amat cuiuslibet naturæ bonum, etiam ſi adipiſcatur, ipſe fit in bono malus, & miſer meliore priuatus*: hæc quis intelligat de ſtatu qui fuiſſet ſi Adamus non potuiſſet, & non potius de ſtatu qui nunc eſt? & tamen in hiſce capitibus, inquiunt ipſimet Nou-Auguſtiniani, *per eaſdem lineas reciprocat diſputationem ſuam de prima voluntate, collimans perpetuò ad ſcopum intentionis ſuſceptæ: & quærens vtrum cum illa voluntate mala creati ſint, an à bona voluntate deficiendo mutati.* Quemadmodum ergo hîc per ea quæ contingunt in ſtatu naturæ lapſæ, ſemper conſequentia mala intelligi vult quæ fuerit cauſa primi mali, cur non & illic vbi agitur de duobus æqualiter affectis animo, & corpore?

Deinde quod dicunt quærere Auguſtinum primæ malæ voluntatis cauſam, veriſſimum eſt, ſed veriſſimum etiam eſt quòd addunt, *tantùm primæ omnino*, hoc eſt voluntatis malæ Angelorum tantùm. Nam mala hominum voluntas non fuit prima mala, præceſſerat enim malitia voluntatis Angeli: nec dici poteſt quærere cauſam primæ malæ voluntatis in quolibet genere creaturarum liberarum; videlicet Angelicæ, & humanæ, ſed primæ *omnino* reſpectu omnium generum. Nam de prima mala voluntate hominum hîc non agit, ſed in ſequenti libro; & ſi de ea ageret, ageret de voluntate guſtandi pomũ vetitũ, cuius tamen nullam facit mentionem; & non de voluntate duorum aſpicientium pulchram mulierem, quod in ſtatu innocentiæ nunquam contigit. Et hoc ſignificat Auguſtini diſcurſus ille, *ſi eſt aliqua res efficiens malæ voluntatis, aut habet, aut non habet aliquam voluntatem; ſi habet, aut bonam profectò, aut malam: ſi bonam, quis ita deſipiat, vt dicat quòd bona voluntas fecit voluntatem malam ...., ſi autem res iſta quæ putatur facere voluntatem malam, ipſa quoque habet voluntatem malam, etiam eam quæ fecerit res conſequentor interrogo: atque vt ſit aliquis inquirendi modus,* CAVSAM PRIMAE VOLVNTATIS MALAE INQVIRO. NON EST ENIM PRIMA VOLVNTAS MALA, QVAM VLLA FECIT ETIAM VOLVNTAS MALA, *&c.* quæ oſtendunt inquiri cauſam voluntatis malæ ita primæ, vt non ſupponant priorem etiam alterius ordinis; quomodo voluntas hominis peccantis, vt iam dixi, prima eſſe nequit. Non ergo cauſam illius inquirit, ſed cauſam malæ voluntatis Angelorum, quæ prior fuit non ſolùm in ſuo genere, ſed abſolutè reſpectu cuiuſcumque alterius generis, fuit enim cauſa malæ voluntatis hominum, & hoc oſtendit vel ipſa capitis huius inſcriptio, quæ eſt. *Quæ cauſa ſit Beatitudinis Angelorum bonorum, & quæ cauſa ſit miſeriæ Angelorum malorum*: & toto libro diſputatur de Angelis tantùm, eo quòd ſupponatur primum pecca-

tum ſeu primum malum quod in mundo fuit, in Angelis fuiſſe. Illius autem primi mali cauſa inuenta, de qua ſemper Auguſtino cum Manichæis controuerſia fuit, facilè eſt inuenire cauſam malorum conſequentium.

Ergo quod dictum eſt de duobus hominibus, eandem pulchritudinem ſpectantibus, nullomodo eò tendit, vt inueniatur cauſa primæ malæ voluntatis hominum: ſed vt ex ijs quæ videmus ipſi vel experimur in hoc ſtatu, coniectura fiat, quod tali quodam modo potuerit incipere malum in Angelis. Ita vt quemadmodum voluntas avari mala ſit, eo quòd aurum peruersè amet; & voluntas laſciui, quòd peruersè amet corporeas pulchritudines, & ſic de aliis; ita credatur potuiſſe incipere prima mala voluntas Angeli eo ipſo quòd peruersè amarit ſuam excellentiam. Et ſicut in duobus qui ſupponuntur antecedenter æquè diſpoſiti ad bonum & malum, intelligimus vnum pro ſua libertate perſtare in innocentia, & propoſito caſtitatis; alium pro ſua libertate excidere ab ea, ita vt huius diſparitatis non ſit quærenda vlterior aliqua ratio, vel determinatio ad malum, ita diſparitatis illius quæ Angelos diſtinguit, aliis perſeuerantibus, aliis cadentibus, non eſſe quærendam vlteriorem vel ſuperiorem aliquam cauſam, ſeu determinationem ad cadendum, ſed ſtandum in ipſorum libertate, quâ factum eſt, vt cùm multi ſtarent, alii tamen cadere voluerint peruerſo ſui ipſorum amore. Proponit igitur Auguſtinus id quod iam ſit in hominibus, vt oſtendat quid initio factum ſit in Angelis.

Nec obſtat quod Baiani obiiciunt, S. Auguſtinum dum loquitur de antecedenti paritate illa duorum hominum, non meminiſſe delectationis concupiſcentiæ per quam homines iam impelluntur ad malum, & dicere, *nihil eſſe homines*, ante illam malam voluntatem *præter naturam bonam*, relictis multis alijs vitijs quæ lapſam comitantur. Nam quòd attinet ad concupiſcen-

tiam, ſufficienter illam expreſſit, vt iam dixi, & quamuis non exprimeret, eo ipſo tamen quòd ſuppoſuit duos illos homines æqualiter eſſe affectos animo & corpore, complexus eſt omnia quæ requiri poterant, & quæ diſtinctiùs exprimere ſuperfluum erat. Iſta enim diſputatio de origine mali Manichæos potiſſimum ſpectabat, qui peccatum originale, & natam exinde corruptionem non admittebant, vt Auguſtinus aliàs monet, vnde minutiùs illa omnia recenſere nil erat aliud quàm dare occaſionem nodum in ſcirpo, vt dici ſolet, quærendi: præterea nihil faciunt ad ſoluendam quæſtionem, cùm ſupponantur paria in duobus hominibus, & quærenda ſit alia cauſa quæ ſuppoſita paritate illa diſparitatem faciat qua vnus conſentit ad malum potiùs quàm alius: & ideò ſuperfluam quoque fuiſſe tentationis expreſſionem Auguſtinus ſignificat dum dicit, *An dicēdum eſt alterum eorum occulta maligni ſpiritus ſuggeſtione tentatum, quaſi non eidem ſuggeſtioni, & qualicumque ſuaſioni propria voluntate conſenſerit? hanc igitur conſenſionem, hanc malam quam malè ſuadenti attribuit voluntatem, quæ in eo res fecerit quærimus.* Hoc enim eſt dicere ſuperfluum eſſe allegare tentationem, cùm ſuperſit ſemper difficultas inueniendi cauſam cur vnus ei conſentiat, & non alius ex tentatis æqualiter? ſimiliter dicere ſuperfluum eſſet concupiſcentiæ meminiſſe, cùm ſemper quærendum ſuperſit, cur vnus illi obediat & non alius: & ſuperfluum eſſet ignorātiæ meminiſſe, cū ſemper ſuperſit quærendū, cur vnus ex illa detrimentū accipiat, & non alius. Et ſic de cæteris quæ paria in ambobus ſupponuntur, ex quibus conſtat Auguſtinum hoc vnum obtinere velle, vt quidquid ſit de concupiſcentia, de ignorantia, de malis inclinationibus, omnibuſque naturæ vitiis, agnoſcatur principium antecedenter indifferens, & tamen determinatiuum & electiuum, ad quod referatur quòd vnus peccet, & non alius; quo ſemel obtento nullus deinceps ſupereſt labor in

inueniendo principio illius primi mali quo diuiſi ſunt Angeli. Quia ſcilicet in illis quoque fuit principium illud indifferens, & electiuum, quo cæteris antecedenter paribus facta eſt conſequens diſparitas peccantis à non peccante.

At, inquis, Auguſtinus dicit, ante malam voluntatem non eſſe in illis hominibus *niſi naturam bonam.* Ita eſt, quia natura rationalis & libera, etiam ſi ſit natura lapſa peccatis per baptiſmum, aut pœnitentiam deletis, non eſt niſi natura bona: nec ſit formaliter & propriè mala niſi per aliud peccatum propriè dictum, idque mortale, quod nihil cogit admittere aut ſupponere antecedenter in illis duobus hominibus; vnde etiam excluditur quod addunt, Auguſtinum loqui de peccato quod incipit, dum ait, *inueniet voluntatem malam non ex eo eſſe incipere quia natura eſt, ſed ex eo quia ex nihilo facta eſt*: cùm enim ſupponatur homo mundus à peccato, & in propoſito caſtitatis viuens, neceſſe eſt vt initium aliquod detur illi peccato per quod ille ſtatus mutatur, etiam ſi olim quoque fuiſſet ſub eodem vel ſimili peccato, quia hoc iam non attenditur. Dicitur autem peccatum incipere ex eo quòd natura de nihilo facta eſt. Quia natura creata inde trahit mutabilitatem ſuam, & vim illam vertendi ſe à bono in malum, vnde principium eſt omnis peccati. Hæc eſt Auguſtini doctrina cui Nou-Auguſtiniani dicuntur *ſe immerſiſſe*, & quidem improuidè, quòd non deberent neſcire fieri poſſe, vt in optima etiam aqua qui natare neſciunt, immerſi ſubmergantur & pereant.

CAPVT.

CAPVT XII.

S. Hieronymus à calumnia Nou-Auguſtinianorum liberatur.

§ I.

Quod Baiani damnant in Hieronymo, Catholicam admittit interpretationem, & Caluini tantùm regulis aduerſatur.

NON ſatis fuit Nou-Auguſtinianis SS. Patres quotquot Origenem & Auguſtinum interiecti ſunt, atque adeò Eccleſiam ipſam vniuerſam, cuius eadem fuit toto illo tempore, hoc eſt ducentis circiter annis, cum Sanctis illis Patribus fides, inquinare iniecto Semipelagianiſmi opprobrio: in ipſos quoque Auguſtini coætaneos, & in bello Pelagiano commilitones calumnia graſſata eſt, atque ipſius potiſſimùm Hieronymi temerare gloriam eſt aggreſſa. Sic enim loquuntur, *Ex quo profectum eſt, vt Maſſilienſes D. Auguſtini doctrina velut noua non parum offenderet quod & præcedentium Patrum authoritas & ſenſus Eccleſiaſticus repugnare videretur. Proinde non abs re fuerit paulò diligentiùs indagare quinam antiquorum ante Maſſilienſes, & Auguſtinum in opinionem illam lapſi ſint. Occurrit hîc inter primos D. Hieronymus,* QVI SENTENTIAM ILLAM ITA CLARE DISERTEQVE PROFITETVR, VT NON VIDEAM QVO PACTO EXCVSARI POSSIT. Et allatis Hieronymi verbis, ex tertio libro contra Pelagianos; *Quid manifeſtius*, inquit, *dici poteſt?* Iterúmque alio teſtimonio producto: *Ita*, inquiunt, *D. Hieronymus etiam aduerſus Pelagianos dimicans nihil diuinæ gratiæ derogari putat, ſi ſibi primas partes liberum arbitrium vendicaret.* Vides Hieronymum non ſuſpicione tantùm aut in ſpeciem, ſed *manifeſta* conuictione, ab hoc Auctore iudicari la-

Lib. 7. de hæreſ. Pelag. cap. 42 & 17.

pſum eſſe in errorem Semipelagianorum. Neque id ſicut Auguſtinus, olim tantùm, & ante exortam Pelagianam hæreſim, cuius occaſione re melius diſcuſſa intelleâque, ſententiam mutarit; ſed verò etiam admodum ſenem, & paucis ante mortem annis, & intellectâ Eccleſiæ ſententiâ contra doctrinam Pelagij, & lectis etiam aliquibus Auguſtini libris contra eiuſdem Pelagij doctrinam ſcriptis, quibus veræ, ac medicinalis gratiæ neceſſitas explicatur, vt conſtat ex hoc libro 3.

Loca illa Hieronymi quæ imaginarium hunc lapſum continent ſic habent. *Iuſtitia labore & induſtria, ac diligentia,* ET SEMPER SVPER OMNIA DEI CLEMENTIA *cuſtoditur, vt noſtrum ſit rogare, illius tribuere quod rogatur, noſtrum incipere, illius perficere, noſtrum offerre quod poſſumus, illius implere quod non poſſumus.* Et deinde, *Vbi miſericordia & gratia eſt, liberum ex parte ceſſat arbitrium, quod in eo tantùm eſt, vt velimus atque cupiamus, atque placitis tribuamus aſſenſum. Iam in Domini poteſtate eſt, vt id quod cupimus, quod laboramus. ac nitimur, illius ope, & auxilio implere valeamus.* Nihil neceſſe eſt addere Hieronymum his locis non negare internam & actualem gratiam Dei ad vllũ actum bonum bonámque volũtatem: quia ipſa ſtatim inſpectione conſtat nullam hîc exprimi gratiæ huiuſmodi negationem, quæ ſi nihilo magis fuiſſet expreſſa in iis quos antea damnauimus Semipelagianis, & ipſi quoque abſoluti eſſent, ex impoſita omnibus obligatione interpretandi quantum fieri poteſt aliorum dicta factáve in bonam partem: & minimè conſequens ſit, vt ſi quis diuinæ gratiæ non meminit, ſtatim illam neget. Sed neque dici poteſt S. Hieronymum illam omittere, *cùm ſuper omnia Dei clementiam* requirat, quod ex antecedentibus, & conſequentibus magis confirmari poſſet ſi eſſet neceſſe.

Neque eſt quòd quiſquam obiiciat, antitheſi illa *noſtrum eſt rogare, illius tribuere,* ſignificari noſtrum tantùm eſſe rogare, itaut implicita contineatur gratiæ negatio.

Digitized by Google

Quemadmodum in ſimili antitheſi Auguſtini explicatum antea eſt. Quia non eſt ſimilis antitheſis iſta cum Auguſtiniana. Dicebat Auguſtinus, *quod ergo credimus noſtrum eſt. Quod autem bonum operamur, illius eſt qui*, &c. Vbi vides oppoſitionem eſſe inter duo quæ à nobis fiunt, nos enim credimus, nos etiam operamur. Cùm ergo opponeretur modus quo operamur, modo quo credimus: in eo quòd modus quo operamur ſit ex diuina gratia, quæ nobis operandi facultatem, & volũtatem inſpirat: conſequẽs erat vt modus quo credimus, eandem gratiam excluderet. Et ideò S. Auguſtinus correcta iam ſententia antitheſim illam de medio tollit, cùm dicit *vtrumque noſtrum eſſe, & vtrumque Dei.* At in antitheſi Hieronymi opponitur hoc quod eſt, *rogare*, cum eo quod eſt *Deum tribuere quod rogamus.* v. g. Rogamus vt det nobis auxilium gratiæ ad tentationem vincendam, hoc noſtrum eſt, quatenus libero arbitrio cooperamur gratiæ mouenti nos ad orationem, ſed ad auxilium diuinæ gratiæ quod nobis tribuitur ad vincendã tentationem, nullomodo concurrimus per liberum arbitrium; ſed merè paſſiuè nos habemus, ſtat ergo in hoc antitheſis quòd Dei ſolius ſit tribuere quod petimus; quòd rogamus non ſit Dei ſolius, ſed etiã ſit noſtrũ. Eodem modo *Dei ſolius eſt perficere quod cœpimus*, quia licet concurrat ſemper in exercitio virtutum noſtra voluntas, conſummatio tamen, & complementum operis diuini tam multa includunt, quæ ſunt Dei ſolius, vt rectiſſimè dici poſsit noſtrum quidem eſſe cum diuina gratia incipere, ſed expectandam ab illo ſolo noſtri operis perfectionem, quatenus ad eum pertinet quòd cogitationes conſtanter congruas ſuggerit in occaſionibus peccandi, quòd auertit pericula, quòd dæmonem continuo frænat, quod concupiſcentiæ moderatur ne ſupra modum ſæuiat, quòd implendi quæ rectè concupita ſunt, tempus & occaſio, & vires ſuppetant, & tandem quòd animũ ita compoſitũ à corpore mors opportuna

ſeparet. Hoc ſenſu illius *ſolius* eſt perficere quod ipſi cum ordinaria quam dat gratia rectè incipimus. Eodémque modo illius *ſolius* eſt implere, quod nos cum eius auxilio poſſumus offerre: & hoc eſt quod dicit *ex parte ceſſare liberum arbitrium, vt miſericordiæ gratiæque locum det*: quia qua parte quidpiam Deo ſoli tribuitur, liberum arbitrium nihil habet. Itaque minimè dubium eſt, quin Hieronymus his locis nullomodo neget neceſſitatem diuinæ atque internæ gratiæ dono creationis, & naturalibus bonis ſuperadditæ; quod poſſet ex adiunctis confirmari: ſed minimè neceſſarium eſt, præſertim cùm diſputemus cum iis qui cæteros Semipelagianos etiam vbi expreſsè negant internam gratiam, illam tamen admittere contendunt.

Ergo in eo tantùm videtur illis Semipelagianus S. Hieronymus, quia gratiam quidem internam admittit, ſed cui liberum ſit voluntati vel obtemperare, vel repugnare. Et ego etiam libenter aſſentior aſſerentibus talem à S. Hieronymo gratiam approbatam eſſe: atque hoc vt alia deeſſent ſatis indicari contendo verbis illis quibus dicit, *noſtrum eſſe vt velimus, & cupiamus, & placitis tribuamus aſſenſum*: ſed quòd aliunde certiſſimis argumentis cõſtet Hieronymum perquàm orthodoxum fuiſſe, miniméque de Semipelagianiſmo ſuſpectum; inde neceſſariò cogi dico, eos qui de diuina gratia ita modò philoſophantur, non niſi per calumniam, & ignorantiam antiquæ doctrinæ poſſe dici putaríue Semipelagianos, niſi apud eos qui Semipelagianiſmum ex Caluini regulis metiuntur.

§. II.

Iniuriæ Hieronymo illatæ contradicit Apoſtolica ſedes & Concilium Romanum ſub Gelaſio.

De gratia Salu. lib. 2. cap 12.

ATQVE vt manifeſta fiat eiuſce rei probatio, videndum eſt quid tandem ferat error Semipelagianorum ille quem imaginantur de gratia indifferenti. Reſ-

pondent aduerſarij. *In primis illi damnati dicuntur merita cenſuræ ſeueritate tanquã diuinæ gratiæ deſtructores, & liberi arbitrij præſumptores.* Hoc igitur etiã pertinet ad doctrinã Hieronymi, iuxta benignã quã de illo Nou-Auguſtiniani cõceperunt opinionem. Dicitur inſuper re ipſa, quãuis à neſciẽtibus ac deteſtantibus, *occlamari Chriſto ſaluatori, Recede à nobis, quid te medicum iactas? Non eſt opus nobis tuo medicinali adiutorio.* Et hoc quoque cadet in Hieronymum. Dicunt præterea eum qui non intelligit gratiam illam quam Hieronymus non intellexit, *quantumuis fide rectus, & Catholicus ſit, velit nolit opinione Pelagianum eſſe. Tam enim delicatum eſſe hoc diuinæ gratiæ myſterium, vt quemadmodum Apoſtolus Iacobus de præceptis dixit, quicunque totam legem ſeruauit, &c. ita, & hic quicunque totam Chriſti gratiam, & fidei puritate, & ſententiæ ſinceritate prædicauerit; ſi vel in minimo ab indiuiſibili veritate aberrauerit, naturæque viribus ſuffragetur, non in qualiſcunque hallucinationis errorem;* SED IN IPSAM PELAGIANISMI VORAGINEM INCIDISSE OMNIVMQVE ADEO PELAGII ERRORVM, QVIBVS, ET NATVRAM, ET GRATIAM SVFFOCAVIT, REVS ESSE CONVINCI POTEST. Reus ergo conuinci poteſt Hieronymus omnium errorum Pelagij, tamquam ipſa Pelagianiſmi voragine abſumptus. Præf. in lib. 1. de gr. Sal.

Dicunt Auguſtinum non agnouiſſe, nec agnoſcere potuiſſe gratiam iſtam ab Hieronymo cognitam, & quam vocãt *potentialem, niſi regulas omnes fundamentales, quibus innixus naturam gratiæ medicinalis tradidit & explicuit, vellet interimere.* Igitur Hieronymus interemit. Hoc autem ſic iterum explicant: *Quapropter quiſquis iam alia diuinæ gratiæ adiutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ deſerant ſi velint, & in quibus permaneant ſi velint: cum quibus tamquam ſufficientibus operentur ſi velint; nihil aliud imprudens facit, niſi vt originalis peccati virus euacuet, illæſas liberi arbitrii vires eſſe, Chriſtum fruſtra veniſſe, & gratis mortuum eſſe perſuadeat.* Igitur Hieronymus peccatum Ib. lib. 2. c. p. 27.

originale tollit, naturæ læſionem languorémque ignorat, crucis gratiam euacuat. Dicunt Pelagianos, & Semipelagianos prædicaſſe gratiam *ſpuriam*. Igitur illam adulterauit S. Hieronymus.

De gr. ſal. l. 8. c. 1.

Atqui hæc in primis contradicunt manifeſtis ſummorum Pontificum teſtimonijs de Orthodoxa fide Hieronymi, etiam in ijs quæ ad vires liberi arbitrij, & gratiæ neceſſitatem pertinent. Manifeſta enim ſunt verba Pelagij cap. *Sancta Romana*, hoc eſt in Concilio Romano 70. Epiſcoporum quæ ſic habent: *Item Ruffinus vir religioſus plurimos Eccleſiaſtici operis edidit libros, nonnullas etiam ſcripturas interpretatus eſt. Sed quoniam Beatus Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notauit, illa ſentimus quæ prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus: & non ſolum de Ruffino, ſed etiam de vniuerſis quos vir ſæpiùs memoratus zelo Dei, & fidei religione reprehendit. Item Origenis nonnulla opuſcula quæ vir Beatiſsimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus, reliqua autem omnia cum Auctore ſuo dicimus eſſe renuenda.* Putant Baiani eo ſe paſſim argumento nos vrgere, quòd Auguſtini doctrinam approbarint ſummi Pontifices, & cum illis Eccleſia vniuerſa: nec quidquam habent in ore frequentius quàm Innocentium, Zoſimum, Cæleſtinum, Hormiſdam, Ioannem, &c. Nos verò, & approbatam concedimus Auguſtini doctrinam, & negamus nos approbatæ repugnare. Ipſi qui apertiſſimè profitentur ſe damnare doctrinam Hieronymi, quid dicunt ad ſimilem doctrinæ illius approbationem? Non propono illis Vrbanum Octauum, non Pium quintum, aut Gregorium XIII. non denique qui modò Eccleſiæ præeſt Innocentium X. quia illi recentioribus iſtis opponunt antiquos, iubéntque nos eorum qui loquuntur, & quos audimus, manifeſtiſſimas declarationes interpretari ex eorum ſcriptis qui mortui ſunt, hoc eſt ex mortuis diſcere quid ſentiant viui: & ex mutis quid loquentes dicant: denique de præſentibus, & quæ ſen-

Diſt. 15.

ſibus noſtris expoſita ſunt, iudicare nos volunt ex præteritis, & ex iis quæ non ſunt, cognoſcere ea quæ ſunt. Sed tamen pareamus ineptæ legi. Gelaſius ex antiquis illis Pontificibus vnus eſt, vixit ſæculo ſexto, ante Hormiſdam, Felicem, Ioannem, & alios qui ſolent obiici S. Auguſtini approbatores. Nec ſolus loquitur, ſed cum Concilio 70. Epiſcoporum, ex quibus facilè intelligitur quis eſſet ſenſus non Romanæ tantùm, ſed & adiunctarum Eccleſiarum. Adde quæ retulimus antea ex Epiſtola eiuſdem Gelaſij ad Picenos Epiſcopos, vbi Hieronymum vocat alterum cum Auguſtino lumen Magiſtrorum Eccleſiaſticorum. Lib. 1. c. 8.

Cum Gelaſio verò loquuntur ex conſequentibus quotquot ius Canonicum, cui eſt inſerta definitio illa Gelaſii, approbarunt. Quid igitur de Hieronymo pronunciat Gelaſius? Quid ſenſere qui Eccleſiam ſequuti ſunt? *Illa ſentimus*, inquiunt, *quæ prædictum Beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus* in iis quæ ille de arbitrii libertate contra Ruffinum notauit. Quid autem notare potuit contra Ruffinum Hieronymus, quàm quod ipſe ſentiebat? Atqui ſenſus ipſius erat Semipelagianus perinde atque Ruffini, vt Baiani ſupponunt. Idem igitur ſenſerit Gelaſius. Idem Eccleſia Gelaſio conſentiens? potuít ne Hieronymus aſſertor eſſe gratiæ diuinæ contra Ruffinum, qui contra Pelagium *deſtructor* eſt? Potuít ne contra Ruffinum infirmitatis liberi arbitrii confeſſor eſſe, qui contra Pelagium virium illius *præſumptor* eſt? Potuít ne contra Ruffinum Orthodoxus eſſe, qui contra Pelagium imprudentia lapſus *Pelagianus* fuit abſorptúſque *Pelagianiſmi voragine & errorum illius omnium, quibus, & naturam, & gratiam ſuffocauit, reus*? Regulas omnes fundamentales quibus innititur doctrina de gratia medicinali contra Pelagium, *interemit*; & illam confirmauit contra Ruffinum? *Spuriam* tantùm gratiam defendit contra Pelagium; & germanam aſſeruit contra Ruffinum? *læſionem* liberi arbitrii neſci-

uit contra Pelagium; & eandem contra Ruffinum confeſſus eſt? Quòd ſi conſentiens eſt & vniformis doctrina Hieronymi, quid facit Gelaſius? quid facit Eccleſia Gelaſio conſentiens dum approbat doctrinam Hieronymi de libero arbitrio contra Ruffinum? Approbat *deſtructionem* gratiæ? Approbat *præſumptionem* ſanitatis liberi arbitrii? Approbat *ſpuriam* gratiam? Approbat demum *omnes errores Pelagii*? & tota voluitur in caput, & in *voraginem Pelagianiſmi* præcipitatur? Baiani quid dicitis?

Sed non ſolùm approbat Gelaſius Hieronymi doctrinam contra Ruffinum, approbat & contra Pelagium. Quid enim eſt quod dicit, *& non ſolùm de Ruffino, ſed etiam de vniuerſis quos vir ſapiens memoratus zelo Dei, & fidei religione reprehendit.* Inter vniuerſos illos Pelagius eſt, *quem vir ſapiens zelo Dei, & fidei religione reprehendit* illo trium librorum dialogo. An ergo ibi approbatur vbi omnium errorum Pelagii fit reus? vbi cadit in Pelagianiſmi voraginem? Baiani quid dicitis?

Sed & illud notate quod additur, *Origenis opuſcula ſuſcipi quæ Beatus Hieronymus non repudiauit.* Veſtrum eſt illud, *Origenes Pelagianorum omnium origo.* Quod ſi Hieronymus eadem labe infectus fuit, quis illi tutò commiſerit examen operum Origenis, & diſcretionem? quis fidere poterit ipſius emendationibus? Et ſi dum Pelagium inſectatur, Pelagianus tamen fit, quis adeo inſaniat, vt Orthodoxum factum putet dum Origenem legit, hoc eſt dum haurit ex ipſa Pelagianiſmi vt dicitis origine? hoc verò eſſet Origenem in aqua ſordida lauare: & tamen purgata putat Gelaſius opuſcula illa quæ Hieronymus emendauerit. Ergo ſi quæ ſuperſunt ingenui ſenſus Chriſtianíque pudoris reliquiæ, agnoſcenda eſt atque humiliter deprecanda viro ſanctiſſimo illata iniuria: & quando conſtat nihilo minorem eſſe ipſius quàm S. Auguſtini approbationem in iis quæ ſpectant

De hæreſ. Pel. l. 2. c. 5.

ſpectant ad doctrinam liberi arbitrij ; concludendum eſt ſanam quoque atque integram eſſe Hieronymi de viribus liberi arbitrii ſententiam : & quia verum vero non poteſt eſſe contrarium, non eſſe illam ab Auguſtini ſententia per Eccleſiam ſimiliter approbata diuerſam. Rurſus quia non dubitant Nou-Auguſtiniani, quin S. Hier. gratiam prædicarit, cui liberum eſt obtemperare, vel reſiſtere; cogitur minimè id repugnare D. Auguſtino, poſtquam ei non repugnat ſententia Hieronymi; & quod inde vltimò ſequitur, S. Hieronymum temerè atque iniquè damnatum, & S. Auguſtinum malè à Nou-Auguſtinianis intellectum.

His adde quod præmitti potuerat, Damaſum Papam agere ſolitum cum Hieronymo veluti cum magiſtro, præſertim dum germanam ſcripturæ ſacræ intelligentiam requirebat. Et ſunt, opinor, Pelagianorum etiam controuerſiæ ad eam regulam exigendæ, in qua ſi fallit Hieronymus, quid Damaſo fiet qui Magiſtrum errantem ſequutus eſt? Ep. 124. apud Hier.

§. III.

Contradicit & Auguſtinus & Proſper.

QVOD vt magis adhuc confirmetur, interrogemus ſecundò ipſiſſimmet ſanctum Auguſtinum, à quo Nou-Auguſtiniani prædicant ſe doceri omnem veritatem. Quid igitur ſentit Auguſtinus de doctrina Hieronymi in iis præcipuè quæ ſpectant ad confutationem Pelagianiſmi? Ille & viuum conſulit & mortuum laudat ſine vlla vſquam exceptione. Per veſtram fidem Baiani, hoc faceret Auguſtinus, ſi cum Caſſiano loqueretur, aut Fauſto? Audite quid ſcribat ad Innocentium Romanum Pontificem: nec ſolùm ipſe, ſed Concilium Mileuitanum 62. Epiſcoporum: *Pelagius, ſicut à quibuſdam fratribus noſtris* miſſæ *loquuntur Epiſtolæ, Hieroſolymis conſtitutus nonnullos fallere aſſeritur. Verumtamen multò plu-*

res qui eius ſenſus indagare potuerunt, aduerſus eum pro gratia Chriſti, & Catholicæ fidei veritate confligunt; PRAECIPVE SANCTVS FILIVS TVVS FRATER ET COMPRESBYTER NOSTER HIERONYMVS. Hieronymus ergo ex Auguſtino vnus ex illis eſt quem Pelagius *non fallit*: vnus ex illis *qui penitus indagãt* errores Pelagij. vnus ex illis qui pro gratia Dei pugnant, & *pro veritate fidei Catholicæ*. Pro veritate autem Catholicæ fidei pugnat, qui vno errore factus eſt *reus omnium* quos Pelagius admiſit? pro gratia pugnat qui nonniſi *ſpuriam* agnoſcit? Non fallitur à Pelagio qui trahitur ab ipſo in *Pelagianiſmi voraginem*? & illius indagauerit doctrinam, qui non aduertit quantus error lateat ſub illa imagine indifferentis gratiæ? Baiani quid dicitis?

Addo quod dicit Auguſtinus in Epiſtola 28. ſed addenda potius eſſet Epiſtola integra, quæ licet peculiariter tractet de origine animæ, tamen & hæc eadem quæſtio ad peccatum originale ſpectat, ideóque minimè proponenda erat homini, qui propter errorem de gratia indifferenti peccati originalis *virus* putaretur *euacuare*, & occaſione peculiaris huius quæſtionis, ſatis oſtendit Auguſtinus quantopere fidat doctrinæ Hieronymi, & quàm non putet ipſum eſſe reum omnium errorum Pelagii. En quid loquatur: *Nihil equidem moleſtius fero in omnibus anguſtiis meis quas patior in difficillimis quæſtionibus, quàm in tam longa tuæ charitatis abſentia; vt vix poſsim meas dare, vel recipere Epiſtolas tuas, per interualla non dierum, non menſium, ſed aliquot annorum: cùm ſi fieri poſſet quotidie præſentem te habere vellem, cum quo loquerer quidquid vellem*. Baiani, Auguſtinus cum homine ita ageret in Pelagianiſmi voraginem lapſo? Pergit: *Ecce venit ad me religioſus iuuenis Catholica pace frater, ætate filius, honore compresbyter Oroſius .... Docui hominem quod potui, quod autem non potui, vnde diſcere poſſes admonui: atque vt ad te iret hortatus ſum*. Informandum an deprauandum dirigit Auguſtinus Oroſium ad Hierony-

mum, qui dum Pelagium impugnat, quantumuis fide Catholicus, opinione tamen *volens nolens factus eſt Pelagianus?*

Auguſtinus, inquis, neſciebat tunc qualis eſſet Hieronymi doctrina; decipiebatur ergo præſumendo veram, quæ tamen erat erronea. Sed cuius prudentiæ fuit & ſuam & aliorum fidem incognitæ alterius doctrinæ commendare? Numquid verò idem dicetis de eo quod ſcribit Auguſtinus contra Iulianum mortuo iam pridem Hieronymo? Atqui tunc etiam ſine vlla ſuſpicione vel exceptione illum laudat, & ſignificat ſe meditatò non obiicere Iuliano quæ ſcripſerat Hieronymus contra Pelagium, ſed quæ dixerat olim ante cognitos errores Pelagij, quaſi non dubitaret quin omnino profligata eſſet in poſterioribus hiſce diſputationibus Pelagij ſententia. *De illo autem S. Presbytero,* inquit, *qui ſecundùm gratiam quæ data eſt ei, ſic in Eccleſia laborauit, vt eruditionem Catholicam multum in Latina lingua multis & neceſſariis litteris adiuuaret; non ſolet Pelagius iactitare, niſi quòd ei tanquam æmulo inuiderit. Sed nolo ex hoc tibi videatur de iſtorum Iudicum numero retrahendus. Non enim eius ſententiam poſui* QVAM TEMPORE INIMICITIARVM CONTRA VESTRVM TENVIT, ET DEFFENDIT ERROREM, *ſed quam poſuit in ſcriptis ſuis liber ab omni ſtudio partium, antequam veſtra damnabilia dogmata pullularent.* Atque ita S. Hieronymum cum alijs ſanctis Patribus Orthodoxis & fidei minimè ſuſpectæ recenſet, quod certè non faceret, ſi crederet capitalem errorem eſſe quem ille docebat de gratia cui voluntas reſiſtere poteſt. 2. Con.Iul. cap.10.

Tertiò malè ſentiunt de Hieronymi ingenio, ſi qui putent ipſum non ſatis aſſequutum Auguſtini doctrinam, cuius iam aliquot libros contra Pelagium ſcriptos viderat, vt conſtat ex fine libri tertij; & alios deinde vidit quinquennio illo quo ſuperſtes fuit Concilio Dioſpolitano, cuius quoque mentem ſat penetrauit.

Digitized by Google

Quid ergo eſt quòd nec vitauit errorem illum, nec emendauit vnquam? pace Baianorum dixerim, ille neque minori erat perſpicacia, vt intelligeret qua de gratia quæſtio verteretur, nec minore quàm ipſi ſanctitate vt agnitum errorem corrigeret. Et tamen non ſolùm in libris contra Pelagium, ſed in pleriſque quas ſcripſit deinde Epiſtolis, ſignificat ſe apprimè Auguſtino conſentire, & in eadem cum illo *ſylua ligna cædere*.

Quartò de S. Proſpero dubitari non poteſt quin & ille diſtinctiſſimè noſſet quæ gratia ſit à Catholicis confitenda, & quid de illa diu ante Hieronymus ſcripſiſſet. De ingr. c. 1. Vide autem quid canat dum recenſet Domitores Hydræ Pelagianæ.

Tunc etiam Bethlæi præclari nominis hoſpes
Hebræo ſimul & Græio Latióque venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundique magiſter
Hieronymus, libris valde excellentibus hoſtem
Diſſecuit, noſcique dedit quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obſcurare tenebræ.

Poterat Proſper ignorare eundem quem in Maſſilienſibus & in Caſſiano tam acriter impugnabat, errorem fuiſſe quoque traditum ab Hieronymo? Si non ignorabat, poterat illum inter debellatores hæreſis Pelagianæ recenſere, qui *virus* originalis peccati imprudens euacuaret? Qui perſuaderet illæſas liberi arbitrij vires, & conſequenter Chriſtum fruſtra mortuum? Qui *regulas omnes fundamentales* quibus nititur medicinalis gratiæ veritas, interimeret? Qui denique ſectatores doctrinæ ſuæ ſecum traheret in *voraginem* Pelagianiſmi? Egregium verò mundi *magiſtrum* & *libros excellẽtes* quibus error ille contineretur, qui defenſores redderet *reos omnium Pelagii errorum*. Et ille an fuiſſet impune *diſſectus* ab Hieronymo, qui diſſectorem ſuum implicuiſſet eadem damnatione? Tenebras etiam quomodo diſſipaſſet, dum fumum prætenderet damnatæ opinionis? O Baiani aut approbate Hieronymum

aut Proſperum condemnate, ſimúlque etiam Auguſtinum.

§. IV.

Contradicit perpetuus ad hunc diem Eccleſiæ ſenſus.

QVINTÒ interrogandi ſunt Baiani quis ante exortum nouum Auguſtinum ſuſpectam aliquando habuerit Hieronymi de diuina gratia ſententiam. Orthodoxos Auctores intelligo. Nam ſcio illam non fuiſſe probatam Caluino, ſed quis aliquando Catholicorum Hieronymum errore lapſum credidit in doctrina de diuina gratia? Vtor eodem iure eadémque ratione qua Baiani Molinam inſectantur. *Neque enim*, inquiunt, *ab Auguſtini temporibus vſque ad tempora Molinæ in Catholica Eccleſia dubitatum fuit quin Auguſtinus rectè de diuina gratia ſenſerit & humanæ voluntatis libertatem prædicatione gratiæ extinxerit.* Ita illi. Quo loco non ſatis intelligo cur tempore Molinæ definierint illam S. Auguſtini approbationem. Si enim eo ipſo perſuadere cupiunt Molinam putauiſſe non eſſe rectam Auguſtini de diuina gratia ſententiam, vel humanæ voluntatis libertatem Auguſtinianæ gratiæ prædicatione extinctam fuiſſe; impoſtura mera eſt, quam odium, & maleuolentia fabricarunt. Sed quòd illi falſò de Molina confingunt in Auguſtino, nos ipſorum confeſſione muniti retorquemus in Hieronymo. Dicant ergo quis vſque ad tempora Noui Auguſtini, qui vt vidimus Hieronymum palam inſimulat erroris Semipelagianorum, vllam eiuſce rei ſuſpicionem oſtendit? Quomodo autem excuſari poterit, vel tot Authorum, quot tulere tredecim ſecula, imperitia, oſcitantia, ſtupor, in omittenda tanti erroris cenſura? Quinimo quomodo conſtabit neceſſaria Eccleſiæ totius prouidentia in impediendo ne fidelibus fraudi eſſet auctoritas tanti nomi-

Præf. in l. 8. de gr. ſalu.

NNNNn iij

Digitized by Google

nis quantum ſemper fuit Hieronymi, vel certè ipſius Noui-Auguſtini, vt mitiſſimè loquar, audacia, in temeranda Hieronymi gloria tot ſæculis inclyta? Iam nihil cauſæ eſt cur quiſquam miretur tot in Molinam iacta, conuitia tótque virulentas in eos quos vocant Moliniſtas declamationes. Non poterant illis parcere qui ſanctos Patres tam iniurioſè habent. Et decorum eſt tales habere ſocios & comparticipes acceptarum iniuriarum.

§. V.

Contradicunt ipſimet Baiani ſecúmque pugnant.

SExtò ſaltem ſecum ipſi conſentirent dum accuſant Hieronymum. Cogente enim veritate, quæ ſolet eſſe malè philoſophantium fortuna, idem affirmant ipſi, & negant. Perſpicua ſunt allata iam teſtimonia quibus dicunt gratiam tantùm Semipelagianim agnitam eſſe ab Hieronymo. Vocant enim Semipelagianam quæ cum indifferenti voluntatis agendi modo conciliatur, & hanc dicunt diuerſam eſſe, imò & oppoſitam veræ ac medicinali Chriſti gratiæ. Sed audi quid etiam in contrarium dicant: *Quamobrem quicunque animaduertit omnia quæ de adiutorio gratiæ medicinalis ex Auguſtino diximus, de gratia quadam potentiſſima, quam efficacem recentiores ſuo ſenſu vocant, eſſe intelligenda, conſequenter hoc etiam animaduertere debet, non aliam Chriſti gratiam medicinalem in ſcriptis eius reperiri. Proinde fatendum ſibi eſſe, quod aliam nobis procudendo, nouũ gratiæ genus Chriſtianis afferat, quod* NEC AVGVSTINVS, NEC VLLVS LATINORVM PATRVM, QVI DE GRATIAE ADIVTORIO CVM PELAGIANIS EX PROFESSO DECERTARVNT, *nec Eccleſia in Conciliis Generalibus vel Prouincialibus ab Apoſtolica ſede probatis, agnouit vnquam nec agnoſcere potuit: niſi principia quibus ipſa per antiquos Patres medicinalem Chriſti gratiam defendit, funditus euertantur.* S. Hieronymus erat opinor vnus quidam ex Patribus Latinis, decertauit etiam contra

l. De gr. Sal. c. 2.

Pelagianos ex profeſſo in citato iam dialogo: & tamen in illo eodem Semipelagianam tantùm admiſit gratiam, vt Baiani dicunt, quod eſt nouum illud genus gratiæ non ita *potentiſsimæ*, quin ei liberum arbitrium reſiſtere poſſit, procudiſſe. Ergo Baianis Auctoribus, & aliquis & nullus ex Patribus Latinis qui contra Pelagium ex profeſſo decertarunt, gratiam agnouit ab illa potentiſſima differentem. Baiani quid dicitis?

Sed audi quid præterea dicunt; diſputant de neceſſitate diuinæ gratiæ ad ſingulos actus, gratiæ inquam, *actualis*, *& potentiſsimæ*. De illa enim agere ſe dicunt. *Hanc verò gratiam*, inquiunt, *ſi quis adhuc dubitet vtrum ad ſingulos actus noſtros in Eccleſiæ Catholicæ ſenſu detur,* AVDIAT ILLE S. HIERONYMVM *cum Pelagio diſputantem, vt videat ab eo omnes penitus tergiuerſationis anſas amputari: quid enim cum aliquo colore contradici poteſt, quominus Dei auxilium ad ſingulos actus nouum ab illo ſanctè aſſeratur quando ad Cteſiphontem dicit, &c* Tum deſcribunt longa ex Epiſtola ad Cteſiphontem & ex primo libro Dialogi contra Pelag. teſtimonia Hieronymi, quibus allatis, *non arbitror*, inquiunt, *eſſe operoſiore diſſertatione, ſed ſolum lectione atque attentione opus ad intelligendum quid in eiuſmodi verbis, & Hieronymus, & Auguſtinus atque Pelagiani velint.* Vides afferri teſtimonium Hieronymi, vt intelligatur quis olim fuerit Eccleſiæ Catholicæ ſenſus de neceſſitate actualis gratiæ contra Pelagium. Vides Hieronymum cum Auguſtino coniungi ad idem probandum, & conſequenter cùm Auguſtinus agat de vera gratia, quæ paulò ante dicta eſt eſſe *potentiſsima*, de eadem quoque intelligendum eſſe Hieronymum. Quod adhuc confirmatur, quia de illa gratia intelligendum dicunt Hieronymum qua metuebant Pelagiani ne libertas arbitrij deſtrueretur; & non putant quenquam potuiſſe timere ne deſtrueretur libertas arbitrij ea gratia, *cuius veluti armorum diuinitus conceſſorum vſus & non vſus in eorum poteſtate, & propria vo-*

Lib. 1. c. 1. de gr. Sal.

luntate remaneret. Ergo de illa Hieronymus agit quæ non relinquit huiuſmodi indifferentiam: & omnino ridiculum eſſet eodem iugo copulare cum Auguſtino Hieronymum ad probandam medicinalis, & veræ gratiæ neceſſitatem ad ſingulos actus, ſi ille veram gratiam, iſte *ſpuriam* tantùm traheret. Veram igitur agnoſcit Hieronymus in Epiſtola ad Cteſiphontem, & in primo contra Pelagianos libro, iuxta Baianos, & contra eoſdem Baianos in tertio excuſari non poteſt, quominus credatur Semipelagianorum gratiam, quæ *ſpuria* eſt, & *nulla*, & *Chriſti paſsionem*, & *vim peccati originalis euacuat*, admiſiſſe. Baiani quid dicitis?

CAPVT XIII.

Appendix ad Sacerdotem immeritiſsimum.

§. I.

Immeritiſsimus Sacerdos iudicio Sorbonæ opponit imaginaria teſtimonia.

CVm nouem Doctores à Comitiis generalibus Sorbonæ prima menſis Iulii ſuperioris anni 1649. deputati ad cenſendam Noui-Auguſtini Theologiam ſeptem propoſitiones ſepoſuiſſent, quæ ſunt veluti totius doctrinæ baſes ac fundamenta & cenſura ſua confixiſſent, inter illas hæc quarta fuit. *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſsitatem ad ſingulos actus: etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare. Eius verò cenſura fuit hæc.*

Huius propoſitionis prima pars eſt falſa, & temeraria: ſecunda verò quæ aſſerit hæreticum eſſe admittere gratiam cui poſsit voluntas reſiſtere, eſt hæretica.

Pupugit ea res nouæ Theologiæ Rabinos omnes, atque vt hoc iudicium impedirent, factione primum atque

que tumultu conuentum turbare conati ſunt, tum verò libellis editis vbi propugnari non potuit, fucare damnatam doctrinam variiſque obducere pigmentis ſtuduerunt. Eſt inter eos quidam qui commentarium edidit in ſingulas illas propoſitiones, qui quia noluit alio nomine deſignari quam *Immeritiſsimi Sacerdotis*, coëgit me vt eodem ego ſigno illum denotarem, Deum enixè precatus, vt errore correcto nomen etiam in melius commutare poſſit: videamus ergo quid inuenerit *Immeritiſsimus Sacerdos* ad eludendam ſuperioris propoſitionis cenſuram.

Iudicium ille ſuum prodit exorſus à ſplendidiſſimo mendacio. *Si è ſcholis*, inquit, *iſta theſis eliminanda eſt; ergo & Doctores eliminandi Thomiſtici ſunt, qui illam tam ſæpè, tam conſtanter, tantâ animorum contentione ſub ipſis oculis ſummi Pontificis Clementis VIII. protulerunt, aſſeuerarunt, comprobarunt.* Et nequis eum ſine teſte fallere criminaretur, citat ad marginem *acta congregationum Romæ habitarum coram Papa Clemente VIII.*

Primò dicendum erat quænam ſunt eiuſmodi acta, vbi ſunt, quis ſcripſerit, quis fidem præſtiterit, caueritque, ne in dubium reuocari poſſint; deinde quid dicant, & quo loco. Sed nihil horum hominem moratur, ſcriptum apocryphum, nullius nominis, nullius auctoritatis, nullius fidei, nullius pretii, eadem fronte parique fiducia citat, ac ſi eſſet Euangelium Sancti Matthæi.

§. II.

Sancti Thomæ ſcholam offendit graui impoſtura.

VIDEAMVS tamen deinde acta illa quid ferant. Doctores, inquit, Thomiſticos ſub oculis Clementis VIII. ſæpe conſtanter, magnáque animorum contentione protuliſſe, aſſeueraſſe, comprobaſſe propoſitionem illam, *idea hæreticos fuiſſe Semipelagianos*:

OOOOo

quod interiorem gratiam talem admitterent cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare. Sed cùm duæ ſint partes, *reſiſtere*, & *obtemperare*, non dicebant opinor ex ea parte hæreticos fuiſſe Semipelagianos, quòd admitterent gratiam cui voluntas poſſet obtemperare. Erant igitur hæretici tantùm ex alia parte, quòd voluntas poſſet reſiſtere, ſeu quòd ita obtemperaret, vt poſſet etiam reſiſtere. Reſiſtere autem & diſſentire hoc loco ſynonyma ſunt. Ergò hæreticum putabant admitti gratiam cui voluntas illa obtemperaret, vt poſſet diſſentire Et quia non negabant Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 5. & can. 4. loquutum eſſe de gratia efficaci, & conſequenter de gratia cui voluntas obtemperat, ſequitur Doctores Thomiſticos *magna conſtantia, magna contentione animorum, & ſæpe ſub oculis Clementis VIII. protuliſſe, aſſeueraſſe, comprobaſſe, hæreticum eſſe* id quod Concilium Tridentinum affirmat, dari ſcilicet gratiam cui voluntas ſic obtemperat, vt poſſit diſſentire ſi velit; & hoc conſtare ex actis Congregationum. Abi bone Sacerdos. *Immeritum* enim nolo ampliùs vocare, ne credar verum dicere. Sed caue accedas ad altare inexpiatus à mendacio, & à calumnia Doctoribus Thomiſticis illata.

Verùm ille temperamentum adhibet, cùm ſuggerit, ita commodè poſſe concipi poſitionem illam, vt nullus ſit cenſuræ locus. Si dicantur Semipelagiani *materialiter ſaltem fuiſſe in hoc hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe cui proximè, & directè poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare*; hac ratione *communis pacis & fraternæ charitatis* ergò ſi quis emolliat dictam aſſertionem, nihil obeſſe putat quominus ſuſtinenda proponatur. Eſt omnino Sacerdos pacificus, dum hoc nobis concedit communis pacis ergò, vt habeamur *ſaltem materialiter hæretici*, ſpe nimirum mutandæ ſententiæ: nam ſi perſtamus in illo errore, quomodo vitare poterimus ne *formaliter* etiam hæretici videamur?

Thomiſtici autem Doctores docet quo ſenſu ſint loquuti, quando tam aſſeuerantet confirmabant nullam modò gratiam eſſe cui voluntas poſſit reſiſtere, nempe *proximè & directè*: atque ita innuit etiam quomodo ſit intelligendum Tridentinum, dum aſſerit voluntatem diſſentire poſſe ſi velit Deo mouenti; vt ſit ſenſus, poſſe *remotè* tantum, *& indirectè*. Amabo te mi Sacerdos ede in publicum acta illa quæ teſtantur hanc fuiſſe Thomiſtarum doctrinam, ſaltem effice, vt eorum aliqui tuæ interpretationi ſubſcribant, & fidem faciant, hanc eſſe Thomiſticæ ſcholæ ſententiam; *Remotè* tantum poteſt voluntas diſſentire Deo mouenti? Quid eſt *remotè*? quid eſt non *proximè*? hic videlicet ſenſus eſt; Quando eſt gratia non poteſt diſſentire voluntas; ſed poſtquam abiit impulſus gratiæ, ſucceſsitque impulſus concupiſcentiæ, tunc poteſt. Et ideo quando eſt gratia, remotè tantùm diſſentire poteſt, quia expectandum eſt vt gratia recedens gubernacula tradat ſuccedenti concupiſcentiæ, vt ſit diſſenſus: quo tempore dicetur etiam indirectè tantùm diſſentire, ſeu reſiſtere: quia non exiſtenti nihil directè reſiſtit; indirectè autem reſiſtitur gratiæ quæ non eſt, quando inclinatur voluntas ad contrarium eius ad quod illa moueret ſi eſſet. Hæc ipſiſſima eſt doctrina quam hic Theologus Thomiſticis Doctoribus attribuit.

Sed eſt interrogandus an putet vanam eſſe quæ hactenus recepta eſt ab omnibus, etiam à Nouo-Auguſtino cogitationem, illo Tridentini loco, vbi dicitur liberum arbitrium diſſentire poſſe Deo mouenti, excluſam eſſe damnatámque Caluini doctrinam? Et cùm hoc conceſſerit, quod negare non poteſt, quin ſe omnium ſibilis exponat, qui de hiſce controuerſiis aliquid norunt; erit iterum interrogandus, vnde habeat adeo beſtiam fuiſſe Caluinum, vt hoc negaret quod ipſe aſſerit? Negauit ne Caluinus mutuas eſſe vices in hac vita tum gratiæ tum concupiſcentiæ? Negauit ne illum qui ho-

die obtemperat diuinæ inſpirationi, eſſe inconſtantem, & fragilem, & poſſe die craſtina boni propoſiti oblitum appetitui ſeruire? Ergo fatetur iuxta præmiſſam interpretationem, diuinam gratiam eſſe talem cui liberum arbitrium *remotè* atque *indirectè* poſſit diſſentire. Ergo ſi Tridentinum nihil aliud ſignificat, dum putatur damnare Caluinum, illum abſoluit: & Thomiſtici Doctores ſi eam *protulerunt*, *aſſeuerarunt*, *comprobarunt* doctrinam, vt hic Sacerdos putat, ſtrenuè pugnarunt pro Caluino, & quidem coram Clemente VIII. Summo Pontifice. Vide quæ myſteria coëgit reuelare *ſtudium communis pacis.* Næ hic Theologus dignus eſt quem communibus ſuffragijs conſtituamus Plenipotentiarium ad pacem vniuerſalem, conciliaturum cum Geneua Romam & perſuaſurum Catholicis vt non inter ſe modò, ſed & cum Caluino ſint concordes.

§. III.

Eius peritia in rebus Theologicis.

HOc præmiſſo mendacio Thomiſticis Doctoribus iniurioſiſſimo; *Ad rem*, inquit, *accedamus. Aio præmiſſam propoſitionem* (quam ſcilicet damnant Sorbonici) *Semipelagianorum conceptis verbis, & validiſsimis argumentis facilè confirmari.* Atque vt hoc probet, affert Gennadii verba illa quæ ſuperiùs examinata ſunt. Addit alia Fauſti, quibus illud, *vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis*, interpretatur de internis inſpirationibus; nec Patribus parcit, nec vllis Sanctis, alijſque Doctoribus, qui putauere nos quandóque reſiſtere Spiritui ſancto interius mouenti, ſed omnes eadem inuoluet calumnia Semipelagianiſmi, & opinionis hæreticæ, ſaltem materialiter. his breuiter poſitis, *Veniamus*, inquit, *ad argumenta ex puriſsimis hauſta imiſque fontibus Chriſtianæ Theologiæ.* Veniamus, inquam, ſed cùm quæſtio hiſtorica ſit, qua tantùm diſputatur quid ſenſerint Semipe-

lagiani, & quare fuerint damnati; Deus bone cui vſui eſſe poſſunt argumenta petita *ex puriſsimis imiſque fontibus Chriſtianæ Theologiæ*? Putabam ſeruanda eſſe confirmandis fidei myſterijs, articulis v. g. Trinitatis adorandæ, vel diuinæ Incarnationis. Res enim in Eccleſia geſta, cuiuſmodi eſt hæreſis Semipelagianorum, numquid erat potiùs monumentis antiquitatis, & temporum memoria confirmanda? viſum eſt tamen huic Doctori huc deriuandos puriſſimos fontes Theologiæ, & ſpes eſt probaturum propediem ex hiſtoricis Theologica, qui modò hiſtorica vult probare ex Theologicis.

Re tamen vera bonus Sacerdos oſtendit ſe ne nomen quidem intelligere rerum Theologicarum. Quis vbi puriſſimos imoſque fontes Theologiæ audiuit, non expectaſſet aperienda Scripturarum arcana, Decreta Conciliorum & Canones admouendos, Oracula Pontificum explicanda, proferenda conſentientia SS. Patrum teſtimonia, traditionem Eccleſiaſticam allegandam, & communem ſenſum fidelium? Ille nihil horum cogitauit, ſeu quia non nouit eiuſmodi fontes, ſeu quia non putauit inde hauriendum eſſe Theologis. Octo rationibus probat Semipelagianos admiſiſſe internam gratiam: & ideo damnatos quòd putarent illi poſſe reſiſti. Quæ nihil aliud ſunt, quàm octo coniecturæ, ſi tamen numerari, ac diſtingui poſſunt quæ vnius, eiuſdémque rei diuerſa tantùm explicatione differunt, vt videatur non modò in Theologicis, ſed etiam in Dialecticis hoſpes, & peregrinus.

§. IV.

Rationes friuolæ quibus probare conatur quod intendit de gratia Semipelagianorum.

PRIMA ratio ſic incipit. *Cùm origo, ſumma, caput, principiumque* &c vides ex illa ſynonymorum conglobatione vocabu'arium habuiſſe præ oculis cùm Theologica ſcriberet. Et fortè hic illi vnus eſt ex puriſſimis illis imiſque fontibus Theologiæ Chriſtianæ. Sed quò tandem hæc ſpectant? En tibi totam argumentationis medullam. Nulla fuit cauſa cur Semipelagiani negarent gratiam congruentem cum indifferentia liberi arbitrij: ergo non negarunt. Probatur antecedens. Quia pugnabant tantùm contra prædeſtinationem immobilem, & *fatum*, inquit, *adamantinum*: ergo &c. en tibi rationem hauſtam ex puriſſimis imiſque fontibus Theologiæ. Solutio patet ex antea dictis. Nempe quòd dicit nullam fuiſſe cauſam cur Maſſilienſes eiuſmodi gratiam negarent. Si cauſam intelligit iuſtam, & legitimam, eſt verum; ſed nihil concluditur, niſi ſupponat habuiſſe illos iuſtam & legitimã cauſam cur eſſent hæretici. Si verò cauſam intelligat apparentem, & illudentem ingenio malè præoccupato, eſt falſum; huiuſmodi enim multas habuiſſe antea monſtratum eſt. Quòd additur pugnaſſe illos contra prædeſtinationem immobilem eſt verum; ſed intelligenda eſt prædeſtinatio quam definit Auguſtinus gratiæ præparationem. Nolebant enim præparatam à Deo gratiam quæ omnia humana merita præueniret. Contra *fatum* etiam *adamantinum* pugnabant, non quòd ab Auguſtino aſſereretur, qui diſertè potiùs illud negat; ſed quòd illi ſomniabant in Auguſtini doctrina malè intellecta contineri. Hinc nihil ſequitur ad probandum id quod intendit.

Secunda ratio. Catholici pugnabant tantùm vt ad-

ſtruerent gratiam quæ inſuperabili virtute inſuperabilem Dei prædeſtinationem exequeretur. Ergo Maſſilienſes repugnabant vt illam tantùm gratiam eriperent. Nugæ. Gratia quæ datur reprobis in ſanctitate aliquandiu viuentibus, eſt vera Chriſti gratia, & tamen non eſt inſuperabilis prædeſtinationis inſuperabili virtute executiua. Vno verbo conſtat ex dictis falſiſſimum eſſe antecedens. Et vide an hoc quoque argumentum hauſtum ſit ex puriſſimis imiſque fontibus Theologiæ Chriſtianæ.

Tertia ratio, pugnabant tantùm Catholici pro gratia per quam Deus non expectat humanas voluntates, ſed gratia per quam non expectat hominum voluntates eſt determinans, ergo. Falſa eſt minor, & in maiori deprauatur Auguſtini ſententia, qui diſertè explicat ideo apud Semipelagianos Deum expectare humanas voluntates, quia datur gratia ſecundùm meritum præcedentis voluntatis: ita nimirum vt meritum à gratia independens prius ſit: ideóque dicit in illos cadere illud *quòd priores dent, vt retribuatur ipſis.* Idémque ſenſus eſt Concilii Arauſicani. Ergo à Semipelagianis toto cœlo diſtant, qui nullum agnoſcunt meritum, nullam bonam voluntatem quam gratia non præcedat. Hoc enim non eſt expectare humanam voluntatem, ſed præuenire.

Quarta ratio. Li-"et ex Auguſtino cæteriſque Patribus inter Catholicum, & Semipelagianum dogma nullum eſſe medium, ſed eſſet medium, ſi Semipelagiani negaſſent gratiam indifferentem. Nam, inquit, Catholici non aliam agnoſcebant, quàm efficacem, & determinatam, inter quam & nullam media eſt gratia indifferens. Reſp. maior gratis aſſumitur: ſed tamen tranſeat, probatio minoris eſt petitio principij, & hauritur ex puteo Caluini. Catholici agnoſcebant gratiam ſufficientem, & quæ hominum vitio careret effectu. Determinantem verò & ita efficacem, vt non poſſet

Digitized by Google

ei liberum arbitrium reſiſtere, nullam agnoſcebant; vel Tridentinum diſſentit à Catholicis.

Quinta ratio ridicula eſt, iiſdémque laborat vitijs, immo cum quarta coincidit. *Semipelagiani*, inquit, *vt paſſim videre eſt, ita ſolebant argumentari: Bona opera ſeu bonam voluntatem, aut ex libero arbitrio, aut ex gratia determinante oriundam eſſe.* Igitur ſub libero arbitrio indifferentem gratiam comprehendebant: alioqui debuiſſet tripartita eſſe diuiſio, dicendo bonam voluntatem aut ex libero arbitrio, aut ex gratia indifferenti, aut ex gratia determinante oriundam eſſe. Vides hoc ipſum eſſe quod paulò ante dictum eſt, nullum relictum eſſe medium inter Semipelagianum dogma, & dogma Catholicum. Sed quidquid ſit, amabo te, ô bone vir, quos libros legiſti vbi paſſim occurreret illud argumentum Semipelagianorum? occultam habeas Bibliothecam oportet, & libros cæterorum mortalium oculis inacceſſos, quos ſcilicet piſcatus ſis in *imis* illis tuæ Theologiæ *fontibus.* Sed qua fronte commenta hæc profers, & qua fiducia? Expectabimus, vt oſtendas nobis illud argumentum Semipelagianorum vbi nam ſcriptum ſit. Secundò vt ſoluas ea quibus probatum eſt antea, per liberum arbitrium nihil aliud intellexiſſe Semipelagianos, quàm facultatem rationalem vi creationis cum omni homine inſeparabiliter coniunctam, ac proinde gratiam omnem indebitam excluſiſſe. 3. Vt iterum probes ab vllo Catholicorum fuiſſe vnquam agnitam gratiam illam ita determinatam, vt humana voluntas non poſſit ab ea diſſentire.

Sexta ratio, Catholicos inter, & Semipegianos de ſola gratia pugnatum eſt quæ humana merita profligaret, ſed gratia cui voluntas reſiſtere poteſt, non profligat, ſed ſtatuit humana merita: Ergo nulla erat de tali gratia controuerſia. Reſp. Ex omnibus paginis librorum de prædeſtinatione SS. & de bono perſeuerantiæ conſtare pugnatum eſſe tantùm de gratia quæ daretur ſecundùm

ſecundùm merita, hoc eſt quæ merita humana ſequeretur, Maſſilienſibus illam tantùm admittentibus, Catholicis autem confitentibus gratiã quæ non ſolùm ſequeretur humana merita, ſed etiam præueniret: Gratiam autem quæ profligat humana merita ex ipſa conſequentia, nego ab vllo Catholicorum aliquando approbatam, ſed tantùm à Caluino, in cuius *puriſsimis imiſque fontibus* labra proluiſſe ſi videri nolit hic Sacerdos, ſententiam reuocet, & agat pœnitentiam.

Septima ratio, confeſſi ſunt Semipelagiani indifferentem gratiam, qualis fuit in Adamo, minimè ſibi diſplicere;ergo efficacem tantùm, & determinantem impugnabant. Reſpondeo comparationem illam inter gratiam Adami, & gratiam hominis lapſi numquam veniſſe in diſputationem, niſi dum ageretur de perſeuerantia: & cùm Auguſtinus prædicaret gratiam prædeſtinatorum, qua infallibiliter continetur donum perſeuerantiæ vſque in finem, Semipelagianos fatalis neceſſitatis ſpecie territos oppoſuiſſe ex falſa imaginatione, nullum ergo relinqui locum prædicationi, exhortationi, correptioni, &c. Et ideo contenti erant gratia ad perſeuerandum qualem fatebantur Adamo conceſſam, qua ſcilicet contineretur poteſtas perſeuerandi, non autem donum ipſum,& effectus perſeuerantiæ. Sed iam quæſtio eſt de neceſſitate gratiæ ad primam credendi voluntatem, quam Maſſilienſes nec in homine ſtante, nec in lapſo vnquam confeſſi ſunt eſſe neceſſariam: ſed nec admiſere vnquam talem neceſſitatem ad concipiendas ſingulas perſeuerandi voluntates. Quamuis enim faterentur neceſſariam eſſe gratiam ad perſeuerandum, non tamen ad deſiderium perſeuerantiæ, vt antea monſtratum eſt. Falſum ergo quod aſſumitur in argumento.

Eadem ſolutio valet ad octauam rationem quæ in idem reuoluitur cum ſeptima; probandum ſcilicet, ex ſententia Maſſilienſium neceſſariam fuiſſe ſtanti ho-

mini gratiam, tum ad initium fidei, tum ad ſingula perſeuerandi deſideria, quod probari non poteſt. Et abſurdum viſum eſt Catholicis, quòd Maſsilienſes non alia quærerent præſidia homini languenti, infirmo, & ſaucio vt perſeueranter bene operaretur, quàm ea quæ conceſſa erant ſtanti, ſano, & integro.

His ſubnectit tumultuariò, & confusè neſcio quas alias ſeu rationes, ſeu declamationes quibus aërem verberat, & nihil præterea. Auguſtinum citat lib. de Gra. cap. 10 dum Pelagio denunciat *confitendam gratiam, qua futuræ gloriæ non ſolùm magnitudo promittitur; verùm etiam creditur & ſperatur: nec ſolum reuelatur ſapientia, verùm etiam, & amatur: Nec ſuadetur ſolùm omne quod bonum eſt, ſed perſuadetur.* Quis repugnat? citat Cap. 19. illud de bono perſeu. *Hoc ſcio neminem contra iſtam prædeſtinationem quam ſecundùm ſcripturas ſanctas defendimus, niſi errando diſputare potuiſſe.* Quis contra diſputat? Et Cap. 17. illud, *hanc eſſe immobilem veritatem prædeſtinationis, & gratiæ.* Quis eam veritatem labefacit? Et illud *Orat Ecclesia* Cap. 7. *vt increduli credant. Deus ergo conuertit ad fidem: Orat vt credentes in fide perſeuerent, ergo dat perſeuerantiam vſque in finem. Hæc Deus facturum ſe eſſe præſciuit: ipſa eſt prædeſtinatio Sanctorum.* Quis contradicit? hinc ſequitur, inquit, talem eſſe gratiam, vt humana voluntas non poſſit ei reſiſtere. Conſequentia Caluini eſt, & ſi eſt hæreticum *ſaltem materialiter* illam negare, Tridentinum *ſaltem materialiter* eſt hæreticum. Audet hoc cogitare Catholicus Sacerdos? & vocat *puriſsimos fontes* Chriſtianæ Theologiæ quæ ſunt ciſternæ diſſipatæ, quæ continere non valent aquas niſi corruptas, & fœtidas. Bonam illi mentem Deus optimus maximus impertiatur, vt intelligat, quando tam infeliciter Theologica tractat, conſultius fore ſi Breuiario attendat atque rubricis.

LBER VLTIMVS.

DE AVTHORITATE SANCTI Auguſtini, præſertim in iis quæ ad diuinam circa homines prouidentiam ſpectant: vbi monſtratur hactenus creditum à pleriſque ſanctis eruditiſque viris in iis quæ ad diuinam circa homines prouidentiam ſpectant, certa tantùm capita doctrinæ Auguſtinianæ neceſſariò tenenda eſſe.

AD Tribunal ſancti Auguſtini diſputatum hactenus eſt, & liberata fides quam obligaueram implendi propoſitam ab Aduerſariis conditionem, hoc eſt probandi quidquid ille probaret, improbandi quidquid improbaret. Puto iam æquo Lectori ex ipſa rerum euidentia ſatis conſtare, nihil eſſe quod Ianſeniani poſſint ab Auguſtino ſperare præſidij, nihil quod Orthodoxi debeant timere. Vna ſupereſt adhuc tractanda quæſtio, nimirum quanta fuerit huiuſce conditionis æquitas, & quanta neceſſitas ſubeundi legem illam. Quam quia illi putant eſſe ab Eccleſia impoſitam, audire iuuat præcipuos quoſdam eiuſdem Eccleſiæ Principes, Paſtoréſque celeberrimos & Doctores ſcientiſſimos ſenſuum Eccleſiaſticorum, miniméque ſuſpectos. Quorum authoritati ac dignitati ſi cedere nolint Aduerſarij, conſentio vt in hac etiam lite vnicus ſedeat iudex Auguſti-

Digitized by Google

nus. Spero enim Lectorem facilè intellecturum Non-Auguſtinianos in hac quoque controuerſia mirabiliter implicare ſuas cogitationes, dum tanto niſu perſuadere conantur neceſſarium eſſe in omnibus Auguſtino conſentire neganti neceſſarium eſſe ſibi conſentire in omnibus & permittenti pleráque liberæ hominum diſputationi quæ illi certæ ac definitæ veritatis eſſe contendunt. Eſt verò eò innocentior hæc diſputatio, quòd iam conſtet quicumque ſit eius exitus, æquitati cauſæ noſtræ nihil præiudicari. Nam ſi conſtiterit in omnibus ſtandum eſſe iudicio Auguſtini, monſtratum eſt hactenus Ianſeniſmum diu antequàm excluderetur, ab eo fuiſſe damnatum: Sin ſecus, erit ſic etiam noſtra victoria, quando intelligetur nos ab eo iudicio quod Aduerſarij elegerant, & cuius declinandi ius nobis erat, ſuperiores euaſiſſe. Ergo quid alij ſentiant in propoſita quæſtione primùm audiamus: tum deinde videamus quid certò concludi poſsit ex ipſius Auguſtini principijs.

CAPVT I.

Cæleſtinus ſummus Pontifex.

AGMEN ducet, vt par eſt, Summus Pontifex Cæleſtinus primus, is cuius potiſsimum commendatione nititur ea quam tanti facimus omnes authoritas Auguſtini. Ergo ille in Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, quam ſcripſit vt inſurgentes in Auguſtinum Pelagianorum reliquias coerceret, iis recenſitis ex definitionibus Romanorum Pontificum Innocentij & Zozimi, & ex Catthaginenſi Concilio, quibus continetur doctrina de neceſsitate gratiæ: eadémque neceſsitate confirmata ex praxi Eccleſiæ in orationibus de baptiſmi ritibus, ſic concludit, *Profundiores verò difficilioréſque partes occurrentium* (aliàs, *intercurrentium*) *qua-*

ſtionum, quas latiùs pertractarunt qui hæreticis reſtiterunt, ſicut non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus adſtruere: quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quidquid ſecundùm prædictas regulas Apoſtolicæ ſedis nos ſcripta docuerunt, vt prorſus non opinemur Catholicum quod apparuit præfixis ſententiis eſſe contrarium. »

Quo loco deſignari Auguſtinum illis verbis, *quas latiùs pertractarunt qui hæreticis reſtiterunt*, aduerſarii quoque fatentur. Sed dubium eſt quæ ſint *profundiores illæ difficilioréſque partes intercurrentium quæſtionum.* Aliqui enim quæſtiones illas interpretantur quas Auguſtinus diſputando & in omnem partem ſe pro aſſequenda veritate vertendo in medio reliquit indefinitas. Qualis eſt, inquiunt, latebroſa illa de animæ origine: & illa, Quo pacto anima ſiue ex traduce, ſiue ex carne, maculetur. Cur hic non alius, hic iſto, alter alio modo vocetur ad gratiam. Cur iſte rapiatur ne malitia mutet intellectum, alter iam bonus relinquatur dum cadat & pereat. Cur melior cadat, & qui bonitate inferior eſt perſeueret. Quomodo peccatum peccato puniatur. Cur malit Deus domare ſuperbiam quàm impedire ne ſit. Cur perſeueraturis non perſeueraturi miſceantur, &c. Harum quæſtionum partes ab Auguſtino fuſiùs tractatas eas eſſe dicunt quas Cæleſtinus nec contemnere audet, nec neceſſe habet adſtruere. minimè verò comprehenſam eo numero quæſtionem illam, *vtrum prædeſtinatio ad gloriam fiat ante vel poſt præuiſa merita.*

Sed primò perſpicuum eſt Cæleſtinum agere cum Semipelagianis qui minimè negabant peccatum originale, vt conſtat ex Proſpero in Epiſtola ad Auguſtinum. *hæc enim ipſorum*, inquit, *definitio ac profeſſio eſt, omnem quidem hominem Adamo peccante peccaſſe.* Et Hilarius in ſua pariter Epiſtola ad Auguſtinum, *conſentiunt*, inquit, *omnem hominem in Adam periiſſe.* Et Auguſtinus ipſe

mox citandus idem agnoſcit. Et ideo primum Cæleſtini decretum in hac Epiſtola non ad originale, ſed ad eius effectum pertinet, ad contractam ſcilicet ex eo impotentiam benè viuendi, ſeque ad iuſtificationem diſponendi. Aliunde verò certum eſt quæſtionem illam de propagatione animarum ex traduce occurrere tantùm diſputantibus de peccato originali: Ergo immeritò ponitur inter illas quæ intercurrunt ea quæ vel Auguſtinus cum Semipelagianis diſputat, vel Cæleſtinus contra illos definit.

Secundò, illæ aliæ quæſtiones, cur hic homo non alius, hic iſto, alter alio modo vocetur ad gratiam & ſimiles, vbinam gentium dici poſſunt ab Auguſtino fusè tractatæ? Quoties occurrunt, aliud ne reſpondet Auguſtinus, quàm, *O homo, tu quis es qui reſpondeas Deo? Quis cognouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit?* Et, *numquid dicit lutum figulo*, &c. Nolle igitur tractare quæſtionem aliquam, & proponenti obſtruere os, idem erit ac *fusè illam tractare*? Sed & quid magnum dixerit Cæleſtinus, & quo ſenſu, cùm dixit ſe quæſtiones huiuſmodi *nec audere contemnere, nec neceſſe habere adſtruere?* Hocne intelligi poteſt de quæſtionibus ab Auguſtino repudiatis? Quid periculi eſt ſi contemnat? quis etiam ab illo petit vt adſtruat?

Tertiò. Expendo Cæleſtini verba illa quibus dicit ſe profundiores difficilioréſque partes intercurrentium quæſtionum quas fusè tractauit Auguſtinus nec audere contemnere, nec neceſſe habere adſtruere. Hoc enim idem eſt ac videri ſibi tantùm eſſe tribuendum authoritati Auguſtini vt non contemnat partes quæſtionum ab eo tractatarum, vel potius partes quæſtionum ab eo tractatas: non videri autem ſibi tantùm eſſe tribuendum, vt ſit neceſſarium eaſdem partes adſtruere. Quibus verbis deſignatur cuiuſlibet quæſtionis vna pars v. g. pars affirmans: vel certè pars negans. Vna enim tantùm adſtrui poteſt. Et ſenſus hic ſolùm erit

idoneus, ſe cuiuſlibet illarum quæſtionum partem ab Auguſtino determinatè aſſertam, aut determinatè negatam, nec audere contemnere, nec tamen velle definire. Quòd ſi deſignentur partes quæſtionum, vt dicunt, indeciſæ: atque ab Auguſtino minimè determinatæ; quid ſaporis haberet Cæleſtini profeſſio illa quâ dicit ſe nec audere contemnere, nec putare neceſſarium definire? An eſt periculum vt quis iniuriam interpretetur Auguſtini, ſi Cæleſtinus vel contemnat partem quæſtionis alicuius ab eo indeciſæ, vel illam non adſtruat? Perſpicua igitur mens ſummi Pōtificis de qua dubitare non poteſt niſi qui perturbatum habet & caligantem intuitum, iſta eſt. Cùm Semipelagiani circa diuinæ gratiæ neceſſitatem tantùm errarent, & Auguſtinum calumniarentur; ſe ad deſtruendum errorem illum & calumniam diluendam ex vniuerſa eius doctrina, quæ quidem ad hoc caput ſpectat octo vel nouem poſitiones, quas paulò ante expreſſerat, à ſuis prædeceſſoribus Innocentio & Zozimo confirmatas, iterum definire; atque hoc modo Auguſtinianæ authoritati Pontificiam rurſus addere, hoc eſt ſupremam. Alias autem poſitiones ab Auguſtino ſimiliter aſſertas, ſe ita in medio relinquere, vt neque velit contemnere propter authoritatem Auguſtini, nec neceſſarium putet definire. Vnde expendo quartò iſta etiam Cæleſtini verba quæ immediatè præcedunt prædictas poſitiones, *Quòd ſi non nimiùm eſt contentioſus, cognoſcat omnium diſputationum connexionem ex hac ſubditarum authoritatum breuitate pendere: nullamque ſibi contradictionis ſupereſſe rationem, ſi cum Catholicis credat & dicat, in præuaricatione Adæ, &c.* His enim verbis apertè ſignificat cum eo qui approbat ſubiectas definitiones, & ea quæ neceſſariam cum illis connexionem habent, non eſſe de cætero neceſſariò diſputandum: quòd ſcilicet quidquid ille vel affirmet vel neget, eiuſmodi ſit, vt ei contradicere Catholici minimè cogantur. Quod confirmatur ex Epiſtolæ concluſione quâ dicit, ideo ſe nolle adſtruere

profundiores illas ac difficiliores partes intercurrentium quæſtionum. *Quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quidquid ſecundùm prædictas regulas Apoſtolicæ ſedis nos ſcripta docuerunt: vt prorſus non opinemur Catholicum quod apparuit præfixis ſententiis eſſe contrarium.* Quaſi diceret, cùm eò tantùm ſpectet Romanæ Sedis conſilium & prouidentia, vt Maſſilienſes iſti, quorum cauſa hæc ſancimus, *nihil penitus ſubtrahant diuinæ gratiæ*, ne illum quidem morbi ſenſum & deſiderium medicinæ quod gratuito & ſupernaturali auxilio præmittunt; *prædictæ regulæ ſeu præfixæ ſententiæ* ita ſufficiunt, vt ſicut non debet videri Catholicum quod eis repugnat; ita neque quod non repugnat videri debeat erroneum, aut à ſenſu Catholico alienum. Vnde ſequitur., ſi quid vel ab Auguſtino vel ab alio quodam Eccleſiaſtico tractatore aſſertum aut negatum ſit, quod non repugnet regulis illis atque ſententiis; eſſe hoc inter ἀδιάφορα numerandum, & quæ libero Catholicorum conſenſui atque diſſenſui permiſſa ſunt.

Atque ita quamuis, exempli cauſa, daremus id, quod minimè verum eſt, ſcientiam mediam fuiſſe ab Auguſtino reiectam; vt neceſſarium inde argumentum duceretur quo negare illam cæteri cogerentur, videndum eſſet an ſit vna ex intercurrentibus illis quæſtionibus quas Cæleſtinus ad diſputandum permiſit: an habeat neceſſariam cum definitis propoſitionibus connexionem. Si primum, libera ſemper fuerit & minimè periculoſa defenſio ſcientiæ mediæ. Si ſecundum, damnanda eſt. Idémque dici poteſt de prædeſtinatione ad gloriam quæ ſit ex præuiſis meritis, dummodo ſupponat prædeſtinationem ad gratiam quæ præcedat abſolutam omnem meritorum præuiſionem. Quamuis enim præferenda ſit ea ſententia quæ talem modum prædeſtinationis omnino negat; tamen vt damnata etiam cenſeatur illa quæ affirmat, videndum erit quàm

ſit

ſit neceſſariò connexa cum articulis à Cæleſtino definitis. Si enim non ſit, quamuis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni; quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius vt poſtea dicetur.

Atque hinc patet chimæricam eſſe quam aliqui ſibi fingunt connexionem inter omnia quæ ad Dei gratiam pertinent Auguſtini pronunciata, quo fiat vt vno deſtructo ruere omnia neceſſe ſit: & ideo dicunt nullos fuiſſe vnquam aut eſſe potuiſſe reipſa Semipelagianos; quòd oporteat omnem de diuina gratia doctrinam Auguſtini reſpuere, atque ita totum haurire Pelagianiſmum, qui particulam illius aliquam reſpuat. Patet, inquam, commentitiam eſſe illam colligationem. Si enim eſſet, non latuiſſet ſummum Pontificem qui diſtinguit, vt iam monſtratũ, eſt in Auguſt. doctrina neceſſariam à non neceſſaria. Non latuiſſet etiam Proſperum Auguſtini diſcipulum, qui Maſſilienſium dogmata vocat *reliquias Pelagianæ prauitatis*, cùm tamen conſtet reliquias dici non poſſe vbi continetur tota res. Non latuiſſet ipſummet Auguſtinum, qui de Maſſilienſibus ita loquitur. *Peruenerunt autem iſti fratres noſtri, » pro quibus ſollicita eſt pia charitas veſtra vt credant cum Ec- » cleſia Chriſti peccato primi hominis obnoxium naſci genus » humanum: nec ab iſto malo niſi per iuſtitiam ſecundi homi- » nis aliquem liberari. Peruenerunt etiam vt præueniri volun- » tates hominum Dei gratiâ fateantur: atque ad nullum opus » bonum vel incipiendum vel perficiendum ſibi quemquam » ſufficere poſſe conſentiant.* RETENTA ERGO ISTA IN » QVAE PERVENERVNT, PLVRIMVM EOS A PELA- » GIANORVM ERRORE DISCERNVNT, &c. Quo » potuere illi fratres peruenire, ſi eſt ita indiuiſibilis Pelagianorum doctrina vt aut totum aut nihil ex illa poſſit detrahi? Et quomodo plurimum diſcernuntur Maſſilienſes iſti & Pelagiani, ſi ſolo nomine diſcerni poſ-

Ianſ. lib. proœ. c. 26.

Ep. ad Aug.

De prædeſt. SS. c. 1.

ſunt, re autem ipſa non poſſunt? Et qui fieri potuit vt Auguſtinus tricies & ampliùs examinatus non intelligeretur cùm hæc diceret; nec impediret ne nulli putarentur eſſe niſi ſolo nomine Semipelagiani? Pecuarios ſcilicet imitantur iſti Theologi, qui pecora integra nonniſi cum ſcabioſis venalia ad forum mittunt. Ita enim iſti cum veriſsimis ſententijs nectere conantur, vt mitiſsimè loquar, abſurdas & minimè Auguſtinianas, neque vnas approbari reiectis alijs patiuntur. Naſcimur omnes infecti originali peccato, veriſsimum eſt: cremantur ergo in inferno infantes illi qui ab aquis ſalutaribus moriuntur illoti. Negamus crudelem conſequentiam. Hæc, inquiunt, ita ſunt connexa vt diſpungi nequeant. Non datur gratia ſecundùm merita, ſed præuenit potiùs omne meritum omnémque voluntatis motum liberum. Libentiſsimè hoc profitemur. Non eſt igitur, inquiunt, alia hominum libertas quàm quæ violentam & coactitiam neceſsitatem excludit, hoc negamus. Sed prætexunt hîc etiam occultam inter vtrumque neceſsitudinem. Prædilecti ſunt antecedenter omnes prædeſtinati. Benè habet Damnatorum ergo, inquiunt, nullus eſt qui Sanguini Chriſti quidquam debeat, quippe qui nullam vnquam habuit eos qui pereunt ſaluandi voluntatem, nullumve quod ſufficeret auxilium contulit. Et ſi quis reſiſtat, arcanos obtendunt nodos inter vtramque ſententiam, qui quia minimè ſunt perſpicacibus etiam ingenijs viſibiles, fidem exigunt nec probatarum rerum nec probabilium, polliciti quæ modò non intelliguntur ijs reuelanda qui poſt multas preces, & longa ieiunia, & triceſimam operum Auguſtini lectionem illuminabuntur. Sed ô inanes preces & ieiunia fruſtra ſuſcepta, ſi non alium peperere fructum quàm vt falſa veris, abſurda probabilibus, & tenebras luci iungerent. Nos verò, Auctore Cæleſtino, diſtinguimus inter neceſſarias & indifferentes Auguſtini ſententias, omnémque huic

lumini contrariam lucem tenebras reputamus. Et quamuis ſatis ſupérque foret vnius ſummi Pontificis definitio; iuuat adiungere inſigniores aliquot Cardinales, alioſque Præſules ac Doctores.

CAPVT II.

Inſigniores aliquot Cardinales.

OCCVRRIT in primis Cardinalis Baronius antiquitatis, vt opinor, ac ſenſuum Eccleſiaſticorum ſatis peritus, qui Cæleſtini mentem ita interpretatur vt noſtram faciat, & cum aduerſariorum mente pugnantem è diametro. Poſtquam enim tetulit verba illa Cæleſtini, *profundiores autem, &c.* ſubdit, *His, inquam, profitetur profundiores quæſtiones illas de prædeſtinatione Sanctorum, nequaquam ab Apoſtolica ſede definitas, illáſque tantùm eſſe ſtabilitas quæ ad condemnationem errorum ſatis poſſe ſufficere viderentur.* Quæ verba ita referuntur in editione Conciliorum, Pariſienſi anni 1636. in notis ad Epiſtolam Cæleſtini, ac deinde in editione Regia repetuntur. *Profitetur Cæleſtinus Pontifex profundiores illas de prædeſtinatione Sanctorum quæſtiones ab Apoſtolica ſede nequaquam definitas eſſe, illáſque tantum ſtabilitas fuiſſe quæ ad condemnationem errorum ſufficere poſſe videntur.* Hîc ergo quæro quæ ſint illæ Auctorum quæſtiones de prædeſtinatione, quarum liberam affirmandi aut negandi facultatem Cæleſtinus facit, interprete Baronio: & quarum definitio minimè neceſſariam habet connexionem cum errorum condemnatione? Non eſt, inquiunt, quæſtio illa, præcedátne prædeſtinatio an ſequatur præſcientiam meritorum. Quænam igitur eſt? vtrum animæ, inquiunt, ex traduce propagentur. Hæccine eſt quæſtio de prædeſtinatione? Addunt, Quare prædeſtinati non prædeſtinatis miſcentur? Quare hic prædeſtinetur & non alius? &c. Sed quis

Bar. to. 5. an. 431.

non videt Auctores in iis quæſtionibus non immorari eáſque reiicere potius quàm ſoluere? An ergo de quæſtionibus quæ reiici ſolent intellexit Baronius id quod dixerit Cæleſtinus de quæſtionibus quæ latiùs pertractari ſolent? At quæſtio de prædeſtinatione ante præuiſa, illa eſt potiſſimùm quam Auctores verſant, & cuius in vtramuis partem definitio integram eſſe ſinit à Cæleſtino decretam errorum condemnationem. Age enim, conſtituamus illam partem quæ plus fauet libero arbitrio, dicamúſque ante præuiſa merita homines ad gratiam prædeſtinari, poſt præuiſum autem bonum vſum gratiæ prædeſtinari ad gloriam, quid inde ſequitur contra regulas à Cæleſtino poſitas? prorſus nihil. Hæc igitur vna eſt ex quæſtionibus quas adſtruere non vult Cæleſtinus, ſi credimus Baronio.

Cui præluxit alius item Cardinalis, ingenio pietate atque eruditione clariſsimus Sadoletus: qui dum illud interpretatur quod eſt in Epiſtola ad Rom. *Quos præſciuit, &c.* Auctorum partes varias circa doctrinam de prædeſtinatione ita refert. *Ex altera quoque parte, &* (Lib. 1. in Ep. ad Rom.)
" *ſi ab ea ſtat Doctor maximus, idémque grauiſsimus & ſan-*
" *ctiſsimus vir* (Auguſtinum deſignat) *tamen durum ad-*
" *modum mihi videtur, quodque illabi non facilè queat ad ſen-*
" *ſus noſtros, ſi omnino à nobis nihil ſit quod valeat ad obtinen-*
" *dam gratiam in pari conditione cunctorum, ita quoſdam eli-*
" *gi vt cæteri in calamitate & damno deſtituantur ..... Ita-*
" *que Græci & Doctores Latini reliqui quibus vetuſtas addi-*
" *dit authoritatem, meo iudicio moderatiores, qui ſic nobis*
" *aliquid tamen relinquunt vt totum quod habemus virtutis &*
" *meriti ad Dei gratiam nihilominus referant. Quorum neque*
" *doctrina illorum eruditione qui ſecus ſentiunt, neque ſancti-*
" *tas ſanctitate eſt inferior.* Et quia dialogo diſputat Sado-
" letus, & hæc dicentem induxerat Iulianum fratrem, ſubdit ſe in eorum numero eſſe qui poſteriorum ſententiam ſequuntur nouiſque rationibus impugnat an-
" tecedentem prædeſtinationem. *Verùm*, inquit, *vt ſtatim*

Digitized by Google

de principio notam tibi faciamus ſententiam noſtram, nos de »
illorum numero ſumus qui aliquid etiam in nobis eſſe poſitum »
volunt.; quatenus tamen cum illis conſentire ſine fraude & »
ſine detrimento veræ fidei poſſimus. Atque vt modò ipſe di- »
cebas, ſi in pari conditione, &c..... Sic illud addo ne in eo- »
dem quidem facto intelligi à nobis eius ſapientiam, ſi nulla »
cauſa ac ratione diſcrimen faciente alios improbet. Et de hac »
eadem ſententia ſubdit poſtea. *Hæc ſententia his recenti-* »
bus hæreticis (iam caput extulerat Lutherus) *occaſionem* »
præbuit vt de ſeruo iam non amplius de libero arbitrio aude- »
rent conſcribere. Impii illi quidem. Verumtamen qui in au- »
thoritate Sanctor[...] hominum ſe putent deliteſcere. Quæ »
ego nequaquam adduco vt tollam prædeſtinationem ante præuiſa merita, quæ mihi ſemper viſa eſt probabilior; ſed vt oſtendam magnorum virorum iudicio & Auguſtinianam illam eſſe & ſeparabilem à neceſſaria contra Pelagianos & Semipelagianos doctrina.

Vtrique iſtorum præluxit tertius Cardinalis ſanctitate ac doctrina iuxta Eminentiſsimus S. Bonauentura qui ſic loquitur. *Ad illud quod primò obiicitur in contra-* » 2. Sent. diſt. 33. q. 2. ar. 3.
rium de verbis Auguſtini, dicendum quòd Auguſtinus in ver- »
bis illis non intendit dicere quòd paruuli ſenſibiliter crucien- »
tur; ſed intendit eorum pœnam manifeſtare quantum ad ca- »
rentiam viſionis Dei & quantum etiam ad vilitatem loci: & »
hoc valde abundanter exprimit, PLVS DICENS ET MI- »
NVS VOLENS INTELLIGI. *Nec ſine cauſa loquitur ſic,* »
hoc enim facit ad extirpandam illam hæreſim quæ dicebat par- »
uulos nulla pœna puniri. Vnde ſicut in moribus documentum »
eſt quod qui vult ab vno extremorum peruenire ad medium, »
quaſi debet declinare ad aliud extremum, ſicut docet Philoſo- » 2. Eth. c. 8.
phus. Sic etiam B. Auguſtinus vt illam hæreſim extirparet quæ »
dicebat paruulos ab omni pœna immunes & ad medium redu- »
ceret, videlicet ad pœnam carentiæ viſionis Dei, ſimpliciter aſ- »
ſeruit eos cum aliis peccatoribus æternaliter damnari. »

Addo quartum Cardinalem & in ſacrarum litterarum interpretatione & in ſcholis exercitatiſsimũ Caie. 1. Par. q. 70. art. 3.

Digitized by Google

tanum, doctrinæ Thomiſticæ ſtudioſiſsimum defenſorem, qui ſic loquitur. *Suſtinent autem verba hanc gloſſam, quia quando contra Auerroem erat ſermo, fas erat declinare in oppoſitum*, VT AVGVSTINVS CONTRA PELAGIANOS FACIT. Impugnauerat S. Thomas in Summa con. Gẽtes Auerrois animam aſſiſtentem tanto impetu vt ferri ſe ſineret ad dicendum etiam ipſum cœlum animatum eſſe illâ qua mouetur intelligentiâ, vt formâ. Quod quia emendauit deinde in 1. p. cùm docet intelligentiam cœlo coniugi tantùm vt motorem mobili; Caietanus qui ea loca conciliare ex inſtituto conatur, licuiſſe dicit D. Thomæ dum inſectatur Auerroem, id quod etiam fecit Auguſtinus dum pugnat cum Pelagianis, declinare ſcilicet in oppoſitum: hoc eſt excedere lineam neceſſariæ veritatis. Vt ſit nimia quædam ſeueritas & iniqua vexatio, quæ medium illud in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus.

Lib. 2. c. 70

Q. 70. ar. 3.

Sequitur & quintus, atque is non purpura modò ac dignitate, ſed ingenio, ſed eruditione, ſed erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis, in paucis Eminentiſſimus Cardinalis Perronius, cuius hæc ſunt verba. *Sat monui in quarta mearum Obſeruationum, nos admodum diſtinguere proprias S. Auguſtini opiniones dum loquitur vt priuatus Doctor: & eiuſdem narrationes quibus loquitur vt teſtis vſus communis Eccleſiæ: vel ea dicit quæ Doctorum ætatis ſuæ communi conſenſui conformia ſunt: Ab vnis ſiquidem argumentari nos tantum probabiliter; ab aliis, demonſtratiuè.* Qui probabilem tantùm eſſe dicit Auguſtini ſententiam dum loquitur vt priuatus Doctor, & demonſtratiuam dum conſentit cæteris Patribus; ſatis indicat minimè neceſſarium eſſe adhærere Auguſtino, niſi vbi cæteris Patribus ille concinit: & poſſe diſtingui placita eius, vt alia ſint liberæ optionis, alia neceſſariæ approbationis, de quo plura deinde.

Repl. Obſ. 2. cap. 1.

Il a eſté aſſez remarqué en la quatrieſme de mes Obſeruations que nous mettons grãde difference entre les opinions priuées de S. Auguſtin, quand il parle comme Docteur particulier: & les rapports de S. Auguſtin quand il parle comme teſmoin de l'vſage com-

Operæ pretium eſt Nou-Auguſtinianis reformatoribus opponere alium quoque ſed recentiorem Auguſti-

num, ac ſextum Cardinalem. Is eſt Auguſtinus Valerius Cardinalis & Epiſcopus Veronenſis, *Vir*, *vt* ait Spondanus, *ingenio, eloquentiâ, prudentiâ, atque humanarum diuinarúmque literarum ſententiâ eruditiſsimis, ac pluri mis editis ſcriptis clariſsimus.* Adde rerum etiam gerendarum fuiſſe admodum peritũ, ideóque in magnis Eccleſiæ negotijs adhiberi ſolitum, primùm à S. Carolo Borromæo, deinde à Romanis Pontificibus. Is in ſua Rhetorica Eccleſiaſtica quam ſcripſit eodem S. Carolo Borromæo Auctore, quámque eiuſdem iuſſu edidit, vt teſtatur Petrus Morinus in Epiſtola ad S. Carolum, quam præfixit ſecundæ Editioni, vbi dicit hoc opus à S. Carolo ortum & ex eius ſententia authoritatéque *ſuſceptum, inchoatum, & abſolutum*, vt ideo videri poſſit ac debeat vnum hoc teſtimonium eſſe duorum virtute ac ſanctitate Eminentiſſimorum Cardinalium; igitur Auguſtinus Valerius Cardinalis in ſua Rhetorica Eccleſiaſtica hæc Clericos monet. *Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodum legant. Ita enim acumine ingenii præſtitit, & de rebus difficilibus tam ſubtiliter diſputauit, vt non mediocri ingenio prædıti viri eius libros legentes in errores aliquando lapſi ſint. Sed eius libros pulcherrimos de doctrina Chriſtiana, & egregios ſermones quos habuit dum Epiſcopus ad populum concionaretur, ſæpe & diligenter legant.* Quid eſt cautè admodum legendum eſſe Auguſtinum, quàm non eſſe eius doctrinam ex ſimplici verborum intuitu, & prima quæ ſtatim occurrit ſpecie ſententiæ metiendam? Et hoc quid aliud eſt, quàm id ipſum quod monentem audiuimus Bonauenturam, Auguſtinum *plus dicere aliquando & minus velle intelligi*? Sed dum ſtudium Clericorum intra libros de doctrina Chriſtiana & ſermones ad populum continendum monet; an probat eorum conſilium qui polemicas tantum Auguſtini lucubrationes & crudas contra Pelagianos ac Semipelagianos diſſertationes ruralibus parochis ſuggerunt ad inſtruendam plebem? Porrò periculum illud erroris quod ſuſ-

mun de l'Egliſe, ou qu'il dict choſe conforme au commun cõſentemẽt des Docteurs de ſon ſiecle, & que des vns nous argumẽtons ſeulemẽt probablemẽt, des autres demonſtratiuement.

Lib. 3. c. 41.

picatur niſi cautè admodum legatur Auguſtinus, vide qua ratione vitandum cenſeat, cum dicit. *Sed hi & multi alii Sanctorum hominum libri hac adhibita cautione legendi ſunt, vt quæ ex illis collecta fuerint non proferantur, niſi quæſtionibus aliquorum qui in doctrina Scholaſtica ſint verſati (ex quibus S. Thomam Aquinatem S. Eccleſiæ filium dilectum & cariſsimum diſcipulum doctorémque egregium deligendum putauerim,) examinata fuerint.* Quid ad hoc, ô Baiani Scholaſtico-maſtiges? Sepelienda Scholaſtica eſt, vt vnus regnet Auguſtinus, an Auguſtinus legendus ad lucem Scholaſticæ, atque ad eius amuſſim exigendus? Sed de hoc antea déque D. Thoma.

CAPVT III.

Præſules alij omnium nationum celeberrimi.

NOTA enim eſt ex dictis ſententia Cardinalium Eminentiſsimorum tum antiquorũ, tum recentium Bonauenturæ, Sadoleti, Caietani, Veronenſis, Baronij, Perronij atque etiam Borromæi; Auctorum omni exceptione maiorum. Subnectam inſignia quædam clariſsimorum Præſulum nomina, qui ex omnibus ferè nationibus Eccleſiam Dei ſcriptis ſuis illuſtrarunt.

Occurrit ex Gallia Genebrardus Aquenſis Archiepiſcopus qui Concilio Tridentino interfuit. Is enim ita loquitur in Epiſtola ad Carolum Nonum quam præfixit operibus Origenis. *Sic idem qui ſupra Auguſtinus fuit iniquior interdum libero arbitrio, quòd Pelagianos haberet in procinctu, nihil aliud extollentes quam vires liberi arbitrij, Dei autem gratiæ minimum tribuentes.* Vellem & hoc, & alia quædam quæ ſubiungam mitius concepta, ſed refero tantùm non probo, ſi quidquam iuſtæ offenſionis cauſam det.

Inde idem occurrit Claudius de Xaintes Ebroicenſis Epiſcopus in libro Atheiſmorum Caluini titulo de prædeſtinatione,

Digitized by Google

deſtinatione, vbi opinionem Auguſtini contra præſcientiam, *nouam* vocat, additque poſtea S. Auguſtinum *implicuiſſe* ipſum ſeſe, tandémque quòd ad reprobos ſpectat, rediiſſe ad conſenſum Patrum antiquiorum qui nolunt reprobos niſi ex præſcientia peccatorum à Deo prędeſtinante reiectos. Et deinde, *Vt demum meam* „ *ipſe ſententiam aperiam, quam ſubmitto iudicio Eccleſiæ Ca-* „ *tholicæ, videtur S. Auguſtinus dum ardet contra Pelagia-* „ *nos, neglexiſſe conſentientem maiorum doctrinam, in ſcri-* „ *ptura benè fundatam, nulláque in re Pelagianiſmo conſo-* „ *nam, aptiorem præterea conſcientiis ædificandis, dum exci-* „ *tantur hominum labores & ſancti conatus adiuuante Dei* „ *gratia.* Atque hæc de prædeſtinatione ad gloriam an-„ tecedente. De reprobatione verò ſimiliter antecedente poſtea repetit quod præmiſerat, Auguſtinum retractaſſe huiuſmodi ſententiam, & tamen nocuiſſe conſequentibus temporibus quæ in ea tractanda dixerat. Non apponam verba ipſa, quia mihi videntur etiam paulò duriora.

Pour l'ſolution de ma Foy, la ſoumettant au jugement de l'Egliſe Catholique, j'eſtime que S. Auguſt. d'vne ardeur cõtre les Pelagiens s'eſt vn peu trop precipité à mépriſer la ſciẽce & le conſentement de ſes anceſtres, attẽdu qu'ils ont bon fondement en l'Eſcriture, & qu'ils ne conuiennent en rien auec le Pelagianiſme, qu'ils edifient plus les conſciences & les excitent à trauailler à biẽ faire moyennant la grace de Dieu.

Ex Italia offert ſeſe Cornelius Muſſus Epiſcopus Bituntinus, qui fuit concionator Concilij Tridentini, cuius hæc ſunt verba in cap. 5. Epiſtolæ ad Rom. *Non ergo* „ *vos moueat Auguſtinus vel tantillum. Hoc eſt enim illi pe-* „ *culiare, vt cùm aliquem expugnat errorem, tanta vehementia* „ *illum exaggeret vt alteri oppoſito cauſam præbere videatur. Ita* „ *cùm* Arrium *inſectatur, videtur fauere Sabellio: cùm Sabel-* „ *lium,* Arrio: *cùm Pelagium, Manichæis: cùm Manichæos, Pe-* „ *lagio. Quod admodum ponderare oportet; ita fiet vt nunquam* „ *ex Auguſtino errandi occaſionem accipiatis, qui ſanè omnium* „ *hæreſum malleus extitit fortiſsimus.* Et deinde. *Sed mitta-* „ *mus vt ex animo loquatur D. Auguſtinus. Igne, inquit, cru-* „ *cientur infantes non baptizati: Quid inde? Num habentes Am-* „ *broſium, Hieronymum, Scotum, Thomam, Bonauenturam, Ri-* „ *cardos, Albertos, Guillelmos, Alexandros, Petros, Durandos,* „

„ *vni Auguſtino adhærebimus tantam & Doctorum & San-*
„ *ctorum Patrum cæteruam reiicientes? Abſit vt propter vnius*
„ *Auguſtini authoritatem à ſanctis Patribus, adde à pietate &*
„ *à ratione diſcedam:* DISPLICEREM ET IPSI AVGVSTINO,
„ SI TOT TANTISQVE REIECTIS PATRIBVS, ILLI VNI
„ ADHAERERREM.

Ambroſij Catharini iudicium eſſet meritò ſuſpectum, ſi quam profitetur interdum in Auguſtino deſerendo libertatem vſurparet ſolus. Sed tanta cæterorum Doctorum conſpiratio ſatis oſtendit, Catharinum in ea re non vt Catharinum qui ſuo ſæpè ingenio nimium indulſit, ſed vt Eccleſiæ Catholicæ Archiepiſcopum & Doctorem id ſenſiſſe hac in parte quòd nequaquam abhorreret à communi ſenſu eorum etiam cum quibus egit in Tridentino, cui interfuit.

Ex Hiſpania occurrit Alphonſus Toſtatus, Abulenſis Epiſcopus, vir nomine iam ſuo ſcholis omnibus & amatoribus ſcientiarum notiſſimus. Quem conſtat nonnunquam à S. Auguſtino in ſacris quæſtionibus & interpretatione Scripturæ diſſenſiſſe, eo præiudicio quod exprimitur to. 1. in Ioſue fol. 18. col. 3. ad marginem, *Amicus Auguſtinus, ſed magis amica veritas Scripturæ.* Sed quòd ad noſtrum inſtitutum pertinet, apponere lubet quibus ille principiis muniretur vt eiuſmodi facultatem vſurparet: id quod intelligetur ex Defenſorio par. 2. cap. 18. *Ad primum dicendum quòd nos vene-*
„ *ramur omnia ſcripta B. Auguſtini tanquam viri ſancti*
„ *& hominis doctiſsimi & ſanctiſsimi inter viros Eccleſiaſti-*
„ *cos & ſæculares: & tamen in hac parte non aſſentimur ei.* Et
„ deinde, *In hoc autem nullam iniuriam ei facimus: nec ali-*
„ *quid de authoritate aut reuerentia eius tollimus.* SED FACI-
„ MVS SICVT IPSE NOS DOCVIT FACERE: *&*
„ *tantam ei reuerentiam exhibemus quantam ipſe ſibi & aliis*
„ *æqualibus impendi voluit, & quantum ipſe viuens aliis quos*
„ *ſe excellentiores iudicabat & profitebatur exhibuit.* Allatiſ-
„ que Auguſtini verbis ex Epiſtola ad Vincentium & ad

Hieronymum, quæ referuntur etiam in Decretis diſt. 9. cap. *Ego illis ſolis. Ecce*, inquit, *qualiter ſolùm vult Auguſtinus debere adhiberi firmam fidem libris canonicis. . . . . In ſcripturis autem hominum ſingularium, qui loquuntur vt homines, quantæcumque ſapientiæ & ingenii ſint, & quantæcumque ſanctitatis, non eſt danda authoritas, ſed ſcimus eos potuiſſe errare: ideo licet ipſi aliquid aſſerant, non eſt credendum neceſſariò quòd ita ſit; ſed poſſumus magis aliis credere, ſi videamus quòd meliùs probent. Ratio huius diuerſitatis eſt quòd omnes illi qui ſcripſerunt libros contentos in Canone Bibliæ, locuti ſunt per Spiritum Sanctum . . . . Cæteri autem quorum ſcripta non continentur in Canone Bibliæ, licet eſſent viri ſanctiſsimi, ſcripſerunt vt homines, probando & improbando quantùm vires ingenii & exercitatio in doctrina illos potuit adiuuare . . . . De omnibus ergo his iudicamus quòd humano ingenio ſolo ſcripſerunt omnia opuſcula ſua. Conſtat tamen omnia humana ingenia faciliter poſſe decipi: ideo nulli hominum fidem damus niſi in quantum benè probat. Alioquin vocemus eum Prophetam, id eſt diuinorum ſecretorum conſcium, quod Auguſtinus nunquam ſibi ipſi vſurpauit: nec de ſe credi voluit. Non ergo eſt neceſſe nobis quæcumque Auguſtinus dixerit credere: & quòd poſtquam ipſe aliquid aſſeruerit* QVALECVMQVE ILLVD SIT, NON MANEAT NOBIS VLTERIVS ALIA INQVISITIO, AN VERVM VEL *falſum ſit, etiam ſi manifeſtiſsima argumenta contra ſe habeat. Ita eſt in præſenti, &c.*

Vide Lector quid in vniuerſum ac ſine exceptione vlla ſentiat Abulenſis de authoritate S. Auguſtini: & an putet dandam eſſe nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus quæ ille contra Pelagianos & Semipelagianos ſcripſit. Sed quia ſtatim ſequitur exprobratio illa, Ergo tu te Auguſtino præponis, putans te aliquid ſcire quod ille neſciuerit, vide quid reſpondeat.

Sed imperita prorſus & calumnioſa eſt iſta argumentatio. Non enim nos conferimus Auguſtino, imo nec eius diſcipulos

„ *dignos eſſe profitemur, quod vtinam aliquando eſſe mereamur.*
„ *Sed nec iſta argumentatio valet, ſcilicet iſte homo ſcit aliquam*
„ *concluſionem quam Auguſtinus neſciuit, ergo eſt ſapientior*
„ *Auguſtino. Quia fieri poteſt quòd aliquis homo non magnæ*
„ *ſapientiæ, nec ingenii circa Phyſicam, aut Metaphyſicam, aut*
„ *Mathematicam, ſciat aliquam concluſionem quam* Auguſtinus
„ *neſciuerit: & tamen fortè ſcientia illius hominis continebit*
„ *tantùm centum concluſiones, &* S. *Auguſtini continebit fortè*
„ *plus quàm centum millia concluſionum. Et ita quotidie expe-*
„ *rimur, quòd vnus homo paruæ peritiæ nouit aliquid quod non*
„ *nouit vir peritiſſimus: & tamen ex hoc non iudicatur iſte pe-*
„ *ritior illo. Ita in præſenti concluſione fieri potuit. Nec iſta ſo-*
„ *lùm eſt, ſed & plurimas concluſiones inuenit modernorum*
„ *ætas, quas nondum inuenerat nec excogitauerat antiquitas.*

En quo Auctore & quo defenſore purgari poſſit piaculum illud quod Aduerſarij toties exprobrant Molinæ, dum de ratione conciliandæ cum diuina prouidentia humanæ libertatis ſuperiori ſæculo vſurpari cœpta, incidit ſermo. Sed quia etiam irridere ſolent Baiani atque reſpuere ſimilitudinem Nano-Gigantis, quæ aliquoties propoſita eſt; iuuat oſtendere vnde fuerit deſumpta. Pergit Toſtatus.

„ *Et ſicut quidam peritus medicus dixit, homines noſtri tem-*
„ *poris ad antiquos comparantur, ſicut puſillus homo poſitus collo*
„ *Gigantis ad ipſum. Nam puſillus ibi poſitus videt quidquid*
„ *videt Gigas, & inſuper plus: & tamen ſi deponatur de collo*
„ *Gigantis, parum aut nihil videbit ad Gigantem collatus. Ita*
„ *& nos firmati ſuper ingenia antiquorum, &c.*

Supereſt illa ratio quam Baiani prætendere ſolent defenſioni damnatarum ſententiarum, & quâ toties eludere conantur recentes quatuor Pontificum definitiones: nimirum S. Auguſtini doctrinam fuiſſe olim Eccleſiæ Catholicæ approbatione *conſecratam*, vel vt alij iam loquuntur, *canonizatam*. Ita enim illi loquuntur, vt obtineant ſacrilegij inſtar eſſe ſi quis quidpiam ex omnibus S. Doctoris pronuntiatis conuellere vllo modo

Digitized by Google

vel quatere auſit, in iis præſertim controuerſiis quæ ad gratiam & liberum arbitrium atque ad diuinam prædeſtinationem ſpectant. Videamus ergo quomodo hinc quoque à Toſtato pellantur. Et ſufficient ad hoc monſtrandum vel ipſæ capitum inſcriptiones, quæ ſic habent. *Capitulum* 81. *in quo reſpondet* Auctor *ad quandā rationem principalem de approbatione librorum* Auguſtini: *& inducit multas rationes euidentes, ad probandum quòd cùm Eccleſia approbat aliquem librum, non facit quòd detur ei fides neceſſariò, velut ſi contenta in eo fuiſſent determinationes Eccſiæ. Cap.* 82. *Quòd quando Eccleſia approbat opera alicuius Doctoris, non approbat omnia contenta in illis: nec aſſerit omnia illa eſſe vera, imò nec vnam propoſitionem. Et ponuntur ſeptem cauſæ quare Eccleſia nunquam approbauit ſic opera alicuius Doctoris, quòd dicat debere aſſentire illis neceſſariò tanquam definitionibus ſuis. Cap.*85. *Quando contra dictum* Auguſtini *vel alicuius Doctoris approbati inuenitur aliqua authoritas Bibliæ, quæ non poſſit exponi pro parte ſua, an debeamus dicere quòd* Auguſtinus *verum dicit, & tamen nos non intelligimus authoritatem illam. Et quando inuenitur ratio neceſſariò oſtendens contra eum; an debeamus dicere quòd neſcimus reſpondere ad rationem, & illa, quòd non concludit: & quòd non eſt hîc captiuandus intellectus, & quare hoc?* Ita verò concludit hoc caput. *Conſtat verò quòd* Auguſtinus *potuit errare & in multis errauit, quorum quædam ipſe retractauit, alia retractare non potuit, vt ſupra declarauimus.* Item. *Apparet euidentiſsimè ex dictis quòd non eſt iſta bona conſequentia, ſcilicet, hoc dicit aliquis Doctor approbatus ab Eccleſia in libro approbato: ergo hoc eſt verum. Quia multa poſſunt eſſe falſa: nec derogat hoc authoritati Eccleſiæ. Imò iſta propoſitio eſt vera, ſcilicet, neceſſe eſt aliqua approbata ab Eccleſia eſſe falſa. Quod patet quia manifeſtum eſt quòd Eccleſia approbauit omnia opera B. Hieronymi & B. Auguſtini, & tamen iſti duo ſæpe contradicunt ſibi, &c.* Hæc Toſtatus, qui, vt vides, diu antequam naſcerentur Baiani præuiderat quidquid illi erant allaturi ad ornandam ſpeciē illam Auguſtinianæ

Digitized by Google

authoritatis, quam ſuis erroribus obducunt, & diſſoluerat.

Ferdinandus Valloſillus Lucenſis Epiſcopus & doctrinæ S. Thomæ profeſſor, à Philippo ſecundo Hiſpaniarum Rege vt intereſſet Concilio Tridentino miſſus, in ſuis Aduertentiis Theologiæ Scholaſticæ, multis locis ſatis indicat liberam eſſe ab Auguſtino interdum diſcedendi copiam, vt quæſito 13. in 2. Tom. Chryſoſtomi, dum quærit cauſam prædeſtinationis & reprobationis. Et quæſito 18. in 3. Tom. S. Auguſtini vbi diſputat an poſſint aliæ virtutes eſſe ſine fide, & ſic loquitur.
„ *Ad hoc nos reſpondemus, quia in re S. Thomas conuenit cum*
„ *Scholaſticis modernis, & nomine tantùm differunt. Nam quan-*
„ *tum ad rem, omnes concedimus quòd actus virtutis acquiſitæ ſine*
„ *fide & ſine charitate poteſt eſſe moraliter bonus. Non enim S.*
„ *Thomas conſentit cum Gregorio Ariminenſi* NEQVE CVM
„ B. AVGVSTINO, *quòd omnes actus infidelium ſint peccata.* Et quæſito 25. in 3 to. Auguſtini, vbi concludit timorem ſeruilem tum bonum tum meritorium eſſe, quamuis Auguſtinus videatur illi aliud ſenſiſſe, in quo fortè Valloſillus deceptus eſt, vt alibi monſtratur. Et quæſito 10. in 10. to. vbi dicit Auguſtini ſententiam de cauſa reprobationis diſplicuiſſe pleriſque veterum Patrum. Et quæſito 30. in 4. to. vbi reſponſionem ad oppoſitam ſibi authoritatem Auguſtini, in ea quæſtione, num liceat vxori de conſenſu mariti fornicari, ſic exorditur. *Pro B. Auguſtino reſpondemus, quòd quid ſecundùm veritatem tenendum ſit, definiuimus.*

His adde Hieronymum Oſorium Luſitanum Syluenſem Epiſcopum eruditiſſimum virum & eloquentiſſimum, qui etiam interfuit Concilio Tridentino. Hic contra prædeſtinationem antecedentem & prædefinitiones actuum humanorum ſic diſputat. *In quo quidem non video cur non ſanctorum ferè omnium veſtigia ſequar, qui de hac quæſtione copioſiſſimè diſputarunt. Vt enim à Clemente & Origene & Euſebio ad Hieronymum peruenias: aut*

Lib. 9. de Iuſt. ipſo initio.

vt verius dicam, ab Apoſtolorum temporibus ad Auguſtinum, „
vſque ſeriem hominum clariſsimorum oratione recenſeas; om- „
nes videbis in hac ſententia fuiſſe, vt Deus ab æterno tempore „
ſecundùm quod nouerat euenturum id quod erat in hominum „
poteſtate relinquendum, ita de ſingulis hominum perſonis ſtatuiſ- „
ſe ..... In hac eadem ſententia fuit Auguſtinus vt illius ſcri- „
pta declarant; ſed aliquando tandem à reliquis omnibus atque à „
ſeipſo diſceſsit. Cùm autem multi poſt illum nefas eſſe ducerent „
à viro ſanctiſsimo atque doctiſsimo diſſentire: neque tam ratio- „
num momenta ponderarent quàm authoritatem ſequerentur: „
neque quid alij viri non minore doctrina & authoritate præ- „
diti dixiſſent, acutè animaduerterent; effectum tandem eſt, vt, „
nulla ſit in ſcholis ſententia, neque maiore contentione, neque „
minore rationum præſidio defenſa. Ac deinde. *In quo qui-* „
dem valde admirandum eſt, quid illis in mentem venerit, ve- „
reri ne cum Pelagio facerent, ſi cum Baſilio, vel Ambroſio, vel „
Hieronymo, vel Chryſoſtomo vel aliis viris ſanctiſsimis, „
atque doctrinæ gloria præſtantibus, idem ſenſiſſent. Ex Ger- „
mania demum cæterarum nationum Epiſcopis concinit Ioannes Faber Epiſcopus Viennenſis hom. 9. de pec. orig. vbi negat pœna ſenſus abortiuos plecti, *Licet Auguſtinus,* inquit, *vt hæreſes Pelagii monachi, Iuliani & aliorum extingueret,* EXCESSIVÈ *locutus ſit, vnde deteſtabiliorem redderet errorem, more prudentis acriter contra mendaces pro veritate pugnantis.*

CAPVT IV.

Præcipui Doctores diuerſorum Ordinum & Nationum.

IAM addi poſſunt alij Doctores: atque in ijs S. Thomas, qui dum diſputat de pœna peccati Originalis ad propoſitam in contrarium Auguſtini ſententiam reſpondet *largè accipiendum* quòd tum ille tum Gregorius dicunt de cruciatu infantium non baptizatorum, „

De malo q. 5. art. 2. ad 3.

ita vt ſpecies ſumatur pro genere, hoc eſt, ita vt dum cruciari dicuntur, intelligantur tantùm puniri;ſanctos autem illo modo loquendi vſos vt deteſtabilem redderent errorem Pelagianorum, qui aſſerebant in paruulis nullum peccatum eſſe, nec vllam eis pœnam deberi: Quibus verbis modeſtiſſimè quidem, ſed perſpicuè tamen ſignificat S. Thomas, & Auguſtinum aliquando plus dixiſſe quàm credi neceſſe ſit, & exceſſum illum ex odio ſequutum Pelagianiſmi, quo factum ſit, quemadmodum antea ex aliis referebamus, vt Auguſtinus declinarit in oppoſitum. His adde quæ dicit 2. 2 q. 10. ar. 12. in corp. & quæſt. 11. ar. 2. ad 3. Quæ ſi Baiani obſeruarent, nullus ſupereſſet ex authoritate S. Auguſtini prætextus ad repugnandum communi Eccleſiæ ſenſui, & Pontificum Romanorum definitionibus.

2. diſt. 33. quæſt. 11. ad 4.

Clariùs id expreſſit Scotus Bonauenturam ſequutus, „ cùm dicit: *Ad primum argumentum reſpondet D. Bonauen-* „ *tura dicens, quòd Auguſtinus* EXCESSIVE' *loquitur de illis* „ *pœnis, ſicut frequenter faciunt ſancti ..... Quia ſicut in mo-* „ *ribus ſecundùm Philoſophum via deueniendi ad medium eſt* „ *aliqualiter procedere vltra medium verſus extremum 2. Eth.* „ *ita frequenter ſancti extinguendo extra ſe hæreſes pullulantes,* „ EXCESSIVE' *loquuti ſunt, volentes declinare ad aliud ex-* „ *tremum. Et ita multùm ponderandum eſt, contra quos hære-* „ *ticos ſancti ſunt loquuti, ſicut Auguſtinus contra Arrium vi-* „ *detur quaſi declinare ad Sabellium: & è conuerſo ſimiliter vi-* „ *detur contra Pelagium declinare ad Arrium,* dicendum fortè Manichæum, his duatum Scholarum principibus ita ſentientibus ſuperuacaneum ſit enumerare quinam ex diſcipulis conſenſerint; iuuat tamen vnius aut alterius teſtimonium apponere.

Ioannes Viguerius in Academia Toloſana quondam Profeſſor ex ordine S. Dominici, poſt alias ſolutiones

§. 6. de pecc. Orig.

quibus ſatisfacere conatur authoritati S. Auguſtini, „ hanc etiam proponit, *Præterea, in hoc non tenetur D. Au-* „ *guſtinus. Vnde Gennadius de viris illuſtribus, de eodem Auguſtino*

guſtino loquens ait , licet minus capacibus dubitationem de »
abortiuis fecerit ; error tamen illius, vt ſuperius dixi, multo ſer- »
mone contractus , luctâ hoſtium exaggeratus , necdum hæreſis »
quæſtionem dedit. Per quæ verba dat intelligere D. Auguſti- »
num in hac opinione erraſſe, ſed ipſum hæreticum non fuiſſe , eo »
quòd non fuit pertinax , imò retractauit in Epiſtola ad Iulia- »
num . . . . . Præterea Decretalis Maiores, de Baptiſmo, in qua eſt »
determinatum eos non pati pœnam ſenſus , tempore D. Augu- »
ſtini nondum edita erat. Quia idem Auguſtinus qui ſupra mo- »
dum Eccleſiam reuerebatur , ſi edita fuiſſet, oppoſitum non »
dixiſſet. En vt Viguerio videtur ab Eccleſia determi- „
natum eſſe aliquid contra doctrinam Auguſtini in ijs quæ ſpectant ad controuerſias Pelagianorum.

Franciſcus Horantius Ordinis Minorum, vir admodum eruditus, qui Concilio Tridentino interfuit, ibique lucubrationem inſignem illam de locis Catholicis per interualla ſeſſionum compoſuit, vnáque cum Concilio abſoluit, vt ipſe narrat lib. 4. cap. 3. vbi regulas tradit in antiquis Patribus ſeruandas ; poſtquam monuit moris fuiſſe vt SS. Patres dum vnam hæreſim impugnant, aliqua dicerent ex quibus occaſionem hæreſis alia ſumeret , idque ipſi etiam Auguſtino eueniſſe: ideóque tenendam hanc regulam vt putemus *SS. Patres non aliter intelligi ſe velle quàm quo modo Eccleſia Catholica id ipſum intellexit* de quo ipſi agunt. Itáque ſeriò conſiderandum quo tempore & qua occaſione illi ſcripſerint, poſtea ſubdit, *In re maximè ardua errauit Cyprianus,* „
at non multò poſt ab Hieronymo, Auguſtino, cæteriſque Patri- „
bus S. Martyr correctus eſt , vicítque Stephani æqualis illius „
de non rebaptizandis hæreticis ſententia. Hieronymus etiam „
in quibuſdam hallucinatus eſt, ſed à poſterioribus, imò à ſui ſæ- „
culi hominibus eſt notatus. IDEM AVGVSTINO LONGÈ „
DOCTISSIMO CONTIGIT. SED QVO FEROR? „
CVI NON? „

In Ep. ad Carolum.

Dominicus Bannez poſtquam retulit Auguſtini ſententiam illam quâ cauſam reprobationis petit ex ori-

Digitized by Google

1. p. quæſt. 23. ar. 5. ginali peccato, concludit. *Hæc ſententia Auguſtini non modicam habet difficultatem.* Et deinde alterâ etiam ſententiâ repræſentatâ. *Quapropter, vt poſtea dicemus, non eſt minus probabilis, imò fortè probabilior ſecunda illa ſententia quàm prima D. Auguſtini.* Et poſtquam reiecit modos omnes quos potuit confingere ad Auguſtini ſenten-
„ tiam defendendam, ſic ſoluit difficultatem illam: *Eſt*
„ *denique de hac re noſtrum iudicium, ſi quid valet. Crediderim*
„ *enim quòd Auguſtinus tantùm fuit ſollicitus deſtruere erro-*
„ *rem Pelagianorum aſſerentium merita præſcita cauſam eſſe*
„ *prædeſtinationis & electionis. Et quia ſi conſideretur quòd*
„ *præſcientia malorum operum Eſau fuit cauſa reprobationis ip-*
„ *ſius, videbatur Auguſtino ſtatim fieri conſequens quòd etiam*
„ *futura bona opera Iacob fuerint cauſa prædeſtinationis ipſius;*
„ *propterea ſemper negauit præſcientiam malorum operum Eſau*
„ *cauſam fuiſſe reprobationis ipſius. Sed quoniam hæc conſe-*
„ *quentia non eſt neceſſaria, vt iam oſtendimus . . . . . propterea*
„ *manifeſtum eſt quòd non eſt eadem ratio prædeſtinationis &*
„ *reprobationis, vt ſi detur cauſa reprobationis ex parte noſtra,*
„ *detur etiam prædeſtinationis.* SI ITAQVE D. AVGVSTINVS
„ VOLVISSET ATTENDERE MALITIAM HVIVS CONSE-
„ QVENTIAE, NVMQVAM POSVISSET QVOD VNIVERSALI-
„ TER ORIGINALE PECCATVM SOLVM EST CAVSA
„ REPROBATIONIS OMNIVM REPROBATORVM HOMI-
„ NVM ..... *Cæterum teſtimonium Apoſtoli ad Romanos*
„ *..... quo conuincitur Auguſtinus..... facilem habet ſolutionem, &c.* Hæc Bannez, quæ plerique non videntur ſatis aduertiſſe dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis Auguſtino defuiſſe, in concilianda cum creata libertate diuinorum decretorum & auxiliorum efficacia.

Dominicus Sotus qui Concilio Tridentino inter-
„ fuit, initio cap. 14. lib. 1. de nat. & gr. *Auguſtinus plus iu-*
„ *ſto videtur torquere paruulos: vnde qui eius ſententiæ ſubſcri-*
„ *bant perpauci ſunt: & tortores paruulorum nuncupantur.* Moxque reiectis iis quæ lenire ſententiam Auguſtini

Digitized by Google

aut benignè exponere videbantur, ſubdit. *Et ideo non eſt dubium quin Auguſtinus miſit infantes in ignem æternum ..... Salua tamen ſemper authoritate præclariſſimi Auguſtini compendio plures ſunt qui paruulos omni prorſus pœna ſenſus liberant, in qua ſententia fuit Magiſter ſententiarum, & S. Thomas, & fermè Theologi.* Iterúmque ſententiam illam *perquam rigidam ac trucem vocat.*

Sixtus Senenſis præf. in librum 5. Biblioth. *Ardebant præterea veteres illi tanto ſinceræ pietatis & Catholicæ defenſionis ardore, vt dum vnum errorem omni virium conatu deſtruere adnituntur, ſæpe in alterum oppoſitum errorem vel deciderint; vel quodammodo decidiſſe videantur, agricolarum more qui incuruum teneræ arboris ſtipitem corrigere volentes, immodica nonnunquam attractione modum excedunt, plantamque ipſam in contrariam diuerſámque deducunt formam. Sic Dionyſius Corinthiorum antiſtes, vt Baſilius in ep. ad Maximum Epiſcopum ſcribit, dum vehementiùs acriúſque anniteretur oppugnare Sabellium aſſerentem vnam Patris & Filii perſonam, non ſenſit ſe nimio contentionis ſtudio in contrarium ferri vitium, & vtriuſque ſubſtantiæ differentiam & inæqualitatem defendere. Sic D. Auguſtinus cùm toto ſpiritu ac verborum ardore pro defenſione diuinæ gratiæ pugnat aduerſus Pelagianos, liberum arbitrium cum iniuria diuinæ gratiæ extollentes, in alteram quaſi foueam dilabi videtur, minúſque interdum tribuere quàm par ſit liberæ hominis voluntati.* Bartholomæus Medina 1. 2. quæſt. 109. ar. 2. ſub. finem. *Sine dubio,* inquit, *ſententia eſt* Auguſtini *quòd homo in pura natura habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapſa. Non placet tamen Doctoribus. Et* deinde. *Maneat fixa & certa illa ſententia Theologorum, quòd homo in puris naturalibus & in ſtatu naturæ corruptæ non differunt quantum ad ſufficientiam operandi opera rationi naturali conſentanea, quia in vtroque vires humanæ ſunt æqualiter diſpoſitæ & affectæ. Verùm non ſunt illi homines æqualiter affecti & diſpoſiti quantùm ad meritum. Etenim homo in puris naturalibus non eſt in peccato: nec eſt auerſus à Deo & à fine vl-*

" *timo: at homo in natura lapſa eſt in peccato, & auerſus à fine*
" *vltimo.* Atque hac ratione hic Auctor indubitatam Auguſtini doctrinam hoc in puncto & Doctoribus contrariam eſſe fatetur & ſibi, ſine vllo fidei violatæ, vel ſpretæ antiquitatis ſcrupulo.

De lib. arb. Albertus Pighius contra Caluinum tam multis oſtendit liberam eſſe Theologis Auguſtini deſerendi facultatem in hiſce quæſtionibus de gratia & libero arbitrio, déque prædeſtinatione ac reprobatione, vt iuſtum citationis modum excedam ſi referre omnia velim. lib. 2. cap. 3. poſtquam conſtantem dixit antiquorum Patrum de libero arbitrio ſententiam, *vnus fere Auguſtinus,* inquit, *ob feruentem tum diſputationem Pelagii & Cæleſtii, qui tantum tribuebant libero arbitrio vt diuinæ gratiæ iniuriam facerent, ſi quiſquam omnium hac in re variè & perplexè loqui viſus eſt, ita vt aduerſus illos eidem alicubi videatur iniquior eo quidem conſilio quod ſequuntur ii qui curua lignorum ad rectitudinem conantes reducere, ea vltra rectitudinem flectunt & incuruant in oppoſitum. Quamquam etiam ille ſeriò & apertè ſemper conſenſerit aliis, quemadmodum poſt intelliges.*

Lib. 3. poſtquam attulit quoddam Auguſtini argumentum contra Pelagium, *Hæc ſiquidem,* inquit, *Auguſtini, ſed diſputantis ſunt & in illo conflictationis calore vbi aduerſarii aſſumpta omnia tametſi vera ſint, quibuſcumque tamen modis ac mediis apparentibus impugnare conamur, quo pluribus modis illum viciſſe videamur, ſi diſſoluere nequeat.* omitto honoris cauſâ quod de Auguſtino ſubiungit.

Ib. contendit veram Auguſtini ſententiam de libero arbitrio requirendam eſſe potius ex aliis eius libris, quàm ex ijs quos ſcripſit contra Pelagium, in quibus ait fuiſſe illum libero arbitrio nimis aduerſum, quæ quidem ego refero, ſed non probo.

Et lib. 5. de prædeſt. ac reprobatione ſpeciem illam improbans Domini duorum ſeruorum æqualiter reo-

rum æqualitérque obſirmatorum in malo, alterum damnantis, alterum donantis libertate, ſubdit: ***Non moror quòd Auguſtino alicubi videatur ita Deum electos diſcernere à reprobis, vt in exemplo propoſitum eſt.... vt enim ego ita de Deo credam & ſentiam, non permittit infinita eius bonitas & ſapientia. Æquè tamen gratiæ ſuam rationem & dignitatem aſſero, quæ vt meritis reddi non poteſt ſi eſſe debeat quod dicitur; ita bono ſapientique Domino certa debet conſtare ratio cur vni eam impartiat, neget alteri.*** Et mox. *Huius te Lector monere volui vt ſcires* AVGVSTINI NOS NON LATERE, SED NON PROBARE HAC IN RE SENTENTIAM. Non referam quæ dixit libro ſexto vbi tractat de electione ac reprobatione ante præuiſa merita, quod mihi videantur in S. Doctorem acerbiùs quàm vellem eſſe dicta.

Lib. 8. vbi de Iacob & Eſau, ***Proinde D. Auguſtinus in*** „ *hoc pelagus liberiore ſæpiùs curſu inuectus, tametſi ad omnem* „ *vndecumque exorientem ventũ diſputationis vela pandat: nec* „ *certũ inſtitutúmque aliquem curſum perſequatur & teneat, ſed* „ *explorabundus vagetur quocumque impetus tulerit, nunc hîc* „ *impingens nunc illic: libro tamen ad Simplicianum hanc ip-* „ *ſam quæſtionem & variè & diligenter euentilans, quamuis* „ *vbique ipſa rei difficultate perplexus terreatur*, NIHILOMI- „ NVS VI IPSA VERITATIS COACTVS, IN NOSTRAM „ HANC CONCEDIT SENTENTIAM, VT IN- „ TELLIGEREMVS SVB HOC IVDICE LIBEROS „ ESSE AVGVSTINI DISCIPVLOS, NVLLA SE- „ QVENDI MAGISTRI NECESSITATE COACTOS. „ Hæc ego inter alia id genus multa quæ habet duxi proponenda, vt intelligamus non nimis inuerecundos fore, ſi qui fortè non ita ſe faciles exhibeant in ijs omnibus admittendis quæ videri cuipiam poſſint propoſita fuiſſe ab Auguſtino.

Ioannes à Bononia Panormitanus, poſt collatam cum Sorbonicis primùm, inter quos adeptus erat gradum Baccalaurei formati, deinde cum Louanienſibus, ter- Lib. de æterna Dei prædeſt. tit. Quorum-

dam ſententiam. tiò demum cum doctiſſimis viris in Concilio Tridentino, cui etiam interfuit, vt ipſe narrat, doctrinam ſuam, allatis duabus Auguſtini expoſitionibus ad illum locum Apoſtoli, *Deus vult omnes homines ſaluos fieri*, ſubdit: *At cùm ſcriptum ſit alio loco, non eſt voluntas ante patrem veſtrum vt pereat vnus de puſillis, non videtur hic modus dicendi ſufficiens.* Rurſus, *Non eſt veriſimile Apoſtolum hoc ſenſiſſe, &c.* Ac deinde toto opere defendit eam quæ mitior eſſe creditur inter Scholaſticos de prędeſtinatione ſententiam, hoc eſt, Auguſtino, vt putatur communiter, contrariam.

Cap. 1. tr. 4. par. 8. Ioannes Driedo inſignis Academiæ Louanienſis profeſſor, in qua fuerat etiam quondam cariſſimus Adriani ſexti diſcipulus, in libro de captiuitate & redemptione generis humani diſertè affirmat: *Neque ſentire contra diuinam gratiam, neque ſi fallatur, pernicioſè falli* eum, qui quamuis Auguſtinus aliter ſentiat, generalem agnoſcit erga omnes homines cùm primum ad vſum rationis perueniunt, bonitatem, vt eos iuuet peculiaribus auxi-

Cap. 2. par. 2. lijs. Et lib. 1. de gr. & lib. arb. poſtquam Auguſtini ſententiam de cruciatu paruulorum contulit cum oppoſita, controuerſiam ita dirimit. *Hactenus ſententiã venerabilium patrum ſuper afflictione paruulorum qui non peccauerunt actione propriæ voluntatis, recitauimus, ſubmittentes nos ſtudioſorum Christianorum iudicio, vtra harum ſententiarum ſit acceptabilis, cùm neutra videatur efficaciter ex Scriptura ſacra demonſtrabilis. Ex Scripturis ſacris ab Auguſtino adductis ſuper hac re non expreſsè & efficaciter concludi poteſt infantes ſine baptiſmo decedentes ſupplicio ſempiterni ignis eſſe cruciandos.* En vt inefficaces fatetur adductas ab Auguſtino ex Scriptura ſacra probationes; vtque optioni ſtudioſorum permittit vt illum aut ſequantur, aut deſerant.

Driedoni Magiſtro ſuo conſentit omnino Ruardus Taper Decanus Louanienſis ad ſeptimum ar. Lutheri, vbi eamdem quoque ſignificat eſſe ſententiam Adriani,

Verba eius ſunt poſt allatas contrarias opiniones de auxilio ſufficienti omnibus adultis exhibito, *Alia tamen opinio*, inquit, *magis conſentanea eſt Auguſtino, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium, ſed, &c.* Et deinde, *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare diuinam bonitatem, vt pote quæ ſit ſui ipſius diffuſiua, vt nulli denegetur auxilium ſufficiens ad ſalutem.* Et mox, *Quæ autem earum ſit verior, difficillimum, vt diximus, eſt iudicare: Diximus autē ſuperiùs piè credendum eſſe & valde probabile, quod cuilibet adulto habenti vſum liberi arbitrii communicatur ſufficiens adiutorium quantum eſt ex parte Dei, quo poſsit credere, &c.* Et ſubinde ipſa quoque Driedonis verba repetit; *Non pernicioſè falli qui ſic ſentiat: nec in hæreſim Pelagii conſentire: & nullum in eo eſſe periculum hæreſis Pelagianæ.* Eodem ſpectat quod dixit paulò ante Auguſtinum non eſſe interpretatum cap.5. Epiſtolæ ad Rom. de electione Iacob & Eſau, ſecundùm ſenſum aliorum Patrum, imò eos arguiſſe qui ſic interpretanrur, tanquam non aſſequutos illic verum Apoſtoli ſenſum: & tamen, *Illâ etiam aliorum Patrum interpretatione veriſsimam afferri ſententiam, & ex aliis locis Scripturæ euidenter demonſtrabilem.* Atque ex his facile intelligi poteſt quis fuerit olim ſenſus Academiæ Louanienſis: & an nullos admiſerit aut probauerit Auctores, quàm qui iuraſſent in Auguſtini verba. 4. Sent. qu. 1. de pœn.

Nam de Pariſienſi conſtat, tum ex eo quòd Eraſmus refert præf. in S. Hilarium, eos qui ſuo tempore in Scholis regnabant Theologicis (regnum autem illud florebat potiſſimum apud Sorbonam) libera vſos interdū ab Auguſtino diſcedendi facultate; tum maximè ex proceſſu contra fr. Ioannem à Monteſono, cuius excerpta Magiſtro ſententiarum addita ſunt. Ibi enim Sorbonici Doctores cum inductione oſtendiſſent Patres quoque maximè probatos docere interdum aliqua minus vera, ita concludunt, *de Auguſtino & aliis pluribus approbatis Doctoribus ſimile poſſe oſtendi*: Et de hac cenſu-

ra, quæ D. Thomam etiam inuoluit, dici non poteſt quod dicit Collegium Salmanticenſe de alia quadam ſimili, nempe *recenti ac viridi iudicio* fuiſſe conceptam, eodémque poſtea *matureſcente retractatam*; laudandóſque Sorbonicos Doctores qui *palinodiam recantarunt*. Poſterior enim iſta eſt recantatione illa & retractatione, atque ideo etiam maturior. Vnde videas quid ſentiendum de quadam alia reſponſione eorumdem Auctorum, quâ dicunt non eſſe annumerandum Ioannem Arboreum Doctorem Sorbonicum inter patronos ſcientiæ mediæ, quaſi nulla eſſe poſſit eius authoritas *qui refert ſententiam* Auguſtini *& ipſam reiicit*. Nimirum eadem ratione concluderent nihili faciendam & Sorbonæ totius & præcipuorum hominum & cæterorum quos enumerauimus Doctorum, Præſulum, Cardinalium, Pontificum, authoritatem, qui Auguſtini aliquando & quibuſdam in quæſtionibus reiiciendi vel exemplum dant, vel copiam faciunt. Nam quòd addunt approbatam eſſe ab Eccleſia doctrinam Auguſtini de gratia & prædeſtinatione, hoc ipſum eſt quod diſputatur: ſit ne nimirum ſic approbata, nulla vt ſit eius particula quam liceat in dubium reuocare, poſtquam Cæleſtinus iis definitis *quæ neceſſaria ſunt ad condemnationem errorum*, negat ſe velle adſtruere cætera, hoc eſt ipſam etiam, vt interpretatur Baronius, de prædeſtinatione quæſtionem, vt omittam ea quæ ad hoc argumentum Abulenſis antea reſpondit, & quæ fuſiùs poſtea dicenda ſunt. Sed ne in eo quidem ſatis accuratus fuit Scriptor Collegij Salmanticenſis, quòd dicit Arboreum eo loci referre ac reiicere ſententiam Auguſtini, vbi ille profitetur velle ſe *Auguſtini ſententiâ ſuam illuſtrare doctrinam*. Nim. lib. 4. Theoſophiæ.

To. 1. in 1. p.

Tr. 3. de ſciẽ. Dei diſp. 10. num 133

Rectiùs poterant Arboreum citare in Epiſtolam ad Rom. cap. 3. dum exponit illa verba, *vbi eſt gloriatio tua? excluſa eſt; per quam legem? factorum? non, ſed per legem fidei*. Ibi enim interpretationem quam refert ſecundam, agnoſcitque

agnoſcitque ex Auguſtino lib. de ſp. & lit. cap. 10. deſumptam, *ieiunam* vocat & *explodendam* cenſet. Et tamen liber ille ab Auguſtino contra Pelagianos ſcriptus eſt, & locus Pauli contra eoſdem illic vrgetur. Accenſendus igitur eſt Arboreus Doctoribus alijs, neceſſitatem perpetuæ adhæſionis ad Auguſtinum negantibus.

Nimirum illis facem prætulerat celeberrimus Academiæ Pariſienſis Cancellarius Ioannes Gerſon tr. de [illegible]minatione doctrinarum conſideratione 1. Vbi dum [illegible]tinguit multiplicem doctrinarum approbationem per Eccleſiam vel per Concilium, *Quædam*, inquit, *ap- ,,*
probantur certitudinaliter, &c. quædam verò ſolùm permit- ,,
tuntur vt legantur: NON QVIA SINT MIXTAE FAL- ,,
SITATES: *ſed habent aliunde plurimas vtiles doctrinas, ſi- ,,*
cut ſunt ſcripta multorum Doctorum. ET ITA AVGV- ,,
STINVS SVA SCRIPTA RECIPI VOLEBAT. *Noli ,,*
inquit, meis literis quaſi Canonicis ſcripturis deſeruire. Et ite- ,,
rum. *Negare non poſſum nec debeo, ſicut in ipſis maioribus, ,,*
ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis quæ poſſunt iuſto ,,
iudicio & nulla temeritate culpari. Hæc Gerſon; ex quibus ,,
cõfirmari poteſt quod diximus de iudicio Sorbonicorũ.

His adde Petrum de Aragonia in Academia Salmanticenſi publicum Profeſſorem ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini, in opere illo quod ſpecialem habet commendationem à Superioribus Ordinis, quóque ipſe fatetur expreſſos ſudores operáſque *præſtantiſſimorum* Pręf. ad
virorum fratris Ioannis de Gueuarra, & fratris Luiſii Legio- Lect.
nenſis, quos ſeu Hiſpaniarum Magiſtros mirantur omnes, & ipſe tamquam diſcipulus amat & veneratur. In Opere inquam illo, quo non vnius tantùm, ſed plurimorum eiuſdem Ordinis Doctorum ſenſus explicatur; poſtquam concluſione ſecunda definiuit *hominem extra gratiã poſi-* 21. Qu. 10.
tum ſiue fidelem ſiue infidelem, poſſe ſine auxilio ſpeciali Dei ar. 4. §. Circa vl-
aliquid benè moraliter operari, fatetur deinde contrariam timum.
ſententiam quæ fuit Gregorij Ariminenſis, ipſius etiam Auguſtini fuiſſe, itáque tandem concludit. *Ex dictis er-* §. ſed cõtra.

go infertur ſententiam D. Auguſtini fuiſſe, quòd homines nullum bonum opus moraliter efficere poſſunt ſine gratia Dei, quod idem affirmabat Gregorius. Atque ita palam profitetur Petrus Aragonius ſe ab Auguſtino diſſidere, dignior laude futurus, ſi, vt poterat, in ſuas eum partes pertraxiſſet.

Lib. 5. Propu. cap. 6. Adde & Gabrielem Pennotum virum clariſſimum ex Ordine Canonicorum Regularium S. Auguſtini, qui „ ſic loquitur; *Secundò principaliter dicendum videtur non* „ *omnia quæ ſcripſit Auguſtinus contra Pelagianos & Semi-* „ *pelagianos aut in eorum erroribus redarguendis, aut in aſſertio-* „ *nibus Catholicis probandis, aut in locis diuinæ ſcripturæ expo-* „ *nendis ad fidem Catholicam ita pertinere, vt credendum ſit* „ *omnem Auguſtini rationem eſſe exactam demonſtrationem,* „ *omnem reſponſionem eſſe dogma fidei, omnem expoſitionem* „ *locorum ſacræ ſcripturæ eſſe certam regulam & infallibilem* „ *ipſas diuinas ſcripturas interpretandi; ſed illud ſolum eſſe dog-* „ *ma fidei quod ipſe Auguſtinus tanquam dogma fidei ab om-* „ *nibus tenendum & credendum pronunciat.* Atque hoc deinde probat exemplo & authoritate S. Thomæ & Thomiſtarum, Caietani, Bannis, Aluaris, & concludit; „ *Puto igitur Auguſtinum & alios Diuos non fictâ ſed verâ &* „ *ſolidâ laude eſſe colendos & laudandos, non autem noſtris* „ *mendaciis & adulationibus egere aut delectari.* Iterum. *Et* „ *primò obſeruandum eſt quod cap. præcedenti monuimus, non* „ *omnes ſententias Auguſtini ex libris contra Pelagianos &* „ *Semipelagianos depromptas facere argumentum firmum & ir-* „ *refragabile ad aliquam veritatem Catholicam comprobandam,* „ *&c.* Vide Lector quo moderamine in commendanda S. Auguſtini doctrina vtantur etiam illi qui ex inſtituto eius cultores, imitatores & alumni ſunt in vtroque Ordine Canonicorum & Eremitarum. Vt perſpicere liceat quàm ſit ſuperſtitioſa hodiernorum Baianorum religio, qui ſpecioſo errorum prætextu ſolum Auguſtinum in ore, in oculis, in corde habere ſe fingunt, quippe cuius doctrina, vt ipſi prædicant, *Euangelica, Apoſtolica,*

To. 1. lib. proœ. cap.

Catholica, & irrefragabilis authoritatis ſit: & totius Eccleſiæ nomine ſcripti, cui primus ille diuinæ gratiæ & Noui Teſtamenti fide crediti intelligentiam aperuerit, antea, videlicet annis circiter quadringentis cæcutienti. Atque hæc prędicant ipſo nequicquam Auguſtino reclamante, qui ſe diſcipulum Eccleſiæ perpetuò profitetur, à qua lucem quam alijs communicaret acceperit. 11. 14. 15. &c.

Apponam vltimò teſtimonium Guillelmi Eſtij, nec Baianis inuiſi, nec Baio infenſiſſimi, qui in 1. Sent. diſt. 14. §. 14. ſic loquitur. *Quòd ſi nihilominus adhuc contendat aliquis Auguſtini verba quæ obiecta ſunt, huc inflecti non poſſe: putétque eum reuera alterius eſſe ſententiæ; tum reſpondebimus ea quæ de adiutorio primi hominis & Angelorum obſcuriùs, & vt videtur, extra ſcripturæ authoritatem ab eo diſputata ſunt, ad hoc vt ex comparatione gratiæ noſtræ per Chriſtum reparationis magis emineret; non debere præiudicare doctrinæ quæ apud alios Patres, ipſumque S. Thomam in huiuſmodi rebus exactiſsimum Doctorem expreſsior reperitur.* Idem alibi cùm retuliſſet Auguſtini ſententiam variis locis ab eo diſputatam, & quidem dum pugnat contra Pelagianos, qua negat ſanctos quoſdam in vtero materno gratiam ſanctificationis conſequutos; illam apertè reiicit, etiam ſi fateatur tanquam indubitatam & per ſe manifeſtam fuiſſe ab Auguſtino traditam: & Bernardum atque Ambroſium præfert oppoſitum ſentientes, tam conſtanter, vt videri ſibi dicat ea de re minimè dubitandum, poſt ſanctorum illorum authoritatem & communem, vt ipſe putat, Doctorum Scholaſticorum conſenſum. Hoc igitur habemus Eſtio Auctore, licere nobis improbare aliquid ex iis quæ Auguſtinus affirmatè docuit dum diſputat cum Pelagianis, ſi modò conſentiant communiter Scholaſtici, quo modo conſentire Baiani non negant in negandis pleriſque ipſorum placitis, neque deſit vnius aut alterius è Sanctis Patribus, cuiuſmodi fuere S. Ambroſius & S. Bernardus, ſuffragium, quod etiam Baiani non deeſſe faten-

tur, dum dicunt non tantùm vnum aut alterum, ſed omnes Patres ab Origene ad Auguſtinum ideo fauiſſe Semipelagianis, quia fauent doctrinæ quæ iam à multis ſæculis inter Scholaſticos communis eſt. Sed quod refert de S. Bernardo, facit vt proprium ei locum tribuamus in hoc Catalogo eorum qui nonnumquam ab Auguſtino volentes ſcientéſque diſſentiunt.

Veniat ergo poſt vltimum S. Bernardus qui nominari debuit ante primum. Veniat inquam præſtantiſſimo vir ingenio, ſed tamen ſuauiſſimo & à litigandi ac contradicēdi conſuetudine remotiſſimo, niſi ſi quando cogeret cauſa veritatis. Quanti faceret vir ſanctiſſimus antiquiorum ſanctorum authoritatem oſtendit id quod ſcribit ad Hugonem de S. Victore, qui eius ſententiam
Ep. 77. exquiſierat circa nouas ſcioli cuiuſdam opiniones. *Non quærimus*, inquit, *pugnas verborum, nouitates quoque vocum iuxta Apoſtolicam doctrinam euitamus. Patrum tantum opponimus ſententias ac verba proferimus, & non noſtra. Nec enim ſapientiores ſumus quàm Patres noſtri.* Inter hos Patres quibus ſe addictum profitetur, Auguſtinum in primis recenſet atque Ambroſium. *Ab his duabus*, inquit, *columnis, Auguſtinum loquor atque Ambroſium, crede mihi difficile auellor. Cum iis, inquam, me aut errare aut ſapere fa-*
Serm. 80. in Cant. *teor.* Et Auguſtinum propria commendatione *validiſſimum* vocat *malleum hæreticorum.* Vnde etiam colligas familiarem iſti fuiſſe, quòd parum probabile ſit illum ignotæ ſibi columnæ tam facile incumbere ſolitum. Vt omittam quòd relata illâ ſententiâ quâ ſenſit Auguſtinus internam cordis conuerſionem ad Deum externam
Ep. cit. baptiſmi ſuſceptionem poſſe ſupplere, vir minimè iactabundus negare audet fuiſſe vſpiam ab eo retractatam, quamuis retractaſſet exemplum quod ſubiecerat S. Latronis, ea ratione, quòd incertum eſſet an fuiſſet baptizatus. Igitur S. Bernardus tam religioſus S. Auguſtini cultor, tam ſtudioſus lector, tam idoneus arbiter Eccleſiaſticæ ac neceſſariæ doctrinæ, peculiarem tamen

eius ſententiam, quâ negat S. Ioannem Baptiſtam accepiſſe plenam in vtero materno ſanctificationis gratiam, reiicit in Epiſtola ad Canonicos Lugdunenſes: & principio quo nitebatur Auguſtinus, quòd ſcilicet nemo *renatus* dici poſſit priuſquam *natus*, contrarium opponit, aitque poſſe aliquem priùs ſanctum eſſe quàm natum. Vt minimè dubium ſit, quin etſi Auguſtinum Bernardus non nominet, habuerit tamen dum hæc ſcriberet præſentem. Et tamen hæc dixerat Auguſtinus in libris de peccatorum meritis & remiſſione, qui ſcripti ſunt contra Pelagianos & in Epiſtola ad Dardanum, in qua, vt ipſe dixit in retractationibus *contra hæreſim Pelagianam noſtra intentio vigilabat*, quod & à S. Bernardo intellectum eſt, dum ſignificat pertinere quæſtionem iſtam ad doctrinam de peccato originali. Conſtat ergo exemplo S. Bernardi tales eſſe quas dixerat duas illas columnas, vt non ſit neceſſariò timendum, ſi quis ita diuellatur ab Auguſtino vt tamen innitatur Ambroſio, etiam in iis quæ contra Pelagianos Auguſtinus diſputauit: neque nullum videri poſſe aliquando *validiſsimi hæreticorum mallei* incertum ictum.

Lib. 1. cap. 17. Ep. 57. lib. 1. c. 48.

Hactenus enumerauimus eos Auctores qui ſignificant non eſſe neceſſariam in omnibus contra Pelagianos & Semipelagianos Auguſtini doctrinam. Eſt autem longè maior eorum multitudo qui reipſa hoc probant, præſertim ſi non falluntur Nou-Auguſtiniani. Sumpto enim principio quod illi dant, atque altero item principio per ſe noto, per euidentem conſequentiam ſequitur, Catholicum Scriptorem eſſe omnino nullum, ſiue Thomiſtam, ſiue Scotiſtam, ſeu Nominalem, ſeu Realem, ſeu Controuerſiſtam, ſeu Scripturalem, aut alium quemlibet, qui quacumque ratione de fidei doctrina diſputarit, qui reipſa non ab Auguſtino diſſentiat in aliquo. Age enim, aſſume maiorem iſtam ab Aduerſarijs poſitam, Ab Auguſtino diſſentit quicumque admittit gratiam ſufficientem vlli reproborum datam: item,

Digitized by Google

Qui non fatetur abortiuos cremari cum Dæmonibus: item, Qui putat Chriſtum Dominum pro reproborum vllo quidquam paſſum: item, Qui putat vllo vel minimo dolore tangi poſſe hominem originali peccato carentem: item, Qui bonum eſſe dicit ac meritorium dolorem peccatorum ex timore damnationis æternæ conceptum: item, Qui aliam admittit libertatem, quàm quæ excludit neceſſitatem coactionis, &c. Aſſume, inquam, illam maiorem & minorem iſtam Auctorum inſpectione atque lectione manifeſtam. Atqui S. Thomas, atqui Scotus, atqui Maior, atqui Abulenſis, atqui Victorius, atqui Hoſius, atqui Xanteſius, atqui Perronius, atqui omnes aliquid eorum admittunt: ergo omnes in aliquo diſſentiunt ab Auguſtino, & quidem in iis quæ ille contra Pelagianos diſputauit. Quo in numero comprehendendi ſunt etiam ſummi Pontifices, atque inter eos Innocentius tertius cap. *Maiores*, de Baptiſmo & eius effectu, vbi clarè diſtinguit pœnam damnatorum ob ſolum peccatum originale à pœna damnatorum propter actualia & perſonalia, quòd iſti torqueantur æterno igne, illi careant Dei viſione. Adrianus quoque Sextus, iuxta id quod retulimus antea ex Ruardo Tapero, iungendus erit.

His Auctoribus tot & tantis, quorum Catalogum eruditus Lector obſeruationibus ſuis augere facile poterit; quis vel audaciæ vel temeritati meritò tribuat, quòd aliquis in iis quæ modò feruent diſputationibus, Auguſtini verba quædam mitiùs eſſe interpretanda ſignificet, his ſemper ſepoſitis quæ ſunt à Cæleſtino definita & ab Affricanis Conciliis, hoc eſt, his ſepoſitis *quæ faciunt ad condemnationem errorum*? Minimè id quidem, vt iam conſtat ex ſuperioribus libris neceſſe eſt, nec periculi quidquam ſubeſt, ſi iudice Auguſtino pugnemus: ſed & ſi dicere cogeremur aliquando quod dixit Bonauentura, Auguſtinum plus dixiſſe ac minus intelligi voluiſſe, itáque doctrinam noſtram aptaremus ad id

Digitized by Google

quod voluit, non omnino ad id quod dixit, ſcelus eſſet adeo tetrum, vt purgari non poſſet tantæ authoritatis luce, hoc eſt, trium Summorum Pontificum, ſex Cardinalium, ex omni numero eruditiſſimorum & ferè ſanctiſſimorum, tot deinde Antiſtitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum, quorum magna pars interfuit Concilio Tridentino, & tandem celeberrimarum toto orbe Chriſtiano Academiarum?

Nam quòd obiicere aliqui ſolent Clementem VIII. iuſſiſſe tempore diſputationum de Auxiliis, vt Auguſtini potiſſimum ſententia exquireretur, facile ſoluitur. Neque enim id præcepit eo præiudicio, quaſi nefas duceret vlla in re diſſentire ab Auguſtino, repudiatâ etiam Cæleſtini diſtinctione illa inter propoſitiones quas eſſet & quas non eſſet neceſſe adſtruere. Neque idem eſt velle vt diſputantes Auguſtini ſententiam inquirant, & velle omnino vt in omnibus eam ſequantur. Sed cùm ea quæ neceſſariam materiam fidei continent, apud Auguſtinum habeantur, à Cæleſtino vt vidimus notata, & à Conciliis Affricanis: & ea etiam quæ liberæ diſputationi permittuntur; inquirenda fuit Auguſtini ſententia, vt intelligeretur vtrum ea quæ diſputabantur tangerent conſtituta iam dogmata nec ne, an potiùs ſpectarent ad quæſtiones indifferentes. Adde cùm conſtet ex mente S. Bonauenturæ, Auguſtinum aliquando *minus voluiſſe & plus dixiſſe*, fuiſſe cur iuberet Summus Pontifex, vt eius ſententia inueſtigaretur: nempe vt retineretur quod perſpicuum eſſet illum voluiſſe; non autem quidquid conſtaret eum dixiſſe.

CAPVT V.

Idem eſt ſenſus ipſiuſmet Auguſtini.

QVANDO ea conditione diſputamus vt ſtemus Auguſtini iudicio, inquirendum eſt hoc quoque, cenſuerit ne Auguſtinus placita omnia ſua, etiam illa quæ dum Pelagianos inſectatur expoſuit; amplectenda eſſe neceſſariò. Nam cùm ad idem genus pertineat, putare liberæ optionis eſſe quæ illi viſa ſunt ad credendum neceſſaria; & putare neceſſaria vitando Pelagianiſmo, quæ ille poſuit in libera diſcipulorum electione; nihilominus periculoſum eſt totam Auguſtini doctrinam eiúſque particulas omnes *Catholicam, Apoſtolicam, atque irrefragabilem* eſſe contendere, quod faciunt Nou-Auguſtiniani; quàm in vniuerſum ei nuntium remittere, vſurpatâ quotieſcumque libuerit contradicendi facultate. Ergo videndum an ſatis iuſtus fuerit timor Epiſcopi Bituntini, dum veretur *ne Auguſtino diſpliceat*; ſi legem ſubeat quam imponere Baiani volunt: an ſit verum quod monuit Abulenſis, præſcribere ipſummet Auguſtinum, vt ſit aliquis opinionum ipſius delectus: & an ſit temeraria Pennoti ſuſpicio, qui ſuperfluum quemdam atque immoderatum Auguſtini cultum & affectatam adorationem doctrinæ illius interpretatur, vt pote deterrentis aſſentatores huiuſmodi, nec minori voce tonantis quàm Angelus ille in Apocalypſi, *vide ne feceris.*

Supra.

Dicimus ergo in primis, neceſſariæ contra hæreticos doctrinæ ab Auguſtino certos terminos eſſe præfixos, ita vt quod vlteriùs excurrit, neceſſarium non ſit. Id verò manifeſtè colligirur ex multis locis. Et primò ex lib. de prædeſt. SS. cum dicit· *Tria ſunt, vt ſcitis, quæ maximè „ aduerſus Pelagianos Catholica defendit Eccleſia; quorum eſt „ vnum, gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari, quoniam Dei*

Cap. 2.

Dei dona ſunt & Dei gratia etiam conferuntur merita vniuerſa iuſtorum. Alterum eſt, in quantacumque iuſtitia, ſine qualibuſcumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem viuere. Tertium eſt, obnoxium naſci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obſtrictum niſi reatus qui generatione contrahitur, regeneratione ſoluatur. En quò reducat Auguſtinus omnes Pelagianorum controuerſias, & quid potiſſimùm contra illos Catholica defendat Eccleſia: vtrique videlicet ſit ſatis, & Eccleſiæ, & Auguſtino, ſi agnoſcatur gratia quæ omnia prorſus merita præueniat: ſi negetur in hac vita Sanctorum impeccantia: ſi peccatum originale, & quæ ſequitur inde baptiſmi neceſſitas, admittatur: & ad hæc capita reducuntur quæ diſtinctiùs enumerantur tum à Cæleſtino octo vel nouem regulis ſuperiùs poſitis, tum ab ipſo etiam Auguſtino alijs in locis, vt in ep. ad Paulinum, vbi confeſſionem à Pelagio exprimendam præformat: tum à Concilijs contra Pelagianos coactis, Carthaginenſi, Mileuitano, &c. Horum verò quid negant ij qui v. g. prædeſtinationem ad gloriam tuentur poſt præuiſa tantùm merita ex gratia comparata: vel qui ſcientiam mediam defendunt: vel qui peccati negant cum ignorantia inuincibili, &c. ſatisfaciunt igitur Auguſtino, ergo facultatem ab illo habent, vt in cæteris id ſentiant quod ipſis probabilius videbitur.

Idem habet Auguſtinus contra duas Epiſtolas Pelagianorum ad Bonifacium, vbi tres illos capitales errores Pelagianorum ex quintuplici laude manaſſe dicit, nimirum ex laude creaturæ, laude nuptiarum, laude legis, laude liberi arbitrij, laude Sanctorum. *In his omnibus*, inquit, *quidquid dicunt de laude creaturæ atque nuptiarum ad hoc referre conantur, vt non ſit originale peccatum. Quidquid de laude legis & liberi arbitrii, ad hoc vt gratia non adiuuet niſi meritum; ac ſic gratia iam non ſit gratia. Quidquid de laude Sanctorum, ad hoc vt vita mortalis in Sanctis videatur non habere peccatum: nec ſit eis neceſſarium pro* Lib. 3. cap. 8. & 9 & lib. 4. cap. 2. 3.

VVVVu

„ *dimittendis debitis ſuis precari Deum. Iſta nefaria & damna-*
„ *bilia dogmata in hac tripartita diuiſione quiſquis mente Ca-*
„ *tholica exhorret, illius quinquepartitæ latebras inſidiáſque de-*
„ *uitet.* Quis verò non exhorreret nefaria illa dogmata,
quamuis in aliqua alia quæſtione minus diceret quàm
Auguſtinus, vitaret igitur Pelagianorum *dogmata* & ha-
beret *mentem Catholicam*, & tamen ab Auguſtino in ali-
Cap. vlt. quo diſſentiret. Quomodo autem vitari poſſint docet
poſtea exemplo Sanctorum Patrum Cypriani & Am-
„ broſij, *virorum*, inquit, *Sanctorum & Doctorum*, *& fama*
„ *totius Eccleſiæ conſtante Catholicorum, qui & creaturam Dei,*
„ *& nuptias ab illo inſtitutas, & legem per ſanctum Moyſem*
„ *datam & liberum arbitrium naturæ hominis inſitum, & ſan-*
„ *ctos Patriarchas & Prophetas debitis ac congruis prædica-*
„ *tionibus laudant.* En tibi quintuplicem laudem à Patri-
„ bus redditam *Et tamen*, inquit, *aſſerunt originale pecca-*
„ *tum: Aſſerunt gratiam Dei ſuper liberum arbitrium omne an-*
„ *tecedentē meritum: Aſſerunt ſanctos ita iuſtè in hac carne vi-*
„ *xiſſe, vt eis eſſet neceſſarium, quo dimittuntur quotidiana pec-*
„ *cata, orationis auxilium.* En tripartitam diuiſionem
„ trium capitalium veritatum quibus hæreſis Pelagiana
tota confutatur, & quæ cum illa quinquepartita rectè
cohæret. Et quia iam oſtenderat multis ac perſpicuis te-
ſtimonijs, tres illas veritates fuiſſe ab illis Patribus tra-
ditas; quaſi hoc ſufficeret Pelagianiſmo ſepeliendo, &
æquiualeret ijs quæ diſtinctiùs fuerant recenſita & de-
creta in Epiſcopali iudicio contra Pelagium, pergit
„ Auguſtinus. *Quid eſt ergo quòd dicunt de ſimplicibus Epiſco-*
„ *pis ſine congregatione Synodi in locis ſuis ſedentibus extorta*
„ *ſubſcriptio eſt? Numquid Beatiſsimis & in fide Catholica ex-*
„ *cellentiſsimis viris Cypriano & Ambroſio, ante iſtos, aduerſus*
„ *iſtos extorta ſubſcriptio eſt?* QVA EORVM IMPIA DOG-
„ MATA TANTA MANIFESTATIONE, SVBVERTVNT VT
„ QVAE *contra eos manifeſtiora dicamus, vix nos inuenire poſſi-*
„ *mus:* Fac ergo eſſe qui dicat, Ecce, cōſentio Patribus illis,
& quintuplicem laudem illam ad tres iſtas veritates re-

duco, itáque iudicio etiam Epiſcoporum ſubſcribo; ille non vitauerit *latebras* quintuplicis illius laudis iudicio Auguſtini? ille debebit adhuc timere Pelagianorum *inſidias*? ille ſuſpectus eſſe poterit *dogmatum impiorum*? Eſt igitur harum trium veritatum confeſſione ſecurus ab hæreſi Pelagiana & ſi diſſentiat in aliquo alio ab Auguſtino, non ideo erranti Pelagio adhæſerit.

Et quia ex his tribus capitibus, quod pertinet ad neceſſitatem diuinæ gratiæ humana merita præuenientis, illud eſt de quo potiſſimùm inueſtigandum eſt quid requirat Auguſtinus, ipſum audiamus. *Item quòd aduerſus Manichæos laudant liberum arbitrium, adhibentes propheticum teſtimonium, Si volueritis & audieritis me, quæ bona ſunt terræ comedetis: ſi autem nolueritis & non audieritis me, gladius vos conſumet; quid eis hoc prodeſt, quandoquidem non tam contra Manichæos defendunt, quàm contra Catholicos extollunt liberum arbitrium? Sic enim volunt intelligi quod dictum eſt, ſi volueritis & audieritis me,* TANQVAM IN IPSA PRAECEDENTE VOLVNTATE SIT CONSEQVENTIS MERITVM GRATIAE: *ac ſic gratia iam non ſit gratia quæ non eſt gratuita cùm redditur debita. Si autem ſic intelligerent quod dictum eſt, ſi volueritis, vt* ETIAM IPSAM BONAM VOLVNTATEM ILLVM PRAEPARARE CONFITERENTVR, *de quo ſcriptum eſt, præparatur voluntas à Domino,* TANQVAM CATHOLICI *uterentur hoc teſtimonio, & non ſolam hæreſim veterem Manichæorum vincerēt, ſed nouam Pelagianorum contererent. Quid eis prodeſt, quòd in laude ipſius liberi arbitrii gratiam dicunt adiuuare vniuſcuiuſque bonum propoſitum?* HOC SINE SCRVPVLO ACCIPERETVR CATHOLICE DICTVM, *ſi non in bono propoſito meritum ponerent, cui merito iam merces ſecundùm debitum, non ſecundùm gratiam redderetur: Sed intelligerent & confiterentur* IPSVM BONVM PROPOSITVM QVOD *conſequens adiuuat gratia,* NON ESSE POTVISSE IN HOMINE SI NON PRAECEDERET GRATIA.

Loco cit. cap. 6.

Cap. 47. Et lib. de gratia Chriſti contra Pelagium. *Quapropter* „ *quantum attinet ad iſtam de diuina gratia & adiutorio quæ-* „ *ſtionem; tria ipſa quæ apertiſsimè diſtinxit attendite, poſſe,* „ *velle, eſſe, poſsibilitatem, voluntatem, actionem Si ergo conſen-* „ *ſerit nobis non ſolam poſsibilitatem in homine, etiamſi nec* „ *velit nec agat bene, ſed ipſam quoque voluntatem & actionem,* „ *id eſt, vt benè velimus & benè agamus, quæ non ſunt in ho-* „ *mine niſi quando benè vult & benè agit;* SI, VT DIXI, „ CONSENSERIT ETIAM IPSAM VOLVNTATEM ET „ ACTIONEM DIVINITVS ADIVVARI, VT SINE ILLO „ ADIVTORIO NIHIL BENE VELIMVS ET AGAMVS: „ *eámque eſſe gratiam Dei per Ieſum Chriſtum Dominum no-* „ *ſtrum, in qua nos ſua non noſtra iuſtitia iuſtos facit, vt ea vera* „ *ſit noſtra iuſtitia quæ nobis ab illo eſt;* NIHIL DE ADIVTO- „ RIO DEI QVANTVM ARBITROR INTER NOS CON- „ TROVERSIÆ RELINQVETVR.

Ex his cùm perſpicuè conſtet, Auguſtinum nihil aliud reprehendere in Pelagianis, (quod quidem ad hoc controuerſiæ caput pertineat) quàm quod dicerent, *in ipſa præcedente voluntate meritum eſſe conſequentis gratiæ*: neque aliud ab illis poſtulare, quàm vt bonam voluntatem bonámque actionem præcedere dicatur gratuitum Dei auxilium, & nulli merito debitum, quo voluntas præparetur: atque hoc confitentes *Catholicos* eſſe dicat ſcripturarum interpretes, extremarum hæreſum deſtructores, Manicheæ ſcilicet & Pelagianæ: cenſendóſque *loqui Catholicè*, idque *ſine ſcrupulo*, nec *habere ſe deinceps controuerſiam cum eis vllam* circa adiutorium gratiæ Dei; cùm, inquam, perſpicuum ſit hoc tantùm velle Auguſtinum, quærere lubet, num alius aliquid inſuper dicat necne? ſi dicit aliquid inſuper, rem dicit ſuo ipſius iudicio non neceſſariam, & quæ negari poſſit à Catholicis *Catholicè ac ſine ſcrupulo & controuerſia.* Si non dicit aliquid vlterius; nihil ergo dicit contra Suarem, contra Molinam, contra Leſſium & alios eiuſdem doctrinæ viros. Nullus enim illorum eſt qui non ſit mo-

ri paratus, vt defendat nullum eſſe in humana voluntate liberum motum, qui ſpectet ad ſalutem & vitam æternam, quem non præcedat neceſſarium diuinæ gratiæ adiutorium, internum, indebitum, gratuitum, & beneficio protectionis externæ, prædicationis, creationis, & conſeruationis ſuperadditum. Ex allatis autem Auguſtini teſtimonijs euidenter conſtat hoc ſolùm requiri.

Confirmantur hæc ex Epiſtola Proſperi ad Auguſtinum, vbi Pelagianæ prauitatis reliquiæ omnes ad hæc capita reducuntur. *Si principium ſalutis malè in homine collocatur: ſi diuinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur, vt ideo quis adiuuetur quia voluit; non ideo quia adiuuatur velit: ſi originaliter malus receptionem boni non à ſummo bono, ſed à ſemetipſo inchoare male creditur: ſi aliunde Deo placetur niſi ex eo quòd ipſe donauerit.* Hæ ſunt *omnes fibræ virulentiæ Pelagianæ* ex Proſpero, quas ſtirpitus euellit quicumque neceſſitatem admittit diuinæ gratiæ interius mouentis & præuenientis omne meritum. Et ſi quis addat, debere gratiam illam non quocumque modo mouere, ſed tali: nec quocumque modo connecti cum operatione libera, ſed infallibili neceſſitate fundata in efficacia diuinæ prædefinitionis independenter etiam à ſcientia conditionata; ſi quis, inquam, hoc addat; quis non videt conſequenter additum id eſſe, ac præter apertam citatis locis Auguſtini & Proſperi confeſsionem, ac proinde tale, cui *ſine ſcrupulo & controuerſia à Catholicis Catholicè* contradici poſsit?

Et ſi quis inſtet Auguſtinum alijs locis id exprimere; quis non videt, ſi hoc eſſet, nihil aliud ſequuturum, quàm vt dicit S. Bonauentura illis locis, Auguſtinum plus dicere, iis autem quæ ſunt à nobis allata minus velle: cùm tamen velit omnia quæ ſunt neceſſaria ad perfectam Catholicæ veritatis confeſsionem? Nam quæ poteſt eſſe ratio cur in locis quæ à nobis producta ſunt, diuinemus Auguſtinum ampliùs velle quàm ver-

ba ferant? Et in iis quæ ſunt ab Aduerſariis producenda, non velle minus, præſertim cùm adeo perſpicua noſtra ſint? Et quis Pelagianorum non meritò queratur ſe ab Auguſtino deluſum in locis iam allatis, ſi poſtquam adducti fuerint ad conditionem ab eo propoſitam, vt inter Catholicos numerentur ſine ſcrupulo, confeſsi nimirum adutorium Dei gratuitum, indebitum, internum, ſupernaturale, neceſſarium antecedenter & indiſpenſabiliter ad omne meritum; dicat Auguſtinus hoc non ſufficere, ſeque ſubintellexiſſe adiutorium tali vel tali modo mouens, & ex tali vel tali voluntate & præcognitione datum? Quid? nonne hæc eſt alia quædam controuerſia? Qua igitur fide dixerit *nullam ſupereſſe controuerſiam* cum eo qui prius illud conceſsiſſet? Erras, inquit Auguſtinus, quòd in bona voluntate ponas meritum conſequentis gratiæ, & *Catholicus* fies *ſine vllo ſcrupulo*, ſi agnoſcas conſequentem ex gratia bonam voluntatem. Ecce, inquam, errorem depono. Nego in vlla prorſus voluntate meritum eſſe conſequentis gratiæ quam non præcedat gratia prior, interna, indebita, ſupernaturalis. *Catholicus* ergo ſum & *Catholicè* ſentio *ſine ſcrupulo*. Non, inquit Auguſtinus, aliud adhuc reſtat. O te! Quare igitur dicebas id quod propoſuiſti ſufficere? Hîc recurrent arcani nodi, atque inſolubilia coniugia omnium ab Auguſtino dictorum, quæ antea riſimus Auctore ipſo etiam Auguſtino, & à Cæleſtino, tantáque nube teſtium aliorum, nihil vt timere debeamus à radiis aduerſariorum, præſertim Baianorum. Atque hæc eſt prima ratio qua intelligi poteſt ex mente ipſiuſmet Auguſtini non omnia quæ ab eo dicuntur in Pelagianorum controuerſiis eſſe neceſſariò amplectenda, poſtquam ille huiuſmodi neceſsitatem ex multis quæ dicit ad pauca redigit.

Supereſt ſecunda ratio qua id ipſum colligitur, ex diſcrimine quod aſsignat inter Canonicos & non Canonicos ſcriptores. Toties enim & tam diſertè ſignificat

Sanctos Patres in eo differre à Scriptoribus Canonicis, quòd præſcribere nullam poſsint aſſentiendi neceſsitatem, vt ſi cui hoc non probatur, neceſſe ſit ipſum aut ignorare Auguſtini mentem, aut repudiare iudicium. Duo eius loca iam citauit Gerſon, alterum ex libro 3. de Trinitate, alterum ex lib. 4. de anima & eius origine. Sed ſunt pleraque alia nihilo minùs perſpicua. Nam in Epiſtola ad Hieronymum poſtquam illuſionis Ep. 19.
periculum denuntiauit, ſi cum amico doctiore ita diſputemus, vt quidquid dixerit neceſſe ſit approbare, ſubiūgit: *Ego enim fateor charitati tuæ ſolis eis Scripturarū libris qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem honorémque deferre, vt nullum eorum auctorem ſcribendo aliquid erraſſe firmiſsimè credam: ac ſi aliquid in eis offendero literis quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quàm vel mendoſum eſſe codicem, vel interpretem non aſſequutum eſſe quod dictum eſt, vel me minimè intellexiſſe non ambigam. Alios autem ita lego,* VT QVANTALIBET SANCTITATE DOCTRINAQVE PRAEPOLLEANT; *non ideo verum putem quia ipſi ita ſenſerunt; ſed quia mihi vel per illos Auctores Canonicos, vel probabili ratione, quòd à vero non abhorreat perſuadere potuerunt. Nec te, mi frater, ſentire aliud exiſtimo: prorſus, inquam, non te arbitror ſic legi tuos libros velle tanquam Prophetarum vel Apoſtolorum, de quorum ſcriptis quòd omni errore careant dubitare nefarium eſt. Abſit hoc à pia humilitate & veraci de temetipſo cogitatione.* Vbi vides primò: Quomodo Auguſtinus minimè neceſſarium putet, dum in ſcriptis non Canonicis occurrit aliquid quod videtur contrarium veritati, recurrere ad aliquam ex tribus illis ſuſpicionibus, quòd mendoſus ſit codex, vel falſus interpres, vel lector tardus aut ſtupidus. Nempe quia ſine vlla cuiuſquam iniuria dici poſſe putat Auctorem erraſſe. Vides ſecundò quomodo cenſeat omnium huiuſmodi Auctorum non Canonicorum examinandam eſſe doctrinam, non ſolùm ad ſcripturæ, ſed etiam ad *probabilis rationis* trutinam, con-

tra Nou-Auguſtinianorum conſilia, qui quòd ſibi conſcij ſint abſurdam atque irrationalem eſſe quam ſpargunt doctrinam, ne conuincanrur, ſequacibus ſuis effodiunt rationis oculum, cauſati doctrinam humanis rarionibus eſſe corruptam. Vides tertiò quantopere alienum puret à pia Eccleſiaſtici Doctoris humilitate, & veraci de ſeipſo cogitatione, quòd velit aut putet libros ſuos erroris expertes eſſe. Fuit igitur etiam ipſius Auguſtini & pia hæc humilitas, & verax de ſeipſo cogitatio: ac proinde qui de ipſius ſcripis aliter ſentiunt, mendacem faciunt, quæ verax ſupponi debet eius cogitatio.

Ep. 48. Idem dicit in Epiſtola ad Vincentium, vbi ſcripta Catholicorum Epiſcoporum, vt Hilarij, negat ita legi, *tanquam ita ex eis teſtimonium proferatur, vt contra ſentire non liceat, ſicubi forte aliter ſapuerint quàm veritas poſtulat. In eo quippe numero ſumus*, inquit, *vt non dedignemur etiam nobis dictum ab Apoſtolo accipere, & ſi quid aliter ſapitis, &c.* Eſt igitur etiam Auguſtinus in eorum numero contra quos ſentire licet, & quos contingit aliquando ſapere aliter quàm veritas poſtulat.

Ep. 111. Idem in Epiſtola ad Fortunatianum his verbis, *Neque enim quorumlibet diſputationes quamuis Catholicorum & laudatorum hominum velut Scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat ſalua honorificentia quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcriptis improbare atque reſpuere, ſi forte inuenerimus quòd aliter ſenſerint quàm veritas habet, diuino adiutorio vel ab aliis intellecta vel à nobis.* TALIS EGO SVM IN SCRIPTIS ALIORVM, TALES VOLO ESSE INTELLECTORES MEORVM. Hîc etiam Auguſtinus vniuerſim loquitur de Scriptoribus Eccleſiaſticis ſanctiſque Doctoribus, ſeque ipſum includit vt vides, eorum numero, de quibus loquitur, cuius nimirum liceat aliquam opinionem improbare ac reſpuere tanquam à veritate alienam. Vt autem conſtet eſſe alienam à veritate vide vnde cognoſci velit.

Ex

Ex aliis videlicet, atque etiam ex propria cuiuſque legentium meditatione, adiuuante Deo. Licet ergo ex Auguſtino Auguſtini doctrinam aliorum Scriptorum iudicio cenſendam exponere: licet & proprio, idque ſaluâ honorificentiâ. Neque adeo peruerſum eſt hoc conſilium, vt habere non poſſit adiutorem Deum. Vbi ſunt igitur, vbi ſunt illi nouæ Theologiæ Rabini, qui ſcribere auſi ſunt Concilium etiam Tridentinum ad tribunal Auguſtini examinandum? Non vrgeo illos Eccleſiæ Catholicæ, ſi tamen vllam eſſe credant, præiudicio, quo conſtat annis ferè nonaginta, quot à finito Concilio fluxere, nuſquam niſi apud hæreticos dubitatum de Tridentinis ſanctionibus in re dogmatica. Non interrogabo examinis huius Tridentini per Auguſtinum quis futurus ſit certus iudex & idoneus arbiter. Tantum hoc poſtulo, vt poſtquam omnia vni Auguſtino credi volunt; illi hoc vnum etiam credant, exceptis Canonicis nullum eſſe Scriptorem cuius doctrina non poſſit improbari ac reſpui ad arbitrium aliorum vel multorum vel vnius inſpirante Deo examinata.

Idem libro vndecimo contra Fauſtum. *De his libris di-* Cap. 5.
ci poteſt aliquid eos habere non conſonum fortaſſe occultiori & »
ad cognoſcendum difficiliori veritati ..... qui non præcipien- »
di authoritate, ſed proficiendi exercitatione ſcribuntur à nobis. »
INTER HOS ENIM SVMVS, *quibus idem Apoſtolus* »
dicit, Et ſi quid aliter ſapitis id quoque vobis Deus reuelabit. »
Quod genus literarum non cum credendi neceſſitate, ſed cum »
iudicandi libertate legendum eſt. Et poſtquam de authori- »
tate Canonicarum Scripturarum ſimilia dixit ijs quæ »
iam relata ſunt ex Epiſtola ad Hieronymum, ſubdit: *In* »
opuſculis autem poſteriorum, quæ libris innumerabilibus conti- »
nentur, ſed nullo modo illi ſacratiſſimæ Canonicarum Scriptu- »
rarum excellentiæ coæquantur; etiam in quibuſcumque eorum »
inuenitur eadem veritas, longè tamen eſt impar authoritas. Ita- »
que in eis ſi quæ forte propterea diſſonare putantur à vero, quia »

Digitized by Google

» *non vt dicta ſint intelliguntur; tamen liberum ibi habet lector*
» *auditórque iudicium, quo vel approbet quod placuerit, vel*
» *improbet quod offenderit.* ET IDEO CVNCTA HVIVS-
» MODI NISI VEL CERTA RATIONE, EX ILLA CANO-
» NICA AVTHORITATE DEFENDANTVR ..... SI
» CVI DISPLICVERIT AVT CREDERE NOLVERIT,
» NON REPREHENDITVR. Hîc etiam, vt vides, Auguſtinus plenam dat à libris non Canonicis diſſentiendi facultatem, ſi cui videatur non eſſe verum quod dicunt. Duplicem autem aſſignat rationem qua videri poſſit non eſſe verum quod dicunt: vel quia Canonicæ authoritati opponitur, quo nomine ſine dubio Eccleſiaſticam quoque comprehendit, quippe quâ ſolâ de ipſis etiam Scripturis Canonicis ſecuti ſumus, vt idem docet: vel quia opponitur certæ rationi: vt intelligamus huiuſmodi ſcripta examinari poſſe etiam ad radios naturalis luminis, contra quam Nou-Auguſtiniani fruſtra prohibeant.

Idem lib. 2. de Bapt. contra Donatiſtas vbi poſtquam
Cap. 3. de ſacrarum Scripturarum authoritate eadem repetijt, *Epiſcoporum autem, inquit, literas quæ poſt confirmatum Canonem vel ſcriptæ ſunt vel ſcribuntur, & per ſermonem forte ſapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris: & per aliorum Epiſcoporum grauiorem authoritatem, doctiorémque prudentiam: & per Concilia, licere reprehendi, ſi quid in eis forte à veritate deuiatum eſt.* En tibi cuiuſlibet Scriptoris non Canonici opera triplici examini expoſita, cuiuſlibet alterius etiam non Epiſcopi qui ſapientiùs & eruditiùs videri poſſit de eadem re ſcripſiſſe. 2. aliorum Epiſcoporum in contrariam opinionem concurrentium. 3. & Conciliorum. Vt hîc iterum compellari poſſint, qui Concilia pronuntiant examinanda per Auguſtinum volentem nolentem, cùm ipſe potius contendat omnem Scriptorem non Canonicum per Concilia examinandum. Atque hoc fieri dicit Auguſtinus: *ſine vllo typho ſacrilegæ ſuperbiæ, ſine vlla inflata ceruice arrogantiæ, ſine*

vlla contentione liuidæ inuidiæ, cum ſancta humilitate, cum pace Catholica, cum charitate Chriſtiana. Et cùm tam fœdè Auguſtino contradicant Baiani; ſuis tamen erroribus præſidium ab eius authoritate non tam petere quàm furari conantur.

Idem lib. 4. con. duas Epiſtolas Pelagianorum, vbi teſtimoniis Sanctorum Cypriani & Ambroſii quæ producturus erat, hanc cautionem præmittit. *Non quo Canonicis libris à nobis vllius diſputatoris æquetur authoritas, tanquam omnino non ſit quod meliùs ſeu veriùs ab aliquo Catholico, quàm ab alio itidem Catholico ſentiatur; ſed vt admoneantur qui putant iſtos aliquid dicere, &c.* Vides quomodo nullum putat eſſe Catholicum quo non poſſit alius item Catholicus aliqua in re meliùs ſentire. Nempe quia nullus omnino eſt, qui falli non poſſit, quamcumque materiam ad diſputandum ſumpſerit. Et quia minimè conſequens eſt, vt ſi doctiſſimus quiſpiam in aliquo fallitur, cæteri omnes minùs docti eadem in re fallantur, quaſi verò inemendabilis eſſet humanitus error doctiſſimi; cum fieri poſſit vt ſaluâ doctrinæ maioris prærogatiuâ, indoctior aliquid videat quod fugit doctiorem; inde fit, vt doctiſſimus quiſque Catholicus emendari poſſit à minus docto, plura quidem neſciente quæ doctiori manifeſta ſunt; ſed tamen & aliquid ſciente quod illum latet. Cap. 8.

Adduci poteſt etiam illud quod eſt in primo contra Iulianum, vbi cùm circa fidei fundamenta neceſſarium exiſtimet conſentire quemlibet vnum Epiſcopum cum multitudine aliorum, negétque propterea ſe vllam Chryſoſtomi rationem habiturum, ſi in tali quadam diſputatione diſſentiret, addit: *Alia ſunt in quibus inter ſe aliquando etiam doctiſſimi atque optimi regulæ Catholicæ defenſores, ſaluâ fidei compage non conſonant, & alius alio de vna re meliùs aliquid dicit & veriùs.* Cap. 6.

Ex his omnibus locis liquidò conſtat, nullum eſſe Auctorem non Canonicum ex mente Auguſtini,

quem legere non oporteat cum ea præſumptione quòd in aliquo falli poſſit. Secundò liberam eſſe Lectoribus copiam hocipſum diſcutiendi, an ſcilicet fallantur. Tertiò, quatuor eſſe regulas quibus in hoc examine liceat vti, vt de illa fallacia conſtet, Scripturam, ſenſus aliorum Scriptorum, Concilia, quibus etiam Eccleſiæ ſenſus comprehenditur, & lumen naturalis rationis. Quartò ſuſpicione illa vel diſcuſſione nullã fieri iniuriam Sanctis Patribus, ſed ſaluam eſſe quæ illis debetur honorificentiam, quamuis inde ſequatur ipſorum doctrinæ improbatio. Quintò, nihil eſſe cauſæ cur improbatio hæc & diſſenſio tribuatur vel ſacrilegæ ſuperbiæ, vel arrogantiæ ceruicoſæ, vel contentioſæ inuidiæ. Hæc omnia perſpicua ſunt in allatis Auguſtini teſtimoniis, quorum acceptandorum neceſsitas authoritate iuris Canonici confirmatur in diſtinctione nona vbi eorum pleráque referuntur & comprobantur. Hinc autem conſtat nullam eſſe neceſsitatem Auguſtino in omnibus adhærendi.

CAPVT VI.

Baianorum reſponſio refellitur.

Apol.1.Ianſ. art. 9.

NOV-AVGVSTINIANI duo reſpondent. Primum eſt, non debere nos Auguſtinum conſulere vt ſciamus quantum ſit eius authoritati tribuendum, quippe cùm certum ſit pro ea quâ erat animi modeſtiâ, nihil de ſemetipſo potuiſſe niſi modeſtè ac demiſsè vel prædicare vel ſentire. Secundum, Auguſtini doctrinam præſertim in materia de prædeſtinatione, & diuina gratia ad ſalutem neceſſaria fuiſſe à ſummis Pontificibus & Eccleſia vniuerſa approbatam illáque approbatione *conſecratam*. Sed neutrum ſatisfacit. Non primum. Nam eſto, non oporteat Auguſtinũ conſulere vt ſciamus quantum eius teſtimonio debeatur; an non oportet

conſulere vt ſciamus quantum debeatur auctori non Canonico in vniuerſum? An propterea quòd ipſe homo ſit, non credemus illi de homine in vniuerſum philoſophanti? Petimus ergo à Baianis quanti facienda ſit Auguſtini doctrina dicentis fallibilem eſſe Scriptoris non Canonici authoritatem, & hanc eſſe illius differentiam à Canonico, quòd ſine peccato vel iniuria cuiuſquam, ſuſpecta eſſe quandoque poſsit. Si negant eſſe probandam; fidem fallunt, & poſitos à ſe terminos primi tranſgrediuntur, Auguſtinum deſerendo: Si probandam fatentur, cùm negare non poſsint quin Auguſtinus ſit intra numerum Auctorum non Canonicorum; reſtat aut fateantur ſine peccato vel iniuria cuiuſquam dubiam aliquando videri poſſe illius authoritatem atque ſententiam. Eſſet enim ridiculus qui ea quæ ille dicit de fallibilitate Scriptoris non Canonici, intelligenda diceret cum exceptione ipſiuſmet Auguſtini. Non ſolùm quia peccaret contra regulam illam; *Quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, &c.* ſed etiam quia fallibilitatem Scriptoris non Canonici Auguſtinus non aliunde petit quàm ex eo quòd ſit non Canonicus, ſeu quòd ſcribendo non ſubdit prouidentiæ illi ſingulari cui ſubſunt Scriptores Canonici, qui quæcumque ſcribunt, Spiritu Sancto dictante ſcribunt, cui os & manum commodant per ipſos loquenti & ſcribenti. Ergo cùm illa ratio ipſum etiam Auguſtinum inuoluat, nullus hîc eſſe locus exceptioni vlli poteſt. Deinde iam vidimus Auguſtinum coniungere cum *pia humilitate veram ſui ipſius cogitationem*, quòd difficile ſit intelligi veram eſſe humilitatem quæ falſa perſuadet. Eſt igitur cur ipſum quoque audiamus dum præſcribit quantum & ſibi & aliis Sanctis Patribus ſigillatim tribuendum ſit.

Tertiò. Dum Auguſtinus ſuam doctrinam permittit examini Lectorum ſuorum & diſcipulorum, vt quid probandum ſit quidue improbandum eligant; neceſſarium eſt argumentum, non putare ipſam eſſe doctri-

Digitized by Google

nam fidei, neque aliud continere quàm, vt volunt Baiani, fundamentales veritates & baſes credendorum. Nam ſi hoc putaret, peſsimè conſuleret ſuis diſcipulis, permittendo vt de rebus fidei dubitarent. Quid ſi Auguſtinus non putauit doctrinam ſuam omnem eſſe doctrinam fidei, neceſſarium eſt argumentum quo concludatur nec talem eſſe. Quia peſsimè conſuleret ipſe ſibi, exiſtimando non eſſe doctrinam fidei, quæ tamen eſſet; & conſequenter dubitabilem profitendo de qua certum eſſe illum oporteret. Reliquum eſt igitur vt dicamus Auguſtinum de ſua doctrina vel certum vel dubium in tantum fuiſſe, in quantum intelligebat maiorem aut minorem eſſe illius connexionem cum Scriptura, cum ſenſu Eccleſiæ, cum definitionibus Conciliorum & reſponſis Sedis Apoſtolicæ: & in ea collatione ſtatuiſſe ipſum omne fundamentum certitudinis vel incertitudinis. Aberrat ergo & ab exemplo & à mente Auguſtini, qui non eandem init viam; deque illius doctrina fallaciter certus eſt, qui non tenet eaſdem quas ille tenuit certitudinis cauſas.

Ad id quod ſecundo loco Baiani reſpondent, Auguſtini doctrinam Eccleſiæ approbatione fuiſſe conſecratam, Obiicimus primò. Vel ita eſt conſecrata vt Auguſtinus è numero Scriptorum non Canonicorum extractus tranſierit in numerum Canonicorum, vel non: Si primum, errat totus Chriſtianiſmus qui contrarium ſentit non modo à tempore Scholaſticorum, ſed à mille ducentis annis. Si ſecundum, ergo illa omnis Eccleſiæ approbatio relinquit adhuc Aug. intra numerum Scriptorum fallibilium quibus ſine cuiuſquam iniuria repugnare liceat. Nempe iam nos docuit Gerſon & Abulenſis quò pertineat hæc approbatio; non enim eò vt intelligamus Auguſtinum nullis eſſe humanis defectibus obnoxium, ſed rarioribus & leuioribus, quo modo cæterorum quoque Sanctorum laudes intelliguntur. Et certè cùm eadem ſit iudiciorum & affectuum alea,

& Auguſtinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, vt obtineat nullum eſſe quantumuis ſanctum cui non ſit opus dicere, dimitte nobis debita noſtra, ob quotidianos voluntatis lapſus, neſcio quid Baianis in mentem venerit, vt Auguſtiniani videri velint, cùm tanto niſu perſuadere conantur eſſe aliquos qui iudicio nunquam labantur.

Et ideo Obiicimus ſecundò, eoſdem illos Summos Pontifices qui doctrinam Auguſtini approbarunt ea ſe poſuiſſe quæ neceſſaria illis viſa ſunt, alias autem quæſtiones intercurrentes, nec contemnere, nec adſtruere voluiſſe. Hoc enim Cæleſtinus aperrè ſignificauit, vt retulimus antea. Et Felix, quem etiam referunt Baiani inter approbatores Auguſtini, propterea quod Canones Arauſicanæ Synodi extractos ex libris Auguſtini & ipſius etiam verbis conceptos, ad Epiſcopos Galliæ miſerit, extractione illa monſtrauit quid eſſet neceſſe ab omnibus recipi ex vniuerſa illius doctrina, nempe id quod Canonibus illis exprimitur, permiſſa Lectoribus iudicii libertate circa cæteras quæ intercurrunt controuerſias. Obiicimus 3. quod fusè monſtratum eſt antea lib. 1. approbatam fuiſſe Auguſtini doctrinam ſimul & aliorum SS. PP. vnde ſequitur cadere approbationem hanc in id quòd eſt Auguſtino cum aliis Patribus commune, non in id quòd eſt proprium, ſi quid tale ſit.

Obiicimus 4. eo ipſo quòd approbata eſt Auguſtini doctrina fuiſſe approbatam quam ille fecit neceſſariarum ad conſeruandam fidem & vitandos errores ſententiarum reſtrictionem. Ergo cùm ille certa tantùm capita diſtinguat, qui admittit Catholicus eſt ſine ſcrupulo: nec alia cum eo reſtat controuerſia, fuerit conſequenter hoc ipſum à Summis Pontificibus dum Auguſtinum approbant, approbatum. Ergo vi huius approbationis nulla fieri debet controuerſia iis qui capita illa ſelecta recipiunt, etiam ſi alia quædam reiiciant:

nempe quod ſine ſcrupulo Catholici ſint & Catholicè ſentiant iuxta ea quæ paulò ante ex Auguſtino relata ſunt; alioqui plus approbaſſent quàm intendiſſet Auguſtinus. Et ita ſoluitur etiam quod dicunt Hormiſdam ſcripſiſſe in Epiſtola ad Poſſeſſorem Epiſcopum, ex iis potiſſimum libris quos Auguſtinus ſcripſit ad Hilarium & Proſperum, intelligi *quid de arbitrio libero & gratia Dei, Romana, hoc eſt, Catholica, ſequatur & aſſeueret Eccleſia*, poſtquam enim mittimur ad libros de bono perſeuerantiæ & de prædeſtinatione Sanctorum, qui ſcripti ſunt ad Proſperum & Hilarium, hoc vnum putare debemus pertinere ad Romanam & Catholicam fidem, quod Auguſtinus intendit totis illis libris. Quid autem intendat non poſſumus aliunde melius intelligere, quàm ex propoſitione controuerſiæ diſputandæ initio librorum illorum, & ex concluſione qua diſputationem claudit. Ergo quid intendat Auguſtinus toto libro de prædeſtinatione Sanctorum patet ex cap. 1. vbi quidquid Proſper & Hilarius ſuggeſſerant de Maſſilienſium errore hoc verbo comprehendit, *gratiam Dei dari ſecundùm merita*, quod non eſt aliud, quàm eſſe aliquod meritum noſtrum, cui gratia neceſſaria non ſit, eò quòd eam præcedat. Et quia neceſſaria negabatur gratia tam ad initium fidei, quam ad perſeuerantiam; in priore libro qui eſt de prædeſtinatione Sanctorum, priorem partem probandam ſibi propo-
Cap.2. nit, vnde dicit: *Priùs itaque fidem quâ Chriſtiani ſumus, donum Dei eſſe debemus oſtendere.* Similiter in libro poſte-
Cap.1. riore, qui eſt de bono perſeuerantiæ. *Iam*, inquit, *de perſeuerantia diſputandum.* Et mox, *Aſſerimus ergo donum Dei eſſe perſeuerantiam, quâ vſque in finem perſeueratur in Chriſto.* Hæc theſis eſt toto libro confirmanda.

Iam vide quid concludat ex toto libro de prædeſti-
Cap.vlt. natione Sanctorum. *Multa diximus & fortaſſe iam dudum potuimus perſuadere quæ volumus*, & repetitâ Maſſilienſium ſententiâ, *Propter quod inſtitimus quantum potuimus*

tuimus, vt etiam ipſum initium fidei donum Dei eſſe oſtenderemus. En totum Auguſtini conſilium, libro illo priore de prædeſtinatione ſanctorum; librum autem de bono perſeuerantiæ ita concludit, *Sed quid plura? ſatis docuiſſe me exiſtimo, vel potius plus quàm ſatis, dona Dei eſſe & incipere in Domino credere,* quod præſtitum eſt in priore libro de prædeſtinatione Sanctorum, *& vſque in finem in Domino permanere,* quod eſt argumentum huius ſecundi de bono perſeuerantiæ. *Cætera verò bona,* inquit, *ad vitam piam quâ Deus rectè colitur pertinentia, etiam ipſi propter quos hæc agimus, donum Dei eſſe concedunt.* Manifeſtum igitur eſt Auguſtini menti his in libris ſatisfactum ab eo qui fateatur, & gratiam eſſe neceſſariam ad initium fidei, nec eius meritum ſequi, ſed præire; & donum Dei eſſe perſeuerantiam. Ergo qui nos ad hos libros mittit Summus Pontifex audituros quid Romana, hoc eſt Catholica, doceat Eccleſia de gratia & libero arbitrio, diſcere nos hoc tantùm iubet. Ergo ſi quæ alia intercurrant, dum hæc confirmantur ab Auguſtino, nec habeant neceſſariam connexionem cum iis quæ potiſſimum intenduntur; non eſt mentis Pontificis vt eis firmiter adhæreamus ſi nihil aliud cogit: quia nec eſt mentis ipſiuſmet Auguſtini. Cap.vlt.

Et confirmatur ex Epiſtola Proſperi ad Auguſtinum. Poſtquam enim multa diſſeruit de doctrina Maſſilienſium, quidquid in ea vitioſum videbatur his verbis colligit: *Si principium ſalutis malè in homine collocatur: Si diuinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur, vt ideo quis adiuuetur quia voluit, non ideo quia adiuuatur velit: ſi originaliter malus acceptionem boni non à ſummo bono ſed à ſemetipſo inchoare malè creditur, ſi aliunde Deo placetur, niſi ex eo quod ipſe donauerit,* vbi vides variis modis rem vnicam ſignificari, nempe gratiam quæ neceſſaria eſt tum ad credendum, tum ad perſeuerandum dari ſecundùm meritum, quod ſit à priore gratia independens, hæc eſt *virulentiæ fibra qua reliquiæ Pelagianæ prauitatis*

„ *nutriuntur*, ſtirpitus euellendæ, ſi quid tenendum ſit
„ Auguſtinus definierit: vnde ſubdit: *Tribue nobis in hac*
„ *cauſa, Papa Beatiſſime, Pater optime, quantum donante Domi-*
„ *no potes, diligentiam pietatis tuæ obſecro, vt quæ in iſtis quæ-*
„ *ſtionibus obſcuriora, & ad præcipiendum difficiliora ſunt,*
„ *lucidiſſimis expoſitionibus digneris aperire.* Nihil modò nobis obſcurum eſt, nihil ad percipiendum difficile in illis quæſtionibus, vna eſt omnium ſolutio quam tradidit Auguſtinus, quámque lubentes amplectimur, & qua credimus, & perſeuerantiæ donum quo finaliter ſaluamur, donum Dei eſſe, nec cadere ſub vllum meritum noſtrum quod non fuerit ex anteriori gratia conſequens. Hic eſt ſcopus Auguſtini, vt patet, & hoc ſolum eſt ad quod diſcendum nos ad libros de prædeſtinatione Sanctorum & de bono perſeuerantiæ Hormiſdas remiſit.

Obiicimus 5. ſimiliter approbatam Hieronymi doctrinam à Gelaſio Papa atque etiam à Damaſo, vt conſtat ex dictis lib. 1. & lib. 7. quo tamen non obſtante Baiani eam reiiciunt & damnant.

Obiicimus 6. Pontifices doctrinam Auguſtini approbando nihil amplius dixiſſe quàm quod dixerunt approbando etiam doctrinam D. Thomæ, vt patet ex ipſorum Bullis. Ergo quo iure poſtulant Baiani vt ſententiam noſtram conformemus ad amuſſim Auguſtinianæ Theologiæ, eodem iure ab eis poſtulari poſſe vt ſuam ipſi conforment ad amuſſim Theologiæ Thomiſticæ: cui tamen ſubiici minimè volunt. Ideo enim putant exemplo D. Thomæ comprobari, vix fieri poſſe vt idem ſimul in Scholaſtica Theologia excellat & in poſitiua, qua continetur intelligentia ſacræ Scripturæ, Conciliorum, & Sanctorum Patrum, vt dicetur poſtea. Quò pertinet id quoque quod dicit Vincentius Lenis
Pag. 24. in Epiſtola prodroma. *S. Thomam in prioribus operibus*
„ *ſuis, magis ſimpliciter & Theologicè: in poſterioribus, vbi iam*
„ *Philoſophia Peripatetica expolitior & conſummatus eſſet,*

Digitized by Google

magis Philoſophicè loquutum. Valdè ſcilicet profecit D. Thomas huius Doctoris iudicio, & vt debuit progreſſus eſt ab imperfectioribus ad perfectiora, quando exorſus à Theologo deſiit in Philoſophum, more Galatarum, quos Apoſtolus dicit *ſpiritu cœpiſſe vt carne conſummarentur.* Nimirum ex his patet Nou-Auguſtinianos minimè iurare velle in D. Thomæ placita, nihilo minùs approbati à Summis Pontificibus & ab Eccleſia, quàm ipſe D. Auguſtinus. Gal. 3.

Obiicimus 7. Romanos Pontifices doctrinam Auguſtini approbantes nihil ampliùs dixiſſe, quàm quod dixit Auguſtinus ipſe dum approbat alios Sanctos Patres quos citat contra Pelagianos: Ergo ſi propter illam Romanorum Pontificum approbationem non licet dubitare de vlla doctrinæ Auguſtinianæ particula; ſequitur & propter ipſam Aug. eo modo iam approbati vlteriorem approbationem, non licere dubitare de vlla etiam doctrinæ aliorum Patrum particula. Probatur antecedens primò ex loco iam allato libri 4 contra duas Epiſtolas Pelagianorum. Vbi Auguſtinus poſtquam omnem Catholicorum cum Pelagianis controuerſiam reduxit ad tria illa capita de peccato originali, de neceſſitate gratiæ præuenientis omne meritum, & de contingentibus in Sanctorum etiam vita peccatis, probat ſingula, ex Cypriano & Ambroſio: *Sanctis,* inquit, *& doctis & fama totius Eccleſiæ conteſtante Catholicis viris & in fide Catholica excellentiſsimis, qui tanta manifeſtatione dogmata Pelagianorum impia ſubuerterunt vt vix inueniri poßint quæ contra eos manifeſtiora dicantur.* Eſſe virum ſanctum, doctum & tota Eccleſia conteſtante Catholicum, in fide Catholica excellentiſſimum, omnia Pelagianorum dogmata ſubuertiſſe: & tantâ manifeſtatione vt vix quiſquam dici poſſit manifeſtiùs: hoc verò eſt ſcripſiſſe quod abundè ſufficiat ad hæreſim illam ſuffocandam, quod Innocentius de Auguſtino dixit; Hoc eſſe vnum ex optimis Magiſtris Eccleſiæ, virum

ſanctæ recordationis, quem ne rumor quidem ſiniſtræ ſuſpicionis vnquam aſperſerit, quod dixit Cæleſtinus. Nec dubium quin ab eo qui ſic ſcripſerit poſsit cognoſci quid Romana, id eſt Catholica ſequatur & aſſeueret Eccleſia de gratia & de libero arbitrio, quod Hormiſdas, neque fieri poterit vt Eccleſia Romana non ſequatur & probet eius doctrinam, quod Ioannes ſecundus. A viro autem ſancto, docto, in fide Catholica excellentiſsimo, qui omnia controuerſiæ alicuius capita comprehenderit & manifeſtiſsimè deciderit, quare non meritò probatur regula in eiuſdem controuerſiæ diſputationibus ſequenda, quod fecit Clemens Octauus, ſi creditur diario Doctoris Leboſſu, de cuius fide grandis reſtat diſputatio? Quare non poſsit ab eiuſmodi Doctore inſtructio peti ad concipiendam erroris contrarii damnationem, vt Zoſimus, vt Bonifacius, vt Felix huius nominis quartus petiiſſe dicuntur ab Auguſtino? Quidquid ergo vel dixere, vel fecere Romani Pontifices ad commendationem Auguſtini, hæc enim ſunt omnia quæ referri ſolent, ipſomet teſtante Auguſtino, in Cyprianum atque Ambroſium cadit.

Confirmatur ex eo quod de iiſdem SS. Patribus præmiſerat Auguſtinus, *famâ celeberrimâ & ingenti gloriâ tra-*
Ib. cap. 8. *ctaſſe Canonicas literas, eloquia diuina ſequutos eſſe:* & de
Ib cap. 9. Cypriano nominatim, *memorabilem fuiſſe Eccleſiarum in*
cap. 11. *verbo veritatis inſtructorem*: & de Ambroſio *eſſe hominem Dei, Catholicum & ab ipſo Pelagio in veritate fidei laudatum*: & rurſus de ambobus conſtare ex eorum teſtimoniis quam teneret Auguſtinus fidem *eſſe veram veréque Chriſtianam atque Catholicam, & olim traditam & ad ſuum vſque tempus ſeruatam atque retentam: & deinceps propitio Deo retinendam atque ſeruandam.* Vt hinc etiam dupliciter obſtrui poſsint ora Baianorum dicentium Auguſtinum ex reuelatione didiciſſe quæ docuit de prædeſtinatione, errantibus bonâ fide Patribus qui eum præceſſerant,
Sup. lib. 1. de quo antea fuſiùs; Item, poſt Auguſtinum obliteratas

veritates Catholicas, quod Auguſtinus meliora ſentiens de Eccleſiæ infallibilitate futurum negauit, vt patet ex allato teſtimonio.

Tantumdem dicit Auguſtinus & de his ipſis & de aliis Patribus tum Græcis tum Latinis, in libris contra Iulianum, & in libro de bono perſeu. cap. 19. Ex quibus liquidò conſtat quantum Auguſtino tribuendum Eccleſia cenſuit, tantum aliis quoque Patribus tribuendum eſſe Auguſtinum ipſum cenſuiſſe. Ergo ſi ſtante Auguſtini teſtimonio illo, licet tamen ſingularem cuiuſpiam ex aliis Patribus cogitationem in hiſce diſputationibus non ſequi; licebit etiam ſtante illa Eccleſiæ vel Summorum Pontificum approbatione, non omni adhærere Auguſtini ſententiæ.

Atque hinc patet quàm cautè legendum ſit quod dicit Apologiſta Ianſenii art. 9. contra ſecundam concionem illuſtriſsimi Vabrenſis Epiſcopi, dum ſcribit Auguſtinum quidem ad ſtabiliendam fidem peccati originalis attuliſſe Patrum teſtimonia contra Iulianum, ſed in his quæ ſpectant reconditiores quæſtiones de prædeſtinatione crediđiſſe, non eſſe neceſſarium conſulere Patrum dicta, quos nulla cogebat neceſsitas cum nondum natis Pelagianis diſputare. Debuit enim addere quod ſequitur in Auguſtino, *Quod proculdubio facerent Patres ſi reſponđere talibus cogerentur, vnde factum eſt vt de gratia Dei quid ſentirent breuiter quibuſdam Scriptorum ſuorum locis, & tranſeunter attingerent.* Quibus verbis Auguſtinus ſatis oſtendit etiam in hac quæſtione ſenſus eorum fuiſſe Catholicos, vt pote paratiſsimorum reſpondere oppugnantibus veritatem, vt hinc pateat meram eſſe calumniam eámque admodum tetram quod dixit Nouus-Auguſtinus, illorum de prædeſtinatione ſententiam fuiſſe *perfecte Semipelagianam.* Non debuit etiam Apologiſta diſsimulare, quamuis hoc loco negaret Auguſtinus *eſſe neceſſe ſcrutari opuſcula Sanctorum Patrum, & breuiter illos ac tranſeunter iſta tractaſſe;* Apoc. 1.

Vſum tamen eſſe in hac etiam quæſtione dum reſpondet Proſpero & Hilario, eorum teſtimonio, vt conſtat ex cap. 19. de bono perſeuerantiæ, vbi Cyprianum, Ambroſium & Nazianzenum producit. Vnde nihil neceſſe erat Apologiſtam diſtinguere inter quæſtionem de peccato originali & de prædeſtinatione, de qua loquitur Auguſtinus, quaſi verò putauerit neceſſaria eſſe teſtimonia Patrum ſtabiliendæ doctrinæ originalis, non verò ſtabiliendæ doctrinæ prædeſtinationis. Nam ſi rigida intelligatur neceſſitas, nihilo minùs ſtabiliretur fides peccati originalis, ſilentibus Patribus, ex Scriptura & communi ſenſu & praxi Eccleſiæ, quàm fides prædeſtinationis. Sin autem tantùm quædam vtilitas; conſtat perinde vſui fuiſſe Patres Auguſtino ad confirmandam prædeſtinationis fidem, atque ad confirmandam fidem peccati originalis: & quamuis pauca ſcripſiſſent; eorum tamen teſtimonia viſa illi eſſe *clara* De bono perſeu. c. 19. *& quæ debeant ſufficere.*

Iam quod Apologiſta quæſtionem de prædeſtinatione reconditiorem vocat ad differentiam quæſtionis de peccato originali, viderit ipſe quo fundamento nitatur. Manifeſtum enim eſt prædeſtinationem hanc Ib. c. 18. de qua loquitur Auguſtinus, & contra quam negat quenquam niſi errando diſputare poſſe, non eſſe aliud quàm præparationem gratiæ antecedentis hominum merita, cuius veritas nihilo reconditior eſt quàm peccatum originale. Nec conſequenter loqueretur Auguſtinus, ſi adeo reconditam putaret, cùm dicit non eſſe opus ſcrutari opuſcula ſanctorũ Patrum. Quando enim magis opus eſſe poteſt iſta ſcrutatione, quàm vbi magis eſt abſcondita veritas quæ quæritur? hinc potiùs labori parcendum erat, dum ſtatuitur fides peccati originalis, ſiquidem eius veritas magis expoſita eſt. Sed ex his patet quod vnum intendimus, aliorum Patrum doctrinam ſic approbari à S. Auguſtino in controuerſijs Pelagianorum, quo modo ipſiuſmet Auguſtini ap-

probatur à Summis Pontificibus: ac proinde Auctore Auguſtino eandem eſſe neceſſitatem adhærendi cæteris Patribus, quæ poteſt eſſe adhærendi Auguſtino auctoribus Summis Pontificibus.

Obijcimus 8. Omnibus illis approbationibus quas obtendunt Nou-Auguſtiniani, doctrinã Auguſtini vniuerſim approbari; nullam verò eſſe quæ cadat in omnia & ſingula eius placita; quod ſi aliqua talis eſſet, non negabunt opinor expreſſiorem fore & efficaciorem in omnibus conſentiendi neceſſitatem. Quid igitur facient ſi reperiatur in natura rerum alius quidam liber, cuius *omnia & ſingula in eo contenta* authoritate Sedis Apoſtolicæ per Bullam ad perpetuam rei memoriam editam & promulgatam approbentur; & qui tamen contineat præcipua quædam axiomata Nouo-Auguſtino contraria? Hîc enimverò expectanda erit eorum reſponſio. Sed quis eſt huiuſmodi liber, & cuius Auctoris? Eſt, inquam, talis quidam liber in rerum natura, & Auctoris ſancti. Sed quis eſt? libellum potius dicere debui, quòd ſit mole paruus & ſpecie contemptibilis: ſed qui tamen virtutis plurimum habet. Quis verò tandem & cuius eſt? Contrahant licet frontem Baiani & toruùm intueantur, ſorbenda pilula eſt. Liber eſt Exercitiorum ſpiritualium S. Ignatij, quem Paulus tertius ſeuerè examinatum à Cardinali Burgenſi Inquiſitore maiori, à Philippo Saluciarum Epiſcopo Vrbis Vicario in ſpiritualibus, ab Ægidio Foſcarario Ordinis S. Dominici Magiſtro ſacri Palatij, ſic approbauit, vt dicat ſe *documenta & exercitia prædicta ac* OMNIA ET SINGVLA IN EIS CONTENTA *auctoritate prædicta tenore præſentium ex certa ſcientia approbare, collaudare ac præſentis ſcripti patrocinio communire. an.* 1548. vltimo Iulij, eodem ſcilicet die quem deſtinauerat Deus ad Ignatium ipſum in cœlum euocandum.

Quæ à me minimè referuntur, vt vel Ignatium Auguſtino, vel Paulum III. ſuperioribus opponam Pon-

tificibus, abſit. Quippe cùm contendam potiùs, Baianis repugnantibus, ipſis conſentire. Sed quòd conſtet in hoc libello aliqua eſſe quæ capitalibus Baianorum principiis opponuntur, ſcire velim quid ſint reſponſuri tam diſertæ támque explicitæ approbationi, qui minùs expreſſam explicitámve ſuis obtendunt erroribus?

Et primò quid dicent ad ſeptimam ex prioribus regulis de diſcernendis ſpiritibus, qua continetur perſpicua gratiæ ſufficientis, *monſtri* ſcilicet illius ab Auguſtino, ſi ſuperis placet, contriti confeſſio, cùm dicitur, *Poſſe nos haud dubio obſiſtere inſultibus inimici noſtri* ASSISTENTE NOBIS IVGITER *præſidio diuino*, ſeu, vt eſt in autographo, *Aſſiſtente nobis præſidio diuino* QVOD SEMPER MANET, &, *dum ſubtrahit Dominus priſtinum charitatis feruorem, relinqui nihilominus gratiam* QVAE AD BENE OPERANDVM ET AD CONSEQVENDAM SALVTEM SATIS ESSE QVEAT?

Secundò quid dicent ad 17. ex regulis quæ traduntur ad rectè ſentiendum cum Eccleſia Catholica, cùm dicitur de diuina gratia *diffusè loquendum, ſed iuxta modum conuenientem noſtris præſertim temporibus tam periculoſis: ne & liberi arbitrii vſus & operum bonorum efficacia tollatur*? Quomodo enim temporibus Caluini tollebatur liberi arbitrii vſus, niſi quia dicebatur diuina gratia tametſi voluntatem non cogeret, mouere tamen tanto impetu, vt eâ ſuppoſitâ non eſſet poſtea electionis noſtræ conſentire vel diſſentire? Quo modo etiam tollebatur operum efficacia, niſi quia negabantur eſſe meritoria quæ agendi neceſſitate illa eſſent expreſſa? Putabat igitur Ignatius & ad conſeruandam contra illius temporis hæreticos liberi arbitrii Catholicam doctrinam, & quæ inde ſequitur bonorum operum curam, neceſſariam eſſe poteſtatem diſſentiendi à Deo mouente, ac proinde immediatam voluntatis indifferentiam cum diuina gratia componendam eſſe: quo deſtruitur totius Baianiſmi princeps Machina. Et ideo

proximè

proximè dixerat *prædicandæ & inculcandæ gratiæ Dei non vſque adeo inſiſtendum, vt ſerpere inde poſsit auditorum animis lethalis error, negatâ liberi arbitrii noſtri facultate.* Facultatem enim arbitrii ad ſequendum gratiæ ductum Caluinus non negabat: ergo quam negabat, erat facultas ad diſſentiendum: eaque immediata & proxima, remotam enim & mediatam etiam concedebat. Hic eſt igitur *lethalis error* Ignatio, qui Nouo-Auguſtino fundamentalis eſt veritas.

Quid dicent tertiò ad decimam octauam earumdem regularum; cùm dicitur valde commendandus diuinæ maieſtatis timor, *Non ſolùm filialis, qui pius eſt ac ſanctus maximè,* VERVM ETIAM SERVILIS, *vtpote admodum vtilis homini ac ſæpenumero neceſſarius?* Quomodo enim valde commendandus eſt ille timor: & quomodo admodum vtilis, qui non caret peccato, poſtquam caret motiuo charitatis, nec fit ex gratia per Chriſtum; vt cenſuiſſe Baianos probatum eſt.

Quid dicent quartò ad vndecimam, vbi dicitur *plurimi facienda Scholaſtica Theologia: & putandum D.Thomæ, Bonauenturæ, Magiſtro ſententiarum & aliis recentioribus Theologis peculiare eſſe, dogmata ad ſalutem neceſſaria exactius tradere, atque definire*, idemque præſtare ſuis temporibus quod Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius præſtiterant item ſuis? Quis enim magni facere velit vel ſcientiam illam vel eos Doctores, qui fidei doctrinam adeò corrupere, vt ſententiæ fundamentales & baſes fidei, fuerint in Eccleſia Dei penitus *obliteratæ* atque ideo proſcriptæ ſeu prohibitæ à Romanis Pontificibus, quod ſcandalo eſſent populo Chriſtiano, Scholaſticorum perſuaſionibus in contrarios errores inducto? Hic enim eſt ſenſus Noui-Auguſtini vt antea monſtratum eſt.

Quid dicent quintò ad decimam tertiam, quâ præſcribitur vt *adeò ſimus vnanimes adeóque conformes Eccleſiæ Catholicæ, vt parati ſimus, id quod oculis noſtris apparet* Supra lib. 5.

album nigrum dicere, ſi illa nigrum definierit? Hæc enim quàm ſint conſentanea & moribus & cogitationibus Baianorum, per ſe conſtat, & alibi monſtratur.

Libro ſingulari de Eccleſia præſentis temporis.

Et quia generatio hæc & conſenſione capitum & conſanguinitate doctrinæ latè patet. Quid dicent Sextò ad ſecundam regulam, quâ *laudabilius creditur octauo quoque die, aut ſaltem quolibet menſe, ſeruatis interim debitis conditionibus Euchariſtiam ſumere*? hoccine admittent qui abſtinentiam diuini huius cibi vſque ad finem vitæ, tanquam opus perfectiſſimum & maximè omnium ſatisfactorium, perſuadere nituntur? Quid ad quartam quâ iubemur *ſtatum religioſum laudare plurimum & virginitatem præferre matrimonio*? fidem facit cenſura Sorbonæ, quam ſint hæc à placitis Nou-Auguſtinianorum abhorrentia, ſicut & illud quod eſt in regula quinta, *de comprobandis religioſorum votis.* Iam quod præſcribit decima, vt *ſuperiorum decreta, mandata, traditiones, ritus, & mores ſtudioſè probemus*; quomodo iis probari poteſt, qui diſciplinam Eccleſiaſticam, ea potiſſimum parte, quæ ſpectat vſum Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, adeo corruptam arbitrantur, vt niſi aboleantur hodierni ritus antiquorum reuocatione, periculum ſit impœnitentiæ finalis omnium mortalium? Hæc omnia & Nou-Auguſtinianis admodum aduerſantur, & eo tamen libello continentur, cuius *omnia & ſingula* auctoritate ſua communiuit ſedes Apoſtolica. Dicant igitur quid ſentiant de huiuſmodi approbatione, & erit facile ad inueniendum quid reſponderi poſſit illi, quàm reciſſim prædicant doctrinas S. Auguſtini.

Atque ex his intelligere poteſt tota illa natio Baianorum, minimè mirum eſſe ſi ex Ignatij familia potiſſimum extitere, qui ſe ipſorum conſiliis & conatibus opponerent. Cùm enim hæreditaria eſſet, quam petebant, eorum doctrina, non potuere qui eam ab incunabulis vitæ religioſæ, cum lacte ſanctæ inſtitutionis ſuxerant, hoc veluti patrimonium contra inuaſores

non tueri totis viribus. Nec ſperare debent fore aliquado in hac familia, qui ſe partibus illorum adiungat, niſi ſpurium & degenerem. Quòd ſi præuiderant eorum magiſtri, dum illi Societati bellum indixere adeo crudele, altero doctrinam, altero vitam maledictis omnibus inſectando, & infamibus calumniis, næ illi non improuidi omnino fuerint nec inconſulti: & potuit eſſe quædam ratio cur iudicarent ac dicerent, quod meditabantur, doctrinæ ac diſciplinæ nouitatem in Eccleſiam inducere, non ſucceſſurum, niſi Ieſuitas perditum irent. Sed quando iam cognitum eſt cenſurâ librorum & doctrinæ Baianorum damnatione, non eſſe hanc Ieſuitarum cauſam, ſed Eccleſiæ, cuius fides & auctoritas per latera Ieſuitarum petitur; eſt quod ſibi de iſta vexatione Ieſuitę gratulentur, & decora putent, quæ à Baianis accepere vulnera. Nec aliud ſupereſt quàm modeſtiæ quoddam neceſſarium officium: ne tam glorioſæ defenſionis laudem vel ſibi vendicent ſoli, vel præcipuo quodam iure participare præ cæteris velint.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX RERVM ET VERBORVM.

A

ABSOLVTIO Sacramentalis quis actus ſit. 136
Abſolutio in Pœnitentiæ Sacramento quid ſupponat. 134
Actio bona Dei auxilio præceditur. 892
Actus quis ſit diſpoſitio ad inſtificationem. 112. quis deſignetur ab attritione ſecundùm Baianos. 102
Adam quando factus ſpiritualis. 462. in quo differat ab eo qui eſt modò prædeſtinatus. 753. quo ſenſu miſer ante lapſum, iuxta Baianos. 528. quomodo immortalis, & quomodo mortalis 434, eius poſteri ad quam pœnam iuſtè damnati ſint. 596. illius culpâ fieri vt eius poſteri gratia deſtituantur, ſufficienti ſecundùm Baianos. 164. eius peccatum ſolum fuiſſe propriè peccatum, cætera verò, quæ committuntur minimè aſſerunt Baiani. 500. eius adiutorium non tale fuiſſe, ac Angelorum, aſſerunt Baiani. 746 illius malum meritum fieri naturam filiorum ex illo genitorum. 486
Adiutorium Chriſti in quo ſit neceſſarium, 774
Adiutorium naturalis ordinis dari. 525
Adiutorium ad credendum neceſſarium à Maſſilienſibus & Baianis admiſſum. 765
Adiutorium Adami & Angelorum non idem. 746
Adoptionis gratia quid ſit, iuxta Baianos. 405
Adulterium ſinceritatis eſſe, quando quis in ſe reſilit ſperando, quinam dicant. 325
Æquitas diuinæ iuſtitiæ quomodo defendatur ab Aug 233
Affectus an ſit aliquis ſecundùm rectam rationem elicitus. 520
Affectus in Deum rectè tendentes quinam ſint. ib.d.
D Ambroſius à quibuſnam dictus Manichæus. 8, cum Auguſtino & Hieronymo per omnia conformis 55
Amor concupiſcentiæ, cur ab hæreticis damnetur. 322
Amorem Dei caſtum deberi naturæ rationali quinam aſſerant. 404
Angelus ante lapſum quo ſenſu miſer, iuxta Baianos. 528
Angeli qualem habuerint in prima creatione gratiam. 440 quo ſenſu ſint filij Dei. 429. quomodo liberi 251. 252. *& ſeq.* quænam fuit prima cauſa eorum malæ voluntatis. 821
Angeli damnati an fuerint ab initio mali. 451. an potuerint ab initio ſuæ creationis peccare. 452
Angelorum productio in quo fuerit inuoluta, iuxta Aug 430. eorum voluntatem fuiſſe indifferentem ad perſeuerandum, vel non perſeuerandum. 744

Angelos fuiſſe damnatos cum nullum præceſſiſſet peccatum originale. 498
Anima quomodo bona, & quomodo non bona. 111. 118
Animam habere facultatem, adiuuante creatore, ſeipſam excolere. 520 habere à Deo poſſe, ſi velit, ad beatitudinem tendere. 531. quotuplices ſint eius incarnationes. 485
Animum ſemper malè diligere quidquid diligit, quinam aſſerant. 116
Antiquitas, vnum doctrinæ catholicæ argumentum. 36
Apoſtoli quam habuerint facultatem peccata remittendi ſecundùm hæreticos. 333
Apoſtoli factum Eccleſiam perſequentis quale fuerit. 591
Appendix ad Sacerdotem immeritiſſimum. 840
Arbitrium voluntatis liberum, quodnam ſit ſecundùm Baianos 93. *Vide* Liberum arbitrium.
Arbitrij libertas vera & propriè dicta, quid ſit iuxta Baianos, 700
Argumentari quinam ſoleant ex ſpiritu diffuſò per omnia Auguſtini opera. 511
Argumentatio ſolemnis S S. P P. contra hæreticos. 34
Argumentum præcipuum quo Pelagiani impugnabant peccatum originale. 25
Argumenta quibus Baiani ſtatus purè naturalis poſſibilitatem impugnare conantur. 513 514 *& ſeq* diluuntur. 516
Argumenta Baianorum ſoluuntur. 131
Argumenta doctrinę catholicæ quot ſint. 36
Aſtutia humanis mentibus inſita quæ. 2
Attritio quid ſit ſecundùm Concilium Tridentinum. 98. 102. in quo differat à contritione. 99 quomodo vocetur à multis. 315. quis dicat eam facere hominem hypocritam, & magis peccatorem. 319 quodnam habeat motiuum. 103. à quibuſnam fuerit diſtincta à contritione. 104. cur à Luthero impugnata. *ibid*
Attritio quam Trident. dicit ſufficere cum Sacramento, quot conditiones habere debeat. 321 322
Attritionem eſſe donum Spiritus ſancti mundum inhabitantis. 137
Audaciæ inſignis argumenta. 449
Auguſtinus & cum antiquioribus Patribus, & cum Doctoribus Scholaſticis committendus, 3. *& ſeq* quid obijciat Iuliano Pelagiano de Sáctorum Patrum doctrina. 8. *& ſeq* probat nouam eſſe Pelagianorum doctrinam. 11. *& ſeq.* probat ſuam doctrinam eſſe antiquam, & ab antiquioribus Patr. acceptam. 13 quomodo opugnet hæreſim Pelagianorum ex S. Ambroſio. 15. ſuam doctrinam ſanctis Patribus attribuit. 16 nec Patres Græcos, illius iudicio, Pelagianis & Semip. præluſiſſe. 21 ſub qua ſpecie Patres ſui anteceſſores aſpiciat. 21. 22 ſecundùm doctrinam Baianorum, vel condemnandus, cum cæteris hæreticis, vel cæteri hæretici cum illo abſoluendi. 38. *& ſeq.* quo ſenſu eſſet dicendus hæreticus. 39. à quo errore non potuerit extricari ſecundùm Baianos. 45. in quo ſequendus, & in quo deſerendus. 48. quinam eius commendationem deſtruant, & eius authoritatem euacuent. *ibid.* cur laudetur à Cæleſtino. 48. à Gelaſio Papa lumen Eccleſiæ dictum. 49 quoniam fuerint illius diſcipuli germani ſecundùm Baianos. 53 cum aliorum Patrum deſerere mentem quinam dicant. 61. morem illi ſemper fuiſſe omnia ex communi Eccleſiæ ſenſu metiri. 78 dum approbat pœnæ timorem à Baianis diſſentit. 106. Spectabat potiſſimum interioris gratiæ inimicos. 109. longe diſcrepat à Baianorum opinionibus. 139. à Baianis deprauatus. 148. *& ſeq.* illius teſtimonia pro ſufficiente gratia ad ſeruanda Dei præcepta. 1 1 *& ſeq.* quid exigebat à Pelagianis de Dei mandatis. 155. docet gratiam ſufficientem ſingulis à Deo dari ad Dei mandata ſeruanda. 157. *& ſeq.* quæ fuerit illius ſententia de gratia, poteſt facile cognoſci ex eius diſcipulis. 170 cur habuerit contentionem cum Pelagi-

Digitized by Google

nis. 174 illi Baianos contradicere colligitur ex Proſpero. 178. & ex illius plurimis teſtimoniis. 181 & ex argumento quo vti ſolet contra Donatiſtas. 186

Auguſtinus pro Conc. Trid. contra Baianos circa indifferentiam liberi arbitrij. 212. aſſerit homines poſſe facere quod omittunt. 218 eius doctrina in libro de ſpiritu & littera expenditur. 220. quomodo explicet hæc verba, *Deus vult omnes ſaluos fieri, &c.* 221. diuinæ iuſtitiæ defendit æquitatem. 2.3. illius teſtimonia pro indifferentia liberi arbitrii. 234. agnoſcit indifferentiam etiam in voluntate obſtinatorum. 245. nuſquam propitius Baianis 255 minimè opponendus decretis Pontificum. 263 *& ſeq.* reſiſtit Baianis. 265 cur miſerit ad Innocentium ſuum librum de natura & gratia. 268. cur ad Bonifacium Papam dirigat diſputationẽ contra duas epiſtolas Pelagianorum. 271. quid dicat contra Donatiſtas de libero arbitrio. 271. omnia illius opera ab omnibus ſummis Pontificibus approbata. 282. illum in ſe notitiæ verè Theologicæ limites fixiſſe aſſerunt Baiani. 307. mõſtratur à Baianis hodiernis hæreticis conſentire. 313 illum aſſerere quod hæretici & Baiani negant. 384. aſſerit gratiam proprie dictam non deberi merito. 424. quid dicat de infantium miſeriis. 442. eius dubium de infantibus ſine baptiſmo morientibus. 445. 447. duo reſpondit Manichæorum querelis de pœnis infantium. 446. quid dicat de peccantibus Angelis. 451. plus probare Baianos quàm ille intendat. 452. cur fateatur capere non poſſe quomodo dæmones beati fuerint ante peccatum. 453. quid cenſeat de creatione animæ rationalis. 457. aſſerit Deum laudandum quamuis ignorantia & difficultas eſſent primordia hominis naturalia. 471. in Epiſtola ad Hieronymum, vel non attente lectus, vel non intellectus, 477. quàm infeliciter explicetur à Baianis eius locus ex primo Retract. de ignorantia & difficultate naturalibus primordiis. 481. illius locus in Pſalmum 70. expenditur. 497. *& ſeq.* à Baianis opponitur Conciliorum & Pontificum decretis. 501. aſſerit mala naturalia non repugnare innocenti naturæ in adultis. 533. illius doctrinæ baſis præcipua de concupiſcentia. 538. qua ratione potuerit inferre peccatum originale ex naturalibus malis puerorum. 546. omne peccatum cenſet debere eſſe voluntarium. 571. amplectitur generale pronuntiatum Scholaſticorum contra Baianos. *ibid. & ſeq.* impropriè tantùm peccata vocat, quæ non ſunt voluntaria committẽti. 574. aſſerit nos tantum peccatum originale traducere ab Adam. 579. illius doua de infantium & puerorum actione. 562. loquens de ignorantia ſæpe intelligendus eſt, quæ ſuperari poteſt adhibita diligentia. 595. cauſam petimus Baianorum etiam vbi eum putant propitium. 598. illius teſtimonium expenditur de nat. & grat. cap. 67. 623. illum indiſtinctè negare ignorantiam & ea quæ fiunt ex ignorantia, eſſe peccata, aſſerit Ianſenius. 628. illius tota controuerſia cum Pelagianis. 633. antiquum illius errorem ibi quærunt Baiani vbi non eſt. 665. emendat ſuum antiquum errorem de Gratia. 668. *& ſeq.* in quo exprimat Maſſilienſium errorem iuxta Baianos. 672. in quibus libris approbet quod dixerat in prioribus 683. in quo libro non excedebat Semipelagianos, iuxta Baianos. 694. inter illum & Maſſilienſes quænam erat diſputatio. 732. in quo & quomodo inania eius opera eſſent. 770. Chriſti adiutorium in quo dicat eſſe neceſſarium. 774. illius vindicantur quædam teſtimonia. 776. quam illius doctrinam dicant Pelagianam Baiani. 777. nec in Pelagianos, nec in Semipelagianos quadrare poſſe expreſſam ab illo ſententiam. 778. illius doctrina quantum diſtet à Pelagianorum mente. 779. illius germana doctrina de Dei gratia & vocatione. 784. *& ſeq.* quam admittant

Digitized by Google

vocationem 795. in quo dicatur erraſſe à Baianis. 796. *& ſeq.* illius ſententia de congrua & incongrua vocatione 800. agit de congruitate internæ & veræ gratiæ. 802. illius mens clariſſima de vocatione congrua & incongrua. 804. ſub nomine congruæ vocationis gratiam comprehendit. 808. quid tribuat congruæ vocationi. 809. quid complectatur ſub nomine congruæ vocationis. 814. loquitur de hominibus in ſtatu naturæ lapſæ conſtitutis. 814. *& ſeq.* malæ voluntatis Angelorum cauſam quærit. 821. illius doctrinam fuiſſe approbatam à ſummis Pontificibus. 830. quid ſentiat de doctrina S. Hieronymi. 833. de illius authoritate, præſertim in iis quæ ad diuinam circa homines prouidentiam ſpectant. 851. eius mens de Maſſilienſibus. 857. illius ſententiæ indifferentes quomodo diſtinguãtur à neceſſariis. 859. *& ſeq.* illius opera cur cautè ſint à clericis legenda. 863, 864. quòd conſentiat omnibus Doctoribus oſtenditur, 888. *& ſeq.* quò reducat omnes Pelagianorum controuerſias. 889. quid reprehendat in Pelagianis. 892. illius doctrinam Eccleſię approbatione fuiſſe conſecratam. 902. quandonam exceſſerit lineam veritatis. 862. eius opiniones dum loquitur vt priuatus doctor, in quo differant ab iis in quibus loquitur vt teſtis Eccleſiæ. *ibid.*

Auguſtino contradicere eos qui PP. antiquos Semipelagianiſmi accuſant. 5

Author peccati quis ſit ſecundùm hæreticos. 326, 327

Auxilium ad credendum neceſſarium à Baianis & Maſſilienſibus admiſſum. 765

Auxilium nobis neceſſarium Deus non denegat. 147

Auxilij diſtinctio ab Aug. tradita. 747, 750

Auxilia negare naturalia quid ſit; 525. quænam non negent Catholici. 526

B

BAiani in quo turpiter hallucinati ſint. 18, 19, 20. ſi verum dicant quid ſequatur. 38. quo ſenſu Aug. faciant hæreticum. 40, 41. quomodo abſoluant Semipelagianos. 26. quid ex Auguſtino didicerint. 32. quoſnam Patres vocent Semipelagianos. 51, 52. in quo videantur ipſo Caluino iniquiores. 43. quænam principia quęri velint à nobis. 88. quas quęſtiones improbant Theologicas. 89. in quo ſecum pugnent. 120. monſtrant D. Auguſtinum hodiernis hęreticis conſentire. 313. Pelagianis ſuffragantur & malè coniungunt rationes ſupernaturalis & naturalis. 414. *& ſeq.* in quo errore verſentur cum Manichæis, & Pelagianis. 435. in quo deſtruant germanum gratiæ ſupernaturalis conceptum ab Aug. expreſſum & traditum. 436. ad quam putant regulam omnia reformanda. 97. quid cenſeant de timore pœnæ. 99

quibuſnam obuiarint Patribus. 49. in quo turpiter errent. 50. 52. Eccleſiæ infallibilitatem petunt dum Scholaſticos inſectantur. 73. in quo ſapientiores eſſe poſſent. 77 quanti ſe exiſtument. 102. quid ſentiant de timore ſeruili. 111. *& ſeq.* 120. 121. 122. 124. quomodo diſtinguant timorem pœnę à timore ſeruili. 122. quodnam liberum arbitrium admittant. 382. æque hęretici ac Lutherus & Caluinus. *ibid.* cur nolint audire diſtinctionem naturalis ac ſupernaturalis gratiæ. 754. aſſerunt ſuam doctrinam inauditam eſſe apud Scholaſticos. 395. indifferentiam reducunt ad ſtatum ante peccatum. 396. damnant quod Louanienſes olim abſoluerunt. 660. Deum faciunt tyrannum impoſſibilia punientem, & Chriſtum mendacem dum negant, &c. 184. in quo latiſſimè ſuam explicent eloquentiam. 275. in quo maximè errent. 276. inania eorum effugia contra Bullam duorum Pontificum. 277. Pelagianis conſentiunt & naturæ vires contra gratiæ neceſſitatem extollunt. 126. quid ſentiant de authore peccati. 329. quomodo anathematizent ſuam fidem. 279. deſerunt legitimam & neceſſariam in interpretanda fidei

Digitized by Google

dóſtrina regulam. 280. ſecum pu-
gnant *ibid.* quo pacto Romanorum
Pontif. exſuſſlant decreta 287. 288.
in quo conſentiant cum hęreticis con-
tra Eccleſiam. 404. querun ur de
prædeſtinatione antecedente, quę per
gratiam indifferentem eſt exequenda.
715. quam diſtinctionem afferant in-
ter id quod eſt *proprium voluntatis*, &
id quod eſt *propriæ voluntatis.* 787.
imponunt Auguſtino. 795. verba Tri-
dentini truncant, ſententiam diſſimu-
lant, & contrariam affingunt. 142. *&
ſeq.* negant indifferentiam, quam ad-
ſtruit Trid. agendi vel non agendi.
195. quam doctrinam dicant eſſe Pe-
lagianam. 777. vrgentur authoritate
Tridentini de indifferentia ad bonum
vel malum. 205. cur hæreant propo-
ſitionibus quas ſciunt anathemate
damnatas. 268. quo ſenſu euaderent
victores. 272. quid ſentiant de amo-
re concupiſcentiæ. 325. fatentur non
eſſe impoſſibilem ſtatum puræ natu-
ræ. 490. quàm infeliciter explicent
Auguſtini locum ex primo Retract. de
ignorantia & difficultate naturalibus
primordiis. 481. quid de poſſibilitate
mandatorum diuinorum cenſeant.
140. *& ſeq.* quid profiteantur de effe-
ctu Sacramenti Pœnitentiæ. 336. quid
intendant aſſerentes per charitatem
poſſe iuſtum plenius obſeruare mãdata
Dei. 359. imponunt Caluino, nec
ſuam ab illius doctrina diſtinguere
poſſunt circa voluntatem gratiæ pe-
diſſequam. 372. affirmant quęcum-
que deſiderant ad veram diuinæ gra-
tiæ confeſſionem contineri in priori-
bus D. Auguſt. operibus. 686. *& ſeq.*
quid habeant commune cum hæreti-
cis. 294. quid ſentiant de Sacerdotis
abſolutione. 138. quam explicatio-
nem dent verbis Tridentini de libero
arbitr. 207. non poſſunt ſatisfacere
Concilio Tridentino. 211. accuſant
erroris in fide generalia Scholarum
Catholicorum pronuntiata. 561. *&
ſeq.* falſam aſſerunt quæſtionem phi-
loſophicam de indifferentia liberi arb.
à Trid. prætermiſſam. 193. ſecum pu-
gnant deſerentes generale pronuntia-
tum Scholaſticorum. 568. quod dam-
nant in Hieronymo, Catholicam ad-
mittit interpretationem, & Caluini re-
galis aduerſatur. 825. in quo differant
ab hæreticis. 335. quid cenſeant de
Sacramento Pœnitentiæ. 133. dicunt
veritatem à Scholaſticis Doctoribus
fuiſſe obrutam. 291. 292. in quo hæ-
reticis conſentiant. 341. illorum my-
ſteria. 342. quomodo argumententur
de vi diuinæ Prouidentiæ. 407. quæ-
nam peccata dicant eſſe vera. 408.
Hieronymo contradicunt ſecumque
pugnant. 838. Scholam D. Thomæ of-
fendunt graui impoſtura. 841. ſuffra-
gantur Luthero contra Catholicam
doctrinam. 561. *& ſeq.* quid probare
voluerint de Maſſilienſibus. 663. an-
tiquum Auguſtini errorem. 161. quę-
runt vbi non eſt. 665. quibus argu-
mentis impugnare conentur ſtatus pu-
rè naturalis poſſibilitatem. 513. *& ſeq.*
diluuntur. 516. Pelagianos cum Se-
mipelagianis confundunt. 649. *& ſeq.*
dum Auguſtinianæ gratiæ Caluinia-
nam ſubſtituunt, Maſſilienſes ab-
ſoluunt. 739. quid cenſeant de liberi
arbitrij indifferentia. 189. *& ſeq.* quid
opponant. 263. *& ſeq.*

Baianorum ſolatium quàm inane ſit 310.
eorum ſententiam deſtruere gratię ſu-
pernaturalis conceptum à S. Aug. ex-
preſſum. 414. ad quid reducatur tota
eorum doctrina de libero arbitrio,
383. de doctrina Caluini bene ſenti-
re coguntur. 384. negant indifferen-
tiam ab hæreticis pariter negatam.
388. eorum conformitas cum hæreti-
cis de libero arbitrio. 391. etiam in
modo philoſophandi. 393. eorum
Theologia confuſa & ſecum pugnans
circa pœnarum timorem. 109. eorum
quis ſit ſcopus. 126. eorum Theolo-
giæ dogmata quænam ſint. 92. eo-
rum ſuſpecta præambula in gratiam
Caluini contra Trid. 366. eorum do-
ctrina D. Auguſtinum cum hæreticis
condemnandum, vel hæreticos cum
illo abſoluendos eſſe. 38. *& ſeq.* eo-
rum interpretatione illius teſtimonij

Aug.

Aug. *de duobus hominibus æqualiter ſumptis*, &c. 815. eorum ſolutiones de loco Aug. ex primo Retract. inter ſe & cum veritate pugnare. 483. eorum inania obiecta contra Bullam Vrbani VIII. 294. eorum reſponſio conuincitur ob multiplicem cum eorũ principiis repugnantiam. 364. eorum cognatio cum hæreticis. 336. 337. eorum induſtria notanda. 118. eorum errores. 500. *& ſeq.* eorum argumenta ſoluuntur. 131. eorum principia quænam ſint. 167. eorum præcipua machina. 614. eorum implicata doctrina & confuſa de congruitate æternæ tantùm vocationis. 810. abhorrere non ſolùm à communi Eccleſiæ ſenſu, ſed etiam à mente Auguſtini quod dicunt ſi dicenda ſit congrua vera per Chriſtum gratia nullum eſſe incongruam. 812. eorum ſubterfugium præcluditur de triplici gratia à Maſſilienſibus admiſſa. 728. eorum obiecta ex D. Auguſtino quomodo diluenda 172. eorum & hæreticorum eadem doctrina 546. eorum doctrina, de verbis ab Aug. allatis *Deum in peccatis creaturæ eſſe laudandum.* 492. *& ſeq.* videre eſt qualis ſit eorum Theologia. 493. *& ſeq.* 498. eorum ſententiæ de voluntatis libertate, ſeu de libero arbitr. quàm ridiculæ. 203. eorum cogitationes de authoritate Eccleſiæ, & Conciliorum ſuſpectæ. 94. *& ſeq.* eorum doctrina de pœnitentia cum hæreticis congruit. 318. illorum lumina. 319. eos conſentire Luthero in quo fuit condemnatus *ibid.* eorum ratiocinatio de poſſibilitate ſtatus purè naturalis, quibuſnam principiis maneat confracta. 527. eorum doctrina de libero arbitrio. 198 in quo differat à doctrina Trid. 201 totum illorum de auxiliis diuinæ gratiæ myſterium in quo concluditur. 695 ſecum pugnant & quærunt veram gratiam, vbi negant eam reperiri 69 . eorum placitum de ſtatu puræ naturæ. 471. eorum ſolutiones ſoluuntur. 250. illorum refellitur reſponſio 900 *& ſeq.* quibuſnam obſtruantur eorum ora. 908

Baianis reſiſtit Auguſtinus. 265

Baianos reformare Gennadij doctrinam ad typos Caluinianæ. 655. ſui propoſiti immemores. 651. eos peruersè interpretari, quod illi dicebant, Adamum integris viribus adiutum à gratia volentem. 645. eos manifeſtè contradicere Conc. Tridentino. 657. eos hallucinari dum controuerſiam de poſſibilitate ſtatus purè naturalis, ad ſcopum Aug. tantum referre putant. 555 *& ſeq* eos non legiſſe Auguſtinum in epiſtola ad Hieron. vel non intellexiſſe, 477. eos Auguſtino contradicere colligitur ex Proſpero. 178. idem conuincitur ex plurimis ipſiuſmet Auguſtini teſtimoniis. 181. & ex argumento quo vti ſolet Auguſtinus contra Donatiſtas. 186. eos repugnare Aug manifeſtæ ſententiæ de poſſibilitate medij inter ſapientiam & ſtultitiam 464. eos à controuerſiæ cardinibus aberrare. 768 triumphare dum ſecum pugnant & pro Caluino 776. *& ſeq* eos abuti diſtinctione ſequenti: de auxilio *quo*, & de auxilio *ſine quo non*. 747. eos à Caluino non differre quoad facultatem liberi arb. ad eligendum inter bonum & malum. 367. eos plus probare quàm intendat Auguſtinus 452. *& ſeq* eos eamdem inire viam, quam cœperat Caluinus 62. quid ſentiant de Scholaſticis Doctoribus 63 eos argumentari ex ſpiritu diffuſo per omnia Auguſtini opera 511. illos eandem tenere viam, quam Lutherus tenuit dum Eccleſiam deſerere voluit 94 eos dicere loca D Auguſtini eſſe corrupta, quibus reſpondere non poſſunt. 506 *& ſeq* eos magis repræhendendos quàm Caluinus. 379. eos ſententiam Auguſtini ſicut & Tridentini deprauare 148. *& ſeq.* eos de Maſſilienſium ingenio atque virtute nimium bene ſentire. 703 eos Auguſtini damnare opuſcula hactenus approbata 671. eos fidem fallere dum approbant propoſitiones ab Epiſcopis Romanis damnatas. 272. eos cum hæreticis & libertinis in Scholaſticorum odio & contemptu conſpirare 65. *& ſeq.* eos proponere pro certis & exploratis quæ dubia ſunt apud S.

Digitized by Google

Aug. 441. eos diſſentire ab Auguſtino timorem pœnæ approbante. 106. eos nihilominus negare liberum arbitrium quam Caluinum. 381. eos malè ſentire de doctrina S. Hieronymi. 835
Baiani.m. fundamentum quodnam ſit. 93
Baij propoſitiones cur à Pontificibus Romanis damnatæ. 284. à Sorbona vt hæreticæ damnatæ ſunt. 301
Baptiſmus à Chriſto inſtitutus. 135. ad quid. *ibid.* quid proſit adultis ſecundùm Baianos. 135
Baptiſmus & Pœnit. quid ſignificent. 136
Baptiſmi eff.ctus in infantibus. 499
Baptizatum omni carere peccato, non omni malo. 504
Baptizatos recenter cur iuſtos dicere in prima communione corporis Chriſti, *dimitte nobis debita*, &c. 613
Beatitudo quotuplex iuxta Baianos. 527
Beatitudo imperfecta in quo conſiſtat ſecundùm Baianos. 460
Beati quomodo liberi. 250. *& ſeq.*
Beneficium à Deo, primo homini datum quotuplex. 432. quodnam dicatur indumentum gratiæ iuxta Aug. 434
Benignitas ante te, malignitas ante te, compara & elige, ait D. Aug. 142 676
Bonum ſimpliciter morale quid ſit. 117
Bonum naturæ conueniens poſſe differri ad tempus ſalua prouidentiæ æquitate. 516
Bulla Vrbani VIII. ſubreptitia à Ianſeniſtis dicta. 297

C

Cabala reformatrix Eccleſiæ Romanæ. 297
Cæcitas cordis an peccatum ſit. 583. 631.
Cainus cur inexcuſabilis fuerit. 171
Cæleſtinus Papa quid cenſeat de quæſtionibus de Prædeſtinatione. 859. cur laudet Auguſtinum. 48. quid cenſeat de diuina gratia. 852
Caluinus cur hæreticus 382. per quid illius doctrina de libero arb. deſpiciatur. 388. tollendo indifferentiā agendi, vel non agendi cenſetur ab omnibus errauiſſe 364. quid ſentiat de libero arb. 361 *& ſq.* quid ſentiat de libertate arbitrij. 739. de quo accuſet Doctores Scholaſticos. 394. quid negabat in libero arbitrio. 913. quid de Scholaſticis ſenſerit. 67. quid aſſentiat & quid neget de libero arbitrio. 194. quid ſentiat de poſſibilitate obſeruandi Dei mandata. 360. quid ſentiat de Sacramentis nouæ legis. 331. minus reprehendendus quàm Baiani. 378. in quo erret ſecundùm Baianos. 372. in quo differat à Molinæo. 339. in quo videatur Baianis iuſtior. 43. doctrina de peccato. 581. eum fuiſſe ab Eccleſia damnatum, quòd negaret eſſe in homine boni & mali electionem. 656
Caluiniſtæ in quo differāt à Pelagianis in opinione de Gratia. 740
Capitula quatuor, quibus Eccleſia Catholica Pelagium eiuſque ſequaces vicit. 54
Carnis obedientiam erga ſpiritum quinam aſſerant eſſe naturalem homini. 405
Carnis concupiſcentiam in baptiſmo ſic dimitti, vt quamquam tracta ſit à naſcentibus, nihil noceat renaſcentibus. 504.
S. Carolus Borromæus quid ſentiat de Doctoribus Scholaſticis, & eorum doctrina. 80
Caſſianum non negaſſe gratiam internam. 654
Catholicum quid ſit, quid ſit neceſſe. 37
Cautiones quibus vtuntur Baiani, vt impediant, ne cogantur fateri quam gratiam admittebant Maſſilienſes. 757
Charitatis & ſapientiæ ianua & initium. 113
Chimera quam componunt Baiani. 574
Chriſtus ſe dedit redemptionem pro peccatis totius mundi, quomodo explicetur à Baianis. 187. cùm fuerit crucifixus pro omnibus, cur non omnes ſaluentur. 175. quomodo liber. 250. 251. mendacem faciunt Baiani. 184. eum mortem pro omnibus ſubiiſſe negant Baiani. 176. aſſerūt S. Paulus & ſanctus Ioannes 177. eum pro omnibus mortuum. 339 340. 342 *& ſeq.* eum eſſe mortuum pro iis etiam, qui mortis

Digitized by Google

eius beneficium non recipient. 354. eum non pro fidelibus tantùm, ſed etiam pro vniuerſo mundo mortem guſtaſſe. 60. ſemetipſum dediſſe redemptionem pro omnibus nullo excepto. 178
Chriſti ſanguis fuit Iudæ pretium. 188
Chriſtianorum Hercules quis ſit. 817
Claudius de Xaintes Epiſcopus Ebron. quid cenſeat de Gratia. 865
Clerici cur cautè legere debeant opera S. Aug. 863
Cogitationes antichriſtianæ Baianorum. 341. quantùm ſint prouidæ. 336. 337
Cogitationes Baianorum de authoritate Eccleſiæ, & Conciliorum ſuſpectæ 94
Cognatio Baianorum cum hæreticis. 336. 337
Communio ſanctiſſimi Corporis Chriſti frequens quale ſit medium. 84
Comparatio hominis ſtantis, & hominis lapſi in cuiuſuam rei reſpectu fieri poſſit. 643
Conceptio immaculata B. Virginis, cur nundum ſit dogma fidei. 567
Condemnatio Pelagiani erroris, cuiuſnam authoritati tribuenda. 270
Concilium Mileuitanum, cur recurrat ad Papam in cauſa Pelagii. 266
Concilium Arauſicanum vnde colligat quæ neceſſaria ſunt ad confutandos errores Pelagianorum & Semipelagianorum. 50
Concilium Valentinum quid dicat de vocum nouitate, & de gratia, & de libero arbitrio. 130
Concilium Conſtantinopolitanum quid cenſeat de Patribus quos Baiani Semipelagianos vocant. 51. & quos per omnia ſequuntur. 52
Concilium Tridentinum à Baianis deprauatum. 148. de quo timore loquatur Canone quinto 111. quanti faciat D. Thomam Aq & eius doctrinam 81. quid ſentiat de timore pœnæ. 93. à Baianis malè interpretatum. 100. *& ſeq.* quid cenſeat de mandatorum diuinorum poſſibilitate. 140. *& ſeq.* quid ſentiat de libero arbitrio. 361. *&* cur damnauit Lutherum & Caluinum. 382. quid ſentiat de liberi arbitrii indifferentia. 189. *& ſeq.* quid dicat in eos qui Dei mandata prædicant impoſſibilia. 345. quid cenſeat de Deo omnes ſaluare volente. 175
Concilii apud Cariſiacum habiti verba de Chriſto pro omnibus mortuo. 343
Concilii Tridentini authoritas vrget Baianos de indifferentia ad bonum vel malum. 206
Concilii generalis eandem eſſe infallibilitatem ac totius Eccleſiæ. 258
Conciliorum decretis opponitur Aug. à Baianis. 501
Concordantia quanta ſit inter Patres antiquos. 56
Concupiſcentia quotupliciter mala. 52. ſic dimittitur, vt non noceat iuſtificatis per baptiſmum. 504. quonam ſit malum. 583. cur dicatur mala. 543. quo ſenſu dicatur peccatum. 575. quid in nobis agat. 237. non nocet ſibi non conſentientibus. 589
Concupiſcentiæ & ignorantiæ cum innocentia paruulorum conciliatio. 542. *& ſeq.*
Concupiſcentiæ amor ab hæreticis damnatus. 322
Concupiſcentiæ motus improuiſi an ſint peccata. 570
Concupiſcentiam reſpectu Dei quinam dicant eſſe amorem vitioſum. 325
Concupiſcentiam poſſe ineſſe naturæ rationali. 539
Concupiſcentiam non nocere paruulis poſt baptiſmum morientibus. 501
Concupiſcentiam & ignorantiam, illeſa Dei ſanctitate, potuiſſe eſſe primordia hominum naturalia. 536
Conformitas Baianorum cum hæreticis in doctrina de libero arb. 391. etiam in modo philoſophandi. 393
Confuſio hæreticorum circa opinionem de Gratia. 740
Conſenſio vnum Catholicæ doctrinæ argumentum. 36
Conſenſus vnanimis doctrinæ Patrum quæ ad vitandum Semipelagianiſmum eſt neceſſaria. 56
Conſentire, vel non conſentire diuinæ gratiæ, eſſe voluntatis proprium. 705
Contradictiones Concil. Trid. & Baianorum de libero arbitrio. 201
Contritio quid ſit ſecundum Lutherum.

315. quotuplici via paretur ſecundùm Lutheru n. 105. quænam ſit mala ſecundùm hæreticos. 321
Contritio imperfecta quot & quales debeat habere conditiones. 321. 322 à quibuſuam fuerit diſtincta ab Attritione. 104
Contritio quæ dicitur à Scholaſticis attritio, à quo repudiatur. 315
Controuerſia de libero arbitrio Tridentinum inter & Caluinum. 194
Controuerſia tota Aug cum Pelagianis. 633
Conuerſio Manichæorum pro qua orabat Aug quænam erat. 687
Cornelius Muſſus Epiſcopus, quid cenſeat de Gratia & de Auguſt. 865
Corruptio quænam vitioſa, & quæ minimè. 484
Creatio Exiſtentiæ fuit indebita & gratuita. 429
Creator ſemper eſt laudandus in peccatis creaturæ. 452
Creatura rationalis an habeat gratiam adoptionis in ipſo ſui exordio. 461. habet facultatem ſufficientiſſimam ad eliciendum caſtum amorem. 459
Credere vel non credere, eſſe in arbitrio voluntatis humanæ. 705
Credere cur Dei ſit & noſtrûm. 789
Credendi voluntas à quo nobis tribuatur. 781

D

DÆmones quomodo liberi. 250. *& ſeq.* an fuerint ab initio mali. 451. an potuerint ab initio ſuæ creationis peccare. 452
Dæmones fuiſſe beatos ante peccatum, cur dubitet Auguſtinus. 453
Damaſus Papa quandonam agebat cum S. Hieronymo. 833
Damnatio quid tollat in natura. 486
Damnationem hominum hæreditariam vllam eſſe quis neget. 6
Debitum nullum eſſe gratuitum. 424
Decreta ſummorum Pontificum quo pacto exſuffl entur à Baianis 287
Delectationis victricis neceſſitas ad bene volendum, &c. vnde ſit. 697
Delectationem aliquam præuiam eſſe neceſſariam voluntati, vt fiat potens ad volendum, aſſerunt Baiani. 199
Delectationes quid ſint iuxta Baianos. 699
Deſertio Dei in quo poſita ſit. 152
Determinatio quid ſit. 789
Deus quomodo poſſit cenſeri diſcernere fidelem ab infideli. 724 cur tales adhibet ſuaſiones & vocationes, vt etiam perſuadeat. 790. ſua miſericordia noſtram præuenit fidem. 670. in quo ſit author peccati à Baianis. 110 cur naturæ legem ſcripſerit in cordibus hominum. 600. in omnium conſcientia loquitur. 601. agit nobiſcum vt eum quæramus, recordemur, ſitiamus. 692. ſic homines vocat vt non determinet neceſſariò. 221. quibus modis homines ad ſalutem vocet. 181
Deus vult omnes ſaluos fieri, &c. quomodo explicetur ab Aug. 221 551. quare puniat non perſeuerantes. 171. quomodo liber 250. 251 quomodo deſerat homines. 144. quam gratiam non ſubſtrahat. 147. non deſerit niſi deſeratur, vt piè ſemper iuſtèque viuatur, vt ait Aug. de Natura & Gratia cap. 26. 152. cur infantem ſtatim moriturum producat. 464. 465. quomodo mala huius vitæ pueris innocentibus decernat. 554. quomodo velit omnes ſaluos, quomodo ita iuuet, ita vocet, vt non adiuuet liberum arbitrium. 785. quomodo operetur fidem. 787. impoſſibilia non iubet, quod negant Baiani 142. eius auxilium gratuitum & nulli merito debitum, bonam voluntatem & bonam actionem præcedere. 892. eius mandata quot modis dicantur ab hæreticis impoſſibilia. 357. *& ſeq.* eius donum an detur hominibus nec ne. 124. eius dona quomodo explicentur à Baianis 745. eius largitas quanta ſit in paruulis. 648 eius voluntatem eſſe vt quiſque in bona maneat voluntate. 170. eius voluntate nullum perire, ſed permiſſu 660
Dei eſſe quòd vocet, ſed noſtrûm eſſe quòd ſequamur. 683
Dei mandata. *Vide* mandata *vel* præcepta. 148. eius mandata eſſe omnibus poſſibilia cum eius gratia. 351. eius proprium eſt dare ſpiritum fidei

& conſentiendi poteſtatem vel diſſentiendi. 789
Dei operatio circa Angelos & homines quotuplex, iuxta Aug. 431
Deo agente interiùs vt velimus propriiſſima gratia eſt. 809
Deum non poſſe eſſe authorem concupiſcentiæ, quinam dicant, 5.7
Deum voluntates bonas præuenire. 739
Deum-ne pœnituerit dediſſe Gratiam Angelis dum erant in via. 744
Deum velle ſanare eos qui non ſanantur. 626. & ſaluare eos qui non ſaluantur. 627
Deum agere cum anima rationali, vt ei credat. 183
Deum eſſe ſaluatorem omnium, maxime fidelium: quomodo intelligendum. 189
Deum velle vt omnes ſalui fiant explicatur à Proſpero. 175. 180 ab Auguſtino. 183. 339. eum ita mouere voluntatem per ſuam gratiam, vt noſtræ deinde electionis ſit obtemperare vel refragari, negat Caluinus aſſerens hoc fuiſſe male creditum. 655. eum velle aliquando vt homines naſcantur cum defectibus. 461. eum illuminare omnes homines gratiæ ſuæ lumine. 186. eum non potuiſſe talem ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur, quinam aſſerant. 264, 274. eum non tantùm in peccatis creaturæ laudandum, ſed etiam in miſeriis ignorantiæ, &c. 491. eum date ſufficientem facultatem creaturæ rationali caſtum amorem eliciendi. 459. illum teneri beatam creaturam creare quinam aſſerant. 460. eum non nos deſerere niſi prius à nobis deſeratur. 146. eum non miſereri dando pacem peccatoribus, niſi præceſſerit pœnitentia. 673 eum laudandum quamuis ignorantia & difficultas, eſſent primordia hominis naturalia. 471. eum nullam habuiſſe intentionem, quæ ſalutem ſpectaret eorum, qui reipſa non ſaluantur: aſſerunt Baiani 500 cur eis deneget gratiam ad perſeuerandum neceſſariam *ibid.* eum in animæ poteſtate potuiſſe, ſi vellet, ad beatitudinē tendere 521. eum prædeterminare ad omnia flagitia aſſerit Caluinus, quem ſequuntur Baiani. 467. 495. eum non præcipere homini quod ſit humanæ voluntati impoſſibile. 621. eum eſſe authorem peccati aſſerunt hæretici. 327. 328. eum non aliter donare quàm quia naturæ eſt author, quinam id aſſerant. 651. eum non poſſe pati vllam miſeriam in creatura rationali & innocenti quinam aſſerant. 4 3. eum ſolum præſtare quod voluerimus. 798. eum talem potuiſſe ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur. 411. eum poſſe damnare iuſtum. 497. eum damnaſſe Angelos cùm nullum præceſſiſſet peccatum originale. 498. eum tyrannum faciunt Baiani. 184. eum non deſerere ſua gratia ſemel iuſtificatos. 3.5
Diaboli artificium tentando. 609
Differentia inter Baianos & hæreticos. 335
Diſcipuli S Auguſtini, quinam ſecundum Baianos fuere. 53
Diſcretio qua diſcernitur fidelis ab infideli, fidei formaliter tribuitur. 744
Diſſenſum actualem non poſſe iungi cum actuali monitione Dei, aſſerunt Baiani. 197
Diſtinctio quam faciunt Baiani de impotentia quàm ridicula ſit. 163
Diſtinctio liberi & neceſſarii. 42
Doctores præcipui diuerſorum Ordinum & nationum, quid cenſeant de Gratia, & S. Aug doctrina. 871. *& ſeq.*
Doctores Sorbonici à quo vocentur Theologaſtri 66
Doctores Sorbonici à quibuſnam vocentur *noui Pelagiani.* 85
Doctores Scholaſtici quid proſint Eccleſiæ ſecundùm hæreticos. 65 de quo accuſentur à Caluino. 394. quibuſnam vehementer inuiſi. 82. eos Baianorum opiniones deſtruere. 63
Doctores noſtri quid ſentiant de Prædeſtinatione, & quotuplex de ea ſit com̃m opinio 715
Doctorum Scholaſticorum quanta ſit authoritas 81
Doctrina Catholica quo ſenſu ab Eccleſia damnaretur ſecundùm Baianos 288. 289
Doctrina Concil. Trid. de libero arb in quo differat a doctrina Baian. 201

Doctrina de Prædeſtinatione quænam Semipelagiana. 4.5
Doctrina quænam ſit à S. Carolo Borromæo dicta ſolida. 83
Doctrina quænam ſit adultera & adulterina. 30 quomodo vera ſit, à falſa diſcernenda. 33
Doctrina hæreticorum de libero arbitrio. 362
Doctrina quam Baiani dicunt eſſe Pelagianam, quænam ſit. 777. & ſeq.
Doctrina quænam ſit de mendacio præiudicanda. 40
Doctrina qua condemnatur Semipelagianorum doctrina. 51
Doctrina Pelagianorum qualis. 857
Doctrina Lutheri de contritione damnata. 316
Doctrina Maſſilienſium in quo differat à Thomiſtarum doctrina. 640
Doctrina Maſſilienſium de neceſſitate gratiæ. 641
Doctrinæ Catholicæ quot ſint argumenta. 36
Doctrinæ Catholicæ & Auguſtinianæ præcipua baſis. 538
Doctrinæ religionis orthodoxæ quinam aduerſentur. 323
Doctrinæ hæreticorum quæ & quot capita. 332
Doctrinæ Baianorum contradictiones. 202. & ſeq.
Doctrinam S. Auguſtini approbatam fuiſſe à ſummis Pontificibus. 830
Doctrinam indubitatam Doctorũ Schol. eſſe indubitatam doctrinam Eccleſiæ. 411
Doctrinam Pelagianorum nouam eſſe probat Aug. 11. & ſeq ſuam verò antiquam & orthodoxam. 13
Dogma hodiernorum hæreticorum de obſeruatione mandatorum Dei 344
Dogmata veræ religionis quæ, & quæ falſæ. 81.82
Dogmata Maſſilienſium quomodo vocentur à S.Proſpero. 857. quid credebant, & in quo differebant à Pelagianis. *ibid.*
Dogmata Theologiæ Baianorum quænam ſint. 92
Dolor conceptus ex beatitudinis amiſſione à quibuſuam dicatur vitioſus. 321
Donatiſtæ quandonam cœperint Romanos accuſare Pontifices. 295
Donum perſeuerantiæ in quo conſiſtat. 647
Donum ſupernaturale vt ſit ſupernaturale quid requirat. 423
Donum Dei an aliquod ſit ſine pœnitentia. 744
Duellum liberi arbitrij cum diuina gratia, quo prætextu committatur. 803

E

Eccleſia quid ſit ſecundùm Baianos. 97
Eccleſia quo ſenſu Semipelagianiſmum exaluiſſet. 42. quis dixerit illam in errorem lapſam. *ibid.* quibuſnam placitis tuendis ſuam oppignerarit authoritatem. 74. quo ſenſu diuerſas poſſit habere opiniones. 75. quid ſemper de neceſſitate actualis gratiæ cenſuerit. 839. cur ſemper caros habuerit doctores Scholaſticos. 71.72.
Eccleſia vt dicatur Catholica quid requiritur. 39. illius machinæ. 41.42
Eccleſiæ ſenſus ad hunc diem contradicit doctrinæ Baianorum. 837. illius indubitatam doctrinam eſſe eandem cum indubitata Scholaſticorum doctrina. 411 eius authoritas quantum valeat. 33. eius ſenſus quomodo veriſſimus maneat cum opinandi libertate. 75. illius infallibilitas quandonam petatur à Baianis, 73. quis nobis eam certo credere præceperit. 75
Eccleſiam damnauiſſe negantes poſſibilitatem ſtatus puræ naturalis creaturæ rationalis. 409
Eccliſiam Catholicam nunquam variaſſe. 37. damnari à Baianis. 675
Eccleſiaſticæ philoſophiæ parentes. 58
Effectus gratiæ quinam ſint. 689
Efficacia Sacramenti Pœnitentię. 133
Efficacia ſecundùm hæreticos quænam ſit. 330.331
Effugia Baianorum inania cõtra Bullam duorum Pontificum. 277
Electi quinam ſint. 800
Epiſcopi quos Baiani volunt ſuſpectos eſſe hæreſis Maſſilienſium. 53
Eraſmus quid ſentiat de doctoribus Scholaſticis. 65

Digitized by Google

Error quandonam tranſeat in hæreſim. 296
Error antiquus S. Auguſtini de Gratia. 66
Error à quo non potuerit extricari S. Aug. ſecundùm Baianos. 45
Error proprius Semipelagianorum quis 58
Error quem ſancti Aug. & Proſper reprehendunt in Maſſilienſibus. 648. 649
Error Maſſilienſium quis erat 670
in quo Baiani verſentur cum Manicheis & Pelagianis. 435
Errorem eſſe iuxta Caluinum, credere nos poſſe reiicere gratiam à Deo nobis oblatam. 394
Errores Pelagianorum & Semipelagianorum quorumnam Patrum confutentur doctrina. 50
Errores Baianorum. 500, *& ſeq.*
Eſau quare reprobus. 585
Eſau, cur non fuerit ita vocatus, vt vellet obedire. 80.. 806
Euam fuiſſe parui intellectus, & ante peccatum, ſecundùm ſenſum carnis ambulaſſe. 450
Euangelium in quo conſtet. 46
Excitationem diuinam imponere voluntati neceſſitatem conſentiendi aſſerunt Baiani. 199
Exercitus Chriſti ex quibuſnam conſtetur. 17

F

Facultas dari à Deo creaturæ rationali ſufficiens ad eliciendum caſtum amorem. 459
Facultas remittendi peccata quęnam fuerit collata Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus ſecundùm hęreticos. 333
Fauſtus quo ſenſu non eſſet hęreticus. 33. 39
Fides vnde ſit: 669
Fides quale ſit donum Dei, & an detur meritis Chriſti nec ne. 124
Fides recta fuit ſemper ab Eccleſia retenta. 76
Fides quorumnam deſtructione firmetur. 79. nulla eſſet ſi ratione niteretur. *ibid.* eius initium nobis ineſſe naturaliter quinam aſſerebant. 757
Fidei regula ab hęreticis prę ſcripta, quo ſenſu eſſet iuſta. 44
Fidem Chriſtianam nunquam variaſſe 37
Fidem gratia Dei pręueniri. 724
Fidem qui negant eſſe donum Dei, negant neceſſariam eſſe ad fidem Dei gratiam. 725
Fidem qua Deo credimus, & fidem qua credimus hominibus, eſſe in noſtra poteſtate. 680
Fidem pręcedere gratiam quinam affirmarint. 667, 668
Fidem fallere Baianos dum approbant damnatas à Romanis Epiſcopis propoſitiones. 272
Finis & intentio Baianorum quis ſit. 126
Fructus quos timor pœnæ & timor ſeruilis pariunt, quinam ſint. 110. 128
Fundamentum totius Baianiſmi quodnam ſit. 93
Fundamenta doctrinæ Chriſtianæ. 306

G

Gehennæ metum quinam dicant eſſe peccatum. 101
Gelaſius Papa quomodo SS. Hieronymum & Aug. vocet. 49
Genebrardus Aquenſis Archiepiſcopus quid cenſeat de Gratia & libero arbitrio. 864
Geneuenſium doctrina de libero arbitrio. 357
Gennadius cur cautè ſequendus. 665. eius doctrinam reformaſ ad Caluinianæ typos à Baianis. 655. eum gratiam non negaſſe internam. 654
Gratia quotuplex iuxta Auguſtinum. 432. *& ſeq.* quotuplex ſecundùm Baianos. 689
Gratia diuina vti vel non vti pendere à libero arbitrio. 742
Gratia Chriſti neceſſaria ad orationis, & gratiarum actionis obiectum. 774
Gratia Saluatoris omnes inuenit pręuaricantes. 597
Gratia propriiſſima quænam ſit. 809
Gratia qua Chriſtus ſuſcitauit Lazarum, qualis erat. 814
Gratia vt ſit gratia quid requiratur. 425. 426
Gratia habitualis nunquam à Deo ſub-

Digitized by Google

ſtrahitur. 147
Gratia qualis Adamo data. 761
Gratia Adamo data ad perſeuerandum quomodo diſtinguatur ab Aug. ab ea, quæ modo datur prædeſtinatis. 52
Gratia primi hominis in quo differat à Chriſti gratia. 424
Gratia quam non nouit Auguſtinus quænam erat. 829
Gratia Angelis in prima creatione data qualis fuerit. 440
Gratia ſuperaddita naturę quænam erat. 731
Gratia iuſtificationis & adoptionis quid ſit iuxta Baianos. 405
Gratia ſine qua natura obtenebrata illuminari & ſanari non poteſt. 686
Gratia negata à Pelagianis & Semipelagianis qualis erat. 418
Gratia interna quinam indigeant. 643
Gratia quam Baiani dicunt eſſe inutilem, qualis ſit. 775
Gratia interna an negata fuerit à Maſſilienſibus. 612
Gratia quæ requiritur à Pelagio, & ad initium fidei, & ad cæteras bonas actiones. 730
Gratia in qua conſiſtit donum perſeuerantiæ, in quo conſummatur. 648
Gratia neceſſaria cur denegetur iis qui non ſaluantur, iuxta Baianos. 500
Gratia à Maſſilienſibus admiſſa. 767
Gratia quænam complectatur ab Aug. ſub nomine congruæ vocationis. 814
Gratia an detur ſecundùm aliquod meritum noſtrum. 27
Gratia quam Concilium Trid. agnouit qualis erat. 777
Gratia à Pelagio admiſſa quæ 424
Gratia qualis admittebatur à Maſſilienſibus ad initium fidei, 757
Gratia ſufficiens cuinam debeatur. 427
Gratia ſufficiens ad implendum quandonam deſit. 149
Gratia naturalis à quibuſnam referatur ad reliquias naturæ integræ 760
Gratia qualem habeat efficientiam, & in quo differat à natura. 745
Gratia initialis quam admittunt Baiani & Maſſilienſes, in beneficio creationis includitur. 731
Gratia hominis ægri & gratia medicinalis in quo differant iuxta Baianos. 690
Gratia medicinalis quæ ad fidem & rectè viuendum neceſſaria eſt, ad quos pertineat. 685
Gratia qualis admittebatur à Semipelagianis. 640
Gratia cur maior requiratur in homine lapſo quàm in ſtante. 647
Gratia quæ vocatur à Baianis Semipelagiana. 838. quænam ſit neceſſaria ad ſingulos actus, iuxta illos. 839. quid pertineat ad neceſſitatem diuinæ gratiæ, humana præuenientis merita. 591
Gratiæ Chriſtianæ proprium quodnam ſit ſecundùm Baianos. 676. eius proprietas quænam ſit. 425
Gratiæ medicinalis indifferentiam quantum ſatis erat ab Auguſtino fuiſſe expoſitam. 703
Gratiæ medicinalis Chriſti eſſentia quæ ſit. 697
Gratiæ efficacia ex obedientia procedit. 149
Gratiæ effectus qui? 689
Gratiæ ſupernaturalis germanum conceptum ab Aug traditum Baiani deſtruunt. 436
Gratiæ diuinæ neceſſitatem ad initium fidei apertè negant Maſſilienſes 723
Gratiæ concluſiones quiſnam Patrum primus deduxerit ſecundùm Baianos. 307
Gratiæ neceſſitas quomodo probetur ab Auguſtino contra Pelag. t 4.15.16. *& ſeq.*
Gratiæ veræ & internæ congruitas quænam ſit. 802
Gratiæ indumentum quodnam ſit ſecundùm Aug. mentem. 434
Gratiæ præparatio quid ſit. 10
Gratiæ propria ratio quænam ſit. 809
Gratiæ lumine omnes illuminari. 186
Gratiam Chriſti directè repugnare illi, quæ poteſt à libero arbitrio deſeri. 729
Gratiam quam Baiani vocant Auguſtinianam, nullo vſquàm loco apud Auguſtinum reperiri. 741
Gratiam medicinalem agnoſcentes ſepelimus totum Pelagianiſmi errorem. 684
Gratiam eſſe duplicem oſtendunt. 353
Gratiam inter & peccatum an ſit medium.

dium.

dium. 494. 468
Gratiam quiſquis habere poteſt qua poſ ſit ſaluari. 354. neceſſaria iuſtis, vt poſſint perſeuerare. *ibid.*
Gratiam ſemper pręcedere bonas voluntates. 808
Gratiam adoptionis indebitam eſſe & ſupernaturalem. 543
Gratiam non habentes ad mandata Dei exequenda quinam ſint ſecundùm Baianos. 356. 357
Gratiam ita mouere hominem, vt non ſit ei liberum reſiſtere aſſerit Caluinus cum Baianis. 369
Gratiam dari fatum eſſe, & non ſecundùm merita recipientium, quinam eſſerebant. 713
Gratiam diſtingui in naturalem & ſupernaturalem, negant Baiani. 754
Gratiam diuinam hominibus ita dari vt poſſint ea vti vel non vti. 791
Gratiam internam an admiſerint Semipelagiani tanquam neceſſariam ad initium fidei. 639 *& ſeq.*
Gratiam dari ſecundùm merita noſtra quinam docuerint, 17
Gratiam conferri cum imperfecta diſpoſitione à Baptiſmo, & Pœnitentia. 139
Gratiam quomodo voluerint deſtruere Manichæi & Pelagiani. 435
Gratiam Dei non dari ſecundùm merita recipientium. 721
Gratiam eſſe diſcretiuam bonorum & malorum. 744
Gratiam propriè dictam diſtingui contra naturam. 416
Gratiam non deeſſe iis qui quærere volunt quod ignorant. 634
Gratiam efficacem, ex præſcientia futuri conſenſus aliquomodo dependentem, cur non ſit neceſſarium admittere. 567
Gratiam non dari ſecundùm merita, ait Aug. 557
Gratiam ſufficientem eſſe in peccatoribus ad abſtinendum à peccatis, & ad mutandam in meliùs vitam. 355
Gratiam ſufficientem non dari quinam aſſerant. 351
Gratiam ſufficientem omnibus dari vt ſeruent Dei mandata. 157
Gratia præſente hominibus ineſt neceſſitas ad bonum, abſente verò ad malum ſecundùm Baianos. 205
Gratiæ actuales ad quid neceſſariæ. 148
Gratiarum inæqualitas à quibus negetur. 714

H

HÆreditas Patrum apud quem incorrupta ſeruetur. 273
Hæreſis Pelagianorum quomodo oppugnetur ab Aug. ex S. Ambroſio. 15
Hæreſim priorem haberi in doctrina quàm ineptum. 30
Hæreſis ex quo fabricetur ſecundùm Baianos. 92
Hæretici prius conuicti quàm noti. 12. cur vocent Doctores Sorbonicos nouos Pelagianos. 85. quo telo confoſſi ante D. Auguſtini tempora. 18. quid habeant commune cum Baianis. 294. in quo differant ab eis. 335. ad nullam de ſcripturis diſputationem admittendi. 45. quare Theologos oderint Scholaſticos. 71. in quo maxime errent circa mandatorum Dei obſeruationem. 348. Hæretici negant poſſibilem eſſe ſtatum naturę. 401
Hæreticorum & Baianorum eadem doctrina. 346. quotuplices eorum errores. 348. omnes condemnati à Trid. 349. eorum doctrina de gratia ſufficiente. 352. eorum dogma de obſeruatione mandatorum Dei. 344. eorum doctrinæ capita quæ & quot 352. eorũ doctrina de libero arbitrio. 362 eorum tenebræ quo lumine diſſipentur. 49. eorum confuſio circa doctrinam de gratia. 746. eorum cognatio cum Baianis. 336. 337. eorum doctrina de contritione. 323. eorum doctrina quomodo vocetur à Tertull. 30. eos poſſe baptizare. 256. quomodo & per quid conterendi 257
D. Hieronymus ſub quo Papa ſit mortuus, & quo anno. 476. à calumnia Baianorum liberatur. 825 in quo Baianus videatur Semipelagianus. 828. quid dicat de ignorantia iuris naturalis in Epiſt. ad Algaſiam. 6.5 eius doctrina contra Rufinum approbatur à Gelaſio. 832
Hieronymo iniuriæ illatæ contradicit Romana ſedes & Concilium Rom. ſub Gelaſio. 818

BBBbbb

Homo ſit Dei filius gratiâ, quia non eſt natura. 425. quare non poſſit à ſeipſo bene facere 522. quomodo debeat naſci, iuxta Caluinum 400. quomodo ſit Adam ſecundùm corpus & ſpiritum 457. quomodo poſſit eſſe ſine peccato in hoc mundo. 238. ex quo præcepti eſt capax, ex illo incipit poſſe peccare. 466

Hominis eſt proprium, gratiæ Dei conſentire, vel diſſentire. 789

Hominem creari ſine naturali hominis perfectione, quinam putant implicare. 400. adhuc fuiſſe animalem quando Deus in eum inſufflauit ſpiraculum vitæ. 462. eum diuinæ gratiæ aſſentiri liberè & cooperari, ita vt etiam abiicere illam poſſit. 657. eum non poſſe creari à Deo ſine iuſtitia naturali aſſerit Baianus. 403

Hominem per liberum arbitrium eſſe & mentis ſuæ, & voluntatis dominum. 376

Homines inuitos non cogi Dei gratia, ſed voluntarios regi vt ſponte ſequantur. 373. non excuſari ſi ſuperentur à ſuis tentationibus. 624. eos iudicari & damnari ſine lege ſcripta quinam aſſerant. 636. eos tantùm eſſe peccatorum heredes, & non authores, ſecundùm Baianos. 166. illos in poteſtate habere facere ſi velint, & non facere ſi non velint. 223. eos in reſurrectione mortuorum non poſſe viuificari niſi in Chriſto. 478

Homines à Dei gratia adiuuandi quia ſibi non ſoli ſufficiunt. 155. illis omnia in poteſtate eſſe cum Dei adiutorio. 157. eos poſſe non conſentire diuinæ gratiæ ſi velint. 705. eos multa committere peccata à quibus liberum eſt abſtinere. 582. quare deſtituantur gratia ſufficienti ſecundùm Baianos. 164. *& ſeq.* eum diuino auxilio, hoc poſſe quod faciunt. 355. eos non eſſe, quod eſſe poſſunt, quia nolunt. 239. eos nec ad vitia, nec ad virtutem neceſſitate trahi. 154. eos facere poſſe quod omittunt aſſerit Aug. 218. eos ſibi ipſis ſufficere vt grauiſſimas & frequentiſſimas tentationes ſuperent, quinam aſſerant. 131. eos neceſſariò peccare aſſerunt Baiani. 168. liberum eſſe illis abſtinere à peccato aſſerit Auguſtinus contra Baianos. 169

Homines ex acceptis nihil mereri, ſed ex iis tantùm quæ per ſe ipſi præſtitiſſent quinam aſſerebant. 711. cur ſint obnoxij motibus improuiſis. 589. eos potius Diabolo perſuadenti malum, quàm Deo diſſuadenti obedire. 158. cùm poſſint cum Dei auxilio non ei conſentire. 159, eos creari cum defectibus, cur Deus permittat. 462

Homines quibus modis ad ſalutem vocentur à Deo. 181

Hominum eſſe quòd credant. & Dei eſſe quod operentur, qui dat Spiritum ſanctum credentibus. 720

I

IAnſenius quid cenſeat de Sacram. Pœnitentiæ. 133. *vide* Baiani. quid dicat de Scholaſticis Doctoribus. 63. 64. *vide* Baiani. quas laudes tribuat Auguſtino. 265

Ianſenij inanis cogitatio refutatur aſſerentis Auguſtinum indiſtinctè negare ignorantiam, & quæ fiunt ex ea, eſſe peccata. 628. eius poſtrema voluntas, & obſequia erga ſedem Apoſt. quàm ſpecioſa. 296. eius Apologiſta quomodo diſtinguat quæſtionem de Prædeſtinatione & de peccato originali. 910

Ianſeniſtæ in quo Pelagianis patrocinentur, & Auguſtino contradicant. 423. 424. *vide* Baiani.

Ianua qua intrat charitas. 113

Ieſuitas criminantur Baiani. 301

Ignorantia quale ſit peccatum. 583. vnde naſcatur iuxta Baianos. 406. quænam excuſet à peccato iuxta Baianos. 570. inuita non ad culpam imputatur. 632. ſed tantùm quæ ex ea procedunt imputantur. 633. pro qua ſæpe ſumatur ab Auguſtino. 506

Ignorantia iuris quid ſit, & quid ignorantia facti. 590

Ignorantia quæ non excuſat à peccato. 625

Ignorantia & difficultas etſi eſſent primordia naturalia, nec ſic culpandus, ſed laudandus eſſet Deus. 482

Ignorantia & difficultas, vnde proce-

Digitized by Google

dant. 486
Ignorantia facti in quo diſtinguatur ab ignorantia iuris. 569
Igorantia neceſſitatis quęnam ſit. 621
Ignorantia ſecundùm neceſſitatem, & non ſolùm ſecundùm voluntatem exponitur. 614
Ignorantia ad quod genus peccatorum reducatur. 631. inuincibilis an dari poſſit. 558. inuincibilis iuris naturalis. 559. inuincibili quidquid commiſſum eſt culpa vacat. 562. reperta in recéns baptizatis, qualis erat. 606. indigeſtibilis quænam ſit. 457. 458. in pueris non eſt pœnalis *ibid.* inuincibilem excuſare peccatum quis neget. 559. naturalem opponi, et quæ eſt ſupplicium & pœna peccati. 485
Ignorantia eorum, qui intelligere non potuerunt, eſſe tantùm pœnam alienæ voluntatis, Adami ſcilicet. 196
Ignorantiam & concupiſcentiam, illæſa Dei ſanctitate, eſſe potuiſſe primordia hominum naturalia. 536
Ignorantiam non minus quàm coactionem & violentiam facere inuoluntarium. 569. inuincibilem non homini deputari ad culpam 232
Ignorare inuincibiliter quid ſit. 558
Illuminatorum phraſis qualis ſit. 511
Illuminatorum reuelationes. 106
Impietas quare dicatur à Baianis neceſſaria. 170
Impotentia quam malè diſtinguatur à Baianis. 63
Incarnationes animæ quotuplices. 485
Indulgentiam vnam delere omnia peccata, ſed remanere infirmitatem. 504. 505
Indumentum gratiæ quodnam ſit iuxta Aug 434
Infallibilitas Concilij generalis & totius Eccleſiæ eadem. 258
Infallibilitas Eccleſiæ quandonam petatur à Baianis. 75. à quibuſnam deſtruatur. *ibid.*
Indifferentia agendi, vel non agendi negatur à Baianis. 196
Indifferentia liberi arbitrij quomodo intelligenda. 189. *& ſeq.* 156
Indifferentia voluntatis optimè depingitur. 235
Indifferentia voluntatis ex eligendi facultate probatur ex mente S. Aug. 240
Indifferentiam agnoſcit Auguſtinus etiam in voluntate obſtinatorum. 245. idem probatur ex Proſpero. 248
Indifferentiam etiam habuiſſe Iudæos ad reſiſtendum, vel non reſiſtendum. 246
Indifferentiam agendi, vel non agendi quinam ſuſtulerint. 364. ab hæreticis negatam, negari pariter à Ianſeniſtis. 388. *& ſeq.* Deus non denegat peccata ſua confitenti. 158
Infans cur producatur à Deo ſtatim moriturus. 464
Infantes non proprietate voluntatis, ſed origine reos teneri. 577. eos eſſe medios inter ſapientes & ſtultos. 467. ſine baptiſmo morientes à Dei regno excludendi. 547. *vide* paruuli & innocentes. eorum miſeriæ an ſint effectus peccati. 442. *& ſeq.* quid ſentiat Auguſt. de iis qui moriuntur ſine baptiſmo. 445. ſine baptiſmo morientes, cur damnentur inquirit Aug. 447
Infantibus non poſſe conuenire, ſalua Dei æquitate, dolores & quæ patiuntur incommoda, iuxta Baianos. 541
Infideles cur damnabuntur. 625. eos carere omni gratia ſufficienti ad ſalutem aſſerunt Baiani. 356
Infirmitas quę non excuſat à peccato. 626
Iniquitatem deleri in baptiſmate, ſed remanere infirmitatem. 504
Initium ſapientię quodnam ſit ſecundùm Baianos. 123
Initium bonæ voluntatis poſſe ex timore pœnarum concipi. 120
Initium bonæ voluntatis vnde ſit. 128. & vnde ſapientiæ & charitatis. *ibid.*
Iniuria qua ſanctos Patres afficiebat Iulianus Pelag. 8
Iniuria Apoſtolicæ ſedi à Baianis illata. 307
Iniuriæ Hieronymo illatæ contradicit Apoſtolica ſedes. 828
Iniuriam quę Auguſtino infertur à Baianis in Eccleſiam redundare. 675
Innocentibus pueris infligi poſſe aliqua mala, ſaluâ Dei ęquitate, 552
Inquiſitionem ſupponere cognitionem aliquam rei quę quęritur. 609
Inſpiratio à quo fuerit dicta occaſio ſa-

lutis. 664

Intentio Baianorum quis ſit. 126

Iudæos reprobos diuinæ gratiæ reſiſtentes potuiſſe non reſiſtere. 246

Iudicium S. Caroli Borromæi de Scholaſticis Doctoribus & eorum doctrina. 80. *& ſeq*

Iulianus Pelagianus quam inferebat ſanctis Patribus iniuriam. 8

Iuſtificatio nulla ſine Chriſti gratia. 155

Iuſtificationis modus quis ſit, an ſemper fuerit ſecundùm hæreticos. 332. 335. ille modus à Chriſto inſtitutus. 136

Iuſtificatus per baptiſmum debet perſeuerare ſi ſaluari velit. 499

Iuſtitia quomodo cuſtodiatur. 826

Iuſtitiæ diuinę æquitatem quomodo defendat Aug. 133

Iuſtum per charitatem poſſe pleniùs implere mandata quid intendant Baiani id aſſerentes. 319.

Iuſtos non perſeuerantes habere gratiam qua poſſunt perſeuerare. 355. id negant Baiani. 357.

L

LApis motus cur non liber. 212

Largitas bonitatis Dei quanta ſit in paruulis. 648

Laudes quas Ianſenius tribuit Auguſtino. 265

Lex naturalis vbinam ſcripta ſit, 598. 635. cur à Deo ſcripta in cordibus hominum. 600

Lex quam nobis non licet ignorare quænam ſit. 597

Liberum arbitrium à Deo motum & excitatum poſſe diſſentire. 201. 205. quomodo indifferens à Deo excitatum ſecundùm Baianos. 208. illud nihilo magis negari à Caluino quàm à Baianis oſtenditur 381. quodnam admittatur à Baianis 382. 383. illud eſſe tantùm liberum ad malum ante gratiam aſſerunt Baiani. 198. illud poſſe facere bonum & malum ante gratiam, aiunt Baiani. 202. quinam illud crediderint ſibi ipſis ſufficere. 718. illud non adimi Dei vocatione, auxilio, &c. 715. illud liberè velle, quidquid ſponte ſiue voluntariè vult. 364. quid ſit ſecundùm D. Proſperum. 249. excitatum à Deo poſſe diſſentire. 197. quandonam dicant Baiani eſſe liberum ad aliquid faciendum. 370. illud præuenire Dei gratiam quinam aſſerebant. 722. illud eſſe ſecũdùm Baianos, ita perditum vt non ſit ampliùs liberum. 167. quid ſit ſecundùm Origenem. 375 Liberum voluntatis arb. quodnam ſit ſecundùm Baianos. 93. illud motum & excitatum à Deo poſſe conſentire, vel diſſentire. 365

Liberi arbitrij indifferentia quo modo intelligenda. 189. *& ſeq.* eius duellum cum diuina gratia quo prętextu commiſſum. 803

Liberi arbitrij vel naturæ affirmare ſufficientiam, eſt negare diuinæ gratiæ neceſſitatem. 717. eius vſus quomodo temporibus Caluini tollebatur. 912

Libertas quotuplex ſit iuxta Caluinum. 376. qualis erat in Adamo. 743

Libertas opinandi quomodo non tollat ſenſus Eccleſiæ veritatem. 75. in quo cõſiſtat & quid eſſentialiter requirat. 570

Libertatis nidum & cubile quinã reperierint. 392. eam non tolli ſublatâ indifferentiâ, aſſerunt Baiani 594. eã perire putabant Pelagiani ſi neceſſaria eſſet gratia. 618

Locus Auguſtini expenditur in Pſalmum 70. 497. *& ſeq.*

Lumina Eccleſiæ quibus hęreticorum tenebræ diſſipentur. 49

Lupus Seruatus à Baianis citatus, quid dicat de Patribus antiquis. 58. 59

Lupi à Baianis citati, quorum dentibus ipſimet lacerantur. 57. 58

Lutherus cur hæreticus. 382. quid ſentiat de Attritione, quæ concipitur ex timore pœnæ. 314 cur Attritionem impugnarit. 104. quid cenſeat de Doctoribus Scholaſticis. 66. quid ſentiat de Sacramentis nouæ legis. 331. quomodo ſenſim Eccleſiam deſeruerit. 94. quid dixerit de Eccleſia. 42. eius ſententia de ignorantia inuincibili Eccleſiæ contraria. 558 *& ſeq.*

Luthero ſuffragari Baianos cõtra Catholicam doctrinam 561. *& ſeq.* cùm aſſerunt omnes errauiſſe tollendo indifferentiam agendi vel non agendi. 364

Lux quænam fuerit in primi hominis

mente, iuxta Caluinum. 375

M

Machina à Semipelagianis introducta. 177
Machina Baianorum præcipua. 614
Machinæ Eccleſiæ Catholicæ quæ? 41. 42
Malignitas ante te, benignitas ante te, compara & elige, ait D. Aug. 242
Malitia omnium prima quænã fuerit. 821
Malitiam tantùm fuiſſe Adamo voluntariam, quinam aſſerant. 580
Malum quomodo non naturale. 484
Malum quod non volo, hoc ago, explicatur. 581. nullum inferri à Deo poſſe creaturæ rationali, quinam aſſerant. 407
Mala naturalia non repugnare naturæ innocenti in adultis, ex mente Aug. 533
Mandata Dei impoſſibilia ſecundum Baianos. 141. ea tranſgredientem poſſe ſeruare ſi velit. 161. quot modis dicantur impoſſibilia. 357. *& ſeq.* ea eſſe omnibus poſſibilia cum eius gratia. 351, an homini iuſto impoſſibilia in aliquibus circonſtantiis. 148. eorum tranſgreſſores cur culpandi. 215
Manichæi quomodo conati ſint Dei gratiam deſtruere. 435. eorum conuerſio pro quibus orabat Auguſt. quænam erat. 687. eorum querelæ de pœnis infantium duo reſpondet Aug. 446.
Martyrium prodeſſe infantibus. 456.
Maſſilienſes in quo arguantur. 648. quis error in eis reprehendatur à S. Aug. & Proſpero. 649 cur dicti Semipelagiani. 639 quid ſentiebant de neceſſitate gratiæ. 641. eos credidiſſe liberum arbitr. ſufficere ipſum ſibi 718. diuinæ gratiæ neceſſitatem auerſatos eſſe præſcindendo ab eius efficacia. 707 in quo errauerint. 709. in quo non diſcrepabãt à Pelagianis. 730. eos inter & Auguſtinum qualis erat diſputatio. 732. quam gratiam admittant. *ibid.* corriguntur ab Auguſtino. 733. quodnam admittebant auxilium ad credendum neceſſarium. 765. diuinæ gratiæ neceſſitatem ad initium fidei apertè negabant. 723. in quo errabant. 670. cur tertiæ gratiæ nõ meminerint. 736. quandonam abſoluãtur à Baianis. 739. in quo differebant à Pelagianis. 857. quid intelligi voluerint per ſtatum integræ naturæ. 763. qualem admittebant gratiam ad initium fidei. 757. 760. an negauerint gratiam internam ad initium fidei, non eſſe neceſſariam. 652. cur tantùm abhorruerint à propoſito Prædeſtinationis ab Auguſt. conſtitutum. 4. quid eos primò perturbant. *ibid.* *vide* Semipelagiani. eorum doctrina in quo differat à Caluini ſententia. 640. eorum error quis erat. 658. eorum dogmata quomodo vocantur à S. Proſpero. 857. illorum ſcopuli quomodo fugiendi. 662
Medicinæ quotuplicia ſint officia. 182
Medium quodnam ſit inter Maſſilienſiũ, & Caluini ſententiam. 640
Medium non eſſe inter bonum & malum quinam doceant. 89
Melchior Canus quid ſentiat de Theologia Scholaſtica. 67
Mendacium ad quæ peccata pertineat 580.
Mens nulla ſine gratia Dei, bona. 14
Meritum vnde incipiat ſecundùm Pelagianos & Semipel. 15
Meritum conſtare ex libero arbitrio vertibili & diuina gratia quinam aſſerant. 363
Meritum negari vbi iuuamur. 712
Methodus rerum diuinarum tractandarum. 67
Metum gehennæ quinam dicant eſſe peccatum. 101. ab iiſdem fructuoſum dictum. 109
Miſericordiam Dei ſolam non ſufficere niſi conſenſus voluntatis noſtræ addatur. 803
Modi quot ſint diuina myſteria penetrandi ſecundùm Baianos. 50
Molinæ iactantia tanquam Eccleſiæ & SS. Patribus, Auguſtino potiſſimum iniurioſa, à Baianis accuſatur. 716.
Molinæus in quo differat à Caluino. 339
Monitionem Dei actualem, non poſſe eſſe cum actuali diſſenſu aſſerunt Baiani. 197
Mors Chriſti cur fuerit pro omnibus, & non proſit omnibus. 175. *& ſeq.*
Motus quotuplex. 228
Motus voluntatis cur liber. 222
Motus concupiſcentię improuiſi ſunt peccata. 570

Munimina diuina quænam ſint. 590

Myſterium Baianorum totum de auxiliis diuinæ gratiæ in quo concludatur. 695

Myſteria diuina penetrandi quot ſint modi ſecundùm Baianos. 90

N

NAtura quotuplex iuxta Manichæos. 474

Natura rationalis quomodo media inter ſtatum peccati & ſupernaturalem. 539. in quo ſit miſera, iuxta Baianos. 528. vnde ſuam trahat mutabilitatem. 804

Natura integra quid erat. 763

Naturâ integrâ quid intelligatur. 761. à quibus dicatur ſufficientem habere virtutem ad inchoandam fidem. 731. in quo differat à gratia. 745

Naturæ conueniens bonum poſſe differri ad tempus ſalua prouidentiæ æquitate 516. eius vires contra gratiæ neceſſitatem quinam extollant. 126. eius lex à quo fuerit ſcripta in hominum cordibus. 601

Naturæ ſi eſſent duæ, nulla eſſet gratia. 425

Naturæ ſufficientiam affirmare, vel liberi arbitrij, eſt negare neceſſitatem diuinæ gratiæ. 717

Naturæ puræ ſtatus negatur poſſibilis ab hæreticis. 152. 398. 401

Naturam humanam pertinere ad ſtatum gratiæ, ſi careat ignorantia & concupiſcentia quinam aſſerant. 471

Naturam humanam illuminari non poſſe ſine gratia. 624

Neceſſitas coactionis reiicitur à voluntate. 226

Neceſſitas Sacramentorum Pœnitentiæ & Baptiſmi quanta ſit 137

Neceſſitas quam S. Aug. à libero remouet arbitrio, non eſt impoſſibilis. 229

Neceſſitas victricis delectationis ad bene volendum, & vnde ſit. 697

Neceſſitatis ignorantia quæ. 611

Neceſſitatem peccandi à Baianis admitti. 500

Neceſſitatem non eſſe cum libero arbitr. probatur ex doctrina D. Aug. 225

Neceſſitatem Sacramenti Pœnit nullam eſſe ſecundùm Baianos. 134

Neceſſitates quot ſint ſecundùm Aug. 226. 227

Negligentia cur peccatoribus imputetur. 634

Niniuitæ quali timore fuerint concuſſi, 104

Nouus-Auguſtinus, *vide* Baiani.

O

OBedientia gratiam reddit efficacem. 149

Obedientiam carnis erga ſpiritum quinam aſſerant eſſe naturalem homini. 405

Obiectiones S. Aug. in Iulianum Pelagianum. 9

Obiectiones à Baianis factæ ex D. Aug. quomodo diluantur. 172

Obiectiones Baianorum ſoluuntur. 250

Obiecta Baianorum inania contra Bullam Vrbani VIII. 294

Obliuio num ſubiaceat peccato. 630

Obſequia Ianſenij erga ſedem Apoſtolicam quàm ſpecioſa. 296

Obſeruationem mandatorum Dei quinam dicant impoſſibilem. 344

Obſeruatores Bullæ Vrbani VIII. 297

Odium hæreticorum in Scholaſticos ab Eccleſia damnatum. 69

Officia medicinæ quotuplicia. 182

Operatio Dei circa Angelos & homines quotuplex ſit, iuxta Aug. 431

Operationis noſtræ prioritas aut præuentio ad diuinam gratiam adſtruitur. 722

Opera omnia D Aug. ab omnibus Romanis Pontificibus ſunt approbata. 282 cur à clericis cautè legenda. 863

Opinio Lutheri de Attritione quæ concipitur ex timore pœnæ. 314

Opiniones D Aug. vt Doctoris priuati in quo differant ab iis in quibus loquitur vt teſtis Eccleſiæ. 862

Opprobrium quod in ſanctos Patres iaculatur Iulianus Pelag. 10

Opus Prouidentiæ diuinæ quotuplex. 430

Opuſcula S. Auguſtini hactenus approbata damnant Baiani. 671

Oratores antiqui quid cenſeant de libero arbitrio. 879

Origenes quid cenſeat de libero arbitrio. 371. Pelagianorum omnium origo à

Digitized by Google

quibuſnam dicatur. 832
Originale peccatum in quo differat ab actuali. 572

P

Paruuli ſine Baptiſmo è vita diſceſſi, quali eiucientur pœna. 861. cur quidam in regnum Dei intreut, quidam verò minime. 551. eorum mala, ignorantiam ſcilicet & concupiſcentiam, vinci Dei auxiliis per ætatis incrementa. 553. illos in reſurrectione mortuorum in Chriſto non viuificandos, qui ſine baptiſmo exierunt è vita 478
Patris æterni voluntatem eſſe, vt nullus ſanctorum pereat. 171
SS. Patres in quo differant à ſcriptoribus Canonicis. 895. Auguſtino antiquiores potuiſſe dici Semipelagianos. 13. à quibuſnam vocati Manichæi. 8
Patres Græci, Auguſtini iudicio, Pelagianis & Semip. non præluſerunt. 21. à Baianis Semipelagiani dicti, quinam ſint. 51. 52 eorum doctrina à quibuſnam Semipelagiana dicta. 42 eorum hereditas apud quem incorrupta ſeruetur. 273
Peccare non intelligendo quid ſit. 605
Peccari tribus modis. 604
Peccandi poſſibilitas, vel non peccandi cuinam tribuenda. 774
Peccandi neceſſitas à Baianis admiſſa. 500. *& ſeq* 622.
Peccator quo ſenſu ſecundùm Baianos peccatum vtiliter adderet peccato. 125
Peccatorem omnem ex Aug. eſſe præuaricatorem. 596
Peccatores facultatem habere non peccandi & tentationibus, quibus ſuccumbunt, reſiſtendi. 624 cur ſint inexcuſabiles. 215. in quo non excuſabiles. 595. quonam timore fiant meliores. 128. per ſententiam Sacerdotis liberari. 137
Peccatum quotuplex. 232. 233
Peccatum originale quo præcipue argumento impugnabant Pelagiani. 25. ad quod peccati genus pertineat. 584. illud tantùm homines traducere ab Adam. 579. in baptiſmo moritur. 581. vnde probetur. 546. à quibuſnam non admiſſum. 823
Peccatum non eſſe verum nec proprium à quo non eſt liberum abſtinere. 582
Peccatum quod non proprie erat peccatum quandonam fiat verè peccatum. 637
Peccatum cum reatu, & peccatum ſine reatu. 575. *& ſeq.*
Peccatum propriè dictum quodnam ſit. 577
Peccatum Adami ſolum eſſe proprium, cætera impropria, aſſerunt Baiani. 500
Peccatum eſſe mortuum quandiu non eſt appetitus intelligens. 637. quandonam ſit pernicioſius. *ibid.*
Peccatum omne debere eſſe voluntarium cenſet Aug. contra Baianos. 571. quomodo vitari poſſit. 150
Peccatum ſine lege mortuum erat, exponitur. 597
Peccatum inter & gratiam an ſit medium. 464. 468
Peccatum ignorantia commiſſum improprie dici peccatum. 636. vnde dicatur incipere. 824
Peccatum mortuum quodnam ſit. 574
Peccatum reatu primi hominis factum. 575. illud excuſari ignorantia inuincibili quis neget. 5[illegible]9
Peccatum quod diſtinguitur contra peccatum originis conſtitui per additamentum propriæ voluntatis. 596
Peccatum eſſe gehennæ metum quinam dicant. 101. nullum eſſe, inuoluntarium. 569
Peccatum non eſſe primordium naturale. 483
Peccati reum dicere illum, quia non fecit quod facere non potuit, ſummæ iniquitatis eſſe & inſaniæ. 235
Peccati pœna quid ſit. 575
Peccati author quis ſit ſecundùm hæreticos. 326 327
Peccatorum omnium fieri remiſſionem in Baptiſmo perfectam ex Aug. 503. ideo non remanere in Deo voluntatem in æternum damnandi. *ibid.*
Peccatorum reconciliationem nullam fieri poſſe cum Deo ſuſceptione Sacramentorum, aiunt hæretici. 332
Peccatorum heredes eſſe & non authores quid ſit. 166
Peccatorum indulgentiam à Deo non de-

negari ea confitenti. 158

Peccatorum remiſſio non eſt effectus ſacramentorum Baptiſmi, & Pœnitentiæ ſecundùm hæreticos. 534

Peccata vitari poſſe naturæ viribus quis aſſerebat. 150 impropria dicta quænam ſint. 574. per quid tollantur ſecundùm hæreticos. 332. ea remittendi quam habuerint facultatem Apoſtoli, ſecundùm hæreticos. 333. ea ante liberum conſenſum eſſe imperfecta. 585. omnia ad peccatum Adami referenda ſecundùm Baianos. 157. innumerabilia committi à neſcientibus quinam aſſerant. 592. quænam vera ſint, iuxta Baianos. 408

Peccata etſi non propriè peccata, ſufficere tamen ad dãnationem, & cur id aſſerant Baiani. 500. ea eſſe materialiter creaturæ, & verè formaliterque Dei quinam aſſerant. 495

Pelagius cur ab Epiſcopis Orientis pronuntiatus Catholicus. 24

Pelagiani in quo differebant à Maſſilienſibus. 8 7. cur fuerint ab Eccleſia damnati. 654. corriguntur à Baianis. 700. quid cenſebant de Dei mandatis. 155. quibus præcipuè argumentis impugnabant peccatum originale. 25. cur contentionem habuerint cum D. Aug. 174. quomodo conati ſint Dei gratiam deſtruere. 435. in quo diſtinguantur à Caluiniſtis circa gratiæ opinionem. 740. quam negabant gratiã, 418. eorum doctrinam eſſe nouam probat Aug. 11. & *ſeq.* eorum hæreſis quomodo impugnetur à S. Ambroſ. 15. eorum error diuinam gratiam oppugnantium, vnde ortus. 707. eorum origo quænam ſit iuxta Baianos. 832. eorum deliria aſſerentium fatum eſſe gratiam dari, &c. 713. 714. eorum errores quot, & vnde manarint. 889

Pelagianorum erroris damnatio cui attribuenda. 270 eorum error quis erat. 670. corũ præſumptio quænã erat. 620

Pelagianis Baianos conſentire & naturæ vires contra gratiæ neceſſitatem extollere. 126

Pelagianos tantam tribuere voluntati poteſtatem, vt auferrent orationem pietati. 618. cum Semipelagianis à Baianis confundi. 659. & *ſeq.*

Perficere Dei eſſe quod ipſi nos cum ordinatia quam dat, gratia, rectè incipimus. 818

Perſecutiones in Chriſtianos quot fuere in Eccleſia primitiua. 35

Perſeuerantia quàm ſit neceſſaria baptizatis vt ſaluentur. 499

Perſeuerantiæ donum quale erat in Adamo, & quale in Prædeſtinatis huius temporis. 753. illud donum in quo conſiſtat. 247

Perſeuerare nemo poteſt niſi Dei auxilio ſuſtineatur ne cadat. 500

Pharaonis cor cur fuerit induratum 174

Philippus Melanchthon quid cenſeat de Theologia Scholaſtica. 67

Philoſophia chimærica Baianorum. 579

Philoſophiæ Eccleſiaſticæ parentes. 58

Philoſophi antiqui quid cenſeant de libertate hominis. 379

Pœna paruulorum ſine baptiſmate mortuorum qualis ſit. 861

Pœnæ proprium quodnam ſit. 584

Pœnæ tẽporales vnde proficiſcuntur ſecundùm Baianos. 127

Pœnarum timorem quinam dicant eſſe peccatum. 99

Pœnarum æternarum timor vnde procedat ſecundùm Baianos. 126. 127. carũ timor quo ſenſu ad iuſtitiam præparet. 121 quo ſenſu dicatur bonus, & quo minimè. 117

Pœnitentia naturalis à quo damnetur. 109

Pœnitentia à Chriſto inſtituta 135

Pœnitentia & Baptiſmus quid ſignificent. 136. illius propria vis & efficacia. 137. illarum neceſſitas *ibid.* conferunt gratiam cum imperfecta diſpoſitione. 139

Pœnitentiæ Sacramenti efficacia. 133

Pontifices Romani fuiſſe ignorantia lapſi dicuntur à Baianis. 289 doctrinam S. Aug. approbantes quid dixerint. 906. 907 quid in gratiam Scholaſticorum fecerint. 70

Pontificum decretis opponitur Aug. à Baianis. 501

Poſſibilitatis quot ſint modi obſeruandi mandata Dei ſecundùm Baianos. 360

Poteſtas bene agendi quænam ſit in hominibus ſecundùm Baianos. 358

Præcepta

Digitized by Google

Præcepta Dei an homini iuſto ſint impoſſibilia in aliquibus circunſtantiis. 148. ea tranſgredientem poſſe ſeruare ſi velit 161
Prędeſtinatio vnde dependeat. 19 eſt gratiæ præparatio. 20. non eſt ex pręſcientia meritorum. *ibid.* quid de ea cenſeat Cæleſtinus Papa. 859. quid Sadoletus Cardinalis. 860
Prædeſtinationem hominum quomodo docuerint Patres ætatem Auguſtiniantegreſſi. 4. cum poſteriorem eſſe meritorum præſcientiā quis affirmet. 6
Prædeſtinationem Dei non ſe extendere ad vitia. 170
Prędeſtinatus in quo differat ab Adamo. 753
Præſules quidā celeberrimi, quid cenſuerint de gratia, & libero arbitrio. 864. *& ſeq*
Præuaricationem nullam eſſe ſi non ſit lex. 597
Præuaricator nullus neſciens legem, nec præceptum naturale. 599
Primordium naturale quomodo dici poſſit, quod peccato ad naturam accedente ſuperuenit. 483
Principium quo nituntur Baiani, Deum non poſſe pati vllam miſeriam in creatura rationali & innocenti. 453
Principia naturalia quid non ſint. 92. quid ſint principia Philoſophiæ Ariſtotelicę. *ib.*
Principia quæ à nobis quæri velint Baiani. 88
Principia Baianorum quænam ſint. 167
Propoſitiones quæ non poſſunt ſuſtineri ſine blaſphemiæ opinione. 535
Propoſitiones Lutheri à Serbonicis Doctoribus damnatæ. 66
Propoſitiones damnatæ in Bulla contra Baium. 402
Propoſitiones damnatæ nullo pacto ſuſtinendæ. 286. 287. à Sorbona fuerunt damnatæ vt hæreticæ. 301
Propoſitiones ab Epiſcopis Romanis damnatæ, à Baianis approbatæ. 272
Propoſitiones Baij cur à Pontificibus Romanis damnatæ. 284.
Propoſitum nullum, ſine gratia Dei, bonum 14
S. Proſper qui D. Aug. arcana meliùs quàm Baiani ſciebat, quid de Pelag. referat. 271

Q

QVerelæ Manichæorum de infantium pœnis duo reſpondet Aug. 446
Quærenti cur Deus adhibeat tales ſuaſiones, taleſue vocationes, vt etiam perſuadeat, quid reſpondendum. 790
Quæſtio de peccato originali, & quæſtio de neceſſitate gratiæ, vtra magis pertineat ad fidei fundamenta. 43
Quæſtio inter Eccleſiam & Maſſilienſes quænam erat. 658
Quæſtionem Philoſophicam de indifferentia liberi arb. à Trid. prætermiſſam, falſam eſſe. 193
Quæſtiones ſtrigoſæ quænam ſint ſecundum Baianos. 111
Quæſtiones Theologicæ quas improbant Baiani quænam ſint. 89

R

RAtionem nullam ſupereſſe veram & propriam entis ſupernaturalis in tota originali iuſtitia iuxta Baianorum poſitiones. 419. *& ſeq.*
Ratione vſum fuiſſe Ioannem Bapt in vtero matris. 589
Reatus generatione tractus regeneratione dimittitur. 504
Reatum omnem præteritorum malorū ſacro fonte dilui. 585
Reconciliationem nullam eſſe peccatorum cum Deo in noua lege docent hæretici. 532
Redemptorem eſſe infantibus neceſſarium. 547
Regula ad quam omnia reformanda putent Baiani. 97
Regula fidei ab hæreticis præſcripta, quo ſenſu eſſet iuſta. 44
Religio vera eſt qua ſe vnit Deo anima. 692
Religionis veræ dogmata quæ. 81
Remedium vitæ quodnam ſit. 130
S. Remigius Lugdunenſis Archiep. quid cenſeat de Patrum doctrina, quos Baiani Semipelagianos vocant. 56
Remiſſio perfecta & plena ſit omnium peccatorum in baptiſmo, contra doctrinam Baianorum. 503
Reprobi quare reprobi. 804
Reproborum vocatio probatur. 185

S

SAcerdos immeritiſſimus iudicio Sorbonæ opponit imaginaria teſtimonia. 840. eius imperitia in rebus Theologicis. 844
Sacerdotis Ianſeniſtę rationes quibus conatur probare quod intendit de gratia Semipelagianorum. 846. *& ſeq.*

CCCccc

Sacerdotes nihil poſſe ad peccata remittenda ſecundùm Baianos. 536
Sacramentum quandonam ſupponat remiſſionem peccatorum. 335
Sacramenti Pœnitentiæ efficacia. 133
Sacramenta veteris legis quid efficiebant, & quid nouę legis efficiant. 138. 139. quid valeant in nobis ſecundùm Caluinum. 331. eorum efficacia ſecundùm Concilium Trid. 535. quę ſit ſecundum hęreticos. 330. 331. *& ſeq.*
Sadoletus Cardinalis quid cenſeat de Prędeſtinatione. 860
Salus nulla ſine Chriſti gratia. 155
Salutis promiſſio erant ſacramenta veteris legis, nouę vero ſunt dantia ſalutem. 139
Salutem Chriſtianam per ſacramentum Baptiſmi miniſtrari. 138
Salutis initium non eſſe ex Deo quinam aſſerebant. 723
Sanctificationis gratia quid ſit ſecundùm Ianſeniſtas. 405
Sanguis Chriſti fuit pretium Iudę. 185
Sapientię & charitatis initium ſecundùm Baianos. 123
Sapientiam inter & ſtultitiam an detur medium. 460
Scelera omnia materialiter tantum eſſe ſcelera creaturæ, Dei verò eſſe vera ſcelera, Caluinus aſſerit. 467
Scholaſticis ab hęreticis obiecta ſoluuntur. 79
Scholaſticis quid ſoleãt opponere Baiani. 73
Scripturam an ille accipiat ab Eccleſia, qui tantum illius accipit verba. 46
Semipelagiani cur fuerint ab Eccleſia damnati. 654. in quo differant à Pelagianis & Caluiniſtis circa opinionem de gratia. 740. cur ita dicti. 708. quo nitebantur principio. 710. in quo putauerint libertatem arbitrij deſtrui. 711. quomodo abſoluantur à Baianis. 26. 27. eorum conſenſu cum Pelagianis ſequitur Baianos nullam omnino internam gratiam ad initium fidei neceſſariam admittere. 728. eorum perplexitas & inconſtantia de gratia interna. 653. eorum pręcipua & capitalis difficultas quęnam ſit 701. eorum doctrina, qua condemnatur doctrina ſiue error. 50. *& ſeq.* eorum error quiſnam fuerit. 17. quiſnam proprius. 18. eorum & Baianorum tota doctrina. 726 eorum error quis erat. 670. eos negaſſe internam gratiam ad initium fidei. 717. *& ſeq.*
Senſus Eccleſiaſticus quomodo certiſſimus maneat cum libertate opinandi. 75
Sententia Auguſtini de congrua & incongrua vocatione. 800
Sententia eiuſdem de gratia poteſt cognſci quęnam fuerit ex eius diſcipulis. 170
Sententię D. Aug. quomodo intelligendę. 861
Sententię indifferentes S. Auguſtini quomodo diſtinguantur à neceſſariis. 859 *& ſeq.*
Sententiam Baianorum deſtruere conceptum gratiæ ſupernaturalis à S. Aug. expreſſum. 414
Solatium Baianorum quodnam ſit. 310
Solutio obiectionum Baianorum. 250
Solutiones Baianorum in locum Aug. de primo Retract. inter ſe & cum Aug. & cum veritate repugnare. 463
Spiritus veritatis quid de Eccleſia certò credere pręceperit. 75
Status puræ naturę quis ſit. 398. illum negant eſſe poſſibilem hęretici. *ibid.* & 401
Statum purè naturalem, quinam aſſerant repugnare diuinę iuſtitię. 482
Studium Theologię quotuplex ſit ſecundùm Baianos. 90
Studium virtutis nullum, ſine Dei gratia, bonum. 14
Stultitia qualis ſit vitium. 469
Stultitiam inter & ſapientiam an ſit medium. 460
Superbia qua confidebant Pelagiani quę & quotuplex. 610
Supernaturalitas diuini amoris & beatificę viſionis quę ſit ex ſententia Baianorum. 420
Suſceptio ſacramentorum non admodum neceſſaria, vt hæretici aſſerunt. 331
Synodus Valentina Auguſtinum ſibi ſequendum proponit. 53. item Lingonenſis, Tullenſis. *ibid.*

T

Temperamentum quod Baiani coguntur adhibere. 536
Tenebræ hereticorum quo lumine diſſipantur. 49
Teſtimonia quibus vtuntur Baiani ad accuſandam iuris naturalis ignorantiam, quam deſignent. 590

Digitized by Google

Teſtimonia D. Auguſtini quibus contradicunt Baiani. 178.181.186
Teſtimonia Auguſtini pro ſufficiente gratia ad ſeruanda mandata Dei. 151
Teſtimonia D. Auguſtini pro indifferentia liberi arbitrii. 234
Theologia poſitiua in quo conſtet. 81
Theologia in quo eſſet manca. 79
Theologia Baianorum quàm perturbata, inconſtans, confuſa & Auguſtino contraria. 493. *& ſeq.* 498
Theologia recentior quęnam ſit ſecundùm Baianos. 90. quam ſuadeant relinquere. 90
Theologiæ Baianorum dogmata quænam ſint. 92
Theologiæ Scholaſticæ modus à quo inceperit. 67
Theologiam Baianorum confuſam & ſecum pugnantem circa pœnarum timorem. 109
Theologiam B. Thomæ Aquin. à Baianis non recipi. 87
Theologi Scholaſtici quantùm à Baianis & hæreticis deſpiciantur. 65. *& ſeq.*
D. Thomæ Aquinatis Theologiã non accipi à Baianis. 87. quãta ſit eius authoritas. 81. quibus afficiatur laudibus à S. Carolo Borromæo. 82. eius opera à Baianis non approbantur 280. eius Schola offenditur à Baianis graui impoſtura. 841
Thomiſtæ in quo differant à Maſſilienſibus. 640
Thomiſtarum ſolutiones de Gratia. 204
Timor Dei gratiâ excitatus liber eſt & vtilis. 101
Timor pœnarum æternarum, vnde procedat ſecundùm Baianos. 126.127
Timor quo peccatores vtiliter premunitur vt confugiant ad Dei miſericordiam. 125
Timor pœnarum quo ſenſu ad iuſtitiam præparet. 121
Timor quomodo ſit filialis, & quomodo ſit ſeruilis. 112. ad quid ſit diſpoſitio. *ibid.*
Timor pœnæ quid ſit ſecundùm Concil. Trident. 95. & quid ſecundùm Ianſeniſtas. 99
Timor quo quis pœnas timet quid ſit. 114
Timoris pœnæ author quis ſit. 107
Timoris ſeruilis fructus. 110
Timorem ſeruilem quis dicat poſſe eſſe ſine peccato contra Baianos. 119. illum eſſe peccatum ſecundùm hæreticos. 317
Timorem gehennæ, quatenus eſt homini mala, quinam aſſerant eſſe naturalem. 117
Toſtatus quid cenſeat de Auguſtino & eius doctrina de Gratia. 166
Triſtitia quænam faciat hypocritam ſecundùm Lutherum. 105
Tridentini ſententia à Baianis deprauata. 148. *vide* Concilium.

V

Valentina Synodus Auguſtinum ſibi ſequendum proponit. 53
Velle & nolle ſunt proprium voluntatis. 212
Velle Dei eſt, ſequi veró noſtrûm. 794
Veritas in omnibus imaginem antecedit. 30
Veritas ſenſus Eccleſiæ quomodo non tollatur ab opinandi libertate. 75
Veritatis acerrimi defenſores qui ſint. 58
Veritatem à Doctoribus Scholaſticis fuiſſe obrutam, dicunt Baiani. 291.292
Victoriam quo ſenſu Baiani reportarent. 272
Vincentius Lirinenſis quot Catholicæ doctrinæ referat argumenta. 36
Virginem Beatiſſimam ratione fuiſſe vſam in momento conceptionis. 587
Virtus quid ſit ſecundùm Aug. 519. cur non poſſit fluere ex timore pœnæ ſecundùm Baianos. 123
Virtus & vitium nihilo magis ſunt in noſtra poteſtate tã iuxta Baianos, quàm iuxta Calninum. 324. *& ſeq.*
Virtutis ſtudium nullum ſine Dei gratia, bonum. 14
Virtutis exercitium naturale dari. 518
Vitæ remedium quodnam ſit. 113
Vitium & virtus quomodo in noſtra poteſtate iuxta Baianos & Caluinum. 374
Vitia & virtutes quis negat eſſe in noſtra poteſtate. 377
Vniuerſitas, vnum ex argumentis doctrinæ Catholicæ. 36
Vocare, Dei eſſe: ſequi verò noſtrum. 794
Vocatio ſecundùm propoſitum ad quoſnam pertineat. 684.685
Vocatio cõgrua quænam ſit. 801. quomodo differat ab incongrua. *ibid.* congruam quibus verbis explicet D. Aug. 804

Vocatio reproborum probatur. 185
Vocatio ab Auguſtino admiſſa. 795
Vocationem inter & gratiam an ſit aliqua diſtinctio. 809
Vocationem præcedere bonam voluntatem, non contra. 803
Vocatione congrua quid intelligat Auguſtinus. 814
Voluntas per quid moueri poſſit, ſine quo moueri non poteſt. 808
Voluntas poſtrema Ianſenij quæ fuerit. 246
Voluntas hominis ſola non eſt ſufficiens ſine Dei miſericordia. 803
Voluntas facti & voluntas peccati in quo differant. 573
Voluntas illa vnde ſit, quæ cauſa eſt, cur credamus. 681
Voluntas bona Dei auxilio præceditur. 892
Voluntas qua credimus an ſit donum Dei. 210
Voluntas æquitatis & pietatis in beatis qualis ſit. 214
Voluntatis motus cur liber. 212
Voluntatis arbitrium quodnam ſit ſecundùm Baianos. 93
Voluntatis proprium diſſentire vel conſentire. 183. velle vel nolle. 212
Voluntatis indifferentia quàm bene depingatur. 235
Voluntatis indifferentia ex eligendi facultate probatur ex mente S. Aug. 240
Voluntatis proprium & propria voluntatis, in quo differant iuxta Baianos. 786
Voluntatis malæ quæ ſit prima cauſa. 819. *& ſeq.* 821
Voluntatis bonæ initium eſſe ex diuina per Chriſtum gratia. 128
Voluntatem non eſſe liberam implicare contradictionem. 878
Voluntatem in Deo eſſe ſanandi eos qui non ſanantur. 616
Voluntatem eſſe liberam, doctrinam eſſe Pelagianam aſſerit Caluinus. 393
Voluntatem liberè cooperari Deo ad imprimendam ſibi diuinam motionem. 798
Voluntatem velle, ac liberè velle quid faciat? 659
Voluntatem in Deo remanere in æternum damnandi eos qui damnantur, aſſerunt Baiani contra Aug. 503
Voluntatem Dei eſſe vt quiſque in bona voluntate maneat. 170
Voluntatem non tolli gratiâ, ſed ſi bona fuerit, adiuuari. 373
Voluntatem credendi non ex nobis, ſed à Deo eſſe. 781
Voluntatem malam parere impotentiam benefaciendi aſſerunt Baiani. 217. eam à Deo moueri neceſſario ſine indifferentia quinam aſſerant. 395. humanam impiè præferri voluntati diuinæ. 726
Voluntate peccamus, & voluntate rectè viuimus. 685
Voluntates bonæ non præcedunt Dei gratiam. 808
Voluntates hominum nulli ſubeſſe neceſſitati. 160
Vuicleffus quid cenſeat de Scholaſticis Doctoribus. 65

FINIS.

ANT
1'f41688

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google